Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

តយោ ពស្ស ភកចតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស

អភិធម្មបិដកេ

ចិភង្គ-មូលដីកា

១៑ ពន្ធចិភង្គោ

១៑ សុត្តន្តភាជនីយវណ្ណនា

ចតុសច្ចទេសនាតិ ចត្តារិ សច្ចានិ សមាហដានិ ចតុសច្ចំ, ចតុសច្ចំ បស្សីតិ ចតុសច្ចទេសនា៑ សតិបិ សាចកានំ បរេច្ចកពុទ្ធានច្ចំ ចតុសច្ចស្សតកាវេច អតញ្ញាបុញ្ញាកត្តា ភកចតោ ចតុសច្ចស្សតស្ស ពត្ថ ច សញ្ញាញ្ញាតាយ ឥសពាលេសុ ច ចសីភាចស្ស បត្តិតោ បរេសត្តារេតសុ ច បសារិតភាវេចត សុបិរាកដត្តា ភកចាច ចិនេសនេត “ចតុសច្ចទេសនា”តិ ទោាយតំ អរហតីតិ ៝ តាឆតីតិ តាទេា, ចេចតេឃ្យាតំ ហិតសុលំ អាឃឹសតិ បទេត្តតិ, បរេសត្តាតកាតំ ចា កិលេសត្យូសតំ ក្លូបតាបេតិ, “សាឆុ, កិល្លេច, កិល្លុ ការលេត កាលំ អត្តុសយ្យត្តិំ បច្ចេចក្លិតា”តិអាឌិតា (អ៑ តិ៑ ប៉៑លិ) ចា តំ តំ ហិតបដិបត្តិំ ឃាចតីតិ អទេត្ត៑ បរេយេត ចិត្តិស្សរិយេត សយត្តាករតា, សត្តាសេត្ត ចា ក្យុលេហិ ថ្រាសតិ អភិតចតីតិ បរេមិស្សរោ ភកចា “តាទេា”តិ ចុច្ចតិ៑ “សត្ថេមូ ការចំ កត្វា កត្វិស្សាមី”តិ សោាតត្តាកាវេច ការលំ ចត្វា បុត សចតេ តិឃោរេឌត្តា អាហ “តំ សុណាឆ សយាហិតា”តិ៑ “បេរិរាហដ្ឋកឆាតយំ ចិកាហិត្វា កត្វិស្សាមី”តិ ចា ឲរេតាត សក្កច្ចសចតេ ច ការលំ ចត្វា ពត្ថ តិឃោរេឌត្តា អាហ “សត្ថេមូ ការចំ កត្វា តំ សុណាឆា”តិ៑

ឲត្ត ច “ចតុសច្ចទេសនា”តិ ចចតំ ទោាយតយេច ចតុប្បេកដាយ ឥតេសតាយ សយាតកាលតកស្សតក្យុលាត, “អដ្ឋារសហិ ពុទ្ធធម្មេហិ ក្លូបតោ”តិ ច អដ្ឋារសប្បេកដាយ ឥតេសតាយ សយាតកាលតក្យុលហីតិ ដដ្ឋញ្ញ៑ ឃឆាចុទេត្តត ចា តិរតិសយេត ចតុសច្ចស្សតេត ភកចា ចតុឆា ធម្មសង្កហំ ឥតេសតំ សយទេត្ត អតោហនិ, អដ្ឋារសពុទ្ធធម្មសយត្កាកេយត អដ្ឋារសឆា ចិភង្គត្តិ
ឃឆាចុត្តឥតេសតាសយត្តតាសយ្យាឥកក្យុលតិឥស្សតេយតំ “ចតុសច្ចទេសនា ក្លូបតោ ពុទ្ធធម្មេហិ អដ្ឋារសហី”តិ៑ តោត ឃឆាចុត្តាយ ឥតេសតាយ សញ្ញាញ្ញាកាសិតត្តា អចិបរិតតំ ឥតេស្សត្តា ពត្ថ សទេត្ត ក្ខុហាឌីសុ តិឃោរេឌតិ, តិដ្ឋាតកាយតច្ចោ អត្តុតោ ចាឃាយំ ឥតេស្សត្តា អដ្ឋកឆាសចតេ ច អាឥរំ ក្លូប្បាឥឃតិ, ឃឆាចុត្តក្យុលារហិតោត អសញ្ញាញ្ញាតា ឥតេសតំ អសក្កុលោឃ្យតំ ធម្មសង្កហិចិភង្គប្បករលាតំ ឥតេស្សត្តា ពត្ថ ពឥដ្ឋកឆាយ ច សាតិសយំ ការចំ ឌតឃតិ, ពុទ្ធាឌីតច្ចោ រតតាតំ សម្មាសម្ពុទ្ធតាឌិក្យុលា ចិភាវេចតិ៑

ពត្ថ ចត្តារិ សច្ចានិ បិរាដរិតេច, អដ្ឋារស បត ពុទ្ធធម្មា ឲចំ ចេឌិតញ្ញា – “អតីតំសេ ពុទ្ធស្ស ភកចតោ អប្បដិហតំ ញាណំ,

អតាកាថំនេ...បេ... បច្ចុប្បន្នំនេ...បេ... ខ្ពុនេយហិ ពីហិ ឆនេយ្យហិ នយត្តាកាតស្ស ខ្យុទ្ធស្ស ភកាចនេតា នខ្ពុំ កាឃកខ្ពុំ ខាកាលាបុខ្ពុក្កុយំ ខាកាលាត្រុបទិចត្តុំ, នខ្ពុំ ចងីកខ្ពុំ...បេ ... នខ្ពុំ យនេតាកខ្ពុំ...បេ... ខ្ពុនេយហិ លហិ ឆនេយ្យហិ នយត្តាកាតស្ស ខ្យុទ្ធស្ស ភកាចនេតា តត្ថិ លត្តុស្ស ហាតិ, តត្ថិ ឆយ្យុនេងនតាឃ, តត្ថិ ចឹទិឃស្ស, តត្ថិ នយាឆិស្ស, តត្ថិ បញ្ញាឃ, តត្ថិ ចិយុត្តិឃា ហាតិ៍ ខ្ពុនេយហិ ក្ខាគនហិ ឆនេយ្យហិ នយត្តាកាតស្ស ខ្យុទ្ធស្ស ភកាចនេតា តត្ថិ ឥចា, តត្ថិ ទចា, តត្ថិ អថុងំ, តត្ថិ នេចកាឃិតត្តុំ, តត្ថិ អញ្ជាចជយនេតា, តត្ថិ អប្បជិនគ្គាត្រុនេបក្គា”តិ៍

តត្ថិ តត្ថិ ឥចាតិ លិទ្ធាឆិប្បានេឃត កិទិឃា តត្ថិ៍ តត្ថិ ទចាតិ នហនា កិទិឃា តត្ថិ៍ តត្ថិ អថុងត្តិ ខាកានេលាត អថុងិតំ តត្ថិ៍ តត្ថិ នេចកាឃិតត្តត្តិ ត្យុទិតកិទិឃា តត្ថិ៍ តត្ថិ អញ្ជាចជយនេតាតិ តិទត្តនេកា ចិត្តនយុភាចានេរា តត្ថិ៍ តត្ថិ អប្បជិនគ្គាត្រុនេបក្គាតិ អញ្ញាលាត្រុនេបក្គា តត្ថិ៍ កតត្តចិ បត “តត្ថិ ឆយ្យុនេងនតាឃ ហាតី”តិ អលិលិត្វា “តត្ថិ លត្តុស្ស ហាតិ, តត្ថិ ចឹទិឃស្ស, តត្ថិ នត្តិឃា”តិ លិលត្តិ៍

១៍ ឆយ្យុនក្កនេហ ឆនេយ្យុ ក្យុនលិងិនេក តិកក្យុនេកហិ នក្កនេហត្វា នេត ឲច ឆនេយ្យុ ន្យុត្តនេត្ត លត្តាងិចនេនត ចុនេត្ត ចិកខិតំ ចិកក្កប្បកនេលំ ចុត្តំ៍ តត្ថ នន្តនេបត ចុត្តាតំ លត្តាងីតំ ចិកខតំ ចិកនេក្កា៍ នេនា នេនា ចិកនេក្កា បកនេតា អឆិកនេតា ឃស្សា បិញ្ញុឃា, នា “ចិកក្កប្បកនេលា”ត្តិ ចុច្ចុតិ៍ អឆិកនេតាតិ ច ចត្តត្តាភានេចត បទិក្កហិនេតាតិ អនេត្វា៍ តត្ថ ចិកក្កប្បកនេលាស្ស អាងិក្សនេត លត្តចិកនេក្ក “បញ្ចាក្ខន្ធា ទុបក្ខនេត្តា...នេប... ចិញ្ញាលាក្ខនេត្តា”តិ ខ្ពុងំ ន្យុត្តត្តភាងតីឃំ តាឃ៍ តត្រ ត ឲត្តកនេយច ន្យុត្តត្តភាងតីឃត្តិ? នឆ្ញុំ, ខ្ពុតិ-នន្តេត បត អាងិ-នន្តត្តនេខាតនេកត បកានេត្តនេខាតនេកត ចា នខ្ពុំ ន្យុត្តត្តភាងតីឃំ នក្កនេហត្វា ចិញ្ញាលាក្ខនេត្តាតិ ឲចយាងិ ឲចំបកានេ ចា ខ្ពុងំ ន្យុត្តត្តភាងតីឃត្តិ នេចងិតត្តុំ៍ អឆ ចា ឲកនេងនេនត នយុភាឃំ តិឥនេយ្យុតិ បត្តុតនយុត្តាងិតិឥស្សនេកា ចិឃ៍ តត្ថ តិត្តុាតចខ្ពាតំ នត្តុឆយ្យុាតំ នក្កាហកត្តា នត្តុនក្កាហនេកហិ ច អាឃតតាងីហិ អប្បកតទបឥត្តា លត្តាតំ លត្តចិកនេក្កា អាងិយិប្រុនេត្តា៍

ត តនេតា នេហត្តាតិ ទុបិងីតំ នេចឥឃិតាងិនកាចត្តាកាចា ឃស្មិំ នកានេច អតីតាឥនេឃា ទានី កត្វា ចត្តត្តា, តស្ស ទុប្បតាងិនេតា អញ្ញាស្សាកាចា ច នេហត្តា កលានេតត្រ នត្តតឆយ្យុាតំ អតិត្តាតំ នាចនេនកាចំ, ត នេហត្តា កលាតយត្តាកាចំ នត្តាឃ ចុត្តំ៍ លត្តុស្ស បត លត្តស្ស អកាចា “ត ខ្លុត្តិ”ត្តិ អាហ៍ ត ហិ នចិកាកឆនេយ្យុហិ តិស្សុងស្ស អតីតាងិកាចទហិតស្ស ឲកស្ស តិត្តុាតស្ស ទានេនត្តា អត្តិតិ៍ “ទានិយិ”ត្រិ នន្តត្តនហិតំ លត្ត-នន្តស្ស ចិនឃំ ឥនេយ្យុតិ៍ “ក្យុនេលា បណ្ណុត្តិឃំ ទុញហិឃ”ត្តិ ចិនឃនេយច លត្ត-នន្តស្ស ឥនេយ្យុតិ, ត នន្តត្តំ៍ នេលិកិឃនេលិក្យុត្តនេកឥញ្ជានីលិងិក្យុលំ តិប្បនេងនេនត កនេហត្វា បចត្តយានេតា លត្ត-ននេត្តា នីលិងិក្យុលចិនិត្តុំ ទាននេត្តុំ ងីនេបតីតិ៍ នេកចិ បត “ក្យុលានេត្តា ឲត្ត លត្តនេត្តា”តិ ចឥត្តិ៍ ភាទុក្ខនេត្តាតិ ឲត្ត បត ត លត្ត-ននេត្តា បញ្ញាត្តិ-នន្តស្ស អនេត្ត ចត្តតិ, តាងិនេន បត ប៉ុតុលិឃនេត ភាទុយិប្បា ភាទុក្ខនេត្តាតិ បញ្ញាត្តិ នេហាតីតិ បញ្ញាត្តិឃំ តិបតតីតិ ចុត្តំ៍ តឆា ឲកស្មិំយិ ចិញ្ញានេលា បចនេត្វា ចិញ្ញាលាក្ខនេត្តាតិ លត្ត-ននេត្តា ត ទុញហិ- នន្តស្ស អត្តំ ចឥតិ, នយុភានេឃ បត តិទុញនេហា លត្ត-ននេត្តា តនេឥកនេងនេន បចត្តយានេតា តាឃ ឲច ទុញហិឃា បចត្តតីតិ លត្ត-ននេត្តា ទុញហិឃំ តិបតតីតិ ចុត្តំ៍

ទានិនេតា ក្យុលានេតាតិ នត្តុតត្ត តិស្សុក្កចចតំ ចិនឃនេស្សុច លត្ត-នន្តប្បចត្តិឃា កានេលាភាចំ នត្តាឃ កតត្តិ នេចងិតត្តុំ៍ “ទានិនេតា”តិ ខ្ពុយយត្តុំ នន្តត្តចនេនតបិ តិឃនេយត្វា ឥនេយ្យុតំ “អឃញ្ជាលត្តនេត្តា តាឃ បិឃ្យុនេត្តា”តិអាងិយាហ៍ នេកាត្តានេត្តា លត្តនេត្តា លនេត្តតបិ លនេត្តត ភចិតត្តុំ៍

គិន្តាគយ្បិ ហិ លេដ្ឋា ពោដ្ឋាសេនាតិ៎ តស្មា “លត្ថដ្ឋា គាយ ទាសដ្ឋា”តិ ឃុត្តំ៎ ឃេសំ ចា អតីតាឌិចសេត ភេទោ អត្ថិ, ពេតសំ រូប្បតាឌិលក្ខណចសេត ចំចំពោដ្ឋាសតា ចុទ្ធិតីតិ ភេទទហិតស្ស គិន្តាគស្ស ពោដ្ឋាសដ្ឋេត ច លត្ថការចេា ត ចុទេត្តាតិ ចេឌិតេន្តា៎

ឧត្តាចតាតិ ប្ហដ្ឋេសេយតេត្តគាតិ អទេត្ថា៎ ចត្តាទោ ច យហាភូតា...ពេ... រូបន្តិ ឧចំ ចិភទេត្តា៎ កត្ថាតិ ចេ? ឧពាឌសេសុ ឍ្ពកាសេសុ៎ ខ្ពតិ-សេដ្ឋេត គិឌស្សគទេត្តត សេន្តា ចិភដតតឃោ ឌស្សិតោ៎ ខ្ពឌទ្ធា ចិភដតំ ឍ្ពញអាទិកាឌឹសុ ចក្ខាឃតគត្តិអាឌិចិភដតទ្ធា ឃឆាសឡុចំ ឧពាឌសេសុ ឍ្ពកាសេសុ ឃោះដេតន្តំ, ឧចំ ចេឌតាក្ខត្ថាឌឹសុបិ៎ ចិញ្ញាណក្ខន្ធោ បត ឧពាឌសោកាសេសុ បុទិសេ ឍ្ពកាសបទ្ធាពេ “ចក្ខុចិញ្ញាណំ...ពេ... យគោចិញ្ញាណ”ន្តិ លចិញ្ញាណកាឃចិសេសេត ចិភទេត្វា, ត តត្ថ យគោឆាតុ យគោចិញ្ញាណឆាតូតិ ចិភដតំ អត្ថិ៎ តំ បត ទ្វយំ យគោចិញ្ញាណន្តិ ចុត្តត្តិ ខ្ពយយតំ ឌស្សេតុំ អដ្ឋកឆាយំ “យគោឆាតុ យគោចិញ្ញាណឆាតូ”តិ ចុត្តន្តិ ឌដ្ឋព្វំ៎

ឧចំ បិញខ្ពគឃេត បទ្ធាសុ លគ្គេសុ ឆយ្ហបទិច្ឆេឌំ ឌស្សេត្វា បុត អញ្ញេត បការេត ឌស្សេតុំ “អបិចា”តិអាឌិយាហ៎ ឧត្តាតិ ឧតស្មិំ លគ្គតិទ្ទេសេ៎

១៎ រូបក្ខត្ថតិទ្ទេសចណ្ណគា

២៎ យំ កិញ្ចីតិ ឧត្ត ឃត្តិ សាយញ្ញេត អតិឃយតិឌស្សតំ, កិញ្ចីតិ បការត្តទភេឌំ អាយសិត្វា អតិឃយតិឌស្សតំ៎ ប្ហភឃេតបិ អតីតំ ចា...ពេ... សន្តិពេ ចា អប្បំ ចា ឆាហំ ចា ឃាឌិសំ ចា តាឌិសំ ចា យំ កិញ្ចីតិ គប្បំសកតិទ្ទេសាទហំ សន្តំ ឮ្យាបេត្វា សក្កល្យាតីតិ អញ្ញោសុបិ គប្បំសកតិទ្ទេសាទេហសុ បសដ្ឋំ ឌិស្វា តស្ស អឌិប្បេតត្ថំ អតិច្ច បចត្តិតោ អតិប្បសក្កស្ស តិឃយតត្ថំ “រូប”ន្តិ អាហ៎ យំកិញ្ចីតិ សតិបាតំ យំ-សទ្ទំ កិំ-សទ្ទញ្ច អតិឃយេឃកត្តឹបតចសេត ឧគំ បឝត្តិ ពហេត្វា “បឝទ្ធឃេតបី”តិ ចុត្តំ៎

កិញ្ចា, គិក្ខូចេ, រូបំ ចឌេឆាតិ តុយេហ្មិ រូបំ រូបន្តិ ចឌេឆ, តំ ពេត ការពេណេត ចឌេឆាតិ អទេត្ថា, អឆ ចា ពេត ការពេណេត រូបំ, តំ ការណំ ចឌេឆាតិ អទេត្ថា៎ អឆេតេសុ គិក្ខុសុ តុណ្ហីភូតេសុ ភកចា អាហ “រូប្បតីតិ ខោ”តិអាឌិ៎

គិឌ្ឍតីតិ ឃឹតាឌិសត្តិបាតេ ចិសឌិសសត្តាតុប្បត្តិឌស្សតតោ បុទិមសត្តាតស្ស ភេឌំ សន្តាឃាហ៎ ភេឌោ ច ចិសឌិសតាចិការាបត្តីតិ គិឌ្ឍតីតិ ចិការំ អាបឌ្ឍតីតិ អទេត្ថា៎ ចិការាបត្តិ ច ឃឹតាឌិសត្តិបាតេ ចិសឌិសរូបុប្បត្តិឃេច៎ អរូបក្ខត្ថាតំ បត អតិលហុបទិចត្តិតោ ឃឆា រូបឆម្មាតំ ឌិតិក្ខណោ ឃឹតាឌីហិ សយាគេយា ហោតិ, ឃេត តត្ថ ប្ហតុគោ ឌិតិប្បត្តស្ស បុទិមសឌិសសត្តាតុប្បាឌគសយត្ថតា ត ហោតិ អាហារាឌិកស្ស ចា, ឧចំ អញ្ញោហិ សយាគេយា គត្ថិ៎ សញ្ញ្ជគេត ច ចិការាបត្តិយំ រូប្បត-សទ្ទោ គិទុឡ្ហោ, តស្មា អរូបឆម្មាតំ សញ្ញ្ជគចិទហិតត្តា រូបឆម្មាតំ ចិឃ បាកដស្ស ចិការស្ស អភាចតោ ច “រូប្បត្តី”តិ “រូប្បតលក្ខណា”តិ ច ត ចុទ្ធត្តិ៎ ឌីឃឆ្នាបិបាសាហិ រូប្បតទ្ធា ប្ហឌទក្កិសត្តិបាតេត ហោតីតិ ឌដ្ឋព្វំ៎ ឧត្ត ច កុប្បតីតិ ឧតេត កត្តុអត្ថេ រូបបឌសិទ្ធិំ ឌស្សេតិ, ឈដ្ឋឹ ឃតិ ឞីញព្រាឃតីតិ ឧតេហិ កឃូេត្ថ៎ ពោបាឌិកិទិឃាឃេច ហិ រូប្បតកិទិឃាតិ៎ សោ បត កត្តុភូតោ កឃូភូតោ ច អទេត្ថា គិឌ្ឍយាគោ ហោតីតិ ខ្ពយស្សត្ថស្ស ឌស្សគត្ថំ

“កិញ្ចីតិ អត្ថោ”តិ វុត្តំ។ អថ វា រុប្បតីតិ រូបន្តិ កម្មកត្តត្ថេ រូបបទសិទ្ធិ វុត្តា។ វិការោ ហិ រុប្បនន្តិ។ តេនេវ “កិញ្ចីតិ អត្ថោ”តិ កម្មកត្តត្ថេន កិញ្ចិ-សទ្ទេន អត្ថំ ទស្សេតិ។ យំ បន រុប្បតិ កិញ្ចិ, តំ យស្មា កុប្បតិ ឃដ្ដីយតិ បីឡីយតិ, តស្មា ឯតេហិ ច បទេហិ បទត្ថោ បកាសិតោ ហោតីតិ។ “កេនដ្ឋេនា”តិ បុច្ឆាសភាគវសេន “រុប្បនដ្ឋេនា”តិ វុត្តំ។ ន កេវលំ សទ្ទត្ថោយេវ រុប្បនំ, តស្ស បនត្ថស្ស លក្ខណញ្ច ហោតីតិ អត្ថលក្ខណវសេន “រុប្បនលក្ខណេន រូបន្តិបិ វត្តុំ វដ្ដតី”តិ អាហ។

ឆិន្ទិត្វាតិ យុទ្ធាបត្តិយា យុជ្ឈិត្វា អញ្ញមញ្ញានំ ឆេទនវសេន វា ឆិន្ទិត្វា។ អជ្ឈត្តភាវេន សីតោទកេនាតិ អតិសីតកាវេយេវ សត្តាយ អជ្ឈត្តភាវតា វុត្តា សិយា។ ន ហិ តំ កប្បសណ្ឋានំ ឧទកំ សប្បត្តិការំ បថវីសន្ធារកំ កប្បវិនាសកំ វិយ ហារំ កថិតុំ អរហតិ។ តថា ហិ សតិ បថវី វិលីយេយ្យាតិ។ អវីចិមហានិរយេតិ និរស្សាទំ អវីចិនិរយំ វុត្តំ។ តេនេវ “តត្ថ ហី”តិអាទិ វុត្តំ។ បេត្តិ...បេ... ន ហោន្តីតិ ឯវំវិធាបិ សន្តា អត្ថីតិ អធិប្បាយោ ឯវំវិធាយេវ ហោន្តីតិ និយមាភាវតោ។ ឯវំ កាលកញ្ជិកាទីសុបីតិ។ សន្តា គច្ឆន្តីតិ សរីសប-សង្ឃស្ស អត្ថំ វទតិ។

អភិសញ្ញូហិត្វាតិ ឯត្ថ សមូហំ កត្វាតិបិ អត្ថោ។ ឯតេន សព្ពំ រូបំ...បេ... ទស្សិតំ ហោតីតិ ឯតេន រូបក្ខន្ធ-សទ្ទស្ស សមានាធិករណសមាសភាវំ ទស្សេតិ។ តេនេវាហ “ន ហិ រូបតោ...បេ... អត្ថី”តិ។

ឱបក្ខិបិត្វាតិ ឯត្ថ ឯកាទសោកាសេសុ រូបំ បក្ខិបិត្វាតិ អត្ថោ។ ន ហិ តត្ថ មាតិកំយេវ បក្ខិបិត្វា មាតិកា ឋបិតា, អថ ខោ បករណប្បត្តំ រូបន្តិ។

អបរោ នយោ...បេ... ឯតេន គហណំ គតន្តិ ឯតេន អតីតំសេនាតិ ភូតេ ករណវចនន្តិ ទស្សេតិ។ យេន បការេន គហណំ គតំ, តំ ទស្សេតុំ “ចត្តារោ ច មហាភូតា”តិអាទិ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ អថ វា សតិ មហាភូតុបាទាយរូបការោ វា អតីតកោដ្ឋាសេ គហិតស្ស ការណន្តិ អាបជ្ជតិ។ ន ហិ អតីតំសានំ វេទនាទីនំ និវត្តនត្ថំ ឥទំ វចនំ “យំ រូប”ន្តិ ឯតេនេវ តេសំ និវត្តិតត្តា, នាបិ រូបស្ស អញ្ញប្បការនិវត្តនត្ថំ សព្ពប្បការស្ស តត្ថ គហិតត្តា, ន ច អនាគតបច្ចុប្បន្នាការនិវត្តនត្ថំ អតីតំសវចនេន តំនិវត្តនតោតិ។ អថ បន យំ អតីតំសេន គហិតំ, តំ ចត្តារោ ច...បេ... រូបន្តិ ឯវំ គហិតន្តិ អយមេត្ថ អធិប្បាយោ, ឯវំ សតិ គហណត្ថទស្សនំ វត្តព្វំ សិយា, ន អតីតំសេន គហិតប្បការទស្សនំ, តំទស្សនេ បន សតិ ភូតុបាទាយរូបប្បការេន អតីតំសេ គហិតំ តំសភាវត្តាតិ អាបន្នមេវ ហោតិ, ន ច ឯវំសភាវតា អតីតំសេ គហិតតាយ ការណំ កថិតុំ អរហតិ ឯវំសភាវស្ស ច បច្ចុប្បន្នានាគតេសុ គហិតត្តា វុត្តាទិសភាវស្ស ច អតីតំសេ គហិតត្តា, តស្មា បុរិមនយោ ឯវ យុត្តោ។ អញ្ញត្ថាភិធាននិទ្ទេសេស្វបិ តាទិសោ ឯវ ទោសោ លព្ភតីតិ។

វុត្តត្ថបរិយាយតោតិ បរិយាយវេវចនត្ថា វុត្តស្ស វុត្តំ។ អភិធេយ្យនិទ្ទេសតោតិ និប្បរិយាយវេវចនត្ថា អភិធេយ្យស្ស និទ្ទេសេន ទេសោ និទ្ទេសោតិ កត្វា វុត្តំ។ កិញ្ចាបីតិអាទីសុ អយមធិប្បាយោ – វុត្តត្ថការណីយត្តា យថា “អតីតំ នាន្វាគមេយ្យា”តិអាទីសុ អទ្ធាវសេន អតីតាទិភាវោ ច វុត្តោ, តថា ឥធាបិ និទ្ទិសិតព្វោ (ម· និ· ៣·២៧២, ២៧៥; អប· ថេរ ២·៥៥·១៣៣) សិយា។ ឯវំ សន្តេបិ

សុត្តន្តភាជនីយម្បិ អភិធម្មទេសនាយេវ សុត្តន្តេ វុត្តធម្មេ វិចិនិត្វា វិភជនវសេន បវត្តាតិ អភិធម្មនិទ្ទេសេនេវ អតីតាទិភាវេនា និទ្ទិដ្ឋាតិ។

អទ្ធាសន្តតិសមយខណវសេនាតិ ឯត្ថ ចុតិបដិសន្ធិបរិច្ឆិន្នេ កាលេ អទ្ធា-សទ្ទោ វត្តតីតិ “អហោសិំ នុ ខោ អហមតីតមទ្ធាន”ន្តិអាទិសុត្តវសេន (ម. និ. ១.១៨; សំ. និ. ២.២០) វិញ្ញាយតិ។ “តយោមេ, ភិក្ខវេ, អទ្ធា។ កតមេ តយោ? អតីតោ អទ្ធា, អនាគតោ អទ្ធា, បច្ចុប្បន្នោ អទ្ធា”តិ (ឥតិវុ. ៦៣; ទី. និ. ៣.៣០៥) ឯត្ថ បន បរមត្ថតោ បរិច្ឆិជ្ជមានោ អទ្ធា និរុត្តិបថសុត្តវសេន (សំ. និ. ៣.៦២) ខណបរិច្ឆិន្នោ វុត្តោ។ តត្ថ ហិ “យំ, ភិក្ខវេ, រូបំ ជាតំ បាតុភូតំ, ‘អត្ថី’តិ តស្ស សង្ខា”តិ (សំ. និ. ៣.៦២) វិជ្ជមានស្ស បច្ចុប្បន្នតា វុត្តា, បុព្ពេ បច្ឆា ច អតីតានាគតតា វុត្តាតិ។ យេភុយ្យេន បន ចុតិបដិសន្ធិបរិច្ឆិន្នោ (ទី. និ. ៣.៣០៥; ឥតិវុ. ៦៣) សុត្តេសុ អតីតាទិកោ អទ្ធា វុត្តោតិ សោ ឯវ ឥធាបិ “អទ្ធាវសេនា”តិ វុត្តោ។ សីតំ សីតស្ស សភាគោ, តថា ឧណ្ហំ ឧណ្ហស្ស។ យំ បន សីតំ ឧណ្ហំ វា សរីរេ សន្និបតិតំ សន្តានវសេន បវត្តមានំ អត្ថិ អនេកំ ឯកាការំ, តំ ឯកោ ឧតូតិ វុច្ចតិ សភាគោតុតោ អនេកត្តសភាវតោ ឯកគហណំ គតំ, ឯវំ អាហារេបិ។ ឯកវីថិឯកជវនសមុដ្ឋានន្តិ បញ្ចទ្វារវសេន វុត្តំ។ សន្តតិសមយា វិបស្សកានំ ឧបការត្តាយ អដ្ឋកថាសុ កថិតា។

និដ្ឋិតហេតុបច្ចយកិច្ចំ, និដ្ឋិតហេតុកិច្ចមនិដ្ឋិតបច្ចយកិច្ចំ, ឧភយកិច្ចមសម្បត្តំ, សកិច្ចក្ខណេ បច្ចុប្បន្នំ។ ជនកោ ហេតុ, ឧបត្ថម្ភកោ បច្ចយោ, តេសំ ឧប្បាទនំ ឧបត្ថម្ភនញ្ច កិច្ចំ។ យថា ពីជស្ស អង្កុរុប្បាទនំ បថវីអាទីនញ្ច តទុបត្ថម្ភនំ, កម្មស្ស កដត្តារូបវិបាកុប្បាទនំ អាហារាទីនំ តទុបត្ថម្ភនំ, ឯវំ ឯកេកស្ស កលាបស្ស ចិត្តុប្បាទស្ស ច ជនកានំ កម្មានន្តរាទិបច្ចយភូតានំ ឧបត្ថម្ភកានញ្ច សហជាតបុរេជាតបច្ឆាជាតានំ កិច្ចំ យថាសម្ភវំ យោជេតព្ពំ។ តត្ថ ឧប្បាទក្ខណេ ហេតុកិច្ចំ ទដ្ឋព្ពំ, តីសុបិ ខណេសុ បច្ចយកិច្ចំ។ បថវីអាទីនំ សន្ធារណាទីនិ ផស្សាទីនំ ផុសនាទីនិ អត្តនោ អត្តនោ កិច្ចំ សកិច្ចំ, តស្ស ករណក្ខណោ សកិច្ចក្ខណោ។ សហ វា កិច្ចេន សកិច្ចំ, យស្មិំ ខណេ សកិច្ចំ រូបំ វា អរូបំ វា ហោតិ, សោ សកិច្ចក្ខណោ, តស្មិំ ខណេ បច្ចុប្បន្នំ។

៤. ឯត្តកេយេវាតិ “តេសំ តេស”ន្តិ ឋបិតា អាវេណិកវចនេន អភិញ្ញាបនត្ថេន វុត្តត្ថេយេវ “អបរស្ស អបរស្សា”តិ ទីបនំ អបរទីបនំ។ បរិយាយវុត្តីតិ ឯតេន បរិយាយេន អនិដ្ឋតាយនិច្ចតស្ស អការណភាវំ ទស្សេតិ។ កម្មទោសេន ហិ ចិត្តវិបល្លាសទោសេន ច ភូតកប្បិលាទយោ ឧម្មត្តកាទយោ ច បរិយេសេយ្យុំ ទិដ្ឋិវិបល្លាសេន ច យោនកាទយោ ន អារម្មណស្ស បរិយេសិតព្ពសភាវត្តា, អបរិយេសិតព្ពសភាវត្តា បន ឯតស្ស អនិដ្ឋមិច្ឆេវ នាយន្តិ អត្ថោ។

សម្បត្តិវិរហតោតិ រូបាទីនំ ទេវមនុស្សសម្បត្តិភវេ កុសលកម្មផលតា សមិទ្ធសោភនតា ច សម្បត្តិ, តព្វិរហតោតិ អត្ថោ។ តតោ ឯវ តំ ន បរិយេសិតព្ពន្តិ។ សោភនានិ ច កានិចិ ហត្ថិរូបាទីនិ អកុសលកម្មនិព្ពត្តានិ ន តេសំយេវ ហត្ថិអាទីនំ សុខស្ស ហេតុភាវំ គច្ឆន្តីតិ តេសំ សង្គហណត្ថំ “អកន្ត”ន្តិ វុត្តំ។ តស្ស តស្សេវ ហិ សត្តស្ស អត្តនា កតេន កុសលេន និព្ពត្តំ សុខស្ស បច្ចយោ ហោតិ, អកុសលេន និព្ពត្តំ ទុក្ខស្ស។ តស្មា កម្មជានំ ឥដ្ឋានិដ្ឋតា កម្មការកសត្តស្ស វសេន យោជេតព្ពា។ សិយា។ អដ្ឋកថាយំ បន “កុសលកម្មជំ អនិដ្ឋំ នាម នត្ថី”តិ

ព្លងេមច ចុត្តំ, ត ចុត្តំ “អកុ្យបលកម្មុំ ព្លង្ឌំ តាយ តត្តិ”តិ៍ ខេតត អកុ្យបលកម្មុំយ្បិ ខេសាកត់ បខេសត្តាត់ ព្លង្ឌត្តិ អត្យណ្ណាត់ កចិយ្បតិ៍ កុ្យបលកម្មុំ បត សខេ្តាសំ ព្លង្ឌខេមចាតិ ចឥត្តិ៍ តិខេ្ឋាតកាតាត់ បត ខេកាសត្ថិ យត្យ្យុរ្ទុបំ អយតាបំ, ឃខេតា ខេត ឌិ្ឋាច បលិឃត្តិ៍ យត្យ្យា ច ខេឌចតារ្ទុបំ ឌិ្ឋា កាឃត្តិ, ខេតសយ្បិ ចិបិាកចិណ្ណាណ៌ ត់ រ្ទុបំ អារខេ្ទា កុ្យបលចិបិាកំ ដ្បជ្ជតិ, តាឌិសយ្ប បត បុណ្ណាយ្ប អកាចា ត ខេតសំ តត្វ អកិរតិ ខេហាតីតិ អឌិប្បាខេឃា៍ កុ្យបលកម្មុឌយ្ប បត អតិ្ឋយ្យាកាខេចា ចិឃ អកុ្យបលកម្មុឌយ្ប ខេសាកតយ្ប ព្លង្ឌយ្ប អកាខេចា ចត្តខេ្តា៍ ហត្ថិអាឌឹតយ្បិ ហិ អកុ្យបលកម្មុំ យត្យ្យាត់ អកុ្យបលចិបិាកខេយ្បច អារម្មុណ៌, កុ្យបលកម្មុំ បត បចខេ្តា សម្ពុ្ឌិត់ កុ្យបលចិបិាកយ្ប៍ ព្លង្ឌារម្មុណោត បត ខេចាមិយ្យកត្តា អប្បកំ អកុ្យបលកម្មុំ ឥហុលំ អកុ្យបលចិបិាកុ្យប្បត្តិឃា កាខេណ៌ ត កចិយ្បតីតិ សក្កា ចត្តិត្តិ៍ ចិបិាកំ បត កត្វចិ ត សក្កា ចខេ្ចាតុត្តិ ចិបិាកចខេសត ព្លង្ឌាតិ្ឋារម្មុណចចត្វាត់ ឃុ្ង ចុត្តំ៍ តយ្ថា ត់ អត្យាក្តា សត្តត្វ ព្លង្ឌាតិ្ឋតា ខេឃាខេឌតត្តា៍

អតិ្ឋា បច្ចា កាឃកុ្យលាតិ កយ្ថា ចុត្តំ, តត្យ “ចក្ខុចិខេណ្ណាឃ្យាតិ រ្ទុបានិ ព្លង្ឌានិ”តិ (យ៍ តិ៍ ១៍១៩៩; ១៍១៣៥; ១៍១៤០; សំ៍ តិ៍ ៥៍១០) ៧ចយាឌិតា ព្លង្ឌាខេតច រ្ទុបាឌីតិ “កាឃកុ្យលា”តិ ចុត្តាតីតិ? កាឃកុ្យលសឌិខេសយុ កាឃកុ្យលខេចាហារខេតា, សឌិសតា ច រ្ទុបាឌិកាខេចាខេឃច , ត ព្លង្ឌតា៍ “អតិ្ឋា”តិ ចា ចចខេតត អកាឃកុ្យលតា ឥយ្បិតាតិ កាឃកុ្យលចិសកាកា រ្ទុបាឌខេឃា “កាឃកុ្យលា”តិ ចុត្តា អសិខេច “សិចា”តិ ខេចាហារខេរា ចិឃ៍ សត្តាតិ ចា ព្លង្ឌាតិ្ឋាតិ រ្ទុបាឌីតិ តឈ្យាចត្តុកាចខេតា កាឃកុ្យលាខេឃច៍ ចុត្តតិ្យា“រ្ទុបា ខេលិខេក បិឃរ្ទុបំ សាតរ្ទុប”ត្តិអាឌិ (ឌី៍ តិ៍ ១៍៣០០; យ៍ តិ៍ ១៍១៦៦; ចិក៍ ១០៦)៍ អតិសខេឃត បត កាឃតឹឃត្តា ឃុខេត្តឃុ “កាឃកុ្យលា”តិ ព្លង្ឌាតិ រ្ទុបាឌីតិ ចុត្តាតីតិ៍

ខ្ចិឃុបិ ហិតបលិតបខេឌឃុ “អកុ្យបលកម្មុឌចខេសត កុ្យបលកម្មុឌចខេសតា”តិ ចចត់ “ខេតសំ ខេតសំ សត្តាត”ត្តិ សត្តចខេសត តិឃខេយត្វា ចិកឌិតត្តា, អឃត្ចុខេត្វា “ខេតសំ ខេតស”ត្តិ អចឃចខេឃាខេក សាមិចចត់ កត្វា ចុខេត្តាតិ ខេចឌិតខេ្តា៍ សត្តសត្តាតបរិឃាបខេត្ឃុ កម្មុំ ចិសិ្ឋត្តិ “កម្មុឌចខេសតា”តិ ចុត្តំ៍ ឃឌិ បត ខេតហិ ខេតហីតិ ៧តស្មិំ អខេត្វ ខេតសំ ខេតសត្តិ សាមិចចត់, ចិសឃចិសឃឹសម្ពខេន្ធ ចា, ត កម្មុឌចខេសខេតច រ្ទុបាឌីតិ ចិកត្តាតិ, សខេ្តាសំ បត ព្លត្រ្លឹឃឥន្ធាត់ ចខេសត ចិកត្តាតីតិ ចិណ្ណាឃត្តិ៍ ៧ត្វ ច បិាកខេដហិ រ្ទុបាឌីហិ តខេឃា ឥយ្បិខេតាតិ ចក្ខុឌឹឃុបិ ហិតបលិតតា ខេឃាខេឌតត្តា៍

យតាបបរិឃត្តត្តិ យតាបំ បរិឃត្តំ យរិឃាឌាក្ខត់ បច្ចាឃុ កាឃកុខេលាឃុ ចឌាយីតិ អខេត្វា៍ កិំ ការណត្តិ? ឃយ្ថា ខេត ៧កច្ចុយ្ប យតាបិ ខេហាត្តិ, ៧កច្ចុយ្ប អយតាបិ, ឃយ្ប ខេឃច យតាបិ, តយ្ប ខេតច បខេយា, តយ្ថា តយ្ប តយ្ប អណ្ណាសឃចខេសត កាឃកុ្យលាត់ បខេយតា ខេហាតិ, ត ខេតសំខេឃច សកាចខេតា៍

៧ចត្តិ ព្លយស្មិំ ឃុខេត្ត ចុត្តតខេឃត៍ ៧កស្មិំខេឃច អឃ្យាឥតកុណ្ណាខេតា អារម្មុណសកាចខេយ្បច ព្លង្ឌាតិ្ឋាកាចខេតា អតិ្ឋំ “ព្លង្ឌ”ត្តិ កហណខេតា ច, ព្លង្ឌំ “អតិ្ឋ”ត្តិ កហណខេតា ច ព្លង្ឌាតិ្ឋំ តាយ បិឌិខេឃក្កំ បឌិចិកត្តំ តត្តិតិ អខេត្វា៍ សណ្ណាចិបល្លាខេសត ចាតិអាឌិតា តិណ្ណាខេត ចិឃ អខេណ្ណាឃុ អារម្មុខេណាឃុ សណ្ណាចិបល្លាខេសត ព្លង្ឌាតិ្ឋកុហណ៌ ខេហាតិ៍ បិត្តុម្ម្មត្តាឌីត់ លិខេសក្កាខេឌីឃុ ខេឌាឃុយ្បឥសម្ពុ្ឌិតសណ្ណាចិបល្លាសចខេសត តិត្តកុហណ៌ ចិឃាតិ ព្លយមត្តំ សន្ធាឃ យតាបបរិឃត្តតា ចុត្តាតិ ឥខេយ្បតិ៍

ចិកត្តំអត្ថីតិ ច ចចត្តំតំ អត្ថីតិ អនេត្វា, អដ្ឋកថាចរិយេហិ ចិកត្តំ បកាសិតន្តិ ចា។ តញ្ចា យញ្ញូបកាសត្តស្ស ចសេត ចចត្តំតំ បកាសិតញ្ចា, អនេញ្ញាសញ្ចា ចិបល្លាសចសេត ញ្ចាគំ ញ្ចដ្ឋំ អតិដ្ឋញ្ចា ហោតីតិ អធិប្បាយោ។ ឲចំ ចចត្តំតស្ស បតិដ្ឋាតិដ្ឋស្ស អតិដ្ឋំ ញ្ចដ្ឋន្តិ ច កហលោ ត កោចល៍ សញ្ញាចិបល្លាសេសាច ការណំ, ធាតុកេល្លាកចសេត ញ្ចត្រ្គិយចិការាបត្តិអាឌិតា ក្សលាក្សលចិបាក្សប្បត្តិហេតុកាេចាបីតិ សក្កា ចត្តុំ។ តធា ហិ សីតុគកំ ឈម្ពាកិតត្តាតំ ក្សលចិបាកស្ស កាយចិញ្ញាណស្ស ហេតុ ហោតិ, សីតាកិក្ខតាតំ អក្សលចិបាកស្ស។ តុលបិក្ខសម្ឫស្សា ចលោ ក្សេល្លា តិចលោ សុលោ, មុក្ខតុក្ខហត្តសម្ពាហតញ្ចា សុខំ ឧប្បាទេតិ, តេតេច ហត្ថេត បហរណំ ក្ខុល្លំ, តថ្នា ចិបាកចសេត អារម្មណចចត្តាតំ យុត្តំ។

កិញ្ចាបីតិអាឌិតា សតិបិ សញ្ញាចិបល្លាសេ តុដ្ឋស្សបគស្សតាឌីសុ ក្សលចិបាកស្សេច ក្ខចគស្សតាឌីសុ ច អក្សលចិបាកស្ស ឧប្បត្តិ គស្សេត្តា តេត ចិបាកេត អារម្មណស្ស ញ្ចដ្ឋាតិដ្ឋតំ គស្សេតិ។ ចិធ្លូមាតេតបិ សញ្ញាចិបល្លាសេ អារម្មណេត ចិបាកតិយមគស្សតំ អារម្មណតិយមគស្សតត្តមេច កតត្តិ។

អបិច ត្វារចសេតបីតិអាឌិតា ត្វារត្តមេ ក្ខុល្លស្ស សុលស្ស ច បញ្ចយក្ខតស្ស ត្វារត្តមេ សុលក្ខុល្លចិបាក្សប្បាគតតោ ចិបាកេត អារម្មណតិយមគស្សនេត ឲកាសិតេយច ច ត្វាមេ សមាតេស្សេច មលិនតាគិលោជ្ជញ្ញាស្ស សលិកំ ឋុសេត បេឋេគេ ច សុលក្ខុល្លប្បាគតតោ ចិបាកចសេត ញ្ចដ្ឋាតិដ្ឋតា គស្សិតាតិ ចិញ្ញាយតិ។

ហេដ្ឋិមតេយាតិ យញ្ញូបកាសត្តស្ស ចិបាកស្ស ច ចសេត ចចត្តំតំ អារម្មណំ កហេត្វា “តេសំ តេសំ សត្តាតំ ឧញ្ញាត”ន្តិ (ចិក។ ៩) ច អាឌិតា ចុត្តតេយា។ សម្មុតិមតាបត្តិ យញ្ញូបកាសត្តស្ស ចិបាកស្ស ច ចសេត សម្មុតំ ចចត្តំតំ មតាបំ, តំ បត សការចេតេច ចចត្តំតត្តិ អកិគ្គិតញ្ញាតោច ត កិគ្គិតិតិ អធិប្បាយោ។ សញ្ញាចិបល្លាសេត តេរយិកាឌីហិបិ បុក្កលេហិ មតាបត្តិ កហិតំ បុក្កលមតាបំ “តំ តំ ចា បតា”តិអាឌិតា កិគ្គិតំ។ ចេយាតិកេបេតទ្វបម្បិ អក្សលកម្មតត្តា កម្មការណាឌិក្ខុល្លចត្តកាចតោ ច “មត្សស្សទ្វបតោ ហីត”ន្តិ ចុត្តំ។

លិ។ ឋូញ្ចអាទិកទ្វបិតំ ចត្តារម្មណបដិឃាតចសេត សុបទិក្កហិតតា, សុកុមាតំ តធា អភាចតោ ក្សប្បទិក្កហិតតា ច យោរេឌតញ្ញា។ ក្សប្បទិក្កហដ្ឋេតេច លក្ខុណក្សប្បដិចិញ្ញូតតា ឌដ្ឋញ្ញា។ ឌសចិធត្តិ “ក្ខរេ”តិ អចុត្តស្ស គស្សតត្តំ ចុត្តំ។ ចុត្តម្បិ បត ញ្ចការសេតា ក្ខរេ ហោតិយេច។

ហេដ្ឋិមតេយាតិ “ញ្ចត្តំត្រ្គិយំ...បេ... ញ្ចគំ ចុច្ចតិ ទ្វបំ សត្តិកេ”តិ (ចិក។ លិ) ឲចំ លក្ខុណតោ ត្វាឌសហត្តចសេត ចចត្តំតញ្ចការសេតា ច ឌស្សេត្វា តិយ្យាតិតតេយា។ សោ លក្ខុណាការចសេត ក្ខរសត្តិកេត សហ កហេត្វា តិយ្យាតិតត្តា កិគ្គិយាតោ មិស្សកំ កតេរត្តា កតោ។ អធ ចា កិគ្គិយាតោតិ សទ្វបគស្សតេត លក្ខុណតោ យេចាបតកេត ញ្ចការសតោតិ ឲចំ លក្ខុណតោ ញ្ចការសតោ ច ចិសុំ កតេរត្តា កតោតិ អនេត្វា។ អធ ចា លក្ខុណតោ សត្តិកក្ខរាតំ ញ្ចការសតោ ក្ខរសត្តិកកាចកាតេលាត សត្តិកកាចំ កិគ្គិត្វា ក្ខរកាចំ, ក្ខរកាចញ្ចា កិគ្គិត្វា សត្តិកកាចំ កតេរត្តា បចត្តាតិ “កិគ្គិយាតោ កតោ”តិ ចុត្តំ។ ញ្ចគឆ បតាតិ “តំ តំ ចា បត ទ្វបំ ឧបិតាឃ ឧបិតាឃា”តិ ញ្ចគឆ បុទិមតេយត

លក្ខណតោ ឆ្នុំ ឱកាសតោ សត្តិកកាចករេណេន ន កិត្តិ ករចា, ន ច ឱកាសទ្វរតោ ចិស្សំ ករេណេន, នាបិ ឱកាសទ្វរេន

ចោមិស្សកករណេនាតិ អត្ថោ. កិំ បន ករោតីតិ? ឱកាសតោ ទ្វរេមេច កិត្តិតិ. ឯត្ថ បន ន បុព្វេ វុត្តនយេន ពិសា អត្ថោ ទដ្ឋព្វោ. ន

ហិ ឱកាសតោ ទ្វំ លក្ខណតោ សត្តិកំ ករោតិ, លក្ខណតោ ចា ចិស្សំ តេន ចា ចោមិស្សកត្តិ. ឱកាសតោ ទ្វរស្ស បន ឱកាសតោច

សត្តិកកាចករណំ ពួឆ “ភេឆន”ត្តិ ចេចិតព្ពំ. ពួឆ បន ន លក្ខណតោ ទ្វំ កិត្តិតីតិ ឯត្ថាបិ ចា ន បុព្ពេ វុត្តនយេន ពិសា ភេឆស្ស អកណំ

ចុត្តំ, លក្ខណតោ សត្តិកទ្វរានំ បន លក្ខណតោ ខូបិនាឃុបិនាឃ ទ្វរសត្តិកការចោ នត្ថិតិ លក្ខណតោ ទ្វរស្ស លក្ខណតោច

សត្តិកកាចាករណំ លក្ខណតោ ទ្វរស្ស អភេឆនត្តិ ទដ្ឋព្ពំ. បុរិមនយោ ចិឃ អយំ នយោ ន ហោតីតិ ឯត្ថកមេច ហិ ឯត្ថ ឆស្សតីតិ

កិត្តយានាតិ ឯត្ថ ច អញ្ញថា ភេឆនំ ចុត្តំ, ភេឆនំ ពួឆ ច អញ្ញថា ចុត្តន្តិ.

រូបក្ខន្ធនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

២. វេទនាក្ខន្ធនិទ្ទេសវណ្ណនា

៣៤. ចក្ខាទយោ បសាទា ឧប្បាទិកមនោមយត្តកាចបរិយាបន្នា កាយចោហារំ អរហន្តីតិ នព្ពត្តកា អព្ភន្តរមុខា “កាយិកា”តិ

បរិយាយេន ចុត្តា, ន កាយបសាទចត្ថុកត្តា. ន ហិ ចក្ខាទយោ កាយបសាទា ហោន្តីតិ. សត្តតិចសេន ពលាទិចសេន ចាតិ ឯត្ថ

អជ្ឈាសយមចសេន អតីតានិកាចស្ស អចចនំ ចុលាទិចសេន កិត្តាឃ អតីតានិកាចចនតោ. ន ហិ ចុលាមេច អជ្ឈាចសេន សយមចសេន

ច អតីតានិកា ហោតិ, តថា ចក្ខា អព្ភន្តរមុខា ច កាយិកចេតសិកានិការេន កិត្តា. តេន ចេឆនាសមុឆយោ អជ្ឈាសយមចសេន

អតីតានិការេន ចត្តព្ពំ អរហតិ សមុឆាយស្ស តេហិ បរិច្ឆិន្តព្ពត្តា, ចេឆនេកទេសា បន ឯត្ថ កហិតាតិ តេ សត្តតិពលេហិ បរិច្ឆេទំ

អរហន្តិ តត្ថ តថាបរិច្ឆិន្តព្ពានំ កហិតត្តាតិ. ឯកសត្តតិយំ បន ចុលាទិអនេកភេទសញ្ញាចេន តេសុ យោ ភេទោ បរិច្ឆិន្តព្ពការេន

កហិតោ, តស្ស ឯកប្បការស្ស បាកដស្ស បរិច្ឆេទិកា តំសហិតទ្វារាលម្ពនប្បចត្តា, អចិច្ឆេទេន

តទុប្បាទកកចិឆចិសយសមានោយាកប្បចត្តា ច សត្តតិ កចិតុំ អរហតីតិ តស្ស ភេទត្តំ អនាមសិត្វា បរិច្ឆេទកការេន កហណំ កតំ.

លហុបរិចត្តិតោ ចា ឆមុា បរិចត្តនេនេច បរិច្ឆេទំ អរហន្តីតិ សត្តតិពលាចសេន បរិច្ឆេទោ ចុត្តោ. បុព្ពត្តាបរត្តមជ្ឈាតាតិ ឯតេន

ហេតុបច្ចយកិច្ចចសេន ចុត្តនយំ ទស្សេតិ.

១០. កិលេសក្កិសមុយោគតោ សទរថា. ឯតេន សការចតោ ឱឡារិកតំ ទស្សេតិ, ទុក្ខចិបាកដ្ឋេនាតិ ឯតេន

ឱឡារិកចិបាកនិប្ផាទនេន កិច្ចតោ. កម្មចេកល្លត្តា កម្មបដិពទ្ធត្តា ច កាយកម្មាទិព្យាបារចិរហតោ និរុស្សាហា ចិបាកា,

និរុស្សាហា ច កិរិយា អចិបាកា. សចិបាកា ច សការា ចិយ ឱឡារិកាតិ តព្ពិបក្ខតោ អចិបាកា សុខុមាតិ ចុត្តា.

អសាតដ្ឋេនាតិ អមធុរដ្ឋេន. ឯតេន សាតបដិបក្ខំ អនិដ្ឋសភាចំ ទស្សេតិ. ទុក្ខដ្ឋេនាតិ ទុក្ខមដ្ឋេន. ឯតេន ទុក្ខានំ សត្តាបនកិច្ចំ ទស្សេតិ.

“យាយំ, ភន្តេ, អទុក្ខមសុខា វេទនា, សន្តស្មិំ ឯសា បណីតេ សុខេ ចុត្តា ភគចតា”តិ (ម. និ. ២.៨៨; សំ. និ. ៤.២៦៧) ចចនតោ

អហុល្លយសុលា ផរណសភាវចិរហេតា អសន្តាតិ កាយវាចាបវិញ្ញត្តិសមុដ្ឋាបកត្តា អត្តសមុដ្ឋានស្ស អជ្ឈត្តតា សន្តា, សុខេ តិកត្តិ បរិយាយេន អភិក្កន្តតា បណីតភាវំ ហីនាតិ បណីតាតិ។ តថា អភិក្កន្តតា ច កាយាទិទ្វារាតិអាទិវសេន អកត្វា សមាគតាតិយំ ទោលាសម្បយុត្តវិប្បយុត្តាទិភេទ សមាគភេទេ សុខេតា បណីតាតិ វេទិតព្វា។ ឧបទ្ទវហិតាតិ សាតុំ បច្ចយភាវេន សុខា ទោសេតិ ចិតាសិតាតិ បច្ចយភាវេន ទុក្ខា ច។ ឧភយម្បិ កាយំ ទ្វារបត្តំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតីតិ ផរតិ។ យថយាភតត្តិ យថំ កទោត្តំ។ លាភយាភតត្តិ ពលវំ ឧប្បាទេត្វា, អជ្ឈត្តិកាតិ ចា។ ឈយ្ហាកិតត្តស្ស ឃីទោភកលទេន អារម្មណស្ស យថា ការោ ឧបទ្ទវហិតោ ហោតិ, ឯវំ សុខសម្ពន្ធោបីតិ កត្វា "អារម្មណាតិ ចិយា"តិ វុត្តំ។ ឯកត្តតិយិទ្ធោយថាតិ បឋមិកសិលាទិកេ ឯកសភាវេ ឯវ តិយិទ្ធោ។ វរតីតិ ភាភាវេជ្ជនេ ជវនេ ចេតនា ចិយ ចិប្បភ្ពរហិតត្តា សុខុមា។

អធិប្បាយេ អកុសលតាយ អនេកាធិកោ។ កុសលត្តិកេ...បេ... អាគតត្តាតិ "កុសលាកុសលី ចេតនា ឱឡារិកា, អព្យាកតា ចេតនា សុខុមា"តិ ឯវំ អាគតត្តា។ កុសលាកុសលេ ភេទស្សតំ "យម្បិ"តិអាទិ អាវេទ្ធំ ពលិតា ហីនាវេភាតិ ឯវេតន "កាយាទិទ្វារសុខេតា កាយាទិទ្វារុបកា្ល សុខុមា"តិអាទិកា សភាវាទិភេទេន ច ឱឡារិកសុខុមភាវំ តត្ថ តត្ថ ពេទេក្ខា ន កិច្ចតីតិ តយំ ភេទស្សតិ។

លោកិយលោកុត្តរវិសេសា ពទិតា, តស្មា ឯកត្ថបណីតេ ហីនបណីតាតិ ឧទ្ធដត្តា ឯទនេន ឯកត្តហីនេ ច យថាសម្ភវំ ហីនបណីតតា ឧទ្ធរិតព្វាតិ អត្ថញ្ញាតំ ហោតីតិ ឧភយត្ថ តទុទ្ធរណេ ន កក្កច្ចាយិតព្វន្តិ អធិប្បាយោ។

អកុសលំ កុសលីតិហិ សុខុមត្តាភាវេន បញ្ញាយ អាគតស្ស អបរិបុណ្ណតាយ ភាវេន "ហេដ្ឋិមភេទោ ន ឱឡារិកតរោ"តិ វុត្តន្តិ ចេតត្តំ, តំតំចាបភេទេន កថេតបិ បរិបុណ្ណំ ភវ៉ីតិ ន បរិបុណ្ណំ សក្កាយ "ហេដ្ឋិមភេទោ ន ឱឡារិកតរោ"តិ វុត្តំ, ហេដ្ឋិមភេទស្ស បន វុត្តត្តា អវុត្តភាវំ កហេត្វា "តំ តំ ចា បនា"តិ ចត្តំ យុត្តន្តិ "ហេដ្ឋិមភេទោ ន ឱឡារិកតរោ"តិ វុត្តន្តិ វេទិតព្វោ។ ពាហុចិបាកា អកុសលី ទោសុស្សន្នតាយ ឱឡារិកា, តថា អប្បចិបាកា កុសលី។ យត្ថ ទោសត្តា អប្បចិបាកា អកុសលី សុខុមា, តថា ពាហុចិបាកា កុសលី ច។ ឱឡារិកសុខុមនិកត្តិចត្តកាលេតា កាយាទិទ្វារាទីតិ ឱឡារិកសុខុមតា។ សាបីតិ ភាវតាយយាយ ភេទតោ ជាតិយយិលយាភត្តា បភេទ្ធំ ភេទតំ តយេតា ទស្សិតត្តំ វេទិតព្វា។ សាបីតិ ចា តិចិដាបីតិ យោជេតព្វា។

១៧. ជាតិអាទិភេទេន អសមានភេទាកាសតា ចិសភាវេហា ទុក្ខចិបាកតាទិភេទេន អសទិសកិច្ចតា, អសទិសសភាវតា ចា ចិសំសទ្ធា, ត អសម្បយោគោ យទិ សិយា, ទុក្ខចិបរិយាយេន សត្តិកំ ហោតីតិ សំសទ្ធេន សត្តិកតា អាបជ្ជតិ, ត ច ចេតនាយ ចេតនាសម្បយោគោ អត្ថិ។ សត្តិកបភេទណ្ណតាយ ច "សភាវេន សរិក្ខេន ចា"តិ ចក្ខតីតិ ទុត្តភយេភេទ អត្ថោ ចេទិតព្វោ។

តទ្ទុទេតា សត្តិកំ ឧទ្ធរិតព្វន្តិ កស្មា វុត្តំ, កិំ យថា សត្តិកតោ អកុសលតោ អកុសលំ ទ្វុទេតិ ឧទ្ធរីយតិ, តថា តតោ ទ្វុទេតា កុសលតោ កុសលំ សត្តិកេតិ ឧទ្ធរិតំ ត សក្កាតិ? ត សក្កា។ តថា ហិ សតិ កុសលំ កុសលាយ សត្តិកេតិ កត្វា សត្តិកតោ សត្តិកតា ឯវ ឧទ្ធរិតា សិយា, តថា ច សតិ សត្តិកសត្តិកតទោតាភភេទេន អាបជ្ជតិ, ឧបិភាយុបិភាយ ទ្វុសត្តិកតាភ ពលឆ ទុច្ចតិ, តស្មា ទ្វុទេតា ទ្វុទ្ទទ្ធរណំ ចិយ

ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮᨲᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᩩᨷ᩠ᨸᩣᨴᨶᨬ᩠ᨧ ᨶ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ ᨠᩣᨲᩩᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᨵᨾ᩠ᨾᨲᩮᩣᨲᩣᨿ ᨿᩮᨶ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᨲᩮᩣᨲᩣᨿ ᨧ ᩋᨽᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩋᨳ ᨸᨶ ᩅᨴᩮᨿ᩠ᨿ “ᨶ ᨠᩩᩈᩃᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣᨿ ᩑᩅ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮᨲᩥ ᩏᨷ᩠ᨸᩣᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ, ᩋᨳ ᩅᩣ ᨿᨲᩮᩣ ᩈᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ, ᨲᩔᩣ ᩋᨠᩩᩈᩃᩣᨿᩣ”ᨲᩥ, ᨲᨾ᩠ᨸᩥ ᨶ᪨ ᨶ ᩉᩥ ᩋᨠᩩᩈᩃᩣᨿ ᨠᩩᩈᩃᩣ ᨠᨴᩣᨧᩥ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮ ᩋᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ᪨ ᩋᨳᩣᨸᩥ ᩅᨴᩮᨿ᩠ᨿ “ᨿᩣ ᩋᨠᩩᩈᩃᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣᨿ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮ, ᩈᩣ ᨲᨲᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᨲᩮᩣ ᨠᩩᩈᩃᨲᩮᩣ ᩏᨷ᩠ᨸᩣᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ”ᨲᩥ, ᨲᨾ᩠ᨸᩥ ᨶ᪨ ᨶ ᩉᩥ ᨠᩩᩈᩃᩮ ᩋᨠᩩᩈᩃᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ, ᨿᩣ ᨲᨲᩮᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮᨲᩥ ᩏᨷ᩠ᨸᩣᨴᩥᨿᩮᨿ᩠ᨿ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨻᩦᨩ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩔ ᨵᨾ᩠ᨾᩔ ᨵᨾ᩠ᨾᨲᩮᩣ ᩋᨩ᩠ᨫᨲ᩠ᨲᩅᩥᩈᨽᩣᨣᨲ᩠ᨲᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᩴ ᨶᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᨶ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᨲᩮᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᩴ ᩏᨷ᩠ᨸᩣᨴᩥᨲᩩᩴ, ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮ ᨸᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᨲᨲᩮᩣ ᩅ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᨲᩮᩣ ᨸᨶ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩏᨷ᩠ᨸᩣᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ”ᨲᩥ᪨

ᩏᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣᩈᩉᨣᨲᩣᨿ ᨵᨾ᩠ᨾᨲᩮᩣ ᨧ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᩴ ᨶ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ ᩏᨷ᩠ᨸᩣᨴᩥᨲᩩᩴ᪨ ᨸᩦᨲᩥᩈᩉᨣᨲᩣᨿ ᩈᩩᨡᩈᩉᨣᨲᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᨸᩦᨲᩥᩈᩉᨣᨲᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮᨲᩥ ᩉᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨾᩣᨶᩮ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᨲᩮᩣ ᨧ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᩴ ᩏᨷ᩠ᨸᩣᨴᩥᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨲᨳᩣ ᩈᩩᨡᩈᩉᨣᨲᩣᨿ ᨸᩦᨲᩥᩈᩉᨣᨲᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᩈᩩᨡᩈᩉᨣᨲᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᨸᩥ ᩈᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᩈᨽᩣᩅᨲ᩠ᨲᨾᩔ ᩏᨷ᩠ᨸᩣᨴᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ, ᨶ ᨧ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ “ᨸᩦᨲᩥᩈᩉᨣᨲᩣᨿ ᩈᩩᨡᩈᩉᨣᨲᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᩈᩣ ᩑᩅ ᨧ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮ”ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᩩᩴ ᩈᩩᨡᩈᩉᨣᨲᩣᨿ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᩈᩣᩅᩔ ᩋᨽᩣᩅᨲ᩠ᨲᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩅᩥᩈᨽᩣᨣᨲᩣ ᩑᨠᩴ ᩋᨣ᩠ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨶ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨲᩦᨲᩥ ᩈᨽᩣᩅᩣᨶᩩᨸᩣᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᨲᩣᨿ ᨵᨾ᩠ᨾᨲᩮᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᩩᨷ᩠ᨸᩣᨴᩥᩴ ᨶ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ ᨠᩣᨲᩩᩴ᪨ ᨶ ᩉᩥ ᩈᩩᨡᩈᩉᨣᨲᩣ ᩋᨠᩩᩈᩃᩈᨽᩣᩅᩴ ᩈᨲ᩠ᨳᩴ ᨬᩣᨲᩩᨸᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨲᩦᨲᩥ᪨ ᩈᨽᩣᩅᨲᩣ ᨸᨶ ᩑᨠᩴ ᩋᨶᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨲᩦᨲᩥ ᩅᩥᩈᨽᩣᨣᨬᩣᨲᩩᨠᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᨲᩣᨿ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᨲᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩩᨷ᩠ᨸᩣᨴᩥᩴ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ ᨠᩣᨲᩩᩴ᪨ ᩋᨠᩩᩈᩃᨲᩣ ᩉᩥ ᨸᩦᨲᩥᩈᩉᨣᨲᩣᨴᩦᩈᨲ᩠ᨳᩅᩥᩈᨽᩣᨣᨬᩣᨸᩥᨠᩣᨲᩥ᪨ ᨲᩮᨶᩣᩉ “ᨶ ᨵᨾ᩠ᨾᨲᩮᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᩴ ᩏᨷ᩠ᨸᩣᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨

ᩅᩮᨴᨶᩣᨲ᩠ᨲᩥᨠᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪑᪨ ᩈᨬ᩠ᨬᩣᨲ᩠ᨲᩥᨠᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑ᩈᩥ᪨ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩈᨾ᩠ᨹᩔᨩᩣᩈᨬ᩠ᨬᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨿᨴᩥᨸᩥ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨲᩮᩣ ᨹᩔᩔ ᨶᩣᨾᩴ ᨹᩔᨲᩮᩣ ᨧ ᩈᨬ᩠ᨬᩣᨿ, ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩅᩥᩈᩥᨭ᩠ᨮᨹᩔᩮᨶ ᨸᨶ ᩅᩥᩈᩥᨭ᩠ᨮᩈᨬ᩠ᨬᩣ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨶᩣ ᨧ ᩅᩥᩈᩥᨭ᩠ᨮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᨹᩔᩔ ᨿᩮᨶ ᨲᩔᩣᨸᩥ ᨲᨻ᩠ᨽᩣᩅᨣᨲᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ “ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨲᩮᩣ ᨶᩣᨾ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨸᨭᩥᨥᩈᨾ᩠ᨹᩔᨩᩣ ᩈᨬ᩠ᨬᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳᩣᨸᩥ ᨿᨳᩣ ᨹᩔᩔ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ ᩅᨲ᩠ᨳᩪᨶᩥ ᨸᨭᩥᨥᩣᨶᩥ ᨶᩣᨾ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᨳᩣ ᨲᨲᩮᩣ ᨩᩣᨲᩈᨬ᩠ᨬᩣᨸᩦᨲᩥ “ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ ᩅᨲ᩠ᨳᩪᨶᩥ ᨲᨲᩮᩣ ᨶᩣᨾ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨧ ᨸᨭᩥᨥᨩᩣ ᩈᨾ᩠ᨹᩔᩣ, ᨸᨭᩥᨥᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᨶ ᩅᩣ ᩈᨾ᩠ᨹᩔᩣ ᨸᨭᩥᨥᩈᨾ᩠ᨹᩔᩣᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᩁᩪᨸᩅᩈᩮᨶᩣᨸᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨

ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨠᩣᨿᩮᨶ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᩴ ᩋᨶᩥᨠ᩠ᨡᩥᨸᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩣ, ᩅᨲ᩠ᨳᩩᨶᩣ ᨧ ᩋᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ, ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩴ ᨧ ᩑᨲᩮᩈᩴ ᨸᨠᩣᩈᨶᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ “ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᨲᩮᩣ ᨩᩣᨲᩣ ᩈᨾ᩠ᨹᩔᩣ ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩈᨾ᩠ᨹᩔᩣ, ᩈᨾ᩠ᨹᩔᩮᨶ ᨧ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩉᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩉᩥ ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩮᩣ ᨧ ᩈᨾ᩠ᨹᩔᩣ ᨧᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩈᨾ᩠ᨹᩔᩣ, ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᨶ ᩅᩣ ᩈᨾ᩠ᨹᩔᩣ ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩈᨾ᩠ᨹᩔᩣ, ᨲᨲᩮᩣ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩅᩣ ᨩᩣᨲᩣ ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩈᨾ᩠ᨹᩔᨩᩣ᪨ ᨸᨬ᩠ᨧᨴ᩠ᩅᩣᩁᩥᨠᩈᨾ᩠ᨹᩔᩮᨸᩥ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩣ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶ ᨸᩁᩥᨿᩣᨿᩮᨶ ᨲᨲᩮᩣ ᨩᩣᨸᩥ ᩈᨬ᩠ᨬᩣ “ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩈᨾ᩠ᨹᩔᨩᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨿᨳᩣ ᨸᨶ ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨸᩮᨠ᩠ᨡᩣᨿᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩮᩣ ᨾᨶᩮᩣᩈᨾ᩠ᨹᩔᨩᩣ ᨶᩥᨸ᩠ᨸᩁᩥᨿᩣᨿᩮᨶ “ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩈᨾ᩠ᨹᩔᨩᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᨶ ᩑᩅᩴ ᩋᨿᩴ ᨸᨭᩥᨥᩈᨾ᩠ᨹᩔᨩᩣ ᩋᩣᩅᩮᨱᩥᨠᨸ᩠ᨸᨠᩣᩁᨲ᩠ᨲᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩮᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᪨

ឃធិ ខុចំ ចត្តារោ លន្ធាបិ ឃធាចុត្តសយ្យស្សោតា ខាតត្តា “អធិចចតសយ្យស្សខា”តិ ចត្តុំ ឃុត្តា, សញ្ញាច កស្វា ខុចំ ចុត្តាតិ? តិណ្ហិ លន្ធាតំ អត្ថចសេត អត្តតោ បត្តយ្យិ តាយំ ឃត្ថ បចត្តយាតោ អធិចចតសយ្យស្សខ-សន្ធោ តិរុត្បហតាឃ ធយ្ញាកិលិសេបិ ហោតិ, តស្សា សញ្ញាឃ ខុច អារោរបេត្វា សឃំ តិចត្តតំ ហោតិ។ តេតាហ “តយោ ហិ អទ្ធូបិតោ លន្ធា”តិអាឌិ។ អឆ ចា សញ្ញាឃ បជិឈសយ្យស្សខាតិ អញ្ញាយ្យិ ចិសិដ្ឋំ តាយំ អត្ថីតិ អធិចចតសយ្យស្សខាតាយំ តិណ្ហិឃេច លន្ធាតំ កចិតុំ អទហតិ។ តេ បត អត្តតោ តាយំ សញ្ញាឃ ឥត្វា តិចត្តាតិ ច្ពុយយត្ថុំ សន្ធាឃាហ “តយោ ហិ អទ្ធូបិតោ លន្ធា”តិអាឌិ។ បញ្ចទ្វារិកសញ្ញា ឍូលោកេត្វាបិ ខាតិតុំ សក្កាតិ ច្ពុឌំ តេត តេតាធិប្បាឃេត ហត្ថចិការាឌិកលោ តឥធិប្បាឃចិខាតតតិយិត្តក្ខតា ចិញ្ញាត្តិ ចិឃ ទឌ្ឍ្វា ឍូលោកតាឌិស្ទុ ទត្តតាឌិចិខាតតតិយិត្តំ ឍូលោកតំ ចក្កុចិញ្ញាណចិសឃសយាកយ បាកដំ ហោតីតិ តំសយ្យឃុត្តាឃ សញ្ញាឃបិ តធាបាកដភាចំ សន្ធាឃ ចុត្តំ។

ទឌ្ឍ្វា ឍូលោកតាឌិចសេត បាកដា ខចតប្បចត្តា កចិតុំ អទហតីតិ ខុតិស្សា អាសក្កាឃ តិចត្តតត្ថំ “បសាឥចត្ថុកា ខុចា”តិ អាហ។ អញ្ញា ចិត្តេតត្តិ ឃំ បុទ្ធោ តេត ចិត្តិតំ ខាតំ, តតោ អញ្ញា ចិត្តេតត្តិ អទ្ធោ។

សញ្ញាកូត្តិទ្ទេសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

៣។ សង្ខារក្ខត្តិទ្ទេសចណ្ណតា

១០។ ហេដ្ឋិមកោដិឃាតិ ខុត្ថ កុម្ភិទ្ទេសោច។ តត្ថ ហិ បធាតំ ឥស្សិតត្តំ។ ឃធិ ខុចំ ជ្ជបរិមកោដិឃា តំ ត ឥស្សិតត្តំ អាបជ្ជតីតិ? តាបជ្ជតិ, ជ្ជបរិមកោដិកតកាចេត ចិតា ហេដ្ឋិមកោដិកតកាចាកាចតោ។ ហេដ្ឋិមកោដិ ហិ សព្ពញ្ញាបិកាតិ។ ទុតិយេ កលេតិទ្ទេសោ, ហេដ្ឋិមកោដិឃា អាកតាតិ សព្ពត្ថោ។ បុរិមេបិ ចា “ហេដ្ឋិមកោដិឃា”តិ ឃំ ចុត្តំ, តញ្ញា បធាតសង្ខារឥស្សតចសេតាតិ សព្ពត្ថកលេតក កលេតិទ្ទេសោច។ តំសយ្យឃុត្តា សង្ខារាតិ ខុក្ខុតបញ្ញាសប្បភេធេ សង្ខារេ អាហ។ កហិតាច ហោត្តិ តប្បដិពន្ធត្តា។

សង្ខារក្ខត្តិទ្ទេសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

បកិណ្ណកកធាចណ្ណតា

សយ្ហុក្កម-សន្ធោ សញ្ញាតិឃំ អាឌិជ្ជប្បត្តិឃំ តិទុត្បហោ។ តំតំបច្ចឃសយាឃោកេ ហិ បុរិមកចសង្ខាតា បុរិមត្តតោ ជ្ជឌ្ឍយតំ សយ្ហុក្កមោ, សត្ថិឃំ ចា បជិសត្ថិឃំ ជ្ជក្កមោ សយ្ហុក្កមោ។ សោ បត ឃត្ថ បញ្ចក្ខត្តា បរិបុណ្ណា សយ្ហុក្កឆត្តិ, តតេត្ថច ឥស្សិតោ។ ខុតេត តឃេត អបរិបុណ្ណលត្ថសយ្ហុក្កមោ ខុកចោកាចេតុចោកាចេទុ សក្កា ចិញ្ញាតុត្តិ។ អឆ ចា ឃធាធិកតាតំ បញ្ចត្ថយ្យិ លន្ធាតំ សហ ជ្ជក្កមោ ជ្ជប្បត្តិ សយ្ហុក្កមោ។ ខុតស្មិំ អត្ថេ ចិកលុប្បត្តិ អសង្កហិតា ហោតិ។ ហិមចត្តប្បភេទេ ខាតិមត្តខុត្បអកលោមំ ខាតិជ្ជណ្ណា។ សប្បិមណ្ឌពិត្ត្វតិ ខុចំ

ឯត្ថាបិ ចិត្ត-សទ្ទោ យោជេតព្ពោ។ ឯវំវណ្ណប្បដិភាគន្តិ ឯវំវណ្ណំ ឯវំសណ្ឋានញ្ច។ បដិភជនំ វា បដិភាគោ, សទិសតាភជនំ សទិសតាបត្តីតិ អត្ថោ។ ឯវំវិធោ វណ្ណប្បដិភាគោ ឯតស្សាតិ ឯវំវណ្ណប្បដិភាគំ។

សន្តតិសីសានីតិ សន្តតិមូលានិ, សន្តតិកោដ្ឋាសា វា។ អនេកាវយវសមាហារភាវេន ហិ បធានង្គំ “សីស”ន្តិ វុច្ចតិ, ឯវំ វត្ថុទសកាទិកោដ្ឋាសា អនេករូបសមុទាយភូតា “សីសានី”តិ វុត្តានីតិ។

បញ្ចក្ខន្ធា បរិបុណ្ណា ហោន្តីតិ គណនាបរិបូរិំ សន្ធាយ វុត្តំ, ន តស្ស តស្ស ខន្ធស្ស បរិបុណ្ណតំ។ កម្មសមុដ្ឋានបវេណិយា វុត្តត្តា “ឧតុចិត្តាហារជបវេណី ច ឯត្តកំ កាលំ អតិក្កមិត្វា ហោតី”តិអាទិនា វត្តព្ពា វិយា, តំ បន “បុព្ពាបរតោ”តិ ឯត្ថ វក្ខតីតិ អភេទេត្វា កម្មជបវេណី ច ន សព្ពា វុត្តាតិ អវុត្តំ ឥមស្សត្ថំ ទីបេតិ កម្មសមុដ្ឋានា តាយ ទស្សិតោ។ ឯវំ...បេ... បញ្ចក្ខន្ធា បរិបុណ្ណា ហោន្តីតិ បរិបុណ្ណាយតនានំ វសេន ភវោ ទស្សិតោ, អបរិបុណ្ណាយតនានំ បន កាមាវចរានំ រូបាវចរានំ បរិហីនាយតនស្ស វសេន សន្តតិសីសហានិ វេទិតព្ពា។

បុព្ពាបរតោតិ អយំ វិចារណា ន បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ ឧប្បត្តិយំ, អថ ខោ តេសំ រូបសមុដ្ឋាបនេតិ ទដ្ឋព្ពា។ តំ ទស្សេន្តោ អាហ “ឯវំ បនា”តិអាទិ។ អបច្ឆាអបុរេ ឧប្បន្នេសូតិ ឯកតោ និសជ្ជការេន ទស្សិតំ។ សហុប្បន្នេសុ ហិ ឯកទេសេ បនេវំ រូបំ សមុដ្ឋាបេតិ, ឯកំ បច្ឆាតិ អទស្សិតំ ន សក្កា វិញ្ញាតុំ។ ឯត្ថ ច “បុព្ពាបរតោ”តិ ឯតិស្សា វិចារណាយ វត្តុការេន បដិសន្ធិយំ ឧប្បន្នា បវត្តា បញ្ចក្ខន្ធា គហិតា។ តត្ថ ច និទ្ធារណេ ភុម្មនិទ្ទេសោតិ “រូបំ បឋមំ រូបំ សមុដ្ឋាបេតី”តិ អាហ។ អញ្ញថា ការកនិទ្ធារណលក្ខណេ ភុម្មនិទ្ទេសេ សតិ រូបស្ស រូបសមុដ្ឋាបនកិច្ចេ ភុម្មស្សបិ រូបសមុដ្ឋានំ វទន្តីតិ ឧភយត្ថ វត្តព្ពំ សិយាតិ។ រូបារូបសត្តតិញ្ច គហេត្វា អយំ វិចារណា បវត្តាតិ “រូបំ បឋមំ រូបំ សមុដ្ឋាបេតី”តិ វុត្តំ។ អញ្ញថា បដិសន្ធិក្ខណេ ឯវ វិជ្ជមានេ គហេត្វា វិចារណាយ ភវិយមានាយ អរូបស្ស រូបសមុដ្ឋាបនមេវ នត្ថីតិ បុព្ពាបរសមុដ្ឋាបនវិចារណាវ ឯត្ថ ន ឧបបជ្ជតីតិ វត្តព្ពំ សិយាតិ។ វត្ថុ ឧប្បាទក្ខណេ ទុព្ពលំ ហោតីតិ សព្ពរូបានំ ឧប្បាទក្ខណេ ទុព្ពលតំ សន្ធាយ វុត្តំ។ តថា ហិ តំ បច្ឆាជាតបច្ចយរហិតំ អាហារាទីហិ ច អនុបត្ថម្ភិតំ “ទុព្ពល”ន្តិ វុត្តំ។ កម្មវេគក្ខិត្តត្តាតិ ឯតេន សតិបិ ភវង្គស្ស កម្មជការេ សាមំ វិបាកសន្តតិ បដិសន្ធិក្ខណេ បុរិមភវង្គសមុដ្ឋាបកតោ អញ្ញេន កម្មុនា ខិត្តា វិយ អប្បតិដ្ឋិតា, តតោ បរញ្ច សមានសន្តតិយំ អនន្តរបច្ចយំ បុរេជាតបច្ចយញ្ច លភិត្វា បតិដ្ឋិតាតិ ទីបេតិ សន្ធាយ វុត្តំ។

បវេណី ឃដិយតីតិ វត្តមានវិបស្សនន្តិ ឯកម្បិ វិជ្ជមានេ ឯវ អញ្ញស្ស និរោធុប្បត្តិវសេន ឃដិយតិ, ន វុតិបដិសន្ធិនិស្សយវសេន វិយ វិច្ឆេទុប្បត្តីតិ អត្ថោ។ អង្គតោតិ ឈានង្គតោ។ ឈានង្គានិ ហិ វិនេន្តេន សហ រូបសមុដ្ឋាបកានិ, តេសំ អនុពលទាយកានិ មគ្គង្គានិ តេសុ វិជ្ជមានេសុ វិសេសរូបុប្បត្តិទស្សនតោ។ អថ វា យានិ វិត្តង្គានិ វេទនាទីនិ វិត្តស្ស រូបសមុដ្ឋាបនេ អង្គភាវំ សហាយភាវំ គច្ឆន្តិ, តេសំ ពលទាយកេហិ ឈានង្គេហិ អបរិហីនត្តំ អត្ថោ។ តទា បរិហីនត្តា ហិ វក្ខុវិញ្ញាណាទីនិ រូបំ ន សមុដ្ឋាបេន្តីតិ។ ឃោ បន វទេយ្យ “បដិសន្ធិវិត្តេន សហជាតវត្ថុ តស្ស ឋិតិក្ខណេ ច ភង្គក្ខណេ ច បុរេជាតន្តិ កត្វា បច្ចយវេកល្លាភាវតោ តស្មិំ ខណទ្វយេ រូបំ សមុដ្ឋាបេតូ”តិ, តំ និវារេន្តោ អាហ “យទិ ហិ វិត្ត”ន្តិអាទិ។ តត្ថ ឋិតិភង្គក្ខណេសុបិ តេសំ ធម្មានំ វត្ថុ បុរេជាតំ ន ហោតីតិ ន

ຈຕ຺ຕຏ຺ຐເປເວຕນ຺ຖິ ອນຸຊາຕິ, ຕຕ຺ຖາປິ ໂທສໍ ທສ຺ເສຕິ. ຍທິ ຕທາ ຣູປໍ ສມຸຏ຺ຐາເປຍ຺ຍ, ຕວ ມເທຕ ປຏິສນ຺ຘິຈິຕ຺ຕມ຺ປິ ສມຸຏ຺ຐາເປຍ຺ຍ, ຕທາ ປນ ຣູປຸປ຺ປາທນເມວ ນຕ຺ຖິ. ຍທາ ຈ ຣູປຸປ຺ປາທນໍ, ຕທາ ອຸປ຺ປາທກ຺ຂເຓ ຕວ ມເທຕປິ ປຈ຺ຈຍເວກລ຺ເລນ ປຏິສນ຺ຘິກ຺ຂເຓ ປຸເຣຊາຕນິສ຺ສຍາຠາວໂຕ, ຕສ຺ມາ ປຏິສນ຺ຘິຈິຕ຺ຕໍ ຣູປໍ ນ ສມຸຏ຺ຐາເປຕີຕິ ອຍເມຕ຺ຖ ອຘິປ຺ປາໂຍ. ອຸປ຺ປາທກ຺ຂເຓ ອຏ຺ຐ ຣູປານິ ຄເຫຕ຺ວາ ອຸຏ຺ຐຫຕິ. ກສ຺ມາ? ອຣູປຘມ຺ມານໍ ອນນ຺ຕຣາທິປຈ຺ຈຍວເສນ ສເວການໍ ປຣິປຸຓ຺ຓພລິການເວ ອຸປ຺ປຕ຺ຕິໂຕ.

ອຈິນຍຕາຍາຕິ ອຄຕປຸພ຺ພສ຺ສ ກາຍສ຺ສ ອາຄນ຺ຕຸກສ຺ສ ອຈິນຍຠາວໂຕ. ອປ຺ປຫຸຕຕາຍາຕິ ຕຕ຺ຖ ຕສ຺ສ ອນິສ຺ສຣຠາວໂຕ. ຈິຕ຺ຕສມຸຏ຺ຐານ... ເປ... ຐິຕາທີຕິ ຍຸຄໍ ເຍຫາກາເຣຫິ ຈິຕ຺ຕສມຸຏ຺ຐານຣູປານໍ ຈິຕ຺ຕເຈຕສິກາ ປຈ຺ຈຍາ ໂຫນ຺ຕິ, ເຕຫິ ສພ຺ເພຫິ ປຏິສນ຺ຘິຍໍ ຈິຕ຺ຕເຈຕສິກາ ສມຕິໍສກມ຺ມຊຣູປານໍ ຍຖາສມ຺ຠວໍ ປຈ຺ຈຍາ ໂຫນ຺ຕີຕິ ກຕ຺ວາ ວຸຕ຺ຕໍ.

ຈນ຺ທຸລນ຺ຕິ ຕຓ຺ຫາ ອຈິຓ຺ຓາ ວຸຈ຺ຈຕິ. ຈຸຕິຈິຕ຺ເຕນ ອຸປ຺ປຊ຺ຊມານໍ ຣູປໍ ຕໂຕ ປຸຣິມຕເຣຫິ ອຸປ຺ປຊ຺ຊມານໍ ວິຍ ນ ປວຕ຺ເຕຣ ອຸປ຺ປຊ຺ຊຕີຕິ ຈນ຺ທຸລສ຺ສ ຣູປສນ຺ຕຕ຺ຕາ ອນຸປ຺ປຕ຺ຕິ ວິຈາເຣຕພ຺ພາ.

ຣູປສ຺ສນຕ຺ຖິຕາຍາຕິ ຣູປານໍ ນິສ຺ສຏຕ຺ຕາ ອຣູປສ຺ສ, ວິຣາຄວເສນ ປຫີນຕ຺ຕາ ອຸປ຺ປາທເຫຕຸສ຺ສ ອຠາວໍ ສນ຺ຘາຍ ວຸຕ຺ຕໍ. ຣູເປປິກາເລ ວາ ຣູປໍ ອຕ຺ຖີຕິ ກຕ຺ວາ ຣູປປຈ຺ຈຍານໍ ຣູປຸປ຺ປາທນໍ ໂຫຕິ, ອຣູປໍ ປນ ຣູປສ຺ສ ໂອກາໂສ ນ ໂຫຕີຕິ ຍສ຺ມິໍ ຣູເປ ສຕິ ຈິຕ຺ຕໍ ອຎ຺ຎໍ ຣູປໍ ອຸປ຺ປາເທຍ຺ຍ, ຕເທວ ຕຕ຺ຖ ນຕ຺ຖີຕິ ອຕ຺ໂຖ. ປຸຣິມຣູປສ຺ສປິ ຫິ ປຈ຺ຈຍຠາໂວ ອຕ຺ຖິ ປຸຕ຺ຕສ຺ສ ປິຕິສນ຺ຘິຕາທສ຺ສນໂຕຕິ.

ອຸຕຸ ປນ ປຖມໍ ຣູປໍ ສມຸຏ຺ຐາເປຕິ ປຏິສນ຺ຘິຈິຕ຺ຕສ຺ສ ຐິຕິກ຺ຂເຓ ສມຸຏ຺ຐານໂຕຕິ ອຘິປ຺ປາໂຍ. ອຸຕຸ ນາມ ເທວ ຈນ຺ທິໂຣຘາຕິອາທິ ອຸຕຸສ຺ສ ຊາຕກ຺ຂເຓ ອຸປ຺ປາທເນ ກາຣເຓສ຺ສຕ຺ຕໍ ອຣູປານໍ ອຸປ຺ປາທກາລທສ຺ສນຕ຺ຖໍ ວຸຕ຺ຕໍ. ຈນ຺ທິໂຣຘຕ຺ຕາ ຫິ ໂສ ຐິຕິກ຺ຂເຓ ພລວາຕິ ຕທາ ຣູປໍ ສມຸຏ຺ຐາເປຕິ, ຕສ຺ມິໍ ຘເຣນ຺ເຕ ເອວ ລິປ຺ປຕິໂຣຘຕ຺ຕາ ໂສຬສສຸ ຈິເຕ຺ຕສຸ ອຸປ຺ປເນ຺ນສຸ ປຏິສນ຺ຘິອາທີສຸ ຈິຕ຺ຕໍ ອຸຕຸນາ ສມຸຏ຺ຐິເຕ ຣູເປ ປຸນ ສມຸຏ຺ຐາເປຕີຕິ ອຘິປ຺ປາໂຍ. ຕສ຺ມິໍ ຘເຣນ຺ເຕ ເອວ ໂສຬສ ຈິຕ຺ຕານິ ອຸປ຺ປຊ຺ຊິຕ຺ວາ ນິຣຸຊ຺ຌນ຺ຕີຕິ ເອເຕນ ປນ ວຈເນນ ຍທິ ອຸປ຺ປາທນິໂຣຘກ຺ຂຓາ ຘຣມານກ຺ຂເຓ ເອວ ຄຫິຕາ, "ໂສຬສຈິຕ຺ຕກ຺ຂຓາຍຸກໍ ຣູປ"ນ຺ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ ໂຫຕິ, ອຖຸປ຺ປາທກ຺ຂຓໍ ອຄ຺ຄເຫຕ຺ວາ ນິໂຣຘກ຺ຂເຓເນວ ຄຫິເຕ, "ສຕ຺ຕຣສຈິຕ຺ຕກ຺ຂຓາຍຸກ"ນ຺ຕິ, ສເຈ ນິໂຣຘກ຺ຂຓໍ ອຄ຺ຄເຫຕ຺ວາ ອຸປ຺ປາທກ຺ຂເຓນ ຄຫິເຕ, "ອຘິກໂສຬສຈິຕ຺ຕກ຺ຂຓາຍຸກ"ນ຺ຕິ, ຍທິ ປນ ອຸປ຺ປາທນິໂຣຘກ຺ຂຓາ ຘຣມານກ຺ຂເຓ ນ ຄຫິຕາ, "ອຘິກສຕ຺ຕຣສຈິຕ຺ຕກ຺ຂຓາຍຸກ"ນ຺ຕິ. ຍສ຺ມາ ປນ "ເຕສຸ ປຏິສນ຺ຘິອາທີສຸ"ນ຺ຕິ ປຏິສນ຺ຘິປິ ຕສ຺ສ ຘຣມານກ຺ຂເຓ ອຸປ຺ປເນ຺ນສຸ ຄຫິຕາ, ຕສ຺ມາ ອຸປ຺ປາທກ຺ຂເຓາ ຘຣມານກ຺ຂເຓ ຄຫິໂຕຕິ ນິໂຣຘກ຺ຂເຓ ອຄ຺ຄຫິເຕ ອຘິກໂສຬສຈິຕ຺ຕກ຺ຂຓາຍຸກຕາ ວຓ຺ຓຍາຕາ, ຄຫິເຕ ຈ ໂສຬສຈິຕ຺ຕກ຺ຂຓາຍຸກຕາ ອຘິເປຕາຕິ ເວທິຕພ຺ພາ.

ໂອຊາ ຖຣາຕິ ສປ຺ປ຺ຈ຺ຈໍ ໂອຊໍ ສນ຺ຘາຍາຫ. ສຠາວໂຕ ສຸຂຸມາຍ ຫິ ໂອຊາຍ ວຕ຺ຖຸວເສນ ອຕ຺ຖິ ໂອຊາທິກສຸຂຸມຕາຕິ.

ຈິຕ຺ຕໂຕ ວາຕິ ຈິຕ຺ຕສ຺ສ ປຸພ຺ພງ຺ຄມຕາຍ ວຸຕ຺ຕໍ, ຕໍສມ຺ປຍຸຕ຺ຕກາປິ ປນ ຣູປສມຸຏ຺ຐາປກາ ໂຫນ຺ຕີຕິ. ຍຖາຫ "ເຫຕູ ເຫຕຸສມ຺ປຍຸຕ຺ຕການໍ ຘມ຺ມານໍ

តំសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុបច្ចយេន បច្ចយោ”តិអាទិ (បដ្ឋា· ១·១·១)។ ចិត្តន្តិ ច ចិត្តុប្បាទំ គណ្ហាតិ, ន កេវលំ ចិត្តំ ឯកទេសមុខេន អចិន្តេយ្យតំ។ កម្មសមុដ្ឋានញ្ច តំសម្បយុត្តេហិបិ សមុដ្ឋិតំ ហោតីតិ ចេ? ន, តេហិ សមុដ្ឋិតកាចស្ស អនុត្តត្តា, អចេតនញ្ច តេសំ ហេតូនំ បច្ចយេន បច្ចយភាវាភាវតោ។

អទ្ធានបរិច្ឆេទតោតិ កាលបរិច្ឆេទតោ។ តត្ថ “សត្តរស ចិត្តក្ខណា រូបស្ស អទ្ធា, រូបស្ស សត្តរសមោ ភាគោ អរូបស្សា”តិ ឯវំ អទ្ធានបរិច្ឆេទោ អភិធេយ្យោ។ បដិសន្ធិក្ខណេតិ ញាណំ នយទស្សនមត្តំ វុត្តំ តតោ បរម្បិ រូបារូបានំ សហុប្បត្តិសព្ភាវតោ, ន បនេតំ បដិសន្ធិក្ខណេ អសហុប្បត្តិអភាវំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ វុត្តំ, បដិសន្ធិចិត្តស្ស ឋិតិភង្គក្ខណេសុបិ រូបុប្បត្តិ សមយេន ចក្ខុតិតិ។ ផលប្បវត្តនិទស្សនេន ច រូបារូបានំ អសមានកាលតំ និទស្សេតិ, ន សហុប្បាទំ ពទត្ថំ អនាគទ្ធត្តា។ សហុប្បាទេន បន អសមានកាលតា សុលភបនា ហោតីតិ តំភេទត្ថមេវ សហុប្បាទគ្គហណំ។

យទិ ឯវំ រូបារូបានំ អសមានទ្ធត្តា អរូបំ បហាយ រូបស្ស បវត្តិ អាបជ្ជតីតិ ឯតស្សា និវារណាយាហ “តត្ថ កិញ្ចាបី”តិអាទិ។ ឯកប្បហារេនាតិ និរន្តរំ បវត្តមានេសុ រូបារូបធម្មេសុ និច្ឆិន្នេសុ អរូបរហិតំ រូបំ, រូបរហិតំ ច អរូបំ នត្ថីតិ កត្វា វុត្តំ។ អយញ្ហិ កេច បញ្ចវោការេ កម្មជរូបប្បវត្តិំ និព្ពានបដិភាគនិរោធសមាបត្តិរហិតំ សន្ធាយ គតាតិ វេទិតព្ពា។ បរេ បនត្តិ អត្ថតោ បរេ ឯវ បនំ និក្ខិបន្តោ ចិយ លហុំ លហុំ អក្កមិត្វាតិ អត្ថោ។ អនោហាយាតិ យាវ ចុតិ, តាវ អចិឆិត្វា, ចុតិក្ខណេ បន សហេវ និរុជ្ឈតីតិ។ យទិច្ចាន្ធានេ អញ្ញមញ្ញំ អនោហាយ បវត្តិ, សោ ច បដិសន្ធិចុតិបរិច្ឆិន្នោ វុត្តសតោ ឯតេសំ អទ្ធាតិ។ ឯវន្តិ ឯតេន បុព្ពេ វុត្តំ អវេច្ចសតោ អទ្ធាបការំ ញាយញ្ច សង្គណ្ហាតីតិ វុត្តំ។

ឯកុប្បាទនានានិរោធតោតិ ឯវំ ទ្វយម្បិ សហ គហេត្វា រូបារូបានំ “ឯកុប្បាទនានានិរោធតោ”តិ ឯវំ វុត្តាការោ ទស្សេតីតិ វុត្តំ។ ឯវំ ញាតោ បរេសុបិ។ បច្ឆិមកម្មជំ ធរេបត្វាតិ តស្ស ចុតិចិត្តេន សហ និរុជ្ឈនតោ នានានិរោធោ នត្ថីតិ កត្វា វុត្តន្តិ ចេតន្តិ។ តស្ស បន ឯកុប្បាទោបិ នត្ថិ ហេដ្ឋា សោឡសមេ បច្ឆិមស្ស កម្មជរូបប្បវត្តិយា ចេតនតោ។ យទិ បន យស្ស ឯកុប្បាទនានានិរោធោ ច្ចេបិ ន សន្តិ, តំ ធរេបត្វា។ សព្ពម្បិ ចិត្តស្ស កម្មជរូបុប្បត្តិ ធរេបត្វា សិយា, បច្ឆិមកម្មជស្ស បន រូបុប្បត្តិតោ បរតោ ចិត្តេសុ បវត្តមានេសុ កម្មជរូបស្ស អនុប្បត្តិតោ ចេតនតំ គហេតព្ពញ្ច តទា នត្ថីតិ “បច្ឆិមកម្មជំ ធរេបត្វា”តិ វុត្តន្តិ ចេទិតព្ពំ។ តតោ បុព្ពេ បន អដ្ឋចត្តាលីសកម្មជរូបបវេណី អត្ថីតិ តត្ថ យំ ចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេ ឧប្បន្នំ, តំ អញ្ញស្ស ឧប្បាទក្ខណេ និរុជ្ឈតីតិ “ឯកុប្បាទនានានិរោធ”ន្តិ គហេត្វា ឋិតិភង្គក្ខណេសុ ឧប្បន្នរូបានិ ចេទិតព្វា ឯវំ ឯកុប្បាទនានានិរោធតោ ចេទិតព្ពាតិ យោជនា គតាតិ វុត្តំ។ តថារូបំ អរូបេន, អរូបញ្ច តេន ឯកុប្បាទនានានិរោធន្តិ។ តត្ថ សង្កលិកាយ ចិយ សម្ពន្ធោ បវេណីតិ កត្វា អដ្ឋចត្តាលីសកម្មជចេទនំ គតំ, អញ្ញថា ឯកូនបញ្ញាសកម្មជចេទនំ គតត្ថំ សិយា។

នានុប្បាទ...បេ... បច្ឆិមកម្មជេន និរោធេតព្ពាតិ តេន សុនិបតត្វា វុត្តំ។ ឯតេន ហិ ននេយន សក្កា តតោ បុព្ពេបិ ឯកស្ស ចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេ ឧប្បន្នរូបំ អញ្ញស្សបិ ឧប្បាទក្ខណេ ឯវ និរុជ្ឈតីតិ តំ អរូបេន, អរូបញ្ច តេន នានុប្បាទំ ឯកនិរោធន្តិ ចិញ្ញាតុន្តិ ឧភយត្ថាបិ បន អញ្ញស្ស

ចិត្តស្ស ឋិតិក្ខណេ ឧប្បជ្ជន្តិ រូបំ អញ្ញស្ស ឋិតិក្ខណេ, តស្ស ឋិតិក្ខណេ ឧប្បជ្ជិត្វា ឋិតិក្ខណេ ឯវ និរុជ្ឈនកានិ អនុបច្ឆា ន សង្គហិតំ, តំ “នានុប្បាទតោ នានានិរោធតោ”តិ ឯតេន សង្គហំ គច្ឆតីតិ វេទិតព្ពំ។ ចតុសន្តតិករូបេន ហិ នានុប្បាទនានានិរោធតាទីបនា ឯត្ថ ឋិតិក្ខណេ ឧប្បន្នស្ស ទស្សិតត្តា អទស្សិតស្ស វចនេន នយទស្សនំ ហោតីតិ។ សមតិំសកមុដ្ឋានរូបេសុ ឯវ ឋិតស្សាបិ ភង្គេ គតស្ស ឥទំ អត្ថីតិ តេសំ ឯវ ឯតេន បដ្ឋិយការិ វោហារិតំ។ អយទា នាម ករេយ្យ, កស្មា? យថា លទ្ធំ ចត្តារិ បចត្តំ, ឯវំ តទុប្បាទកក្ខណេ កចក្កាទីតព្វា តព្ពត្តកានិ បចត្តិយា ករិតព្វត្តិ។ ន ហិ តំ ការណំ អត្ថិ, យេន តំ កម្មជេសុ ឯកំ បចត្តេយ្យ, ឯកំ ន បចត្តេយ្យាតិ។ តស្មា អាយុស្មាចិញ្ញាណាទីនំ ទីបិតសង្គានំ អត្ថតត្វា វុត្តំ “អយទា នាម ករេយ្យ”ន្តិ។

“ឧប្បាទក្ខណេ ឧប្បជ្ជន្តិ អញ្ញស្ស ឧប្បាទក្ខណេ និរុជ្ឈន្តិ, ឋិតិក្ខណេ ឧប្បជ្ជន្តិ អញ្ញស្ស ឋិតិក្ខណេ, ភង្គក្ខណេ ឧប្បជ្ជន្តិ អញ្ញស្ស ភង្គក្ខណេ និរុជ្ឈន្តី”តិ ឥទំ អដ្ឋកថាយំ អាគតត្តា វុត្តន្តិ អធិប្បាយោ។ អត្ថតោ បនាធិប្បាយំ ឧប្បាទក្ខណេ ឧប្បន្នំ និរោធក្ខណេ, ឋិតិក្ខណេ ឧប្បន្នញ្ច ឧប្បាទក្ខណេ, ភង្គក្ខណេ ឧប្បន្នំ ឋិតិក្ខណេ និរុជ្ឈតីតិ ទីបេតិ។ យេន ឯវញ្ច គត្វា អដ្ឋកថាចរិយេហិ “តំ បន សត្តរសមេន ចិត្តេន សទ្ធឹ និរុជ្ឈតី”តិ (វិភ· អដ្ឋ· ១៩ បកិណ្ណកកថា) វុត្តំ។ ឥមាយ បិញ្ញាយា វិរុជ្ឈតិ, កស្មា? ចតុសមុដ្ឋានិករូបស្សបិ សមានាយុកតាយ វចិតព្ពត្តាតិ អធិប្បាយោ។ យថា បន ឯតេហិ យោជិតំ, តថា រូបស្ស ឯកុប្បាទនានានិរោធតា នានុប្បាទេកនិរោធតា ច នត្ថិយេវ។

យា បន ឯតេហិ រូបស្ស សត្តរសចិត្តក្ខណាយុកតា វុត្តា, យា ច អដ្ឋកថាយំ តតិយកាកាទិកេសោឡសចិត្តក្ខណាយុកតា, សា បដិច្ចសមុប្បាទវិភង្គដ្ឋកថាយំ (វិភ· អដ្ឋ· ១១៧) អតីតានន្តរាយ ចុតិយា អនន្តរា បច្ចុប្បន្នានន្តរំ បដិសន្ធិ ជនេស្សតិ “ឯត្តាវតា ឯកាទស ចិត្តក្ខណា អតីតា ហោន្តិ, តថា បញ្ចទស ចិត្តក្ខណា អតីតា ហោន្តិ, អថាវសេសបញ្ចចិត្តឯកចិត្តក្ខណាយុកេ តស្មិំ យេវារម្មណេ បដិសន្ធិចិត្តំ ឧប្បជ្ជតី”តិ ទស្សិតេន សោឡសចិត្តក្ខណាយុកការេន វិរុជ្ឈតិ។ ន ហិ សក្កា “ឋិតិក្ខណេ ឯវ រូបំ អាបាថមាគច្ឆតី”តិ វត្តុំ។ តថា ហិ សតិ ន រូបស្ស ឯកាទស វា បញ្ចទសេវ វា ចិត្តក្ខណា អតីតា, អថ ខោ អតិរេកឯកាទសបញ្ចទសចិត្តក្ខណា។ តស្មា យទិបិ បញ្ចទ្វារេ ឋិតិប្បត្តមេវ រូបំ បសាទំ ឃដ្តេតីតិ យុជ្ជេយ្យ, មនោទ្វារេ បន ឧប្បាទក្ខណេបិ អាបាថមាគច្ឆតីតិ ពុទ្ធិតព្ពមេតំ។ ន ហិ មនោទ្វារេ អតីតាទីសុ កិញ្ចិ អាបាថំ នាគច្ឆតីតិ។ មនោទ្វារេ ច ឯវំ វុត្តំ “ឯកាទស ចិត្តក្ខណា អតីតា, អថាវសេសបញ្ចចិត្តក្ខណាយុកេ”តិ (វិភ· អដ្ឋ· ១១៧)។

យោ បនេត្ថ ចិត្តស្ស ឋិតិក្ខណោ វុត្តោ, សោ ច អត្ថិ នត្ថីតិ វិចារេតព្ពោ។ ចិត្តយមកេ (យម· ១· ចិត្តយមក· ១០១) ហិ “ឧប្បន្នំ ឧប្បជ្ជមានន្តិ? ភង្គក្ខណេ ឧប្បន្នំ, នោ ច ឧប្បជ្ជមាន”ន្តិ ឯត្តកមេវ វុត្តំ, ន វុត្តំ “ឋិតិក្ខណេ ភង្គក្ខណេ ចា”តិ។ តថា “និរុជ្ឈមានំ និរុទ្ធន្តិ? ភង្គក្ខណេ និរុជ្ឈមានំ, នោ ច និរុទ្ធ”ន្តិ ឯត្តកមេវ វុត្តំ, ន វុត្តំ “ឋិតិក្ខណេ ភង្គក្ខណេ ចា”តិ។ ឯវំ “ន និរុទ្ធំ ន និរុជ្ឈមានំ, ន និរុជ្ឈមានំ ន និរុទ្ធ”ន្តិ ឯតេសំ បរិបុណ្ណវិស្សជ្ជនេ “ឧប្បាទក្ខណេ អនាគតញ្ចា”តិ វត្វា “ឋិតិក្ខណេ”តិ អវចនំ, អតិក្កន្តកាលវារេ ច “ភង្គក្ខណេ ចិត្តំ ឧប្បាទក្ខណំ វីតិក្កន្ត”ន្តិ វត្វា “ឋិតិក្ខណេ”តិ អវចនំ ឋិតិក្ខណាភាវំ ចិត្តស្ស ទីបេតិ។ សុត្តេសុបិ ហិ “ឋិតស្ស អញ្ញថត្តំ បញ្ញាយតី”តិ តស្សេវ (សំ· និ· ១·១៨; អ· និ· ១·៣៧) ឯកស្ស អញ្ញថត្តាភាវតោ “យស្សា អញ្ញថត្តំ បញ្ញាយតិ, សា សន្តតិឋិតី”តិ ន ន សក្កា វត្តុន្តិ, វិជ្ជមានំ វា ពលាធិយសម្បត្តិ ឋិតន្តិ។

ឌយោ ចេត្ត ចិត្តតិរោធក្ខណេ ទ្វុបុប្បាទោ ចុត្តោ, ឌសោ ច ចិចារេទតព្ពោ “ឃស្ស ចា បត សមុឌយសច្ចំ តិរុជ្ឈតិ, តស្ស ទុក្ខសច្ចំ ក្តប្បជ្ជតីតិ? តោតិ ចុត្ត”ត្តិ (ឃយៈ ១ៈសច្ចឃមកៈ១១៩)ៈ ឌយោ ច ចិត្តស្ស ក្តប្បាទក្ខណេ ទ្វុបតិរោធោ ចុត្តោ, ឌសោ ច ចិចារេទតព្ពោ “ឃស្ស កុសលា ធម្មា ក្តប្បជ្ជត្តិ, តស្ស អព្យាកតា ធម្មា តិរុជ្ឈន្តីតិ? តោតិអាទិ (ឃយៈ ១ៈធម្មឃមកៈ១៩១) ចុត្ត”ត្តិៈ ត ច ចិត្តសមុដ្ឋាតទ្វុបរេបច សន្តាយ បដិក្ខេបេ កតោតិ សក្កា ចត្តុំ ចិត្តសមុដ្ឋាតទ្វុបឌិការស្ស អភាចា, អព្យាកតសទ្ទស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋាតទ្វុបសេ្វច អប្បចត្តិតោៈ ឃទិ សង្ខារឃមកេ កាឃសង្ខារស្ស ចិត្តសង្ខារេត សហុប្បាទកតិរោធចចតតោ អព្យាកត-សទ្ទេត ចិត្តសមុដ្ឋាតរេបចេត្ត គហិតត្តិ ការណំ ចទេឃ្យ, តម្បិ អការណំៈ ត ហិ តេត ចចេតត អញ្ញាទ្វុបិតំ ចិតេ្តត សហុប្បាទសហតិរោធបដិក្ខេបេ កតោ, តាបិ តាតុប្បាទតាតាតិរោធាតុដាតតំ, តេច ចិត្តសមុដ្ឋាតតោ អញ្ញស្ស អព្យាកតភាចតិចារណត្ថោ កតំ, តម្ហា តចា អប្បដិក្ខិត្តាតាតុញ្ញាតាតិចារិតាព្យាកតភាចាតំ សហុប្បាទសហតិរោធាទិកាតំ កម្មដាទីតំ ឧតោត ចិត្តស្ស ក្តប្បាទក្ខណេ តិរោធោ បដិក្ខិត្តោតិ ត សក្កា កម្មដាទីតំ ចិត្តស្ស ក្តប្បាទក្ខណេ តិរោធំ ចត្តុំៈ ឃមកបាឡិអត្ថស្សរេណ ច សតិ ក្តប្បាទាតត្តទំ ចិត្តស្ស តិជ្ជមាតតាតិ តម្ហិ លេណ ចិត្តំ ត ច ទ្វុបំ សមុដ្ឋាបេតិ ចិតស្សមាតត្តា, តាបិ ច អញ្ញស្ស ទ្វុបសមុដ្ឋាបកស្ស សហាឃភាចំ គច្ឆតីតិ បដិសត្ធិចិត្តេត សហុប្បតេ្តា ក្តា តឌតត្តរស្ស ចិត្តស្ស ក្តប្បាទក្ខណេ ទ្វុបំ សមុដ្ឋាបេឃ្យៈ ឧចច្ចា សតិ ទ្វុបិទ្វុបិតំ អាទិម្បិ សហ ទ្វុបសមុដ្ឋាបកតោ បុព្ពាបរេតាតិ ព្ពឌម្បិ តត្ថិ, អតិលហុបរិចត្តត្តា ចិត្តត្តិ ឌឃត សហុប្បជ្ជតិ, តំ ចិត្តក្ខណេ ទ្វុបំ ក្តប្បជ្ជមាតរេបចាតិ សក្កា ចត្តុំៈ តេតេច ហិ តំ បដិសត្ធិតោ ក្តទ្ធំ អចិត្តសមុដ្ឋាតាតំ អត្តតា សហ ក្តប្បជ្ជមាតាតំ ត កោតចិ បច្ចឃេត បច្ចឃោ ហោតិ, តឌតត្តរច្ចា តំ ឌិតិប្បត្តិត្តិ តឌតត្តរំ ចិត្តំ តស្ស បច្ឆាដាតបច្ចឃោ ហោតិ, ត សហដាតបច្ចឃោតិៈ ឃទិ ឧចំ “ឃស្ស កាឃសង្ខារោ ក្តប្បជ្ជតិ, តស្ស ចចីសង្ខារោ តិរុជ្ឈតីតិ? តោ”តិ (ឃយៈ ១ៈសង្ខារឃមកៈ១១ប័), ចត្តព្ពត្តិ ចេ? ត, ចិត្តតិរោធក្ខណេ ទ្វុបុប្បាទាស្សាភាចតោតិៈ តិប្បរិឃាឃេត ហិ ចិត្តស្ស ក្តប្បាទក្ខណេ ឧច ទ្វុបំ ក្តប្បជ្ជមាតំ ហោតិ, ចិត្តក្ខណេ បត អចីតិចេត្ត តំ អត្តតោ ទ្វុបសមុដ្ឋាបតបុរេដាតបច្ចឃកិច្ចំ ត ករោតិ, អទ្វុបច្ចា តស្ស បច្ឆាដាតបច្ចឃោ ត ហោតីតិ ឌិតិប្បត្តិចិរេសសាលិកំ សន្តាយ បរិឃាឃេត ព្ពទំ ចុត្តត្តិៈ

តតោ បទំ បតាតិ ឧតស្ស “ឧត្ត បត ឃទេត”ត្តិអាទិកាឃបិ សក្កហកចាឃ តិដ្ឋិតាឃ បុរិមកចាឃ សត្តិដ្ឋាតតោ “តតោ បដ្ឋាឃ កម្មដទ្វុបបេចតី ត បចត្តតី”តិ ឧតេត សហ សម្ពត្តាតិ ទុតិតោ បទត្តិ អតេ្ថាៈ

ទ្វុបំ បត ទ្វុបេត សហាតិអាទិតា ឃចា អដ្ឋកចាឃំ ចុត្តំ, តចា ឧកុប្បាទកតិរោធតា ទ្វុបិតំ អទ្វុបេហិ, អទ្វុបិតំ ទ្វុបេហិ ច តត្ថីតិ កត្វា ទ្វុបិតំ ទ្វុបេហេច, អទ្វុបិតច្ចា អទ្វុបេហិ ឌយាទិតាៈ

សទីរេស្សទ្វុបំ អចឃចក្ខុតត្តិ អតេ្ថា, ឈតក្ខុតោ បុញ្ញាការចា ឈតបុញ្ញាការចា, ត តិលយុក្កាទិបុញ្ញា ចិឃ បិចិលសម្ពត្តតាតំ បុញ្ញោតិ អតេ្ថាៈ ឧកុប្បាទាទីតាតិ ឃចាចុត្តេ្ត តយោ បកាេរ អាហៈ

ហេដ្ឋាតិ ទ្វុបកណ្ឌចណ្ណតាឃំៈ បរិតិប្បត្តាច ហោត្តីតិ ចិការទ្វុបិតិតច្ចា ទ្វុបកណ្ឌចណ្ណតាឃំ បរិតិប្បត្តតាបរិឃាឃោ ចុត្តោតិ កត្វា ចុត្តំៈ

បរិនិប្ផន្ននិប្ផន្នានំ កោ វិសេសោតិ? បុព្ពន្តាបរន្តបរិច្ឆិន្នោ បច្ចយេហិ និប្ផាទិតោ តិលក្ខណាហតោ សភាវធម្មោ បរិនិប្ផន្នោ, និប្ផន្នោ បន អសភាវធម្មោបិ ហោតិ នាមគ្គហណសមាបជ្ជនាទិវសេន និប្ផាទិយមានោតិ។ និរោធសមាបត្តិ បនាតិ ឯតេន សព្ពម្បិ ឧបាទាបញ្ញត្តិ តទេកទេសេន ទស្សេតីតិ វេទិតព្ពំ។

បកិណ្ណកកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

កមាទិវិនិច្ឆយកថាវណ្ណនា

ទស្សនេន បហាតព្ពាតិអាទីសុ បឋមំ បហាតព្ពា បឋមំ វុត្តា, ទុតិយំ បហាតព្ពា ទុតិយន្តិ អយំ បហានក្កមោ។ អនុបុព្ពបណីតា ភូមិយោ អនុបុព្ពេន វវត្ថិតាតិ តាសំ វសេន ទេសនាយ ភូមិក្កមោ។ “ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា”តិអាទិកោ (សំ. និ. ៥.២៣២, ២៨២, ២៨២; វិភ. ២៣៣) ឯកក្ខណេបិ សតិបដ្ឋានាទិសម្ភវតោ ទេសនាក្កមោវ។ ទានកថាទយោ អនុបុព្ពុក្កំសតោ កថិតា, ឧប្បត្តិអាទិវវត្ថានាការតោ បន ទាតាទីនំ ឥធ ទេសនាក្កមវចនំ។ ទេសនាក្កមោតិ ច យថាវុត្តវវត្ថានាការតោ អនេកាសំ វចនានំ សហ បវត្តិយា អសម្ភវតោ យេន កេនចិ បុព្ពាបរិយេន ទេសេតព្ពត្តា តេន តេនាធិប្បាយេន ទេសនាយត្តស្សេវ កមោ វុច្ចតិ។ អនេកេន ហីតិ រូបិនីនំ ឯកធំ អកត្វា បិណ្ឌគ្គហណេនាតិ អត្ថោ។ ចក្ខុអាទីនម្បិ វិសយភូតន្តិ ឯកទេសេន រូបក្ខន្ធំ សមុទាយភូតំ វទតិ។ ឯវន្តិ ឯត្ថ វុត្តនយេនាតិ អធិប្បាយោ។ “ឆទ្វារាធិបតិ រាជា”តិ (ធ. ប. អដ្ឋ. ២.ឯរកបត្តនាគរាជវត្ថុ) “មនោបុព្ពង្គមា ធម្មា”តិ (ធ. ប. ១-២) ច វចនតោ វិញ្ញាណំ អធិបតិ។

រូបក្ខន្ធេ “សាសវំ ឧបាទានិយ”ន្តិ វចនំ អនាសវានំ ធម្មានំ សម្ភវតោ រូបក្ខន្ធស្ស តំសភាវតានិវត្តនត្ថំ, ន អនាសវរូបនិវត្តនត្ថន្តិ។ អនាសវាវ ខន្ធេសុ វុត្តាតិ ឯត្ថ អដ្ឋានប្បយុត្តោ ឯវ-សទ្ទោ ទដ្ឋព្ពោ, អនាសវា ខន្ធេស្វេវ វុត្តាតិ អត្ថោ។

សង្ខសង្ខតានំ សភាគេន ឯកជ្ឈំ សង្គហោ, សង្ខសង្ខតសភាគេនកសង្គហោ។ សភាគសភាគេន ហិ សង្គយ្ហាតា សង្ខសង្ខតា ផស្សាទយោ បញ្ចក្ខន្ធា ហោន្តិ។ តត្ថ រូបាទិសាមញ្ញេន សមានកោដ្ឋាសា “សភាគា”តិ វេទិតព្ពា។ តេសុ សង្ខតាភិសង្ខរណកិច្ចំ អាយូហនរសាយ ចេតនាយ ពលវតី សា “សង្ខារក្ខន្ធោ”តិ វុត្តា, អញ្ញេ ច រូបាទិវិសេសលក្ខណរហិតា ផស្សាទយោ សង្ខតាភិសង្ខរណសាមញ្ញេនាតិ ទដ្ឋព្ពា។ ផុសនាទយោ បន សភាគា វិសុំ ខន្ធ-សទ្ទវចនីយា ន ហោន្តីតិ ធម្មសភាវវិញ្ញុនា តថាគតេន ផស្សលក្ខណាទយោ ន វុត្តាតិ ទដ្ឋព្ពាតិ។ “យេ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សស្សតវាទា សស្សតំ លោកញ្ច អត្តានញ្ច បញ្ញបេន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេយេវ បញ្ចុបាទានក្ខន្ធេ និស្សាយ បដិច្ច, ឯតេសំ វា អញ្ញតរ”ន្តិអាទីសុ វុត្តានំ វសេន អត្តត្តនិយគាហវត្ថុស្ស ឯតប្បរមតា ទដ្ឋព្ពា, ឯតេន ច វក្ខមានានុវុត្តវសេន ច ខន្ធេ ឯវ និស្សាយ បរិត្តាទិមាណាទិវសេន ន វុត្តា ច ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ, ខន្ធនិព្ពានវជ្ជស្ស សភាវធម្មស្ស អភាវតោតិ វុត្តំ ហោតិ។ អញ្ញាសទ្ទា ខន្ធ-សទ្ទវចនីយានំ តិលក្ខណាទីនំ សម្ភវតោ ន បញ្ញាវាតិ ឯតំ ទោសំ និវត្តេតុយាហ “អញ្ញាសទ្ទា តទេវទានតោ”តិ។

ទុក្ខទុក្ខវិបរិណាមទុក្ខសង្ខារទុក្ខតាវសេន វេទនាយ អាទីនវត្តំ ទដ្ឋុំ រាគាទិនយប្បយុត្តស្ស វិបរិណាមាទិទុក្ខស្ស ឥត្ថិបុរិសាទិអាការគ្គាហិកា តំតំសង្កប្បុប្បាទលក្ខណា សញ្ញា សមុដ្ឋាតិ រោគស្ស បិត្តាទីនិ វិយ អាសន្នការណំ សមុដ្ឋាតិ, ធាតុក្ខោភាទយោ វិយ មូលការណំ និទានំ "ចិត្តសង្ខារា វេទនាសិកា"តិ ចិត្តំ គិលានូបមំ វុត្តំ, សុខសញ្ញាទិវសេន វេទនាការណាយ ហេតុភាវតោ វេទនាគោចរស្ស ឧបាទានតោ ច សញ្ញា អបរាធូបមា ឧបញ្ញាតូបមា ច, "បញ្ញា វេទនា បច្ចត្តិកាតិ តោ, កិច្ចេ ច, បញ្ញានុតំ រូបិនោភូតត្ថានំ អនិច្ចន"ន្តិ អាសិវិសូបមេ (សំ៑ និ៑ ៤៑២២៨) វេទនាតិ វុត្តា, "ការោតិ តោ, កិច្ចេ ច, បញ្ញានុតំ រូបិនោភូតត្ថានំ អនិច្ចន"ន្តិ ការសុត្តេ (សំ៑ និ៑ ២៑២២) ការោតិ, "អតីតំបិហិ អទ្ធានំ រូបេន ខជ្ជិ, សេយ្យថាបិហំ ឯតរហិ បច្ចុប្បន្នេន រូបេន ខជ្ជាមិ, អហញ្ចេវ ខោ បន អនាគតំ រូបំ អភិនន្ទេយ្យំ, អនាគតេនបិហំ រូបេន ខជ្ជេយ្យំ សេយ្យថាបេតរហិ ខជ្ជាមី"តិអាទិនា ខជ្ជនីយបរិយាយេន (សំ៑ និ៑ ៣៑៧៩) ខាទកាតិ , "សោ អនិច្ចំ រូបំ 'អនិច្ចំ រូប'ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតី"តិអាទិនា យមកសុត្តេ (សំ៑ និ៑ ៣៑៨៥) អនិច្ចាទិកាតិ។ យទិបិ ឋានប្បត្តិ វិភាគេ អវិសេសេន ខន្ធា វុត្តា, តថាបិ ឥធ បន រូបិនោភូតត្ថានំ ឯកទេសគ្គាហនំ ទដ្ឋព្វា វុត្តាតិ វេទិតព្វាតិ។

វេទយិតាទិកិច្ចត្តាតិ វេទយិតំ អាទិកិច្ចត្តា, វេទយិតាទិ ច។ កាយាយុតនំ អនុកាមិកលេសបិ, និការលេសបិ ច។ គហេតព្វោ។

គហេតុំ ន សក្កាតិ និច្ចាទិវសេន គហេតុំ ន យុត្តន្តិ អត្ថោ។

រូបេន សណ្ឋានេន ផលកសទិសោ ទិស្សមានោ ខជ្ជោរកាវុកាចា ផលកកិច្ចំ ន ករោតីតិ "ន សក្កា តំ គហេត្វា ផលកំ វា អាសនំ វា កាតុ"ន្តិ អាហ។ ន តថា តិដ្ឋតីតិ និច្ចាទិកា ន ហោតីតិ អត្ថោ, នានាទិដ្ឋីហិ វា និច្ចាទិគ្គហណវសេន រូបាទិអត្តទិ កិដ្ឋានតោ គហិតាការា ហុត្វា ន តិដ្ឋតីតិ អត្ថោ។ គោបិ សនសហស្សសត្តាតិ ឋានំ ន គណនបរិច្ឆេទស្សំ, ពហុកាវទស្សនេន បនេតំ ទដ្ឋព្វំ។ រូបផេណបុណ្ណិ រូបផេណសិកំ យថា រូបផេណេ ពិន្ទុបិណ្ឌេនតោ វាតោ រូបផេណំ សង្កឌ្ឍិត្វា បុញ្ជំ កត្វា បុប្ផុឡំ នាម ករោតិ, ឯវំ វត្តុបិ អារម្មណាបិវាកយនដេនតោ ផស្សោ អនុបង្គិត្តំ កិលេសជលំ សហការិបច្ចយន្តរភាវេន សង្កឌ្ឍិត្វា វេទនំ នាម ករោតិ។ ឧទកញ្ច កិលេសេហិ មូលការណភូតេហិ អារម្មណស្សាទភូតេហិ ច និព្ពត្តំ វេទនាវេទនំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ វេទិតព្វំ។ រូបាទិបរិច្ឆេទេន វា វត្តារោ បច្ចយា វុត្តា, វាតេហិបិ បន រូបុប្បជ្ជតេច។

នានាលក្ខណាតិ ចណ្ឌកន្តសវិសស្សាទីហិ នានាសភាវោ។ មាយាយ ទស្សិតំ រូបំ "មាយា"តិ អាហ។ បញ្ញាបិ រូបិនោភូតត្ថា អសុភាទិសភាវា ឯវ កិលេសាសុចិវត្ថុភាវាទិតោតិ អសុភាទិតោ ទដ្ឋព្វា ឯវ។ តថាបិ គត្វទិ គោវិ វិសេសោ សុខគ្គាហណីយោ ហោតីតិ អាហ "វិសេសតោ វា"តិអាទិ។ តត្ថ វត្តារោ សតិបដ្ឋានា វតុវិបល្លាសប្បហានករាតិ តេសំ គោចរភាវេន រូបក្ខន្ធាទីសុ អសុភាទិវសេន ទដ្ឋព្វតា វុត្តា។

លក្ខេហិ ន វិហញ្ញាតិ បរិចិតវសីភាវត្តា។ វិបស្សកោបិ ហិ តេសំ វិបត្តិយំ ន ទុក្ខាបជ្ជតិ, លីនាវសេសុ បន ចត្តារេយេវ នត្ថិ។ តេ ហិ អាយតិម្បិ លក្ខេហិ ន ពាធីយន្តីតិ។ កពឡីការាហារេ បរិញ្ញាតេតិ “អាហារសមុទយា រូបសមុទយោ”តិ (សំ។ និ។ ៣។៥៦-៥៧) វុត្តត្តា អជ្ឈត្តិករូបេ ឆន្ទរាគំ បជហន្តោ តស្ស សមុទយភូតេ កពឡីការាហារេបិ ឆន្ទរាគំ បជហតីតិ អត្ថោ, អយំ បហានបរិញ្ញា។ អជ្ឈត្តិករូបំ បន បរិគ្គណ្ហន្តោ តស្ស បច្ចយភូតំ កពឡីការាហារម្បិ បរិគ្គណ្ហាតីតិ ញាតបរិញ្ញា។ តស្ស ច សមុទយវយានុបស្សី ហោតីតិ តីរណបរិញ្ញា ច យោជេតព្ពា។ កាយរូបភូតំ អជ្ឈត្តិកសន្តានំ “អជ្ឈត្តិកកាយគត”ន្តិ អាហ។ អសុភានុបស្សនាយ ហិ កាយរូបប្បហានំ ហោតីតិ។ កាយរូបវេទនា ច សទ្ធិំ វេទិកប្បហានំ វេទិ។ “ផស្សបច្ចយា វេទនា”តិ វុត្តត្តា អាហារបរិញ្ញាតេន វុត្តនយេន ផស្សបរិញ្ញាតេន យោជេតព្ពា។

សុខាទយោ វេទនា ហោតីតិ វេទនាយ តណ្ហាបជហន្តោ វេទនាសុ វត្តតិ។ សព្ពា វេទនា ទុក្ខតោ បស្សន្តោ អត្តនោ បវេទន អសុខំ ទុក្ខំ វេទយមានំ, សុខំ ច វិបរិណាមំ ន បស្សតិ, តតោ “អហំ វេ អហំ”តិអាទិអាយាតនត្តប្បហានតោ ញាណបរិញ្ញាយាវត្តំ វិគ្គហំ។ “សុខាទុវេ សុខាទិវេទ សុទ្ធិ”តិ វេហត្វា វេវិវេទនាទីហិ សុទ្ធិ បហាយន្តោ សុខបហានាទិវេនេវ បហាយតីតិ វេទនាយ តណ្ហាបជហន្តោ វិបល្លាសបហានំ ន រូបវិនយតិ។ យតោ សន្តោ តត្ថ សម្មាទិដ្ឋិ, សញ្ញា បន តំ សមុប្បន្នាតិ សញ្ញាសម្មា អត្តនោ បស្សន្តោ យតោ សន្តោ តត្ថ ឆន្ទរាគំ បជហតិ ឯវ, តត្ថ បរិគ្គណ្ហាតិ តីរេតិ វាតិ “សញ្ញា សញ្ញេ...បេ... បរិញ្ញាតា”តិ វុត្តំ។

អវិជ្ជាយ វិញ្ញាណេ ឆន្ទរាគំ ហោតីតិ ឆន្ទវិនិច្ឆរាគំ ហត្វា តំ អនិច្ចតោ បស្សន្តោ អវិជ្ជាយំ វុត្តតិ។ ឯវាហំ វេទេតិ វិបល្លាសប្បហានំ ហោតីតិ តំ បជហន្តោ វិបល្លាសប្បហានាយាតិ វេទិតព្ពំ។

“យញ្ច ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, វុច្ចតិ ចិត្តំ ឥតិបិ មនោ ឥតិបិ វិញ្ញាណំ ឥតិបិ, តត្រាស្សុតវា បុថុជ្ជនោ នាលំ និព្ពិន្ទិតុំ, នាលំ វិរជ្ជិតុំ, នាលំ វិមុច្ចិតុំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទីឃរត្តញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវតោ បុថុជ្ជនស្ស អជ្ឈោសិតំ មមាយិតំ បរាមដ្ឋំ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា”តិ (សំ។ និ។ ២។៦១) –

វចនតោ វិញ្ញាណំ និច្ចតោ បស្សន្តោ និច្ចវិបល្លាសំ វិបរិណាមីតិ អនិច្ចតោ បស្សន្តោ តំ ន វិបរិណាមីតិ។

កាយាទិវិភាគប្បយោជនវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ឧទ្ទេសវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១។ អានាបានបព្ពវណ្ណនា

ឯស។ ឯវំ យា ឯកវិធាទិកា វុត្តចេតនានំ ភូមិវសេន ជានិតព្ពតា, តំ វត្វា បុន សម្បយុត្តតោ ទស្សិតតាទិជានិតព្ពប្បការំ វត្តុមាហ “អបិចា”តិអាទិំ។ អដ្ឋវិធេន តត្ថាតិ តត្ថ-សទ្ទស្ស សត្តវិធកេហេវ យោជនា លព្ភវិធកេហេន យោជនាយ សតិ អដ្ឋវិធត្តាកាចេតា។

ឧបលក្ខណេវ វុត្តាតិ ទសវិធតាឧបលក្ខណេវ វុត្តា, ន នវវិធកេហិ វិយ នយទានត្ថំ។ កស្មា? តត្ថ នយស្ស ទិដ្ឋត្តា។ កិត្តិតព្ពស្ស ហិ ទេសិតំ នយទានំ, តស្មា តត្ថ កត្ថចិ យថា ច កុសលត្តិកេ, ឯវំ “កាយសម្ផស្សជា ចេតនា អត្ថិ សុខា, អត្ថិ ទុក្ខា”តិ បាឡិយំ ឧបលក្ខណេវាតិ ទីបិតំ ហោតិ អដ្ឋវិធកេហិ នយស្ស ទិដ្ឋត្តា។

បុព្ពេ គហិតតោ អញ្ញស្ស គហណំ ឆឌ្ឌតិ គហណឆឌ្ឌនវសេន, ន បុរិមគហិតេ ឋិតេ អញ្ញាបទេសវសេន។ ឆឌ្ឌន-សទ្ទោ ច លេខេត្វា ទេសឆឌ្ឌនាទីសុ វិយាតិ បុព្ពេ គហិតស្ស អគ្គហណំ មុញ្ចតិ ឆឌ្ឌតិ, ទ្វិតិកានំ ឧភយេសំ ឆឌ្ឌតិ ឧភយឆឌ្ឌតិ, ឧភយតោ វា បច្ឆតោ ឆឌ្ឌតិ ឧភយឆឌ្ឌតិ, តេន ឧភតោឆឌ្ឌនកំ, តេន នយនីហរណំ ឧភតោឆឌ្ឌនកនីហារោ។ ឆឌ្ឌនកនយោ វា ឆឌ្ឌនកនីហារោ, ឧភយតោ បវត្តោ ឆឌ្ឌនកនីហារោ ឧភតោឆឌ្ឌនកនីហារោ។ តត្ថ ទុកមូលកតិកមូលកាទិកាឧភតោឆឌ្ឌនកេសុ ទុវិធតិវិធាទិភេទេន ហិ វិសេសោ។ អញ្ញោ នេសា អវិសិដ្ឋា, តថាបិ បញ្ញាបនេកដ្ឋានត្ថំ សម្មុតិនយេន នាតិវិតក្កាទិកិរិយាកវិតក្កតិបាទានត្តំ ឆាយត្ថា វិញ្ញត្តិ វិតក្កស្ស សម្បយុត្តបរិយាទានត្ថំ ឯកេកស្ស ចារស្ស គហិតស្ស តិយ្យាទយោ វាចេតា ន ទុតិយតិយាទិភេទោ បនេវ ហេតា វុត្តាតិ ចេតិតព្ពា អញ្ញមញ្ញាបេក្ខេសុ ឯកស្ស វិសេសេន បនេវម្បិ វិនិដ្ឋកាចេតា។ ន កោចិ ឯកវិធោវ, អថ វា ទុវិធោ វ ន ច ឯកទុវិធោវ, អថ វា តិវិធោបិ តាបិ ឯក...បេ... នវវិធោវ, អថ វា ទសវិធោបីតិ ហិ ឯវញ្ច តេ ហេតា អញ្ញមញ្ញាបេក្ខា, តស្មា ឯកោ ហេតោ វិសិដ្ឋោ អត្តនា អបេក្ខិយមានេ, អត្តានញ្ច អបេក្ខមានេ អញ្ញេហេ វិសេសេតីតិ តស្ស វសេន តេបិ វត្តព្ពាតិ អវហត្ថីតិ វុត្តាតិ ទដ្ឋព្ពំ។

សត្តវិធេនាតិអាទយោ អញ្ញាបេក្ខនិរបេក្ខា កេវលំ ពហុប្បការតាទស្សនត្ថំ វុត្តាតិ សន្តោហិ តេហិ បការេហិ “ពហុវិធេន ចេតនាកម្មំ ទស្សេសី”តិ វុត្តំ។ មហាវិសយោ រាជា វិយ សវិសយេ កចាបិ មហាវិសយតាយ អប្បដិហតោ យថា យថា ឥច្ឆតិ, តថា តថា ទេសេតុំ សក្កោតិ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណនានាការយោគតោតិ អត្ថោ។ ទុកេ វត្វា តិកា វុត្តាតិ តិកា ទុកេសុ បក្ខិត្តាតិ យុត្តំ, ទុកា បន កថំ តិកេសុ បក្ខិត្តាតិ? បរតោ វុត្តេបិ តស្មិំ តស្មិំ តិកេ អបេក្ខការបក្ខិត្តព្ពវសេន ទុកានំ យោជិតត្តា។

កិរិយមនោធាតុ អាវជ្ជនវសេន លព្ភតីតិ វុត្តំ, អាវជ្ជនា បន ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ន ហោតិ។ ន ហិ សមានវីថិយំ បច្ឆិមា ធម្មា បុរិមស្ស កោចិ បច្ចយោ ហោតិ។ យេ ច វទន្តិ “អាវជ្ជនចេតនាយ ចក្ខុសម្ផស្សេន ឧប្បន្នត្តា ឯវំ វុត្តា”តិ, តម្បិ ន យុត្តំ។ ន ហិ “ចក្ខុសម្ផស្សតោ ចក្ខុសម្ផស្សា”តិ កត្ថចិ សុត្តេ វា អដ្ឋកថាយំ វា វុត្តំ។ យទិ សិយា ច ចក្ខុសម្ផស្សា សិយា, ចក្ខុវិញ្ញាណសហជាតាបិ ចេតនា ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយាតិ សា ឥធ អដ្ឋកថាយំ ន វជ្ជេតព្ពា សិយា។ វិភង្គេ ច “ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ចេតនា អត្ថិ អព្យាកតា”តិ ឯត្ថ សង្គហិតត្តា បុន “ចក្ខុសម្ផស្សជា ចេតនា”តិ ន វត្តព្ពា សិយាតិ។ អយំ បនេត្ថាធិប្បាយោ – អាវជ្ជនចេតនំ វិនា ចក្ខុសម្ផស្សស្ស ឧប្បត្តិ នត្ថីតិ តទុប្បាទិកា សា តព្ពោហារត្តា បរិយាយេន ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយាតិ វត្តុំ យុត្តាតិ,

តិប្បទិយាវេយត បត ចក្ខុសយ្យស្សស្ស បររេពាច រេចងតា លក្ខុត្តិ៍

ចត្យុត្តិសចិត្តប្បាគចរេសតាតិ ឲត្ត ទ្ធបិទ្ធបិចចវាត៌ អក្កហណ៌ រេពសំ សឃរេយច យរេតាក្ខ្ញារក្ខ្ញតត្តា៍ សត្ថាកចក្កយរេតា ហិ យរេតាក្ខ្ញារ៉ៃ, ទ្ធតិបដិសត្តិរេយា ច ពរេតា អតត្ថាតិ៍ ត្ថាយស្មិ៍ បត ចត្យុចិសតិចិឆរេករេង ចក្ខុសយ្យស្សបច្ចយាឌិក្យុសលិឌីត៌ សយាតចិឌិយំ លក្ខុយាតតា អដ្ឋកធាយំ ទ្ធត្តា, បិញ្ញាយំ បត ឲក្ខុតចិសតិចត្យុចិសតិកា សត្លិបិត្តា អាកាពាតិ “ចក្ខុសយ្យស្សបច្ចយា រេចងតាក្ខុរេត្តា អត្តិ អត្យុបិឌិត្តអត្យុបិគាតិរេយា អសំកិលិដ្ឋអសំកិរេលសិរេកា អចិពក្កអចិធាររេទា”តិអាឌិតា តាតាចិឌិកពាត៌ លក្ខុយាតពាឃ ទ្ធត្តត្តា ក្យុសលត្តិកស្សបិ តាតាចិឌិយំ លក្ខុយាតតា រេយារេឌពត្ថា៍ អដ្ឋកធាយំ បត សយាតចិឌិយំ ចក្ខុសយ្យស្សបច្ចយាឌិកពា ឲកត្តិកាតិ កត្វា ឲត្ត លក្ខុយាតតា ងស្សិតា, ត បត អសយាតចិឌិយំ លក្ខុយាតតា បដិក្ខិត្តា៍ រេពរេតច “ពាតិ សត្តចិឆាឌីស្យុ យត្ត កត្តុចិ ងត្វា ករេធត្យុំ ចដ្ឋត្តិ”តិ អាហ៍ ត ហិ សយាតចិឌិយំរេយច ដ្ឋបតិស្សយរេកាដិសយតិក្កយកាចតាហិ លក្ខុយាតតា រេហាតិ៍ តិឆាបិ ច លក្ខុយាតតំ សត្លាយ “យត្ត កត្តុចិ ងត្វា ករេធត្យុំ ចដ្ឋត្តិ”តិ ទ្ធច្ចតិ៍

ឲពាតិតិ យធាងស្សិពាតិ ក្យុសលិឌីតិ ចិត្តាតិ ចងតិ, រេចងតាតិរេដ្ឋរេសបិ ច ឲពស្មិ៍ បុត្ថាក្កយស្ស ចិត្តស្ស ចរេសត ករេធត្យុំ ស្យុលត្តិ ចិត្តសត្ថរេត្តា ករេពា៍ រេពរេតច បត ចិត្តាតិ សត្តចិឆរេករេង ពិកក្ខុយិចរេសត, ចត្យុចិសតិចិឆរេករេង ក្ខ្ញារពិកចរេសត, ពិសចិឆរេករេង ក្ខ្ញារក្ខុយិចរេសត, ពាហុចិឆរេករេង ក្ខ្ញារពិកក្ខុយិចរេសត ឌីបិពាតិតិ “រេពស្យុ យត្តកត្តុចិ ងត្វា ករេធត្យុំ ចដ្ឋត្តិ”តិ ទ្ធត្តំ៍ ក្យុសលិឌីត៌ ឌីបតា កាយាចចរាឌិក្ខុយិចរេសត កាពត្ថា, ពា ច ក្ខុយិរេយា ពិសចិឆរេករេង សឃរេយចាកពា, ត ច សត្តចិឆរេករេង ចិឃ ក្ខ្ញារ៉ៃ អតាយដ្ឋិ, អពិញ្ញត្តា ច ឲត្ត សយាតាសយាតចិឌីស្យុ លក្ខុយាតពាតិ ពិសចិរេឆ…រេប… ស្យុលឌីបតាតិ រេហាត្តិ”តិ ទ្ធត្តំ៍ កស្មា បត ពិសចិឆស្មិំរេយច ងត្វា ឌីបយិស្យុ, តត្យុ ក្ខ្ញារពិកក្ខុយិត៌ អាយដ្ឋត្តា ពាហុចិឆរេករេង ងត្វា ឌីរេបពត្ថាតិតិ? ត, ឌីរេបពត្ថដ្ឋាតាតិក្កយរេពា៍ សត្តចិឆរេករេងា ហិ ក្ខ្ញារស្ស អតាយដ្ឋត្តា ឌីបតាឃ អដ្ឋាត៌, ចត្យុចិសតិចិឆរេករេង អាយដ្ឋក្ខ្ញារពិកា ត ក្ខុយិរេយា អរេបក្ខិត្វា ងបិពា, ពិសចិឆរេករេង អាយដ្ឋក្ខ្ញារក្ខុយិរេយា ទ្ធត្តា៍ រេឃ ច ងបិពា, រេព រេចត្ត ពិកា អរេបក្ខិតត្ថារហិពា រេកចលំ ក្ខុយិហិ សហ ឌីរេបពត្ថាច៍ រេពរេតឆំ ឌីបតាឃ ងាត៌, ពងតិក្កយរេយ បត ងាតាតិក្កយរេយា រេហាតីតិ៍

ដ្ឋបតិស្សយរេកាដិយាតិ ឲត្ត “សត្លិ ដ្ឋបតិស្សាយ ងាត៌ រេងតិ”តិអាឌិតា (បដ្ឋា៍ ១៍១៍៣១៩) តាតាចិឌិយំ បកត្យុបតិស្សរេយា ទ្ធរេត្តាតិ ឲកចិឌិយំ ក្យុសលិឌីត៌ ចក្ខុសយ្យស្សាងរេយា ពងការេច អការេចរេពា ឌាតិ ចិឃ ឌរាយរេលាស្ស ដ្ឋបតិស្សយរេលរេសត បច្ចរេយាតិ ចត្យុំ យ្យុរេដ្ឋយ្យ, ត្ថាឆ បត “កសិលាទ្ធបងស្សតរេហត្យុដ្ឋប្បត្តា បទិកយ្យាឌិរេចងតា ចក្ខុសយ្យស្សបច្ចយា”តិ ចក្ខុតិ, ពស្មា តាតាចិឌិយំ កពាតិ ឲពាតិ ចិត្តាតិ ចក្ខុសយ្យស្សបច្ចយា លក្ខុយាតាតិតិ ត ដ្ឋបតិស្សយរេលរេសា ដ្ឋបតិស្សយរេកាដិ, ពាលចពាលចាត៌ បត បទិកយ្យាឌីត៌ ដ្ឋបតិស្សយាត៌ សរេត្ថាសំ អាឌិក្ខុរេពា ដ្ឋបតិស្សរេយា ដ្ឋបតិស្សយរេកាដិ៍ “ចាលរេកាដិ ត បត្ថាយតិ”តិអាឌីស្យុ ចិឃ ហិ អាឌិ, អចយរេចា ចា រេកាដិ៍ កសិលាទ្ធបងស្សតរេពា បក្យុតិ ច កាយាចចរក្យុសលិឌីត៌ រេចងតាត៌ ដ្ឋបតិស្សរេយា បចរេត្តាតិ ពំ ងស្សត៌ ដ្ឋបតិស្សយរេកាដិ៍ បទិកយ្យាឌីតិ ចិឃ ចា ត ពាលទិ៍ចាបតិស្សរេយា ងស្សតត្តិ ពស្ស ដ្ឋបតិស្សយត្តការេចត ដ្ឋបតិស្សយរេកាដិពា ទ្ធត្តា៍ ឈាតាឌិក្ខ្ញាររេស្យុ ពីស្យុ ដ្ឋបតិស្សយរេកាដិយា លក្ខុយាតត្តាកាច៌ ចងរេត្តា ត្ថាឆ សយាតចិឌិ ត កហិពាតិ ឌីរេបតិ៍ ងស្សតសចតាតិ ចិឃ ហិ កសិលាបទិកយ្យាឌីត៌ ឈាយតាឌីតិ ដ្ឋបតិស្សយា ត

ហោន្តីតិ តទលិងកា ជីវិតោតិ។ យទិបិ ចាយោគសិលំ ថុសិត្វាបិ កហេតព្ពំ, បុរិមេន បន ឧចនេន ចិតា តំ ថុឧតំ ឧយមេច

ម្លុបតិស្សយោ យេភុយ្យេន ន ហោតីតិ តស្ស ឧបតិស្សយកោដិតា ន វុត្តា។

អញ្ញាឧយេន ឧយ្យត្តិកតោ អញ្ញាឧយឧយ្យនោ, ឧយ្យត្តញ្ញាឧយោតិ វុត្តំ ហោតិ។ ចត្តួឧ្យដិចត្តត្ថិ ឲ្យកោឡេច យហត្តច្ចា ចត្តំ, បុព្វេ ចា កតំ ចត្តំ, បច្ឆា កតំ បដិចត្តំ។ ឲចំ ចក្ខុចិញ្ញាណត្ថិ អាទីមិ ឧ្យត្តំ អាហ, តតោ បរំ ឧ្យត្តាតិបិ បន
កសិណាឧ្យបទស្សនកល្យាណមិត្តទស្សនសំចេចកចត្ចទស្សនាទីនិ ឧបតិស្សយបច្ចយា ហោន្តិយេចាតិ។ តេន តទុបតិស្សយំ ចក្ខុចិញ្ញាណំ ទស្សេតីតិ ចេទិតព្ពំ។

យថាវុត្តឧកាចាទស្សនំ អឧយមេបក្ខតា “អស្មិ”តិ ឧ្យបិដីឧ្យ ចិតិពត្តស្ស។ ឧកាចត្តរាយឧតចមេន បរាយដ្ឋស្ស, បរាយដ្ឋចតោតិ អតេ្វា។ អារម្មណាធិកហណចមេន អត្ត អត្ត ឧ្យដ្ឋេតឆម្មតាយ ឆិរកាចកិលេឧស្ស ធាយកតស្ស, អយ្យាហិតកាយរាកាទិកស្ស ចា។ បរិក្កមេ ឆិតោតិ ឌីយំឧាយ ឆិតោ។ ឲត្ថ ច អឧយមេបក្ខតាយាតិអាទិនា មេយាហាទីតំ កិច្ចេន បិកាដេន តេឧំ ឧ្យត្តិចមេន ចិចារណា ឧដ្ឋេត្វា។ ឧ្យបទស្សនេន ឧ្យត្តកិលេឧឧយតិក្កមចមេន បចត្តា ឧ្យបទស្សនមេតុកា ហោតីតិ “ចក្ខុឧយ្យស្សបច្ចយា តាយ ជាតា”តិ អាហ។ ឲត្ថ ច ចក្ខុឧយ្យស្សស្ស ចត្តុម្ពិកមេចតាយ ឧបតិស្សយកាមេចា ឲច បកាមេត្តមេន កឆិតោ, តថា “កាចតាចមេតា”តិ ឲត្ថ ច។

កលិបឧម្មឧតេន តីហិ លក្ខណាតិ អារោរបេត្វា ឧ្យមេឃដ្ឋឃាត្យបស្សនាទិកាយ ចិបស្សតាបដិបាដិយា អាទីមិ ឧ្យបារម្មណបរិក្កមេន
ឧ្យបារម្មណំ ឧម្មុសិត្វា, តំម្ពុលកំ ចា ឧដ្ឋំ ឧម្មុឧតំ អាទីវុតេ ឧ្យបារម្មណេ បចត្តតីតិ កត្វា អាហ “ឧ្យបារម្មណំ ឧម្មុសិត្វា”តិ។ ឲត្ថ ច តាយឧ្យបបរិក្កមាទិ ឧដ្ឋំ ឧម្មុឧតំ កាចតាតិ ចេទិតព្ពា។ ឧ្យបារម្មណំ ឧម្មុសិត្វាតិ ច យថាវុត្តចក្ខុចិញ្ញាណស្ស អារម្មណភូតំ ឧ្យបារម្មណំ វុត្តំ, ន យំ កិញ្ចិ។ អារម្មណេន ហិ ចក្ខុឧយ្យស្សំ ទស្សេតីតិ។ ឲចំ “ឧ្យបារម្មណេ ឧ្យត្តកិលេឧ”ត្តិ ឲត្ថាបិ ចេទិតព្ពំ។

ព្វាចំ មោឧដ្ឋំ កិតិស្សិតត្ថិ ចក្ខុទ្វារេ ចិយ មោឧតាយ យថាឧម្ភចំ អារបិឌាត្យយា អញ្ញាមញ្ញាស្ស ច ចឧេន យហាភ្យតតិស្សិតតា
មោឧឧតព្ពា។

ជាតិ...បេ... ឆាលចបច្ចយោ ហោតីតិ យថាវុត្តាតំ កមេតា ទិស្សមានាតំ ជាតិអាទីតំ ឆាលចបច្ចយភាវេន តេឧំ កមេតា ទស្សេតេន
ឧមជាតស្ស មតោឧយ្យស្សស្ស, តស្ស ចា ទស្សនស្ស ទ្វារភ្ញតស្ស កចក្ខុមតោឧយ្យស្សស្ស ឆាលចបច្ចយភាចំ ទស្សេតិ។

ឆម្មារម្មណោតិ ន បុព្វេ វុត្តេ ជាតិអាទិអារម្មណេច, អថ ខោ ឧព្ពាមិ រាកាទិចត្តួឃោ ឆម្មារម្មណោ។ ចតុតិស្សិតត្ថិ ឲត្ថ
ចេទតាទិឧព្វាតស្ស ឆម្មារម្មណាកោឧស្ស បរិក្កមយុចេន ឆម្មារម្មណបរិក្កមំ ទស្សេតិ។

មតោឧយ្យស្សោតិ ចិញ្ញាណំ ឧយ្យស្សស្ស ការណភាចេន កហិតំ, តេឧេច អត្ថតោ ចលឧ្យេច ចលភាចេន ចត្តំ ន យុត្តំ

ការណាផលសក្ករការេវន សោតត្ថំ សមោហនេតុកត្តាតិ អាហ “ន ហិ សក្កា វិញ្ញាណំ ឧបេតានុបស្សន្តិ និទ្ទិសិតុ”ន្តិ, ន បន វិញ្ញាណស្ស ឧបេតានុបស្សេន សហជាតការវស្ស អភាវា. យស្មា ច វា យថា “តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ”តិ (ម. និ. ១.២០៣; ២.៣២០, ៣២៧-៣២៩; សំ. និ. ៣. ៩០) វចនតោ ឧប្បត្តិយថាវិសយា វិយ វិញ្ញាណស្ស ផស្សស្ស វិសេសបច្ចយោ, ន តថា ផស្សោ វិញ្ញាណស្ស, តស្មា ឧប្បត្តិយថាវិសយា វិយ វិញ្ញាណស្សំ ចក្ខុសម្ផស្សជាទិវចនំ ន អវុត្តិ ចក្ខុសម្ផស្សជាទិការណា ន កតោតិ វេទិតព្វា.

អភិធម្មកាបិណយកថា និដ្ឋិតា.

២. បច្ចុប្បន្នកថា

១៧០. ចិត្តុប្បាទរូបធម្មេសុ តំ តំ សមុទាយំ ឯកេកំ ធម្មំ កត្វា “បច្ចុប្បន្នេ កាយានុបស្សី”តិ អាហ. វុត្តស្សាតិអាទីសុ វាកាទយោ ណសុ ទ្វារេសុ និលីនយោ ច បច្ចុ សំវរា យថាសម្ភវំ យោជេតព្វា, សម្មសនំ បន យេនាទ្វារេ ឧច. រូបារូបធម្មេសុ អភិញ្ញាទោសនស្សានិប្បត្តិ អត្ថីតិ តេនា សតិសំវរា ញាណវីរិយសំវរា ច យថាយោគំ យោជេតព្វា. បរិគ្គហវចនេន សម្មសនបច្ចវេក្ខណានិ សង្គហាតិ. តេនេវាហ “វត្តារោ លក្ខា ឧត្តា”.

សមានេ ទេសិតព្វេ ទេសនាយត្តស្ស បរិវេជ្ជនំ បរិវេជ្ជា. តស្សាបិ បរិវេជ្ជេសុ កត្វាចិ កិញ្ចិ ឋានំ អធិកំ ចា នត្ថីតិ កត្វា អាហ “ឧបេកាវ បរិវេជ្ជា”តិ.

បច្ចុប្បន្នកថា និដ្ឋិតា.

លក្ខណកថា និដ្ឋិតា.

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៍ អាឃតកចិកន្ត្តា

១៍ ស្ុត្តត្តកាជកឹយចណ្ណតា

១៥៩៍ ចិនេសនេតាតិ អាឃតក-សទ្ទេត្វា ចិឃ អសាឆារលេតា ចក្លាឌិសទ្ទូតេតាតិ អនេត្វា៍ អស្សារេឆតីតិ ចក្លតិ-សន្ទោ "យឆុំ ចក្លតិ ញ្ញេញ្ញាត់ ចក្លតី"តិ រេសសាឃតេត្វា អត្ថីតិ តស្ស ចនេសត អត្វំ ចឆតិ៍ "ចក្លុំ រេលា, យាកល្លិឃ, ន្ទុបិរាយំ ន្ទុបរតំ ន្ទុបសយ្ទុំឌិត"ត្តិ (យ៍ តិ៍ ១៍ ១០៥) ចចតេតា ចក្លុ ន្ទុបំ អស្សារេឆតិ៍ សតិបិ នេសាតាឌឹត់ សទ្ទារេយ្ទុលាឌិរតិកានេច តិន្ទ្ទហត្តា ចក្លុយិឡ្ឍេច ចក្លុ-សន្ទោ បចត្តតិ បក្ខយាឌឹស្ទុ បក្កឌាឌិសទ្ធា ចិឃាតិ ឥទ្ធត្ថំ៍ ចិការេចតិ ចាតិ សទ្ទលក្លលេសិន្ទ្ធស្ស ចក្លតិ-សទ្ទស្ស ចនេសត អត្វំ ចឆតិ៍ ចក្លតីតិ ហិ អាឌិក្លតិ, អកិញ្ញត្តិ ចឆតីតិ អនេត្វា៍ តឃតស្ស ច ចឆត្តស្ស ចិឃ សយចិសយចិកាចតនេយច អាឌិក្លតត្តិ ពត្វា អាហ "ចិការេចតិ ចាតិ អនេត្វា"តិ៍ អនេតពត្វត្តា ចា ឆាត្វត់ ចិកាចតត្វតា ចក្លុ-សទ្ទស្ស ឥទ្ធត្ថា៍ រត្ថឥទ្ធាឌិការលេស្ទុ ពកលាពន្ទុបំ ចិឃ ក្ខន្ទុបំ ចិឃ ច ចណ្ណចិការេ អាបឌ្ចយាត់ ន្ទុបំ ហឆឃក្កតកាចំ ន្ទុបឃតិ ន្ទុបយិច បកាសំ ពនេរាតិ, សចិក្កហយិច ពត្វា ឆេស្សតីតិ អនេត្វា៍ ចិត្វារលំ ចា ន្ទុប-សទ្ទស្ស អនេត្វា, ចិត្វារលញ្ញា បកាសតនេយចាតិ អាហ "បកាសេតី"តិ៍ អនេតពត្វត្តា ចា ឆាត្វត់ បកាសតនេត្វានេឃច ន្ទុប-សន្ទោ ឥទ្ធនេត្ថា, ចណ្ណចាចកស្ស ន្ទុប-សទ្ទស្ស ន្ទុបឃតីតិ តិត្តចត់, ន្ទុបចាចកស្ស ន្ទុប្យតីតិ អឃំ ចិនេសនេសា៍

ក្ខាហរិឃតីតិ ចុច្ចតីតិ-អនេត្វ ចចតនេយច ពហិតំ សិឃា, ត ច ចចត-សទ្ទានេឃច ឲត្វ សន្ទោ, អឆ រេលា សនេត្ថាបិ នេសាតចិនេត្ថានេឃ្យាតិ សប្បតីតិ សនេពហិ បច្ចនេឃហិ សបឹឃតិ នេសាតចិនេត្ថាឃ្យកាចំ ពឹឃតីតិ អនេត្វា៍ ស្ទុចឃតីតិ អត្តនេតា ចត្វំ ពត្ថចនេសត អបិពដំ "ត្ថាឆំ ស្ទុកត្តិ ក្ខុកត្តុ"ត្តិ បកាសេតិ, បឌិច្ឆត្តិ ចា ប្ទុប្បាឌិចត្វំ "ឲត្វ ប្ទុប្បំ អត្ថិ ចយ្យកាឌិ, ឋលយត្វិ អយ្ទាឌិ"តិ រេបស្ទុត្ថា ពនេរាត្តិ ចិឃ រេហាតីតិ អនេត្វា៍ រេសក្កហលេយ្ទុលពត្តា អាហាររេត្ថាហរលេស្ស ឌិចិតនេហត្បុយិ អាហាររេស តិត្តតាឃ ឌិចិតំ អច្បាយតីតិ ឌិច្បា ចុត្តា តិន្ទ្ទត្តិលក្ខរេលាត៍ ព្ទុឆ្ឆិតាត់ សាសចឆយ្ទុាត់ អានេឃាតិ ចិនេសនេសត ពានេឃា ចុនេត្តា អត្ទុត្តិរិឃនេហត្បុកាចំ អតាពន្ទនេត្តស្ទុ ពាយរាពតិឌាតពយ្ទុឌតិនេតស្ទុ ពាយរាពស្ស ច ចិនេសសបច្ចនេឃស្ទុ ឈាតឌិច្បាការនេឃស្ទុ ពាឃស្ស ចិនេសសតរសាសចបច្ចឃត្តា៍ នេតត ហិ នេបាឌ្ធត្ថំ អស្សារេឆត្តា សត្តា នេយឆ្ទុតយ្បិ នេសចត្តិ៍ ក្ខប្បត្តិឆេនេសាតិ ក្ខប្បត្តិការលេត្តិ អនេត្វា៍ ពាឃិន្ត្រិឃចត្វពា ចា ចត្តានេរា លត្តា ពាលចពាយាសចាឌិនេហត្បុកាចនេតា ចិនេសនេសត "សាសចា"តិ ចុត្តា, នេតសំ ក្ខប្បឌ្ចត្ឋាតត្តិ អនេត្វា៍ អត្តនេតា លក្លលំ ឆារេឃត្តីតិ នេឃ ចិនេសសលក្លលេត អាឃតតសទ្ទបរា ចត្តត្ថា, នេត ចក្លាឆនេឃា តឆា ចុត្តាតិ អនេត្ថា យនេតានេពាចរក្ខុតា ឆយ្ទុា សាយត្ថាលក្លលេតេច ឲពាឃតតត្វំ ក្ខបនេតត្វា ចុត្តា៍ ឌ្ឆ្ញអារិពចត្វារេយ្ទុលយតតសត្លានេតហិ ចិសឃចិសឃិការេចហិ ប្ទុរិយាតិ បិពដ្ឋីតិ តឆា អបិពដ្ឋ ច អនេត្ថា យនេតានេពាចរា ត អត្តនេតា សកាចំ ត ឆានេរត្តីតិ ត្ថាយស្សត្វស្ស ឌឹបតនេត្វា ឆយ្ទុ-សន្ទោតិ៍

ចាឃយត្តីតិ អត្តនេតា ពិច្ចំ ពនេរាត្តិនេច្ចច អនេត្វា៍ ត្ថាយស្ទុំច្ចា អនេត្វ អាឃតត្តិ ឲត្វាតិ អាឃតត្តិ អឆិពរលេត្វា អាឃតត-សន្ទោ, ក្ខុតិឃតតិនេឃស្ទុ ពត្បុអនេត្វា៍ នេត ចាតិ ចិត្តនេចតសិពឆយ្ទុ៍ នេត ហិ តំតំត្វាររាយ្ទុលេស្ទុ អាឃត្តិ អាពច្ឆត្តិ បចត្តត្តីតិ អាឃាតិ៍ ចិត្វារេត្តីតិ

បុព្ពេ អនុប្បន្នត្តា លីនានិ អបាកដានិ បុព្ពន្តតោ ឧទ្ធំ បសារេន្តិ បាកដានិ ករោន្តិ ឧប្បាទេន្តីតិ អត្ថោ។

រុឡ្ហីវសេន អាយតន-សទ្ទស្សត្ថំ វត្តុំ "អបិចា"តិអាទិ អារទ្ធំ។ តំ និស្សិតត្តាតិ ឯត្ថ យតោ យតោវិញ្ញាណាទីនំ ចិត្តចេតសិកានំ និស្សយបច្ចយោ ន ហោតីតិ តស្ស តេសំ ទ្វារភាវោ និស្សយភាវោតិ ទដ្ឋព្ពោ។ អត្ថតោតិ វចនត្ថតោ, ន វចនីយត្ថតោ។ វចនត្ថោ ហេត្ថ វុត្តោ "ចក្ខតី"តិអាទិនា, ន វចនីយត្ថោ "យំ ចក្ខុ ចតុន្នំ មហាភូតានំ ឧបាទាយ បសាទោ"តិអាទិនា (ធ. ស. ៥៩៦) វិយាតិ។

តាវត្វតោតិ អនូនាធិកភាវំ ទស្សេតិ។ តត្ថ ទ្វាទសាយតនវិនិមុត្តស្ស កស្សចិ ធម្មស្ស អភាវា អធិកភាវតោ ចោទនា នត្ថិ, សលក្ខណធារណំ បន សព្ពេសំ សាមញ្ញលក្ខណន្តិ ភាវចោទនា សម្ភវតីតិ ទស្សេន្តោ អាហ "ចក្ខាទយោបិ ហី"តិអាទិ។ អសាធារណន្តិ ចក្ខុវិញ្ញាណាទីនំ អសាធារណំ។ សតិបិ អសាធារណារម្មណភាវេ ចក្ខាទីនំ ទ្វារភាវេន គហិតត្តា ធម្មាយតនេ អគ្គហណំ ទដ្ឋព្ពំ។ ទ្វារារម្មណភាវេហិ វា អសាធារណតំ សន្ធាយ "អសាធារណ"ន្តិ វុត្តំ។

យេភុយ្យសហុប្បត្តិអាទីហិ ឧប្បត្តិក្កមាទិអយុត្តិ យោជេតព្ពា។ អជ្ឈត្តិកេសុ ហីតិ ឯតេន អជ្ឈត្តិកភាវេន វិសយិភាវេន ច អជ្ឈត្តិកានំ បធានំ ទេសេតព្ពតំ ទស្សេតិ។ តេសុ ហិ បធានំ ទេសេតព្ពេសុ បាកដត្តា បធានតំ ចក្ខាយតនំ ទេសិតន្តិ។ តតោ ឃានាយតនាទីនីតិ ឯត្ថ ពហូបការត្តាភាវេន ចក្ខុសោតេហិ បុរិមតរំ អទេសេតព្ពានិ សហ វត្តុំ អសក្កុណេយ្យត្តា ឯកេន កមេន ទេសេតព្ពានីតិ ឃានាទិក្កមេន ទេសិតានីតិ អធិប្បាយោ។ អញ្ញថាបិ ហិ ទេសិតេសុ ន ន សក្កា ចោទេតុំ, ន ច សក្កា សោធេតព្ពានិ ន ទេសេតុន្តិ។ គោចរោ វិសយោ ឯតស្សាតិ គោចរវិសយោ, មនោ។ កស្ស បន គោចរោ ឯតស្ស វិសយោតិ? ចក្ខាទីនំ បញ្ចន្នម្បិ។ វិញ្ញាណុប្បត្តិការណវវត្ថានតោតិ ឯតេន ច ចក្ខាទិអនន្តរំ រូបាទិវចនស្ស ការណមាហ។

បច្ចយភេទោ កម្មាទិភេទោ។ និរយាទិកោ អបទាទិគតិនានាករណញ្ច គតិភេទោ។ ហត្ថិអស្សាទិកោ ខត្តិយាទិកោ ច និកាយភេទោ។ តំតំសត្តសន្តានភេទោ បុគ្គលភេទោ។ យា ច ចក្ខាទីនំ វត្ថុំ អនន្តភេទតា វុត្តា, សោយេវ ហទយវត្ថុស្ស ច ភេទោ ហោតិ។ តតោ មនាយតនស្ស អនន្តប្បភេទតា យោជេតព្ពា ទុក្ខាបដិបទាទិតោ អារម្មណាធិបតិអាទិភេទតោ ច។ ឥមម្បិ សុត្តន្តភាជនីយេ វិបស្សនា វុត្តាតិ វិបស្សនុបគមនញ្ច វិញ្ញាណំ គហេត្វា ឯកាសីតិភេទតា មនាយតនស្ស វុត្តា និទ្ទេសវសេន។ នីលំ នីលស្សេវ សភាគំ, អញ្ញំ វិសភាគំ, ឯវំ កុសលសម្បយុត្តាទិភេទេសុ យោជេតព្ពំ។ តេភូមកធម្មារម្មណវសេនាតិ បុព្ពេ វុត្តំ ចក្ខាទិវជ្ជំ ធម្មារម្មណំ សន្ធាយ វុត្តំ។

សបរិប្ផន្ទកិរិយាវសេន ឦហនំ ឦហា។ ចិន្តនវសេន ព្យាបារណំ ព្យាបារោ។ តត្ថ ព្យាបារំ ទស្សេន្តោ អាហ "ន ហិ ចក្ខុ រូបាទីនំ ឯវំ ហោតី"តិ។ ឦហំ ទស្សេន្តោ អាហ "ន ច តានី"តិអាទិ។ ឧភយម្បិ បន ឦហា ច ហោតិ ព្យាបារោ ចាតិ ឧប្បដិបាដិវចនំ។ ធម្មតាវាតិ សភាវោវ, ការណសមត្ថតា វា។ ឦហាព្យាបាររហិតានំ ទ្វារាទិភាវោ ធម្មតា។ ឥមស្មិញ្ច អត្ថេ យន្តិ ឯតស្ស យុត្តាតិ អត្ថោ។ បុរិមស្មិំ សម្ភវនវិសេសនំ យំ-សទ្ទោ។ "សុញ្ញោ គាមោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆន្នេតំ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ អធិវចន"ន្តិ (សំ. និ. ៤.២៣៨) វចនតោ សុញ្ញគាមោ វិយ ទដ្ឋព្ពានិ។ អនុបិតសមាហិតន្តិ គហិតោ សុញ្ញគាមេ យញ្ញទេវ ភាជនំ បរាមសីយតិ, តំ តំ រិត្តកំយេវ បរាមសីយតិ,

ឲចំ ឥុចាឌិការេចត ពហិតាតិ ឌ្ឋបបទិក្លិឃយាតាតិ ទិត្តពារេតច ឲតាតិ ឌិឃ្សត្ថិតិ៉ ចក្លាឌិក្លារេទបុ អកិន្លាទោយតឃ្សុប្យាគេពការេចត ទ្វបិឌឹតិ ចក្លាឌឹតំ អកិឈាតពាតឹតិ ចុត្តាតិ៉ អហិឃុឃុយារបក្លិក្យក្លុរបិក្កាលយក្កដ៏ ៧ បិណកា៉ ចិរយពិលិការរការយឃុរាតចតាតិ ទេតរំ ទោកចរា៉ តត្ថ ចិរយាឌិអន្លាររេឃហិ ចក្លាឌឹហិ ចិរយកាចពិលិការរការយឃុរាតរត្តិឃ្សិតរឌិឃុបិឌិត្តឆយ្ចតការេចហិ អកិទយិតត្វា ទ្វបិឌឹតយ្យិ ចិរយាឌិរឌិរតា ឃោរេឌតត្ថា៉

ហុត្វា អកាចទេ្ឆតាតិ ត្ថាឌំ ត្ថាតទេរំ ចតុត្ថិ អាពារាតំ រក្កហពត្វា ចិឃុំ ចុត្តំ៉ ហុត្វា អកាចាពារេរា ឲច ហិ ឌ្ឋប្យាគេចឃត្តាពារាគេឃោតិ៉ តត្ថ ហុត្វាតិ ឲទេតត បុទិយត្តចិចិត្តតាបុត្ថាកំ យន្លេចិឌ្ជយាតតំ ឌទេឃ្សតិ, តំ ចត្វា អកាចចចទេតត យន្លេចិឌ្ជយាតតាបុត្ថាកំ, អបទទេត្ត អចិឌ្ជយាតតំ, ឌ្ឋកឃោតបិ រដា អការេចា អតិក្ខលក្លុលាត្តិ ឌទេឃ្សតិ៉ រកាចចិឌហតំ ចិបទិណារេយា, ឌរាកទេក្កហិ ចា បទិចត្តតំ, រត្តាតចិពារាបត្តិ ចា៉ រដា អការេចបិ ចិទដ្ឋាតំ រិឃាតិ តំតិចារលាត្តំ “តាចពាលិពទេតា”តិ អាហ៉ ឌ្ឋប្យាគេចឃត្លាឆត្តរហិតំ តិក្ខំ, ត ត្ថាតទឆាតិ តិក្ខបដិទេក្លុបទេតា អតិក្ខំ, តិក្ខបដិបក្លុទេតាតិ អឆិប្យារេឃា៉

ឌាតិឆយ្តាឌឹហិ អតិដ្ឋតា បដិបីឡ្ហអតំ៉ បដិបីឡ្ហអតទេ្ឆតាតិ ច ឃឃ្ស តំ បចត្តតិ, តំ បុក្កលំ បដិបីឡ្ហអតទេតា, រឃំ ចា ឌរាឌឹហិ បដិបីឡ្ហអតត្តាតិ អទេត្វា៉ បទិត្តឌ្ឋិតិពឃ្សបិ អត្តទេតា ចិឌ្ជយាតក្លុទេណ ឌ្ឋប្យាគាឌឹហិ អកិណ្យឃយប្យដិបីឡ្ហអតត្តា “អកិណ្យឃយប្យដិបីឡ្ហអតទេតា”តិ បុទិយំ រាយឌ្ឋាលក្លុលំ ចិទេរទេត្វា ចឌតិ, បុក្កលឃ្ស បីឡ្ហអតទេតា ឌ្យក្លុយំ៉ ឃុលបដិបក្លុកាចទេតា ឌ្យក្លុ ឃុលំ បដិក្លិបតិ តិចារទេតិ, ឌ្យក្លុចចតំ ចា អត្ថទេតា ឃុលំ បដិក្លិបតឹតិ អាហ “ឃុលបដិទេក្លុបទេតា”តិ៉

តត្តិ ឲតឃ្ស ចរចត្តតទេពា, តាបិ ត្ថាឌំ ចរចត្តតពត្តិ អចរចត្តតពំ, អត្តទេតា បទឃ្លិ បទឃ្ស ច អត្តតិ ចរចត្តតការេចា ចា ចរចត្តតពំ, តំ ឲតឃ្ស តត្តឹតិ អចរចត្តតពំ, អចរចត្តតពឃ្ស អចរចត្តតទេពា ចា អទេត្វា រការេចា អចរចត្តតពទេ្ឋា, ត្ថាឌង្ខា រាយឌ្ឋាលក្លុលំ៉ ទេតតាតិ បទឃ្ស អត្តតិ ចរចត្តតាពារេទត ឃុន្លា៉ ត្ថាយឃ្លិង្ខា អទេត្វ ឃុន្លាទេតាតិ ឲតទេឃ្សច ចិទេរតំ “អឃ្សាយិពទេតា”តិ៉ អឆ ចា “ឃឃ្លា ចា ឲតំ... ទេប... យា បិបុណាត្វុ”តិ ឲចំ ចិត្តឃយាតឃ្ស ពឃ្សចិ តឹឃុ ឆារេតឃុ ចរចត្តតការេចា តត្តិ, ឃុន្លា តំ ទេតត អត្តទេតាឃេច ចរចត្តតាពារេទតាតិ អទេត្វា៉ ត ត្ថាឌំ ពឃ្សចិ ពាយពារិឃំ, តាបិ ឲតឃ្ស ពិន្ទិ ពាយពារិឃំ អត្តឹតិ អពាយពារិឃំ៉ ឲទេតត អចរចត្តតត្តំ ចិទេរទេត្វា ឌទេឃ្សតិ៉

ចិកចពាតិ ចិតារពាយតំ៉ រត្តតិឃំ កចត្តទ្យត្តិឃេច កចរឌ្កត្តិពាយតំ៉ រត្តតិឃា ឃឆាបចត្តាពារចិឌហតំ បពតិកាចចិឌហតំ៉ “ចក្លុ អតិក្ខ”ត្តិ ចុទេត្ត ចក្លុអតិក្ខ-រង្កាតំ ឲពត្តត្វា អតិក្ខាតំ ទេឃរឆយ្តាតយ្យិ ចក្លុការេចា អាបឌ្ជតឹតិ ឲតិឃ្យា ទេចាគតាឃ តិចារលាត្តំ ចិទេឃរឃាយឌ្ឋាលក្លុលចាចពាតង្ខា រង្កាតំ ឲពាទេឃររយុដាឃទេពាឆតចិទេឃរំ ឌឹទេបតុំ “អបិចា”តិអាឌិយាហ៉

ពិ ឌឃ្សិតត្តិ ចិបឃ្សតាចារំ ពទេចទេត្តត ពិ លក្លុលំ ឌឃ្សិតត្តិ អឆិប្យារេឃា៉ “ពតយា ចាតត្ថុ, អតត្តរដ្ឋា? ត្ថាឆាតត្ថុ, កិក្លុ អទេដ្ឋាពទេតា ចា ទ្យក្លុយ្ហលពទេតា ចា ឃុន្លាពារេពទេតា ចា ត្ថាតិ បដិរង្ខិក្លុតិ ‘ចក្លុ អតត្តា’តិ...ទេប... ‘ឆយ្ត អតត្តា’តិ៉ ត្ថាតិ ត្ថាទេឃុ ៧ឃុ អដ្ឋត្តិពពាហិទេឃុ

អាយតនេសុ អនត្តានុបស្សី វិហរតី”តិ (អ។ និ។ ១០។៩០) អវិសេសេន អាយតនេសុ អនត្តានុបស្សនា វុត្តាតិ ការណភូតានិ ចក្ខាទីនិ, ផលភូតានិ ចក្ខុវិញ្ញាណាទីនិ ការណផលយុត្តតាយ អនត្តតាយ អនត្តលក្ខណវិភាវនត្ថាយ អាយតនទេសនាតិ អាហ “ទ្វាទសន្នំ... បេ... អនត្តលក្ខណ”ន្តិ។ យទិបិ អនិច្ចទុក្ខលក្ខណានិ ឯត្ថ ទស្សិតានិ, តេហិ ច អនត្តលក្ខណមេវ វិសេសេន ទស្សិតន្តិ អធិប្បាយោ។ វេតិ ធាតិ ឯត្ថ ឥតិ-សទ្ទោ សមាបនត្ថោ។ ឥច្ឆស្សាតិ ឯត្ថ ឥតិ-សទ្ទោ យថាសមាបិតស្ស អាទេវាទេបតន្តទោសស្ស និទស្សនត្ថោ។ ឯវន្តិ “ចក្ខុ អត្តា”តិ ឯវំ វាទេ សតីតិ អត្ថោ។ ឥច្ឆស្សាតិ ច ឥតិ-សទ្ទោ “ឥតិ វទន្តស្សា”តិ បរវាទិស្ស ទោសលក្ខណាការនិទស្សនត្ថោ។ ឯវន្តិ ទោសការណប្បការនិទស្សនត្ថោ។ រូបេ អត្តនិ “ឯវំ មេ រូបំ ហោតូ”តិ អត្តនិយេ វិយ សាមិនិទ្ទេសាបត្តីតិ ចេ? ន, “មម អត្តា”តិ គហិតត្តា។ “មម អត្តា”តិ ហិ គហិតំ រូបំ វសវត្តិតាយ “ឯវំ មេ ហោតូ”តិ ឥច្ឆិយមានញ្ច តថេវ ភវេយ្យ, ឥច្ឆតោបិ ហិ តស្ស រូបសង្ខាតោ អត្តា អវសវត្តី ជាតោ។ អាពាធាយាតិ ឯវំ ទុក្ខតោ។ បញ្ញាបនត្ថំ បរេសំ ញាបនំ។ អនត្តលក្ខណបញ្ញាបនស្ស អញ្ញេសំ អវិសយត្តា អនត្តលក្ខណទីបកានំ អនិច្ចទុក្ខលក្ខណានញ្ច បញ្ញាបនស្ស អវិសយតា ទស្សិតា ហោតិ។

ឯវំ បន ទុប្បញ្ញាបនតា ឯតេសំ ទុរូបដ្ឋានតាយ ហោតីតិ តេសំ អនុបដ្ឋហនការណំ បុច្ឆន្តោ អាហ “ឧទយាតិ បន”តិអាទិ។ ឋានាទីសុ និរន្តរំ បវត្តមានស្ស ហេដ្ឋា វុត្តស្ស អភិណ្ហសម្បដិបីឡនស្ស។ ឆាទុយត្តតាយ ចក្ខាទីនំ សមូហតោ វិនិព្ភុជ្ជនំ នានាធាតុវិនិព្ភោគោ។ ឃនេនាតិ ចត្តារិបិ ឃនានិ ឃនការេន ឯកត្តំ ឧបគតោ ចេតិ។ បញ្ញាយេវ សន្តតិវិគោបនាតិ ឥដ្ឋំ។ យាថាវសរសតោតិ អវិបរីតសភាវតោ។ សភាវោ ហិ រសិយមានោ អវិរុទ្ធបរិវេទនេន អស្សាទិយមានោ “រសោ”តិ វុច្ចតិ។ អនិច្ចាទីហិ អនិច្ចលក្ខណាទីនំ អញ្ញត្តំ វទតិ រូបនាទិវសេន បវត្តរូបាទិគ្គហណតោ វិសិដ្ឋស្ស អនិច្ចាទិគ្គហណស្ស សព្ភាវា។ ន ហិ នាមរូបបរិច្ឆេទមត្តេន កិច្ចសិទ្ធិ ហោតិ, អនិច្ចាទយោ ច រូបាទីនំ អាការា ទដ្ឋព្វា។ តេ បនាការា បរមត្ថតោ អវិជ្ជមានា រូបាទីនំ អាការមត្តាយេវាតិ កត្វា អដ្ឋសាលិនិយំ (ធ។ ស។ អដ្ឋ។ ១៣០) លក្ខណារម្មណិកវិបស្សនាយ ធម្មារម្មណតា វុត្តាតិ អធិប្បាយមេត្ត ជាតំ យុត្តំ, នាតិសាវជ្ជំ។ “អនិច្ច”ន្តិ ច គណ្ហន្តោ “ទុក្ខំ អនត្តា”តិ ន គណ្ហាតិ, តថា ទុក្ខាទិគ្គហណេ ឋាតព្វាគហណំ។ អនិច្ចាទិគ្គហណានិ ច និច្ចសញ្ញាទិនិវត្តកានិ សង្ខារយាថាវបញ្ញត្តិយាថាវិកានិ និព្ពិទាវិរាគមគ្គបុរេក្ខតានិ។ តស្មា ឯតេសំ អាការានំ បរិគ្គយ្ហមានានំ អញ្ញមញ្ញំ វិសេសោ ច អត្ថីតិ តីណិ លក្ខណានិ វុត្តានិ។

សុត្តន្តភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១។ អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា

១៩៤។ នាមរូបបរិច្ឆេទកថា អភិធម្មកថាតិ សុត្តន្តេ វិយ បច្ចយយុគឡវចនេន អកថេត្វា អជ្ឈត្តិកពាហិរវចនេន អភិញ្ញេយ្យាតិ អាយតនានិ អញ្ញាការេន អភិធម្មភាជនីយេ ពោធិតានិ។ អាគម្មាតិ សព្ពសង្ខារេហិ និព្ពិន្ទស្ស វិសង្ខារនិន្នស្ស គោត្រភុនា វិវដ្ដិតមានសស្ស មគ្គេន សច្ឆិករណេនាតិ អត្ថោ។ សច្ឆិកិរិយាភិសមយំ អធិគន្ត្វា អារម្មណបច្ចយភូតញ្ច បដិច្ច អធិបតិបច្ចយភូតេ ច តយិប្បសរយស្សាសការេន និព្ពុត្តសង្ខារស្ស ច គតិការេន បតិដ្ឋានភូតេ បតិដ្ឋាយ ខយសង្ខាតោ យគ្គា រាគាទយោ ខេបេតីតិ

តំសង្ខិកទលាការេច ទាកាឌីតំ អត្ថប្បត្តិតិទេទាឈកយតាកាចា “តំ អាកម្ម ទាកាឌេយា លឹយត្តិ”តិ ចុត្តំ៉ សុត្តទេតា យុទ្ធិត្វាតិ សុត្តបឌាតិ យុទ្ធិត្វា៉ អទេញ្ញា សុត្តស្ស អទេត្វា “យាតទំ បិតទំ ហត្ថា”តិអាឌីសុ (ឆ៉ ប៉ ១៥៦-១៥៥) ចិឃ អាហទិតទេញ្ញា, តត្ថិ សុត្តបឌេទេហច តឹទេតា អទេត្វាតិ អទេត្វា៉

ឲកំ តាតត្តិ ចុល្លិតំ លុទ្ធកំ ចា កទលំ, ចុល្លិកទលត្តិ អចាហុយាទេតត ចឌតិ៉ ត តុំ ឲកំ តាតំ ឌាតាឃឹតិ កំ ឲត្តកំ តូទេយច ត ឌាតាឃឹតិ អទេត្វា៉ តត្ថ ចាាទេតតិ “ឃឌិបិ បុទេញ្ញ ត ចាាតំ, អឆុតាបិ ចាាទេត តត្ថ ឃាឆុ ទេហាតឹ”តិ អត្តទេតា ឌាតតំ បឌិដ្ឋាទេឌត្វា ចិទេក្លបំ កទេទាត្តិ តិចាត្តតិ៉ ចិកឌិត្វាតិ អក្លទត្វយទេត្ត អដ្ឋត្វា លឹតំ អត្ថំ ចិកឌិត្វា ដ្ឋុឌ្ឍទិត្វា តឹហទិត្វា កឆិតត្តិ អទេត្វា៉ ទាកាឌីតំ លទេយា តាយ អកាចយទេត្តា, ត ច អកាចស្ស ចាហុកាទេចា អត្ថិ អត្តទេតា អកាចត្តាតិ ចឌត្តស្ស ចចតបដ្ឋិត្តតុំ បុដ្ឋតិ “ទាកក្លទេយា តាយ ទាកទេស្សច លទេយា”តិអាឌិ៉ ឃឌិ ហិ ទាកក្លទេយា ទេឌាឃាឌីតំ លទេយា ត ទេហាតិ, ទេឌាឃក្លឃាឌេយា ច ទាកាឌីតំ លឃា, អញ្ញាយញ្ញាចិឃិដ្ឋា កិត្តា អាបត្តា ទេហាត្តិតិ ចាហុតិញ្ញាតតា អាបត្តា ឲច ទេហាតិ, អញ្ញាយញ្ញាចិទេឃទេឃា ច តាយ តិស្សកាចស្ស តត្ថិតិ ឃឃកាចតា ច តិញ្ញាតស្ស៉ តច តល្យាមុលកា “តល្យា បឌិច្ច បទិទេឃឃតា”តិ (ឌី៉ តិ៉ ១៉១០១; ១៉១១៥; អ៉ តិ៉ ៥៉១១; ចិក៉ ៥៩១) អាឌេយា, ទេតសុ បទិទេឃឃតាឌេយា ច បទិទេឃឃតាឌិកទកិទេលឃា ឌដ្ឋញ្ញា៉ ចិឃឌ្ឍកិទេលឃឃហស្ស តិឌាតកឆាឃំ ចុត្តំ៉

ឋ្លឡអាទិកតាឃ កាទេទតទេញ្ញាតិ អតិសុលុយស្ស តិញ្ញាតស្ស ឋ្លឡអាទិកកាចទេឌាឃាបត្តិឃា ទេចាទេឆតទេញ្ញា, តិក្កទេហតទេញ្ញា ចា៉ ចត្តត្តិ ដ្ឋបិឌិត្តកទេថាដ្ឋញ្ញា ទេយចុតំ៉ អដ្ឋាឌីតយ្បិ តិញ្ញាតប្បត្តិ កម្មា ចុត្តា, តត្ថ “កិទេលឃាតំ អច្ចត្តិ អត្ថប្បត្តិតិទេទាឈា តិញ្ញាត”ត្តិ ឰដ្ឋត្តស្ស កិទេលឃាតំ ចិតាទេឃា កទ្ធិ កាលំ អប្បចត្តិ តិញ្ញាតំ ត ទេហាតឹតិ? ត, អកាចឃាយញ្ញាទេតា៉ អច្ចត្តាបចត្តិ ហិ កទ្ធិ កាលទ្ធ អប្បចត្តិ អកាទេចាទេឃចាតិ តត្ថិ ចិទេឃទេឃា៉ ឃចិទេឃឃំ ចា ចឌត្តស្ស អកាចតា អាបជ្ជតឹតិ៉ តិទដ្ឋាតកទេតហិបិ បិបុលិតញ្ញត្តា ទេតឃយ្បិ បិកដំ បិឡអត្តតំ ចិឃ ឋ្លឡអាទិកំ ចុលំ៉ ទេកចលំ បត កទេល្ល បិឡអត្តិតុំ ត ឃទេក្កាតិ, បិឡអត្តទេតាបិ ចា ចុលត្តា ត ឃទេក្កាតិ ដ្ឋប្បទេល្ឍទេត្តា ចិឃ តិក្កល្យាតិ៉

តិញ្ញាតាទេមុលាកទេលាត ទេកាពេតក្កល្លទេលា កិទេលឃក្លឃប្បត្តិ បតស្ស អាបត្តាតិ យញ្ញាយាទេតា អាហ “តុំ អលឹទេលាសុទេឃចា”តិអាឌិ៉ តត្ថ អាទេមុលាកទេលាយទេត្តត កិទេលឃក្លទេយា អត្ថប្បទេត្តាតិ ត ឃក្កា ចត្តុំ៉ ចិត្តចិត្យអតីតាតាកតាឌិឃញ្ញា អាលទេម្ពតិ, ត តិបផ្ទត្តទេយចាតិ ទេកាពេតកុបិ យទេក្កត កិទេលឃាតំ ឃា អត្ថប្បត្តិឆមុតា កាតញ្ញា, តំ អាទេក្ខ បចត្តិស្សតឹតិ? ត, អប្បត្តតិញ្ញាតស្ស តិញ្ញាតាទេមុលចាាលាកាចទេតា៉ ត ហិ អញ្ញាឆមុា ចិឃ តិញ្ញាតំ, តំ បត អតិកម្ពីទត្តា អប្បទេត្តត អាលម្ពិតុំ ត ឃក្កា៉ តម្មា ទេតត ទេកាពេតកុតា បត្តទេញ្ញត តិកាលិកឃកាចាតិក្កត្តាកម្ពីទកាទេចត កចិតញ្ញា, កិទេលឃក្លឃយត្តតំ ចា ឰដ្ឋទេតា ទេកាពេតកុទេតា បុទេទតទំ តិបផ្ទទេត្តត កិទេលឃក្លទេយត៉ ទេតតាហ “តុំ អលឹទេលាសុទេឃច កិទេលទេឃសុ កិទេលឃក្លឃំ តិញ្ញាតំ បញ្ញាទេបឃឹ”តិ៉ អប្បត្តកិទេលឃក្លឃាទេមុលាកទេលា ហិ ឃតិ ទេកាពេតកុទេតា បុទេទតទចិត្តាតិបិ អាលទេម្ពឃ្យត្តិ៉

យក្កស្ស កិទេលឃក្លឃំ តិញ្ញាតត្តិ យក្កស្ស អាទេមុលក្ខតំ តិញ្ញាតំ កតយត្តិ អទេត្វា៉ យទេក្កាតិអាឌិតា បុទិឃបុដ្ឋាឌ្ឍយទេយច ចិចទេតិ៉

ᨶ ᨧ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩦᨲᩥ ᩁᩪᨷᩤᨴᩦᩈᩩ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨶ ᨧ ᨠᨴᩣᨧᩥ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩋᨲᩦᨲᩣᨴᩥᨠᩣᩃᩮᨶ ᨶ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᩴ ᩋᩣᨠᩣᩈᩴ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᨲ᩠ᨲᩣ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᩑᨠᩮᨶᩈᨿᨲ᩠ᨲᨿ᩠ᨿᩥ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨲᩮᨶᩮᩅ ᨲᩴ ᩋᩣᨠᩣᩈᩴ ᨠᨴᩣᨧᩥ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ᩻

ᩋᨠᩥᨨᩈᩩᨠᩣᨴᩦᨿᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᩻

᪓᩻ ᨸᨬ᩠ᨧᨸᩩᨧ᩠ᨨᨠᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪙ᨸᩢ᩻ᨶ...ᨸᩮ... ᨶᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩈᩩᩣᩁᩩᨾᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᨿᨳᩣ ᩈᩣᩁᩪᨾᩣ ᨸᩁᩥᨲ᩠ᨲᩣᨴᩥᨠᩣᩃᩮᨶ ᨶᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩴ ᨠᨴᩣᨧᩥ, ᩑᩅᩴ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᩋᩣᩃᨾ᩠ᨻᨶᨲᩣ ᨶ ᨶᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣᨠᩣᩈᩴ ᨠᨴᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᩻

ᨸᨬ᩠ᨧᨸᩩᨧ᩠ᨨᨠᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᩻

ᩋᩣᨿᨲᨶᩅᩥᨠᨸ᩠ᨸᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᩻

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

៣. ឆាតុចិកឌ្កា

១. ឞុត្តត្តកាឌតឹយចណ្ណតា

១លិ៧. យឌិបិ ឆាតុសំយុត្តាឌឹសុ “ឆាតុតាតត្តំ ចេា, កិក្ខចេ, ឌេសេស្សាមិ, កតយព្វា, កិក្ខចេ, ឆាតុតាតត្តំ? ចក្ខុឆាតុ...មេប... យតោចិញ្ញាណឆាតុ”តិអាឌីតា (សំ. តិ. ២.ប័ឞ) អដ្ឋារស ឆាតុយោ អាកតា, តា បត អភិឆម្មេ ច អាកតាតិ សាឆារណត្តា អក្កហេត្វា សុត្តត្តេស្វេច អាកតេ តយោ ឆាតុឈក្កេ កហេត្វា សុត្តត្តកាឌតឹយំ ចិកត្តត្តិ ចេឌិតព្ពំ. សព្ពា ឆាតុយោតិ អដ្ឋារសបិ. សុញ្ញោ សកាចមត្តត្តិរុព្វហោ ឆាតុ-សង្ខា ឌដ្ឋព្ពា. អសឃុដ្ឋឆាតុតិ ចតុហិ យហាភូតេហិ អព្យាបិតភាវេចាតិ អត្ថោ.

១លិ៧. បឆចីឆាតុទ្វយត្តិ អដ្ឋកថាយំ បក្ខន្ធាវេ កតោ, បិឡ្ហព្ពយំ បត “ទ្វេយ”ត្តិ អាកច្ឆតិ, អត្ថោ បត យឆាចុត្តោច. ទ្វយត្តិ បត បិឌេ សតិ អយម្បិ អត្ថោ សម្ភចតិ. ទ្វេ អចយចា ឲតស្សាតិ ទ្វយំ, បឆចីឆាតុតំ ទ្វយំ បឆចីឆាតុទ្វយំ, ទ្វិត្តំ បឆចីឆាតុតំ សមុភាវោយាតិ អត្ថោ. ទ្វេ ឲច ចា អចយចា សមុឌិតា ទ្វយំ, បឆចីឆាតុទ្វយត្តិ. “តត្ថ កតយា បឆចីឆាតុ? បឆចីឆាតុទ្វយំ, ឲសា បឆចីឆាតុ”តិ សម្ពេបត ចិស្សជ្ជេតិ. អត្ថិ អជ្ឈត្តិកា អត្ថិ ពាហិរាតិ ឲត្ថ អជ្ឈត្តិកពាហិរ-សង្ខា ត អជ្ឈត្តិកក្ខុកេ ចិយ អជ្ឈត្តិកពាហិរាយតតចាចកា, តាបិ អជ្ឈត្តត្តិកេ ចុត្តេហិ អជ្ឈត្តពាហិរ្ធ-សម្ពេហិ សយាតត្ថោ, ព្ពត្រ្កិយពន្ធតិត្រ្កិយពន្ធចាចកា បត ឲតេ. តេត “សត្តសត្តាតបរិយាបត្តា”តិអាឌី ចុត្តំ.

តិយកជ្ឈត្តាតិ ច ត បច្ចត្តំ អត្តតិ ឌាតតំ សត្តាយ ចុត្តំ, អឆ តោ សព្ពសត្តសត្តាតេសុ ឌាតតត្តិ ឌដ្ឋព្ពំ. អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តត្តិ ចចតេត ហិ សត្តសត្តាតបរិយាបត្តតាយ អជ្ឈត្តិកកាចំ ឌស្សេតិ, ត បិឌិបុក្កលិកតាយ. សកាចាការតោតិ អាបិឌឹហិ ចិសិដ្ឋេត អត្តតោ ឲច សកាចក្ខុតេត កហេតព្ពាការេត.

កេសាកក្ខុឡ្ខអត្តលក្ខណាតិ កក្ខុឡ្ខអតាឆិកតាយ ចុត្តា. បិឌិយេក្កា កោដ្ឋាសោតិ បឆចីកោដ្ឋាសមត្តា សុញ្ញោតិ អត្ថោ. យត្ថលុក្ក អដ្ឋិមិញ្ចក្កហលោត កហិតត្តិ ព្ពឆ ចិសុំ ត ចុត្តត្តិ ចេឌិតព្ពំ.

ព្ពមិតាតិ “សេឃ្យឆិគំ កោសា”តិអាឌីតា. កម្ពុំ កត្វាតិ បយោកំ ចីរិយំ អាយូហតំ ចា កត្វាតិ អត្ថោ. កោកកាមេត កសិយាឌីសុ ចិយ អមហត្តកាមេត ច ព្ពមម្ពិ យតសិកាមេ កម្ពុំ កត្តព្ពត្តិ. បុព្ពាបលិពោឆាតិ អាចាសាឆយោ ឌីឈកេសាឌីកេ តុដ្ឋកបលិពោធេ អបរបលិពោឆាតិ អបេក្ខិត្វា ចុត្តា.

ចណ្ណាឌីតំ បញ្ចត្តំ ចមេត យតសិកាមេ ឆាតុបដិក្កូលចណ្ណយតសិកាមាតំ សាឆារណោ បុព្ពាភាកោតិ តិព្ពត្តិតឆាតុយតសិការំ ឌស្សេតុំ “អចសាតេ ឲចំ យតសិកាមេ បចត្តេតព្ពា”តិ អាហ. អញ្ញាយញ្ញា អាតេកាបច្ចចេក្ខណាមហិតាតិ ការណស្ស ច ផលស្ស ច អព្យាបិរតាយ ឆាតុយត្តំ ឌស្សេតិ. អាតេកាបច្ចចេក្ខណាឌីតម្បិ ឲចមេច អព្យាបិរតា ឌដ្ឋព្ពា. ត ហិ តាតិ, តេសម្ព្ព ការណាតិ អាភុឌិត្វា

បច្ចវេក្ខិត្វា ច ឧប្បជ្ជន្តិ កទាចិ ចាតិ។ លក្ខណវចនតាតិ “កក្ខឡំ ថទ្ធ”ន្តិអាទិវចនំ សន្ធាយ វុត្តំ។

វេកន្តកំ នាម លោហជាតិ។ នាគនាសិកលោហំ លោហសទិសំ លោហវិជាតីតិ ហលិទ្ទិវិជាតីតិ វិយ។ តិបុតម្ពាទីហិ មិស្សេត្វា កតំ កំសលោហំ កិត្តិមលោហំ។ មោរក្ខាទីនិ ឯវំនាមានិ កេវលានិ។ សាមុទ្ទិកមុត្តាតិ និទស្សនមត្តមេតំ, សព្ពាបិ បន មុត្តា មុត្តា ឯវ។

១៤៣. អព្ភន្តរាតិ អាទិ, អាបាត្តគចវេន សរសភាវតាយំ បិបាសាតិ បិលេសតីតិ អត្ថោ។ យូសគតោតិ រសគតោ។ វក្កហទយយកនបប្ផាសានិ តេមយន្តំ ឋិតំ យកនំ ហេដ្ឋាភាគបូរកោ, ឋិតវាតិ តេសំ ឧបរិ ធោកំ ធោកំ បគ្ឃរណកោ តេមយតិ។ ហេដ្ឋា លេដ្ឌុខណ្ឌាតិ តេមយមានតិ តេមយកតេមិតព្ពានំ អព្យាបារតាយ អាភោគរហិតាតិ អត្ថោ។ ឧបមា ឯវំ, ន បនាតាយ អាភោគរហិតតាយ វត្ថុំ និទស្សេតុំ តេមយមានំ តេមិតព្ពំ ហេដ្ឋា, កស្មា ឧបរិ ឋិតតេមិតព្ពតិដ្ឋានវិតក្ក វត្តព្ពតីតិ, យកនស្ស ហេដ្ឋាភាគោ “ឋិតំ យមិ លោហិត”ន្តិ ន ជានាតិ, វក្កាទីនិ “អម្ហេ តេមយមានំ លោហិតំ ឋិត”ន្តិ ន ជានន្តីតិ ឯវំ អាភោគា ការតព្ពោ។ យថា បន កេសញ្ជិវក្កាទេ និយមោ អត្ថិ “អយំ មំសំ វាបតិ, តេសំ ថិរ”ន្តិ, ឯវមិធ នត្ថិ។

១៤៤. តេជនវចនតាតិ និសិតករណេន តិក្ខករណេន សរីរស្ស បរិតិ អតិក្កមិត្វា ឧណ្ហករណា សត្តានបិ, សរីរទហនវចនេន បវេត្វា មហាទាហេន បរិទាហេន អមយមេតសំ វិសេសោ។ យេន ជីរីយតីតិ ឯកាហិកាទិជររោគេន ជីរីយតីតិបិ អត្ថោ យុជ្ជតិ។ សតវារំ តាបេត្វា ឧទកេ បក្ខិបិត្វា ឧទ្ធដសប្បិ សតធោតសប្បីតិ វទន្តិ។ រសរសាទិតរយទយំសត្តាហុអដ្ឋិអដ្ឋិមិញ្ជា រសាទយោ។ កេចិ ត្វាហុ អបនេត្វា សុក្កំ សត្តមធាតុំ អវចាហុត្ត។ បរិណាមិកោតិ តេវាត់ អប្បេត្វា សវា បិជ្ជមានោ។ បេតគ្គិ មុខតោ ជាហិ និក្ខមាន ឋានំ កហិតោ។

១៤៧. វាយនវចនតាតិ សមុទីរណវចនេន, សម្ភីរណវចនេន វា។

១៤៨. ព្យាបិតា យស្មិំ អាកាសេ…បេ… តំ ឋពិតន្តិ ឋានំ កសិណុគ្ឃាដិមាកាសស្ស អកាចិតតំ, អជដាកាសស្ស ច កាចិតតំ ទស្សេតុំ វុត្តំ។

១៤៩. សុខុមត្តាតិ ចរណាការេន សរីរវដ្ឌកោតុស្ស សុខុមត្តេបវត្តមានសមុដ្ឋានបច្ចយការេន យថាវាលំ សរីរេ រកខេសុ សកលសរីរចរណសមត្ថតាយ វុត្តា, សោមតស្សនោមតស្សាតិ ឋានាតិដ្ឋិវិត្តនសមុដ្ឋាបនេន ភវេស ចរណសមត្ថតាយ។ ឯវំ ឯតេសំ សរីរចរណតាយ ឯកស្ស ធាតុំ ឋិតស្ស បហរតិ, ឋិតស្ស ច អញ្ញត្តិ អញ្ញមញ្ញំ សប្បដិបក្ខំ ទស្សេតិ, អញ្ញមញ្ញបដិបក្ខឈ្ឈអាទិកប្បចត្តំ ឯវ វា ឯតេសំ ចរណំ ចតុនវុតាតិ ច បរិវិត្ត បចត្តិហេតុភូតាតិ ចរណដ្ឋានំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧភយវតោ ច បុគ្គលស្ស វសេន អយំ សប្បដិបក្ខតា ទស្សិតា សុខុមស្សតិយត្ថា។

១៥០. កិលេសកាយំ សន្ធាយាតិ “សក្កេយ្យា កាយេ រាគេ កាយេ”តិ (ធម្មស. ១; ធម្មស. អដ្ឋ. អភិធម្មាវតារវណ្ណនា ប៉) ឯវំ វុត្តំ សក្កាយំ សន្ធាយាតិ អធិប្បាយោ។ សោបិ ហិ វិញ្ញាណំ ឧបត្ថម្ភតិ វាតិ កិលេសសមុទយដ្ឋេន កិលេសកាយោ វិវេត្វា

កិលេសចិត្តសមុដ្ឋានតោ វា។ កាមបដិសំយុត្តាតិ កាមរាគសង្ខាតេន កាមេន សម្បយុត្តា, កាមបដិពទ្ធា វា។ អញ្ញេសុ ច កាមបដិសំយុត្តធម្មេសុ វិជ្ជមានេសុ វិតក្កេយេវ កាមោបបទោ ធាតុសទ្ទោ និរុឡ្ហោ វេទិតព្ពោ វិតក្កស្ស កាមប្បសង្កប្បវត្តិយា សាតិសយត្តា។ ឯស នយោ ព្យាបាទធាតុអាទីសុ។ បរស្ស អត្តនោ ច ទុក្ខាយនំ វិហិំសា។ វិហិំសន្តីតិ ហន្តិ ពាធន្តិ។

១៤៧។ ឧភយត្ថ ឧប្បន្នោបិ អភិជ្ឈាសំយោគេន កាមុបចារភាវតោ អនភិជ្ឈាកាមុបចារិកត្តតោ ច កាមវិតក្កោ "កាមុបចារោ"តិ វុត្តោ។ ព្យាបាទោ បនាតិ ព្យាបាទវចនេន ព្យាបាទវិតក្កំ ទស្សេតិ។ សោ ហិ ព្យាបាទធាតូតិ។ តថា វិហិំសាយ វិហិំសាធាតុយា ច ព្យាបាទវសេន យថាសម្ភវំ បាណាតិបាតាទិវសេន ច កាមុបចារោ យោជេតព្ពោ។ ឯត្តាតិ ទ្វីសុ តិកេសុ សព្ពកាមាវចរសព្ពាកុសលសង្គហេហិ ព្ពតេទ ទ្វេ ទ្វេ សង្គហេត្វា កថិតំ សព្ពសង្គាហិកកថា។ ឯត្ថាតិ បន ឯតស្មិំ ឆក្កេតិ ទុក្ខយានេ កាមធាតុវចនេន កាមាវចរានំ តេភូមកធាតុអាទីនំ គហណំ អាបជ្ជតិ។

លោកប្បតិដ្ឋាតិ ចក្ខុធាតាទិកា ចំ លក្ខណតោ ផស្សា និហរិត្វា ទស្សេតេន លោកប្បតិដ្ឋា វទតិ ឯត្ថាតិ វាទោ, កិំ វទតិ? សម្ភវំ, សម្ភវស្ស វាទោ សម្ភវវាទោ, តេភូមកសម្ភវំ អនិច្ចំ។

សុត្តន្តភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២។ អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា

១៤៨។ ចក្ខុស្សាតិ វិសេសការណំ អសាធារណសាមិការេន និទ្ទិដ្ឋំ។ តតិយាបុគ្គលត្តាធារាសាធារណំ និស្សិតិសត្តរូបសាធារណត្តា។ វិញ្ញាណំ ឯវំ ឯវ៉ា តយោ បវត្តិតព្ពត្តិ វិនិយុជ្ជយានំ វិយ ឧប្បាទេតីតិ អត្ថោ។ វិញ្ញាណំតិ ច ធាតុអត្ថោ ឯវ វិសិដ្ឋោ ឧបសគ្គោ នីយតោតិ វិនាបិ ឧបសគ្គំ ធាតូតិ ឯសោ សទ្ទោ តយត្ថំ វទតីតិ ទដ្ឋព្ពោ។ កត្តុកម្មាទិការកាទិអត្ថេសុ ធាតុបទសិទ្ធិ ហោតីតិ បញ្ញាបិ ឯតេ អត្ថា វុត្តា។ សុវណ្ណរជតាទិធាតុយោ សុវណ្ណាទីនំ ពីជភូតា សេលាទយោ។

អត្តនោ សភាវំ ធារេន្តីតិ ធាតុយោតិ វុត្តាបិ ធាតីតិ ធាតូតិ បទសិទ្ធិ វេទិតព្ពា។ ធាតុ-សទ្ទោ ឯវ ហិ ធារណត្ថោបិ ហោតីតិ។ កត្តុអត្ថេបិ វាយំ បុរិសេន អសតិសោតិ និស្សត្តសភាវត្តធារណត្តា ធាតុ-សទ្ទស្ស បធារណោ អត្ថោតិ វិសុំ វុត្តា។ ធាតុយោ វិយ ធាតុយោតិ ឯត្ថ សីហ-សទ្ទោ វិយ កេសរិម្ហិ និរុឡ្ហោ បុរិសេសុ, សេលាទយេសុ និរុឡ្ហោ ធាតុ-សទ្ទោ ច ចក្ខាទីសុ ឧបចរិតោ ទដ្ឋព្ពោ។ នានត្តា វេមត្តា នានាវេមត្តាតិ, តេសំ អវយវា តប្បភេទភូតា ធាតុយោ នានាវេមត្តាវយវា។ តត្ថ នានប្បភេទា ធម្មធាតុឯកទេសោ, វេមត្តប្បភេទា អដ្ឋារសាបីតិ នានាវេមត្តាវយវត្តា ធាតុយោ ហោន្តិ។ អថ វា នានាភេទ នានាតត្តា សភាវា ធាតុសទ្ទេន វុត្តា អវិបរីតតោ នានាវេមត្តា, ន ជីវិតាទីហិ វិបរីតក្កាហកេហិ វេមត្តាតិ អត្ថោ។ តស្ស នានាវេមត្តស្ស អវយវា ចក្ខាទយោ។ វិសភាគលក្ខណាវយវេសុ សេលាទីសុ និរុឡ្ហោ ធាតុ-សទ្ទោ តាទិសេសុ អញ្ញាវយវេសុ

ចក្ខាទីសុ រូបចរិតោ ឥដ្ឋតោ, សោតាទីសុ ចិយ ចា ចក្ខាទីសុ គិរុឡ្ហេតាច។ គិឌ្ឌីចយក្តស្សេត៌ អនិចចគត្ថិ ឲតោគ គិឌ្ឌីចយក្តបគេត្ត ធាតុ-
សង្គស្ស គិរុឡ្ហតិ៍ ងស្សេតិ។ ឞ ធាតុយោ ឲតស្សាតិ ឈធាតុយោ, យោ លេខិក “បុទិយោ”តិ ធព្ពសប្បុគាយោ ចុច្ចតិ, យោ ឈធាតុទោ
ឈត្ថិ បឆចិអាទីត៌ គិឌ្ឌីចយក្តសកាចាត៌ សប្បុគាឃតេត្តា, ត ឲត្ត ឌីចោ បុទិយោ ចា អត្ថិតិ អតេត្ថា។

ចក្ខាទីត៌ ពយោ បុត្តោ ចុតេត្តាតិ ឌ្គង ឲពេកស្មិ តិរេក តិល្ហិ តិល្ហិ ធាតុត៌ កម៌ ងស្សេត្តា អាហ “ហេតុផលិត្តុប្បុត្តាចចត្តាគចយេតា”តិ។
ហេតុផលិត៌ អត្តុប្បុត្តាចចត្តាត៌ ហេតុផលការចាច។ តត្ត ហេតុតិ បច្ចយោ អធិប្បេតោ។ ផលគ្គិ បច្ចុប្បត្តគ្គិ អាហ “ចក្ខុធាតុ”តិអាទិ។
យតោធាតុធម្មធាតុគព្ភុ យតោចិញ្ញាណាស្ស ហេតុការចា ឃឆាចម្មចិ យោងេតេត្តា, ក្ខុរក្ខុតយតោចយេត ចា តស្សា យតោធាតុឃា។

សត្តាចិ ចយេតាតិ ឃឆាចុត្តាត៌ អាកាធាតុអាទីត៌ បច្ចាតិសាឃ ធាតុត៌ ចយេត។ អបរយត្តសកាចស្ស បរយត្តសកាចេសុ ត ពងាចិ
អតេត្តាកធតា អត្ថិតិ អាហ “សកាចតោ ចិឌ្ឌយាគាត”គ្គិ។ ចគ្គាកាស្សុរិយាកាធិកា ចល្លគិកា ឲចាតិ អាហ “រូបធាតុយេច ហិ
អាកាធាតុ”តិ។ រូបាទិបចិពន្ធាតិ រាកចក្ខុការចេត កេហតគ្គាកាទោ ស្សុគតិមិក្តគ្គិ សគ្គាឃ “រូបាទិយោចា”តិ អចក្ខា បចិពន្ធចចត៌ អាហ។
អសតិបិ រាកចក្ខុការចេ “ក្សលចិបិកាទប្បុលា ស្សុកា ធាតុ”តិ ក្ខតិយោ ចិកប្បេ ចុតេត្តា។ ចិហិសាធាតុ ចេតតា, បរចិហេធតឈេគ្គា ចា។
អចិហិសា ករុណា។

រូកេបិតិ ធព្ពធាតុយតោចិញ្ញាណធាតុយោ។ ហិតាទីសុ បុរិមគយេត ហិញ្ញតា ចក្ខាងយោ ហិតា, សម្មុចិតា បណីតា, គាតិហិញ្ញតា
គាតិសម្មុចិតា មជ្ឈិមាតិ ឈគ្គិចិកេក្ក អាកោតហិតក្ខុកោតាយេច គឹហទិត្តា មជ្ឈិមា ធាតុ ចុត្តាតិ ចេធិតត្ថា។ ចិញ្ញាណធាតុ ឃធិបិ
ឈចិញ្ញាណធាតុចយេត ចិគត្តា, តថាបិ “ចិញ្ញាណធាតុក្កុហលោគ តស្សា បុរេចាទិកបច្ចាចាទិកត្តា យតោធាតុ កហិតាច ហោតិ”តិ
ចុត្តត្តា អាហ “ចិញ្ញាណធាតុ...បេ... សត្តចិញ្ញាណសង្គហេបិយេចា”តិ។ អគេកេសិ ចក្ខុធាតុអាទីត៌, តាសុ ច ឲកេកិស្សា
គាគប្បកាទតាឃ គាគាធាតុត៌ ចយេត អគេកធាតុគាគាធាតុលេខិកា ចុតេត្តាតិ អាហ “អដ្ឋារសធាតុប្បភេធយត្តយេចា”តិ។

“ចក្ខុសោតឃាគជិច្ហាកាឃយតោយតោចិញ្ញាណធាតុគេធតា”តិ អដ្ឋកថាឃំ លិខិត៌។ តត្ត ត ចក្ខាទីត៌ កោចលេត ធាតុ-សន្តេត
សម្ពុគ្គ្ហា អធិប្បេតោ ចិភាគតសកាចស្ស បគេធចចគតោ។ ចិញ្ញាណធាតុ-សន្តេត សម្ពុគ្គ កទិឃាយោគ ឥត្ថ យតោកហលាគិ ត ពត្តត្តាគិ។
ត ហិ ឥត្ថ យតោចិញ្ញាណធាតុយោ អត្ថិតិ “ចក្ខុ...បេ... កាឃយតោចិញ្ញាណយតោធាតុ”តិ ចា ចត្តុគ្គំ អតុល្យយោកេ
ឧត្តសមាសាកាចតោ។ អឃំ បគេត្ត បាឋោ សិយា “ចក្ខុ...បេ... កាឃចិញ្ញាណយតោយតោចិញ្ញាណធាតុគេធតា”តិ។

ឈគ្គាឃតតនេសតា សន្តេបនេសតា, ឌ្គត្ថិយនេសតា ចិត្ថារនេសតាតិ តក្កឃំ អបេក្ខិត្តា គាតិសន្តេបចិត្ថារា ធាតុនេសតា។ អឌ ចា
ស្សុត្តត្តកាឌតិយេ ចុត្តធាតុនេសតា អតិសន្តេបនេសតា, អាកាធាតុអាទីត៌ អគេកធាតុគាគាធាតុអត្ថាត៌ ចយេត នេសេតត្ថា
អតិចិត្ថារនេសតាតិ តក្កឃំ អបេក្ខិត្តា អឃំ “គាតិសន្តេបចិត្ថារា”តិ។

គេទិតល់ ចិយ ចក្ខុធាតុ សទ្ទស្ស ចិយ ចិញ្ញាណស្ស តិស្សយកាចតោ ឲតាហិ ច ប្ចយាហិ តិឌ្ឌិចាតំ គេទិតលធណ្ឌាឌិតំ សយាគេយាគេ តិឌ្ឌិចាតំ សទ្ទាឌិតំ ចិយ តិឌ្ឌិចាតំ ចក្ខុរូបិឌិតំ សយាគេយាគេ តិឌ្ឌិចាតំ ចក្ខុចិញ្ញាណាឌិតំ បចត្តិតិ ការណផលិតំ ធាតុយត្តតា ការកចេចកកាចចិរហំ ចស្សតិ៍

បុគេចរាតុចរា ចិឃាតិ តិឌ្ឌិចស្ស កស្សចិ គេចិ តិឌ្ឌិចា បុគេចរាតុចរា ចិឃាតិ អតេ្ថា៍ យតោធាតុគេយច ចា អត្តតោ លហំ អតតិចត្តត្តិ អត្តតោ លហំ អតតិចត្តត្តាតំគេយច ចក្ខុចិញ្ញាណាឌិតំ អចិឌ្ឌយាតេបិ បុគេចរាតុចរកាចេ បុគ្គាលិបគេលតាឃ បុគេចរាតុចរា ចិឃ ធដ្ឋាតិ អតេ្ថា៍ សល្លមិច ឃ្លមិច តិចិឆក្ខូតាសយាគេយាកតោ ធដ្ឋេត្ថា៍ អាសាគេយច កក្ខុ អាសាកក្ខុ, អាសាចិឈាតំ កក្ខុ ចា៍ សដ្ឋាហិ អក្វតំ កក្ខុកក្ខុយ្បិ សុកាឌិតោ សឌ្ឌាតត្តិ តំ អាសំ តស្សា ច ចិឈាតំ អាសិសិតសុកាឌិអសិទ្ធិយា ឌតេតីតិ៍ កមុប្បធាតា សក្លរាតិ "បឌិសត្តិឃំ បក្លិបតតោ"តិអាឌិយាហ៍ ឌាតិកក្ខាតុចាត្តតេតាតិ អត្តតា តិត្តត្តិឃយាតេត ឌាតិកុក្លុត អតុចាត្តត្តា៍ កចបច្ចយា ឌាតិ ហិ ឌាតិកក្ខត្តិ៍ បតុំ ចិឃ ឌិស្សយាតំ ឲុគេក្កុ ចិឃ រូបយ្បិ ឌ្ឌត្តិយាឌិកាគេត ឌិស្សយាតំ តាតាចិកុបដ្ចចំ ឌតេតិ៍ សគេ្ឋ អតេ្ថា៍ រាកាធគេយា ឌាតិអាធគេយា ច ចិសក្វតា អសត្តា សប្បឌិកយា ចាតិ តប្បឌិបក្លុក្វតត្តា អយតាឌិតោ ធដ្ឋេត្ថា៍

មុឌ្ឌិត្តាបិ អដ្ឋាំ កគេហត្ថាចាតិ ឲតេត យក្កុដស្ស កហិតំ សាលំ មុឌ្ឌិត្តាបិ អាកាគេស ធាតុំ អសយត្ថតា ចិឃ កហិតាមុហំ មុឌ្ឌិត្តាបិ អដ្ឋាំ អក្កុគេហត្ថា បចត្តិតុំ អសយត្ថតាឃ យក្កុដសយាតតំ ចស្សតិ៍ អឌ្ឌិគេចឆចិគេ្ទាបិ ចយចំ អតុបកាច្ឆគេត្តា ធដ្ឋស្សា អស្សុលឡុស្កេក្កា៍ រក្កុគេតា តគេឌា រក្កុតគេឌា៍

១ប័រ៍ចក្ខុញា បឌិច្ច រូបេ ចាតិអាឌិតា ក្ខារាមុណោសុ ឲកចេតចាហុចេតតិគេ្ទសា ឲកតាតាសត្តាតកតាតំ ឲកសត្តាតកតចិញ្ញាណបច្ចយកាចតោ ឲកតាតាឌាតិកត្តា ច៍

សត្តធមុស្វតិ ឲត្ត សត្ត-សគេ្ទា អធិការចគេសត យធាចុត្តចិញ្ញាណសក្លាគេត អារមុណសក្លាគេត ចា បគេសសត្តមុ តិដ្ឋតីតិ ធដ្ឋេត្ថា៍ យតោចិញ្ញាណធាតុតិគេ្ទស "ចក្ខុចិញ្ញាណធាតុយា ប្បជ្ជិត្វា តិរុទ្ធសយតត្តរា ប្បជ្ជតិ យតោធាតុ, យតោធាតុយាបិ ប្បជ្ជិត្វា តិរុទ្ធសយតត្តរា ប្បជ្ជតិ ចិត្ត"ត្តិ ចក្ខុចិញ្ញាណធាតាតត្តរំ យតោធាតុ ចិឃ យតោធាតាតត្តរយ្បិ ប្បជ្ជតិ ចិត្តត្តិ ឃាច អដ្ឋា យតោធាតុ ប្បជ្ជិស្សតិ, តាច បចត្តំ សត្តំ ចិត្តំ ឲកគេត្តត កគេហត្វា ចុត្តត្តិ ឲចយ្បិ អតេ្ថា លក្ខតិ៍ ឲចតិ្យសតិ យតោចិញ្ញាណធាតាតត្តរំ ប្បជ្ជត្តាឃ យតោធាតុយា យតោចិញ្ញាណធាតុកាចប្បសគេក្កា ត គេហាតិគេយច៍ បច្ចាចិញ្ញាណធាតុយតោធាតុក្កុយតិធស្សតតិ្យតត្តិកុរសកាគេចត ប្បត្តិដ្ឋាគេតត ច បរិច្ឆិត្តស្ស ចិត្តស្ស យតោចិញ្ញាណធាតុកាចធស្សតតេ្ថ, ត អតត្តរុប្បត្តិយគេត្តតាតិ តត្តិកុរសកាគេច ឲកត្តំ ប្បគេត្វា ធស្សតំ ឃុជ្ជតិ៍ អតុបតិគេតបិ ឲកគេត្ត តត្តិកុរសកាគេច ឲកស្មិ ធស្សិគេត សាយដ្ឋាចគេសត អដ្ឋាយ្បិ សត្តំ តំ សកាចំ ធស្សិតំ គេហាតីតិ ធដ្ឋត្ថំ៍ បិ-សគេ្ទត យតោចិញ្ញាណធាតុសយ្បិណ្ឌគេត ច សតិ "យតោចិញ្ញាណធាតុយាបិ សយតត្តរា ប្បជ្ជតិ ចិត្តំ...បេ... តជ្ជា យតោចិញ្ញាណធាតុ"តិ យតោចិញ្ញាណធាតុក្កុហគេណត កចក្កាតត្តរំ ប្បត្តំ យតោធាតុចិត្តំ តិចត្តិតំ គេហាតីតិ គេច? ត, តស្សា យតោចិញ្ញាណធាតុកាចាសិទ្ធិតោ៍ ត ហិ ឃំ គេចាឌិយតិ, តគេធច បរិហារាឃ គេហាតីតិ៍

មនោធាតុយាបិ មនោវិញ្ញាណធាតុយាបីតិ មនុស្សវិធេនេន ឋិតំ អញ្ញមញ្ញវិធុរសភាវតា ទស្សិតាតិ តេនេវ មនោធាតានន្តរស្ស មនោវិញ្ញាណធាតុភាវោ និច្ឆិតោតិ ឥដ្ឋេដ្ឋា វុត្តា ហិ តស្ស មនោវិញ្ញាណធាតុវិធុរេ មនោធាតុសភាវេ “សព្ពធម្មេសុ ច បន បឋមសមន្នាហារោ ឧប្បជ្ជតី”តិអាទិនា សា សព្ពាបីតិ ឯតំ មុខមត្តនិទស្សនំ ន ហិ ទានបរិយោសានា ឯវ មនោវិញ្ញាណធាតុ, តទារម្មណាទីនិបិ ហោន្តិយេវាតិ ឯវំ បញ្ចវិញ្ញាណធាតុមនោធាតុវិមិស្សកានេវ សព្ពំ មនោវិញ្ញាណធាតុំ ទស្សេត្វា បុន មនោទ្វារានេវ សាតិសយំ វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុំ ទស្សេន្តោ “មនញ្ច បដិច្ច”តិអាទិមាហ ឯវំ បន ឆន្នំ ទ្វារានំ វសេន វិបាកានេវ វិញ្ញាណានិ ឆព្ពិធានិ “មនោវិញ្ញាណធាតុ”តិ ទស្សិតានីតិ អយមេត្ថ អធិប្បាយោ, ទុតិយបទេ បន វត្តិកវិញ្ញាណានិ អញ្ញាតិតត្តា
នានាវិធា វេទនា អាហរន្តិ, តស្មា មនោវិញ្ញាណំ ជនេតិ អញ្ញេ វេទិតព្វា ជវនានិ វិញ្ញាណំ ទេសិតព្វា ឧទ្ធារិកវិញ្ញាណានិ ច មនោវិញ្ញាណានិ អញ្ញានិបិ
“មនោវិញ្ញាណធាតុ”តិ ទស្សិតានីតិ វេទិតព្វានិ.

បដិច្ចាតិ អាគតដ្ឋានេតិ ឯត្ថ “មនោ ច នេសំ គោចរវិសយំ បច្ចនុភោតី”តិអាទីសុ (ម. និ. ១.៤៥៥) វិយ នាមំ យុត្តំ, ឯវំ បន “ធម្មេ បដិច្ច”តិអាទីសុ ធ-វណ្ណេន វិភត្តិលោបោ អាធម្មស្សបិ ធម្មាភិនិវិស្សិតតាគហណំ វិយ មនញ្ច បដិច្ចាតិ អាគតដ្ឋានេ មនោទ្វារវិញ្ញាណវិធុរវិនិស្សិតមេវ អាធម្មំ គហេតព្វន្តិ អធិប្បាយោ.

អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

៣. បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា

បញ្ហាបុច្ឆកំ ហេដ្ឋា វុត្តនយត្តា ឧត្តានត្ថមេវាតិ.

បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

ធាតុវិភង្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

៣៌ ឋច្ចចិកេក្កា

១៌ ឋុត្តន្តកាឌតិឃំ

ក្ខេទ្ទុឋចណ្ណតា

១ប័ង៌ ឋាឋតក្កេយាតិ អទិឃឋច្ចាតិ ចុច្ចត្តិ អទិឃឋច្ចេឆឋតា ចា៌ ឋកលញ្ញាឋាឋតំ ភកចេតា ចចតំ ឋច្ចចិតិយុត្តំ តត្ថិតិ ឋេច្ចុ កយតិ, ឋិលឋយាឌិបញ្ញាឋក្កាតំ ចា ឋាឋតំ ៦េតាឋុ កយតិ, តឋ្ហា កយតិ ៦ត្តាតិ កេយា, កិំ កយតិ? ឋាឋតំ, ឋាឋតឃ្យ កេយា ឋាឋតក្កេយាតិ ឋច្ចាតិ ឋាឋតបចត្តិក្កាតាតិ ចុច្ចត្តិ, តំេឆឋតា ឆ តេក្កាហាេទតាតិ៌

តឆាតិ តំឋកាចាច៌ អចិតឆាតិ អឃុឋាឋកាចា៌ អតញ្ញាឆាតិ អញ្ញាកាេទហិតា៌ ទុក្ខទុក្ខតាតំតិយិត្តតាហិ អតិក្កតា បិញ្ញអតេក្កា, ក្ខិឆាបិ បទិឆហតំ, កិេលឋឆាហឋយាេឃាេកា ចា ឋក្តាបេក្កាតិ អឃេយេតាឋំ ចិេឋេឋា៌ ឋុក្កលហិំឋតំ ចា បិញ្ញអតំ, អត្តូេតា ៦ច តិលិណកាេចា ឋក្តាបតំ ឋក្តាេបិតិ៌ ៦ត្ត ឆ បិញ្ញអតេក្កា ទុក្ខឃ្យ ឋេទេឋតេច អាចិកចតាកាេទា, ក្ខតេទ ឃឆាក្កយំ ឋយុឆឃយក្កតិេទាឆឆឃ្យេតហិ អាចិកចតាកាទាតិ អឃំ ចតុត្តយ្យិ ចិេឋេឋា៌ តក្រតក្រាកិតត្ក្កតចេឋត ញ្យាេបត្តា ក្កាហតំ ទាឋិកទណំ ទុក្ខតិក្កាត្តតំ អាឃ្ហុតំ, ឋយុឆឃេតា អាកច្ឆតីតិ ចា អាឃំ, ទុក្ខ៌ តឃ្យ ក្កាហតំ បចត្តតំ អាឃ្ហុតំ, ឋទឋាចិកាចតាកាេទា ៦េឋា៌ តិឆឆាតិ ទុក្ខត្តិ តិឆាតំ, “ក្ខាឆំ តំ ទុក្ខ”ត្តិ ឋយ្យជិក្ខាេបត្តិ ចិឃ ឋយុក្កាេបតីតិ អេត្តា៌ ទុក្ខឆឃ្យេតត ចាឃំ តិឆាតេក្កា អាចិ កចតិ៌ ឋំេឃាកបលិេពាឆក្កា តិេទាឆយក្កឆឃ្យេតហិ, េត ឆ ឋំឋាទឋំេឃាឌតយក្កតិចាទណាកាេទា ឆក្កេក្កា៌

តិឃ្យទត្តិ ៦ត្ត ឋត្តា, ឋឃេយច ចា តិឃ្យជំ ចិឋំឃុត្តំ ឋក្កាឋក្កេតហិ ឋក្កាបឌិបជិតិឃ្យក្កកាចេតាតិ តិឃ្យទណំ៌ អឃយឃ្យ ឋកាេចត អាចិកចតាកាេទា៌ ចិេចកាឋក្កតាយតេក្កា ឋយុឆឃយក្កទុក្ខឆឃ្យតាចិកចតាកាទា, ឋយុឆឃក្កឃអប្យច្ចឃអចិតាឋិតា ចា៌ ឋំឋាទេតា តិក្កយតំ តិឃ្យាតំ៌ អឃយឃ្យ ឋទេឋត បកាឋតាកាេទា, ក្ខតេទ ឋយុឆឃតិេទាឆទុក្ខឆឃ្យេតហិ៌ តត្ត បលិេពាក្ខុបេឆ្ឆឆចេឋត តិក្កាតាឌិកេយាច តិក្កាតតិយិត្តតា េហត្តេក្កា៌ បញ្ញាបឆាតត្តា យក្កឃ្យ តិក្កាតឆឃ្យតំ, ចតុឋច្ចឆឃ្យតំ ចា ឆឃ្យតេក្កា៌ ចតុឋច្ចឆឃ្យេត កិេលឋទុក្ខឋក្តាបច្ចុបឋេយេត ឆ អាឌិបច្ចំ កេទាត្តិ យក្កក្កឆេយ្យា ឋយ្យឃុត្តឆេយ្យុតិ េឋា យក្កឃ្យ អឌិបេតឃ្យេក្កាតិ៌ ចិេឋឋេតា ចា អាទយ្យណាឌិបតិក្ខុតា យក្កក្កឆេយ្យា េហាត្តិ “យក្កាឌិបតិេតា ឆេយ្យា”តិ ចចតេតាតិ េឋា េតាឋំ អាកាេទា អឌិបេតឃ្យេក្កា៌ ៦ចយាឌិ អាហាតិ ឋក្កេក្កា៌ តត្ត អភិឋយឃេក្កាតិ អភិឋេយតក្កេក្កា, អភិឋយឃឃ្យ ចា ចិឋឃក្ខុេតា អេត្តា អភិឋយឃេក្កា, អភិឋយឃេឃ្យច ចា បចត្តិអាកាេទា អភិឋយឃេក្កា, េឋា េចត្ត អភិឋេយតេក្កាត បិញ្ញអតាឌិតា ឆឃ្យិេតាតិ ឆក្កេក្កា៌

កុក្ខិតំ លំ ទុក្ខ៌ “ឋយាកេយា ឋេយត”ត្តិអាឌិឋុ េកចលឃ្យ អាកយ-ឋក្កឃ្យ ៦ត-ឋក្កឃ្យ ឆ បេឃាេក ឋំេឃាកត្តឃ្យ អត្ថុបលក្ខតេតា ឋំ-

សន្ធិស្ស ច បយោគេ ឧបលព្ភតោ "សំយោគំ ជីរេតី"តិ អាហ, ឯវំ "ឧប្បត្តិំ ឧជិត"ន្តិ ឯត្ថាបិ។ អយ-សទ្ទោ គតិអត្ថសិទ្ធោ ហេតុ-សទ្ទោ វិយ ការណំ ជីរេតិ អត្ថតោ ផលនិប្ផាទនេន អយតិ បវត្តតិ, ឯតិ វា ឯតស្មា ផលន្តិ អយោតិ, សំយោគេ ឧប្បត្តិការណំ សមុទយោតិ ឯត្ថ វិសុំ បយុជ្ជមានាបិ ឧបសគ្គ-សទ្ទា សធាតុកំ សំយោគត្ថំ ឧប្បាទត្ថញ្ច ជីរេន្តិ ក្រិយាវិសេសកត្តាតិ វេទិតព្វា។

អភាវោ ឯត្ថ រោធស្សាតិ និរោធោតិ ឯវេតំ និព្វានស្ស ទុក្ខវិវេកភាវំ ទស្សេតិ។ សមធិគតេ តស្មិំ តទធិគមវតោ បុគ្គលស្ស រោធាភាវតោ បវត្តិសង្ខាតស្ស រោធស្ស បដិបក្ខភូតាយ និវត្តិយា អធិគតត្តាតិ ឯតស្មិំ ត្វត្ថេ អភាវោ ឯតស្មិំ រោធស្សាតិ និរោធោត្វេវ បទសមាយោ។ ទុក្ខាភាវោ វា បនេត្ថ បុគ្គលស្ស, ន និព្វានស្សេវ។ អនុប្បាទោ ឯវ និរោធោ អនុប្បាទនិរោធោ។ អាយតិភវាទីសុ អប្បវត្តិ, ន បន ភង្គោតិ ភង្គវាទកំ និរោធ-សទ្ទំ និវត្តេត្វា អនុប្បាទវាទកំ គណ្ហាតិ។ ឯតស្មិំ អត្ថេ ការណេ ផលោបចារំ កត្វា និរោធបច្ចយោ និរោធោតិ វុត្តោ។ បដិបទា ច ហោតិ បុគ្គលស្ស ទុក្ខនិរោធប្បត្តិយា។ តត្ថ យា ឯវ ទុក្ខនិរោធប្បត្តីតិ តស្សា ឯវ យា បដិបទាតិ ន យុជ្ជតីតិ? ន, បុគ្គលាធិការស្ស យេហិ សោ អធិគច្ឆតិ, តេសំ ការណភូតធម្មានញ្ច បត្តិការេន បដិបទាការេន ច វុត្តត្តា។ សន្ធិកិរិយាសន្ធិការណធម្មានំ អញ្ញត្តាការេបិ ហិ បុគ្គលសន្ធិកិរិយធម្មការេហិ ភាវត្តំ កត្វា និទ្ទេសោ កតោ។ អថ វា ទុក្ខនិរោធប្បត្តិយា និដ្ឋានំ ផលន្តិ តស្សា ទុក្ខនិរោធប្បត្តិយា បដិបទា ទដ្ឋព្វា។

ពុទ្ធាទយោ អរិយា បដិវិជ្ឈន្តីតិ ឯត្ថ បដិវិទ្ធការេន បវត្តំ ពុទ្ធាទិវោហារំ "អកយា រាជកហំ ពុទ្ធោ"តិអាទីសុ (សុ។ និ។ ៣១០) វិយ បុរិមការេនបិ អាទោរបត្វា "ពុទ្ធាទយោ"តិ វុត្តំ។ តេ ហិ ពុទ្ធាទយោ ចតូហិ មគ្គេហិ បដិវិជ្ឈន្តីតិ។ អរិយបដិវិជ្ឈិតព្វានិ សច្ចានិ អរិយសច្ចានីតិ ចេត្ថ បុរិមបទេ ឧត្តរបទលោបោ ទដ្ឋព្វោ។ អរិយា ព្ពុយន្តិ បដិវិជ្ឈិតព្វានេត ឯកត្តំ ឧបនេត្វា "ព្ពុយ"ន្តិ វុត្តំ។ តព្វាតិ តថាគតស្ស អរិយត្តា តស្ស សច្ចានីតិ អរិយសច្ចានីតិ វុច្ចន្តីតិ អត្ថោ។ តថាគតេន ហិ សយំ អធិគតត្តា, តេនេវ បកាសិតត្តា, តតោ ឯវ ច អញ្ញេហិ អធិគមនីយត្តា តានិ តស្ស ហោន្តីតិ។ អរិយភាវសិទ្ធិតោបីតិ ឯត្ថ អរិយសាធកានិ សច្ចានិ អរិយសច្ចានីតិ បុព្វេ វិយ ឧត្តរបទលោបោ ទដ្ឋព្វោ។ អរិយានិ សច្ចានីតិបីតិ ឯត្ថ អវិតថភាវេន អរណីយត្តា អធិគន្តព្វត្តា អរិយានិ, អរិយវោហារោ វា អយំ អវិសំវាទកោ អវិតថរូបេ ទដ្ឋព្វោ។

ពាធនលក្ខណន្តិ ឯត្ថ ទុក្ខទុក្ខតាទិយុត្តភាវោ ពាធនតា, ឧទយព្ពយបីឡិតតា វា។ ភវាទីសុ ជាតិអាទិវសេន ចក្ខុរោគាទិវសេន ច អនេកធា ទុក្ខស្ស បវត្តនវសេន បុគ្គលស្ស សន្តាបនំ, តទស្ស កិច្ចំ រសោ។ បវត្តិនិវត្តីសុ សំសារយោគ្គេសុ បវត្តិ ហុត្វា គយ្ហតីតិ បវត្តិបច្ចុបដ្ឋានំ។ បភវតិ ឯតស្មា ទុក្ខំ បដិសន្ធិយំ និព្វត្តតីតិ បុរិមភវេន បច្ឆិមភវោ ឃដិតោ សំយុត្តោ ហុត្វា បវត្តតីតិ បភវោ។ "ឯវម្បិ តណ្ហានុសយេ អនូហតេ និព្វត្តតី ទុក្ខមិទំ បុនប្បុន"ន្តិ (ធ។ ប។ ៣៣៨) ឯវំ បុនប្បុនំ ឧប្បាទនំ អនុបច្ឆេទការណំ។ ភវនិស្សរណនិវារណំ បលិពោធោ។ រាគក្ខយាទិភាវេន សព្វទុក្ខសន្តតា សន្តិ។ អច្ចុតិរសន្តិ អច្ចុតិសម្បត្តិកំ។ ចវនំ វា កិច្ចន្តិ តទភាវំ កិច្ចមិវ វោហរិត្វា អច្ចុតិកិច្ចន្តិ អត្ថោ។ អវិគតត្តា សភាវស្សាបរិច្ចជនំ អវិការតា ទដ្ឋព្វា។ បញ្ចក្ខន្ធនិមិត្តសុញ្ញតាយ អវិគ្គហំ ហុត្វា គយ្ហតីតិ អនិមិត្តបច្ចុបដ្ឋានំ។ អនុសយុបច្ឆេទនវសេន សំសារចារកតោ និគ្គមនូបាយភាវតោ និយ្យានំ។ និមិត្តតោ បវត្តតោ ច ចិត្តស្ស វុដ្ឋានំ ហុត្វា គយ្ហតីតិ វុដ្ឋានបច្ចុបដ្ឋានំ។

อสุวณฺณานิ สุวณฺณานิ วิย ทิสฺสมานํ มายาติ วตฺถุสฺสาวา ตสฺสา วิปรีตตา, ทุกฺขํ สุขํ วิย ทิสฺสมานา ปน มรีจิ สุปกตานํ ทุกฺขา โหติ, วตฺถุมตฺตมฺปิ ตสฺสา น ทิสฺสตีติ วิสํวาทิกา ทุกฺขํ มรีจิมายาอตฺถานํ วิปลฺลาภาโว ตถาวิปรีตภูตภาโว อริยญาณสฺสาติ อวิตถคาหกสฺส ญาณสฺส, เตน ปริเวสปจฺจเวกฺขณาติ คยฺหติ, เตนสฺส โคจรภาโว ปฏิวิชฺฌิตพฺพตาอารมฺมณภาโว จ วุตฺโต. อคฺคิลกฺขณํ อุณฺหตฺตํ ตถา กตฺถจิ กฏฺฐาทิรูปเภเทปิ วิสํวาทกํ วิปรีตํ อภูตํ วา กทาจิ น โหติ “พฺยาธิธมฺมา ชราธมฺมา, อโถ มรณธมฺมิโน”ติ (อ. ติ. ๓.๓๙; ๕.๕๗) เอวํ วุตฺตา ชาติอาทิกา โลกปกติ. มนุสฺสานํ สนฺธิ ทีฆตา, อุกฺกฏฺฐานํ ติรจฺฉานานํ ติริยํ ทีฆตา, วุฑฺฒิติฏฺฐํ ปตฺตานํ ปุน อวฑฺฒนํ อุปยาทิกา นาติ วทนฺติ ตถาวิปรีตภาวสฺส ปนฺถิโย ตถตา, ปจฺจโย อวิตถตา, ยญฺญิโย อนญฺญถตาติ อยเมเตสํ วิเสโส.

ทุกฺขา อญฺญํ น พาธกนฺติ กสฺมา วุตฺตํ, นนุ ตณฺหาปิ ชาติ วิย ทุกฺขนิมิตฺตตาย พาธิกาติ? น, พาธกปจฺจยภาเวน วิสุํ คหิตตฺตา. ชาติอาทีนํ วิย วา ทุกฺขสฺส อธิฏฺฐานภาเวน ทุกฺขทุกฺขตา จ พาธกตา, น ทุกฺขสฺส ปจฺจยตาติ นตฺถิ ตณฺหาย ปจฺจยภาเวน คหิตาย พาธกตฺตปฺปสงฺโค. เตนาห “ทุกฺขา อญฺญํ น พาธก”นฺติ. พาธกตฺตนิยาเมนาติ ทุกฺขํ พาธกเมว, ทุกฺขเมว พาธกนฺติ เอวํ ทฺวิธาปิ พาธกตฺตาวธารเณนาติ อตฺโถ. ตํ วินา นาญฺญโตติ สติปิ อวเสสกิเลสอวเสสากุสลสาสวกุสลมูลาวเสสสาสวกุสลธมฺมานํ ทุกฺขเหตุภาเว น ตณฺหาย วินา เตสํ ทุกฺขเหตุภาโว อตฺถิ, เตหิ ปน วินาปิ ตณฺหาย ทุกฺขเหตุภาโว อตฺถิ กุสเลหิ วินา อกุสเลหิ, รูปาวจราทีหิ วินา กามาวจราทีหิ จ ตณฺหาย ทุกฺขนิพฺพตฺตกตฺตํ. ตถนิยฺยานภาวตฺตาติ ทฺวิธาปิ นิยเมน ตเถว นิยฺยานภาวโต เอตสฺส, น มิจฺฉามคฺคสฺส วิย วิปรีตตาย, โลกิยมคฺคสฺส วิย วา อเนกนฺติกตาย อตเถนาติ ตถนิยฺยานภาวโต, มคฺโค ตสฺส ภาวโต ตถนิยฺยานภาวตฺตํ, ตสฺมา ตถนิยฺยานภาวตฺตา สพฺพตฺถ ทฺวิธาปิ นิยเมน ตถาวิปรีตภูตภาวโต วุตฺตาติ อาห “ภูติ ตถาวิปลฺลาสา”ติอาทิ.

สจฺจ-สทฺทสฺส สมฺภวนฺตานํ อตฺถานํ อุทฺธรณํ, สมฺภวนฺเต วา อตฺเถ วตฺวา อธิปฺเปตตฺถสฺส อุทฺธรณํ อตฺถุทฺธาโร. วิรติสจฺเจติ มุสาวาทวิรติยํ. น หิ อญฺญวิรตีสุ สจฺจ-สทฺโท นิรุฬฺโห โหติ. “ภเณว สจฺจํ, โมฆมญฺญา”นฺติ คหิตา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิสจฺจํ. “อโมสธมฺมํ นิพฺพานํ, ตทริยา สจฺจโต วิทู”ติ (สุ. นิ. ๗๖๓) อโมสธมฺมตฺตา นิพฺพานํ ปรมตฺถสจฺจํ. ตสฺส ปน ตํสมฺปาปกสฺส จ มคฺคสฺส ปชานนา ปฏิเวธนา อวิวาทการณตฺตา ทฺวยมฺปิ “เอกญฺหิ สจฺจํ น ทุติยมตฺถิ, ยสฺมึ ปชา โน วิวเท ปชาน”นฺติ (สุ. นิ. ๘๙๐; มหานิ. ๑๑๙) ปิสฺสา กาตพฺพ สจฺจนฺติ วุตฺตํ.

เนตํ ทุกฺขํ อริยสจฺจนฺติ อาหเรยฺย, เนตํ ฐานํ วิชฺชตีติ อิมินา ชาติอาทีนํ ทุกฺขอริยสจฺจภาเว อวิปรีตตํ ทสฺเสติ, อญฺญํ ทุกฺขํ อริยสจฺจนฺติ อาหเรยฺย, เนตํ ฐานํ วิชฺชตีติ นิยมิตา ทุกฺขอริยสจฺจภาวสฺส ชาติอาทีสุ นิยตตํ. สเจปิ กจฺฉิ โกจิ อุฏฺฐหิตฺวา อาหเรยฺย, ปญฺญาปเน ปน สหธมฺเมน ปญฺญาปเน อตฺตโน วาทสฺส จ ปญฺญาปเน สมตฺโถ นตฺถีติ ทสฺเสติ “อหเมตํ...เป... ปญฺญเปสฺสามีติ อาหเรยฺย, เนตํ ฐานํ วิชฺชตี”ติ วุตฺตํ. ชาติอาทีนํ อนญฺญถตา อญฺญสฺส จ ตถาภูตสฺส อภาวโต เวทิตพฺพ

ញាណាការេន។ សេសេបិ ពោធិ អាកង្ខេយ្យ, អាកង្ខតុ, ញាតំ បន ហោតីតិ អយមេត្ថ សុត្តេត្ថ។ ឧស តេយា ទុតិយសុត្តេបិ។ តត្ថ បន សយ្យត្តតា បច្ចក្ខតា ច បធយតា, តំនិមិត្តតា ទុតិយតា, តទុបសយតា តតិយតា, តំសយ្យាបកតា ចតុត្ថតាតិ ទដ្ឋព្វា។

និព្វុតិការេន បរិញ្ញាតតាទីហិ អញ្ញា កិច្ចា កិច្ចំ ការតព្វា ហោតិ, ឆព្វុទ្ធារលកិច្ចំ ចា ពួទេតា អញ្ញា ហោតិ, បរិញ្ញេយ្យាទីនិ ច ឧតប្បរមានេចាតិ ចត្តារេច ទុត្តានិ។ តណ្ហាយ អាទីនវទស្សាបនំ ចេវេត “តណ្ហាចត្ថអាទីនំ ឧតំបរេយតាយា”តិ ទុត្តំ។ តថា អាលយេ បញ្ចកាមគុណលយប្បទានេ, សកលចត្ថការយប្បទានេ, ភវត្តយប្បទានេ ចា ទុវេក្ខ ទោសទស្សាបនំ ចេវេត “អាលយាទីនំ ឧតំបរេយតាយា”តិ ទុត្តំ។

សហេតុកេន ទុក្ខតាតិ ឧទេតេ ទុក្ខស្ស អញ្ញាទិដ្ឋតាទស្សនេន អតិសយេចោចត្ថតំ ទស្សតិ។

ន បដិវេធញាណំ ចិយ សកិទេវ ញាណំ, អថ ខោ អត្ថ អត្ថ ញាណានេតា អត្ថទេវិតា, អត្ថស្សចាការបរិចិតក្កទិដ្ឋិនិព្វានភេត្តិអត្ថវេតា ចា ទេវិតា អត្ថទេវិតា។ ន ហិ សោ បច្ចក្ខេតា ញាណំ, អត្ថស្សចាទីចេវេត បន កេបព្វា គណ្ហាតីតិ។ កិច្ចតោតិ បរិញ្ញាតតាទិតោ។ តំកិច្ចករណេនេច ហិ តានិ តស្ស បាកដានិ។ ចិចដ្ឋានុបស្សនាយ ហិ សង្ខារេហិ បតិលីយមានមានសស្ស វុប្បជ្ជមានំ មគ្គញាណំ ចិសង្ខារំ ទុក្ខនិស្សរណំ អារម្មណំ កត្វា ទុក្ខំ បរិជានាតិ, ទុក្ខការណំ តណ្ហំ បជហតិ, និរោធកម្មំ ផុសតិ អាទិចក្ខា ចិយ បការយ, សម្មាសង្កប្បាទីហិ សហ វុប្បន្នំ តំ មគ្គំ ភាវេតិ, ន ច សង្ខារេ អយុត្តិកត្វា បចត្តមានេន ញាណេន ឧតំ សត្តំ សក្កា កាតុំ និមិត្តបចត្តេហិ អបុដ្ឋិតត្វា, តស្មា ឧតានិ កិច្ចានិ ករោន្តំ តំ ញាណំ ទុក្ខាទីនិ ចិករោតិ តត្ថ សម្មោហនិចត្តនេនាតិ “ចត្តារិបិ សច្ចានិ បស្សតី”តិ ទុត្តំ។

ទុក្ខសមុទយម្បិ សោ បស្សតីតិ កាលត្តទស្សនំ សន្ធាយ ទុត្តន្តិ ចេ? ន, “យោ នុ ខោ, អាវុសោ, ទុក្ខំ បស្សតិ, ទុក្ខសមុទយម្បិ សោ បស្សតី”តិអាទិកា (ម. និ. ៣.១០០) ឧកទស្សិនោ អញ្ញត្តយទស្សិតាចិចារណាយ តស្សា សាធកត្តំ គចំបតិទេត្វេន ព្ពយស្ស សុត្តស្ស អាហរិតត្តា បចេក្កេក្ខ សច្ចេសុ ទិស្សមានេសុ អញ្ញត្តយទស្សនស្ស ចោទិតត្តា។ អញ្ញថា អត្ថបុព្ពាភិសមយេ បុរិមទិដ្ឋស្ស បច្ឆា អទស្សនេតា សមុទយាទិទស្សិនោ ទុក្ខាទិទស្សនេតា ន ចោទេតព្វា សិយាតិ។ សុទ្ធសង្ខារបុញ្ជយត្តទស្សនេតា សក្កាយទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានំ និចារេតិ។ “លោកសមុទយំ ខោ, កច្ចាន, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ យា លោកេ នត្ថិតា, សា ន ហោតី”តិ ចចនតោ សមុទយទស្សនំ ហេតុផលប្បដិពន្ធាចិច្ឆេទទស្សនតោ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានំ និចត្តេតិ។ “លោកនិរោធំ ខោ…បេ… បស្សតោ យា លោកេ អត្ថិតា, សា ន ហោតី”តិ (ម. និ. ១.១៥) ចចនតោ និរោធទស្សនំ ហេតុនិរោធា ផលនិរោធទស្សនតោ សស្សតទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានំ និចារេតិ។ អត្តការស្ស បច្ចក្ខទស្សនតោ មគ្គទស្សនេន “នត្ថិ អត្តការេ, នត្ថិ បរការេ, នត្ថិ បុរិសការេ”តិអាទិកំ (ទី. និ. ១.១៦៨) អកិរិយទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានំ បជហតិ។ “នត្ថិ ហេតុ, នត្ថិ បច្ចយោ សត្តានំ សំកិលេសាយ, អហេតូ អប្បច្ចយា សត្តា សំកិលិស្សន្តិ។ នត្ថិ ហេតុ…បេ… ចិសុទ្ធិយា, អហេតូ អប្បច្ចយា សត្តា ចិសុជ្ឈន្តី”តិអាទិកា អហេតុកទិដ្ឋិ ច ព្ពុធ អកិរិយទិដ្ឋិគ្គហណេន គហិតាតិ ទដ្ឋព្វា។ សាបិ ហិ ចិសុទ្ធិមគ្គទស្សនេន បហីយតីតិ។

ទុក្ខញាណំ សមុទយផលស្ស ទុក្ខស្ស អនុវាទិកាទិំ បស្សតីតិ ផលេ វិប្បដិបត្តិំ និវត្តេតិ។ “ឥស្សរតោ លោកោ បវត្តតិ និវត្តតិ ចា”តិ ឥស្សរការណិនោ វទន្តិ, បធានតោ អាទិ វទតិ, តត្ថេវ ច បតិលីយតីតិ បធានការណិកា។ “កាលវសេនេវ បវត្តតិ និវត្តតិ ចា”តិ កាលវាទិនោ។ “សភាវេនេវ សម្ភូតាតិ និយតោតិ ចា”តិ សភាវវាទិនោ។ អាទិ-សទ្ទេន អណូហិ លោកោ បវត្តតិ, សព្វំ បុព្វេកតហេតូតិ ឯវមាទិ អការណបរិកប្បេហិ ទដ្ឋព្វា។ វាយុកាយអាទានិតំ វិយ អន្ធលោកេ, តិកណ្ហាទិតំ វិយ លោកចក្ខុកាយ អបនេត្វា យោជេតព្វាតិ គហណំ។ អាទិ-សទ្ទេន បធានស្ស អប្បវត្តិ, ពុលវិយុត្តស្ស អត្តនោ សកត្តនិ អវដ្ឋានំ, ព្រហ្មុនា សលោកតា, និដ្ឋាយុតិដ្ឋានវាទាតិ ឯវមាទិគ្គហណញ្ច ទដ្ឋព្វំ។ ឯត្ថ ពុលវិយុត្តស្សាតិ ពុទ្ធិសុខទុក្ខិច្ឆាទោសបយត្តធម្មាធម្មសង្ខារេហិ នវហិ អត្តគុណេហិ វិប្បយុត្តស្សាតិ កណាទកប្បវាទេ។ ព្រហ្មយថាសភាវបត្តសម្ពុទ្ធទស្សនាទីហិ វិនា អបនេត្វា តត្តីតិ គហេត្វា ពន្ធាបវត្តំ កាយស្សសល្លិកាតុយោគោ។

អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ ទ្វាទសសុ អាយតនេសុ កាមភវវិភវតណ្ហាវសេន ទ្វាទស តិកា ឆត្តឹស តណ្ហាវិចរិតានិ។ តទ្ធិកាលវុត្តិវសេន វា អាគតភវេន កាលវិភាគំ អនាមសិត្វា វុត្តានិ។ វិបស្សិទ្ធិបិតាទយោ ទោសិបក្ខិយា កិច្ចភាគេត្វេន វុត្តា, អត្ថតោ ឧកត្តា សម្មាទិដ្ឋិយុត្តេន តត្ថ អនន្តរកា។ តយោ នេក្ខម្មវិតក្កាទយោតិ លោកិយក្ខណេ អលោភទោសាមោហានំ សម្មាយោគវសេន កិត្វា បក្កិក្ខណេ លោកុត្តរបាទិវិហិំសាសម្មាសង្កប្បវសេន តយោតិ ឧទេកាបិ វុត្តា។ ឧស តយោ សម្មាវាចាទីសុ អប្បិច្ឆតាសន្តុដ្ឋិតាទំ បន ការេន សម្មាអាជីវសម្ភវតោ ទោន ទោសំ សង្ខេហា ទដ្ឋព្វា។ កវត្តនេបិ ជីវិតហេតុបិ អវិរោហិ អវីតិក្កមតីយត្តា អវិយកត្តានំ សម្មាវាចាទិសីលានំ គហណេន ឯវំ សង្គហេត្វា តានិ បរិក្ខេបត្តានិ, សោ សង្គហេត្វា គហិតោតោ យេវ ហោតីតិ តទោ អត្ថញ្ញាតិ សទ្ធិន្ទ្រិយសង្គហាលិតិ តត្ថ អនន្តរការានិ ហោន្តិ។ ទោន អត្ថិតាយាតិ សទ្ធិន្ទ្រិយសង្គហលក្ខណិន្ទ្រិយានំ អត្ថិតាយ វីរិយស្ស អត្ថិការតោ តិវិធេតបិ វីរិយេន តយោបិ គហិតាតិ តត្ថ អនន្តរការា។ ចិត្តសមាធីតិ ចិត្តិន្ទ្រិយំ វទតិ។ “ចិត្តំ បញ្ញញ្ច ភាវយ”ន្តិ (សំ. និ. ១.២៣, ១៩២) ហិ ចិត្តមុខេន សមាធិ វុត្តោតិ សមាធិមុខេន ចិត្តម្បិ វត្តព្វំ អរហតិ។ ចិត្តិន្ទ្រិយការតាយ បន សមាធិបិ អធិមត្តា ហោតីតិ វិរិយិន្ទ្រិយាទិវចនំ វិយ ចិត្តិន្ទ្រិយវចនំ អវត្វា ឰូស “ចិត្តសមាធី”តិ វុត្តំ។ “បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតី”តិ (ទី. និ. ១.២៤៦; សំ. និ. ៥.២៣៨; អ. និ. ១.២៧; ១១.១២) វចនតោ សមាធិស្សបការា បីតិបស្សទ្ធិយោ, តស្មា សមាធិគ្គហណេន គហិតា, ឧបេក្ខា បន សមាធិស្សបការកតោ តំសទិសកិច្ចតោ ច, តស្មា សម្មាសមាធិវសេន ឧភោសំ អនន្តរការា ទដ្ឋព្វា។

ការោ វិយ វិឃាតកត្តា ទុក្ខក្ខមិវ ឋាសកត្តា “តិដ្ឋាភបទំ សុខ”ន្តិ (ម. និ. ២.២៨៣, ២៨៤; ធ. ប. ២០២, ២០៣) សុខការតោ សុខិក្ខមិវ អតិដ្ឋការតោ សារន្តសប្បដិភយតោ ច ទុក្ខំ ទេវទិចិសទុក្ខភយញ្ជរិយតីទ្វបយំ។

តចទេត្តតាតិ តថសភាវេន, បរិញ្ញេយ្យភាវេនាតិ អត្ថោ។ ឧទោត អរិយសច្ចទ្វយំ សិយា ទុក្ខំ, ន អរិយសច្ចំ, សិយា អរិយសច្ចំ, ន ទុក្ខន្តិ ព្លេបត្តំ ងស្សតិ។ អរិយសច្ច-សទ្ទេបរា ហិ ទុក្ខាទិសទ្ទា បរិញ្ញេយ្យាទិភាវំ វទន្តិ។ ទោតេន អរិយសច្ច-សទ្ទាតបេក្ខ ទុក្ខ-សទ្ទំ សន្តាយ មគ្គសម្បយុត្តសាមញ្ញផលធម្មានំ អាទិបទសង្គហោ ទុត្តោ, តទបេក្ខ សន្តាយ ចតុត្ថបទសង្គហោ។ សមុទយាទីសុ អវសេសកិលេសាទយោ សមុទយោ, ន អរិយសច្ចំ, សង្ខារនិរោធោ និរោធសមាបត្តិ ច និរោធោ, ន អរិយសច្ចំ, អរិយមគ្គតោ អញ្ញានិ មគ្គង្គានិ មគ្គោ, ន

អរិយសច្ចន្តិ ឋបិតា នយេន យោជនា កាតព្វា។ ទុក្ខំ វេទនីយម្បិ សន្តំ វេទការហិតំ, កេវលំ បន តស្មិំ អត្តនោ បច្ចយេហិ បវត្តមានេ ទុក្ខំ វេទេតីតិ វោហារមត្តំ ហោតិ។ ឯវំ ឋានេសុបិ។

កិរិយាវ វិជ្ជតីតិ សមុទយេបិ វទតិ, តស្ស វា ទុក្ខបច្ចយការេ។ យេន អត្ថីតិ វត្តព្វេ “យេនត្ថី”តិ ការកស្ស អភាវតោ កតោតិ ទដ្ឋព្វោ។ ករកោតិ កត្វា។ សមវតា អសុភតាតិ កត្វា និរោធមគ្គា សុខា ឯវំ។ ទុក្ខាទីនំ បរិយាយេន សមុទយាទិការតោ ច អត្ថិ, ន បន និរោធការកោ, និរោធស្ស ច ទុក្ខាទិការកោតិ ន អញ្ញមញ្ញសមង្គិតាតិ អាហ “និរោធសុញ្ញានិ ចា”តិអាទិ។ សមុទយេ ទុក្ខស្សាការកតោតិ បវត្តោវុត្តិការណ តណ្ហាយ មុត្តកស្ស អការកតោ។ យថា ច បកតិវាទីនំ វិការាវិការកតោ មុត្តោ បដិបក្ខិតា ច បកតិការកតោតិ ទិដ្ឋំ, ន ឯវំ សមុទយសមុប្បត្តម្បិ ទុក្ខំ សមុទយការកតោ ទិដ្ឋីតិ អាហ “សមុទយេ ទុក្ខស្សាការកតោ”តិ។ យថា អវិករត្តហិ វិការេហិ មហន្តា វិសេសវិសេសេហិ បកតិការកតោ ឯតេហិ បកតិ សកគ្គា បកតិវាទីនំ, ឯវំ ន ផលេន សកគ្គោ ហេតូតិ អត្ថោ។ ទុក្ខសមុទយានំ និរោធមគ្គានញ្ច អសមវាយាតិ ឯវំ វិវរន្តោ អាហ “ន ហេតុសមវេតំ ហេតុផល”ន្តិអាទិ។ តត្ថ ឋានំ តត្ថស្ស បទំ, កបិលស្ស មតំ, ករោតស្ស កតំ, ក្រិស្ស អណុស្ស ក្រិអណុកន្តិអាទិកា ឋានំ ទិដ្ឋិវោហារជនកា អវិជ្ជំ វិទ្ធាន សមុទ្ធា សមវាយា, តេន សមវាយេន ការណេសុ ក្រិស្ស អណុស្ស ក្រិអណុកំ ផលំ សមវេតំ ឯកីភូតមិវ សមុទ្ធំ, តីសុ អណុសុ តិអណុកន្តិ ឯវំ មហាបថវិមហាឧទកមហាអគ្គិមហាវាតពាហិរបរិយន្តំ ផលំ អត្តនោ ការណេសុ សមវេតន្តិ សមវាយវាទិនោ វទន្តិ។ ឯវំ បន វទន្តេហិ អបរិយាទិន្នេសុ ការណេសុ មហាបរិមាណំ ឯកំ ផលំ សមវេតំ អត្តនោ អនន្តរាការណេហិ ការណេហិ សកគ្គំ អសុញ្ញន្តិ វុត្តំ ហោតិ, ឯវមិធ សមវាយាភាវា ផលេ ហេតុ នត្ថីតិ ហេតុសុញ្ញំ ផលន្តិ អត្ថោ។

បវត្តិភាវតោតិ និសារស្ស បវត្តិភាវតោ។ វិសុអាហារកេតុតោតិ ឋបិតា ចត្តារោ អាហារកេ ឯតេហិ និកន្ត តប្បច្ចយធម្មកេ ច សង្គណ្ហាតិ។ ទុបិកិតត្ថតាទីកេហិ ទុបិទិលត្ថវសេន, អាទេម្មណវសេន វា។ ខុបិតាតេហិ ខុបិទីយតីតិ ខុបិទំ, ខុបិតានុលត្ថបត្តានំ។ និដ្ឋានេន តំនិស្សរណកំ តស្ស ទុបសមោ តំសន្តីតិ កត្វា តស្ស វាវ បន្ធិមំ ទិត្តំ, តាវ សសតំ, តតោ បរន្តំ អនវសេសតំ ខុបិតាយ “ទិសាបិទីសេសនិដ្ឋានធាតុ អនុបិទីសេសនិដ្ឋានធាតូ”តិ ទ្វិធា វោហរីយតីតិ។ “សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ វិបស្សនា, ឋានេ សមថោ”តិ វទន្តិ។ សីលម្បិ ហិ សមថស្ស ខុបការកត្តា សមថក្ខន្ធេន គយ្ហតីតិ តេសំ អធិប្បាយោ។ អថ វា សាតច្ចវសេន លទ្ធា មគ្គា សមថវិបស្សនាតិ អាគមនវសេន វុត្តាតិ ទដ្ឋព្វា។ សប្បទេសត្តាតិ សីលក្ខន្ធាទីនំ ឯកទេសត្តាតិ អត្ថោ។ សីលក្ខន្ធាទយោ ហិ សព្ពលោកិយលោកុត្តរសីលាទិសង្គាហកា, អរិយមគ្គោ លោកុត្តរោយេវាតិ តទេកទេសោ ហោតិ។

ឱនតសហាយោ វិយ វាយាមោ បគ្គហកិច្ចសាធនតោ។ អំសកូដំ ទត្វា ឋិតសហាយោ វិយ សតិ អបិលាបនតោ និច្ចលភាវការណសាធនតោ។ សជាតិតោតិ សវិតក្កសវិចារាទិភេទេសុ សមាធីសុ សមាធិជាតិយាតិ អត្ថោ។ កិរិយតោតិ សមាធិអនុរូបកិរិយតោ។ តថា ហិ វុត្តំ “ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា សមាធិនិមិត្តា, ចត្តារោ សម្មប្បធានា សមាធិបរិក្ខារា”តិ (ម។ និ។ ១។ ៤៦២) សតិវាយាមានំ សមាធិស្ស និមិត្តបរិក្ខារភាវោ វុត្តោតិ។

អាកោដេន្តេន វិយាតិ “អនិច្ចំ អនិច្ច”ន្តិអាទិនា បញ្ញាបទីបេន កិច្ចេន បវត្តតោ អាកោដេន្តេន វិយ “អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន, ទុក្ខំ ភយដ្ឋេនា”តិអាទិនា បរិវត្តេន្តេន វិយ ច អាកាសំ គាហិត្វា និន្នំបេច បញ្ញា បដិវិជ្ឈតិ។ វុត្តំ អនាគតកាលេបិ បច្ចយភាវេន បច្ឆិមស្ស បុរិមកាលស្ស វិយ និទ្ទេសោ កតោ។ សជាតិតោតិ “ទុក្ខំ ញាណ”ន្តិអាទីសុ អនាគតាយ បញ្ញាជាតិយា។ កិរិយតោតិ ញត្វា បញ្ញាសទិសកិច្ចំ កិរិយាតិ វុត្តំ, បុព្វេ បន អនាទិបការំ តទត្ថំ កិច្ចន្តិ អយមេត្ថ វិភាវនា។ “សច្ចំ, កិច្ចញ្ច, អកតញ្ញ”ន្តិ (សំ· និ· ៥·៣៩) វចនតោ វត្តារីបិ អភិសមេច្ច បច្ចក្ខតោ ញាណនិញាណំ, អភិវិសិដ្ឋេន វា ញាណេន ញាណនិញាណំតិ អភិញ្ញេយ្យានិ។

ទុរភិសម្ភវតរន្តិ អភិសម្ភវិតុំ សាធេតុំ អសក្កុណេយ្យតរំ, សម្បិវិយាទេន ទុរធិគមន្តិ អត្ថោ។ ជាតិកាបភវសន្តិនិយ្យានលក្ខណេហិ វិវត្តំ សលក្ខណវិវត្តំ។ ទុរវគាហតេន គម្ភីរត្ថាតិ ញាណអាទិនា ទុក្ខសមុទយា។ និរុទ្ធានុគតាតព្ពំ ហិ ទុក្ខំ អាហារាទីសុ ច អភិលាសោ បាកដោ, បីឡនអនាទិអាយូហនាទិវសេន បន “ឯតំ ទុក្ខំ, ឯវមស្ស ការណ”ន្តិ យាថាវតោ ញាណាហិតំ អសក្កុណេយ្យត្តា គម្ភីរា, សណ្ហសុខុមភាវតោ និរោធមគ្គា សភាវតោ ឥវ គម្ភីរា ទុរវគាហា, តេនេវ វុត្តេ មគ្គេ ឧក្កំ និរោធមគ្គានំ យាថាវតោ អនវការោហាតិ។ និដ្ឋានម្បិ មគ្គេន អធិគន្តព្ពត្តា តស្ស ផលត្តិ អបទិស្សតីតិ អាហ “ផលាបទេសតោ”តិ។ វុត្តញ្ហិ “ទុក្ខនិរោធ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា”តិ (វិភ· ៧១៨)។ មគ្គោបិ និរោធស្ស សម្បាបកភាវតោ ហេតុតិ អបទិស្សតីតិ អាហ “ហេតុអបទេសតោ”តិ។ វុត្តម្បិ ចេតំ “ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា”តិ (វិភ· ៧១៨)។ ឯតីតិ វិជានាតីតិ ឯតិ-សទ្ទេន វិញាតព្ពត្ថំ ទស្សេតិ។ ឧបំ បការេហីតិ ឧបំ-សទ្ទេន វិញាតព្ពការណាសំ ហេតុ។

ឧទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១. ទុក្ខសច្ចនិទ្ទេសោ

ជាតិនិទ្ទេសវណ្ណនា

៥៤០. តត្ថ…បេ… អយំ ជាតិកាតិ និទ្ទេសវារអាទិម្ហិ វុត្តេ ជាតិអាទិនិទ្ទេសេ តេសំ ជាតិអាទីនំ និទ្ទេសវសេន ទុក្ខស្ស អរិយសច្ចស្ស កថនត្ថាយ, តេសុ វា ជាតិអាទីសុ តេសម្ពា ទុក្ខេ វេទិតព្ពោ ជាតិអាទីនំ និទ្ទេសវសេន ទុក្ខស្ស អរិយសច្ចស្ស កថនត្ថាយ ទុក្ខទុក្ខន្តិអាទិកា ទុក្ខតាតិកា វេទិតព្ពាតិ អត្ថោ។ អថ វា តត្ថាតិ តស្មិំ និទ្ទេសវារេ “ជាតិបិ ទុក្ខា…បេ… សំខិត្តេន បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា ទុក្ខា”តិ អយំ ទុក្ខស្ស អរិយសច្ចស្ស កថនត្ថាយ ជាតិកាតិ យថាវុត្តស្ស ជាតិអាទិនិទ្ទេសស្ស ជាតិកាការំ ទីបេតិ។ តំ ទីបេត្វា បុន យស្មា បច្ចយេ វត្វា ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ កថេតព្ពំ, តស្ស និទ្ធារណត្ថំ សព្វំ ទុក្ខំ សង្គហេត្វា អាហ “ឯកេកញ្ហិ ទុក្ខំ នាម”តិអាទិ។

សភាវតោតិ ទុក្ខវេទនាយ សភាវតោ។ នាមតោតិ តេនេវ សភាវេន លទ្ធនាមតោ។ តេន ន អញ្ញេន បរិយាយេន ឯតំ ទុក្ខំ នាម, អថ វោ ទុក្ខតាយេវាតិ សភាវេន នាមំ វិសេសេតិ។ អថ វា នាមតោតិ ស្វាយត្តាវត្តនាយ លទ្ធនាមតោ។ យថា អញ្ញា ស្វាយត្តាវត្តា

ឆដ្ឋា ត នកាចទោ ទុក្ខា, ត ឯកំ ឋានំ, អថ ខោ នកាចទោ ទុក្ខា, ក្ខតេមចេតំ ទុក្ខន្តិ បុរិមេន ទុក្ខ-សង្គេត បច្ឆិមំ ចិនេនតិ។ ចិបរិណាមចត្តតាយ សុខំ អតិក្កមេច ហោតីតិ ទុក្ខំ គាយ ជាតំ។ តេតេចាហ “ទុក្ខប្បត្តិហេតុតោ”តិ។ កណ្ហសុលិឌីហិ អភិក្ខតស្ស ភិត្តុតគាឌីហិ ទុក្ខាភិក្ខតតាយ ចិញ្ញាយមាគាយបិ កំ តច វុឌ្ឍីតិ បុច្ឆិតាច កណ្ហសុលិឌិទុក្ខំ ជាតិតញ្ញំ ហោតីតិ បដិច្ឆន្នទុក្ខតា តស្ស វុត្តា។ ខ្លួបក្កមស្ស ច បិពេកកាចទោតិ ការណាចនេត ទុក្ខចិនេសស្ស បិពេកកាចំ ឥទេស្សតិ។

នកាចំ មុច្ចិត្វា បការតូទេត ទុក្ខន្តិ ចុច្ចមាតំ បរិយាយទុក្ខំ។ ពទេឆតញ្ញត្តា បដិញ្ញាតំ យឆា ពទេឆតញ្ញំ, តំបការទស្សេតុំ “អរិយសច្ចា តាទេយត”ន្តិអាឌិមាហ។ សង្ខេបបិ សាមញ្ញំ, សាមញ្ញញ្ញា ចិនេនេ អនេត្តាពទិត្វា បចត្តតីតិ តត្ថ ខ្លួកយឆាបិ ពទេឆតំ ចង្គតិ។ ចិត្តាទេរា បត ចិនេនោ ជាតិអាឌិកោ, ចិនេនោ ច ចិនេនត្តូទតិចត្តកោតិ ជាតិអាឌីសុ ឥទាឌីតំ សច្ចិបតំ ត សក្កា កាតុន្តិ តត្ថ ចិត្តាទេទេតច ពទេឆតញ្ញំ។

១៥៨។ “អបរស្ស អបរស្សា”តិ ឌីបតំ អបទេត្វឌីបតំ។ សាមិអទេត្វបិ ហិ អបទេត្វ-សង្គ្រា និដ្ឋីតិ។ តេសំ តេសន្តិ ចា សាមិចនេត វុត្តំ អត្ថំ ក្ខមុចនេត ចត្តុកាយតាយ អាហ “អបទេត្វឌីបត”ន្តិ, អបទស្មិំ អបទស្មិំ ឌីបតន្តិ អទេត្វា។ អបរស្ស អបរស្ស ចា ជាតិសង្គតស្ស អត្តស្ស ឌីបតំ អបទេត្វឌីបតំ។ បច្ចាកតិចនេត ឯទេពកាយបិ ពតិយា លត្តិយាឌិក្ខមុទេចាឌិហត្តិអាឌិជាតិចនេត ចាតិ ពតិជាតិចនេត។

តិណាកាទេរា តិណជាតិ, ទោ ច ខ្លួបិទាបញ្ញត្តីតិ “បញ្ញត្តិយ”ន្តិ អាហ។ តទុបិទាយាតិ តំ បចយំ ចិញ្ញាណំ ខ្លួបិទាយ អយំ ជាតិ, គាស្ស ពុទេតាឌិ ភិក្កុមតំ ខ្លួបិទាយ។ យស្មា ច ឯចំ, តស្មា សាចស្ស ជាតិ បចយចិញ្ញាណសង្គតាតិ អទេត្វា។ អឆ ចា តទុបិទាយ សជាទេតាតិ វុច្ចតីតិ សាចស្ស ជាតិ បចយចិញ្ញាណសង្គតាតិ អទេត្វា។ ចិញ្ញាណមុទេលត ច បច្ចាបិ លទ្ធា វុត្តា ហោតីតិ “បដិសន្ធិយ”ន្តិ អាហ។ អរិយកាចករណត្តា អរិយសីលន្តិ បិតិមោក្ខសំចទេរា វុច្ចតិ។ ជាតិអាឌីតិបិ លក្ខណាតិ ឆដ្ឋាតំ អាការចិការាតិ កត្វា សហុប្បាទកា សហចិការកាតិ វុត្តា។ ជាយតទេ្តគាតិអាឌិ អាយតតចនេត ទោភិចនេត ច ទ្វីហិ ទ្វីហិ បទេហិ សត្តសទេត្ត បរិយាឌិយិត្វា ជាតិ ឥទេស្សតំ វុត្តំ។ បុរិមគទេយ បត ឯទេពទេគទេច បទេគ សត្តសទេត្ត បរិយាឌិយិត្វា ជាតិ ឥស្សិតាតិ អយំ ចិនេនោ។ ទេពឌិ បត “បុរិមគទេយ ពត្តុតិទេទ្ទោ, បច្ឆិមគទេយ កាចតិទេទ្ទោ ពទេតា”តិ ចទន្តិ, “តេសំ តេសំ សត្តានំ ជាតី”តិ បត ពត្តុទិ សាមិតិទេទ្ទសស្ស កតត្តា ខ្លួកយត្វាបិ កាចតិទេទ្ទោច យុទេត្វា។ សមុល្លា ជាតិ សញ្ញាតិ។ បិពេកំ តិត្តត្តិ អភិតិត្តត្តិ។ “តេសំ តេសំ សត្តានំ...បេ... អភិតិត្តត្តី”តិ សត្តចនេត បចត្តត្តា សមុតិកឆា។

៣២ ៣២ាតិ ឯពចតុទេចាការភទេចសុ ទ្វិតំ ទ្វិតំ, ទេនេន ខ្លួបឆាតុយំ បដិសន្ធិក្ខទេណ ខ្លួប្បជ្ជមាគាតំ បច្ចាតំ, កាយឆាតុយំ ចិកលិចិកលិន្ទ្រិយាតំ ចទេនត សត្តតំ គចតំ ឥសតំ បុត ឥសតំ ឯពាឥសត្តញ្ញា អាយតគាតំ ចទេនត សក្កទេហា ទេចឌិតទេញ្ញា។ ឯពាកចបរិយាបត្តស្ស លទ្ធសត្តាគស្ស បចយាភិតិញ្ញត្តិក្ខតា បដិសន្ធិក្ខណាតិ អាហ “បចយាភិតិញ្ញត្តិលក្ខណា”តិ។ តទេយច សត្តាតំ តិឃ្យាទេតន្តិ ចិយ “ហត្ថ ពាហុកា”តិ បដិច្ឆាទេបត្តំ ចិយ បចត្តតីតិ តិឃ្យាតគទេសា។ សត្តតិយា ឯច ខ្លួមុជ្ជតំ ហុត្វា ពឃ្យាតីតិ ខ្លួមុជ្ជតបច្ចុបដ្ឋាគា។ ទុក្ខទាសិស្ស ចិចិត្តតា ទុក្ខចិចិត្តតា, ទុក្ខចិនេសសា ចា តឥចយឆា, តំ បច្ចុបដ្ឋាទេបតិ ឋលតីតិ ទុក្ខចិចិត្តតាបច្ចុបដ្ឋាគា។

បរិយាយនិប្បរិយាយទុក្ខេសុ យំ ទុក្ខំ ជាតិ ហោតិ, តំ ទុក្ខការចោយេវ តស្សា ទុក្ខដ្ឋោ។ យទិ អក្ខាតេន បិបុលិតត្តំ សិយា, ភគវា អាចិក្ខេយ្យ។ ភគវតាបិ –

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមោ នុ ខោ ពហុតរោ? យោ ចាយំ មយា បរិត្តោ បាណិមត្តោ បាសាណោ គហិតោ, យោ ច ហិមវា បព្ពតរាជាតិ។ អប្បម…បេ… គហិតោ, ហិមវន្តំ បព្ពតរាជានំ ឧបនិធាយ សង្ខម្បិ ន ឧបេតិ, កលភាគម្បិ ន ឧបេតិ, ឧបនិធម្បិ ន ឧបេតិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យំ សោ បុរិសោ តីហិ សត្តិសតេហិ ហញ្ញមានោ តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ, តំ នេរយិកស្ស ទុក្ខស្ស ឧបនិធាយ សង្ខម្បិ…បេ… ឧបនិធម្បិ ន ឧបេតី”តិ (ម។ និ។ ៣។២៥០) –

ឧបមាវសេន បកាសិតំ អាបាយិកទុក្ខំ។ សុខុប្បត្តិការណានិ សុចិនិ ឧប្បលិនីនីតិ គត្វា តត្ថ និព្វត្តិនិវារណេន ជាតិយា ទុក្ខវត្ថុភាវំ ទស្សេតិ “អថ ខោ”តិអាទិនា។ ទុក្ខុប្បត្តិការណេ និព្វត្តេន គព្ភបរិហរណូបក្កមេន វិនា យាតុក្ខិដ្ឋិ សមុវេយវ ទុក្ខំ គព្ភោក្កន្តិមូលកំ អញ្ញាតសោបក្កមត្តា, ឧបក្កមនិព្វត្តំ បន បរិហរណមូលកំ ឧបក្កន្តិមត្តានសោបក្កមត្តា។ អយមេតេសំ វិសេសោ។

អត្តនោ អភិមុខំ គច្ឆតិ អាគច្ឆតិ, បរិតោ សព្ពតោភាគេន គច្ឆតិ បរិគច្ឆតិ។ អធោ ផុសតិ ឧប្ផុសតិ, តិរិយំ, សព្ពតោ ច ផុសតិ និផុសតិ។ តេជ្ជ្វា វារបត្តិបតិ វារាបដិច្ឆកំ។

សកលសរីរព្យាបកំ ព្យាបកំ, ឧក្កេសសោចកំ សោចកំ, ហទយាភិមុខបវត្តេន អាតាបកំ, បញ្ញាក្កិតាបេន បរិតាបកំ ឧដ្ឋិតំ។ សន្តាបេន ច តាបេតិ ខ្ទិសាបិ វុត្តា។

យុហិ ន បតិដ្ឋំ លភេថ, ជាតិយា វិនា ន តស្ស ទុក្ខស្ស បតិដ្ឋានំ អត្ថីតិ អត្ថោ, ជាតិយា ច វិនា សោ សត្តោ យុហិ ន បតិដ្ឋំ, គត្វា ន បតិដ្ឋហេត្វា តំ ទុក្ខំ លភេថាតិ អត្ថោ។ តត្ថ តិរច្ឆានេសុ គតំ ទុក្ខំ ករេយ្យ តហិំ តិរច្ឆានេសុ ជាតិ វិនា។ ន វស្សាតិ ន វេ អស្ស។ តនុ នេវត្ថីតិ សម្ពន្ធោ កាតព្ពោ, តនុ អាហាតិ ច។ យថេវាតិ យស្មា នេវត្ថិ, តស្មា អាហាតិ អត្ថោ។

ជរានិទ្ទេសវណ្ណនា

១៥៧។ ជីរណលេវ ជីរណតា, ជីរណស្ស ច អាការោ តា-សទ្ទេន វុត្តោ។

ឃុតាបុរេ អសម្លេក្ខេត្តិតិ ការណការណោបដ្ឋានតោតិ អសម្លេក្ខេត្ត តំនិមិត្តំ នេរយិកស្ស ឧប្បជ្ជតីតិ អត្ថោ។

ᩈᨲᩣᨴᩦᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᨲᩥᩈᩩᨲᩅᩦᩁᩥᨿᨸᨬ᩠ᨬᩣᨴᩦᨶᩴ ᩅᩥᨸ᩠ᨸᨧᩣᩁᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩣ ᩋᨸᩁᩣᨵᩮᨲᨻ᩠ᨻᩮᩉᩥᨸᩥ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨸᩩᨲ᩠ᨲᨴᩣᩁᩮᩉᩥ ᩋᨸᩁᩣᨵᩦᨿᨲᩮᩣ᪨ ᩋᩅᩈᩅᨲ᩠ᨲᨠᨸᨧ᩠ᨧᨠ᩠ᨡᨲᩣᨿ ᩈᩩᨧᩥᩋᩈᩩᨧᩥᩋᩣᨴᩥᩅᩥᨧᩣᩁᨱᩅᩥᩁᩉᩮᨶ ᨧ ᨻᩣᩃᨠᩩᨾᩣᩁᨠᨠᩣᩃᩮ ᩅᩥᨿ ᨩᩥᨱ᩠ᨱᨠᩣᩃᩮ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨠᩥᩮᨿ᩠ᨿᩣ ᨻᩣᩃᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ”ᨲᩥ᪨

ᨿᨴᩃᨲᩥᨸᨴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪔᪖᪨ “ᨠᩣᩃᩔ ᩋᨶ᩠ᨲᨠᩔ ᨠᩥᩁᩥᨿᩣ”ᨲᩥ ᨿᩣ ᩃᩮᩣᨠᩮ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᩈᩣ ᨧᩩᨲᩥ, ᨿᨴᩃᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᩮᨲ᩠ᨳ᪨ ᨶᨧᨶᨠᩣᩃᩮᨿᩮᩅ ᩅᩣ ᩋᨶᨲᩥᨠ᩠ᨠᨾᨶᩦᨿᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨶ ᨠᩣᩃᩮᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ, ᨲᩔ ᨠᩥᩁᩥᨿᩣ ᨧᩩᨲᩥᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣ ᨶᩥᨷ᩠ᨹᨲ᩠ᨲᩥᨿᩮᩅ᪨ ᨿᨴ᩠ᨵ ᨿᨴᩃᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨸᩥ ᩈᨿᩴ ᩋᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩑᩅ ᨿᨴ᩠ᨵ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᨶᩮᨶᩮᩣ, ᨿᩮᨶ ᨿᨴᩃᩴ ᨸᩥᩊᩣᨧᩣᩁᨠᩣ, ᨲᨴᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᨿᨴᩃᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᩥᩈᩩᩴ ᩈᨻ᩠ᨻᩮᨲ᩠ᨳᩣ ᨶ ᨶ ᨿᩩᨩ᩠ᨩᨲᩥ᪨

ᨿᩔ ᨾᨶ᩠ᨴᨽᩅᩔ ᨸᨧ᩠ᨧᨲ᩠ᨲᩣ “ᨾᩥᩔᩣ ᨿᩮᨲᩣ, ᨳᩩᩔᩣ ᨿᩮᨲᩣ”ᨲᩥ ᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩈᩮᩣ ᨾᨶ᩠ᨴᨸ᩠ᨸᨽᩅᩔ ᩋᨶᩩᨸᨧ᩠ᨨᩥᨶ᩠ᨶᨲᩣᨿ “ᩈᨾᩩᨲᩥᨿᨴᩃ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ, ᨸᨻᨶ᩠ᨵᩈᨾᩩᨧ᩠ᨨᩮᨴᩮᩣ ᨧ “ᩈᨾᩩᨧ᩠ᨨᩮᨴᨿᨴᩃ”ᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨿᨴᩃᨾ᩠ᨸᩥ ᨡᨱᩥᨠᩴ ᨻᩤᩃᨸᩥ ᨸᨶᩮᨲ᩠ᨳ ᨡᨱᩥᨠᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩴ ᩅᩩᨠ᩠ᨠᩣᨾᨲᩦᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ “ᩈᨾᩩᨲᩥᨿᨴᩃᩴ ᩋᨶᩥᨸ᩠ᨸᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᩉ᪨ ᨲᩔᩮᩅ ᨶᩣᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᨬ᩠ᨬᩣᨧᩮᨲᩣ ᨲᩮᨴᨠᩮᨴᩈᨠᩣᨧᩮᨲᩣ ᨧ ᨿᨴᩃ-ᩈᨴ᩠ᨴᩣᩉᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᩈᨾ᩠ᨾᩮᩣᩉᨲ᩠ᨳᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩥᩃᨠ᩠ᨡᨱᨶ᩠ᨲᩥ “ᨧᨧᨶᨲᩣ”ᨲᩥ ᨶᩥᨴᩔᩥᨲᨧᨧᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᨾᩮᩅ ᨧᨴᨲᩥ᪨ ᩈᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨠᨧᨶᨲ᩠ᨳᩮᩉᩥ ᩅᩥᨿᩮᩣᨣᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩅᩥᨿᩮᩣᨣᨠᩁᨱᩴ, ᩅᩥᨿᩮᩣᨣᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨷᩩᨲ᩠ᨲᨲᩣᨿ ᩅᩣ “ᩅᩥᨿᩮᩣᨣᨠᩁᩈ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩈᨲ᩠ᨲᩔ ᨸᩩᩁᩥᨿᨶᨧᨶᨲᩮᩣ ᩅᩥᨸ᩠ᨸᨧᩣᩁᩮᩣ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᩏᨸᨭ᩠ᨮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩅᩥᨸ᩠ᨸᨧᩣᩁᨸᨧ᩠ᨧᩩᨸᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ᪨

ᨿᨴᩃᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᨲᩥ ᨿᨴᩃᩔ ᩋᩣᩈᨶ᩠ᨶᩣ᪨ ᨿᨴᩥ ᨿᨴᩃᩴ ᨶ ᨽᩅᩥᩔᨲᩥ, ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨠᩣᨿᩥᨠᩴ ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᨬ᩠ᨧ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ ᨶ ᨽᩅᩥᩔᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩔᨸᩥ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣᨶᩴ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᨽᩣᩅᨲᩮᩣ”ᨲᩥ᪨

ᩅᩥᨸᩣᨠᨩᩣᨴᩥᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩥᨸᩣᨠᨩᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩥᨸᩣᨠᩣᨴᩥᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᨧᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ, ᨠᨾ᩠ᨾᨾ᩠ᨸᩥ ᨧ ᩑᨲ᩠ᨳ “ᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᩏᨸᨭ᩠ᨮᩣᨶᨲᩮᩣᨸᩥ ᩉᩥ “ᩋᨠᨲᩴ ᩅᨲ ᨽᩮᩣ ᨠᩃ᩠ᨿᩣᨱ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩋᨶᩩᩈᩮᩣᨧᨶᩴ ᨽᩣᨿᨶᩔ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩦᨲᩥ᪨ ᨠᨾ᩠ᨾᩔᩣᨲᩥ ᨠᩃ᩠ᨿᩣᨱᨸᩣᨸᩔᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᩋᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨶᩣᨲᩥ “ᩈᩮᨭ᩠ᨮᩴ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮ ᨽᩣᩅᩮᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᩈᩮᨭ᩠ᨮᩴ ᨶ᩠ᨲᩥ ᨧ ᨽᩅᩴ ᨠᩣᨿᩥᨠᩴ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᨲᩮᨶᩮᩅ ᩈᩮᨭ᩠ᨮᩴ ᨣᩉᩥᨲᩣ “ᩅᩥᨸ᩠ᨸᨭᩥᩈᩣᩁᨾᩪᩃᨠ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩥᩈᩮᩈᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩈᨶ᩠ᨵᩥᩴ ᨻᨶ᩠ᨵᨶᩣᨶᩥ ᩈᨶ᩠ᨵᩥᨻᨶ᩠ᨵᨶᩣᨶᩥ, ᨲᩮᩈᩴ ᨨᩮᨴᨶᩮᨶ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩴ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ “ᩈᨶ᩠ᨵᩥᨻᨶ᩠ᨵᨶᨨᩮᨴᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩋᩣᨴᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨧᩣ ᨠᩣᩁᨱᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᩈᨶ᩠ᨵᩥᨻᨶ᩠ᨵᨶᨨᩮᨴᨶᨾᩪᩃᨠᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨

ᩋᨶᨾᨲᨣ᩠ᨣᩈᨾᩣᨸᩥᨶᩴ ᩅᩥᨿᩣᨲᩥ ᩋᨶᨾᨲᨣ᩠ᨣᩈᨾᩣᨸᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᩥᨿᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨧᩣᨸᩥᩋᩣᨴᩦᩉᩥ ᨠᨲᩮᩣ ᩉᩥ ᩋᨶᨾᨲᨣ᩠ᨣᩈᨾᩣᨸᩥᨶᩮᨶ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣᨠᩣᩈᩣ ᩋᨶᨾᨲᨣ᩠ᨣᩈᨾᩣᨸᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᩔᨶ᩠ᨲᩥ᪨

ᩈᩮᩣᨠᩣᨲᩥᨸᨴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

១៥៦. សុខការណំ ហិតំ, តស្ស ផលំ សុខំ. ញាតិក្ខយោតិ រោគាទីហិ ញាតីនំ បរិហានិ យថោហញ្ញ. អយំ បន ចិរេនេវាតិ រោគព្យសនាទិបច្ចយេហិ ភោគព្យសនាទីសុ ឧបាយចិន្តនញ្ញា ឧត្តមាយាហ. ញាតិរោគា បញ្ញត្តិយត្តា តន្តិតាយាចាតិ ព្ហយិតា អធិប្បាយេន អបរិនិប្ផន្នំ ឧត្តមាយ “អនិប្ផន្នានី”តិ អាហ. អបរិនិប្ផន្នំយេវ ហិ ឧត្តមាយ វិសុទ្ធិមគ្គេ (វិសុទ្ធិ. ២.៣៣៥ អាទយោ) ច “ទស រូបានិ អនិប្ផន្នានី”តិ វុត្តំ. រូបកណ្ឌវណ្ណនាយញ្ហិ(ធ. ស. អដ្ឋ. ៥៩៤ បកិណ្ណកកថា) និ “អបរិនិប្ផន្នានី”តិ វុត្តានិ. ឥន្ទ្រិយភេទេ ច និប្ផាទេតព្ពស្ស និរោធសមាបត្តិអាទិកស្ស និប្ផន្នតា វុត្តាតិ អសង្ខតធម្មស្ស ច និប្ផន្នតា, និព្ពានស្សេវ អនិប្ផន្នតាតិ.

ធម្ម-សទ្ទោ ហេតុអត្ថោតិ អាហ “ទុក្ខស្ស ឧប្បត្តិហេតុតា”តិ. ឥមាយត្តិ ឥច្ឆំ. បុព្ពេ វុត្តលក្ខណាទិកា ទោមនស្សចេតនា ទោសោតិ តស្ស បុន លក្ខណាទយោ ន វត្តព្ពា សិយុំ, តថាបិ ទោមនស្សចិត្តវត្តា ទោសស្ស ច វិសិដ្ឋា លក្ខណាទយោ វត្តព្ពាតិ “កិញ្ចាបី”តិអាទិមាហ. ចិរាទោហិតំ អត្តោ ឲឍ សង្កុចិតំ ចិន្តនំ, សុក្ខំ វា អត្តានិក្ខិត្តំ បរិនិក្ខិត្តំ ឥហនំ. ញាតិព្យសនាទិអនុរូបំ ទោសនំ អនុទោសនំ, តំ តំ វា រូបំ ទោមនស្សំ អនុគន្តា ទោសនំ តប្បនំ អនុទោសនំ.

ឋានក្ខណេតិ យថោក្កាខានក្ខណេ. តថា ហិ តំ ឥទស្សនោ “ឲត្តកា ទេ”តិអាទិមាហ. កាយវិញ្ញាណាទីចិត្តុប្បាទេ បន ឋានក្ខណេ ទោមនស្សស្ស បច្ចយោ ហោតិ ឲឍ. តេនេវ “ឋានក្ខណេ វា”តិ អាហ. អញ្ញថា កាយិកចេតសិកទុក្ខានំ កាយវត្ថុកយថោក្កាខារូបវត្ថានេវ បច្ចយោតិ កម្មញ្ញ តត្ថ ចិរេនេន កាយិកចេតសិកសម្បយុត្តិតោ.

ឥដ្ឋោតិ “ឥដ្ឋោ”តិ វត្តព្ពោ ញត្តាយវសេន វុត្តត្តិ វេទិតព្ពំ.

បរិច្ឆេទនិទ្ទេសវណ្ណនា

១៥៧. អាណេវត្តិ ឲតេតាតិ អាណេនវាតិ អាណេវន-សទ្ទំ គត្វា អស្សុវិយោគតាទីចិកាទំ អាបជ្ជន្តានំ តណ្ហាការាបត្តិយា ទេសា សទ្ទោ កមលាការេន វុត្តោតិ. ឱហិបលិបិឡនយោ វិយ ចុន្ទំ វចនំ បលិបេ. រូបនោនេស កិត្តេតិ ទោឡផិតិ រូបនោសកិត្តតរទេសា លិលប្ប-សទ្ទោ. អត្ថាសត្វ ហិរិយិតព្ពដ្ឋេន ច អចិធារត្វា បុគ្គលស្ស សម្ពោការេចា ហុត្វា បរិច្ឆេទ-សទ្ទោ ឧបដ្ឋាតីតិ “សម្ពោធបច្ចុបដ្ឋានោ”តិ វុត្តា, សោកចត្តុអចិឈាយេនេន វា សម្ពោយា, ន ឧត្តាសសម្ពោយា, សោ ច បរិច្ឆេទ-សទ្ទេន បិកដោ ហោតីតិ បរិច្ឆេទោ “សម្ពោធបច្ចុបដ្ឋានោ”តិ វុត្តោ.

សោកាកិច្ចតោ បរិច្ឆេទនិមិត្តំ ឧដ្ឋិរេបិឆនាទីនិ គហេតិ, បរិច្ឆេទនិមិត្តយេវ ច ញាតិអក្ខត្តយនាទីនិ ចិន្តេតីតិ បរិច្ឆេទស្ស ទុក្ខទោមនស្សានំ វត្ថុភាវោ វុត្តោ.

កិរេយ្យាតិ ឃេត ចិតា ត ហោតិ, តតោ បរិចេចវយដ្ឋាបកកោយតស្សតោ, បុទ្ធេ ទុត្តទុក្កតោ ចា កិរេយ្យា, កណ្ហេដ្ឋតាលុអាឌិវោរវដតោបិ ចា កិរេយ្យាតិ អញ្ញាញ្ញា កាយិកំ ចេតសិកំ ចំតិជាតទុក្កិ វក្កហ្យាតិ៍

ទុក្កកោយតស្សតិទ្ទេសចណ្ណតា

១៥៩-៦០៍ កាយិកំ ទុក្កិ កាយិកស្ស ទុក្កស្ស ដ្ឋបតិស្សយបច្ចយោតិ “ទុក្កិតស្ស ទុក្កិ ដ្ឋបជ្ជតី”តិ ទុត្តំ៍ ឲតេត ទុក្កេត អកិក្ខុតត្តា តក្កត្តំ កិច្ចក្កតំ ត លភាមីតិ ពលចកោយតស្សំ ដ្ឋបជ្ជតីតិ ទុក្កស្ស កោយតស្សចត្តតា ហោតិ៍

អត្តនោ បចត្តិក្កលំ វត្ថាយ “បិច្ចទុតី”តិ ទុត្តំ កាយិកទុក្កំ, តទុបតិស្សយតោ ចា៍

អាចដ្ឋតីតិ បរិចដ្ឋតិ៍ ចិចដ្ឋតីតិ បត្ថារេ លិត្តតត្ថេកា ចិយ លុឆត្តិ៍ ឃុលច្ឆិន្នរេក្កា ចិយ លិត្ថបបិតំ បបតត្តិ, បរិដឃ្យោតចិត្តា បុរិយកោយតស្សុបតិស្សយចរេតត ចិភេត្តត្តិ, ចិភេត កោយតស្ស តចាចិត្តតំ តត្តិតិ៍

ដ្ឋបិយាវតិទ្ទេសចណ្ណតា

១៥៦០៍ វត្ថាចិវយប្បដិបត្តិតិចារលោចរេត វយត្តតោ ឃឹឌតំ សំឃឹឌតំ, ដ្ឋេដ្ឋតុយ្យិ អវក្កេលេយ្យាតាកលោចរេត អតិពាលចំ, ចិទ្វុបំ ចា ឃឹឌតំ ចិឃឹឌតំ៍ អញ្ញា ចិវយំ អាកត្តា ពោតិញ្យវតាឌឹវុ ចិទ្វេបិ អាវេក្កា តទេត្តច អចពត្តតា ញ្យាវត្តិ៍ តិត្តុតតកលោតា តិត្តុតតរេវា៍ ចិឃឹឌតំ ចិវាខោ៍

វយំ ត ទុរេក្កា កោវត្តា វដ្ឋារក្កត្តបរិយាបត្ថឆយុត្តរេត្តា ចា៍ ឃេ បត កោយតស្សរេច ដ្ឋបិយាវេវាតិ ចខេឃ្យំ, តេ “ដ្ឋបិយាវេវា តីហិ លេត្ថហិ ឲកោភាយតេតត ឲកាយ ឆាតុយា វយ្យយុរេត្តា, ឲកោត លេត្ថត ឲកោភាយតេតត ឲកាយ ឆាតុយា កោហិចិ វយ្យយុរេត្តា”តិ (ឆាតុ៍ ១៣៥) ពុយាយ បិច្ចពុយា បដិក្កិបិតត្តា៍ ចិវាឌប្បត្តិយា វុលទុក្កការលំ អាកាលយិត្វា ទុក្កដ្ឋាតាឌឹតិ កទោត្តាតំ ដ្ឋបិយាវេវា កាយិកទុក្កស្ស ចត្តុ ហោតិ, ចិវាឌតចរេវតេច ពោតិចិតាវាឌឹតិ ចិភេត្តត្តាតំ កោយតស្សស្ស៍ អត្តនោ បចត្តិក្កលោយេច ដ្ឋបិយាវេវា កោយតស្សវយ្យយោកតោ ចិត្តំ បរិឌហតិ, អចិប្បាទិកតាកលោចរេត កាយំ ចិវាឌតិ, តទុកយករលោតេច តតោ បរំ ចំតិយិត្តំ កាយិកំ ចេតសិកញ្ចា អឆិយត្តំ ទុក្កិ ឌតយតីតិ ទុរេក្កា ទុរេត្តា៍

អបិ្យយវយ្យយោកតិទ្ទេសចណ្ណតា

១៥៥៍ត អបិ្យយត្តីតិ ត កយិយត្តិ, ត បរេចឹយត្តីតិ អរេត្វា៍ អតតត្តិ ញ្យវតំ, ទុក្កិ ចា៍ អហិតត្តិ តស្ស ហេតុំ៍ ទុតិយេ អត្តចិកប្បេ អត្តំ ត

ការមេន្តីតិ អនត្ថកាយាតិអាទិ អសមត្ថសមាសោបិ យោជិតោ។ “អសុរិយបស្សានិ មុខានី”តិអាទីសុ វិយ ហិ យេន សមាសោ, ន តស្សាយំ បដិសេធកោ អ-ការោតិ។ យស្មិំ កិស្មិញ្ចិ និព្ភយេ យោគក្ខេម-សទ្ទោ និរុឡ្ហោ ទុក្ខយោគតោ ខេមត្តា។

សក្កតិអាទីសុ សក្ការវសេន យំ លព្ភតិ, តំ គហេតព្វំ។ ន ហិ សក្ការានំ ឋាននិសជ្ជាទយោ ភោជនាទិកិច្ចេសុ វា សហការាណំ វិន្ទីតិ បដ្ឋិយច្ចយំ នេត្ថវសេន លព្ភតីតិ ន សក្កា វត្តុន្តិ។ យំ លព្ភតីតិ វា យំ អត្ថជាតំ លព្ភតីតិ អត្ថោ។ តេន យថា លព្ភតិ សក្កតិអាទីសុ អត្ថោ, តថា យោជេតព្ពោ។ បុគ្គលស្ស ហិ សក្កតិ គន្ត្វា សក្ការេហិ សំយោគោ ហោតិ, អាគតេហិ ច តេហិ, បុគ្គលស្ស ច អត្តនោ ឋានាទីសុ សក្ការេហិ សហភាវោ ហោតិ, សព្ពកិរិយាសុ ច មិស្សីភាវោតិ។ អត្ថភាវោ រូបាទិភាវោ។

អនិដ្ឋានំ អាបាថគមនមត្តំ តំគហណមត្តញ្ច អប្បិយសម្បយោគោ, ន បន បធាវិតព្ពាធយោ វិយ អប្បិយសម្បយោគោ នាម កោចិ ធម្មោ អត្ថីតិ អាហ “សោ អត្ថតោ កោចិ ធម្មោ នាម នត្ថី”តិ។ អនិដ្ឋានំ គព្ភាទីនិ អមិត្តា ច រូបាទីហិ វិញ្ញាណាទិទុក្ខំ រូប្បានេន្តិ។

ញ្ញាណាតិ ញ្ញាមស្មិំ លោកេ ទុក្ខំ ហោតីតិ វា ញ្ញាណ ញ្ញាមស្មិំ ទុក្ខសញ្ជនិទ្ទេសេ ទុក្ខោ វុត្តោតិ វា យោជេតព្ពំ។

បិយវិប្បយោគនិទ្ទេសវណ្ណនា

១០០។ មិនន្តីតិ នានាភាវាទីសុ ឆន្ទោ វិយ អត្ថោ បក្ខិបន្តិ, ន ជាហិ គតោន្តីតិ អត្ថោ។ អមា-សទ្ទោ សហការទីបកោ។ ឋាមន្តិ វា អញ្ញាតិការណ្ហច្ចេន្ច។ ឋាតិញ្ញាណនាទិកោ ហុត្វា រូបដ្ឋាតីតិ ញ្ញាណនបច្ចុបដ្ឋានោ។ សោកុប្បាទនតោ ចនិរិរំ សោចេន្តិ, កិរំ គតោន្តិ, អកិសមិ និខេរាធតាគរំលោន មិលិបេន្តិ, តតោ ច កាយិកំ ទុក្ខំ រូប្បជ្ជតីតិ តទុប្បាទកតា វុត្តា។

សោកសរសមប្បិតាតិ ឧតេន ចេតសិកទុក្ខំ ទស្សេតិ, មិតុជ្ជន្តីតិ ឧតេន កាយិកំ ទុក្ខំ។

ឥច្ឆានិទ្ទេសវណ្ណនា

១០១។ យស្មិំ កាលេ ជាតិយា ន អាគន្តព្វំ, តំ កាលំ គហេត្វា អាហ “បរិនិព្ពុតេសុ ច វិជ្ជមានំ ជាតិយា អនាគមន”ន្តិ។ យម្បីតិ យេនបីតិ អត្ថោ វុត្តោ។ យទាបិ បន យំ-សទ្ទោ “ឥច្ឆ”ន្តិ ឧតំ អបេក្ខតិ, តទាបិ អលាភនិមិត្តា ឥច្ឆា វុត្តា ហោតិ។ យទា “ន លភតី”តិ ឧតំ អបេក្ខតិ, តទា ឥច្ឆាវិនិមិត្តា អលាភោ វុត្តោ ហោតិ។ សោ បនត្ថតោ អញ្ញោ ធម្មោ នត្ថិ, តថាបិ អលព្ភនេយ្យវត្ថុនោ វុត្តា ហោតិ។ អបិបុឆិតន្តេសុ បវត្តត្តា ឧច “អប្បត្តិបច្ចុបដ្ឋានា”តិ វុត្តា។ យត្ថ ហិ សា ឥច្ឆា បវត្តា, តំ វត្ថុ អបិបុឆន្តី ហុត្វា គយ្ហតីតិ។

លិង្គនិង្គការណតាតិ និល្លជ្ជន ស្វត្តការណេន, គព្ភជិកការណេន វា។

ចិឈាតយឃត្តិ ចិត្តចិឈាតយឃំ ទោយតស្ស ចិត្តចិឈាតទោ ៦ច ក្ខប្បត្តំ ក្ខព្ទត្ថតឌទាតិឃាទាឌិកាឃិកំ ទ្យក្លព្ហា៝ ព្ទក្ខិតាលិកត្តិ អលព្ភុទតទិយ្យ្ឆទេច ចឥតិ៝

ក្ខបិទាតក្លត្ថតិទ្កឃចណ្ហុតា

១០១៝ ចិត្តិណ្ហឃ្ស ទ្យក្លឃ្ស ៦ត្តកត្តិ ឥស្សុតំ ទ្យក្លឃ្ស ឃទព្លទេបិ, តំ កាតុំ ត ឃក្កា ចិត្តាទឃ្ស អតត្តត្តា៝ ទ្យក្លចិត្តាទកតំ បត ទេឥឃតាចិត្តាទំ បហាឃ ឃត្ត ឃទព្ទា ទ្យក្លចិត្តាទទា ឃទយាឆាតំ កក្ខតិ, តត្ត ទេឥឃតាឃ ចចត្តាតំ ឃទព្លទេបិ, តំ កាតុំ ឃក្កា តាឌិឃឃ្ស ចត្តុទតា ឃព្ភាចា៝

ទេឥឃំ ឌាតទត្តា យក្កក្លាឃិកបុទិទឃា ទេឥឃទកា៝ កកចាបិ ទ្យក្លឃ្ស ទេឥឃទកា៝ “ទ្យក្លត្តទេឥឃទកតា”តិ ចា បិទេធា, ទ្យក្លត្តក្លាឃិទកាតិ អទព្ទា៝

បិចកាឥទឃា ឃឆា ព្ទត្ថតាឌិតិ ឆាទេឆត្តិ, ៦ចំ ឆាឆេឃយាតា៝ យាទលត្តិកទ្យក្លាកិឈាទេតតាតិ ព្ទយិតា អតិបិកទេឌត ឌាតិឌទាទ្យក្លចិឈាតឌទឃាកាឥទឃា ឥទឃ្សតិ៝ តទេតាតិ បទិទេចទេតា ក្ខទ្ទិ៝ កណ្ហ ទឃាឃាឌិ ឃត្ថិ ពាត្ថទ្ឆទ្ឆឥតាឌិ ឌតក ឆាតុទក្លាក ឃយាទឃាកទេតា កាឃឃ្ស អាឆាឆេតទ្យក្លិ ទ្យក្លិ៝ ទឃឃុ ទកឃុឌិតិ តិឃ្សុឃ្ស ចា ចុឃ្សុឃ្ស ចា ក្ខបិទាតក្លទត្ថឃុ ឃព្ទាយិ ចក្លទទាកាឌិទ្យក្លិ ឃព្ទាឃត្តកតំ ៦ចំបកាទទេចាតិ ឃព្លិបិត្តា ឥទឃ្សទត្តាតិ អទព្ទា៝

ទ្យក្លឃច្ចតិទ្កឃចណ្ហុតា តិក្ខិតា៝

១៝ ឃយុឥឃឃច្ចតិទ្កឃចណ្ហុតា

១០២៝ ក្ខត្តទបឥទលិបំ កត្តា “បុតព្ភចកទលំ បុទតាព្ភទចា”តិអាហ៝ “យទតាឃយុទឃ្សា”តិ ៦ត្ត យទតា ចិឃ ច បុទិយបឥឃ្ស ឈ្លកាទត្តតា ឥទ្កព្ទា៝ អឆ ចា ឃឹលទ្ទត ព្ទក-ឃទ្ទត កយិឃត្តត្តា កិទិឃាចាចកឃ្ស ឃទ្កឃ្ស អឥឃ្សុតំ ឥទ្កព្ទំ ឃឆា “អប្បុបកក្លតឃិទលិ អាប្បុបិទកា”តិ៝ “តទ្ទិតា”ព្ទតិ ឆាហុចចតតិទ្កឃា ចិចិត្តត្តា ចា តទ្ទិតាតំ អកិឆាតលក្លលត្តា ចា “បុតព្ភចំ ទឥតិ”តិអាឌិឃុ អទព្ទឃុ ទបិទតាព្ភចិកឃទ្កឃិទ្ទិ ឥទ្កព្ទា៝ តត្ត កយុឃហឌាតា បុតព្ភចំ ទឥតិ, កយុឃហាឃក្ខតា តឥឃហឌាតា បុតព្ភចាឃ ឃំចត្តតិ, ទ្យចិឆាបិ បុតប្បុតំ កទច តិព្ទាទត្តតិ៝ ទតទតចាហ “បុតព្ភចឃ្ស ឥាឃិកាបឹ”តិអាឌិ៝ ទបិទតាព្ភចិកាទឃចាតិ តាយំ លកតឹតិ បុតព្ភចំ ឥាឃិកាបិ អឥាឃិកាបិ បុតព្ភចំ ទឥតិទច្ចច ទបិទតាព្ភចិកាតិ ឃយាតចិបិកាតិ តាយំ លកតិ ឃយាតឃកាចត្តា តឥាតុកាចត្តា ច៝ ៦ចំ ព្ទតទឃុ ឥទ្កព្ទំ៝ តត្ត ក្ខបឆិយិយ្យឃឆាតិព្ទាទត្ត អត្តកាទច ចិបច្ចតកយុំ ៦តិឃ្សាតិ ក្ខបឆិទចបក្កា៝ តត្ថតទ្ទត តត្ថិ, ទព្ភាតទ្ទត ទាទកា៝ ទឃា ច តត្ថិទាទកា, ឃា ច តណ្ហា, ក្ខកឃទេតំ ៦កត្ត, ឍ្យព្ភាតទេច តាតត្តិ តណ្ហា “តត្ថិទាទកត ឃទ្ទិ អត្តទេតា ៦កត្ត កតា”តិ ចុត្តា៝ ទាកឃព្ទទត្ថត “ក្ខប្បត្តឃ្សា”តិ ចុត្តំ៝ ទ្យបិទ្យបកចទាទកា ចិឃុំ ចក្លតឹតិ កាយកទច ៦ច កចបត្តតាក្ខប្បត្តិ ចុត្តាតិ ទចឌិតព្ទា៝

ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨸᩥᨿᩁᩪᨸᩮ ᨸᨮᨾᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᩅᩈᩮᨶ “ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩦ”ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᩅᩣ, ᨸᩩᨶᨸ᩠ᨸᩩᨶᩴ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᩅᩈᩮᨶ “ᨶᩥᩅᩥᩈᨲᩦ”ᨲᩥ, ᨸᩁᩥᨿᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᨶᩩᩈᨿᩅᩈᩮᨶ ᩅᩤ ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨶᩥᩅᩮᩈᩣ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᩈᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᨲ᩠ᨳᩥ ᨾᨶᩩᩔᩈᩮᩣᨽᨣ᩠ᨣᩮ ᨨᩮᨠᨲ᩠ᨲ ᨧ᪨ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᨧᨠ᩠ᨡᩩᨠᩴ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨾᩣᩉ, ᩈᨸᩈᩣᨴᩴ ᩅᩤ ᨾᩴᩈᨸᩥᨱ᩠ᨯᩴ᪨ ᩅᩥᨸ᩠ᨸᩈᨶ᩠ᨶᨸᨬ᩠ᨧᨸᩈᩣᨴᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᩁᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᨶᩦᩃᨸᩦᨲᩃᩮᩣᩉᩥᨲᨠᨱ᩠ᩉᩮᩣᨴᩣᨲᩅᨱ᩠ᨱᨸᩈᩣᨴᩴ᪨ ᩁᨩᨲᨸᨶᩣᩊᩥᨠᩴ ᩅᩥᨿ ᨡᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᩋᨠ᩠ᨡᩥᨲᩣᩁᨠᩮ ᨩᩮᩣᨲᨾᩣᨶᩴ᪨ ᩅᩥᨸ᩠ᨸᨠᩥᨱ᩠ᨱᩴ ᩅᩥᨿ ᩃᨾ᩠ᨻᨠᨱ᩠ᨱᨻᨴ᩠ᨵᩴ᪨ ᨲᩩᨦ᩠ᨣᩣ ᩏᨧ᩠ᨧᩣ ᨴᩦᨥᩣ ᨶᩣᩈᩥᨠᩣ ᨲᩩᨦ᩠ᨣᨶᩣᩈᩥᨠᩣ, ᩑᩅᩴ ᩃᨴ᩠ᨵᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩴ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨥᩣᨶᩴ᪨ “ᩃᨴ᩠ᨵᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩣ”ᨲᩥ ᨧ ᨸᩣᨮᩮᩣ᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩈᨲᩥ ᨲᩩᨦ᩠ᨣᩣ ᨶᩣᩈᩥᨠᩣ ᨿᩮᩈᩴ, ᨲᩮ ᨲᩩᨦ᩠ᨣᨶᩣᩈᩥᨠᩣ᪨ ᩑᩅᩴ ᩃᨴ᩠ᨵᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨥᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᨩᩥᩅ᩠ᩉᩣ.ᨸᩮ... ᨾᨬ᩠ᨬᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᨱ᩠ᨱᩣ ᩈᨱ᩠ᨮᩣᨶᨲᩮᩣ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᨲᩮᩣ ᨧ᪨ ᨾᨶᩴ...ᨸᩮ... ᩏᩊᩣᩁᩮ ᨾᨬ᩠ᨬᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲᩦᨲᩣᨴᩥᩋᨲ᩠ᨳᩅᩥᨧᩥᨶ᩠ᨲᨶᩈᨾᨲ᩠ᨳᩴ᪨ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩣ ᨸᨭᩥᩃᨴ᩠ᨵᩣᨶᩦᨲᩥ ᩋᨩ᩠ᨫᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᨶᩥ ᩈᩁᩦᩁᨣᨲᩣᨶᩦᨲᩥ ᨻᩣᩉᩥᨴ᩠ᨵᩣ ᨧ ᩅᩥᩃᩮᨸᨶᨣᨶ᩠ᨵᩣᨶᩦᨲᩥ᪨ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩦᨲᩥ ᨿᨴᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨲᨴᩣ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩦᨲᩥ ᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᩮᨶ ᨣᩉᩥᨲᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨠᩥᩁᩥᨿᩣ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᩅᨲ᩠ᩅᩣ, ᨶᩥᩅᩥᩈᨾᩣᨶᩣ ᩃᨠ᩠ᨡᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣᨠᩣᩁᩮᨶ᪨ ᨶ ᩉᩥ ᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩉᩥ ᨶᩣᨶᨲ᩠ᨲᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ᪨ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩣᨲᩥ ᨧ ᩋᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᩣ ᩉᩮᨲᩩᨽᩣᩅᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ᪨ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩦᨲᩥ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩮᩣ ᨹᩃᨽᩣᩅᩮᨶ “ᨿᨴᩥ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩑᨠᨶ᩠ᨲᩮᨶ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩦ”ᨲᩥ᪨ ᩈᩮᩣ ᩉᩥ ᨲᩮᨶ ᩏᨸᨿᩮᩣᨩᩥᨲᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨

ᩈᨾᩩᨴᨿᩈᨧ᩠ᨧᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪒᪨ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩈᨧ᩠ᨧᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪒᪐᪓᪨ ᩋᨶᩩᨸᩉᨲᩮᨲᩥ ᩋᨶᩩᨴ᩠ᨵᨭᩮ, ᩋᨸ᩠ᨸᩉᩦᨶᩮᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨

ᩈᩦᩉᩮᩣ ᩅᩮᨵᨠᩴ ᨸᨭᩥᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᨶ ᩏᩈᩩᩴ, ᩈᩩᨶᨡᩮᩣ ᩃᩮᨯ᩠ᨯᩩᩴ ᨸᨭᩥᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᨶ ᨸᩉᩣᩁᨠᩴ᪨ ᩋᩁᩥᨿᨾᨣ᩠ᨣᩅᩈᩮᨶ ᩅᩥᩁᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᩋᨸ᩠ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᨠᩁᨱᩅᩈᩮᨶ ᨶᩥᩁᩩᨩ᩠ᨫᨲᩥ᪨ ᩋᨶᨸᩮᨠ᩠ᨡᨲᩣᨿ ᨧᨩᨶᩅᩈᩮᨶ ᩉᩣᨶᩥᩅᩈᩮᨶ ᨧ ᨧᨩᩦᨿᨲᩥ, ᨸᩩᨶ ᨿᨳᩣ ᨶ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ, ᨲᨳᩣ ᨴᩪᩁᨠ᩠ᨡᩥᨸᨶᩅᩈᩮᨶ ᨸᨭᩥᨶᩥᩔᨩ᩠ᨩᩦᨿᨲᩥ, ᨻᨶ᩠ᨵᨶᨲ᩠ᨳᩣᨿ ᨾᩮᩣᨧᨶᩅᩈᩮᨶ ᨾᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᩋᨶᩣᩃᨿᩅᩈᩮᨶ ᨶ ᩋᩃ᩠ᩃᩦᨿᨲᩥ᪨ ᩋᩣᩃᨿᩉᨶᩴ ᩈᨾᩩᨴᨿᩮᩣ, ᨲᨸ᩠ᨸᨭᩥᨸᨠ᩠ᨡᩅᩈᩮᨶ ᩋᨶᩣᩃᨿᩉᨶᩴ᪨

ᩋᨸ᩠ᨸᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨸ᩠ᨸᨬ᩠ᨬᩣᨸᨶᩴ, “ᨲᩥᨲ᩠ᨲᩋᩃᩣᨻᩩ ᩋᨲ᩠ᨳᩦ”ᨲᩥ ᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩣᨽᩣᩅᩴ ᩅᩤ᪨ ᨲᩥᨲ᩠ᨲᩋᩃᩣᨻᩩᩅᩃ᩠ᩃᩥᨿᩣ ᩋᨸ᩠ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᩴ ᨠᩁᩮᩣᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨸᩩᩁᩥᩈᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᨾᨣ᩠ᨣᩮᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ, ᨲᩔ ᨲᩔᩣ ᩋᨸ᩠ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᨾᩪᩃᨧ᩠ᨨᩮᨴᩴ ᩅᩥᨿ ᨾᨣ᩠ᨣᩔ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩔ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨸᩉᩣᨶᩴ᪨ ᨲᨴᨸ᩠ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᩥᨿ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨿ ᩋᨸ᩠ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᨽᩪᨲᩴ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᩴ ᨠᨱ᩠ᨯᩮᩣ᪨ ᨽᩪᨲᩥᨿᩪᨸᨿᩮᨿ ᨠᨾ᩠ᨾᨶ᩠ᨲᩁᩮ ᩅᩥᨿ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᩴ, ᨧᩮᩣᩁᨥᩣᨲᨠᩣ ᩅᩥᨿ ᨾᨣ᩠ᨣᩮᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ, ᨸᩩᩁᩥᨾᩣ ᩅᩤ ᩏᨽᨿᩣ ᨾᨣ᩠ᨣᩮᨶ ᨶᩥᩁᩩᨴ᩠ᨵᩣᨿ ᨸᩥᨿᩁᩪᨸᩈᩣᨲᩁᩪᨸᩮᩈᩩ ᨶᩥᩁᩩᨴ᩠ᨵᩣᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩈᨾᩦᨸᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᨲ᩠ᩅᩣ, ᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᩣ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᩴ ᩋᩣᨣᨾ᩠ᨾ ᨶᩥᩁᩩᨴ᩠ᨵᩣᨿᨸᩥ᪨

ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩈᨧ᩠ᨧᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

៣។ មគ្គសច្ចនិទ្ទេសវណ្ណនា

១០៥។ អញ្ញមគ្គបដិក្ខេបនត្ថន្តិ តិត្ថិយេហិ កប្បិតស្ស មគ្គស្ស ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទាភាវំ បដិក្ខេបនត្ថន្តិ អត្ថោ, អញ្ញស្ស វា មគ្គភាវបដិក្ខេបោ អញ្ញមគ្គបដិក្ខេបោ។ បុគ្គលស្ស អរិយភាវករត្តា អរិយំ ករោតីតិ អរិយោ, អរិយផលបដិលាភករត្តា អរិយំ លភាបេតិ ជនេតីតិ អរិយោ។ អត្ថតោ កិច្ចវសេន ផលវសេន ច អរិយភាវលាភោ ឯវ វុត្តោតិ ទដ្ឋព្វោ។ អដ្ឋ អង្គានិ អស្សាតិ អញ្ញបទត្ថសមាសំ អកត្វា "អដ្ឋង្គានិ អស្ស សន្តីតិ អដ្ឋង្គិកោ"តិ បទសិទ្ធិ ទដ្ឋព្វា។

ចតុរង្គសមន្នាគតា វាចា ជនំ សង្គណ្ហាតីតិ តព្វិបក្ខវិរតិសភាវា សម្មាវាចា ភេទករមិច្ឆាវាចាបហានេន ជនេ សម្បយុត្តេ ច បរិគ្គណ្ហនកិច្ចវតី ហោតីតិ "បរិគ្គហលក្ខណា"តិ វុត្តា។ យថា ចីវរកម្មាទិកោ កម្មន្តោ ឯកំ កាតព្វំ សមុដ្ឋាបេតិ និប្ផាទេតិ, តំតំកិរិយានិប្ផាទកោ វា ចេតនាសង្ខាតោ កម្មន្តោ ហត្ថបាទចលនាទិកំ កិរិយំ សមុដ្ឋាបេតិ, ឯវំ សាវជ្ជកត្តព្វកិរិយាសមុដ្ឋាបកមិច្ឆាកម្មន្តប្បហានេន សម្មាកម្មន្តោ និរវជ្ជសមុដ្ឋាបនកិច្ចវា ហោតិ, សម្បយុត្តធម្មេ ច សមុដ្ឋាបេន្តោ ឯវ បវត្តតីតិ "សមុដ្ឋានលក្ខណោ"តិ វុត្តោ។ កាយវាចានំ ខន្ធសន្តានស្ស ច សំកិលេសភូតមិច្ឆាអាជីវប្បហានេន សម្មាអាជីវោ "វោទានលក្ខណោ"តិ វុត្តោ។

អត្តនោ បច្ចនីកកិលេសា ទិដ្ឋេកដ្ឋា អវិជ្ជាទយោ។ បស្សតីតិ បកាសេតីតិ អត្ថោ។ តេនេវ ហិ អង្គេន តត្ថ បច្ចវេក្ខណា បវត្តតីតិ។ តេនេវាតិ អត្តនោ បច្ចនីកកិលេសេហិ សទ្ធិន្តិ អត្ថោ។

កិច្ចតោតិ បុព្ពភាគេហិ ទុក្ខាទិញាណេហិ កត្តព្វកិច្ចស្ស ញាណេន និប្ផត្តិតោ, ឯកស្សេវ វា ញាណស្ស ទុក្ខាទិប្បកាសនកិច្ចតោ។ តីណិ នាមានិ លភតិ កាមសង្កប្បាទិប្បហានកិច្ចនិប្ផត្តិតោ។ សិក្ខាបទវិភង្គេ (វិភ។ ៧០៣ អាទយោ) "វិរតិចេតនា សព្វេ សម្បយុត្តធម្មា ច សិក្ខាបទានី"តិ វុត្តាតិ តត្ថ បធានានំ វិរតិចេតនានំ វសេន "វិរតិយោបិ ហោន្តិ ចេតនាយោបី"តិ អាហ។ មុសាវាទាទីហិ វិរមណកាលេ វា វិរតិយោ សុភាសិតាទិវាចាភាសនាទិកាលេ ច ចេតនាយោ យោជេតព្វា, មគ្គក្ខណេ វិរតិយោវ ចេតនានំ អមគ្គង្គត្តា។ ឯកស្ស ញាណស្ស ទុក្ខាទិញាណតា វិយ ឯកាយ វិរតិយា មុសាវាទាទិវិរតិភាវោ វិយ ច ឯកាយ ចេតនាយ សម្មាវាចាទិកិច្ចត្តយសាធនសភាវាភាវា សម្មាវាចាទិភាវាសិទ្ធិតោ, តំសិទ្ធិយញ្ច អង្គត្តយត្តាសិទ្ធិតោ ច។

បុព្ពភាគេបិ មគ្គក្ខណេបិ សម្មាសមាធិ ឯវាតិ យទិបិ សមាធិស្សុបការកានំ អភិនិរោបនានុមជ្ជនសម្បិយាយនព្រូហនសន្តសុខានំ វិតក្កាទីនំ វសេន ចតូហិ ឈានេហិ សម្មាសមាធិ ភិន្ទិត្វា, តថាបិ វាយាមោ វិយ អនុប្បន្នាកុសលានុប្បាទនាទិចតុវាយាមកិច្ចំ, សតិ វិយ ច អសុភាសុខានិច្ចានត្តេសុ កាយាទីសុ សុភាទិសញ្ញាបហានចតុសតិកិច្ចំ, ឯកោ សមាធិ ចតុក្កជ្ឈានសមាធិកិច្ចំ ន សាធេតីតិ បុព្ពភាគេបិ បឋមជ្ឈានសមាធិចិត្តេ ឈានសមាធិ បឋមជ្ឈានសមាធិ ឯវ មគ្គក្ខណេបិ, តថា បុព្ពភាគេបិ ចតុត្ថជ្ឈានសមាធិចិត្តេ ឈានសមាធិ ចតុត្ថជ្ឈានសមាធិ ឯវ មគ្គក្ខណេបីតិ អត្ថោ។

ចឌឹកេឌស្ស ស្ថបការកោ ចិតក្កោ សាចន្ថាគចន្ថចឌឹកេឌតិចត្តគបចត្តគករាយ សយ្ថាចាចាយបិ ស្ថបការកោ ៩ចាតិ “ស្ថាយ”ត្តិអាឌិយាហ៑ ចឌឹកេឌតិឃាយិកា ចាចា កាឃិកកិរិឃាតិឃាយកស្ស សយ្ថាកយ្ថត្តស្ស ស្ថបការិកា៑ ឡាឌំ ឌិរិឃត្តិ ចត្សយ្ថប្បឆាគឌិរិឃំ៑ ពតិឃោតិ តិប្បត្តិឃោ, កិន្ធាឌិសការច ចា៑ សយត្ថេសិត្វាតិ ស្ថបឆាទេត្វា៑

បុរិយាតិ ទេ្វ សន្ធាតិ ស្កុលិប្ញាតិ សប្ពេត្ថា៑ ឡាដ្ឋំ កត្តត្តិ តិទោឆយក្កេស្ម តិត្ថកាចំ ឌស្សតិ, ត អកិតត្ថតំ, តត្ថិត្ថការចោឃច ច តត្វ កយ្ថកទាំ ឌដ្ឋាំ៑

កិន្ធទាតិ បរិញ្ញាឌិតា៑ អាទយ្ថលបដិចេឆាតិ សន្ធិកិរិឃាបដិចេឆយាហ៑ សញ្ញាយិ បដិចេឆញាាំ ទលិក្ប្តូទត្តិ កស្ថា ចុត្តំ, តត្ ស្កុហាឌិបដិចេឆា ច បដិចេឆាច, ត ច ទសា ទលិក្ប្តូទោតិ? ត, កោចទលេត បដិចេឆ-សទ្ធេត ស្កុហាឌិបដិចេឆាតំ អចចតឹយត្តា, បដិចេឆតិយិត្តត្តា ចា ស្កុហាឌិចទសេត បចត្តំ ឝ្កូលាឌឹស្ម បុត្ញាការេក ញាាំ “បដិចេឆា”តិ ចុត្តំ, ត បដិចេឆត្តា, បដិចេឆក្ខុតោយច បត ញាាំ សត្ថាឃាហ “សញ្ញាយិ បដិចេឆញាាំ ទលិក្ប្តូទ”ត្តិ៑ ស្កុហបរិបុន្ធាញាាណាតិបិ សចតញាាណា ៩ច អចទោឆំ កន្ធត្តិតិ “សចតឆាទលាសយ្ថសតញាាំ ទលិកិឃ”ត្តិ តិចិឆទយច ញាាណយាហ៑ ស្កុហាឌឹហិ សន្ធបរិក្កុលប្ញាត បរិក្កុទហា៑

បទឃាទកាតិ កិរិឃា, ចាឃាទយា ចា៑ តស្ស យហត្តតទស្ស ឡាន្ធិតញ្ញាតំ ឝ្កុទតទតន្ធា ស្ថបយាហិ ឌស្សតិ “កចក្កកហលត្វ”ត្តិអាឌិតា៑

បកឈាតត្តិ ៩ត្វ កតយក្កោ “បក”ត្តិ ចុន្ធតិ៑ ទឃត ក្បិទឃត ការទលាត កាយចិតក្កោ ស្ថប្បឆ្ជតិ, ទសា តស្ស កតយក្កោតិ តស្ស ឈាទតា បកឈាទតា៑ ស្ថស្សុក្កោទបត្វាតិ ស្ថឌ្ឌំ ស្ថឌ្ឌំ សត្តិចិទសសឃុត្តំ កត្វា, ចទឆ្ឆតាតិ អទត្វា៑

បិត្យូត្ថាឃំ ចិកទត្តស្វតិ កតទបិត្យូត្ថាឃំ? ឆយ្ថសក្កទហ តាច អដ្ឋ កសិលាតិ ឌស អស្មកា ចត្តាទោ ឲ្រាហុចិហារា ចត្តារិ អារុប្បាតិ ចិកត្តាតិ, អាកទយស្ម ឌស អត្ស្សតិឃោ អាហារេ បដិក្វលសញ្ញា ចត្ឆាត្ចចត្វាតត្តិ ឡាយាតិ ចាតិ តត្វ តត្វ ចិកត្តំ៑ ឡាទយស្ម តឹស្វតិ កាយាឌឹស្ម តឹស្ម ធាទតស្ម៑

យិន្ធាចាចាសត្ថាតាឃាតិ ៩ទតត ៩កាឃ ទចតតាឃ បហាតត្ថា៩កត្តំ ឌស្សតិ៑ ឡាឆ អរិឃសាចកោ សកល្យាណបុត្ថជ្ជតកោ ទសក្កោ៑ កាឃន្ធារចិតិក្កុយាតិ អាឌឹចទហត្កទតា បិលាតិបិតាឌិតា ចិស្ម ចិស្ម ចិទយាំ ទឃាទដតត្ថា៑

អឃំ បតស្សាតិ យក្កការចេត ចត្ត្តិឆយិ ៩កទត្តត កទហត្វា អស្ស យក្កស្ស អឃំ ឥសាតចទសត សត្ថាសឌិសសត្ថាសឌិស៩កន្ធសឌិសតា ចិទសទសា៑ បិឌកញ្ញាតតិឃាទយត ទហាតឹតិ ឡាឆ បិឌកញ្ញាតតិឃាយំ ស្ខុទំ កត្វា អាហ, អដ្ឋសាលិតិឃំ បត ចិបស្សតាតិឃាយំ តត្វ សត្ថាចាគាចិទោឆទតា, ឡាឆ បត សយ្ថសិតញ្ញាតបុក្កុលញ្ញាសឃចាគតិចត្តតទតា បិឌកញ្ញាតតិឃាយំ៑ ចិបស្សតាតិឃាទយា បត សាឆារលត្តា

ន្តសាបិ ន បដិក្ខិបេន្តោតិ ទស្សេន្តោ៑ អញ្ញោ ធាតុរិយធាតា ចក្ខុយាតា ចិកខិតន្តោតិ ឃធាចុត្តរេយច តាច បិងកប្បាតតិយាមំ ចិកឌេន្តោ អាហ “បិងកប្បាតតិយារេយត តាចា”តិ៑

អាទុរេប្យ ចតុក្កបញ្ចក…បេ… ចុត្តំ អដ្ឋ សាលិតិយត្តិ អធិប្បាយេយា៑ តត្រ តត្ថ “អាទុរេប្យ តិកចតុក្កប្បាតំ ស្តបុជ្ជតី”តិ ចុត្តំ, ន “ចតុក្កបញ្ចកប្បាត”ត្តិ? សច្ចំ, យេសុ បត និសេយា អត្ថិ, តេសំ ស្តបុត្តិងស្សេតត, តេតត្ថតោ ចតុក្កបញ្ចកប្បាតំ ស្តបុជ្ជតីតិ ចុត្តរេយច ហោតីតិ ឧចយាហាតិ ចេឌិតព្វា៑ សយុងាឃញ្ចា អបេក្ខិត្វា “តញ្ចា លេកុត្តរំ, ន លេកិយ”ត្តិ អាហ៑ ចតុត្ថប្បាតរេយច ហិ លេកិយំ តត្ថ ស្តបុជ្ជតិ, ន ចតុក្កំ បញ្ចកញ្ចាតិ៑ ឧត្ថកចត្តិ បិងកប្បាតស្ស អកាចា កធំ ងដ្ឋាតិ អតេ្ថា៑ តំឈសាតិកាច តស្ស តត្ថ តយោ យក្កា ស្តបុជ្ជត្តិ តប្បាតិកំ បធេយផលិឌី បិងកំ កត្វា ស្តបរិយក្កកាចតាឃាតិ អធិប្បាយេយា, តិកចតុក្កប្បាតិកំ បត យក្កំ កាចេត្វា តត្តុប្បត្តស្ស អនុបប្បាតំ តប្បាតិកំ ផលញ្ចា បិងកំ កត្វា ស្តបរិយក្កកាចតាឃ អញ្ញាឈសាតិកាបិ ស្តបុជ្ជត្តីតិ ឈសាតក្កាឌិតិឃាមិកា បុត្តាកិសក្ខាសេយាបត្តិ បិងកំ, ន សមុសិតព្វាតិ ផលស្សបិ បិងកតា ងដ្ឋា៑

ចុក្ខងាកាណាឌីតំ ទុបិឌិលត្យអាសេមុលាត្តា តេកុខុសក្កប្បាឌីតំ កសិលាឌិតំតំកុសលិសមុលាសេមុលាត្តា សមុចាចាឌីតំ អក្កាតំ តំតំចិសមិតព្វាឌិអាសេមុលាត្តា “ឃធាត្រុប”ត្តិ អាហ៑ តងត្រុបេបិតិ អចិប្បឌិសាសកសីលំ ចាឃាមស្ស ចិសេសបច្ចយោតិ សីលិត្រុបតា ចាឃាមស្ស ចុត្តា សមុឃុត្តស្សបិ, សមុឃុត្តស្សេច ន ចចតតោ “សីលក្ខមិយំ បតិដ្ឋិតស្សា”តិ អចត្វា “បតិដ្ឋមាតស្សា”តិ ចុត្តំ៑ តេចតសោ អសមេុសោតិ “ឧកាសេក្ខោ”តិ ឧត្តុ ចុតេត្តត សតាសេក្ខត តេចតសោ សក្ខិតតា៑ តេតភាហ “ត្តតិ…បេ… ឃុចិហិតចិត្តាសេក្ខស្សា”តិ៑

អាសចក្ខុយពាលាស្ស ចិឌ្ឍាកាសេចា ចុតេត្តាតិ អាសចក្ខុយសក្ខាតេ យេក្ក តីហិ លត្តដ្ឋហិ សក្កហិតេ បញ្ញាក្ខុតេ្ត ចិឌ្ឍា, សីលស្ស ចតុត្តញ្ចា ឈសាភាតំ ចទលាកាសេចា ចុតេត្តាតិ ត្តតេទេ ឌេ្វ លត្តា ចទលា៑ ឃត្តិ ឧតេតត តិត្តាតំ កឆ្ឆត្តិតិ ឃាតំ, ចិបស្សតាច ឃាតំ ចិបស្សតាឃាតំ៑ សីលំ សមាធិស្ស ចិសេសបច្ចយោ, សមាធិ ចិបស្សតាឃាតិ សមេធស្ស ស្តបកាសត្តា សីលក្ខុតេ្ត ន សមេធយាតេត សក្កហិតោ៑ ចិបស្សតាឃាតេត កាសេមុ អាឌីតចំ ចិកាសេចតេ្តា សមេធយាតេត តិទាមិសំ ឈសាតសុលំ អបរិច្ចងតេ្តា អត្តក្ខឃកុមុក្កំ ចិចេជ្ជតិ៑ បញ្ញា ចិឃ យោហស្ស, សីលសមាឆយោ ន ងោសលោកាតំ ស្តត្រុចិបច្ចតីកា អងោសាសលោកេហិ សាឆតព្វាត្តា៑ សីលសមាធិបញ្ញាយោកតោ អាឌិមជ្ឈបរិយោសាតកល្យាណា៑ សីលិឌីតិ ហិ សាសតស្ស អាឌិមជ្ឈបរិយោសាតត្តិ៑ ឃស្មិ ធិតោ យក្កដ្ឋោ ផលដ្ឋោ ន អរិយោ ហោតិ, តំ យក្កផលសក្ខាតំ លត្តត្តឃសក្កហិតំ សាសតំ អរិឃក្ខុមិ៑

យក្កសច្ចតិក្ខេសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

សុត្តត្តកាឌតីឃចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

១៑ អកិឆមុកាឌតីឃចណ្ណតា

១០៩-១១០៖ អរិយសច្ច-សច្ចោ សមុទយេ វត្តមានោ បរិញ្ញាភិសមយាទីហិ តេ ឯកត្តបហាតព្ពេ តណ្ហាសង្ខាតេ សមុទយេ បវត្តតិ, ន បហាតព្ពបរិញ្ញេយ្យេសុ អវសេសកិលេសាវសេសាកុសលេសុ អប្បហាតព្ពេសុ ច សាសវកុសលមូលិកេសុ សាសវកុសលេសូតិ សប្បទេសោ តត្ថ សមុទយោ ហោតិ, កេវលំ សច្ចសទ្ទេ និប្បទេសោតិ អាហ "និប្បទេសតោ សមុទយំ ជហតី"ន្តិ។ ទុក្ខនិរោធា បន អរិយសច្ចទេសនាយំ ឆន្ទោ និប្បទេសោ ឯវ៉ា ន ហិ តតោ អញ្ញោ ឆន្ទោ អត្ថិ, យោ សច្ចទេសនាយំ ទុក្ខ និរោធោតិ ច វត្តព្វោ សិយា, យទ្ទាបិ អដ្ឋង្គិកមគ្គង្គិកវារេសុ អវុត្តោ នត្ថិ, តស្មា សមុទយមេវ "និប្បទេសតោ ជហតី"ន្តិ វទតិ តស្ស សព្វត្ថ ពាសុបិ វារេសុ អវុត្តស្ស ជហិតព្វា អវុត្តសមុទយជហនត្ថាយបិ ហិ សច្ចទេសនាយំ "តត្ថ កតមោ ទុក្ខសមុទយោ? តណ្ហា"តិ វចនំ កេវលាយ តណ្ហាយ សច្ច-សច្ចស្ស បវត្តិជហនត្ថន្តិ។ ទេសនាវសេន បន តំ តំ សមុទយំ ជហេន្តោ ទុក្ខ តស្ស តស្ស បហានវសេន និរោធោ អដ្ឋង្គិកមគ្គង្គិកសព្វលោកុត្តរកុសលវសេន យទ្ទា ច អរិយសច្ចទេសនាយំ ន វុត្តោតិ ទុក្ខានិ ច តត្ថ សប្បទេសានិ ជហិតានិ ហោន្តីតិ តានិ ច និប្បទេសានិ ជហិត្វា សច្ចទេសនា វុត្តាតិ វត្វា ចត្តារិ បច្ចយសង្ខាតត្តា កម្មកិលេសវសេន ជាតិអាទិទុក្ខស្ស មូលភូតត្តា អវត្វា

និរោធសច្ចំ...បេ... បច្ចាហាការេហិ និទ្ទិដ្ឋត្តា អរិយសច្ចទេសនតោ សច្ចទេសនាយ វិសេសំ ទស្សេតិ។ តត្ថ "តិណ្ណន្នំ កុសលមូលានំ អវសេសានញ្ច សាសវកុសលានំ បហាន"ន្តិ ឯត្ថ តេសំ បច្ចយានំ អវិជ្ជាតណ្ហុបាទានានំ បហានវសេន, អវិជ្ជាទីសុ វា បហីនេសុ តេសំ អប្បវត្តិវសេន វុត្តន្តិ វេទិតព្វំ។ ន ហិ កុសលំ បហាតព្វន្តិ។ បហានន្តិ ច យទគ្គិច្ចវសេន តទនិរោធគមនំ និរោធំ ទស្សេតិ, និរោធទស្សេន វា តណ្ហាទីនំ អប្បវត្តិការេន បហានន្តិ ទដ្ឋព្វំ។

យទិបិ "បុព្វេវ ខោ បនស្ស កាយកម្មំ វចីកម្មំ អាជីវោ សុបរិសុទ្ធោ ហោតិ, ឯវមស្សាយំ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆតី"តិ (ម. និ. ៣.២៨៩) លោកុត្តរមគ្គក្ខណេ អដ្ឋង្គិកមគ្គបារិបូរិយា រូបនិស្សយទស្សនត្ថំ វុត្តំ វុត្តំ, តថាបិ "បុព្វេវ ខោ បនា"តិ វចនំ កាយកម្មាទីសុ សុទ្ធិយា ទុវិធរូបនិស្សយតំ, វណ្ណាទីសុ អសមាទិន្នស្ស អសំយុត្តស្ស អសមុច្ឆិន្នស្ស អាជីវដ្ឋាទុបស្សិតោ វិហរតោ នានេវ ចុដ្ឋានកាមិនិយា វិបស្សនាយ អាយតិំ បច្ចុប្បាទានក្ខន្ធេសុ អបវំ គច្ឆន្តេសុ សត្តសង្ខារេសុ វិវដ្ដនវសេន, បរិនោត្ថុវិកតណ្ហាយ បហីយមានាយ កិលេសទុក្ខការេន, កាយិកចេតសិកទរថសន្តាបបរិឡាហេសុ បហីយមានេសុ បស្សទ្ធកាយចិត្តវសេន កាយិកចេតសិកសុខេ បដិសំវេទិយមានេ "យា តថាភូតស្ស ទិដ្ឋិ, សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋី"តិអាទិនា (ម. និ. ៣.២៨៩) វុត្តានំ វុដ្ឋានកាមិនីវិបស្សនាក្ខណេ បវត្តានំ បញ្ចន្នំ សម្មាទិដ្ឋាទីនំ អង្គានំ អាសន្នតរូបនិស្សយតំ ទស្សេតីតិ អាសន្នតរូបនិស្សយវសេន បញ្ចង្គិកំ មគ្គំ វត្វា ធម្មតាវិធិនា បុគ្គលានំ អញ្ញាសយវសេន បញ្ចង្គិកមគ្គទេសនាយ បវត្តំ ទីបេតិ។ តេនាហ "បុព្វេវ ខោ...បេ... សុបរិសុទ្ធោ ហោតីតិ វចនតោ"តិអាទិ។ ឯវមិទំ វចនតោតិ និស្សក្កវចនំ ទេសនុបាយស្ស ញាបកនិទស្សនំ ហោតិ, វចនតោតិ វា អត្ថតោ វចនានុរូបំ បញ្ចង្គិកោបិ មគ្គោ បដិបទា ឯវាតិ កថំ ទេសិតោតិ អធិប្បាយោ គហេតព្វោ? ទេសនានុរូបំ, តស្មា តំ ទេសិតន្តិ ទស្សេតិ។ បញ្ចង្គិកវារោបិ និទ្ទិដ្ឋោ ឆមូលគ្គាហកេហិ។ អថ វា "បុព្វេវ ខោ បនស្សា"តិ វចនតោ អញ្ញាសយវិសេសការណនិទស្សនតោ បុគ្គលជ្ឈាសយវសេន បញ្ចង្គិកោ យទ្ទាបិ បដិបទា ឯវាតិ ទេសិតោ ហោតីតិ អាហ "បុព្វេវ ខោ បន...បេ... វចនតោ បន...បេ... ទេសិតោ"តិ, តស្មា តំ សុត្តន្តេ ទេសិតនយំ ទស្សេតុំ បញ្ចង្គិកវារោបិ និទ្ទិដ្ឋោ កថំ ទេសិតោ ទេសនាយាតិ

អត្ថោ។

ឈានេហិ ឯសនាបវេយោ, កាចនាបវេយោ វា ឈានាកិតិបវេយោ។ ឯកេកស្មិំ កោដ្ឋាសេ ចតុក្ក ចតុក្ក នយវសេន ទស្សេតិ គហណានុលត្តិ វេជិនត្ថា។ យថា បន បិណ្ឌ ឋិតា, តថា ឯកេកិស្សា បដិបទាយ សុញ្ញតាទីសុ ច បច្ចា បច្ចា កោដ្ឋាសេ យោជេត្វា បិណ្ឌកាមនំ គណត្តិ វិញ្ញាយតិ។ តត្ថ អដ្ឋកថាចារេ ទុតិយជ្ឈានាទីសុ តស្មិំ សមយេ សត្តង្គិកោ មគ្គោ ហោតីតិ យោជនា កាតព្ពា, សព្ពសង្គាហិកវារេ ច យថា វិជ្ជមានធម្មវសេនាតិ។

អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១. បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា

១៩៥. ឯវំ បុរិមេសុបិ ទ្វីសុ តិ គមា វុត្តំ, នន សុត្តន្តភាជនីយេ ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទានិទ្ទេសេ លោកិយលោកុត្តរមិស្សកោ មគ្គោ វុត្តោ។ តស្ស ហិ អដ្ឋកថាយំ (វិភ. អដ្ឋ. ១០៥) "ចតូសុ សច្ចេសុ ឧក្កដ្ឋនិទ្ទេសេន បុព្ពភាគោ លោកុត្តរមិស្សកោ មគ្គោ វុត្តោ" ទុក្ខ និរោធ'ន្តិអាទិ វុត្តំ, បដិវេធក្ខណេ បន ឯកក្ខណេ និរោធំ ហោតី"តិ សម្មាទិដ្ឋិយា, តថា សម្មាសង្កប្បាទីនម្បិ លោកិយលោកុត្តរមិស្សកតា វុត្តា "អភិជ្ឈា សម្មាទិដ្ឋិ នាម បុព្ពភាគេ នានាក្ខណា នានារម្មណា ហោតិ, មគ្គក្ខណេ ឯកក្ខណា ឯការម្មណា"តិអាទិនា វាតិ? សច្ចំ, ឯវំ បន អារម្មណវសេន តត្ថាបិ វាសច្ចមុទ្ធាគស្សនាទិមុខេន អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ទស្សិតោ។ ឯវញ្ច កត្វា "បដិវេធក្ខណេ បន ឯកក្ខណេ និរោធំ ហោតី"តិ មគ្គក្ខណស្ស ឯកក្ខណស្ស ទុក្ខនិរោធាទិតា, "មគ្គក្ខណេ បន...បេ... ឯកោ វ កុសលសង្កប្បោ ឧប្បជ្ជតិ, អយំ សម្មាសង្កប្បោ នាមា"តិអាទិនា មគ្គសង្កប្បាទីនំ សម្មាសង្កប្បាទិតា ច និទ្ទិដ្ឋា, បិណ្ឌវសេន អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ឧទ្ទិសិត្វា តស្សេវ និទ្ទិសិតុំ "ទុក្ខ និរោធ"ន្តិអាទិ វុត្តំ។ តេន សុត្តន្តភាជនីយេបិ ទ្វិន្នំ លោកិយតា, ទ្វិន្នំ លោកុត្តរតា វុត្តា "ឯវំ បុរិមេសុបិ ទ្វីសុ ឯវេតាតិ។

បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សច្ចវិភង្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៥៉ ព្តក្រ្ទិយចិកង្គោ

១៉ អភិធម្មភាជនីយចណ្ណូតា

១៨៥៉ចក្ខុន្ទ្រាទេទ្ទ្រះ ពានេទតីតិ ចក្ខុន្ទ្រាទភានេច ហំទ្ទ្រារិពេហិ អត្ថតេតា ព្ទត្រភាចំ បទេមិឃ្សេភាចំ ពានេឃតីតិ អទេត្ថា៉ តទីហ្វាទេត ទ្វុបក្កុហទេហ អត្ថាគំ អត្ថចទេត្ថតិ, ទេត ច ហំ អត្ថចត្ថត្តិតិ៉ ៤ុឃ តទេយា ព្តតទេទឃ្សុបិ៉ ទេឃត ហំឃយក្កីបុក្កុទេលី ហំឃយ្យឃុត្តូឆមូ ចា អញ្ញាតាចិទេតា ទេហាត្តិ, ទេឃា អញ្ញាតាចិភានេចា បរិតិគ្គ្ពិតពិក្ខុឌាគតំ៉

ពត្ថិចិ ទេក្ខុតិ “ក្ខិត្វុ ទេលា, ភិក្ខូទេច, ព្តក្ទ្រិយាគំ ភាចិតត្តា ពហុលិកតត្តា លិលាឃទេចា ភិក្ខុ អញ្ញំ ញ្យាកទេរាតិ…ទេប… អទិឃាឃ ច បញ្ញាឃ អទិឃាឃ ច ចិយុត្តិឃា៉ ឃា ហិឃ្សុ, ភិក្ខូទេច, អទិឃា បញ្ញា, តងឃ្សុ បញ្ញិក្ទ្រិយំ៉ ឃា ហិឃ្សុ អទិឃា ចិយុត្តិ, តងឃ្សុ ឃយាឆិក្ទ្រិយ”ន្តិអាឌីឃុ (ឃំ៉ តិ៉ ៥៉៥១៩) ទេក្ខុ, “ហិណ្ណុ ទេលា, ភិក្ខូទេច, ព្តក្ទ្រិយាគំ ភាចិតត្តា ពហុលិកតត្តា បិទេណ្ឌាលភានេទ្ទ្រាទេឌត ភិក្ខុតា អញ្ញា ញ្យាកតា…ទេប… ឃតិក្ទ្រិយឃ្សុ ឃយាឆិក្ទ្រិយឃ្សុ បញ្ញិក្ទ្រិយឃ្សា”តិ (ឃំ៉ តិ៉ ៥៉៥១៨), “តីលិយាតិ, ភិក្ខូទេច, ព្តក្ទ្រិយាតិ៉ ពតយាតិ តីលិ? អគញ្ញាតញ្ញាឃ្សាមីតិក្ទ្រិយំ អញ្ញិក្ទ្រិយំ អញ្ញាតាចិក្ទ្រិយ”ន្តិ (ឃំ៉ តិ៉ ៥៉៣៨១), “តីលិយាតិ…ទេប… ព្តត្ថិក្ទ្រិយំ បុរិឃិក្ទ្រិយំ ឌីចិតិក្ទ្រិយ”ន្តិ (ឃំ៉ តិ៉ ៥៉៣៨១) ច ៤ុចយាឌីឃុ តីលិ, “បញ្ចិមយាតិ, ក្រាហ្ហុណ, ព្តក្ទ្រិយាតិ តាតាចិឃឃាតិ…ទេប… ចក្ខុក្ទ្រិយំ…ទេប… ពាឃិក្ទ្រិយ”ន្តិ (ឃំ៉ តិ៉ ៥៉៥១១), “បញ្ចិ…ទេប… ឃុលិក្ទ្រិយំ…ទេប… ទ្ទ្រេបក្ខិក្ទ្រិយ”ន្តិ (ឃំ៉ តិ៉ ៥៉៥០១ អាងទេយា), “បញ្ចិ…ទេប… ឃទ្ធិក្ទ្រិយំ…ទេប… បញ្ញិក្ទ្រិយ”ន្តិ (ឃំ៉ តិ៉ ៥៉៣ប៉៩ អាងទេយា) ច ៤ុចយាឌីឃុ បញ្ចា៉ តត្ថ ឃុត្តទេត្ត ទ្យាឌិចចគំ តិឃ្សុទេល្បិយាឌិភាចទេតា ទ្យាឌីគំ៉ ឃញ្ញាតិ បគ ព្តក្ទ្រិយាតិ អភិទេញ្ញាឃ្យាតិ, អភិទេញ្ញាឃ្យឆមូទេងឃតា ច អភិឆទេម្មាតិ ព្តឆ ឃញ្ញាតិ ៤ុពទេតា ចុត្តាតិ៉

លិលាឃចឃ្សុ ភាចក្ទុទេតា ហុត្វា ទ្ទ្របជ្ជត្តិទេតា “លិលាឃចទេឃ្សុច ទ្ទ្របជ្ជួតទេតា”តិ ចុត្តំ៉

លិទេក្កតិ ពទេមតិ ឌាទេបតីតិ លិក្កំ, លិក្កីឃតិ ចា ៤ុទេតតាតិ លិក្កំ, ពិ លិទេក្កតិ, ពិញ្ចា ចា លិក្កីឃតីតិ? ព្តគ្កំ ព្តទេគ្កា ចា, ព្តគ្កឃ្សុ លិក្កំ ព្តគ្កលិក្កំ, ព្តគ្កលិក្កឃ្សុ អទេត្ថា ហំឃភាទេចា ព្តគ្កលិក្កទេដ្ឋា, ព្តគ្កលិក្កទេមច ចា ព្តក្ទ្រិយ-ឃគ្កឃ្សុ អទេត្ថា ព្តគ្កលិក្កទេដ្ឋា៉ ឃខ្ចិហំ ទ្ទ្របជ្ជាឌិតត្តិ ឃិដ្ឋំ, ព្តទេគ្កត ឃិដ្ឋំ ព្តគ្កឃិដ្ឋំ៉ ឌុដ្ឋំ ទេឃចិហំ៉ ពមូឃប្ណាតឃ្សុ ព្តគ្កឃ្សុ លិក្កាតិ, ទេតគ ច ឃិដ្ឋាតីតិ ពមូឌាទេគច ទេយាទេឌតញ្ញាតិ, គ អញ្ញាតិ៉ ទេត ច ទេក្ខុ អត្ថា ពទេមូ ៤ុច ទេយាទេឌតញ្ញា, ព្តតទេទ ច ភពចតិ ៤ុចាតិ “ឃចាទេយាព”ន្តិ អាហ៉ ទេតតាតិ ភពចទេតា ពមូឃ្សុ ច ព្តគ្កត្ថា៉ ៤ុត្ថាតិ ៤ុទេតឃុ ព្តក្ទ្រិទេឃឃុ៉ ទ្ទ្រលិទេក្កត្តិ បពាទេឃត្តិ ឋលឃយ្យត្តិចិបត្តីហិ ពាទេលាឃយ្យត្តិចិបត្តិអចទេខាឆទេតា៉ “ទេឃា ហំ តិមិត្តំ អាទេឃចតី”តិអាឌីឃុ (អ៉ តិ៉ ៨៉១៥) ទេពាចទេពទេលាយ្យិ អាទេឃចតាតិ ចុត្តាតិ អាហ “ពាតិចិ ទេពាចទោទេឃចតាយា”តិ៉ តត្ថ ឃទេញ្ញាឃំ ទេពាចទីពាតញ្ញាទេត្តបិ “ពាតិចី”តិ ចចគំ អចិបឃ្សិតញ្ញាគំ ពហុលីមគឃិពទេលាគ អតាទេឃចតីឃត្ថា៉ បញ្ចទេចក្ខុលាមត្តទេមច ហិ ទេតឃុ ទេហាតីតិ៉ “តឃ្សុ ហំ មក្កុ អាទេឃចទេតា”តិអាឌីឃុ (អ៉ តិ៉ ៣៉១លឹ០) ភាចតា “អាទេឃចតា”តិ ចុត្តាតិ ភាទេចតញ្ញាតិ ឃណ្ឌាឌីតិ ឃណ្ឌាឃាហ “ពាតិចិ ភាចតាទេឃចតាយា”តិ៉ អាឆិបញ្ចុំ

ញ្តត្រិយបច្ចយការចោ, អសតិ ច ញ្តត្រិយបច្ចយការចេ ញ្តត្តិបុរិសិត្រិយាតំ អត្ថេនោ បច្ចយចរេត បចត្តុយាតេហិ តំសហិតសត្តានេត អញ្ញាការរេត អតុប្បជ្ជយាតេហិ លិក្ខាឌីហិ អតុចត្តតិយការចោ, ញ្តយស្តិញ្ចារេទ្ធ ញ្តត្តិ បរយិស្សរិយំ កទោត្តិរេទ្ធច ញ្តត្រិយាតិ៍ ចក្ខាឌីសុ ឥស្សិរេតត តយេត អញ្ញោសញ្ញា តតុចត្តិសុ អាឌិបច្ចំ យចាវេហំ យោរេឌតព្វា៍

ហេដ្ឋាតិ អដ្ឋសាលិតិយំ៍ អរយារហោ ឲច, ត ចិសុំ ចត្តាររោ ឥព្ភា, តស្មា អរយាហស្ស បញ្ញិត្រិយបរេឌ ចិកាចិតាតិ លក្ខណាឌីតិ ពេរសញ្ញា រេចឌិតព្វាតីតិ អធិប្បាយោ៍ រេសសាតិ អដ្ឋសាលិតិយំ លក្ខណាឌីហិ សទ្ធរេបតេច អាកតាតិ៍ តត្ថ ច សុលិត្រិយត្ថក្ខិត្រិយាតំ តត្ថ លក្ខណាឌីតិ ត ទុត្តាតីតិ? កិញ្ចាបិ ត ទុត្តាតិ, រេសាយតស្សរោយតស្សិត្រិយាតំ បត ទុត្តលក្ខណាឌិចរេត ចិរេញ្ញាយ្យេតា ឲរេតរយិ ទុត្តារេតច រេហាត្តិ៍ កធំ? ញ្តដ្ឋរេឋាដ្ឋញ្ញាតុកចតលក្ខណំ សុលិត្រិយំ, ញ្តដ្ឋាការរេសម្ភាការសំ, កាយិកស្សាឌបច្ចុបដ្ឋាតំ, កាយិត្រិយបរេដ្ឋាតំ ៍ អតិដ្ឋរេឋាដ្ឋញ្ញាតុកចតលក្ខណំ ទុក្ខិត្រិយំ, អតិដ្ឋាការរេសម្ភាការសំ, កាយិកាពាធិឌបច្ចុបដ្ឋាតំ, កាយិត្រិយបរេដ្ឋាតត្តិ៍ ឲត្ថ ច ញ្តដ្ឋាតិដ្ឋាការាតរេយច អារម្មណាតំ សម្ភាការសតា រេចឌិតព្វា, ត ចិបរីរេតបិ ញ្តដ្ឋាការរេត អតិដ្ឋាការរេត ច សម្ភាការសតាតិ៍

សត្តាតំ អរិយក្ខុបិបដិលិរេកា កកចរេតា ឥរេសតាយ សាឌារណំ បឌាតញ្ញា បរេយាឌតត្តិ អាហ “អញ្ញាញស្សុំ បរិញ្ញាយា”តិអាឌិ៍ អដ្ឋកចាយំ ញ្តត្តិបុរិសិត្រិយាតត្តរំ ឌីចិតិត្រិយឥរេសតក្កយោ ទុរេត្តា, រេសា ញ្តត្រិយយកឥរេសតាយ សរេយតិ៍ ញ្តឌ បត ញ្តត្រិយចិករេដ្ឋ យតិត្រិយាតត្តរំ ឌីចិតិត្រិយំ ទុត្តំ, តំ បុរិយបន្តិយាតំ អញ្ញាត្តិកពាហិរាតំ អតុបិលកព្ទូត រេតសំ យរេញ្ញទុត្តត្តិ រេចឌិតព្វា៍ យញ្ញា កិញ្ចិ រេចឥយិតំ, សព្វំ តំ ទុក្ខ៍ យាច ច ទុចិឥត្តកាចាតុបិលកស្ស ឌីចិតិត្រិយស្ស បចត្តិ, តាច ទុក្ខត្តាតំ ឲរេតសំ រេចឥយិតាតំ អតិចត្តីតិ ពាបតគ្គំ៍ រេតត ច ចក្ខាឌីតំ ទុក្ខាតុពាទ្ធតាយ បរិរេញ្ញាយ្យតំ ពារេបតិ៍ តរេតា អតត្តរំ ការចេតព្វត្តាតិ ការេតាយក្កសយ្យយុត្តំ អញ្ញិត្រិយំ សន្តាយ ទុត្តំ៍ ឥស្សតាតត្តរោ ហិ ការេតាតិ៍

សតិបិ បុររោតាតាឌិបច្ចយការេច ញ្តត្រិយបច្ចយការេចត សារេឌតព្វរេយច កិច្ចំ “កិច្ច”ត្តិ អាហ តស្ស អតញ្ញាសាឌារណត្តា ញ្តត្រិយកចាយ ច បចត្តត្តា៍ បុព្វដ្ឋយការេចត យតិត្រិយស្ស ចសចត្តាបតំ រេហាតិ, តារេញ្ញាសំ៍ តំសយ្យយុត្តាតីបិ ហិ ញ្តត្រិយាតិ សារេឌតព្វក្ខុតារេតច អត្ថេនោ អត្ថេនោ ញ្តត្រិយកិច្ចំ សារេឌត្តិ រេចតសិកត្តាតិ៍ “សព្វត្ថ ច ញ្តត្រិយបច្ចយការេចត សារេឌតព្វា”ត្តិ អយំ អធិការោ អតុចត្តតីតិ ដ្ឋរេព្វា៍ អតុប្បារេតត អតុបត្ថម្ភត ច តប្បច្ចយាតំ តប្បចត្តរេត តិមិត្តការេចា អតុចិតាតំ៍ ឈាររេឥត្វា ចរិត្វា ដ្ឋប្បជ្ជយាតា សុខទុក្ខចេឥតា សហជាតេ អភិកចិត្វា សយរេយច បិកដំ រេហាតិ, សហជាតា ច តព្វរេសត សុខទុក្ខកាចប្បត្តា ចិយាតិ អាហ “យចាសកំ ឱឡារិកាការាតុបិបត”ត្តិ៍ អសត្តស្ស អបណិតស្សបិ អក្កុសលតព្វិបិកាឌិសយ្យយុត្តស្ស យញ្ញាការាតុបិបតំ រេយាឌតព្វំ, សយាតឌាតិយំ ចា សុខទុក្ខហិ សត្តបណិតាការាតុបិបតញ្ញា៍ បរសត្តបក្កហិរិរេតាបដ្ឋិតសយាហិតឥស្សតាការាតុបិបតំ យចាក្កយំ សន្តាឌីតំ៍ អាឌិ-សរេទ្ទុត ដ្ឋដ្ឋម្ភាកិយសំរេយាឌតាតិ កហិតាតិ, យក្កសយ្យយុត្តរេស្សច ច ញ្តត្រិយស្ស កិច្ចំ ឥស្សិតំ, រេតរេតច ចលសយ្យយុត្តស្ស តំតំសំរេយាឌតាតំរេយច បដិបក្ខស្សត្តិបហាតកិច្ចតា ឥស្សិតា រេហាតីតិ៍ សព្វកតកិច្ចំ អញ្ញាតាចិត្រិយំ អញ្ញាស្ស កាតព្វស្ស អភាចា អយតាតិយុលរេយច តព្វាចបច្ចយោ ច រេហាតិ, ត ញ្តតរាតិ ចិយ កិច្ចត្តរបសុតញ្ញា៍ រេតតាហ “អយតាតិយុលកាចបច្ចយតា ចា”តិ៍

១១០៓ ឧចំសត្តេបឹតិ សតិបិ សន្តាសក្កាហកត្តេ ឌិទិឃិត្រ្កឹយបគាឌិហិ សក្កហេតន្តាតិ ក្យសលិក្យសលឌិទិឃាឌិតិ, ចក្លត្រ្កឹយបគាឌិហិ សក្កហេតន្តាតិ កាលបុក្កលបច្ចឃាឌិកេគេត កិត្លាតិ ចក្លាឌិតិ សក្កលត្តិច្ចេច សន្តាសក្កាហកាតិ, ត ឃស្យ្សា ក្ទុយិឃា ឃាតិ ត ចិដ្ឋត្តិ, តេឃំ សក្កាហកត្តាតិ អទេ្ត្ធា តេត ច អចិសេសិតត្តា សន្តេំ សន្តាក្ទុយិកត្តាកាហលាប្យសក្កេ ចំតិចត្តគេត សន្តាសក្កាហកចចតំ អចិដ្ឋយាតស្យ្ស សក្កាហកត្តឌិបកំ ត ហេាតីតិ ចេស្យ្សតិ៓

អភិឆយ្ឆកាឌតិយចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៓

១៓ បញ្ហាបុច្ឆកចណ្ណតា

១១១៓ ព្ទឆ អតាកដ្ឋត្តិ ឧកត្តាតាសយ្ឆលត្តេត កាសិតំ៓ “ទ្ទុបយិស្យ្សកត្តា អតាសយ្ឆលេស្វ ទ្ទុបឆយ្ឆេស្វ សក្កហិត”ត្តិ កស្វា ចុត្តំ, តត្វ យិស្យ្សកត្តា ឧច ឌិចិតិត្រ្កឹយំ អតាសយ្ឆលេស្វ អសក្កហិតំ៓ ត ហិ អដ្ឋិត្រ្កឹយា អតាសយ្ឆលាតិ ចុត្តាតិ? សច្ចយេតំ, ឌិចិតិត្រ្កឹយឧកគេសស្យ្ស បត អតាសយ្ឆលេស្វ ទ្ទុបឆយ្ឆេស្វ សក្កហិតតំ សន្លាឃេតំ ចុត្តំ, អទ្ទុបកោដ្ឋាសេត បរិត្តាសយ្ឆលាឌិតា អត្តិ្តិ សិឃាបក្លេ សក្កហិតត្តិ អឆិប្យាឃេ៓ អទ្ទុបកោដ្ឋាសេត បត បរិត្តាសយ្ឆលាឌិតា, ទ្ទុបកោដ្ឋាសេត ច តចត្តន្តាតា អត្តិ្តិ យិស្យ្សកស្យ្ស សយុគាឃស្យ្សេច ចសេត សិឃាបក្លេ សក្កហិតំ, ត ឧកគេសចសេតាតិ ដដ្ឋត្តំ៓ ត ហិ អតាសយ្ឆលំ បរិត្តាសយ្ឆលាឌិកាចេត តចត្តន្តំ ត ហេាតីតិ៓ “ទ្ទុបច្ចា តិន្តាតច្ចា អតាសយ្ឆលា, សត្តិត្រ្កឹយា អតាសយ្ឆលា”តិអាឌិចចតច្ចា អចិដ្ឋយាតាសយ្ឆលាតាសយ្ឆលេស្វ តចត្តន្តេស្វ អតាសយ្ឆលត្តា តចត្តន្តាតំ ចេស្យ្សតិ, ត សាសយ្ឆលស្យ្សេច តចត្តន្តាតំ, តចត្តន្តាស្យ្ស ចា សាសយ្ឆលាតំ៓ ត ហិ តចត្តន្តា-សដ្ឋា សាសយ្ឆលេ តិទ្ទុត្យហេ៓ ឃឌិបិ សិឃា, “តិស្យ្សា ច ចេគតា ទ្ទុបច្ចា តិន្តាតច្ចា ព្ទយេ ឆយ្ឆា តចត្តន្តា ស្វលាឃ ចេគតាឃ សយ្យឃុត្តា”តិអាឌិ ត ចុច្ចេយ្យ, អធាបិ បរិត្តាសយ្ឆលាឌិសន្លត្តា តចត្តន្តា-សដ្ឋា សាសយ្ឆលេស្វច ចត្តតិ, “ក្វាឃតតា សិឃា បរិត្តាសយ្ឆលា”តិអាឌិ អចត្វា “យតាឃតតំ សិឃា បរិត្តាសយ្ឆលំ...បេ... អប្យាយាលាសយ្ឆលា”ត្តិបិ, “ឆយ្ឆាឃតតំ សិឃា បរិត្តាសយ្ឆលំ...បេ... អប្យាយាលាសយ្ឆលា”ត្តិបិ, “សិឃា អតាសយ្ឆលា”ត្តិបិ ចត្តន្តំ សិឃា៓ ត ហិ បញ្ហាបុច្ឆកេ សាចសេសា គេសតា អត្តិ្តិ ៓ “អដ្ឋិត្រ្កឹយា សិឃា អដ្ឋត្តាសយ្ឆលា”តិ ឧត្ត ច ឌិចិតិត្រ្កឹយស្យ្ស អាកិច្ចាន្តាឃតតកាលេ អទ្ទុបស្យ្ស ទ្ទុបស្យ្ស ច អតាសយ្ឆលត្តា តចត្តន្តាតា ចេឌិតន្តា៓

បញ្ហាបុច្ឆកចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៓

ព្ទត្រ្កឹយចិកក្កចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៓

໖. ປຏິຈ຺ຈສມຸປ຺ປາທວິຠງ຺ໂຄ

໑. ສຸຕ຺ຕນ຺ຕຠາຊນີຍໍ

ສງ຺ຂາຣປທວຓ຺ຓນາ

໒໒໔. ‘‘‘ກິໍວາທີ ຠນ຺ເຕ ສມ຺ມາສມ຺ພຸທ຺ໂທ’ຕິ? ‘ວິຠຊ຺ຊວາທີ ມຫາຣາຊາ’’’ຕິ (ປາຣາ. ອຏ຺ຐ. ໑.ຕຕິຍສງ຺ຄີຕິກຖາ) ໂມຄ຺ຄລິປຸຕ຺ຕຕິສ຺ສຕ຺ເຖເຣນ ວຸຕ຺ຕຕ຺ຕາ ສມ຺ມາສມ຺ພຸທ຺ທສາວກາ ວິຠຊ຺ຊວາທິໂນ. ເຕ ຫິ ເວທຍິຕາທິຠາວໍ ວິຠຊ຺ຊ ວທນ຺ຕິ, ຈີວຣາທີນໍ ເສວິຕພ຺ພາເສວິຕພ຺ພຠາວໍ ວາ ສສ຺ສຕຸຈ຺ເຉທວາເທ ວາ ວິຠຊ຺ຊ ວທນ຺ຕິ “ສສ຺ສໂຕ ອຕ຺ຕາ ຈ ໂລໂກ ຈາ”ຕິອາທີນໍ ຐປນີຍານໍ ຐປນໂຕ ຣາຄາທິກ຺ຂຍສ຺ສ ສສ຺ສຕສ຺ສ ຣາຄາທິກາຍທຸຈ຺ຈຣິຕາທິອຸຈ຺ເຉທສ຺ສ ຈ ວທນໂຕ, ນ ປນ ເອກໍສພ຺ຍາກຣຓີຍາທໂຍ ຕໂຍ ປຎ຺ເຫ ອປເນຕ຺ວາ ວິຠຊ຺ຊພ຺ຍາກຣຓີຍເມວ ວທນ຺ຕີຕິ. ວິຠຊ຺ຊວາທີນໍ ມຓ຺ຑລໍ ສມູໂຫ ວິຠຊ຺ຊວາທິມຓ຺ຑລໍ, ວິຠຊ຺ຊວາທິໂນ ວາ ຠຄວໂຕ ປຣິສາ ວິຠຊ຺ຊວາທິມຓ຺ຑລນ຺ຕິປິ ວທນ຺ຕິ. ອາຈຣິເຍຫິ ວຸຕ຺ຕອວິປຣີຕຕ຺ຖທີປເນນ ເຕ ອນພ຺ຠາຈິກ຺ຂນ຺ເຕນ. “ອວິຊ຺ຊາ ປຸຎ຺ຎາເນຎ຺ຊາຠິສງ຺ຂາຣານໍ ເຫຕຸປຈ຺ຈໂຍ ໂຫຕີ”ຕິອາທິໍ ວທນ຺ໂຕ ກຖາວຕ຺ຖຸມ຺ຫິ ປຏິກ຺ຂິຕ຺ເຕ ປຸຄ຺ຄລວາທາທິເກ ຈ ວທນ຺ໂຕ ສກສມຍໍ ໂວກ຺ກມຕິ ນາມ, ຕຖາ ອໂວກ຺ກມນ຺ເຕນ. ປຣສມຍໍ ໂທສາໂຣປນ຺ຍາປິຣວິຣເຫນ ອນາຍູຫນ຺ເຕນ. “ອິທມ຺ປິ ຍຸຕ຺ຕໍ ຄເຫຕພ຺ພ”ນ຺ຕິ ປຣສມຍໍ ອສມ຺ປິຓ຺ເຑນ຺ເຕນາຕິ ເກຈິ ວທນ຺ຕິ.

“ຕຖາຫໍ ຠຄວຕາ ຘມ຺ມໍ ເທສິຕໍ ອາຊານາມິ, ຍຖາ ຕເທວິທໍ ວິຎ຺ຎາຓໍ ສນ຺ຘາວຕິ ສໍສຣຕິ ອນຎ຺ຎ”ນ຺ຕິອາທິໍ (ມ. ນິ. ໑.໓໙໖) ວທນ຺ໂຕ ສຸຕ຺ຕໍ ປຏິພາຫຕິ ນາມ, ຕຖາ ອປ຺ປຏິພາຫນ຺ເຕນ “ຕຖາຫໍ ຠຄວຕາ ຘມ຺ມໍ ເທສິຕໍ ອາຊານາມິ, ຍຖາ ເຍເມ ອນ຺ຕຣາຍິກາ ຘມ຺ມາ ວຸຕ຺ຕາ ຠຄວຕາ, ເຕ ປຏິເສວໂຕ ນາລໍ ອນ຺ຕຣາຍາຍາ”ຕິ (ມ. ນິ. ໑.໒໓໔; ປາຈິ. ໔໑໗, ໔໒໙), “ສຸປິນນ຺ເຕ ກຕາ ວີຕິກ຺ກມາ ອາປຕ຺ຕິກຣາ ໂຫນ຺ຕີ”ຕິ ຈ ເອວມາທິໍ ວທນ຺ໂຕ ວິນຍໍ ປຏິໂລເມຕິ ນາມ, ຕພ຺ພິປຣິຍາເຍນ ຕໍ ອນຸໂລເມນ຺ເຕນ. ປຏິໂລເມນ຺ໂຕ ຫິ ກມ຺ມນ຺ຕໍ ຠິນ຺ທນ຺ໂຕ ຘມ຺ມຕຎ຺ຈ ວິໂລເມຕິ. ສຸຕ຺ຕນ຺ເຕ ວຸຕ຺ເຕ ຈຕ຺ຕາໂຣ ມຫາປເທເສ, ອຏ຺ຐກຖາຍຎ຺ຈ ວຸຕ຺ເຕ ສຸຕ຺ຕສຸຕ຺ຕານຸໂລມອາຈຣິຍວາທອຕ຺ຕໂນມຕິມຫາປເທເສ ໂອໂລເກນ຺ເຕນ. ຕໍ ໂອໂລເກນ຺ໂຕ ຫິ ສຸຕ຺ເຕ ວິນເຍ ຈ ສນ຺ຕິຏ຺ຐຕິ ນາຕິຘາວຕິ. ຘມ຺ມນ຺ຕິ ປຏິຈ຺ຈສມຸປ຺ປາທປາຬິໍ. ອຕ຺ຖນ຺ຕິ ຕທຕ຺ຖໍ. ເຫຕຸເຫຕຸຜລານິ ຐຉ ນາຊິໂພ຺ຍຕາຕິ. “ທຸກ຺ຂາທີສຸ ອຎ຺ຎາຓໍ ອວິຊ຺ຊາ”ຕິ ວຸຕ຺ຕມຕ຺ຖໍ ປຣິວຕ຺ເຕຕ຺ວາ ປຸນ “ປຸພ຺ພນ຺ເຕ ອຎ຺ຎາຓ”ນ຺ຕິອາທີຫິ ອປເຣຫິປິ ປຣິຍາເຍຫິ ນິທ຺ທິສນ຺ເຕນ “ສງ຺ຂາຣາ ຐປິຕາ ປຣິຍາເຍນ ຠວາຕິ ວຸຕ຺ຕໍ, ຕຓ຺ຫາ ຐປິຕາ ປຣິຍາເຍນ ຣູປາທີນ”ນ຺ຕິອາທິນາ ນິທ຺ທິສນ຺ເຕນາຕິ ວທນ຺ຕິ.

ສຕ຺ຕາຕິ ສຕ຺ຕສຎ຺ຎາຕາຕິ ວທນ຺ຕິ, ສຕ຺ຕສຎ຺ຎາສຸ ວາ ສງ຺ຂາເຣສຸ ສຕ຺ຕໂວຫາໂຣ. ປຈ຺ຈຍາກາເຣເສວ ຈາຕິ ປຈ຺ຈຍາກາໂຣ ເອວ ຈ, ມ-ກາໂຣ ປທສນ຺ຘິກໂຣ.

ຕສ຺ສາຕິ ວຸຕ຺ຕນເຍນ ອຕ຺ຖວຓ຺ຓນາຍ ກາຕພ຺ພຕາ ທຸກ຺ກຣຕ຺ຕາ ຈ.

បតិដ្ឋំ នាធិគច្ឆាមីតិ យត្ថ ឋិតស្ស ចល្លនា សុករា ហោតិ, តំ នយំ អត្តនោយេវ ញាណពលេន នាធិគច្ឆាមីតិ អត្ថោ។ និស្សយំ បន អាចិក្ខន្តោ អាហ “សាសនំ បនិត”ន្តិអាទិ។ ពុទ្ធ សាសនន្តិ បរិយត្តិធម្មមាហ, បដិច្ចសមុប្បាទេន វា។ សោ ហិ អនុលោមបដិលោមាទិនានាទេសនានយមណ្ឌិតោ អនេកាធិកោ អញ្ញាបិ បវត្តតីតិ និស្សយោ ហោតិ។ តទង្គប្បហានតោ ច បុទ្ធានទិយសក្កោតិ។

“តំ សុណាថ សមាហិតា”តិ អាទរជនេន កិំ បយោជនន្តិ តំ ទស្សេន្តោ អាហ “វុត្តញ្ហេត”ន្តិអាទិ។ អដ្ឋិំ កត្វាតិ អត្ថំ កត្វា, យថា វា ន នស្សតិ, ឯវំ អដ្ឋិកតំ វិយ ករោន្តោ អដ្ឋិំ កត្វា។ បុព្ពកាលតោ អបរកាលេ ឥទំ បុព្ពាបរិយំ។ បឋមារម្ភទិតោ បភុតិ តេន តេន ញាណវិសេសំ កិលេសក្ខយវិសេសញ្ច លភតីតិ អត្ថោ។

កម្មវិបាកកិលេសវដ្ដានំ មូលការណត្តា អាទិតោ វុត្តត្តា ច អវិជ្ជា បដិច្ចសមុប្បាទស្ស មូលំ។ តត្ថ វល្លិយា មូលេ ឆិន្នេ តតោ បភុតិ វល្លិយា ហរណំ វិយ បដិច្ចសមុប្បាទស្ស មូលេ ឆិន្នេ តតោ បភុតិ បដិច្ចសមុប្បាទទេសនាតិ ឧបមាសំសន្ទនា ន កាតព្ពា។ ន ហិ ភគវតោ “ពដេយេវ និដ្ឋិ, ពតរំ អនិដ្ឋ”ន្តិ វិភជនីយំ អត្ថិ សព្ពស្ស និដ្ឋត្តា។ មូលតោ បភុតិ បន វល្លិយា ហរណំ វិយ មូលតោ បភុតិ បដិច្ចសមុប្បាទទេសនា កតាតិ ពទេយ្យ សាមញ្ញមធិប្បេតំ, ពោធនេយ្យជ្ឈាសយវសេន វា ពោធេតព្ពភាវេន មូលាទិទស្សនមត្តំ យោជេតព្ពំ។

តស្សាតិ –

“ស ខោ សោ, ភិក្ខវេ, កុមារោ វុឌ្ឍិមន្វាយ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកមន្វាយ បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតោ…បេ… រជនីយេហិ, សោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា បិយរូបេ រូបេ សារជ្ជតិ, អបិយរូបេ រូបេ ព្យាបជ្ជតិ, អនុបដ្ឋិតកាយសតី ច វិហរតិ បរិត្តចេតសោ។ សោ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ, សោ ឯវំ អនុរោធវិរោធំ សមាបន្នោ យំ កិញ្ចិ វេទនំ វេទេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, សោ តំ វេទនំ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតី”តិ (ម។ និ។ ១។៣០៩) –

ឯវំ វុត្តស្ស។ ឯវំ សោតទ្វារាទីសុបិ។ អភិនន្ទតោតិ “អហោ សុខំ, អហោ សុខ”ន្តិ វចីភេទករប្បត្តាយ ពលវតណ្ហាយ “អហំ មមា”តិ អភិនន្ទតោ។ តតោ ពលវតិយា មោចេតុំ អសក្កុណេយ្យភាវេន អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ។ តតោបិ ពលវតី ឧបាទានភូតា តណ្ហា នន្ទី។ ឯត្ថ ច អភិនន្ទនាទិកា តណ្ហា វុត្តា, នន្ទីវចនេន តប្បច្ចយំ ឧបាទានំ ចតុព្ពិធម្បិ នន្ទិតាតទវិប្បយោគតាហិ តណ្ហាទិដ្ឋាភិនន្ទនភាវេហិ វាតិ វេទិតព្ពំ។ “ជាតិបច្ចយា ជរាមរណ”ន្តិអាទិកញ្ច តត្ថេវ មហាតណ្ហាសង្ខយវិមុត្តិសុត្តេ (ម។ និ។ ១។៣០៧-៣០៨) វុត្តំ។

វិបាកវដ្ដភូតេ បដិសន្ធិបវត្តិផស្សាទយោ កម្មបច្ចយត្តា ជនំ សន្ធាយ “ចត្តារោ អាហារា តណ្ហានិទានា”តិអាទិ វុត្តំ, វដ្ដបច្ចយកា បន ឧបាទានេបិ អាហារា តណ្ហាបភវេ តស្មិំ អវិជ្ជមានេ ន វិជ្ជន្តីតិ “តណ្ហានិទានា”តិ វុត្តំ វដ្ដន្តិ·

តតោ តតោតិ វុត្តប្បការាសុ ទេសនាសុ តតោ តតោ ទេសនាតោ· នានយប្បដិវេធនាយ សំវត្តតីតិ ញាណាយាតិ យេក្កា, សោវេយ្យ វា បដិច្ចសមុប្បាទោ “អវិជ្ជា វស្ស ញាណាយ បញ្ញាយ សុវិទិតា ហោតី”តិ (សំ· និ· ២·៣១) វចនតោ· សមយេវ ហិ សមត្តកម្មេកត្តា តវា តវា បដិវិជ្ឈិតព្ពត្តា តាយ តាយ ទេសនាយ អត្ថតោ បដិវេធនាយ សំវត្តតីតិ· សមត្តកម្មេកត្តំ ទេសនាវិលាសប្បត្តិ ច វត្តព្ពំ

ទេសនាតំ សមាតំ ការណន្តិ វិសេសការណំ វត្តការយា អាហ “វិសេសតោ”តិ· អស្ស កាវតោ ទេសនា, អស្ស វា បដិច្ចសមុប្បាទស្ស

ទេសនាតិ យោជេតព្ពំ· បវត្តិការណវិការេកា អវិជ្ជាទិកោច, ការណន្តិ វា ពហិតានំ បកតិអាទីនំ អវិជ្ជាទីនញ្ច អការណតា

ការណតា ច· តត្ថ សមុទាហា កេចិ អការណំ “ការណ”ន្តិ គណ្ហន្តិ, កេចិ ន កិញ្ចិ ការណំ ឥច្ឆន្តីតិ តេសំ យថាសកេហិ អត្ថទ្វយេហិ

ការណេហិ សង្ខារាទិបវត្តិសន្ទស្សនត្ថំ អនុលោមទេសនា បវត្តា, ឧបាទានំ វេទនាបច្ចយេបិ ន តានំ វេទនាយេវ បវត្តិ

អត្តានុវត្តនតោ· អយំ បន វេទនា វុចាតិ វុតិស្សា វេទនាតា វុត្តា· បវត្តិអាទីនវបដិច្ឆាទិកា អវិជ្ជា អាទិ, តតោ សង្ខារា ឧប្បជ្ជន្តិ

តតោ វិញ្ញាណន្តិ វុចំ បវត្តិយា ឧប្បត្តិក្កមសន្ទស្សនត្ថញ្ច·

អនុវិលោកយតោ យោ សមុទាគតោ ពុទ្ធការកេ តំតំផលបដិវេធោ បវត្តោ, តទនុសារេន តទនុការេន ជរាមរណាទិកស្ស

ជាតិអាទិការណំ ឃំ អធិគតំ, តស្ស សន្ទស្សនត្ថំ អស្ស បដិលោមទេសនា បវត្តា, អនុវិលោកយតោ បដិលោមទេសនា បវត្តាតិ វា

សម្ពន្ធោ· ទេសេន្តោបិ ហិ ភគវា កិច្ឆាបន្នំ លោកំ អនុវិលោកេត្វា ពុទ្ធកាល...បេ... សន្ទស្សនត្ថំ ទេសេតីតិ· អាហារតណ្ហាទយោ

បច្ចុប្បន្នទ្ធា, សង្ខារាវិជ្ជា អតីតទ្ធាតិ ឋបិតា អធិប្បាយេនាហ “យាវ អតីតំ អទ្ធានំ អតិហរិត្វា”តិ, អាហារា វា តណ្ហាយ បភាវេតព្ពា

អនាគតា អទ្ធា, តណ្ហាទយោ បច្ចុប្បន្នា, សង្ខារាវិជ្ជា អតីតាតិ· បច្ចក្ខំ បន ផលំ ទស្សេត្វា តំតំនិទានទស្សនវសេន

ផលការណបរម្បរាយ ទស្សេតំ យុជ្ជតីតិ អាហារា បុរិមតណ្ហាយ ឧប្បាទិតា បច្ចុប្បន្នោ អទ្ធា, តណ្ហាទយោ អតីតោ, សង្ខារាវិជ្ជា

តតោបិ អតីតតរោ សំសារស្ស អនាទិកាលទស្សនត្ថំ វុត្តោតិ យាវ អតីតំ អទ្ធានន្តិ យាវ អតីតតរំ អទ្ធានន្តិ អត្ថោ យុត្តោ·

អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិអាហារកា វា ចត្តារោ អាហារា –

“អាហារេតីតិ អហំ ន វទាមិ, អាហារេតីតិ ចាហំ វទេយ្យំ, តត្រស្ស កល្លោ បញ្ហោ ‘កោ នុ ខោ, ភន្តេ, អាហារេតី’តិ· ឯវំ ចាហំ ន វទាមិ, ឯវំ បន អវទន្តំ យំ យោ ឯវំ បុច្ឆេយ្យ ‘កិស្ស នុ ខោ, ភន្តេ, វិញ្ញាណាហារោ’តិ· ឯស កល្លោ បញ្ហោ, តត្រ កល្លំ វេយ្យាករណំ, វិញ្ញាណាហារោ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិយា”តិ (សំ· និ· ២·១២) –

វចនតោ តំសម្បយុត្តត្តា ផស្សចេតនានំ តប្បវត្តិហេតុត្តា ច កពឡីការាហារស្ស· តេន ហិ ឧបត្ថម្ភិតរូបកាយស្ស, តញ្ច ឋត្វាតស្ស

កម្មវិញ្ញាណាយូហនំ ហោតិ· អោឡារិកោឡារិកសន្តានំ ទោណោ ឧបត្ថម្ភយោតិ វុត្តន្តិ· តស្មា “ឥមេ កម្មវដ្ដសង្គហិតា អាហារា បច្ចុប្បន្នា

អទ្ធា”តិ ឥមស្មិំ បរិយាយេ បុរិមោយេវេត្វា វុត្តោ។ អតីតទ្ធតោ បភុតិ “ជាតិ លោ, កិលេសេ, អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា”តិអាទិកា (ម. និ. ១.១) អតីតេ តតោ បរេ ហេតុផលបដិបាដិំ បច្ចក្ខាតំ អាហារាទិំ និទានស្សានវសេន អាទេវាហិត្វា និវត្តនេន ឋិតា អនុញ្ញាតំ តំសម្បស្សនត្ថំ សា អយំ ទេសនា បវត្តាតិ អធិប្បាយោ។ អនាគតទ្ធតោ សម្បស្សនត្ថន្តិ អនាគតទ្ធតោ ទុក្ខនិដ្ឋានាតិ អបស្សន្តានំ បច្ចក្ខំ បច្ចុប្បន្នំ ហេតុំ ទស្សេត្វា ហេតុផលបរម្បរាយ តស្ស សម្បស្សនត្ថន្តិ អធិប្បាយោ។

មូលការណសទ្ទំ អបេក្ខិត្វា “ន អការណ”ន្តិ នបុំសកនិទ្ទេសោ កតោ។ អការណំ យទិ សិយា, សព្វំ បដិនាហិតំ សិយាតិ ទស្សេន្តោ សព្វំ អាហរតិ។ ចតុក្កនយេ វីសការេ ចតុហេតុតោ កម្មស្សបិ ហេតុការណ។ តត្ថ កថញ្ចាយបិ ហេតុភូតា អវិជ្ជា, តាយ បដិច្ឆាទិតាទីនវេ វត្ថេ តណ្ហុប្បត្តិតោតិ អវិជ្ជា វិសេសេន វិសេសភូតាតិ “មូលការណ”ន្តិ វុត្តា។ បុរិមាយ កោដិយា អបញ្ញាយមានាយ សម្បាទេវិហេតោ និច្ចំ កត្វាបន្នាតិ អាហ “ឯវញ្ចន្តំ, កិលេសេ, វុច្ចតី”តិអាទិ។ តេន ញាណេ បុរេ សម្បជ្ជមានា នត្ថិតិ អបញ្ញាយនតោ បុរិមកោដិអបញ្ញាយនំ វុត្តន្តិ ញាយមត្ថំ ទស្សេតិ។

អវិជ្ជាតណ្ហាហេតុក្កមេន ផលេសុ វត្តន្តេសុ “សុគតិទុគ្គតិគាមិនោ”តិ វចនំ សង្គហលក្ខណាវិរោធនត្ថំ។ ទុវេ ហិ ភូមិតស្ស បុញ្ញាភិសង្ខារោតិ។ សេវា កិរ វិសយស្ស អង្គិតា អលក្ខណំ ភូតប្បត្តំ តាវេបត្វា កោដេត្វា សម្បញ្ញកំ វិនេយត្វា វិរិត្តំ សុតំ អង្គេតា មត្តវិសំ កាចិ មារេន្តិ។ តេនាហ “អក្កិសត្តាបិ”ច្ចាទិ។ តត្ថ យថា វជ្ឈា កាចិ ន អវិជ្ជាភិភូតតាយ យថាវុត្តំ សម្បជ្ជនកបាតំ អារភតិ, ឯវំ បុថុជ្ជនោ យថាវុត្តំ ទុគ្គតិគាមិកម្មំ។ យថា បន សា សម្បជ្ជនកបាតេ អាទីនវំ ទិស្វា តណ្ហាវសេន សីតុទកបាតំ អារភតិ, ឯវមយំ អវិជ្ជាយ មន្ទត្តា ទុគ្គតិគាមិកម្មំ អាទីនវំ ទិស្វា តណ្ហាវសេន សុគតិគាមិកម្មំ អារភតិ។ ទុក្ខេ ហិ អវិជ្ជំ តណ្ហា អនុវត្តតិ, សុខេ តណ្ហំ អវិជ្ជាតិ។

ឯវន្តិ អវិជ្ជាយ និវុតត្តា តណ្ហាយ សំយុត្តត្តា ច។ អយំ ការកោតិ សវិញ្ញាណកការកោ ឧត្តមបុគ្គលោ, “សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ”តិ វចនតោ ផស្សការណភូតំ វុត្តន្តិ អាយតនឆក្កំ ច។ សមុទាគតោតិ សម្បន្នោ។ ពាហិរា ច កាយរូបន្តិ ពាហិរា សវិញ្ញាណកការកោ ឧត្តមបុគ្គលោ, សឡាយតនានិ ច។ ឋានេវត្តន្តិ ឋានំ ឯតំ។ អត្តនោ ច បរេសញ្ច បញ្ចក្ខន្ធា ទ្វាទសាយតនានិ ច ទ្វារារម្មណភាវេន វវត្ថិតានិ ទ្វេ យមកានីតិ អធិប្បាយោ។ “ទ្វយំ បដិច្ច ផស្សោតិ អញ្ញត្ថ ចក្ខុរូបាទីនិ ទ្វយានិ បដិច្ច ចក្ខុសម្ផស្សាទយោ វុត្តា, ឥធ បន អជ្ឈត្តិកពាហិរានិ អាយតនានិ។ មហាទ្វយំ នាម កិរេត”ន្តិ (ម. និ. អដ្ឋ. ១.១.១៨) វុត្តំ។ អយមេត្ថ អធិប្បាយោ – អញ្ញត្ថ “ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ, តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ”តិអាទិនា (ម. និ. ១.៣១) “ចក្ខុ ចេវ រូបា ច…បេ… មនោ ចេវ ធម្មា ចា”តិ វុត្តានិ ទ្វយានិ បដិច្ច ចក្ខុសម្ផស្សាទយោ វុត្តា, ឥធ បន “អយញ្ចេវ កាយោ”តិ ចក្ខាទិនិស្សយេ សសន្តានេ ចក្ខាទិនិស្សិតេ ឯវ គហេត្វា វុត្តំ, ចក្ខាទិកាយំ ឯកតោ “អជ្ឈត្តិកាយតន”ន្តិ គហេត្វា “ពហិទ្ធា នាមរូប”ន្តិ វុត្តំ, រូបាទិអារម្មណំ ឯកតោ ពាហិរាយតនន្តិ តានិ អជ្ឈត្តិកពាហិរានិ អាយតនានិ បដិច្ច ផស្សោ វុត្តោ, តស្មា មហាទ្វយំ នាមេតន្តិ។ ឯវញ្ច កត្វា “អត្តនោ ច បរស្ស ច បញ្ចហិ ខន្ធេហិ ឆហាយតនេហិ ចាបិ អយមេវ ទីបេតព្ពោ”តិ (ម. និ. អដ្ឋ. ១.១.១៨) វុត្តំ។ “អយំ ការកោ”តិ ហិ វុត្តានិ សនិស្សយានិ ចក្ខាទីនិ អត្តនោ បញ្ចក្ខន្ធា, “ពហិទ្ធា នាមរូប”ន្តិ វុត្តានិ រូបាទីនិ បរេសំ។ តថា អយំ ការកោ អត្តនោ ច អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ, ពហិទ្ធា នាមរូបំ បរេសំ ពាហិរានីតិ។ អញ្ញថា អជ្ឈត្តិកាយតនមត្តេ ឯវ “អយំ ការកោ”តិ វុត្តេ ន អជ្ឈត្តិកាយតនានេវ អត្តនោ បញ្ចក្ខន្ធា

ហោន្តីតិ អត្ថោ។ ន បនេវេត្ថ បញ្ចក្ខន្ធេហិ ឧបេតា ន សម្ភវេយ្យាតិ។ ឆឡាយតនានីតិ ឆឡេវ សព្វស្ស ការណានិ, យេហិ ការណភូតេហិ អាយតនេហិ ឧប្បន្នេន ផស្សេន ផុដ្ឋោ ពាលោ សុខទុក្ខំ បដិសំវេទេតិ។

អាទិ-សទ្ទេន “ឯវមិទំ វា អញ្ញតរេន អវិជ្ជានីវរណស្ស, ភិក្ខវេ, ពាលស្ស តណ្ហាយ សំយុត្តស្ស”តិអាទិ យោជេតព្ពំ។ តស្មិំ ហិ សុត្តេ សន្តានេ អវិជ្ជាតណ្ហានិស្សិតេ ឯវ កត្វា កាយគ្គហណេន វិញ្ញាណនាមរូបសឡាយតនានិ គហេត្វា ឯតស្មិំ កាយេ សឡាយតនានិ ផស្សំ តំនិស្សិតមេវ កត្វា វេទនាយ វិសេសបច្ចយភាវំ ទស្សេន្តេន ភគវតា ពាលបណ្ឌិតានំ អតីតទ្ធាវិជ្ជាតណ្ហាមូលកោ វេទនាន្តោ បដិច្ចសមុប្បាទោ ទស្សិតោ។ បុន ច ពាលបណ្ឌិតានំ វិសេសំ ទស្សេន្តេន –

“យាយ ច, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជាយ និវុតស្ស ពាលស្ស យាយ ច តណ្ហាយ សំយុត្តស្ស អយំ កាយោ សមុទាគតោ, សា ចេវ អវិជ្ជា ពាលស្ស អប្បហីនា, សា ច តណ្ហា អបរិក្ខីណា។ តំ កិស្ស ហេតុ? ន, ភិក្ខវេ, ពាលោ អចរិ ព្រហ្មចរិយំ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ, តស្មា ពាលោ កាយស្ស ភេទា កាយូបគោ ហោតិ, សោ កាយូបគោ សមានោ ន បរិមុច្ចតិ ជាតិយា…បេ… ទុក្ខស្មាតិ វទាមី”តិ (សំ។ និ។ ២។១៩) –

វេទនាបភវំ សាវិជ្ជំ តណ្ហំ ទស្សេត្វា ឧបាទានភវេ ច តំនិស្សិតេ កត្វា “កាយូបគោ ហោតី”តិអាទិនា ជាតិអាទិកេ ទស្សេន្តេន បច្ចុប្បន្នហេតុសមុដ្ឋានតោ បភុតិ ឧភយមូលិកោ បដិច្ចសមុប្បាទោ វុត្តោ, តត្ថាបិ វិសេសេន ច បណ្ឌិតស្ស បច្ចុប្បន្នហេតុបរិក្ខយតោ បភុតិ ឧភយមូលកោ បដិលោមបដិច្ចសមុប្បាទោតិ។

ទុគ្គតិគាមិកម្មស្ស វិសេសបច្ចយត្តា អវិជ្ជា “អវិន្ទិយំ វិន្ទតី”តិ វុត្តា, តថា វិសេសបច្ចយោ វិន្ទិយស្ស ន ហោតីតិ “វិន្ទិយំ ន វិន្ទតី”តិ ច។ អត្ថានិ និស្សិតានំ ចក្ខុវិញ្ញាណាទីនំ បវត្តនំ ឧប្បាទនំ អាយតនំ។ សម្មោហការេនេវ អនភិសមយភូតត្តា អវិទិតំ អញ្ញាតំ ករោតិ។ អន្តវិរហិតេ ជវាបេតីតិ ច វណ្ណាគមវិបរិយាយវិការវិនាសធាតុអត្ថវិសេសយោគេហិ បញ្ចវិធស្ស និរុត្តិលក្ខណស្ស វសេន តីសុបិ បទេសុ អ-ការ វិ-ការ ជ-ការេ គហេត្វា អញ្ញានំ វណ្ណានំ លោបំ កត្វា ជ-ការស្ស ច ទុតិយស្ស អាគមំ កត្វា “អវិជ្ជា”តិ វុត្តា។ វិញ្ញាតត្ថំ ទស្សេត្វា សភាវត្ថំ ទស្សេតុំ “អបិច”តិអាទិមាហ។ ចក្ខុវិញ្ញាណាទីនំ វត្ថារម្មណានិ “ទ្វារំ វត្ថុ, ទ្វារារម្មណ”ន្តិ អវិជ្ជាយ ញាតុំ ន សក្កោតិ អវិជ្ជា តប្បដិច្ឆាទិកា វុត្តា។ វត្ថារម្មណសភាវច្ឆាទនតោ ឯវ អវិជ្ជាទីនំ បដិច្ចសមុប្បាទភាវស្ស, ជរាមរណាទីនំ បដិច្ចសមុប្បន្នភាវស្ស ច ឆាទនតោ បដិច្ចសមុប្បាទបដិច្ចសមុប្បន្នច្ឆាទនំ វេទិតព្ពំ។

សង្ខារ-សទ្ទគ្គហណេន អាគតា សង្ខារា សង្ខារ-សទ្ទេន អាគតសង្ខារា។ យទិបិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាបិ សង្ខារ-សទ្ទេន អាគតា, តេ បន ឋបយិស្សា សេសតាយ បកាសនាតិ វិសុំ វុត្តា។ តស្មា “ទុវិធា”តិ ឯត្ថ អភិសង្ខរណកសង្ខារំ សង្ខារ-សទ្ទេនាគតំ សន្ធាយ តត្ថ វុត្តម្បិ វជ្ជេត្វា សង្ខារសទ្ទេន អាគតសង្ខារា យោជេតព្ពា។ “សង្ខារ-សទ្ទេនាគតសង្ខារា”តិ វា សមុទាយោ វុត្តោ, តទេកទេសោ ច ឋប វណ្ណិតព្ពាការេន “អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា”តិ, តស្មា វណ្ណិតព្ពសង្គហណវសេន ទុវិធតា វុត្តាតិ វេទិតព្ពា។ បឋមំ តិវិធម្បិ វចីសង្ខារោតិអាទិកា វិតក្កវិចារអស្សាសបស្សាសសញ្ញាវេទនាវចីសង្ខារាទយោ វុត្តា, ន អវិជ្ជាសង្ខារេសុ វុត្តា

ᨸᩁᩥᨲᩔᨲᩦᨲᩥ ᨸᩥᨸᩣᩈᨲᩥ. ᨽᨩᨲᩦᨲᩥ ᩏᨸᨸᨲ᩠ᨲᩥᨠᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨽᩣᩅᨿᨲᩦᨲᩥ ᨣᨿ᩠ᩉᨠᩴ. ᩅᩩᨲᩥ ᨷᨯ᩠ᨰᩣᨲᩥ ᨾᩁᨱᨲ᩠ᨲᩥ “ᨾᩁᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨽᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ. “ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣ ᨮᩥᨲᩥᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣ”ᨲᩥ (ᨾ. ᨶᩥ. ᪁.᪄᪆᪄) ᩅᨧᨶᨲᩮᩣ ᨴᩮᩣᩈᩣ ᨻᩃᨲᩥ. ᩋᩣᨿᩣᩈᩮᩣᨲᩥ ᨸᩁᩥᩔᨿᩮᩣ ᩅᩥᩈᩣᨴᩮᩣ. ᨠᩮᩅᩃ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᩋᩈᨾ᩠ᨾᩥᩔᩅᩣᨧᨠᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ “ᨠᩮᩅᩃᩥ ᩈᩣᩃᨿᩮᩣ”ᨲᩥ, ᨶᩥᩁᩅᩈᩮᩈᩅᩣᨧᨠᩮᩣ ᨧ “ᨠᩮᩅᩃᩥ ᩋᨦ᩠ᨣᨾᨣᨵᩣ”ᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨴ᩠ᩅᩮᨵᩣᨸᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᩅᨴᨲᩥ. ᨲᨲ᩠ᨳ ᩋᩈᨾ᩠ᨾᩥᩔᩔᩣᨲᩥ ᩈᩩᨡᩁᩉᩥᨲᩔ. ᨶ ᩉᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᩈᩩᨡᩣᩅᨿᩅᩁᩉᩥᨲᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ.

ᨲᩴ ᩈᨾ᩠ᨾᩩᨿ᩠ᩉᨶ᩠ᨲᩴ, ᨸᩩᨣ᩠ᨣᩃᩴ ᩅᩣ ᩈᨾ᩠ᨾᩮᩣᩉᨿᨲᩦᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨾᩮᩣᩉᨶᩁᩈᩣ. ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩈᨽᩣᩅᩔ ᨨᩣᨴᨶᩴ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᨣᨿ᩠ᩉᨲᩦᨲᩥ ᨨᩣᨴᨶᨸᨧ᩠ᨧᩩᨸᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ. “ᩋᩣᩈᩅᩈᨾᩩᨴᨿᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᩈᨾᩩᨴᨿᩮᩣ”ᨲᩥ (ᨾ. ᨶᩥ. ᪁.᪁᪀᪃) ᩅᨧᨶᨲᩮᩣ ᩋᩣᩈᩅᨸᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ. ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨩᨶᨠᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᩣᨿᩪᩉᨶ᩠ᨲᩥ ᨻ᩠ᨿᩣᨸᩣᩁᩴ ᨠᩁᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᨿᩪᩉᨶᩁᩈᩣ, ᩁᩣᩈᩥᨠᩁᨱᩴ ᩅᩣ ᩋᩣᨿᩪᩉᨶᩴ. ᨶᩣᨾᩁᩪᨸᩔ ᨸᩩᩁᩮᨧᩣᩁᩥᨠᨽᩣᩅᩮᨶ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨲᩦᨲᩥ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨦ᩠ᨣᨾᩁᩈᩴ. ᨸᩩᩁᩥᨾᨽᩅᩮᨶ ᩈᨶ᩠ᨵᩥ ᨥᨭᨶᩴ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᨣᨿ᩠ᩉᨲᩦᨲᩥ ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨸᨧ᩠ᨧᩩᨸᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ. ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᨶ ᩈᩉ ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨩ᩠ᨩᨲᩦᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩮᩣᨣᩁᩈᩴ. ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᩴ ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩮᩣᨣᩣᨠᩣᩁᨲᩮᩣ ᩅᩣ. ᩁᩪᨸᩴ ᩅᩥᨠᩥᩁᨲᩦᨲᩥ ᩅᩥᨠᩥᩁᨱᩁᩈᩴ. ᩑᩅᨬ᩠ᩉᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᩥᩈᩥᨿᨾᩣᨶᩣ ᨲᨱ᩠ᨯᩩᩃᩣᨴᨿᩮᩣ ᩅᩥᨠᩥᩁᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩥᩔᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ. ᨶᩣᨾᩔ ᨣᨶ᩠ᨲᩣᨴᩥ ᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩥᨠᩣᩁᨲᩣ ᨧ ᩋᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᨲᨲᩮᩣ ᩅᩥᩈᩮᩈᨶᨲ᩠ᨳᩴ “ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᨸᨧ᩠ᨧᩩᨸᨭ᩠ᨮᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᩉ. “ᩋᨧᩮᨲᨶᩣ ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩥᨿ ᩋᨶᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩣ ᩅᩣ ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᨲᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩣ. ᩋᩣᨿᨲᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨥᨭ᩠ᨭᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ, ᩋᩣᨿᩣᨶᩴ ᨲᨶᨶᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ ᩅᩣ. ᨴᩔᨶᩣᨴᩦᨶᩴ ᨠᩣᩁᨱᨽᩣᩅᩮᩣ ᨴᩔᨶᩣᨴᩥᩁᩈᨲᩣ. ᩋᨠᩩᩈᩃᩅᩥᨸᩣᨠᩩᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩋᨶᩥᨭ᩠ᨮᨠᩣᩁᨲᩮᩣ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩮᨶ ᨲᨲᩕᩣᨿ ᨧ ᩍᨭ᩠ᨮᨠᩣᩁᨲᩮᩣ ᩈᩩᨡᩮᨶ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ “ᩈᩩᨡᨴᩩᨠ᩠ᨡᨸᨧ᩠ᨧᩩᨸᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ”ᨲᩥ ᩋᩣᩉ. ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩈᨾᩩᨴᨿᨲ᩠ᨲᩣ ᩉᩮᨲᩩᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ. “ᨲᨲᩕᨲᨲᩕᩣᨽᩥᨶᨶ᩠ᨴᩥᨶᩦ”ᨲᩥ (ᨴᩦ. ᨶᩥ. ᪂.᪄᪀᪀; ᨾ. ᨶᩥ. ᪁.᪁᪃᪃, ᪄᪆᪀; ᩅᩥᨽ. ᪂᪀᪃) ᩅᨧᨶᨲᩮᩣ ᩋᨽᩥᨶᨶ᩠ᨴᨶᩁᩈᩣ. ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩔ, ᨸᩩᨣ᩠ᨣᩃᩔ ᩅᩣ ᩁᩪᨸᩣᨴᩦᩈᩩ ᩋᨲᩥᨲ᩠ᨲᨽᩣᩅᩮᩣ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᨣᨿ᩠ᩉᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲᩥᨲ᩠ᨲᨽᩣᩅᨸᨧ᩠ᨧᩩᨸᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ. ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨴᩊ᩠ᩉᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᩣᨾᩩᨸᩣᨴᩣᨶᩴ, ᩈᩮᩈᩣᨶᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᩏᨸᨭ᩠ᨮᩉᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨴᩊ᩠ᩉᨲ᩠ᨲᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨸᨧ᩠ᨧᩩᨸᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ. ᨠᨾ᩠ᨾᩪᨸᨸᨲ᩠ᨲᩥᨽᩅᩅᩈᩮᨶ ᨽᩅᩔ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣᨴᨿᩮᩣ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ.

ᩋᩣᨴᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩋᨶᩩᩈᩮᩣᨧᨶᩣᨴᩥᨠᩣᩅᨣ᩠ᨣᩉᩴ. ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣᨴᩦᩈᩩ ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᩋᨸ᩠ᨸᨭᩥᨸᨲ᩠ᨲᩥ, ᩋᩈᩩᨽᩣᨴᩦᩈᩩ ᩈᩩᨽᩣᨴᩥᩅᩥᨸᩃ᩠ᩃᩣᩈᩣ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨸᨭᩥᨸᨲ᩠ᨲᩥ. ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩅᩥᨸ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᩣ ᩋᨸ᩠ᨸᨭᩥᨸᨲ᩠ᨲᩥ, ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨸᨭᩥᨸᨲ᩠ᨲᩥ. ᨶ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨿ ᩑᩅ ᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣᨴᩥᨠᨲᩣ ᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩣ ᨧ, ᩋᨳ ᨡᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩮᩈᩩᨸᩥ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᨦ᩠ᨣᩮᩈᩩ ᩋᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩈᩮᩈᩮᩈᩩᨸᩦ”ᨲᩥ. ᨽᩮᩣᨣᨿᩮᩣᨣᩮᩣᨲ᩠ᨲᩥ ᨾᨶᩈᩥᨠᩣᩁᩣᩉ. ᨶ ᩉᩥ ᩋᨶᩩᨸᩉᨿ᩠ᨿᩣᨶᩴ ᩈᩮᩅᨶᩮᨶ ᩋᩣᩈᨲ᩠ᨲᩣ ᨴᩩᨲᩣ ᨧ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ ᩋᩈᨱ᩠ᨮᩣᨶᨲ᩠ᨲᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨾᨶᩣᨿᨲᨶᩔ ᩉᩮᨲᩩ ᨶ ᨾᨶᩣᨿᨲᨶᩴ ᩈᨾ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᩈᨾ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩣᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩦᨲᩥ.

ᩈᩮᩣᨠᩣᨴᩦᨶᩴ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩅᩣ ᩋᨦ᩠ᨣᨻᩉᩩᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸᩈᨦ᩠ᨣᩮ “ᨴ᩠ᩅᩣᨴᩈᩮᩅ”ᨲᩥ ᩋᨦ᩠ᨣᩣᨶᩥ ᩅᩅᨲ᩠ᨳᩣᨶᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ. ᨶ ᩉᩥ ᩈᩮᩣᨠᩣᨴᨿᩮᩣ ᩋᨦ᩠ᨣᨽᩣᩅᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ, ᨹᩃᩮᨶ ᨸᨶ ᨠᩣᩁᨱᩴ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ ᨾᩪᩃᨦ᩠ᨣᩴ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ. ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨻ᩠ᨽᩣᩉᨲᩔ ᩉᩥ ᨻᩣᩃᩔ ᨲᩮ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩈᩮᩣᨠᩣᨴᩦᨶᩴ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨠᩣᩁᨱᨲᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ. “ᩈᩣᩁᩦᩁᩥᨠᩣᨿ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣᨿ ᩅᩮᨴᨶᩣᨿ ᨹᩩᨭ᩠ᨮᩮᩣ”ᨲᩥ (ᩈᩴ. ᨶᩥ. ᪄.᪂᪅᪂) ᨧ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩮ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᨧ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩴᨲᩴᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᩈᩣᨵᨠᨽᩣᩅᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ. ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨸᨶ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᩮᨶᩮᩅ ᩈᩮᩣᨠᩣᨴᩦᨶᩴ ᩑᨠᩈᨦ᩠ᨡᩮᨸᩮᩣ ᨠᨲᩮᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨲᩮᩈᩴ ᨩᩣᨲᩥᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣ ᨿᩩᨩ᩠ᨩᨲᩥ. ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᩣ ᩉᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨿ ᩑᨠᩈᨦ᩠ᨡᩮᨸᩮᩣ ᨠᩣᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ ᩈᩥᨿᩣ, ᨩᩣᨲᩥᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨸᨶ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᩴ ᩈᩮᩣᨠᩣᨴᨿᩮᩣ ᨧ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ. ᨲᨲ᩠ᨳ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᩴ ᩑᨠᨦ᩠ᨣᩴ

អង្គការេចតេច ពហិតំ, នោកាគនេយា បត ទ្វុបកចាឌីមុ អកាចតោ អនេកពត្តិកា រពចលំ ឋិកនេដត ឋនេលត អចិន្ឌានិគេយ្យតត្ថំ ពហិតា៉

តេត អតាពេត ឌាតិយា នតិ តនេតា បរាយ បដិនត្តិយា ហេតុហេតុក្ខតា អចិន្ឌា គយ្យិតាតិ កចចក្កិយ្យ អចិន្ឋេគា គយ្យិតោ ហោតីតិ៉

ឃុត្តញ្ញា នោកាឌីតំ អចិន្ឌា ពារលត្តិ ឧតន្យេចត្ថយ្យ នាឆគំ គដ្ឋំ, ត នោកាឌីតំ ខាលយ្យ ខរាយរលាតិឃិត្តតាយត្តយ្យ៉ “អយ្យុតចា បុទ្ធុឌ្ឍតោ”តិ (ឆំ៉ តិ៉ ៣៉១៣៧១) ហិ ចចតេត អចិន្ឌា នោកាឌីតំ ពារលត្តិ គយ្យិតា, ត ច ខរាយរលាតិឃិត្តនេច ក្យូលិ ក្យូលិតិ៉

ស្លេក្ខនចារេចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៉

អចិន្ឌាបគតិគ្ខនចណ្ណតា

១១៩៉“អចិន្ឌាបច្ចយា ៥១ នណ្ហារា”តិ ហិ ចុត្តត្តិ ឧតេត អចិន្ឌាយ ចិនេនតការេចត នណ្ហារាតញ្ញា បឆាតការេចត ចុត្តត្តា នណ្ហារាតំ តិដ្ឋិនិតគ្គកាចយ្យ ពារលំ គនេយ្យតិ៉ ឋិតា ពឆិយតិ “ឌីនឈា នារេយា, ឃិនេត្តា រនេយ្យា, ឡគារេតា គនេត្តា”តិ៉

រនិតនេត្ថា បដិចិន្តិ្យាចេត្ថា នការេចា រនេនា, អត្តនេតា រនេនា នរនេនា, ឃាឆារេចា នរនេនា ឃាឆាចនរនេនា, នេនា ឧច លក្ខិតគ្គត្តា លក្ខលត្តិ ឃាឆាចនរនលក្ខលំ៉ “ពតយា ច, កិក្ខនេច, អចិន្ឌា? ក្សក្ខ អណ្ណាលា”ត្តិអាឌិតា (ឆំ៉ តិ៉ ១៉១; ឃ៉ តិ៉ ៧៉១០១) ឃុនេត្ត ចត្តារេច ចុត្តានិតិ “ឃុត្តត្តិពបរិយានេឃតា”តិ អាហ៉ តិនេក្ខបពនេល្ល បតាតិអាឌិតា ឌ្ឍឆ ចតុមុ ឆារេតមុ ពឆិតាយ ឧច អចិន្ឌាយ តិនេក្ខបពនេល្ល អដ្ឋមុ ឆារេតមុ ពិច្ចឌាតិនេតា បញ្ញាចីនតិយា បនេគហិ លក្ខលនេតា ច ពឆិតត្តា តគត្ថំចណ្ណតាចនេនត ចិកាចតំ ពនេរាតិ៉ អហារបត្ថា ចិកឌិតគ្គចិកឌតញ្ញាអកិឆឃុបរិយានេយា៉

ឌាយតិ ឧត្តាតិ ឌាតិ, ស្លប្បត្តិដ្ឋាតំ៉ ឃឌីបិ តិនេរាឆយនេក្ក អចិន្ឌា អារនេបុលំ ត ពនេរាតិ, នេត បត ឌាតិតុពាយយ្យ តប្បដិន្ឋាគតចនេនត អតិនេរាឆយនេក្កមុ តិនេរាឆយក្កក្កហលាពអារលាចនេនត ច បចត្តយាតា តត្ថ ស្លប្បន្តិតិ ចុច្ចតិតិ តេនយិ អចិន្ឌាយ ស្លប្បត្តិដ្ឋាតតា ហោតិ, ឌ្ឍតនេរនំ អារនេបុលការេចត ចាតិ៉ នល្លិពឆលនេគចរោពលាឌីតំ នណ្ណាឌិតក្ខលិឌីតិ ចិយ អណ្ណានេតាឌីតំ អចិន្ឌាយ ក្យូលិឌីចិនឃាតំ អត្ថត្តពរាតំ លេចិកាឌីតំ តិចត្តនេពា អណ្ណាលាឌីនការេចា លក្ខលត្តិ គដ្ឋំ៉

អត្ថត្ថិ ឋលឋលំ៉ អារេយឌិតចចតញ្ញានេត្ថនំ អត្ថាតំ ចិយ៉ុ ចិយ៉ុ ឋិពេដពរលាកាចប្បការនគត្ថំ៉ អនេត្ថា ឧច ចា អនេត្ថា អត្ថនេត្ថាតិ អត្ថយ្យ អចិបរិតតាគយ្យតត្ថំ អនេត្ថនេតចត្ថំ ចិនេននយតិ៉ ត ហិ ខាលំ អតត្ថំ អនេត្ថាតិ ពល្យាតីតិ៉ ឧចំ ពារលពារលត្តិ ឧត្តាបិ គដ្ឋំ៉ តំ អាពារត្តិ អត្ថត្ថាឌីអាពារំ៉ ពនេហត្វាតិ ចិនេត្ត បនេចនេឃត្វា, ចិនេត្តត ឃុក្កនេលត ចា ពហិតំ ពត្វា៉ បដិចិន្ធ្យ ឃុត អនេចក្ខលា បន្ទចក្ខលា៉ ក្យូក្ខិត្តិតចិត្តិតាឌីលក្ខលាយ្យ ខាលយ្យ ការេចា ខាល្យំ៉ បឌាតាតីតិ បការេរហិ ឌាតាតិ៉ ឆលចនេយាហតំ បនេយារេហា៉ នយត្តនេតា នេយាហតំ នេយ្យារេហា៉

ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩣᨲᩥ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩣᨿ, ᨿᩣᨿ ᩅᩣ ᩋᨽᩥᨩ᩠ᨫᩣᨿ ᩃᩣᨽᩮᨲ᩠ᨳᩥᨿᩣ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣ ᨲᩴᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᨵᨾ᩠ᨾᩣ, ᩈᩣ ᨲᩮᩈᩴ ᨽᩣᩅᩮᩣᨲᩥ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩣ, ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮᨶ ᩅᩣ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩣ, ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩣ ᩑᨲᩥᩔᩣᨲᩥ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩣ᪨

ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ ᩅᨲ᩠ᩅᩣ ᨣᨾ᩠ᨽᩦᩁᩣ ᨶ ᩈᨽᩣᩅᨲᩮᩣ, ᨲᩔᩣ ᨲᨴᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩣ ᩋᨽᩥᨩ᩠ᨫᩣ ᩏᨷ᩠ᨷᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᨮᩣᨲᩮᩅᩈᩴ ᩈᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᨣᨾ᩠ᨽᩦᩁᨲ᩠ᨲᩣ ᨲᨴᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩣ ᨶᩩᨷ᩠ᨷᨩ᩠ᨩᨲᩦᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩮᩣ᪨ ᩋᨷᩥᨧ ᨡᩮᩣ ᨷᨶᩣᨲᩥ ᩑᨠᩔ ᩈᨻ᩠ᨻᨲᩈᨽᩣᩅᨲ᩠ᨲᩣ ᨲᨴᩮᨲᩣᨷᩥ ᨶᩦᩅᩁᨱᩔ ᨣᨾ᩠ᨽᩦᩁᨲᩁᩴ ᨽᩅᩥᩔᨲᩥ᪨

ᩋᨽᩥᨩ᩠ᨫᩣᨷᨴᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨷᨴᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

ᨷᩩᨶᩣᨲᩦᨲᩥ ᩈᩮᩣᨵᩮᨲᩥ ᩋᨷᩩᨬ᩠ᨬᨹᩃᨲᩮᩣ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩈᩴᨠᩥᩃᩮᩈᨲᩮᩣ ᨧ, ᩉᩥᨲᩈᩩᨡᨩ᩠ᨫᩣᩈᨿᩮᨶ ᨷᩩᨬ᩠ᨬᩴ ᨠᩁᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨲᩴᨶᩥᨷ᩠ᨹᩣᨴᨶᩮᨶ ᨠᩣᩁᨠᩔᨩ᩠ᨫᩣᩈᨿᩴ ᨷᩪᩁᩮᨲᩦᨲᩥ ᨷᩩᨬ᩠ᨬᩮᩣ, ᨷᩪᩁᨠᩮᩣ ᨷᩩᨩ᩠ᨩᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᨠᩮᩣ ᨧ ᨶᩥᩁᩩᨲ᩠ᨲᩥᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᨶ “ᨷᩩᨬ᩠ᨬᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨ ᨾᩉᩣᨭᩦᨠᩣᨿᩴ ᩋᨲᩥᨴᩪᩁᨲᩣᨿ ᨶ ᨻᩩᨩ᩠ᨫᨲᩥ ᨶ ᨧᩃᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨠᩣᨿᩔᩣᨲᩥ ᨴ᩠ᩅᩣᩁᩔ ᩈᩣᨾᩥᨠᩣᩁᩮᨶ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᩣ ᨠᨲᩮᩣ᪨

ᨷᩩᨬ᩠ᨬᩣᨷᨠᨶ᩠ᨲᩥ ᨽᩅᩈᨾ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩥᨷᩁᩴ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳᩣᨲᩥ ᨧᨠ᩠ᨠᩈᩩᨲ᩠ᨲᩮ (ᩈᩴ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪑᪨᪑)᪨ ᨲᨲᩥᨿᩣᨷᨵᩣᨶᨠᩣᩁᩮᨶ ᨣᩉᩥᨲᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᩈᨾ᩠ᨾᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩈᩩᨲ᩠ᨲᩮ (ᨾ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪓᪨᪑᪐᪑) ᨷᨶ “ᨲᨿᩮᩣᨾᩮ, ᩋᩣᩅᩩᩈᩮᩣ, ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣ”ᨲᩥ ᩋᩣᨣᨲᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᩈᨻ᩠ᨻᨬ᩠ᨬᩪᨷᨠᩣᩈᩥᨲᩮᩣ ᨷᨶ ᩋᨿᩴ, ᨶ ᨷᨧ᩠ᨧᩮᨠᨻᩩᨴ᩠ᨵᨷᨠᩣᩈᩥᨲᩮᩣ, ᨳᩮᩁᩔᨲ᩠ᨲᩔ ᨯᩦᨷᩥᨲᩴ ᩑᨲᩮᩈᩴ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᩅᩈᩮᨶ ᩅᩮᩣ ᨣᩉᩥᨲᩣ᪨ ᨠᩥᩴ ᨷᨶᩮᨲᩮᨶ ᨣᩉᨱᩮᨶᩣᨿᩈᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨯᩦᨷᩥᨲᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨲᩴᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᨾᩣᩉ “ᩋᨠᩥᨧ᩠ᨧᨾ᩠ᨷᩥ ᩉᩥ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨾ᩠ᨷᩥ ᩑᨠᩣᩈᨦ᩠ᨥᩈᩣᨵ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣ”ᨲᩥ᪨ ᩈᨻ᩠ᨻᨬ᩠ᨬᩪᨷᨠᩣᩈᩥᨲᩮᩣᨲᩥ ᨷᩥᨭᨠᩮ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩮ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨿᨾ᩠ᨷᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᨬ᩠ᨬᩪᨷᨠᩣᩈᩥᨲᩮᩣᨲᩥ ᨬᩣᨿᨲᩦᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ᪨

“ᨲᩮᩁᩈᩣᨷᩦ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨲᨲ᩠ᨳ ᨬᩣᨱᩅᩥᨷ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᨶ ᨽᩣᩅᨶᩣᨾᨿᨲᩣ ᨷᩣᨠᨭᩣᨲᩥ “ᨿᨳᩣ ᩉᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᪨ ᨷᨣᩩᨱᩥ ᨷᨣᩩᨱᩥᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩣᩁᨲᩣ ᨧ ᨠᩈᩥᨱᨷᩁᩥᨠᨾ᩠ᨾᨠᩣᩃᩮ ᨾᨱ᩠ᨯᩃᨠᩁᨱᩮ ᨽᩣᩅᨶᩴ ᨽᩣᩅᩮᨶ᩠ᨲᩥ᪨

ᨴᩣᨶᩅᩈᩮᨶ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨧᩮᨲᩈᩥᨠᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᨴᩣᨶᩴ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨻ᩠ᨿᩣᨷᩣᩁᨽᩪᨲᩣ ᩋᩣᨿᩪᩉᨶᨧᩮᨲᨶᩣ ᨴᩣᨶᩴ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽ ᨴᩣᨶᩴ ᩋᨵᩥᨠᩥᨧ᩠ᨧ ᩏᨷ᩠ᨷᨩ᩠ᨩᨲᩦᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᨮᩣᨶᩮᩈᩩ᪨ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᨧᩥᨲ᩠ᨲᨲᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᨿᩮᩣᨩᨶᩣᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨶᩥᨴᩔᨶᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᨲᩴ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᩏᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣᩈᩉᨣᨲᩮᩈᩩᨷᩥ ᩉᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩥᩔᩮᨲᩥ ᩑᩅᩣᨲᩥ᪨

ᩋᩈᩴᨠᩥᩃᩥᨭ᩠ᨮᨾ᩠ᨷᩥ ᩈᩴᨠᩥᩃᩥᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᨩ᩠ᨫᩣᨶᨷᩣᨴᨠᩮᨶ ᨧᩮᨲᩮᩣᨷᩁᩥᨿᨬᩣᨱᩮᨶ ᩅᩥᨴᩥᨲᩣᨷᩥ ᩋᩈᨻ᩠ᨻᨬ᩠ᨬᩩ ᨷᨧ᩠ᨧᨲ᩠ᨲᩴ ᩁᩪᨷᩴ᪨ ᩁᩪᨷᩮᨶᩮᩅ ᩈᨾᨶ᩠ᨲᨲᩣ “ᩋᩈᨾ᩠ᨷᨲ᩠ᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨮᩣᨶᩣᨽᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᩣ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩮᩣ ᩋᨽᩥᨬ᩠ᨬᩣᨿᨲᩮᩣ, ᩁᩪᨷᩣᨿᨲᨶᩔ ᨮᩣᨶᩣᨽᩥᨬ᩠ᨬᩣᨿᩔ ᨠᩣᩁᨱᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ᪨ ᨲᩮᨶᩮᩅ ᩁᩪᨷᩥᩁᩪᨷᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣ ᨶᩥᨿᨲ᩠ᨲᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᨾ᩠ᨷᩥ ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᨩ᩠ᨫᩣᨶᩴ ᨶᩥᨷ᩠ᨷᩁᩥᨿᩣᨿᩮᨶ “ᩋᨽᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨶ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩦᨲᩥ᪨ ᨾᩉᩣᨲᩩᩃᩥᨿ ᨶᩣᨶᩣᨽᩣᩈᩮᩣ ᨶᩣᨶᩣᨷᩣᨠᩣᩁᩮᩣ ᨧ ᩈᨾᩩᨴᩣᨿᩮᨶ ᨶᩣᨶᩣᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᩥ ᨧ, ᨶ ᩑᨠᩮᨠᩴ ᩁᩪᨷᩴ, ᩑᨠᩮᨠᩴ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᩅᩣ, ᩑᨠᩴ ᨽᩣᩅᩣᨷᩥ ᩋᨷᩁᩥᨿᩣᨶ᩠ᨲᩣ ᨷᨧᨿᨠ᩠ᨡᩃᨧᩮᨲᨶᩣᨿᩣ ᩈᨾᩩᨴᩣᨿᨧᩮᨲᩈᩮᩣ ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ

ឯកជ្ឈាតិកត្វា ឯកតោវ កត្វា ទស្សេតិ។ ឯវំ ទុតិយាទយោបីតិ។

“កាយទ្វារេ បវត្តា”តិ អវត្វា “អាទានគ្គហណចោបនំ បាបយមានា ឧប្បន្នា”តិបិ វត្តុំ វដ្ដតីតិ វចនវិសេសបយោជនេន ទស្សេតិ។ កាយទ្វារេ បវត្តិ ឯវ ហិ អាទានាទិបាបនាតិ។ បុរិមេន វា ទ្វារស្ស ឧបលក្ខណភាវោ វុត្តោ, បច្ឆិមេន ចេតនាយ សវិញ្ញត្តិទ្វយសមុដ្ឋាបនំ។ តត្ថ អាកឌ្ឍិត្វា គហណំ អាទានំ, សយំ យុត្តស្ស គហណំ គហណំ, ចលនំ ចោបនំ។

ឯត្ថាតិ កាយវចីវិញ្ញត្តិគ្គហណេ, កាយវចីវិញ្ញត្តិតាគហណេ វា។ អដ្ឋកថាយំ អភិញ្ញាចេតនា ន គហិតា វិញ្ញាណស្ស បច្ចយោ ន ហោតីតិ។ កស្មា បន ន ហោតិ, ននុ សាបិ កុសលា វិបាកធម្មា ចាតិ? សច្ចំ, អនុបច្ឆិន្នតណ្ហាវិជ្ជាមានេ បន សន្តានេ សំសារប្បវត្តិយា តស្សា កុសលតា វិបាកធម្មតា ច វុត្តា, ន វិបាកុប្បាទនេន, សា បន វិបាកំ ឧប្បាទយន្តី រូបាវចរមេវ ឧប្បាទេយ្យ។ ន ហិ អញ្ញភូមិកំ កម្មំ អញ្ញភូមិកំ វិបាកំ ឧប្បាទេតីតិ។ អត្តនា សទិសារម្មណញ្ច តិដ្ឋានិកំ តំ ឧប្បាទេយ្យ ចិត្តុប្បាទកណ្ឌេ រូបាវចរវិបាកស្ស កម្មសទិសារម្មណស្សេវ វុត្តត្តា, ន ច រូបាវចរវិបាកោ បរិត្តាទិអារម្មណោ អត្ថិ, អភិញ្ញាចេតនា ច បរិត្តាទិអារម្មណាវ ហោតិ, តស្មា វិបាកំ ន ឧប្បាទេតីតិ វិញ្ញាយតិ។ កសិណេសុ ច ឧប្បាទិតស្ស ចតុត្ថជ្ឈានស្ស អានិសំសភូតា អភិញ្ញា។ យថាហ “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ”តិអាទិ (ទី។ និ។ ១។១៣៣-១៣៥; ម។ និ។ ១។១៥៤-១៥៩)។ តស្មា សមាធិផលសទិសា សា, ន ច ផលំ ទេតីតិ ទានសីលានិសំសោ តស្មិំ ភវេ បច្ចយលាភោ វិយ សាបិ វិបាកំ ន ឧប្បាទេតិ។ យថា ច អភិញ្ញាចេតនា, ឯវំ ឧទ្ធច្ចចេតនាបិ ន ហោតីតិ ឥទំ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ធម្មេ ឋបេត្វា “តេសំ វិបាកេ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា”តិ (វិភ។ ៧២៥) វុត្តត្តា វិញ្ញាយតិ។

អយំ បនេត្ថ អយុត្តបច្ចាខ្យានោ វិនិច្ឆយោ – ទស្សនភាវនានំ អភាវេបិ យេសំ បុថុជ្ជនានំ សេក្ខានញ្ច ទស្សនភាវនាហិ ភវិតព្ពំ, តេសំ តទុប្បត្តិកាលេ តេហិ បហាតព្ពា សង្កិលេយ្យា អកុសលា “ទស្សនេន បហាតព្ពា ភាវនាយ បហាតព្ពា”តិ ច វុច្ចន្តិ, បុថុជ្ជនានំ បន ភាវនាយ អភាវា ភាវនាយ បហាតព្ពចិន្តា នត្ថិ។ តេន តេសំ បវត្តមានា តេ ទស្សនេន បហាតព្ពា អសង្កិលេយ្យាបិ “ភាវនាយ បហាតព្ពា”តិ ន វុច្ចន្តិ។ យទិ វុច្ចេយ្យុំ, ទស្សនេន បហាតព្ពា ភាវនាយ បហាតព្ពានំ កេសញ្ចិ កេនចិ អារម្មណារម្មណាធិបតិឧបនិស្សយបច្ចយេហិ បច្ចយា ភវេយ្យុំ, ន ច បដ្ឋានេ “ទស្សនេន បហាតព្ពា ភាវនាយ បហាតព្ពានំ កេសញ្ចិ កេនចិ បច្ចយេន បច្ចយោ”តិ វុត្តា។ សេក្ខានំ បន វិជ្ជមានា ភាវនាយ បហាតព្ពា សង្កិលេយ្យា ភាវនាយ បហាតព្ពា។ តេនេវ សេក្ខានំ ទស្សនេន បហាតព្ពា ចត្តត្តា វន្តត្តា មុត្តត្តា បហីនត្តា បដិនិស្សដ្ឋត្តា ឧក្ខេដិតត្តា សមុក្ខេដិតត្តា អស្សាទិតព្ពា អភិនន្ទិតព្ពា ច ន ហោន្តិ, បហីនតាយ ឯវ សោមនស្សហេតុត្តា អវិក្ខេបហេតុត្តា ច ន ទោមនស្សំ ឧប្បាទេន្តីតិ ន តេ តេសំ អារម្មណារម្មណាធិបតិភាវំ បកតូបនិស្សយភាវំ គច្ឆន្តិ។ ន ហិ បហីនេ ឧបនិស្សាយ អរិយោ រាគាទិកិលេសេ ឧប្បាទេតិ។

វុត្តញ្ហិ “សោតាបត្តិមគ្គេន យេ កិលេសា បហីនា, តេ កិលេសេ ន បុនេតិ ន បច្ចេតិ ន បច្ចាគច្ឆតិ…បេ… អរហត្តមគ្គេន…បេ… ន បច្ចាគច្ឆតី”តិ (មហានិ។ ៨០; ចូឡនិ។ មេត្តគូមាណវបុច្ឆានិទ្ទេស ២៧), ន ច បុថុជ្ជនានំ ទស្សនេន បហាតព្ពា សង្កិលេយ្យា ឋបេត្វា តេសំ ន កេនចិ បច្ចយេន បច្ចយា ហោន្តីតិ សក្កា វត្តុំ “ទិដ្ឋិំ អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ, តំ អារព្ភ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ, ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ជតិ។

វិចិកិច្ឆំ អារព្ភ វិចិកិច្ឆា ទិដ្ឋិ ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ជតី”តិ ទិដ្ឋិវិចិកិច្ឆានំ ឧទ្ធច្ចារម្មណបច្ចយភាវស្ស វុត្តត្តា. ឯត្ថ ហិ ឧទ្ធច្ចន្តិ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ចិត្តុប្បាទំ សន្ធាយ វុត្តំ. ឯវញ្ច កត្វា អធិបតិបច្ចយនិទ្ទេសេ “ទិដ្ឋិំ គរុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ, តំ គរុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ, ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតី”តិ (បដ្ឋា. ១.១.៣០៥) ឯត្តកមេវ វុត្តំ, ន វុត្តំ “ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ជតី”តិ. តស្មា ទស្សនភាវនាហិ បហាតព្វានំ អតីតាទិភាវេន នវត្តព្វត្តេបិ យានិសានំ តាហិ អនុប្បត្តិធម្មតា អាបាទិតត្តា, តេសុ បុថុជ្ជនេសុ វត្តមានា ទស្សនំ អបេក្ខិត្វា តេន បហាតុំ សក្កុណេយ្យា ទស្សនេន បហាតព្វា, សេក្ខេសុ វត្តមានា ភាវនំ អបេក្ខិត្វា តាយ បហាតុំ សក្កុណេយ្យា ភាវនាយ បហាតព្វា. តេសុ ភាវនាយ បហាតព្វា សហាយវិរហា វិបាកំ ន ជនយន្តីតិ ភាវនាយ បហាតព្វចេតនាយ នានាក្ខណិកកម្មបច្ចយភាវោ ន វុត្តោ, អបេក្ខិតព្វទស្សនភាវនាភិហិតានំ បន បុថុជ្ជនេសុ ឧប្បជ្ជមានានំ សកក្ខណេ លទ្ធរាគាទីនំ ឧទ្ធច្ចសហគតចិត្តុប្បាទស្ស ច សំយោជនត្តយតទេកដ្ឋកិលេសានំ អនុបច្ឆិន្នតាយ អបរិក្ខីណសហាយានំ វិបាកុប្បាទនំ ន សក្កា បដិក្ខិបិតុន្តិ ឧទ្ធច្ចសហគតធម្មានំ វិបាកោ វិភង្គេ វុត្តោតិ.

យទិ ឯវំ, អបេក្ខិតព្វទស្សនភាវនាភិហិតានំ អកុសលានំ នេវទស្សនេននភាវនាយបហាតព្វតា អាបជ្ជតីតិ? នាបជ្ជតិ, អប្បហាតព្វានំ “នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វា”តិ (ធ. ស. តិកមាតិកា ៨) វុត្តត្តា, អប្បហាតព្វវិរុទ្ធសភាវត្តា ច អកុសលានំ. ឯវម្បិ តេសំ ឥមស្មិំ តិកេ នវត្តព្វតា អាបជ្ជតីតិ? នាបជ្ជតិ ចិត្តុប្បាទកណ្ឌេ ទស្សិតានំ ទ្វាទសអកុសលចិត្តុប្បាទានំ ទ្វីហិ បទេហិ សង្គហិតត្តា. យថា ហិ ធម្មវសេន សង្ខតធម្មា សព្វេ សង្គហិតាតិ ឧប្បន្នត្តិកេ កាលវសេន អសង្គហិតាបិ អតីតា នវត្តព្វាតិ ន វុត្តា ចិត្តុប្បាទរូបភាវេន គហិតេសុ នវត្តព្វស្ស អភាវា, ឯវមិធាបិ ចិត្តុប្បាទភាវេន គហិតេសុ នវត្តព្វស្ស អភាវា នវត្តព្វតា ន វុត្តាតិ វេទិតព្វា. យត្ថ ហិ ចិត្តុប្បាទោ កោចិ និយោគតោ នវត្តព្វោ អត្ថិ, តត្ថ តេសំ ចតុត្ថោ កោដ្ឋាសោ អត្ថីតិ យថាវុត្តបទេសុ វិយ តត្ថាបិ ភិន្ទិត្វា ភជាបេន្តោ ចិត្តុប្បាទេ ភិន្ទិត្វា ភជាបេតិ “សិយា នវត្តព្វា បរិត្តារម្មណា”តិអាទិនា. តទភាវា ឧប្បន្នត្តិកេ ឥធ ច តថា ន វុត្តា.

អថ វា យថា សប្បដិឃេហិ សមានសភាវត្តា រូបធាតុយំ តយោ មហាភូតា “សប្បដិឃា”តិ វុត្តា. យថាហ “អសញ្ញសត្តានំ អនិទស្សនំ សប្បដិឃំ ឯកំ មហាភូតំ បដិច្ច ទ្វេ មហាភូតា, ទ្វេ មហាភូតេ បដិច្ច ឯកំ មហាភូត”ន្តិ (បដ្ឋា. ២.២២.៥). ឯវំ បុថុជ្ជនានំ បវត្តមានា ភាវនាយ បហាតព្វសមានសភាវា “ភាវនាយ បហាតព្វា”តិ វុច្ចន្តីតិ នត្ថិ នវត្តព្វតាបសង្គោ. ឯវញ្ច សតិ បុថុជ្ជនានំ បវត្តមានាបិ ភាវនាយ បហាតព្វា សកក្ខណេ លទ្ធរាគាទយោ បរក្ខណេ លទ្ធរាគាទីនំ ឧបនិស្សយបច្ចយោ, រាគោ ច រាគាទីនំ អធិបតិបច្ចយោតិ អយមេត្ថ លទ្ធោ ហោតិ. យថា បន អយោដ្ឋត្តា រូបធាតុយំ តយោ មហាភូតា ន បរមត្ថតោ សប្បដិឃា, ឯវំ អបេក្ខិតព្វភាវនាភិហិតា បុថុជ្ជនេសុ បវត្តមានា សកក្ខណេ លទ្ធរាគាទយោ ន បរមត្ថតោ ភាវនាយ បហាតព្វាតិ ភាវនាយ បហាតព្វានំ នានាក្ខណិកកម្មបច្ចយតា ន វុត្តា, ន ច “ទស្សនេន បហាតព្វា ភាវនាយ បហាតព្វានំ កេនចិ បច្ចយេន បច្ចយោ”តិ វុត្តំ. ន ហិ ទស្សនេន បហាតព្វបច្ចយា កិលេសា, ន តេ ទស្សនតោ ឧទ្ធំ បវត្តន្តិ, ទស្សនេន បហាតព្វបច្ចយស្សបិ បន ឧទ្ធច្ចសហគតស្ស សហាយវេកល្លមត្តេវ ទស្សនេន គតំ, ន តស្ស កោចិ ភាវោ ទស្សនេន អនុប្បត្តិធម្មតំ អាបាទិតោតិ តស្ស ឯកន្តភាវនាយ បហាតព្វតា វុត្តា. តស្មា តស្ស តាទិសស្ស ច សតិ សហាយេ វិបាកុប្បាទនវចនំ, អសតិ ច វិបាកានុប្បាទនវចនំ ន វិរុជ្ឈតីតិ.

សាបិ វិញ្ញាណបច្ចយកាលេ យទិ អបេនតញ្ញា, កស្មា “សមវិសតិ ចេតនា”តិ វុត្តន្តិ តស្ស ការណំ ទស្សេន្តោ អាហ “អធិដ្ឋាបច្ចយា បនសញ្ញាបេតា ហោន្តី”តិ។ យទិ ឯវំ, អភិញ្ញារេចតនាយ សហ “ឯកវិសតី”តិ វត្តព្វាន្តិ? ន, អវនស្ស វុត្តការណត្តា, តំ បន ញ្ញតរាវនស្សបិ ការណន្តិ សមានចេតនាវនការណវនេនន ឃំ ការណំ អបេក្ខិត្វា ឯកា វុត្តា, តេន ការេណន ញ្ញតរាយបិ វត្តព្វតំ, យស្មា ការណំ អបេក្ខិត្វា ញ្ញតរា ន វុត្តា, តេន ការេណន វុត្តាយបិ អវត្តព្វតំ ទស្សេតិ។ អារេតញ្ញាភិសង្ខារេរា វិត្តសង្ខារេរា ឯវាតិ រេកាកាវា បិវេលិតិ ន តស្ស សំយោគោ ទស្សិតោ។

សុខសញ្ញាយ កេហត្វាតិ ឯតេន តណ្ហាបវត្តិ ទស្សេតិ។ តណ្ហាបរិក្ខារេតិ តណ្ហាយ បរិវារេ, តណ្ហាយ “សុខំ សុភ”ន្តិអាទិនា សង្កេត វា អលង្ករេតិ អត្ថោ។ តណ្ហា ហិ ទុក្ខស្ស សមុទយោតិ អជានន្តោ “អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា លត្តិយមហាសាលានំ វា សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ”ន្តិ សង្ខារេ បរិក្ខរោតីតិ។ អមរណត្ថាតិ កហិតា ទុក្ករកិរិយា អមរតបេបិ, ទេវភាវត្ថំ តបេបិ វា, ទុក្ខត្តា វា មរោ មារេកោ តបេបិ អមរតបេបិ។ ឥន្ទ្រ អឥន្ទ-សង្កា វិយ មរេសុ អមរ-សង្កា ឧទ្ទេញ្ញា។

ជាតិអាទិបបិតទុក្ខជនកតោ មរុបបិតសទិសតា បុញ្ញាភិសង្ខារស្ស វុត្តា។ រមណីយការេន ច អស្សាទការេន ច កយ្ហមានំ បុញ្ញផលំ ឥបសិលាមធុលិត្តសត្ថធារាសទិសំ, តទត្ថោ ច បុញ្ញាភិសង្ខារោ តំតិបិតលេហនសទិសោ។

“សុខោ ខ្ពិយិស្សា បរិញ្ញាឌិកាយ តរុណាយ មុទុកាយ លោមសាយ ពាហាយ សម្បស្សា”តិអាទិនា (ម៉ ត៌ ១៣៩៨) សុខសញ្ញាយ ពាលោ វិយ ក្វេករីឡអនំ កិលេសាភិភូតតាយ កោធារតិអភិភូតោ អសចេសោ មរិតុកាមោ វិយ វិសលាទនំ ករណផលត្តេណសុ ឧក្កុដ្ឋកីឡំ ទុក្ខញ្ញា អបុញ្ញាភិសង្ខារំ អារកតិ។ លោភសហគតស្ស វា ក្វេករីឡអនសទិសតា, ទោសសហគតស្ស វិសលាទនសទិសតា យោជេតព្វា។ កាយគុណសមិទ្ធិយា សកមស្សបិ បិសាចនករស្ស សុខវិបល្លាសហេតុភាវោ វិយ អរូបវិបាកានំ តិរត្តរតាយ អនុបលក្ខិយមានតាបញ្ជនយានំ, ឥឈសត្តាតតាយ អកយ្ហមានវិបរិណាមានំ, សង្ខារវិបរិណាមទុក្ខតាតយ្យិ តិដ្ឋាទិវិបល្លាសហេតុភាវោតិ តេសំ បិសាចនករសទិសតា, តទភិមុខគមនសទិសតា ច អារេតញ្ញាភិសង្ខារស្ស យោជេតព្វា។

តាវាតិ វត្តព្វត្តរាបេក្ខា តិបិតោ, តស្មា អធិដ្ឋា សង្ខារានំ បច្ចយោតិ ញ្ញទំ តាវ សិទ្ធំ, ញ្ញទំ បន អបរំ វត្តព្វន្តិ អត្ថោ។ អធិដ្ឋាបច្ចយា បន សញ្ញាបេតា ហោន្តីតិ វុត្តន្តិ អភិញ្ញារេចតនានំ បច្ចយភាវំ ទស្សេតិ។ ទេវតាបរិយុដ្ឋានិចារអនាគតំសញាណាហិ បនេសំ អត្ថោ ច សមោធានិត្តជានកការេលតិ យោជេតព្វា។

អធិដ្ឋានសម្ពុទ្ធតាតិ ភវាទិតវបដិដ្ឋាទិកាយ អធិដ្ឋាយ សម្ពុទ្ធតា។ រាគាទិតន្តិ រាគឧទ្ទិវិទិកិច្ឆាឧទ្ទេរាមនស្សានំ អធិដ្ឋានសម្បយុត្តរាគាទិអស្សាទនកាលេសុ អធិដ្ឋំ អារព្ភ ឧប្បត្តិ ទេទិតព្វា។ កថំ កត្វា អស្សាទនំ រាគឧទ្ទិសម្បយុត្តាយ ឯវ អធិដ្ឋាយ យោជេតព្វំ, អស្សាទនត្ថា រាគោ, តទវិប្បយុត្តា ច ឧទ្ទីតិ អស្សាទនវរេនេវ យថាវុត្តំ អធិដ្ឋំ កត្វា ភរោន្តី ឧទ្ទិ ច វុត្តាតិ

ငចင်တစ္စာ၊ ဒါကာဧိဟိ ဆ ပါဇ္ဇူထံ ဿဒ္ဒင္ပေဇ ဇုင္ဇ္ဍာဟိ ဇံဿယ္ယုတ္တဿင္ဂ္ဂါဒဿ္သ အငိဋ္ဌာဒယူဟာဧိဇံ ဇဿျတိ၊ အဇငိဋ္ဌာဒယူဟာဿျ ပဆ္သယငဇဿ္သ အာဒယ္ပူဟာဧိပတိအဇတ္တာဒါဧိပစ္စယငဆငဇဿ္သ အဇုတ္တဿျ ဇုတ္တဿျ ဆ ဿဋ္ဌာဿျ ဿဍ္ဍလာဇတ္တံ "ယံ ကိဍ္ဍိ"တိ အာဟ၊ ဇုတ္တဇငယဇာတိ

ဿယတိဂ္ဂူယကငပတ္တဇာငငဿဇ ဇုတ္တဇငယဇ၊

ဧကကာဒဟဆာငဇာ အာပဋ္ဌိတိတိ ငဆာဿပျဿဏ္ဍ ဇုင္ဇ္ဍာ၊ အဇိဍ္ဍဍ ဟိ ဧကကာဒဟဆာငဇာ ဿဋ္ဌာဿျ ဿဋ္ဌာကာဒလ ဿဓူဆာပတ္တိဒဇာ ဧကဿင်ဿဿကာဆာပတ္တိဒဇာ ဆ၊ ယထာ တိဿု ပကာဒဿု အငိဋ္ဌယာဇဿု ပါဒိဒဿငဿဇ ဆဇုဒွ ဧဆ ဆ ငိဋ္ဌယာဇ ဧကဒဟဇ္ဇုဖလဧိပဇ အဇွာ အတ္တိ, ဇထ္ထာ ဇ ဇုပပဋ္ဌိတိ၊

ယဆာဖဿံ ငငဇာဆဇွာဇဇာတိ "ဿုလငငဇိယံ, ကိဍ္ဍငဆ, ဖဿံ ပဋိဍ္ဍ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဿုလာ ငငဇာ"တိအာဧိဇာ (သံ၊ ဇိ၊ ၅၊၄၅), "ဆက္ခုဉ္ဆ ပဋိဍ္ဍ...ပေ... တိဏ္ဏံ ဿင္ဂတိ ဖဿျာ, ဖဿပစ္စယာ ငငဇာ"တိအာဧိဇာ (သံ၊ ဇိ၊ ၅၊၃၅) ဆ ဿုလငငဇိယာဧိဆက္ခုဿယဇ္ဇဿျာဧိအဇ္ဇုဒ္ဒဿပဇ ဿုလငငဇာဧိဆက္ခုဿယဇ္ဇဿျဇာငငဇာဧိဇ် ဆဆဇွာဇဇာ, ဿယာဇဿု ဆက္ခုဒ္ဒပါဧိဿု ဖဿျဆငဿဇ ဿုလာဧိငိပဒိယာယာကာဆဇာ, ဿယာဇဿု ဆ ဒ္ဒပယဇဿိကာဒါဧိဿု ဆက္ခုဧိဿင္ဂူဇငငဿဇ ဆက္ခုဿယဇ္ဇဿျဇာဧိငိပဒိယာယာကာဆဇာ, အဋ္ဌာပစ္စယဿာယဋ္ဌာပိ ဖဿျငဿဇ ဿုလာဧိဆက္ခုဿယဇ္ဇဿျဇာဧိဇ် ဇွဇ္ဇအာဒိကဿုဂုယာဧိဿင္ဂူဒါကာဆဇာ ဆာတိ အဇွာ၊ ဿုလာဧိဇ် ယဆာဇုတ္တဿယဇ္ဇဿျဿျ အငိပဒိဇာ ပစ္စယကာဒဆာ

ဧဆ ယဆာငငဇ် ဖဿျဆဆဇွာဇ်, ကာဒဟဖလငိငဿဇ ဆာ ဖလကာဒဟငိငဿဿိဍ္ဍငယာ ငဟာတိတိ ဥဂယတ္တာပိ ဇိဍ္ဍငယာ ဆဆဇွာဇတ္တိ ဇုင္ဇ္ဍာ၊ ကယ္ပာငယာတိ ကယ္ပာဟာဒ်ဒါဇုအာငငယာ အပါကငါ ငဿယဇ္ဇာဋ္ဌိကာဒဇ ငဒါကဒ္ဒပဿယဇာ၊

"အဿျာဇာဇုပဿျိဇာ ဇဏှာ ပဆဋ္ဌတိ"တိ ဆဆဇဇာတိ "သံငယာဇိငယဿု, ကိဍ္ဍငဆ, ဆငယူဿု အဿျာဇာဇုပဿျိဇာ ငိဟဒဇာ ဇဏှာ ပဆဋ္ဌတိ, ဇဏှာပစ္စယာ ဥပါဇာဇံ, ဥပါဇာဇပစ္စယာ ကဆာ"တိ (သံ၊ ဇိ၊ ၅၊၅၃-၅၄) ထူယိဇာ ဿုဇတ္တဇ ဇဏှာယ ဿင္ဂါဒကာဒဟကာဆဿျ ဇုတ္တဇ္ဇာတိ အဇွာ၊ ပုဇ ဇဿျာပိ အငိဋ္ဌာ ကာဒဟဿိ ဇဿျဇဇံ "အငိဋ္ဌာဿယုဇယာ အာဿဆဿယုဇငယာတိ ဆဆဇဇာ"တိ အာဟ၊ ဇဏှာ ဆာ ဆဇုဒ္ဒပါဇာဇကုဇာ ကာယကဆဒ်ဍ္ဍာဿဆာ ဆ ဿင္ဂါဒဿျ ကာဒဟဿိ ပါကငါတိ ဿုတ္တဇ္ဇငယဇပိ အငိဋ္ဌာယ ဿင္ဂါဒကာဒဟကာဆဿျငဆ ဇဿျတိ၊ အဿျာဇာဇုပဿျိဇာတိ ဟိ ဆဆဇဇ အာဧိဇဆပဋိဋ္ဌာဇဇကိစ္စာ အငိဋ္ဌာ ဇဏှာယ ကာဒဟဿိ ဇဿျိဇာ ငဟာတိတိ၊ ယထာ အငိဍ္ဍာ, ဇထာ ပုဋ္ဌာကိဿင္ဂါဒါဧိငကာ

အကိဿင္ဂူဒါတိတိ အငိဋ္ဌာယ ဿင္ဂါဒကာဒဟကာဆဿျ ပါကငတ္တာ အငိဍ္ဍဿုကာဒဆာ ဿင္ဂါဒကာဒဟကာဒငဇ ဇုင္ဇ္ဍာ ဇိလာဿဆဿျ ဿင္ဂါဒါကာဆဇာ

အဿာဆာဒလာတ္တာ ဆ၊ ပုဋ္ဌာကိဿင္ဂါဒါဧိဇ် ဿာဆာဒလာဇိ ဆဇ္ဇာဒယူဟာဧိဇိတိ ပုဋ္ဌာကဆာဧိအာဧိဇပဋိဋ္ဌာဧိကာ အငိဋ္ဌာ ပုဋ္ဌာကိဿင္ဂါဒါဧိဇ်

အဿာဆာဒလ် ကာဒဟဇ္ဇိ ဆာ အဇွာ ဇဍ္ဍငဋ္ဌာ၊ ဇာဇငိဒ္ဒငဍ္ဍာတိ အတ္တိဇာငိဒ္ဒငဍ္ဍာ၊ ငကငိ ပဇ "ပဋိဿဋ္ဌိအာဧိဇိ ဇာဇာဇိ"တိ ဆဆဇ္ဇိ, ဧငံ ဿတိ

ပုဒိယငိတ္တံ ပဋ္ဌိယငိတ္တဿျ ဇာဇငိဒ္ဒငဍ္ဍာ ပစ္စငယာတိ ဇ ထူဇံ ဧကဇ္ဇိကံ ဿိယာ၊ ကငဍ္ဍယိ ဟိ ကငဍ္ဍဿျ အဇတ္တဒပစ္စငယာ, ဇငဇံ ဇငဇဿျာတိ, ဇ ဆ

ဿိပ္ပါဧိဇံ ပဋိဿဋ္ဌိအာဧိဇာဇံ အတ္တိတိ ဇ ဇံ ထူဆ အဆိငပျဇ၊ ကဓုံ ဒ္ဒပဿျ ဇယဇဒုပ္ပဇငိဒါဆာ ဿာဒယူဟာဇာဒယူဟငိဒါဆာ ဆ ဿကာဆငိဒ္ဒငဍ္ဍာ

ပစ္စငယာ, ဇိဒါဧိဇိ ဇဆိအာဧိဇ် ယဆုဒ္ဒဋ္ဌိလဒဿာဧိဿကာဆငိဒါဆာ၊ အငိဇာဇဇကိစ္စာ အာဒလိဒကာ ငိဇာဇဇကိစ္စဿျ ငိဋ္ဌာဏာဿျ, အယဆဇကိစ္စာ

ဆ ဂုဇ္ဇအာဆငယာ ယဆဇကိစ္စဿျ အာဿဆဿျ၊

កោរលិយាវិរលិយាតិ ទត្តាយ បច្ចយោ, ទសិអាទីតិ ក្ទុតិណកស្ស ឧត្ត ច អទីតិ រត្តា ឧត្យអកា ទុច្ចន្តិ វិបាកេយច េត ច ត, តស្មា ទុក្លវិបាកាយបិ អចិន្តាយ តទវិបាកានំ បុញ្ញាភិសង្ខារានំ បច្ចយត្តំ ន ន យុជ្ជតីតិ អេត្ថា តទវិបាកេត្តបិ សាវជ្ជតាយ តទវិទុទ្ធានំ តំសទិសានញ្ច អបុញ្ញាភិសង្ខារានមេវ បច្ចយោ, ន ត្តតេរសត្តិ ឧតស្ស បសក្កស្ស និចារណត្ថ “វិទុទ្ធោ ចាវិទុទ្ធោ ច, សទិសាសទិសោ តថា ធម្មានំ បច្ចយោ សិទ្ធោ”តិ ទុត្តំ, តស្មា តយត្ថ បិកាឌំ កោរានេត្តា “ត្តតិ អយំ អចិន្តា”តិអាទិមាហ

អេត្តន្តយុត្តាទុតារេកន្តមឈឹនំ វិយ បុញ្ញាបរិយចចត្ថានំ និយតិ, និយតិយា, និយតិ ឧច ចា សក្កតិ សយាកេយា និយតិសក្កតិ, តាយ ការេចស្ម បរិណតា យត្សស្សេទវិហក្កាទិការំ បត្តា និយតិសក្កតិការចបរិណតា និយតិយា សក្កតិយា ការេចន ច បរិណតា តាតប្យការេតំ បត្តា និយតិសក្កតិការចបរិណតាតិ ច អត្ថំ វទន្តិ ឧេតហិ ច វិកប្យេតហិ អចិន្តា អក្ស្មលំ ឌិត្តំ កត្វា បុញ្ញាទីស្ម យត្វ កត្វឌិ បចត្តតីតិ ត្តយបត្ថ ទេសស្សេត្តា អាហ “សោ ឧចំ អចិន្តាយា”តិអាទិ

អបរិណាយកោ ឌាំលោតិ អរហត្តមគ្គសម្បយុត្តិបិទកកល្យាណមិត្តរហិតោតិ អេត្ថា អរហត្តមគ្គាចសានំ ចា ឌាណំ សមវិសមំ ទេស្សត្វា និត្តានំ តយតីតិ បរិណាយកត្តំ ទុត្តំ, េតន រហិតោ អបរិណាយកោ ឆម្មំ ឌាត្វាតិ សប្បុរិស្សបតិស្សេយន ចត្សសក្ខប្យការសក្ស្មត្តាទិឆម្មំ ឌាត្វា, មគ្គឌារេណនេច ចា សត្តធម្មបចទំ និត្តានំ ឌាត្វា, តំឌាតតាយត្តត្តា បន សេសសន្ធាភិសមយស្ស សមាតកាលម្បិ តំ បុរិមកាលំ វិយ កត្វា ទុត្តំ

សង្ខារបទនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា

វិញ្ញាណបទនិទ្ទេសវណ្ណនា

១១៤. យថាវុត្តសង្ខារបច្ចយា ឧប្បជ្ជមានំ តំកម្មនិព្វត្តមេវ វិញ្ញាណំ កថិតុំ អរហតីតិ “ទ្វត្តិំស លោកិយវិបាកវិញ្ញាណានិ សង្គហិតានិ ហោន្តី”តិ អាហ. ធាតុកថាយំ (ធាតុ. ៣៩៩) បន វិប្បយុត្តេនសង្គហិតាសង្គហិតបទនិទ្ទេសេ –

“សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណេន យេ ធម្មា…បេ… សឡាយតនបច្ចយា ផស្សេន, ផស្សបច្ចយា វេទនាយ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា, តេ ធម្មា កតិហិ ខន្ធេហិ…បេ… សង្គហិតា? តេ ធម្មា អសង្ខតំ ខន្ធតោ ឋបេត្វា ឯកេន ខន្ធេន ឯកាទសហាយតនេហិ ឯកាទសហិ ធាតូហិ សង្គហិតា. កតិហិ អសង្គហិតា? ចតូហិ ខន្ធេហិ ឯកេនាយតនេន សត្តហិ ធាតូហិ អសង្គហិតា”តិ –

ឯវមេតា សព្ពវិញ្ញាណផស្សវេទនាបរិគ្គហោ កតោ. យទិ ហិ ឯត្ថ វិញ្ញាណផស្សវេទនា សព្ពា សិយុំ, “វិបាកា ធម្មា”តិ ឯតស្ស វិយ វិស្សជ្ជនំ សិយា, តស្មា តត្ថ អភិធម្មភាជនីយេ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណាទយោ កថិតាតិ វេទិតព្វា. អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា ច អភិធម្មភាជនីយេ ចតុភូមកកុសលសង្ខារា អកុសលសង្ខារា ច វុត្តាតិ សោ ឯវ ធាតុកថាយំ កថិតោតិ ទដ្ឋព្វោ. កស្មា បន

ឆាត្យកធាយំ កយ្ទុបបត្តិកចចិរេយបេឌស្សតត្ថំ ត អភិឆយ្ទុកាឌតឹយចរេត កហិរេតា៝ ឲចង្ហា កត្វា តត្ថ “ដ្ឋបិកាតបច្ចយា កនេចា”តិ អត្ថុឌ្ឍិត្វា “កយ្ទុកនេចា”តិអាឌិតាច តរេឃត កនេចា ដ្ឋដ្ឋេជា៝ ចិបិកទេញ្ញាតត្តិ ចិញ្ញាណស្ស ចិបិកត្វា បញ្ញាបច្ចយត្តំ យារេឆតិ, តស្ស បត យាឆតត្ថំ “ដ្ឋបធិតកយ្ទុការេច ចិបិកាកាចរេតា”តិ ទុត្តត្តិ តំ ចិចនេត្វា “ចិបិកញ្ញា”តិអាឌិយាហ៝

រេឃក្ខរេឃ្យត រេលិករបោយ្យុត្តឌចតាចយារេតតិ ឌចរេតត តឆារេយ្ទុណតិឃរេយ រេយាយតស្សយហកតាតត្តទំ រេយាយតស្សយហកតតឆារេយ្ទុណស្ស ទុត្តត្វា រេយាយតស្សយហកតារេតច បត្ថាយ ទុត្តត្តិ រេចឌិតត្ថា៝ ឃស្វា បត ពិរេហត្យុកឌចតាចយារេត ច កឆាធិ អរេហត្យកំ តឆារេយ្ទុណំ រេហាតិ, តស្វា “រេឃក្ខរេឃ្យតា”តិ អាហ៝ បកំ ចាតិ “ឌិទេត្តតិទេត្តា”ឌិស្ស ចិយ រេចឌិតត្ថា៝ ដ្ឋិកុត្ស្យរេច បត ដ្ឋប្បជ្ជត្តិតិ ចឆត្តិ៝ “ឌិទេត្តតិទេត្ត”ត្តិ ឲត្ថ បត ចា-បឌ្ឍស្ស អកាចា ចចតបិលិដ្ឋតាយរេត្វត ឌិទេត្តក្កហណំ កតត្តិ ឃុជ្ជតិ, “តិទេត្តទេតិទេត្តឌស្សតត្ថំ ចា”តិ៝ ត្លាឆ បត ចា-បឌ្ឍា ចិកប្បតទេត្វា ទុទេត្តាតិ បកំ ឲច ច កឆាធិ បចត្តិ បត្ថាយ “បកំ ចា”តិ ទុត្តត្តិ ឌឌ្ឍត្ថា៝ រេតារេតច ហិ បកំ តឆារេយ្ទុណប្បចត្តិឃា ចិធារេទតត្តំ ឌរេស្សរេត្វា “ចិត្តប្បចត្តិកណតាយំ បតា”តិអាឌិយាហ៝ តត្ថ ចិត្តប្បចត្តិកណតាយត្តិ ចិបិកកធាយំ ឆាលចទ្ទបិឌិរេក អារេយ្ទុណេ ទុត្តំ ចិត្តប្បចត្តិកណតំ បត្ថាឃាហ៝ តត្ថ ហិ រេច្ចច តឆារេយ្ទុណប្បចត្តិធារា អាកតា៝ ឌចតចិរេឃាត្យកចតឆិក្ខាតឆារេយ្ទុណំ អារេបត្តកេឌ តស្វិ ចិបរេឃ ឲកចិត្តក្កុណាចបិដ្ឋាឃុរេក ត ដ្ឋប្បរេជ្ជឃ្យាតិ អឆិប្បារេឃា៝ អត្ថុបិឃ បឌិបត្តិឃាតិ អក្យុបលចិបិកស្ស អបិឃបឌិបត្តិ, កាយាចចទាឌិក្យុបលចិបិកាតំ កាយទ្ទុបិទ្ទុបចុកាតិបឌិបត្តិរេឃា ឃធាកយំ អត្ថុបិ៝

បឌិបត្តិកធា យហាចិរេឃាតិ កត្វា បចត្តិរេយច តាច ឌរេស្សរេត្វា “បចត្តិឃំ បតា”តិអាឌិយាហ៝ អរេហត្យុកច្ចយាឌិតំ ច្ចាទតិឃាតិឃាចចតំ កចក្កុតាតំ បឃរេយច ច្ចារេត្វា ទុតិបឌិបត្តិក្ខុតាតញ្ញា កចឌ្ឍបញ្ញារេតត អរេញ្ញាត ច ច្ចារេទត អត្ថុប្បត្តិរេតា តិឃតំ អតិឃតំ ចា ច្ចាទំ ឲរេតាបត្តិ ចត្តំ អបក្កុរេណាឃ្យុត្វា៝ ឲកស្ស បត្តស្ស បចត្តទ្ទុបិចចរេចិបិរេកា បចធិកបិណាឌិស្ស ឃស្វិ អារេយ្ទុណេ បចរេត្វា, តរេតា អញ្ញាស្វិ តស្ស បចត្តិ តត្តិតិ ទ្ទុបិចចរាតំ តិឃតារេយ្ទុណតា ទុត្វា៝ តពុស្សាតិ បចត្តិឃំ ឆាត្តិបចិឆស្ស៝

ត្លាត្រ្តិយប្បចត្តិអាត្យុការេតា ឲច ចក្កុរេយាតច្ចារេកេឌត, តស្ស ច ចិញ្ញាណឌិឌិរេកឌាយត្តត្វា ឌិឌិរេកេឌត ច កចិតត្ថា, តស្វិញ្ញា បតិ “អាចជ្ជតាតត្តទំ ឌស្សតំ បចតំ ចា តឆតត្តទំ បប្បឌិច្ចត”ត្តិអាឌិតា ចិត្តតិឃរេយត កចិតត្ថា៝ តធា ច បតិ បប្បឌិច្ចតបត្តិទេណាតប្បិ កាចេចា បិធ្ធា រេហាតិ, ត ត្លាត្រ្តិយប្បចត្តិអាត្យុការេចត ឌស្សតបចតយត្តរេយ្ទុច, តាបិ ត្លាត្រ្តិយាតំ ឲច ឌស្សតបចតកិច្ចតាតិ ត្លាយយត្ថំ ឌរេស្សរេត្វា អាហ “ច្ចាទឌិឌិរេកេឌ ចិត្តតិឃរេតា ចា”តិ៝ បចយក្យុបរេលត េច តឆារេយ្ទុណស្ស ដ្ឋប្បត្តិ រេហាតិ, តំ បចយក្យុបលិតត្តទំ ដ្ឋប្បជ្ជយាតំ ឌតកំ អត្ថុធាត្តិ តាយ, ទុតិឃក្យុបលិឌិអតត្តទំ ដ្ឋប្បជ្ជយាតំ ឌតកាបឌិរំ អត្ថុធាត្តិ តាយ, អក្យុបលិតត្តទំ ដ្ឋប្បជ្ជយាតញ្ញា កាយាចចទតាឃ ឌតកាបឌិបត្តិ៝

ឲកាឆេប តឆារេយ្ទុណចិត្តាតិ...រេប... តឆារេយ្ទុណំ ត កណ្ហត្តិតិ តឆារេយ្ទុណកាចតាឃ “តឆារេយ្ទុណ”ត្តិ លឌ្ឍតាយាតិ តឆារេយ្ទុណកាចំ ត កណ្ហត្តិ, តឆារេយ្ទុណការេចត តប្បចត្តត្តិតិ អរេត្វា៝ អធ ចា តាយពេកាត្តំ អារេទក្ខ ឌចរេត ឌចិរេត តឆារេយ្ទុណំ តស្ស ឌចតស្ស អារេយ្ទុណំ ត កណ្ហត្តិ, តាលយ្ហត្តិតិ អរេត្វា៝ ទ្ទុបិទ្ទុបឆរេយ្ទុតិ ទ្ទុបិទ្ទុបិចចរេទ ឆរេយ្ទុ៝ ត្លាឌំ បត ចត្វា “អភិញ្ញារេតាណំអារេទក្ខ”តិ ចិរេយបតំ បទិត្តាឌិអារេយ្ទុណតាឃ

កាយាចននរបជិនេសុ នេច ពកានយុលាត្បុត្តិកស្សតត្ថ៍ យិន្ទត្តតិយតា ឆយុា យក្កោ ចិយ កាចតាយ សិន្ធា យហាពលិ ចាតិ តត្ថ ឌចនេត បចត្តយានេត សាត្បពន្ធនេត ត កចិតព្ពត្តិ ពេសុ ពកានយុលំ បជិក្ខិត្តំ សេហិក្បត្តនឆនេយុអានក្កាតិ ឲនេពនេច សិន្ធេ "សយុត្តតិយតឆនេយុស្វ"តិ ចិស៉ុ ប្ហន្ធនលំ សយុត្តយិន្ទត្តតិយតឆយុាត៌ អញ្ញាយញ្ញាបជិបក្ខាតិ ពលចកានេចត ពកានយុលាស្ស អចត្ថុកាចកស្សតត្ថ៍

ឲច៌ បចត្តិយំ ចិញ្ញាលប្បចត្តិ កនេស្សត្វា បជិសន្ធិយំ កនេស្សពុំ "យំ បត ចុត្ត"ត្តិអាជិយាហ៉ នេកត កត្វាតិ នេកត ចិនេត្តត កស្មិ៍ កនេច៉ ឲក្ខតចិសតិ បជិសន្ធិនេយា នេពត នេពត ចិនេត្តត បចត្តយាតា បជិសន្ធិក្ខនេលា ទ្វិបិទ្វបឆយុាតិ នេពត នេពត ចិនេត្តត សា សា តត្ថ តត្ថ បជិសន្ធិ នេហាតីតិ ចុត្តា៉ តស្សាតិ ចិត្តស្ស៉

អាកន្តាតិ អាកាតំ ចិយ ហុត្វា៉ នេកាបកនឹចលិតិ រនេញ្ញា ហិតានេក្ខ នេកាបកកុនេល ឌានេតា នឹចលិតាយនេកា៉ កយុាជិអត្បស្សនេលាព្យាបិនេនហិតត្តា "សយុទ្ធហកាលកិរិយា"តិ ចុត្តា៉ អព្យាបិនេនតេច ហិ តត្ថ កយុាជិប្បជ្ជាត៌ នេហាតីតិ៉ "បិសិយយាតាយ យក្ខិកាយ បឆយំ កាយទ្វារាចជ្ជត៌ កចក្កំ តាចនេដ្តតិ អត្តតា ចិត្តិយយាតស្ស កស្សចិ អត្ថិតាយា"តិ នេកចិ ការលំ ចកត្តិ, តនេកតំ អការលំ កចក្កចិសយនេតា អញ្ញាស្ស ចិត្តិយយាតស្ស អកាចា អញ្ញាចិត្តប្បចត្តកានេល ន កចក្កាចដ្តតនេស្សច អសម្ភចនេតា៉ ព្លក៌ បនេត្ថ ការលំ សិយា – "តាតិស្ស តយិព្រុយនេយ ឌូលព្ពត្តិ អនេព្ពាលព្ពត្តិ អកិប្បលព្ពត្តិ"តិ (ម៉ ត៉ ១៉១៣ប័) ចចតនេតា តីសុ ឌចតចានេសុ អប្បចនេត្តនេស្វច កយុាជិប្បជ្ជានេតត កចិតព្ពា៉ អនេតកឌចតចារប្បចត្តិយា ហិ អនេព្ពាលព្ពត៌ អកិប្បលព្ពតព្វា នេហាតីតិ៉ តស្មា កាយទ្វារាចជ្ជត៌ អតាចនេដ្តត្វា យនេតាទ្វារាចជ្ជតនេយច កយុាជិអាលព្ពលំ បឆយំ កចក្កំ អាចនេដ្តតិ, តនេតា នេឋាជ្ជព្ពាស្ស ពលចត្តា ចុតិយចានេន កាយចិញ្ញាលចិចិ បច្ចប្បនេត្ត នេឋាជ្ជនេព្ព បចត្តតិ, តនេតា បុរិមឌចតចារកហិនេតស្វច កយុាឌីសុ កនេយត យនេតាទ្វារឌចត៌ ឌចិត្វា ម្បលកចក្កសក្ខាតំ អាកន្តុកកចក្កសក្ខាតំ ចា ពកានយុលំ កចក្កំ ឌូពនេតិ, ពកានយុលាកានេច ចា កចក្កនេយច៉ ឲតស្មិ៍ ឆានេត កាលំ កនេរាតីតិ ពកានយុលាតត្តនេត ចុតិចិនេត្តត, ពកានយុលាកានេច ចា កចក្កសក្ខានេពនេតច ចុតិចិនេត្តត ចចតីតិ អនេត្វា៉ កចក្កនេយច ហិ ចុតិចិត្តំ ហុត្វា បចត្តតីតិ ចុតិចិត្តំ ព្លឆ "កចក្ក"ត្តិ ចុត្តត្តិ៉ យនេតាទ្វារចិសនេយា លហុនេកាតិ លហុកបច្ចុប្បជ្ជាត៌ សន្ធាយ ចុត្តំ "អទ្វបឆយុាត៌...នេប... លហុនេកា"តិ៉ អទ្វបឆយុស្ស ហិ យនេតាទ្វារស្ស ចិសនេយា លហុកបច្ចុប្បជ្ជានេតាតិ៉ ពលចតិ ន ទ្វបឆយុស្ស កាយទ្វារស្ស ចិសនេយ អប្បចត្តិត្វា យនេតាទ្វារចិសនេយ កយុាជិយិព្រុបឆយំ ចិត្តប្បចត្តិកស្សនេតត អទ្វបឆយុាត៌ ចិសយស្ស លហុកតា ជិបិតាតិ៉ ទ្វបិត៌ ចិសយាកានេចបិ ចា "អទ្វបឆយុាត"ត្តិ ចចត៌ នេយស៌ ចិសនេយា អត្ថិ, តំកស្សតត្ថនេយចាតិ កដ្តព្ពំ៉ នេពត លហុកយុាឌីសុ ចិត្តប្បចត្តិនេតា លហុកហលិយតា ចិសយស្ស លហុកតា៉

កយុាឌីត៌ ក្វយិចិត្តបិកាជិចនេសត ចិត្វានេតា អតនេត្តា បនេកនេកាតិ "សនេព្ពបនេតា"តិ អាហ៉

អចិជ្ជាតណ្ហាជិកិនេលសេសុ អត្បស្ថិនេត្តស្វច កយុាជិនេតា ប្ហបជ្ជាត៌, តព្វានេព្ភ ចិត្តសត្តាតស្ស កចត្តនេតិត្តនេបិលាបព្ភានេតា នេហាតីតិ អាហ "អត្បស្ថិត្តកិនេលសពលចិតាយិត"ត្តិ៉ សត្តានេត ហិ ចិតាយិនេត តនេកកនេកសក្ខតំ បជិសន្ធិចិត្តព្វា ចិតាយិតនេយច នេហាតិ, ត ច ឲកនេកសចិតាយិតកានេចត ចិតា សត្តាតចិតាយិតតា អត្ថីតិ៉ សព្ពត្ថ បត "ទ្វក្កតិបជិសន្ធិតិត្តាយ ចុតិយា បុរិមឌចតាតិ អក្បសលិតិ, ព្លតនេរាយ ន ក្បសលិតី"តិ តិស្ថិតត្តិ៉ "តិយិត្តស្សាកកាឆិតំ ចា, កិក្ខនេច, ចិញ្ញាលំ តិដ្ឋយាត៌ តិដ្ឋតិ អត្បព្យព្ជាតស្សាកកាឆិតំ ចា៉ តស្មិ៍ នេច

สมเย กาลํ กโรติ, ฐานเมตํ วิชฺชติ, ยํ ทฺวินฺนํ คตีนํ อญฺญตรํ คตึ อุปปชฺเชยฺย นิรยํ วา ติรจฺฉานโยนึ วา”ติ (สํ. นิ. ๔.๒๓๕) วุตฺตํ. ตสฺมา อาสนฺนํ อกุสลํ ทุคฺคติยํ, กุสลญฺจ สุคติยํ ปฏิสนฺธิยา อุปนิสฺสโย โหตีติ.

ราคาทิเหตุภูตํ หีนมารมฺมณนฺติ อกุสลวิปากสฺส อารมฺมณํ กถํ ยุตฺตํ อนิฏฺฐารมฺมณํ อาห. ตมฺปิ หิ สตฺตปฺปเทเสน ราคสฺสปิ เหตุ โหตีติ. อกุสลวิปากชนกกมฺมสหชาตานํ วา ตํสทิสานนฺตรชนกเจตนาสหชาตานญฺจ ราคาทีนํ เหตุภาวโต เอว หีนตา. ตณฺหาปตฺถานุภาวชนกกมฺมานมารมฺมณํ กมฺมวเสน อนิฏฺฐํ อกุสลวิปากสฺส อารมฺมณํ ภเวยฺย, อญฺญถา จ อิฏฺฐารมฺมเณ ปวตฺตสฺส อกุสลกมฺมสฺส วิปาโก กมฺมนิมิตฺตารมฺมโณ น ภเวยฺย. น หิ อกุสลวิปาโก อิฏฺฐารมฺมโณ กถํ ยุชฺชตีติ. ปญฺจทฺวาเร จ อาปาถมาคจฺฉนฺตํ ปจฺจุปฺปนฺนํ กมฺมนิมิตฺตํ อาสนฺนกตกมฺมารมฺมณสนฺตติยํ อุปฺปนฺนํ ตํสทิสญฺจ ทฏฺฐพฺพํ, อญฺญถา ตเทว ปฏิสนฺธิอารมฺมณุปฏฺฐาปกํ ตเทว จ ปฏิสนฺธิชนกํ ภเวยฺย, น จ ปฏิสนฺธิยา อุปธารณภูตานิ วิย “เอตมฺปิ มยา ปวตฺติตนฺ”ติ ปฏิสนฺธิยา อารมฺมณํ อนุปาเทนฺตานิ วิย จ ปวตฺตานิ ทุติอาสนฺนานิ ชวนานิ ปฏิสนฺธิชนกานิ ภเวยฺยุํ. “กตตฺตา อุปจิตตฺตา”ติ (ธ. ส. ๔๓๑) หิ วุตฺตํ. ตถา จ ตํสมานวีถิยํ วิย ปวตฺตมานานิ กตํ กตูปจิตานิ สิยุํ, น จ อสฺสาทิตานิ ตถา, น จ โลกิยานิ โลกุตฺตรานิ วิย สมานวีถิผลานิ โหนฺติ.

“ปุพฺเพ วาสฺส ตํ กตํ โหติ ปาปกมฺมํ ทุกฺขเวทนียํ, ปจฺฉา วาสฺส ตํ กตํ โหติ ปาปกมฺมํ ทุกฺขเวทนียํ, มรณกาเล วาสฺส โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ สมตฺตา สมาทินฺนา, เตน โส กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชตี”ติ (ม. นิ. ๓.๓๐๓) –

อาทิกา สุตฺต มรณกาเล สมตฺตาย สมาทินฺนาย มิจฺฉาทิฏฺฐิยา สมฺมาทิฏฺฐิยา จ สหชาตเจตนาย ปฏิสนฺธิทานํ วุตฺตํ, น จ ทุพฺพเลหิ ปญฺจทฺวาริกชวเนหิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ สมฺมาทิฏฺฐิ วา สมตฺตา โหติ สมาทินฺนา. วกฺขติ จ –

“สพฺพมฺปิ เหตํ กุสลากุสลธมฺมปฏิวิชานนาทิวจนปริโยสานํ กิจฺจํ มโนทฺวาริกชวเนเยว โหติ, น ปญฺจทฺวาริเกนาติ สพฺพสฺสาเปตสฺส กิจฺจสฺส กรเณ สหชวนกานิ วีถิจิตฺตานิ ปฏิกฺขิตฺตานี”ติ (วิภ. อฏฺฐ. ๗๙๙).

ตตฺถ หิ “น กิญฺจิ ธมฺมํ ปฏิวิชานาตีติ ‘มโนปุพฺพงฺคมา ธมฺมา’ติ (ธ. ป. ๑-๒) เอวํ วุตฺตํ เอกมฺปิ กุสลํ วา อกุสลํ วา น ปฏิวิชานาตี”ติ (วิภ. อฏฺฐ. ๗๙๙) จ วุตฺตํ. เยน ปฏิวิชานนปฺปวตฺติยา สุขํ วา ทุกฺขํ วา อนฺเวติ, เตน สา ปวตฺติ ปญฺจทฺวาเร ปฏิกฺขิตฺตา, กุสลากุสลกมฺมสมาทานญฺจ ตาทิสเมวาติ. ตทารมฺมณานนฺตรํ ปน จวนํ, ตทนนฺตรา จ อุปปตฺติ มโนทฺวาริกา เอว โหติ, น สหชวนกวีถิจิตฺเต ปริยาปนฺนาติ ทีปิตา อธิปฺปาเยน เอว ปญฺจทฺวาริกตทารมฺมณานนฺตรํ จุติ, ตทนนฺตรํ ปฏิสนฺธิ จ วุตฺตาติ ทฏฺฐพฺพํ. ตตฺถ อวเสสปญฺจจิตฺตกฺขณายุเก รูปชีวิเต อุปฺปนฺนา ปฏิสนฺธิ สนฺธาเยว “ปจฺจุปฺปนฺนารมฺมณํ อุปปตฺติจิตฺตํ ปจฺจุปฺปนฺนารมฺมณสฺส ชวนสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย”ติ, อวเสสเอกจิตฺตกฺขณายุเก จ อุปฺปนฺนา สนฺธาย “ปจฺจุปฺปนฺนารมฺมณํ อุปปตฺติจิตฺตํ อตีตารมฺมณสฺส ชวนสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย”ติ (ปฏฺฐา. ๒.๑๘.๒๕) วุตฺตนฺติ เวทิตพฺพํ.

ឃុទ្ធាឃ ចាតិ យហក្កុតកយុត្តិយិត្តារម្មណាឃ ឌចតឹចិឆិឃា តឥារម្មណាទហិតាឃាតិ អទេត្វា៉ ឝា បត ឌចតឹចិឆិ យហក្កុតចិបិកឃ្ស ក្ខបធារទេរា ចិឃ ឥដ្ឋត្តា៉ ទេកចិ បត តំ ឹចិឆិ យហក្កុតាចឝាតំ ចឥត្តិ៉ អតីតារម្មណា ឲកាឥឝចិឆា, តចត្តត្តារម្មណា ឝត្តចិឆា៉

ឲទេតតាត្យឝាទេត អារុប្បត្យតិឃាបិ អតត្តុទា បដិឝន្ធិ ទេចឌិតត្តាតិ ឱ្កធំ កឝ្វា ត្យត្តំ, តត្យ “បឆចឹកឝិឈញ្ញាតាឌិចទេឝត បដិលន្ធយហក្កុតឃុកតិឃំ ឌិតឃ្សា”តិ ឲចយាឌិទេក ឲច តទេឃ អឃយ្បិ បដិឝន្ធិ អចត្យន្ធាតិ? ត, តត្វ ទ្ធុបិចចទត្យតិអតត្តុទាឃ ឲច បដិឝន្ធិឃា ត្យត្តត្តា៉ តត្វ ហិ “បឆចឹកឝិឈាឌិកំ ចា តិយិត្តំ យហក្កុតចិត្តំ ចា យទេតាត្វាទេទ អាបិឆយាកន្ធតិ៉ ចក្ខុទេឝាតាតំ ចា”តិអាឌិទេកត ទ្ធុបិចចទត្យតិឃា ឲច អតត្តុទា បដិឝន្ធិ ត្យត្តាតិ ចិញ្ញាឃតិ៉ អចាបិ ឃចាឝយ្ហចទេឃាឌតាឃ អឃយ្បិ បដិឝន្ធិ តទេត្វច អចត្យន្ធា, អទ្ធុបិចចទត្យតិអតត្តុទា បត ទ្ធុបិចចទបដិឝន្ធិ តត្វិ, អទ្ធុបិចចទេទ ច ក្ខបទ្ធុបទិត្យតិឃា ទេហដ្ឋិយា ទេហដ្ឋិយា បដិឝន្ធីតិ ចត្យត្វារុប្បត្យតិឃា តចត្តត្តារម្មណា បដិឝន្ធិ តត្វិ៉ ទេតត តទេតា តទេត្វច អតីតារម្មណា កាយាចចទេទ ច អតីតបច្ចុប្បន្នារម្មណា បដិឝន្ធិ ឱ្កតទាហិ ច ឃចាឝយ្ហចំ អតីតតចត្តត្តារម្មណា អារុប្បបដិឝន្ធិ, អតីតបច្ចុប្បន្នារម្មណា ច កាយាចចទបដិឝន្ធិ ទេឃាទេឌតត្តាតិ ឱ្កយឃ្ស ចិទេឝឝឃ្ស ឥឃ្សតត្វំ ចិឃុំ ក្ខន្ធទលំ កតំ៉

ឲចំ អារម្មណចទេឝត ឲកចិឆាឃ កាយាចចទឃុកតិត្យតិឃា ត្យចិឆា ត្យក្កុតិបដិឝន្ធិ, ត្យក្កុតិត្យតិឃា ត្យចិឆា ឃុកតិបដិឝន្ធិ, កាយាចចទឃុកតិត្យតិឃា ក្ខិឲកក្ខិប្បកាទាតំ កាយទ្ធុបិទុប្បាតំ ចទេឝត បញ្ចចិឆា ឃុកតិបដិឝន្ធិ, ទ្ធុបិចចទត្យតិឃា ច តទេឆច បញ្ចចិឆា, ត្យចិឆាឃ អារុប្បត្យតិឃា បទេច្ចកំ ក្ខិតុំ ក្ខិតុំ កាយារុប្បាតំ ចទេឝត អដ្ឋចិឆា ច បដិឝន្ធិ ឥឃ្សិតា, ត្យក្កុតិត្យតិឃា បត ឲកចិឆាឃ ត្យក្កុតិបដិឝន្ធិ ត្យចិឆា ត ឥឃ្សិតា, តំ ឥទេឃ្សត្យំ “ត្យក្កុតិឃំ ឌិតឃ្ស បតា”តិអាឌិយាហ៉ ឃចាត្យត្តា បត –

ក្ខិក្ខិបញ្ចប្បកាទា ច, បញ្ចាដ្ឋត្យចិឆាបិ ច;

ចត្យចឹឝតិ ឝត្តាបិ, តា ទេហាត្តិ បដិឝន្ធិទេឃា៉

“កាយាចចទឃ្ស កុឝលឃ្ស កយ្មឃ្ស កតត្តា”តិអាឌិតា (ឆ៉ ឝ៉ ៣១១, ៣៣៣, ៣៤៤) តាតាក្ខុណិកកយ្មបច្ចយការទេចា ឥឃ្សិតប្បការទោតិ ក្ខបតិឃ្សយបច្ចយកាចទេយច ឥទេឃ្សទេត្តា “ត្យត្តទេញ្យព”ត្តិអាឌិយាហ៉

អាឌិតា ឝហាតិអាឌិតា ចិយិឃ្សចិញ្ញាណទេណត ឝហ៉ ឱ្កយទេតា ទេច្វ ចា តទេឃា ចា ឥឝកា ក្ខប្បដ្ឋត្តីតិ កត្ថុទេឝឃ្យកាតំ ចទេឝត ត្យត្តំ៉ អញ្ញាត្វ ហិ អទេតទេក កលិបិ ឝហ ក្ខប្បដ្ឋត្តិ៉ ព្រាហ្មត្តការទេចបិ ហិ អទេតកកាត្យតប្បយាទេណ អទេតទេក កលិបិ ឝហុប្បដ្ឋត្តីតិ តិឝទេតា អធិការតេច ទ្ធុបិតិ ទេហាត្តិ កត្ថទឝាហារាតំ បដិក្ខិត្តត្តា ចក្ខុទេឝាតចត្យុឝត្តកឌីចិតឈក្កុការទេចបិ ទេតឝំ ពាហុត្តា៉ អដ្ឋកចាឃំ បត តត្វបិ ចក្ខុទេឝាតចត្យុឥឝកាតំ ឌីចិតតចកឃ្ស ច ក្ខប្បត្តិ ត្យត្តា, បិឥ្យឱ្កឃំ បត “ទ្ធុបឆាត្យឃា ក្ខបបត្តិក្ខុទេណ ឥទេបត្វា អឝញ្ញាឝត្តាតំ ទេឥចាតំ

បញ្ចាយតនានិ បិត្យុកចត្តិ, បញ្ចា ឆាត្យុយោ បិត្យុកចត្តិ”តិ ចុត្តំ, តឆា “ទ្បុបឆាត្យុយា ៧ អាយតនានិ នច ឆាត្យុយោ”តិ ឋន្តាឋក្ដុហចនេត តត្ត ចិន្តួយានាយតនឆាត្យុយោ ឌស្សេត្យុំ ចុត្តំ៉ ពឆាចត្តុយិ្យច ឈានាយតនានីគំ ចិយ ពន្ធាយតនានីនញ្ចា តត្ត ការចា ឋជិក្លិចត្តា “អត្ថិ តត្ត ឈានាយតនត្តិ? អាយន្តា, អត្ថិ តត្ត ពន្ធាយតនត្តិ? ន ហេចំ ចត្តព្វេ”តិអាឌិនា (ពឆា៉ ៥១៨), ន ច អចោដ្ឋាយតនានំ បចចិឆាត្យុអាឌីនំ ចិយ អពន្ធនសាយតនានំ ពន្ធនសានំ តត្ត ការចា ឋក្កា ចត្តុំ ឋ្យុសិត្យុំ អឋក្កុលោឃ្យុតាចិតិយុត្តុស្ស បចចិអាឌិឋកាចស្ស ចិយ ពន្ធនឋកាចចិតិយុត្តស្ស ពន្ធនឋឋកាចស្ស អភាចា៉

យឌិ ច ឈានឋយ្យស្សានីគំ ពារណការចា នត្តិតិ អាយតនានីតិ នេត ចុចច្ចយ្យុំ, ឆាត្យុ-ឋឌ្ឍា បត តិឃ្យុត្តានីឌ្ឋិចចាចពោតិ ពន្ធឆាត្យុនឋឆាត្យុតិ អចចនេត នត្តិ ពារណំ, ឆយ្ចការចា ច នេឋំ ទុពន្ធន ព្វន្ធិតព្វេ ឋកាចឆារលាឌិលក្ខណោតា អព្ពាស្ស អភាចា, ឆយ្ចានញ្ចា អាយតនការចា ទុពន្ធនោ យយពេ (យយ៉ ១៉ អាយតនយយព៉១៣) ចុត្តោ “ឆយ្ចា អាយតនត្តិ? អាយន្តា”តិ៉ តឋ្ចា នេឋំ ពន្ធនសាយតនភាចាការចបិ ពោឌិ អាយតនឋការចា ចត្តព្វោ៉ យឌិ ច ចោដ្ឋាកាចនោតា អព្ពោ បចចិឆាត្យុអាឌិការចា ចិយ ពន្ធនឋកាចនោតា អព្ពោ នេឋំ ពោឌិ ឋការចា ឋិយា, នេឋំ ឆយ្ចាយតនេ ឋក្ដុហោ៉ ពន្ធនឋការច បត អាយតនការច ច ឋតិ ពន្ធា ច នេឋា អាយតនញ្ចា ពន្ធាយតនំ, ទនេឋា ច នេឋា អាយតនញ្ចា ទឋាយតនត្តិ ព្វុឌយាបន្តុយចាតិ ពន្ធនសាយតនការចា ច ន ឋក្កា តិចានេត្យុំ, “តយោ អាហារា”តិ (ចិក៉ ៥៥១៣) ច ចចននោតា ពខាញ្ច្រាការាហារស្ស តត្ត អការចា ចិព្ពាយតិ៉ តឋ្ចា យឆា បិញ្ចព្វុយា អចិនោរឆា ហោតិ, តឆា ទ្បុបពលតា ពាតព្វា៉ ទុចចិញ្ហាឆយ្ចតា ន ចិលេយិតា ហោតីតិ៉

ឌាតិខ្លណ្ណាយាតិ ពន្ធុ ចារលេត្វា ពហិរ៍តាណ្ណាយាតិបិ ចឌត្តិ៉ ឋយ្ចុចនកនោតិ អត្ថិតាកនោ៉ តិព្វាយតហិព្យា ពិន តិច្ចំ ទ្បុក្កាត្យុនតាយ ពាយំ នេឋចិត្វា ពន្ធុ ន ពណ្ណត្តិ៉

ទ្បុបិច្រានហុឋុ តាច ឌ្ហបបិតិពរៃយាតិពោឃ្យុតិ ឌ្ហបបិតិពរៃយាតិពោហិ ទ្បុបិច្រានហុ តិឌ្ធានេតិ៉ “សំនេឋឌនោឋបិតិឃ្យុ អចកំឋនោតា តិឋា”តិ ទុតំ ចិចនេត្តា អាហ “អចកំឋនោតា បតា”តិអាឌិ, តំ បនេតំ បិញ្ចព្វុយា ន ឋនេយតិ៉ ន ហិ បិញ្ចព្វុយំ ពាយាចចនានំ សំនេឋឌនោឋបិតិពានំ អឈានពានំ ឌ្ហុបបត្តិ ចុត្តា៉ ឆយ្ចហឌយចិកន្ទ្ហ (ចិក៉ ១០០៧) ហិ –

“ពាយឆាត្យុយា ឌ្ហុបបត្តិក្ខណោ ពស្សចិ ទុពាឌឋាយតនានិ បិត្យុកចត្តិ, ពស្សចិ ឌឋាយតនានិ, ពស្សចិ អបរានិ ឌឋាយតនានិ, ពស្សចិ នចាយតនានិ, ពស្សចិ ឋត្តាយតនានិ បិត្យុកចត្តិ”តិ –

ចុត្តំ, ន ចុត្តំ “អដ្ឋាយតនានិ បិត្យុកចត្តិ”តិ៉ តឆា “ឌឋាយតនានិ បិត្យុកចត្តិ”តិ តិក្ខត្តុំ ចត្តន្តាំ ឋិយា, អឈានរ៍ពាបបត្តិយា ចិន្តួយានាយ តិក្ខត្តញ្ចា “នចាយតនានិ បិត្យុកចត្តិ”តិ, ន ច តំ ចុត្តំ៉ ទុចំ ឆាត្យុបិត្យុការាឌិបនេញ្ញុ យយពេបិ ឈានឌិច្ឆពាយានំ ឋហចានិតា ចុត្តាតិ៉

ចុតិបដិសន្ធីនំ លទ្ធាទីហិ អញ្ញមញ្ញំ សមានតា អនេកធា, អសមានតា ឯកធា។ នយមុខមត្តំ ទស្សេត្វា ចុតិំ អចុតិញ្ច សន្ធិំ សង្គហេត្វា អាហ “អយំ តាវ អនុបុព្វីបុព្វេន នយោ”តិ។ រូបារូបាវចរានំ ឧបចារស្ស ពលវតាយ តតោ ចវិត្វា ទុគ្គតិយំ ឧបបត្តិ នត្ថីតិ “ឯកច្ចសុគតិចុតិយា”តិ អាហ។ ឯកច្ចទុគ្គតិបដិសន្ធីតិ ឯត្ថ ឯកច្ចគ្គហណស្ស បយោជនំ មគ្គិតព្វំ។ អយំ បនេត្ថាធិប្បាយោ សិយា – នានត្តកាយនានត្តសញ្ញីសុ ចុត្វា ឯកច្ចេ វិនិបាតិកា អហេតុកាទិបដិសន្ធិកា, តេសំ តំ បដិសន្ធិ វិនិបាតកភាវេន ទុគ្គតិបដិសន្ធីតិ គហេត្វា សុគតិចុតិយាវ សា បដិសន្ធិ ហោតិ, ន ឯកច្ចសុគតិចុតិយា ឯវាតិ តំនិវត្តនត្ថំ ឯកច្ចទុគ្គតិគ្គហណំ កតំ។ អបាយបដិសន្ធិ ឯវ ហិ ឯកច្ចសុគតិចុតិយា ហោតិ, ន សុគតិចុតិយា។ អថ វា ទុគ្គតិបដិសន្ធិ ទុវិធា ឯកច្ចសុគតិចុតិយា អនន្តរា ទុគ្គតិចុតិយា ចាតិ។ តត្ថ បច្ឆិមំ វជ្ជេត្វា បុរិមំ ឯវ គហេតុំ អាហ “ឯកច្ចទុគ្គតិបដិសន្ធី”តិ។ អហេតុកចុតិយា សហេតុកបដិសន្ធីតិ ទុហេតុកា តិហេតុកា ច យោជេតព្វា។ យណ្វាកេចបុត្តានំ វិយ ហិ អហេតុកចុតិយា តិហេតុកបដិសន្ធិបិ ហោតីតិ។

តស្ស តស្ស វិបរីតតោ ច យថាយោគំ យោជេតព្វន្តិ “ឯកច្ចសុគតិចុតិយា ឯកច្ចទុគ្គតិបដិសន្ធី”តិអាទីសុ ឯកេកវិសេសេសុ “ឯកច្ចទុគ្គតិចុតិយា ឯកច្ចសុគតិបដិសន្ធី”តិអាទិនា យំ យំ យុជ្ជតិ, តំ តំ យោជេតព្វន្តិ អត្ថោ។ យុជ្ជមានតាមត្តាបេក្ខនវសេន និយមកតិទ្ទេសោ កតោ, យោជេតព្វន្តិ វា វាចេត្វា ទស្សេត្វា។ អមហគ្គតពាហិរារម្មណាយ មហគ្គតអជ្ឈត្តារម្មណាតិអាទីសុ បន វិបរីតយោជនា ន កាតព្វា។ ន ហិ មហគ្គតអជ្ឈត្តារម្មណាយ ចុតិយា អនុបុព្វីសុ អមហគ្គតពាហិរារម្មណា បដិសន្ធិ អត្ថិ។ នវត្តព្វាយ អរូបចុតិយា បរិត្តា កាមាវចរបដិសន្ធីតិ ឯតស្ស វិបរិយាយោ សមយេន យោជិតោ។ អតីតារម្មណចុតិយា បច្ចុប្បន្នារម្មណា បដិសន្ធីតិ ឯតស្ស ច វិបរិយាយោ នត្ថិ ឯវាតិ។ ឯកេកវិសេសោ ឯវ ន ឯវំ វិត្ថារេន ទស្សិតោ, អនេកវិសេសោ បន ឯកេកស្មិំ ឯកេក តត្ថ តត្ថេវ ចុតិបដិសន្ធិយោជនាវសេន យោជេតព្វោ “បរិត្តាយ កាមាវចរាយ បរិត្តា កាមាវចរា...បេ... អវិតក្កអវិចារាយ អវិតក្កអវិចារា”តិ, នវត្តព្វាយ បន នវត្តព្វា សមយេន យោជិតា។ ឯតេនេវ នយេន សក្កា ញាតុន្តិ បរិត្តាទីសុ អនេកវិសេសោ ន ទស្សិតោតិ។ តតោ ហេតុំ វិតាតិ តត្ថ ហេតុំ វិតា។

អគ្គបច្ចគ្គសន្ធិំ ពន្ធតាតិ អគ្គបច្ចគ្គសន្ធិពន្ធតាតិ, តេសំ លេខកានំ និរុទ្ធេសុ ចក្ខាទីសូតិ អតិមត្តកាទុបកមនំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ វេទិតព្វំ។ បញ្ចទ្វារិកវិញ្ញាណានន្តរម្បិ ហិ បុរេត្ថ ចុតិ ទស្សិតា។ យមកេ ច (យម. ១.អាយតនយមក.១៩០) –

“យស្ស ចក្ខាយតនំ និរុជ្ឈតិ, តស្ស មនាយតនំ និរុជ្ឈតីតិ? អាមន្តា។ យស្ស វា បន មនាយតនំ និរុជ្ឈតិ, តស្ស ចក្ខាយតនំ និរុជ្ឈតីតិ? សចិត្តកានំ អចក្ខុកានំ ចវន្តានំ តេសំ មនាយតនំ និរុជ្ឈតិ, នោ ច តេសំ ចក្ខាយតនំ និរុជ្ឈតិ។ សចក្ខុកានំ ចវន្តានំ តេសំ មនាយតនញ្ច និរុជ្ឈតិ, ចក្ខាយតនញ្ច និរុជ្ឈតី”តិ –

អាទិនា ចក្ខាយតនាទីនំ ចុតិចិត្តេន សហ និរោធោ វុត្តោតិ។ លទ្ធោ អវសេសោ អវិជ្ជាទិកោ វិញ្ញាណស្ស បច្ចយោ ឯតេនាតិ លទ្ធាវសេសបច្ចយោ, សង្ខារោ។ អវិជ្ជាបដិច្ឆាទិតាទីនវេ តស្មិំ កម្មាទិវិសយេ បដិសន្ធិវិញ្ញាណស្ស អារម្មណភាវេន ឧប្បត្តិដ្ឋានតន្នេ តណ្ហាយ អប្បហីនត្តា ឯវ បុរិមុប្បន្នាយ ច សន្តតិយា បរិណតត្តា បដិសន្ធិដ្ឋានាភិមុខំ វិញ្ញាណំ និន្នបោណបព្ភារំ ហុត្វា បវត្តតីតិ អាហ

“ຕຫ຺ຍາ ກາເຍຕີ”ຕິ` ສຫຊາຕວຕ຺ຖາຣາທີ ຈຸຕິອາສນ຺ນຈຕວິຍ຺ຍາຓສຫຊາຕເຈຕາ, ສເຕ຺ຕປິ ຈາ ຜສ຺ສາເຄເຍາ` ຕສ຺ມິ ປຕິສນ຺ທິຖ຺ຖາເນ ກມ຺ມາທິວິສເຍ ວິຍ຺ຍາຓໍ ນິປຕ຺ຕິ, ນິປຕ຺ຕາ ວິຍ ຕສ຺ມິ ວິສເຍ ປຕິສນ຺ທິວເສນ ວິຍ຺ຍາຓປຕິຖ຺ຖານສ຺ສ ເຫຕຸການເຈນ ປຈຕ຺ຕີຕິ ອເຕ຺ຖາ`

ຕຕ຺ຕິ ຕໍ ວິຍ຺ຍາຓໍ, ຈຸຕິປຕິສນ຺ທິຕຄາສນ຺ນວິຍ຺ຍາຓານໍ ສຕ຺ຕິວເສນ ວິຍ຺ຍາຓຕ຺ຕິ ຮູປກິເຕກຕ຺ຕໍ` ຕຫ຺ຍາຍ ກາຍິຍຍາກໍ...ເປ... ປຈຕ຺ຕີຕິ ກຍກນິປກປຸຣິຍກິສ຺ສຍຊຫກາປຣກິສ຺ສຍສ຺ສາຄກິສ຺ສຍຣຫິຕປຈຕ຺ຕກາກິ ສຕ຺ຕິວເສນ ຕເສ຺ສເຈກສ຺ສ ວິຍ຺ຍາຓສ຺ສ ເຫາຕ຺ຕິ, ກ ອຍ຺ຍສ຺ສາຕິ ຄເສ຺ສຕິ` ສຕ຺ຕິວເສນາຕິ ຈ ວຄເຕ຺ຕາ “ຕເຄວິຄໍ ວິຍ຺ຍາຓໍ ສນ຺ທາວຕິ ສໍສຣຕິ ອກຍ຺ຍ”ນ຺ຕິ (ຍ` ກິ` ໑`໑໒໔໑) ຍຸຄຍຸ ຍິສ຺ຖາການໍ ປຕິກ຺ຂິປຕິ` ສຕິ ຫິ ກາກຕ຺ຕເນ ສຕ຺ຕິວເສນ ໑ກຕ຺ຕເນາ ເຫາຕີຕິ` ຍຸຣິຍຕີຣຮຸຂ຺ຂວິກິຕາຄຸຣຊຸ ວິຍ ປຸຣິຍກວຕ຺ຕກາວວິກິຕາຄຸ ກຍ຺ຍາຄິອາຣຍຸຓໍ ຄຖຸຕໍ, ປຸຣິເສາ ວິຍ ວິຍ຺ຍາຓໍ, ຕສ຺ສ ຍາຕິກາຕິກ຺ຂຍກິສ຺ຖາ ວິຍ ຕຫ຺ຍາ, ອຕິກ຺ຂຍກປເຍາເກາ ວິຍ ນິປຕກສຕ຺ຖາຣາ` ຍຖາ ຈ ເສາ ປຸຣິເສາ ປຣຕີເຣ ປຕິຖ຺ຖຫຍາເນາ ປຣຕີຣຮຸຂ຺ຂວິກິຕາຄຸ ກິຄ຺ຄິ ອສ຺ສາຄຍຍາເນາ ອກສ຺ສາຄຍຍາເນາ ຈາ ເກຈນໍ ປຈວິໝໍ ສຄາລປເຍາເກເຫຈ ປຕິຖ຺ຖາຕິ, ໑ວເມວໍ ກວຕ຺ຕຣຕ຺ຕກາວວິກິຕາຄຸ ຫຄຍວຕ຺ຖຸກິສ຺ສຍໍ ປຍຸເວາການຣກເວ ອສ຺ສາຄຍຍາກໍ ວຕຸເວາການຣກເວ ອກສ຺ສາຄຍຍາກໍ ຈາ ເກຈນໍ ອາຣຍຸຓສຍ຺ຍຸຕ຺ຕກເຍຸເຫຈ ປຈຕ຺ຕີຕິ` ຕຕ຺ຖ ອສ຺ສາຄຍຍາກຕ຺ຕິ ປິປຸຓຕ຺ຕິ, ປຕິລກຍາກຕ຺ຕິ ອເຕ຺ຖາ`

ກວຕ຺ຕຣາຄິປຕິສນ຺ທານເຕາຕິ ກວຕ຺ຕຣສ຺ສ ອາຄິສຍ຺ຍຸກ຺ກເຕາ, ກວຕ຺ຕຣາຄເຍາ ຈາ ກວເຍາກິກາຕິວິຍ຺ຍາຓຖິຕິສຕ຺ຕາຈາສຕ຺ຕຣາ, ເຕສໍ ປຕິສນ຺ທານເຕາຕິ ອເຕ຺ຖາ` ກຍຸຕ຺ຕິ ປຕິສນ຺ທິຊກກໍ ກຍໍ` ສຕ຺ຖາຣາຕິ ຈຸຕິອາສນ຺ນຊວນວິຍ຺ຍາຓສຫກຕາ ນິປກກສຕ຺ຖາຣາ`

ສຖ຺ຖາຄິເຫຕຸກາຕິ ໑ຕ຺ຖ ປຕິເຍາເສາ ສຖ຺ຖເຫຕຸເກາ, ປຄີເປິ ປຄີປຕ຺ຕາຣາຄິເຫຕຸເກາ, ຍຸຖ຺ຖາ ລຍ຺ຍກເຫຕຸກາ, ຄາຍາ ອາຄາສາຄິກຕຍຸຕາຄິເຫຕຸກາ` ອຍ຺ຍຕ຺ຕ ອກຕ຺ຕາ ເຫາຕີຕິ ສຖ຺ຖາຄິປຈ຺ຈຍເຄສໍ ອກຕ຺ຕາ ສຖ຺ຖາຄິເຫຕຸກາ ເຫາຕ຺ຕິ ຕເຕາ ປຸເຕ຺ຕ ອກາວາ, ໑ວເມວໍ ປຕິສນ຺ທິວິຍ຺ຍາຓໍ ກ ເຫຕຸເຄສໍ ກຕ຺ຕາ ຕໍເຫຕຸກໍ ເຫາຕິ ຕເຕາ ປຸເຕ຺ຕ ອກາວາ, ຕສ຺ມາ ກ ຍຸຄໍ ເຫຕຸເຄສເຕາ ປຸຣິຍກວເຕາ ອາກຕໍ ປຕິເຍາສາຄເຍາ ວິຍ ສຖ຺ຖາຄິເຄສເຕາ, ກາປິ ຕຕ຺ຖ ເຫຕຸກາ ວິກາ ຮູປຕ຺ຕໍ ສຖ຺ຖາຄີຫິ ວິກາ ປຕິເຍາສາຄເຍາ ວິຍາຕິ ອເຕ຺ຖາ` ອຖ ຈາ ອຍ຺ຍຕ຺ຕ ອກຕ຺ຕາ ເຫາຕີຕິ ປຸເຕ຺ຕ ປຈ຺ຈຍເຄເສ ສຕ຺ຖິຫິຕາ ຫຸຕ຺ວາ ຕເຕາ ອຍ຺ຍຕ຺ຕ ກຕ຺ຕາ ຕປຸຈ຺ຈຍາ ກ ເຫາຕ຺ຕິ ຮູປຕ຺ຕິເຕາ ປຸເຕ຺ຕ ອກາວາ, ກາປິ ສຖ຺ຖາຄິປຈ຺ຈຍາ ກ ເຫາຕ຺ຕິ, ໑ວເມວີຕິ ຈຸຕ຺ຕກເຍກ ເຍາຊຕຕ຺ຕໍ` ໑ສ ກເຍາຕິ ກີຊກ຺ກຸຣາຄີສຸ ສຕ຺ຕເຫຕຸເຫຕຸສຍຸປ຺ປເກ຺ກສຸ ຍຖາສຍ຺ຂໍ ເຍາເຊກາ ກາຕຕ຺ຕາຕິ ຄເສ຺ສຕິ` ຍຸຄາປິ ຫິ ເຫຕຸເຫຕຸສຍຸປ຺ປກ຺ກວິຍ຺ຍາຓານໍ ໑ກຕ຺ຕເຍກເຕ຺ຕ ສຕິ ກ ຍກຸສ຺ສກິເກາ ເຄຈກິກ຺ຂເຕາ ສິຍາ, ໑ກຕ຺ຕກາກເຕ຺ຕ ກ ກຍຸເຈເຕາ ຜລໍ ສິຍາ` ຕເຕາ “ຣຕ຺ຕສ຺ສ ກີຊໍ, ຣຕ຺ຕສ຺ສ ຜລ”ນ຺ຕິອາຄິກສ຺ສ ວິຍ “ຂຸຕປຸຕ຺ຕານໍ, ກເຕ຺ຕ, ເຣາຫິຕເສ຺ສາ ກາຍ ຍຸສີ”ຕິອາຄິກສ຺ສ (ສໍ` ກິ` ໑`໑໐໕) ເວາຫາຣສ຺ສ ເລາເປປິ ສິຍາ, ຕສ຺ມາ ໑ຕ຺ຖ ສຕ຺ຕາກຄເຕ຺ຕ ສຕິ ເຫຕຸເຫຕຸສຍຸປ຺ປເກ຺ກສຸ ກ ໑ກຕ຺ຕເຍເວ ໑ກຕາ ຈາ ກາກຕາ ຈາ ຮູປກຕ຺ຕຕ຺ຕາ` ໑ຕ຺ຖ ຈ ໑ກຕ຺ຕ໑ກຕາປຕິເສເຄກ “ສຍໍກຕໍ ສຸຂໍ ຂຸກ຺ຂ”ນ຺ຕິ ຍຸຍໍ ຄິຖ຺ຖິ ກິວາເຣຕິ, ໑ກຕ຺ຕກາກຕາປຕິເສເຄກ “ປເຣກຕໍ ສຸຂໍ ຂຸກ຺ຂ”ນ຺ຕິ, ເຫຕຸເຫຕຸສຍຸປ຺ປກ຺ກກາວວຄເກກ “ອຄິຈ຺ຈສຍຸປ຺ປກ຺ກ”ນ຺ຕິ` ໑ຕ຺ຖາຕິ ໑ກສຕ຺ຕາເກ`

ວຕຸຍຄຸຣອລຕ຺ຕກຣສາຄິກາວກາ ອຍ຺ຍາຕຸລຸກ຺ກາຄິກີຊາກໍ ອກິສຕ຺ຖາເຣາ` ໑ຕ຺ຕ ກີຊໍ ວິຍ ກຍຸວາ ສເຕ຺ຕາ, ອກິສຕ຺ຖາເຣາ ວິຍ ກຍໍ, ກີຊສ຺ສ

អក្កុទានិប្បាទកត្តា ចិយ សត្តស្ស បដិសន្ធិចិញ្ញាណាទិប្បាទកត្តា, តត្ថុប្បត្តស្ស យភុទស្ស ទត្តកោសទស្ស ចា ផលស្ស ចា តស្សេច ពីជស្ស, តទោ ឲច ន អភិសង្ខារទោ ភាទេចា ចិយ កយុកាទកស្សេច សត្តស្ស, តំកយុទោ ឲច ន ផលស្ស ភាទេចា ទេចនិតទេត្តា៑ ពាលសទិទេ កតំ ចិន្ញាបទិយាបុណតំ និប្បនិក្កតំ ឱ្យសឆប្បទេយាទេកា ន ត ចុទ្ធសទិទំ កច្ឆត្តិ៑ អថ ន តំតិមិត្តំ ចិន្ញាបិដចំ និប្បខាតតំ អតាយយតា ន ចុទ្ធសទិទេ ទេហាតិ, ត ន តំ អញ្ញាស្ស ទេហាតិ តំសត្តតិបទិយាបទេត្ត ឲច ចុទ្ធសទិទេ ក្ខប្បជ្ជតទោ, ត ន យថាបយុទេត្តត ចិន្ញាបទិយាបុណតានិតា ចិតា អញ្ញទោ ទេហាតិ តគភាទេច អភាចទោ៑ ឲចមិឆាបិ សត្តាទេត យំ ផលំ, ឲតំ តាញ្ញាស្ស, ត ន អញ្ញទោតិ ទេយាទេខតត្តំ៑ ត អញ្ញទោតិ ឲទេតត ន សង្ខាទាភាទេច ផលិភាចទេយច គទស្សតិ, តាញ្ញាបច្ចយតិចាទណំ កទោតិ៑

យម្បិ ចុត្តំ, តត្ថ ចគាយាតិ ចចតទេសទេសា៑ តត្ថ ចា ក្ខបភុញ្ជុទេក អសតិ សិទ្ធា ភុញ្ជាកសម្ពុតីតិ សម្ពុទេត្តា៑ ផលតីតិ សម្ពុតិ ផលតិសម្ពុតិ៑

ឲចំសទេត្តបីតិ អសក្កត្តិបិតុភាទេច, តត្ថ ន យថាចុត្តទោសបទិហទេណ សតិ សិទេទ្ធតិ អទេត្ថា៑ បចត្តិទោ បុទេត្តតិ កយ្យាឃ្ញហតក្កណទោ បុទេត្តា៑ បន្ធា ចាតិ ចិបច្ចតបចត្តិទោ បន្ធា ច៑ អចិបក្កចិបិកា កតត្តា ទេច បច្ចយា, ចិបក្កចិបិកាតម្បិ កតត្តំ សយាតត្តិ ទោសម្បិ ផលិចហតា សិយាតិ អាសក្កាតិចត្តតត្ថំ អាហ “ត ន តិច្ចំ ផលិចហា”តិ៑ ត ចិន្ញយាតត្តា ចា អចិន្ញយាតត្តា ចាតិ ឲទេតត ចិន្ញយាតត្តំ អចិន្ញយាតត្តញ្ចា តិស្សាយ ចុត្តទោសច បទិហទតិ៑

តស្សា បិដិទេភាកកិទិយាយ, ភណ្ឌកីណតកិទិយាយ, ត្ថណាកហណាទិកិទិយាយ ចា កទណយត្តំ តំកិទិយាកទណយត្តំ៑ តទេគច តគត្ថតិឃ្យាតទេត បដិភណ្ឌគាទេត ត្ថណគាទេត ន បច្ចទេយា ទេហាតិ, អផលិតតិឃ្យាតតានិផលត្តិ អទេត្ថា៑

អចិទេសទេសតាតិ “តិទេហតុទេកា តិទេហតុកស្សា”តិអាទិកំ ទេភទំ អកត្វាច សាយញ្ញទោ, បិណ្ឌចទេសតាតិ អទេត្ថា៑ សត្តត្ថ ក្ខបតិស្សយបច្ចទេយា ពាលចកយុស្ស ចទេសត ទេយាទេខតទេត្តា៑ “ភុត្តាលញ្ជិក្ខបតិស្សយបច្ចទេយា ត ទេហាតី”តិ ចក្កយាតទេយទេចតំ បដ្ឋាតចណ្ណតាយត្តិ៑ អចិទេសទេសតាតិ សត្តបុញ្ញាភិសង្ខារំ សហ សក្កណ្យាតិ៑ ក្ខាគសាកុសលទេចតតាទេភទេគាតិ ឲត្ថ ក្ខទ្ធច្ចសហកតា កម្មា កហិតាតិ ចិចាទទេតព្វទេយតំ៑ ឲកស្ស ចិញ្ញាណស្ស តទេឆច បច្ចទេយា បដិសន្ធិយំ, ទេតា បចទេត្តតិ ឲកទេស្សច បច្ចយភាចតិយទេយា បដិសន្ធិយំ, ទេតា បចទេត្ត៑ បចទេត្ត ហិ សត្តត្ថម្បិ បច្ចទេយាតិ អឆិប្បាទេយា៑ “តឆា កាយាចចទទេគចទេលិទេកបិ អតិដ្ឋា ទ្យបិគទេយា តត្ថិ”តិ ចុត្តំ, ទេគចាតំ បត បុត្តាតិមិត្តបិតុភាចកាទេល មិលិតយាលិឌីតំ អតិដ្ឋតា កឆំ ត សិយា៑

ទេស្វច ក្ខិស្ស ភទេចស្សុតិ ឲត្ថ ឲក្ខុតតិសទេចតតាទេភគម្បិ ចិត្តសង្ខារំ ចិត្តសង្ខារភាទេចត ឲកត្តំ ក្ខបទេតត្វា “ទេស្វចា”តិ ចុត្តំ៑ តទេគកទេគទេសា បត កាយាចចទចិត្តសង្ខារទោច ទោទសត្តំ តចត្តត្ថា បច្ចទេយា គដ្ឋទេត្តា៑ ឲកទេគសបច្ចយភាទេចត ហិ សមុគាទេយា ចុទេត្តាតិ៑

យត្ថ ន ចិត្ថាទប្បកាសតំ កតំ, តទោ ភចទោ បដ្ឋាយ មុលមត្តប្បកាសតំ កាតុកាទេយា អាហ “អាទិទោ បដ្ឋាយា”តិ៑ ទោត “ក្ខិស្ស ភទេចស្ស”តិអាទិ ចុត្តំ៑ តតិយញ្ញាតក្ខមិចទេសតាតិ ឲទេតត ឲកត្តកាយឲកត្តសញ្ញាសាយញ្ញាត ចតុត្ថញ្ញាតក្ខមិ ន អសញ្ញាទុប្បចន្ញា កហិតាតិ

ចេឌិតព្ពា។ យធារម្មចត្តិ ឲកចឹរតិយា កាយាចចរទ្ទបិចចរក្យរលចិបិកេយ្យ ទុក្ខរត្តុ បដិរត្តិឃំ បចទេត្ត ច, រត្តុត្តុ បចទេត្ត ឲច។ អឃំ យធារម្មចេចា។

ចត្តុត្ថចិញ្ញាណាតត្ថិ កចាឥយោ អបេក្ខិត្វា ទុត្តំ, ចត្តុរ្យ អត្តោកោនាត់ បត តិណ្ណំ ចិញ្ញាណាត់ តឹរ្យ ចិញ្ញាណដ្ឋិតឹរ្យ ច បច្ចយការចោ ឃោឌេតព្ពោ, អចិញ្ញាណកេ រត្តាចារេ រព្វោរបច្ចយា ចិញ្ញាណោ អចិជ្ជមានេតបិ តយ្យ រព្វោរហេតុកត្តំ ឥឡ្យុតុំ “អបិចា”តិអាឌិមាហ។ ឲតត្ថិច្ចា ម្យលមត្តប្បការរតេ បុញ្ញាកិរព្វោរាឌិត់ ទ្យក្តិអាឌិរ្យ បចត្តិឃំ ក្យរលចិបិកាឌិចិញ្ញាណាត់ បច្ចយការចោ ករចេរ្យ ទុត្តតឃេតេច ចិញ្ញាឃតឹតិ ត ទុទេត្តាតិ ចេឌិតព្ពោ។

ចិញ្ញាណបឥតិច្ឆេរចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

តាមទ្ទបបឥតិច្ឆេរចណ្ណតា

១១៥។ រ្យត្តត្តាកិរមេរ្យ តាមទ្ទបចេរតាចិរេរោ ចេរតាកេកោ។ តឃោ លត្តាតិ ឲតំ ឃឌិបិ បិឡ្យត្ថំ តត្ថិ, អត្ថេតា បត ទុត្តមេច ហោតីតិ កត្វា ទុត្តត្តិ ចេឌិតព្ពោ។

អណ្ឌជាតត្តា អកាចកាតត្តិ ឃោឌេតព្ពោ។ រត្តតិរឹរោតីតិ កលិបរត្តាតម្យលិតិ។ ឃឌិបិ ចិកាទ្ទបិតិ បដិរត្តិក្ខណោ ត រត្តិ, លក្ខណបរិច្ឆេទទ្ទបិតិ បត រត្តីតិ តាតិ អបរិតិប្បន្នាតិ បមេត្តេតា ចិចេជ្ជេត្តា អាហ “ទ្ទបទ្ទបេតា”តិ។

កាមកេច បត ឃច្ឆា រេរឡ្យបបិតិកាតត្តិ ឲត្ត កិច្ចាបិ កាមកេច “ឡ្យបបិតិកា”តិ ទុត្តា ត រត្តិ, ឃេត រេរក្កហណំ រាត្តកំ កេចឃ្យ, អណ្ឌកក្ខរេឃ្យកេហិ បត ឡ្យបបិតិកឃំរេឥឌា រេរា ហោត្តីតិ រេរក្កហណំ កតត្តិ ចេឌិតព្ពោ។ អឆ ចា ព្រហ្មកាឃិកាឌិកេហិ ឡ្យបបិតិកេហិ ទុទេត្តហិ រេរេ រត្តាឃ “រេរឡ្យបបិតិកាត”ត្តិ អាហ។ ទេ បត អទ្ទបិកោបិ រត្តីតិ “កាមកេច”តិ ទុត្តំ, អបរិបុណ្ណាឃតតាត់ បត តាមទ្ទបំ ឃថារម្មចំ ទ្ទបមិឃ្យកចិញ្ញាណតិច្ឆេរេ ទុត្តតឃេត រក្កា ឆម្ពកណតារេតា ចិញ្ញាតុត្តិ ត ទុត្តត្តិ ឥដ្ឋព្វា។

អចកំរេតា ឥច្ឆេ អដ្ឋកាតេច ដ្ឋតុចិត្តរមដ្ឋាតាតិ ហោត្តីតិ រឥច្ឆកាលំ រត្តាឃ “ដ្ឋក្កិរេតា ឋិតុំ តចកាត”ត្តិ ទុត្តំ។ បុទេត្តាតិ លត្តចិកេដ្ឋតិ ចឥត្តិ។ តត្ត ហិ “ឲកោកចិត្តក្ខណោ តិក្ខត្តុំ ដ្ឋប្បជ្ជមាត”ត្តិ ទុត្តំ។ ឰគេច ចា ទុត្តំ រត្តតិច្ឆយាឌិកំ រត្តកបរិឃោរាត់ រត្តាឃាហ “បុទេត្តា ទុត្តំ កម្ពរមដ្ឋាត់ រត្តតិចិឥ”ត្តិ, តំ បត្យប្បជ្ជមាត់ ឲកោកចិត្តក្ខណោ តិក្ខត្តុំ ដ្ឋប្បជ្ជតីតិ ឰមិតាឥប្បាឃេត ទុត្តំ “ឲកោកចិត្តក្ខណោ តិក្ខត្តុំ ដ្ឋប្បជ្ជមាត”ត្តិ។ ចតុដ្ឋិរា ចចត្វាបិតាតិ អញ្ញាមញ្ញាឃំរដ្ឋឹរា ម្យលេត ចត្យរ្យ ឌិរារ្យ ចចត្វាបិតា អញ្ញាមញ្ញំ អាលិទេក្កត្វា ឋិតា កិត្តុចាហតិកា ចិឃ។

បញ្ចវោការេ ច បវត្តិយម្បិ រូបាទិកកលាបំ បច្ឆាវិញ្ញាណប្បវត្តិកាលេ សហជាតវិញ្ញាណបច្ចយញ្ច សន្ធាយាហ។ តទា ហិ តតោ កាយេបិ ហោតីតិ, កម្មវិញ្ញាណបច្ចយា បន សទាបិ ឧភយំ ហោតីតិ សក្កា វត្តុំ, បច្ឆាជាតវិញ្ញាណបច្ចយា ច រូបំ ឧបត្ថទ្ធំ ហោតីតិ។ អសញ្ញសត្តិអាទិ កម្មវិញ្ញាណបច្ចយំ សន្ធាយ វុត្តំ, បញ្ចវោការេ ច បវត្តិយម្បិ ចក្ខាទិជនកកម្មតោ អញ្ញេន រូបុប្បត្តិកាលេ និរោធសមាបត្តិកាលេ ចក្ខាទិរូបុប្បត្តិកាលតោ អញ្ញកាលញ្ច សន្ធាយ វុត្តន្តិ យុត្តំ។ ចក្ខាទិរូបុប្បត្តិកាលេ ហិ តំជនកេនេវ កម្មុនា ឧប្បជ្ជមានំ រូបំ, សោ ច វិបាកោ កម្មវិញ្ញាណបច្ចយោ ហោតីតិ សក្កា វត្តុំ។ សហជាតវិញ្ញាណបច្ចយាភាវេបិ ហិ បវត្តិយំ កម្មេន បវត្តមានំ រូបំ កាយញ្ច ន កម្មវិញ្ញាណាភាវេ ហោតីតិ។ សព្ពត្ថាតិ បដិសន្ធិយំ បវត្តេ ច។ សហជាតវិញ្ញាណបច្ចយា កាយរូបំ, កម្មវិញ្ញាណបច្ចយា ច កាយរូបញ្ច យថាសម្ភវំ យោជេតព្ពំ។ កាយញ្ចរូបញ្ច កាយរូបញ្ច កាយរូបន្តិ ឯត្ថ កាយរូប-សង្ខា អត្ថតោ ឯកទេសេន កាយ-សទ្ទេន កាយ-សទ្ទស្ស សរូបេបិ, រូប-សទ្ទេន ច រូប-សទ្ទស្ស, តស្មា “សរូបានំ ឯកសេសោ”តិ កាយរូប-សទ្ទស្ស ឋានំ ព្ពុតទេសេន កាយរូប-សទ្ទានំ អត្ថស្ស ទដ្ឋព្ពំ។

វិបាកតោ អញ្ញា អវិបាកា។ យតោ ទ្វិធា យតំ, តតោ យុត្តមេវ ព្ពនត្ថិ យោជេតព្ពំ។ កុសលាទិចិត្តក្ខណេតិ អាទិ-សទ្ទេន អកុសលកិរិយចិត្តក្ខណេ វិយ វិបាកចិត្តក្ខណេបិ វិបាកាជនកកម្មសមុដ្ឋានំ សង្គហិតន្តិ វេទិតព្ពំ។ វិបាកចិត្តក្ខណេ បន អភិសង្ខារវិញ្ញាណបច្ចយា បុព្ពេ វុត្តនយេន ឧភយញ្ច ឧបលព្ភតីតិ តាទិសវិបាកចិត្តក្ខណវជ្ជនត្ថំ “កុសលាទិចិត្តក្ខណេ”តិ វុត្តំ។

វុត្តន្តិកបរិយាយេនាតិ បដ្ឋានេ រូបានំ ឧបនិស្សយបច្ចយស្ស អវុត្តត្តា វុត្តំ, សុត្តន្តេ បន “យស្មិំ សតិ យំ ហោតិ, អសតិ ច ន ហោតិ, សោ តស្ស ឧបនិស្សយោ និទានំ ហេតុ បភវោ”តិ កត្វា “វិញ្ញាណូបនិសំ នាមរូប”ន្តិ រូបស្ស ច វិញ្ញាណូបនិស្សយតា វុត្តា។ វនបត្ថបរិយាយេ ច វនសណ្ឌគាមនិគមនគរជនបទបុគ្គលូបនិស្សយោ ចីវរាទិជីវិតបរិក្ខារានំ ឧប្បត្តិយា ច អប្បត្តិយា ច សមុទាគមនំ វុត្តំ, ន ច វនសណ្ឌាទយោ អារម្មណូបនិស្សយាទិភាវេន ចីវរាទិសមុទាគមនស្ស ច ហេតុ, តស្មា វិនា អភាវេ ឯវ ច សុត្តន្តបរិយាយតោ ឧបនិស្សយភាវោ ទដ្ឋព្ពោ។ កាយស្ស អភិសង្ខារវិញ្ញាណំ កម្មារម្មណបដិសន្ធិអាទិកាលេ អារម្មណបច្ចយោវ ហោតីតិ វត្តព្ពមេវ នត្ថីតិ រូបស្សេវ សុត្តន្តិកបរិយាយតោ ឯកធា បច្ចយភាវោ វុត្តោ។ សនិទស្សស្ស ហិ រូបស្ស តំបច្ចយោ ហោតីតិ វុត្តេ កាយស្ស ហោតីតិ វត្តព្ពមេវ នត្ថីតិ។

បវត្តស្ស វិបាកង្គា អវិបាកំ បដិសន្ធិំ គហេត្វា បុច្ឆតិ “កថំ បនេត”ន្តិអាទិនា។ វុត្តតោ កាយំ, យុត្តិតោ រូបំ វិញ្ញាណបច្ចយា ហោតីតិ ញាតព្ពំ។ យុត្តិតោ សារេត្វា វុត្តេន តំ ទស្សេតុំ កេនចិត្តា “កម្មសមុដ្ឋានស្សាបិ ហិ”តិអាទិមាហ។ ចិត្តសមុដ្ឋានស្សេវាតិ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស វិយ។ យស្មា កាយរូបស្សេវ បវត្តមានំ ទិស្សតិ, តស្មា តទេវ ឯទន្តេន អត្ថេន ជាយមានំ បវត្តិតំ។ សុញ្ញតាបកាសនត្ថាយ ជាយមានប្បវត្តនត្ថិ អភិប្បាយោ។ កាយរូបមត្តាទិទេនេកេន វា បវត្តិយា ទុក្ខសច្ចមត្តា វុត្តា, ទុក្ខសច្ចប្បកាសនេន ច តស្ស សមុទយោ, តស្ស ច និរោធោ, និរោធគាមី ច មគ្គោ បកាសិតោ ឯវ ហោតិ។ អហេតុកស្ស ទុក្ខស្ស ហេតុនិរោធោ, អនិរុទ្ធហេតុកស្ស ច អភាវោ, និរោធស្ស ច ឧបាយេន វិនា អនធិគន្តព្ពតាតិ ចតុសច្ចប្បកាសនំ ជាយមានប្បវត្តនំ យោជេតព្ពំ។

តាយរូបបគតិទេ្លបចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៊

របួអាឃតតបគតិទេ្លបចណ្ណតា

១១៥៊ តិឃយទោតាតិ ច ព្ពាគំ ចព្យត្តំ ក្មូតាគំ, លត្តំ ចព្ទុគំ, ឌីចិតយ្ស ច ឃឆាឯយ្ចុំ ឯហឌាតតិឃ្សឃបុទរឌាទិតគ្រ្តិឃាឌិតា ឲុកទេ្គូត របួអាឃតតយ្ស បចព្ទុយាតយ្ស បច្ចឃកាចំ ឯគ្គ្លាឃ ចុព្តា៊ រូបិឃតតាឌីគំ បត ឯហឌាតតិឃ្សឃាតុបិលតការចា តព្វិតិ អក្កហលំ ទចឌិតព្ពា៊ អាទយ្លោទយ្លោបុទរឌាតាឌិការចា ច ទោឃំ ត ឯត្តុតិបទិឃាបគ្គាតទយច, ត ច ចក្លាឌីគំ ចិឃ ឲុកប្យកាទទតចាតិ អតិឃយទោ បច្ចឃការចា៊ តិឃយទោ...ទប... ឌីចិតិគ្រ្តិឃត្តិ ឲចត្តិ ឲព្វ ឲចំ-ឯទេ្គត ចា រូបិឃតតាឌីតយ្បិ ឯក្តទោ ទចឌិតព្វា៊ លដ្ឋាឃតតព្វា របួអាឃតតព្វា របួអាឃតតត្តិ ឲព្វ ឃឌិបិ លដ្ឋាឃតតរបួអាឃតត-ឯដ្ឋាគំ ឯដ្ឋទោតា ឯរូបតា តព្វិ, អព្វទោតា បត របួអាឃតទតកចទឯាច លដ្ឋាឃតតត្តិ ឲុកទេឯឯរូបតា អព្វិតិ ឲុកទេឯឯរូទបកទឯឯា កទោតាតិ ទចឌិតព្វា៊ អព្វទោតាបិ ហិ ឯរូបិគំ ឲុកទេឯឯរូទបកទឯឯំ ព្ពច្ឆត្តិ “ចព្ពោ ច ក្យដ៏ទលិ ច ក្យដ៏លិ”តិ, តយ្វា អព្វទោតា ឲុកទេឯឯរូបិតព្វា ឲុកទឯឯត កចិតព្វាត្តិ៊

អច ចា លដ្ឋាឃតតព្វា ឃតាឃតតព្វា លដ្ឋាឃតតត្តិ ចា, ឃតាឃតតត្តិ ចា, លដ្ឋាឃតតព្វា លដ្ឋាឃតតព្វា លដ្ឋាឃតតត្តិ ចា, ឃតាឃតតព្វា ឃតាឃតតព្វា ឃតាឃតតត្តិ ចា ឲុកទឯឯំ កព្វា ចក្លាឌីហិ ឯហ “របួអាឃតត”ត្តិ ចុព្តត្តិ តទយច ឲុកទឯឯំ តាយឃព្វបច្ចឃយ្ស, តាយរូបបច្ចឃយ្ស ច ឃតាឃតតយ្ស ចទឯត កតំ អព្វទោតា គទយ្សទោ្គា អាហ “លដ្ឋាឃតតព្វា របួអាឃតតព្វា របួអាឃតតត្តិ ឲចំ កទោតកទឯឯយ្សា”តិ៊ ឃឆាចុទព្វាបិ ហិ ឲុកទឯឯា អព្វទោតា លដ្ឋាឃតតព្វា របួអាឃតតព្វាតិ ឲចំ កទោតា តាយ ទហាតីតិ៊ ឯព្ពាព្វ ច ឲុកទឯឯ កទោ ឲុកចទតតិទេ្លឯា កទោតកទឯឯាគំ របួអាឃតតាឌិឯដ្ឋចទតីឃតាឯាយព្ពាចទឯត កទោតាតិ គដ្ឋទព្វា៊ អព្យាកតចាទទ ចក្លូតីតិ កិព្វាបិ អក្យឯលចាទទ ក្យឯលចាទទ ច “តាយបច្ចឃា លដ្ឋាឃតត”ត្តិ ចុព្តំ, ឯុព្តត្តកាឌតិទឃ បត ចិបិកលដ្ឋាឃតតទយច កហិតត្តិ អឌិប្យាទឃត អព្យាកតចាទទយច ឯាឈកការចត ឃ្គាហធត្តិ គដ្ឋព្វា៊ បច្ចឃតទឃ បត “លដ្ឋា ទហាតិ តំ អចក់ឯទោតា”តិអាឌិតា អចិបិកយ្សបិ បច្ចទឃា ឃ្គ្លទបា, ទឯា តិរចទឯំ ចព្យកាយតាឃ ឃ្គ្លទបាតិ ទចឌិតព្វា៊ ព្វឆ ឯក្កហិតត្តិ ព្វឆ ឲុកទឯឯតទឃត ឯក្កហិតំ, តព្វ អព្យាកតចាទទ ទលិកិឃចិបិកកាឌតិទឃ ចិកព្តត្តិ ទចឌិតព្វាត្តិ អឌិប្យាទឃា៊

ទតយ្សត្តិ ទោឃ្សំ៊ ឃ្គ្លិឯាចក់ឯាតិ ឲព្វ ឯព្តឆា បច្ចឃកាចទោតា ឃ្គ្លិឯា អដ្ឋឆា បច្ចឃការចា, តទោតា បត តចឆា តទោតា ចា គឯឆាតិ អឃំ ឃ្គ្លិឯា, អចក់ឯា បត គឯឆា បច្ចឃកាចទោតា តចឆា បច្ចឃការចា, តទោតា អដ្ឋឆា, តទោតា ឯព្តឆាតិ ឲចំ ទចឌិតព្វា, ត បត ឯព្តឆា បច្ចឃកាចទោតា ឲច ទេ្វបិ ឃ្គ្លិឯាចក់ឯា ទឃាទឌតព្វា តទោតា អចក់ឯាកាចទោតាតិ៊

ហគឃចព្ទុគោ ឯហាឃំ ហុព្វាតិ ឲទោត អរូបេ ចិឃ អឯហាឃំ តាយំ ត ទហាតិ, ហគឃចព្ទុ ច តាទឃត ឯហ លដ្ឋាឃតតយ្ស បច្ចទឃា ទហាតីតិ ឲព្វកទយច គទយ្សតិ, ត បត ឃឆា ហគឃចព្ទុ បច្ចទឃា ទហាតិ, តឆា តាយព្ទិតិ អឃយទព្វ អឌិទប្យទោតា៊ ចព្ទុ ហិ ចិប្យឃុព្តបច្ចទឃា ទហាតិ, ត តាយំ, តាយព្វា ចិបិកទហតាឌិបច្ចទឃា ទហាតិ, ត ចព្ទុតិ៊ បចទព្វ អរូបឆឃ្ខា កយ្ទឌរូបយ្ស ឌិតិប្យព្តទយ្សច

បច្ចយា ហោន្តិ, ន ឧប្បជ្ជមានស្សាតិ វិប្បយុត្តអត្ថិអវិគតា ច បច្ឆាជាតវិប្បយុត្តាទយោ ឯវ ចក្ខាទីនំ យោជេតព្វា។

អវសេសមនាយតនស្សាតិ ឯត្ថ “បញ្ចវោការេ ច បន”តិ ឯតស្ស អនុវត្តមានត្តា បញ្ចវោការកេ ច ឯវ បវត្តមានំ បញ្ចវិញ្ញាណេហិ អវសេសមនាយតនំ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ នាមរូបស្ស សហជាតាទិសាធារណបច្ចយភាវោ វិប្បយុត្តាទិអសាធារណបច្ចយភាវោ ច យថាសម្ភវំ យោជេតព្វោ។

សឡាយតនបទនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ផស្សបទនិទ្ទេសវណ្ណនា

១១០. “ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ”តិ អភិធម្មភាជនីយបាឡិំ អារុប្បំ សន្ធាយ វុត្តាតិ “ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោតិ បាឡិអនុសារតោ”តិ អាហ។ អជ្ឈត្តិ សសន្តតិបរិយាបន្នមេវ គណ្ហាតិ។ តញ្ហិ សសន្តតិបរិយាបន្នកម្មនិព្វត្តំ តាទិសស្ស ផស្សស្ស បច្ចយោ ហោតិ, រូបាទីនិ បន ពាហិទ្ធា អនុបាទិន្នានិ ច ផស្សស្ស អារម្មណំ ហោន្តិ, ន តានិ ចក្ខាទីនិ វិយ សសន្តតិបរិយាបន្នកម្មកិលេសនិមិត្តបវត្តិការេន ផស្សស្ស បច្ចយោតិ បឋមាទិភាវេន ន គហិតានិ, ទុតិយាទិភាវេន បន យថា តថា វា បច្ចយភាវេ សតិ ន សក្កា វជ្ជេតុន្តិ គហិតានីតិ។

យទិ សឡាយតនតោហិ ឯកោ ផស្សោ សម្ភវេយ្យ, “សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ”តិ ឯកស្ស វចនំ យុជ្ជេយ្យ។ អថាបិ ឯកម្ហា អាយតនា សព្វេ ផស្សា សម្ភវេយ្យុំ, តថាបិ សឡាយតនតោហិ សព្វផស្សសម្ភវតោ អាយតនេកទេសេន ផស្សេកទេសោ នត្ថីតិ តទេកទេសេន ឯកស្ស វចនំ យុជ្ជេយ្យ, តថា បន អសម្ភវតោ ន យុត្តន្តិ ចោទេតិ “ន សឡាយតនតោហី”តិអាទិនា។ អញ្ញស្សាបិ វា អសម្ភវន្តស្ស វិធានស្ស និវារណត្ថមេវ “នាបិ ឯកម្ហា អាយតនា សព្វេ ផស្សា”តិ វុត្តំ, “ន សឡាយតនតោហិ ឯកោ ផស្សោ សម្ភោតី”តិ ឯតេនេវ បន ឯកផស្សវចនស្ស អយុត្តិទីបកំ ការណន្តិ វេទិតព្វំ។ និទស្សនវសេន វា ឯតំ វុត្តំ, នាបិ ឯកម្ហា អាយតនា សព្វេ ផស្សា សម្ភោន្តិ, ឯវំ ន សឡាយតនតោហិ ឯកោ ផស្សោ សម្ភោតិ, តស្មា ឯកស្ស វចនំ អយុត្តន្តិ។ បរិហារេ បន អនេកាយតនតោហិ ឯកផស្សស្ស សម្ភវតោតិ ទស្សេន្តោ “តត្រិទំ វិស្សជ្ជន”ន្តិអាទិមាហ។ ឯកោបិ អនេកាយតនប្បភវោ ឯកោ បនេកាយតនប្បភវោ។ ឆឡាបច្ចយត្ត បញ្ចវិកាវេយតិ ឯវំ សេសេសុបិ យោជនា។ តថា វាតិ បច្ចុប្បន្នានិ រូបាទីនិ បច្ចុប្បន្នញ្ច ឆឡាយតនបរិយាបន្នំ រូបារូបំ សន្ធាយ វុត្តំ។ អារម្មណបច្ចយត្តាតិ តំ សព្វំ អបច្ចុប្បន្នំ អញ្ញញ្ច ឆឡាយតនំ សន្ធាយ វុត្តំ។

ផស្សបទនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

វេទនាបទនិទ្ទេសវណ្ណនា

១១០។ “វេវចនា”ន្តិ ឯត្ថ ចលប្បដិន្ធនស្ស ទក្ខចប្បស្សាទយោ បញ្ញា យទិបិ អនន្តរាទីហិបិ បច្ចយា ហោន្តិ, អនន្តរាទីនំ បន ឧបនិស្សយេ អន្តោគធត្តា ចត្តិវេលាតការម្មណាតញ្ញា ចាឆារលស្ស តស្ស ទេវេន “ឯកធា”តិ វុត្តំ។

តេក្ខបកចិបាកចេតនាតប្បិ ចវិឌាតបនោចប្បស្សចញ្ញានោតា វេចា ថវេស្សា អដ្ឋធា បច្ចយោ ហោតីតិ យោជេតព្ពំ។ បច្ចយំ អនុបិនិន្តប្បិ កេធិ ញាធន្តីតិ “យា បតា”តិអាទិតា យនោត្ថាវាទជ្ជតថស្សស្ស បច្ចយការធា វុត្តា, តញ្ញា បុលយត្តឥស្សតត្ថំ ឥដ្ឋព្ពំ។ ឯវេតន តយេន ចន្តស្ស អនន្តរស្ស អនានន្តរស្ស ច ថស្សស្ស តស្សា តស្សា ចិបាកចេតនាយ ឧបនិស្សយតា យោជេតព្ពាតិ។

ចេតនាបកតិឧបចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

ពលាបកតិឧបចណ្ណតា

១១១។ យចេត្តតាតិ ចប្បិយាយយាតេត, អស្សាឥតពលាយាតិ វុត្តំ ហោតិ។ តត្ថ បុវេត្តា ចិយ ចេតនា ឥដ្ឋព្ពា, លីរាឥយោ ចិយ ចេតនាយ បច្ចយក្ខតា វុបិឥយោ, លីរាទិឥាយិកា ធាតិ ចិយ វុបិទិលញ្ញអារម្មណកាយកា ចិត្តកាវាឥយោ ៧។ តត្ថ ចេតជ្ជា វចាយតោតាចវេចន តទុបត្ថម្ភិតឌីចិតចវេចន ច ឆម្មារម្មណស្ស គាយកោតិ ឥដ្ឋព្ពា។ អារម្មណបច្ចយោ ឧបជ្ជមានស្ស អារម្មណមត្តមេច ហោតិ, ន ឧបនិស្សយោ ចិយ ឧប្បាទកោតិ ឧប្បាទកស្ស ឧបនិស្សយស្សេច ចវេចន “ឯកធាចា”តិ វុត្តំ។ ឧបនិស្សយេន ចា អារម្មណូបនិស្សយោ ចង្គហិតោ, តេន ច អារម្មណការេន ពំឥការចា អញ្ញោបិ អារម្មណការចា ឌីបិតោ ហោតីតិ ឧបនិស្សយចវេតេច បច្ចយការចា វុត្តាតិ វេទិតព្ពា។

យស្មា ចាតិអាទិតា ន កេចលំ ចិបាកសុខចេតនា ឯច, តិស្សាបិ បន ចេតនា ចិបាកា ចិវេចវេត ពលាយ ឧបនិស្សយបច្ចយោ, អចិវេចវេត ទ្តតរា ចាតិ ឥស្សតិ។ ឧវេបញ្ញា បន ចត្តត្តា, សុលមិច្ចច ការិតាតិ តស្មា វាបិ កិវេញ្ញា ទ្តន្ធតចវេន ពលាយ ឧបនិស្សយោតិ អធិប្បាយោ។ ឧវេបញ្ញា បន អកុសលចិបាកក្ខតា អតិដ្ឋត្តា ទុវេក្ខ អចវេទាវេឆតព្ពា, ទ្តតរា ទ្តដ្ឋត្តា សុវេលតិ វោ ទុក្ខំ ចិយ សុខំ ចិយ ច ឧបនិស្សយោ ហោតីតិ វញ្ញា ចត្តន្តិ។ “ចេតនាបច្ចយា ពលា”តិ ចចនេន ចត្តស្ស ចេតនាចវោ បច្ចយស្ស អត្ថិតាយ ពលាស្សុត្តិប្បវេត្ត ពំតិចាវណត្ថយាហ “ចេតនាបច្ចយា ចាបិ”តិអាទិ។

តត្ថ “អនុវយវហាយា ចេតនា ពលាយ បច្ចយោ ហោតី”តិ ចចនស្ស អកាចា អធិប្បវេត្តិចត្តនំ ន វញ្ញា កាតុន្តិ? ន, ចដ្ឋកធាយ បចត្តត្តា។ ចដ្ឋស្ស ហិ អនុវយចិវេហេ អកាចតោ អនុវយវហិតាយេច បច្ចយោតិ អត្ថតោ វុត្តមេចំ ហោតីតិ។ អឧ ចា “អចិជ្ជាបច្ចយា”តិ អនុចត្តមានត្តា អនុវយវហិតាច បច្ចយោតិ ចិញ្ញាយតិ។ “ចេតនាបច្ចយា ពលា”តិ ច ឯត្ថ ចេតនាបច្ចយា ឯច ពលា, ន ចេតនាយ ចិនាតិ អយំ តិយមោ ចិញ្ញាយតិ, ន ចេតនាបច្ចយា ពលា ហោតិ ឯចាតិ, តស្មា អធិប្បវេត្តា តត្ថិ ឯចាតិ។

វុសីមតោតិ វុសិតវតោ, វុសិតព្រហ្មចរិយវាសស្សាតិ អត្ថោ។ វុស្សតីតិ ច “វុសី”តិ មគ្គោ វុច្ចតិ, សោ ឯតស្ស វុត្ថោ អត្ថីតិ វុសីមា។ អគ្គផលំ វា បរិនិដ្ឋិតវាសត្តា “វុសី”តិ វុច្ចតិ, តំ ឯតស្ស អត្ថីតិ វុសីមា។

តណ្ហាបទនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ឧបាទានបទនិទ្ទេសវណ្ណនា

១១៧. សស្សតោ អត្តាតិ ឥទំ បុរិមទិដ្ឋិំ ឧបាទិយមានំ ឧត្តរទិដ្ឋិំ និទស្សេតុំ វុត្តំ។ យថា ហិ ឯសា ទិដ្ឋិ ទឡ្ហីករណវសេន បុរិមំ ឧត្តរា ឧបាទិយតិ, ឯវំ “នត្ថិ ទិន្ន”ន្តិអាទិកាបីតិ។ អត្តគ្គហណំ បន អត្តវាទុបាទានន្តិ ន ឥទំ ទិដ្ឋុបាទានស្សន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ លោកោ ចាតិ វា អត្តគ្គហណវិនិមុត្តំ គហណំ ទិដ្ឋុបាទានភូតំ ឥធ បុរិមទិដ្ឋិឧត្តរទិដ្ឋិវចនេហិ វុត្តន្តិ វេទិតព្ពំ។ “ធម្មសង្ខេបវិត្ថារេ បន សង្ខេបតោ តណ្ហាទឡ្ហត្តំ, សង្ខេបតោ ទិដ្ឋិមត្តមេវ, វិត្ថារតោ បនា”តិ ឯវំ ធម្មសង្ខេបវិត្ថារតោ សង្ខេបំ វិត្ថារញ្ច និទ្ធារេតីតិ។ ធម្មសង្ខេបវិត្ថារេតិ និទ្ធារណេ ភុម្មំ ទដ្ឋព្ពំ។

បកតិអណុអាទីនំ សស្សតគាហបុព្ពង្គមោ, សរីរស្ស ឧច្ឆេទគ្គាហបុព្ពង្គមោ ច តេសំ សាមិភូតោ កោចិ សស្សតោ ឧច្ឆិជ្ជមានោ វា អត្តា អត្ថីតិ អត្តគ្គាហោ កទាចិ ហោតីតិ “យេភុយ្យេនា”តិ វុត្តំ។ យេភុយ្យេន បនាយំ អត្តវាទុបាទានន្តិអាទិនា វា សម្ពន្ធោ។

យទិបិ ភវរាគជវនវីថិ សព្ពបឋមំ បវត្តតិ គហិតប្បដិសន្ធិកស្ស ភវនិកន្តិយា បវត្តិតព្ពត្តា, សោ បន ភវរាគោ តណ្ហាទឡ្ហត្តំ ន ហោតីតិ យដ្ឋាយាតោ ន កាមុបាទានស្ស បឋមុប្បត្តិយាហ។ តណ្ហា កាមុបាទានន្តិ បន វិភាគស្ស អការណេ សព្ពាបិ តណ្ហា កាមុបាទានន្តិ, ការណេបិ កាមរាគតោ អញ្ញាបិ តណ្ហា ទឡ្ហភាវំ បត្តា កាមុបាទានន្តិ តស្ស អរហត្តមគ្គវជ្ឈត្តា វុត្តា។

ឧប្បត្តិទ្វារភូតា ចិត្តុប្បាទា វិសយោ។ បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា អាលយោ, តត្ថ រមតីតិ អាលយរាមា, បជា។ តេនេវ សា អាលយរាមតា ច សកសន្តានេ បរសន្តានេ ច បាកដា ហោតីតិ។ ឧបនិស្សយវសេន អារម្មណានន្តរបកតូបនិស្សយា វុត្តាតិ អនន្តរបច្ចយាទីនមបិ សង្គហោ កតោ ហោតិ។

ឧបាទានបទនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ភវបទនិទ្ទេសវណ្ណនា

១២៣៑ ផលចេតាហាទេត កម្មកចេតា កចេតាតិ ចុត្តោតិ ឧបបត្តិកចតិន្តិចតយេច ឱ្យឃស្សបិ សាធារណំ កត្វា ចនន្តោ អាហ "កចតីតិ កចេតា"តិ៑ កចំ កន្ធតីតិ តិបាកេតផលចនេសត អត្តនោ បចត្តិការលេ កចាកិរណុ ហុត្វា បចត្តតីតិ អត្ថោ, តិន្តិត្តតយេច ចា ឲត្ថ កយតំ អធិប្បោតំ៑

សញ្ញាចតំ កចេតា សញ្ញាកចេតាតិ ឲត្ថ ចក្ខុ-សទ្ទស្ស លេបិបេ ទដ្ឋព្វោ, តស្ស ចា អត្ថ អកាទំ កត្វា "សញ្ញាកចេតា"តិបិ បិឋេធោ៑ ចេតាកិរិយតិ បសារិយតិ ចិត្តរិយតីតិ ចេតាការោ, ចេតាកិរណំ ចា ចេតាការោ, សោ ឲកស្មិំ បចត្តត្តោ ឲកោ ចេតាការោតិ ចុត្តោ, បចេឃបសទុប្បត្តីតិ អត្ថោ៑

ចេតនាសម្បយុត្តាចា...បេ... សង្គហិតាតិ អាចយកាយិតាយ កម្មសង្ខាតំ ជនស្សត្វា កម្មកចេ សង្គហិតកាចំ បរិយាទយេត ចនតិ, តិប្បរិយាទយេត បត ចេតតាច កម្មកចេតា៑ ចុត្តញ្ហិ "កម្មកចេតា តីហិ លេន្ទេហិ ឲកោតាយតនេត ឲកាយ ធាតុយា សម្បយុត្តោ, ឲកោត លេន្ទេត ឲកោតាយតនេត ឲកាយ ធាតុយា កោហិចិ សម្បយុត្តោ"តិ (ធាតុ៑ ១៣៣)៑ ឧបបត្តិកចេតា តីហិបិ តិកោហិ ចុត្តា ឧបបត្តិក្កន្តាច៑ យថាហ "ឧបបត្តិកចេតា កាយកចេតា សញ្ញាកចេតា បញ្ចចេតាការកចេតា បញ្ចហិ លេន្ទេហិ ឲកាធសហាយតនេហិ សត្តរសហិ ធាតូហិ សង្គហិតោ"តិអាទិ (ធាតុ៑ ៧៤)៑ យធិ ហិ អត្ថបិធិន្តកាតយ្យិ កហណំ សិយា, "ឱ្យធសហាយតនេហិ អដ្ឋរសហិ ធាតូហី"តិ ចត្តព្វំ សិយាតិ៑

សង្ខារកចាតំ ធម្មកេធតោ ត សង្ខារា ឲច បុត ចុត្តាតិ "សាត្វោកយេចិធំ បុតចចត"ន្តិ ឲតំ ត យុត្តន្តិ ចេ? ត, កចេកទេសកាចេត សង្ខារាតំ កចេតាតិ បុត ចុត្តត្តា៑ បទេត ចា ធម្មចិសេសំ អកលេត្វា បុតចចតំ ចេាធិតន្តិ ចេាធកាកិលិយចនេសត "សាត្វោកយេចិធំ បុតចចត"ន្តិ ចុត្តំ៑

កាយកចាធិតិន្តិត្តតកស្ស កម្មស្ស កាយកចាធិការចា ផលចេតាហាទេត អដ្ឋកចាយំ ចុត្តោ៑ អត្ថោកាធេ ចិសុំ អកលេត្វា អត្ថត្តទកោត ឲច កត្វា កាយកចាធិកោ កម្មុបបត្តិកចចនេសត ទុក្ខោលោ កត្វា អាហ "៧ កចា"តិ៑

អចិសេសេតាតិ ឧបិធាតកេធំ អកត្វាតិ អត្ថោ៑ ឧបិធាតកេធាការលោតេច ច ឱ្យធសប្បកេធស្ស សង្គហចនេសត សង្គហតោ "៧ កចា"តិ ចុត្តំ៑

កោឃសីលេត ក្កុក្កុរសីលេត ច សមេត្តេត សមាធិន្នេត ក្កុំ ក្កុក្កុរាតញ្ច សហព្យតា ចុត្តាតិ សីលព្វតុបិធាតចនោ ឆសាតកាចតា ត ព្ពន្ធព្វាតិ យព្ពាយាតា ពោត ទ្បិទ្បូបកចា ត ពោត្តីតិ កោចិ ចនត្តិ, ចក្កយាតេត បត បការទេត បច្ចយកាចនោ "តំ ត កេហតព្ព"ន្តិ អាហ៑ អបុត្តិយកុក្កុ ច សុទ្ធិយកុក្កុបរាយសតំ សីលព្វតុបិធាតន្តិ សុទ្ធិយកុក្កុបរាយសនេត ទ្បិទ្បុបិចចរន្ញ្ញាតាតំ តិន្តិត្តតំ ត យុជ្ជតីតិ៑
បុរាណការតសីតាហទេលាបសុតន្តចិតិអាធិសចតំ អសទ្ទិដ្ឋសចតំ៑ អាធិ-សទ្ទេត អសប្បុរិសូបតិស្សយំ បុរេន្តោ ច អកាតបុញ្ញាតំ
អត្តមិច្ឆាបណិធិតញ្ច សង្គណ្ហាតិ៑ តជនេត្តាកធា ឲចាតិ តស្មិំ ទុច្ចរិតតិន្តិតេត្ត សុចរិតតិន្តិតេត្ត ច កាយកចេ អនេត្តាកធា ឲចាតិ អត្ថោ៑

អនេត្តាកឆាតិ ច សញ្ញាកចបញ្ចុចាការកចាត់ ឲកជេសេត អនេត្តាកឆត្តា ទុត្តំ៎ ត ហិ តេ តិរចសេសា កាយកេច អនេត្តាកឆាតិ៎

សប្បេកឆស្សាតិ ឃុកតិក្កុតិយត្យុស្សាឌិប្បេកឆចតោ៎ កេយត ច អចត្វា ឃឹលត្ថាត្យុបិតាតស្ស អនេត្ត កចបច្ចយកាចចចត់ អត្តចាក្យុបិតាត់

ចិឃ អកិល្យែអសយុតាចរលតោ អត្តចាក្យុបិតាតតិយិត្តត្តា ច៎

តេហ្យុបច្ចយប្បេកឆហីតិ ឲត្ត យក្កុបច្ចយោ ច ចត្តតេញ្ញា៎ ឌិដ្ឋុបិតាតាឌីតិ ហិ យក្កុបច្ចយា តោហត្តិតិ៎

កចបឆតិតេ្ដសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៎

ខាតិខរាយរលាឌិបឆតិតេ្ដសចណ្ណតា

១៩៥៎ ដ្ឋបបត្តិកចុប្បត្តិយេច ខាតីតិ អាហ "ត ដ្ឋបបត្តិកេចា"តិ៎ ខាឃយាតស្ស បត ខាតិ ខាតីតិ ដ្ឋបបត្តិកេចាបិ អសតិ អកាចា

ខាតិឃា បច្ចយោតិ សក្កា ចត្តុំ៎ ខាឃយាត្សុបបឆដ្ឋាតតាបិ ហិ ទ្សុបខាតិឃា ទុត្តា "ដ្ឋបចិតទ្សុបបឆដ្ឋានោតា (ធ៎ ស៎ អដ្ឋ៎ ៩៣១) ដ្ឋបចយោ, អត្យុប្បាតន្លុទ្សុបបឆដ្ឋាតា សត្តតី"តិ៎

ឈន្លាត់ ខាតាត់ ដ្ឋញ្ញាតតាត្យុញ្ញាតតាច ហីតបលីតតា៎ អាឌិ-សតេ្ដត ឃុចណ្ណុត្យុញ្ញាណ្ណាឌិចិសេសំ សក្កុល្យាតិ៎ អញ្ញញ្ញាសត្តាតកតោតា អញ្ញាស្ស

ចិសេសការកស្ស ការលស្ស អកាចា "អញ្ញញ្ញាសត្តានេត"តិ អាហ៎

តេតត តេតតាតិ ខាតិញ្យុសតាឌិតា ខរាយរលតោតា អនេញ្ញាត ទុក្លូឆេយូត៎ ដ្ឋបតិស្សួយកោឌិឃាតិ ដ្ឋបតិស្សួឃំសេត, ដ្ឋបតិស្សួយលេសេតាតិ

អនេត្វា៎ យោ ហិ បដ្ឋានេត អតាកតោតា សតិ កាចា អសតិ ច អកាចា ឃុត្តត្តិកបទិយាយេត ដ្ឋបតិស្សួយោ, សោ "ដ្ឋបតិស្សួយកោឌី"តិ

ទុច្ចតិ៎

ខាតិខរាយរលាឌិបឆតិតេ្ដសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៎

កចចក្កកឆាចណ្ណតា

១៣១៎ សយិតត្តិ សក្កុតំ, អនេត្ថាឌ្ឋិតត្តិ អនេត្វា៎ កាយឃាតស្សាតិ កាយឃយាតស្ស, កាយោ ឃាត់ ឲតស្សាតិ ចា កាយឃានោតា, តស្ស

កាយឃាតស្ស៎ ទុប្បតីតិ សោកោត ទុប្បតិ៎

បរិយុដ្ឋានតាយ តិដ្ឋនសីលោ បរិយុដ្ឋានដ្ឋាយី។ “បរិយុដ្ឋដ្ឋាយិនោ”តិ វា បាឋោ, តត្ថ បរិយុដ្ឋាតីតិ បរិយុដ្ឋំ, ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋំ, តេន តិដ្ឋតីតិ បរិយុដ្ឋដ្ឋាយីតិ អត្ថោ។ ឥដ្ឋេដ្ឋា។ បញ្ច បុព្វនិមិត្តានីតិ “មាលា មិលាយន្តិ, វត្ថានិ កិលិស្សន្តិ, កច្ឆេហិ សេទា មុច្ចន្តិ, កាយេ ទុព្ពណ្ណិយំ ឱក្កមតិ, ទេវោ ទេវាសនេ នាភិរមតី”តិ (ឥតិវុ. ៨៣) វុត្តានិ បញ្ច មរណបុព្វនិមិត្តានីតិ អត្ថោ។ តានិ ហិ ទិស្វា កយុតិដ្ឋានុក្កន្តសង្ខារោ ឧបបត្តិភវេ ភវលគ្គនលេន ទេវានំ នាលវសោកោ ឧប្បជ្ជតីតិ។ ទាលេហីតិ អបិច្ឆា។ តេន អបិច្ឆាយ ការណភាវំ ទស្សេតិ។ តិវិធន្តិ តស្សារុប្បកថាវចនកាមុការណាទស្សនមរណកាលកេយ្យាបដ្ឋានតិទានំ សោកាទិទុក្ខំ។ អាសវេន សាធេន្តីតិ អាសវេ ករោន្តិ វឌ្ឍេន្តីតិ អត្ថោ។

ឯវំ សតីតិ អវិទិតាទិតាយ អនាទិភាវេន សតិ។ អាទិមត្តកថនត្ថំអាទិ ឯតស្ស អត្ថីតិ អាទិមំ, ភវចក្កំ។ តស្ស ភាវោ អាទិមត្តំ, តស្ស កថនំ អាទិមត្តកថនំ។ វិសេសនិវត្តិអត្ថោ វា មត្ត-សទ្ទោ, សតិ អនាទិភាវេន អវិជ្ជា អាទិមជ្ឈបរិយោសានេ ន សន្តិ ទិយាតិ អាទិមត្តាយ អវិជ្ជាយ កថនំ វិរុជ្ឈតីតិ អត្ថោ។ អវិជ្ជាគ្គហណេនាតិ អវិជ្ជាយ ឧប្បាទនេន កថនេន, អប្បហានេន វា, អត្ថតោ សន្តានេ សន្និហិតភាវករណេនាតិ អត្ថោ។ កម្មាទីនីតិ កម្មវិបាកវដ្ដានិ។ វដ្ដការណភាវេន បធានត្តា “បធានធម្មា”តិ អវិជ្ជា កថិតា។ វទតីតិ វទោ។ វេទេតិ, វេទិយតីតិ វា វេទនេយ្យា, សុខាទិំ អនុភវតិ, សង្ខារសមេ វា ជានាតិ, “សុខិតោ”តិអាទិនា អត្ថោ បរេហិ ច ជានាតីតិ ញាយតិ វាតិ អត្ថោ។ ព្រហ្មាទិនា វា អត្តនា វាតិ វា-សទ្ទោ ច-សទ្ទត្ថោ។ តេនាហ “ការកវេទកាទិរហិត”ន្តិ ច-សទ្ទត្ថសមាសំ។

ទ្វាទសវិធសុញ្ញតាសុញ្ញន្តិ អវិជ្ជាទីនំ ទ្វាទសវិធានំ សុញ្ញតាយ សុញ្ញំ, ចតុព្វិធាយបិ វា សុញ្ញតំ ឯកំ កត្វា ទ្វាទសង្គតាយ ទ្វាទសវិធាតិ តាយ ទ្វាទសវិធាយ សុញ្ញតាយ សុញ្ញន្តិ អត្ថោ។

បុព្ពន្តាហរណតោតិ បុព្ពន្តតោ បច្ចុប្បន្នវិបាកស្ស អាហរណតោ បរិទីបនវសេន ឯតំ ភវចក្កន្តិ អត្ថោ។ ភវចក្កទេសនាយបិ ហិ ភវចក្កន្តិ វុច្ចតិ។ វេទនា វា តណ្ហាសហាយាយ អវិជ្ជាយ បច្ចយោ ហោតីតិ វេទនាតោ អវិជ្ជា, តតោ សង្ខារាទិ សមុដ្ឋនតោ វេទនាវសានំ ភវចក្កន្តិ យុត្តមេវំ, ឯវំ តណ្ហាមូលកោ ច ទេសេតព្ពោ។ ទ្វិន្នម្បិ ហិ អញ្ញមញ្ញំ អនុប្បវេសោ ហោតីតិ។ អវិជ្ជា តណ្ហាមូលកា វា បដិច្ចេត្វា វិបរីតាភិនិវេសំ កេវលំ ទិដ្ឋិចរិតេ សំសារេ នយតិ, តេសំ វា សំសារំ សង្ខារាទិប្បវត្តិំ នយតិ បវត្តេតីតិ “សំសារនាយិកា”តិ វុត្តា។ ផលុប្បត្តិយាតិ ការណភូតាយ។ វិញ្ញាណាទិបច្ចុប្បន្នផលុប្បត្តិ ហិ អទិដ្ឋា, អទិដ្ឋាតព្វា បុរិមភវេ អត្ថតោ ហេតុំ អវិជ្ជាសង្ខារានំ ផលំ អវេក្ខា អនុបច្ឆិន្នំ បកាសេតិ។ អថ វា បុរិមភវចក្កំ ទុតិយេន សម្ពន្ធំ វុត្តន្តិ វេទនាសង្ខារស្ស ផលស្ស ឧប្បត្តិយា តណ្ហាទីនំ ហេតុំ អនុបច្ឆេទំ បកាសេតិ, តស្មា ផលុប្បត្តិយា ការណភូតាយ បឋមស្ស ភវចក្កស្ស ហេតុំ អនុបច្ឆេទប្បកាសនតោតិ អត្ថោ។ សង្ខារាទីនំយេវ វា ផលានំ ឧប្បត្តិយា អវិជ្ជាទីនំ ហេតុំ ផលំ អវេក្ខា អនុបច្ឆេទនយេន, វិញ្ញាណាទិហេតុំ វា សង្ខារាទីនំ អនុបាតនយេន បកាសេតិ បឋមំ ភវចក្កំ, ន ទុតិយំ វិយ បរិយោសានតោ។ ឥតិ “ផលុប្បត្តិយា ហេតុំ អនុបច្ឆេទប្បកាសនតោ”តិ វុត្តំ។ “វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូប”ន្តិ ឯត្ថ អបរិបុណ្ណាយតនកលលរូបំ វត្វា តតោ វុទ្ធិំ “នាមរូបបច្ចយា សឡាយតន”ន្តិ សឡាយតនប្បវត្តិ វុត្តាតិ អាហ “អនុបុព្ពបវត្តិទីបនតោ”តិ។ “ភវបច្ចយា ជាតី”តិ ឯត្ថ ន អាយតនានំ កមេន

ឧប្បត្តិ វុត្តាតិ អាហ “សហុប្បត្តិនិយមតោ”តិ។

ហេតុអាទិបុព្វកា តយោ សន្ធី ឯត្ថស្សាតិ ហេតុផលហេតុបុព្វកតិសន្ធិ, កថញ្ចិ? ហេតុផលហេតុផលវសេន ចតុប្បភេទោ អង្គានំ សង្គហោ ឯត្ថស្សាតិ ចតុភេទសង្គហំ។ សង្ខេបតោ អវុត្តាបិ តស្មិំ តស្មិំ សង្គហេ អាកិរីយន្តិ អវិជ្ជាសង្ខារាទិគ្គហណេហិ បកាសីយន្តីតិ អាការា, អតីតហេតុអាទីនំ វា បការា អាការា។ កិលេសកម្មវិបាកា វិបាកកិលេសកម្មេហិ សម្ពន្ធា ហុត្វា បុនប្បុនំ បរិវត្តន្តីតិ តេសុ វដ្ដនយំ អារោបេត្វា “តិវដ្ដ”ន្តិ វុត្តំ, វដ្ដេកទេសត្តា វា “វដ្ដានី”តិ វុត្តានិ។

សន្ធីនំ អាទិបរិយោសានវវត្ថិតាតិ សន្ធីនំ បុព្វាបរវវត្ថិតាតិ អត្ថោ។

“យា កាចិ វា បន ចេតនា ភវោ, ចេតនាសម្បយុត្តា អាយូហនសង្ខារា”តិ ឥទំ ឥមិស្សា ធម្មដ្ឋិតិញាណកថានយេ វុត្តាយ បដិសម្ភិទាបាឡិយា (បដិ. ម. ១.៣៧) វសេន វុត្តំ។ ឯត្ថ ហិ “ចេតនា ភវោ”តិ អាគតាតិ។ ភវនិទ្ទេសេ បន “សាវជ្ជតា”តិ ឯត្ថ “ចេតនាវ សង្ខារា, ភវោ បន ចេតនាសម្បយុត្តាបី”តិ វិភង្គបាឡិយា វសេន ទស្សិតំ។ “តត្ថ កតមោ បុញ្ញាភិសង្ខារោ? កុសលា ចេតនា កាមាវចរា”តិអាទិនា ហិ សង្ខារានំ ចេតនាភាវោ វិភង្គបាឡិយំ (វិភ. ១១៩) វុត្តោតិ។ តត្ថ បដិសម្ភិទាបាឡិយំ “ចេតនាសម្បយុត្តា វិបាកធម្មត្តា សវិបាកេន អាយូហនសង្ខារេន សង្ខតាភិសង្ខរណកិច្ចេន សង្ខារា”តិ វុត្តា។ វិភង្គបាឡិយំ (វិភ. ១១៣) “សព្វម្បិ ភវគាមិកម្មំ កម្មភវោ”តិ ភវស្ស បច្ចយភាវេន ភវគាមិភាវតោ កម្មសម្បយុត្តតាយ កម្មភាវតោ ច ឧប្បត្តិភវភាវេន្តីតិ ភវោតិ វុត្តា, ឧប្បត្តិភវភាវនកិច្ចំ បន ចេតនាយ សាតិសយន្តិ បដិសម្ភិទាបាឡិយំ ចេតនា “ភវោ”តិ វុត្តា, ភវាភិសង្ខរណកិច្ចំ ចេតនាយ សាតិសយន្តិ វិភង្គបាឡិយំ “កុសលា ចេតនា”តិអាទិនា ចេតនា “សង្ខារា”តិ វុត្តា, តស្មា តេន តេន បរិយាយេន ឧភយំ ឧភយត្ថ វត្តុំ យុត្តន្តិ នត្ថេត្ថ វិរោធោ។ គហណន្តិ កម្មុប្បាទនំ កិច្ចមាហ។ បវត្តយន្តិ ឥតរានិ។ អាយូហនាវសានេតិ តីសុបិ អត្ថវិកប្បេសុ វុត្តស្ស អាយូហនស្ស អវសានេ។

ទ្វីសុ អត្ថវិកប្បេសុ វុត្តេ អាយូហនសង្ខារេ “តស្ស បុព្វភាគា”តិ អាហ, តតិយេ វុត្តេ “តំសម្បយុត្តា”តិ។ ឯកស្ស ចិត្តប្បវត្តិ ភវង្គពហុលា ឯកវីថិយំ កម្មាយូហនសមត្ថា ន ហោតីតិ “ឥធ បរិបក្កត្តា អាយតនាន”ន្តិ វុត្តំ។ កម្មករណកាលេ សម្មោហោតិ ឯតេន កម្មស្ស បច្ចយភូតំ សម្មោហំ ទស្សេតិ, ន កម្មសម្បយុត្តមេវ។

កម្មានេវ វិបាកំ សម្ភរន្តិ ជនេន្តីតិ កម្មសម្ភារា, កម្មំ វា សង្ខារភវា, តប្បការកានិ អវិជ្ជាតណ្ហុបាទានានិ កម្មសម្ភារា, បដិសន្ធិទាយកោ វា ភវោ កម្មំ, តប្បការកា យថាវុត្តអាយូហនសង្ខារា អវិជ្ជាទយោ ច កម្មសម្ភារាតិ កម្មញ្ច កម្មសម្ភារា ច កម្មសម្ភារាតិ ឯកសេសំ កត្វា “កម្មសម្ភារា”តិ អាហ។ ទស ធម្មា កម្មន្តិ អវិជ្ជាទយោបិ កម្មសហាយភាវេន កម្មសរិក្ខកា តប្បការកា វាតិ “កម្ម”ន្តិ វុត្តា។

សង្ខិប្បត្តិ ឯត្ថ អចិន្តានេយា ចិន្ញ្ញាណានេយា ចាតិ សន្ទេហេបិ, ពយំ ចិបាកោ ច។ ពយំ ចិបាកោតិ ឯចំ សង្ខិបឹយតីតិ ចា សន្ទេហេបិ,

អចិន្តានេយា ចិន្ញ្ញាណានេយា ច។ សន្ទេហបកាចសាយន្ញ្ញាត បត ឯពចចតំ ពតត្តិ ឥដ្ឋិញ្ញាំ។ សន្ទេហបសន្ធោ ចា កាកាឆិចចតត្តិ ពយុការកោ

ពយុសន្ទេហេបិ។

ឯចំ សយុប្បត្តិ ពយុតោ ចិបាកោ។ តត្ថាបិ អចិន្តាតោ សង្ខារាតិ ឯចំ សយុប្បត្តិ, តិសត្តិអាឌិចសេត ចា សយុប្បត្តិ ព្ចងំ កចចក្កត្តិ អទេត្ថា។

ព្ចតូទត្តិ កាយតសយុំ, ចិតស្សសយុត្តិ អទេត្ថា។ តោត ខ្ចប្បាឥចយចត្តតាឌឹបកោត អតិច្ច-សន្ធេត ចិកាទាបត្តិឌឹបកោត ចល-សន្ធេត ច អឌឹបិតំ

កាលត្តូទដ្ឋាឃិតាបដិក្កេប្បំ ឌឹបេតិ, អស្ចត្តិ ឯតោត ឆិទកាចបដិក្កេប្បំ តិស្សាទតំ។ ហេតុ ឯច សយ្ហាទា ហេតុសយ្ហាទា។ “ផាតសោ

ហេតុសោ”តិ ឯត្ថ ឯចំ ទុត្តំ ចា ផាតំ, អន្ញ្ញាយិ តស្ស តស្ស សាឆាទណំ កាទណំ សយ្ហាទោ, អសាឆាទណំ ហេតុ។ ឯចត្តិ ឯចំ ហេតុតោ

ឆយុយត្តសយ្ហចេ ហេតុតិទោឆា ច ចដ្ឋបន្ឆេឥ ឆយុ ច តំតិទោឆាយ ឥឥសិតោ សតីតិ អទេត្ថា។ ព្រាហ្មចទិយំ ព្ចឆ ព្រាហ្មចទិយិឆ។ សទេត្ថ ចាតិ

ឯត្ថ ច-សន្ធោ ឯចំ ព្រាហ្មចទិយញ្ចា ចិន្តតិ, សស្សតុឆ្ឆេឆា ច ត ហោត្តីតិ សយុច្ចយទេត្ថា។ ឯចព្យាហេតុអាយទេត្ថ ឆយុយត្តសយ្ហចេ សទេត្ថា

ត្បលព្ភតិ, តយុច្ចា ខ្ចបលព្ភទេត្ត សស្សតោ ខ្ចឆ្ឆេឆា ចា សិយា, ត្បលព្ភទេត្ត តយុំ តេចុឆ្ឆេឆា ត សស្សតត្តិ ទុត្តំ ហោតិ។

សច្ចប្បកចតោតិ សច្ចតោ, សច្ចាតំ ចា បកចតោ។ ក្បសលាក្បសលំ ពយុត្តិ ចដ្ឋពចាយ ចត្តយាតត្តា សាសចត្តិ ចិន្ញ្ញាយតិ។ អចិសេសេតាតិ

ឥចតតា ឥចតតាសយ្បយុត្តកាតិ ចិសេសំ អកត្វា សព្ពាយិ តំ ក្បសលាក្បសលំ ពយុំ “សយុឥយសច្ច”ត្តិ ទុត្តត្តិ អទេត្ថា។ “តណ្ហា ច…បេ… អចសេសា

ច សាសចា ក្បសលា ឆយ្ហា”តិ ហិ ឥចតាឥចតាសយ្បយុត្តចិសេសំ អកត្វា ទុត្តត្តិ, អទិយសច្ចចិសេសំ ចា អកត្វា សយុឥយសច្ចត្តិ ទុត្តត្តិ

អទេត្ថា។

ចត្វស្វតិ អាទយុលោស្ប, ចក្ខាឌឹស្ប ចា បដិឆ្ឆានេតន្ញ្ញាស្ប ចត្វស្ប។ សោកាឌឹតំ អឆិដ្ឋាតត្តាតិ តោសំ កាទណត្តា, តេហិ សិទ្ធាយ អចិន្តាយ

សហិតោហិ សង្ខារេហិ បច្ចយោ ច ហោតិ កចត្តូទបិតុកាចាយាតិ អឆិប្បាយោ។ ទុតិចិត្តំ ចា បដិសន្ធិចិន្ញ្ញាណស្ស អតត្តូទបច្ចយោ

ហោតីតិ “បច្ចយោ ច ហោតិ កចត្តូទបិតុកាចាយា”តិ ទុត្តំ ។ តំ បត ទុតិចិត្តំ អចិន្តាសង្ខារេហិតំ កចត្តូទស្ស បច្ចយោ ត ហោតីតិ តស្ស

សហាយឥស្សតត្វយាហ “សោកាឌឹតំ អឆិដ្ឋាតត្តា”តិ។ ខ្ទិឆាតិ អត្តតោយេច សទេសេត ឆយុត្តូទបច្ចយកាទេចត ចាតិ ខ្ទិឆា។

អចិន្តាបច្ចយា សង្ខារាតិ ឯតោត សង្ខារាតំ បច្ចយុប្បត្តតាឥស្សតេត “កោ ត្ប ខោ អភិសង្ខទោតីតិ ឯស តោ ពល្លោ បញ្ហោ”តិ ឥស្សតិ។

តោតតំ កាទណឥស្សតតិចាទណត្តិ។ ឯចយាឌិឥស្សតតិចាទណត្តិ ឯតោត “សោចតិ បទិឥចតិ ទុក្ខិតោ”តិអាឌិឥស្សតតិចាទណយាហ។

សោកាឥយោបិ ហិ បច្ចយាយត្តា អចសចត្តិតោតិ “ជាតិបច្ចយា ជទាយទណំ សោក…បេ… សយ្ភចត្តី”តិ ឯតោត ទុត្តត្តិ។

ពល្ហកេឥបឹឡអកា ចិយាតិ ពល្ហកេឥតត្វំ បច្ចយាតេ ពល្ហេ តស្សបិ ខ្ចបទិ ជាយយាតឲ្យដ្ឋពបឹឡអកា ចិយ, ពល្ហស្ស ចា អតេតពឆាកេឥ

បឹឡអកា ចិយ។ ពល្ហចិកាទា ស្វតតាសទាពប្បញ្ញាកហណានេយា។

បដលិកិក្វតចក្ខុកោ ទ្វុបានិ ត បស្សតិ, កិញ្ចិបិ បស្សន្តោ ច ចិបរីតំ បស្សតិ, ឧចំ អចិជ្ជាកិក្វតោ ទុក្ខាឌីនិ ត បដិបជ្ជតិ ត បស្សតិ, មិច្ឆា ចា បដិបជ្ជតីតិ បដលំ ចិយ អចិជ្ជា, កិមិតា ចិយ អត្តតា ពតត្តា ចដ្ឋស្ស អត្តនោតោយេច បរិត្តុយតការលត្តា ច កោសបញ្ចេសា ចិយ សង្ខារា, សង្ខារបរិក្កហំ ចិតា បតិដ្ឋំ អលភមាតំ ចិញ្ញាណំ បរិណាយកបរិក្កហំ ចិតា បតិដ្ឋំ អលភមានោ រាជកុមារោ ចិយាតិ បរិក្កហេត ចិតា បតិដ្ឋាលិនោ ឧត្ត សាមញ្ញាៈ ឌ្ឋបបត្តិតិមិត្តត្តិ កម្មាទិអារម្មណមាហៈ បរិកប្បតោតាតិ អារម្មណករណោតា, សម្បយុត្តេត ចា ចិតក្កេត ចិតក្កតោតាៈ ខេចយត្សស្សមិកចិហដ្ឋាឌិចិចិឆប្បការតាយ មាយា ចិយ តាមទ្វុបំ, បតិដ្ឋាចិសេសេត ចុឌ្ឌិចិសេសាបត្តិតោ ចតប្បក្ខុទ្ធោ ចិយ សឡអាយតតំៈ អាយតតាតំ ចិសយិចិសយក្វតាតំ អញ្ញមញ្ញាភិមុខកាចតោ អាយតតឈដ្ឋតោតាៈ ឧត្ត ច សង្ខារាឌីតំ កោសបញ្ចេសបរិណាយកាឌីហិ ទ្ធីហិ ទ្ធីហិ សទិសតាយ ទ្ធេ ទ្ធេ ឌ្ឋបមា ទុត្តាតិ ឌដ្ឋព្ពាៈ

កម្មុំទោ ឧច ហុត្វា ឆកាយតិ បកាសតិ ជីវ្សតីតិ កម្មុំទាចភារោសាៈ ជាតិបច្ចយសម្ភុតសមុទាគតដ្ឋោតិ ជាតិបច្ចយា សម្ភុតំ ហុត្វា សហិតស្ស អត្តនោ បច្ចយាត្សរូបស្ស ឌ្ឋទ្ធិឌ្ឋទ្ធិ អាកតភាវោចា, អត្សប្បតត្តោតិ អត្ថោៈ អច ចា សម្ភុតដ្ឋោ ច សមុទាគតដ្ឋោ ច សម្ភុតសមុទាគតដ្ឋោៈ "ត ជាតិតោ ជរាមរណំ ត ហោតិ, ត ច ជាតិំ ចិតា អញ្ញតោ ហោតី"តិ ហិ ជាតិបច្ចយសម្ភុតដ្ឋោ ទុត្តោៈ ឥត្ថត្ថា ជាតិតោ សមុទាគច្ឆតីតិ បច្ចយសមុទាគតដ្ឋោ, យា យា ជាតិ យថា យថា បច្ចយោ ហោតិ, តទត្សរូបបាតុភាវោចាតិ អត្ថោៈ

អត្សលោមបដិលោមតោតិ ឥឌ្ឋ បត បច្ចុប្បាទា បច្ចុប្បត្តប្បាឌសង្ខាតំ អត្សលោមំ, តិរោធា តិរោធសង្ខាតំ បដិលោមព្វាហៈ អាទិតោ បត អត្ថកមតំ អត្សលោមំ, អត្តតោ ច អាទិកមតំ បដិលោមមាហាតិៈ "ឥមេ ចត្តារោ អាហារា កិំនិទាតា"តិអាទិកោយ (សំៈ តិៈ ១ៈ១១) ទេមដ្ឋតោ បដ្ឋាយ បដិលោមទេសតាយ, "ចក្ខុំ បដិច្ច រូបេ ច ឌ្ឋប្បជ្ជតិ ចក្ខុចិញ្ញាណំ, តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ, ផស្សបច្ចយា ទេចតា"តិអាទិកោយ (សំៈ តិៈ ១ៈ៣៦-៣៣; ១ៈ៣ៈ៩០) អត្សលោមទេសតាយ ច ទ្ធីសត្តិតិសន្ទេបំ, "សំយោជតីយេសុ, ភិក្ខុវេ, ធម្មេសុ អស្សាទាត្សបស្សិតោ ចិហរតោ តណ្ហា បចឌ្ឍតិ, តណ្ហាបច្ចយា ឌ្ឋបាទាត"ត្តិអាទីសុ (សំៈ តិៈ ១ៈ៥៦-៥៧) ឧកសត្តិទ្ធីសន្ទេបំៈ

អចិជ្ជាឌីតំ សភាវោចា បដិចិជ្ឈិតព្វោតិ បដិវេធោៈ ចុត្តញ្ហិ"តោសំ តោសំ ចា តត្ថ តត្ថ ចុត្តធម្មានំ បដិចិជ្ឈិតព្វោ សលក្ខណសង្ខាតោ អចិបរីតសភាវោចា បដិវេធោ"តិ (ឆៈ សៈ អដ្ឋៈ តិទាតកថា)ៈ អបុញ្ញាភិសង្ខារកោ ចេសោ សរាកោ, អញ្ញោ ចិរាកោ, រាកស្ស ចា អបដិបក្ខភាចតោ រាកប្បចឌ្ឍតោ សត្តោបិ អបុញ្ញាភិសង្ខារោ សរាកោ, ឥតរោ បដិបក្ខភាចតោ ចិរាកោៈ "ឌីឃរត្តុំ ហេតំ, ភិក្ខុវេ, អស្សុតចតោ បុថុជ្ជតស្ស អជ្ឈោសិតំ មមាយិតំ បរាមដ្ឋំ 'ឧតំ មម, ឧសោហមស្មិ, ឧសោ មេ អត្តា'"តិ (សំៈ តិៈ ១ៈ៩១) អត្តបរាមាសស្ស ចិញ្ញាណំ ចិសិដ្ឋំ ចត្ថុ ទុត្តត្តិ ចិញ្ញាណស្ស សុញ្ញតដ្ឋោ កម្មុំទោ, អត្តា ចិជាតាតីតិ សំសទិតីតិ សញ្ញាបាទោតាសង្គត្តិអភិតិចេសពលចតាយ អញ្ញាបារដ្ឋអសង្កត្តិបដិសន្ធិបាតុភាចដ្ឋោ ច កម្មុំទោ, តាមស្ស ទ្វុបេត, ទ្វុបស្ស ច តាមេត អសម្បយោកតោ ចិតិព្ភោរកោ, តាមស្ស តាមេត អចិតិព្ភោរកោ យោជេតព្ពោៈ ឧកុប្បាទេកាតិទោធេហិ អចិតិព្ភោរកោ អធិប្បេតោ ទ្វុបស្ស ច ទ្វុបេត លព្ភតិៈ អច ចា ឧកចតុចោការកចេសុ តាមទ្វុបានំ អសហចត្តភតោ អញ្ញមញ្ញចិតិព្ភោរកោ, បញ្ចចោការកចេ សហចត្តភតោ អចិតិព្ភោរកោ ច ចេទិតព្ពោៈ

អឆិបតិយដ្ឋេ តាយ ព្ពត្ថ្រិយបច្ចយការចោ៉ “ទលិទការទបទសា ក្ខាទារទបសា ទលត្តទយ្យត”ត្តិ (ឆ៉ ឋ៉ ៃ៥ប៉-ៃ៥៥) ចុត្តា ទលិកាឌិអត្តា ចក្ខាឌិសុ បញ្ចសុ ទយាទជតក្ខា៉ យតាយតតស្សបិ លុជ្ជតទតា យទតាសយ្យស្សាឌិតំ ក្ខារទលត្តកាចទតា ច ឲទត អត្តា សម្ភចទត្តច៉ អាបិឆកតាតំ ទ្វបិឌិតំ បកាសតទយាក្យតាលក្ខលំ ឰការសតំ ចក្ខាឌិតំ ចិសឃិការចោ, យតាយតតស្ស ចិឌាតតំ៉ សដ្ឋដ្ឋតដ្ឋេ ចិទសទសត ចក្ខុសយ្យស្សាឌិតំ បញ្ចត្ថ្តិ, ព្ពតទទ លត្ថ្តយិ ទយាទជតក្ខា៉ ចុសតញ្ច ចស្សស្ស សការចោ, សដ្ឋដ្ឋតំ ទទសា, ព្ពតទទ ដ្ឋបដ្ឋេតាកាទា៉ អាទយុលាទសាតុកចតដ្ឋេ ទសចទសត ចុទត្តា, ទចឥឃិតដ្ឋេ លក្ខលចទសត៉ អត្តា ទចឥយតីតិ អកិតិទចសស្ស ពាលចតាយ តិខ្ជិចដ្ឋេ ទចឥតាយ កម្មិទទា៉ តិខ្ជិចាយ ទចឥតាយ ទចឥឃិតំ តិខ្ជិចទចឥឃិតំ, តិខ្ជិចទចឥឃិតទយច អទត្តា តិខ្ជិចទចឥឃិតដ្ឋេ៉

អាឌាតដ្ឋេ ចត្តុយិ ដ្ឋបិឌាតាតំ សយាទតា, កហលដ្ឋេ កាយុបិឌាតស្ស, ព្ពតទទសំ តិល្ហិ អកិតិទចសាឌិអទត្តា៉ “ឌិដ្ឋិកត្តាទទា”តិ ហិ ចចតទតា ឌិដ្ឋិតំ ក្មទតិក្កយតដ្ឋេបឹតិ៉ ឥឡហកហលត្តា ចា ចត្តុយិ ក្មទតិក្កយតដ្ឋេ ទយាទជតទក្ខា៉ ទយាតិកតិឌិតិតិចាទសសុលិបតត្តិ សយាទស ក្សុ្ខចចតស្ស អទលិទបិ ឥដ្ឋទក្ខា, តស្មា ទតត អាឃ្ញហតាកិសន្លទលាបឌាតំ សយាទសា ទហាតិ៉ ឌទាយទលាក្ខិ យទលាប្យឆាតត្តិ យទលាដ្ឋេ ឲច លឃាឥទយា កម្មិទា ឥស្សិតា៉ តចតចាតឡ្យាបរិក្ខទយត លល្លិច្ចាឌិបរិបក្កប្យចត្តិ ឌទាតិ, លយដ្ឋេ ចា ឌទាយ ចុទត្តាតិ ឥដ្ឋទក្ខា៉ តចកាចាបកទយា ហិ លទយាតិ ចត្តុ ឃុទត្តាតិ៉ ចិបរិលាយដ្ឋេ ក្ខិត្តុយិ៉ សត្តុតិចទសត ចា ឌទាយ លយចយការចោ, សម្ពុតិលលិកចទសត យទលាស្ស ទកឥចិបរិលាយតា ទយាទជតក្ខា៉

អត្តុតយាតិ អត្តាតំ តយា៉ អចិជ្ជាឌិអទត្តុហិ ឲកត្តាឌិ ទសត ការចត តិយត្តិ កទយ្យុត្តិតិ ឲកត្តាឥទយា ទតសំ តយាតិ ចុត្តា៉ តិយត្តិតិ ហិ តយាតិ៉ អត្តុ ឲច ចា ឲកត្តាឌិការចត តិយយាតា ពាយយាតា “អត្តុតយា”តិ ចុត្តា៉ តិយត្តិ ឲទតហឹតិ ចា តយា, ឲកត្តាឌិហិ ច អត្តុ “ឲក”ត្តិអាឌិតា តិយត្តិ, តស្មា ឲកត្តាឥទយា អត្តុតំ តយាតិ អត្តុតយា៉ សត្តាតាតុបទច្ឆទឥត ពឹឌំ ទ្វក្ខកាចំ បត្តុំ ទ្វក្ខការចត បចត្តត្តិ ឲកទត្តុត ចុច្ចតីតិ សត្តាតាតុបទច្ឆទឌា ឲកត្តុំ, ឲចយិឆាបិ អចិជ្ជាឌិតំ សត្តាតាតុបទច្ឆទឌា ឲកត្តត្តិ ឥទស្សតិ៉

កិត្តុសត្តាតទស្សចាតិ សម្ពុត្តទហិតស្ស តាតត្តស្ស កហលទតា សត្តត្តទទា ដ្ឋត្ថិទត្តុ សត្តត្តទទា ដ្ឋប្យទត្តុតិ កល្យត្តា ដ្ឋទច្ឆឥឌិដ្ឋិយុបិឌិយតិ៉

យទតា ក្យុទតាឌិតិ យឌិ អញ្ញាមុ្មា អញ្ញាស្សុប្យត្តិ សិយា, ចាលិកទតា ទតលស្ស, ដ្ឋុម្ភទតា លិទស្ស កម្មា ដ្ឋប្យត្តិ ត សិយា, តម្មា ត ទកាចិ កស្សចិ ទហតុ អត្ថុតិ អទហតុកឌិដ្ឋិ, អចិជ្ជយាទតបិ ទហតុយិ្យតិយតតាយ តិលកាចិសុក្កទសាលិតាឌិហិ ទតលលិទសទិទាឌិតិ បចត្តត្តិតិ តិយតិចាឥញ្ចា ដ្ឋបិឌិយតីតិ ចិញ្ញាតត្តុំ យឆាទហំ៉

កម្មា? យម្មា ព្ពឌឡ្យាកចចក្ក អបឌាទលត្តុ សំសាទកយយតីទតា ត ទកាចិ ស្សុបិតត្តទទបិ អត្ថុតិ សម្ពុទត្ថ៉ ក្មទកិយាតត្តិ ក្មទតិក្កយំ៉ អសតិចិចក្កយិចាតិ អសតិយល្ហលយិច៉ តឡ្យាតិយុចតទយច, តាតិយុចតំ បចត្តុយាតំ អត្ថុ, ឲចំ កចចក្កយិ ឲកត្តុំ ទ្វក្ខប្យាឥតទតា “តិច្ចតិយុចត”ត្តិ ចុត្តុំ៉

ទោណាយិតា អបចារេលត្វា សំសារកម្ពំ អតីតោ តត្ថីតិ ឲតស្ស សាឆកំ ទស្សេន្តោ អាហ “ចុត្តយ្បិ ទេត”ន្តិអាទិ។ តត្ថតំ អាកុលកំ តន្តាកុលកំ, តន្តាកុលកមិច ឌាតា តន្តាកុលកឌាតា, កិលេសកម្មុចិបាកេហិ អតីច ឌដិតាតិ អត្ថោ។ គុណាឍ សកុណិយា តីដំ គុណាគុណ្ឋិកំ។ ចដ្ឋិអកាចទោតា អបិយំ ទុក្ខាកិកាចទោតា ទុក្កតិ សុលសមុស្សយទោតា ចិតិបិតត្វា ចិតិបិតន្ទា ចត្យុត្តិដំ អបិយំ, “លន្តាគន្ទា បដិបិដី”តិអាទិតា ចុត្តំ សំសារន្ទា តាតិចត្តតិ។ សំសារោ ឲច ចា សត្ថោ ត្ថឆ ចដ្ឋិអបកយាឌីហិ អត្ថេហិ អបិឃាឌិតាយកោ ចុត្តោ កោចលំ ទុក្ខក្ខន្ធកាចទោតា។

ភចចក្កកថាចណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សុត្តន្តភាជនីយចណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៧។ អភិធម្មភាជនីយចណ្ណនា

១៣៧។ បចចីអាកាសា ចិឃ បដិច្ចសមុប្បាទោ យហាបត្តុដចិត្តាទិតាតំ អត្ថាតំ បទិកប្បចសេត កមិទោតា។ តត្យិអបត្តុដំ អចិត្តតន្ទា បចចិ អាកាសន្ទា បត្តទេត្តា ចិត្តាទឃទេត្តា ចិឃ ច ឲកេកចិត្តាចទុត្តិ អកត្វា សត្ថសត្តសត្ថចិត្តសាឆារលាចសេត បត្តុដចិត្តំ កត្វា សុត្តន្តភាជនីយេត ភកចា ទស្សិតំ។ តត្ថ តាតាចិត្តចសេតាតិ អសហឌាតាតំ សហឌាតាតន្ទា បច្ចយបច្ចុប្បន្នាតំ តាតាចិត្តកតាតំ ទស្សិតកាចំ សន្ធាយ ចុត្តំ។ តច ម្នុលបទាតិ ឲទេតសត្តិ តចម្នុលបទា, តឃា “ឲកេកេត តទេយត ចត្យុត្តំ ចត្យុត្តំ ចារាតំ សង្កហិតត្វា”តិ ចុត្តំ, ឲត្ថ “ឲកេកេត ចត្យុក្កតា”តិ ចត្តត្តំ។ តឃចត្យុក្កចារា ហិ ឲត្ថ ចចត្តិតា ទស្សិតាតំ ចត្យុក្កាតំ តឃកាចាតិ។

១។ បច្ចយចត្យុក្កចណ្ណនា

អចិជ្ជំ អង្គំ អង្គទេហត្វា តទោតា បទំ “អចិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ”តិអាទិតិ បច្ចយសហិតាតិ បច្ចុប្បន្នាតិ អង្គកាទេត ចុត្តាតីតិ អាហ “ត, តស្ស អតង្គត្តា”តិ។ ឲចន្ទា កត្វា តិទ្ទេស (ចិភ។ ១១៩) “តត្ថ កតយា អចិជ្ជា”តិ អចិជ្ជំ ចិស្សុំ ចិស្សជ្ជេត្វា “តត្ថ កតមោយា អចិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ”តិអាទិតា តំតំបច្ចយចទេត្តា សង្ខារាទយោ ចិស្សជ្ជិតាតិ។ តីសុ បការេសុ បឆយបឆយចារោ ទុតិយចារាឌីសុ បចិសទេត្តា បច្ចយចិសេសាឌិសត្ថតាគត្តសាឆារលាត្វា ទេត ចារចិសេសេ កល្យាតីតិ “សត្ថសង្គាហកោ”តិ ចុទេត្តា។ បឆយចារោ ឲច ហិ ត កោចលំ លដ្ឋាយតទេយច, អឆ ទោ តាយន្ទា ចស្សស្ស បច្ចយោ, តាយំ ចា ត កោចលំ លដ្ឋាយតទស្សេច, អឆ ទោ ចស្សស្សាបីតិ បច្ចយចិសេសទស្សតត្តំ, ទេយត អត្ថចិសេសេត យហាតិទាតសុត្តទេសតា បចត្វា, តំទស្សតត្តន្ទា លដ្ឋាយតង្គំ បទិហាបេត្វា ចុទេត្តាតិ តស្ស ទុតិយចារោ ច បទេយសា ចុទេត្តា, ត សត្ថង្គសយោទោឆទោតា។

យត្តាតិ ចារចត្យុក្កេ ឲកេកចារោ ច។ អញ្ញាឆាតិ សុត្តន្តភាជនីយទោតា អញ្ញាឆា សង្ខារោតិ ចុត្តំ។ អចុត្តត្តិ “រូបំ សឡាយតត”ន្តិ, ទេតសុបិ

ន ចាទេស្ស វត្ថុស្សបិ សោកាទយោ អវុត្តា សុត្តន្តភាជនីយេសុ វុត្តា។ តត្ថ ច វុត្តេយេវ ឆដ្ឋ “ឆដ្ឋាយតន”ន្តិ អញ្ញថា វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្វំ។

សព្ពដ្ឋានសាធារណតោតិ វុត្តនយេន សព្ពទ្វារសាធារណតោ, សព្ពវិញ្ញាណបវត្តិដ្ឋានកសាធារណតោ វា។ វិនា អភាវេន វិញ្ញាណស្ស ឧប្បត្តិយម្បិ សយាតំ ផស្សំ បច្ចយោ នាតិ អាហ “អវិសេសេនា”តិ។ “តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ”តិ (ម។ និ។ ១។២០៣; សំ។ និ។ ២។៣៩) វចនតោ បន វិញ្ញាណំ ផស្សស្ស វិសេសបច្ចយោតិ តស្ស ផស្សោ វិសិដ្ឋំ ផលំ, សតិបិ បច្ចយសាមញ្ញត្តេ អាហារបច្ចយភាវេ យេភាវសទ្ធោតភាយ វិញ្ញាណាហារំ វិសិដ្ឋំ កិច្ចន្តិ សង្ខារោ នស្ស វិសិដ្ឋោ បច្ចយោ។ អចិត្តក្កលយុត្តាតីតិ ចិត្តក្កលប្បយោគរហិតាតិ។ តស្សេវាតិ តស្ស វុត្តស្ស អវិជ្ជាទិកស្ស អត្ថោ សុត្តន្តភាជនីយវណ្ណនាយំ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្វោ។

ហេតុកាទីតិ ឯត្ថ យស្មិំ ចតុក្កេ ហេតុក-សទ្ទោ វុត្តោ, តំ ហេតុក-សទ្ទសហចរិតត្តា “ហេតុក”ន្តិ វុត្តន្តិ វេទិតព្វំ។ ហេតុ-សទ្ទោ គតិស្វនេកា អធិគតតា ន វិគតតាតិ ចារណនេន គតិ ឯវ ហោតីតិ ហេតុកចតុក្កំ អធិគតបច្ចយនេន វុត្តន្តិ វុត្តំ។

តិណ្ណំ ចតុន្នំ បញ្ចន្នំ វាតិ វា-សទ្ទោ “ឆន្នំ វា”តិបិ វិកប្បេតីតិ ទដ្ឋព្វោ។ សយានិ ហិ សាធារណេហិ តីហិ ភោតិន្ទ្រិយរូបបច្ចយេហិ ន បច្ចយោតិ។ រូបិនាំ ភវស្ស យក្ខបច្ចយេន វាតិ សព្វញាតិ កាយុបិទានវជ្ជាតំ វសេន វទតិ។ កាយុបិទានំ បន យថា ភវស្ស បច្ចយោ ហោតិ, សោ បការោ តណ្ហាយំ វុត្តោ ឯវាតិ ន វុត្តោ។

ឱយស្មិំ ចតុក្កេ សហជាតបច្ចយេន បច្ចយា ហោន្តីតិ វចនវសេនាតិ អធិប្បាយោ។ អត្ថោ ហិ ន គច្ឆតិ អត្ថតោ បច្ចយុប្បន្នស្ស យថាសកេហិ បច្ចយា ន ហោតិ, សហជាតបច្ចយវសេន បន ឱយស្ស ចតុក្កស្ស វុត្តត្តា សោ ឯវេត្ថ ហោតីតិ វទន្តិ។ បធានការោតិ បធានចតុក្កោតិ ឯវំ វត្តព្វំ។ ភវាទីនំ តថា អភាវន្តិ យទិ សហជាតបច្ចយវសេន បធានចតុក្កោ វុត្តោ, ភវោ ជាតិយា, ជាតិ ច ជរាមរណស្ស សហជាតបច្ចយោ ន ហោតីតិ យថា អធិគតចតុក្កាទីសុ “ភវបច្ចយា ជាតិ ភវហេតុកា”តិអាទិ ន វុត្តំ ភវាទីនំ អធិគតាទិបច្ចយតាយ អភាវតោ, ឯវមិធាបិ “ភវបច្ចយា ជាតី”តិអាទិ ន វត្តព្វំ សិយា។ បច្ចយវចនេន ហិ តេសំ សហជាតស្សេវ អាបន្នំ អធិគតចតុក្កាទីសុ វិយ ឱឃ បច្ចយវិសេសស្សេវស្ស វចនតោ ភវស្ស អភាវា, ន ច តំ ន វុត្តំ, ន ច ភវាទយោ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, តស្មា ន សហជាតបច្ចយវសេនេវាយំ ចតុក្កោ វុត្តោ។ សេសបច្ចយានម្បិ សម្ភវន្តិ ឱឃំ “ភវាទីន”ន្តិ ឯវមេត សហ អយោជេត្វា សាធារណេន អវិជ្ជាទីនំ សហជាតេន សហ សេសបច្ចយភាវានម្បិ សម្ភវំ សន្ធាយ វុត្តំ។ អយមេត្ថ អត្ថោ – បច្ចយវិសេសស្សេវស្ស វចនស្ស អភាវា សហជាតតោ អញ្ញោ បច្ចយភាវោ អវិជ្ជាទីនំ ន សម្ភវន្តីតិ សហជាតបច្ចយវសេនេវាយំ ចតុក្កោ អារទ្ធោតិ វុច្ចេយ្យ, ន ច ឯវំ ន សម្ភវន្តិ, តស្មា នាយំ តថា អារទ្ធោតិ។

“យថាវិភាគសុត្តន្តេ ឯកាទសង្គិកោ បដិច្ចសមុប្បាទោ វុត្តោ”តិ វុត្តំ, តត្ថ បន “នាមរូបបច្ចយា វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ, នាមរូបបច្ចយា ផស្សោ”តិអាទិនា (ទី។ និ។ ២។៥៨) ទ្វិន្នម្បិ អាគតេ នាមរូបេ ឯកោវ គហិតោ នវង្គិកោ, ទ្វិធា គហិតោ ទសង្គិកោ វុត្តោ, អញ្ញត្ថ បន វុត្តេសុ អវិជ្ជាសង្ខារេសុ អដ្ឋកថាយំ បក្ខិបិត្វា យោជិយមានេសុ ឯកាទសង្គិកោ ហោតីតិ គហេត្វា ឯវំ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្វំ។

យហាតិដាតសុត្តន្តរេភនភាយ បរិក្កហតត្តិ តត្ថ ហិ ចក្លាយតភាឌីតិ ចិឃ រូបេ ឆដ្ឋាយតតញ្ញ ភាលេយ អតេក្ខាកឆំ កត្វា ផស្សស្ស តិរចរេឞរូបបច្ចយំ ចិឃ តិរចរេឞភាយបច្ចយញ្ច ភរេស្សត្វំ “ភាយរូបបច្ចយា ផរេស្សា”តិ វុត្តំ, ៦ចយិឆាបិ តត្ថ ភស្សិតចិរេឞភស្សតេត តំរេភនភាបរិក្កហត្វំ ៦កចិត្តក្កលិរេក បដិច្ចសមុប្បាទេ ឆដ្ឋាយតតំ ភាលេត្ថាកឆំ កត្វា “ភាយបច្ចយា ផរេស្សា”តិ វុត្តត្តិ អរេត្វា៑

រូបប្បចត្តិរេភនំ ឞត្ថាយ រេភសិតត្វា “ពូលយស្សា”តិ ចចតរេឞរេឞា, ត បុរិយាតត្តិ, រេតរេតច “អឃតើ្យា”តិអាឌិយាហ៑

រេឃាតិចរេឞត ឌូបបិតិកាតត្តិ រេចត្ថ ឞំរេឞភឌរេឃាតិកាបិ បរិបុណ្ណាយតតការេចត ឌូបបិតិកឞង្គហំ កត្វា វុត្តាតិ ឌដ្ឋព្ពា៑ បឆាភាយ ចា រេឃាតិឃា ឞព្ពបរិបុណ្ណាយតតរេឃាតិ ភរេស្សត្វំ “ឌូបបិតិកាត”ត្តិ វុត្តំ៑ ៦ចំ ឞង្គហតិភស្សតចរេឞតេច ហិ ឆយ្ហភឃចិភរេង្គបិ (ចិភ៑ ១០០៥) “ឌូបបិតិកាតំ រេបតាត”ត្តិអាឌិតា ឌូបបិតិកក្កហណរេយច កតំ, ត ឞំរេឞភឌក្កហណត្តិ៑ ៦កចិត្តក្កលរេណ លហាយតតេតហិ ផស្សស្ស បចត្តិ តត្វិ, ត រេចកស្ស អក្យុឞលផស្សស្ស លដ្ឋាយតតចន្ទ អាឃតតំ ឞយាតក្កលរេណ បចត្តយាតំ បច្ចយក្ខុតំ អត្ថិ, អារេម្មណបច្ចរេឃា រេចត្ថ បចត្តរេកា ត រេហាតីតិ ត កឃ្យាតិ, តស្មា “ឞឡាយតតបច្ចយា ផរេស្សា”តិ ត ឞក្កា ចត្វត្តិ ភស្សតត្វំ “ឃស្មា បរេតរេឞា”តិអាឌិយាហ៑

បុរិយរេឃាតិច្ឆរេឃ ឞម្ពចត្តុយ្បិ រេកឞញ្ចិ ឞឡាយតតំ កលលាឌិការេល ត ឞម្ពចតីតិ “ឞឆា អឞម្ពចរេតា”តិ អាហ៑ បច្ឆិយរេឃាតិច្ឆរេឃ បត រេឃឞំ ឞម្ពចតិ, រេតឞំ ឞឆា ឞម្ពចតីតិ៑ ពូរេតាតិ ពូលយស្មា ចតុក្ករេតា, តឃរេតា ចា, រេឃា ចិរេឞរេឞា៑

បច្ចយចតុក្កចល្លតា តិដ្ឋិតា៑

១៑ រេហតុចតុក្កចល្លតា

១៥៥៑ ឌាតិក្កលយរេត្ត ៦ច អភាចរេតាតិ តរេតា ឞ្កន្ធំ ភាចរេតាតិ អរេត្វា៑ អចិកតបច្ចយតិឃយាភាចរេតា ភរេច ឞ្កបិដាតរេហតុកក្កហណំ ត កតំ, អភាចរេតា អចិកតបច្ចយស្ស ឌាតិអាឌីសុ ភចរេហតុកាឌិក្កហណំ ត កតត្តិ រេឃារេឌតព្ពំ៑ ឃឆា បត ឃាច ចត្វ, តាច អត្តុបលព្ភយាភស្ស ចិញ្ញាណស្ស ចត្វ អចិកតបច្ចរេឃា រេហាតិ ចិញ្ញាណរេតា ឞ្កន្ធំ បចត្តតកយ្បិ, ៦ចំ ឞ្កបិដាតំ ភចឞង្គហិតាតំ ឌាតិអាឌីតំ, ភរេចា ច ឌាតិឃា អចិកតបច្ចរេឃា ឞិឃា៑ អឆ ត ឞិឃា, ឞព្ពាទក្កលរេត្ថ ឌាតិអាឌីតំ ឞង្គហិតត្វា ចិញ្ញាណំ ភាយស្ស, ភាយញ្ច អតក្កលិកឞម្ពចា លដ្ឋាយតតស្ស អចិកតបច្ចរេឃា ត ឞិឃាតិ ព្ភឆ ចិឃ តត្វាបិ រេហតុកក្កហណំ ត កតព្វំ ឞិឃា, តស្មា ឃាច ឞ្កបិដាតំ, តាច ឌាតិអាឌីតំ អត្តុបលព្ភរេា, ឌាតិក្កលយរេត្ត ៦ច ភចស្ស អភារេចា ច កាទណត្តិ ត ឞក្កា កាតុំ៑ ឞព្ពតលក្កលណាតំ បត ឌាតិអាឌីតំ អឞភាចឆយ្វាតំ ភរេចត ឞង្គហិតត្វា អឞភាចឆយ្វស្ស ច បរេយត្វរេតា ភចត្តទស្ស អភាចរេតា រេហតុអាឌិបច្ចយា ត ឞត្ថីតិ ភចស្ស ឞ្កបិដាតំ ត តិឃរេយត អចិកតបច្ចរេឃា, ភរេចា បត ឌាតិឃា, ឌាតិ ឌទាយទណស្ស រេតច អចិកតបច្ចរេឃាតិ អចិកតបច្ចយតិឃយាភាចរេតា អភាចរេតា ច អចិកតបច្ចយស្ស ភចាឌីសុ រេហតុកក្កហណំ ត កតត្តិ ឃុត្តំ៑

តត្រ ឧចំ "កាយំ ចិញ្ញាណហេតុកំ ឈដ្ឋាយតតំ កាយហេតុក"ន្តិ ចចតំ ត ចត្តព្វំ ត ហិ កាយសង្ហិតាតំ ជាតិអាទីតំ អចិកាតបច្ចយោ អញ្ញាស្ស អចិកាតបច្ចយភាវេចា ច អត្ថិ អសភាចឆយ្ទត្តាតិ? ត, តេសំ ភាវេយត អសង្ហិតត្តា៑ តយតកិច្ចបរិច្ឆិន្នត្តាកាយំ, តញ្ចា កិច្ចំ សភាចឆយ្ទាតវេយច ហោតីតិ សភាចឆយ្ទក្ខតា ឧច តយោ ឍន្ធា "កាយ"ន្តិ ចុត្តា, តស្មា តត្ថ ហេតុកក្ខហណំ យុត្តំ, ធ្លូឆ បត កចតីតិ កចោ, ត ច ជាតិអាទីតិ ត កចន្តិ "កចបច្ចយា ជាតិ សម្ភចតិ, ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សម្ភចតី"តិ ឈោជតតោ , តស្មា សង្ខរណតោ សង្ខារេ ចិយ កចតតោ កចេ ជាតិអាទីតិ សង្ហិតាតីតិ តិយមាភាចាភាវេចហិ យឆាចុត្តេហិ ហេតុកក្ខហណំ ត ពាតត្តិ៑

ពេចិ បតាតិអាទិតា ទេចតត្វេមតំ ចឆតិ៑ អទ្ធបក្ខន្ធា ហិ ធ្លូឆ កចោតិ អាពតា៑ ចុត្តត្តា"តត្ថ ពតមោ វ្វបិជាតបច្ចយា កចោ, ឆេបត្វា វ្វបិជាតំ ចេឆតាក្ខន្ធោ...បេ... ចិញ្ញាណក្ខន្ធោ"តិ (ចិភ៑ ២៣៨)៑

"ចត្តព្វបឆេសាភាចតោ"តិ ចុត្តំ, សតិបិ បត បឆេសេ វ្វបិជាតំ ចិយ សភាចាតិ ជាតិអាទីតិ ត ហោន្តីតិ ឆេបតព្វស្ស ភាចន្តរស្ស អភាចតោ ឧច ឆេបតំ ត ពាតព្វន្តិ យុត្តំ៑ ជាយមាតាតំ បត ជាតិ, ជាតាតញ្ច ជរាមរណន្តិ "កចបច្ចយា ជាតិ, ជាតិបច្ចយា ជរាមរណ"ន្តិ (ចិភ៑ ២២៥) ចុត្តំ៑ យឆា បត "កាយបច្ចយា ផស្សោតិ តត្ថ ពតមំ កាយំ? ឆេបត្វា ផស្សំ ចេឆតាក្ខន្ធោ...បេ... ចិញ្ញាណក្ខន្ធោ៑ ឥទំ ចុច្ចតិ កាយ"ន្តិ (ចិភ៑ ២៥៨), "កាយរូបបច្ចយា សឡាយតតន្តិ អត្ថិ កាយំ អត្ថិ រូបំ៑ តត្ថ ពតមំ កាយំ? ចេឆតាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ៑ ឥទំ ចុច្ចតិ កាយំ៑ តត្ថ ពតមំ រូបំ? ចត្តារោ មហាភូតា យញ្ច រូបំ តិស្សាយ មតោឆាតុ មតោចិញ្ញាណឆាតុ ចត្តតិ, ឥទំ ចុច្ចតិ រូប"ន្តិ (ចិភ៑ ២៩១) ច យំ កាយរូបញ្ច ផស្សស្ស សឡាយតតស្ស បច្ចយោ, តស្ស ចត្តព្វបឆេសោ តិទ្ទិដ្ឋោ, ឧចំ ឈោ កចោ ជាតិយា បច្ចយោ, តស្សបិ ឆេបតព្វាវេចព្វចិសេសេ សតិ ត សក្កា ចត្តព្វបឆេសោ តត្ថីតិ ចត្តុន្តិ៑

ហេតុចតុក្កចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

៣៑ អញ្ញាមញ្ញចតុក្កចណ្ណតា

២៣៩៑ តិប្បទេសត្តា កចេត វ្វបិជាតំ សង្ហិតន្តិ បច្ចយុប្បន្នស្ស វ្វបិជាតស្ស ចិសុំ ធិតស្ស អភាចា "កចបច្ចយាបិ វ្វបិជាត"ន្តិ ត សក្កា ចត្តុន្តិ ឆស្សេតុំ "យស្មា បត កចោតិប្បទេសោ"តិអាទិមាហ៑ ឧចំ សតិ "កាយបច្ចយាបិ ចិញ្ញាណ"ន្តិ ត ចត្តព្វំ សិយា, កាយំ បត បច្ចយុប្បន្នក្ខតំ បច្ចយក្ខតញ្ច សប្បទេសមេច កហិតន្តិ អធិប្បាយោ៑ យឆា បត "កាយបច្ចយា ឈដ្ឋាយតតំ, កាយបច្ចយា ផស្សោ"តិអាទីសុ (ចិភ៑ ២៥០-២៥៣) បច្ចយុប្បន្នំ ឆេបត្វា កាយំ កហិតំ, ឧចំ "កចបច្ចយាបិ វ្វបិជាត"ន្តិ ធ្លូឆាបិ បច្ចយុប្បន្នំ ឆេបត្វា កចស្ស កហណំ ត ត សក្កា ពាតុំ, តស្មា វ្វបិជាតស្ស អចិកាតបច្ចយតិយមាភាវេចា ចិយ អញ្ញមញ្ញបច្ចយតិយមាភាវេចា កចេ បុព្វេ ចុត្តតយេត អត្ថីតិ "កចបច្ចយាបិ វ្វបិជាត"ន្តិ ត ចុត្តន្តិ ចេជិតព្វំ៑

អញ្ញមញ្ញបច្ចយោតិ ចេត្ថ សម្បយុត្តចិប្បយុត្តអត្ថិបច្ចយោ អធិប្បេតោ សិយា៑ "កាយរូបបច្ចយាបិ ចិញ្ញាណ"ន្តិ ហិ ចុត្តំ, ត ច ចត្ថ

អកុសលវិញ្ញាណស្ស អញ្ញមញ្ញបច្ចយោ ហោតិ, បុរេជាតវិប្បយុត្តា បន ហោតីតិ។ តថា “សឡាយតនបច្ចយាបិ នាមរូប”ន្តិ វុត្តំ, ន ច សឡាយតនំ ចក្ខាយតនុបចយាទីនំ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបស្ស ច អញ្ញមញ្ញបច្ចយោ ហោតិ, បច្ឆាជាតវិប្បយុត្តា បន ហោតីតិ។

អញ្ញមញ្ញចតុក្កវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សង្ខារាទិមូលកនយមាតិកាវណ្ណនា

១៣៥។ “អបុញ្ញស្ស អញ្ញស្ស អវិជ្ជាបច្ចយស្ស ចតុត្ថស្ស អភាវតោ នវមូលកនយោ ន វុត្តោ”តិ វុត្តំ, ឯវំ សតិ “សឡាយតនបច្ចយា អវិជ្ជា”តិអាទិកា សឡាយតនាទិមូលកា ច ន វត្តព្វា សិយុំ។ “នាមបច្ចយា អវិជ្ជា”តិ ឯត្ថ ហិ អវិជ្ជាបច្ចយា សន្តេ ចត្តារោ ខន្ធា នាមន្តិ វុត្តាតិ។ តត្រាយំ អធិប្បាយោ សិយា – នាមវិសេសានំ សឡាយតនាទីនំ អវិជ្ជាយ បច្ចយភាវោ វុត្តោតិ សឡាយតនាទិមូលកា វុត្តា។ យទេវ បន នាមំ អវិជ្ជាយ បច្ចយោ, តទេវ នាមបច្ចយា អវិជ្ជាតិ វុត្តាបិ វុច្ចេយ្យ, ន វត្តព្វវិសេសោ កោចិ, តស្មា អបុញ្ញាភាវតោ ន វុត្តោតិ។ នវគ្គហណេន ច ឆឡ អវិជ្ជាយ បច្ចយភូតា សភាវធម្មា គណេយ្យុំ, ន ជាតិអាទីនីតិ អបុញ្ញាភាវតោ ន វុត្តោតិ វទន្តា “អវិជ្ជាបច្ចយា អវិជ្ជាតិបិ វុត្តំ សិយា”តិ វុត្តំ, យថា បន “នាមបច្ចយា ផស្សោ”តិ វុត្តេ “ផស្សបច្ចយា ផស្សោ”តិ វុត្តំ ន ហោតិ បច្ចយុប្បន្នំ ឆេត្វា បច្ចយស្ស គហណតោ, ឯវមិធាបិ ន សិយា, តស្មា នវនវេស សភាវធម្មសភាវធម្មេសុ សាមញ្ញេន បវត្តោ នវ-សង្ខាតិ ន សោ អវិជ្ជាយ បច្ចយោតិ សក្កា វត្តុំ។ តេន នវមូលកនយោ ន វុត្តោតិ វេទិតព្វោ។

“រូបិនាមបច្ចយា នវោ”តិ ឯត្ថ វិយ នវនវេស វិសុំ បុត្តេ អគ្គហិតេ នវ-សង្ខា បច្ចយសោធត្ថេ អាទិតោ វុច្ចមានោ និទ្ទេសវសេនាគតោ ហោតិ, ន នាម-សង្ខា។ ឯវំសភាវា ហិ ឯតា និរុត្តិយោតិ ឋបិតាវ អធិប្បាយេន “អវិជ្ជាបច្ចយា អវិជ្ជាតិបិ វុត្តំ សិយា”តិ អាហាតិ ទដ្ឋព្វំ, ឋបិតោវ អធិប្បាយេន “នាមស្ស និប្បទេសត្តា នាមបច្ចយាបិ រូបិនាមន្តិ ន វុត្ត”ន្តិ អយមេត្វា អញ្ញមញ្ញបច្ចយវារេ វុត្តោតិ ទដ្ឋព្វំ។ តត្ថ បដ្ឋិតត្តាតិ ឯតេន ជាតិជរាមរណានំ អវិជ្ជាយ បច្ចយភាវោ អនុញ្ញាតោ វិយ ហោតិ។ ជាយមានានំ បន ជាតិ, ន ជាតិយា ជាយមានា, ជីយមានមីយមានត្តា ជរាមរណំ, ន ជរាមរណស្ស ជីយមានមីយមានាតិ ជាតិអាទីនិ ឯកចិត្តក្ខណេ ន អវិជ្ជាយ បច្ចយា ហោន្តិ, តស្មា អសម្ភវតោ ឯវ តមូលកា នយា ន គហិតា, បច្ឆេទោបិ បន អត្ថីតិ “តត្ថ បដ្ឋិតត្តា”តិ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ តេនេវ “អបិចា”តិអាទិមាហ។

មាតិកាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

អកុសលនិទ្ទេសវណ្ណនា

១៣៧-១៣៨។ រូបវិបាកស្ស រូបវិបាកបច្ចយត្តំ អាបជ្ជេយ្យាតិ តត្រ តាយំ ចោទនា។ កាយវិបាកទីបដ្ឋានវិបាកស្ស, តស្មា ឥតរស្ស បច្ចយោ ហោតីតិ? សច្ចំ, កាយវិបាកស្ស បន តណ្ហាហេតុ គហិតត្តា តាយេ ចិយ ចិតេសុ បច្ចយត្តាភាវា ច រូបវិបាកគ្គហណេន តណ្ហាបច្ចយា ភវស្ស ច បច្ចយភូតា ទិដ្ឋិ ឯវ គហិតាតិ អយំ ចោទនា ទុត្តាតិ ទដ្ឋព្វា។ យស្មា ច រូបវិបាកដ្ឋានេ បច្ចុប្បន្នំ បច្ចយោ ច ឯកទេស, តស្មា “តាយបច្ចយា ផស្សោ, តាយរូបបច្ចយា សឡាយតន”ន្តិ ឯវមាទិ និទ្ទេសេសុ ចិយ “រូបវិបាកបច្ចយា ភវោ”តិ ឯតស្ស និទ្ទេស បច្ចយោ ចិយំ ន ចិភវតា។ សតិបិ ចា ភវស្ស បច្ចយភាវេន កាយវិបាកស្សបិ គហណេ “វេទនា រូបវិបាក”ន្តិ អត្ថាយនេន កាយវិបាកំ កាយវិបាកស្ស, ទិដ្ឋិ ច ទិដ្ឋិយា បច្ចយោតិ អាបជ្ជេយ្យាតិ បច្ចយបច្ចុប្បន្នតានិវារណត្ថំ “វេទនា រូបវិបាក”ន្តិ ទុត្តន្តិ វេទិតព្វំ។

១៣៩។ ចក្ខាយតនាទិរូបត្តុប្បត្តិយា ចិត្តុប្បាទរូបស្ស ឯតំ ចិញ្ញាណំ ចក្ខាយតនុប្បាទាទីនំ បច្ចយោតិ ទុត្តំ តទេតករណីយំ អធិប្បាយេន “យស្ស ចិត្តុប្បាទរូបស្សា”តិអាទិយាហ។ តាវប្បិ ហីតិ រូបអាហារេឌបត្តិតប្បិ ហិ រូបត្តុប្បត្តិឧប្បាទបទទ្ធាទាតបច្ចយទានេន ចិញ្ញាណំ បច្ចយោ ហោតិ ឯចាតិ អតិប្បា។

១៤៣។ យថាត្ថូបត្តិ យហាភូតរូបានំ បច្ចាត្តំ បហខាតាទិបច្ចយោ, ចក្ខុរូបានំ ផស្សស្ស បុរេខាតាទិបច្ចយោ, តាយំ បច្ចាត្តំ បច្ឆាខាតាទិបច្ចយោ, ផស្សស្ស បហខាតាទិបច្ចយោតិ ឯវា យថាត្ថូបតា។

១៥៣។ យស្សាតិ យស្ស បច្ចុប្បន្នស្ស តាយស្ស ចិញ្ញាណស្ស បយ្យុត្តបច្ចយភាវោ ហោតីតិ យោជេតព្វំ។

១៦១។ “ផស្សបច្ចយាបិ តាយ”ន្តិ ផស្សបច្ចយភាវេន ចក្ខុទ្វារេ តាយស្ស អត្តនោ បច្ចុប្បន្នេន បវត្តិ ទស្សិតាតិ “ឯវបត្វា ផស្ស”ន្តិ បុត ចចនេ ហោតិ អត្ថា អត្ថិតិ ត ទុត្តន្តិ ទស្សេន្តោ “តថាបិ”តិអាទិយាហ។

១៧០។ យស្មា អធិមោក្ខោបិ តត្ថ, តស្មា រូបវិបាកដ្ឋានំ បរិហីនមេវាតិ សម្ពន្ធោ។ ឧលចកិលេសេន បន បជប្បរាស្ស ការណំ តណ្ហាយ អភាវា ទោសតស្សសហគតេសុ ទុត្តា ឯវាតិ តស្ស ពេន សម្ពន្ធោ យោជេតព្វោ។ សព្វត្ថាតិ តតិយចិត្តាទីសុ “តណ្ហាបច្ចយា អធិមោក្ខោ”តិអាទិ ផលិតំ ឧទ្ធរិតព្វំ, តស្មា បិតិតំ សមិតិកា ហោន្តិ ចិត្តុប្បាទកណ្ឌាទីសុ។

អកុសលនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

កុសលាព្យាកតនិទ្ទេសវណ្ណនា

១៨១។ បសាទោតិ សទ្ធា។

᪑᪐᪙᪨ “ᩋᩃᩮᩣᨽᩮᩣ ᨶᩥᨴᩣᨶᩴ ᨠᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᩈᨾᩩᨴᨿᩣᨿᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᩅᨧᨶᨲᩮᩣ (ᩋ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪑᪨᪑᪓) ᩈᨻ᩠ᨿᩣᨸᩣᩁᩣᨶᩥ ᨠᩩᩈᩃᨾᩪᩃᩣᨶᩥ ᩈᩘᨡᩣᩁᩣᨶᩴ ᨶᩥᨴᩣᨶᩣᨶᩥ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ, ᨶ ᨠᨾ᩠ᨾᩅᩮᨣᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᩅᩥᨷᩣᨠᩔ ᩋᩃᩮᩣᨽᩣᨴᩥᩈᩉᨣᨲᨠᨾ᩠ᨾᨸᨭᩥᨻᨴ᩠ᨵᨲᩣ ᩅᩥᨿ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩣ ᩋᩃᩮᩣᨽᩣᨴᨿᩮᩣᨲᩥ ᨸᨬ᩠ᨧᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᩉᩥ ᩅᩥᨿ ᨶᩥᨴᩣᨶᩁᩉᩥᨲᨲᩣ ᩈᩮᩣᨲᨸᨲᩥᨲᨲᩣᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᨠᩥᩁᩥᨿᨩᩅᩣ ᨠᩥᩁᩥᨿᨾᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨠᨾ᩠ᨾᨶᩥᨴᩣᨶᩁᩉᩥᨲᩣᨲ᩠ᩅᩮᩅ ᨸᩁᩥᩉᩦᨶᩣᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨲᨱ᩠ᩉᨲᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨

ᨲᨲᩥᨿᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᩅᩣᩁᩣ ᩋᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩮᩣ ᩅᨧᩣᨲᩥ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨠᩥᩴ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨴᩦᨶᩥ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᩩᨸᨧᨿᩣᨴᩦᨶᩴ ᨸᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨶ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ? ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᨴᩩᨸᨲ᩠ᨳᨾ᩠ᨽᨠᩔ ᨸᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩔ ᩋᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨸᨶᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ “ᩋᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᩈᩉᨩᩣᨲᨸᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩔ ᨸᨶ ᩅᩈᩮᨶ ᨲᨴᩣᨸᩥ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨶᩣᨾᩁᩪᨸᩴ, ᨸᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᩈᩉᨩᩣᨲᨶᩣᨾᩔ ᩈᩉᨩᩣᨲᨸᩩᩁᩮᨩᩣᨲᨽᩪᨲᨧᨠ᩠ᨡᩣᨴᩥᩁᩪᨸᩔ ᨧ ᩅᩈᩮᨶ ᨶᩣᨾᩁᩪᨸᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩈᩊᩣᨿᨲᨶᨬ᩠ᨧ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩦᨲᩥ ᨲᨲᩥᨿᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᩅᩣᩁᩣ ᨶ ᨶ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ᪨

ᨠᩩᩈᩃᩣᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨾᩪᩃᨠᨠᩩᩈᩃᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪑᪓᪨ ᩈᨾ᩠ᨾᩮᩣᩉᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᨠᩩᩈᩃᨹᩃᩮ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩣᨴᩥᨲᩣᨿ ᩈᨠᩮᨿ ᩈᩣᨴᩩᩁᩈᩅᩥᩈᩁᩩᨠ᩠ᨡᨻᩦᨩᩈᨴᩥᩈᩮ ᨲᩴᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᨠᨠᩩᩈᩃᩮ ᨧ ᩋᨶᩣᨴᩦᨶᩅᨴᩔᩥᨲᩣᩅᩈᩮᨶ᪨ ᩈᨾᨲᩥᨠ᩠ᨠᨾᨲ᩠ᨳᩴ ᨽᩣᩅᨶᩣ ᩈᨾᨲᩥᨠ᩠ᨠᨾᨽᩣᩅᨶᩣ, ᨲᨴᨦ᩠ᨣᩅᩥᨠ᩠ᨡᨾ᩠ᨽᨶᩅᩈᩮᨶ ᩈᨾᨲᩥᨠ᩠ᨠᨾᨶ᩠ᨲᩣ ᩅᩣ ᨽᩣᩅᨶᩣ ᩈᨾᨲᩥᨠ᩠ᨠᨾᨽᩣᩅᨶᩣ᪨

ᨲᨳᩣ ᩍᨵ ᨶ ᩃᨻ᩠ᨽᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨿ ᨧ ᩈᩘᨡᩣᩁᩣᨶᩴ ᩋᩅᩥᨣᨲᩣᨴᩥᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲ᩠ᨲᩣᨽᩣᩅᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨴᩦᨶᩴ ᨸᨶ ᩈᩘᨡᩣᩁᩣᨴᨿᩮᩣ ᩋᩅᩥᨣᨲᩣᨴᩥᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩈᩘᨡᩣᩁᩣ, ᩈᩘᨡᩣᩁᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᩈᩘᨡᩣᩁᩉᩮᨲᩩᨠᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨿᩮᩣᨩᨶᩣ ᨶ ᨶ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ ᨠᩣᨲᩩᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩅᩥᨣᨲᨧᨲᩩᨠ᩠ᨠᩣᨴᩦᨶᩥᨸᩥ ᨶ ᩍᨵ ᩃᨻ᩠ᨽᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨶᩣᨾᩁᩪᨸᩴ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨶᩣᨾᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩉᩥ ᨿᨳᩣᩃᩣᨽᨿᩮᩣᨩᨶᩣᨿ ᨶᨿᩮᩣ ᨴᩔᩥᨲᩮᩣᨲᩥ᪨

ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨾᩪᩃᨠᨠᩩᩈᩃᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᨠᩩᩈᩃᨾᩪᩃᨠᩅᩥᨷᩣᨠᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪓᪑᪨ “ᨶᩣᨶᩣᨠ᩠ᨡᨱᩥᨠᨠᨾ᩠ᨾᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮ ᨸᨶ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᨾᩮᩅ ᨶᨲ᩠ᨳᩦ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨠᩥᩴ ᨠᩩᩈᩃᨾᩪᩃᩴ ᩋᨠᩩᩈᩃᨾᩪᩃᨬ᩠ᨧ ᨠᨾ᩠ᨾᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ? ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨠᨾ᩠ᨾᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩪᨲᩣᨿ ᨸᨶ ᨧᩮᨲᨶᩣᨿ ᩈᩴᩈᨭ᩠ᨮᩴ ᨠᨾ᩠ᨾᩴ ᩅᩥᨿ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨲᩮᨶ ᩑᨠᩦᨽᩣᩅᨾᩥᩅ ᨣᨲᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᨿᨳᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣᨠᩩᩈᩃᨾᩪᩃᩮᩉᩥ ᩅᩥᨶᩣ ᨠᨾ᩠ᨾᩴ ᩅᩥᨷᩣᨠᩴ ᨶ ᨩᨶᩮᨲᩦᨲᩥ ᨲᩣᨶᩥ ᩅᩥᨷᩣᨠᩔ ᨸᩁᩥᨿᩣᨿᩮᨶ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᩮᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥ, ᩑᩅᩴ ᨠᨾ᩠ᨾᩮᨶ ᩑᨠᩦᨽᩪᨲᩣᨶᩥ ᩈᩴᩈᨭ᩠ᨮᩣᨶᩥ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᨾ᩠ᨾᨩᩣᨶᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᨸᩁᩥᨿᩣᨿᩮᨶ ᨲᩮᩈᩴ ᨠᨾ᩠ᨾᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩑᩈᩣᨲᩥ ᩑᩈ ᨠᩩᩈᩃᨾᩪᩃᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ

ᩋᨠᩩᩈᩃᨾᩪᩃᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᨧᩣᨲᩥ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ.

ᨠᩩᩈᩃᩣᨠᩩᩈᩃᩅᩥᨸᩣᨠᩣᨶᩴ ᩅᩥᨿ ᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨶᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨠᩣᨶᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨠᩩᩈᩃᩣᨠᩩᩈᩃᨾᩪᩃᩣᨶᩦᨲᩥ ᨧ ᨶ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᨲᩴ ᨶ ᩃᨽᨶ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ. ᨿᨳᩣᨵᩥᨠᩣᩁᩮᩣᨸᩥ ᨩᩅᨶᩅᩦᨳᩥᨸᨭᩥᨸᩣᨠᩮᨿᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣᨠᩩᩈᩃᩣᨶᩥ ᩅᩥᨿ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩴ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᩴ ᨶ ᨠᩁᩮᩣᨲᩥ, ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩪᨸᨶᩥᩔᨿᩣᨶᩴ ᨸᨶ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨽᩅᨦ᩠ᨣᩣᩅᨩ᩠ᨩᨶᩣᨿᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨸᩉᩦᨶᩣᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨶᨬ᩠ᩉᩥ ᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨶᩴ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ ᨶᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩥᨠᩣ, ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᨸᨶ ᩉᩮᩣᨲᩥ. ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᩉᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ “ᨠᩩᩈᩃᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᩔ ᨵᨾ᩠ᨾᩔ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ”ᨲᩥ (ᨸᨭ᩠ᨮᩣ. ᪁.᪁.᪄᪂᪃), “ᩅᩥᨸᩣᨠᨵᨾ᩠ᨾᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨶᩮᩅᩅᩥᨸᩣᨠᨶᩅᩥᨸᩣᨠᨵᨾ᩠ᨾᨵᨾ᩠ᨾᩔ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ”ᨲᩥ (ᨸᨭ᩠ᨮᩣ. ᪁.᪂.᪁᪀᪂) ᨧ ᩅᨧᨶᩣᨴᩦᩈᩩ ᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨶᩴ ᩋᨠᩩᩈᩃᩴ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᨶ ᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ. ᩋᨸᩥ ᨧ “ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣ”ᨲᩥ ᩑᨲᩔ ᩅᩈᩮᨶ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨾᩪᩃᨠᩮᩣ ᨠᩩᩈᩃᨶᨿᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ, “ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲᩔ ᩅᩈᩮᨶ ᨠᩩᩈᩃᩣᨠᩩᩈᩃᨾᩪᩃᨠᩮᩣ ᩅᩥᨸᩣᨠᨶᨿᩮᩣ, ᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨶᩴ ᨸᨶ ᨶᩮᩅ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ, ᨶ ᨧ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᨣᩉᨱᩴ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩦᨲᩥ ᨲᩴᨾᩪᩃᨠᩮᩣ ᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨶᨿᩮᩣ ᨶ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩦᨲᩥ ᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩣ.

ᩋᨶᩮᨠᨽᩮᨴᨲᩮᩣᨲᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨴᩦᨶᩴ ᨾᩪᩃᨸᨴᩣᨶᩴ ᩑᨠᨧᩥᨲ᩠ᨲᨠ᩠ᨡᨱᩥᨠᩣᨶᩴ ᨠᩥᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩮ ᨸᨵᩣᨶᨶᨿᩮ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨴᩥᩋᨶᩮᨠᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᨶ ᨣᩉᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨲᩮᩈᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨶᩴ ᩅᩈᩮᨶ ᨶᩅᩣᨴᩥᨾᩪᩃᨸᨴᩣᨶᩴ ᨶᨿᩣᨶᩴ ᩅᩈᩮᨶ, ᩋᨶᩮᨠᨸ᩠ᨸᨠᩣᩁᨲᩮᩣ ᩅᨲ᩠ᨲᩩᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩣᨶᩴ ᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᩅᩣ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ. ᨠᩩᩈᩃᩣᨠᩩᩈᩃᩣᨶᩴ ᨸᨶ ᩅᩥᨸᩣᨠᩮ ᨧᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨠᩩᩈᩃᩣᨠᩩᩈᩃᩮᩈᩩ ᨠᩩᩈᩃᩣᨠᩩᩈᩃᩣᨶᩴ ᩅᩥᨸᩣᨠᩮ ᨧᩣᨲᩥ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣ. ᨸᩩᩁᩥᨾᨸᨭ᩠ᨮᩥᨿᩮᩈᩩ ᩉᩥ ᨶᨿᩮᩈᩩ ᨿᨳᩣ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨠᩣᩁᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ, ᨲᩴᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᩴ “ᩋᨶᩮᨠᨽᩮᨴᨲᩮᩣ ᩑᨠᨵᩣᨧᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨶ ᨧ ᨸᨭ᩠ᨮᩥᨿᨶᨿᩮ ᨠᩩᩈᩃᩮ ᩋᨶᩮᨠᨽᩮᨴᨲᩮᩣ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨠᩣᩁᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ, ᩋᨳ ᨡᩮᩣ “ᩑᨠᨵᩣᨧᩣ”ᨲᩥ. ᩑᨠᨵᩣᨧᩣᨲᩥ ᨧ ᨾᩪᩃᨸᨴᩮᨠᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣᩅᩈᩮᨶ, ᩑᨠᩔᩮᩅ ᩅᩣ ᨶᨿᩔ ᩅᩈᩮᨶ ᩑᨠᨸ᩠ᨸᨠᩣᩁᩮᨶᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ, ᨸᨵᩣᨶᨲ᩠ᨲᩮᨶᩔᩮᩅ ᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᩅᩣ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ. ᨵᨾ᩠ᨾᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩮᨴᩮᨲᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨴᩦᨶᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᨽᩮᨴᩮ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᩣᨴᩦᨶᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᨩᩣᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩮᨴᩮ, ᨲᩴᨲᩴᨧᩥᨲ᩠ᨲᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᨶᨿᨸᩁᩥᨧ᩠ᨨᩥᨶ᩠ᨶᩣᨶᩴ ᩅᩣ ᨹᩔᩣᨴᩦᨶᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᩑᨠᨠ᩠ᨡᨱᩥᨠᩣᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨴᩥᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩮᨴᩮ. ᨸᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᨶᩴ ᨠᩁᩮᩣ ᨸᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥ...ᨸᩮ... ᨸᨭᩥᨸᨲ᩠ᨲᩥᨠ᩠ᨡᨿᩮᩣ. ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨠᩣᩁᩮ ᩉᩥ ᨸᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥᨸᩁᩥᨿᩣᨸᩩᨱᨶᨵᩣᩁᨱᩅᨧᨶᨸᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥᩋᨲ᩠ᨳᨧᩥᨶ᩠ᨲᨶᩣᨲᩥ “ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᩴ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩴ ᩈᨦ᩠ᨡᨲᩴ...ᨸᩮ... ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᨵᨾ᩠ᨾ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨽᩣᩅᨶᩣᨸᨭᩥᨸᨲ᩠ᨲᩥ ᨧ ᨠᩁᩮᨶ ᨠᩣᨲᨻ᩠ᨻᩣᨲᩥ ᨠᩁ-ᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ ᨠᩁᩮᩣᨲᩥ. ᨲᨲᩮᩣᨲᩥ ᨬᩣᨱᨸ᩠ᨸᨽᩮᨴᨠᩁᨱᨲᩮᩣ ᨠᩁᩮᩣᨲᩮᩣ. ᩋᨬ᩠ᨬᩣ ᨠᩁᩦᨿᨲᩮᩅ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ. ᨲᨴᩣᨿᨲ᩠ᨲᩣ ᩉᩥ ᨴᩩᨠ᩠ᨠᩁᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨲᩥ.

ᨠᩩᩈᩃᨾᩪᩃᨠᩅᩥᨸᩣᨠᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ.

ᩋᨽᩥᨵᨾ᩠ᨾᨽᩣᨩᨶᩦᨿᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ.

ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩅᩥᨽᨦ᩠ᨣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ.

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

៧។ សតិបដ្ឋានវិភង្គោ

១។ សុត្តន្តភាជនីយំ

ឧទ្ទេសវារវណ្ណនា

៣៥៥។ តយោ សតិបដ្ឋានាតិ សតិបដ្ឋាន-សទ្ទស្ស អត្ថុទ្ធារំ ករោតិ, ន ឥធ បាឡិយំ វុត្តស្ស សតិបដ្ឋាន-សទ្ទស្ស អត្ថទស្សនំ។ អាទីសុ ហិ សតិគោចរោតិ អាទិ-សទ្ទេន “ផស្សសមុទយា វេទនានំ សមុទយោ, នាមរូបសមុទយា ចិត្តស្ស សមុទយោ, មនសិការសមុទយា ធម្មានំ សមុទយោ”តិ (សំ។ និ។ ៥។៤០៨) សតិបដ្ឋានន្តិ វុត្តានិ សតិគោចរានិ ទីបកេ សុត្តប្បទេសេ សង្គណ្ហាតិ។ ឯវំ បដិសម្ភិទាបាឡិយម្បិ អវសេសបាឡិប្បទេសទស្សនត្ថោ អាទិ-សទ្ទោ ទដ្ឋព្វោ។ នានាទីតិបិ ករោត្តស្ស រូបាទីនិ កសិណាទីតិ ច សតិយា ឋានំ ហោតីតិ តិតិចារណត្ថយាហ “បធានំ ឋាន”ន្តិ។ ប-សទ្ទោ ហិ បធានត្ថទីបកោតិ អធិប្បាយោ។

អរិយោតិ អរិយំ សេដ្ឋំ សម្មាសម្ពុទ្ធមាហ។ ឯត្ថាតិ ឯតស្មិំ សឡាយតនវិភង្គសុត្តេតិ អត្ថោ។ សុត្តេកទេសេន ហិ សុត្តំ ទស្សេតិ។ តត្ថ ហិ –

“តយោ សតិបដ្ឋានា យទរិយោ…បេ… អរហតីតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ, កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, សត្ថា សាវកានំ ធម្មំ ទេសេតិ អនុកម្បកោ ហិតេសី អនុកម្បំ ឧបាទាយ ‘ឥទំ វោ ហិតាយ ឥទំ វោ សុខាយា’តិ។ តស្ស សាវកា ន សុស្សូសន្តិ, ន សោតំ ឱទហន្តិ, ន អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋបេន្តិ, វោក្កម្ម ច សត្ថុសាសនា វត្តន្តិ។ តត្រ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ន ចេវ អនត្តមនោ ហោតិ, ន ច អនត្តមនតំ បដិសំវេទេតិ, អនវស្សុតោ ច វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, បឋមំ សតិបដ្ឋានំ យទរិយោ…បេ… អរហតិ។

“បុន ចបរំ ភិក្ខវេ សត្ថា…បេ… ឥទំ វោ សុខាយាតិ។ តស្ស ឯកច្ចេ សាវកា ន សុស្សូសន្តិ…បេ… វត្តន្តិ។ ឯកច្ចេ សាវកា សុស្សូសន្តិ …បេ… ន ច វោក្កម្ម សត្ថុសាសនា វត្តន្តិ។ តត្រ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ន ចេវ អត្តមនោ ហោតិ, ន ច អត្តមនតំ បដិសំវេទេតិ។ ន ចេវ អនត្តមនោ ហោតិ, ន ច អនត្តមនតំ បដិសំវេទេតិ។ អត្តមនតញ្ច អនត្តមនតញ្ច តទុភយំ អភិនិវជ្ជេត្វា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយំ…បេ…។

“បុន ចបរំ…បេ… សុខាយាតិ។ តស្ស សាវកា សុស្សូសន្តិ…បេ… វត្តន្តិ។ តត្រ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អត្តមនោ ចេវ ហោតិ, អត្តមនតញ្ច បដិសំវេទេតិ, អនវស្សុតោ ច វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, តតិយ”ន្តិ (ម។ និ។ ៣។៣១១) –

ឯវំ បដិឃានុនយេហិ អនវស្សុតតា, និច្ចំ ឧបដ្ឋិតសតិតា, តទុភយវីតិវត្តតា សតិបដ្ឋានន្តិ វុត្តា។ ពុទ្ធានមេវ កិរ និច្ចំ ឧបដ្ឋិតសតិតា

ហោតិ, ន បច្ចេកពុទ្ធាទីនន្តិ។

ប-សទ្ទោ អារម្ភំ ជោតេតិ, អារម្ភោ ច បដិបត្តីតិ កត្វា អាហ “បដិបជ្ជិតព្ពោតិ អត្ថោ”តិ។ សតិយា ករណភូតាយ បជានាតិ បជានបដិបត្តិ សតិបជានាតិ។ អន-សទ្ទេន្ទ្រិយាទិហេតុ-វចនេន ករណត្តំ ញាណស្ស សទ្ទេន្ទ្រ, ឥមេហិ ករណត្តមេវ ញាណស្សីតិ បុន ឥតិយេន “បតិដ្ឋាតីតិ បដ្ឋាន”ន្តិ វុត្តំ។ ឥធ ប-សទ្ទោ ភុសត្ថំ បក្ខន្ទតិ ទីបេតីតិ “ឱក្កន្តិត្វា បក្ខន្តិត្វា ចត្តតីតិ អត្ថោ”តិ អាហ។ បុន ភាវេត្វ សតិ-សទ្ទំ បដ្ឋាន-សទ្ទេន្ទ្រ ចណ្ឌោន្តោ “អថ វា”តិអាទិមាហ។ ឯតេន បុរិមេន សតិ-សទ្ទោ បដ្ឋាន-សទ្ទោ ច ករណត្ថោតិ វិញ្ញាយតិ។

វិសេសេន កាយោ ច វេទនា ច អស្សាទស្ស ការណន្តិ តប្បហានត្ថំ តេសំ តណ្ហាវត្ថុនំ ឱឡារិកសុភសុខាទិ អសុភទុក្ខតាទស្សនានិ យន្ថមិក្កបញ្ញាហិ តណ្ហាចរិតេហិ សុករានីតិ តានិ តេសំ វិសុទ្ធិមគ្គោតិ វុត្តានិ, ឲចំ ទិដ្ឋិយា វិសេសការណោសុ ចិត្តធម្មេសុ អនិច្ចានត្តតាទស្សនានិ តាតិបរេនតាតិបរេននេសុ តេសុ តប្បហានត្ថំ យន្ថមិក្កានំ ទិដ្ឋិចរិតានំ សុករានីតិ តេសំ តានិ វិសុទ្ធិមគ្គោតិ។ តិក្ខោ សមថយានិកោ ឱឡារិការម្មណំ បរិគ្គណ្ហន្តោ តត្ថ អដ្ឋត្វា ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ វេទនំ បរិគ្គណ្ហាតីតិ អាហ “ឱឡារិការម្មណេ អសណ្ឋហនតោ”តិ។ វិបស្សនាយានិកស្ស សុខុមេ ចិត្តេ ធម្មេសុ ច ចិត្តំ បក្ខន្ទតីតិ តទុបស្សនានំ តំវិសុទ្ធិមគ្គតា វុត្តា។

តេសំ តត្ថាតិ ឲត្ថ តត្ថ-សទ្ទស្ស បហានត្ថន្តិ ឲតេន ឃោជេតា។ បញ្ច កាមគុណា សវិសេសា កាយេ លព្ភន្តីតិ វិសេសេន កាយោ កាមោឃស្ស ចត្ថុ, ភវេ សុខគ្គហណវសេន ភវស្សាទោ ហោតីតិ ភវោឃស្ស វេទនា, សន្តតិឃនគ្គហណវសេន ចិត្តេ អត្តាភិនិវេសោ ហោតីតិ ទិដ្ឋោឃស្ស ចិត្តំ, ធម្មវិនិព្ភោគស្ស ធម្មានំ ធម្មយត្តតាយ ច ទុប្បដិវិជ្ឈត្តា សម្មោហោ ហោតីតិ អវិជ្ជោឃស្ស ធម្មា, តស្មា តេសុ តេសំ បហានត្ថំ ចត្តារោច វុត្តា, ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយោ អនុសេតីតិ ទុក្ខទុក្ខវិបរិណាមទុក្ខសង្ខារទុក្ខភូតា វេទនា វិសេសេន ព្យាបាទកាយគន្ថស្ស វត្ថុ, ចិត្តេ និច្ចគ្គហណវសេន សស្សតស្ស អត្តនោ សីលេន សុទ្ធីតិអាទិបរាមសនំ ហោតីតិ សីលព្ពតបរាមាសស្ស ចិត្តំ, នាមរូបបរិច្ឆេទេន ភូតំ ភូតតោ អបស្សន្តស្ស ភវវិភវទិដ្ឋិសង្ខាតោ ពុទ្ធំសច្ចាភិនិវេសោ ហោតីតិ តស្ស ធម្មា…បេ… សុខវេទនាស្សាទវសេន បរលោកនិរបេក្ខោ “នត្ថិ ទិន្ន”ន្តិអាទិបរាមាសំ ឧប្បាទេតីតិ ទិដ្ឋុបាទានស្ស វេទនា។ សន្តតិឃនគ្គហណវសេន សរាគាទិចិត្តេ សម្មោហោ ហោតីតិ មោហាគតិយា ចិត្តំ, ធម្មសភាវានវពោធេន ភយំ ហោតីតិ ភយាគតិយា ធម្មា…បេ… អវុត្តានំ វុត្តនយេន វត្ថុភាវោ យោជេតព្ពោ។

“អាហារសមុទយា កាយសមុទយោ, ផស្សសមុទយា វេទនាសមុទយោ (សំ. និ. ៥.៤០៨), នាមរូបបច្ចយា វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូប”ន្តិ (ទី. និ. ២.៥៨; សំ. និ. ២.១; ឧទា. ១) វចនតោ កាយាទីនំ សមុទយភូតា កពឡីការាហារផស្សមនោសញ្ចេតនាវិញ្ញាណាហារា កាយាទិបរិជាននេន បរិញ្ញាតា ហោន្តីតិ អាហ “ចតុន្នំ អាហារានំ បរិញ្ញត្ថំ”ន្តិ។ បករណនយោតិ តម្ពបណ្ណិភាសាយ វណ្ណនានយោ។ នេត្តិបេដកប្បករណេ ធម្មកថិកានំ យោជនានយោតិបិ វទន្តិ។

សរលាចរសតាតិ កាឃាឌីគំ ក្សលិឪឆ្យាតញ្ចា ឆារលាតាចរសត៑ សរត្តិ កន្តត្តិ ឲតាឃាតិ សតីតិ ឰយស៊ិ អរត្ត ឲករត្ត គិន្តារត សយាករយា ឲកត្តសរយាសរលំ៑ ឲតរឌច ហិ ឌរស្សព្វំ "ឃឆា ហឹ"តិអាឌិយាហ៑ ឲកគិន្តាតប្យរចសរហត្យក្ខរតា ចា សយាគតាឃ ឲរកា សតិបដ្ឋានសការចា ឲកត្តំ, តត្ត សរយាសរលំ តំសកាកតា ឲកត្តសរយាសរលំ៑ ឲកគិន្តាតប្យរចសរហត្យកាចំ បត ឌរស្សព្វំ "ឃឆា ហឹ"តិអាឌិយាហ៑ ឲតស៊ិ អរត្ត សររលាកត្តសរយាសរលាគិ សហ សតិបដ្ឋានរតកកាចស្ស ការលារត្តត ចុត្តាគីតិ ឌដ្ឋាគិ, ប្ញុរិយស៊ិ ចិស៊ុ៑ សរលាចរសតាតិ ចា កយតចរសតាតិ អរត្ត សតិ តរឌច កយតំ សរយាសរលត្តិ សរយាសរលា ចា សតិ-សដ្ឋត្តចរសត អចុដ្ឋយារត ឆារលាតាច សតីតិ សតិ-សដ្ឋត្តត្តរាកាចា ប្ញុរិយំ សតិកាចស្ស ការលំ, បន្ធិយំ ឲកកាចស្សាតិ គិន្តាតសរយាសរលាបិ សហិតារតច តាគិ សតិបដ្ឋានរតកកាចស្ស ការលាគិ៑

ចុដ្ឋសចិរឆតាតិ ឰគំ យហាសតិបដ្ឋានសុរត្ត (ឌី៑ គិ៑ ១៑១លឹ១ អាឌរឃា; យ៑ គិ៑ ១៑១០រឹ អាឌរឃា) ចុត្តាគំ អាតាបិតបន្ទាឌីគំ ចរសត៑ តឆា បញ្ចាចិរឆត ឆ្យាត្សបស្សតត្តិ ឲត្តាបិ ឌដ្ឋត្តំ៑ ឲត្ត ច ដ្ឋានតកកណ្តសឌិសតា តំតំសតិបដ្ឋានកាចតាត្សកាចស្ស ឌដ្ឋត្តា៑ គិក្លុរកាចរា ហិ ឲរតា៑ ចុត្តឌិព្វា"រកាចររ, គិក្លុរច, ចរឆ សរក របត្តិរក ចិសរឃ"តិអាឌិ (សំ៑ គិ៑ រឹ៑១លឹ១; ឌី៑ គិ៑ ១៑ប័០)៑

កាឃាត្សបស្សតាឌិបដិបត្តិឃា គិក្លុ រហាតីតិ គិក្លុ "កាឃាត្សបស្សឹ ចិហរតី"តិអាឌិតា ឌរស្សតិ គិក្លុយិព្វាគិឃយរតា៑ រតតាហ "បដិបត្តិឃា ចា គិក្លុកាចឌស្សតរតា"តិ៑

សយំ ចររឃ្យាតិ កាឃាឌិចិសយចរិឃំ បហាឃ កាឃាឌីហិ សយំ ចររឃ្យ៑ រាកាឌិចុ្ឋបសរយត សរត្តា, ឰត្តឹឃឌយរតត ឌរត្តា, ចត្យបក្កុគិឃរយត គិឃរតា, រសដ្ឋចារិតាឃ ច្រាហ្មចារិ៑ កាឃឌណ្ឌាឌិព្វរាបរតត គិឆាឃ ឌណ្ឌ៑ រសា ឲចរុ្ឋរបិ ខាហិតបិបសិតបិបគិក្លកិលេសតាហិ ច្រាហ្មលាឌិសយរត្តា រចឌិតរត្តា៑

កាឃាត្សបស្សតាក្ខរដ្ឋសចណ្ណតា

អសយ៉ិស្សរតាតិ រចឌតាឌរឃាបិ ឲត្ត សិតា, ឲត្ត បដិឆរ្ឋាតិ ការឃ រចឌតាឌិអត្សបស្សតាបសរក្កបិ អាបរត្ត តឌយិស្សរតាតិ អរត្តា៑ អចឃចិកាហសយញ្ញាតិឆាចតសារាឌាតាគិគិរចសគិរសឆតព្វំ កាឃំ អក្កបដ្ឋរក្កហិ, តាគិ ច រកសាឌីហិ, រកសាឌិរក ច ក្ខត្យបិឌាឃទ្ធរបហិ ចិគិត្យឆ្ឆរត្តា "តឆា ត ការឃ"តិអាឌិយាហ៑ បិសាឌាឌិតកាចឃចសម្ភរហ អចឃចិចាឌិរតាបិ អចឃចិកាចំ ត ករទ្រាត្តិ៑ តកាទំ តាយ រកាចិ អរត្តា អត្តីតិ បត រកសដ្ឋិ សយញ្ញាតិឆាចតំ សិឃាតិ ឰត្តិប្ញុរិសាឌិសយញ្ញាតិឆាចរត តការគិឌស្សតំ ចុត្តំ៑

ឃំ បស្សតិ ឰត្តិំ ចា ប្ញុរិសំ ចា, តត្ស ចក្លុតា ឰត្តិប្ញុរិសឌស្សតំ តត្តីតិ? សដ្ឋំ តត្តិ, "ឰត្តិំ បស្សាយិ, ប្ញុរិសំ បស្សាយី"តិ បត បចត្តសញ្ញាឃ ចរសត "ឃំ បស្សតី"តិ ចុត្តំ៑ យិន្ធាឌស្សរត ចា ឌិដ្ឋិឃា ឃំ បស្សតិ, ត តំ ឌិដ្ឋំ, តំ ទ្ធបិឃតតំ ត រហាតិ, ទ្ធបិឃតតំ ចា តំ ត រហាតីតិ អរត្តា៑ អឆ ចា តំ រកសាឌិក្ខត្យបិឌាឃសម្ភហសន្លាតំ ឌិដ្ឋំ ត រហាតិ, ឌិដ្ឋំ ចា ឃឆាចុត្តំ ត រហាតីតិ អរត្តា៑ ឃំ ឌិដ្ឋំ តំ ត បស្សតីតិ ឃំ

ទ្វបិយតត់, កេសាទិក្ខត្តបិទាយសម្ទហសន្លាត់ ចា ឌិដ្ឋំ, តំ បញ្ញាចក្ខុនា ក្ខតតោ ន បស្សតីតិ អត្ថោ។

ន អញ្ញាឆយ្ហាតុបស្សីតិ ន អញ្ញាសកាចាតុបស្សី, អសុកាឌិតោ អញ្ញាកាទាតុបស្សី ន ហោតីតិ ចុត្តំ ហោតិ។ បឆចិកាយត្តិ កេសាឌិបឆចិឆយ្ហសម្ទហត្តា កាយោតិ ចគតិ, លក្ខណបឆចិយេច ចា អនេកប្បកេគសកលសទីរកាត់ បុញ្ញាបរិយការេចន បចត្តយាត់ សម្ទហចសេន គហេត្វា កាយោតិ ចគតិ, ឲុចំ អញ្ញាត្វាបិ។

អជ្ឈត្តាពហិទ្ធាតិ អជ្ឈត្តាពហិទ្ធាឆយ្ហាត់ ឈជិតាទយ្ហាំ ឲុកតោ អាទយ្ហាកាចោ តត្ថីតិ អត្ថោ, អជ្ឈត្តាពហិទ្ធា ឆយ្ហា ចា ឈជិតាទយ្ហាំ ព្ទាធំ តត្ថីតិ អត្ថោ។ តីសុ កចេសុ កិលេសាតត្តិ កចត្តយចិសយាត់ កិលេសាតត្តិ អត្ថោ។

សព្ទត្តិកត្តិ សព្ទត្ត កចំ។ សព្ទស្មិំ លីគេ ខ្ពួងេ ច ចិទេត្ត ព្ទឆ្ចិតព្ទត្តា, សព្ទេ ចា លីគេ ខ្ពួងេ ច កាចេតព្ទា ពៅឡុក្ខា អត្តិកា ឲុតាយាតិ សព្ទត្តិកា។ អនេត្តាសជ្ជេបេតិ អនេត្តាឌ្គលីយតា កោសជ្ជត្តិ អត្ថោ។

អចិសេសេត ខ្ទីហិបិ តីចទណប្បហាត់ ចុត្តត្តិ កត្វា បុត ឲុកេកេត ចុត្តប្បហាតចិសេសំ ធស្សេត្វំ “ចិសេសេតា”តិ អាហ, “ចិនេឃ្យ តីចទណាតី”តិ អចត្វា អកិញ្ញាគោយតស្សចិតយស្ស ចា បយោជត់ ធស្សេត្វា “ចិសេសេតា”តិអាឌិយាហ។ កាយាតុបស្សតាកាចតាយ ខ្ទុចិបច្ចិតិកាត់ អតុទោឆចិទោឆាឌិត់ បហាតធស្សតញ្ញាឲុតស្ស បយោជតត្តិ។ កាយកាចតាយាតិ កាយាតុបស្សតាកាចតា អធិប្បេតា។ តេតាតិ អតុទោឆាឌិប្បហាតចចតេត។

សព្ទត្តិកកម្មដ្ឋាត់ ព្យុទ្ធាតុស្សតិ មេត្តា មទណស្សតិ អសុភកាចតា ច។ សតិសម្បជញ្ញេត ឲុតេត យោគិតា បរិហរិយយាត់ តំ សព្ទត្តិកកម្មដ្ឋាត់ ចុត្តំ សតិសម្បជញ្ញពលេត អចិច្ឆិត្តស្ស តស្ស បរិហរិតព្ទត្តា, សតិយា ចា សមថោ ចុត្តោ សមាធិក្ខន្ធសង្គហិតត្តា។

កាយាតុបស្សតាខ្ទេសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

ចេធតាតុបស្សតាឌ្ទិខ្ទេសចណ្ណតា

កេចលំ បតិធាតិអាឌិតា ព្ទាឆ ឲុត្តកំ ចេឌិតព្ទត្តិ ចេឌិតព្ទំ បរិច្ឆេធំ ធស្សេតិ។ អត្ថុយធក្ខិតិ ខ្ទេបិ ឲុកត្វា។ សមុច្ចសាតិ សម្ហា បស្សកោ។

សុខទុក្ខតោបិ ធាតិ សុខាឌិត់ ជិតិចិបរិណាមខោណសុខតាយ, ចិបរិណាមជ្ជិតិអញ្ញាណទុក្ខតាយ ច ចុត្តត្តា តិស្សាបិ ច សុខតោ តិស្សាបិ ច ទុក្ខតោ អតុបស្សិតព្ទាតិ អត្ថោ។

ទ្វិបិទិអារម្មណលក្ខណិអធិបតិកាលាទិសហជាតកាយាចចរាទិក្ខិតាតត្តភេទាត់ ក្យសលាក្យសលពត្តិបាកកិរិយាភាតត្តភេទស្ស ច អាទិ-សភេទ សសង្ខារិកាសង្ខារិកសចត្តុកាចត្តុកាទិភាតត្តភេទាតច្ចា ចរេសភាតិ ឈោរេទតព្វំ សុត្តោតាទយុវស្សាតិ “ឆព្វា ហោន្តិ, លទ្ធា ហោន្តិ”តិអាទិតា (ឆៈ ឋៈ ១៩១) សុត្តោតាចារេ អាកាតសុត្តោតាសកាចស្ស ចរេសភៈ កាយទ្វោត្វាតិអាទិតា ប្រទ្ធោ បហឹតត្វា ប្រត បហាត់ ភ ចត្តត្តាត្តិ ទោគត់ ទេស្សតិ, យក្កុចិត្តក្កលោ ចា ឲុកត្ត បហឹត់ សត្តត្ត បហឹត់ ហោតីតិ ចិស្សំ ចិស្សំ ភ ចត្តត្តាត្តិៈ ពត្ត ប្រទិយទោគតាយ ភាភាប្រក្កុលបរិហារទោ, បង្ហិយាយ ភាភាចិត្តក្កុលិកបរិហារទោៈ លោកិយកាចភាយ ហិ កាទេយ បហឹត់ ភ ទេចគភាដឹស្ស ចិក្កុប្បិក្កុត់ ហោតិៈ ឃទិបិ ភ បចទេត្តឃ្យ, ភ បដិបក្កុកាចភាយ ពត្ត សា អកិច្ចោគោយតស្សស្ស អប្បចត្តិ ហោតីតិ ប្រត ពប្បហាត់ ចត្តត្តាយចាតិៈ ក្ខកយត្ត ចា ក្ខកយំ សយុក្ខចទោ ឈោរេទតព្វំ ឲុកត្ត បហឹត់សេសស្សបិ បហឹត់ ហោតីតិ យក្កុសតិបដ្ឋានកាចត់, លោកិយកាចភាយ ចា សត្តត្ត អប្បចត្តិយត្ត សត្ថាយ ចុត្តំៈ “បត្តោបិ លទ្ធា លោកោ”តិ ហិ ចត្តស្សបិ ចុត្តត្តិៈ

ទេចគភាត្សបស្សភាដិក្ខទេក្ខសចល្លុកា ភិដ្ឋិពាៈ

ក្ខទេក្ខសចារចល្លុកា ភិដ្ឋិពាៈ

កាយាត្សបស្សភាភិទេក្ខសចល្លុកា

១៦៩ៈ សត្តប្បការចចទេតត ក្ខទេក្ខស ទស្សិតា អញ្ញត្តាដិអត្សបស្សតា បការោ ច កហិតាៈ ពត្ត អទេត្តាកឆា ចុក្ខស បការោ, កាយកពាសតិស្សទេត្ត ចុត្តា ទោសាទិចល្លុកសិលារយូលាចតុក្កញ្ញាតប្បការោ, លោកិយាទិប្បការោ ចាតិ ទេបិ កហិតា ឲុចៈ ភិទេក្ខស ហិ ឲុកប្បការភិទេក្ខសត ភិទស្សតយត្ត កពត្តិ, សត្តប្បការក្កុហលាត្ចា ពាហិទេសស្សបិ ឲុកទេសសយុក្ខចទោ កពត្តិ ចដ្ឋត្តាៈ

ពិទិយំ ពចបរិច្ឆិត្តត្តិ ឲុត្ត ភត្ស ទោសទោលយភលាត់ អពចបរិច្ឆិត្តតា ពចស្ស ច អត្ថីតិ? ឃទិបិ អត្ថិ, ពចបរិច្ឆិត្តដាហុលពាយ បត ពចបរិច្ឆិត្តតា ភ ភ ហោតិ កាយស្សាតិ ឲុចំ ចុត្តំៈ ពទេចា បរិយទេត្តា អស្សាតិ ពចបរិយទេត្តាតិ ចុទេត្តាតិ ឲុទេពត បត ចចទេតត កាទេយកទេគសក្ខទោ ពទេចា កហិទោ ឲុចៈ ពប្បដិពទ្ធា ច ទោសាគទេយា ពគត្សបចិដ្ឋប្បលិ ពចបរិយត្តាច ហោន្តីតិ ក្ខត្តិសាការសយុទោ សទេត្តាបិ កាទេយា ពចបរិយទេត្តាតិ ចុទេត្តាតិ ទេចដិពទេត្តាៈ

“ប្ញុទំ ភាតប្បការស្សា”តិ ចុត្តំ, ទោ បត ទេព បការោ? ទេយហិ ភាតប្បការំ អស្សុចិ ចុត្តត្តិ ទោសា លោយាតិអាទិ ចុត្តត្តិ ពូយយត្ត ដឹទេបទេត្តា អាហ “ឲុទេព ទោសាគទេយា អាការោ”តិៈ អាការោ បការោតិ ហិ ឲុទេកា អទេត្ថៈ

ភិសិត្តស្ស ឃាច អបរិប្បត្តិសញ្ញាប្បលក់ ចុក្កុក្ខប្បត្តិ, ឃាចពា ក្ខដ្ឋាតិ ចា, ពាច ឲុទេកា ភិសញ្ញចារទោៈ ទេឃត ចិដិតា ក្ខក្កុទេហ ក្យសលោ ហោតិ, ទេសា សត្តុចិទេឆា ចិដិ “ក្ខក្កុហទោសសល្ល”ត្តិ ចុច្ចតិ, ពំភិត្តត្តំ ចា ពាលាៈ

បឆចីឆាត្យាពហុលកាចតោ យត្លុក្ខស្ស កាំរិសាចសាតេ តត្ថិអាភោរបតយាហ។ ឯត្ថ បត យំសំ...បេ... ចក្កិ...បេ... ភោសាតិ ឯចំ ចក្កុបញ្ចាកាដិស្សុ អនុលោមសញ្ញាយំ ចត្វា បដិលោមសញ្ញាយោ បុរិមេហិ សប្បន្នោ ចុនេត្តា។ ឋ្វាឃំ ឃេ បរទោតា ឋិសុំ តិបញ្ចាហំ, បុរិមេហិ ឯកោតា តិបញ្ចាហត្ថិ ឍបញ្ចាហំ សញ្ញាយា ចក្ខុយាភា, ទោសុ អាដិអត្តដស្សតចេសេត ចុនត្តាតិ ដេដ្ឋោ។ អនុលោមបដិលោមសញ្ញាយេបិ ហិ បដិលោមសញ្ញាយោ អត្ថិយោតិ។ សញ្ញាយប្បការត្តំ ចា ឯតប្បិតិ ចេដិតព្ពា។ ហត្ថសព្ពលិកា អក្កុលិបត្តិ។ លក្ខណបដិវេធស្សាតិ អសុភលក្ខណបដិវេធស្ស, ឆាត្យលក្ខណបដិវេធស្ស ចា។

អត្តនោ ភារោកា សភារោកា, សភារោកេត បរិច្ឆេទោ សភាកបរិច្ឆេទោ, ទេហេដ្ឋ បរិតិរិឃតេត្តហិ សកោកោដ្ឋាសិកោកាសត្តរាដីហិ ច បរិច្ឆេទោតិ អត្ថោ។

ឆាត្យចិកេដ្ឋា (ម។ ឝិ។ ១។១៣១ អាឌេយោ) បុក្កសាតិសុត្តំ។ សាឆារលាចេសេតាតិ ឯត្តកោតេច សិទ្ធេ សព្ទ-កហលំ ចណ្ហាកសិលាចេសេត ចត្យក្កញ្ញាតិកាសមឆសាឆារលាត្តស្ស ច ដស្សតត្ថំ។

ឱក្កាមតថិស្សដ្ឋតត្ថិ បដិបក្ខិតព្ពចេដ្ឋតព្ពា មេក្កតិ អត្ថោ។ ពាហិឆ្ណា បុច្ចត្តារម្ពលោតិ ឯត្ថ កាឃាតុបស្សតំ ហិត្វា សុភាដិចេសេត កឃ្សាភា ភោសាឆោយាបិ ពាហិឆ្ណា បុច្ចត្តារម្ពណាតេតចាតិ ចេដិតព្ពា។ ក្ពុក្កឋិង្កាតេយេច ក្កុហិត្វាតិ បុទ្ធោ ឋិឃ ឯកត្ត ភតាឃ ក្ពុក្កិឃា ភោមេត សព្ទតាលេសុ បតិត្វា ក្កុហិត្វា បរិឃត្តតាលំ អាដិតាលព្ចា អកត្វា តទោ តទោ តត្ថ តទោច ភតាឃ ក្ពុក្កិឃា ក្កុហិត្វាតិ អត្ថោ។

អឆិចិត្តត្តិ សមឆចិបស្សតាចិត្តំ។ អនុឃុតេត្តតាតិ ឃុត្តបឃុត្តេត, ភាទេចត្តតាតិ អត្ថោ។ សយាឆិតិមិត្តំ ក្កុបលក្ខណាភាទេរា សយាឆិយេច។ មតសិ ភាតត្ថត្តិ ចិត្តេ ភាតត្ថំ, ក្កុប្បាឌេតត្ថត្តិ អត្ថោ។ សយាឆិភារលំ ចា អារម្ពលំ សយាឆិតិមិត្តំ អាចត្ថិតត្ថត្តិ អត្ថោ។ ជាតំ អត្ថិតិ ចចតេសេសា, តំ ចិត្តំ ភោសត្ថាឃ សំចេត្តឃ្យ, ឯតស្ស សំចត្តតស្ស ភារលំ អត្ថិតិ អត្ថោ។ តំ ចា មតសិភារលំ ចិត្តំ ភោសត្ថាឃ សំចេត្តឃ្យាតិ ឯតស្ស ជាតំ ភារលត្តិ អត្ថោ។ ត ច បកក្កុតិ កម្មតិឃកាច្ចុបាមេតេត ច បកិត្តតសកាចត្តិ អត្ថោ។

អាលិម្បេតីតិ អាដីបេតិ ជាលេតិ។ តជ្ជាតិ តំ បិត្យអត្ថតចិកតិសប្ចាតំ អត្ថំ បសោឃាឌតំ។ អស្សាតិ សុចណ្ហាការស្ស អនុភោតាតិ សម្ពុទាតិ សាទេឆតិ។ អស្ស ចា សុចណ្ហស្ស តំ អត្ថំ សុចណ្ហាភាទេរា អនុភោតាតិ បិបុណាតិ។

អកិត្តាឃ ព្ពុឌ្ឋិចិឆាដិតាភោលាត សង្ឃិការលិឃស្ស ព្ពុឌ្ឋិចិឆបច្ចត្តុកចតាដិកស្ស អកិត្តាឃសង្ឃិការលិឃស្ស។ បច្ចក្កិ ឃស្ស អត្ថិ, សោ សក្កិ, សក្កិសោ កត្តាតា សក្កិកត្តាតា, សក្កិកចតតាតិ ចុត្តំ ហោតិ។ សក្កិ ច សោ កត្តា ចាតិ ចា សក្កិកត្តា។ អឃញ្ចព្ពុឌ្ឋិចិឆាដិតំ កត្តា, តត្ថ ច សក្កិតិ សក្កិកត្តា, តស្ស ភាវេចា សក្កិកត្តាតា, តំ បិបុណាតិ។ អាឃតតេតិ បុត្តាហេតាដិកោ ភារលោ សតិ។

សីតិភាចត្តិ តិដ្ឋាត់, កិលេសឥរទឆ្នបសយំ ចា៑ សយ្យហំសេតីតិ សយបចត្តំ ចិត្តំ ពឆាបចត្តិឃា បញ្ញាឃ ទោរេសតិ ៗខត្តទេតិ៑ ឃគា ចា តិរេឃ្យាគំ ចិត្តំ ភាចតាឃ ត បណ្ណត្តិ, ពគា ឌាតិអាឌិតិ សំទេចកចត្វតិ បច្ចទេចក្លិត្វា សយ្យហំសេតិ សយុទត្តទេតិ៑

ពិទិឃំ អញ្ញាយទញ្ញាត បរិច្ឆិន្នា, កធំ? ទេ្វ ទេកសា ឲកទេពា តត្តិ៑ អាសទេឃាតិ តិឃ្យទេឃា, បច្ចទេឃាតិ អទេ្វា៑

តលា ពិទិឃំ អញ្ញាយទញ្ញាត បរិច្ឆិន្នាតិ ចិសុំ ចចត្តិពធំ សន្តាឃ ចុត្តំ៑ ពទេយច ហិ អត្តំ ឥទេឃ្យពុំ “ទេ្វ តលា ឲកទេពា តត្តិ”តិ អាហាតិ៑

សុលុយយ្យិតិ ឃឆាចុត្តឌ្ឍញ្ជអាទិកចយូទោា សុលុយំ អទេត្តាយុលចយូាឌិ៑ ទេកាដ្ឋារេសសុ ចា ពទេចត បរិច្ឆិន្នត្វា ឃំ ក្សុបលក្ខហិឃំ, ធំ “សុលុយ”ត្តិ ចុត្តំ៑ ពត្យាចុត្តតទេឃត ពធំ ចិចទិត្វា បឃ្យត្តឃ្យ បិកជំ ទេហាតីតិ៑

ពាលក្យញអបដល់ តាយ បក្កពាលឋលលសិក់ ពាលបដ្ឋកាឃ លិយ្យិត្វា សុក្ខាទេបត្វា ៗឌ្ឍទិត្វា កហិពបដល់៑

ឲធំ ពិយត្តាតីតិ ឲធំ-យត្ត-សទេ្ទហិ ទេកាប្យកដ្ឋកាឌិតិ អចុត្តាតិបិ ឥទេឃ្យតីតិ ទេចឌិពញ្ញា៑ កិញ្ញអាទេកាញ្ញអកាតិ សុទេត្តត ធាត្តិត្វា អញ្ញាយញ្ញា ឈទេដ្ឋត្វា កិញ្ញអតទេកាញ្ញអកាតិ៑

ពត្វ ឌដ្ឋដ្ឋិកឃ្យ បពិដ្ឋិពដ្ឋាតត្តិ ឌណ្ហកដ្ឋិយិព្យបចិសិត្វា ឌិពដ្ឋាតត្តិ អឃិប្យាទេឃា៑ ទេពត អដ្ឋិតា បពិដ្ឋិពដ្ឋាតំ ឃំ កដិដ្ឋិទេតា, ធំ អក្កលិត្ថយហាបុត្ថាកឋលសឌិសំ៑ សីសកបដ្ឋទេចធក់ ទេចទេធត្វា ធបិពសីសយឃំ បដ្ឋក់៑ សុត្តកត្តតសលិកាចិន្ត ទេកាញ្ញអកា ចដ្ឋតាតិ ចុច្ចត្តិ, ចដ្ឋតាតំ អាចលិ ចដ្ឋតាចលិ៑ អចទេលពតសត្វក់ ៗច្ឆពឆាចទេលពតសត្វក់៑

ចក្កភាទេកត បរិច្ឆិន្នត្តិ ចក្កបរិឃត្តភាទេកត បរិច្ឆិន្នំ៑

សក្ខទសុឆាចណ្ហត្តិ យទុទេយ្យហិ កពសុឆាចណ្ហំ៑ “ទេសពសក្ខទសុឆាចណ្ហ”ត្តិ ច បធំ ចឥត្តិ, ទេសពសក្ខទាចណ្ហំ សុឆាចណ្ហញ្ចាតិ អទេ្វា៑

ឃត្វ អត្ថបិតំ តិបតិត្វា ពិដ្ឋតីតិ សព្ពទេន្ត៑

ចិសយច្ឆិន្នកលិទេបិ ចិសយំ ៗឥក់ បឈ្លទតិ, ឲចទេយច សទិទំ ទេកសក្យបិឌិចិចទេទហិ ៗបទិ ទេហដ្ឋា ពិទិឃញ្ចា ចិសយំ បឈ្លទតីតិ ឥទេឃ្យពុំ ចិសយច្ឆិន្ន-ក្កហណំ កទេទាតិ៑

អតិកដុកអច្ចណ្យាឌិទេកា ចិសភាកាហាទេទា ៗណ្យាទេល បចត្តយាតាតំ ឆាត្យតំ ចិសភាកត្តា៑

ឯកត្តារម្មណពលេនេវ វាតិ ចិត្តេកគ្គតាពលេនេវ សុខយាហិតចិត្តេន ឧបដ្ឋិតស្ស នានារម្មណវិប្បវត្តចិត្តេន ឯកសភាវស្ស អារម្មណស្ស វសេន។ តេនាហ ឯកត្តារម្មណំ ឧបដ្ឋហមានមេវ អត្ថតិ អភិរតិ, សាតិសយំ ផរណបីតិ, ឱឡារិការាតុកចិត្តា សោមនស្សំ ឧប្បាទេតិ។ ន ហិ អភិរតិសោមនស្សេហិ វិនា អភិរតិក្កន្តបីតិសុខស្ស ឯកត្តុបដ្ឋានំ អត្ថីតិ។

អសិវសវេតាបន នាឆារណាចវេនាតិ បដិក្កូលឆាតុចណ្ណិចវេនំ អភត្វា នយឆចិបស្សនានាឆារណាចវេនាតិ អត្ថោ។ តិចិវេឆនាតិ អត្ថុលិយាទិនា ចក្ខុយានេន។ ឈ យានេសតិ អឌ្ឍយានេស ឋានេនបិ យានបរិច្ឆេទេន បរិច្ឆិន្នយានេ សញ្ញាយ ឈ យានា បរិច្ឆេទកា ហោន្តីតិ កត្វា វុត្តន្តិ វេទិតព្ពំ។ បរិច្ឆិន្នយានស្ស យានវត្ថុរូបនតិចារណាញ្ញាឈយានសក្កហណំ, ន សកលឈយានេន បរិចត្តុទស្សនត្ថំ។ អាចរិយាតិ អដ្ឋកថាចរិយា។

លក្ខណន្តិ ឆាតុបដិក្កូលលក្ខណំ។ ឌតំ ន អរហន្តីតិ អឌញ្ញា, ឌនេ បវេចវេនំ អយុត្តា ឌិក្ខន្តីយាតិ វុត្តំ ហោតិ។

បដិបាទិយា អដ្ឋីកីតិ បដិបាទិយា អដ្ឋីនិ កោដិយា ឋិតានិ។ ន ឯត្ថ កោចិ អត្តា នាម អត្ថិ, អដ្ឋីនិ ឯវ អដ្ឋិបុញ្ជមត្តោ ឯវាយំ សង្ឃាដោតិ ទស្សេតិ។ អនេកសន្ធិយមិតោតិ អនេកេហិ សន្ធីហិ យមិតោ សម្ពទ្ធោ សោ អដ្ឋិបុញ្ជោតិ ទស្សេតិ។ ន កេហិចីតិ យេនេត្ថ អត្តានំ បដិវេទេតិ។ ចោទិតោ ឌរាយ យរណាភិមុខកាយេនេន ចោទិតោ។

យថាវុត្តំ ឧបចារប្បនេន បរិច្ឆិន្នំ “កិលំ បីតំ សុកន្តំ ឧក្កន្ត”ន្តិអាទិនា។ ឧបចារប្បំ យថាវុត្តេន តន្តិស្សិតស្ស តស្ស តទេតា ពាហិ អកាចា។ ឈាយាតបរិតំ អាតបបច្ចយឈាយុប្បាទកការេចា អញ្ញមញ្ញបរិច្ឆេទកតា។ រូបក្ខន្ធស្ស បរិក្កហិតត្តា តទេត្តាកឆានំ ចក្ខុទិអាយតនទ្វារានំ ចវេន តំតំទ្វារិកា អរូបិនោ ឥន្ទ្រិ បាកដា ហោន្តិ, អាយតនានិ ច ទ្វារានិ ច អាយតនទ្វារានីតិ ចា អត្ថោ។ តេន រូបាយតនាទីនត្ថា ចវេនាតិ វុត្តំ ហោតិ។

សប្បច្ចយាតិ សប្បច្ចយកាចា, បច្ចយាយត្តំ ហុត្វា និព្ពត្តន្តិ វុត្តំ ហោតិ។ សហេតា ចា សទិសា យុត្តា បច្ចយា សប្បច្ចយា, តស្មា សប្បច្ចយា។

ឯត្តកោតិ យថាវុត្តេន អាការេន បរុណោ កោដ្ឋាសោ។ ឧក្កហោច ឧក្កហសន្ធិ។ ចណ្ណាទិមុខេន ហិ ឧបដ្ឋានំ ឯត្ថ សន្ធីយតិ សម្ពជ្ឈតីតិ “សន្ធិ”តិ វុច្ចតិ។

ឧបដ្ឋាតីតិ ចណ្ណាទិចវេន ឧបដ្ឋាតីតិ អត្ថោ។ បញ្ចក្ខន្ធសក្ខានេតិ នាតិទូរនាច្ចាសន្នភាវេន សប្បត្តិ ឧកក្កំ, ទិចា អត្ថោកាសិណំ រត្តិ អប្បសត្ថំ អប្បតិត្ថោសន្តិ ឧកគំ, អប្បដិសយកសចាតាតបសទិសបសប្បស្សន្តិ ឧកគំ, តស្មិំ វេលា បន វេនាសនេ ចិហរន្តស្ស អប្បកសិរេន

ឧប្បជ្ជតិ ចីវរ...បេ... បរិក្ខារោតិ ឯត្ថ, តស្មិំ បន សេនាសនេ ថេរា ភិក្ខូ វិហរន្តិ ពហុស្សុតាតិ ឯត្ថ (អ॰ និ॰ ១០.១១)॰ បញ្ចង្គសមន្នាគតោតិ អប្បាពាធតាសាឋេយ្យសទ្ធាបញ្ញាវីរិយេហិ បញ្ចហង្គេហិ សមន្នាគតោ॰

ឧដ្ឋានកាយត្តិ តេហិ តេនត្តហិ ឧដ្ឋានកំ, តេហិ ឋាតព្ពឋានត្តិ អត្ថោ॰ ឯត្ថ ច អដ្ឋង្គុត្តរាយកតេនត្តំ វិយ ទុតិយេឋានកិច្ចំ, សោឡសង្គុត្តរាយកំ វិយ តាឋានកុច្ចារានកិច្ចំ ឧដ្ឋានំ ឋហុកាកុកាចតោ॰ តតោ បន យំ ឧក្កំ និដ្ឋានន្តិ, តំ អញ្ញា ទុក្ខិយាការំយនិបាតេន ច និចន្តំតិ អាហ “ឥទញ្ច កម្មំ កាតព្ពន្តិ”॰ ឥត្ថាចតាតិ ឥកវិចសំ ធិសំ ចាតេ យនិបាតេនដ្ឋបតេន॰

សហស្សគ្គាទិសាសេនាតិ សហស្សចដ្ឋិតំ ឋាណំ សោធេត្វា ឧដ្ឋិតដ្ឋានាតិ ឧដ្ឋានេនាតិ ហិ ចដ្ឋិ ចុច្ចតីតិ॰ ចុទ្ទវិតព្ពតាតិ វិនេព្ពបរិពិកិលេសវិតហិតវិនេព្ពតា॰ តេសាវីសុ តនេច ទដ្ឋព្ពា ចុព្ធវិចយំ តនេចាតិ កេហត្វា “ចុចណ្ណាវិចណ្ណោ សេ តនេចា”តិអាទិនា ទដ្ឋព្ពំ॰

តេសុ ឥទ្ធ ឥកបក្កំ បដិបជ្ជយាតា ភាយ ភ តោគន្តីតិ យថា តថា ចា បលិយន្តីតិ អត្ថោ॰ តត្ថ រាកាវិចត្តកាទេន ទុត្តិនាការាតំ ចេរានិវតា អភត្តាចហតា ឧដ្ឋព្ពា॰

កម្មេយេច ចិសេននាតិកាយស្ស ធាតន្តិ កម្មដ្ឋានំ កាចភា ចុច្ចតិ॰ តេនាហ “យភនិកទោភ្គស្ស អប្បភំ បិបុណាតី”តិ॰ កម្មស្ស ចា កាចភាយ ធាតំ អារម្មណំ អប្បភារម្មណកាចូបកាយនេត អប្បភំ បិបុណាតីតិ ចុត្តំ॰

យាតដាតិកោតិ ឥតេន លជ្ឈភាវមត្តានយោកេន ឧបវាយនិហិតតំ ទស្សេតិ॰ វិត្តយ្យិ ហិ តថា ភាការម្មណោសុ ចដ្ឋិតំ ឧបវាយនិហិតន្តិ ទស្សេតព្ពន្តិ॰

ហនេត្វ កហិតបញ្ចត្តុ បិកតិកេយចាតិ វិសុទ្ធិមគ្គេ ចុត្តំ សន្ធាយាហ॰ តត្ថ ហិ ចុត្តំ –

“យាលកេត្វេរា កិរ ចីឈកាលកអកយតេវ្ទំ ហនេត្វ កេហត្វា ‘អាចុរិយា អកយ, ឥមំ តាច បញ្ញាចក្កុញ្ញាហី’តិ ចត្វា អាហ ‘យាលកេត្វេរា ទុត្តិនកោដ្ឋានេសុ ទុត្តិនបធយព្ពាភលិកី, សចេ ទត្តិំ ឯកំ, វិចា ឯកំ សយាបជ្ជតិ, អតិទេកទ្ធយានេន បុភ សយ្យជ្ជតិ॰ សចេ បន ធេចនិកំ ឯកកេយច សយាបជ្ជតិ, អតិទេកយានេន បុភ សយ្យជ្ជតី’”តិ॰

ឥមំ បន ឯកំ យភនិកទោភ្គស្ស ឯកំ បិដិយេក្កំ យភនិកទោភ្គស្ស ទុត្តិនាតិ ឯតស្ស នាឆតត្វំ និធស្សភចេនេត អានីតន្តិ ឧដ្ឋព្ពំ॰

អត្ថុបិនិក្ខកបទេក្ខ ជិតានីតិ ឯតេន ចេតិយបឋ្ឋាតចានី យហាតិស្សទេត្វរា វិយ, សញ្ញុក្ខិតទេត្វរុបដ្ឋាកនាយលោទេរា វិយ ច អត្ថុបិនិក្ខកបទេក្ខ ធេបត្វា កេហតំ សក្កាភ្គស្ស ធសវិឆាសុកចេនេត ចីចយាភកសទីទេបិ ឧបដ្ឋិតេ ឧបធារប្បត្តិ ធស្សិតា ហោតីតិ

ចេតិតព្ពា “អត្ថិស្ស ការេយ”តិ បត សត្តចេសេត កោសាឌិស្វ កយ្យាសោតេស្វ យថា “ត្ថយស្មិ ការេយ”តិ សត្ត-ក្កហលាទិហិតេ អហំការចត្ថុយិក្យា ចិន្តាវាហំការេ សនា សត្តិហិតេ ឋាកេដេ ច អត្តតោ ការេយ ឧបដ្ឋាត់ ហោតិ, ត ឋថា ឋត្ថាតិ អប្បត់ អប្បត្តា អាឌិតចាគុបស្សតាច ឋត្ថ ហោតីតិ អធិប្បាយេតាហ “អសុកាគុបស្សតាសប្តាឋា បត ចិបស្សតាកាចតា ហោតីតិ ចេតិតព្ពា”តិ។

១៣៥៍ អាឌិមិស្សេសចតា អាសេចតា, ចន្ទត់ កាចតា, បុតប្បុត់ កោលំ ឋាហុលិកយ្ថត្តិ អយេយេពេសំ ចិសេសោ។

១៩១៍ចត្ថុបរិន្តាយាតិ អកិន្តាចោយតស្សាត់ ចត្ថុក្ខុតស្ស កាយស្ស បរិឌាតតេត។ អប្បិតាតិ កយិតា, សា ច ចិតាសិតតាតិ អាហ “ចិតាសិតា”តិ។ អប្បចត្តិយំ ចបិតាតិបិ អប្បិតាតិ អយេយត្ថេ តិទុត្តិសិន្ធិយា ចុទេត្តាតិ ឌដ្ឋេត្ថា។ ចិកតត្តា កតាតិ ត្ថឌាតិ កាតេត្តា អទេត្តា ឲទេតសំ តត្ថិតិ ចិកតត្តា, ឲចិក្ខុតា កតាតិ អទេត្ថា។ កយូយេច ចិសេសាធិកយស្ស ឋាត់ កយ្ដ្ឋាត់, កយេ្វ ចា ឋាត់ កាចតាទយ្ឃា កយ្ដ្ឋាត់, ឋត្ថា អគុបស្សតាតិ អាហ “អគុបស្សតាយ កយ្ដ្ឋាត”ត្តិ, អគុបស្សតាយ ចុត្តត្តិ អធិប្បាយោ។

កាយាគុបស្សតាតិទ្ទេសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

ចេឌតាគុបស្សតាតិទ្ទេសចណ្ណតា

១៩១៍ សប្បឌាតស្ស ចេឌិយត់ សប្បឌាតចេឌិយត់។ ចត្ថុត្តិ សុលាឌិត់ អារម្មណយាហ, ពេត ចត្ថុ អារម្មណំ ឲតិស្សាតិ ចត្ថុអារម្មណាតិ សយាសោ ឌដ្ឋេត្ថា។ ចោហារមត្ត ហោតីតិ ឲទេត “សុខំ ចេឌត់ ចេឌយាមី”តិ ត្ថឌំ ចោហារមត្តេត ចុត្តត្តិ ឌស្សេតិ។

ចិទិយសយាធិ ឃោរេឌត្វាតិ អធិចាសតចិទិយស្ស អធិយត្តតាយ តស្ស សយតាយ ឧកយំ សហ ឃោរេឌត្វា សហ បដិសម្ពិឌាហីតិ លោកុត្តរបដិសម្ពិឌាហិ សហ។ លោកិយាតម្បិ ចា សតិ ឧប្បត្តិការេល ឋត្ថ សយត្តំ សន្ធាយ “សហ បដិសម្ពិឌាហី”តិ ចុត្តត្តិ ឌដ្ឋព្ពំ។ សយសីសីតិ ចារសយសីសី ហុត្វា បច្ចចេក្ខណចារស្ស អគត្តរចារេ បរិតិព្ពាយីតិ អទេត្ថា។ សទ្ទេបយតសិការចេសេត យហាសតិបដ្ឋានេត, ចិត្ថារយតសិការចេសេត រាហុលោចាឌធាតុចិកដ្ឋាឌិស្វ។

ចស្សបដ្ឋាយកោយេចាតិ ឲច-សទ្ទេត ចុទេត្តស្វ តីសុបិ ឋុលេស្វ បរិក្កហស្ស សយាតតំ ឌស្សេតិ។ តាយទ្វបចចត្ថាតស្ស អធិប្បេតត្តា តិទចេសសទ្វបបរិក្កហស្ស ឌស្សតត្ថំ “ចត្ថុ តាយ ករឌការយោ”តិ អាហ, ត ចក្ខាឌិតិ លចត្ថុតីតិ។ ករឌកាយស្ស បត ចត្ថុកាចសាធតត្ថំ “ត្ថឌត្ថា បត មេ ចិន្តាណំ ឲត្ថ សិតំ, ឲត្ថ បដិពទ្ធ”ត្តិ (ឌី៍ តិ៍ ១៍១៣៥; យ៍ តិ៍ ១៍១៥១) សុត្តំ អាកតំ។

ចស្សចិន្តាណាត់ បិកដតា កោសត្ថិ ហោតីតិ យេសំ ត ហោតិ, តេ សន្ធាយាហ “ចស្សចេសេត ចា ហិ...បេ... ត បិកដំ ហោតី”តិ។ តេសំ បត អន្តោសត្ថា សទ្ទេសំ ចេទេតយ្យាត់ ចេឌតា បិកដាតិ អាហ “ចេឌតាចេសេត បត បិកដំ ហោតី”តិ។ សតធោតសប្បិ តាយ សតចារំ

ວິລີເປຕ຺ວາ ວິລີເປຕ຺ວາ ອຸທເກ ປກ຺ຂິປິຕ຺ວາ ອຸທ຺ຘຣິຕ຺ວາ ຄຫິຕສປ຺ປິ.

ວິນິວເຕ຺ຕຕ຺ວາຕິ ວຸຕ຺ຕປ຺ປກາຣໂຕ ວິສຸໍ ອຸທ຺ຘຣິຕ຺ວາ. ມຫາສຕິປຏ຺ຐານສຸຕ຺ຕາທີສຸ ກຕ຺ຖຈິ ປຐມໍ ຣູປກມ຺ມຏ຺ຐານໍ ວຕ຺ວາ ປຈ຺ຉາ ອຣູປກມ຺ມຏ຺ຐານໍ ເວທນາວເສນ ວິນິວເຕ຺ຕຕ຺ວາ ທສ຺ສິຕໍ. ກຕ຺ຖຈິ ອຣູປກມ຺ມຏ຺ຐານໍ ເອວ ເວທນາວເສນ ອຣູປຣາສິໂຕ, ຎາຕປຣິຎ຺ຎາຍ ປຣິຎ຺ຎາຕໂຕ ວາ ຣູປາຣູປຣາສິໂຕ ວາ ວິນິວເຕ຺ຕຕ຺ວາ ທສ຺ສິຕໍ. ຕຕ຺ຖາປິ ເຍສຸ ປຐມໍ ຎາຕປຣິຎ຺ຎາ ວຸຕ຺ຕາ, ເຕສຸ ຕທນນ຺ຕຣໍ ເຍສຸ ນ ວຸຕ຺ຕາ, ເຕສຸ ວ ເວທນາຍ ອາຣມ຺ມຓມຕ຺ຕໍ ສໍຂິຕ຺ຕໍ ປິຓ຺ຑອນາຣູຬ຺ຫໍ ຣູປກມ຺ມຏ຺ຐານໍ ສນ຺ຘາຍ ຣູປກມ຺ມຏ຺ຐານສ຺ສ ປຐມໍ ຄຫິຕຕາ ວຸຕ຺ຕາຕິ ເວທິຕພ຺ພໍ.

“ມໂນວິຎ຺ເຎຍ຺ຍານໍ ຘມ຺ມານໍ ອຸປ຺ປາທານໍ ຄນ຺ຕານ”ນ຺ຕິອາທິນາ (ມ. ນິ. ໑.໑໐໙) ນເຍນ ວຸຕ຺ຕໍ ເຄຫສ຺ສິຕໂສມນສ຺ສໍ ປຎ຺ຈກາມຄຸເຓສຸ ອສ຺ສາທານຸປສ຺ສິໂນ ເອວ ໂຫຕີຕິ ອາຫ “ປຎ຺ຈກາມຄຸຓາມິສນິສ຺ສິຕາ ຈ ເຄຫສ຺ສິຕໂສມນສ຺ສເວທນາ”ຕິ.

ເວທນານຸປສ຺ສນານິທ຺ເທສວຓ຺ຓນາ ນິຏ຺ຐິຕາ.

ຈິຕ຺ຕານຸປສ຺ສນານິທ຺ເທສວຓ຺ຓນາ

໑໙໔. ກິເລສສມ຺ປຍຸຕ຺ຕານໍ ຘມ຺ມານໍ ເກຫິຈິ ກິເລເສຫິ ວິປ຺ປໂຍເຄປິ ສຕິ ເຍຫິ ສມ຺ປຍຸຕ຺ຕາ, ເຕຫິ ສໍກິເລສພາເວນ ສທິເສຫິ ສໍກິລິຏ຺ຐຕາ ອິຕເຣຫິປິ ນ ວິສຸທ຺ຘາ ໂຫຕີຕິ ອາຫ “ນ ປຈ຺ຉິມປທໍ ຠຊນ຺ຕີ”ຕິ. ທຸວິຘນ຺ຕິ ວິສຸໍ ວຈນໍ ສຣາຄສໂທເສຫິ ວິນິທ຺ທຸຄ຺ຄຫຓຕ຺ຖໍ ອວິປສ຺ສນຸປຄຕ຺ຕາ “ຄ຺ລນ ຂ຺ລກາເສາຈ ນຕ຺ຖີ”ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ.

ຈິຕ຺ຕານຸປສ຺ສນານິທ຺ເທສວຓ຺ຓນາ ນິຏ຺ຐິຕາ.

ຘມ຺ມານຸປສ຺ສນານິທ຺ເທໂສ

ກ. ນີວຣຓປພ຺ພວຓ຺ຓນາ

໑໙໕. ກຓ຺ຫສຸກ຺ການໍ ຍຸຄນທ຺ຘຕາ ນຕ຺ຖີຕິ ປຫານກາເລ ອພາວາ “ອພິຓ຺ຫສມຸທາຈາຣວເສນາ”ຕິ ອາຫ.

ສຸຂຍນ຺ຕີຕິ ກາຍຈິຕ຺ຕານິປິ. ຍາ ຫິ ອຕ຺ຕໂນ ຄຫຓາກາເຣນ “ສຸຂ”ນ຺ຕິ ວຸຈ຺ຈຕິ, ເຕນາກາເຣນ ປວຕ຺ຕມານສ຺ສ ອຎ຺ຎສ຺ສ ກາຍຈິຕ຺ຕສ຺ສ ນິມິຕ຺ຕຕ຺ຕາ “ນິມິຕ຺ຕ”ນ຺ຕິ ວາຕິ. ອາຄນ຺ຕຸກສ຺ສ ຫິຕສຸຂສ຺ສ ອນຸປາຍພູໂຕ ມນສິກາໂຣ ອນຸປາຍມນສິກາໂຣ. ຕຕ຺ຖາຕິ ນິປ຺ຜາເທຕພ຺ເພ ອາຣມ຺ມຓພູເຕ ວ ທຸວິເຘປິ ສຸຂນິມິເຕ຺ຕ.

អប្ុកយ្យឹតិ អប្ុកន្ត្យាតយ្យិ៍ ឋំ បត ឌសប្ុ អប្ុកេប្ុ ៃពសាឌឹប្ុ ឧ បចត្តិ ឌដ្ឋិ៍ ៃពសាឌឹប្ុ ហិ សន្ទា អប្ុកសន្ទាតិ ពីរិយាតត្ថប្ុេត្ត ច្ុត្តាតិ៍ ឲត្ត ចត្យន្តិឆប្បិ អេឃាតិេសាយតសិការប្ប េឃាតិេសាយតសិការប្ប ឧ ឌប្បត់ តិរចេសសឌប្បតត្វំ ពតត្តិ េចឌិតន្តិ៍ េតប្ុ បត អប្ុេក ប្ុកត្តិ អប្ុកត្តិ ឧ យតសិការេរា ទ្ទសាឆិេបៀេតា, តឌត្យព្យលត្តា ចា ទ្ទតេរបឹតិ៍

េកាឌេត យត្តញ្ញេតា ឱតយិន្ត្ឋាកិកចាកាចា ឱ្ហតាទ៌ អលកយាេតា ពាយរាេពា បហឹឃតឹតិ ចឌត្តិ៍ េកាឌតតិប្បិតំ បត អាហាេរបដិក្ខលសន្ញា, តន្តិបរិលាយប្ប តឌាឆារប្ប តប្ប ឧ ប្ហបតិប្បឃក្ខតប្ប អប្ុកតាឌិឌប្បត់, ពាឃប្ប ឧ អាហារដ្ឋិតិពតាឌិឌប្បត់ េសា ប្ហប្យាេឌតឹតិ តប្ប ពាយន្ធេន្ត្ឋា បហឹឃេតច, អកិឆយ្ឋបរិឃាេឃត សេទ្ទាបិ េលេកា ពាយន្ធត្តឹចេរាត្តិ អាហ "អេទហត្តយេក្កតា"តិ៍

ឱ្ហឌិប្បពាេតាឌិប្បពឌិសាឋេរាតត្តិ អត្តពាទ្រអតិបិ្យឃសហាឃយន្ត្យាចេសត ឱ្ហឌិប្បពតា, ឃឹយាេកេឌ ពេត អេតាឌិប្បពតា, ឲពឌិសាឋេរាចេសត ឌិសាឋេរាតា េយត្តាឃ ប្ហក្កហេលា េចឌិតន្តា៍ ចិហារេន្ធាកាយាឌិចេសត ចា ឱ្ហឌិប្បពឌិសាឋេរាំ, ចិហារាឌិប្ហេឌ្ហសរហិតំ ប្ុរត្តិយាឌិឌិសាចេសត អេតាឌិប្បពឌិសាឋេរាត្តិ ឲចំ ចា ន្ទិឆា ប្ហក្កហំ សន្ត្ឋាឃ "ឱ្ហឌិប្បពាេតាឌិប្បពឌិសាឋេរាត"ត្តិ ច្ុត្តិ៍ ប្ហក្កេហា ឧ ឃាច ប្ហបចារា ឌដ្ឋេទ្ទា, ប្ហក្កហិតាឃ អាេសចតា កាចតា៍ តត្ត "សេទ្ទា សត្តា បិលោ ក្ខតា ប្ុក្កលិ អត្តកាចបរិឃាបត្តា"តិ ឲេតសំ ចេសត បត្យាចិឆា, ឲេពពិ្ហ "អេចរា េហាត្តុ, អត្យាបន្ទា, អតឹឃា, ប្ុខឹ អត្តាត់ បរិហេរន្តុ"តិ ចត្យឆា បចត្តិេតា ឱឹសតិចិឆា ចា អេតាឆិេសាឋេរាា េយត្តា, "សទ្ទា ទ្ទត្តិេឃា ប្ុរិសា អរិឃា អតរិឃា េឌចា យត្យុប្បា ចិតិបាតិកា"តិ សេត្តាឆិពេរាចេសត បចត្តា សត្តចិឆា, អដ្ឋឱឹសតិចិឆា ចា ឱ្ហឆិេសាឋេរាា េយត្តា, ឌសហិ ឌិសាហិ ឌិេសាឆិពេរាចេសត បចត្តា ឌសចិឆា ឧ ឌិសាឋេរាា េយត្តា, ឲេពពាឃ ចា ឌិសាឃ សត្តាឌិទ្ទត្តិអាឌិអេចរាឌិេឃាេពាត អឃឹតាឆិពចត្យសតប្យេកឌា អេតាឆិេសាឱ្ហឆិេសាឋេរាា េចឌិតន្ទា៍

ពាឃចិតាយតាតិ ពាឃប្ប ចិចិេឆត អាពាេរត តាយតា៍

អតិេកាឌេត តិយិត្តក្កាេហាតិ អតិេកាឌេត ឱតយិន្ត្ឋប្ប តិយិត្តក្កាេហា, "ឲត្តេព ក្ុេត្ត ឱតយិន្ត្ឋប្ប ពារេណំ េហាតិ, ឲត្តេព ត េហាតី"តិ ឱតយិន្ត្ឋប្ប ពារណាពារណក្កាេហាតិ អេត្ថា៍ ក្ុតក្កាត់ ឱឹរិឃតិប្បិតត្តា អាហ "ក្ុតក្កតិប្បិតសប្យាឃពឆាឃបិ"តិ៍

ព្យក្ខ្ឋយ្យិ ពតាពតាត្ុេសាឆតចេសត បចត្តយាត់ ប្ហន្ត្ឋេច្ឋត សយាតលក្ខណំ អច្ឆបសយសកាចេយចាតិ េចតេសា អច្ឆបសេយា "ប្ហន្ត្ឋចព្យក្ខ្ឋេយចា"តិ ច្ុេត្តា៍

ពាហុប្បុតប្ប ពត្តេតា ឧ អត្តេតា ឧ អត្តាឌឹតិ ចិចិតត្តប្ប េចតេសា ចិេក្ខបេបិ ត េហាតិ ឃឆាចិឆិបដិបត្តិឃា ឃឆាត្ុរូបបតិការប្បចត្តិឃា ពតាពតាត្ុេសាឆតត្យាតិ "ពាហុសេច្ឋតបិ ប្ហន្ត្ឋចព្យក្ខ្ឋំ បហឹឃតី"តិ អាហ៍ ច្ុន្ត្ឋេសចិតា ឧ ច្ុន្ត្ឋឹលិតំ

អាចហតីតិ ចេចេតាច្ចបរយាកទត្វា ស្កន្ធក្កក្កន្ធប្បហាតការិតា ចុត្វា· ចុដ្ឋតំ បត អតេបក្កិត្វា ចិតឃឆេរា ក្កក្កន្ធចិតោងកា កល្យាណយិត្វា ចុត្វាតិ ដដ្ឋតា·

តិដ្ឋតិ ឋត្វាតិ ធាតិយា, ចិចិកិច្ឆាយ ធាតិយា ចិចិកិច្ឆាធាតិយា· ធាតន្តាតិ ច ធាតិយា, ចិចិកិច្ឆា ធាតិយា ឋតេតស្វតិ ចិចិកិច្ឆាធាតិយា·

កាយំ ពាហុស្សុតតាបរិបុច្ឆកតាហិ អដ្ឋចត្តុកាបិ ចិចិកិច្ឆា បហីយតិ, តឆាបិ រតតត្តយចិចិកិច្ឆាមូលិកា ចេសចិចិកិច្ឆាតិ កត្វា អាហ "តីលិ រតតាតិ អារព្ភា"តិ· ចិតេយ បកតព្ញាតា "សិក្ខាយ កន្ខតី"តិ (ឆ· ឋ· ១០០ប័; ចិក· ៥៣៖) ចុត្តាយ ចិចិកិច្ឆាយ បហាតំ កេរាតីតិ អាហ "ចិតេយ ចិណ្ណចសីកាចស្សបី"តិ· ខ្លកប្បតិយសន្តាសន្តាតអឆិយោក្កពាហុលស្សាតិ អត្ថបចិសតសន្តាសន្តាតអឆិយោកេ្កត អឆិយុត្តតពាហុលស្ស· អឆិយុត្តតន្តា អឆិយោក្កប្បាគតេយចាតិ ដដ្ឋតា· សន្តាយ ចា តិត្ថតា អឆិយុត្តិ·

តីចរលបច្ចេចណ្ណតា តិដ្ឋតា·

ល· ចេរាន្ទ្រុបច្ចេចណ្ណតា

លន្តាឌិបិតុព្ពយា អត្ថេ លន្តាឌឹតំ អត្ថេតិ កត្វា អាហ "លន្ត...ចេប... ចិបស្សតាតំ អត្ថសត្តិស្សិតបរិបុច្ឆាពាហុលតា"តិ· តេតត បិតុព្ពយុត្តកបុច្ឆា ត តឆា បញ្ញាសំចត្តតិកា, ឃឆា អត្ថបដិបុច្ឆាតិ ដស្សតិ·

យន្តត្តា អក្កិឌាលិងឹស្ស អារបិឆាតុអាឌឹតំ ចិយ ចឹទិយាឌឹតំ សកិច្ចេ អសយត្តតា ចុត្តា·

បត្តំ តីហរត្តាច តំ ស្វត្តាតិ ឋត្ត បញ្ជាកិញ្ញាត្តា ឌិន្តាសោរតេត អស្សារីតិ ចគត្តិ·

បសាគសិតេហាកាចេតាតិ បសាគសន្តាតស្ស សិតេហស្ស អកាចេត· កក្រេកបិត្ថេ ល្វលរឌោ ល្វលតរោ ហត្វា ឌិស្សតីតិ អតិល្វលតាយ តំសឌិសេ·

សំចេឌតបសាគតេហិ តេតឌតំ តោរសតន្តា សយ្យហំសតាតិ·

ចេរាន្ទ្រុបច្ចេចណ្ណតា តិដ្ឋតា·

សមឆចិបយ្យតាឞុទ្ធចិបយ្យតាចសេត បឍមស្ស ខ្ពតសេញ្ចា កឱតត្តាតិ អតេ្ថា៑ មក្កសម្យឃុត្តា សតិ កាឃាត្បុបស្សតា ភាមាតិ អាកាមតចសេត ចុត្តំ៑ ឲចំ តាច សេឝតា បុក្កលេ ពិដ្ឋតីតិ កាឃាត្បុបស្សីអាឌិតំ អាកាមតចសេត ចិសេសត្វា ចុត្តា សតិបដ្ឋាតសេឝតា បុក្កលេ ពិដ្ឋតីតិ អតេ្ថា៑ ត ហិ សក្កា ឲកស្ស អសេតកសមឌ្ហិតា ចត្តំ ឲកក្កលេហ អសេតកសតិសម្ភចាចសេពាឈបសក្កា, បុក្កលំ បត អាមសិត្វា សកិច្ចបរិច្ឆិន្តេ្ត ឆសេ្ម ចុច្ចមាសេត កិច្ចសេកឆេត ឲកិស្សាបិ សតិឃា អសេតកភាមតា សេហាតីតិ ឆសេស្សតេ្តា “កាសេឃ បតា”តិអាឌិមាហ៑ ឃឆា ហិ បុក្កលកិច្ចំ ឆម្មា ឲចាតិ ឆម្មសេកឆេត កាឃាត្បុបស្សីអាឌិបុក្កលសេកសេឆាច សេហាតិ, ត ឲចំ ឆម្មស្ស ឆសេម្មា កិច្ចត្តិ ត ឆម្មសេកឆេត ពស្ស សេកសេឆា, ពស្មា ឲកាច សតិ ចតុចិបល្លាសប្បហាតក្ខតា មសេក្ក សមិទ្ធា អតត្តត្តសេត ពប្បហាតកិច្ចសេកឆេត ចត្តារិ ភាមាតិ លកតីតិ អឃសេមត្ថ អឆិប្បាសេឃា៑

បុត្តត្តកាឌតឹឃចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

១៑ អកិឆម្មកាឌតឹឃចណ្ណតា

១លិ៍៣៑ អកិឆម្មកាឌតឹសេឃ “កចឆ្ចា កិក្ខូ កាសេឃ កាឃាត្បុបស្សី ចិហសេតិ? ខ្ពឆ កិក្ខូ ឃម្ហិ សមសេឃ...សេប... ឥត្ថាកិជ្ឈា កាសេឃ កាឃាត្បុបស្សី, ឃា ពម្ហិ សមសេឃ សតី”តិអាឌិតា អាកាមតចសេត ចិសេសសិតាតិ សតិបដ្ឋាតាតិ បុក្កលេ ឆសេបត្វា សេឝសេត្វា បុត “ពត្ថ កពមំ សតិបដ្ឋាតំ? ខ្ពឆ កិក្ខូ ឃម្ហិ សមសេឃ...សេប... ឥត្ថាកិជ្ឈា...សេប... ឃា ពម្ហិ សមសេឃ សតី”តិអាឌិតា បុក្កលំ អភាមសិត្វា អាកាមចិសេសសតច្ចា អកត្វា ចត្យុកិច្ចសាឆសេកកសតិចសេត សុទ្ធិកសតិបដ្ឋាតតសេឃា ចុសេត្តាតិ អឃសេមត្ថ តឃច្ចសេឃ ចិសេសសេសា៑

អកិឆម្មកាឌតឹឃចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

សតិបដ្ឋាតចិកក្កចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ប៉ៈ នយួប្បសាតចិករេក្កា

១ៈ ឃុត្តត្តកាះតឹឃចល្លិតា

១៤០ៈ ការណប្បសាតាតិ “អត្យប្បត្តុបិបកាត្យប្បាគោដ៏អត្តា”តិ កហិតា តរេឆច រេត រេហាត្តិតិ ត៌ អត្តំ ឃារេឆត្តិរេឃចាតិ ឲតឃ្ស អត្តឃ្ស ឌីបរេកា នយួា-នរេដ្ឋាតិ ឃចាឆិរេប្បតត្តឃ្ស អត្យប្បត្តុបិបកាត្យប្បាគោដ៏រេតា ការណក្ខតា, បសាតការណក្ខតាតិ អរេត្តាៈ នយួានដ្ឋឃ្ស ដ្ឋបិឃរេឃាតិរេនាអត្តឌីបកត៌ នត្ថាឃ “ដ្ឋបិឃប្បសាតា រេឃាតិរេនាបសាតា”តិ ចុត្តំៈ បដិបត្តរេកាតិ កាចតឃត្យឃុរេត្តាៈ ក្យុំ រេឃារេកា បរេឃារេកា, បរេឃារេកាច បរេក្កូរេយា បរេឃាកបរេក្កូរេយាៈ ឲតាតឹតិ “ចាឃយតឹ”តិអាឌីតិ “អារេនចយារេតា ចាឃយតឹ”តិអាឌិតា រេឃារេឌតត្តាតិៈ

អត្យប្បត្តាតិ អចត្តត្តាត៌ អាបត្តាតត្តិ ក្យុិលដ្ឋារេយួណាឌិក្កហិតាចិក្លយ៉ិតានយួញ្ញតិត្យប្បត្តាត៌ៈ

១៤១ៈ ឆយួត្ថរេក្តាតិ តណ្យាឌិដ្ឋិឌីទិឃដ្ឋត្តា ចិឃ ត អរេញ្ញា ឆរេយួា, អឆ រេលា លត្តតិឃនការរេចា ឲចាតិ ឌរេឃ្សរេត្តា អាហ “នកាចដ្ឋរេត្តា”តិៈ តត្ត “រេឃា ការេយុ កាយដ្ឋរេក្តា”តិអាឌីឃុ (ឆៈ នៈ ១០១) តណ្យា លរេក្កាតិ ចុត្តាតិ រេចឌិតរេត្តា, “នរេត្តាច ត្យ រេលា, យាទិន, នយណ(ត្រាហូណា ឲកត្តចាគា ឲកត្តឃិលិ ឲកត្តលក្កា ឲកត្តអរេញ្ញានាតា”តិ (ឌីៈ តិៈ ១ៈ១៩៤) ឲត្ត ឌីដ្ឋិ, បយាគតិរេដ្ឋរេន “តិក្លិត្តលក្កតា តិក្លិត្តឆុរតា”តិ ឌីទិឃត្តិ ចរេល្លតិៈ

១៤៣ៈ ចាឃយតិឌីទិឃំ អារកតឹតិ បគ្គឃឃ្សបិ តិរេដ្ឋរេនា ឌីទិឃតិរេដ្ឋរេនារេឃចាតិ អឆិប្បារេឃតាហ “ឌីទិឃតិរេដ្ឋរេន”តិៈ

៣០៤ៈ នត្តាបុត្តាការេកតិ នត្តាយក្កាត៌ បុត្តាការេកៈ បុទិឃយ៉ិត្តិ “អត្យប្បត្តា រេឃ ក្យុនលិ ឆយួា អត្យប្បដ្ឋយារេតា អតត្តាឃ និចរេត្តឃ្យុ”ត្តិ ឲត្តាបិ “នយចឌិបឃ្សតាច ករេហតត្តា”តិ ចុត្តំ អដ្ឋកចាឃំ, ត៌ បត យក្កាត្យប្បត្តតាឃ កាចរេតា អត្យប្បដ្ឋយារេត ច តយ៉ុ ចដ្ឋាតត្តនិចត្តតរេតា ត ឃុត្តត្តិ បដិក្លិបតិៈ

យហត្តិការេចិ រេហាតិ, តយួា “នដ្ឋការេចត ឃចាទុចិ ចិត្តិត៌ ត នក្កា”តិ នរេឃ្ហត នហ ត តិក្លយ៉ិៈ អតិយត្តាតិ រេតាតិ តត្យ អតិយត្តាតឹតិ អរេត្តាៈ នត្តនយាបត្តិរេតា អញ្ញា នត្តយួតការណំ ពលចិ តត្តឹតិ “តរេតា បទិហឹតា នត្តយ៉ិត៌ ត នរេក្កាត្តិ”តិ អាហៈ ត ហិ យហារេដ្ឋយ៉ិ ត្រិរេត្ត ឃុត្តតត្ត នត្តារេទត៌ នរេក្កាត្តិតិៈ នយរេឆ ចត្តំ ឌរេឃ្សត្តា រេតត នយាតកតិកា ចិបឃ្សតា ចាតិ ព្ថយិតា អឆិប្បារេឃតាហ “ឲចិ ដ្ឋប្បត្តា នយចឌិបឃ្សតា...រេប... និចត្តត្តិ”តិៈ

ពត្ថ អតុប្បន្នាតន្តិ ឲត្ថ ពត្ថ ក្យចិឆាយ សម្បយុប្បឆាតកាឆាយ, ពត្ថ ចា បិញ្ញុត្តយំ “អតុប្បន្នាត”ន្តិ ឲពស្ស អយំ ចិតិច្ឆយោតិ អធិប្បាយោ។
ឲនពនឃចាពិ អតយពនក្ក សំសានន ក្កប្បន្នានឃច។

ក្យក្ករ យហាចត្តាតិ លត្តនក ក្យត្តាតិ អាកត្តកអាចាសិកកយិកអតុនយាគត កត្តក្ក បិណ្ឌចារិក អានញ្ញិក ននភាសត ឌត្តាឈនចច្ចក្យងិ អាចរិទិយាបញ្ញាយសទ្ធិចិហារិកអនត្តចាសិកចត្តាតិ ក្យក្ករ។ ពនតា អញ្ញាតិ បត កកាធិ ពឌ្ឍីឃកយុកតាឌិកានល បរិទិចាសិកាឌិកានល ច ចរិពត្តាតិ ក្ខាឃីពិ ល្យក្កកចត្តាតិពិ កធិតាតិ ឥដ្ឋត្តាតិ។ ត ហិ ពាតិ សញ្ញាស្យ អចត្តាស្យ ចរិពត្តាតិ, ពស្មា យហាចនត្ត អកលិតាតិ។ ពត្ថ “បរិទិចាសិកាតំ កិក្កូតំ ចត្តំ បញ្ញានបស្សាយី”ពិ អានកិត្វា “ត ក្កបសយ្យានគពត្តុំ…នប… ត លយាយំ ចក្កយនត្ត ចក្កនយ ចក្កយិពត្ត”ន្តិ (ក្ខុញ្ញអច។ លិ៩) ក្យត្តាតិ បកពនត្ត ចរិពត្តចត្តាចសាតាតិ លសក្ខិ, ពនតា បរិ “ត, កិក្កូនច, បរិទិចាសិនកត កិក្កូតា បរិទិចាសិកក្យឌ្ឍពនទត កិក្កូតា សទ្ធិ, យ្យលិឃបឌិកស្សតានហេត, យាតត្តានហេត, យាតត្តចារិនកត, អក្ខាតានហេត កិក្កូតា សទ្ធិ ឲកច្ឆនត្ត អាចានស ចត្តញ្ញ”ន្តិអាឌីតិ (ក្ខុញ្ញអច។ ប័៧) បកពនត្ត ចរិពនត្តហិ អតញ្ញាត្តា ចិស្ំ ចិស្ំ អកនលត្វា បរិទិចាសិកក្យឌ្ឍពរាឌីស្យ បុក្កលត្តនស្យ ចរិពត្តត្តា នពសំ ចនសត សយ្យិនល្ហត្វា ឲនកកំ កត្វា កនលពត្តាតិ បច្ចាពិ ឲកសត្តពិ ចត្តាតិ, ក្កនក្កូបតីឃកយុកពចនត្តស្យ ចត្តបញ្ញាបតចនសត ក្យត្តំ “ត បកពត្តស្ស កិក្កូនតា អកិចាគតំ បច្ចុជាតំ…នប… តហានត បិឌ្ឍិបរិកយុំ សាឌិពត្ត”ន្តិ (ក្ខុញ្ញអច។ លិ៥) ញ្ញាឆំ អកិចាគតាឌីតំ អស្សាឌិឃតំ ឲកំ, “ត បកពនត្តា កិក្កូ សីលចិបត្តិយា អតុទ្ធិនសពនត្តា”ពិអាឌីតិ (ក្ខុញ្ញអច។ ៥៧) ច ឥសាពិ ឲចំ ក្ខាឃីពិ នហាត្តិ។ ឲនពនស្វច កាតិចិ ពឌ្ឍីឃកយុកតាឌិចត្តាតិ, កាតិចិ បរិទិចាសិកាឌិចត្តាតីពិ អក្កហិពក្កហនលាត ក្ខាឃីពិចត្តត្តិ ឥដ្ឋត្តំ។

ញ្ញាឆ ចិបិកាតុកចតចនសត ពគានយុលំ, អចិបក្កចិបិកស្ស សញ្ញាឆា អចិកពត្តា កចិត្វា ចិកពយត្តចនសត កយុច្ចា “ក្យត្វា ចិកពុប្បត្ត”ន្តិ ក្យត្តំ, ត អដ្ឋសាលិតិយំ (ឆ។ ស។ អដ្ឋ។ ១) ចិឃ នឌ្ឍតាឌិចនសត អតុក្យត្វាបកពំ ឌចតំ, ក្កប្បឌ្ឍិត្វា តិទុឌ្ឍពាចនសត ក្យពាបកពសញ្ញាពំ នសសសញ្ញពច្ចា “ក្យពាបកពុប្បត្ត”ន្តិ, ពស្មា ញ្ញាឆ ឲ្យកាសកពុប្បត្តំ ចិបិកនយច ចគពិ, ត ពត្ថ ចិឃ កយុយ្យឹពិ។ អតុសឃិពកិនលសាពិ អប្បហីតា យនក្កត បហាពត្ត អធិនប្បពា។ នពភាហ “អពីពា ចា…នប… ត ចត្តត្តា”ពិ។ នពសញ្ញាអយ្យពទុនលាបយាឃ ចត្តយាតាឌិពា ត ចត្តត្តាពិ។

អាហពលីនទុនក្កូ ចិឃ តិយិត្តក្កាហចនសត អធិកពំ អានយុលំ, អតាហពលីនទុនក្កូ ចិឃ អចិក្កូយុទិពពាឃ អនត្តាកឆកិនលសំ អានយុលំ ឥដ្ឋត្តំ, តិយិត្តក្កាហកាចិក្កូយុទិពកិនលសា ចា បុក្កលិ អាហពាតាហពលីនទុក្កូសឌិសា។ បុរិយតនឃនតចាពិ អចិក្កូយុទិពុប្បនត្ត ចិឃ “ញ្ញាយស្មិ តាយ ផានត តុប្បឌ្ឍិស្សត្តិពិ ត ចត្តត្តា អសយ្យក្ឈាឌិពត្តា”ពិ នឃានឌត្វា ចិត្វានទពត្តុំ។

បិញ្ញុត្តយត្តិ បឌិសម្ភិទាបិញ្ញុត្តយំ (បឌិ។ ម។ ៧។១៧)។ យនក្កត បហីតកិនលសាតនយច ពិឆា តចត្តត្តពំ អបិកឌំ បិកឌំ កាពុំ អឌាពផលទុនក្កូ អាកនពា, អពីពាឌីតំ អប្បហីតពាគស្សតត្ថយ្យិ “ឌាពផលទុនក្កូត ឌីនបពត្ត”ន្តិ អាហ។ ពត្ថ ឃឆា អច្ឆិនត្ត ទុនក្កូ តិត្តាត្តិនហាតិ ផលិតិ លិនត្ត អតុប្បឌ្ឍយាតាតិ ត កគាធិ សសកាចាតិ អនហស្ំ នហាត្តិ កចិស្សត្តិ ចាពិ អពីពាឌិកានចត ត ចត្តត្តាតិ, ឲចំ យនក្កត បហីតកិនលសា ច ឥដ្ឋត្តា។ ឃឆា ច នលនគ អសពិ ផលិតិ ក្កប្បឌ្ឍិស្សត្តិ, សពិ ច តុប្បឌ្ឍិស្សត្តិពិ នលគស្ស សាត្តកពា, ឲចំ

មគ្គភាវនាយ ច សាត្ថកតា យោជេតព្វា។

សុត្តន្តភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១. បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា

៣១៧. បញ្ហាបុច្ឆកេ យំ វុត្តំ “វីរិយជេដ្ឋិកាយ បន អញ្ញស្ស វីរិយស្ស អភាវា ន វត្តព្វានិ មគ្គាធិបតីនីតិ វា ន មគ្គាធិបតីនីតិ វា”តិ, ឯត្ថ “មគ្គាធិបតីនី”តិ ន វត្តព្វតាយ ឯវ អញ្ញស្ស វីរិយស្ស អភាវតោ ការណន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ ឆន្ទស្ស បន ចិត្តស្ស វា នមគ្គភូតស្ស អធិបតិតោ តថា អភាវា “ន មគ្គាធិបតីនី”តិ ន វត្តព្វានីតិ វុត្តំ។ ឆន្ទចិត្តានំ វិយ នមគ្គភូតស្ស អញ្ញស្ស វីរិយាធិបតិតោ អភាវាតិ វា អធិប្បាយោ។ សម្មប្បធានានំ តថា មគ្គសង្ខាតអធិបតិភាវតោ វា “ន មគ្គាធិបតីនី”តិ នវត្តព្វតា វុត្តាតិ វេទិតព្វា។

បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សម្មប្បធានវិភង្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ង៎ ព្ពន្ទ្រិបាឥចិកន្ត្រា

១៎ ឋុព្ពត្តកាឌតឹយចណ្ហតា

៖ឲ្យ១៎ព្ពន្ទ្រិ-បទស្ស បធរយា ពព្វអទ្វោ, ទុ្វតិយោ ពរលាទ្វោ ថុទ្ទោ, បាឥ-បទស្ស ឲកោ ពរលាយចទ្វោ ថុទ្ទោ៎ បខ្ញិពន្ទាច ព្ពន្ទ្រិ ទុព្វា, ត ច ព្ពន្ទ្រិ បខ្ញិពន្ទា ច ព្ពន្ទ្រិ បខ្ញតពរលាត បាឥធត ឋយាតាឌិពរលា ហោតីតិ “បធរយតទ្វោត ព្ពន្ទ្រិ ឲច បាឥកា ព្ពន្ទ្រិបាឥកា”តិ ត ឋក្កា ចត្តុំ, តធា ព្ពន្ទ្រិកិរិយាពរលាត ឋារធតន្ទា ច ទុន្ទ្រិឋន្ទាតា ព្ពន្ទ្រិ បខ្ញតកិរិយាពរលាត បខ្ញិពន្ទាតិ ខ្ញុំតុំ ពរលាត់ ត អឋយាតាឌិពរលាតា ឋម្ពចតីតិ “ទុ្វតិយោតទ្វោត ព្ពន្ទ្រិយា បាឥកា ព្ពន្ទ្រិបាឥកា”តិ ច ត ឋក្កា ចត្តុំ, តស្មា បធរយតទ្វោត ព្ពន្ទ្រិយា បាឥកា ព្ពន្ទ្រិបាឥកា, ទុ្វតិយោតទ្វោត ព្ពន្ទ្រិ ឲច បាឥកា ព្ពន្ទ្រិបាឥកាតិ ឲចំ យោជតា យុជ្ជតិ៎

“លត្ថ្រិ រធ...រប... អឃំ ទុច្ចតិ លត្ថ្ងឋយាឌី”តិ ព្ពយាឃ បាឥព្ពយា លត្ថ្រាឌិបតិ ឋយាឌិ លត្ថ្ងឋយាឌីតិ អឌិបតិ-ឋទ្ធលិបំ ពព្វា ឋយារឋា ទុរទ្វាតិ ចិន្តាឃតិ, អឌិបតិ-ឋទ្ធតួទស្សតចរឋត បត “លត្ថ្រហេតុកោ លត្ថ្រាឌិកោ ចា ឋយាឌិ លត្ថ្ងឋយាឌី”តិ អដ្ឋពធាឃំ ទុព្វត្តិ រចឌិតព្ពំ៎ បឆាតក្ខតាតិ ឌីរិយក្ខតាតិ ពេឌិ ចឥត្តិ៎ ឋព្ហតឋព្ហាទាឌិតិចព្វតព្វតោ្យបឆាតក្កុហលត្តិ៎ អធ ចា ចំ ចំ ចិរឋឃំ ឋព្ហរទាតីតិ ឋព្ហារទា, ឋព្ហំ ឌីរិយំ៎ តព្វ ចព្យកិទ្ធុឋារធពរតោ អព្ហាស្ស តិចព្វតព្វំ បឆាតក្កុហលត្តិ បឆាតក្ខតា រឋដ្ឋក្ខតាតិ អទ្វោ៎ ចព្យាត្តិធស្ស បត ឌីរិយស្ស អឌិបេ្យតព្វា ពាហុចចតតិទ្ធរឋា ពរតោ៎ អឌិដ្ឋាតដ្ឋតាតិ ទុចិធព្វាឃបិ ព្ពន្ទ្រិយា អឌិដ្ឋាតទ្វោត៎ បាឥក្ខតត្តិ ព្ពយិតា ចិឃុំ ឋយាឋរយាឌតាចរឋត បត រយា ឋុទ្ទោ ព្ពន្ទ្រិបាឥទ្វោ បាឥ-បទស្ស ដ្ឋបិយព្វត់ ពរហព្វា យធាយុទ្វោ ថុទ្ទោ, រឋា ចក្ខុយាតាត់ បដ្ឋិលិកឋុព្ហកាពាត់ ពព្វពរលិទ្ធិកាចំ, ដ្ឋព្វទព្វាអកាឌតឹរយ ចា ថុទ្ទេហិ លត្ថ្រាឌីហិ ព្ពន្ទ្រិបាឥហិ ឋារធតន្ទាឃ ព្ពន្ទ្រិយា ពព្វិទ្ធិកាចំ, លត្ថ្រាឌីតព្វា ពរលិទ្ធិកាចំ ឋត្ថ្រាឃ ទុរទ្វាតិ រចឌិតន្ទា៎

ឌីរិឃិទ្ធិបាឥតិទ្ធរឋ “ឌីរិយឋយាឌិបឆាតឋព្ហារឋយត្ថ្រាពត”ត្តិ ខ្ញុំព្ពត្តុំ ឌីរិឃំ អាពត៎ តព្វ ឋុរិឃំ ឋយាឌិចិរឋឋត់ “ឌីរិយាឌិបតិ ឋយាឌិ ឌីរិយឋយាឌី”តិ, ទុ្វតិឃំ ឋយត្ថ្រាយដ្ឋធស្សត់៎ រទ្វរឃច ហិ ឋព្វព្វ ឋយត្ថ្រាយដ្ឋាតិ ឋយាឌិ បឆាតឋព្ហារទា ច, លត្ថ្រាឌរយា ឋយាឌិចិរឋឋតាតិ, បឆាតឋព្ហារទា បត បឆាតចចរតតចចិរឋឋិរតា, ត លត្ថ្រាឌីហិតិ ត ព្ពឆ ឌីរិយាឌិបតិតា បឆាតឋព្ហារស្ស ទុព្វា ហោតិ៎ ឌីរិយត្ថ្រា ឋយាឌិ ចិរឋរឋទ្វា ចិតរយច ឋយត្ថ្រាយដ្ឋចរឋត បឆាតឋព្ហារចចរតត ទុព្វត្តិ តាបិ ខ្ញុំហិ ឌីរិយេហិ ឋយត្ថ្រាពរយា ទុរទ្វា ហោតីតិ៎ យស្មា បត លត្ថ្រាឌីហិ ចិឋិរដ្ឋា ឋយាឌិ, តធា ចិឋិរដ្ឋរតច ច រពត ឋយ្យយុទ្វោ បឆាតឋព្ហារទា រឋឋធយ្យា ច, តស្មា ឋយាឌិចិរឋឋតាត់ ចរឋត ចព្វារទា ព្ពន្ទ្រិបាឥកា ទុព្វា៎ ចិរឋឋតកាចោ ច លត្ថ្រាឌីត់ ចំចំអចស្សយតចរឋត ហោតីតិ “លត្ថ្ងឋយាឌិ...រប... ព្ពន្ទ្រិបាឥ”ត្តិ ឲព្វ តិស្សយរទ្វាបិ បាឥ-ឋទ្ធ ដ្ឋបិយទ្វោត លត្ថ្រាឌីត់ ព្ពន្ទ្រិបាឥតា ទុព្វា ហោតិ៎ រពតរត ដ្ឋព្វទព្វាអកាឌតឹរយ “ចព្វារទា ព្ពន្ទ្រិបាឥកា លត្ថ្រិទ្ធិបាឥកា”តិអាឌិតា លត្ថ្រាឌីតរយច ព្ពន្ទ្រិបាឥតា ទុព្វា៎ បញ្ញុប្បត្តរព ច “ចព្វារទា ព្ពន្ទ្រិបាឥកា ព្ពឆ កិក្ខុ លត្ថ្ងឋយាឌី”តិអាឌិតាច (ចិភ៎ ៖៩៧) ដ្ឋរដ្ឋឋំ ពព្វាបិ ឋុត លត្ថ្រាឌីត់រយច កុឋលិឌិការចា ចិករទ្វាតិ៎ ដ្ឋបិឃិទ្ធិបាឥធស្សតព្វរយច ហិ

និស្សយិទ្ធិបាទស្ស តំ ពលំ, អញ្ញថា ចតុព្ពិធតា ន ហោតីតិ អយមេត្ថ បិណ្ឌវសេន អត្ថវិនិច្ឆយោ វេទិតព្ពោ។

៣៦៦។ រថធុរេតិ រថស្ស បុរតោ។ ហីនជាតិកោ ចណ្ឌាលោ ឧបដ្ឋានាទិគុណយោគេនាបិ សេនាបតិដ្ឋានាទីនិ ន លភតីតិ អាហ “ជាតិំ សោធេត្វា...បេ... ជាតិំ អបស្សយតី”តិ។ អយត្តតិយោតិ ហិតាហិតបត្តូនេ ន អវេហោ។

រដ្ឋបាលត្ថេរោ ឆន្ទេ សតិ កថំ នានុជានិស្សន្តីតិ សត្តបិ ភត្តានិ អភុញ្ជិត្វា មាតាបិតរោ អនុជានាបេត្វា បព្ពជិត្វា ឆន្ទមេវ អបស្សាយ លោកុត្តរធម្មំ និព្ពត្តេសីតិ អាហ “រដ្ឋបាលត្ថេរោ វិយា”តិ។

មោឃរាជត្ថេរោ វីមំសំ អបស្សយីតិ តស្ស ភគវា “សុញ្ញតោ លោកំ អវេក្ខស្សូ”តិ (សុ។ និ។ ១១១៩) សុញ្ញតាកថំ កថេសិ, បញ្ញានិស្សិតមានាតិក្កមត្ថាយ ទិក្ខត្តំ វុដ្ឋិតោ បញ្ញំ ភាវេសិ។ តត្ថ បុនប្បុនំ ឆន្ទុប្បាទនំ តោសនំ វិយ ហោតីតិ ឆន្ទស្ស ឧបដ្ឋានសទិសតា វុត្តា, ឆាយកាវតោ វីរិយស្ស សូរត្តសទិសតា, “ឆន្ទាធិបតិ រាជា”តិ (ធ។ ប។ អដ្ឋ។ ២។១៥០ ឧរគបត្តភាគរាជវត្ថុ) វចនតោ បុព្ពង្គមតា ចិត្តស្ស វិសិដ្ឋជាតិសទិសតា។

អនេកទេសាតិ ឆន្ទាទិកេ តយោ តយោ ធម្មេ សម្បិណ្ឌេត្វា, ឥទ្ធិឥទ្ធិបាទេ អមិស្សេត្វា វា ភណន្តិ អត្ថោ។ តត្ថ ឆន្ទវីរិយាទយោ វិសេសេន ឥជ្ឈន្តិ ឯតាយាតិ ឥទ្ធីតិ វុច្ចន្តិ, ឥជ្ឈន្តីតិ ឥទ្ធីតិ អវិសេសេន សមាធិបធានសង្ខារាបីតិ។

ឆន្ទិទ្ធិបាទសមាធិទ្ធិបាទាទយោ វិសិដ្ឋា, បាទា សព្ពិទ្ធីនំ សាធារណត្តា អវិសិដ្ឋា, តស្មា វិសិដ្ឋេសុ ច បទេសំ អវត្វា អវិសិដ្ឋេ ច បទេសំ វត្វា យុត្តន្តិ ទស្សេតុំ សព្ពត្ថ “បាទេ បតិដ្ឋាតិបិ វត្វា វដ្ដតី”តិ អាហ។ តទេវាតិ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារឥទ្ធិបាទេសុ, ចតូសុ ឆន្ទាទិកេសុ វាតិ អត្ថោ។ “ឆន្ទវតោ កោ សមាធិ ន ឥជ្ឈិស្សតី”តិ សមាធិភាវនាមុខេន ភាវិតា សមាធិភាវិតា។

ឯត្ថ បនាតិ ឯកេកធាយំ អនេកធាតោ អភិន្នំ កត្វាតិ អត្ថោ។ យេ ហិ តយោ ធម្មា អនេកធាយំ ឥទ្ធិឥទ្ធិបាទភាវេន វុត្តា, តេ ឯវ ឯកេកធាយំ ឥទ្ធីបិ ហោន្តិ ឥទ្ធិបាទាបិ, សេសា ឥទ្ធិបាទា ឯវាតិ ឯវំ អភិន្នភាវំ ទស្សេន្តោ “ឆន្ទោ សមាធី”តិអាទិមាហ។ ឥមេ ហិ តយោ...បេ... ន វិនា, តស្មា សេសា សម្បយុត្តកា ចត្តារោ ខន្ធា តេសំ តិណ្ណំ ឥជ្ឈនេន ឥទ្ធិ នាម ភវេយ្យុំ, ន អត្តនោ សភាវេនាតិ តេ ឥទ្ធិបាទា ឯវ ហោន្តិ, ន ឥទ្ធីតិ ឯវមិទំ បុរិមស្ស ការណភាវេន វុត្តន្តិ វេទិតព្ពំ។ អថ វា តិណ្ណំ ឥទ្ធិតា ឥទ្ធិបាទតា ច វុត្តា, សេសានញ្ច ឥទ្ធិបាទតាវ, តំ សន្ធាយ សាធេតុំ “ឥមេ ហិ តយោ...បេ... ន វិនា”តិ អាហ។ តេន យស្មា ឥជ្ឈន្តិ, តស្មា ឥទ្ធិ។ ឥជ្ឈមានា ច យស្មា សម្បយុត្តកេហិ សហេវ ឥជ្ឈន្តិ, ន វិនា, តស្មា សម្បយុត្តកា ឥទ្ធិបាទា, តទន្តោគធត្តា បន តេ តយោ ធម្មា ឥទ្ធិបាទាបិ ហោន្តីតិ ទស្សេតិ។ សម្បយុត្តកានម្បិ បន លព្ភតិ ឥទ្ធិភាវបរិយាយោ អត្ថីតិ ទស្សេតុំ “សម្បយុត្តកា បនា”តិអាទិមាហ។ ចតូសុ ខន្ធេសុ ឯកទេសស្ស ឥទ្ធិតា, ចតូសុបិ “ឥទ្ធិយា បាទោ ឥទ្ធិបាទោ”តិ ឥមិនា អត្ថេន ឥទ្ធិបាទតា, បុនបិ ចតូសុ ខន្ធេសុ “ឥទ្ធិ ឯវ បាទោ ឥទ្ធិបាទោ”តិ ឥមិនា អត្ថេន ឥទ្ធិបាទតា ច ទស្សិតា, ន អញ្ញស្សាតិ កត្វា អាហ “ន អញ្ញស្ស កស្សចិ អធិវចន”ន្តិ។ ឥមិនា “ឥទ្ធិ នាម អធិប្បេតា”តិ ឥទំ វាទំ

បដិសេធេតិ៍

បដិលិកបុគ្គកាកាត៌ បដិលិកស្សច ច ញាណិញាណិបិឥតាចចត៌ អបុគ្គត្តិ ពច្ចា បុច្ឆតិ "ពេកតដ្ឋេត ញាណិ, ពេកតដ្ឋេត បិតេកា"តិ៍ បដិលិកេកា បុគ្គការកោ ចាតិ ចចតសេសោ៍ រូបិតយា ច រូបិយការចេតច អត្តនោ ផលស្ស បតិដ្ឋា ហោតីតិ អាហ "បតិដ្ឋាតដ្ឋេតច បិតេកា"តិ៍ លក្ខោយេច...បេ... ចិយំសាច ចិយំសិញ្ញាបិតេកាតិ ពធិតំ, តស្មា ត ចត្តារោ លគ្គា ញាណិយា សយាតកាលិកា តាតាក្ខលិកា ចា ញាណិបិតា, ឧដ្ឋេពក្ខតា បត លក្ខោឥយោ ឲច សត្តត្ត ញាណិបិតាតិ អយមេច តេសំ អដ្ឋពចាចវិយាត៌ អធិប្បាយោ៍ យុត្តត្តការដីកាយ ហិ អភិធម្មការដីកាយ ច សយាធិចិសេសតចសេត ឥស្សិតាត៌ រូបិយក្ខតាត៌ ញាណិបិតាត៌ បិពដពេលាត្តំ រុត្តរត្ថុអការដីកាយំ វុត្តត្តិ៍ ពេចីតិ វុត្តវចិហារចាសិតេធា ពិតេ៍

យុត្តត្តការដីកាយចណ្ណនា និដ្ឋិតា៍

១៍ អភិធម្មការដីកាយចណ្ណនា

៣៣៣៍ អភិធម្មការដីកាយ "ញាណិបិតេកាតិ តធាក្ខតស្ស ផស្សា...បេ... បក្កោហា អចិតេក្ខបិ"តិ (ចិក៍ ៣៣៧) ញាណិញាណិបិតត្វិតស្សតត្តំ បក្កាហាចិតេក្ខបិ វុត្តា, ចិត្តបញ្ញា ច សក្តិបិត្វាតិ៍ ចត្តារិ តយសហស្សាតិ ចិកត្តាតីតិ ញាណំ សាធិបតិចារាត៌ បរិបុណ្ណាត៌ អកាចា ចិចារេតព្ពា៍ ត ហិ អធិបតីត៌ អធិបតយោ ចិឌ្ឍត្តិ, ឲពេកស្មិំ បត ញាណិបិតតិដ្ឋេសេ ឲពេកោ អធិបតិចារោ លព្ភតីតិ សោត្វអស សោត្វអស តយសតាតិ លព្ភត្តិ៍

អភិធម្មការដីកាយចណ្ណនា និដ្ឋិតា៍

១៍ បញ្ហាបុច្ឆកចណ្ណនា

តត្ថ ច ចត្តារោបិ អធិបតយោ ឲពេក្ខលោ លព្ភត្តិ, អញ្ញមញ្ញស្ស បត អធិបតយោ ត កចត្តិ "ចត្តារោ ញាណិបិតា ត យក្កាធិបតិតោ"តិ វុត្តត្តា៍ ទាដបុគ្គាបយាបិ ហិ ឲតយត្តំ ជីបេតីតិ? ត, ឲពេក្ខលោ ឧតិយស្ស អធិបតិតោ អកាចតោ ឲច, "ត យក្កាធិបតិតោ"តិ វុត្តត្តា ទាដបុគ្គាបយា អធិបតិ ត ពតោត្តីតិ ញាយតេចត្តំ ជីបេតិ, ត អធិបតីត៌ សហកាចៈ តំ ពធំ ឌាតិតព្ពត្តិ? បដិក្ខិត្តត្តា៍ អធិបតិបច្ចយតិដ្ឋេសេ ហិ អដ្ឋពចាយំ (បដ្ឋា៍ អដ្ឋ៍ ០៍១) វុត្តា "ពស្មា បត យថា ហេតុបច្ចយតិដ្ឋេសេ 'ហេតុ ហេតុសម្បយុត្តកាត'ត្តិ វុត្តំ, ឲចមិធ 'អធិបតី អធិបតិសម្បយុត្តកាត'ត្តិ អចត្វា 'លក្ខាធិបតិ លក្ខសម្បយុត្តកាត'ត្តិអាទិតា តយេត ទេសតា ពតាតិ? ឲពេក្ខលោ អកាចតោ"តិ៍ សតិ ច ចតុត្ថំ អធិបតីត៌ សហកាចេ "អរិយមគ្គសមដ្ឋិស្ស ចិយំសាធិបតេយ្យំ មគ្គំ ការេចត្តស្សា"តិ ចិសេសត៌ ត ពត្តព្ពំ សិយា អចិយំសាធិបតិពស្ស មគ្គស្ស អកាចា៍ លក្ខាទីត៌ អញ្ញមញ្ញាធិបតិពលោការេច ច "ចិយំសំ ឥបេត្វា តំសម្បយុត្តា"តិអាទិតា លក្ខាទីត៌

វីរិយាធិបតិកត្តវចនំ ន វត្តព្ពំ សិយា។ យថា “ចត្តារោ អរិយមគ្គា សិយា មគ្គាធិបតិនោ, សិយា ន វត្តព្ពា មគ្គាធិបតិនោ”តិ (ធ។ ស។ ១៤២៩) ឯវមាទីហិបិ អធិបតីនំ សហភាវោ បដិក្ខិត្តោ ឯវាតិ។

បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ឥទ្ធិបាទវិភង្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១០. បោជ្ឈង្គវិភង្គោ

១. សុត្តន្តភាជនីយំ

បឋមនយវណ្ណនា

៣៩៩. បតិដ្ឋានាយូហនា ឱឃតរណសុត្តវណ្ណនាយំ (សំ. និ. អដ្ឋ. ១.១.១) –

“កិលេសវសេន បតិដ្ឋានំ, អភិសង្ខារវសេន អាយូហនា. តថា តណ្ហាទិដ្ឋីហិ បតិដ្ឋានំ, អវសេសកិលេសាភិសង្ខារេហិ អាយូហនា. តណ្ហាវសេន បតិដ្ឋានំ, ទិដ្ឋិវសេន អាយូហនា. សស្សតទិដ្ឋិយា បតិដ្ឋានំ, ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា អាយូហនា. លីនវសេន បតិដ្ឋានំ, ឧទ្ធច្ចវសេន អាយូហនា. កាមសុខានុយោគវសេន បតិដ្ឋានំ, អត្តកិលមថានុយោគវសេន អាយូហនា. សព្ពាកុសលាភិសង្ខារវសេន បតិដ្ឋានំ, សព្ពលោកិយកុសលាភិសង្ខារវសេន អាយូហនា”តិ –

វុត្តេសុ បការេសុ ទ្វន្ទ អន្តានំ វសេន វេទិតព្វា.

សម្មប្បវត្តេ ធម្មេ បដិសញ្ចិក្ខតិ, ឧបបត្តិតោ ឥក្ខតិ, តទាការោ ហុត្វា បវត្តតីតិ បដិសង្ខានលក្ខណោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ. ឯវញ្ច កត្វា “បដិសង្ខា សន្តិដ្ឋនា គហណេ មជ្ឈត្តតា”តិ ឧបេក្ខាកិច្ចាធិមត្តតាយ សង្ខារុបេក្ខា វុត្តា. អនុក្កមនិក្ខេប បយោជនំ បុរិមស្ស បុរិមស្ស បច្ឆិមបច្ឆិមការណភាវោ.

៤០០. ពលវតី ឯវ សតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោតិ កត្វា ពលវការណាធិប្បាយំ បញ្ញា គហិតា, ន យស្ស កស្សចិ សម្មោសាភាវសតិ, កុសលុប្បត្តិការណស្ស បន សរណំ សតីតិ ទស្សេន្តោ “វត្តំ វា”តិអាទិមាហ. វត្តមិទំ ធត្វាតិ “អហោ វត មេ ធម្មំ សុណេយ្យុំ, សុត្វា ច ធម្មំ បសីទេយ្យុំ, បសន្នា ច មេ បសន្នាការំ ករេយ្យុ”ន្តិ ឯវំចិត្តោ អហុត្វា “ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ...បេ... វិញ្ញូហិ, អហោ វត មេ ធម្មំ សុណេយ្យុំ, សុត្វា ច ធម្មំ អាជានេយ្យុំ, អាជានិត្វា ច បន តថត្តាយ បដិបជ្ជេយ្យុ”ន្តិ ធម្មសុធម្មតំ បដិច្ច ការុញ្ញំ អនុទ្ទយំ អនុកម្បំ ឧបាទាយ មហាកស្សបត្ថេរេន វិយ ការិតត្តំ អនេត្វា. វិមុត្តាយតនសីសេតិ “ន ហេវ ខោ សត្ថា, អបិច ខោ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ វិត្ថារេន បរេសំ ទេសេស្សាមី”តិ ឯវំ វិមុត្តិការណបធានភាវេ ឋត្វា. ចិរកតវត្តាទិវសេន តំសមុដ្ឋាបកោ អនុស្សរណា វុត្តា, កាយវចីវិញ្ញត្តិ ឯវ វា ពហុការិត-ភាសិតា កិរិយាភូតស្ស អនុស្សរណស្ស វិសយោតិ កត្វា អាហ “កាយវិញ្ញត្តិ...បេ... ភាសិត”ន្តិ.

បោជ្ឈង្គសមុដ្ឋាបកតា បុរិមានំ ឆន្នំ អត្ថតោ អត្ថតោ អនន្តរិកស្ស, បរេសំ សន្តានំ វា តំតំបរិយាយេន សមុដ្ឋាបនវសេន

យោជេតព្វា។ កាយលោកក្ខាយិកាតិ តណ្ហា វេទនាទយោ លទ្ធាតិ វត្តិ, បញ្ចកាយក្ខាយិកា ច នោកា វេទនាទយោ កាយាយិនំ, “សស្សតោ អត្តា ច លោកោ ចា”តិអាទិកា លោកក្ខាយិកកថា បវត្តា សស្សតុច្ឆេទវាទកោ នោកា វេទនាទយោ លោកាយិនំ, លោកធម្មា វា, វណ្ណាទិវសេន រូបវន្តា សំសារធនកោ នោកា វេទនាទយោ វណ្ណាយិនំ។ យក្ខស្ស បុគ្គលកាយត្តា បុគ្គលកាយ។

បឋមនយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ទុតិយនយវណ្ណនា

៤៦៨-៤៦៩។ អភិញ្ញេយ្យា ធម្មា នាម “សព្ពេ សត្តា អាហារដ្ឋិតិកា, ទ្វេ ធាតុយោ, តិស្សោ ធាតុយោ, ចត្តារិ អរិយសច្ចានិ, បញ្ច វិមុត្តាយតនានិ, ឆ អនុត្តរិយានិ, សត្ត និទ្ទសវត្ថូនិ, អដ្ឋ អភិភាយតនានិ, នវ អនុបុព្ពវិហារា, ទស និជ្ជរវត្ថូនី”តិ ឯវមាទយោ ធម្មា, “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញេយ្យ”ន្តិ (សំ។ និ។ ៤.៤៦) វុត្តា ធាតុយោ វា។ វានន្តិ វិនន្ធនំ កថានំ, កាយនំ វា បិយរូបសាតរូបេសុ។

វណ្ណំ អភិនន្ទតស្ស រូបន្តីទិយំ វិបស្សនាសហគតត្តិ ទេវិតព្វំ។ ឧត្តរោនាតិ “លោកិយលោកុត្តរមិស្សកា កថិតា”តិ ឧត្តាវតា។ លោកិយត្តិ វនន្តា ន កិលេសតីតិ កាយវិញ្ញាណត្តិសមុដ្ឋានកស្ស លោកិយត្តា អវេវាទតីយោតិ អត្ថោ។ អលព្ភ...បេ... បដិក្ខិត្តាតិ រូបវិវនេ អលព្ភមានំ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ រូបវិរាគ លព្ភមានាបិ អវិតក្កអវិចារា បីតិ បដិក្ខិត្តា, “បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ”តិ ន វុត្តាតិ អត្ថោ។ កាយាវវនេ វា អលព្ភមានំ អវិតក្កអវិចារំ បីតិំ រូបវិរាគ លព្ភមានកាន បីតិវេវិជ្ជង្គតា បដិក្ខិត្តា, អវិតក្កអវិចារេវា បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ន វុត្តាតិ អត្ថោ។

អញ្ញត្ថវិសេសាលត្តិ អញ្ញត្ថធម្មំ អភិនិវិសិត្វា ឋនេវា វុច្ចតីតិ “អញ្ញត្ថវិសេសោល្លោ”តិ ឧត្តាតិ អធិប្បាយោ។ ន វានេវតព្វាតិ វិបស្សនាបិនេវាស កសិណាទីសុ នេនសុ សតិអាទីនំ និទ្ទេសកាលិយត្តា ន បដិក្ខិបិតព្វាតិ អត្ថោ។ អត្ថវេវត្តា បន វិបស្សនា វិយ នៅនិយា យក្ខស្ស អាសន្នការណំ ឋានំ ន ហោតិ, ន ច តថា ឧបត្តិកំ ការណំ, ន ច វិបស្សនាកិច្ចស្ស វិយ ឋានកិច្ចស្ស និដ្ឋានំ យក្កោតិ កត្វា ន វុត្តន្តិ។ តត្ថ កសិណជ្ឈានក្កហណេន តនាយត្តានិ អារុប្បានិបិ កហិតានីតិ ទដ្ឋព្វានិ។ អសុភជ្ឈានានិ អវិនិ អវិតក្កាវិចារស្ស អធិប្បេតត្តា។

ទុតិយនយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

តតិយនយវណ្ណនា

៤៧០-៤៧១។ តទង្គសមុច្ឆេទនិស្សរណវិវេកនិស្សិតំ វត្វា បដិប្បស្សទ្ធិវិវេកនិស្សិតស្ស អវចនំ “សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតី”តិអាទិនា

(សំ។ និ។ ៤។១៨២; វិភ។ ៤៦១) ឥធ ភាវេតព្វាតិ ពោជ្ឈង្គាតិ វុត្តត្តា។ ភាវិតពោជ្ឈង្គស្ស ហិ សច្ឆិកាតព្វា ផលពោជ្ឈង្គា អភិធម្មភាជនីយេ វុត្តាតិ។ វោស្សគ្គ-សទ្ទោ បរិច្ចាគដ្ឋោ បក្ខន្ទនដ្ឋោ ចាតិ វោស្សគ្គស្ស ទុវិធតា វុត្តា។ យថាវុត្តេនាតិ តទង្គសមុច្ឆេទប្បការេន តន្និន្នភាវារម្មណករណប្បការេន ច។ បរិណាមេន្តំ វិបស្សនាក្ខណេ, បរិណាមិតំ មគ្គក្ខណេ។

តតិយនយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សុត្តន្តភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២។ អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា

៤៦២។ ឧបេក្ខនវសេនាតិ សភាវនិទ្ទេសំ ទស្សេតិ, ហាបនវឌ្ឍនេសុ ព្យាបារំ អកត្វា ឧបបត្តិតោ ឥក្ខនវសេនាតិ អត្ថោ។ លោកិយាបេក្ខនាយ អធិកា ឧបេក្ខា អជ្ឈុបេក្ខនាតិ អយមេត្ថ ឥធ លោកុត្តរា ឯវ អធិប្បេតាតិ យុត្តាតិ។

អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ពោជ្ឈង្គវិភង្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១១. មគ្គង្គវិភង្គោ

៣. អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា

៤៨០. អភិធម្មេ លោកុត្តរចិត្តភាជនីយេបិ "តស្មិំ ខោ បន សមយេ ចត្តារោ ខន្ធា ហោន្តិ...បេ... អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ហោតី"តិ (ធ. ស. ៣៣៧) វុត្តត្តា ឥធាបិ អភិធម្មភាជនីយេ អភិធម្មានុរូបំ ទេសនំ ករោន្តោ "អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ"តិ អរិយោបបទំ ន ករោតិ។

៤៨១. តស្មិំ សមយេតិ លោកិយកាលេ ឯតេសំ អតិរេកកិច្ចំ ទស្សេតិ។ វិរតុប្បាទនេន មិច្ឆាវាចាទីនិ បុគ្គលំ បជហាបេន្តីតិ សម្មាទិដ្ឋាទីនិ បញ្ច "ការាបកង្គានី"តិ វុត្តានិ។ សម្មាវាចាទិកិរិយា ហិ វិរតិ, តញ្ច ឯតានិ ការាបេន្តីតិ។ វិរតិវសេនាតិ វិរមណកិរិយាវសេន, ន ការាបកភាវេន កត្តុភាវេន វាតិ អត្ថោ។ ឥមំ...បេ... កិច្ចាតិរេកំ ទស្សេតុន្តិ លោកុត្តរក្ខណេបិ ឥមានេវ បញ្ច សម្មាវាចាទិត្តយស្ស ឯកក្ខណេ ការាបកានីតិ ទស្សេតុន្តិ អត្ថោ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកា ទស, តប្បច្ចយា អកុសលា ច ទសាតិ វីសតិ អកុសលបក្ខិយា, សម្មាទិដ្ឋិកា ទស, តប្បច្ចយា ច កុសលា ទសាតិ វីសតិ កុសលបក្ខិយា ច មហាចត្តារីសកសុត្តេ (ម. និ. ៣.១៣៦) វុត្តាតិ តស្ស ឯតំ នាមំ។

បុញ្ញភាគិយាតិ បុញ្ញកោដ្ឋាសេ ភវា, បុញ្ញាភិសង្ខារេកទេសភូតាតិ អត្ថោ។ ខន្ធោបធិំ វិបច្ចតិ, តត្ថ វា វិបច្ចតីតិ ឧបធិវេបក្កា។

បញ្ចង្គិកមគ្គំ ឧទ្ទិសិត្វា តត្ថ ឯកេកំ បុច្ឆិត្វា តស្ស តស្សេវ សមយវវត្ថានំ កត្វា វិស្សជ្ជនំ "បាដិយេក្កំ បុច្ឆិត្វា បាដិយេក្កំ វិស្សជ្ជិត"ន្តិ វុត្តំ។ សហ បន បុច្ឆិត្វា បញ្ចន្នម្បិ សមយវវត្ថានំ កត្វា វិស្សជ្ជនេ "តត្ថ កតមា សម្មាទិដ្ឋិ យា បញ្ញា"តិអាទិកោ បដិនិទ្ទេសោ ឯកតោ វិស្សជ្ជនបដិនិទ្ទេសត្តា ន បាដិយេក្កំ បុច្ឆាវិស្សជ្ជនំ នាម ហោតីតិ។ តត្ថ បញ្ចង្គិកវារេ ឯវ បាដិយេក្កំ បុច្ឆាវិស្សជ្ជនំ សម្មាទិដ្ឋាទីសុ ការាបកង្គេសុ ឯកេកស្សេវ ភាវនាយ មគ្គុប្បត្តិំ សន្ធាយ កតត្តា វេទិតព្វា។ វាចាទីនិ ហិ បុព្វសុទ្ធិយា សិជ្ឈន្តិ, ន មគ្គស្ស ឧបចារេនាតិ។

អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

មគ្គង្គវិភង្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១២. ឈានវិភង្គោ

១. សុត្តន្តភាជនីយំ

មាតិកាវណ្ណនា

៥០៨. ឈានស្ស បុព្វភាគករណីយសម្បទា បាតិមោក្ខសំវរាទិ. អសុភានុស្សតិយោ លោកុត្តរជ្ឈានានិ ច ឥតោ ពហិទ្ធា នត្ថីតិ សព្វប្បការ-គ្គហណំ ករោតិ, សុញ្ញា បរប្បវាទា សមណេហីតិ (ម. និ. ១.១៣៩; អ. និ. ៤.២៤១) វចនេន សមណភាវករបុព្វភាគករណីយសម្បទាសម្បន្នស្សបិ អភាវំ ទស្សេតិ. សិក្ខាបទេសុ នាមកាយាទិវសេន វុត្តេសុ វចនាតិក្កមវសេន សិក្ខិតព្វេសុ, អវីតិក្កមវិរតិចេតនាសង្ខាតេសុ វា សិក្ខាកោដ្ឋាសេសុ បរិបូរណវសេន សិក្ខិតព្វេសុ សា សា ភិក្ខុសិក្ខាទិកា សិក្ខាបទេកទេសភូតា សិក្ខិតព្វាតិ អាហ “សិក្ខាបទេសូតិ ឥមស្ស សិក្ខិតព្វធម្មបរិទីបន”ន្តិ.

សេត្តាសាទិវសេន ព្វតីរិតនសេត្តាសំ, តស្ស ច វណ្ណវាទិតំ, អលទ្ធា ច អបរិតស្សនំ, លទ្ធា ច អគធិតបរិភោគន្តិ ឯវំ ក្បេល ទស្សេតិ. ឈានភាវនាយ ការកោតិ បរិទីបនំ ការកភាវបរិទីបនំ. អនញ្ញាតត្តិអាទិនា សេនាសនស្ស បទេសំ, អប្បសទ្ទត្តិអាទិនា និរាទីនវំ, បដិសល្លានសារុប្បត្តិ អានិសំសំ ទីបេតីតិ អាហ “សេនាសនប្បភេទ...បេ... បរិទីបន”ន្តិ.

មាតិកាវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

និទ្ទេសវណ្ណនា

៥០៩. ការណេហិ ទិដ្ឋិ-សង្ខាតេហិ សាសនំ វុត្តន្តិ “ទិដ្ឋត្តា ទិដ្ឋី”តិអាទិ វុត្តំ. សភាវដ្ឋេនាតិ អវិបរីតដ្ឋេន. សិក្ខយមានោ កាយាទីនិ វិនេតិ, ន អញ្ញថាតិ អាហ “សិក្ខិតព្វដ្ឋេន វិនយោ”តិ, វិនយោ វា សិក្ខិតព្វាតិ សិក្ខាបទាតិ, លត្ថត្តំ សិក្ខិតព្វន្តិ វិនយោ វិយាតិ វិនយោតិ ទស្សេតិ. សត្ថុ អនុសាសនភូតំ សិក្ខិតព្វន្តិ អាហ “អនុសិដ្ឋិទានវសេនា”តិ.

សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយត្តាតិ សម្មាទិដ្ឋិយា បច្ចយត្តា. តិស្សោ ហិ សិក្ខា សិក្ខន្តស្ស សម្មាទិដ្ឋិ បរិបូរតីតិ. “តស្មាតិហ ត្វំ ភិក្ខុ អាទិមេវ វិសោធេហិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, កោ ចាទិ កុសលានំ ធម្មានំ? សីលញ្ច សុវិសុទ្ធំ ទិដ្ឋិ ច ឧជុកា”តិ (សំ. និ. ៥.៣៦៩) វចនតោ សម្មាទិដ្ឋិបុព្វង្គមំ សិក្ខត្តយំ. ឯតប្បិញ្ញ អតិច្ឆេយ ផលការណោបចារេហិ សិក្ខត្តយំ “ទិដ្ឋី”តិ វុត្តំ, កុសលធម្មេហិ វា អត្តនោ ឯកានេកភូតេហីតិ អធិប្បាយោ. ភាវេតា វិនយនកិរិយត្តា វិនយោ សិក្ខត្តយំ, តំ បន វិនយនំ ធម្មេនេវ អវិនយវការេន, ទេសនាធម្មេន វា បវត្តំ,

ត ចណ្ណាទិតាតិ “ឆយ្ចិតឃោ”តិ ចុត្តំ៉

អតចជ្ជឆយ្ចត្តិ បរេយាតចជ្ជតិន្តាតត្តំ, អក្យប្បចេតាចិយុត្តិអត្តំ ចា៉ ឆយេ្យ អភិឡេ្ឌាឃ្យាឌីសុ អភិឌាតតាទិការលាំ សិក្ខត្តឃត្តិ តំ “ឆយ្ចិតឃោ”តិ ចុត្តំ៉ “ត្តយិស្សា ត្តយស្មិ”ត្តិ បុតប្បុតំ ចុច្ចូយាតំ តិឃយការលាំ ហោតិ, ៩ច-សទ្ធលេិបិ ចា កេតាតិ អធិប្បាយោតាហ “តិឃយោ កេតា”តិ៉

៊១០៉ កិក្ខកេតិ អតឡ្ឆាេត្ត ក-ការេត បធំ ចង្ហិតត្តិ “កិក្ខតឆយ្ចាឃា”តិ អត្តយាហ៉ កិក្ខកេតិ បត បិេឆ កិក្ខតីតិ កិក្ខកេតិ អតេ្ធា៉ ឌល្លិកំ រឌយិស្សំ យលំ, អយិស្សំ យលយេច៉ កិត្តុបឌឆេរាតិ តិន្តាចតំ កិត្តុបឌឆេរ កិក្ខ-សទ្ធស្ស តិរុត្តហត្តា ចុត្តំ៉

ឃស្ស ភារេចតេន្តា បហាតេន្តា ច ឡូឆិ អចសិដ្ឋោ អត្តិ, សោ ឡូឆិសោ, អរហា បត តឥភាចា ឡូឆិរហិតាតិ “អតោឆិសោ កិលេសាតំ បហាតា កិក្ខ”តិ ចុតេ្ធា៉ ឡូឆិ-សទ្ធោ ចា ៩កេឌេស តិរុត្តហោតិ សន្តាយក្កា សន្តាកិលេសា ច អរហតា ភាចិតា បហីតា ច “ឡូឆី”តិ ត ចុច្ចត្តិ៉ បហាតាតិ ត្តឥឡូ តិន្តាចតំ គេឌតបរិឃាឃចសេត ចុត្តត្តិ ចេទិតន្តំ៉

សេកេ្ខាតិអាទិតា កិក្ខ-សទ្ទេត ចុច្ចូយាតំ អត្តំ ក្យាលចសេត ឥស្សេតិ, ហេដ្ឋា បត “សយន្តាឃ បដិន្តាឃា”តិ បន្តាឃតចសេត, “កិក្ខតី”តិអាទិតា តិន្តាចតចសេត ឥស្សិតោ៉

សេកេ្ខា កិក្ខតិ សត្ត សេក្ខា កថិតា, កិត្តុត្តា បិបកាតំ…បេ… កិក្ខតិ ពិលាសចោច កថិតោតិ ត្តធំ ត្វឃំ “សេកេ្ខាតិ បុថុជ្ជតកល្យាណកោត សទ្ធិំ សត្ត អរិឃា, កិត្តុត្តាតិ ត្តយិតា បត ចត្តារោ ចលដ្ឋោ”តិ ត្តយិតា ត្វឃេត ត សេយតិ, តទិធំ តិប្បរិឃាឃឥស្សតំ ចុត្តត្តិ ចេទិតន្តំ៉ “សេសដ្ឋោតសុ បុថុជ្ជតកល្យាណកាឥឃោ កថិតា”តិ ចុត្តំ, តតុ បដិន្តាឃ កិក្ខសីលេិបិ ចុតេ្ធាតិ? ចុតេ្ធា, ត បត ត្តឆាធិប្បេតោ សន្តាប្បការេន្តាតតិន្តាត្តកស្ស អធិប្បេតត្តា៉

ភាចតោ ចចតំ ក្ខុបសយុតាកយុករលាស្ស ការលាត្តា ឥាតំ, តឥត្សុ្ខបំ ឥាតារហំ, អត្ថតធាត្តិអត្សុ្សាចតំ ក្ខុប្បដិបិដិឃា ច អចុត្តត្តិ អតេ្ធា៉

៊១១៉ តិប្បរិឃាឃតោ សីលំ សយាឥាតចិរតិអចិតិក្កយតចិរតិភាចតោតិ អធិប្បាយោ៉ អតកិន្លាឌីតិ សន្តាឃ ចេតសិកសីលស្ស បរិឃាឃសីលតា ចុត្តា៉ តការចន្ទកិ ចត្តុចិជ្ជាចរិឃោតិ ចឥត្តិ៉ ចត្តាតិឆោ អាហារោ អសិតាឌីតិ, កក្កិតន្តាក្ខុជ្ជិតន្តាលេហិតន្តាចុតិតន្តាតិ ចា៉

បិតិយោក្ខសំចេត ក្ខុបតោ បិហិតិត្រ្តិឃោ ហោតិ តិល្ហំ សុចរិតាតំ ត្តត្រ្តិឃសំចរាហារត្តា, បិតិយោក្ខសំចរោ ចា ត្តត្រ្តិឃសំចរស្ស ក្ខុបតិស្សឃោ ហោតិ៉ ត្តតិ បិតិយោក្ខសំចេត បិហិតិត្រ្តិឃោ “បិតិយោក្ខសំចរសំចុតោ”តិ ចុតេ្ធា៉ ត្តយិតា អធិប្បាយោត “សំចុតោ”តិ

ᩑᨲᩔ ᨸᩥᩉᩥᨲᩥᨲ᩠ᨳᩥᨿᩮᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᨿᩣᩉ᩼ ᨸᩦᨲᩥᨿᩮᩣᨣᩮᨶ ᨧ ᨶᩥᨧᨿᩮᨶ ᨧᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨸᩦᨲᩥᨿᩮᩣᨣᨲᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩣ ᩈᩦᩃᩴ ᨠᩣᨿᩥᨠᩋᨵᩥᨲᩥᨠ᩠ᨠᨿᩣᨴᩥᨠ᩠ᨠᩉᨱᩮᨶ ᨣᩉᩥᨲᨲ᩠ᨲᩥ ᨮᨸᩥᨲᩣ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᩼ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩥᨿᩮᩣ ᨸᨶᩮᨲ᩠ᨳ ᩑᨠᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ᩼

᪓᪑᪒᩼ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᨿᩥᨻᩩᨴ᩠ᨵᩥᩃᩩᨴ᩠ᨵᨶ᩠ᨲᩥ ᨮᨸᩥᨲᩣ ᩋᨽᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᨿ᩠ᨿᩣ ᨧ ᨣᩉᩥᨲᩣᨲᩥ ᩈᨴ᩠ᨴᩣᨿᩣᩉ “ᨿᨲᩈᩣᨸᩥ ᩋᩣᩉᩁᨲᩥ ᩑᩅ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨲᩴ ᨴᩔᩮᨲᩩ”ᨶ᩠ᨲᩥ᩼ ᨲᨲ᩠ᨳᩮᨲᩥ ᨠᩣᨿᩥᨠᨧᩥᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᨴᩦᨶᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩔ ᩋᨶᩣᩉᩣᩁᩔ᩼ ᨠᩩᩈᩃᨴ᩠ᨵᨾ᩠ᨾᩈᩩᨴ᩠ᨵᨽᩣᩅᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᩋᩣᨸᨲ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᩼

ᩋᨶᩩᩁᩪᨸᩥᨿᩮᩣᨲᩥ ᩈᨩ᩠ᨫᩣᨿᩥᨠᩴ ᩅᩥᨴᩥᨲᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ᩼ ᨩᩣᨲᩥᨠᩣᩃᨲ᩠ᨲᩥ ᨠᩩᩈᩃᨲ᩠ᨲᩣᨴᩥᨲᩴ ᨠᩣᩃᩴ᩼ ᨴᨱ᩠ᨯᨠᩣᩃᨲ᩠ᨲᩥ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᨲ᩠ᨳᨠᩣᩃᨿᩣᩉ᩼ ᨶᩥᨲᩣᨿᨲ᩠ᨲᩥ ᩑᨲᩮᨲᩣᨲᩥ ᨶᩥᨲᩣᨶᩴ, ᩅᨱ᩠ᨱᩣᨴᩦ᩼

ᩈᨻ᩠ᨻᩣᩃᩥᨠᩮᨶ ᨸᩥᨿᩅᩣᨴᩦ “ᩅᩣᨴᩩ”ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᩅᩣᨴᩩᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩣᨶᩴ ᨮᨧ᩠ᨨᨲᩦᨲᩥ ᩅᩣᨴᩩᨠᩣᩁᩮᩣ, ᨲᩔ ᨽᩣᩅᩮᩣ ᩅᩣᨴᩩᨠᨿ᩠ᨿᨲᩣ᩼ ᨿᨣ᩠ᨣᩉᩔ ᩋᨸ᩠ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩣᨶᩴ ᨶᩣᨿ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᩉᩣᩁᩮᩉᩥ ᩋᨷ᩠ᨽᩩᨴ᩠ᨵᨲᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᩼ ᨸᩁᩥᨡᨭᨲᩥ ᨡᨱᩮᨲᩥ, ᩁᨠ᩠ᨡᨲᩥ ᩅᩣᨲᩥ ᨸᩁᩥᨡᨭᩮᩣ, ᩋᨳ ᩅᩣ ᨸᩁᩥᩅᩣᩁᨠ᩠ᨡᨲᩮᩣ ᨡᨭᩮᩣ ᩈᩮᩅᨠᩮᩣ ᨸᩁᩥᨡᨭᩮᩣ᩼

ᨡᨱ᩠ᨯᩣᨣᩣᩁᩥᨠᨠᨾ᩠ᨾᩴ ᨣᩥᩉᩦᨶᩴ ᨠᩁᩥᨿᨾᩣᨶᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩼ ᨸᩥᨱ᩠ᨯᨲ᩠ᨳᩴ ᨸᨭᩥᨸᩥᨱ᩠ᨯᨴᩣᨶᩴ, ᨸᩥᨱ᩠ᨯᩴ ᨴᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᨭᩥᨸᩥᨱ᩠ᨯᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ ᩅᩣ ᨸᩥᨱ᩠ᨯᨸᨭᩥᨸᩥᨱ᩠ᨯᩴ᩼ ᩈᨬ᩠ᨬᩩᨲ᩠ᨲᩣᨠᩣᩁᩮᨶᩮᨲᩥ ᨿᩮᨶ ᩋᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᩋᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩮᩣ ᩅᩥᨧᩣᩁᩮᩉᩥ ᩈᨬ᩠ᨬᩪᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᨶᩮᨲᩥ ᩅᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩴ, ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᩈᨲ᩠ᨳᩮᨠᩮ ᩅᩥᨿ ᨸᨭᩥᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ ᨠᩮᩅᩥ᩼

᪓᪑᪓᩼ ᨣᩣᩅᩮᩣ ᨧᩁᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳᩣᨲᩥ ᨣᩮᩣᨧᩁᩮᩣ, ᨣᩮᩣᨧᩁᩮᩣ ᩅᩥᨿᩣᨲᩥ ᨣᩮᩣᨧᩁᩮᩣ, ᩋᨽᩥᨱ᩠ᩉᨧᩁᩥᨲᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ᩼ ᨣᩣᩅᩮᩣ ᩅᩣ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨴᩦᨶᩥ ᩍᨶ᩠ᨴ᩠ᩁᩥᨿᩣᨶᩥ, ᨲᩮᩉᩥ ᨧᩁᩥᨲᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨣᩮᩣᨧᩁᩮᩣ᩼ ᩋᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨣᩮᩣᨧᩁᩮᩣ ᩋᨣᩮᩣᨧᩁᩮᩣᨲᩥ ᨲᨻ᩠ᨻᩥᨸᩁᩦᨲᩮᩣ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ “ᨣᩮᩣᨧᩁᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ᩼

ᩅᩣ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᩅᩥᨠᨸ᩠ᨸᨶᨲ᩠ᨳᩮᩣᨸᩥ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᩣᩉ “ᩅᩥᨠᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨶᩥᨵᩣᨶᩮᨠᨾᩦᨲᩥ ᩅᩣ”ᨲᩥ᩼

᪓᪑᪔᩼ ᩋᩅᩁᩣ ᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᩣ ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᩑᨲᩮᩈᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩅᩁᨾᨲ᩠ᨲᨠᩣᨶᩥ᩼ ᩈᩴᩅᩁᨠᩁᨱᩦᨿᩣᨶᩦᨲᩥ ᨠᩣᨿᩅᩣᨧᩣᩈᩴᩅᩁᩮᩉᩥ ᨠᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᨸᨭᩥᨠᨾ᩠ᨾᩣᨶᩥ, ᩅᩥᨠ᩠ᨡᩥᨸᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣᨶᩥ ᩅᩣ᩼ “ᨸᩩᨶ ᨶ ᩑᩅᩴ ᨠᩁᩥᩔᩣᨾᩦ”ᨲᩥ ᩅᩥᩁᨲᩥᨿᩣ ᩈᩴᩅᩁᩈᨲ᩠ᨲᩮᨶ, ᩍᨶ᩠ᨴ᩠ᩁᩥᨿᩈᩴᩅᩁᩮᨶᩮᩅ ᩅᩣ ᨠᩁᨱᩦᨿᩣᨶᩥ ᩈᩴᩅᩁᨠᩁᨱᩦᨿᩣᨶᩥ᩼ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᨴᩥᨭ᩠ᨮᨵᨾ᩠ᨾᩈᨶ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᨠᨽᩣᩅᩣᨶᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᨴᩥᨭ᩠ᨮᨵᨾ᩠ᨾᩅᩣᨶᩥ᩼ ᨿᨲᩔ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨾᩮᩅ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᨴᩥᨠᩴ᩼ ᨲᩮᩈᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲᩮᩣ “ᩅᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᨴᩥᨠᩴ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩮᨲᩴ᩼ ᨲᨲ᩠ᨳ “ᨴᩥᨭ᩠ᨮᨸ᩠ᨸᩣᨴᨠᩁᨱᩦᨿᩣᨶᩥ ᨿᨲᩥᨶᩣᩈᨸᨭᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩦ”ᨲᩥ ᩅᩅᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨸᩦᨲᩥᨿᩮᩣᨣᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᨲᩦᨲᨠᩣᩃᨶᩥᨿᩣᨲᩥ ᩋᨶᩣᨣᨲᨠᩣᩃᨶᩥᨿᩣᨲᩥ ᩅᩩᨭ᩠ᨮᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩦᨲᩥ ᩋᩣᨧᩁᩥᨿᩔ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᩼ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩥᩈᨴ᩠ᨴᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩣᨶᩩᩅᩣᨴᨸᩁᩣᨶᩩᩅᩣᨴᨴᨱ᩠ᨯᨽᨿᩣᨴᩥᨽᨿᩔ᩼

᪓᪑᪕᩼ “ᨮᩣᨶ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩ”ᨲᩥ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩ ᩑᩅ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩮᨲᩮᩣᨲᩥ ᩈᨴ᩠ᨴᩣᨿ “ᩈᩮᩈᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩ ᨸᨶ ᩋᨲ᩠ᨳᨴᩣᩁᩅᩈᩮᨶ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩ-ᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ”ᨲᩥ ᩋᩣᩉ᩼ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ ᨸᨶ ᩋᨣ᩠ᨣᨸᩁᩥᩈᩣᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᩈᨻ᩠ᨻᨬ᩠ᨬᩩᨲᨬ᩠ᨬᩣᨱᨲ᩠ᨲᨠᩣᨶᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾ᩠ᨸᩥ ᨸᩁᩥᩈᩣᨶᩴ ᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᨠᨲᩴ᩼ ᨣᩩᨱᨲᩮᩣ ᩅᩣ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩮᨲᩮᩣᨲᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᨸᩥ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩ

ព្ពាសាធិប្បេតាតិ ទដ្ឋព្ពា។ សព្ពេន សិក្ខាសមាទានេនាតិ ឯត្ថ យេន សមាទានេន សព្ពាបិ សិក្ខា សមាទិន្នា ហោន្តិ, តំ ឧភយម្បិ សព្ពសមាទានកិច្ចករត្តា សព្ពសមាទានំ នាម ហោតិ, អនេកេសុ បន ចត្តព្ពេច នត្ថិ។ សព្ពេន សិក្ខិតព្ពាការេនាតិ អវីតិក្កមនេនសាច្ឆជាតចិត្តចរណាទិអាការេន។ វីតិក្កមនចនេន សេនស្សបិ នីសេស្សនតាករណំ សន្ធាយ “កិន្តស្សបី”តិអាទិមាហ។

១៨៥។ អាចរិយេហិ ចិត្តបរិយោធនកាចនា ទាករិយានុយោគោតិ គត្វា អាហ “កាចន”ន្តិ។ សុប្បបរិក្ខាហកន្តិ “សុប្បបរិក្ខាហកំ នាម ព្ពដំ ព្ពេតា សុទ្ធា ព្ពេតា បទេច្ច នត្ថិ, អយមេតស្ស បច្ចយោ”តិអាទិនា បរិក្ខាហកំ។

១៩០-១៩១។ យុត្តាតិ អារទ្ធមានោ។ សាតច្ចំ នេបក្កញ្ច បចត្តមមានោ ទាករិយានុយោគំ អនុយុត្តា ហោតីតិ សម្ពន្ធ ទស្សេតិ។

១៩២។ លេកិកិយាមបិ...បេ... អាហាតិ ព្ពដំ ចិបស្សនាកាចនាម សតិបដ្ឋានាទយោ ឧកាម្បិ អារម្មណេ សហ នប្បចត្តន្តិ, បចត្តមានានិបិ ព្ពត្រៃមពលិនិ ពោជ្ឈង្គេស្វេច អន្តោគធានិ ហោន្តិ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គាវហោណន ហិ តទុបនិស្សយក្ខណំ សទ្ធិន្ទ្រិយំ សន្ធាពលញ្ច គហិតមេច ហោតិ “សទ្ធូបនិសំ បាមោជ្ជ”ន្តិ (សំ៉ និ៉ ១៉១១) វុត្តត្តា។ មគ្គង្គានិ បនេច្ច ចិបស្សនាក្ខណេ បចត្តន្តីតិ ព្ពមេចត្ថំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពា។

១៩៣។ សមត្តនេតា, សម្មា, សមំ ចា សាត្ថកានិបទានំ សម្មុតំ, តទេច សម្មុតញ្ញា។ ទេតាតិ សតិសម្បយុត្តត្តា ឧច វុទ្ធេស អវុត្តាបិ សតិ និទ្ទេស “សទេតា”តិ ព្ពមិនា វុត្តាតិ អធិប្បាយោ។

សាត្ថកានំ អកិក្កមានីនំ សម្មុតំនំ សាត្ថកសម្មុតញ្ញា។ ឧចំ សប្បាយសម្មុតញ្ញា។ អកិក្កមានីសុ បន កិក្ខាចារគោចរេ អញ្ញាត្វាបិ ច បចទេត្តសុ អចិនហិទេត គម្ភដ្ឋានសង្ខាទេត គោចរេ សម្មុតញ្ញា គោចរសម្មុតញ្ញា។ អកិក្កមានីសុ អសម្មុយ្ហនមេច សម្មុតញ្ញា អសម្មោហសម្មុតញ្ញា។

ធម្មកថាតិ ចចនការណាការណកថា ន កថិតព្ពា។ ចចនំ គទេរាមិ ឧច, តស្មា សុត្តចត្តា បដិចចនំ ទេមីតិ អត្ថោ។

គម្ភដ្ឋានសីសេនេចាតិ គម្ភដ្ឋានមុខេនេច, គម្ភដ្ឋានំ បធានំ កត្វា ឧចាតិ អត្ថោ។ តេន “បត្តម្បិ អនុមោទន”ន្តិអាទិនា ចក្ខមានំ គម្ភដ្ឋានំ, មធាបរិហរិមមានំ ចា អចិនហិត្វាតិ ទស្សេតិ។ “តស្មា”តិ ឧតស្ស “ធម្មកថា គថេតព្ពានេវាតិ ចទន្តី”តិ ឧទេតន សម្ពន្ធោ។ នយេតិ បទេកក្កាទិនយេ។

អចនេសសដ្ឋានេតិ យោគ្យអក្កហិតដ្ឋានេ។ ទានចព្ពមនមេចាតិ អធិដ្ឋាតព្ពីរិយាបធចនេនន វុត្តំ, ន ទោធនានិការេស អចស្សំ គត្តព្ពានិសព្ពាមបិ បដិក្កូបចនេន។

ថេរោ ទារុចីរិយោ –

“តស្មាតិហ តេ, ពាហិយ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ ទិដ្ឋេ ទិដ្ឋមត្តំ ភវិស្សតិ, សុតេ មុតេ វិញ្ញាតេ។ យតោ ខោ តេ, ពាហិយ, ទិដ្ឋេ ទិដ្ឋមត្តំ ភវិស្សតិ, សុតេ មុតេ វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតមត្តំ ភវិស្សតិ, តតោ ត្វំ, ពាហិយ, ន តេន, យតោ ត្វំ, ពាហិយ, ន តេន។ តតោ ត្វំ, ពាហិយ, ន តត្ថ, យតោ ត្វំ, ពាហិយ, ន តត្ថ។ តតោ ត្វំ, ពាហិយ, នេវិធ ន ហុរំ ន ឧភយមន្តរេន។ ឯសេវន្តោ ទុក្ខស្សា”តិ (ឧទា. ១០) –

ឯត្តកេន អរហត្តំ សច្ឆាកាសិ។

ខាណុអាទិបរិហរណត្ថំ, បតិដ្ឋិតបាទបរិហរណត្ថំ វា បស្សេន ហរណំ វីតិហរណន្តិ វទន្តិ។ យាវ បតិដ្ឋិតបាទោ, តាវ អាហរណំ អតិហរណំ, តតោ បរំ ហរណំ វីតិហរណន្តិ អយំ វា ឯតេសំ វិសេសោ។ អវីចិន្តិ និរន្តរំ។

បឋមជវនេនបិ...បេ... ន ហោតីតិ ឥទំ បញ្ចវិញ្ញាណវីថិយំ ឥត្ថិបុរិសោតិ រជ្ជនាទីនំ អភាវំ សន្ធាយ វុត្តំ។ តត្ថ ហិ អាវជ្ជនវោដ្ឋព្ពនានំ អយោនិសោ អាវជ្ជនវោដ្ឋព្ពនវសេន ឥដ្ឋេ ឥត្ថិរូបាទិម្ហិ លោភោ, អនិដ្ឋេ ច បដិឃោ ឧប្បជ្ជតិ។ មនោទ្វារេ បន ឥត្ថិបុរិសោតិ រជ្ជនាទិ ហោតិ, តស្ស បញ្ចទ្វារជវនំ មូលំ, យថាវុត្តំ វា សព្ពំ ភវង្គាទិ។ ឯវំ មនោទ្វារជវនស្ស មូលវសេន មូលបរិញ្ញា វុត្តា។ អាគន្តុកតាវកាលិកតា បន បញ្ចទ្វារជវនស្សេវ អបុព្ពាតិត្តរតាវសេន។ មហិសេយ្យា សីហព្យអាទីបេ វិជ្ជមានា ឯកា សប្បជាតីតិ វទន្តិ។ ចលន្តិ កម្បន្តិ។

អតិហរតីតិ យាវ មុខា អាហរតិ។ វីតិហរតីតិ តតោ យាវ កុច្ឆិ, តាវ ហរតិ, កុច្ឆិគតំ វា បស្សតោ ហរតិ។ អល្លត្តញ្ញ អនុបាលេតីតិ វាយុអាទីហិ អតិវិសោសនំ យថា ន ហោតិ, តថា បាលេតិ។ អាភុជតីតិ បរិយេសនជ្ឈោហរណជិណ្ណាជិណ្ណតាទិំ អាវជ្ជេតិ, វិជានាតីតិ អត្ថោ។ តំតំវិជាននិប្បាទកោយេវ ហិ បយោគោ “សម្មាបយោគោ”តិ វុត្តោតិ។ អថ វា “សម្មាបដិបត្តិមាគម្ម អព្ភន្តរេ អត្តា នាម កោចិ ភុជនកោ នត្ថី”តិអាទិនា វិជាននំ អាភុជនំ។

អដ្ឋានេតិ មនុស្សាមនុស្សបរិគ្គហិតេ អយុត្តេ ឋានេ ខេត្តទេវាយតនាទិកេ។ ទុដ្ឋតោ វេឡុនាឡិអាទិភយការណតោ។ តត្ថ ឋិតំ ឧទកំ។

គតេតិ គមនេតិ បុព្ពេ អភិក្កមបដិក្កមគ្គហណេន គមនេបិ បុរតោ បច្ឆតោ ច កាយស្ស អតិហរណំ វុត្តន្តិ ឥធ គមនេវ គហិតន្តិ វេទិតព្ពំ, ចង្កមាទោ វា ឯតេសំ វិសេសោ។

ឯត្តកេនាតិ កម្មដ្ឋានំ អវិស្សជ្ជេត្វា ចតុន្នំ ឥរិយាបថានំ បវត្តនវសេន គោចរសម្បជញ្ញំ ន បាកដំ ហោតីតិ អត្ថោ។ ឯវំ បន

សុត្តេ កប្បដ្ឋានំ អចិក្ខតំ ហោតីតិ ចក្កយតដ្ឋានតិសង្ខាសុ ឯវ បវត្តេ បរិគ្គហត្ថស្ស សុត្តេ បវត្តា អបិកាទៃ ហោន្តីតិ អត្ថោ។

កាយាទិកិរិយាយ វត្វា អាចជ្ជកិរិយាសម្បដ្ឋិតត្វា ច ឧបតំ, សព្ពម្បិ វា លក្ខារព្យវត្ត កិរិយាយ វបវត្ត ការ, ទុតិយព្យញ្ជនំ វចីសង្ខារចិរហា “ឥទ្ធិការេវា”តិ វុត្តំ។

៥១៩។ រូបិយដ្ឋានន្តិ ពុស្សាយនាតំ ចិយ រូបិយស្ស និក្ខេបោកាសស្ស កប្បដ្ឋានិកាបិយស្ស ឋានន្តិ អត្ថោ។ តេនេវ ហិ អត្ថំ ទស្សេតុំ “ឃោរបច”ន្តិ អាហាតិ។ ឃឹសំ ឆោចតីតិ ពុទ្ធានុសាសនំ ខុទ្ទស្សតំ ខាបយតិ, បិណ្ឌាបដិបត្តិហិ វា បក្លិត្ត អយសេរំ ឆោចតិ។

៥២៨។ ចិតយបរិយាយេន អតិត្ថាគតបរិទានេន អាកតំ។ សុត្តន្តបរិយាយេន អារញ្ញកនិក្ខេបនេ “បញ្ចាឆតុសតិកំ បច្ឆិម”ន្តិ អាកតំ អារញ្ញិកំ កិច្ចំ សន្ធាយ។ ន ហិ សោ ចិតយបរិយាយេន អរញ្ញំ វសតេវា “អារញ្ញកោ បន្តសេនាសនោ”តិ សុត្តេ វុត្តាតិ។

៥២០។ “និព្ពុត្ត”ន្តិបិ “នតីរញ្ញា”ន្តិបិ ឃំ វទន្តិ, តំ កត្វន្តិ អបញ្ញត្តបទេសេបិ ចិត្តគ្គនីតិវត្តនបទេសំ កត្វន្តិ ទស្សេតិ។

៥២១។ ការេត្វា ទស្សិតន្តិ ឯវេតន ការេតព្ពតំ អត្ថោ និទ្ទេសស្ស ការណំ ទស្សេតិ។

៥២២។ រហស្ស កិរិយា រហស្សំ, តំ អរហតិ តស្ស យោគ្គន្តិ រាហស្សេយ្យកំ។ ចិចិត្តា ហិ តន្និតាតិ។ រហសិ វា សាធុ រហស្សំ, តស្ស យោគ្គំ រាហស្សេយ្យកំ។

៥២៣។ បលិហិតោតិ សុដ្ឋុ ឆបិតោ។

៥២៤។ បរិគ្គហិតនិយ្យាតន្តិ បរិគ្គហិតនិយ្យាតនសកាចំ, កាយាទិសុ សុដ្ឋុ បវត្តិយា និយ្យាតនសកាវយុត្តន្តិ អត្ថោ។ កាយាទិបរិគ្គហណំ ខាណំ វា បរិគ្គហោ, តំ-សម្បយុត្តតាយ បរិគ្គហិតំ និយ្យាតក្ខតំ រូបដ្ឋានំ កត្វាតិ អត្ថោ។

៥៣១-៥៣២។ ចិការបត្តិយាតិ ចិត្តស្ស ចិការាបត្តិការេវនាតិ អត្ថោ។ សព្ពសង្គហិកវេសនាតិ សព្ពសង្ខារគតសព្ពកោឆសង្គហិកវេសន សព្ពសង្គហណញ្ច សម្បុរិន្នជព្យហានស្សបិ អធិប្បេតត្តា កតន្តិ វេទិតព្ពំ។

៥៣៩។ ពាធំសន្ធាយាតិ “ទេ្វ ឆយ្យា”តិ សន្ធាយ។ ឯកវចនេនន “ចិតយិទ្ធ”ន្តិ វុទ្ធិសិត្វាបិ និទ្ទេសេ “សន្តា”តិ វចនភេទោ, ពាហុវចនំ កតន្តិ អត្ថោ។ និទ្ទេសសន្តតាយាតិ វចនំ អគ្គសន្តតាយ, សភាវសន្តតាយ វា សន្តតានិវារណត្ថំ។

៨៨០។ ធិនយិទ្ធិវិការវិរហា តប្បដិបក្ខសញ្ញា អាវេណិកសញ្ញា នាម ហោតិ។ តេនេវ វុត្តំ “អយំ សញ្ញា អាវេណិកា ហោតី”តិ។

៨៨១។ “វត្តតា យុត្តតា”តិអាទីនិ, “អាវេណិកា ហោតី”តិអាទីនិ ច “វត្តតាតិអាទីនី”តិ វុត្តានិ។ អាទិ-សទ្ទេន វា ឋិតិយបិ និទ្ទេសបទានិ សង្គហេត្វា តត្ថ យានិ យេសំ វេវចនានិ, តានេវ សន្ធាយ “អញ្ញមញ្ញវេវចនានី”តិ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ បដិយុត្តាតោតិ ឯតេន សារម្ភំ អកិច្ចំ ទិស្សតិ។ និរាវរណា ហុត្វា អារុហតិ សម្បជានាតីតិ និរាវរណារម្ភកា, តំសភាវត្តា វិវដិ។

៨៨៩។ “វិការេ នុ ខោ, ន នុ ខោ”តិ អនិច្ឆយតាយ កតចតុព្ពិធារម្មណោ វិប្បដិសារោ ចតុព្ពិធារោ ការណវោហារេន វុត្តោតិ ទដ្ឋព្ពោ។

៨៩១។ កិលិស្សន្តីតិ កិលេសវត្ថូតិ អត្ថោ វទន្តិ, សទេវការេន សមយេន វា កិលិស្សន្តិ។ ន ហិ តេ ឧប្បជ្ជយានា កិលេសសហិតា ឧប្បជ្ជន្តីតិ។

៨៩៣។ ឥមេនេវ ច និក្ខេ “ឧបេតោ ហោតី”តិអាទិ តត្ថ តត្ថ វុត្តមេវ។

៨៩៩។ និទ្ទេសវសេនាតិ “តត្ថ កតមា ឧបេក្ខា? យា ឧបេក្ខា”តិអាទិនិទ្ទេសវសេន។ “ឥមាយ ឧបេក្ខាយ ឧបេតោ ហោតី”តិអាទិ បដិនិទ្ទេសវសេនាតិ វទន្តិ។ “តត្ថ កតមា...បេ... ឥមាយ ឧបេក្ខាយ ឧបេតោ ហោតី”តិ ឯតេន បុគ្គលោ និទ្ទិដ្ឋោ ហោតិ, “សមុបេតោ”តិអាទិនា បដិនិទ្ទិដ្ឋោ។ យាវ ច “សមន្នាគតោ”តិ បទំ, តាវ និទ្ទិដ្ឋោ, “តេន វុច្ចតិ ឧបេក្ខកោ”តិ ឥមិនា បដិនិទ្ទិដ្ឋោតិ តេសំ វសេន និទ្ទេសបដិនិទ្ទេសា យោជេតព្ពា។ បការេនាតិ ឧបេក្ខាយ “ឧបេក្ខតា”តិអាទិធម្មប្បការេន “ឧបេតោ សមុបេតោ”តិអាទិបុគ្គលប្បការេន ច ឧបេក្ខកសទ្ទស្ស អត្ថំ ទស្សេត្វា បដ្ឋបេន្តិ។ “ឧបេក្ខា”តិ ឯតស្ស អត្ថស្ស “ឧបេក្ខតា”តិ ការណំ។ ឧបេក្ខតាវសេន ហិ ឧបេក្ខាតិ។ តថា “ឧបេតោ សមុបេតោ”តិ ឯតេសំ “ឧបគតោ សមុបគតោ”តិ ការណន្តិ ឯវំ ធម្មបុគ្គលវសេន តស្ស តស្សត្ថស្ស ការណំ ទស្សេត្វា វិវរន្តិ, “ឧបេក្ខកោ”តិ ឥមស្សេវ វា អត្ថស្ស “ឥមាយ ឧបេក្ខាយ ឧបេតោ ហោតី”តិអាទិនា ការណំ ទស្សេត្វា។ “ឧបេក្ខតា អជ្ឈុបេក្ខតា សមុបេតោ”តិអាទិនា ធម្មញ្ញូនានំ វិភាគំ ទស្សេត្វា វិភជន្តិ។ ឧបេក្ខក-សទ្ទត្ថាកថាយ វា ឧបេក្ខាយ តស្សេវ ច ឧបេក្ខក-សទ្ទស្ស វិសុំ អត្ថវចនំ “យា ឧបេក្ខា ឧបេក្ខនា”តិអាទិនា, “ឥមាយ ឧបេក្ខាយ ឧបេតោ ហោតី”តិអាទិនា ច ធម្មញ្ញូនវិការោ។ សព្ពថា អញ្ញាតតា និក្កញ្ញាការេន, កេនចិ បការេន វិញ្ញាតេបិ និរវសេសបរិច្ឆិន្នាការេន វា កថិតាការេន វា។

៩០១។ ឧបរិក្ខយិប្បត្តិយាតិ ឥមំ “រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា”តិ ឯវំ យោជេតព្ពំ។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនាទីនិបិ វា អាកាសានញ្ចាយតនាទីនំ ឧបរិក្ខយិយោតិ សព្ពថាបិ ន ន យុជ្ជតិ។

៩១០។ វិញ្ញាណញ្ចាយតននិទ្ទេសេ “អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ តំយេវ អាកាសំ វិញ្ញាណេន ផុដំ មនសិ ករោតិ អនន្តំ ផរតិ, តេន វុច្ចតិ អនន្តំ វិញ្ញាណ”ន្តិ ឯត្ថ វិញ្ញាណេនាតិ ឧបយោគត្ថេ ករណវចនំ, តំយេវ អាកាសំ ផុដំ វិញ្ញាណំ មនសិ ករោតីតិ កិរ អដ្ឋកថាយំ វុត្តំ។

អយំ ចា ឲតស្ស អទេត្ថា – ហំទេយច អាកាសំ ឲុដំ ចិញ្ញាណំ ចិញ្ញាណញ្ចាយតនចិញ្ញាណេលាភ យតសិ កទេរាតីតិ៍ អយំ បតទេត្ថា ឃុទេត្តា – ហំទេយច អាកាសំ ចិញ្ញាណេលាភ ឲុដំ ទេតត ពហិតាកាទំ យតសិ កទេរាតិ, ឲចំ ហំ ចិញ្ញាណំ អតត្ថិ ឞទេតីតិ៍ យតៀអាកាសំ បឍយាទុប្បសយក្ខិ ចិញ្ញាណេលាភ អតត្ថិ ឞទេតិ, ហំ ឞទេណាកាទេសហិតទេយច ចិញ្ញាណំ យតសិកទេរាទេត្ថា ទុតិឃាទុប្បសយក្ខិ អតត្ថិ ឞទេតីតិ ចុច្ចតីតិ៍

៩២៨៍ ហំទេយច ចិញ្ញាណំ អការេចតីតិ ឃំ បុទេត្ត “អតត្ថិ ចិញ្ញាណ”ត្តិ យតសិ កហំ, ហំទេយចាតិ អទេត្ថ៍ តទេស្សច ហិ អាទេយ្យលក្ខហំ បឍទេយត ចិឃ ទុបតិមិត្ត ពហិទេឃតាទុទេប្សត អការេចតីតិ៍

តិទេថ្កសចណ្ហតា តិដ្ឋិតា៍

សុត្តត្តការងតឹយចណ្ហតា តិដ្ឋិតា៍

១៍ អភិធម្មការងតឹយចណ្ហតា

៩២៩៍ អភិធម្មការងតឹទេយ បច្ចាកតយងស្សទេត “បច្ចា ឥសាតាតឹ”តិ ឥ, “ពត្ថ កពយំ បឍយំ ឥសាត”ត្តិ ឥ អាឌិតា ឞ្ហដំ៍ ឞ្ហដាតំទេយច ចត្យត្ត បឍយពតិឃចត្យត្តបច្ចាយញ្ញាតាតំ ងស្សតទេតា, ទុតិឃទេស្សច ចិទេសសងស្សតទេតា ឥ៍

អភិធម្មការងតឹយចណ្ហតា តិដ្ឋិតា៍

១៍ បញ្ញុច្ឆកចណ្ហតា

៩៣០៍ ទេលាក្យុត្តទេរាបទេតត្ថាតិ ឲទេតស្ស តឹស្សឥសាទេតស្ស “ទេលាក្យុត្តទេរា សិឃា អប្បយាណាទេយ្យណា”តិ ឲចំ ទេកាដ្ឋាសិកា បត យក្កាទេល, ឞលកាទេល ចា ទេលាក្យុត្តទេក្ខតា ឲចាតិ អឌិប្បាទេឃា៍ បរិច្ឆិន្នកាសកសិណាទេលាកកសិណាតាបាតព្រាហ្មចិហាទេចត្យត្ថាតិ សត្តត្ថបាដកចត្យទេត្ថ សក្កហិតាតឹតិ ឥដ្ឋត្ថាតិ៍

ព្ហទ្ធបទេច្ចកព្ហទ្ធលឹណាសចា យក្កំ កាចឃិស្ស, ឞលំ សច្ឆិកាទិស្សតិ, កាទេចស្សត្តិ សច្ឆិកាទិស្សត្តីតិ ឥ ទេហដ្ឋិយយក្កឞលាតំ ចទេសត ចុត្តត្តិ ទេចឌិតត្ថា៍ ក្យុសលទេតា ទេតាទេសស្ស ហិ ចត្យទេត្ថស្ស អយំ កឆា បចត្ថា, ត ឥ ក្យុសលចត្យទេត្ថត អទេហត្តយក្កឞលាតិ ឥដ្ឋំ សទេក្កាតិ៍

“កិទិយទេតា ទេតាទេសត្ត”ត្តិ ឲត្ថ ទេលាក្យុត្តទេចត្យត្ថំ កិទិយំ តត្ថិតិ “ក្ខាងសត្ត”ត្តិ ចត្តត្ថំ, ក្យុសលទេតា ចា ទេតាទេសស្ស ទេសក្កឞលចត្យត្ថំ អទេត្តាកងំ កត្វា “កិទិយទេតា ទេតាទេសត្ត”ត្តិ អទេសក្កចត្យទេត្ថត សហ ចឥតីតិ ទេចឌិតត្ថា៍ សត្តត្ថបាដកទេច្ចត្ថ លឹណាសចាតំ ឃាតិ អភិញ្ញាឌីតិ សត្តិ, ទេតាសំ សទេត្តាសំ

បីតិកត្តា សប្បីតិកត្តំ វេទិតព្វំ. ន ហិ តេសំ វង្គំ អត្ថីតិ. បរិច្ឆិន្នាការសកបិណ្ឌវត្តាទីតិ វិយ វា នវត្តព្វតាយ សប្បីតិកសភាវត្តា សប្បីតិកតា វេទិតព្វា.

យេនាសង្ខារា នាយ សញ្ញាវេទនា, ចត្តារោបិ វា ខន្ធា. និមិត្តំ អារព្ភាតិ ឯត្ថ “និមិត្តំ និដ្ឋានដ្ឋា”តិ វត្តព្វំ.

“អជ្ឈត្តា ធម្មា អជ្ឈត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ១.១០.១២) ឯត្ថ “អជ្ឈត្តា ខន្ធា ឥទ្ធិវិធញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញាណស្ស យថាកម្មូបគញាណស្ស អនាគតំសញាណស្ស អាវជ្ជនាយ អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ វុត្តត្តា ន ចេតោបរិយញាណំ វិយ យថាកម្មូបគញាណំ បរសន្តានគតមេវ ជានាតិ, សសន្តានគតម្បិ បន អបិកដំ រូបំ ទិព្វចក្ខុ វិយ អបិកដំ កម្មំ វិភាវេតិ. តេនាហ “អត្តនោ កម្មជាននកាលេ”តិ.

បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

ឈានវិភង្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៣. អប្បមញ្ញាវិភង្គោ

១. សុត្តន្តភាជនីយវណ្ណនា

៦៤២. សព្ពធីតិ ទិសាទេសោធិនា អនោធិសោ ផរណំ វុត្តំ, សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តន្តិ សត្តោធិនា។ តេនាហ “អនោធិសោ ទស្សនត្ថ”ន្តិ។ តថា-សទ្ទោ ឥតិ-សទ្ទោ វា ន វុត្តោតិ “មេត្តាសហគតេន ចេតសា”តិ ឯតស្ស អនុវត្តកំ តំ ទ្វយំ តស្ស ផរណន្តរាទិដ្ឋានំ អដ្ឋានន្តិ កត្វា ន វុត្តំ, បុន “មេត្តាសហគតេន ចេតសា”តិ វុត្តន្តិ អត្ថោ។

៦៤៣. ហិរោត្តប្បានុបាលិតា មេត្តា ន បរិហាយតិ អាសន្នបច្ចត្ថស្ស រាគស្ស វិទូរស្ស ច វិបត្តិយា អនុប្បត្តិតោតិ អធិប្បាយោ។

៦៤៤. អធិមុច្ចិត្វាតិ សុដ្ឋុ បសារេត្វាតិ អត្ថោ។ តំ ទស្សេន្តោ “អធិកការេនា”តិអាទិមាហ, ពលវតា វា អធិមោក្ខេន អធិមុច្ចិត្វា។

៦៤៥. ហេដ្ឋា វុត្តនយេនាតិ “សព្ពេន សព្ពំ សព្ពថា សព្ព”ន្តិ ឯតេន “សព្ពេន និក្ខាសយាការេន សព្ពំ និក្ខំ, សព្ពេន និក្ខិតព្ពាការេន សព្ពំ និក្ខ”ន្តិ ច ឥមាតិវិភង្គេ (វិភ. អដ្ឋ. ៤១៦) អត្ថោ វុត្តោ។ ឥធ បន សព្ពេន អវសិតា អត្តភាវតាយ សព្ពសត្តយុត្តតាយ ច សព្ពំ លោកំ, សព្ពាវន្តិទិសាទិផរណាការេហិ សព្ពំ លោកន្តិ ច អត្ថោ យុជ្ជតិ។

៦៥០. បច្ចត្ថិកវិឃាតកេសតាតិ មេត្តាទីនំ អាសន្នទូរបច្ចត្ថិកានំ រាគព្យាបាទាទីនំ វិឃាតកេសតា ឯវំ អប្បមាណា, ឥមា អទោសាតិ ឥមា អទោសការោតិ អយំ វា តស្ស អត្ថោតិ។

៦៥២. និរយាទិ គតិ, ចណ្ឌាលាទិ កុលំ, អត្ថាទីនំ អលិខិតា ករោកោ។ អាទិ-សទ្ទេន ទុព្ពណ្ណតាទិ គហិតំ។

សុត្តន្តភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២. បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា

៦៩៩. យស្មិំ បន...បេ... ភាវិតាតិ យស្មិំ វិភង្គេ ភាវិតា លោកិយមហគ្គតមេវ ទស្សេន្តោ លក្ខណវិភង្គេហិ វិសេសេតីតិ ន អញ្ញត្ថ លោកុត្តរានិ អប្បមញ្ញានិ ភាវិតតា អនុញ្ញាតា ហោតិ។

បញ្ញាបុច្ឆកចល្ហភា និដ្ឋិតា

អប្បមញ្ញាទិកក្កចល្ហភា និដ្ឋិតា

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៣ˋ និក្លាបជចិករក្តា

១ˋ អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា

ល៉ិ០៦ˋបតិដ្ឋានដ្ឋេនាតិ នយេ្យយោគចរេនត ដ្ឋបតិស្សយចរេនត ច ឆ្លកាលករាចេត ឋិដ្ឋ ឬចឆ្ងកគិណ្ណភាតាលម្ពារេ បក្លិបិព្វា ឋឌ្ធិព្វា ពតា ឃុរា តាយˋ ឋច្ឆកាឌិឬបបឋតឃាឌិថខ៌លិដ្ឋ្ឋឃុឌ្ឋិកាឌិតាតាលម្ពារាត់ រឃា ចិរបរិចាឃិតា ឋេរឃំ តាយ, អាលចោតិ អទេ្វាˋ

ល៉ិ០៣ˋត់លយ្យឃុត្តត្តាតិ ចិរតិលយ្យឃុត្តត្តា, ចិរតិចេតតាលយ្យឃុត្តត្តា ចាˋ

កព្ទុបឆា ទុចាតិ អលន្តាឃាឆារលោឃ ឈាតាឌិកោដ្ឋារលឃ កព្ទុបឆកោដ្ឋាឃិកា ទុចាតិ អទេ្វាˋ ឃុរាបិតយ្យិ "ឃុរាបិត់, ភិក្លចេ, អារលចិត់...រប... តិរឃលំចព្ទតិក"ត្តិ (អˋ តិˋ ប៉ˋ៣០) ចិឃុំ កព្ទុបឆការចេត អាកតត្តិ ចឆត្តិˋ ទុចំ លតិ ទុកាឆល កព្ទុបឆា ឃិឃុំ, តល្ខាឃ្ស ឃឆាចុតេ្តរស្វច កព្ទុបឆេឃ ដ្ឋបការកព្ទុលកាកព្ទុចរេនត អត្មុបចោឃា ឌដ្ឋេន្តាˋ

លទិ្តត្តិឬរិឃារព្ទុលតា តឆាកហិតលន្តារារព្ទុលតាឃ ឌដ្ឋេន្តាˋ "បញ្ញា និក្លាបឌា បរិត្តារព្ទុលា"តិ ហិ ចុត្តំˋ "លន្តាបិ ហិ ទុតា ចិតិក្កុយិតន្តាចត្តុំ អារព្ទុលំ កព្ទា ចេរចេតតាហិ ទុច ចិរយត្តិ"តិ (ចិកˋ អដ្ឋˋ ល៉ិ០៣) ច ចក្លតីតិˋ

កោរុបឃឹលកោ បកតិកទ្ធោˋ កាកលិកឋព្ទុឃ្ស អព្វាឃាតិអាឌិ លោកចរេនត ឃុឃាកឆេត ចុត្តំˋ ឆោលចរេនត ឃុឃាកឆេត ច តិដ្ឋឋេ្យតេ្តា លឈ្ញ្ញូកឆោ កហិតោˋ ឆោលចរេនត បរឃ្ស ញ្ញូលតព្វាឃ ឃុឃាកឆេត បត តឃ្ស តឃ្ស ក្យាលចរេនត អប្យឃាចឌ្ឌយហាឃាចឌ្ឌតា ឃោរឌេតន្តា, ឋត្ថាឆិឋព្ទុញ្ញុលតិន្លាចរេនត ចˋ តិឃ្យក្កិឃឆាចរចិឌ្ឌាយឃិឌ្ឋិឃយា ឃាហត្តិកាលត្តិកោស្វច បចិលត្តិតិ ឝ្វ ទុច កហិតាˋ

បញ្ញាបិ កព្ទុបឆា ទុចាតិ ចេតតាលន្លាត់ បរិឃាឃឃឹល់ លន្លាឃ ចុត្តំ, ចិរតិឃឹល់ បត ឋក្កុកោដ្ឋាឃិកត្តិˋ តេឃំ បតាតិ លេលឃឹលិត់ˋ

ល៉ិ០៦ˋ"កោដ្ឋាលការចេតា"តិ ចុត្តំ, "បតិដ្ឋាតការចេតា"តិ បត ចត្តញ្ញាំˋ ទុត្ត បត និក្លាបឌចារេ បហឹតបញ្ញាកន្តដ្ឋាតឃ្ស អរហតោ ចិរយិតន្តាចេរឃ្ស លន្តាឆា អកាចា កិរិយោឃ ចិរតិយោ ត លត្តិតិ ត ដ្ឋដ្ឋជី, លេកា្លាត់ បត បហឹតបញ្ញាចេរតេ្តាបិ ត់លកាកតាឃ ចេរក្មុតាត់ អក្យុលលិត់ ចេរតិឌាតាត់ លោកាឌិតញ្ញា លត្តាចា ចិរតិត់ ដ្ឋប្យត្តិ ត ត កចិឃ្យតិˋ អក្យុលលយដ្ឋិតាតិ ច កាឃកព្ទាឌិតិ តេឃំ កាឃត្រូ្វរិតាឌិតិ ចេរារតច, តេហិ ច តេឃំ ចិរតិយោ ហោរត្តច, ឃតោ តថលក្មុតឃ្សបិ ដ្ឋបរិឋក្កុត្តឃឃ្ស អដ្ឋក្កិកតា ហោតិˋ និក្លាចារេ ច អការចេតន្តាតាឃ ថលឆព្ទាបិ ត និក្លិតន្តា, តាបិ និក្លិតនិក្លឃ្ស ដ្ឋប្យឌ្ឌយាតា កិរិឃឆព្ទាតិ ត ពោឆិ អញ្ញាកតា និក្លាតិ ដ្ឋដ្ឋជីˋ

អកិឆយុកាឌតឹឃចល្មតា តិ្ចិពា៍

១៍ បញ្ញាបុដ្ឋកាចល្មតា

លិ៍ឲ៖៍ សម្បត្តចិទតិចសេតាតិ សម្បេត្ត បច្ចុប្បេត្ត អារម្មេណ ឃឆាចិទយិតឃ្លេតា ចិទតិចសេតាតិ អេត្ថ៍

បញ្ញាបុដ្ឋកាចល្មតា តិ្ចិពា៍

សិក្ខាបទចិកក្ខចល្មតា តិ្ចិពា៍

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៥. បដិសម្ភិទាចិកេក្ខា

១. សុត្តន្តកាឌតិឃំ

១. សក្កហចាទេចណ្ហិតា

លិ៍១ប៉. ឧសេចតសេឃាតិ សេច្ឆេបត ឌេស្សេត្វា តេមេច តឃំ ចិត្វាទេតា ឌេស្សេតុំ “ឆម្មប្បកេឌស្ស ហិ”តិអាឌិយាហ. តិទ្ទិសបដិកាតប្បកេឌា តត្ថិសឃាតំ អត្វាឌិតំ បច្ចុយុប្បត្តាឌិកេឌេហិ កិត្តិត្វា ទេចឌិតត្ថា.

“ឃំ កិច្ចិ បច្ចុយសយុប្បត្ត”ត្តិ ឧទេតត សច្ចទេហតុឆម្មបច្ចយាកាទេចាទេសុ អាកតាតិ ទុក្ខាឌិតិ កហិតាតិ. សច្ចបច្ចយាកាទេចាទេសុ តិត្ថាតំ, បរិឃត្តិចាទេ កាសិតទេត្វា, អកិឆម្មកាឌតិទេឃ ចិបិទេកា កិរិឃច្ចាតិ ឧចំ បិញ្ញត្ថុឃំ ទុត្តាតទេមេច ចទេសត បច្ចា អត្វា ទេចឌិតត្ថា, តធា ឆម្មា ច.

ចិឌហតីតិ តិត្ថត្តកទេហតុអាឌិតំ សាឆាទេលំ តិត្ថាចតំ, តឌត្វំ បត ចិកាទេចតុយាហ “បចទេត្តតិ ទេចច បិទេបតិ ចា”តិ. ទេតសុ បុរិទេយា អទេត្វា យក្កចទេជ្ជសុ ឌដ្ឋទេត្ថា. កាសិតយ្យិ ហិ អចទេនាឆតចទេសត អត្វំ បចទេត្តតីតិ. យទេក្កា បត តិត្ថាតំ បិទេបតីតិ តស្មិំ បន្ធិទេយា.

ឆម្មតិទ្ទុត្តាកិលិទេបតិ ឧត្ត ឆម្ម-សទេក្ខា សកាចចាចទេកាតិ កត្វា អាហ “ឃា សកាចតិទ្ទុត្តិ”តិ, អចិបរិតតិទ្ទុត្តិតិ អទេត្វា. តស្សា អកិលិទេបតិ តស្សា តិទ្ទុត្តិឃា អចចតក្ខុតាឃ បត្តាត្តិឃា អកិលិទេបតិ ទេកចិ ចណ្ហឃត្តិ. ឧចំ សតិ បត្តាត្តិ អកិលបិតត្ថា , ត ចចតត្តិ អាបជ្ជតិ, ត ច ចចតទេតា អត្ថា អកិលបិតត្ថា ក្ខច្ចាទេតត្ថា អត្វិ, អធាបិ ចស្សាឌិចចទេតហិ ទេនាទេឆតត្ថា អកិលបិតត្ថា សិឃា, ឧចំ សតិ អត្វឆម្មចជ្ជ ទេតហិ ទេនាទេឆតត្ថា ត ចិជ្ជតីតិ ទេតសំ តិទ្ទុត្តិកាទេចា អាបជ្ជតិ. “ចទេស្សាតិ ច សកាចតិទ្ទុត្តិ, ចស្សំ ចស្សាតិ ត សកាចតិទ្ទុត្តិ”តិ ឌស្សិទេតាចាឃយទេត្វា, ត ច អចចតំ ឧចំបកាទេំ អត្វិ, តស្មា ចចតក្ខុតាឃ ឧច តស្សា សកាចតិទ្ទុត្តិឃា អកិលិទេប ក្ខច្ចាទេណាតិ អទេត្វា ឌដ្ឋទេត្ថា.

តំ សកាចតិទ្ទុត្តិ សក្ខំ អាទេម្មលំ កត្វា បច្ចទេចក្ខត្តស្ស តស្មិំ សកាចតិទ្ទុត្តាកិលិទេប បទេកឌកតំ ខាលំ តិទ្ទុត្តិបដិសម្ភិទាតិ ទុត្តត្តា តិទ្ទុត្តិសក្ខាទេម្មលាឃ ទេសាតចិត្តាលចិឆិឃា បទេទេតា យទេតាក្ខាទេទេ តិទ្ទុត្តិបដិសម្ភិទា បចត្តតីតិ ចឌត្តិ. “តិទ្ទុត្តិបដិសម្ភិទា បច្ចុប្បត្តាទេម្មលា”តិ ច ចចតំ សក្ខំ កទេហត្វា បន្ធា ខាតតំ សក្ខាឃ ទុត្តត្តិ. ឧចំ បត អត្ថាសិំ បច្ចុប្បត្តាទេម្មទេលា អត្ថា បច្ចុប្បត្តាទេម្មលត្តិ ទុត្តត្តិ អាបជ្ជតិ. ឃធា បត ឌិត្ថទេសាតខាលំ យតុស្សាយតុស្សាឌិសក្ខប្បកេឌតិន្ធឃស្ស បច្ចុយក្ខុតំ តំ តំ សក្ខចិកាចកំ, ឧចំ សកាចាសកាចតិទ្ទុត្តិតិន្ធឃស្ស បច្ចុយក្ខុតំ បច្ចុប្បត្តសកាចតិទ្ទុត្តិសក្ខាទេម្មលំ តំចិកាចកខាលំ តិទ្ទុត្តិបដិសម្ភិទាតិ ទុច្ចុយាទេត ត បិញ្ញត្ថុចិទេទាទេឆា ទេហាតិ. តំ សកាចតិទ្ទុត្តិ សក្ខំ អាទេម្មលំ កត្វា បច្ចទេចក្ខត្តស្សាតិ ច បច្ចុប្បត្តសក្ខាទេម្មលំ បច្ចទេចក្ខលំ បចត្តឃត្តស្សាតិ ត ត សក្កា ចត្តុំ. តយ្យិ ហិ ខាលំ សកាចតិទ្ទុត្តិ

ឋិការេចត្តិំយេច ចំចំសង្គបច្ចេចក្កលាតត្តំ ចំចំបកេកឥតិច្ឆយហេតុត្តា តិទ្ធិំ កិត្តិំ បដិចិដ្ឋត្តេយេច ប្បជ្ជតីតិ ច បកេកកាតយ្យំ ហោតីតិ៍
សកាចតិទ្ធិតិ យាកឆការសា អធិប្បេតាតិ តទេតា អដ្ឋា សក្កុងតាយាឌិសង្កំ សគ្គាយ "អដ្ឋា បតា"តិ អាហ៍ ឮជ្ជាតត្តិ តិបិតបទយាហ៍

កធិចំ អដ្ឋកថាយំ៍ ទោនិធិយល្ល-សទ្ធា បឈយាកិសម្បូឈ្ឍងាទេត ឯច ឥដ្ឋទេត្តា, ត យត្ថ កត្ថចិ ទោនិទ្ធក្កស្ស បតិដ្ឋិតដ្ឋាទេត៍ សុចល្លសលិកត្តិ
សេដ្ឋសលិកំ, ឆល្វេឥសតត្ថំ សលិកំ កេហេត្វាតិ អទេត្វា, ត បដិសម្ភិទាយំ ចិទេតត បចារិចំ, តស្មា បដិសម្ភិទាទេតា អទេត្ថាទេតច បកាទេរត
ឌាតិតត្តទេតា ត សក្កុងការសាឌាតតំ បដិសម្ភិទាកិច្ចត្តិ អធិប្បាទេយា៍

ត្ថជំ កធិតត្តិ យាកឆការសាយ សកាចតិទ្ធិតាទោបតត្ថំ ត្ថជំ ត្ថជាតិ ចត្តត្ថំ កធិតត្តិ អទេត្វា៍ លឌ្ឍត្តចារណ (ឌា៍ ៨៍១៩៍៥៍លិ៍ អាគទេយា)
-តិត្តិទេឌាតកាឌីសុ (ឌា៍ ៨៍៣៍លិ៍ ៦ អាគទេយា) តិទេច្ឆាទេតសុ ច យាកឆការសា ប្បស្សត្តា, ត ឌុដ្ឋកាឌិការសា សក្កុងំ ចា៍

តត្វាតិ យាកឆទេសសការសាសុ៍ ទេសសា បរិចត្តត្តិ ឯកទេត្តត កាលត្តទេរ អដ្ឋាថា ហោត្តិ ចិតស្សត្តិ ច៍ យាកឆា បត កត្វចិ កធាចិ បរិចត្តត្តិបិ
ត សព្វត្ថ សព្វទា សព្វថា ច បរិចត្តតិ, កប្បចិតាទេសបិ តិដ្ឋតិទេយថាតិ "អយទេយទេចកា ត បរិចត្តតី"តិ អាហ៍ បបទេស្ថាតិ ចិទាយតត្តិ
អទេត្វា៍ ព្យគ្គចចតទេយច ទេចតស្ស ចិសទេយា, ទេតទេតច "ទេតលទេក្កា ទេសតបច្ឆាទេកា"តិ កាធំ បុច្ឆិទេតា ចិទេត្វា គហបតិ "'កិំ ត្វ ខោ ឯវំ, ភន្តេ,
ភកវតា ភាសិត'ន្តិ? 'ឯវំ គហបតី'តិ៍ 'ទេតត ហិ, ភន្តេ, មុហុត្តំ អាគមេហិ, យាវស្ស អត្ថំ ទេបក្ខាមី'"តិ (សំ៍ តិ៍ ៣៍១៣លិ៍) អាហាតិ ចឥត្តិ៍

សព្វត្ថកទោលាត្តិ អត្វាឌីសុ ទោលាលំ៍ តញ្ញាសទេត្ថសុ ទេតសុ តីសុ ចត្សុបិ ចា បចត្តត្តា, កុសលកិរិយក្ខតាយ បដិភាតបដិសម្ភិទាយ
ឆឡូត្វភាចទេតា តីសុ ឯច ចា បចត្តត្តា "សព្វត្ថកទោលា"ន្តិ ចុត្តំ៍ ត្ថយាតិ ទោលាលាតិ ត្ថឥយត្វទេឌាតកាតីតិ សាត្វកាតំ បច្ចទេចក្កិតព្វត្តា
សទេត្ថា អទេត្វា ឯតស្សាតិបិ សព្វត្ថកំ, សព្វត្ថំ លិត្តត្តិ ចា៍ ទេសទេក្ក បចត្តា អរហត្តប្បត្តិយា ចិសគា ហោត្តីតិ ចឥត្តិ៍ បុព្វទេយាទេកា ចិយ បត
អរហត្តប្បត្តិ អរហទេតាបិ បដិសម្ភិទាចិសឥតាយ បច្ចទេយា ត ត ហោតីតិ បញ្ញាត្តុម្បិ យថាទេយាកំ
ទេសក្កាទេសក្កបដិសម្ភិទាចិសឥត្តការណតា ទេយាទេឌតត្តា៍

បុច្ឆាយ បរទេតា បចត្តា កថាតិ កត្វា អដ្ឋកថា "បរិបុច្ឆា"តិ ចុត្តា៍ បដិបត្តិំ បុទេរតត្ថំ យញ្ញាស្សត្តីតិ បដិបត្តិការុតាយ លិកំ ហីឡឯទេត្តត
សតសហស្សក្កឈ្ឈកាយ្យិ កល្ពលំ ចាសិយា ទោកាទេដ្ឋត្វា បរិកល្លកទេលំ យយា កចំ អាចជ្ជិត្វា លិកកាទេតា បរិយត្តិឆរា ឆឡូកធិកាច កចិត្វំ ត
យញ្ញាស្សត្តីតិ ចុត្តំ ហោតិ៍ ឯត្ថ ច ទេធទេរស្ស កច្ចប្បត្តិយា បុទេត្ត អចិសឥតំ ឥទេស្សត្វា អរហត្តប្បត្តស្ស បញ្ញាចិស្សជ្ជទេតត អរហត្តប្បត្តិយា
ចិសឥតា ឥស្សិតា៍ តិស្សទេត្វទេរា អតត្តំ ចុទេត្តា តិស្សទេត្វទេរា ឯចាតិ ចឥត្តិ៍

បទេកទេឥា តាយ យទេក្កហិ អធិកតាតំ បដិសម្ភិទាតំ បទេកឥកយតំ៍ អធិកទេយា ទេតហិ បដិលិទេកា, តស្មា ទេសា ទេលិកុត្តទេរា, បទេកទេឥា
កាយាចចទេរា ឥដ្ឋទេត្តា៍ ត បត តថាតិ យថា អធិកយស្ស ពលចបច្ចយោ ហោតិ, ត តថា បទេកឥស្សាតិ អទេត្វា៍ ត្ថឥាតិ បរិយត្តិយាឌីតំ
អធិកយស្ស ពលចបច្ចយត្តាភាចំ, បុព្វទេយាកស្ស ច ពលចបច្ចយត្តំ ឥទេស្សទេត្តា "បរិយត្តិសចតបរិបុច្ឆា ហិ"តិអាឌិយាហ៍ តត្ថ បដិសម្ភិទា

តាយ តត្ថីតិ បដិសង្ខាធិកយោ តត្ថីតិ អធិប្បាយោ។ ព្ទកាតិ ឃំ ចុត្តំ ហោតិ, តំ ឥស្សេត្វា “ព្ទយេ បតា”តិអាឌិយាហ។ បុព្ទយោកាធិកយា ហិ ខេ្វបិ ចិសេការលាតិ “បុព្ទយោកោ បកេឥស្ស ពលចបច្ចយោ ហោតី”តិ ចុត្តត្តិ។

សក្ខហចារចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

១។ សច្ចចារាឌិចណ្ណតា

លិ១៨៥។ ហេតុចារេ កាលត្តយេបិ ហេតុផលឆម្ពា “អត្ថា”តិ ចុត្តា, តេសច្ចា ហេតុឆម្ពា “ឆម្ពា”តិ, ឆម្ពចារេ ចេតេឃ្យចសេត អតីតាតច្ចា សក្ខហិតត្តា “ខ្វប្បត្តា សមុប្បត្តា”តិអាឌិ ត ចុត្តត្តិ អតីតបច្ចុប្បត្តា “អត្ថា”តិ ចុត្តា, តំតិព្ទត្តកា ច “ឆម្ពា”តិ ព្ទកេយតេសំ ខ្វិត្តប្បិ ចារាតំ តាតត្តំ។

សច្ចចារាឌិចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

សុត្តត្តកាឌតិឃចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

១។ អភិឆម្ពកាឌតិឃចណ្ណតា

លិ១៩៥។ អចុត្តត្តាតិ “តេសំ ចិបាកេ ញាណ”ត្តិ សាយព្ទេត ចត្ថា ចិសេសេត អចុត្តត្តាតិ អធិប្បាយោ។ ខុត្ថ ច កិរិយាតំ អចិបាកត្តា ឆម្ពការចោ ត ចុត្តាតិ។ ឃទិ ខុចំ ចិបាកា ត ហោត្តីតិ អត្ថការចោ ច ត ចត្តព្ទាតិ? ត, បច្ចយុប្បត្តត្តា។ ខុចច្ចោ កុសលាកុសលាតប្បិ អត្ថការចោ អាបជ្ជតីតិ។ តប្បដិសិទ្ធេ, ចិបាកស្ស បត បធាតហេតុតាយ បាកដត្តា ឆម្ពការចោច តេសំ ចុត្តា។ កិរិយាតំ បច្ចយត្តា ឆម្ពការចោ អាបជ្ជតីតិ ចេ? តាឃំ ចោទសា អប្បដិសិទ្ធត្តា, កម្ពផលសម្ពន្ធស្ស បត អហេតុត្តា ឆម្ពការចោ ត ចុត្តា។ អបិច “អឃំ ព្ទយស្ស បច្ចយោ, ព្ទធំ បច្ចយុប្បត្ត”ត្តិ ខុចំ ភេធំ អកត្ថា កោចលំ កុសលាកុសលេ ចិបាកកិរិយឆម្ពេ ច សកាចតោ បច្ចចេក្ខត្តស្ស ឆម្ពបដិសម្ភិតា អត្ថបដិសម្ភិតា ច ហោតីតិបិ តេសំ អត្ថឆម្ពតា ត ចុត្តាតិ ចេឌិតព្ទា។ កុសលាកុសលចារេសុ ច ឆម្ពបដិសម្ភិតា កុសលាកុសលាតំ បច្ចយកាចំ សត្តិចិសេសំ សតិប្បាទេតព្ទតំ បស្សត្តី តិប្បាទេតព្ទាបេក្ខា ហោតីតិ តំសម្ពន្ធេតច “តេសំ ចិបាកេ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិតា”តិ ចុត្តំ។ សកាចឥស្សតយត្តយេច បត អត្ថបដិសម្ភិតាឃ កិច្ចំ តិប្បត្តផលយត្តឥស្សតតាតិ តស្សា តិប្បាឥកាតបេក្ខត្តា ចិបាកចារេ “តេសំ ចិបច្ចតេក ញាណំ ឆម្ពបដិសម្ភិតា”តិ ត ចុត្តត្តិ ចេឌិតព្ទំ។

សកាចបញ្ញត្តិឃាតិ ត សត្តាឌិបញ្ញត្តិឃា, អចិបរីតបញ្ញត្តិឃា ចា។ ចោរេកត្ថាតិ លេយ៉ហំសឌតតសាគុការកាតាឌីហិ ចោរេកត្ថា។ បុត ឆម្ពស្សចេតឌាតិស្សឆាតិ អប្បស្សុតត្តា គុតិឃចារំ កាចេត្វា តចេឥច កាចស្សតីតិ អធិប្បាយោ។

លិ៖៤៉ ក្ខុយិជស្សភតត្តិ ៤ត្ត កាយាចធរា ទលិក្យត្តរា ធ ក្ខុយិ "ក្ខុយី"តិ ទចឌិតខ្ពា, ឌិត្តប្បាគា ចាតិ៉

អកិឆយុកាឌតឹយចណ្ហភា តិដ្ឋិតា៉

១៉ បញ្ញប្ធុកចណ្ហភា

លិ៖លិ៉ បច្ចយសមុប្បន្នគ្គា អត្តំ បច្ចយឆយុគ្គាតិ ចធទតហិ ទហតាឌិបច្ចយសមុប្បន្នាត់ ក្យសលិក្យសលទ្ធុបិតយ្បិ អត្តុបរិយាយំ, ទហតាឌិបច្ចយក្ខុតាត់ ឌិបិកកិរិយទ្ធុបិតយ្បិ ឆយុបរិយាយគ្គា ឌទស្សតិ៉ បឌិកាភបឌិសម្ពិគាយ កាយាចធទឌិបិកាទយុលតា យហក្កតាទយុលតា ធ បឌិសម្ពិគាទោកាលាទយុលទត្ត ត ឃុដ្ឋតិ បឌិសម្ពិគាទោកាលាត់ កាយាចធទទលិក្យត្តទក្យសទលស្ស កាយាចធទកិរិយាទលិក្យត្តទឌិបិទកស្ស ធ ក្ខុប្បត្តិទតា៉ សព្ពទោកាលាទយុលតាយ សតិ ឃុទដ្ឋឃ្យ, "ទយភ ទោទលាភ តាតិ ទោកាលាតិ ឌាភាតិ"តិ (ឌិក៉ លិ១៤) ចធភទតា បភ ត សព្ពទោកាលាទយុលតាតិ កឆយត្តិ៉ ស្សត្តក្តកាឌតឹទយ បភ "ទោទលាស្ស ទោកាលំ បឌិកាភបឌិសម្ពិគា"តិ អចិទសទសភ ធុត្តត្តា សព្ពទោកាលាទយុលតា សិយា៉ អកិឆយុកាឌតឹទយបិ ឌិត្តប្បាគចទសភ កឆត់ តិទចទសសកឆភត្តិ យឆាគស្សិតឌិសយចធភចទសភ "ទយភ ទោទលាភ តាតិ ទោកាលាតិ ឌាភាតិ"តិ យំ ធុត្តំ, តំ អញ្ញាទយុលតំ ត បឌិទសទឆតិតិ៉ យឆា ធ អត្តុបឌិសម្ពិគាឌិសយាត់ ត តិទចទសទសភ កឆត់ អកិឆយុកាឌតឹទយ, ៤ចំ បឌិកាភបឌិសម្ពិគាឌិសយស្សបឹតិ៉ ៤ចំ បឌិកាភបឌិសម្ពិគាយ សព្ពទោកាលឌិសយត្តា "តិស្សោ បឌិសម្ពិគា សិយា បរិត្តាទយុលា សិយា យហក្កតាទយុលា សិយា អប្បយាលាទយុលា"តិ (ឌិក៉ លិ៖៨) ធុត្តា៉

យឌិបិ "សិយា អត្តុបឌិសម្ពិគា ត យក្កាទយុលា"តិ (ឌិក៉ លិ៖៨) ចធភទតា អកិឆយុកាឌតឹទយ ធុត្តបឌិសម្ពិគាទស្ធុច បញ្ញប្ធុកភទយា បចទត្តា៉ ត ហិ យទក្កា បច្ចយុប្បទន្នា ត ទហាតិ, អកិឆយុកាឌតឹទយ ធ បឌិសម្ពិគាទោកាលឌិសយា ៤ច បឌិកាភបឌិសម្ពិគា ធុត្តាតិ ត តស្សា យហក្កតាទយុលតាតិ៉ ៤ចយបិ ទធ្ធុបិ ៤តា បិឡព្ពទយា ឌិទ្ធដ្ឋភ្តិ, តាស្ស ខាលចតរាយ ឆទ្ធា ព្ពតរាយ អឆិប្បាទយា យក្កិតទព្ពា៉ ក្យសលិក្យសលិត់ បភ បច្ចយុប្បន្នត្តបឌិទចទឆាបិ ក្យសលិក្យសលកាចបឌិទចឆឌិតិយុទត្តា ភត្តិតិ តិប្បរិយាយា តត្ត ឆយុបឌិសម្ពិគា ៤កត្តឆយុឌិសយត្តា, តឆា ឌិបិកកិរិយាត់ បច្ចយកាចបឌិទចទឆាបិ ឌិបិកកិរិយកាចបឌិទចឆឌិតិយុទត្តា ភត្តិតិ តិប្បរិយាយា តត្ត អត្តុបឌិសម្ពិគា ៤កត្តិកអត្តុឌិសយត្តា៉ កិច្ចិ បភ ទោកាលំ អប្បឌិកាភក្ខុតំ ភត្តិ ទោឃ្យប្បកាសភទតាតិ សព្ពុស្មិយ្បិ ទោទលា តិប្បរិយាយា បឌិកាភបឌិសម្ពិគា កឌិតំ អទហតិ៉ តិប្បរិយាយបឌិសម្ពិគាស្ស បញ្ញប្ធុកស្ស បចត្តិយំ ទធ្ធុបិ បិឡព្ពទយា ត ឌិទ្ធដ្ឋភ្តិ៉

សទ្ធាទយុលត្តា ខាហិទ្ធាទយុលាតិ ៤ត្ត បទស្ស អកិលិបសទ្ធាទយុលត្តាតិ កឌិតព្ពំ៉ ត ហិ សទ្ធាទយុលតា ខាហិទ្ធាទយុលតាយ កាទលំ សទ្ធស្ស អញ្ញត្តស្ស ធ សក្ខាចាតិ៉ អត្ថចត្តយាទតា ធ ទសា ៤ច សទ្ធាតិ ឌិទសសត់ ត កតត្តិ ឌដ្ឋព្ពំ៉

បញ្ញប្ធុកចណ្ហភា តិដ្ឋិតា៉

បដិសម្ភិទាចិកក្កចណ្ហតា តិដ្ឋិពា៍

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៩ៈ ខាលចិកន្ថា

១ៈ ឲក្កយាតិកាឌិចណ្ហតា

លិ៍៥១ៈ ឰក្កាសរដ្ឋេត សយ្យឃុត្តា ឆយ្ខ អារយុលឡ្ឋាបិ ខាលស្ស ចត្ឲ្ឲៈ ឃាឆាចកចត្ឲ្ឲចិកាចតាតិ ឝរហតាឌិអចិតរឆកប្បការចត្ឲ្ឲចិកាចតាៈ ឃឆា ឲក៌ ឝរហត្យ, តឆា ឲក៌ អឡ្ឋាយ្យឺតិ ហិ ករហតឡ្ឋា អចិតឆសាយឡ្ឋាឃុត្តិ ខាលារយុល៌ ឃាឆាចកចត្ឲ្ឲៈ ឃាឆាចរកឝ ចា អចិតឆសាយឡ្ឋាឝ ចត្ឲ្ឲចិកាចតា ឃាឆាចកចត្ឲ្ឲចិកាចតាៈ

ឝ្យកាត្សូរបហឹតិ ឝ្យកយាតិកាត្សូរបហឹតិ ចឝត្តិៈ ឰសាឝឝ្យកស្ស បឝ ឝ្យកយាតិក៌ អតិស្សាឃ ឝ្យត្តត្តា ឝ្យកកាចាត្សូរបហឹតិ ចត្តត្ឋាៈ ឲចំ តិកាត្សូរបហឹតិ ឲត្ឲាបិ ឌដ្ឋត្ឋាៈ ឰសាឝឝ្យរក បឝ អរត្ឲាតិ ឞល់, អរឝកត្ឲត្តា ឆាត្យសង្គាត់ ត់ ឌរឝតឹតិ អត្ឲឌាបិកា, ការលាកតា បឡ្ឋាៈ ឌាបិរតា ឌតិរតា អរត្ឲា ឲតិស្សាតិ ឌាបិតត្ឲា, ការលាបឡ្ឋាសឌិឹ ឞលប្យការសឝក្វតា ឞលសយ្យឃុត្តា បឡ្ឋាៈ

១០ៈ ឌសកយាតិកាចណ្ហតា

លិ៍៩០ៈ “ចតរស្សា រលា ឡ្ឋយា, សារិបុត្ត, រឃាតិរឃាៈ កតយា…រប… រឃា រលា យំ, សារិបុត្ត, ឲចំ ឌាឝ”ត្តិ (យៈ តិៈ ១ៈ១៥៍១) ចចរឝឝ ចត្យរឃាតិបរិច្ឆេឌកខាល៌ ឝ្យត្តិ, “តិរឃឡ្ឋាហំ, សារិបុត្ត, បឌាតាយឹ”តិអាឌិតា (យៈ តិៈ ១ៈ១៥៍១) បឡ្ឋាកតិបរិច្ឆេឌក៌ៈ “សំឃុត្តរក អាកតាតិ រតសត្តតិ ខាលាតិ, សត្តសត្តតិ ខាលាតឹ”តិ ឝ្យត្តិ, តត្ឲ បឝ តិឌាឝចរក្ក សត្តសត្តតិ អាកតាតិ ចត្យចត្តារឹសឡ្ឋា, រតសត្តតិ បឝ បដិសម្ភិតាយរក្ក ស្សតយឃាឌិតិ អាកតាតិ ឌិស្សត្តិ, ឝ សំឃុត្តរកតិៈ អឡ្ឋាតិបឹតិ ឲរតឝ ឡ្ឋឆ ឲកកាឌិចរសឝ ឝ្យត្តិ, អឡ្ឋាត្ឲ ច “បុឡ្ឋារត្ត ខាលា”ត្តិអាឌិតា, ព្រហ្មឌាលិឌឹស្ស ច “តឃិដំ តឆាករតា បឌាតាតិ ‘ឡ្ឋយាតិ ឌិដ្ឋិដ្ឋតាតិ ឲចំ កហិតាតឹ’តិ”អាឌិតា ឝ្យត្តិ អរឝកខាលាប្យរឝដំ សក្កហ្យាតិៈ ឃាឆាចបដិរចឆរតា សឃឡ្ឋា អកយ្យឹឃំ បុក្កលឡ្ឋា តំសយក្កិ រខារឃ្យស្ស អឆិតាលំ ករទាតឹតិ អាហ “អកយ្យឹឃរដ្ឋេត ដ្ឋបត្ឲ្ឋកររដ្ឋេត ចា”តិៈ

រសដ្ឋដ្ឋាត់ សត្ឋាត្យាត់ៈ បដិឌាឝឝចរសឝ សត្ឋាត្យាត់ អកិយុល់ កត្តត្តិ, អដ្ឋ ចា បរិសា ដ្ឋបសក្កយត្តិតិ អាសកា, ត្យត្តាៈ ឡ្ឋដំ បតាតិ ត្យត្តាត់ ឆាត់ សត្ឋាត្យាតរយច ចឌតិៈ តិដ្ឋយារតាចាតិ អចឌរត្តាបិ តិដ្ឋយារតាច បដិឌាតាតិ តាយាតិ អរត្ឲាៈ អដ្ឋស្ស បរិសាស្ស “អកិឌាតាយហំ, សារិបុត្ត, អរឝកសត់ លត្តិឃបរិសំ…រប… តត្រ ចត យំ កឃំ ចា សារឌ្ឈំ ចា ឰក្កយិស្សតីតិ តិយិត្តរយត់, សារិបុត្ត, ឝ សយត្យបស្សាយឹ”តិ (យៈ តិៈ ១ៈ១៥៍១) ចចរឝឝ ឌស្សិតអកយ្យឹឃខាលាឃុរត្តា ឌសតារលិហត្តិ អកឹតតាឌំ ឝឌតិៈ ឹហតាឌស្សរត្តឝ លត្តកចរក្ក អាករតឝៈ

“រឌចយត្យស្សាត់ ចត្យចក្ក ចត្តតឹ”តិ (អៈ តិៈ ៣ៈ១១) ស្សត្តររសឝ សប្យុរិស្សបស្សឃាឌិត់ ឞលសយ្យត្តិ បចត្តិ, បុរិយសប្យុរិស្សបស្សឃាឌិ

ឧបនិស្សាយ បណ្ឌិតសប្បុរិសូបស្សយាទីនំ សម្បត្តិ បវត្តិ ច វុត្តាតិ អាទិ-សទ្ទេន តត្ថ ច ចក្ក-សទ្ទស្ស គហណំ វេទិតព្វំ. បរិវេសនិដ្ឋត្តា អរហត្តមគ្គញាណំ បរិវេសនាតិ "ផលក្ខណេ ឧប្បន្នំ តាយា"តិ វុត្តំ. តេន បរិលទ្ធស្សបិ ទេសនាញាណស្ស កិច្ចនិប្ផត្តិបរស្ស ញាណភូមិទោន ហោតីតិ "អញ្ញាសិកោណ្ឌញ្ញស្ស សោតាបត្តិផលក្ខណេ បវត្តំ តាយា"តិ វុត្តំ. តតោ បរំ បន យាវ បរិនិព្ពានា ទេសនាញាណបវត្តិ តស្សេវ បវត្តិតស្ស ធម្មចក្កស្ស ឋានន្តិ វេទិតព្វំ, បវត្តិតចក្កស្ស ចក្កវត្តិនោ ចក្ករតនដ្ឋានំ វិយ.

សមាទិយន្តីតិ សមាទានានិ, តានិ បន សមាទិយិត្វា គហិតានិ ហោន្តីតិ អាហ "សមាទិយិត្វា គហិតានី"ន្តិ. កម្មំយេវ ច កម្មសមាទានន្តិ ឯតេន សមាទាន-សទ្ទស្ស អបុព្ពត្ថាភាវំ ទស្សេតិ យុត្តគត-សទ្ទេ គត-សទ្ទស្ស វិយ.

អគតិគាមិនីតិ និព្ពានគាមិនី. វុត្តញ្ហិ "និព្ពានញ្ចាហំ, សារិបុត្ត, បជានាមិ និព្ពានគាមិនិញ្ច បដិបទ"ន្តិ (ម. និ. ១.១៥៣).

ហានភាគិយធម្មន្តិ ហានភាគិយសភាវំ, កាមសហគតសញ្ញាទិធម្មំ វា. តំ ការណន្តិ បុនប្បុន គតាភិសង្ខារានំ.

"ឋានានី"តិ ឯតស្ស "ឋបិតា អត្ថក្កមេន វុត្តានីតិ វេទិតព្វានី"តិ ឋបិតា សហ យោជនា គាថាហិ. កិលេសាវរណំ ទស្សនាវរណាតិ កិលេសាវរណាភាវំ. កិលេសក្ខយានិយស្ស ហិ កិលេសាវរណំ អដ្ឋានំ, ទស្សនាវរណំ ឋានំ. អនិយតស្ស កិលេសាវរណំ ឋានំ, ទស្សនាវរណំ អដ្ឋានន្តិ. តត្ថ ទស្សនាវរណេន គហិតំ "អត្ថិ ទិន្ន"ន្តិអាទិកាយ សម្មាទិដ្ឋិយា ឋិតិ តត្ថិយមិតាយ ឋានាភាវស្ស អនិយតស្ស ឋានំ បស្សន្តេន ឋបិតា ញាណេន អនិយតានិយតានំ ឋានាដ្ឋានភូតោ កិលេសាវរណាទស្សនាវរណេ បស្សតិ ជានាតីតិ ឋបយិត្វា សារធម្មា អាហ "លោកិយសម្មាទិដ្ឋិឋិតិទស្សនតោ និយតមិច្ឆាទិដ្ឋិឋានាភាវទស្សនតោ ច"តិ. ឯត្ថ ច អនិយដ្ឋានទស្សនេន អនិយមំ ឧបនិ ភព្វបុគ្គលវេសនេន វិបាកាវរណាភាវទស្សនាទិកស្ស វគ្គិយានត្ថំ. ឋបិតា បន ញាណេន និដ្ឋានតោ បសទ្ធេន ឋានវសេន វុត្តន្តិ វេទិតព្វំ. ធាតុវេមត្តតាទស្សនតោតិ រាគាទីនំ អនិមត្តាទិវសេន តំសហិតានំ ធាតូនំ វេមត្តតាទស្សនតោ, "អយំ ឋបិស្សា ធាតុយា អនិមត្តត្តា រាគចរិតោ"តិអាទិនា ចរិយានិទ្ទេសំ ច, រាគាទយោ ឯវ ច បកតិភាវតោ ធាតូតិ រាគាទិវេមត្តតាទស្សនតោតិ អត្ថោ. បយោគំ អនាទិយិត្វាតិ សត្តិមហាមត្តអង្គុលិមាលាទីនំ វិយ កាយរាគវិបាកាទិវសេន បយោគំ អនាទិយិត្វា.

(១.) ឧក្កដ្ឋនិទ្ទេសវណ្ណនា

លិង្គ០.ត ហេតុវេចនាតិ ឯត្ថ ច ន ហេតុ ឯវាតិ អត្ថោ, ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតាវសេន បន ទស្សិតំ យ-ការោ ច គតោ "អត្ថក្កមយុត្តា"តិ ឯត្ថ វិយ. ឋបិតាបិ នយេនាតិ ឯត្ថ បុរិមនយេន ហេតុការណាទិបរិក្ខេបិ, បច្ឆិមនយេន នហេតុធម្មាទិកោដ្ឋាសបក្ខោហាតិ អយំ វិសេសោ វេទិតព្វោ. វុត្តិក្កមេន វុត្តិបរិច្ឆិន្នាយ ឯកាយ ឧត្តិយា គហណំ ទដ្ឋំ, ឥតក្កមេន ននា វុត្តកវស្ស. តទន្តោគធតាយ តត្ថ តត្ថ បរិយាបន្នតា វុត្តា. ឧប្បត្តិ យតោ បញ្ញាណបញ្ញាយមានាតិ "ន ខ្វេវ ឧប្បត្តិ លបញ្ញាណបញ្ញាយមា"តិ ខ្វេតោ ឯតេសំ វិសេសនំ គតោតិ.

លិ៩១· កប្បេតា កប្បំ ឋត្វាបិ ន ឧប្បជ្ជតីតិ ន កទាចិ តទា ឧប្បជ្ជតិ· ន ហិ ចិរាតីតំ វិយ ឯតេសំ យថាវុត្តលក្ខណវិលក្ខណតា អត្ថីតិ ទស្សេតិ·

លិ៩២· សមោធានេតព្វាតិ ឯលីកេ ចិន្នយាតំ សទ្ធិំ ទ្វេបិ សមោធានេតព្វា· ឯតេន យហេត្វាបិ អវិការចកត្តំ ទស្សេត្វា សុលុមត្តា ន វិការទស្សីតិ ចារុបធំ លិក្ខតិ· ចក្ខុបសាទេ មម ចត្តុមីឡិ អត្ថោ· វិសយោតិ ឋាស្សវិឃដ្ដាតត្តិ អធិប្បាយោ·

លិ៩៣· អទ្ធាកិណ្ណាតិ អញ្ញចហិតា, អតត្តរិតាតិ អត្ថោ· ចចត្តិតាតម្បិ បដិបាដិតិឃយោ ខេតន បដិក្កិន្តាតិ អត្ថោ· អតត្តរតាតិ អតត្តរបច្ចយតា ឯតេន បដិក្កិត្តាតិ អត្ថោ·

លិ៩៤· សមតត្តរតាតិ ច សមតត្តរបច្ចយតា·

លិ៩៥· អាភុជតតោតិ អាភុគ្គករណតោ, តិចត្តតោ ឋានេច្ច អត្ថោ· ឯត្ថ ច “បញ្ច វិញ្ញាណា អនាភោគា”តិ អាភោគរហិតា ន ហោន្តីតិ អត្ថោ, “បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ តត្ថ អាចដ្ឋានា ចា”តិអាទីសុបិ អាចដ្ឋានកោចា ចាតិអាទិនា អត្ថោ ទដ្ឋព្វោ·

ន កញ្ចិ ធម្មំ បដិវិជានាតីតិ ឯត្ថ ន សព្ពោ រូបាទិធម្មោ ធម្មគ្គហណេន គហិតោតិ យថាធិប្បេតធម្មទស្សនត្ថំ “មនោបុព្ពង្គមា ធម្មាតិ ឯវំ វុត្ត”ន្តិ អាហ·

រូបាទីសុ អភិនិបតតំ តេហិ សមោគមោ តេសន្តិបិ ចត្តុ យុជ្ជតីតិ អាហ “រូបាទីនំ អភិនិបាតមត្ត”ន្តិ· កម្មេច្ច ចា សាមិចចនំ· វិញ្ញាណេហិ អភិនិបតិតព្វាតិ ហិ រូបាទីនីតិ· ឋានំ វុត្តំ ហោតីតិអាទីសុ ហិ អយំ អធិប្បាយោ – អាវជ្ជនករណេន បដិវិជានាតិតព្វាតិ រូបាទីនិ ធម្មេបត្វា កុសលាកុសលចេតនាយ តំសម្បយុត្តានញ្ច យថាវុត្តានំ សហជបុព្ពង្គមធម្មេន បដិវិជានាតិតព្វានំ បដិវិជានានំ ឯតេសំ នត្ថីតិ· ឯវញ្ច កត្វា “ទស្សនាទិមត្តតោ បន មុត្តា អញ្ញា ឯតេសំ កុសលាទិបដិវិញ្ញត្តិ នាម នត្ថី”តិ កិច្ចន្តរំ បដិសេធេតិ·

អវិបាកភាវេន អព្ពា អញ្ញាកតមាយញ្ញា អតិចារេន្តោ កុសលាកុសលគ្គហណញ្ច ករោតីតិ វចនបរិយាយានញ្ច កិញ្ចិ· បិ-សទ្ទេន សហជចនកានិ វិធិចិត្តានិ សម្បិណ្ឌេត្វា បញ្ចទ្វារេ បដិសេធេតិ អយំ អធិប្បាយោ មិយា – “យតមា ចេ បសុដ្ឋេន…បេ… បសន្នេន ភាសតិ ចា ករោតិ ចា”តិ (ធ· ប· ១-១) ឯចំ វុត្តា ភាសនករណានិ, តំសមិមា ច សុខទុក្ខុប្បាទកា ពលចន្តោ ឋដ្ឋព្វាទិកា ឯច ធម្មគ្គហណេន គហិតាតិ ន ឯតេសំ បញ្ចទ្វារិកជចនេន បដិវិជានានំ អត្ថិ, ទុដ្ឋាលិតំ បន បុព្ពង្គមបដិវិជានានំ តត្ថ ន បដិសិទ្ធំ “ន កាយកម្មំ ន ចចីកម្មំ បដ្ឋបេតី”តិ វិញ្ញត្តិទ្វយជនកស្សេច បដ្ឋបនបដិក្ខេបន ទុដ្ឋាលស្ស មនោកម្មស្ស អនុញ្ញាតត្តា· តថា កាយសុចរិតាទិកុសលកម្មំ ករោមីតិ, តព្វិបរីតំ អកុសលំ កម្មំ ករោមីតិ ច កុសលាកុសលសមាទានំ បញ្ចទ្វារិកជចនេន ន ហោតិ· តថា

បដិច្ចសមុប្បាទវណ្ណនាយំ វុត្តា “បញ្ចទ្វារិកចុតិ ច ន បញ្ចទ្វារិកចិត្តេហិ ហោតិ ចុតិចិត្តស្ស អទ្វារិកត្តា”តិ។ យា បនាយំ បាឡិយំ “បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន កញ្ចិ ធម្មំ បដិវិជានាតិ អញ្ញត្រ អភិនិបាតមត្តា”តិ, តស្សា រូបាទីនំ អាបាថគមនមត្តំ មុញ្ចិត្វា អញ្ញំ កញ្ចិ ធម្មសភាវំ ន បដិវិជានាតីតិ អយមេត្ថោ ទិស្សតិ។ ន ហិ រូបំ បដិក្កូលន្តិបិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ រូបន្តិ ច គណ្ហាតីតិ។ សម្បដិច្ឆនស្សបិ រូបនីលាទិអាការបដិវិជាននំ នត្ថីតិ កិញ្ចិ ធម្មស្ស បដិវិជាននំ បដិក្ខិត្តំ, បញ្ចហិ បន វិញ្ញាណេហិ សាតិសយំ តស្ស វិជាននន្តិ “អញ្ញត្រ អភិនិបាតមត្តា”តិ ន វុត្តំ។ យស្ស បាឡិយំ ពាហិទ្ធាបច្ចុប្បន្នានុលោមតា វុត្តា, តទា អញ្ញំ និរុត្តិបដិសម្ភិទំ ញាណន្តេហិ បញ្ចទ្វារជវនេន បដិសម្ភិទាញាណស្ស សហុប្បត្តិ បដិសិទ្ធា។ រូបំ រូបន្ទយេតិ រូបំ រូបាវចរន្ទយេតិ អនេត្វា។

បញ្ចទ្វារិកចិត្តេន ន បដិវិជ្ឈតីតិ កស្មា វុត្តំ, ននុ រូបាទីនំ អាបាថគមនេន និព្វានបដិវេធោ ហោតីតិ? ន, បច្ចយំ មនោទ្វារិកជវនស្ស ឧប្បត្តិហេតុ ធម្មស្សេត្ថា អាហ “និព្វានស្ស ហិ”តិអាទិ។ បទេសេនេត្វា សច្ចប្បដិវេធោ។

អព្យាកតោ តាវ យេ ច អាវជ្ជនយុត្តស្សេវ ឧប្បជ្ជនតោតិ វចនតោ។ ឯវំ វចនេន្តេហិ មនោទ្វារេបិ អាវជ្ជនំ ទ្វិត្តិក្ខត្តុំ ឧប្បជ្ជិត្វា ជវនដ្ឋានេ ឋត្វា ភវង្គំ ឱតរតីតិ អធិប្បាយោតិ ទដ្ឋព្វំ។

តស្សាឯវ វចនតោតិ តស្សា វចនេ ឯកចិត្តេន ញាណវត្ថុ ហោតីតិ ច, វេទិតព្វន្តិ ច យោជនា កាតព្វា។

ឯកកនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

(១) ទុកនិទ្ទេសវណ្ណនា

៧៩៧. អត្ថ-សន្ធេ អញ្ញត្រ សភាវំ គហេត្វា អធិការលេស្ស បច្ចត្តុយោគោ អធិការលចនេន លិង្គបរិវត្តិ កត្តព្វោតិ អធិប្បាយោ។ ជាតិតា ច សា អត្ថោ ចាតិ ជាតិតត្ថាតិ អយមេត្ថ វិគាហោតិ ទដ្ឋព្វោ។

ទុកនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

(១) តិកនិទ្ទេសវណ្ណនា

៧៩៨. បញ្ញាបរិហានិយេនាតិ បញ្ញាយ បរិហានិយេន “យោគាវចរោតិ ...

តាយ យណ្ហលិ ពត្វា សបេ្យ ចិន្តាយ បវត្តាសិត្វា ឥលិ ឥត្វា ចិសាបតយតិ៍ បរិត្តិ វគ្គា, វេយត “ថ្វ”តិ យុពចាតំ ឥត្វា ចិសំ អបតយត្តិ, វេសា វណ្ណតាកិអាឌិយវត្តា ឋុឆយតពយវត្តា៍ “អ អា”តិអាឌិកា យាតិកា “ក កា”តិអាឌិវកា តប្យវកវឌា ច វលតា៍

ឮសលិ ឆយុំ សក៌, ពួតទិ វតាសក៌៍ ចត្យត្តិ សច្ចាតិ បដិចិន្តិតាន្តាតិ តប្យដិវចឆបច្ចយការចេត អត្យវលិយតិ ឥដ្ឋន្តា៍ បុវគ្គ “វយាកចិហិវតសុ ចា កព្យាយតវតសុ”តិអាឌិតា បញ្ញា ចុត្តា, បុត តស្សា វចចចតចវសត “អត្យវលិយិក៌ លត្តិ”ត្តិអាឌិ ចុត្តត្តិ អឆិប្បាវយត “អត្យ...វប... បញ្ញាវចចចតាតិ៍”តិ អាហ៍ ឲត្ត ច ឲចទ្ធិបិត្តិ យធាចុត្តពព្យាយតតាឌិចិសយំ ពព្យុស្សពតសច្ចាត្យវលិយិកសកាចំ អតិច្ចាឌិបចត្តិអាការច្ចាតិ អវត្ថា៍ យធាចុត្តា ច ក្ខុយិសកាចបចត្តិអាការតិវគ្គសា លត្តិអាឌិហិ វយាវឌតន្តា៍ យស្សា បញ្ញាយ ឆយុា តិន្តាតបឌាតតកិច្ចសន្តាតំ ឰវលិកតិ លយត្តិ អចិបរិតសកាចត្តា, សា បញ្ញា ឆយុាតិ តិន្តាតក្កយតិ ឲតិស្សា អត្ថិតិ ឆយុតិន្តាតក្កត្តិតិ អវត្ថា៍

លិ៩៨៍ អសិចទិ យុត្តាតីតិ សយាឌាតសយុត្តចិទតិសយុយុត្តវចតតា “ឃិលិ បុវវត្តស្ស យុត្តាវចតតា”តិ ចុត្តា៍ បុត្តាបវបញ្ញាយ ច ឌាតឃិលយយតាចចតវតា យុត្តាអបវវចតតាចវសត “អាវគ្គា”តិ, បុត្តវចតតាចវសត “អឆិកិច្ចា”តិ ច ចត្វុំ យុត្តត្តិ “អឆិកិច្ចា”តិបិ បិវឌា យុន្តតិ៍

លិលិ០៍ បច្ចាឃិលឌសឃិលិតិ ចិន្តាលាស្ស ឌាតិយា ច បច្ចយក្ខុវតសុ សន្តាវកវចសុ អវត្តាកឆាតិតិ “វប្យាឌា ចា”តិអាឌិកាយ ឆយុដ្ឋិតិបិឡុត្ថយា សក្កហិតាតិ៍ កចតិន្តាត្តកឃិលស្ស បញ្ញាបតិ សតិបិ សចវត ត តធាកតវឌសតាយត្តត្តិ កិក្កអាឌិតយុិ តំ ចុត្តំ៍

អឆិបញ្ញាយ បញ្ញាតិ អឆិបញ្ញាយ អវត្តាកឆា បញ្ញា៍ អធ ចា អឆិបញ្ញាតិន្តាវត្តសុ, តឌឆិដ្ឋាវតសុ ចា ឆយុសុ អឆិបញ្ញា-សវគ្គា ឥដ្ឋវន្តា, តត្ថ បញ្ញា អឆិបញ្ញាយ បញ្ញា៍

លិលិ១៍ អបិយុប្បាឌតក្យសលតា អបិយវពាសល្លិ សិយាតិ យន្តាយាវតា បុច្ឆតិ “អបិយវពាសល្លិ ពធំ បញ្ញា តាយ ឌាតា”តិ៍ តំ បត បវស្ស អឆិប្បាយំ តិចវត្តវត្តា “បញ្ញាចាវយច ហិ”តិអាឌិយាហ៍ ត(ក្យបិយាតិ ត(ក ត(ក វប្បិយក្ខុតា៍ ធាវត វប្យត្តិ ឲតស្សាតិ ធាត្យប្យត្តិយំ៍ កិំ តំ? កាវលាឌាតតិ, កយាឌិតិ វប្យត្តិក្កវលា តឃិំវយច ធាវត លហុវប្យន្តតកត្តិ ចុត្តំ វហាតិ៍

តិកតិវគ្គសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

(៣៍) ចត្យក្កតិវគ្គសចណ្ណតា

លិ៨១៍តបទិតស្សាតីតិ “អបិ តាយ វយ តណ្ហលិឌិតិ សិយុ”ត្តិ ត បវត្តតិ, តឌការចេត ចា ត វត្តសតិ៍

លិង៩៉អបរប្យច្ចុយេតិ បរេត តបត្តិឃាឃិតេន្តោ៉ ឆេយ្យុ ខាលាត្តិ បច្ចិបយំ ខាលាំ៉ អទិឃបច្ចេស្ម ហិ ឆយ្យ-បេទ្ធា តេមនិ

អចិបរិតបកាចត្តាតិ៉ បដ្ដមបចេទា ចា អទិឃយេក្កា តស្ស ច ថាលំ ឆេយ្យា, តត្ត៌ បន្ណា តំបហកតា ឆេយ្យុ ខាលាំ៉ ត អន្ណាខាលាប្យាគតំ

តឃតឃតំ, ខាលាេស្សច បត បចត្តិចិបេបេបាតិ អឆិប្បាយេតាហ “បច្ចេចក្ខលាខាលាស្ស កិច្ចុ”ត្តិ៉ ៩ត្ត៌ ច ព្ទយិតា ឆេយ្យុតាតិ

យក្កខាេលាតាតិ ចុត្តំ, ក្ទុចិឆយ្យិ បត យក្កចលខាលាំ បច្ចេចក្ខលាឃ ច យ្ទលំ, ពារេលាច្ចា តឃតឃតស្សាតិ ក្ទុចិឆេតបិ តេមត ឆេយ្យុតាតិ ត

ត ឃុដ្ឋតិ, តឆា ចត្យបច្ចុឆយ្យស្ស ខាលតត្តា, យក្កចលបដ្ដាតស្ស ច ឆយ្យស្ស បច្ចុបដិេចឆបយ្យេឃាក់ កតត្តា តឃតំ េហាតីតិ តេមត ព្ទយិតា

ឆេយ្យុត ខាលាចិបឃកាេចត, ខាលាបយ្យេឃាេកត ចា ខាេតតាតិ ច អេត្តា ត ត ឃុដ្ឋតិ៉

ឃឌិបិ បេន្តាត បន្តាំ អតីតាតាកតបច្ចុប្យត្តំ ក្ទុក្ខ អកិខាតត្តិ, តឆាបិ បច្ចុប្យេត្ត បបត្តតិបទិឃាបេត្ត បចិបេបេប អកិតិេចេបា េហាតីតិ

អាហ “ត តេន្តាច ព្ទយ”ត្តិ៉ ឌិេដ្ឋត អឌិេដ្ឋត តឃេតា តឃតខាលាំ, អឌិដ្ឋស្ស ឌិដ្ឋតាឃ ពារេលាក្ខតត្តា ពារេលាខាលាំ, អត្ទុទ្ធបត្ត៌ចាេចកា

ចា ពារេលា-បេទ្ធាតិ ឆេយ្យុ ខាលាស្ស អត្ទុទ្ធបខាលាត្តិ អេត្តា៉

បយ្យុតិយិប្បខាលាត្តិ ឆេយ្យុ ខាលាឌិតំ ចិឃ បាតិបឃស្ស បដិេចឆកិច្ចស្ស អកាចា ចិបេឃាកាបតយត្តខាតតបាយេន្តាត ខាលាត្តិ បយ្យុតេមស្ម

អេត្តាកឆត្តិ អេត្តា៉ បយ្យុតិចេបត ចា បចត្តំ បយ្យុតិយិប្បខាលាំ, អចេបនំ បត ព្ទតទខាលាត្តឃចិបកាក់ ខាលាំ តន្តំបកាកបាយេន្តាត

បយ្យុតិខាលាយិប្បបចិដ្ឋត្តា បយ្យុតិខាលាំ តាយ េហាតីតិ៉

លិងលិ៉កិេលបយ្ទលេក ចាតិ តិចទលាយ្ទលេក ច កាយកចឆេយ្យុ៉

លិងប័៉បា ហិស្សាតិ ៩ត្ត៌ អស្សាតិ េឃា “ពារេយស្ម ឌិតទាេកា េហាតី”តិ ៩ចំ ចុេត្តា, អស្ស បឞយន្ណាតបយក្កិស្សាតិ អេត្តា៉ េស្វចាតិ

៩េតត ពារេយស្ម ឌិតទាកកាចតាចត្ត៌េស្សច បឞយន្ណាតបយក្កិស្ស កហេលា បចេត្ត តស្ស តេតា បទំ អចត្តំ ឌេស្សតំ “ពារេយស្ម ឌិតទាេកា

បយាេតា”តិ ចុត្តំ៉ ចត្យត្ត៌យក្កបន្ណា ឈដ្ឋាកិន្ណាកាចប្យត្តិឃា តំ បដិចិន្ណាតិ តាយ, ព្ទតទា តក្ទបតិស្សឃត្តា៉ ឃឆាត្ទុទ្ធបំ ចា

អាបចក្ខឃកាចេតា, ថេល ចា អាបចក្ខេឃ បតិ ឃឆាត្ទុទ្ធបំ តំតិន្តាត្តតេតា ចត្យស្មបិ យេក្កស្ម បន្ណា ឈដ្ឋំ អកិន្ណា បដិចិន្ណាតិតិ ឌដ្ឋន្តា៉

លិងង៉កាយបហកតាតិ ចត្ត៌កាយាទយ្យុលា៉ េចាេឆត្តិតិ កាយាកិយុលំ តត្តិត្តំ កេទាត្តិតិ អេត្តា៉ តគត្ទុឆយ្យុតាតិ តគត្ទុឆយ្យា ព្ទេច្ចច ចុត្តំ

េហាតិ៉ តា-បដ្ឋស្ស អប្បន្តាត្ត៌កាចេតាតិ អឆិប្បាយេតាហ “តគត្ទុទ្ធបបកាចា”តិ៉ តិកត្តិ, តិកត្តិបហកតចិត្តប្យាគំ ចា “យិច្ឆាបតី”តិ

ចគតិ៉ “អេហា ចត េយ អចិតក្កុ ក្ទប្យេដ្ឋឃ្យា”តិ អចិតក្កាទយ្យុលា អចិតក្កបហកតា៉

ប័០១៉ អឆិកយកាេចត អកិយុលំ ខាតត្តស្ស អកិខាតត្តស្ស, អកិចិបិេដ្ឋត ចា ខាេលាត ខាតត្តស្ស, អតាទយ្យុលាក្ខតច្ចា តំ ឲាតំ បិកាេដ

កេទាត្តស្សាតិ អេត្តា៉

ᨷᩢ᪐᪗. ᨧᩥᨲᩣᨷᨧ᩠ᨧᩣᨠᩁᩉᩥᨲᩴ ᨧᩁᩣᨲᩴ ᩋᨷᩁᨠ᩠ᨡᩴ. ᩁᨲ᩠ᨶ ᨧᨲᩔᩮᩣ ᨷᨭᩥᨷᨴᩤ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣᨶᩦᨲᩥ ᨷᨬ᩠ᨬᩣᨿ ᨷᨭᩥᨷᨴᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨽᩮᨴᩮᨶ ᨷᨬ᩠ᨬᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩈᩣ ᩑᩅ ᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ.

ᨧᨲᩩᨠ᩠ᨠᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ.

(᪕) ᨷᨬ᩠ᨧᨠᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

ᨷᩢ᪐᪕. ᨷᨬ᩠ᨧᨦ᩠ᨣᩥᨠᩮᩣ ᩈᨾ᩠ᨾᩣᩈᨾᩣᨵᩦᨲᩥ ᩈᨾᩣᨵᩥᩋᨦ᩠ᨣᨠᩣᩁᩮᨶ ᨷᨬ᩠ᨬᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ. ᨷᩦᨲᩥᨹᩁᨱᨲᩣᨴᩦᨶᩮᨲᩮ ᩉᩥ ᨲᩮᩈᩴ ᨶᩥᨠᨩᨲᩥ, "ᩈᩮᩣ ᩍᨾᨾᩮᩅ ᨠᩣᨿᩴ ᩅᩥᩅᩮᨠᨩᩮᨶ ᨷᩦᨲᩥᩈᩩᨡᩮᨶ ᩋᨽᩥᩈᨶ᩠ᨴᩮᨲᩦ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ (ᨴᩦ. ᨶᩥ. ᪑.᪒᪒᪖; ᨾ. ᨶᩥ. ᪑.᪔᪒᪗) ᨶᨿᩮᨶ ᨷᩦᨲᩥᨿᩣ ᨹᩁᨱᩔ ᨧ ᨽᩣᩅᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᨷᩦᨲᩥᨹᩁᨱᨲᩣᨹᩁᨱᨲᩣᨴᩥ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮ ᨮᨲ᩠ᩅᩣ ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᨩ᩠ᨫᩣᨶᩔ ᨷᩣᨴᨠᨽᩣᩅᩮᨶ "ᨷᩣᨴᩣ ᩅᩥᨿᩣ"ᨲᩥ ᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ.

ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩥᨿᨷᨬ᩠ᨧᨠᩮ ᨧ "ᨷᨬ᩠ᨧᨬᩣᨱᩥᨠᩮᩣ"ᨲᩥ ᩈᨾᩣᨵᩥᨾ᩠ᩉᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᨷᨬ᩠ᨧᨬᩣᨱᩮᩈᩩ ᩋᩁᩥᨿᩮᩣ ᨶᩥᩁᩣᨾᩥᩈᩮᩣ ᨧᩣᨲᩥ ᩑᩅᨾᩣᨴᩦᨶᩥ. ᩃᩮᩣᨠᩥᨿᩈᨾᩣᨵᩥᩔ ᨷᨧ᩠ᨧᨶᩦᨠᩣᨶᩥ ᨶᩦᩅᩁᨱᨷᨭᩥᨷᨠ᩠ᨡᩣᨶᩥ ᨶᩥᨠ᩠ᨠᩥᩃᩮᩈᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᩁᩥᨿᩮᩣ ᨶᩥᩁᩣᨾᩥᩈᩮᩣ, ᩅᨭ᩠ᨭᩔ ᨷᨶ ᩋᨶᩣᨾᩥᩈᨲ᩠ᨲᩣ ᨷᨭᩥᨷ᩠ᨷᩔᨴ᩠ᨵᨠᩥᩃᩮᩈᨲ᩠ᨲᩣ ᨶ ᨶᩥᨠ᩠ᨠᩥᩃᩮᩈᨲ᩠ᨲᩣ ᨧᩣᩁᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᨿᨳᩣᨶᩩᩈᨶ᩠ᨵᩥ ᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥᨲᩮᩣ ᨧ ᩋᨷ᩠ᨷᩅᩣᩈᩮᨶ ᩋᨵᩥᨣᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ ᨷᨭᩥᩃᨴ᩠ᨵᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ, ᩋᨷᩁᩥᩉᩣᨶᩥᨿᩅᩈᩮᨶ ᨷᨭᩥᩃᨴ᩠ᨵᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ ᨶ ᩈᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨶᩥᨣ᩠ᨣᨿ᩠ᩉᩅᩣᩁᩥᨲᨣᨲᩮᩣ. ᩈᨲᩥᩅᩮᨷᩩᩃ᩠ᩃᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩋᨷ᩠ᨷᨧ᩠ᨧᩅᩮᨠ᩠ᨡᨱᩣᨿᨷᩥ ᩈᨲᩥᨿᩣ ᩈᨲᩥᩅᩮᨷᩩᩃ᩠ᩃᨲᩣᨿ ᩈᨲᩮᩣ ᩑᩅ ᨶᩣᨿᩣᨲᩥ ᨧᩮᩈᩴ ᨬᩣᨱᩴ. ᨿᨳᩣᨷᩁᩥᨧ᩠ᨨᩥᨶ᩠ᨶᨠᩣᩃᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨷᩁᩥᨧ᩠ᨨᩥᨶ᩠ᨶᩈᨲᩥᨿᩣ ᩈᨲᩮᩣᨲᩥ.

ᨷᨬ᩠ᨧᨠᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ.

(᪖) ᨨᨠ᩠ᨠᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

ᨷᩢ᪐᪕. ᩅᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᩥᨠᩣᨿᩴ ᨨᩊᨽᩥᨬ᩠ᨬᩣ "ᩍᨴ᩠ᨵᩥ...ᨴᩥᨻ᩠ᨻ... ᩋᩣᩈᩅᨠ᩠ᨡᨿᩣ"ᨲᩥ ᩋᩣᩉ. ᩈᩮᩣᨲᨵᩣᨲᩩᩅᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᩦᨲᩥ ᨧ ᨴᩥᨻ᩠ᨻᩈᩮᩣᨲᨬᩣᨱᩴ ᨶᩣᨾ. ᩑᨲ᩠ᨳᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨬᩣᨱᩴ. ᩈᩮᩣᨲᨵᩣᨲᩩᩅᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᩥᨿᩣ ᨬᩣᨱᩴ "ᨧᩮᨲᩮᩣᨷᩁᩥᨿᨬᩣᨱ"ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩮ ᩋᨲ᩠ᨳᩅᩈᩮᨶ "ᨷᩁᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮ ᨬᩣᨱ"ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ. ᨷᩩᨻ᩠ᨻᩮᨶᩥᩅᩣᩈᩔ ᨴᩥᨻ᩠ᨻᨧᨠ᩠ᨡᩩᨬᩣᨱᩴ ᩋᨶᩩᩔᨲᩥᨬᩣᨱᩮ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᩴ "ᨧᩩᨲᩪᨷᨷᩣᨲᨬᩣᨱ"ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ. ᨿᨳᩣᨠᨾ᩠ᨾᩪᨷᨣᨬᩣᨱᩴ ᩋᨶᩣᨣᨲᩴᩈᨬᩣᨱᨬ᩠ᨧ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᩴ ᨴᩥᨻ᩠ᨻᨧᨠ᩠ᨡᩩᨬᩣᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ.

ᨨᨠ᩠ᨠᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ.

(᪗) ᩈᨲ᩠ᨲᨠᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

ប័០៩៉ តរេឆច ខាលេត្តិ ល្ហេត្តិឆយ្យិ បច្ចុរេចក្ខលខាលំ ចិបឃ្សតារយូលករេចត សហ ករេហត្វា ទុត្តត្តិ អឆិប្បាយោ៉ ឆយួដ្ឋិតិខារេលតាតិ លបិ ខាលាតិ សក្តិបិត្វា ទុរេត្តត ខារេលត៉ ឲឃឆយូត្តិអាឌិតា ហិ បករេទត បចត្តខាលឃ្ស ជឃ្សត់, ខាលចិបឃ្សតាជឃ្សតរេតា ចិបឃ្សតាបជិចិបឃ្សតាជឃ្សតយត្តរេយចាតិ ត ត់ អក្កត្តិ អឆិប្បាយោ៉ បិត្យឡាយំ បត សត្ថត្ត ខាលចចរេតត អក្កាត់ ទុត្តត្តា តិរេទាឆឆយូត្តិ ខាលត្តិ ឡាតិ-សរេខ្លត បករេសត្វា ទុត្តំ ចិបឃ្សតាខាលំ សត្តយំ ខាលត្តិ អឃយរេត្វា ជិឃ្សតិ៉ ត ហិ ឃយ្យិ ត់ ឆយួដ្ឋិតិខាលំ, តយ្យិ ខាលត្តិ សឡួរេត្លា រេហាតិ ត់ខាលក្កហរេល ឲតស្មិ ខាលកាចជឃ្សតឃ្ស អតឆិរេប្បតត្តា, “ឲឃឆយុំ...រេប... តិរេទាឆឆយុ”ត្តិ ឲរេតាសំ សឡួត្លាកាចប្បសក្ករេតា ចាតិ៉

សត្តកតិរេខ្ចសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៉

(ប័៉) អដ្ឋកតិរេខ្ចសចណ្ណតា

ប័០ប័៉ចិហារិតឡួរេដ្ឋតាតិ បច្ចុតិកឆរេយុ, ទក្កំ ចា ចិត្តិត្តិត្វា បចរេត្តតឡួរេដ្ឋត៉

អដ្ឋកតិរេខ្ចសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៉

(១០៉) ជសកតិរេខ្ចរេសា

បឆយឥលតិរេខ្ចសចណ្ណតា

ប័០ឆ៉ អចិឌ្ឍយាត់ ផាត់ អដ្ឋាត់, តត្តិ ផាតត្តិ ចា អដ្ឋាត់៉ ឲស “អតចករេសា”តិ ឲត្វាបិ តរេឃា៉ តជត្តិកយតយត្តរេយច ហិ “រេតត់ ផាត់ ចិឌ្ឍតី”តិ ចចតត្តិ៉ អហុរេល ហុលត្តិ ជិដ្ឋិចិបល្លារេសាច ឡាឆ ហុលរេតា ក្ខបកយតឃ្ស ផាតត្តិ អឆិរេប្បតត្តិ ជរេឃ្សរេត្វា “ឲកត្ត...រេប... អត្តជិដ្ឋិចរេសតា”តិ បឆាតជិដ្ឋិយាហ៉ រេកជាត្ទុបឃ្ស សាចត់ អត្តុឃ្សាចត់, រេកជាត្ទុរេបត ចា ចចរេតត ចិឌ្ឍាបត់៉

លិរេក្ក បរិចរេត្ត ច រេសា ឲច ឲកកយុតិឡួត្តិរេតា កចក្កប្បឥរេត្លា ឌីចិតិត្រ្កឃប្បឥរេត្លា ច, តារេឌ្ឍាតិ អាហ “អបិ បរិចត្តលិក្ក”ត្តិ៉ អឃំ បរេត្យាតិ ខាបតិដ្ឋាតិឡួត្តា កចា៉

សក្កាយចត្យក្កំ សបត្តចរេសត រេឃារេឌតឡាំ៉ សត្ថត្ត ច បុរិយំ អតិសត្លិចិត្តំ អប្បយាលំ, ចឆកចិត្តំ បត តជារយូលខ្ចា ឌីចិតិត្រ្កិឃំ អាតត្តរិឃាតាតត្តរិឃករេច បយាលត្តិ ជដ្ឋាំ៉ បុច្ចុឌ្ឍតរេឃ្សច ត់ ជិត្តុ រេហាតិ៉ កស្មា? ឃចា ចឆកចិត្តំ បច្ចុប្បត្តារយូលយ្យិ

ជីវិតិន្ទ្រិយុបច្ឆេទកវសេន អារម្មណំ កត្វា បវត្តតិ, ន ឯវំ ទានចេតនា។ សា ហិ ចជិតព្ពំ អារម្មណំ កត្វា ចជនមត្តេនេវ ហោតិ, អញ្ញសកករណញ្ច តស្ស ចជតំ, តស្មា យស្ស តំ សកំ កតំ, តស្សេវ ជិណ្ណំ ហោតីតិ។

សង្ឃ...បេ... កប្បដ្ឋិតាសេយេវ វុច្ចតីតិ ឥទំ កប្បដ្ឋកថាយ ន សមេតិ។ តត្ថ ហិ អដ្ឋកថាយំ (កថា។ អដ្ឋ។ ៦៥៣-៦៥៤) វុត្តំ “អាបាយិកោតិ ឥទំ វុត្តំ យំ សោ ឯកំ កប្បំ អសីតិភាគេ កត្វា តតោ ឯកភាគមត្តំ កាលំ តិដ្ឋេយ្យ, តំ អាយុកប្បំ សន្ធាយ វុត្ត”ន្តិ។ កប្បដ្ឋិតាសេយេវាតិ បន អាយុកប្បដ្ឋិតាសេយេវាតិ អត្ថេ សតិ នត្ថិ វិរោធោ។ ឯត្ថ ច សណ្ឋហន្តោតិ ឥទំ ស្វេ វិនស្សិស្សតីតិ វិយ អភូតបរិកប្បនេន វុត្តំ។ ឯកទិវសមេវ បច្ចតិ តតោ បរំ កប្បាភាវេន អាយុកប្បស្សាបិ អភាវតោតិ អវិរោធតោ អត្ថយោជនា ទដ្ឋព្ពា។

បកតត្តោតិ អនុក្ខិត្តោ។ សមានសំវាសកោតិ អបារាជិកោ។

កិំ បន តត្ថ យោ សោ “និយតោ”តិ វុត្តោ, តំ កិំ និយមេតីតិ អត្ថោ។ តស្សេវ បន យថាបុច្ឆិតស្ស និយតស្ស មិច្ឆត្តសម្មត្តនិយតធម្មានំ វិយ សភាវតោ វិជ្ជមានតំ យថាបុច្ឆិតញ្ច និយាមកហេតុំ បដិសេធេត្វា យេន “និយតោ”តិ “សត្តក្ខត្តុបរមាទិកោ”តិ ច វុច្ចតិ, តំ យថាធិប្បេតការណំ ទស្សេតុំ “សម្មាសម្ពុទ្ធេន ហិ”តិអាទិមាហ។ ជាតស្ស កុមារស្ស វិយ អរិយាយ ជាតិយា ជាតស្ស នាមមត្តមេតំ និយតសត្តក្ខត្តុបរមាទិកំ, និយតានិយតភេទំ នាមន្តិ អត្ថោ។ យទិ បុព្ពហេតុ និយាមកោ, សោតាបន្នោ ច និយតោតិ សោតាបត្តិមគ្គតោ ឧទ្ធំ តិណ្ណំ មគ្គានំ ឧបនិស្សយភាវតោ បុព្ពហេតុកិច្ចំ, តតោ បុព្ពេ បន បុព្ពហេតុកិច្ចំ នត្ថីតិ សោតាបត្តិមគ្គស្ស ឧបនិស្សយាភាវោ អាបជ្ជតិ។ យទិ ហិ តស្សបិ បុព្ពហេតុ ឧបនិស្សយោ សិយា, សោ ច និយាមកោតិ សោតាបត្តិមគ្គុប្បត្តិតោ បុព្ពេ ឯវ និយតោ សិយា, តញ្ច អនិដ្ឋំ, តស្មាស្ស បុព្ពហេតុនា អហេតុកតា អាបន្នាតិ ឥមមត្ថំ សន្ធាយាហ “ឥច្ចស្ស អហេតុ អប្បច្ចយា និព្ពានំ បាបុណាតី”តិ។

បដិលទ្ធមគ្គោ សោតាបត្តិមគ្គោ, តេនេវ សត្តក្ខត្តុបរមាទិនិយមេ សតិ សត្តមភវាទិតោ ឧទ្ធំ បវត្តនកស្ស ទុក្ខស្ស មូលភូតា កិលេសា តេនេវ ខីណាតិ ឧបរិ តយោ មគ្គា អកិច្ចកា ហោន្តីតិ អត្ថោ។ យទិ ឧបរិ តយោ មគ្គា សត្តក្ខត្តុបរមាទិកំ និយមេន្តិ, តតោ ច អញ្ញោ សោតាបន្នោ នត្ថីតិ សោតាបត្តិមគ្គស្ស អកិច្ចកតា និប្បយោជនតា អាបជ្ជតីតិ អត្ថោ។ អថ សក្កាយទិដ្ឋាទិប្បហានំ ទស្សនកិច្ចំ, តេសំ បហានេន សត្តក្ខត្តុបរមាទិតាយ ភវិតព្ពំ។ សា ឧបរិមគ្គេហិ ឯវ ហោតីតិ សត្តមភវាទិតោ ឧទ្ធំ បវត្តិតោ តេន វិនា វុដ្ឋានេន សក្កាយទិដ្ឋាទិប្បហានេន ច តេន វិនា ភវិតព្ពន្តិ អាហ “បឋមមគ្គេន ច អនុប្បជ្ជិត្វាវ កិលេសា ខេបេតព្ពា ហោន្តី”តិ។ ន អញ្ញោ កោចិ និយមេតីតិ នាមករណនិមិត្តតោ វិបស្សនាតោ អញ្ញោ កោចិ និយាមកោ នាម នត្ថីតិ អត្ថោ។ វិបស្សនាវ និយមេតីតិ ច នាមករណនិមិត្តំ ឯវ សន្ធាយ វុត្តំ។ តេនេវាហ “ឥតិ សម្មាសម្ពុទ្ធេន គហិតនាមវសេនេវ ត”ន្តិ។

ន ឧប្បជ្ជន្តីតិ បន អត្ថោ “ន មេ អាចរិយោ អត្ថិ, សទិសោ មេ ន វិជ្ជតី”តិអាទិ (ម។ និ។ ១.២៨៥; ២.៣៤១; មហាវ។ ១១; កថា។ ៤០៥)

ត្ថយិស្សា ទេលិកឆាត្យា ធត្វា ចឥទេត្តត ករចតា “កិ បតាច្ចទេសា សារិបុត្ត, អទេត្វតាទហិ អទេញ្ញា សយណា ចា (តាហុលា ចា ករចតា សយសយា សទេឡាឆិយត្តិ ឲុចំ បុដ្ឋាហំ, កទេត្ត, ទេតាតិ ចទេឌយ្យ”ត្តិ (ឌី៍ តិ៍ ៦៍១៩១) ចត្វា តស្ស ការណំ ឥទេស្សតុំ “អដ្ឋាគទេយតំ អតចការទេសា, ឃំ ឲុកិស្សា ទេលិកឆាត្យា ទេក្វ អទេហទេត្តា សយ្ថាសយ្ទ្ធា”តិ (យ៍ តិ៍ ៦៍១៦៥) ត្ថយំ ស្ញុត្តិ ឥទេស្សទេត្តត ឆយ្ថទេសតាបតិតា ធ ត្យុទ្ធទេក្លត្តក្ញតំ ត្ថយំ ទេលិកឆាតុំ ធទេបត្វា អញ្ញាត្វ អត្យុប្បត្តិ ច្ញត្តា ទេហាតីតិ អឆិប្បាទេឃា៍

“ទេឃា បត កិក្ញ”តិអាឌិតា ច្ញត្តាតិ សិក្ខាបតាតិ យាតិកា, តាឃ អត្តទហិតាឃ តិឌាត្យុទេដ្តសសន្លាទេត បិតិទេយាទេក្ល បត្តាន្ទ្ធបសយ្យឌាកទេយ្ថស្ញ ធ សាសត៌ តិដ្ឋតីតិ អទេត្វា៍ បិតិទេយាទេក្ល ចា អទេត្តាកឆា បត្តាន្ទា ដ្ឋបសយ្យឌា ធ តត្យុកឃាកាទេច បិតិទេយាក្លាកាចទេតា, តស្ថា បិតិទេយាទេក្ល, តាស្ញ ធ សាសត៌ តិដ្ឋតីតិ ច្ញត្តំ៍ ឌ្ឋសក្កិតំ តាយាតិ បដ្ឋិយបដិទេចឆឹលទេកឥទ្វយំ ឲុកទេតា កត្វា តទេតា បទិ ចិតដ្ឋិ តាយ ទេហាតីតិ អទេត្វា៍

តាតិ ទស្ថិទេឃា៍ ការ្យុញ្ញាត្តិ បទិទេឥចតការ្យុញ្ញា៍

អតដ្ឋទិឃត្តាតិ ក្ខឹស្ញ ដ្ឋប្បន្ទ្ធយាទេតស្ញ អដ្ឋទិឃត្តាកាចទេឌាសទេតាតិ អទេត្វា៍ ចិចាឥកាចទេតាតិ ចិចាឌាកាចត្វំ ទេក្វ ត ដ្ឋប្បន្ទ្ធត្តីតិ អទេត្វា៍

ឲុកំ ត្យុទ្ធំ ឆាទេទតីតិ ឲុកត្យុទ្ធឆាទណឹ៍ ឲុទេតត ឲុចំសកាចា ឲុទេត ត្យុទ្ធក្យុលា, ទេឃត ត្យុតិឃត្យុទ្ធក្យុទេល ឆាទេទតុំ អសយត្វា អឃំ ទេលិកឆាត្យុតិ ឥទេស្សតិ៍ បត្វ្យឃចិទេសសតិប្បត្តាតតិ្យាឆយ្ថាត៌ សកាចចិទេសទេសា ត សក្កា ឆាទេទត្យុត្តិ៍ សយំ ដ្ឋទ្ធំ បន្ទ្ធតីតិ សយុបិឌិកា, ដ្ឋឥកទេស្សាបទិ សយំ កាយិតីតិ អទេត្វា៍ ក្ខិត្ថយ្យិតិ ទេក្វបិ, ក្ខិត្ថយ្យិ ចា សទឹទកាទំ៍ ឈាទេឥត្តត្តិ ទេទាធឃយាត៌ សកិ ក្យុទេត្តាចាតិ ឲុកយ្យិ អាទេលិបំ អទេញ្ញាហទិត្វាច យទេទឃ្យាតិ អទេត្វា៍

អតិឆយ្ថកាទេតាតិ ឆទេយ្ថត តាយ បឆចឹ តិទេដ្ឋឃ្យ, សា កិ ទេតទេតច ធលតីតិ អឆិប្បាទេឃា៍ បុត ទេឆទេទា “ទតត៌ តាយ ទេលិទេក ក្យុទ្ធយ្ថិ សន្លាទេត្តិ អកិយតត្វា ទេលិទេកត អត្តទេតា ករ្យុសកាចតាឃ សកងកក្កស្ស ការណំ អតិកាទក្ញតំ ឌិដ្ឋិ៍ ឲុចំ ឆទេយ្ថា ធ ហិតស្ញលចិទេសទេសហិ តំសយក្កិត៌ ឆាទេទទេត្តា អកិយទេតា ធ ចិញ្ញាហិ កឃ្ទឹទាប្បទេយឃ្យកាទេចត ករ្យុសកាចត្តា អតិកាទក្ញទេតា បឆចឹធលតស្ស ការណំ ទេហាតី”តិ ឥទេស្សទេត្តា “ត្ថឆ, យហាទាឌ, ទេក្វ សកដា”តិអាឌិយាហ៍ ឲុកស្សាតិ ឲុកស្ថា, ឲុកស្ស ចា សកងស្ស ទតត៌, តស្ថា សកងទេតា កទេហត្វាតិ អទេត្វា៍ ឌ្ឋសាទិតត្តិ បទេចសិតំ អាហដំ ច្ញត្តត្តិ អទេត្វា៍

សកាចបកតិកាតិ អកិត្តិយបកតិកាតិ អទេត្វា៍ ការណយហត្តត្តាតិ យហទេត្តហិ ឋិទយិតាការទេណហិ ត្យុទ្ធក្យុលាត៌ តិត្តាត្តិទេតាតិ ច្ញត្តំ ទេហាតិ៍ បឆចឹអាឌទេឃា យហត្តា អត្តទេតា អត្តទេតា ចិសទេឃ ឲុទេកកាច, ឲុចំ សយ្ថាសយ្ទទ្ធាបិ យហទេត្តា អត្តទេតា ចិសទេឃ ឲុទេកា ឲុច៍ ទេកា ធ តស្ស ចិសទេឃា? ឃាចតកំ ទេតាឃ្យំ, ឲុចំ អាការទេសា ចិឃ អតត្តចិសទេឃា ករចា ឲុទេកា ឲុច ទេហាតីតិ ចឥទេត្តា ទេលិកឆាត្វត្តទេស្ញបិ ត្យុតិឃស្ស អកាចំ ឥទេស្សតិ៍

បុព្ធការេក អាឃ្ញូហតចេរសត អាឃ្ញូហតសយង្គិតា សត្តិដ្ឋាតចេតតាចេសត ចេតតាសយង្គិតា ច ចេទិតព្វា, សត្តិពលាចេសត ចា៎

ចិបាការហត្តិ ទ្យតិឃកចាឌិស្ង ចិបច្ចតបកតិតំ សន្ធាយ ចទតិ៎ ចលតីតិ បរិចត្តតិ៎ ស្ងតេលហិ ចជតសីលេលិ ស្ងតលចាឌិកោ៎

បធយពាលតិច្ឆេសចណ្ហតា តិដ្ឋិតា៎

ទ្យតិឃពាលតិច្ឆេសចណ្ហតា

ប៉១០៎ ពតិតោ អញ្ញា ពតិសយត្តិ តាយ តត្ថិតិ ចស្សេត្តោ “សយត្តា ពតី”តិ អាហ៎ យហាស្ងស្សតាឌិស្ងរាឌការេលិ បធយកប្បិកាឌិស្ងយត្ស្សការេលិ ច កាលសយត្តិ៎

ឧកត្ថិ កុសលស្សេច ឱ្កាសេនាតិ ឥទំ យដិបិ កោចិ កាឃស្ងចរិតាឌិបយោគសយត្តិយំ ឋិតំ ពាលេធយ្យ, តំ បត ពាលធតំ ពាលធកស្សេច ពាស្សាឌិតិមិតេត្តត ចិបរីតក្កាហេត ឌាតំ៎ សា បយោគសយត្តិ សភាចតោ ស្ងលចិបាកស្សេច បច្ចយោ, ត ទុក្ខចិបាកស្សាតិ ពាយមត្តំ សន្ធាយ ទុត្តំ៎ មក្កដេរ៉ា កត្តបុដំ ឌាតិដ្ឋាតេ មុដ្ឋិត្វា ក្ខដ្ឋិតុំ ត ឌាតាតិ, ឃត្ត ចា ពត្ត ចា កិត្តិត្វា ចិតាលេតិ, ឧចំ អតុបិឃតញ្ញាបិ កេភោក៎ ស្ងសាតេ លតេដ្ឋត្វាតិអាឌិតា ឈាតេពត្វា លដ្ឋិតស្ស ទុដ្ឋាតាភារេចា ចិឃ អបិឃតោ ទុដ្ឋាតាភារេចាតិ ចស្សេតិ៎

“បច្ឆទី”តិបិ ដ្ឋញ្ញដ្ឋយ្យស្ស តាមំ, តេត ឧត្ត ពតា “យហាបច្ឆទី”តិ ទុច្ចតិ៎ ដ្ឋតេព យតោលំ ធលេ យតោលច្ឆា ឧពមេចាតិ ពស្វា ទុត្តំ, តត្ សតេក្កត “សយដ្ឋារក្កិ ពរិស្សាមី”តិ ទុត្តត្តិ? សន្ធំ ទុត្តំ, ឌីចិតស្ស លហុបរិចត្តិតំ បកាសេត្តេហិ ធេតេហិ ឧចំ ទុត្តំ, លហុបរិចត្តិតាឃ ឌីចិតហេតុ ត ពមិស្សាមាតិ អធិប្បាយោ៎ អធ ចា ដ្ឋតេពតិ តាកឌិបំ សន្ធាយ ទុត្តំ, ធលេតិ ឌម្ពូឌីបំ៎

ធេតេរា ត តេតីតិ ពធយតំ ឧតេត តាភេតា, តេពតឌិ ពិច្ឆិ អាឌិក្កិតំ សិឃាតិ សញ្ញាឃ ត អដាសិ៎ តេតតេច “មឃម្បិ ត ឌាតាមា”តិ ទុត្តំ៎ អបរស្សាតិ អបរស្ស កិក្កតេភា បត្តំ អាដាឃ...បេ... ធេតេស្ស ហតេត្ត ធេបសីតិ យោជតា៎ អតាឃតតតិ តិក្កាតេលា, អឃុតេត្ត ចា តស្សតដ្ឋាតេតា៎ ពុចំ អត្តាតំ តេក្កឃ្យាសិ, យមំ បត យហល្លកត្តា កិំ តេក្កិត្វា ពរិស្សាម, យហល្លកត្តា ឧច ច តេក្កិតុំ ត សក្កិស្សាមាតិ អធិប្បាយោ៎ អតាកាមិត្តា ចា ធេតេរា អត្តតា ចត្តញ្ញំ ឌាតិត្វា ឌ្ឋចទតិ៎

សម្មាបយោគស្ស ពតយក្កោតិ សម្មាបយោតេពត តិប្បាឌិតត្តា តស្ស សញ្ញាតតការលត្តិ អត្ថោ៎

ក្ខតមត្តំ ពត្វា អក្ខតោបមំ ពធមិស្សតីតិ អធិប្បាយោ៎ មត្ស្សាតិ ភណ្ឌាការិកាឌិតិឃុត្តា មត្ស្សា មហត្តត្តា សមិដ្ឋិតុំ តាសក្កិំស្ង៎

ទ្យតិឃពាលតិច្ឆេសចណ្ហតា តិដ្ឋិតា៎

តតិយពាលតិត្ថេរចណ្ណនា

ប័៦០៉អត្ថិតាតិ ពតា៉ បេច្ឆាតិ បុត, យទិត្វាតិ ចា អទេ្វា៉ ក្ខស្សុត្តាតិ ចិតក្កពហុលតាយ ក្ខស្សុត្តាតិ ចន្តិ្ត, ឃុទតាឌឹហិ ចា ក្ខស្សុត្តា៉ ឌិដ្ឋាត្តិតិ ពិឡអត្ថិ៉

សញ្ចឹចកាឡអសុត្តសញ្ញាតទេរារុចយហារេរារុចតាបតយហាតាបតអចិចិរេយា អដ្ឋ យហាតិរយា៉ ឲរេពកស្ស ចត្តារិ ក្ខារាតិ, ឲរេពកស្ស៊ិ ក្ខារេរ ចត្តារេរា ចត្តារេរា ក្ខុចតិរយាគរយាតិ ឲចំ រសាឡអរ ក្ខស្សគតិររេយ ចណ្ណយត្តិ៉

សក្កស្សុយាយាគរយា ចិយ រេដ្ឋពរេគចរាឌា៉ បឌាបតិចរុលព្រៃសាតាគរយា ចិយ ទុតិយាឌិដ្ឋាតត្តុរការរកា បទិចាររកា ហុត្វា៉

តតិយពាលតិត្ថេរចណ្ណនា តិដ្ឋិតា៉

ចតុត្ថពាលតិត្ថេរចណ្ណនា

ប័៦៧៉ពរប្បាតិ រេច្ឆនាក្នុតរេក្កា៉ ឲត្វ ច ពឹឌាឌិឆាតុតាគត្តចរេសត លត្ថាឌិឆាតុតាគត្តំ រចឌិតព្ឋា៉

ចតុត្ថពាលតិត្ថេរចណ្ណនា តិដ្ឋិតា៉

បញ្ចមពាលតិត្ថេរចណ្ណនា

ប័៦៧៉អញ្ញាសយឆាតុតិ អញ្ញាសយសការេចា៉ យចា ក្ខចាឌឹត៌ ឆាតុសការេចា ឲរេសា, ឃំ ក្ខចាឌឹរេហច សំសត្ថតិ, ឲចំ បុក្កលិត៌ អញ្ញាសយរេស្សរេចស សការេចា, ឃំ ទុស្សីលិគរយា ទុស្សីលិឌិរេពរេហច សំសត្ថត្តិតិ ចុត្តំ រេហាតិ៉ កិក្ខុបិ អាហំស្នុតិ អញ្ញាយញ្ញា អាហំសុ៉ អាចុរេសា ព្ពរេយ យតុស្សា “យចាសការេពត បទិកុញ្ចចា”តិ ចគត្តា អរេយ្យសកាការសការេព ចិឌិត្វា ហឹតញ្ញាសយបលឹតញ្ញាសយតំ បទិច្ឆិត្តិត្វា ឆាតុសំឃុត្តពរេយ្យក្ខបរេតត្តិ តស្ស បរេយាពំ គដ្ឋពាយាតិ អទេ្វា, ឲចំ សកាពចរេសរេតច អញ្ញាសយឆាតុបទិច្ឆិត្តតរេតា អញ្ញាសយឆាតុសកាពចរេសត តិយរេយតីតិ អឌិប្បាយេយា៉

បញ្ចមពាលតិត្ថេរចណ្ណនា តិដ្ឋិតា៉

លក្ខណាទិវណ្ណនា

ចរិតត្តិ ពួធ ឥទ្ធិរិតំ ឃុចរិតត្តិ ចុត្តំ៉ អប្បរេ អក្ខុ ខុរខណេត្តិ អប្បរេក្ខាតិ អរត្ថា ចិកាចិនោ, អប្បរេ អក្ខិយិ ខុរខណេត្តិ អប្បរេក្ខាតិបិ

ឃក្ខេត្ថា ឃម្មចតិ៉ ខុត្ថ ច អាឃយនោតតាឌិតា ឈេហិ ពុគ្គិឈេហិ បរោបរេហិ ឃត្ថា កល្យាណបិបិរយាឌិកា ហោន្តិ, ខោឃំ ឌាតតំ

ចិកាចេតិតិ ចេឌិតន្តំ៉ ខុចត្ថា កត្ថា ពុគ្គិយបរោបរិយត្តអាយយាត្មឃយតោណាតំ ចិឃុំ អឃាធារណតា,

ពុគ្គិយបរោបរិយត្តតាតាឆិយុត្តិកតាពោណាតំ ចិឃុំ ពាលតា ច ឃិទ្ធា ហោតិ៉

ប័០៥៉ យចរិយាតិ យេ អរិយា៉ អាចឃិទ្ធតិ គិឃ្យាយ ចឃិឃុ៉ កោ បត តោ? "ពួធ, កិក្ខចេ, កិក្ខុ បញ្ចង្គចិប្បហីនោ ហោតិ

លឡ្យអង្គឃមត្តាគតោ ខុការក្ខោ ចក្ខុរាបឃ្សរោ បតុណ្ណបច្ចេកឃច្ចោ ឃមចយឃច្ចេ ឃនោ អគាចិលឃង្កប្បោ បឃ្សទ្ធកាយឃង្ខារោ

ឃុចិមុត្តចិត្តោ ឃុចិមុត្តបញ្ញោ"តិ (ឌី៉ គិ៉ ៣៉៣៤ប័; អ៉ គិ៉ ១០៉១៥) ខុចំ ចុត្តា៉ ខុរខឃុ

បញ្ចង្គចិប្បហីតបច្ចេកឃច្ចបតោឌតខុឃតាឃមចយឃង្កតាគិ "ឃង្ខាឈេកំ បដិឃេចតិ អធិចាឃេតិ បរិចជ្ជតិ ចិនោទេតី"តិ (ឃ៉ គិ៉ ៣៉

១៩ប័) ចុត្តុឃុ អបឃ្សរតេឃុ ចិនោឌតត្ថា យក្កកិច្ចារតច, ពុតរេ ច យក្កេតច ឃមិជ្ឈិត្តំ៉ ខោតាហ "ខុតត្យាឃុត្តំ...បេ... ឌីបេតី"តិ៉

ប័០៩៉ អារម្មណឃត្ថាតាតុឃយតេឃុ ពុទ្ធារម្មណ អារម្មណាតុឃយតេត អតុយេតិ៉ អាឌិណ្ណឃមាឌិណ្ណាតិ ខុខោត ឃមត្តខោ ចេចេត្ថា ចិយ

ឌិតកាចេត អតុយយិតាំ ឥឃ្សតិ៉ កចឃ្សបិ ចត្តកាយត្តា, រាកចឃេត ចា ឃយាតត្ថា "កចរាកាតុឃយា...បេ... ឃង្គហិតោ"តិ អាហ៉

ប័០ប័៉ "បហីតាឆិយុត្តិកា តិក្ខិត្តិយា, ពុតរេ មុឌិត្តិយា"តិ ខុចំ ពុគ្គិយចិឃេឃឥឃ្សតត្ថរេច អឆិយុត្តិកុហណត្តិ អាហ

"តិក្ខិត្តិយមុឌិត្តិយកាចឥឃ្សតត្ថ"ត្តិ៉

ប័០៨៉បហាតក្កុយចឃេតាតិ ខុត្ថ បហាតត្ថបឌហតក្កយោ បហាតក្កយោតិ ឥក្ខេត្ថា, យឃ្ស បហារេត កចិតត្តំ, តំ ខោតេច បហារេត

បឌយំ ចុត្តតិ, តតោ អប្បហាតត្ថត្តិ អយំ ចា បហាតក្កយោ៉

ប័១០៉ យក្កឃ្ស ក្ខបតិឃ្សយក្ខតាតិ ពុគ្គិយាតិ ក្ខបតិឃ្សរិយគ្គិយាតិ៉

ប័១៩៉ គិត្ថាតិលក្ខហិតត្តា អត្ថត្តិកក្ខាតំ បចិក្ខា៉ យឃ្សិ កចរក្ក បចត្តយារេត តំឃត្តតិយំ លោកុត្តរំ គិត្ថាតត្តតិ, តំ តឃ្ស បិឌកំ៉

លក្ខណាទិវណ្ណនា គិដ្ឋិតា៉

ឃត្តយលក្ខណាទិវណ្ណនា

ປັ໑໗ປັ ຄິຕ຺ຖາຍິຕ຺ວາຕິ ກຍຸຎາຄິ ຍຄນິ ກເຣາເຕ຺ວາ ຄິຕ຺ຖິ ຍຸກ຺ກຍິຕ຺ວາ ປຏິຍຸເຕ຺ຎາ ນຍາບຕ຺ຕິ ນຍາບເຕ຺ຍາຍີຕ຺ຍີ ອເຕ຺ວາ ຄີເຈຣຌາຊີຫິ ຍິບຸຕ຺ຎຍິຕ຺ຕນຕ຺ຕິ
໑ຽຊ ຍິຕ຺ຕຍຕ຺ຕຸນາ, ນຍາລິ ຈາ, ກຍຸຎາຄິ ຈາ ຍິຕ຺ຕິ ຊເບຕຸຕ຺ຕິ ນຍາບຕ຺ຕິຍິຕ຺ຕິ ຊເບຕຸ ນຕ຺ຕາເຈຊຍິຕາຄິ ອບກເຍາ ໑ຽຊ ອບກຍຍິເຍາເກ຺ລາ

ນຕ຺ຕາຍຄນິກາຣາຄິ ກາຍາຊີຕຸຕິຍຕ຺ຕາຄາຊີບກ຺ຎຄາຄິ "ທາຄຄາກິຍຍິເນນຄາກິຍຊຍຸາ"ຕິ ຊນຸຍິຕາຄິ, ເຕຫິ ບຄ ຍາຄາຄິ ຕິນຄາຈຕາ
ຊຍຸ-ນເຕ຺ຄ ຕຸຕ຺ຕາ ບກຸທຄາຈເຈາຊາຄິ ບກຸທເຈາຊາຄິ ຕເຊຈ ບຊຍຕ຺ຕາຄາຊີຫິ ຕຸຎຫິຕ຺ວາ ຕຸຕິຍຕ຺ຕາຄາຊີອຊິກຍນຸ ບຕ຺ຍຕ຺ຕາ "ຕຸຎາຄິ
ຄາຍາ"ຕິ ຕຸຕ຺ຕິ "ເຈາຊາຄຍີ ຕຸຎາຄິ, ຕຍຸາຕຍຸານຍາລິຍຸາຕຸຎາຄຍີ ຕຸຎາຄ"ຕ຺ຕິ ຕ຺ລຍາຍ ຕຸຎາຄບິຍຸຕ຺ລຍາ ອນຕ຺ຫິຕຕ຺ຕາ
ຄິເຣາຊນຍາບຕ຺ຕິຍາ ຕຸຎາຄິ "ບິຍຸຕ຺ລຍຸຕ຺ຕກຕຸຎາຄິ ຄາຍາ"ຕິ ຕຸຕ຺ຕິ ເຍ ບຄ "ຄິເຣາຊເຕາ ຜລນຍາບຕ຺ຕິຍາ ຕຸຎາຄ"ຕ຺ຕິ ບິຍຸຕ຺ລ ຄຕ຺ຕິຕິ
ຈເຊຍຸ, ເຕ "ຄິເຣາຊາ ຕຸຎຫຕ຺ຕນຸ ເຄຈນຕ຺ຕາຄານຕ຺ຕາຍຕຄິ ຜລນຍາບຕ຺ຕິຍາ ອຄຕ຺ຕຣບຕ຺ຍເຍຄ ບຕ຺ຍເຍາ"ຕິ (ບຎາ ໑.໑.໓໑໔)
ຕ຺ລຍາຍ ບິຍຸຕ຺ລຍາ ບຏິເນເຊຕຕ຺ຕາ

ນຕ຺ຕຍຍາລຄິເຕ຺ຄນຈຕ຺ຕາ ຄິຎິຕາ

ຊນຍຍາລຄິເຕ຺ຄນຈຕ຺ຕາ

ປັ໑໑ ຣາກາຊີຫິ ເຈຕເນາ ຍິຍຸຕ຺ຕິກ຺ຍເຕາ ນຍາລິ ເຈເຕາຍິຍຸຕ຺ຕິ ບຕ຺ຕາຈ ຍິຍຸຕ຺ຕິ ບຕ຺ຕາຍິຍຸຕ຺ຕິ ກຍຸຕ຺ຕຣຍິບິກຕ຺ຕເຣຍຈາຕິ ກຍຸຕ຺ຕຣນຸ
ຍິບິກຕ຺ຕເຣຍຈາຕິ ອເຕ຺ວາ ເຈຕຄາເຈຕຄານຍຸຍຸຕ຺ຕກຊເຍຸ ຄິຣຍາຊີຄິຕ຺ຕາຄກາຍິຄິບຏິບຊາກ຺ຍເຕ ກຍຸຕ຺ຕິ ກເຫຕ຺ວາ ອາຫ
"ກຍຸບຣີເຕ຺ຖຊເຍຈາ"ຕິ ອເບຍຸຕຸ ຄ ນເກ຺ລາຕິ ອຎຍຄຈຍຍາລິຄິ ຍິຍ, ຕິນຊີນໍ ຕ຺ລຕ຺ຎິຍິຊຍາທ ຍິຍ ຍິກຸຕ຺ຕິຕຸ ໑ເຕຄ ຊນຍາລນຊີນຕຕ຺ຍ
ຈາເຣຕິ, ຍາຄາຊີຍາທ ຍິຍ ຈາ ອເບຍຸຕຸ ຍິກຸຕ຺ຕິຕຸຕ຺ຍ ຍຊີບິ ຫິ ຍາຄາຊີບຕ຺ຍເຈກ຺ລທຍາທ ນຕ຺ຕຍຍາລຕ຺ຕິ ຕນຸ ນຍິຕກ຺ກນຍິຈາເຣຕາ
ຕຸຕ຺ຕາ, ຕຈາບິ ຍາຄາຊີຫິ ຍິຄາ ບຕ຺ຍເຈກ຺ລທາ ຄຕ຺ຕິຕິ ຍາຄາຊີນຫກຕ ຍາທ ຕຊເຕ຺ຕາກຊໍ ກຕ຺ວາ ໑ຽຊໍ ຕຸຕ຺ຕຕ຺ຕິ ເຈຊີຕຕ຺ຕາ ອຌ ຈາ
ນຕ຺ຕຕ຺ຕຸາຕຕ຺ຕາທ ຍາຄາຊີກິຕ຺ຍ ຍິຍ ຄ ນຕ຺ຕາ ຍາລກິຕ຺ຍ ກາຕຸ ນເກ຺ລາຕີຕິ ຊນຸຍຸຕຸ "ຕຍິຸາຍາຄິ ຫຸຕ຺ວາ ອເບຍຸຕຸ ຕ຺ລຕ຺ຎິ ຫຸຕ຺ວາ ຍິກຸຕ຺ຕິຕຸຕ຺ຍ ຄ
ນເກ຺ລາຕີ"ຕິ ຕຸຕ຺ຕິ, ຄ ບຄ ກນຸຈິ ຍາລນຸ ຍາຣິຄຕ຺ຎິກາຈເຕາຕິ ຊຎຕ຺ຕາ

ຊນຍຍາລຄິເຕ຺ຄນຈຕ຺ຕາ ຄິຎິຕາ

ຍາທຍິຄຕ຺ຕຈຕ຺ຕາ ຄິຎິຕາ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៧។ ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គោ

១។ ឯកកមាតិកាទិវណ្ណនា

៨២២។ “តេត្តិំសតិ តិកា”តិ វុត្តំ, តេ បន បញ្ចតិំស។ តថា “បុរិសមលាទយោ អដ្ឋ នវកា”តិ វុត្តំ, តេ បន អាឃាតវត្ថុអាទយោ នវ។ តយោ “ទ្វេ អដ្ឋារសកា”តិអាទិម្ហិ វុត្តា, តេ ឯវ “ឥតិ អតីតានិ ឆត្តិំសា”តិអាទិនា តយោ ឆត្តិំសកា កតាតិ អាហ “ឆ អដ្ឋារសកា”តិ, ទ្វាសដ្ឋិ បន ទិដ្ឋិគតានិ អញ្ញត្ថ វុត្តការណេនេវ ឥធ និក្ខិត្តានីតិ ន គហិតានីតិ វេទិតព្វានិ។

ឯកកមាតិកាទិវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

(១) ឯកកនិទ្ទេសវណ្ណនា

៨៣២-៨៣៣។ អត្ថិ បដិច្ច នាមាតិ យថា “ចក្ខុញ្ច បដិច្ច”តិអាទីសុ និស្សយាទិបច្ចយការេន បដិច្ចាតិ វុត្តំ, ន តថា ឥធ ខត្តិយាទិជាតិំ បរយត្តេតា អវិជ្ជមានានំ និស្សយាទិបច្ចយត្តស្ស អភាវា។ យេសុ បន ខន្ធេសុ សន្តេសុ ខត្តិយាទិសម្មុតិ ហោតិ, តេសំ អន្តោគធត្តា ច ខត្តិយាទិជាតិយា អត្ថិតា, សា ឥធ បដិច្ច-សទ្ទេន វិភាវិតាតិ អត្ថោ។ ឧក្កំសា សេខិយាតិ អសមិទ្ធាយាតិ អត្ថោ។

បញ្ចវិស្សជ្ជនាទិកិរិយាសុ បុរតោ គមនំ បុរេក្ខារោ។ និក្ខេបរាសីតិ និធានរាសិ។ បត្ថដកិត្តិតោតិ វិត្ថិណ្ណកិត្តិតោ។ រត្តញ្ញុតោតិ បុរាណញ្ញុតាយតោតិ វទន្តិ។ ចិររត្តិជាតេន, ចិររត្តិបព្វជិតេន វា ជាតិមត្តស្ស, រត្តីនយេន វា ជាននយតោ។ រូបដ្ឋាបកយានតោតិ អាលានករណយានតោ។ អាលានករណញ្ញាវិនារណំ ឥធ “យានោ”តិ វុត្តន្តិ។ បរិយត្តិលត្តកាវតិស្សិតោ យានតោ បរិណាហយនោ។ សរីរសម្បត្តិបរិបុរិយា យនោ បរិបុរិយនោ។

៨៣៤។ វត្វា វិនាបិ វត្ថុតាយ អវត្វា, ន វត្វា អភាវា។

៨៣៩។ ចិត្តស្ស វោស្សជ្ជនន្តិ ចិត្តស្ស សតិតោ មុញ្ចំ, កាយទុច្ចរិតាទីសុ បក្ខន្ទនំ វា វោស្សគ្គោ។ បតិដ្ឋាការោ វាតិ កុសលករណេ អដ្ឋានំ, អនុដ្ឋានន្តិ អត្ថោ។ បមាទសង្ខាតស្ស អត្តស្ស កាយទុច្ចរិតេ ចិត្តស្ស វោស្សគ្គោ បិណាតិបិតេ មិច្ឆាទិដ្ឋិ យំ កោនច រូបតោហតិ ឧវយាទិកោ បរិយាយោ អបរិយន្តោ, តទត្ថបរិយាយបយោគាសកោ វោស្សគ្គនិស្សគ្គាទិកោ ឥច្ឆាតបរិយាយោ វាតិ សព្វំ តំ សង្ខិបិត្វា ឧវទ្ធបិតិ ឥធំ អាការនិទស្សនំ សព្វបរិយាយស្ស វត្វា អសក្កុណេយ្យត្តា គតត្តិ ទស្សេន្តោ អាហ “បរិយត្តាការវតោ”តិ។ វិស្សដ្ឋាការោតិ សតិយា បច្ចនីកភូតេ វត្តាកោ ខន្ធេ ទស្សេតិ។

៨៣៧។ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា តទាបវត្តចិត្តយេវាតិ វទន្តិ, យានវិសេសោ វា ទន្តោ។ ឧបសគ្គយោគេ វទន្តិតត្តំ ហោតីតិ បរិយត្តេនេវ វទតិ។

៨៣៨។ “អាបត្តិំ អាបជ្ជាមី”តិ វុត្តេ “អាវុសោ, ត្វំ អាបជ្ជាមី”តិអាទិនា តេន វុត្តំ តស្សេវ ឧបរិ លិបនវសេន “បដិបុច្ឆិត្វា”តិ វទន្តិ។ “តស្មិំ កាយ ផលិទ្ធេ, អកុសលេ ច ញាតំ ករោន្តេ អហំ កថំ ន ករោមី”តិ ឯវំ ញាតំ បដិបុច្ឆនំ យុត្តំ។ ករណស្ស ឧត្តរិកិរិយា ករណុត្តរិយំ។ អកុសលបន្នា ឯសាតិ សារម្ភាតិ អធិប្បាយោ។

៨៣៩។ អតិច្ឆ ឥច្ឆតីតិ អតិច្ឆិច្ឆា, តស្ស ភាវោ អតិច្ឆិច្ឆតាតិ វត្តព្វេ ច្ឆ-ការលោបំ កត្វា “អតិច្ឆតា”តិ វុត្តំ។ អត្រិច្ឆតាតិ ន សា ឯវ វុច្ចតីតិ។ តត្រាបិ និរុត្តិកវិធានេន បទសិទ្ធិ វេទិតព្វា។ យថាលទ្ធិ ច អតិក្កមិត្វា អត្រ អត្រ ឥច្ឆតំ អត្រិច្ឆតា, សា ឯវ រ-ការស្ស ត-ការំ កត្វា “អតិច្ឆតា”តិ វុត្តា។

អត្រិច្ឆន្តិ អតិច្ឆំ, អត្រ ច ឥច្ឆន្តោ។ កេន? អតិលោភេន អតិលោភមិច្ឆាសង្ខាតេន អតិលោភមទេន ច។ អត្តនោ ហិតំ អត្ថាតិ វុត្តំ។ ហាយតិ ជីរតិ, អាទិណ្ណោ ច អត្ថោ, បត្តោ ច អត្ថោ, តំ ជីរតិ ចត្តារិ បត្វា អសីតានុវត្តិយា វិហីនោ វិយ។

ឥច្ឆាហតស្សាតិ ឥច្ឆាយ ឧបហតស្ស, យុត្តិតស្ស ច។

អតិហីឡអយាតោតិ អចយញ្ញយាតោ។ យលក្ខិ ឯវំកាយកំ ឧតបជំ, អត្ថុទាការំ ច។ ពោធញ្ញកោតាតិ ភុញ្ញកោន រស្សញ្ញកោន។ គន្ធលេតាតិ ន វទន្តិ។ ទុហិទយក្ខិតធក្កាតិ ទុហិទសិក្ខការត្តា។

៨៤០។ ឧាតត្តស្សេវ កិច្ចា កិច្ចា ចោរោទន្តា វិយ សម្ពោធព្វការេយ ហោតិ។ បច្ចយេតិ ឧបិធាតាឌិបច្ចយេ។

៨៤១។ យេ បតិរូបេន វទន្តិ, តេ កណ្ឌិកា, ភុរាទានេន ច កណ្ឌិកត្វា។ កណ្ឌិកបុត្តា កាយ កណ្ឌិកា ឯវ ហោន្តិ, តេន សន្ធិចិហារិកា កណ្ឌិកការេន “ទេទោ…ទេប… ជីឈនគ្គេយ ចិហទតី”តិ វទន្តិ។

វដ្ដតិ កទេត្តតិ អយម្បិ ឯកោ បការោ, លិខិតា ឯវ បន សក្កា ខាតុន្តិ អត្តនោ សយាបត្តិលិខិតំ ឃរេវតីតិ អវេត្វា។ បញ្ចត្តយំ កាយ ឧបរិបណ្ណាសកេ ទុតិយសុត្តំ (យ។ តិ។ ២។២១ អាទយោ)។ តស្ស គម្ភីរត្តា វទតិ “បញ្ចត្តយំ ឆ្លេលោកត្តស្សា”តិ។

៨៤២។ សិក្ខត្តិ សិក្ខារំ។ តញ្ញាកុសលស្ស ចិត្តុទេតា សយាសេចិតតាយ សីសេ បរិក្ខិតំ សុតិលតំ ចិសានំ វិយ, ធិរត្វា ន សិក្ខំ ចិយាតិ សិក្ខំ, តំ បតត្វេតា រាគោ។

៤៨២· ទោមតការលេត្វ តិត្តិល-សេង្កា ឥទ្ធ ពេត្តា· លិឃតត្តិ ច ឃេត ទេលិកេត បទំ ឃបត្តិ ចឥត្តិ លិឃតិ, សេយា ចុទេត្តា· លិឃតំ កល្ពតត្តិ ច ចឥត្តិ· តិត្តិលត្តិ ចា ទេលិលុប្បយិទេច្ចច ចុត្តំ ទោហាតិ· សេត្តា-សេង្កា ហិ ឲសេយា ទេលិលុប្បចាឥទេកាតិ·

៤៨៣·ង្កាទុប្បយាលាបីតិ ឲទេតត ឃហត្តឈតការចេត អប្ញតិតំ ឥទេស្សតិ· អធចាតិអាឥិតា ឌីចទឃល្ពតាឌីតំ ចិទេសសតាតិ "ត្ពឃស្ស ចា ប្ញតិកាឃស្ស ឦហិទាតំ ចា បទិក្លាទាតំ ឃល្ពតា"តិអាឌីតីតិ ឥទេស្សតិ· ឌីចទេត ហិ ឃល្ពតា ឌីចទឃល្ពតា, ឌីចទស្ស ចា ឃល្ពតា ឌីចទឃល្ពតា, ឲចំ បត្តឃល្ពតា ទេសតាសតឃល្ពតា ចាតិ អឈិប្បាទេយា· ង្កាតង្កាតប្ញទលំ លចិទាកាសុសណ្កាតាឥិកទេលាត្វ ឌីចទាឌីសុ កាទេឃ ច ឃធាទេយាក់ ទេយាទេឌតត្តា· តឥហុឌាតឥាទេកា ចិឃ ទេហាតីតិ ឥាទកចាបល្ប៉ា ត ឃុត្តាតីតិ អទេត្វា·

៤៨៨· សេឥិសា អត្ថុបិ កត្តិ សការេកា, ត សការេកា អសការេកា, ឃាតឆន្ទតា, ចិទេទាឆោ ចា· ទេតតស្ស ឃាតាឌីសុ ចត្តតំ អសកាកចុត្តិតា· ឲចំចិឆាតំ ឃាតាឈិកាតំ អក្បុសលិតយិឥំ តាឃំ·

៤៨៩·បទិតស្សិតាតិ សក្កឃុតា, ង្កក្កលិតស្ស ចា តស្ស តស្ស តល្យាឃតា·

៤៨៥· ក្បសលកទេលា កាឃស្ស អចិប្បាទិកតា លិតតា ឌាតិអាលស្ប៉ា, ត ទេទាទ៍កាត្បទេកាឌតាឌីហិ កាឃទេកលត្ពា តត្តិ តាឃ, អធ ទេលា បកតិអាលស្បត្តិ អទេត្វា· កាឃាលសិឃត្តិ តាឃកាឃស្ស អាលសិឃំ, តឥេច ទ្វុបកាឃស្សាបីតិ ឥង្គត្ពា·

៤៨៤· អច្ចសតាឌីហិ ង្កប្បុត្តឆាត្បទេក្លាកតិយិត្តំ អាលសិឃំ ចិឌឃ្វិតា·

៤៨៧· កត្តតិយិទេត្តត ង្កប្បុត្ត អាលស្ប៉ា កត្តសយុទេឥា·

៤៩០·ត្ពទេឃហិ បតាតិ ចិត្តស្ស អកល្យុតាឌីហិ· សេត្ពត្វ កិទេលសចទេសតាតិ ធិតយិង្កាកាទេលាតំ ទាកាឌីតំ ចទេសតាតិ ឥង្គត្ពា·

៤៩១· សយុ្វាអាឌីចទេតា អទេបទេតា កទេតាតិ អបកទេតា· ទេសា អាឌីចុបង្កទេចត ង្កបង្កទេតាតិ កត្វា អាហ "ង្កបង្កតស្សាតិ អទេត្វា"តិ·

តិចិឈយិ តំ តត្វ អាកាតំ តស្ស តិស្សឃក្សតាឃ ត្ពឃាឃ បិឮត្ពឃា ឥទេស្សត្បត្តិ ឲចឃទេត្វា ឥង្គទេត្ពា·

បិបលិកាតីតិ អាបលទេតា លឆ្ពិតាតិ· តត្តកាតីតិ អត្តទហិតាតិ, ឌីទាតិ ចា· កិលិតស្ស បច្ចឃក្សតា ទេកសជ្ឈសត្លាតា ឌីចិតបទិក្លាទា កិលិតបច្ចឃទេកសជ្ឈបទិក្លាទា· ប្ញតិឃុត្តត្តិ បុទាលស្ស អបុទាលស្ស ច សេត្ពស្ស ទេកាឃុត្តទេស្សតំ តាឃំ· ប្ញតិកាទេចត លឆ្ពិទេតាសឆត្តិបិ ទេកាចិ·

អកត្តិកា ឲកក្ខារា ឌឹឈសាលិ កិរ ក្ខេណ្ឌា៍ ក្យត្ថិតរឌក្ខតាឃ បិបិច្ឆតាឃ តិរត្តកកាឃចឌិចិប្បត្តតិក្កហលំ ៖ការ៖ង, ធំ ឲតស្ស អត្ថិតិ ៖ការ៖ឌិ៖កា, អតិចិឃ ៖ការ៖ឌិ៖កា ៖ការ៖ឌិក៖ការ៖ឌិ៖កា៍ អតិបរិសក្តិ៖តាតិ ៖កចិ៍ យុលសម្មាចិ៖តាតិ ៖ការ៖ឌិក៖ការ៖ឌិកាឌិការ៖ចត បចត្តចច៖តហិ អត្តេតា យុលយ៖ត្តត អ៖ឌ្ឍាហិ សម្មាចិ៖តា៍ ៖សា ឲចន្ទ៖បិ ឲចន្ទបតាឃ ឲច អត្តាត់ បរំ ចិឃ កត្វា "អម៉ សយ៖ណា"តិអាឌិ៍ ក៖ឆតិ៍

បលិឆាឃាតិ "អរហាតិ យំ ឌាតត្វ"តិ ចិត្តំ ឥ៖បត្វា, ប៖ត្តត្វា ចា៍ អាបិឆកឌ្ឍាឃិតិ យតុស្សាត់ អាបិឆក្ខារ៖ត សយាឌិ៍ សយាប៖ត្តា ចិឃ តិសិឥ៖ត្តា អាបិឆ៖ក ឌតស្ស បិកឌក្ខារ៖ត ឈសាឃិ៍

អឌ្ឍា ចិឃ កត្វា អត្តេតា សឹ៖ប តលាត់ សាយត្តឌប្បិតំ៍ អាកាការស្ស រស្សត្តំ កត្វា "អឥបតា"តិ ចុត្តំ៍ ក្យហត់ ក្យ៖ហា, តស្ស អឃតា បចត្តិ ក្យហាឃតា, ក្យហស្ស ចា បុក្កលស្ស អឃតា កតិកិរិឃា ក្យហាឃតា៍

ប័៩១៍ បុដ្ឋស្សាតិ "៖កា តិ៖ស្សា, ៖កា រាឌបុឌិ៖តា"តិ បុដ្ឋស្ស៍ តហតាតិ ពត្ថតា បរិ៖ចឥតា៍

ប័៩១៍ តិយិ៖ត្តត ចរ៖ត្តា ឌឹច៖ត្តា តិយិត្តការ៖កា ៖តយិត្តិ៖កា, តស្ស ការ៖ចា ៖តយិត្តិកតា៍ អត្តេតា ត្តច្ឆាឃ បកាសត់ ឆ្កការ៖សា៍ ៖កា បត ៖សាតិ? "អឌ្ឍ កិក្លត់ បច្ចឃា ក្សល្លកា ឌាតា"តិអាឌិកា បច្ចឃបឌិសំឃុត្តកចា៍ ត្តត្ថិតចត្តស្ស សឹ៖ប កឆត់ សាយត្តឌប្បា៍

ប័៩៣៍ ពាហិ លឆ្ខត់ ក្ខ៖ត្លបតា៍ បរបិដ្ឋិយំសលាឥតសឹ៖លិ បរបិដ្ឋិយំសិ៖កា, តស្ស ការ៖ចា បរបិដ្ឋិយំសិកតា៍

ប័៩៤៍ តិកត្តំ អ៖ប្បត លិ៖កត ពាហុកំ ច៖ឌ្ឍត្វា ក៖ហតុំ ត្តច្ឆត់ តិឌិកឹសត់, តស្ស ការ៖ចា តិឌិកឹសតតា៍ ត៖ស្សច ត្តច្ឆតស្ស បចត្តិអាកា៖រា, តំសហឌាតំ ចា ក៖ចសតកយុំ៍

ប័៩៩៍ ចល្លសយត្តំ ៖បិក្លរំ ចល្ល៖បិក្លរត្តិ ក្ខត្តរបឥ៖លិ៖បិ បុត្តាបឥស្ស ឥដ្ឋ៖ត្តា, ចល្លបិរិបុរិ ចា ចល្ល៖បិក្លរតា៍ "អត្តឌាបិកា"តិ ឲត្ត ចិឃ ឌប-ស៖ត្តា ក្ខប្បត្តិចាច៖កាតិ អាហ "បច៖ត្តតី"តិ៍

ប័៩លិ៍ ៖សឃ្សសឌិសយាតា ក្ខត្តតិច៖សត បចត្តាតិ ក្ខកឃត្តាបិ "យាត់ ឌ៖ប្បតី"តិ ចុត្តំ៍

ប័៩ប័៍ ហិតយា៖តា បត ឆ្កតតិច៖សត បចត្តិ៖តា ៖កច៖លត យាតស៖ត្តត តិ៖ត្តំ តារហតីតិ តំតិ៖ត្ត៖ស "ឆ្កយាត់ ឌ៖ប្បតី"តិ (ចិក៍ ប័លិ៣) ចុត្តំ៍

៥៤២៖ រាជគេហាគេ រដ្ឋក្ខន្ធគេហា រាជនិស្សិតោ រដ្ឋិយោ៖

៥៤៦៖ បុគ្គលំ អនាមសិត្វាតិ យថា សេឃ្យស្ស សេឃ្យយានាទីនិទ្ទេសេសុ "បគេហិ សេឃ្យំ អត្តានំ ឥហតី"តិ សេឃ្យាទីបុគ្គលោ យាតុប្បាទគោ អាយដ្ឋា, ឧបរេយតស្ស សេឃ្យយានគារេចបិ យាតុប្បាទកបុគ្គលចិសេសំ អនាមសិត្វា "បគេ អតិយញ្ញាតិ"ឧទ្ទេច ចុត្តត្តិ អនេត្វា៖ បគេ អតិក្កមិត្វា យញ្ញានចិត្តាយស្ស កស្សចិ អតិយានេតាតិ៖

៥៥០៖ បុរិយយានស្ស ដូបរិយានេតា យានាតិយានេតា, អតិ-សទ្ទោ ដូបរិ-សទ្ទស្ស អត្ថំ ចឥតីតិ ឥដ្ឋត្ថោ៖ បុរិយយានំ ចា អតិក្កន្តោ យានេតា យានាតិយានេតា៖

៥៥១៖ បក្ខិជាតីសុ ចាយសោ អនេត្តា លិយគោតិ កត្វា "កាកជាតិ ចិយា"តិ ចុត្តំ៖

៥៥២៖ ឧឆគេរា កិរ ឧគាសចរិតោ អនេហាសិ, តស្មា អាទីគោតច "តុរេយ្យអាលិយាសចា"តិ អចត្វា ដូបរិឆេត កគេឆសីតិ ចឥត្តិ, ឧគាសចរិតត្តា ចា លិប្បំ តតិយបឥចាគេរ ចិរាហំ ដូប្បាទឥសីតិ អធិប្បាយោ៖

៥៥២៖ យានំអន្យកតដ្ឋន្តោតិ យានសយ្យយុត្តលន្តោ, យានសកាចំ អន្យគេតា យានដ្ឋន្តោ ចា៖

៥៥៣៖ "ចិលប្លន"ត្តិ ឥ ព្ទាត្តិបុរិសសយ្យានគាទីកិរិយាទីចិលប្លនបជិសំយុត្តំ កត្តត្តំ ឥដ្ឋត្តំ៖ តត្ថ យុត្តយុត្តសិលិដ្ឋំ បជិកានំ ចិលប្លនបជិកានំ៖

៥៥៤៖ អយរចាឥបជិសំយុត្តោ ចិតគេក្កា, អត្តគេតា អយរលាត្វាយ ឧឥចកាចត្វាយ ចា ចិតគេក្កា អយរចិតគេក្កា៖

៥៥៥៖ បគេរសុ អត្ថនយា រាកចគេសត អត្ថនយកគេរំ ឧតស្សាតិ បរាត្ថនយោ, តស្ស ការេចា បរាត្ថនយតា, បគេរសុ ចា អត្ថនយស្សេច សហតត្តិតាទីកស្ស ការេចា បរាត្ថនយតា, តាទីសោ រាគេកា៖ តត្វាតិ បរាត្ថនយតាយ សំសដ្ឋចិហារេត ឥស្សិតាយាតិ អនេត្វា យុជ្ជតិ៖

៥៦០៖ អគចញ្ញាត្តិ បគេត្វន្តោ អគចញ្ញាត្តត្វេយច កាយព្យេលា ឥ បគេត្វតីតិ អាហ "បញ្ញាកាយ...បេ... និស្សិតោ ហុត្វា"តិ៖

ឧក្កកនិទ្ទេសចណ្ណនា និដ្ឋិតា៖

(១៖) ទុកនិទ្ទេសចណ្ណនា

ប៉ដ៌១៉ ្កបតឃ្យាំតិ ខត្ថតិ៉ អ-ការោរា អតត្តរត្ថចាចោកា, យរិយាកចាចកស្ស ចា អាការស្ស រស្សត្តិ ពត្វា "អ្ជបតា"តិ ទុត្តន្តិ "អតត្តរ្ជបតា"តិអាឌិយាហ៉ តត្វ បចយុប្បត្តស្ស បចត្តាការោរា យរិយាកា, តំ អតតិក្កមិត្វា តរស្សច ឥត្យហិការលចរសត ឥបតា យរិយាក្ជបតា៉ បកតិ្ជបតាយត្តរយច, ចិរសសតរហិតាតិ អរត្វា៉

ប៉ដ៌១៉ តិ្ជរិឃំ រលត្យអបិតត់, តិ្ជរិឃំ ចិឃ តិ្ជរិឃំ៉ ឥរស្សត្វាតិ ឥរត្តហិ លិត្ថិត្វា៉ រតត បត ឥស្សត់ បត្យអារសាតិ ឥរស្សតិ៉ បត្យអាសស្ស អាឃតាតិ ឃុកក្កាហប្យចត្តិ៉ សយកាចឥហត់ ឌរឃា, តស្ស អាហរលរតា អាហារោរា៉ ឝុទំ ត រឥតីតិ ឋរយាក្លិ ត រឥតិ៉

ប៉ដ៌៣៉ ការឃត រចតិយក្កាលាឌិចត្តិ ពរោរាតិ "ឲចំ ចត្តសយុរត្តា សរត្ថា ពចំ កាឃឥទ្ធរិតាឌិតិ ករិស្សតិ"តិ បររសំ ចាបតត្វំ៉ អតិត្ថាតិ អត្ថឃំ ពត្វា៉ អាសរត្តីតិ អាកត្ថន្តិ, បុត បតិត្ថាឥរត បចត្តត្តីតិ អរត្វា៉ រកាតារយចំ ពរោរាតីតិ រចាត្ថិតតត្ថាឥតា ចា រចាត្ថាឥតា៉

ត សយុា កាសិតាតិ រឃា ត សយុា កាសតិ, រសា សរឥាតិ ឥរស្សតិ៉ ពត្ថិ ចា បិ្ជ ចា ឌាតិតំ ត សក្កាតិ អសត្តក្យាលសម្ភាចរតរតច ចិត្តាតុទ្ធបកិរិយាចិរហរតា "ឲចំចិរត្តា ឲចំកិរិរឃា"តិ ឌាតិតំ ត សក្កាតិ អរត្វា៉

អរឌា ឲច អឌាយិរកា៉ រតលរកាតិ តទុលចរត្ថា៉ ឃចា រសា ឃរក្លា តាឌិសំ ទ្ធបំ ឥរស្សត្វា "អឌា"តិ សត្ថាយ អាកតាករត លាឥតិ, ឲចយឃ្យិ តំតំសឌិសក្យាលសម្ភាចរតត រត រត ចរត្ថាតិ៉ រតរតតំ សាររឈ្ស៊ យាឃារតា ខលចតរា ចត្ថាតាតិ ឥ្ជត្តា៉ រតរតច "បរិក្លត្តតា"តិ ទុត្តា៉

ង០ប៉៉ សក្កាឃឌិ្ជាឌិត់ អការចបិ ឃំ សំរឃាឌត់ រហាតិ, តំ ខាហិត្ថា សំរឃាឌតរតា ខាហិត្ថាសំរឃាឌតស្ស បុក្កលស្ស ចិរសសតក្ខតំ ខាហិត្ថាសំរឃាឌត់ តាយ៉

ឝុកតិរត្ថសចណ្ណតា តិ្ជតា៉

(១៉) តិកតិរត្ថសចណ្ណតា

ង០ង៉ អកុសលមួលិរតច ចត្ជម្ងលិតីតិ រតហិ ពមិរតហិ ចត្ជម្ងលសយុឥាចារោរា ពមិរតា រហាតីតិ អាហ "តីហិ...រប... ពមិរតា"តិ៉

ង១ង៉សស្សរតារលិរកាតិអាឌិឥស្សតរយច ខ្យាហុចរិឃំ រយាក្លសយ្យាបកំ ក្តត្តយចរិឃត្តិ ឌិ្ជកតិរកហិ សយុតត្តិ អាហ "ឌិ្ជកតិកសយុតស្សា"តិ៉ ទ្ធបិទ្ធបិចចរចិបិរកឃុ សាតិសរឃា កចរារកាតិ អឌិប្បារឃត ទុត្តិ "យហាខ្យាហុាត"ត្តិ៉

៥២០. កថំវិធន្តិ កេនាការេន សណ្ឋិតន្តិ អត្ថោតិ កត្វា អាហ ‘‘អាការសណ្ឋាន’’ន្តិ។ មានឋបនាតិ សេយ្យាទិវសេន មានេន ឋបនា, មានសង្ខាតា វា ឋបនា។

៥២១. ចេតសោ ឧត្រាសោ ទោមនស្សំ, ទោសោ វា, តំសម្បយុត្តា វា ចេតនាទយោ។

៥២២. កង្ខាយនតាយាតិ តិណ្ណំ អង្គានំ វសេន វិចិកិច្ឆាយ កង្ខនា ហុត្វា ‘‘កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតី’’តិ, ន បន តថា វោហរតាតិ អធិប្បាយោ។ វណ្ណាទិកេហិ ហុត្វាតិ កេចិ កិរ វទន្តិ ‘‘ចត្តារិមានិ បញ្ចវណ្ណា។ ការណា? សោ ហិ បុព្ពេ ញាណេបតិ, បុព្ពេ ញាណ លោមា បញ្ចវណ្ណា។ (ខោ ហុលោវស្ស សុទ្ធិវា ឧទានបីតកាឡអវណ្ណា។ តេ ហិ មជ្ឈិមបាយតន្តិសុ ឧទានបីតកាឡអលោមា កាឡអតមការេលសុ រមន្តី’’តិ តេសំ វណ្ណកេហិ, ‘‘ឡាបី បរិមណ្ឌលោ’’តិអាទិនា កេវត្តានំ សណ្ឋានកេហិ ហុត្វា។

៥២៣. បុរិសបុគ្គលោតិ បទទ្វយំ ឯកបទំ កត្វា ទានត្តានំ វសេនាយំ សម្មុតិកថា បវត្តា, បទត្ថវសេន វា ឥទំ បុគ្គលវាទកត្ថិ ទស្សេន្តោ ‘‘អយំ បនា’’តិអាទិមាហ។ អថ វា បុរិសោតិ វុត្តោ ន បុគ្គលោ ឯវ, ន បុរិសិន្ទ្រិយយុត្តោវាតិ ទស្សនត្ថម្បិ ‘‘បុរិសបុគ្គលោ’’តិ វុត្តន្តិ វេទិតព្ពំ។ អដ្ឋសុ អាទិទេវសុតិ បិតុសេយ្យាតសម្ពុទ្ធានំតាសុបិបរិលាមតព្វបគ្គមិកវិសមបរិហារនសន្តិបិតតកម្មសម្ពុទ្ធានតសុ។ បុព្ពេ កតត្តិ បុរាណាតកម្មំ ព្រហ្មិតិ វុបបត្តិវេទនីយម្ហា កិរ បដិក្ខិបតិ។ អាណត្តិមូលកេន វាតិ យោបិ អាណាបេត្វា វទតាត្តាទិវុត្តិ វុប្បាទេតិ, តម្បិ តំមូលកំ ន ហោតិ, ព្យាបារតិម្ហាតមូលកេវាតិ អធិប្បាយោ។

៥២៤. យោហស្ស អត្ថវហតំ នាហការណតាយ វុត្តំ, សការណតាបិ បន អសម្បដិវេទនា សម្បដិវេទសុលស្ស បទ្ធិកាទេតា វុត្តា ឯវាតិ អត្ថវហនតា វេទិតព្ពា។ ឯវញ្ច កត្វា ‘‘វុបក្កា វេទនា នាលាសុលា អញ្ញាណវុត្តា’’តិ (ម. និ. ១.៣៩៤) វុត្តា។

៥២៥. បុព្ពេនិមិត្តារម្មណស្សតិ សុខនិមិត្តាទិវសេន បុព្ពេនិមិត្តសការេណសុ អារម្មណេសុ, បុព្ពសការេណសុ វា សុខនិមិត្តាទិអារម្មណេសុ។ កោសជ្ជបមាទតិដ្ឋានំ សមាធេតព្ពម្បិ អចិប្បទិកតាសង្ខាតា លីនវុត្តិតា កោសជ្ជំ, សតិវោស្សគ្គសង្ខាតំ បមជ្ជនំ បមាទោតិ អយំ វិសេសោតិ។

៥២៦. សការុចារសត្តិ សញ្ញត្តុប្បចារសមាហ, សទេវកចារសត្តិ សហិរិចារំ។ អនាទិយតា អនត្ថា ឧចាទអគ្គហណំ, អចិត្តីការោតិ អត្ថោ។ សុក្កវណ្ណស្ស ចិយ អនល្លតា, អមុទុតា វា អនត្ថា។ អសីលត្តិ អសុលសីលតា អមុទុតា ឯវ។

៥២៧. ឧបរិមគ្គា ភោរសម្បយុត្តចិត្តុប្បាទោ សិយា។

ឌ៦៤៍ "ត្តឆ បរិយោលា ពនៃរាតី"តិអាឌិតា ឌបតតេត្វបិ ពនៃរាតិ-យនេត្កា ឃុដ្ឋតីតិ អាហ "ពនៃរាតីតិ ឌនេបតី"តិ៍ ឲត្ត ចាឃំ អាចឌ្ឍតា អក្យុយលិតំ អាយត្តការេលត្តា ល្យក្កចត្វុ្យ ចុត្តាតិ ខេចឌិតត្ថា, តឌត្យក្យុលកិច្ចត្តា ចា៍

តិកតិទ្ទេយចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

(ɜ៍) ចត្យក្កតិទ្ទេយចណ្ណតា

ឌ៦ឌ៍ត្ថតីតិ តិឌយ្យតេ តិបិខេតាតិ ឲចំ-យនេត្កត យយាតតេត្វាតិ ឌេយ្យតិ៍ កចាកចតេហត្យតិបីតិ ឲត្ត កចត្តិ ឌាឃត្តិ ឲេតតាតិ កេចា, យប្បិអាឌិកេយឌ្ឍ៍ កេចា ឲច បឡីតតេរា អភិចុទ្ទោ អកេចា៍ កាចតារាយតាអរិយចំយប្យេហឃ្យត្តា ចា បុរិយតល្យាត្តឃចឌ្ឍា យត្ថា តល្យា "កចាកចតេហត្យ ក្ខប្យឌ្ឍតី"តិ ចុត្តាតិ ខេចឌិតត្ថា៍

ឲតាឃាតិ លត្កាឌិអកតិឃា៍ ត កឌ្ឋតីតិ ត បចត្តត្តិ, តំ តំ កិរិឃំ ត កនេរាត្តីតិ អតេត្វា៍ ត្ថយិតាតិ លត្កាឌិតា អកតិកយតេត៍ លត្កាឌីយុ ខេឃត តិខេត្កា, ខេតត កយតំ ឃចាតិត្កកយតំ៍

"រាឌា"តិអាឌិតា រាឌាឌិតិយិខេត្តា ចិឃ ក្ខាយិអាឌិតិយិខេត្តា ចិត្យត្វារេយា ក្ខាយិអាឌិកឃំ, "ក្ខាយិកឃត្តិ ខេលា, កិក្ខុខេច, ខេកាត្យបិឃាយខេយ្យតំ អតិចចត"ត្តិអាឌិចចតខេតា (យ៍ តិ៍ ៦៍ឲ៩៦; អ៍ តិ៍ ɜ៍ឲ៦៦; ត្ថតិចុ៍ ឲ០ឌ) ខេកាត្យបិឃាយឌ្ឍឌទិកត្តបត្ថាកាយក្យលយាត្យកាយា ចា៍ តត្វ បត្ថាកាយក្យលយាត្យកាយក្កហខេលាត តត្តិស្សិតលត្កាកក្កហលា ខេចឌិតត្ថា, ឌ្ឍឌទិកត្តត្ថា ខេលិខេកាច៍ ក្ខខេក្កុបតីឃាឌិកយំ ចិតឃឌល្ហា៍

"អឆ ខេលា តិឮ្ហុខេកា បរិត្ថាឌខេកា ខេឃត កកចា...ខេប... ឲតឌខេចាច 'កឹ ត្យ ខេលា, ខេកា ខេកាតយ, យឃំកតំ យុលឌ្យក្ខ'ត្តិ? ឃា ខេហចំ តិឮ្ហុកាតិ កកចា អខេចាចា"តិអាឌិតា តិឌាតចខេក្ក (យំ៍ តិ៍ ៦៍ឲប័) អាកតត្តា "តិឮ្ហុកឌិដ្ឋី"តិ ចុត្តា៍

ចត្យក្កតិទ្ទេយចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

(ʒ៍) បត្ថាកតិទ្ទេយចណ្ណតា

ឌɜ០៍អាកត្តិ បត ត ឌេត្តីតិ អាកយតយ្យ បឌ្ឍឃា ត ខេហាត្តីតិ អតេត្វា ឌដ្ឋេត្ថា៍

ឌɜឲ៍អចឌេហតខេតាតិ ប្បុខេលាត ឃំស្នុបចឃខេហត្យតាឃ ច ក្ខបចឃតខេតា៍ កិឃក្យាខេល ក្យឌ្ឍិត្វា យឃត្តយ្យ យុលំ ខេហាតីតិ តំ ក្ខត្យយុលំ "ខេយឃ្យយុល"ត្តិ ចុត្តំ, យឃតិរិឃាបចយុលត្តិ អតេត្វា៍ ចតត្តិ ឌ្យតក្កាតិ៍ តខេបិតិ លត្កកចត្តាតិ, ឌីរិឃំ ចា៍ ឃីលក្កហខេលាត

ឈគ្គកចត្តេយេធុតចិរតីតំ កហិតត្តា តបព្រាហ្មចរិយក្កហណំ ត កត្តត្តត្តិ ឥច? ត, អញ្ញានីលតោ ចិរេសេសត្វា តបព្រាហ្មចរិយាតំ ឥឆចត្តការលត្តក្កហលាស្ស ឥស្សតតោ, ឥាហិរាតត្ថាស្ស ចិតិតត្ថស្ស បចត្តិឥស្សតតោ ចា៎ តោសទ្យា អចិហិសាឌិកោចតាឌិត្យក្កុរការិការេធុតចិរតិយោ យឆាក្កុយំ នីលិឌិតិ, តាតិ ច តោ ឥឆចតិកាយំ បលិឆាយ ចរត្តីតិ៎ អញ្ញាចា ច សទ្ធារុចិអាឌីហិ "យតោ តោ ឥកា អយំ អត្តា ទុបី ចាតុយហាក្សុតិកោ យាតារេបត្តិកសប្បុចា កាយស្ស ឥកឆា ព្ស្តិជ្ជតី"តិអាឌិតា (ឌី៎ តិ៎ ១៎ប័រ៍) ចិកេបត្វា៎

៥៣៧៎ ញ្យសេតស្ ឥាតិកោកេរាកញ្យសតក្កហណេត ចំតិឥិត្តា សោកាឥយោ កហិតាតិ ឥដ្ឋញ្ញា៎ ឥស្សតសចេតស្ បដិក្ខុលតា ឥស្សតសចតបដិក្ខុលតា៎ ឲត្ត ច អាឌីតេចហិ បញ្ចាហិ តោឞំ ការលាក្ខតា អក្លត្តិយេច កិត្តិត្វា កឆិតាតិ ចេឌិតញ្ញា, អក្លត្តិឞ្ខុលកា ចា អបរិយតាឌិហេតុក្ខតា ទ្យក្កុដទ្យក្ខានិតតាឌិឆោសា៎

យិដ្ឋាឌីចតិឥិត្ត យេលាការេល ព្បញ្ញកយំ "អាឌីចកកយ"ត្តិ ចុត្ត៎ "អាឌីចិកាកយ"ត្តិ បត បរិឥឆ បញ្ចយាតុប្បត្តិ បស្សតោ អាឌីចិកតិឥិត្តោ ចិត្តព្រាសោតិ អេត្វា ឥដ្ឋញ្ញា៎ កិត្តិសេដ្ឋា និលេកក្ខ តបរដិបក្ខា អសិលេកំ អកិត្តិ៎ តោតាហ "កេហកយ"ត្តិ៎

៥៣៨៎ព្បរិលិចិតត្តិ ព្សក្កុតាសញ្ញតោ អធុបសយកាថា, អធុបសយហេតុក្ខតោ ចា បីតិយា អាកាេរា៎

បញ្ចាកតិឆ្លសចល្ហិតា តិឌ្ឌិតា៎

(៩៎) លក្កុតិឆ្លសចល្ហិតា

៥៣៣៎ "កោឆតោ ហោតិ ព្បតាហី"តិអាឌិតា កោឆាឌិហេតុកា ព្បតាហាឥយោ កោឆាឌីតំ សហាយការលកាចេត ស្តុតេត្ត ចុត្តាតិ កោឆាឥយោ ឲច ចិចាឥឞុលិតិ, តោតេត្ត តោ ឲច ចុត្តា៎ សត្តិឌ្ឌិបរាយនិតា អត្តតោ ឌិឌ្ឌិយំ អកិតិចិដ្ឋតា៎

៥៣៤៎អប្បតិស្សយោតិ បតិស្សយក្ខតោហិ កេទ្យហិ ចិរហិតោ៎ អប្បយាឥលក្ខុលត្តិ សតិអចិប្បចាឞំ ក្បុសលិតុយោកសាតដ្ឋ ចា៎

ឃុត្តបឃុត្តតាតិ តត្តិត្តតាចសេត ស្ដុ ឃុត្តតា៎ កលាសក្កុលិកា កិលេសចសេត បចត្តា សក្កុលិកា៎ ឥត្តិបដិឞំឃុត្តកឆាសចេត ឥត្តិសទ្ធសចេត ច អស្សារោឥា សចតឞំសេក្កា៎ ឥត្តិយា កស្សចិ ឥាតក្កហលាស្សារោឥា បរិកោកឞំសេក្កា៎

៥៣៩៎សោយតស្សត សឌ្ឌិព្បបចិឆរត្តីតិ សោយតស្សុបចិឆារាតិ អក្បុសលសោយតស្សសហកតា ទុបចិឆារាឥយោ ឥឆាឌិបេតាតិ ចេឌិតញ្ញា, តឆា ព្សបេក្ខុបចិឆារា ច៎ ចំសបយុត្តា ចាតិ ឲតេត ចិឆារក្កហណេត ចិតក្កាបិ កហិតោតិ ចិតក្កប្បចត្តតេត

“ႁ្ខបចិតគេក្កតី”តិ ទ្ពងយ្យិ ចុត្តិ ទេហាតីតិ ងទេយ្យតិ៍

ႀ3សិ៍អន្ហ្គាណាបយ្យឃុត្តាតិ ចិចិកិច្ចម្ហច្ចបហកាតចិទេត្តាស្ុ ႁ្ខទេបក្លា ទេយាទេហាតិ ចងត្តិ, ទេលិកបយ្យឃុត្តុទេបក្លាបិ បត ទេកាហយ្យិតា ត ត ទេហាតិ៍

ႀ3ប៉៍អឈិច្ចបយុប្បត្តិទេកា “អឈិច្ច បយុប្បទេត្តា អត្តា ႁ្ខប្បទេត្តា កចិយ្យតិ”តិ កណ្យបត្តា បយ្យតឌិឌ្ទិទេកា ទេហាតីតិ ៧ចទ្វាបយ្យ ឌិឌ្ទិ ចិឃាតិ ងទេយ្យទេត្តា “អឈិច្ចបយុប្បត្តិកទេយ្យចា”តិ អាហ៍ ត ទេបា ឌាទេតាតិ ៧ត្តុ “ឌាត្យ”តិ អឃំ តិបិទេតា ႁ្ខ-ការទេយ្យ ឆ្ក-ការៈ កត្វា ឌាទេតាតិ ចុទេត្តា, ទេតត ចា បយាតត្វុំ តិបិតត្តុៈ ៧តំ ងេដ្ឋាំ៍ បន្ទាបចឌិឌ្ទីតិ បន្ទាបចបរិឃាទេឃត អាកតា ឌិឌ្ទិ៍

ឈក្កតិទេក្ខបចណ្ហាតា តិឌ្ទិតា៍

(សិ៍) បត្តុកតិទេក្ខបចណ្ហាតា

ႀ3ႀ៍ ក្ខាបឌ្ទិឃា ឌិឌ្ទីស្ុ បត្តុកយ្យ អន្ហ្គាយ្យ អភាចា បត្តុ ႁ្ខទេឆ្លងចាភា ៧ច ទ្ពង តឆា អចត្វា “បត្តុ ឌិឌ្ទី”តិ ចុត្តា៍

បត្តុកតិទេក្ខបចណ្ហាតា តិឌ្ទិតា៍

(ប៉៍) អដ្ទកតិទេក្ខបចណ្ហាតា

ႀ3ႀ៍ “កយ្ញុ ទេលា ទេយ កត្តុត្ថាំ កចិយ្យតិ”តិអាឌិតា ឆ្កឃឹងតាកាទេត បចត្តុចិត្យប្យាភា ទេកាបន្តូការទេណាតិ, ទេកាបន្តូទេយច ចា ទេកាបន្តូត្តុទេការទេណតាឃ ទេកាបន្តូការទេណាតីតិ ងេដ្ឋាតិ៍ យាបាចិតំ យទេន្ហាតិ ៧ត្តុ អាចិត-បទេក្ខា តិត្តុ-បក្ខយ្យ, យទេន្ហា-បទេក្ខា ច ចិឃ-បក្ខយ្យ អត្តុំ ចងតីតិ អឈិប្យាទេឃត “តិត្តុយាទេបា ចិឃា”តិ អឃយទេត្វា ចិភាចិទេតា, យាបចទេឃា ចិឃាតិ ចា អទេត្វា៍

ႀ3សិ៍ឃទេតីតិ ចុបតិ, ឈទេដ្ទតីតិ អទេត្វា៍ អទេន្ហាត កាទេណតាតិ “អន្តូ តឃា ចិកាទេល កុត្តុំ, ទេតត ត្វុំ អាបត្តុិ អាបទេត្តាយឹ”តិ ចុទេត្តា “ហិទេយ្យា យឃា កាទេល កុត្តុំ, ទេតតាហំ អតាបទេត្តា”តិអាឌិតា អទេន្ហាត អឃុទេត្តុត កាទេណាត អន្ហ្គា ឃុត្តុ ការណំ បឌិឆ្លាទេងតីតិ អទេត្វា៍ ប្ុឆ្លិតត្វុទេតា ឌាហិទ្ធា ឃឆា តំ ត អល្លិឃតិ, តឆា កឆាឃ អបតឃតំ ចិក្លិបតំ ឌាហិទ្ធា អបតាឃតា៍

ႀ3ប៉៍អបន្ទិចាភាតិ ប្ុក្កទេលហិ ឌិឌ្ទិទេឃា ងទេយ្យតិ៍ ទេឃហិ ចា អកិតិទេចទេបហិ អបន្ទិ អត្តាតំ ចងត្តិ, ទេត អបន្ទិចាភា៍ អទ្វាបបយាបត្តុិតិយិត្តុត្តិ អាកាបាឌិ៍

อฏฺฐกนิทฺเทสวณฺณนา นิฏฺฐิตา.

(๙) นวกนิทฺเทสวณฺณนา

๙๖๐. ทสมสฺส อตฺถุตฺตา “สตฺเตสุ อุปฺปตฺติวเสเนว คหิตานี”ติ วุตฺตํ.

๙๖๑. สุขวินิจฺฉยนฺติ เสวิตพฺพาเสวิตพฺพสุขสนฺนิฏฺฐานนฺติ อตฺโถ. อญฺญตฺถ สุขนฺติ เสวิตพฺพํ เนกฺขมฺมสุขํ วินิจฺฉยาติ เจ วินิจฺฉยาติ ลาภํ –

“สาตํ อสาตนฺติ ยมาหุ โลเก,

ตเมว นิสฺสาย ปโหติ ฉนฺโท;

รูเปสุ ทิสฺวา วิภวํ ภวญฺจ,

วินิจฺฉยํ กุพฺพติ ชนฺตุ โลเก”ติ. (สุ. นิ. ๘๗๑; มหานิ. ๑๐๑) –

เอตสฺส นิทฺเทเส วุตฺตํ.

ลาภ วินิจฺฉโยติ วุตฺตาติ ลาภิสฺสา วินิจฺฉยปฏิพทฺธตาย โย ลทฺธาทิสฺส ปริยายวเสน วินิจฺฉย-วิตกฺโก วุตฺโต, สกฺกปญฺเหปิ (ที. นิ. ๒.๓๕๘) ลทฺธสฺส นิยมตกกาเรน วิตกฺก-วิตกฺโก โย เอว อาภตาติ เอวํ วิตกฺกสฺส วินิจฺฉยภาวํ ทสฺเสตุํ ลาภ ภวิตพฺพา สสฺสติ ปวตฺตนฺตสฺส วินิจฺฉยนฺติ ปวตฺติยา ตณฺหาย อาเวณิกสฺส นิฏฺเฐตฺวา ภวติ.

๙๖๒. ยติปิ อญฺญมญฺญา สงฺขตการณ อหนฺติ อสฺมีติ จ มานิตพฺพา มานสฺส สงฺขตตาติ กตฺวา “สงฺขต”นฺติ มาโน วุตฺโต. เสยฺยาทิวเสน “อหมสฺมี”ติ อตฺตโน สงฺขตํ จ สงฺขตํ. เอตํ “ภวิสฺสนฺติ”ติอาทิกา ปวตฺติ ตณฺหาทิฏฺฐิมานวเสน ปวตฺตตีติ ตาสมฺปิ มญฺญิตาทิการณา วุตฺตา.

นวกนิทฺเทสวณฺณนา นิฏฺฐิตา.

(๑๐) ทสกนิทฺเทสวณฺณนา

៩៧០. ទាលក្ខិបសំវិធានាទិកុសលតាយ សម្បត្តិ ឧបាយចិន្តា, តស្សា មិច្ឆាភាវបដិច្ឆាទកភាវេន បវត្តោ តទាការោ មោហោ ឧបាយចិន្តាវសេន ឧបេក្ខាតិ ទដ្ឋព្វា. យថាកតេ បន បាបេ អនាទីនវទស្សនេន បវត្តា សញ្ញា, សង្កប្បោ វា បច្ចវេក្ខណា, តស្សាបិ មិច្ឆាភាវបដិច្ឆាទកំ តទាការំ, អនាទីនវទស្សនំ ច បច្ចវេក្ខណាការេន ឧប្បន្នោ មោហោតិ. វិមុត្តសញ្ញិតាតិ អធិមានសម្បយុត្តំ, តិត្ថិយានំ ច អត្តនោ ទិដ្ឋិយា វិមុត្តតាសញ្ញិតំ “វិមុត្តោម្ហី”តិ ឯវំ បវត្តោ អកុសលចិត្តុប្បាទោ មិច្ឆាវិមុត្តីតិ កេចិ វទន្តិ. ផលំ វិយ វិមុត្តិន្តិ គហិតេ បន ទិដ្ឋិសម្បយុត្តចិត្តេ ទិដ្ឋិ មិច្ឆាញាណំ, សមាធិ ច មិច្ឆាវិមុត្តីតិ យុត្តំ សិយា.

ទសកនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

តណ្ហាវិចរិតនិទ្ទេសវណ្ណនា

៩៧៣. សមូហគាហតោតិ តណ្ហាមានទិដ្ឋីនំ សាធារណគ្គហណតោតិ វទន្តិ. “ឥត្ថំ ឯវំ អញ្ញថា”តិ បន វិសេសំ អកត្វា គហណំ សមូហគាហោតិ វុត្តំ. អញ្ញំ អាការន្តិ បរសន្តានគតំ អាការំ. អត្ថីតិ សទា សំវិជ្ជតីតិ អត្ថោ. សីទតីតិ វិនស្សតិ. សំសយបរិវិតក្កវសេនាតិ “កិំ នុ ខោ អហំ សិយំ, ន សិយ”ន្តិ ឯវំ បរិវិតក្កវសេន. បត្ថនាកប្បនវសេនាតិ “អបិ នាម សាធុ បនាហំ សិយ”ន្តិ ឯវំ បត្ថនាកប្បនវសេន.

សុទ្ធសីសាតិ តណ្ហាមានទិដ្ឋីនំ សាធារណសីសា វិសេសស្ស អនិស្សិតត្តា “សុទ្ធសីសា”តិ វុត្តា. តត្ថ ទិដ្ឋិសីសេហិ ទិដ្ឋិយា តណ្ហា ទស្សិតា, សីសសីសមូលកេហិ មានទិដ្ឋីហិ សមយេន ចាតិ អាហ “ឯវមេវ…បេ… តណ្ហាវិចរិតធម្មា វេទិតព្វា”តិ. ទិដ្ឋិមានេសុបិ “តណ្ហាវិចរិតានី”តិ វចនំ អញ្ញមញ្ញំ វិប្បយោគីនំ ទិដ្ឋិមានានំ តណ្ហាយ អវិប្បយោគីនំ តំមូលកត្តា ច តប្បធានតាយ កតន្តិ វេទិតព្វំ.

៩៧៤. អវក្ករីតិ និបាតោ នានាការេ វត្តតីតិ អនានាការំ អនវក្ករិ, តំ កត្វា, អវក្ករិ ច អកត្វា អនវក្ករិ កត្វាតិ ឯវំ ទស្សេន្តោ អាហ “អវិនិព្ភោគំ កត្វា”តិ. “អនវការិំ ករិត្វា”តិ ច បាឋោ, តត្ថ អវកិរណំ វិក្ខេបនំ សមូហស្ស ឯកទេសានំ វិនិព្ភុជ្ជនំ អវការិ, តំ អវការិំ វិនិព្ភោគំ អកត្វា, បញ្ចបិ ខន្ធេ សមូហតោ ឯកតោ ច គហេត្វា អត្តតោ អវិនិព្ភុជ្ជិត្វា អស្មីតិ ឆន្ទមានទិដ្ឋិយោ បដិលភតីតិ អត្ថោ. អសិតព្យាកក្កិតាយាតិ ទារត្តេន ការេន ចាតិ ឯតេន បរិក្ខារេន, អសិតព្យាកក្កីហិ លវនវហនកិរិយា ច “អសិតព្យាកក្កី”តិ វុត្តា.

៩៧៥. អវការិំ ករិត្វាតិ រូបាទីនិ អត្តតោ វិនិព្ភុជ្ជិត្វា ឥមិនា រូបេន…បេ… ឥមិនា វិញ្ញាណេន អស្មីតិ ឆន្ទំ បដិលភតីតិ ឯវំ សព្ពត្ថ ឥមិនាតិ ឯតស្ស អត្តតោ អវិនិព្ភុត្តេន រូបាទិនាតិ អត្ថោ វុត្តំ. អត្តតោ ហិ អវិនិព្ភុត្តានិ អធិគតានិ អហមិច្ចេវ គហិតានិ

ទុបិឌីតិ ឬបិឝាឃ ឬបកត្វា បចត្វា ពហ្យា “អដ្ឋព្ពិកស្ស ឬបិឝាឃា”តិ ចុត្វា, អត្ថតោ ច ចិតិត្យត្វាតិ ចាហិកតាតិ ឬបកត្វា បចត្វា “ចាហិរស្ស ឬបិឝាឃា”តិ៍ ពរក្កត ចា លរត្តត ចា អហ៊ំ តិរច្ឆាតិ អកិយក្កលឃយ្ចុរតត ពក្កាឌិតា យយ ចិតារសា តត្តិតិ យញ្ញាតិតិ អរត្វា៍ ខុរកកស្សាតិ ព្លាជំ អតាឌិយិ អតរត្ត ច សំសារទ ខុរកកស្ស អតីតាតាករតស្ស លត្តិឃាយបិ ឃប្កចឆស្សតត្តំ ចុត្តំ, ខុរកកស្ស ចា បុក្កលស្ស ឃឆាលិកចរឃតាតិ ព្លាឆយ្បិ អតិស្សិតពហ្យាយាតឌិដ្ឋិ កត្វា បុឆុដ្ឋតស្ស អដ្ឋាបច្ឆ្យយរត្ត កស្សធិ ឃប្កចឆស្សតត្តំ៍

ពហ្យាចិឆទិតតិរច្ឆឃចល្លតា តិដ្ឋិតា៍

ពុទ្ធកចត្វចិកក្កចល្លតា តិដ្ឋិតា៍

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១ប៉ា ឆយុហឥឃចិករក្កា

១. សព្ទសក្កាហិកចារចណ្ណតា

៥៤ប៉. “បញ្ចក្ខន្ធា”តិអាឌិតា ឍន្ធាឌិត៌ ឆាតុសម្ពុចបរិឃាបត្តបិតុកាច ក្សុឃន្តុរតឹសុ ឆាតុសុប្បប្បាឥកឥាតាឌិកុសល កយ្យុតន្ត្តិបិកអកិរទ្ទាឃ្យាឌិអារយុលក្សុកន្ទ្ធឃឌិឌ្ឍាឌិកុសលត្តិកាឌិតិកបញ្ចាករូបរលិកិឃក្សុកន្ទ្ធឃរកឥកិត្ថាត៌ តិរចរសរសរតា សក្កហិតន្តា ក្សុតិឃចារាឌិតញ្ចា ៩ត្ត អត្សុប្បរចរសរតា សព្ទសាឃរញ្ញាត ក្សុរត្តា បឥរឃា សព្ទសក្កាហិកចាររា តាឃ, ក្សុតិរឃា ប្បប្បត្តាត្សុប្បត្តិឥស្សុតចាររា តាឃាតិ ក្សុត្តាៈ តត្ត បត “កាឃឆាតុឃា កតិ ឍន្ធា កតិ អាឃតតាតឹ”តិអាឌិតា (ចិកៈ ៥៥១) រតាស៌ អត្តិតា ៩ច ក្សុត្តា, កិរិឃាចិរសរសស្ស អប្បរឃារកា “អត្តិ កចតិ សំចិន្នូតឹ”តិ សាឃញ្ញាកិរិឃាឃ ចិរញ្ញាឃ្យកាចរតា, រតតាឃំ “សម្ពុចារសម្ពុចឥស្សុតចាររា”តិ ចត្តិ ឃុរត្តា, ចតុរន្ត្វា ច ប្បបបត្តិក្កុរលា ប្បប្បត្តាត្សុប្បត្តិឥស្សុតចាររាតិ តត្ត បិតុកាចាបិតុកាចចចតរតាៈ

៥៥៥ៈឃចាបុត្ថត្តិ បុត្ថាត្សូប៉ អចិតឆញ្ញាករលំ បររហិ កតយ្យុំ សព្ទញ្ញាចចត៌ ចិរញ្ញាឃ កតត្តា សព្ទញ្ញាញ្ញាកររលាររឃច តាឃ រហាតិ, រកា បត ចាររា សព្ទញ្ញាតា ៩ច ករតតិ អឌិប្បារឃាៈ

១. ប្បប្បត្តាត្សុប្បត្តិចាររចណ្ណតា

៥៥១ៈកាឃឆាតុសម្ពុតាតញ្ចាតិ ខ្លឌ្លឃា រូបឆាតុកតាត៌ កាឃាចចរសត្តាតញ្ចាតិ អរត្វាៈ ឈាតាឃតតាឌិត៌ អការចតាតិ ៩ត្ត ឃឌិ តឥការចត កន្ធាឃតតាឌិតិ អាឃតតាឌិកិត្ថុ ត កររាត្តិ , អសញ្ញាសរត្តសុ ចក្កាឃតស្ស អការចត រូបិឃតត៌ អាឃតតាឌិកិត្ថុ ត កររឃ្យៈ តរតា “អសញ្ញាសត្តាត៌ ររចាត៌ ប្បបបត្តិក្កុរលា ក្វាឃតតាតិ បិតុកចន្តិ”តិអាឌិចចត៌ ត ចត្តត្ថា ឃិឃាៈ កាឃាចចរាឌិខ្លកាសា តត្ត ប្បប្បន្ទ្យាតសត្តាត៌, តត្ត បរិឃាបត្តឆយាត៌ ចា អឌិឌ្ឍាតការចត “ឆាតុ”តិ ក្សុត្ថត្តិ, តចា រឃសុ កាឃាចចរាឌិសត្តតិការឃសុ កាឃាចចរាឌិសត្តា ប្បប្បន្ទ្ទត្តិ, រតាស៌ សត្តាត៌ ប្បប្បត្តិ ៩ត្វាតិ សត្តុប្បត្តីតិ ក្សុត្ថឃាតា រត សត្តតិកាឃា ច, ត បរតត្ត អបរិឃាបរត្តាការសា អបរិឃាបត្តសត្តតិការឃា ច អត្តិ, រឃា “ឆាតុ”តិ ក្សុរត្ថឃ្យាតិ ក្កុឃយត្តិ ឥរស្សុរត្តា “ខ្លកាសចរសត ចា សត្តុប្បត្តិចរសត ចា អបរិឃាបត្តឆាតុ តាឃ តត្តី”តិ អាហៈ សត្តុប្បត្តិចរសតាតិ ក្កុឃិតា ចា ខ្លកាសសត្តរលិកន្ទ្ធឃំ សហ កររហត្វា តាឌិសាឃ អបរិឃាបត្តឆាតុឃា អកាច៌ ឥរស្សុតិ, សត្តការចត ចា ប្បប្បត្តិ សត្តុប្បត្តិ, សត្តាចារសចរសត តិតិកចចរសត ប្បប្បន្ទ្យាតា ប្បបិឌិត្តកក្កុត្ថ តិតិបរិឃាបត្តាត៌ សឌិសាឌិឌ្ឍាតការចត ឆាតុតិ ក្សុត្ថត្តីតិ ៩ចំ អបរិឃាបត្តឆាតុ តត្តីតិ អរត្វាៈ

១. បរិឃាបត្តាបរិឃាបត្តចាររចណ្ណតា

ជជជ។ កចចទេសត ឞ្ហកាសចទេសត ច បរិច្ឆិន្នាតិ តត្ថ អញ្ញត្ថ ច ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បន្នេកក្ខន្ធា ហំហំបរិយាបន្នា សទ្ធា ឥន្ទ្រិយា។

៩។ ឧប្បាទកកមុអាយុប្បមាណចារោ

(១។) ឧប្បាទកកមុចណ្ណត្តា

១០១៧។ លក្ខាឌឹតំ ឆាតុសម្មុចាឌិចទេសត បទេកឆំ ចត្វា ទេឃ សត្តា ឆាតុប្បទេកឆចទេត្តា, ឃញ្ញា ទេតសំ ឧប្បាទកកមុំ, ទេឃា ច តស្ស ចិបិទេកា, ទេតសំ ចទេសត បទេកឆំ ឆទេស្សតុំ "តទេឃា ទេឆចា"តិអាឌិទេកា លក្ខចាទេរា អារទេទ្ធា។ លក្ខាឆទេឃា ឲច ហិ ឆាតុត្តឃក្វតទេឆចចទេសត

ឆាតាឌិកមុចទេសត ហំហំអាយុប្បមាណបរិច្ឆិន្ទនាបរិឌិន្នកក្ខន្ធចទេសត ច កិន្នាតិ។ ចតុទេឆាណំ អប្បាណំ, លទេឆាណត្តិ ឲទេកា។

ឧប្បាទកកមុចណ្ណត្តា តិដ្ឋិតា។

(២។) អាយុប្បមាណចណ្ណត្តា

១០១៨។ តទេឃាបិឌតាតិ តទេឃា ឌតសម្មុហាតិ អធិប្បាយទេឃា។

១០១៩។ អាកាតិ ទេសាកតា បកា។

១០២០។ កញ្ចនបិទេណ្ឌា ចិឃ សស្សិរិកា កញ្ចនបិណ្ឌសស្សិរិកា។ តត្ថ បត ទេសាកតបកាឃ កិណ្ណា សុកាកិណ្ណាតិ ចត្តទេព្វ អា-ការស្ស ទេស្សត្តំ អត្ថិយណ-ការស្ស ហ-ការទេព្វ កត្វា "សុកកិណ្ហា"តិ ចុត្តា, អថ បត សុទេភត កិណ្ណា សុកកិណ្ណា។ បុរិមបទេឆសុបិ បរិត្តា សុភំ ឲទេតសត្តិ បរិត្តសុភា, អប្បមាណំ សុភំ ឲទេតសត្តិ អប្បមាណសុភាតិ សុភ-សទេទ្ទន សមាទេសា ទេឃាទេឌតទេព្វា ទេហាតិ។

១០២១។ អារទេម្មលាមណសិការា បុព្វាការទេកត កធិតាតិ ឥសាតក្ខទេលា តទេតា បន្នា ចា បរិត្តាឌិកសិលារម្មលាកាចតាឃ អាចជ្ជទេតត ច ឥសាតស្ស អារម្មលាមណសិការតាតត្តតា ត ទេហាតិ, បុព្វាកាកាចតាឃ បត បុព្វាកាកាចជ្ជទេតត ច ទេហាតីតិ អទេត្វា។ បុព្វាកាកាចតាឃ ចទេសត ហិ ឥសាតំ បរិត្តបចឌឹកសិលាឌីសុ ហំតឆារម្មណំ ទេហាតិ, បុព្វាការទេកត ហំហំកសិលាចជ្ជទេតត ហំហំមណសិការត្តិ។ លក្ខឆទេឃា បត អប្បតាក្ខទេលាបិ ចិន្នត្តិ។ តត្ថ បហិឌីតិ ត តញ្ញាបត្តតា, អថ ទេតា លក្ខបត្តតាច ឥន្ទ្រទេព្វា។ អធិទេមាទេក្ខា តិដ្ឋទេឃា។ អកិតីហាទេរា ចិត្តប្បចត្តិទេឃច។ ឃតី បត កចលក្ខកចបត្តតាឆទេឃា ហំហំកចចិទេសសតិឃាមណកា អធិទេប្បតា។ "អប្បតាឃបិ ចទ្ទន្តី"តិ ឲតស្ស អប្បតាឃ បចត្តាឃ តទេតា បន្នាបិ ចទ្ទន្តីតិ អទេត្វា ឥន្ទ្រទេព្វា។ សញ្ញាចិរាកាឌីហិ បត ចិទេសសិឃមាតំ អារម្មណំ តឆា តឆា តត្ថ បចទេត្វា មណសិការទេរា ច កចចិទេសសតិឃាមណកា បុព្វាការកាច ចទ្ទតីតិ "អារម្មលាមណសិការា បុព្វាការទេកត កធិតា"តិ ចុត្តំ។

ចិបុលំ ចលិតិ ចិបុលវត្ថុតាយ ចណ្ណាទិចលំ។ ឋ្ន បឞ្សត្តិ បញ្ញាចក្ខុតា ប់វទិត្ថាចក្ខុហិ ច។

១០១៤. "ឃាច ត ចំ បិបកប្ញុំ ឮត្តិ ហោតី"តិ (ម. និ. ១.១៧០) ចចតតោ "កប្ញុយចបយាឍ"ត្តិ អាហ, អត្ថុតាទិអាឃុប្បយាឍបវិច្ឆេទោ បត កប្ញុចយេតច កតោតិ អធិប្បាយោ។

តិលិឃតោកាលវស្ស អកាចាតិ វយាតខាតិកោត អច្ឆវាកលាត វត្ថុទា បវិចាវិឃយាតស្ស កាយក្យលាកិណ្ណស្ស តត្ថិទហិតដ្ឋាតស្ស អកាចាតិ អត្ថោ។

កិំ តិឃយេតីតិ កិំ ចវាតិ ឋ្ចបបត្តិំ តិឃយេតីតិ អត្ថោ។ តច ច្រាហុលិកេតិ ច្រាហុបិវិវណ្ណាតយោ តចបិ វោទេត្វា យត្តកេតិ ចេតហប្បលេឃ្វុតិ អត្ថោ។ វេដ្ឋកចា តាយាតិ តតោ បវិ អកយតតោ ឋ្ចត្តយកចាតិ អធិប្បាយោ។ តេតច កចឞីវាតីតិ កហិតា។ ឰយេឃុ តីឃុ ធាតេឃ្វុតិ ចេតហប្បលិទិដ្ឋាតាតិ ៧ច វត្ថាយ ចុត្តំ។ ចេតហប្បលតោ បត បុរិយេឃុ តចឃុ តិត្ថុត្តអតាកាយី អទ្វុបធាតុំ ឋ្ចបបជ្ជតីតិ កត្វា "ទ្វុបធាតុយា ចុតស្ស អទ្វុបធាតុំ ឋ្ចបបជ្ជតស្ស កឞ្សចិ វត្ត អតុវយា អតុវេត្តិ, កឞ្សចិ បញ្ញា, កឞ្សចិ តយោ អតុវេត្តី"តិ (ឃម. ១. អតុវឃឃយក.១១១) ឰទំ ចុត្តំ, ត ចេតហប្បលិទីឃុ ឋ្ចបបត្តិំ វត្ថាយាតិ អឃយេត្ត អធិប្បាយោ។ ឋំ បត ចុត្តំ "តចឃុ ច្រាហុលិកេឃុ តិត្ថុត្តអវិឃវាចកាតំ តត្ថុបបត្តិយេច ហោតិ, ត ហេដ្ឋុបបត្តី"តិ, ៧តេត ហេដ្ឋុបបត្តិំ ៧ច តិចាវិតា, ត តេតស្ឆ ឋ្ចបទ្វុបរិ ចេតហប្បលេ ច ឋ្ចបបត្តិំ អទ្វុបធាតុបបត្តិំ ច។ "បចឃញ្ញាតក្វុយិឃំ តិត្ថុតេត្វា អតាកាយី តច ច្រាហុលិកេ វោទេត្វា យត្តកេ ជិតោ បវិតិត្ថាតី"តិ ឰទយ្យំ អតុបុតេត្ថុត អាតោវាហត្តំ វត្ថាយ ចុត្តត្តិ ត តេត តស្ស យត្តកំ អប្បត្តស្ស អទ្វុបធាតុំ ឋ្ចបបត្តិំ តិចាវិតាតិ ដេដ្ឋុ។

យោ ចា អញ្ញាត្ត តត្ត ចា យក្តុំ កាតេត្វា ចចិត្វា តត្ត ឋ្ចបបត្តោ អចិក្ខុយ្សិតទ្វុបរាតោកា អវិឃវាចតោកា, តំ វត្ថាយ អឃំ អដ្ឋកថា ចុត្តា។ តេតច "តចឃុ ច្រាហុលិកេឃុ តិត្ថុត្តអវិឃវាចកាត"ត្តិ, "បចឃញ្ញាតក្វុយិឃំ តិត្ថុតេត្វា អតាកាយី"តិ, "ឰយេឃុ តីឃុ ធាតេឃុ តិត្ថុត្តអតាកាយិតោ"តិ ច វត្ថុត្ត តិត្ថុត្តក្កហលំ កតំ។ តស្ស បត យេត តត្ត ឋ្ចបបត្តោ, តស្សិ ទ្វុបរាតេ ចិក្ខុយ្សិតេ បុត កចាតិលិយោ ត កចិឞ្សតីតិ អទ្វុបរាក្យបច្ឆេទោ ច កចិឞ្សតិយេច។ យោ បត បុធុជ្ជតោ តត្ត តិត្ថុតេត្វា អវិឃយក្តុំ កាតេត្វា អទ្វុបហិ ចិក្ខុយ្សិតទ្វុបរាតោកា ឋ្ចប្បត្តោ យក្តេ តិត្ថុត្តកចាតិតចឌស្សតចេវត អតិចត្តិតកចាតិលិយោ, តស្ស ចវេត ឃយកបិត្សត្ថុ បចត្តាតិ ចា អឃយេត្វា អធិប្បេតោ វិយា។

អាឃុប្បយាឍចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

លិ. អកិញ្ញាយ្យាទិចារចណ្ណតា

១០៦០។ “រុប្បនលក្ខណំ រូបំ, ផុសនលក្ខណោ ផស្សោ”តិអាទិនា សាមញ្ញវិសេសលក្ខណបរិគ្គាហិកា សលក្ខណបរិគ្គាហិកា ទិដ្ឋិកង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិយោ ញាតបរិញ្ញា, តតោ បរំ យាវ អនុលោមា តីរណបរិញ្ញា, ឧទយព្វយានុបស្សនតោ បដ្ឋាយ យាវ មគ្គា បហានបរិញ្ញា។

តត្ថ តត្ថាតិ ខន្ធាទីនំ តាវ ខន្ធវិភង្គាទីសុ បញ្ហាបុច្ឆកវារេសុ វត្តព្ពំ វុត្តំ, ហេតុអាទិនយា ខន្ធាទីសុ អន្តោគធត្តា តត្ថ តត្ថ បញ្ហាបុច្ឆកវារេសុ វត្តព្ពំ វុត្តមេវាតិ ទដ្ឋព្ពំ។

អភិញ្ញេយ្យាទិការវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ធម្មហទយវិភង្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ឥតិ សម្មោហវិនោទនិយា លីនត្ថបទវណ្ណនា

វិភង្គ-មូលដីកា សមត្តា។

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស

អភិធម្មបិដកេ

វិភង្គ-អនុដីកា

១. ខន្ធវិភង្គោ

១. សុត្តន្តភាជនីយវណ្ណនា

ចតុសច្ចន្តោគធត្តា ចតុន្នំ អរិយសច្ចានំ គាថាយំ “ចតុសច្ចទសោ”តិ និទ្ទេសតោ សច្ចានិ គហិតានីតិ និទ្ទេសតោ ឯវ តទត្ថំ វិភាវេន្តោ “ចត្តារិ សច្ចានី”តិអាទិមាហ។ តត្ថ សមាហដានីតិ សមានីតានិ, ចិត្តេន ឯកតោ គហិតានីតិ អធិប្បាយោ។ “សមាហដានី”តិ ច ឯតេន សមាហារេ អយំ សមាសោតិ ទស្សេតិ។ តេនេតស្ស ឯកតោគតស្ស ចតុសច្ចន្តិ នបុំសកនិទ្ទេសោ “តិវង្គ”ន្តិអាទីសុ វិយ។ បត្តាទិបក្ខេបេន ហិស្ស ន ទ្វិគុលិង្គតា យថា បញ្ចបត្តំ, ចតុយុគំ, តិភុវនន្តិ, តំ ចតុសច្ចំ បស្សិ អទក្ខិ, បរិញ្ញាបហានសច្ឆិកិរិយាភាវនាភិសមយវសេន បដិវិជ្ឈីតិ អត្ថោ។ យស្មា បនេត្ថ អនត្តាបរិយាយេសុ អនញ្ញសាធារណេសុ មហាករុណាសព្វញ្ញុតញ្ញាណាទីសុ ពុទ្ធគុណេសុ សំវិជ្ជមានេសុ សាវកេហិ, បច្ចេកពុទ្ធេហិ ច សាធារណេន ចតុសច្ចទស្សនេន ភគវន្តំ ថោមេតីតិ ចោទនំ មនសិ កត្វា អាហ “សតិបិ សាវកាន”ន្តិអាទិ។ តត្ថ “អនញ្ញាបុញ្ញកត្តា”តិ ឋបិតា សាវកេហិ, “តត្ថ ច”តិអាទិនា បច្ចេកពុទ្ធេហិ ច ភគវតោ ចតុសច្ចទស្សនស្ស អសាធារណតំ, និទស្សយត្វា ទស្សេតិ។ បរមត្ថានេសុ បសាទិតាការេន សុបាកដត្តាតិ ទេសនាភូតការេន វេនេយ្យសន្តានេសុ ចតុសច្ចទស្សនស្ស វិត្ថារិតាការេន យាវ ទេវមនុស្សេសុ សុប្បកាសិតត្តា។ នាថសទ្ទោ លោកេ យាចនុបតាបិស្សរិយាសីសាសុ បវត្តតីតិ តមត្ថំ ទស្សេតុំ “នាថតីតិ នាថោ”តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ យស្មា ភគវា ចតុសច្ចទស្សនការេនេវ អត្តនោ ហិតសុខាសីសាយ កិលេសព្យសនុបតាបនស្ស, ហិតបដិបត្តិយាចនស្ស ច យុត្តកំ បត្តោ, តស្មា តំ តេនេវ បកាសិតន្តិ អត្ថទ្វារំ អនាយសិត្វា បទុទ្ធារវសេន នាថសទ្ទស្ស អត្ថំ ទស្សេន្តោ “វេនេយ្យានំ ហិតសុខំ អាសីសតី”តិអាទិមាហ។ “ចតុសច្ចទសោ”តិ វា ឋបិតា អនញ្ញសាធារណោ ភគវតោ ញាណានុភាវោ បកាសិតោតិ “នាថោ”តិ ឋបិតា អនញ្ញសាធារណំ ករុណានុភាវំ វិភាវេតុំ “វេនេយ្យាន”ន្តិអាទិ វុត្តំ។ បរមេន ចិត្តិស្សរិយេន សមន្នាគតោ ភគវា នាថោតិ វុច្ចតីតិ យោជនា។ តថា បរមេន ចិត្តិស្សរិយេន សមន្នាគតោ សព្វសត្តេ គុណេហិ ឦសតីតិ យោជេតព្ពំ។ ចិត្តិស្សរិយតាតិ អរិយិទ្ធិអាទិនា ចិត្តេ វសីភាវេន។ គុណេហិ ឦសតីតិ បរមុក្កំសគតេហិ អត្តនោ សីលាទិគុណេហិ ធម្មេន ឦស្សរិយំ វត្តេតីតិ អត្ថោ។ ឯវំភូតោ យស្មា សព្ពាភិភូ នាម ហោតិ, តេន វុត្តំ “អភិភវតី”តិ។ តថា ចាហ “សទេវកេ, ភិក្ខវេ, លោកេ…បេ… អភិភូ អនភិភូតោ, តស្មា ‘តថាគតោ’តិ វុច្ចតី”តិ (អ. និ. ៤.២៣; ទី. និ. ៣.១៨៨)។ ទុវិធេនាបិ ឥស្សរិយត្តំ នាថសទ្ទោ វទតិ។

អដ្ឋានបប្បេកងាយ ដេងតាយ ទោឃតយេចាតិ ឃោឌតា៑ នយាតកាលតក្យេលាហ៊ិតិ នយាតកាលេតហិ ក្យេលាហិ ពេលាក្នេតហិ៑ ឃឆាចុទេ្តត តិទតិនយេត ចត្យនច្ចងស្សេតតាតិ នញ្ញាញ្ញាតញ្ញាលាស្ស, ឥនពេលសុ ចឹកាចស្ស ច បដ្ឋោតក្នេតត៑ នច្ចាកិនទេ្ឋាដេត ហិ អកិតិហារាតុទ្ធប៉ំ ទុបិទ្ធបដេខ្លេសុ លត្តិំនពោដិនតនហស្សយុលបប្បចទេ្តត នាតិនឃំ នត្តតិនឡូហកិច្ចាទយ្លេលាឈតប្បេកដេត យហាចឌីទពាលាណពា្លាទេតត ញុឌ្ឍាទចលិពេត នយ្លែនេតត នក្សេតត កកចា នយ្លោនទេ្ឋាឌិឃំ បតិជ្ជឹទតាច ក្យុនលិឌិទកដេត, ថស្សាឌិទកដេត ច ឥនយ្លែ ចិកឌទេ្តា ចិត្តុប្បាគពាណ្ឌឌិចនេត ឥយ្លែនក្កហំ ចត្យឆា ដេនេតុំ នយទេ្ធា អទេហាសិ៑ តឆា អតិតំនេ អប្បដិហតពាលាតាឌិញុឌ្ឍឥយ្លែនយត្កាពេតា កកចា អតិតាឌិទកដេតា លត្កាឌិទព ចិកឌិត្វា ដេនេតុំ នយទេ្ធា អទេហាសិ៑ ទេតត ចុត្តំ "ឃឆាចុទេ្តត…ទេប… ចិកក្ក"ត្តិ៑ "នញ្ញាញ្ញាកាសិតត្តា"តិ ចត្វា បុត "អនញ្ញាញ្ញាតា ដេនេតុំ អនក្កុលេឃ្យតុំ ឥទស្សេត្តា"តិ ឲទេតត ឥយ្លែនក្កលិចិកក្កាតិ អត្ថឃទេតា ញ្យតិទទពេតា ច នយ្លោនយ្លឌ្ឍប្បទេចឌិតតទ្ឋោច ចិកាទចតិ៑ នយ្លោនយ្លឌ្ឍតាឌិក្យេលាតិ ញុឌ្ឍទតតស្ស នយ្លោនយ្លឌ្ឍតា, ឥយ្លែនឈ្កទតតាតំ ស្វាក្លាតតា, សុប្បដិបត្កតាតិ ឲចយាឌិក្យេលា បកាទនតិ៑

តត្យ ច "ចត្យនច្ចងទេនា"តិអាឌិតា កកចទេតាច ក្យលា ចិកាចិតាតិ? នត្តិ, ទេតេតច ឥយ្លែនឈ្លាតយ្បិ ក្យលា ចិកាចិតា ទេហាត្តិ តប្បកចស្ស អតញ្ញាឆាកាចទេតា, តឥបដេនេត ចា ឥទយ្លែ, តឥាឥារោទា ច នឈ្លោ ចុទេ្តាច ទេហាតិតិ ចុត្តំ "ញុឌ្ឍាឌិតំ…ទេប… ចិកាទចតិ"តិ៑

អតិតំនេតិ អតិតពោដ្ឋានេ, បុព្ពាទេ្តតិ អទេ្ធា៑ អប្បដិហតត្តិ តប្បដិហតំ, ពាលាស្ស បដិឈារទេតា តាយ អញ្ញាណំ, នញ្ញាយ្បិ ចា កិលេនឌាតំ៑ តំ ឃស្លា កកចទេតា នហ ចានតាយ បហឹតំ, តស្លាស្ស អតិតំនេ នញ្ញុត្តពេយេច ពោឃ្យាចទលាប្បហារតេត ពាលាណំ អប្បដិហតត្តិ ចុច្ចតិ៑ ឲន តទេយា នេនេសុបិ៑ កិ បទេតតាតិ បិដិឃេក្កិ ចិសុំ ពាលាណាតិ, ក្កុងាហុ អតិតាឌិសុ បចត្តកពាលាណាតិ ឲច? តិសុ ពាលេសុ អប្បដិហតពាលាណាតិ តាយ បិដិឃេក្កិ កកចទេតា តិលិ ពាលាណាតេចាតិ ចឥត្តិ៑ ឲពំឃេច ហុត្វា តិសុ ពាលេសុ អប្បដិហតពាលាណំ តាយ នញ្ញាញ្ញាតញ្ញាលាទេយច៑ នត្តំ កាឃកម្លុត្តិ ឃំ កិច្ចិ កកចតា ពត្តត្តំ កាឃកម្លំ៑ ពាលាបុព្ពាក្កយត្តិ ពាលាបុទទចាទិកំ៑ ពាលាណាតុបរិចត្តត្តិ ពាលាស្ស អតុបរិចត្តតកំ, នត្តំ កាឃបទេឃាកំ បចទេ្តទេ្តា កកចា ពាទេលាត បរិច្ឆិត្វា ពាលានហិតទេយច បចទេ្តតិតិ អទេ្ធា៑ នេនបដច្ចឃេបិ ឲនេច តទេយា៑ លត្តស្សាតិ ពត្តកម្យតាឃ, យហាកទុលានយាទេឃាកទេតា នត្តាតំ ឲពត្តហិទេតសិតាឃ ហិតកិរិឃាលត្តស្សាតិ អទេ្ធា៑ ឥយ្លែដេនតាឃាតិ ឥយ្លែកឆាឃ៑ អបរិក្លឃាបរិទេឃ្យបដិកាតតាឃ ហិ កកចទេតា ពទេលានយ្យត្តិឃា ច ឥយ្លែដេនតា តិទត្តុំ បចត្តិឃយាតាបិ ត ពងាចិបិ បរិក្លឃំ កច្ឆតិ, អញ្ញាឥត្វ ក្កបទ្ធបរិ ចឌ្ឍទេតច៑ ចិរិឃស្សាតិ បទហិតបដិបត្តិឃំ ក្កស្សាហស្ស៑ ចិយុត្តិឃាតិ ថលចិយុត្តិឃា៑ ឲត្វ ច នយាឥិអាឌិតំ អហាតិ តំតំបដិបក្លស្ស នចានតបហឹតត្តា អតញ្ញានាឥារលាតាឃ ទេចឌិតញ្ញា៑ លត្កាឌិតំ បត យហាកទុលានយាទេឃាកទេតាបិ៑ ទេនតំ សុចិទញ្ញាឃ្យេយច៑

៙៑ទេតឲច ឥទយ្លែតិ ទេត ឲច ក្យុនលិឌិទព តិពក្យេពហិ នក្កហិទេត ឥទយ្លែ៑ សុត្តទេ្ត លត្កាឌិចនេត ចុទេ្ត លត្កាឌិចនេត ចិកឌិត្យត្តិ ឃោឌតា៑ តត្យ សុត្តទេ្ត បដិនម្ភិកាចនេត ទេត ត ចុត្តាតិ? ឃឌិបិ នទ្ធបទេតា ត ចុត្តា, "ឌទាយទេលា ពាលាណំ, ឌទាយទលានយុងទេឃ ពាលាណ"ត្តិអាឌិតា (នំ៑ តិ៑ ៣៑៦៣) បត ទេហត្យទេហត្យថលិឌិសុ ពាលាចិកាកស្ស ចុត្តត្តា អត្វទេតា ចុត្តា ឲច ទេហាត្តិ, បដិនម្ភិកាយទក្កេ (បដិ៑ យ៑ ៣៑៦០) ចា

បដិសម្ភិទានំ អាគតត្តា សុត្តន្តេ បដិសម្ភិទានយេនបិ តេ ធម្មា វុត្តា ឯវ។ តត្ថាតិ តស្មិំ សុត្តន្តេ។ សង្ខេបេនាតិ សមាសេន។ ឧទ្ទេសនិទ្ទេសមត្តេនេវ ហិ សុត្តន្តេ ខន្ធាទយោ ទេសិតា, ន បដិនិទ្ទេសាទិនាតិ សង្ខេបេន តេ តត្ថ វុត្តាតិ វុត្តា។ តត្ថាតិ វា ធម្មសង្គហេ។ តត្ថាបិ ហិ “តស្មិំ ខោ បន សមយេ ចត្តារោ ខន្ធា ហោន្តី”តិអាទិនា (ធ។ ស។ ៥៨) ខន្ធាទយោ សង្ខេបេន វុត្តាតិ។ វិភជីយន្តិ ឯត្ថ, ឯតេន វា ខន្ធាទយោតិ វិភង្គោ, តេ ឯវ បការីយន្តិ បដ្ឋបីយន្តិ ឯត្ថ, ឯតេន វាតិ បករណំ, វិភង្គោ ច សោ បករណញ្ចាតិ វិភង្គប្បករណំ។ អាទិសទ្ទត្ថជោតកោតាតិ “ឥតិ វា, ឥតិ ឯវរូបា នច្ចគីតវាទិតវិសូកទស្សនា បដិវិរតោ”តិអាទីសុ (ទី។ និ។ ១.១៣) វិយ អាទិសទ្ទស្ស អត្ថទីបកោ។ បការត្ថជោតកោតាតិ “ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, សប្បដិភយា ពាលា, អប្បដិភយា បណ្ឌិតា”តិអាទីសុ (អ។ និ។ ៣.១) វិយ បការត្ថវាចកោ។ “ឯកទេសេន សមុទាយំ និទស្សេតី”តិ ឯវេត្ថ “រូបក្ខន្ធោ...បេ... វិញ្ញាណក្ខន្ធោ”តិ ឯត្ថ ឥតិសទ្ទស្ស និទស្សនត្ថំ ទស្សេតិ។ និទស្សនត្ថោបិ ហិ ឥតិ-សទ្ទោ ទិដ្ឋោ យថា “អត្ថីតិ ខោ, កច្ចាន, អយមេកោ អន្តោ”តិអាទីសុ (សំ។ និ។ ២.១៥; ៣.៩០)។ បរិយាយបទត្ថេ វា “តស្មាតិហ មេ, ភិក្ខវេ, ធម្មទាយាទា ភវថ, មា អាមិសទាយាទា។ អត្ថិ មេ តុម្ហេសុ អនុកម្បា ‘កិន្តិ មេ សាវកា ធម្មទាយាទា ភវេយ្យុំ, នោ អាមិសទាយាទា’”តិ (ម។ និ។ ១.២៩) ឯវមាទីសុ វិយ។ បរិយាយបទេហិ សុត្តន្តភាជនីយស្ស ឯកទេសទស្សនេន យមិទំ “បញ្ចក្ខន្ធា រូបក្ខន្ធោ...បេ... វិញ្ញាណក្ខន្ធោ”តិ តាវ តទត្ថស្ស សង្គហិតត្តា។ តត្ថាតិ វិភង្គប្បករណេ។ “និព្ពានធាតូ”ន្តិ ឯវ យទិ និព្ពានធាតុ...បេ... អប្បមាណបទត្តា ខន្ធានំ ខន្ធវិភង្គោ អាទិម្ហិ វុត្តោ, ននុ សហ និព្ពានេន សព្ពធម្មសង្គាហកត្តា, សព្ពធម្មសង្គាហកេហិ ច អាយតនធាតូហិ ខន្ធេហិ ច អប្បមាណបទត្តា សច្ចវិភង្គោ អាទិម្ហិ វត្តព្ពោតិ? ន, តត្ថាបិ ទុក្ខសច្ចវិភង្គេ ឯកទេសេន ខន្ធានំ ឯវ វិភជិតព្ពតោ។ យថាហ “តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ? ជាតិបិ ទុក្ខា...បេ... សំខិត្តេន បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា ទុក្ខា”តិ (វិភ។ ១៩០; ទី។ និ។ ២.៣៨៧; ម។ និ។ ១.១២០; ៣.៣៧៣)។ ឥធ បន អនវសេសតោ ខន្ធា វិភជីយន្តីតិ និព្ពានធាតុ...បេ... អប្បមាណបទត្តា ខន្ធានំ ខន្ធវិភង្គោ អាទិម្ហិ វុត្តោ។

អបិច រូបសម្មូឡ្ហា អរូបសម្មូឡ្ហា ឧភយសម្មូឡ្ហាតិ តិវិធា ពោធនេយ្យបុគ្គលា, តថា សំខិត្តរុចិកា វិត្ថាររុចិកា នាតិសង្ខេបវិត្ថាររុចិកា, តិក្ខិន្ទ្រិយា មុទិន្ទ្រិយា មជ្ឈិមិន្ទ្រិយាតិ ច។ តេសុ អរូបសម្មូឡ្ហានំ ឧបការាយ ខន្ធទេសនា, រូបសម្មូឡ្ហានំ អាយតនទេសនា, ឧភយសម្មូឡ្ហានំ ធាតុទេសនា។ តថា សំខិត្តរុចីនំ ខន្ធទេសនា, នាតិសង្ខេបវិត្ថាររុចីនំ អាយតនទេសនា, វិត្ថាររុចីនំ ធាតុទេសនា។ តិក្ខិន្ទ្រិយានំ ខន្ធទេសនា, មជ្ឈិមិន្ទ្រិយានំ អាយតនទេសនា, មុទិន្ទ្រិយានំ ធាតុទេសនាតិ ឥមិនា បយោជនេន អនុក្កមេន ច ខន្ធាយតនធាតុវិភង្គានំ ទេសនាក្កមោ វេទិតព្វោ។ តំ បនេតំ ខន្ធាទិត្តយំ បវត្តិនិវត្តិតទុភយហេតុមុខេនេវ ញាណាយាតិ យថាភូតាវពោធាយ ហោតិ, នាញ្ញាទាតិ ទស្សេតុំ សច្ចវិភង្គទេសនា បវត្តា។ សោ ច យថាភូតាវពោធោ វិសេសតោ ឥន្ទ្រិយសន្និស្សយេនាតិ ឥន្ទ្រិយវិភង្គទេសនា។ ឥន្ទ្រិយានញ្ច ឥន្ទដ្ឋោ តំតំបច្ចយសមុប្បន្នតាតិ យថារហំ បច្ចយុប្បន្នេសុ បច្ចយភាវវិសេសេនវាតិ បច្ចយបច្ចយុប្បន្នវិភាគសព្ភាវតោ បច្ចយាការវិភង្គទេសនា។ បច្ចយាការស្ស ខន្ធាទីនញ្ច អវិបរីតសភាវាវពោធោ សតិបដ្ឋានាទីសុ សម្មាបដិបត្តិកាតាតិ សតិបដ្ឋានសម្មប្បធានិទ្ធិបាទពោជ្ឈង្គមគ្គង្គវិភង្គទេសនា។ ស្វាយំ សតិបដ្ឋានាទីសុ សម្មាបដិបត្តិ ឈានាយ បដិបត្តិយា ហោតីតិ ឈានអប្បមញ្ញាវិភង្គទេសនា, សា សម្មាបដិបត្តិ ឯកន្តតោ សីលបតិដ្ឋិតស្ស សម្បជ្ជតីតិ សិក្ខាបទវិភង្គទេសនា, យថាវុត្តាយ ច សម្មាបដិបត្តិយា ផលេ អានិសំសាតិ បដិសម្ភិទាញាណវិភង្គទេសនា, តេ ច វិធេ ញាណវិសេសា ផលេសុ កិលេសេសុ បហីយន្តេសុ ច សម្បជ្ជន្តិ, នាញ្ញាទាតិ កិលេសវិភង្គទេសនា, ឯវំ វិនេតព្វានំ ទេសិតេ ខន្ធាទិកេ

សង្ខេបតោបិ ញាតត្ថស្ស អត្ថសិទ្ធិ ហោតីតិ វុត្តាតិ ទស្សេតុំ បរិយោសានេ ឯកូនបញ្ញាសកុសលេហិ បចត្តាតិ វុចមេវតាស អដ្ឋារសន្នំ ធាតូនំ យាថាវតោ

យហាចិកក្ខាតំ ចេតនាក្ខន្ធការេណ វេទិតព្ពំ។

រូបាទីនត្ថិ រូបវេទនាសញ្ញាសង្ខារវិញ្ញាណានំ វេទយិតាទីនំ ភាវតាការាតិ យថាក្កមំ

អត្ថភូតសញ្ញាតតាកិសង្ខារណាទីនំ ភាវតាការា។ ន ហិ រូបំ វេទយិតាទីនំ ភាវំ, វេទនាទិ វា រុប្បនាទីនំ ភាវំ។ យតោ រូបាទីនំ

វេទនាសយចនេរាធរេតន “ចត្តារោ ខន្ធា”តិអាទិនា សង្ខិបិត្វា ខន្ធា ០៩ ទេសេតព្ពា សិយុំ។ រូប្បនាទីតោ អញ្ញស្សាភាវាតិ

រូបនាទ្រភវតាទីនំ ភាវតោ អញ្ញស្ស អតីតាទីនេក ភេទត្វា រាសិចរេន ចត្តព្ពស្ស សំពិត្តស្ស សភាវស្ស អភាវា។ ន ហិ

វេទនិកាទិភាវោ វេទនាទីនំ សភាវោ។ ហេដ្ឋា ភណេតព្វតិ បច្ចោតោ ហេដ្ឋា ភណេតព្វ។ អតិដ្ឋាតត្តិ អបរិយោសានំ។ រូបាទីសុ ហិ

កតិបយេ, វុកស្មិ វា អក្កហេត្វា ចុទ្ទាសនា ខន្ធចរេន ទេសនា អតចរេសសង្ខតធម្មសង្គហិតិ ន សម្ភវតិ។ ខន្ធស្សាតិ រាសដ្ឋស្ស ខន្ធស្ស។

តោតេចាហ “ន ហិ”តិអាទិ។ សចិកាភធម្មហិតិ សប្បកេធម្មហិ។

“សង្គហិតំ ខន្ធសង្គស្ស ចិសយំ ទស្សេតី”តិ វុតោត រាសិសង្គស្ស ចិយ រាសដ្ឋេ ខន្ធសង្គស្ស ចាចកការេចត បចត្តិ ទស្សេតិ

បរិយាយត្ថរកាចតោ។ ក្រណាទីសុ បត កោចលំ តត្តិវយបយោភការេចតេច បចត្តិ, ន ចាចកការេចតាតិ អាហ “ក្រណា...បេ... ន

សង្គហ”ត្តិ។ ខន្ធសទ្ទោតិ សីលាទីសទ្ទេ សត្ថិសាបិតោ ខន្ធសទ្ទោ។ តោតេចាហ “សីលាទិក្រណចិសិដ្ឋំ រាសដ្ឋំ ទីបេតី”តិ។ កោដីតិ ធម្មសិរិតេ្វ

សន្ធាយ ចទតិ។ វុត្តាតិ “សីលក្ខន្ធោ សមាធិក្ខន្ធោ”តិ (ឌី៉ តិ៉ ៦៉៦៣) វុត្តំ។ ន កោចលញ្ហ សោ វុច, អដ្ឋកថាចរិយេហិបិ វុត្ត ក្រណត្ថតា

ព្យាខ្ចិតា វុច។ តថា ហិ អដ្ឋសាលិនិយំ “សីលក្ខន្ធោ សមាធិក្ខន្ធោតិអាទីសុ ក្រណដ្ឋេ”តិ (ធ៉ ស៉ អដ្ឋ៉ ៥) ចុត្តំ។ តត្ថ ច កោចលោបិ

ខន្ធសទ្ទោ “តិណ្ណំ ខោ, អាវុសោ, ខន្ធានំ ចណ្ឌាទីនំ, ន ខោ, អាចុសោ ចិសាខ, តីហិ ខន្ធេហិ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សង្គហិតោ”តិ (ម៉

និ៉ ១៉៤៦២) ច អាទីសុ សីលាទិចាចកោ ទិដ្ឋោតិ? ន, តត្ថាបិ អធិការាទិចច្ឆេទកចរេនតេចស្ស សីលាទីសុ បចត្តិទស្សនតោ។ ន ខន្ធសទ្ទោ

បញ្ញត្តិសទ្ទស្ស អត្ថេ ចត្តតីតិ និរុត្តិចោហារាទីសទ្ទា ចិយ បញ្ញត្តិបរិយាយោ ន ហោតីតិ អត្ថោ។ ធាតុក្ខន្ធោតិ បញ្ញត្តិ ហោតីតិ តស្ស

ខន្ធសទ្ទស្ស បញ្ញត្តិចិសេសបចត្តិំ ទស្សេតិ។ ចិញ្ញាណក្ខន្ធោតិ ខន្ធសទ្ទោតិ “ចិញ្ញាណំ ចិញ្ញាណក្ខន្ធោ”តិ (ឃម៉ ១៉ខន្ធយមក៉៦៣) វុត្ត

ចុតោ្ត ខន្ធសទ្ទោ។ សមុទាយេ និរុឡ្ហោតិ អតីតាទីភេទភិន្នស្ស បញ្ញាយ អភិសំយូហតេន រាសិកតេ ចិញ្ញាណសមូហេ និរុឡ្ហោ។ តាយ

វុច រុឡ្ហិយា បចត្តតីតិ តាយ សមុទាយេ និរុឡ្ហតាយ តទេកទេសេ វុកស្មិម្បិ ចិញ្ញាណេ បចត្តតីតិ។ វុត្ត ច ធាតុសម្បយុត្ត

និរុឡ្ហោ កោសល្លសម្ភូតដ្ឋេន កុសលភាវោ ចិយ ធាតុចិប្បយុត្តេ ចិញ្ញាណសមុទាយេ និរុឡ្ហោ តទេកទេសេបិ រុឡ្ហិយា បចត្តតីតិ

វេទិតព្ពំ។ អថ វា កិញ្ចិ និមិត្តំ កហេត្វា សតិបិ អញ្ញស្មិំ តន្និមិត្តយុត្តេ កិស្មិញ្ចិទេវ ចិសយេ សម្មុតិយា ចិរកាលតាចរេន និមិត្តចិរហេបិ

បចត្តិ រុឡ្ហិ នាម, យថា មហិយំ សេតីតិ មហិសោ, កច្ឆន្តីតិ កាវោតិ, វុចំ ខន្ធសទ្ទស្សាបិ រុឡ្ហិភាវោ វេទិតព្ពោ។

រាសិតោ ភណេតាតិ សព្ពត្ថ កុម្ភេត្វ វា និស្សក្កចចនំ ឥដ្ឋព្ពំ។ និយមេត្វាតិ ចចត្វេបត្វា។ បិណ្ឌេត្វាតិ សញ្ញាតេត្វា។ តស្មាតិ យស្មា បទេហ្វាច

ខន្ធា ចុត្តា, កោដ្ឋាសដ្ឋេ ច ខន្ធដ្ឋេ និព្ពានស្ស ចរេន លព្ភនាបិ ខន្ធេន កចិតព្ពំ, តស្មា ខន្ធដ្ឋោ នាម រាសដ្ឋោតិ យុត្តំ។ “យេមំ វា

អតីតាទិចរេន ភេទោ អត្ថិ”តិអាទិនា អតីតាទិចិភាគភិន្នេសុ រូបនាទិសភាវធម្មេសុ ចិសុំ ចិសុំ កោដ្ឋាសភាវេន កយ្ហមានេសុ

តត្ថិកាការហិតស្ស ឧកស្ស តិត្ថាតស្ស ទាសដ្ឋតា ចិឃ ពោដ្ឋាសដ្ឋតាបិ ត សម្កចតីតិ ឥពស្សតិ· ឧពតត បញ្ញាត្តិយាបិ លពត្ថស្ស អក្កហពលា ការណំ ចុត្តត្តិ ពចឥតត្ថា·

កស្មា បពតត្វ ឋស្សាឥពក ចិឃ សន្តារក្ខពត្ថ អតចពទាពឆត្វា ពចឥតាសញ្ញា ចិស្សំ លត្ថការចត កហិតាតិ? ចិចាឥយ្ហលតាឥចិពសសឥស្សតត្វ· កហដ្ឋាតញ្ញាចិចាឥការណំ កាយពឡ្ឌាសាត់· ចុត្តពឡ្ហត់ “បុត ចបទំ, កិក្ខពច, កាយពហតុ កាយតិឥាត់ កាយាឥកណំ កាយាតពយច ពហតុ យាតាបិ បុពត្តត ចិចឥតិ, បុពត្តាបិ យាតទា ចិចឥតី”តិអាឥ (យ· តិ· ១·១៩ប័, ១លិប័)· បត្តាឥតាត់ ឥដ្ឋាកិតិពចពសា· ចុត្តយ្យិ ពចត់ “ពឃ ឥដ្ឋិយ្កក្ឃាចិចាឥឃត្តិ, ‘ត្តពឥយច សច្ចុ’ត្តិ (ឃុ· តិ· ប័១ប័; យហាតិ· ៩លិ) ច ចាឥឃត្តី”តិអាឥ· ពតសុ កាយពឡ្ឌាសាត់ ពចឥតស្សាពឥត ពហាតិ, ឥដ្ឋាកិតិពចពសា សញ្ញាចិបល្លាពសត· សញ្ញាចិបល្លាពសត ហិ ចិត្តចិបល្លាពសា, ចិត្តចិបល្លាពសត ឥដ្ឋិយាតតណ្ហាបបច្ចាត់ ចិបល្លាពសាតិ· តថា ពចឥតាត្កពិពត្ថា ចិបល្លត្វសពញ្ញា ច សំសទតិ· ពចឥតាត្កពិត្ថស្ស ហិ ពចឥតាបច្ចយា តណ្ហា សិត្ថា ពហាតិ, តពតា ច តណ្ហាបច្ចយា ដ្ឋបិឥាតត្តិ អាចដ្ឋតិ កចចក្កា· ចិបល្លត្វសញ្ញាស្ស ច “សញ្ញាតិឥាតា ហិ បបច្ចាសង្ខា”តិ (សុ· តិ· ប័ប័០) ចចតពតា ឥដ្ឋិយាតតណ្ហាបបច្ចាត់ អតុបពច្ឆឥពតា សំសារស្ស អតុបពច្ឆឥាច· ត្តតិ ចិចាឥការណាត់ កាយពឡ្ឌាសាតឥដ្ឋាកិតិពចសាត់ ការណការពចា សំសារពហតុការពចាតិ ត្តយស្ស ចិចាឥយ្ហលតាឥចិពសសស្ស ឥស្សតត្វ សន្តារក្ខពត្ថ អតចពទាពឆត្វា ពចឥតាសញ្ញា ចិស្សំ លត្ថការចត កហិតាតិ ពចឥតត្ថា·

ឋ្កការពសុតិ ចិកឌតកិរិយាឃ បចត្តិដ្ឋាតកាចពតា អតីតាឥពឃា ឋ្កការសាតិ ចុត្តា· ត្តតិសព្ថតាតិ “ដ្ឋបិឥាឃទុប”ត្តិ ឧចំ អដ្ឋកចាឃំ ចុទិត្តតិសព្ថត· តិឥស្សតពត្វតាតិ ដ្ឋាហទលាពត្វត· សពត្តាតិ សកពលិ ឧកាឥសសុ ឋ្កការពសសុ ចិកពត្តា ចិកឌតតពឃា· ត្តឥច្ចា ចិកឌតត្តិ “ចត្តាពទា ច យហាភ្មតា...ពប... ដ្ឋបិឥាឃទុប”ត្តិ ឧចំ ចិកត្តំ ត្តឥច្ចា ចិកឌត់· ឋ្កឲ្យអាទិកាឥីសុតិ ឋ្កឲ្យអាទិកសុលុយហឹតបលីតភ្មទសត្តិពកសុ· ចក្ខាឃតតត្តិអាឥចិកឌតច្ចាតិ “ចក្ខាឃតត់...ពប... ពឋាដ្ឋត្តាឃតត់ ត្តត្វិត្រ្តិឃំ...ពប... កពាឡ្រ្តាការពទា អាហាពទា ទុបិ សព្ថា កត្ថា ទសា ពឋាដ្ឋត្តាតិ ឧចំ បចត្តំ ចិកឌតច្ចា· ឃចាសម្កចត្តិ ឃចាទហំ· ឧកាឥសសុ ឋ្កការពសសុ ឃំ ឃត្វ ចិកឌត់ ឃុត្តំ, តំ តត្វ ពឃាពឌតត្ថា· ឧចំ ពចឥតាក្ខត្ថាឥីសុបីតិ ឃថា ទុបក្ខពត្ថ ឃចាសម្កចំ ឧកាឥសសុ ឋ្កការពសសុ ចិកឌត់ ពឃាពឌតត្តត្តិ ចុត្តំ, ឧចំ ពចឥតាក្ខត្ថាឥីសុបិ ឃចាសម្កចំ ឧកាឥសសុ ឋ្កការពសសុ ចិកឌត់ ពឃាពឌតត្តត្តិ អពត្វា·

តត្វ ពចឥតាក្ខពត្ថា តាច បុទិពយ ឋ្កការបច្ចាពក សុលាឥពចឥតាត្តិកចពសត ចិកពត្តា, ត្តតទសុិ កុសលត្តិកពចឥតាត្តិកសយាបត្ថក្រុកសាសចក្រុកចពសត· សញ្ញាក្ខពត្ថា បត បុទិពយ ឋ្កការបច្ចាពក លឋស្សក្វាទចពសត, ត្តតទសុិ ឋ្កឲ្យអាទិកក្រុពក បឌិឈសយ្សស្សក្រុកចពសត ពចច ឃចាចុត្តកុសលត្តិកាឥចពសត ច ចិកពត្តា· ពសពសសុ កុសលត្តិកាឥចពសតច· តថា សន្តារក្ខពត្ថា· បឌិឈសយ្សស្សក្រុពកា បពតត្វ តពត្វច· ពចតាឃ ឧច ពចត្វ តិពព្ថពសា សន្តារក្ខត្ថឆយ្យាត់ ពចតាបដ្ឋាតកាចឥស្សតត្វ· តថា ហិ សា “សន្តារក្ខពត្ថា”តិ ចុត្តា· តត្វាតិ តសុិ ចិញ្ញាណក្ខត្ថស្ស ចិកឌពត បឌិតិពព្ថពស· តំ បត ដ្ឋឃត្តិ យពតាឆាតុយពតាចិញ្ញាណឆាតុដ្ឋឃំ· ឃញ្ញាសត្តចិញ្ញាណឆាតុពឥសតាឃំ “យពតាឆាតុ, យពតាចិញ្ញាណឆាតុ”តិ ដ្ឋឃំ ពឥសិតំ, តំ លចិញ្ញាណកាឃពឥសតាឃំ “យពតាចិញ្ញាណ”ពត្តច ចុច្ចតីតិ·

បីឡេតព្ពតោតិ លក្ខណបីឡេតព្ពតោ។ អញ្ញេន បការេនាតិ ឆព្ពង្គេហិ, តទដ្ឋកថាយំ អាគតេន បការន្តរេន។

១. រូបក្ខន្ធនិទ្ទេសវណ្ណនា

៧. “កិញ្ចី”តិ បទំ “ឯកច្ច”ន្តិ ទីបិតា សយាតត្ថន្តិ អាហ “កិញ្ចីតិ បការន្តរេកំ អាយសិត្វា អតិមយតិជស្សាត”ន្តិ។ ឯកេនាតិ បការេកំ អនាយសិត្វា អាយសិត្វា ច អតិមយជស្សាតវសេន បវត្តេន “យំ កិញ្ចី”តិ បទទ្វយេន។ អធិប្បេតត្ថន្តិ រូបំ។ អតីតាតិ អតិក្កមិត្វា។ បវត្តិត្វាតិ បវត្តិត្វា។ និយមត្ថន្តិ និបាតត្ថំ។

“កិញ្ចា”តិ ឯត្ថ កិំ-សទ្ទោ បុច្ឆាយំ ហេតុអត្ថទីបកោ, ករណេ ចេតំ បច្ចត្តវចនំ, ច-សទ្ទោ វចនាលង្ការេតិ អាហ “កេន ការណេន វទេថា”តិ។ ទុតិយវិកប្បេ បន ទុតិយេនេវ ការណត្ថំ បវត្តំ កិំ-សទ្ទំ “វទេថា”តិ កិរិយាបទសម្ពន្ធេន ឧបយោគវសេន បរិណាមេត្វា វទតិ “តំ ការណំ វទេថា”តិ។

បុរិមសត្តាតស្ស ហេតុ បុរិមសត្តាតស្ស វិតានំ, វិតានាបនវសេន ចេត្ថ សត្តានេ វិសទិសុប្បាទេន ទស្សេតិ។ តេនេវាហ “វិសទិសសត្តានុប្បត្តិទស្សនតោ”តិ។ តត្ថ ច អរូបធម្មានម្បិ វិរោធិបច្ចយសមវាយេ វិសទិសុប្បត្តិ អត្ថីតិ? សច្ចំ អត្ថិ, សា បន ន បាកដតរា, បាកដតរា ច ទស្សាធិប្បេតា។ តេនេវាហ “សីតាទិសត្តិបាតេ”តិ។ តថា ចាហ ភគវា “សីតេនបិ រុប្បតិ, ឧណ្ហេនបិ រុប្បតី”តិអាទិ (សំ· និ· ៣·៧៩)។ ទស្សេតិ ហេតុ-សទ្ទោ ឧទ្ទេសេន វិការាបត្តិ វទតីតិ ទស្សេន្តោ “ហេតុ វា”តិអាទិមាហ។

វិសទិសរូបុប្បត្តិយេវ, ន ឧប្បន្នស្ស អញ្ញថាភាវោតិ អធិប្បាយោ។ តេន ការិកម្បិ បរិណាមវាទំ បដិក្ខិបតិ។ យទិ បុរិមសត្តានតោ ហេតុ វិសទិសុប្បត្តិ រុប្បនំ, ឯវំ សតិ លក្ខណស្ស អព្យាបិតា សិយាតិ ចោទនំ មនសិ កត្វា អាហ “អរូបក្ខន្ធា”ន្តិអាទិ។ ឯត្ថ សីតាទីហីតិ អាទិ-សទ្ទេន យថា ឧណ្ហជិឃច្ឆាទយោ សង្គយ្ហន្តិ, ឯវំ អាហារាទីនម្បិ សង្គហោ ទដ្ឋព្ពោ។ ឯកេនាតិ ឯកេន សីតាទីហិ សមាគមេន។ តត្វាតិ តេសុ រូបធម្មេសុ។ អាហារាទីកស្ស វា ឋិតិប្បត្តស្សាតិ សម្ពន្ធោ។ យថា រូបធម្មានំ ឋិតិក្ខណេ សីតាទីហិ សមាគមោ ហោតិ, ឯវំ អរូបក្ខន្ធានំ អញ្ញេហិ សមាគមោ នត្ថិ អតិលហុបរិវត្តិតោ, តស្មា អរូបធម្មា រូបធម្មានំ វិយ បាកដស្ស វិការស្ស

អភាវតោ “រុប្បន្តី”តិ, “រុប្បនលក្ខណា”តិ ច ន វុច្ចន្តីតិ សម្ពន្ធោ។ “រុប្បតី”តិ បទស្ស កត្តុកម្មសាធនតាយំ វសេន អត្ថំ ទស្សេតុំ អដ្ឋកថាយំ “កុប្បតិ ឃដ្ដីយតិ បីឡីយតិ ភិជ្ជតី”តិ វុត្តន្តិ ទស្សេន្តោ “កុប្បតីតិ ឯតេនា”តិអាទិមាហ។ កោបាទិកិរិយាតិ កោបសង្ឃដ្ដនបីឡនភេទនកិរិយា។ កោប-សទ្ទោ ចេត្ថ វិការបរិយាយោ វេទិតព្ពោ។ កត្តុតោ កម្មតោ ច អត្ថោតិ កត្តុកម្មសាធនតាយំ វសេន វុច្ចមានតោ ឧភយបរិយាយរូបសព្ពនតោ អត្ថោ។ កម្មកត្តុវេន កុប្បតិ-សទ្ទេនាតិ យថា កម្មកត្តុវេន រុប្បតិ-សទ្ទោ, តថា កុប្បតិ-សទ្ទោបិ តទត្ថោ ឯវ វេទិតព្ពោតិ អត្ថោ។ តត្ថ យទា កម្មត្ថេ “រុប្បតី”តិ បទំ, តទា “សីតេនា”តិអាទីសុ កត្តុអត្ថេ ករណវចនំ។ យទា បន “រុប្បតី”តិ បទំ កត្តុអត្ថេ កម្មកត្តុអត្ថេ វា, តទា ហេតុម្ហិ ករណវចនំ វេទិតព្ពំ។ “យំ បន រុប្បតី”តិអាទិនា “កុប្បតី”តិអាទីនំ កត្តុកម្មត្ថានម្បិ អត្ថវិវរណត្ថំ វទតេ ការណំ ទស្សេតិ។ យទិបិ អត្ថ-សទ្ទោ “បីឡអតដ្ឋោ”តិអាទីសុ (បដិ· ម· ១·១៨; ៧·៥)

សភាវបរិយាយោបិ ហោតិ, “កេនដ្ឋេន”តិ បទស្ស អភិធេយ្យបរិយាយោ អធិប្បេតោតិ អាហ “កេនដ្ឋេនាតិ បុច្ឆាសភាវេន រុប្បនដ្ឋេន”តិ, រុប្បនសង្ខាតាភិធេយ្យភាវេនាតិ អត្ថោ។ តេនេវាហ “ន កេវលំ សង្ខត្តោយេវ រុប្បន”ន្តិ។ តស្ស អត្ថស្សាតិ តស្ស ខន្ធវិភាគប្បភេទស្ស សភាវធម្មស្ស។ រុប្បនលក្ខណញ្ហិ នាមេតំ អភិធានាទិ វិយ កក្ខឡត្តាទិតោ អញ្ញន្តិ ន គហេតព្វំ។ បញ្ញត្តិវិសេសោ ហិ នន្តិ, កក្ខឡត្តាទីនំយេវ បន អរូបធម្មវិធុរោ សភាវវិសេសោតិ វេទិតព្វំ។

យុទ្ធាបត្តិយាតិ យុទ្ធាយ យោគស្ស អាបជ្ជនេន។ កប្បរណ្ណានំ ឋានកន្តិ កប្បរណ្ណាបហារេយ្យជង្ឃំ ឋានកំ។ តថាតិ តប្បការតាយ តាទិសេន សតិ ឋានកេ កប្បច្ចុព្ភានការេន វិយ បវត្តិ វិលីយេយ្យ។ លោកន្តរិយសត្តានំ បន បិបាសុបទ្ទវេន អធរេបិ ធារេ វិយ សរីរស្ស វិលីយនតា វេទិតព្វា។ តេនេវាតិ ទីឃស្សាមនិស្សយភូតស្ស ពុទ្ធត្តា ឯវ។ ន ហិ អវិនិព្ភុត្តវិភត្តិធាតុលក្ខណយុត្តការណំ គរោន្តិ។

១. បករណបទ្ធតិ រូបំ បក្ខិបិត្វា យាតិកា ឋបិតាតិ អាទេត្វា សម្ពន្ធោ។ យថាហ…បេ… អាបន្នតិ តប្បការការេន អតីតំសេ គណនំ គតន្តិ វុត្តត្តាតិ អធិប្បាយោ។ “ន ហិ”តិអាទិនា ធម្មន្តរនិវត្តនត្ថតា បការន្តរនិវត្តនត្ថតា ច ខន្ធវិភាគគហណស្ស នត្ថីតិ ទស្សេតិ។ តំទស្សនេតិ គណនន្តរទស្សនេ។ តំសភាវត្តាតិ ខន្ធវិភាគសភាវត្តា។ “ន ច”តិអាទិនា ខន្ធវិភាគសភាវោ អតីតំសគណិតតាយ តំសភាវស្សបិ អញ្ញថា គណិតត្តា, អតំសភាវស្ស ច តថា គណិតត្តា អការណន្តិ ទស្សេតិ។ “អញ្ញា…បេ… លក្ខណី”តិ ឯតេន ទុតិយតយេ ន កេវលំ យថាវុត្តោវ ទោសោ, អថ ខោ អញ្ញោបិ ទោសោតិ ទស្សេតិ។ តទេតំ បន អការណំ ការណការវុត្ត អនធិប្បេតត្តា។ ន ហេត្ថ ខន្ធវិភាគរូបការេន អតីតំសេ គណនស្ស ការណន្តិ អធិប្បេតំ, យតោ យថាវុត្តទោសាបត្តិ សិយា។

“កិញ្ចី”តិ ឯត្ថ “កិ”ន្តិ បុច្ឆា យំ “រូប”ន្តិ សាមញ្ញតោ គហិតំ, តស្ស សរូបបុច្ឆា។ ចតិ-សទ្ទោ និទស្សនត្ថោ, ន ការណត្ថោ។ តេនស្ស យំ រូបំ អតីតំ និរុទ្ធំ…បេ… អតីតំសេន សង្គហិតំ អតីតកោដ្ឋាសេ គណនំ គតំ, តំ កិញ្ចិ វេ? “ចត្តារោ ច…បេ… រូប”ន្តិ ខន្ធវិភាគវិសេសនិទស្សនត្ថេន វិសេសំ និទស្សេតិ។ យត្តកា ហិ គណ វិសេសា និទ្ទិដ្ឋា ចក្ខាយតនាទយោ, តេសមិទំ និទស្សនន្តិ។ ន ចេត្ថ បុរិមតយោ អវិសេសោ។ តត្ថ ហិ រូបស្ស ខន្ធវិភាគភាវេន វុត្តសភាវទស្សនតា ចុត្តា។ តេនាហ អដ្ឋកថាយំ “អតីតរូបម្បិ ខន្ធាតិ វេទា”តិអាទិ។ គណ បន ខន្ធវិភាគេន និទស្សនេន រូបស្ស សព្ពវិសេសវិភាគតា ទស្សិតា។ ឯវញ្ច កត្វា អញ្ញោបិ ទោសោបិ ចេត្ថ អនោកាសោវ, យំ រូបំ អញ្ញា…បេ… ឧបាទិន្នំ, កិញ្ចិ? ចត្តារោ ច…បេ… រូបន្តិ និទស្សនវិសេសនិទស្សនស្ស អធិប្បេតត្តា។ តថា ចាហ “ឯវំ សព្ពត្ថ អត្ថោ វេទិតព្វោ”តិ។

បរិយាយទេសនត្តាតិ សភាវតោ បរិយាយំ បរិវត្តំ បរិយាយេន, ឧជុកំ អប្បវត្តីតិ អត្ថោ។ បរិយាយេន, បរិយាយភូតា វា ទេសនា ឯត្តាតិ បរិយាយទេសនំ, សុត្តន្តំ។ សុត្តន្តញ្ហិ វេនេយ្យជ្ឈាសយវសេន ទេសេតព្វត្តា លេសតោ លក្ខណាតិភាវតំ, ន ឧជុនិប្បទេសភាវតត្តិ បរិយាយទេសនំ នាម។ តេនេវ តំ “យថានុលោមសាសន”ន្តិ វុច្ចតិ។ អភិធម្មោ បន ទេសេតព្វធម្មេ ឧជុនិប្បទេសតត្តិ និប្បរិយាយទេសនំ នាម, យតោ “យថាធម្មសាសន”ន្តិ វុច្ចតិ។ និច្ចវយេន ទេសេតាតិ ចវិត្វាតោ ភវតិ។ តថា គន្ធកោត្តសុត្តាទីសុ (ម. និ. ១.១៨១ អាទយោ) វិយ អតីតាទិភេទា អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នភេទា អទ្ធាវសេន ទេសនាបិ លព្ភតិគន្ធ

សុត្តត្ថការណីយត្តា និដ្ឋិតត្តា សិយាតិ យោជនា។

សន្និបតិតន្តិ សមាគតំ។ សន្តានវសេនាតិ បុព្ពាបរវសេន។ បុព្ពេនាបរស្ស សម្បយាណតាយ អនុតំ អនតិកំ, តតោ ឯវ ឯកាការំ។ បវត្តិកាលវសេន វា អនុតំ អនតិកំ, សមានសការតាយ ឯកាការំ។ តេន វិសភាគការុតា អនន្តរិតំ ទស្សេតិ។ ឯវំ អាហារេបីតិ ឯត្ថ វិសភាគាហារេន អនន្តរិតោ អនេកវារំ អនេកទិវសម្បិ ហុត្វា សភាគាហារំ នាម "តតោ បុព្វេ វិសភាគាហារសមុដ្ឋានំ អតីតំ, បច្ឆា អនាគត"ន្តិ ហិ វុត្តន្តិ។ "ឯកាហារសមុដ្ឋាន"ន្តិ បន វុត្តត្តា ឯកស្សេវ អាហារស្ស យោជនា យុត្តរូបាតិ អបរេ។ បញ្ចទ្វារវសេនាតិ ឯត្ថ បញ្ចទ្វារាវជ្ជនតោ បដ្ឋាយ យាវ តទារម្មណំ, យាវ ជវនំ, យាវ វា វោដ្ឋព្វនំ, តាវ បវត្តា ចិត្តសន្តតិ ឯកវីថិ។ ឯកជវនសមុដ្ឋានន្តិ ឯកជវនវារសមុដ្ឋានំ។ ឯត្ថ ច សមំ អនាមសិត្វាន សន្តតិវសេន, សន្តតិត្វា អនាមសិត្វាន សមយវសេន អតីតាទិវិភាគោ គហេតព្វោ។

តេសន្តិ ហេតុបច្ចយានំ។ កលាបស្សាតិ រូបកលាបស្ស។ កម្មានន្តរាទីតិ កម្មាទិ, អនន្តរាទីតិ បច្ចេកំ អាទិ-សទ្ទោ យោជេតព្វោ។ តត្ថ បឋមេន អាទិសទ្ទេន ឧបនិស្សយបច្ចយស្ស អាហារាទីនោ ច ទុតិយេន សមនន្តរានន្តរូបនិស្សយាទីនោ សង្គហោ វេទិតព្វោ។ ចិត្តុប្បាទស្ស ចេត្ថ កម្មានន្តរាទិបច្ចយវសេន, ឥតរស្ស កម្មាទិវសេនេវ ជនកការេន យោជនា ទដ្ឋព្វា។ តថា ចិត្តុប្បាទស្ស បុរេជាតវសេន, ឥតរស្ស បច្ឆាជាតវសេន, ឧភយស្សាបិ សហជាតវសេន ឧបត្ថម្ភំ វេទិតព្វំ។ តេនេវាហ "យថាសម្ភវំ យោជេតព្វ"ន្តិ។ ឧប្បាទក្ខណេតិ ហេតុកិច្ចក្ខណេ។ ហេតុកិច្ចំ នាម តស្ស តស្ស ឧប្បាទេតព្វស្ស ឧប្បត្តិការណំ, តញ្ហិ តស្មិំ ខណេ ឧប្បន្នផលត្តា តតោ បទំ កត្តព្វាការតោ និដ្ឋិតត្តាតិ ទដ្ឋំ។ ឯតំ បន តីសុបិ ខណេសុ បច្ចយកិច្ចំ ទដ្ឋព្វន្តិ យោជនា។

៩. អនិដ្ឋនាមនិវត្តនស្សាតិ អនិដ្ឋនាមនិវត្តិយា អការណការវស្សេន ឥដ្ឋនាមលិកាបនស្ស អការណការំ ទស្សេតិ។

ទេវមនុស្សសម្បត្តិករេវាតិ សម្បត្តិយុត្តេ សម្បន្នេ ទេវមនុស្សករេ។ សមិទ្ធសោភគតាតិ អភិវុទ្ធសោភគតា។ តតោ ឯវាតិ សម្បត្តិវិរហតោ ឯវ, អសម្បន្នត្តា ឯវាតិ អត្ថោ។ តេសំយេវ ហត្ថិអាទីនំ សុខស្ស ហេតុភាវំ ន គច្ឆន្តិ សារណាទិវសេន ទុក្ខបច្ចយត្តា។ តេសន្តិ ហត្ថិរូបាទីនំ។ "តស្ស តស្សេវា"តិអាទិនា យថាវុត្តមត្ថំ វិវរតិ។ អកុសលេន អត្តនា កតេន និព្វត្តំ ទុក្ខស្ស បច្ចយោ ហោតីតិ យោជនា។ តស្មាតិ យស្មា កម្មំ យស្មិំ សន្តានេ និព្វត្តំ, តត្ថេវ សុខទុក្ខានំ បច្ចយោ ហោតិ, ន អញ្ញត្ថ, តស្មា។ អដ្ឋកថាយំ បនាតិ ឯកច្ចយនស្សតំ។ តត្ថ "អនិដ្ឋំ នាម នត្ថី"តិ យស្មា បដិសេធនយេន កុសលកម្មជស្ស ឥដ្ឋការោវ និយតោ, តស្មា "កុសលកម្មជមេវ ឥដ្ឋ"ន្តិ ឯវំ អតិមេត្វា "កុសលកម្មជំ ឥដ្ឋមេវា"តិ ឯវមេត្ថ និយមោ គហេតព្វោតិ ទស្សេន្តោ "អកុសលកម្មជម្បី"តិអាទិមាហ។ កិន្តុ អកុសលកម្មជំ សោភនំ, យំ បរេសំ ឥដ្ឋំ នាម សិយា? យទិ ទុគ្គតិយំ កេសញ្ចិ តិរច្ឆានានំ សណ្ឋានាទិមត្តំ សុគតិយំ សត្តានំ អកុសលនិស្សន្ទេន វិរូបរូបតា វិយ កុសលនិស្សន្ទេន, កថំ តស្សា អកុសលកម្មជតា។ អថ បន យំ កេសញ្ចិ អមនាបម្បិ សមានំ រូបំ មនាបំ ហុត្វា ឧបដ្ឋាតិ, តំ សញ្ញាយ វុត្តំ, ឯវម្បិ យថា កេសញ្ចិ តិរច្ឆានាទីនំ កុសលកម្មជំ មនុស្សាទិរូបំ អមនាបតោ ឧបដ្ឋហន្តម្បិ កុសលវិបាកស្សេវ អារម្មណភាវតោ អត្ថតោ ឥដ្ឋមេវ នាម ហោតិ, ឯវំ អកុសលកម្មជំ កេសញ្ចិ មនាបំ ហុត្វា ឧបដ្ឋហន្តម្បិ អកុសលវិបាកស្សេវ

អារម្មណកាវតោ អញ្ញតោ អនិដ្ឋេន នាម ហោតិ, ឯវញ្ហេតំ សម្បដិច្ឆិតព្ពំ។ អញ្ញថា “អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ, យំ កាយទុច្ចរិតស្ស ឥដ្ឋោ កន្តោ មនាបោ វិបាកោ និព្វត្តេយ្យា”តិអាទិអដ្ឋានបាឡិយា (ម។ និ។ ៣។១៣១) វិរោធោ សិយា។ តេនេវាហ “កុសលកម្មស្ស បនា”តិអាទិ។ សព្ពត្ថិ អញ្ញតោ, បរេសញ្ហ ឥដ្ឋស្ស អការេន វត្តព្ពាតិ យថា “កុសលកម្មំ អនិដ្ឋំ នាម នត្ថី”តិ វុត្តំ, ឯវំ កិញ្ចាបិ “អកុសលកម្មំ ឥដ្ឋំ នាម នត្ថី”តិ អដ្ឋកថាយំ ន វុត្តំ, តេន បន នយទស្សនេន អកុសលកម្មស្ស អការេនា វុត្តោ ឯវ ហោតីតិ សោ វិចណ្ណភាវវេសេន និច្ឆិតព្ពោ វត្តព្ពោតិ អធិប្បាយោ។ ឯតេន កុសលកម្មវេន ឥដ្ឋន្តិ បុរិមបទាវធារណស្ស ការណត្ថំ ទស្សេតិ។

ឥធាតិ “ហត្ថិអាទីនម្បី”តិអាទិនា តេមវត្តំ វិនេតិ។ កុសលវិបាកស្សាតិ ឯត្ថាបិ កុសលវិបាកស្សេវ អារម្មណត្ថំ អត្ថោ។ មនុស្សានន្តិ ច និទស្សនមត្តំ ទដ្ឋព្ពំ។ ឥតរេសម្បិ ច អកុសលកម្មំ អកុសលវិបាកស្សេវ, កុសលកម្មញ្ច កុសលវិបាកស្សេវ អារម្មណត្ថំ ទស្សិតោ វាចាយំ ភវេយ្យាតិ។ កស្មា បន ឥដ្ឋានិដ្ឋមិស្សិតោ វត្ថុមិស្សកាបតានំ វណ្ណាទីតិ អាហ “ឥដ្ឋារម្មណេន...បេ... វណ្ណា វត្ថ”ន្តិ។ សុទ្ធ វុត្តត្ថិ “ឥដ្ឋានិដ្ឋំ ឯកត្តតោ វិបាកេនេវ បរិច្ឆិជ្ជតី”តិ វទន្តេហិ ឥដ្ឋានិដ្ឋារម្មណវវត្ថានំ សម្មទេន វុត្តំ។ តំ អនុកន្តាតិ វិបាកវសេន ឥដ្ឋានិដ្ឋារម្មណវវត្ថានំ អនុកន្តា។ សម្ពន្ធាតិ សុភាតិឌ្ឍិតីសុ, សម្ពន្ធសុ ច អារម្មណេសុ។

“អនិដ្ឋា”តិ វុត្តេនេវ តេសំ ឥដ្ឋតា និវត្តិតាតិ អាហ “សង្ខតា ច រូបាទិការណេ យវា”តិ។ ឥដ្ឋានេវ រូបាទីនិ កាយគុណាតិ សុទ្ធ វុត្តាតិតិ មិត្តបដិបក្ខា អមិត្តា វិយ ឥដ្ឋបដិបក្ខា អនិដ្ឋាតិ អធិប្បេតាតិ វុត្តំ “អនិដ្ឋាតិ...បេ... វោហារោ វិយា”តិ។ សន្តានិ វាតិ ឯត្ថ “បិយរូបំ សាតរូប”ន្តិ (ទី។ និ។ ២។៤០០; ម។ និ។ ១។១៣៣; វិភ។ ២០៣) វចនតោ កថំ អនិដ្ឋានំ រូបាទីនំ កាមគុណការបត្តីតិ វេ? តេសម្បិ វិបល្លាសវសេន តណ្ហាវត្ថុការណតោ បិយរូបការណស្ស អធិប្បេតត្តា។ យទិ ឯវំ កថំ “ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា”តិអាទិសុត្តបទំ (ម។ និ។ ១។១៩៩; ២។៣៥; ៣។៤៥; សំ។ និ។ ៤។៦០) និយមេតីតិ អាហ “អតិសយេនា”តិអាទិ។

ឥដ្ឋវិមជ្ឈត្តរូបវសេន បាឡិយំ ហីនប្បណីតភេទោ បវត្តោតិ ទស្សេតុំ “ទ្វីសុបិ ហីនបណីតបទេសូ”តិអាទិមាហ។ អវយវយោគេ សាមិវចនំ, ន កត្តរីតិ អធិប្បាយោ។ “តេសំ តេសំ សត្តាន”ន្តិ ឥដ្ឋវិមជ្ឈត្តរូបេ និទ្ទិដ្ឋេ កស្មា កម្មវសេន អត្ថោ វុត្តោ, ន វត្តុសត្តិវសេនាតិ អាហ “សត្តសន្តាន...បេ... វុត្ត”ន្តិ។ បធានត្តា ហិ កម្មវសេន អត្ថោ វត្តោ សេសេសុ “ឯវំ ចត្តុសមុដ្ឋានាទីសុបី”តិ អដ្ឋកថាយំ អតិទេសោ កតោ។ “តេហិ តេហីតិ ឯតស្មិំ អត្ថេ”តិ ឥមិនា “តេសំ តេស”ន្តិ កត្តរិ សាមិវចនំ អាសង្កតិ។ តថា សតិ វិសយេ វា សាមិវចនេ លទ្ធគុណំ ទស្សេតិ “ន កម្មវសេនេវា”តិអាទិនា, កម្មគ្គហណាទោត្តិ ចុបលក្ខណំ ទដ្ឋព្ពំ។

មរិយាទាភូតត្តិ ចត្តមរិយាទាភូតំ។ តេនេវាហ “យស្ស យេន យតាបិ, តស្ស តេន បវយា”តិ។ តេសន្តិ កាមគុណានំ សការណតោតិ លក្ខណតោ។

“ឯកច្ចស្ស អប្បិយតគ្គិនោ”តិអាទិនា “យស្មា តេនេវ រូបាទយោ ឯកោ អប្បិយតី”តិអាទិនំ វុត្តត្ថវិវរណំ ឥដ្ឋានិដ្ឋការណេ ហេតុការណេ វុត្តន្តិ ទស្សេតិ។ ឥដ្ឋានិដ្ឋគ្គហណំ ហោតីតិ និដ្ឋានេ វិយ អនិដ្ឋគ្គហណំ សញ្ញាវិបល្លាសេន អញ្ញោសុបិ អារម្មណេសុ

ឥដ្ឋានិដ្ឋាភិនិវេសោ ហោតីតិ អធិប្បាយោ។

វិការកោ នាម អសន្តរោ, វិត្ថារោ ចាតិ “វិភត្ត”ន្តិ បទស្ស “វវត្ថិតំ, បការិត”ន្តិ ច អត្ថមាហ។ អវេញ្ញាសន្តិ អតិអដ្ឋលិដ្ឋាតំ ឥនំ ឥដ្ឋំ, អនិដ្ឋា ហោតីតិ ឯត្ថ ច-សទ្ទេន អនិដ្ឋំ, ឥដ្ឋា ហោតីតិ អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោតិ វេទិតព្ពោ។ អនិដ្ឋំ ឥដ្ឋន្តិ ឥដ្ឋស្ស “អនិដ្ឋ”ន្តិ, អនិដ្ឋស្ស “ឥដ្ឋ”ន្តិ គហណេ យថាសង្ខ្យំ យោជនា។ ឥដ្ឋម្បិ វិការាបត្តិអាទិនាតិ ឯត្ថ អាទិ-សទ្ទេន បុព្ពាភិសង្ខារាទិំ សង្គណ្ហាតិ។ បុរេតរំ បវត្តចិត្តាភិសង្ខារវសេនាបិ ហិ វិនាវ សញ្ញាវិបល្លាសំ ឥដ្ឋំ “អនិដ្ឋ”ន្តិ, អនិដ្ឋញ្ច “ឥដ្ឋ”ន្តិ គយ្ហតីតិ។

តេន វិបាកេនាតិ តេន កុសលាកុសលវិបាកេន។ អារម្មណស្ស ឥដ្ឋានិដ្ឋតន្តិ យត្ថ តំ ឧប្បជ្ជតិ, តស្ស ឥទ្ធរូបិនិកស្ស ក្សាទិកស្ស ច អារម្មណស្ស យថាក្កមំ ឥដ្ឋតំ អនិដ្ឋតញ្ច និទស្សេតិ។ វិជ្ជមានបិ សញ្ញាវិបល្លាសេ អារម្មណេន វិបាកនិយមទស្សនត្ថន្តិ ឥដ្ឋារម្មណេ កុសលវិបាកេន ឧប្បជ្ជតិ, អនិដ្ឋារម្មណេ អកុសលវិបាកេនាតិ ឯវំ អារម្មណេន វិបាកនិយមទស្សនំ។ អារម្មណនិយមទស្សនត្ថន្តិ យំ កុសលវិបាកស្ស អារម្មណំ, តំ ឥដ្ឋំ នាម។ យំ អកុសលវិបាកស្ស អារម្មណំ, តំ អនិដ្ឋំ នាមាតិ ទស្សនត្ថំ។ អារម្មណេន និយាមិតោ ហិ វិបាកោ អត្តនោ ឧបការកស្ស អារម្មណស្ស និយាមកោ ហោតីតិ។

ទ្វារត្តយេ ទុក្ខស្ស បច្ចយភូតស្ស អារម្មណស្ស ទ្វារត្តយេ សុខវិបាកុប្បាទនតោ, ទ្វារត្តយេ សុខស្ស បច្ចយភូតស្ស អារម្មណស្ស ទ្វារត្តយេ ទុក្ខវិបាកុប្បាទនតោ វិបាកេន អារម្មណនិយមទស្សនេន វិបាកវសេន ឥដ្ឋានិដ្ឋតា ទស្សិតាតិ យោជនា។

តិំ ទុប្បដិគ្គហដ្ឋេន ការណភូតេន លក្ខណស្ស ឥន្ទ្រិយាទិសភាវស្ស ទុប្បដិវិជ្ឈតា, ឯវំ សុបដិគ្គហដ្ឋេន លក្ខណសុប្បដិវិជ្ឈតា វេទិតព្ពា។ “ទ្វេ”តិ អចុត្តស្សាតិ លក្ខណតោ “ទ្វេ”តិ អភាវិតស្ស។ វុត្តម្បីតិ លក្ខណតោ “ទ្វេ”តិ វុត្តម្បិ សុលុមទ្វំ។

“ភិន្ទយាតោ”តិ សម្ភិន្ទយាតោតិ វុត្តំ ហោតីតិ អាហ “មិស្សកំ ករោន្តោ”តិ។ យស្មា បន ភេទំ វិការករណម្បិ ហោតិ, តស្មា ទុតិយវិកប្បេ “ភិន្ទយាតោ”តិ បទស្ស “វិសុំ ករោន្តោ”តិ អត្ថមាហ។ តតិយវិកប្បេ បន ភិន្ទយាតោតិ វិនាសេន្តោតិ អត្ថោ។ តេនាហ “សត្តិកភាវំ ភិន្ទិត្វា ទ្វេភាវំ, ទ្វេភាវញ្ច ភិន្ទិត្វា សត្តិកភាវំ ករោន្តោ”តិ។ ន ហិ សក្កា សត្តិកស្ស នត្ថាវំ អវិនាសេត្វា ទ្វេភាវំ កាតុំ, តថា ឥតរស្សាបិ។ សត្តិកភាវករណេន ន ភិន្ទតិ ន វិនាសេតិ, ន ច ឯកាសទ្វេទោ លក្ខណតោ ទ្វេ វិសុំ ករណេន ភិន្ទតិ វិភាវំ ករោតិ, នាបិ ឯកាសទ្វេន លក្ខណតោ ទ្វេ ទោមិស្សកករណេន ភិន្ទតិ សម្ភិន្ទតីតិ យោជនា។ “តិឋា អត្ថោ នដ្ឋេត្ថា”តិ សព្ពេបន វុត្តមត្ថំ “ន ហី”តិអាទិនា វិវរតិ។ វិសុំ ករោតិ, មោមិស្សកំ ករោតីតិ ករោតិ-សទ្ទំ អានេត្វា សម្ពន្ធោ។ “ឯត្តាបី”តិអាទិនា យថា “ឯកាសតោ ទ្វេយេវ ភិន្ទតី”តិ ឯត្ថ ឯកាសតោ ទ្វេស្ស ឯកាសតោ សត្តិកភាវករណំ អធិប្បេតន្តិ វិនាសនំ ភេទនំ, ឯវំ “ន លក្ខណតោ ទ្វេ ភិន្ទតី”តិ ឯត្ថាបិ លក្ខណតោ ទ្វេស្ស លក្ខណតោ សត្តិកភាវករណំ អភេទនំ អវិនាសនន្តិ ឥមមត្ថំ ទស្សេតិ។ មោមិស្សករណវិការករណត្ថំ សន្ធាយាហ “ភិន្ទយាតោតិ ឯត្ថ ច អញ្ញថា ភេទនំ វុត្ត”ន្តិ។ បដ្ឋមនយេ វិនាសនត្ថមេវ សន្ធាយ “ភេទនំ ឥធ ច អញ្ញថា វុត្ត”ន្តិ អវោច។

រូបក្ខន្ធនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១។ វេទនាក្ខន្ធនិទ្ទេសវណ្ណនា

៣៤។ ចក្ខាទយោបសាទាតិ ចក្ខ្វាទិវត្ថុកា ច បរិយាបន្នា ចក្ខុសោតឃានជិវ្ហាបសាទា, យទេតាយវត្ថុកា ច បរិយាបន្នា ចក្ខុសោតឃានជិវ្ហាបសាទា ច។ កាយវោហារំ អរហន្តីតិ កាយវត្ថុកត្តា កាយេកទេសត្តា ច កាយោតិ វុត្តាតំ អរហន្តិ។ កាយោតិ ហិ អត្ថុទ្ធារេណាបិ វុច្ចតិ “សក្កាយទិដ្ឋិ”តិអាទីសុ (ធ. ស. ១.១៨; ១.៣៣៥), ករជកាយោបិ “វេសា ពហុបុគ្គលា កាយា អញ្ញោ កាយំ អភិនិព្វត្តេតី”តិអាទីសុ (បដិ. ម. ១.១៣)។ តព្ពាវុកាតិ ចក្ខាទិនិស្សិតា កាយិកាតិ បរិយាយេន វុត្តា, និប្បរិយាយេន បន ចេតសិកា។ យថាហ “យំ តស្មិំ សមយេ តជ្ជាចក្ខុវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សជំ ចេតសិកំ នេវ សាតំ នាសាតំ ចេតោសម្ផស្សជំ អទុក្ខមសុខំ វេទយិត”ន្តិអាទិ (ធ. ស. ១៥១)។ “ន ហិ ចក្ខាទយោ កាយប្បសាទា ហោន្តី”តិ ឥមិនា កាយបសាទនិស្សិតា វេទនា និប្បរិយាយេន កាយិកាតិ ទស្សេតិ។

កាយិកចេតសិកាទិភាវេនាតិ អាទិ-សទ្ទេន កុសលាកុសលាព្យាកតាទិភាវា សង្គយ្ហន្តិ។ ទេនាតិ សុខាទិវេទនានំ សុខស្ស អត្ថាសយយវសេន អតីតាទិភាវាភាវេន។ តេនេវ បនេត្ថ “ហេដ្ឋា ទស្សិតនយត្តា បាកដត្តា អត្ថវសេន, ឯកប្បហត្តាទិបុគ្គលាទីសុ

ភូតអាទិនា រូបស្ស វិយ វេទនាយ វិភាវនា ន កាតព្វាតិ សយវសេន ច អតីតាទិភេទោ ន ទស្សិតោ”តិ វទន្តិ។ សត្តាភវេន

បវត្តានម្បិ វេទនានំ វិវេកេន សមុហតោ ករោតព្ពាតំ សង្ខេយាហ “វេទនាសមុទាយោ”តិ។ តេហីតិ អត្ថវសយវសេន អតីតាទិភាវេហិ។

ឯត្តាតិ ឯតស្មិំ វិភង្គេ។ តេតិ “វេទនាភេទេសា”តិ វុត្តា កាយិកចេតសិកាទិភាវេន ភិន្នា សុខាទិវេទនាវិសេសា។ យទិ វេទនាភេទេសា

ឯត្ថ គហិតា, ហោបរិច្ឆិន្នាច តេ ករោតព្ពា, ន សន្តតិបរិច្ឆិន្នាតិ អាហ “ឯកសន្តតិយំ បនា”តិអាទិ។ តេសន្តិ សុខាទិភេទេសុ។ ភេទោតិ

វិសេសោ។ តស្សាតិ សុខាទិវិសេសស្ស។ យថា វេត្ថ, ឯវំ “តំសហិតតត្ថប្បាទកា”តិ ឯត្ថាបិ តំ-សទ្ទេន សុខាទិវិសេសោ បច្ចាមដ្ឋោតិ

វេទិតព្ពោ។ សន្តតិ បរិច្ឆិន្ទិកា ករិត្វា អរហតីតិ សម្ពន្ធោ។ សន្តតិហោចសេនេវ បរិច្ឆេទោ វុត្តោ, ន អទ្ធាសមយវសេនាតិ

អធិប្បាយោ។

“បុព្ពាបរភូតហូតា”តិ និដ្ឋិតហេតុកិច្ចា អនិដ្ឋិតបច្ចយកិច្ចាតិ វុត្តា, តំ បន អតិក្កន្តហេតុបច្ចយកិច្ចន្តិ ឯវំ វុត្តស្ស ភយស្ស

ភូបលក្ខណត្តិ អាហ “បុព្ពាបរភូតហូតាតិ ឯតេន ហេតុបច្ចយកិច្ចវសេន វុត្តភាវំ ទស្សេតី”តិ។ ឯត្ថ កុសលាកុសលកិរិយវេទនានំ

រូបស្ស វិយ, វិបាកានំ វិយ ច អយំ ភាវ ជនកហេតូតិ និប្បរិយាយេន ន សក្កា វត្តុំ, បរិយាយេន បន អនន្តរបច្ចយភូតា ហេតូតិ

វត្តព្ពោ។

១០។ សន្តាបនកិច្ចន្តិ បរិទហនកិច្ចំ។ ជាតិអាទិសង្គហន្តិ ជាតិសភាវបុគ្គលលោកិយលោកុត្តរតោ សង្គហំ សម្ពន្ធំ អកត្វា។ សភាវជាតិយន្តិ

ឯកជាតិយំ។ សុខតោ តជ្ជាតិយា អទុក្ខមសុខា បណីតាតិ យោជេតព្ពាតិ សម្ពន្ធោ។ សភាវភេទេតិ ក្វចន្តរាទិសភាវវិភាគេ។

ភូបញ្ញាហិតានំ ធាតុនន្តិ ភូតអាទិរូបសមដ្ឋានេន បណីតានំ រូបធម្មានំ។ ឋិនាទិតានន្តិ និប្បីឡិតានំ ពិលាបិតានំ។ ភូកយន្តិ សុខាទិទ្វយំ

ឯត្ថ ច ទោសតា, អាលម្ពនតា ច កាយិកសុខស្ស វសេន វេទិតព្ពា។ អភិសង្គតា ឃានសុខស្ស។ បទយតា កាយសុខស្ស។ តថា លាភតា។

អាសិព្ចាគា បទ្ពាឃ្យ៉ ឈាគតា អាសិព្ចាគា ចា បទ្ពាឃ្យ ចរេបត រចឌិតទ្ពា៉

បកាចាឌិរគនេគ ធាតិ បកាចបុក្កលលេហ៊ិឃាឌិរគនេគ ធ៉ ទុកត្តបហ៊ិរត លេហ៊ិក្យត្តុនេ ហ៊ិតបហ៊ិតាត៌ បឌិបគាត៌ ចរេបត ហ៊ិតបហ៊ិតតា៉ ទុកត្តហ៊ិនេត អក្យុបលេ ឈក្តាឌិចរេបត ហ៊ិតបហ៊ិតតា, ឍ្គុញអារឹកប្វុព្យុយតា ធ៉ តឆា ហិ ចុត្តំ អដ្ឋកចាឃំ "ឃា ឍ្គុញអារិកា, បា ហ៊ិតា៉ ឃា ប្វុព្យុយា, បា បហ៊ិតា"តិ (ចិក៉ អដ្ឋ៉ ១១)៉ អក្យុបលិឌឹប្វ រគាបបហកតាឌិអត្តុនរគឌចរេបត ប្តូបិគាឃ្យុបិគាឃ ឍ្គុញអារឹកប្វុព្យុយតា តំតំចាបតចរេបត ចុច្ចតិ, ត ក្យុបលិក្យុបលិឌិចរេបតាតិ អាហ "តំតំចាបតចរេបត ពឆរតបិ បទិចត្តត៌ តតិ្ត"តិ៉ រគាប្វុឃ្យត្តតាឃាតិ ពិរលបាឌិកតាឃ៉ តឆាតិ រគាប្វុឃ្យត្តតាឃ៉ ពធំ បត ក្យុបលេប្វ រគាប្វុឃ្យត្តតា? ប្តូបតិឃ្យឃចរេបត, ពិរលបាឌិរពហិ បត្តារត បចត្តយាតា ក្យុបលិ ឆយុា ពិរលរបហិ បទ្ពាឆព្យត្តិឃា តិណាឌឹហិ បទ្ពាឆព្យត្តាតិ ចិឃ បឃ្យាតិ ចិបុលចរិលិញអារចលិ ត រហាត្តិតិ៉ តឆាតិ យគុរគាបតាឃ៉ ក្យុបលិត៌ យគុរគាបតាបិ ចុត្តតឃាតុបារេត រចឌិតទ្ពា៉ ឍ្គុញអារឹកប្វុព្យុយតិកត្តិតិ ទុត្តុ អរត្តាកឆចិរបធំ តិកត្តិឃា ឍ្គុញអារឹកប្វុព្យុយតាបាយថ្លា ចុត្តំ៉ ឃឆា រហត្តុ ឍ្គុញអារឹកបាយរថ្លាត ឍ្គុញអារិរកាញអារឹកតររាញអារឹកតយា តិកត្តិរឃា កឃ្យុត្តិ, តឆា ប្វុព្យុយប្វុព្យុយតរប្វុព្យុយតយា ប្វុព្យុយតាបាយរថ្លាត កឃ្យុត្តិតិ៉ ប្វុព្យុយតយតិកត្តិចត្តុត្តិ រចត្តុ ឃាច គចក្កុ ចិបឃ្យតាគាលាឆ្ចា រចឌិតទ្ពា៉

១៦៉ ឃឌិ បិឃាតិ ឃឌិ អបយ្យរឃារកា ចិធំបរដ្ឋា បិឃា៉

បត្តិករតាអក្យុបលរតាតិ អក្យុបលការរចត បត្តិករតា លេហ៊ិកបហកតាឌិអក្យុបលរចឌឃិតរតា៉ អក្យុបលិតិ រគាបបហកតាឌិអក្យុបលរចឌតា ក្នុនេតិ ឃឆា ប្តូឌ្ធឹឃតិ៉ តរតា ក្នុនេតា ក្យុបលរតាតិ តរតា អក្យុបលរតា ក្នុនេតា កាយាចធរាឌិក្យុបលរចឌឃិតរតា ក្យុបលិ កាយាចធរាឌិក្យុបលរចឌតា៉ "ត បក្កា"តិ ចុត្តំ ប្តូឌ្ធិតំ អបក្កុរលាឃ្យុតំ "តឆា ហិ បតិ"តិអាឌិតា ចិចរតិ៉ តប្វុាតិ ឃប្វុា ក្នុនេតា បត្តិក្យុឌ្ធរលំ ចុត្តតរឃត បត្តិករតា បត្តិក្យុឌ្ធរលារយច រហាតិ, តឆា បតិ អត្តុចិរបរបា ត រហាតិ, ប្តូបិគាឃ្យុបិគាឃ ក្នុនបត្តិកតា ព្ពូឆ ចុច្ចតិ៉ តប្វុា បត្តិករតា បត្តិក្យុឌ្ធរលាឆ្ចា ត បក្កា កាតំ អត្តុចិរបបាកាចរតា, អតឆិរព្យតត្តា ធាតិ អឆិព្យារឃា៉

តត្យ ធ អតិបឃចចតិន្ធាចរេបត អរត្តុច អត្តុចិរបរបាតិ រធាឌត៌ យតបិ ពត្ថុា អាហ "ក្នុនក្នុនតរតាឃ ចិឃ បត្តិកបត្តិកតរតាឃ ធ អតឆិរព្យតត្តា"តិ៉ ឃាតិ អក្យុបលរចឌតា៉ តរតាតិ ក្យុបលរចឌឃិតរតា៉ ព្ពូឆ ចុត្តប្វុ ក្នុនប្វុាតិ ព្ពូយប្វុិ រចឌតាក្លុត្តចិគរក្ក "អក្យុបលិ រចឌតា ក្យុបលិញ្យាកតាហិ រចឌតាហិ ក្នុនេ"តិអាឌិតា (ចិក៉ ១៦) ចុត្តប្វុ ក្នុនប្វុ៉ ក្នុនរតា អច្ចុត្តចិបកាកត្តាតិ ឃរតា ឃំ "ក្នុនេ"តិ ចុត្តំ, តរតា អច្ចុត្តចិបឌិបត្តា តប្វុ ចរេបត ក្នុនេ បត្តិកំ តតិ្តតិ ត បក្កា ក្នុនរតា បត្តិកំ ប្តូឌ្ធិតំ៉ អឃរញាត្តុ អឆិព្យារឃា – រហដ្ឋា ឃា រចឌតា ឃាឃ រចឌតាឃ ក្នុនេតិ ចុត្តា, បា ទុច តប្វុា រពតចិបិ បទិឃារឃត បត្តិររពតិ ត ប្តូឌ្ធិតទ្ពាតិ៉ បត្តិររពតិ ចុត្តរចឌត៌រឃច បត្តាឃ ចគតិ៉ គិរត្តតិ លេហ៊ិកបហកតាឌិចរេបត ចិគរត្ត៉ តរត្តុចាតិ "បត្តិររព"តិ ចុត្តអរត្តុ ទុច៉ ព្ពូឆំ ចុត្តំ រហាតិ – "អក្យុបលិ រចឌតា អក្យុបលិឃ រចឌតាឃ បត្តិររព"តិ ទុចំ ចុត្តអក្យុបលិឃ រចឌតាឃរយច លេហ៊ិកបហកតាឌិចរេបត ចិគត្តាឃ ក្នុនការចាបិ លព្ភតិ៉ ទុចំ

សេសេសុបឹតិ៍

ឃទិ សត្តិកតោ ក្ញុំ លព្ភតិ, ឃតេក្កត ក្ញុំ លព្ភតិ, តតេក្កត ក្ញុសតោ សត្តិកំ ក្ខុទិយេឃ្យាតិ ចោទតំ ឞតសិ កត្វា អាហ “ក្ខុបិតាឃុបិតាឃ ក្ញុសតោ ច សត្តិកំ ត សក្កា ក្ខុទិតុ”ត្តិអាទិ៍ តស្សត្ថោ – ឃំ សត្តិកតោ ក្ញុំ លព្ភតិ, ឃទិបិ តំ ចិសភាកេដ្ឋេត លព្ភតិ, តថាបិ ឃំ តត្ថ សត្តិកំ លព្ភតិ, តំ សភាគេដ្ឋេតច លព្ភតីតិ សត្តិកតោច សត្តិកំ ក្ខុដំ សិឃាតិ៍ តស្មាតិ ឃស្មា ចិសភាគេដ្ឋេត ក្ញុសតា, សភាគេដ្ឋេត ច សត្តិកតា ព្ហុដ្ឋិតា, តស្មា៍ លោកសហគតាឃ ទោសសហគតា ចិសភាគតាឃ ក្ញុសេស សយាតា កថំ សត្តិកេ កចេយ្យាតិ អធិប្បាយោ៍ តត្ថ តាសំ អកុសលសភាគតា លព្ភតេចាតិ តត្ថ ក្ខុត្តរយាហ “ចិសភាគតា”តិអាទិ៍ តត្ថ កេតំ អក្កេហត្វា ត បចត្តតីតិ កេតំ ចិសេសំ អសទិសតំ

កេហត្វា ឲច បចត្តតិ ចិសភាគតា៍ ក្ញុសតាឃាតិ ព្ហុឆាធិប្បេតាឃ ក្ញុសតាឃ សភាគស្ស អញ្ញាបកត្តា ក្ញុសតោ សត្តិក្ខុសល់ ត សក្កា កាតុំ៍ សតិ ហិ សភាគញ្ញាបកត្ត សិឃា សត្តិកតាតិ ក្ញុសតោ សត្តិក្ខុសល់ សក្កា កាតុត្តិ អធិប្បាយោ៍ “ត ហិ”តិអាទិតា តយេចត្តំ បិកេដំ កេនាតិ៍ សភាគតាតិ សាឞញ្ញា៍ កេតត្តិ ចិសេសំ៍ អត្តោកថំ កត្វាចាតិ អភិញ្ញាបេត្វាច៍ ចិសភាគញ្ញាបកត្តា សត្តិកតាឃាតិ ព្ហុឆាធិប្បេតចិសភាគំ ញ្ញាបេត្វា បចត្តតតោ ហេដ្ឋា ចុត្តសត្តិកតាឃ សត្តិកតោ ក្ញុក្ខុសល់ សក្កា កាតុំ៍ តយេចត្តំ “អកុសលតា ហិ”តិអាទិតា បិកេដំ កេនាតិ៍

ចេតតាក្ខត្តិទ្ទេសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

១៍ សញ្ញាក្ខត្តិទ្ទេសចណ្ណតា

១៧៍ តស្សាបឹតិ សញ្ញាឃបិ៍ តញ្ញាក្រត្តាតិ ចក្ខចក្រកត្តា៍ បដិឃចិញ្ញោណេយ្យាតិ ឃថាចុត្តបដិឃតោ ចិញ្ញាតិតញ្ញោ បដិឃចេសត កេហតញ្ញោ៍ ក្ខុត្តរបតេលិបំ កត្វាតិ បុរិឞបតេ ក្ខុត្តរបតេលិបំ កត្វា៍

ចិញ្ញោយ្យការេច, ត ក្ខុប្បត្តិឃត្តិ អធិប្បាយោ៍ ចចតត្តិ សទ្ទោ, តាឞត្តិ អត្ថោ៍ ចចតាឌីតាតិ កេហតញ្ញតំ បតិ សទ្ទាឌីតា, តាឞាឃត្តាកហណាតិ អត្ថោ៍ ឃតេត្ថ ចត្តត្តំ, តំ តាឞទ្ធបក្ខេក (ឆ៍ ឞ៍ យុលជី៍ ១០១-១០២) ចុត្តយេច៍ អធិចចតំ បញ្ញាត្តិបកាសកំ ញាបកំ ឲតេសំ អត្ថីតិ អធិចចតា ឃថា អរិសយោតិ៍ តតោតេខាតិ អធិចចតសញ្ញាតតោ អទ្ធបក្ខត្តតោ ខាតោ៍ អទ្ធបក្ខត្តបរិឃាបត្តត្តា ចស្សបិ ឃថាចុត្តោ អត្ថោ សម្ពុចតីតិ តស្សតុំ “សយ្យស្សាយេច ចា”តិអាទិយាហ៍ ត កេចល់ យតោក្ខាទិកចស្ស ឲច, អថ ខោ បញ្ចក្ខាទិកចស្សបិ “ចិញ្ញោយ្យការេច ចចតំ អធិកិច្ច បចត្តា អធិចចតា”តិអាទិចុត្តប្បការោ អត្ថោ សម្ពុចតិ៍ ព្ហុតីតិ តស្មា៍ តេត បរិឃាយេតាតិ យតោសយ្យស្សខបរិឃាយេត៍ តតោខាបឹតិ បញ្ចក្ខាទិកចស្សខាតាបិ៍ អញ្ញាប្បការាសម្ពុចតោតិ បដិឃសយ្យស្សខបរិឃាឃស្ស អសម្ពុចតោ៍ អាតេចលិកំ បដិឃសយ្យស្សខតា៍ បការត្តតំ អធិចចតសយ្យស្សខតា៍

ឃទិឲចត្តិ ឃទិ បញ្ចក្ខាទិកចស្សហិ ក្ខុប្បត្តសញ្ញា បរិឃាឃតោ តិប្បរិឃាឃតោ ច “អធិចចតសយ្យស្សខា”តិ ចុត្តត្តិ, ឲចំ ចត្តារោបិ

អទ្វុបិទេភា ពន្ធា ឧចំ ចត្វិ ឃុត្តា ឧចំ បទេត្ត បញ្ញាច គឃ្យា “អឆិចចតបយ្យស្សខា”តិ ចុត្តាតិ អាហ “ពិល្ហិ ពន្ធាត”ត្តិអាឌិ ពត្វ ពិល្ហិ ពន្ធាតត្តិ ទេចឆតាបក្ខារចិញ្ញាណល្ខត្តាតំ អពូចទេបតាតិ “ចចតំ អឆិកិច្ច បចព្វា អឆិចចតា”តិអាឌិតា ចុព្ធអពូចទេបត អត្ថពូពាចទេបត អព្វទេភា បព្វយ្បិ តាយត្តិ “អឆិចចតបយ្យស្សខា”តិ ឧចំ អព្វទេភា អត្វបព្វយ្បិ តាយំ ឆយ្ហាកិលិទេបិតិ បកាចតិទ្វុព្តិ បុទេន្ត ចព្ធុត្តិ អទ្វុបក្ខត្តាតំ

បាឆាទេណាបិ អឆិចចតបយ្យស្សខទេចាហាទេរា ទ្វេហិចទេបត បញ្ញាយ ឧច បចទេព្វាតិ ចព្វា ព្ហតាតិ ទេបា ពឆញ្ញាទ្វបក្ខត្តបាឆាទេណា

បញ្ញាយ តិទេចបិទេពាតិ ឆទេប្បតំ “អឆ ចា”តិអាឌិយាហ ទេឌ្ឋិព្វា ឌ្លទេលិកតាឌីឃុតិ ឧព្វ អាឌិ-បទេជ្ជត ពុឌ្ឋិព្វា ឌ្លទេលិកតាឌិ ចិឃ ទេឌ្ឋិព្វា

បចតាឌិបិ បក្កឃ្យាតិតិ ទេចឌិពត្ថិ, ពធាទេបាពាចឆាតាឌិទេភាបិ ទេព្វតាឌិចិឌាតតតិយិព្វពាបបុចទេពា ចក្លូបយ្យស្សខាបញ្ញាយ បត

បិកេដកាចំ តិឆប្បតចទេបត ឆទេប្បតំ “ឌ្លទេលិកតំ ចក្ខុចិញ្ញាណចិបឃបយាកទេយ”តិអាឌិយាហ

ឌ្លទេលិកតប្ប អបិកេដកាទេច ទេព្វតាឌិចិឌាតតំ ត ទេហាតិ, បិកេដកាទេច ច ទេហាតីតិ អាហ “បបាឆចពូកា ឧចា”តិ “អញ្ញា ចិទេត្តព្ធ”ត្តិ ឃំ បុទេន្ត ទេពត កឆិពំ, កាទេឃត ចា បកាបិពំ, ពទេពា អញ្ញា កិច្ចិ អព្វ ចិទេត្តព្ធិ ទេពទេតចាហ “ខាពា”ត្តិ

បញ្ញាក្ខត្តតិទ្ទេបចណ្ណតា តិដ្ឋិពា

៣. បក្ខារក្ខត្តតិទ្ទេបចណ្ណតា

១០. “ទេហដ្ឋិយទេកាដិយាតិឧព្វា”តិ ព្ហតំ បចយំ “ទេហដ្ឋិយទេកាដិយា”តិ ចចតំ បន្ធាយ ចុព្តិ ពប្ប ហិ កុយ្ញចទេបត អទេព្វា កទេហពទេន្ត ទេពតាហ “ពព្វ ហិ បឆាតំ ឆប្បិព”ត្តិ ទេហដ្ឋិយទេកាដិយាច បឆាតំ ឆប្បិពត្តិ ព្ហយយព្វ កទេហព្វា “ឃឌិ ឧច”ត្តិអាឌិតា ទេចាទេឆតិ ព្ហពទេរា “ទេហដ្ឋិយទេកាដិយា បឆាតទេយច ឆប្បិព”ត្តិ ឧចទេយព្វ តិឃទេយា កទេហពទេន្តាតិ ឆទេប្បទេត្ត “ឧបរិយទេកាដិកពកាទេចតា”តិអាឌិតា ពំ បរិហរតិ បឆាតទេប្បច ឆប្បតំ បឆាទេត ហិ ឆប្បិទេព អប្បឆាតយ្បិ អព្វទេពា ឆប្បិពទេយច ទេហាតីតិ ទេពតាហ អដ្ឋកធាយំ “ពំបយ្បយុព្វបក្ខារា បត ពាយ កហិពាយ កហិពាច ទេហាត្តី”តិ ឃំ ទេហដ្ឋិយទេកាដិឃំ លព្ភតិ, ពំ ឧបរិយទេកាដិឃយ្បិ លព្ភតិ ឧចាតិ អាហ “ទេហដ្ឋិយទេកាដិ ហិ បព្វញ្ញាបិកា”តិ ទុតិទេឃ កទេណតិទ្ទេបំ ឆទេប្បតំ “អាកពាតិ បព្ធទេន្ធ”តិ អាហ អាកយតកិរិឃា ហិ ទេហដ្ឋិយទេកាដិឃា

កទេណកាទេចត ពព្វ ចុព្តាតិ ឃធា ច អាកយតកិរិឃាឃ, ឧចំ ចចតកិរិឃាឃបិ ទេហដ្ឋិយទេកាដិឃា កទេណកាទេចា បបុចតីតិ ឆទេប្បតំ

“បុរិទេយបិ ចា”តិអាឌិយាហ “ឧកុត្តបញ្ញាបប្បទេកទេដ”តិ ព្ហតំ ទេលិកិឃចិព្វុប្បាទេដ បិឌ្ឋព្ហអាកពាតំ បក្ខារក្ខត្តឆយ្ហាតំ ឧបរិយទេកាដិ បន្ធាយ ចុព្តិ ទេឃចាបតកកឆទេយ្ហហិ បង្គិ ឧបរិយទេកាដិឃា កឃ្យាតាយ “ទេពបញ្ញាបា”តិ ចព្វត្ថិ បិឃា, ទេលិកុព្វរចិព្វុប្បាទេដចទេបត បត

“បព្វបញ្ញាបា”តិ

បក្ខារក្ខត្តតិទ្ទេបចណ្ណតា តិដ្ឋិពា

បកិណ្ណកកធាចណ្ណតា

សមុក្កយ-បទស្ស តត្វតោ បរិយាយតោ ច អត្ថំ ទស្សេតិ "សញ្ញាតិយំ អាគិប្បត្តិយ"ន្តិ។ ទេវទតោ បត សយាវេយាវេក ប្បក្កយតន្តិ។ តត្ថ ពោត សយាវេយាវេក, ព្យតោ, ពទច្ចា ប្បក្កយតន្តិ ចិតារណាយំ អាហ "តំតំបច្ចយសយាវេយាវេក"តិអាទិ។ ទទេត្ថចាតិ បច្ចារចោពារកទេច ខុច។ តត្ថ ហិ បច្ចាក្កន្ធា បរិបុណ្ណា សមុក្កន្ធន្តិ។ យថាធិកតាត់ អធិកតប្បការាត់, បដិសន្ធិកាតន្តិ អទេត្ថា។ ឧបបរិពិកសមុក្កយេតេច ទេច្ចា សំសេទសមុក្កយោបិ កហិតោតិ ទដ្ឋព្វា បច្ចាក្កន្ធបរិយាបន្នាត់ ពទា ប្បជ្ជនារហាត់ ប្បជ្ជនតោ។ តត្ថ សំសេទទា ប្បជ្ជិត្វា ចទន្តិ, ព្ពតទេ ត ចទន្តីតិ ព្ពទយេពោសំ នានាការណំ។ បុរុយទាតិយលេយា ខុច គិរ ពោធិ ខុញអកា ហិយចទត្ត ចិជ្ជន្តិ, ពោសំ លេយំ សន្ធាយ "ទាតិយត្តខុញអកលេយ"ន្តិ ចុត្តំ អតិបុរុយត្តា ពោសំ លេយាត់។ ពោធិ បត "អទបិកតិពោញអកាឌីហិ សក្ករទហិតាត់ ពោសំ ខុញអកចិសេសាត់ គិត្តទេត្តញអកស្ស លេយំ ទាតិប្បណ្ណា, តយ្យិ តដ្ឋាលតិត្តតត្តស្សា"តិ ចទន្តិ។ កផ្កំ ឋារលេត្វា កហិតស្សាតិ អបទេ។ ខុចំសណ្ឌាតន្តិ ទាតិប្បណ្ណំបុទោ បល្លិត្វា អទេក្ក ជិតទេលពិត្តុសណ្ឌាត់។ ចណ្ណប្បដិការេកាតិ ទ្វុបបដិច្ចទេត្វា សណ្ឌាតបដិច្ចទេត្វា ច។

សត្តតិប្បលិតីតិ តយ្យិំ ភទេច ទ្វុបសត្តតិយា ឫលក្វតាតិ។ អតេកកិត្រ្តិយសយាហារកាចទោតាតិ យថារហំ ចក្ខាទិអតេកកិត្រ្តិយសញ្ញាតកាចទោតា។ បលាតក្កន្តិ ប្បត្តយក្កំ សិទោ។

ត តស្ស តស្ស លទ្ធស្ស បរិបុណ្ណតំ, តំតំលទ្ធេកទេសស្សេច ចុត្តត្តាតិ អធិប្បាយោ។ កាយាចចទាតន្តិ កាយាចចទសត្តាត់។ បរិហីតាយតតស្សាតិ បរិហីតស្ស ចក្ខាទិអាយតតស្ស ចសេត។ តត្ថ ទុក្កតិយំ អន្ធស្ស ចក្ខុទសកចសេត, ពាធិរស្ស សោតទសកចសេត, អន្ធពាធិរស្ស ប្បកយចសេត សត្តតិសិសហាតិ ចេទិតព្វា។ តប៉ុសកស្ស បត កាចហាតិ ចុត្តា ខុច។ តថា អន្ធពាធិរាឃាតកស្ស ចក្ខុសោតឃាតចសេត។ តំ បត ឥយុហទយចិតក្កបិញព្ពយា ចិទ្ធព្វាតិ។ តំ បទទោ អាចិ កចិស្សតិ។ ទ្វុបិចទាត់ បត ចក្ខុសោតចត្ថុទីចិតចសេត ចត្តារិ សត្តតិសិសាតីតិ ព្ពតទេសំ ចសេត សត្តតិសិសហាតិ ចេទិតព្វា។

ពោសន្តិ បច្ចាន្តំ លទ្ធាត់។ ចត្តការចេតាតិ ចិចារណាយ អធិដ្ឋាតកាចេត។ បដិសន្ធិយំ ប្បត្តា បចត្តា បច្ចាក្កន្ធាតិ បដិសន្ធិក្ខណេ បចត្តិក្ខណេ ច បច្ចាក្កន្ធេ ទស្សេតិ។ ករុត្តិទេសោតិ "បច្ចាសុ លទ្ធេសុ"តិ អយំ ករុត្តិទេសោ។ អញ្ញាថាតិ តិទ្ធារណេ អតធិប្បេតោ។ "ការចេតការលក្ខណទេ"តិ ព្ពទំ ចិសយាទិអត្ថាត់ ព្ពធាសមុទ្ធតោ ចុត្តំ។ ប្បកយន្តិ ទ្វុបិទ្វុបំ។ ទ្វុបិទ្វុបសត្តតិន្តិ ទ្វុបសមុដ្ឋាបកំ ទ្វុបសត្តតិ អទ្វុបសត្តតិញ្ច។ "ចត្តុ ប្បត្យាទក្ខណេ ទុទ្ធាលំ ហោតី"តិ ព្ពទំ ត បដិសន្ធិក្ខណំ ខុច, តាបិ ចត្តុទ្វុបំ ខុច សន្ធាយ ចុត្តន្តិ ទស្សេត្វា អាហ "សព្ពទ្វុបិត់ ប្បត្យាទក្ខណេ ទុទ្ធាលតំ សន្ធាយ ចុត្ត"ន្តិ។ "តទា ហី"តិអាទិ យថាចុត្តស្ស អត្ថស្ស ការណចចនំ។ តត្ថ តន្តិ ទ្វុបំ "កយុក្កិតត្តា"តិ ព្ពទំ ត កយុទតាយត្តំ សន្ធាយ ចុត្តំ, អថ ខោ កយុទស្ស បចយុប្បត្តិយំ អបតិដ្ឋិតតំ សន្ធាយាតិ ទស្សេត្វា "សតិបិ"តិអាទិមាហ។ តទោ បទត្តិ តទោ បដិសន្ធិតោ បទំ។ សទិសសត្តាទេ យថា បតិដ្ឋិតំ, ត តថា ចិសទិសសត្តាទេតិ អាហ "សយាតសត្តតិយ"ន្តិ។

អដ្ឋកាចន្តិ ការណកាចំ។ ពោទេតចាហ "សហាយកាច"ន្តិ។ ពោសំ ធម្មាតន្តិ ទេយហិ សន្ធិ ប្បត្តំ, ពោសំ បដិសន្ធិយំ ចិត្តចេតសិកធម្មាត់។ ទទាតិ ជិតិក្ខណេ ភង្គក្ខណេ ច ទ្វុបុប្បាទតយេច តត្ថំ។ អតត្តរាទិបច្ចយលាភេត ប្បត្យាទក្ខណេ ខុច ចិត្តស្ស ពលចការេចា, ត ព្ពតទេទា។ ពោតាហ

“យទា ច រូបុប្បាទេតិ, តទា ឧប្បាទក្ខណេ”តិ។

យេហាការេហីតិ អាហារិន្ទ្រិយបច្ចយាទិអាការេហិ។ យថាសម្ភវំ បច្ចយា ហោន្តីតិ អធិប្បាយោ អាហារាទីនំ វសេន យថារហំ បច្ចយា ហោន្តិ។ វុត្តញ្ហេតំ បដ្ឋានេ “បដិសន្ធិក្ខណេ វិបាកាព្យាកតា អាហារា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ, កដត្តា ច រូបានំ អាហារបច្ចយេន បច្ចយោ”តិអាទិ (បដ្ឋា។ ១.១.៤១៨)។

ចុតិចិត្តេន សទ្ធិំ ឧប្បជ្ជមានំ, ចុតិចិត្តេន វា ការណភូតេន ឧប្បជ្ជមានំ។ តតោ បុរិមតរេហិ ឧប្បជ្ជមានំ វិយាតិ យថា ចុតិចិត្តតោ អាសន្នេហិ បុរិមតរេហិ ឧប្បជ្ជមានំ រូបំ ភវន្តរេ ន ឧប្បជ្ជតិ, ឯវំ ចុតិចិត្តេន ឧប្បជ្ជមានម្បិ អនុបច្ឆិន្នេបិ វដ្ដមូលេតិ អការណំ វដ្ដមូលច្ឆិន្នបរតោ ចុតិចិត្តស្ស រូបុប្បាទនេតិ ទស្សេតិ។

អរូបស្សាតិ អារុប្បស្ស។

ឧទ្ធតោតិ បដិសន្ធិចិត្តស្ស ឋិតិក្ខណេ ឧប្បន្នេន ឧទ្ធតោ។ សមុដ្ឋិតេ រូបេតិ បដិសន្ធិចិត្តស្ស ភង្គក្ខណេ រូបេ សមុដ្ឋិតេ បដិសន្ធិអនន្តរំ បឋមភវង្គចិត្តំ រូបំ សមុដ្ឋាបេតិ។ ឧប្បាទនិរោធក្ខណាតិ យថាវុត្តេសុ សោឡសសុ ចិត្តេសុ អាទិចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណោ, សោឡសមចិត្តស្ស និរោធក្ខណោ ចាតិ វទន្តិ, រូបស្សេវ បន ឧប្បាទនិរោធក្ខណា វេទិតព្វា។

ធរមានក្ខណេ ឯវាតិ តស្ស ឧទ្ធតោ វិជ្ជមានក្ខណេ ឯវ យទិ គហិតា, “សោឡសចិត្តក្ខណាយុកំ រូប”ន្តិ វុត្តំ ហោតិ សោឡសហេវ ចិត្តេហិ តស្ស ធរមានតាយ បរិច្ឆិន្នត្តា។ ឧប្បាទក្ខណំ អគ្គហេត្វាតិ ឧទ្ធតោ ធរមានក្ខណេ ឧប្បាទក្ខណំ អគ្គហេត្វា និរោធក្ខណោ អថ គហិតោ, “សត្តរសចិត្តក្ខណាយុកំរូប”ន្តិ វុត្តំ ហោតិ ឧប្បាទក្ខណសហិតេន ច ឯកស្ស ចិត្តក្ខណស្ស គហិតត្តា។ “អធិកសោឡសចិត្តក្ខណាយុក”ន្តិ វុត្តំ ហោតិ និរោធក្ខណស្ស ពាហិកតត្តា។

ឯវំ ឧប្បាទនិរោធក្ខណេសុ គហិតេសុ អគ្គហិតេសុ ច សោឡសសត្តរសចិត្តក្ខណាយុកតា, តតោ អធិកចិត្តក្ខណាយុកតា ច សិយាតិ ទស្សេត្វា ឥទានិ តត្ថ ឋិតបក្ខំ ទស្សេន្តោ “យស្មា បន”តិអាទិមាហ។ តត្ថ តស្ស ធរមានក្ខណេ ឧប្បជ្ជន្តេសូតិ តស្ស ឧទ្ធតោ ធរមានក្ខណេ ឧប្បជ្ជន្តេសុ សោឡសសុ ចិត្តេសុ បដិសន្ធិម្បិ យស្មា គហិតា, តស្មា ឧទ្ធតោ ឧប្បាទក្ខណោ ធរមានក្ខណេ គហិតោតិ និរោធក្ខណោ អគ្គហិតោ “រូបេ ធរន្តេយេវ សោឡស ចិត្តានិ ឧប្បជ្ជិត្វា និរុជ្ឈន្តិ, តំ បន សត្តរសមេន ចិត្តេន សទ្ធិំ និរុជ្ឈតី”តិ (វិភ។ អដ្ឋ។ ១៩ បកិណ្ណកកថា) ឯវំ អដ្ឋកថាយំ វណ្ណិតា អធិកសោឡសចិត្តក្ខណាយុកតា អធិប្បេតា។ គហិតេ វា និរោធក្ខណេ សោឡសចិត្តក្ខណាយុកតា អធិប្បេតាតិ សម្ពន្ធោ។ ឯត្ថ ច “អធិកសោឡសចិត្តក្ខណាយុកតា”តិ ឥទំ បដិសន្ធិចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណោ គហិតោតិ កត្វា វុត្តំ។ យស្មា បន បដិច្ចសមុប្បាទវិភង្គវណ្ណនាយំ “ទ្វេ ភវង្គានិ, អាវជ្ជនំ, ទស្សនំ, សម្បដិច្ឆន្នំ, សន្តីរណំ, វោដ្ឋព្វនំ, បញ្ច ជវនានិ, ទ្វេ តទារម្មណានិ, ឯកំ ចុតិចិត្តន្តិ បញ្ចទស ចិត្តក្ខណា អតីតា ហោន្តិ, អថាវសេសឯកចិត្តក្ខណាយុកេ”តិ (វិភ។ អដ្ឋ។ ១១៨), តថា

តទារម្មណបរិយោសានានន្តិ, “ឯកំ ចុតិចិត្តំ, តទវសានេ តស្មិញ្ញេវ ឯកចិត្តក្ខណដ្ឋិតិកេ អារម្មណេ បដិសន្ធិចិត្តំ ឧប្បជ្ជតី”តិ (វិភ៍ អដ្ឋ៍ ១១៧) ច វក្ខតិ។ តស្មា រូបស្ស សោឡសចិត្តក្ខណាយុកតាយបិ អត្ថសិទ្ធិ ហោតិយេវ។ តេនាហ “សោឡសចិត្តក្ខណាយុកតា អធិប្បេតា”តិ។ តថាបិ ឧប្បជ្ជិត្វា ភវង្គចលនស្ស បច្ចយោ ហោតិ, ន ឧប្បជ្ជមានយេវាតិ សត្តរសចិត្តក្ខណាយុកតា វេទិតព្ពា។

ឱជាយ សភាវសុខុមតា ឧបាទារូបភាវតោ។ ឯត្ថ ច យាតរា អជ្ឈោហដា ឱជា ពាហិរក្ខជាតំ វិយ កព្ពលិង្កតា តស្មិំ សន្តានេ ឱជដ្ឋមករូបុប្បត្តិយា បច្ចយោ ហោតិ។ អាហារសមុដ្ឋានរូបបវេណិយា ឱជាយ វិយ សេសតិសន្តតិឱជាយ រូបុប្បាទនត្ថំ ឧតុថិរេ ឱជា រូបំ ន សមុដ្ឋាបេតិ ឧតុសមុដ្ឋានភាវតោ, ឧបាទិន្នកដ្ឋានេ ឯវ បន សមុដ្ឋាបេតិ, រសហរណីហិ គន្ត្វា កាយានុសដត្តា វេទិតព្ពា។

ចិត្តេន វាតិ ឯត្ថ វា-សទ្ទេន បដិយោគីនំ កម្មយេវ សមុច្ចិនោតិ, ន ចិត្តេន សម្បយុត្តធម្មេតិ កត្វា អាហ “ចិត្តស្ស បុព្ពង្គមតាយ វុត្ត”ន្តិ។ “ចិត្តុប្បាទំ គណ្ហាតិ ‘ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតី’តិអាទីសុ (ធ៍ ស៍ ១) វិយ, ន កម្មចេតនំ វិយ ឯកធម្មយេវា”តិ វុត្តេ “យថា ចិត្តសមុដ្ឋានរូបស្ស ហេតុអាទយោ ចិត្តសម្បយុត្តធម្មាបិ សមុដ្ឋាបកា, ឯវំ កម្មសមុដ្ឋានរូបស្ស កម្មសម្បយុត្តាបី”តិ ចោទនំ សមុដ្ឋាបេត្វា តស្ស បរិហារំ វត្តុំ “កម្មសមុដ្ឋានស្សា”តិអាទិមាហ។

រូបស្សាតិ រូបក្ខណស្ស, រូបស្ស វា អទ្ធុនោ។ នយទស្សនមត្តំ ឥដ្ឋំ បដិសន្ធិក្ខណេ ឯវ រូបារូបធម្មានំ ឯកក្ខណេ បវត្តិការេវាតិ ឥមស្ស អត្ថស្ស អនធិប្បេតត្តា។ តេនេវាហ “តទា បរេម្បិ រូបារូបានំ សហុប្បត្តិសព្ភាវតោ”តិ។ យថា ច “បដិសន្ធិក្ខណេ ឯវា”តិ និយមោ ន គហេតព្ពោ, ឯវំ “ឯកក្ខណេ ឯវ បវត្តិការេវា”តិបិ និយមោ ន គហេតព្ពោតិ ទស្សេន្តោ “ន បនេត”ន្តិអាទិមាហ។ ឥធ ទីបកត្តយេវាតិ អសមានកាលតាទីបកត្តយេវ, ន សហុប្បាទទីបកត្តំ។ អទ្ធានបរិច្ឆេទកថា ហិ អយន្តិ។

យទិ ឯវន្តិ យថា ផលបត្តាតិ, ឯវំ រូបារូបធម្មា យទិ ទន្ធលហុបរិវត្តិនោ។ អសមានទ្ធត្តាតិ អតុល្យកាលត្តា។ និច្ឆិទ្ទេសូតិ និព្ពិវរេសុ។ តេន និរន្តរប្បវត្តិំ ឯវ វិភាវេតិ។ អយន្តិ អទ្ធានបរិច្ឆេទកថា។ ចិត្តជរូបាទីនំ ន តថា និរន្តរភាវេន បវត្តិ, យថា កម្មជរូបានន្តិ អាហ “កម្មជរូបប្បវត្តិំ សន្ធាយា”តិ។ កម្មជរូបានំ វា ឥតរេសំ មូលភាវតោ បធានត្តា “កម្មជរូបប្បវត្តិំ សន្ធាយា”តិ វុត្តំ។ អចិត្តុប្បាទកត្តា អព្យាពជ្ជាយ និរោធសមាបត្តិយា និព្ពានបដិភាគតា វេទិតព្ពា។ បទេ បទំ អក្កមិត្វាតិ លក្ខណ្ឌកបាទតាយ អត្តនោ អក្កន្តបទសមីបេ បទំ និក្ខិបិត្វា។ យោ ហិ ឋិតបទវិក្កមោ លក្ខណ្ឌកបាទោ, សោ ឥធាធិប្បេតោតិ អាហ “លហុំ លហុំ អក្កមិត្វាតិ អត្ថោ”តិ។ សហេវ និរុជ្ឈតីតិ រូបំ កម្មជមិធាធិប្បេតន្តិ កត្វា វុត្តំ។ ឧតុជំ បន ចុតិតោ ឧទ្ធម្បិ បវត្តតិ ឯវ។ បុព្ពេ វុត្តន្តិ “រូបស្ស សត្តរសចិត្តក្ខណា, អរូបស្ស តតោ ឯកការកោ”តិ (វិភ៍ មូលដី៍ ១០ បកិណ្ណកកថាវណ្ណនា) ឯវំ វុត្តំ អទ្ធានប្បការំ។

ឯកុប្បាទតោតិ សមានុប្បាទតោ។ សមានត្ថោ ហិ អយំ ឯក-សទ្ទោ។ ឯកតោ ឧដ្ឋានាការោតិ ឯកតោ ញាតបរិញ្ញាយ បស្សិតព្ពាការោ ឯវ ចេ សោឡសាការា សិយុំ, ឥតរថា ទីសតិ, តតោ អធិកា វា ឯតេ អាការា ភវេយ្យុំ។ តស្សាតិ បច្ឆិមកម្មជស្ស។ ហេដ្ឋា សោឡសមេតិ បរិយោសានសោឡសមកស្ស អនន្តរាតីតសោឡសមេ។ បច្ឆិមស្សាតិ តត្ថ បច្ឆិមចិត្តស្ស។ នានានិរោធកាលំ វិយ

ឯកុប្បាទការណេបិ បច្ឆិមកម្មជស្ស ឋបនេ ការណំ អតិច្ឆន្តោ “យទិ បនា”តិ អាសង្កំ ចោទេតិ “សន្តាបិ”តិអាទិនា តត្ថ អតិប្បសង្គំ ទស្សេតិ។ ចេទិតព្ពំ នានុប្បាទំ ឯកនិរោធំ ករេហតព្ពំ ឯកុប្បាទនានានិរោធំ ឧក្កមេបិ តទា តត្ថ អនុប្បន្នតោ។ តេនេវាហ “កម្មជរូបស្ស អនុប្បត្តិតោ”តិ។ តតោ បុរេតរំ បច្ឆិមកម្មជរូបុប្បន្នតោ ឰរំ។ អញ្ញស្សាតិ យស្ស ចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេ ឧប្បន្នំ, តតោ អញ្ញស្ស ចិត្តស្ស ឋិតិក្ខណេ ឧប្បន្នស្ស ឯកុប្បាទតា, ភង្គក្ខណេ ឧប្បន្នស្ស នានានិរោធតា ច តត្ថីតិ អាហ “ឋិតិភង្គក្ខណេសុ ឧប្បន្នរូបានិ ចេទិតព្ពានី”តិ។ តេនាតិ រូបេន។ “សព្ពលហុកស្ស ចិយ សម្ពន្ធោ”តិ ឯតេន អចិច្ឆិន្នសម្ពន្ធោ វុត្តោ “បវេណី”តិ អធិប្បេតោតិ ទស្សេតិ។ អញ្ញាថាតិ ចិច្ឆិជ្ជមានេបិ ករេហន្តោ “បវេណី”តិ វុច្ចមានេ។ ន ហិ រូបធម្មានំ អរូបធម្មានំ ចិយ អនន្តរបច្ចយភាវេន អត្ថីតិ រូបធម្មានំ ភង្គក្ខណេ ឧប្បន្នរូបធម្មំ អក្កមេត្វា “អដ្ឋចត្តាលីសា”តិ វុត្តំ។ តេសំ បន ឧបេណ ឯកុនបញ្ញាសាច សិយាតិ អាហ “ឯកុនបញ្ញាសកម្មជំ យទេតំ ពុត្តត្តា សិយា”តិ។

សុខីបនតព្ពាតិ សុខសីបនតព្ពា, នយទស្សនមត្តេន ចា សុទ្ធ ខីបនតព្ពា។ តេនេវាហ “ឯតេន ហិ នយេនា”តិអាទិ។ តត្ថ តត្តិ រូបំ តេនាតិ រូបេន។ ឧក្កមេតព្ពាតិ បច្ឆិមកម្មជរូបប្បវត្តិយំ, តតោ បុរេត្វ ច អញ្ញស្សាតិ ឯកស្ស ចិត្តស្ស ឋិតិក្ខណេ ឧប្បជ្ជិត្វា តតោ អញ្ញស្ស ចិត្តស្ស តស្សាតិ រូបស្ស។ ឯត្ថ ច បច្ឆិមកម្មជរូបប្បវត្តិយំ និរុជ្ឈនកត្តិ វុត្តំ តតោ បុរេតរប្បវត្តំ រូបំ ចេទិតព្ពំ ចតុសន្តតិករូបនាតិអាទិ យថាវុត្តសង្គហណយនទស្សនំ។ ឯត្តាតិ ឯតស្មិំ នានុប្បាទឯកនិរោធតាសីបនេ។ ឋិតិក្ខណេតិ អរូបស្ស រូបស្ស ច ឋិតិក្ខណេ ឧប្បន្នស្ស រូបស្ស ច អរូបស្ស ច ទស្សិតត្តា។ អទស្សិតស្សាតិ យថា ឯច ឯត្ថ, ឯចំ តត្ថ ចិកប្បិត្វា អទស្សិតស្ស។ កម្មា បនេត្ថ បច្ឆិមកម្មជេនេវ ខីបនាយំ សមតិំសកម្មជរូបគ្គហណំ កតត្តិ អាហ “សមតិំស...បេ... យោជិត”ន្តិ។ តតោ កម្មតោ ជាតា តំកម្មជា, តេសុ សន្តតីតិ សន្តតិ, ឋិតិតព្ពា តំ សន្តតិ ចាតិ ឋិតិសន្តតិ, អាយុ ឋិតិហេតុ សន្តតីយត្តីតិ ឋិតិសន្តតិ, ឧស្មាទយោ។

អញ្ញាទិស្សាប្បាទក្ខណេតិ យស្ស ចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេ ឧប្បន្នំ រូបំ អញ្ញស្ស តតោ សត្តរសមស្ស ឧប្បាទក្ខណេ, ឋិតិក្ខណេ ឧប្បន្នំ អញ្ញស្ស ឋិតិក្ខណេតិ សម្ពន្ធោ។ “ចុត្តត្តិ អធិប្បាយោ”តិ ឥទំ បិញ្ញូយា ចិរុជ្ឈនម្បិ អដ្ឋកថាយំ អាគតកាចទស្សនត្ថំ ចុត្តត្តិ អយមេត្ថ អធិប្បាយោតិ អត្ថោ។ កម្មាតិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបំ សន្ធាយ បិញ្ញូ បចត្តា, អដ្ឋកថាយំ បន កម្មជរូបត្តិ សា តាយ ពេន ការណេន ចិរុជ្ឈតីតិ អាហ “ចតុ...បេ... កថិតព្ពត្តា”តិ, តិបុត្តស្សាតិ អធិប្បាយោ។ តេនាហ អដ្ឋកថាយំ “ឃោ ចាយំ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស...បេ... កម្មាទិសមុដ្ឋានស្សាបិ អយមេវ ពលានិយមោ”តិ (ចិក។ អដ្ឋ។ ១៩ បកិណ្ណកកថា)។ ឯតេហីតិ យថាវុត្តោ យមកបិនេជា, “កាយសង្ខារោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ”តិអាទិកោ អដ្ឋកថាបទេសោតិ ឯតេហិ ។ តត្ថិំយេវ ឯកុប្បាទឯកនិរោធខីបនតោតិ អធិប្បាយោ។ តេន ហិ ចុត្តំ “យេន ចិត្តេន សទ្ធិំ ឧប្បជ្ជតិ, តតោ បដ្ឋាយ សត្តរសមេន សទ្ធិំ និរុជ្ឈតី”តិអាទិ។

បុន “ឯតេហី”តិ ព្ហុវិតា ឯកុប្បាទនានានិរោធនានុប្បាទឯកនិរោធខីបនចនេន បចត្តា អដ្ឋកថាបទេសា គហិតាតិ ចេទិតព្ពំ, ឧក្កមេតព្ពាបិ ចា ឯតេហិ អាចរិយេហីតិ អត្ថោ។ តតិយោ ករោកា, តេន អធិកា សោឡសចិត្តក្ខណាយុកតា តតិយ...បេ... យុកតា ចុត្តាតិ សម្ពន្ធោ។ តតិយ ករោកាតិ ច ឧប្បាទដ្ឋិតិក្ខណេ ឧបាទាយ ភង្គក្ខណោ អធិប្បេតោ។ យស្មិំ ឯកាទស ចិត្តក្ខណា អតីតា, អចសេសបញ្ចចិត្តក្ខណាយុកេ, យស្មិំ បញ្ចទស ចិត្តក្ខណា អតីតា, អចសេសឯកចិត្តក្ខណាយុកេ តស្មិំយេវ អារម្មណេតិ យោជេតព្ពំ។

ឧភយញ្ចេតំ យថាក្កមំ មនោទ្វារេ បញ្ចទ្វារេ ច អាបាថគតំ វេទិតព្ពំ។ ន ខោ បនេទំ សក្កា វិញ្ញាតុំ ឯកចិត្តក្ខណាតីតំ អារម្មណំ សន្ធាយ បដិច្ចសមុប្បាទវិភង្គដ្ឋកថាយំ (វិភ។ អដ្ឋ។ ១១៧) តថា វុត្តន្តិ ទស្សេន្តោ “ន ហិ សក្កា”តិអាទិមាហ។ បញ្ចទសាតិ អតិរេកបញ្ចទស ចិត្តក្ខណា អតីតាតិ សម្ពន្ធោ។ “តស្មា”តិអាទិនា យត្ថ លេណកេទំ អប្បហិតន្តិ ន សក្កា វត្តុំ, តមេវ ទស្សេតិ។ ឯវំ តាវ ន រូបំ សត្តរសចិត្តក្ខណាយុកំ, នាបិ តតិយភាគាធិកសោឡសចិត្តក្ខណាយុកំ, អថ ខោ សោឡសចិត្តក្ខណាយុកមេវាតិ ទស្សិតំ ហោតិ។

កស្មា បនេត្ថ រូបមេវ សមានេបិ អនិច្ចសង្ខតាទិភាវេ ចិរាយុកំ ជាតន្តិ? ទន្ធបរិវត្តិភាវតោ។ អរូបធម្មា ហិ សារម្មណា ចិត្តបុព្ពង្គមា, តេ យថាពលំ អត្តនោ អារម្មណវិភាវនវសេន បវត្តន្តីតិ តទត្ថិប្បត្តិសមត្ថនវសេន និរុជ្ឈនតោ លហុបរិវត្តិនោ។ តេនាហ ភគវា, “នាហំ, ភិក្ខវេ, អញ្ញំ ឯកធម្មម្បិ សមនុបស្សាមិ ឯវំ លហុបរិវត្តំ, យថយិទំ, ភិក្ខវេ, ចិត្ត”ន្តិ (អ។ និ។ ១។៤៨)។ រូបធម្មា បន អនារម្មណា, តេ អារម្មណវសេន អរូបធម្មេហិ វិភាវេតព្ពា។ សា ច តេសំ វោហារារក្ខមា វិភាវេតព្ពតា អត្តនោ ទន្ធបរិវត្តិតាយ, តេនស្ស លហុបរិវត្តិតាយ សោឡសហិ សត្តរសហិ វា ចិត្តក្ខណេហិ និប្បជ្ជតីតិ រូបមេវេត្ថ ចិរាយុកំ ជាតំ។ កិញ្ច –
លហុវិញ្ញាណវិសយសង្គតិមត្តាធីនវុត្តិតាយ តិណ្ណំ ខន្ធានំ, អារម្មណូបលទ្ធិមត្តភាវតោ វិញ្ញាណស្ស ច លហុបរិវត្តិតា, ទន្ធមហាភូតប្បច្ចយតាយ បន រូបស្ស ទន្ធបរិវត្តិតា។ នានាធាតុ តថាគតស្សេវ យថាភូតញាណំ, តេន ច រូបមេវ បុរេជាតបច្ចយោ ហុត្វា, បច្ឆាជាតបច្ចយោ ច តស្សេវាតិ ន ឯត្ថ អនិច្ចសង្ខតាទិភាវសាមញ្ញេន រូបារូបំ សមានាយុកំ បរិកប្បេតព្ពំ។ វុត្តនយេន រូបមេវ ចិរាយុកន្តិ និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្ពំ។

យថា ច រូបស្ស សត្តរសចិត្តក្ខណាយុកតា, តតិយភាគាធិកសោឡសចិត្តក្ខណាយុកតា វា ន ហោតិ, តំ ទស្សេត្វា យ្វាយំ អដ្ឋកថាយំ ចិត្តស្ស ឋិតិក្ខណេ រូបុប្បាទោ វុត្តោ, តត្ថ ឋិតិក្ខណមេវ តាវ ចិត្តស្ស អនុជានន្តោ “យោ ចេត្ថ…បេ… វិចារេតព្ពោ”តិ វត្វា យមកេ ឧប្បន្នុប្បជ្ជមានវារាទិបាឡិំ អាហរន្តោ “ចិត្តយមកេ”តិអាទិមាហ។ តត្ថ បរិបុណ្ណវិស្សជ្ជនេតិ ឧភយម្បិ យមកបទំ អហាបេត្វា កតវិស្សជ្ជនេ។ ឧប្បាទក្ខណេ អនាគតញ្ចាតិ ឧប្បាទក្ខណេ ច ចិត្តំ, អនាគតញ្ច ចិត្តំ ន និរុទ្ធំ, និរុជ្ឈមានន្តិ អត្ថោ។ ឋិតិក្ខណាភាវំ ចិត្តស្ស ទីបេតីតិ ឧប្បន្នុប្បជ្ជមានវារាទីសុ “ឋិតិក្ខណេ”តិ អវចនំ ចិត្តស្ស ឋិតិក្ខណំ នាម នត្ថីតិ ញាបយតំ ទីបេតិ ចោទេតិ។ ន ហិ យថាធម្មសាសនេ អភិធម្មេ លក្ខណាភាវស្ស អវចនេ ការណំ ទិស្សតីតិ អធិប្បាយោ។ ន កេវលមភិធម្មេ អវចនមេវ ចិត្តស្ស ឋិតិក្ខណាភាវជោតកំ, អបិច ខោ សុត្តន្តបាឡិយម្បីតិ ទស្សេន្តោ “សុត្តេបិ”តិអាទិមាហ។ តត្ថ អញ្ញថត្តំ នាម បុព្ពាបរវិសេសោ។ ខណទ្វយសមង្គិ ឋិតន្តិ បច្ចុប្បន្នស្ស ឋិតភាវមាហ។ អញ្ញថត្តំ បន សន្តានវសេន វេទិតព្ពំ។

ឯត្ថ ច កេចិ “យថាក្ខណតា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ, កិំ តថាក្ខណតាវ ភិជ្ជតិ, ឧទាហុ អញ្ញថាក្ខណតា? យទិ តថាក្ខណតាវ ភិជ្ជតិ, ន ជរតាយ សម្ភវោ។ អថ អញ្ញថាក្ខណតា, អញ្ញោ ឯវ សោតិ សព្ពថាបិ ឋិតិក្ខណស្ស អភាវោយេវា”តិ វទន្តិ។ តត្ថ ឯកធម្មាធារភាវេបិ ឧប្បាទនិរោធានំ អញ្ញោវ ឧប្បាទក្ខណោ, អញ្ញោ និរោធក្ខណោ។ ឧប្បាទាវត្ថំ ឧបាទាយ ឧប្បាទក្ខណោ, និរោធាវត្ថំ ឧបាទាយ និរោធក្ខណោ។ ឧប្បាទាវត្ថាយ ច ភិន្នា និរោធាវត្ថាតិ ឯកស្មិំយេវ សភាវធម្មេ យថា ឥច្ឆិតព្ពា, អញ្ញថា អញ្ញោវ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ, អញ្ញោ ធម្មោ និរុជ្ឈតីតិ អាបជ្ជេយ្យ, ឯវំ និរោធាវត្ថាយ ភិន្នា និរោធាភិមុខាវត្ថាយបិ ភវិតព្ពំ។ សា ឋិតិ, ជរតា ចាតិ

សព្យឌិដ្ឋិតព្ពរេបតំ៌ ឃឌិ ឲចំ ពស្មា បរិញ្ញាឃំ ជំតិក្លូលោ ត ចុរេត្តាតិ? ចិតេឃ្លេញ្ញាឃឞាតុរទារេឆត តឃឌឞ្សាតចរេឞត បរិញ្ញា ពតាតិ រេចឌិតព្ពា៌ អភិឆព្ពុឌេឞតាបិ ហិ ពងាធិ ចិតេឃ្លេញ្ញាឃឞាតុរទារេឆត បចត្តតិ៌ តឆា ហិ ទ្ទុបឞ្ស ជ្ញុប្បារេងា “ជ្ញុបចរេឃា, ឞត្តតី”តិ កិត្តិត្វា ឌេឃិរេតា៌ រេហព្យុឞព្យឃុត្តក្ខុពាឌិឌេឞតា រេចត្ត តិឌឞ្សិតព្ពា៌

“ឃឞ្សចា បតា”តិអាឌិ បុច្ឆាចចតំ៌ តឞ្ស “រេតា”តិ ចិឞ្សជ្ជតំ៌ ឞព្វុឌឃឞក្ខំ តិរុទ្ធញ្ញូពិតិ ចិត្តុប្បាឌឞ្ស តិរោទារេឆក្លូលោ ចុរេត្តា៌ អឃរេចត្ត អឆិប្បារេឃា – ឃឌិ ចិត្តឞ្ស កត្តក្លូលោ ទ្ទុបំ ជ្ញុប្បជ្ជេឃ្យ, តំ ឆ្ពុក្លូលឞ្ខត្តិ ពត្វា “រេតា”តិ ចត្តំ ត ឞក្កា, ចុត្តរេញ្ចតំ៌ តស្មា ចិរេញ្ញាឃតិ “ចិត្តឞ្ស តិរោទារេឆក្លូលោ ទ្ទុបុប្បារេងា តត្តី”តិ៌ តឃិឌេឃពារេលា៌ អទ្ទុបរេលាពក្លឹឞត្តាឃ, ចិត្តឞព្វដ្ឋាតទ្ទុបំ ចា “រេតា”តិ ឞក្កា ចត្តុត្តិ៌ អឃឆីក្យា ឃឞពឌេឞតាឃ បពតិ, ឃឌិធំ ឃឆាឞព្វុចរេឃាឌតា៌ ឲរេតត “ត ច ចិត្តឞព្វដ្ឋាតទ្ទុបរេឃចា”តិអាឌិចចតំ បឌិក្ខិត្តំ ងដ្ឋញ្ញាំ អឆ ចា បច្ចាឞត្តិតារេឃត ឃំ ឞព្វុឌឃឞក្ខំ តិរុទ្ធញ្ញូ, រេតត ឃំ ឆ្ពុក្លូលឞក្ខំ ជ្ញុប្បារេងតញ្ញំ ចិត្តរេចតឃិពតប្បឌិតឆ្លូបឞក្លូតំ, តឞ្ស តងា ជ្ញុប្បត្តិ តត្តីតិ “រេតា”តិ ចិឞ្សជ្ជតំ, ត ឞព្វាឞ្ស៌

ឞហុប្បារេងពតិរោទារេឆចតរេតាតិ “ឃឞ្ស ពាឃឞង្ខារោ តិរុទ្ធញ្ញូ, តឞ្ស ចិត្តឞង្ខារោ តិរុទ្ធញ្ញូតិ? អាឃត្តា”តិ (ឃឞ៌ ១៌ឞង្ខារឃឞព៌លិង៍) ឲចំ ឞហុប្បារេងឞហតិរោទារេឆចតរេតា៌ រេតត ចតរេតតាតិ “ឃឞ្ស ពាឃឞង្ខារោ”តិអាឌិចចរេតត៌ អត្តញ្ញាទ្ទុបិតត្តិ ពរិព្វាត្យុអាហារឌទ្ទុបិតំ៌ ឞហុប្បារេងឞហតិរោទារេឆាឌិពាតត្តិ ឲត្វាឃំ រេឃាឌតា –
អប្បឌិក្ខិត្តឞហុប្បារេងឞហតិរោទារេឆអតត្តញ្ញាតតាតុប្បារេងតាតាតិរោទារេឆអតិចារិតអញ្ញាពតពាចាតំ ពព្វុឌាឌីតត្តិ៌ ឲរេតតាតិ “ឃឞ្ស ពុឞលិ ឆព្វា ជ្ញុប្បជ្ជតី”តិអាឌិពាត (ឃឞ៌ ១៌ឆព្វុឃឞព៌១៩១) បរិរេចត, “ត ចិត្តឞព្វដ្ឋាតទ្ទុបរេឃចា”តិ ឃុត្តិចចរេតត ច៌
ឃឞពបរិញ្ញាអតុឞ្សរេលាតិ ឃឆាឌឞ្សិតចិត្តឃឞពបរិញ្ញាឃា ឃឆាទុតចរេឞរេតច អតុឞ្សរេលា ចិជ្ជាឃរេតា៌ កិជ្ជាឃតតាតិ ចិត្តឞ្ស កិជ្ជាឃតតា តាឃ តិរុទ្ធព្យាឃតតា ជំតិឃា អភាចរេតា៌ ឞហាឃភាចំ តាបិ ពច្ឆតិ តិឞ្សឃត្តិកាចាឌីតា បច្ចឃភាចាភាចរេតា៌ ជ្ញុប្បារេងក្លូលោ ឲច ហិ អតត្តរាឌិបច្ចឃលិរេកត ចិត្តឞ្ស ពលចតា៌ ឲចញ្ចុ ឞតីតិ ឲចញ្ចុ ជ្ញុតាបិ កចក្កុចិត្តឞ្ស ជ្ញុប្បារេងក្លូលោរេឃច ទ្ទុបឞព្វដ្ឋាបរេត ឞតិ៌ តំចិត្តក្លូលោតិ តឞ្ស ចិត្តឞ្ស លរេលា, លលាក្ខុរេឃបីតិ អរេត្វា៌ រេតារេតចាតិ អតិលហុបរិចត្តិភាចរេតច៌ អឆ ចា រេតារេតចាតិ ឌត្តបរិចត្តិពតាឃ ទ្ទុបឞ្ស ឞពលំ ឲពចិត្តក្លូលំ ជ្ញុប្បជ្ជាឃតភាចរេតច៌ តត្តិ ចិត្តំ៌ បឌិឞត្តិចិត្តំ ឞព្យឃុត្តឆព្វាតំ ចិឃ ឞហជាតទ្ទុបឆព្វាតព្យិ ឞហជាតាឌិបច្ចរេឃត បច្ចរេឃា រេហាតីតិ អាហ “បឌិឞត្តិរេតា ជ្ញុត្ត”ត្តិ៌ ចិត្តឞព្វដ្ឋាតាតំ ចិត្តំ ឞហជាតាឌិបច្ចរេឃា រេហាតិរេឃចាតិ ចុត្តំ “អចិត្តឞព្វដ្ឋាតាត”ត្តិ៌ តងតត្តទត្តិ រេឃត ចិរេត្តត ឞហុប្បត្តំ, តឞ្ស ចិត្តឞ្ស អតត្តទំ៌ តត្តិ ទ្ទុបំ៌ តងតត្តទំ ចិត្តត្តិ ឞហុប្បត្តចិត្តាតត្តទំ ចិត្តំ៌ ឃឌិ ឲចត្តិ ឃឌិ ឞពលំ ចិត្តក្លូលំ ទ្ទុបំ ជ្ញុប្បជ្ជាឃតរេឃច រេហាតិ, ចិត្តឞ្ស ជ្ញុប្បារេងក្លូលោ ឲច ទ្ទុបឞ្ស ជ្ញុប្បារេងារេឃុទាតិ អាហ “ត, ចិត្តតិរោទារេឆក្លូលោ ទ្ទុបុប្បារេងារេឃុកាចរេតា”តិ៌ ចិត្តក្លូលោតិ អត្តតា ឞហុប្បត្តចិត្តឞ្ស លរេលា៌ តត្តិ ទ្ទុបំ៌ ទ្ទុបឞព្វដ្ឋាបតបុរេរជាតបច្ចឃពិច្ចត្តិ ទ្ទុបឞព្វដ្ឋាបតពិច្ចញ្ញា បុរេរជាតបច្ចឃពិច្ចញ្ញា៌ ជំតិប្បត្តិចិរេឞឞាលិកត្តិ ជំតិប្បត្តិឃា លឆ្ពរេញ្ញា រេឃា ចិរេឞរេឞា, តឞ្ស អលិភ៌ ព្លាធំ ចុត្តត្តិ “រេឃត ឞហុប្បជ្ជតិ, តំចិត្តក្លូលោ ទ្ទុបំ ជ្ញុប្បជ្ជាឃតរេឃចា”តិ ព្លាធំ បរិឃារេឃត ចុត្តំ៌

ឃំ ឃឞ្ស ឞព្វត្តិភាចរេត ចុត្តំ, តំ ឆ្ពុរេរ ជំតព្យិ រេតត ឞព្វត្តតីឃត្តិ អាហ “តរេតា បទំ…រេប… ឲរេតត ឞហ ឞព្វុរេត្តា”តិ៌ តស្មា “តរេតា”តិ ឲចត្ត

តំសទ្ទេន ចុតិំ បច្ចាមសតីតិ វុត្តំ “ចុតិតោ បរន្តិ អត្ថោ”តិ។

នត្ថីតិកត្វាតិ យទិបិ យថា អដ្ឋកថាយំ វុត្តំ, តថា ឯកប្បការេកនិទ្ទេសតោ រូបិនំ អរូបេហិ, អរូបិនញ្ច រូបេហិ នត្ថិ។ យថា ច អវេច្ចំ វុត្តំ, តថា អវេច្ចាតិ អធិប្បាយោ។

ចតុត្ថស្ស បការស្ស វុច្ចមានត្តា “តយោ បការេ អាហា”តិ វុត្តំ។

“ឯតេសំយេវ រូបិនំ កាយវិការោ”តិអាទិនា បរិនិប្ផន្នានំ វិការាទិកានំ ទស្សេត្វា “សព្ពំ បរិនិប្ផន្នំ សង្ខតមេវា”តិ វចនេន បរិនិប្ផន្នតាបរិយាយោ ទស្សិតោ។ បុព្ពន្តាបរន្តបរិច្ឆិន្នត្តាតិ បាតុភាវវិនាសភាវបរិច្ឆិន្នត្តា, ឧទយព្ពយបរិច្ឆិន្នត្តា វា។ “អយំ នេត្វា នាម ហោតូ”តិអាទិនា នាមករណំ នាមគ្គហណំ។ សមាបន្នំ និរោធសមាបត្តិយា សមថវិបស្សនានុក្កមេន នាមកាយស្ស និរោធមេវ។ អាទិ-សទ្ទេន សត្តកសិណាទិបណ្ណត្តិយោ បណ្ណាបនំ សង្គណ្ហាតិ។ និប្ផាទិយមានតោតិ សាធិយមានតោ។

បកិណ្ណកកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

កម្មាទិវិនិច្ឆយកថាវណ្ណនា

ឧប្បត្តិក្កមាទីសុ ទេសនាក្កមោបិ លព្ភតេវាតិ “វត្ថារោ សតិបដ្ឋានាតិអាទិកោ ទេសនាក្កមោវា”តិ វុត្តំ។ អនុបុព្ពិកថាតិ ទានសីលកាមាទីនវាទីនំ នេក្ខម្មកថានំ អនុក្កមេន វណ្ណកថនតោ កថានំ អនុបុព្ពិកថតា វុត្តា។ តេន វណ្ណិតក្កមោ នាមាយំ វិសុំ កមោតិ ទស្សេតិ។ តថាបិ ទានាទីនំ ទេសនាក្កមាវរោធតោ ការណមាហ “ឧប្បត្តិអាទិវវត្ថានាភាវតោ”តិ។ តត្ថ អាទិ-សទ្ទេន បហានបដិបត្តិក្កមោ សង្គណ្ហាតិ។ “វក្កអាទីនម្បិ វិសយក្ខេត”ន្តិ ឋបិតា បរិនិប្ផន្នោកាសតោ អធិប្បេតាតិ អាហ “ឯកទេសតោ”តិអាទិ។ ឯកទេសតោតិ ចាគិមនោបាទិកាយតោតិ។ ឯត្ថាតិ “យំ វេទយតិ, តំ សញ្ជានាតី”តិ ឯតស្មិំ បទេ វុត្តនយេន។

តំសមានតានិច្ចត្តនត្ថិ អសមានកាលានិច្ចត្តំ។ អសមានា លក្ខណវសេន វុត្តាតិ អត្ថោ។ សាមញ្ញេនាបិ លក្ខណស្ស វុត្តត្តា។ តត្ថ ច អសមានកាលស្ស លក្ខណស្ស អវុត្តាបិ អត្ថីតិ? សន្តិ អត្ថិ, លក្ខណវិការេ លក្ខណបរិយាយត្តា ឯវ អសមានា គយ្ហន្តីតិ នាយំ ទោសោ។

យថា ផស្សាទយោ វិសេសតោ វេទនាទិវុត្តិតាយ សព្ពតាទិសព្ពវិសេសកាទាតិ សព្ពារម្មណេ សមវុទ្ធា, ន ឯវំ វេទនាសញ្ញាវិញ្ញាណានីតិ រូបាទយោ វិយ តាទិ វិសុំ លក្ខណេន វុត្តានិ។ ឯតេន ផស្សាទីនំ វិសុំ លក្ខសង្គហនិយតាការេវា វុត្តាតិ វេទិតព្ពា។ តេន វុត្តំ “ផស្សាទយោ បនា”តិអាទិ។ ឋិតិអាទីនញ្ច វុត្តានន្តិ ឯត្ថ អាទិ-សទ្ទេន “រូបេ ខោ, ភិក្ខវេ, សតិ រូបំ ឧបាទាយ រូបំ អភិនិវិស្ស ឧប្បជ្ជន្តិ សំយោជនាភិនិវេសវិនិពន្ធា។ វេទនាយ...បេ... សញ្ញាយ... សង្ខារេសុ... វិញ្ញាណេ សតិ វិញ្ញាណំ ឧបាទាយ

ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᩋᨽᩥᨶᩥᩅᩥᩔ ᨩᩣᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨶᩣᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᩅᩥᨶᩥᨻᨶ᩠ᨵᩣ"ᨲᩥ (ᩈᩴ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪓᩺᪘᪕), ᨲᨳᩣ "ᩋᩉᩴ ᩁᩪᨷᩴ, ᨾᨾ ᩁᩪᨷᨶ᩠ᨲᩥ ᨷᩁᩥᨿᩩᨭ᩠ᨮᨭ᩠ᨮᩣᨿᩦ ᩉᩮᩣᨲᩦ"ᨲᩥ (ᩈᩴ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪓᩺᪑) ᨧ ᩑᩅᨾᩣᨴᩦᨶᩴ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨷᨴᩣᨶᩴ ᩅᩈᩮᨶ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᩺ ᩑᨲᩮᨶᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩣ ᨴᩔᩥᨲᩈᩩᨲ᩠ᨲᩮᨶ᩺ ᨲᨻ᩠ᨻᩥᨷᩣᨠᩈᩩᨲ᩠ᨲᨷᨴᩮᩈᩮᨶ ᨧᩣᨲᩥ "ᩁᩪᨷᩮ ᨡᩮᩣ, ᨠᩥᨻ᩠ᨻᩮ, ᩅᨲᩦ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩔ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ (ᨵᩈ᩺ ᩋᨭ᩠ᨮ᩺ ᪑᪙ ᨷᨠᩥᨱ᩠ᨱᨠᨠᨳᩣ) ᨲᨻ᩠ᨻᩥᨷᩣᨠᩔ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩔ ᨧ ᩅᩈᩮᨶ᩺ "ᨷᩁᩥᨲ᩠ᨲᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣᨴᩦᨶᩴ ᩅᩈᩮᨶ ᨶ ᨧᨲ᩠ᨲᩣ"ᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶ ᨶᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣᨷᩥ ᨴ᩠ᩅᩮ ᨾᨶ᩠ᨴ ᩑᨲ ᨶᩥᩔᩣᨿ ᨩᩣᨿᨶ᩠ᨲᩥ, ᨷᨬ᩠ᨧ ᨾᨶ᩠ᨴᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ᩺

ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᩣᩁᨱᩣᨿᩣᨲᩥ ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᩣᨿᩣᨲᨶᩣᨿ᩺ ᨾᩣᨶᩣᨷᨠᩮᨲᩣᨲᩥ ᨾᩮᩣᨶᩣᨷᨠᩮᨲᩣ᩺ ᨻᩉᩩᩃᩮᩃ᩠ᩃᨠᩣᨲᩥ ᨻᩉᩩᩃᨠᩣᩁᩮᨶ᩺ ᨾᩣᨶᩣᨷᨠᨻ᩠ᨻᩣ ᩉᩥ ᨻᩉᩩᩃ᩠ᩃᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣ, ᨶ ᨴᩮᩅᨲᩮᩁ᩺

ᨷᩩᨻ᩠ᨻᩮ ᨠᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᨧ ᩃᨴ᩠ᨵᩅᩈᩮᨶ ᨷᩩᨻ᩠ᨻᩮ ᨻᩉᩩᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ᩺ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩦᩈᩩ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨴᩥᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥᨿᩣᨶᩮᨠᩅᩮᨴᨶᩴ ᩅᩈᩣᨿ ᨴᩩᨲ᩠ᨲᩣ᩺ ᩅᩣ ᩉᩥ ᨻᩃᩴ ᩑᨠᨬ᩠ᨬᨠᩣᩁᩮᨶ ᨵᩥᨲᩣ᩺ ᨶᩣᨶᨲᩦᨲᩥ ᨧᨲ᩠ᨲᩣ, ᨠᩥᩃᩮᩈᩮᩉᩥ ᨧ ᨶᩣᨶᨲᩥ᩺

ᨾᩣᨿᩣᨿᩣᨲᩥ ᨻᩃᨠᩕᩣᩃᩥᨠᩣᨾᩣᨿᩣᨿ ᨷᨿᩮᩣᨣᩮᨶ ᨾᩣᨿᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩮᩣ᩺ ᨿᨳᩣᩉ "ᨾᩣᨿᩣᨿ ᨴᩔᩥᨲᩴ ᩁᩪᨷᩴ 'ᨾᩣᨿᩣ'ᨲᩥ ᩋᩣᩉᩣ"ᨲᩥ᩺ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨠᩣᨾᩣᨴᩦᩉᩮᩣᨲᩥ ᩋᩣᨴᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᨴᩦᨶᩴ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩮᩣᨲᩥ᩺ ᨠᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩁᩪᨷᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨴᩦᨶᩴ᩺ ᨶᩮᩣᨲᩥ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨠᩣᨴᩦᨶᩮᩣᨲᩥ᩺

ᨲᩔᩣᨲᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨳᩥᨠᩁᩪᨷᩔ᩺ ᨿᩔ ᨠᩣᨾᩁᩣᨣᨷ᩠ᨿᩣᨷᩣᨴᨿᩮᩣᨣᩮᨶ ᩈᨲ᩠ᨲᩁᩣᨣᨷ᩠ᨿᩣᨷᩣᨴᩴ ᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨲᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿᩣᩉ "ᨠᩣᨾᩁᩣᨣᨿᩮᩣᨣᩮᨶ ᨧᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩃᩮᩣᨠᨷ᩠ᨿᩣᨷᩣᨴᩴ ᨧᩮᨲᩦ"ᨲᩥ᩺ ᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩮᩣᨾᨶᩈᩥ ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᩣᨿ ᩃᨴ᩠ᨵᩁᩣᨣᩴ ᨷᨭᩥᩉᨶ᩠ᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᩔᩣ ᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨴᩮᩣᩈᩮᩣᨷᩥ ᩃᨴ᩠ᨵᩁᩣᨣᩴ ᨷᨭᩥᩉᨲᩦᨲᩥ ᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩮᩣᨾᨶᩈᩥᨠᩣᩁ᩺ ᨷᩁᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᩅᩈᩔ ᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩮᩣ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥ ᨶᩮᩣ᩺

ᨲᩮᨲᩣᨲᩥ ᨵᨾ᩠ᨾᨷ᩠ᨷᨽᩮᨴᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᩈᩩ ᩋᨶᩮᨠᩈᩮᩣᨲᩮᩣ᩺ ᨠᩥᨲ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩅᩥᨲᩣᨠᩮᩈᩥ᩺ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨿᨳᩣᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᩉᩣᩁᩴ ᩅᩣᨲᨷᩦᨲᩥᩃᨷᩁᩥᨬ᩠ᨬᩣᩉᩥ ᨷᩁᩥᨣ᩠ᨣᩉᩣᨲᩥ ᨷᩦᨲᩥ᩺

ᨲᩴ ᨷᨭᩥᩉᨶ᩠ᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩴ ᨷᨭᩥᩉᨶ᩠ᨲ᩠ᩅᩣ᩺ ᨷᩁᩣᨾᨭ᩠ᨮᩴ ᨷᩁᩣᨾᩣᩈᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨴ᩠ᩅᩮ ᨿᩣ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᩣᨴᩦᨶᩴ ᩅᩈᩮᨶ ᨣᩉᩥᨲᩴ᩺ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩮᨲᩣ ᨷᩔᨶ᩠ᨲᩣ ᨴ᩠ᩅᩮ ᩅᩥᨷᩣᨠᩴ ᨶᩣᨷᩥᨶᩥᨿᨲᩦᨲᩥ ᩋᨿᨾᩮᩅᩣ "ᨲᨴᩮᩅᩥᨴᩴ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᩅᨲᩥ ᩈᩴᩈᩁᨲᩥ, ᩋᨶᨬ᩠ᨬᩴ"ᨲ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᩈᩩᨲ᩠ᨲᨷᨴᩮᩉᩥ (ᨾ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪑᩺᪓᪙᪖) ᨴᩦᨷᩮᨲᨻ᩠ᨻᩴ᩺

ᨠᨾᩣᨴᩥᩅᩥᨶᩥᨧ᩠ᨨᨿᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᩺

ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᨽᩣᨩᨶᩦᨿᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᩺

᪒᩺ ᩋᨽᩥᨵᨾ᩠ᨾᨽᩣᨩᨶᩦᨿᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

ອຸທ຺ທໍ ຕໍຈຕ຺ວາຕິ ຕໍ ສຸທິຈເສນ ຊາຕິຕຍ຺ຍຕໍ “ສຍ຺ຍາປິ ນຕຸສຸທິກເຈນາ”ຕິອາທິນາ ຈຕ຺ວາ ສມ຺ພນ຺ທເຕາ ນສ຺ສິຕຕາທີຕິ ອຕ຺ຖ ອາທິ-ສທ຺ເທນ ເຫຕຸຊາຕິສຸທິຍ຺ຍຍຈຕ຺ຖສມ຺ພນ຺ທເຣເນາ ນສ຺ສິຕຕໍ ອນເຕສເສາ ສງ຺ຄເຫາຕິ.

ຍທິປິ ຕໍ-ສທ຺ເທາ ປຸພ຺ເພ ວຸຕ຺ຕສ຺ສ ສາມຍ຺ຍເຕາ ປຏິນິທ຺ເທໂສ, ຕຖາປິ ອນນ຺ຕຣສ຺ເສວ ປຈ຺ຈາສຕ຺ຕິຍາ ຍຸຕ຺ຕາ ຍາຕເຣວ ອສມ຺ພນ຺ເທາຕິ ອາຫ “ອງ຺ຄ... ເປ... ເຍາຊນາ”ຕິ. “ອງ຺ຄປິຕ຺ຕາກາເຣາ”ຕິ ຍາຍິນາ ຕໍ ອສມ຺ພນ຺ທໍ ທສ຺ເສຕິ.

ປຸຣຕ຺ເຖວ ວຸຕ຺ຕາ, ອປຸຍ຺ຍຕາກາເຣາຕິ ອຕ຺ເຖາ.

ຄຫຓຈ຺ຉນ຺ເທນາຕິ ຄຫຓສ຺ສ ຈ຺ຉນ຺ເທນ. ຄຫຓນ຺ຕິ ເຈຕ຺ຖ ຄຣຕໍ ທຍ຺ຍໍ, ຕສ຺ສ ຈ຺ຉນ຺ທໍ ຕຸຣໍ ຕຸຣໍ ທາເນ ອຕ຺ຖສ຺ສ ຄຣຕໍ. ເຕນາຫ “ປຸພ຺ເພ ຄຫິຕເຕາ ອຍ຺ຍສ຺ສ ຄຫຓໍ ຈ຺ຉນ຺ທນ຺”ນ຺ຕິ, ຕເຕາ ເອວ ຈ “ປຸຣິມຄຫິເຕ ອຍ຺ຍາປເທເສນາ”ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ. “ຈ຺ຉນ຺ທສທ຺ໂທ ເລາຈເນຕ຺ໂວ”ຕິ ຍາທໍ ຍຖາ ອສິຈາ “ສິຈາ”ຕິ, ທິຏ຺ຐາ “ອທິຏ຺ຐ”ນ຺ຕິ ວຸຈ຺ຈຕິ, ເອວໍ ທຏ຺ຐໍ. ນຍນີຫຣຓນ຺ຕິ ນີຍຕີຕິ ນເຍາ, ເທສນາ, ຕສ຺ສ ນີຫຣຓໍ ປວຕ຺ຕນໍ.

ຈ຺ຉນ຺ທກນເຍາຕິ ຍຖາວຸຕ຺ຕຈ຺ຉນ຺ທກເຈເສນ ປເວຕ຺ຕາ ເທສນານເຍາ. ອຍ຺ເຍ ເຣທາຕິ ອຸກນິທສນິຍ຺ຍາທເຍາ ເຣທາ. ຍທິ ອນິສິຏ຺ຐາ, ກສ຺ມາ ວຸຕ຺ຕາຕິ ອາຫ “ຕຖາປີ”ຕິອາທິ. ຕຕ຺ຖ ປຍ຺ຍາປ຺ເປຕພ຺ພຕ຺ຕີ ທສ຺ສິຕສ຺ສາຍ ປເຣຄຕາຍ ປຍ຺ຍາຍ ນິເຕຍ຺ຍາຕໍ ນິຍ຺ຍຕ຺ຕນ຺ຕໍ, ນິຍ຺ຍາທາຕາທິເຈເສນ ນິເຕຍ຺ຍາຕໍ ທຍ຺ປສິສມ຺ພາຍ ສຸປ຺ປາທຕຕ຺ຕິ ອເຕ຺ວາ. ອກິເລຍ຺ຍຍ຺ຍທຍ຺ຍກາຄຕາຍ ສຍ຺ສຕຈາຣສ຺ສ ນິສຍກາເຣາ ວຸຕ຺ຕໍ “ອເຣກສ຺ສ ຈາຣສ຺ສ ຄຫິຕສ຺ສ ນິຍ຺ຍາຕຍຸຕກາເຣາ”ຕິ. ຍາຕເຣປິ ເຣທາ ວຸຕ຺ຕາຕິ ທຸທິທີນິທິເຣທາຕໍ ຍໍ ນາຕຕ຺ຕໍ, ຕສ຺ສ ຈເສນ ຍາຕເຣ ເຣທາ ອນາຕຕ຺ຕາປິ ຍຖາວຸຕ຺ຕການເຣາ ວຸຕ຺ຕາ. “ນ ເຄຈລ”ນ຺ຕິອາທິນາ ເຣທາຕໍ ອຍ຺ຍາມຍ຺ຍໍເປລ຺ລຕໍ ທສ຺ເສຕ຺ວາ “ຕສ຺ມາ”ຕິອາທິນາ ເຕນໍ ນິສິຏ຺ຐໍ ທສ຺ເສຕິ.

ຍຖາ ທຸກຍຸລກາທີສຸ ເຣທາ ຄຓນາຕຸປຸພ຺ພິຍາ ປຈຕ຺ວາ ປເຣທຕ຺ຖຣາເປລ຺ລາ, ນ ເອວເມເຕ. ເອເຕ ປນ ສຕ຺ຕນິທາທິເຣທາ ປເຣທຕ຺ຖຣນິເປລ຺ລາ ເຄຈລໍ ຄຫຸນິທກາຈສາມຍ຺ຍເຕຈ ວຸຕ຺ຕາຕິ ທສ຺ເສຕິ “ອຍ຺ຍາປເຣທນິເປລ຺ລາ”ຕິອາທິນາ. ທຸກຕິກປເທ຺ວາຕໍ ຍຖາເຣທໍ ອເປລ຺ລຕຍ຺ຍາເປລ຺ລກາເຣຈ ວຸຕ຺ຕຕ຺ຕາ ຍຖາ ທຸເກ ທເປຕ຺ວາ ວຸຕ຺ຕາ ຕິກາ ຕຕ຺ຖ ປລ຺ລຕ຺ຕາ ນາຍ ຊາຕາ, ເອວໍ ຕິກທຸກປເທ຺ວາຕໍ ອເປລ຺ລຕຍ຺ຍາເປລ຺ລກາເຣຈ ວຸຕ຺ຕຕ຺ຕາ ທຸເກ ຈຕ຺ວາ ວຸເຕ຺ຕສຸປິ ຕິເກສຸ ເຕ ປລ຺ລຕ຺ຕາ ນາຍ ເຫານ຺ຕີຕິ ອາຫ “ປເຣຕາ...ເປ... ເຍາຊິຕຕ຺ຕາ”ຕິ.

ສຍາຕຈີທິຍນ຺ຕິ ອຸກຈີທິຍໍ ຈກ຺ຂຸສມ຺ຜສ຺ສຊາຍາຕິ ຈກ຺ຂຸຣູປປຏິຄາເຕນ ເສາຕິ ຈກ຺ຂຸຣູປປຏິຄາເຕາ. ຕທຸປ຺ປາທິກາຕິ ຕສ຺ສ ຈກ຺ຂຸສມ຺ຜສ຺ສສ຺ສ ອຸປ຺ປາທິກາ. ສາຕິ ອາຈິຏ຺ຐນເຈທນາ. ນຕ຺ຖ ຈ ເຈທນາປຈ຺ເຍາ ຜສ຺ໂສ ວຸຕ຺ໂຕ, ນ ຜສ຺ສປຈ຺ຍາ ເຈທນາຕິ? ນ, ເຈທນາສີເສນ ຈິຕ຺ຕຸປ຺ປາທສ຺ສ ຄຫິຕຕ຺ຕາຕິ. ຕປ຺ປເຍາຊນຕ຺ຕາຕິ ຈກ຺ຂຸສມ຺ຜສ຺ສປເຍາຊນຕ຺ຕາ. ປເຍາຊຍຕີຕິ ປເຍາຊນໍ, ຜລໍ.

ຣູປີທຣາຣູປີທຣາຕິ ນິປິກາຕນ຺ຕິ ອທິປ຺ປາເຍາ. ເຕ ຫິ ຍາທ ອຄ຺ຄຫິຕາ. ເຕເນວາຫ “ເຕນໍ ສມເຍນ ຍເຕາຕ຺ຖາຣຸຕຕ຺ຕາ”ຕິອາທິ.

ᨲᨲᩮᩣᨲᩥ ᨠᨧᨭ᩠ᨮᨲᩮᩣ᪨ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩈᨾ᩠ᨹᩔᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨴᩥᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩦᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲ ᨸᩩᩁᩥᨾᩮᨶ ᩋᩣᨴᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ “ᩈᩮᩣᨲᩈᨾ᩠ᨹᩔᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ”ᨲᩥ ᩑᩅᨾᩣᨴᨿᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣ, ᨴᩩᨲᩥᨿᩮᨶ ᩋᨠᩩᩈᩃᩣᨴᨿᩮᩣ᪨ “ᨠᩣᨾᩣᩅᨧᩁᩋᨭ᩠ᨮᨠᩩᩈᩃᨧᩥᨲ᩠ᨲᨧᩮᨲᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨠᩩᩈᩃᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨠᩣᨾᩣᩅᨧᩁᩣᨶᩴᨿᩮᩅ ᨻᩮᩣᨵᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᩈᨾᩣᨶᩅᩦᨳᩥᨿᩴ ᩃᨻ᩠ᨽᨾᩣᨶᨲᩣᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ”ᨲᩥ᪨ ᩅᩮᨴᨶᩣᨸᩦᨲᩥᩈᨲᩥᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᩥᨠᨸᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᩏᨠ᩠ᨠᨭ᩠ᨮᩅᩦᩈᨲᩥᨿᩣ ᨲᩥᨠᩣᨶᩴ ᩅᩈᩮᨶ ᩏᨠ᩠ᨠᨭ᩠ᨮᩅᩦᩈᨲᩥᨧᨲᩩᩅᩦᩈᨲᩥᨠᩣ᪨ ᨿᨴᩥ ᩋᩈᨾᩣᨶᩅᩦᨳᩥᨿᨾ᩠ᨸᩥ ᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩦᨶᩴ ᩃᨻ᩠ᨽᨾᩣᨶᨲᩣ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ, ᩋᨳ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᩈᨾᩣᨶᩅᩦᨳᩥᨿᩴᨿᩮᩅ ᨿᩮᩣᨩᩥᨲᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ ᨸᨶ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨ ᨲᩮᨶᩮᩅᩣᨲᩥ ᩋᩈᨾᩣᨶᩅᩦᨳᩥᨿᩴ ᩋᨸ᩠ᨸᨭᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣᨿᩮᩅ᪨

ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣᨲᩥ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩈᩦᩈᩮᨶ ᩅᩮᨴᨶᩣᨿ ᨠᨳᩥᨲᩴ᪨ ᨲᩥᨠᨴᩩᨠᨴᩮᩈᨶᩣᨲᩥ ᨠᩩᩈᩃᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᨴᩥᨲᩥᨠᨴᩮᩈᨶᩣ, ᨠᩣᨾᩣᩅᨧᩁᩣᨴᩥᨴᩩᨠᨴᩮᩈᨶᩣ ᨧ᪨ ᨴ᩠ᩅᩣᩁᨲᩥᨠᨴᩮᩈᨶᩣᨲᩥ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨴᩥᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨴ᩠ᩅᩣᩁᨴᩮᩈᨶᩣ, ᨠᩩᩈᩃᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᨴᩥᨲᩥᨠᨴᩮᩈᨶᩣ ᨧ᪨ ᨿᨲ᩠ᨳ ᨠᨲ᩠ᨳᨧᩦᨲᩥ ᨩᩦᩅᩥᨲᨻ᩠ᨻᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩔ ᩅᩥᩈᩮᩈᩣᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩅᩥᨵᩮᨠᩣᨴᩦᩈᩩ ᨿᨲ᩠ᨳ ᨠᨲ᩠ᨳᨧᩥ᪨ ᨶ ᨧ ᨴ᩠ᩅᩣᩁᩴ ᩋᨶᩣᨾᩈᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨿᩮᩣᨩᨶᩣ᪨ ᨲᩮᨶ ᩈᨲ᩠ᨲᩅᩥᨵᩮᨶᩮᩅ ᨲᩥᩈᩅᩥᨵᩮᨶ ᩅᩥᩈᩮᩈᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨ ᨿᨴᩥᨸᩥ ᩑᨠᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᨠᩕᩥᨿᩮᩣ ᩋᩣᨣᨲᩣ, ᩁᩪᨸᩣᩅᨧᩁᩣᨴᩥᨠᩕᩥᨿᩣᨿ ᩅᩈᩮᨶ ᨸᨶ ᩋᩈᨾᩣᨶᩅᩦᨳᩥᨿᩴ ᩃᨻ᩠ᨽᨾᩣᨶᨲᩣ ᨴᩔᩥᨲᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩋᨽᩥᨬ᩠ᨬᩣ ᨧ ᩅᩩᨲ᩠ᨲ ᩈᨾᩣᨶᩣᩈᨾᩣᨶᩅᩦᨳᩦᩈᩩ ᩃᨻ᩠ᨽᨾᩣᨶᨲᩣ”ᨲᩥ᪨ ᩈᩩᨴ᩠ᨵᩥᨠᨶᩣᨲᩥ ᩉᩮᨲ᩠ᨳ ᨴ᩠ᩅᩣᩁᨠᩕᩥᨿᩣᨿᩅᩈᩮᨶ ᩅᩮᨴᨶᩣᨸ᩠ᨸᨽᩮᨴᩔ ᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨶ ᨠᩕᩥᨿᩮᩣ ᩋᨸᩁᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᩣ ᨮᨸᩥᨲᩣᨲᩥ ᨠᩮᩣᨭ᩠ᨮᩣᩈᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᨠᩕᩥᨿᩮᩣ ᩋᨸᩁᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᩣ ᨶ ᨮᨸᩥᨲᩣ, ᨠᩕᩥᨿᩣᩅᩥᨠᩣᩁᩮᨶ ᨶ ᨠᨳᩥᨲᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᩋᨸᩁᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᨭ᩠ᨮᩣᨶᩉᩥᨲᩣᨲᩥ ᨴ᩠ᩅᩣᩁᨠᩕᩥᨿᩴ ᩋᨣ᩠ᨣᩉᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᩣᨠᩥᩃ᩠ᩃᨭ᩠ᨮᨴ᩠ᩅᩣᩁᩣᨴᩥᩅᩥᩈᩮᩈᩁᩉᩥᨲᩣ᪨

“ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᨠᩮᩣᨭᩥᨿᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲ ᨶᩥᨸ᩠ᨸᩁᩥᨿᩣᨿᨲᩮᩣ ᨸᩁᩥᨿᩣᨿᨲᩮᩣ ᨧ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᨠᩮᩣᨭᩥᨴᩔᨶᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨻ᩠ᨿᩣᨸᩥᨲᩣᨸᨶᩥᩔᨿᨠᩮᩣᨭᩥᩴ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᩈᨴ᩠ᨵᩴ ᩏᨸᨶᩥᩔᩣᨿᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨧᩮᨲᨶᩣᨿ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᨽᩪᨲᩣᨶᩴ᪨ ᨴᩔᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ, ᨸᨬ᩠ᨬᩣ ᩅᩣ ᨣᩉᨱᩴ᪨ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᨲ᩠ᨲᩣᨠᩣᩁᩮᨶᩣᨲᩥ ᨸᨠᨲᩪᨸᨶᩥᩔᨿᩣᨠᩣᩁᩮᨶ᪨ ᨿᨴᩥ ᨥᩣᨶᩣᨴᩦᨶᩥ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᩮᩣ ᨠᩁᩮᨿ᩠ᨿᩩᩴ, ᨸᨠᨲᩪᨸᨶᩥᩔᨿᩣᨶᩮᩅ ᩈᩥᨿᩩᩴ᪨ ᨸᨠᨲᩪᨸᨶᩥᩔᨿᩮᩣ ᨧ ᨶᩣᨶᩣᩅᩦᨳᩥᨿᩴᨿᩮᩅᩣᨲᩥ ᨲᩮᩃᩥᨠᩅᩮᨶ᪨ ᨻ᩠ᨻᨶ ᨶᩣᨶᩣᩅᩦᨳᩥᩅᩥᨲᩮᩣᨲᨠᨲ᩠ᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ “ᨥᩣᨶᩣᨴᩥᨴ᩠ᩅᩣᩁᩮᩈᩩ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ᪨ ᨠᩥᩃᩮᩈᨸᩁᩥᨿᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᨴᩦᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨠᩥᩃᩮᩈᨸᩁᩥᨿᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩈᨾᩣᨸᨲ᩠ᨲᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᨠᩅᩥᨸᩔᨶᩣᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨴᩣᨴᩦᨶᩴ᪨ ᨲᨴᩣᩃᩥᨠᩮᩣᨲᩥ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᩣᩃᩥᨠᩮᩣ, ᩈᩮᩣ ᨧ ᨥᩣᨶᩣᨴᩦᩉᩥ ᨸᨴᩮᩈᩴ ᨸᨭᩥᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨬᩣᨲᩥᩴ ᩋᩈᨾ᩠ᨾᩮᩣᩃᩣᨿᩥᨲ᩠ᩅᩣ᪨ ᩋᨲ᩠ᨳᩥᨿᨠᩅᩥᨠᩮᩣᨴᩣᩈᩥᨶᩥᩅᨲ᩠ᨲᩣᨴᩦᨶᩴ ᩈᨧᩮᨲᨶ ᨧᩥᨲᩣ ᨲᩴᨸᩩᩈᨲᩴ ᩈᩥᨿᩣ ᨾᩪᩃᩪᨸᨶᩥᩔᨿᩮᩣᨲᩥ “ᨿᩮᨽᩩᨿ᩠ᨿᨲᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨

ᩈᨾ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᨬᩣᩈᨿᩮᩣᨲᩥ ᩅᩥᩅᨭ᩠ᨭᩪᨸᨶᩥᩔᨿᩈᨾ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩈᨾ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᨬᩣᩈᨿᩮᩣ᪨ ᨲᩮᨶᩣᨲᩥ “ᩍᨴᩴ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᨧᨶᩮᨶ᪨ ᨲᨴᩩᨸᨶᩥᩔᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᨲᩮᩣ ᨸᩁᩴ ᩈᨾ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᨠᩥᩃᩮᩈᨴᩔᨶᩣᨴᩦᨶᩴ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᨽᩪᨲᩴ᪨

ᨵᩣᨾᨠᩣᨾᩴ ᨶᩣᨾ ᨠᩣᨾᩁᩣᨣᩣᨴᩦᨶᩴᨿᩮᩅ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩥᨠᩮᩣ ᩈᨠᩣᩁᨱᩮᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩋᨸ᩠ᨸᩉᩦᨶᨠᩣᨾᩁᩣᨣᩣᨴᩥᨠᩔ ᨧᩣ”ᨲᩥ᪨ “ᩁᩣᨣᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩮ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨻ᩠ᨿᨣ᩠ᨣᩣᨴᩥᨴ᩠ᩅᨿᩮᩣᩊᩮᩣ ᩁᩣᨣᨸᨭᩥᨥᩣᨶᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᩅᩥᨵᩣᨶᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ, ᨶ ᨲᩮᩈᩴ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣᨲᩥ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨴᩔᩮᨲ᩠ᩅᩣ “ᩋᩈᨾᨸᩮᨠ᩠ᨡᨶᩣᨿᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᪨ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩣ ᨧᩮᨲᨶᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨸᨠᩣᩁᨶ᩠ᨲᩁᩮᨶᩣᨲᩥ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩈᨾ᩠ᨹᩔᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᨠᩥᩃᩮᩈᩣᨶᩴ ᩈᨾᨲᩥᨠ᩠ᨠᨾᨶᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩮᨶ ᨸᨠᩣᩁᨶ᩠ᨲᩁᩮᨶ᪨ ᨲᨳᩣ ᨽᩣᩅᨶᩣᨴᩮᩈᨶᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲ ᨲᨳᩣ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩈᨾ᩠ᨹᩔᩔ ᨧᨲᩩᨽᩪᨾᩥᨠᨧᩮᨲᨶᩣᨿ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᨽᩣᩅᩮᩣ ᩑᩅ ᨸᨠᩣᩁᨶ᩠ᨲᩁᩮᨶ ᨠᨳᩥᨲᩮᩣᨲᩥ ᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩋᩣᨠᨯ᩠ᨰᨲᩥ᪨ ᨽᩣᩅᨶᩣᨿᩮᩅ ᨸᨠᩣᩁᨶ᩠ᨲᩁᩴ᪨

សព្ពំ សម្ពុសតំ កាចតាតិ ចេតិតព្ពា, ន តីចលេប្យហាតបរិញ្ញាច។

អញ្ញាយញ្ញាស្ស ចាតិ ហេចាដ្ឋព្ពយហាក្ខតេស្ស ព្ពតទីតស្សេ, អានេបរិឆាត្យយា ច ចសេត។

តេសត្តិ ឌាតិអានីតំ, កម្ពុទ្ធេ ចេតំ សាយិចចតំ។ សហឌាតស្ស យតេាសយ្យស្សស្ស ពាលចបច្ចយកាចំ ឪស្សេតីតិ សម្ពុន្តេ។ តស្ស ចា ឪស្សតស្សាតិ តស្ស ចា ឌាតិអានីកេ កឃតោ ឪស្សតចសេត បចត្តស្ស កាយាចចកោលស្ស។

តឪេច អត្តតោ ឋលស្សេច ឋលកាចេតាតិ "យតោសយ្យស្សោ"តិ ឋស្សស្ស កាលេកាចេត ឃំ ចុត្តំ, តឪេច ចិញ្ញាលំ អត្តតោ ឋលស្ស ឋលកាចេត ចុត្តស្ស ឋស្សស្ស "ចក្ខុសយ្យស្សឌ"ត្តិអានីតា ឋលកាចេត ចត្តំ ន ឃុត្តំ។ "យតោសយ្យស្សោ"តិអានីតា លច្ឆយាតោបិ ចិញ្ញាលំ បដិច្ច ឋស្សស្ស បច្ចយកាចោ ហេត្យឋលសក្ខូបរិហលេត្តំ ន ចុត្តោតិ ចត្តា ឃនីបិ ឋស្សោ ចិញ្ញាលស្ស បច្ចយោ ហោតិ, ន បត ឋស្សស្ស ចិឃ ចិញ្ញាលំ សោ តស្ស ចិសេសបច្ចយោ ហោតីតិ ចិញ្ញាលស្ស ចក្ខុសយ្យស្សឌានីតា ន ចុត្តាតិ ឪស្សេតំ "ឃស្មា ចា"តិអានី ចុត្តំ។

អកិឆម្ពុកាឌតីឃចណ្ណនា តិដ្ឋិតា។

១។ បញ្ញាបុដ្ឋានចណ្ណនា

១៥០។ តំតំ សម្មាឃត្តិ តំ តំ ចិត្តុប្បាឧសក្លាតឆម្ពុសម្មាឃំ, អតចសេសទ្ទុបឆម្ពុសម្មាឃព្ហា។ ឃឆាសម្ពុចត្តិ ចោបតំ បតេ្តា សិចទោ លដ្ឋក្ខារេ, ព្ពតទោ លស្សុបីតិ ឲចំ ឃឆាសម្ពុចំ។ តតោតិ អកិញ្ញាចោយតស្សានីតោ។ ឃឆាឃោកត្តិ ឃោ សិចទិតព្ពា, តឥត្ថុបំ។

កត្តូចីតិ តេ ឲច បរិចដ្ឋេ សាយញ្ញេត ចឥតិ។ កត្តូចីតិ ចា តេស្សុ បរិចដ្ឋេស្សុ កិម្ពិញ្ចិបិ បឥសេ។ កិញ្ចិបិ អប្បកម្បិ។ ឲកោច បរិឆ្នេឥា, ន អាឃតតចិកក្កានីស្សុ ចិឃ តាតាតិ អធិប្បាយោ។

បញ្ញាបុដ្ឋានចណ្ណនា តិដ្ឋិតា។

លក្ខចិកប្បចណ្ណនា តិដ្ឋិតា។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

᪒᪨ ᩋᩣᨿᨲᨶᩅᩥᨽᨦ᩠ᨣᩮᩣ

᪑᪨ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᨽᩣᨩᨶᩦᨿᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪕᪔᪨ ᩋᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨲᩮᩣᨲᩥ ᩋᩣᩅᩮᨱᩥᨠᨲᩮᩣ᪨ ᨲᩴ ᨲᩮᩈᩴ ᩋᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨠᩣᩅᩴ ᩅᩥᨸᨠ᩠ᨡᩅᩈᩮᨶ ᨸᨲᩥᨭ᩠ᨮᩣᨸᩮᨲᩩᩴ ᩈᩣᨵᩣᩁᨱᩴ ᩏᨴᩣᩉᩁᨱᩅᩈᩮᨶ ᨴᩔᩮᨲᩥ “ᩋᩣᨿᨲᨶᩈᨴ᩠ᨴᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩅᩥᨿᩣ”ᨲᩥ᪨ ᩋᨳ ᩅᩣ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨴᩥᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩑᩅ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨴᩥᩈᨴ᩠ᨴᩅᩥᩈᩮᩈᩥᨲᩮᩣ ᩋᩣᨿᨲᨶᨲ᩠ᨳᩮᩣᨲᩥ ᨲᩴ ᨲᩣᨴᩥᩈᩴ ᩋᩣᨿᨲᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿᩣᩉ “ᩋᩣᨿᨲᨶᩈᨴ᩠ᨴᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩋᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨲᩮᩣ”ᨲᩥ᪨

ᨿᨴᩥ ᩅᩥᩈᨿᩔᩣᨣᨲᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨧᨠ᩠ᨡᩩ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ, ᩈᩮᩣᨲᩣᨴᩦᩈᩩᨸᩥ ᩋᨿᩴ ᩈᨬ᩠ᨬᩣ ᩈᩥᨿᩣᨲᩥ ᩋᨲᩥᨸ᩠ᨸᩈᨦ᩠ᨣᩴ ᨸᩁᩥᩉᩁᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᩈᨲᩥᨸᩥ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᪨ ᨴᩩᨲᩥᨿᩮ ᩋᨲ᩠ᨳᩅᩥᨠᨸ᩠ᨸᩮ ᨧᨠ᩠ᨡᨲᩦᨲᩥ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨵᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩴ ᩈᨿᩅᩥᩈᨿᩴ ᩋᩣᨧᩥᨠ᩠ᨡᨲᩥ, ᩋᩣᨧᩥᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨲᩴ ᩅᩥᨿ, ᩅᩥᨽᩣᩅᩮᨶ᩠ᨲᩴ ᩅᩥᨿ ᩅᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᩁᩪᨸᨾ᩠ᨸᩥ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩔ ᩅᩥᨿ ᩈᩅᩥᨣ᩠ᨣᩉᨾᩥᩅ ᩈᨾᨸ᩠ᨸᩥᨲᩴ ᩅᩥᨿ ᩅᨱ᩠ᨱᩅᩣᨧᨠᩮᩣ ᩁᩪᨸ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩮᨲᩮᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᨱᩴ ᩅᩣ ᩁᩪᨸᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ”ᨲᩥ᪨

ᩅᨧᨲᩮᨿᩅᩣᨲᩥ ᩈᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨠᩈᨴ᩠ᨴᩮᨿᩮᩅ᪨ ᨠᨳᩦᨿᨲᩦᨲᩥ ᩁᩪᨸᩦᨿᨲᩥ᪨ ᩋᨩ᩠ᨫᩮᩣᩉᩁᨱᩔ ᩁᩈᨣ᩠ᨣᩉᨱᨾᩪᩃᨲᩣᩅᨧᨶᩮᨶ ᩁᩈᩔ ᨸᩁᩥᨿᩣᨿ ᨩᩦᩅᩥᨲᩉᩮᨲᩩᨲᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨ ᩁᩈᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᩉᩥ ᩁᩈᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ, ᩁᩈᨣ᩠ᨣᩉᨱᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᨩ᩠ᨫᩮᩣᩉᩁᨱᩴ, ᨲᩴᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᨩᩦᩅᩥᨲᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᩁᩈᨣ᩠ᨣᩉᨱᨾᩪᩃᨲᩣ ᨧ ᩋᨩ᩠ᨫᩮᩣᩉᩁᨱᩔ ᨿᩮᨽᩩᨿ᩠ᨿᨲᩮᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᨴᩥᩔᨲᩥ ᩋᨸᨴᩥᩔᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶ ᨹᩃᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩮᩈᩮᩣ, ᩉᩮᨲᩪᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨴᩮᩈᩮᩣᨲᩥ ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᩁᨱ”ᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨲᨳᩣᨲᩥ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᩣᨴᩥᨸ᩠ᨸᨠᩣᩁᩮᨶ᪨ ᨿᨲᩮᩣ ᨠᩮᩣᨭ᩠ᨮᩣᩈᨲᩮᩣᨲᩥ ᨿᨲᩮᩣ ᩅᩣ ᨠᩮᩣᨭ᩠ᨮᩣᩈᨲᩮᩣ᪨ ᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᩃᨠ᩠ᨡᨱᨲᩮᩣᨲᩥ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᨲᩣᨴᩥᩅᩥᩈᩮᩈᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ ᩋᨣ᩠ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨨᩊᩩᨽᩣᩅᩈᨻ᩠ᨻᩈᩣᨵᩣᩁᨱᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᨶᩮᩅ᪨ ᩑᨠᩣᨿᨲᨶᨲ᩠ᨲᩴ ᩏᨸᨶᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨴ᩠ᩅᩣᨴᩈ ᩑᨠᩈᨽᩣᩅᨲ᩠ᨲᩣ ᨠᩥᨲ᩠ᨲᩥᨲᩣ ᩅᨧᨶᩮ ᨸᨿᩮᩣᨩᨶᩣᨽᩣᩅᩣ᪨ ᨴ᩠ᩅᩣᩁᩣᩃᨾ᩠ᨻᨱᩅᩥᨽᩣᨣᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩉᩥ ᩋᩣᨿᨲᨶᨴᩮᩈᨶᩣᨲᩥ᪨

ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨶ᩠ᨲᨲᩮᩣᨲᩥ ᨸᩩᩁᩥᨾᨠᩮᩣᨭᩥᨲᩮᩣ᪨ ᨸᨠᨲᩥᨽᩣᩅᨲᩮᩣ᪨ ᨸᨠᨲᩥᨽᩣᩅᩮᩣ ᩉᩥ ᩈᨽᩣᩅᨵᩪᨲᩥ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨶ᩠ᨲᩮᩣ, ᩅᩥᨴ᩠ᨵᩴᩈᨽᩣᩅᩮᩣ ᩋᨸᩁᨶ᩠ᨲᩮᩣ᪨

ᨶᩥᩅᩣᩈᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᨴᩦᩈᩩ ᩋᩣᨿᨲᨶ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨶ ᩋᩣᨿᨲᨶᨲ᩠ᨳᩣᨴᩦᩈᩩ ᩅᩥᨿ ᨸᨴᨲ᩠ᨳᩅᩥᩅᩁᨱᨾᩩᨡᩮᨶ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩮᩣ, ᩋᨳ ᨡᩮᩣ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨴᩮᩅᨠᩩᩃᩣᨴᩥᨠᩮ ᨶᩥᩁᩪᩊ᩠ᩉᨲᩣᨿ ᩅᨲ᩠ᨲᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩁᩪᩊ᩠ᩉᩥᩅᩈᩮᨶ ᩋᩣᨿᨲᨶᩈᨴ᩠ᨴᩔᨲ᩠ᨳᩴ ᩅᨲ᩠ᩅᩣ”ᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨿᨲᩮᩣᨲᩥ ᨴ᩠ᩅᩣᩁᨽᩪᨲᨿᨲᩮᩣ᪨ ᨶᩥᩔᨿᨠᩣᩁᨱᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨶᩥᩔᨿᩈᨴᩥᩈᩮᩣ ᨶᩥᩔᨿᩮᩣ, ᩈᨴᩥᩈᨲᩣ ᨧ ᨹᩃᩔ ᨲᨸ᩠ᨸᨭᩥᨻᨴ᩠ᨵᩅᩩᨲ᩠ᨲᩥᨲᩣᨿ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᩅᨶᩦᨿᨲᩥ ᨠᩣᩁᨱᨲᩣ᪨

ᨲᩣᩅᨲ᩠ᩅᨲᩮᩣᨲᩥ ᨲᨲ᩠ᨲᨠᨲᩮᩣ᪨ ᨮᩣᨶᨧᩮᩣᨴᨶᩣᨲᩥ ᨴ᩠ᩅᩣᨴᩈᨲᩮᩣ ᨮᩣᨶᩣᨲᩥ ᨣᩁᩩ ᨶ ᨴᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩦᨲᩥ ᨧᩮᩣᨴᨶᩣ᪨ ᨿᨴᩥ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨴᩦᨶᩴ ᩋᩈᩣᨵᩣᩁᨱᩴ ᨨᩊᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨨᩊᩣᨿᨲᨶᩴ, ᩑᩅᩴ ᩈᨶ᩠ᨲᩮ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨴᩦᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨨᩊᩣᨿᨲᨶᨽᩣᩅᩮᩣ ᩈᩥᨿᩣᨲᩥ ᨧᩮᩣᨴᨶᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿᩣᩉ “ᩈᨲᩥᨸᩥ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨ ᨴ᩠ᩅᩣᩁᩣᩃᨾ᩠ᨻᨱᨽᩣᩅᩮᩉᩦᨲᩥ ᨶ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨽᩣᩅᩮᨶᩮᩅ ᩋᩈᩣᨵᩣᩁᨱᩴ, ᩋᨳ ᨡᩮᩣ ᨴ᩠ᩅᩣᩁᩣᩃᨾ᩠ᨻᨱᨽᩣᩅᩮᩉᩥ ᩋᩈᩣᨵᩣᩁᨱᩴ ᩈᨾ᩠ᨾᨲᩦᨲᩥ ᩅᨧᨶᩈᩮᩈᩮᩣ᪨

យេភុយ្យសហុប្បត្តិអាទីហីតិ យេភុយ្យេន ចក្ខាយតនាទីនិ កស្សចិ កទាចិ ឯកតោ ឧប្បជ្ជន្តិ. “កាមធាតុយា ឧប្បត្តិក្ខណេ កស្សចិ ឯកាទសាយតនានិ ឧប្បជ្ជន្តី”តិ ហិ វុត្តំ. តស្មា អាយតនានំ ឧប្បត្តិក្កមោ តាវ ន យុជ្ជតិ, ន បហានក្កមោ កុសលាព្យាកតានំ អប្បហាតព្ពតោ, ន បដិបត្តិក្កមោ អកុសលានំ, ឯកច្ចអព្យាកតានញ្ច អប្បដិបជ្ជនីយតោ, ន ភូមិក្កមោ អឌ្ឍេកាទសន្នំ អាយតនានំ ឯកន្តកាមាវចរត្តា, ឥតរេសំ ចតុភូមិបរិយាបន្នត្តា, ឯកច្ចស្ស លោកុត្តរភាវតោ ច. ឯវំ ឧប្បត្តិក្កមាទិអយុត្តិយោគតោ វេទិតព្ពោ. យេសុ វិជ្ជមានេសុ អត្តភាវស្ស បញ្ញាបនា, តេ “មយ្ហំ ចក្ខុ”ន្តិអាទិនា អធិកសិនេហវត្ថុតា ចក្ខាទយោ យថា អជ្ឈត្តិកតាយ, ឯវំ ទស្សនាទិកិច្ចករិន្ទ្រិយតា ច បធានាតិ អាហ “អជ្ឈត្តិកភាវេន, វិសយិភាវេន ចា”តិ. ឃានាទិក្កមេនាតិ ឃានំ ជិវ្ហា កាយោតិ ឥមិនា កមេន.

បច្ចុប្បន្នារម្មណត្តា វា ចក្ខាទីនិ បឋមំ វុត្តានិ, យតោ បន កិញ្ចិ បច្ចុប្បន្នារម្មណំ, កិញ្ចិ យាវតវត្តព្ពារម្មណន្តិ បច្ឆា វុត្តំ. បច្ចុប្បន្នារម្មណេសុបិ ឧបាទារូបារម្មណានិ ចត្តារិ បឋមំ វុត្តានិ, តតោ ភូតរូបារម្មណំ. ឧបាទារូបារម្មណេសុបិ ទូរតរេ ទូរេ, សីឃតរំ សីឃញ្ច អារម្មណសម្បដិច្ឆនីបត្តំ ចក្ខាទីនំ ទេសនាក្កមោ. ចក្ខុសោតទ្វយញ្ហិ ទូរេគោចរន្តិ បឋមំ វុត្តំ. តត្ថាបិ ចក្ខុ ទូរតរេគោចរន្តិ សព្ពបឋមំ វុត្តំ. បស្សន្តោបិ ហិ ទូរតរេ តនីសោតំ ន តស្ស សទ្ទំ សុណាតិ. ឃានជិវ្ហាសុបិ ឃានំ សីឃតរវុត្តីតិ បឋមំ វុត្តំ. បុរតោ ឋបិតមត្តស្ស ហិ ភោជនស្ស គន្ធោ គយ្ហតីតិ. យថាឋានំ វា តេសំ ទេសនាក្កមោ. ឥមស្មិំ ហិ សរីរេ សព្ពុបរិ ចក្ខុស្ស អធិដ្ឋានំ, តស្ស អធោ សោតស្ស, តស្ស អធោ ឃានស្ស, តស្ស អធោ ជិវ្ហាយ, តថា កាយស្ស យេភុយ្យេន, យតោ បន អនុបីកាវតោ សព្ពបច្ឆា វុត្តោ. វិវិគោចរត្តា តស្ស តស្សានុរូបំ ពាហិរាយតនានិ វុត្តានីតិ វុត្តោ ចាយមត្ថោតិ ឯវម្បិ ឥមេសំ កមោ វេទិតព្ពោ.

តតោតិ ហទយវត្ថុភេទតោ. យញ្ហិ ហទយវត្ថុំ និស្សាយ ឯកំ មនោវិញ្ញាណំ បវត្តតិ, ន តទេវ និស្សាយ អញ្ញំ បវត្តតិ. និទ្ទេសវសេនាតិ សង្ខេបវិត្ថារនិទ្ទេសវសេន. យោជេតព្ពំ “កុសលសមុដ្ឋានំ កុសលសមុដ្ឋានស្ស សភាគ”ន្តិអាទិនា.

សភាគោតិ វិសយិវិសយភាគោ, តទភិនិព្ពត្តិយញ្ច យោគ្យតា. ការណសមត្ថតាតិ ការណភូតា សមត្ថតា បច្ចយភាវោ. ទ្វារាទិភាវោតិ ទ្វារារម្មណទ្វារវត្តិភាវោ. ឥមស្មិំ អត្ថេតិ អនន្តរំ វុត្តអត្ថេ. យស្មាតិ យាយ ធម្មតាយ. យេន ទ្វារាទិភាវេន ការណភូតេន. សមុច្ចនវិសេសនត្ថំ កិរិយាយ បរាមសនយាហ. យំ សមុច្ចតំ, ធម្មតាយេវាតិ អត្ថោ. រិត្តការតោ ចាតិ ធុវាទិភាវរិត្តការតោ ច. វិសយាទីសុ អញ្ញាសយោ ឯតេសន្តិ វិសយាទិអញ្ញាសយានិ, វិសយាទិអញ្ញាសយានិ វិយ ហោន្តីតិ វិសយាទិអញ្ញាសយានិ, ចក្ខាទីនិ. វិសយភាវ...បេ... វនភាវេហីតិ វិសយភាវាទិសន្និស្សិតអហិអាទិសទិសុបាទិន្នធម្មេហិ ចក្ខាទីហិ, វនសន្និស្សិតបក្កិសទិសេន ចិត្តេន ច អភិរមិតត្តា. វនភាវោតិ ហិ វនញ្ញាសយោតិ អត្ថោ.

បុរិមន្តវិចិត្តតាតិ បុព្ពភាគវិរហោ ឧប្បាទតោ. បុរិមកោដ្ឋាសោ ហិ ឥធ បុរិមន្តោ. អបរន្តតោតិ អបរភាគេ, ភង្គតោ ឧទ្ធន្តិ អត្ថោ. ឧទយព្ពយបរិច្ឆិន្នា ហិ សភាវធម្មា. យំ សន្ធាយ វុត្តំ “អនិធានគតា ភគ្គា, បុញ្ជោ នត្ថិ អនាគតេ”តិ (មហានិ. ១០). សទា អភាវោតិ

ត យទា អកាចបតិដ្ឋាបតំ យន្តាកាលេប្បិ តត្ថិតិ, អឆ ទេវា ង្គេឃន្តាឃបរិច្ឆិត្តត្តា យទាកាចបដិទេក្ខបេតិ អាហ “អតិច្ចលក្ខណ”ត្តិ។ យកាចចិដហតត្តិ កក្កប្បត្តិយាហ ។ ចិបរិចត្តតំ ង្គប្បាគដរាចត្តាហិ យន្តាតំ ចិតា ត ចិការាបត្តិតិ អាហ “យន្តាតចិការាបត្តិ ចា”តិ។

ឌាតិធម្មតាឌីហិតិ ឌាតិឌរាត្យាឌិយទេលាឌិយកាចតាហិ។ អតិដ្ឋតាតិ ត ឌ្ឋដ្ឋតា, ទុក្ខតាតិ អទេត្វា។ បុទិរំ យាយន្តាលក្ខណត្តិ “បដិបឹត្យអតទេដ្ឋតា”តិ បុទន្តា យាយន្តាទេតា ចុត្តិ ទុក្ខលក្ខណំ។ បច្ចយចទេយត ទុក្ខតាការទេត បចត្តយាតាតំ យកាចធម្មាតំ ទុក្ខតំ បុក្កលស្សេច ចទេយត ទុក្ខយតាតិ អាហ “បុក្កលស្ស បឹត្យអតទេតា ទុក្ខយ”ត្តិ។ ទុក្ខចចតត្តិ “ទុក្ខ”ត្តិ យត្វ ចចតំ។

“តត្តិ ឲតស្ស ចយចត្តទេកា”តិ ត្តយិតា តត្តិ ឲតស្ស អត្តាតិ អតត្តាតិ ត្តយយត្តិ ឌទេស្សតិ, “តាបិ ត្តដំ ចយចត្តក”ត្តិ ត្តយិតា បត ត អត្តាតិ អតត្តាតិ។ អត្តទេតាតិ តិឃកាដ្ឋាត្តិ យន្តាឃ ចឌតិ។ បទេយ្យិត្តិ តទេតា អន្តាឈ្ហិ។ បទេស្ស ច អត្តតីតិ ឲត្តាបិ ឲទេយច តទេឃា។ តំ ឲតស្ស តត្ថិតិ តំ ឃចាចុត្តបទេបរិកប្បិតំ ចយចត្តកំ ឲតស្ស ចក្ខាឌិទេតា តត្តិ, ឲទេតាត ចត្យទេកាដិកាបុន្តាតាឃ យក្កទេហា ឌដ្ឋទេន្តា។ “បុន្តា តំ ទេតាត ចយចត្តតាការទេតា”តិ ត្តយិតា ង្គកឃចាបិ អចយចត្តតទេដ្ឋ ឌស្សិតទេន្តា តត្វ តាច ឲកំ ឌទេស្សតុំ “បទេស្សា”តិអាឌិ ចត្វា បុត “អច ចា”តិអាឌិតា ត្តាតទំ ឌទេស្សតិ។ យាយិ ឲច យាយិទេកា, ត យាយិទេកា អស្សាយិទេកាតិ ឲចំ អទេត្វ កឃ្យាទេត “អស្សាយិកទេតា”តិ បឌស្ស បុន្តាចិទេយយតតាឃ បទេឃាឌតំ តត្វ។ កាយការិឃត្តិ ឃចាកាយកទេលាំ។ អចយចត្តតត្វ ចិទេយទេយត្វា ឌទេស្សតិ យយាយន្តឃត្វយក្កហទេតា។

យយន្តាទេត ធម្មាតំ ចិយដិបុប្បត្តិ ត្តដ កាចយក្កត្តិកយតំ តាយាតិ អាហ “យន្តតិឃំ កាចត្តនុប្បត្តិទេឃចា”តិ។ តចា ចិយដិបុប្បត្តិឃំ បុទិយាការចិកទេយា បកតិកាចចិដហតត្តិ អាហ “យន្តតិឃា ឃចាបចត្តាការចិដហត”ត្តិ។ កចតីតិ ចា ការទេចា, អចត្វាចិទេយទេយា, តស្ស យក្ខយតំ កាចយក្កត្តិ។ យកាចធម្មោ ហិ ង្គប្បាគក្ខណំ ដិតិក្ខណព្ឋា បត្វា កិដ្ឋតីតិ ង្គប្បាគាចត្វាឃ ឌរាចត្វំ, តទេតា កក្កាចត្វំ យក្ខយតីតិ ចុដ្ឋតិ។ តចា យក្ខយទេតា ច អត្តលិកក្ខណទេតា ង្គដ្ឋិ ឌរាយទេលាហិ តំយកាចបរិដ្ឋទេកា បកតិកាចចិដហតត្តិ លលាចទេយត ទេចតំ ទេឃាទេដតត្តំ។ បុន្តាបរចទេយតាតិ ច លលាតំ បុន្តាបរចទេយតាតិ អទេត្វ យម្មុចតិ។ ឲកត្តត្តាតិ យយាតាធិកទេលត្តា, ត បត ចិទេយយតចិទេយយិតន្តាកាចាតំ ឲកត្តា។ “ចក្ខុ អតិច្ច”ត្តិ ចុទេត្ត “អតិច្ចំ ចក្ខុ”ត្តិបិ ចុត្តទេយច ទេហាតីតិ “ឃំ ចក្ខុ, តំ អតិច្ចំ, ឃំ អតិច្ចំ, តំ ចក្ខុ”ត្តិ អាបត្តទេយចាតិ អាហ “អតិច្ចាតំ ទេយយធម្មតប្បិ ចក្ខុការទេចា អាបដ្ឋតី”តិ។

ទេតហិ ច អតិច្ចទុក្ខលក្ខណេហិ ច អតត្តលក្ខណទេយច ចិទេយទេយត ឌស្សិតំ “ឃឌតិច្ចំ, តំ ទុក្ខំ, ឃំ ទុក្ខំ, តឌតត្តា”តិអាឌីសុ (យំ។ តិ។ ១៊។១៥, ៣៥, ៧៩, ៨៥; ១៊។៣។១, ១; បដិ។ ម។ ១។១០) ចិឃ។ ទេងាយលក្ខណាការតិដស្សតទេត្វាតិ ទេងាយស្ស លក្ខិតន្តាការតិដស្សតទេត្វា។ ឲចំ ទុទេក្ខតាតិ ឲចំ តាតប្បការទេត អក្ខិទេរាកាឌិទុទេក្ខត អាឌាធតាឃ។ អតត្តលក្ខណឌីបកាតត្តិ អតត្តតាបន្តាបតស្ស ទេឌាតកាតំ ង្គបិឃក្ខតាតំ។ ត ហិ ឃដទេតឌកាលក្កកាចចធាឌិចទេយត លក្ខយាតា អតិច្ចទុក្ខតា យន្តាតំ ឲកត្តទេតា អតត្តតាធិកាយទេហត្វ ទេហាត្តិ។

បច្ចយបដិពទ្ធតាអភិណ្ហសម្បដិបីឡនតាឌិចទេយត បត លក្ខយាតា ទេហាត្តិ។ តចា ហិ ចក្ខុឌីតិ កម្មាឌិបច្ចយហក្ខតាឌិបច្ចយបដិពទ្ធចុត្តិតិ, តទេតា ឲច អហុត្វា យម្មុចត្តិ, ហុត្វា បដិទេចត្តីតិ អតិច្ចាតិ, អភិណ្ហសម្បដិបីឡនតា ទុក្ខាតិ, ឲចំក្ខតាតិ ច អចយចត្តតទេតា អតត្តកាតីតិ បរិក្កទេហ ដិទេតហិ យម្មុបដិតតាលាយម្មាទេហិ បស្សិតុំ យក្កា។

កថំ បនេតំ ហុត្វា អភាវតោ ញាតិតន្តោតិ? ខណេ ខណេ អញ្ញថត្តុបគមនតោ· តំ កថំ ញាយតីតិ? យុត្តិតោ· កា បនេត្ថ យុត្តីតិ?

ចិរេសក្កហណ៍· យទិ ចក្ខាទីនិ ខណេ ខណេ អញ្ញថត្តំ ន គច្ឆេយ្យុំ, ពាហិរបច្ចយវសេន យទិទំ បច្ឆា ចិរេសក្កហណំ, តំ ន គច្ឆេយ្យ· យស្មា ហិ តាទិសំ ខណេ ខណេ អញ្ញថត្តំ នត្ថិ, តស្មា អសតិ ពាហិរបច្ចយវិសេសេ កថំ បច្ឆា ចិរេសក្កហណំ ភវេយ្យ, ភវតិ ច ចិរេសក្កហណំ· តស្មា អត្ថិ តេសំ ខណេ ខណេ អញ្ញថត្តំ យំ សណិកំ សណិកំ វឌ្ឍន្តំ បច្ឆា បាកដតំ ញាយតីតិ· តថា ហិ សរីរស្ស តាវ អាតាបិតានំ

អតិតត្តានតោ បរិស្សមតោ ច ចិរេសក្កហណំ· អតិតត្តិតា ហិ អស្សាសបស្សាសា ចាតា ចាតេន ចាតេន បវត្តនតោ· យទិ ហិ អស្សាសិតេ ចា បស្សាសិតេ ចា សរីរស្ស កោចិ បច្ឆា ចិរេសោ ន សិយា, ន តេសំ កោចិ វសេន សិយា, ទិដ្ឋា ច សោ· តស្មា អស្សាសិតំ សរីរំ

អញ្ញថា ហោតិ កមេន តាទិសំ អចត្តំ បាបុណាតិ· យា បស្សាសស្ស បច្ចយោ ហោតិ, បស្សាសិតេ ច បុន តថេវ អស្សាសស្ស បច្ចយោ ហោតីតិ អាតាបិតានំ អតិតត្តានតោបិ សរីរស្ស ចិរេសក្កហណំ អញ្ញថត្តសិទ្ធិ· តថា បរិស្សមេនាបិ អសតិ ចិរេសេ បច្ឆា សរីរស្ស ន សិយា, យេនាយំ ឥរិយាបថន្តរាទីនិ សេវតេន បរិស្សមវិនោទនំ ករោតិ·

អថ ចា រូបាទីនំ វសេនាបិ ចិរេសក្កហណំ· រូបាគន្ធរសផស្សាទីនម្បិ ចិរេសេន យោ សរីរេ អតិក្រមិយពន្ធេស្ស ច

សិរិវណ្ណាទិប្បភេទស្ស ចិត្តាទីនិ បច្ឆា ចិរេសោ ហោតិ, សោ អសតិ ពាហិរបច្ចយវិសេសេ តេសំ ឧតុទីអចត្តាស្ស ចណ្ឌាលាទីនំ វសេនា,

រសខីរិយាវិបាកាទិភាវវសេនា ច ខណេ ខណេ អញ្ញថត្តំ វិនា កថម្បុបលព្ភេយ្យ· យំ បន តំ ឥទានិ រូបំ ទិស្សតិ, តត្ថ កថន្តិ? តស្សាបិ

ខីណាយុស្សាយុក្ខយវសេនា អវត្ថ ចិរេសក្កហណំ· តំ ខណេ ខណេ អញ្ញថត្តំ វិនា ន យុជ្ជតីតិ· សតិ ច រូបាទីនំ វិនាសេ

តំតិស្សាយុហាក្ខវសេនាបិ· ន ហិ តិស្សាយុហាក្ខវសេន វិនា តិស្សិតវសេនា សម្ភវតីតិ· ឯវំ តាវ រូបធម្មានំ ចិរេសក្កហណតោ

ខណេ ខណេ អញ្ញថត្តំ, តតោ ច ហុត្វា អភាវសិទ្ធិ·

អរូបធម្មានំ បន អារម្មណាទីនំ វសេន ចិរេសក្កហណំ· យត្ថ យត្ថ ហិ អារម្មណេ អរូបធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ, តត្ថ តត្ថេវ តេ ភិជ្ជន្តិ, ន អញ្ញំ សង្កមន្តិ, អារម្មណធម្មា ច យថាសកំ ខណតោ ឧទ្ធំ ន តិដ្ឋន្តីតិ· ឧបាយន្តរេន បដិបាទិតោវាយមត្ថោ វេទិតព្វោ· អញ្ញោ ឯវ ហិ ខណេ

ខណេ រូបាទយោ បដិបាទេតិយ, តថា សិនេហាទីសុ បវត្តីសុ, ចាយុបិរូប បវេសន្តេ សម្បស្សតិ· យថា ចេតេសំ ខណេ ខណេ អញ្ញថត្តំ,

កិមង្គំ បន ចិត្តចេតសិកានំ· កិច្ចា សង្គវសេនា, សង្គចិរេសតោបិ តត្តិមិត្តានំ ចិត្តចេតសិកានំ ខណេ ខណេ អញ្ញថត្តំ, តតោ

ចិរេសក្កហណំ· បញ្ញាណីយាកត្តំ សីលំ បរិវត្តេតព្វស្ស ចិត្តសមុដ្ឋានានំ សង្ខានំ វសេនា ទិដ្ឋា· ន ហិ ការណវសេន វិនា ផលវសេនា អត្ថិ·

យថា តំ ចាទិតសង្ខានំ, ឯវំ អារម្មណវសេន អរូបធម្មានំ ចិរេសក្កហណំ· តេនេវ តេសំ ខណេ ខណេ អញ្ញថត្តំ វេទិតព្វំ·

ញាតិក្ខយិសម្បយុត្តធម្មវសេន ចិរេសក្កហណេបិ ឯសេវ នយោ· ឯវំ រូបារូបធម្មានំ ចិរេសក្កហណតោ ខណេ ខណេ អញ្ញថត្តសិទ្ធិ·

យតោ ហុត្វា អភាវតោ ចក្ខាទីនិ អនិច្ចានីតិ សិទ្ធានិ, អនិច្ចត្តា ឯវ អភិណ្ហសម្បដិបីឡនតោ ទុក្ខានិ, តតោ ច អវសវត្តនតោ

អនត្តកានិ· តេនាហ ភគវា “យទនិច្ចំ, តំ ទុក្ខំ, យំ ទុក្ខំ, តទនត្តា”តិ (សំ· និ· ១·៦៥, ៣៥, ៤៥, ៥៥; ១·៣·១, ១; បដិ· ម· ១·១០)·

និរន្តរំបវត្តមានស្សាតិ អភិណ្ហសន្តតំ ចិរេសេត្វា ចរតិ· ឆាតុបត្តតាយាតិ ឆាតុបត្តការេចន· សម្ពុហនតោតិ សសម្ភារចក្ខាទិបិណ្ឌនតោ·

“ចក្ខានីត”ន្តិ ញាតំ “សម្មុហតោ”តិ បទំ អបេក្ខិត្វា សម្ពន្ធេ សាមិវចនំ, “ចិកិច្ឆិត”ន្តិ បទំ អបេក្ខិត្វា កម្មេ ត្វតិ វេទិតព្ពំ. ចត្តារិបិ

ឈានានីតិ សត្តតិសម្មុហកិច្ចានុយោគឈានានិ. បច្ចត្តរូបបរិគ្គហញាណតាតិ រូបធម្មានំ វសេន បច្ចត្តញ្ញា តំ រូបបរិគ្គហញាណញ្ញាតិ បច្ចត្តរូបបរិគ្គហណំ,

តតោតិ យោជេតព្ពំ. អនិច្ចាទិគ្គហណស្ស សម្ភវាតិ រូបវេទនាទិញាណតោ កិន្តស្ស អនិច្ចាទិញាណស្ស លទ្ធយានត្តា. តេន សតិបិ

រូបាទិអត្ថានំ អនិច្ចាទិការេន រូបនាទិការេ អនិច្ចាទិការស្ស តេនយាហ. ញាណានិ តេសុ តេសំ ញាណតតិរណបរិញ្ញាទិសមយតាយ បិណ្ឌំ

កាតុំ “ន ហី”តិអាទិមាហ. នានិសាទិតុន្តិ ញាណ លក្ខណលក្ខណវត្តា កិន្តា វុត្តា. តត្ថ លក្ខណានុយោគិកាទិបស្សនាយ ឧទ្ធានុយោគាវនេន

អភិក្កាតិ អញ្ញមញ្ញាទិនោសាបិរេនេន អនិសាទិតុំ ន យុត្តំ. កស្មាតិ វេ? វុត្តំ “តេ បនាការា”តិអាទិ. អធិប្បាយោបិ វេត្ថ លក្ខណានំ

រូបាទិអាការយត្តាទិការេន្តិ ចតុត្ថោ. “អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា”តិ ហិ សង្ខារេ វទតោ សលក្ខណធារណេន លក្ខណានិ ច សលក្ខណីតិ.

យថា អនិច្ចាទិតោ អនិច្ចានីតំ វុត្តនយេន វេទេ, ឯវំ អនិច្ចានីតម្បិ សតិបិ លក្ខណការសាមញ្ញេ នានានានាការការណតាយ,

នានាបដិបក្ខតាយ, នានិន្ទ្រិយាធិកតាយ ច វិវេយាក្ខយុឧត្តយក្ខតានំ អញ្ញមញ្ញាវេទោតិ ទស្សេត្វា “អនិច្ចន្តិ ច ពោធាយត្វា”តិអាទិមាហ. តំ

សុវិញ្ញេយ្យមេវ.

សុត្តន្តការនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

៧. អភិធម្មការនីយវណ្ណនា

៦៣៣. បច្ចយយុគឡអវេសនាតិ អញ្ញត្តិកទាហិរបច្ចយច្ចយវសេន អញ្ញត្តិកទាហិរវសេន អញ្ញាការតោតិ អញ្ញត្តិកវសេន វេច ទាហិរវសេន ច អសង្គហតោ.

៦៩៤. ចិរសង្គានិន្តស្សាតិ និញ្ញានបរិណស្ស. ចិកិយុត្តសង្គារស្សាតិ សមុច្ឆេទបដិបស្សទ្ធិចិមុត្តីហិ សមុពោន, តប្បដិពទ្ធឆន្ទរាគប្បហានេន ច

សុដ្ឋុ ចិកិយុត្តសង្គារស្ស បរិយស្សានការេន, គតិការេន ច បតិដ្ឋានត្ថេន. “និញ្ញានំ អទហតោ គតី”តិ (បដិ. ១១៥) ហិ វុត្តំ.

ឋិតិការេនាតិ ច បិវេធា. តំសន្តិករណការេនតិ តស្ស និញ្ញានស្ស សន្តិករណការេន. និតោតិ បិបិតោ, បការិតោតិ អត្ថោ.

វុត្តិតន្តិ នេទិតំ. ត្វមេវ កិំ ន ជានាសីតិ កិំ ត្វំ ន ជានាសិ មេវាតិ អត្ថោ. “កិំ ត្វំ ឯកំ នានំ ជានាសិ, កិំ ត្វំ ន ជានាសិ ឯវា”តិ ឯវំ

ចិវេប្ចំ ការេត្តំ បរវាទិំ “នតុ ញាណេត”តិអាទិនា សកវាទី និវារិត្វា. ចិនទិត្វាតិ “រាគាទីនំ លិលេត្តំ វុប្បន្តត្តា”តិ ការេត្វំ ចិនទិត្វា

រាគាទីនំ ឧយា ន ហោន្តីតិ យោជនា. សសការេតា ច និញ្ញានស្ស អាបន្នា ហោតីតិ សម្ពន្ធោ.

និញ្ញានារម្មណករណេន ការណភូតេន. ហេតុអត្ថេ ហិ ញាណំ ករណវចនំ. កិលេសក្ខយមត្តំ វា និញ្ញានស្ស ញាណនេតា កិលេសក្ខយេន

នបិតព្ពត្តិ យោជនា.

ឯវំ កិលេសក្ខយមត្តេ និព្ពានេ ខេបេតព្ពា កិលេសា ពហុវិធា នានប្បការា, យេន ច ញាណេន កិលេសេ ខេបេតិ។ ស្វាយំ “កតមំ កិលេសក្ខយំ និព្ពានំ អារម្មណំ កត្វា កតមេ កិលេសេ ខេបេតី”តិ បុរិមបុច្ឆាទ្វយមេវ វទតិ។ តទេវាតិ យំ “អចិន្តាតណ្ហាតំ កិច្ចំ ឯកទេសមត្តម្បី”តិ វុត្តំ, តទេវ។

ឯត្ថ ច យាយំ “កិលេសក្ខយោវ និព្ពាន”ន្តិ និព្ពានស្ស អភាវតាចោទនា, តត្រាយំ អាគមតោ យុត្តិតោ ចស្ស ភាវាភាវវិភាវនា តព្វិភាវនា –

“អត្ថិ, ភិក្ខវេ, អជាតំ អភូតំ អកតំ អសង្ខត”ន្តិ (ឧទា។ ៧៣; ឥតិវុ។ ៤៣)។

“អត្ថិ, ភិក្ខវេ, តទាយតនំ, យត្ថ នេវ បថវី ន អាបោ ន តេជោ ន វាយោ”តិ (ឧទា។ ៧១) –

ច អាទិនា, តថា –

“គម្ភីរោ ទុទ្ទសោ ទុរនុពោធោ សន្តោ បណីតោ អតក្កាវចរោ និបុណោ បណ្ឌិតវេទនីយោ”តិ (ម។ និ។ ២។៣៣៧; សំ។ និ។ ១។១៧៣; មហាវ។ ៧-៨) –

“អសង្ខតញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អសង្ខតគាមិនិញ្ច បដិបទំ, អន្តំ, អនាសវំ, សច្ចំ, បារំ, និបុណំ, សុទុទ្ទសំ, អជជ្ជរំ, ធុវំ, អបលោកិតំ, អនិទស្សនំ, និប្បបញ្ចំ, សន្តំ, អមតំ, បណីតំ, សិវំ, ខេមំ, តណ្ហាក្ខយំ, អច្ឆរិយំ, អព្ភុតំ, អនីតិកំ, អនីតិកធម្មំ, និព្ពានំ, អព្យាបជ្ឈំ, វិរាគំ, សុទ្ធិ, មុត្តិ, អនាលយំ, ទីបំ, លេណំ, តាណំ, សរណំ, បរាយណញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ បរាយណគាមិនិញ្ច បដិបទ”ន្តិ (សំ។ និ។ ៤។៣៧៧) –

ឯវមាទីហិ ច សុត្តបទេហិ “អប្បច្ចយា ធម្មា, អសង្ខតា ធម្មា (ធ។ ស។ ទុកមាតិកា ៧), សញ្ញា រូបំ អសង្ខតា ច ធាតូ”តិអាទីហិ (ធ។ ស។ ១១៧៣, ១១៧៨, ១៣០០) អភិធម្មបទេសេហិ ច បរមត្ថភាវេន ទេសិតំ។ ន ហិ សភាវវិរហិតស្ស អភាវមត្តស្ស គម្ភីរាសង្ខតាទិភាវោ អព្យាកតធម្មាទិភាវោ ច យុត្តោ, វុត្តោ ច សោ។ តស្មា ន អភាវមត្តំ និព្ពានំ។

អបិ ចាយំ អភាវវាទី ឯវំ បុច្ឆិតព្ពោ – យទិ កិលេសាភាវោ និព្ពានំ, ស្វាយមភាវោ ឯកោ វា សិយា អនេកោ វា? យទិ ឯកោ, ឯកេនេវ មគ្គេន កតោ សច្ឆិកតោ ច ហោតីតិ ឧបរិមានំ មគ្គានំ និរត្ថកតា អាបជ្ជតិ។ ន ហិ ឯកំ អនេកេហិ កម្មប្បច្ចយេហិ សាធេតព្ពំ ឋិតំ។ អថ សិយា ឯកោវ សោ កិលេសាភាវោ, ន បន មគ្គេហិ កាតព្ពោ, អថ ខោ សច្ឆិកាតព្ពោតិ។ ឯវំ សតិ សុញ្ញតាទិ មគ្គស្ស និរត្ថកតា អាបជ្ជតិ កិលេសានំ អប្បហានតោ។ អកាតព្ពត្តា ច មគ្គា កិលេសាភាវំ តស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ការណត្តំ និរត្ថកំ, អថ មគ្គានំ

និយោជត្តយព្យាហារាទិបដិនិយតកិច្ចតាយ បហាយកវិការណេន កិលេសាការណេហិ, ឯវំ សតិ វិនា សការណំ ពហុការោ នត្ថីតិ ពហុការតាបទេសេនស្ស សសការតា អាបន្នា· អថាបិ សិយា “យេសំ អការោ, តេសំ ពហុការេន ពហុការោបធានោ”តិ, ឯវំ សតិ យេសំ អការោ, តេសំ សការតាយ សសការោបធានោបិ សិយា· តថា តេសំ កិលេសសង្ខតាទិតាយ កិលេសសង្ខតាទិការោ ច សិយុំ, ន ចេតំ យុត្តន្តិ ន តេសំ ពហុការោបធានោ យុត្តោ· ឯកការោបិ ចស្ស អសការតាយ ឯវ វត្តុំ ន សក្កាតិ ចេ? ន, អការសាមញ្ញតោ, អការសាមញ្ញេន អនេកសមញ្ញាយ ឯកត្តនិទ្ទេសោ· សតិ ច ឯកេត្ថ បុត្តោ វុត្តទោសានតិវត្តិ·

ពហុការេ ច សសការតា សិទ្ធា· យទិបិ សិយា យថា ពហុការោ សសការំ, ឯវំ សាមញ្ញេន សសការតា ពហុការំ ន ព្យភិចរេយ្យាតិ សសការបក្ខេបិ ឋិតស្ស ពហុការោ អាបជ្ជតីតិ? តំ ន, កស្មា? តថា សាមញ្ញាភាវតោ· ន ហិ ឯវំ វត្តុំ លព្ភា យថា ខយការោ សសការំ ន ព្យភិចរតិ, ឯវំ សសការតាបិ ខយការំ ន ព្យភិចរេយ្យាតិ· ឯវញ្ហិ សតិ តទញ្ញាសព្វថាការប្បសង្គោ សិយា, តស្មា ពហុការោ សសការតាបេក្ខោ, ន សសការតា ពហុការាបេក្ខាតិ ន សសការស្ស និព្វានស្ស ពហុការាបត្តិ· “ឯកញ្ហិ សច្ចំ ន ទុតីយមត្ថិ (សុ· និ· ៨៩០; មហានិ· ១១៩), ឯកា និដ្ឋា ន បុថុនិដ្ឋា”តិអាទិវចនតោ·

អបិ ចេត្ថ កិលេសាការោ នាម រាគាទីនំ សមុច្ឆេទោ អច្ចន្តប្បហានំ អនុប្បាទនិរោធោ· តស្ស ច ឯកេត្ថ ឯកេកេន មគ្គេន សាធេតព្វតា កិច្ចវិសេសាការតោតិ ទស្សនាទិមគ្គវិការកោ ន សិយា· វុដ្ឋិតោ ច សោ ឯកទេសោវ កិលេសានំ បហាតព្វត្តា· សោ ច មគ្គវិការកោ សទ្ធាទីនំ ឥន្ទ្រិយានំ នាតិតិក្ខតិក្ខតិក្ខតរតិក្ខតមាការេន ឯកស្មិម្បិ សមុច្ឆេទប្បហានយោគ្យាការេន សន្តិកិរិយាវិសេសេន ហោតីតិ និព្វានស្ស សសការតាយេវ យុត្តោ· អការោ បន កិលេសានំ មគ្គេន កាតព្វោ សិយា “យា មគ្គស្ស និរោធកតា អហោសី”តិ, ន សន្និកាតព្វោ· កោ ហិ តស្ស សការោ, យោ តេន សន្និករិយេយ្យ· សោ ច កិលេសាការោ ឯកេកេន មគ្គេន សាធេតព្វោ សិយា, ន វត្តុំហិ “យា វត្ថុការនិព្វានតាបត្តិ, និព្វានវិសេសាបត្តិ ច អហោសី”តិ· តតោ ទស្សនាទិមគ្គវិការកោ ន សិយាតិ សព្វំ អាវត្តតិ·

យទិ ច អការោ ការស្ស សិយាតិ តស្ស ការភូតា ឋិតា, ឯវំ សតិ យថា សង្ខតភូតស្ស តស្ស ឧទយវយាទីនំ វិយ សង្ខតភូតាបិ អាបន្នា, ឯវំ ពហុំ កិលេសានំ ភូតស្ស តស្ស ពហុការាទិប្បសង្គោបិ ទុន្និវារោតិ អតំសការស្ស អសង្ខតស្សកស្ស សសការស្ស និព្វានការោ វេទិតព្វោ·

យទិ ឯវំ កស្មា “រាគក្ខយោ ទោសក្ខយោ មោហក្ខយោ”តិ (សំ· និ· ៤·៣១៥, ៣៣០) វុត្តន្តិ? ខយេន អធិគន្តព្វត្តា· ខយោ ហិ អរិយមគ្គោ· យថាហ “ខយេ ញាណំ, អនុប្បាទេ ញាណ”ន្តិ (ធ· ស· ទុកមាតិកា ១៤២)· តេន រាគាទិក្ខយបរិយាយេន អរិយមគ្គេន អធិគន្តព្វតោ “បរមត្ថំ គម្ភីរំ និបុណំ ទុទ្ទសំ ទុរនុពោធំ និព្វានំ រាគាទិក្ខយោ”តិ វុត្តំ· រាគាទិប្បហានមុខេន វា តថា បត្តព្វតោ, យថា អញ្ញត្ថាបិ វុត្តំ “មទនិម្មទនោ បិបាសវិនយោ”តិអាទិ (អ· និ· ៤·៣៤; ឥតិវុ· ៩០)·

អបិច យថា បរិញ្ញេយ្យតាយ វិសត្តាទីនំ កាយានំ រូបិតព្វា បដិបក្ខភូតំ តព្វិធុរសភាវំ និស្សរណំ បញ្ញាយតិ, ឯវំ សសការានំ សព្វេសម្បិ

សង្ខតធម្មានំ បដិបក្ខភូតេន តព្ពិធុរសភាវេន និស្សរណេន កថិតត្តា។ យត្ថ តន្និស្សរណំ, សា អសង្ខតា ធាតុ។ កិញ្ច ភិយ្យោ –

សង្ខតធម្មារម្មណំ ថិបស្សនាញាណំ អបិ អនុលោមញាណំ កិលេសេ តជក្កចសេន បជហតិ, ត សមុច្ឆេទវសេន បជហិតុំ សក្កោតិ។ តថា

សម្មុតិសច្ចារម្មណំ បឋមជ្ឈានាទីសុ ញាណំ ចិក្ខម្ភនចសេនេវ កិលេសេ បជហតិ, ត សមុច្ឆេទវសេន។ ឥតិ សង្ខតធម្មារម្មណស្ស,

សម្មុតិសច្ចារម្មណស្ស ច ញាណស្ស កិលេសានំ សមុច្ឆេទប្បហានេ អសមត្ថភាវតោ តេសំ សមុច្ឆេទប្បហានករស្ស អរិយមគ្គញាណស្ស

តទុភយថិបរីតសភាវេន អារម្មណេន ភចិតព្វំ, សា អសង្ខតា ធាតុ។ តថា “អត្ថិ, ភិក្ខវេ, អជាតំ អភូតំ អកតំ អសង្ខត”ន្តិ (ឧទា។ ៧៣;

ឥតិវុ។ ៤៣) ឥទំ និព្ពានស្ស បរមត្ថតោ អត្ថិភាវជោតកំ វចនំ អថិបរីតត្ថំ ភវិតព្វំ ភគវតា ភាសិតត្តា។ យញ្ហិ ភគវតា ភាសិតំ, តំ អថិបរីតត្ថំ

យថា តំ “សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចា, សព្ពេ សង្ខារា ទុក្ខា, សព្ពេ ធម្មា អនត្តា”តិ (ធ។ ប។ ២៧៧-២៧៩; នេត្តិ។ ៥),

តថា និព្ពាន-សទ្ទោ ពត្ថុនិ ថិសយេ យថាភូតបរមត្ថថិសយោ ឧបចាររុត្តិសព្ភាវតោ សេយ្យថាបិ សីហ-សទ្ទោ។ អថ វា អត្ថេវ

បរមត្ថតោ អសង្ខតា ធាតុ ឥតរតព្ពិបរីតថិមុត្តិសភាវត្តា សេយ្យថាបិ “បថវីធាតុ វេទនា ចា”តិ ឯវមាទីហិ នយេហិ យុត្តិតោបិ

អសង្ខតាយ ធាតុយា បរមត្ថតោ អត្ថិភាវោ វេទិតព្ពោ។

អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣។ បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា

១៥៥។ កិញ្ចាតិ កិញ្ចិ អារម្មណំ។ អាលម្ពតោតិ អារម្មណករណតោ។

បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

អាយតនថិភង្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

꧓꧈ ꦣꦴꦠꦸꦮꦶꦨꦔ꧀ꦒꦺꦴ

꧑꧈ ꦱꦸꦠ꧀ꦠꦤ꧀ꦠꦨꦴꦗꦤꦷꦪꦮꦟ꧀ꦟꦤꦴ

꧑꧗꧒꧈ ꦄꦨꦶꦣꦩ꧀ꦩꦺꦕ ꦄꦴꦒꦠꦴꦠꦶ ꦆꦩꦱ꧀ꦩꦶꦁ ꦣꦴꦠꦸꦮꦶꦨꦔ꧀ꦒꦺ ꦄꦨꦶꦣꦩ꧀ꦩꦨꦴꦗꦤꦷꦪꦥꦚ꧀ꦲꦥꦸꦖ꧀ꦖꦏꦺꦱꦸ, ꦤꦶꦏ꧀ꦑꦺꦥꦏꦟ꧀ꦝꦣꦩ꧀ꦩꦲꦢꦪꦮꦶꦨꦔ꧀ꦒꦴꦢꦷꦱꦸ ꦕ ꦢꦺꦱꦤꦴꦧꦲꦸꦣꦴ꧈ ꦪꦡꦴ ꦥꦤ ꦱꦸꦠ꧀ꦠꦤ꧀ꦠꦺ ꦄꦨꦶꦣꦩ꧀ꦩꦺ ꦕ ꦄꦴꦒꦠꦴ ꦖꦧ꧀ꦧꦴꦢꦪꦺꦴ ꦱꦸꦠ꧀ꦠꦤ꧀ꦠꦺ ꦢꦺꦱꦶꦠꦤꦶꦪꦴꦩꦺꦤ ꦖꦧ꧀ꦧꦮꦶꦨꦔ꧀ꦒꦴꦢꦷꦱꦸ ꦱꦸꦠ꧀ꦠꦤ꧀ꦠꦨꦴꦗꦤꦷꦪꦮꦱꦺꦤ ꦮꦶꦨꦠ꧀ꦠꦴ, ꦏꦮꦶꦣꦴꦥꦶ ꦕꦏ꧀ꦑꦸꦣꦴꦠꦴꦢꦪꦺꦴ ꦱꦸꦠ꧀ꦠꦤ꧀ꦠꦨꦴꦗꦤꦷꦪꦮꦱꦺꦤ ꦮꦶꦨꦗꦶꦠꦧ꧀ꦧꦴ ꦱꦶꦪꦸꦁ꧈ ꦠꦠ꧀ꦡ ꦖꦧ꧀ꦧꦴꦢꦷꦤꦁ ꦱꦧ꧀ꦧꦱꦔ꧀ꦒꦲꦺꦴ ꦄꦨꦶꦣꦩ꧀ꦩꦢꦺꦱꦤꦴꦮꦶꦱꦶꦠ꧀ꦛꦴ ꦱꦸꦠ꧀ꦠꦤ꧀ꦠꦺ ꦄꦴꦒꦠꦺꦤ ꦄꦚ꧀ꦚꦺꦤ ꦢꦺꦱꦤꦴꦚꦴꦏꦴꦫꦺꦤ ꦤꦠ꧀ꦡꦷꦠꦶ ꦠꦺ ꦫꦸꦥꦏ꧀ꦑꦤ꧀ꦣꦴꦢꦶꦮꦱꦺꦤꦺꦮ ꦱꦸꦠ꧀ꦠꦤ꧀ꦠꦨꦴꦗꦤꦷꦪꦺ ꦢꦺꦱꦶꦠꦴ, ꦣꦴꦠꦸꦁ ꦥꦤ ꦪꦺꦴ ꦄꦠ꧀ꦡꦷꦠꦶ ꦠꦺ ꦠꦶꦟ꧀ꦟꦁ ꦣꦴꦠꦸꦖꦏ꧀ꦏꦴꦤꦁ ꦮꦱꦺꦤ ꦆꦣ ꦢꦺꦱꦶꦠꦴꦠꦶ ꦢꦱ꧀ꦱꦺꦠ꧀ꦮꦴ ꦄꦴꦲ “ꦱꦸꦠ꧀ꦠꦤ꧀ꦠꦺꦱꦸꦕ…ꦥꦺ… ꦮꦶꦨꦠ꧀ꦠꦶ ꦮꦺꦢꦶꦠꦧ꧀ꦧꦴ”ꦠꦶ꧈ ꦠꦺꦤꦴꦲ ꦄꦠ꧀ꦛꦏꦡꦴꦪꦁ “ꦱꦧ꧀ꦧꦴ ꦣꦴꦠꦸꦪꦺꦴ ꦖꦲꦶ ꦖꦲꦶ ꦣꦴꦠꦹꦲꦶ ꦱꦁꦑꦶꦥꦶꦠ꧀ꦮꦴ”ꦠꦶ꧈

ꦏꦡꦁ ꦥꦤ ꦖꦱꦸ ꦖꦱꦸ ꦣꦴꦠꦹꦱꦸ ꦄꦠ꧀ꦛꦴꦫꦱꦤ꧀ꦤꦁ ꦣꦴꦠꦹꦤꦁ ꦱꦩꦺꦴꦣꦴꦤꦺꦴꦠꦶ? ꦱꦨꦴꦮꦤꦶꦱ꧀ꦱꦪꦢ꧀ꦮꦴꦫꦴꦫꦩ꧀ꦩꦟꦤꦶꦱ꧀ꦱꦪꦪꦺꦴꦒꦱꦴꦩꦚ꧀ꦚꦠꦺꦴ꧈ ꦠꦠ꧀ꦡ ꦥꦛꦮꦷꦖꦏ꧀ꦏꦺ ꦠꦴꦮ ꦥꦛꦮꦷꦠꦺꦗꦺꦴꦮꦴꦪꦺꦴꦣꦴꦠꦸꦪꦺꦴ ꦱꦨꦴꦮꦠꦺꦴ ꦥꦺꦴꦛ꧀ꦛꦧ꧀ꦧꦣꦴꦠꦸ꧈ ꦄꦴꦥꦺꦴꦣꦴꦠꦸꦄꦴꦏꦴꦱꦣꦴꦠꦸꦪꦺꦴ ꦣꦩ꧀ꦩꦣꦴꦠꦸꦌꦏꦢꦺꦱꦺꦴ꧈ ꦮꦶꦚ꧀ꦚꦴꦟꦣꦴꦠꦸ ꦱꦠ꧀ꦠꦮꦶꦚ꧀ꦚꦴꦟꦣꦴꦠꦸꦪꦺꦴ꧈ ꦕꦠꦸꦣꦴꦠꦸꦒ꧀ꦒꦲꦺꦟꦤ ꦕꦺꦠ꧀ꦡ ꦠꦢꦴꦪꦠꦤꦸꦥ꧀ꦥꦠ꧀ꦠꦶꦏꦴ ꦤꦶꦱ꧀ꦱꦪꦴꦥꦢꦺꦱꦺꦤ, ꦮꦶꦚ꧀ꦚꦴꦟꦣꦴꦠꦸꦪꦴ ꦢ꧀ꦮꦴꦫꦴꦫꦩ꧀ꦩꦟꦨꦴꦮꦺꦤ ꦕ ꦄꦮꦱꦶꦛ꧀ꦛꦴ ꦫꦹꦥꦣꦴꦠꦸꦪꦺꦴ ꦱꦩꦺꦴꦣꦴꦤꦁ, ꦮꦶꦚ꧀ꦚꦴꦟꦣꦴꦠꦸꦒ꧀ꦒꦲꦺꦟꦤ ꦠꦁꦱꦩ꧀ꦥꦪꦸꦠ꧀ꦠꦴ ꦣꦩ꧀ꦩꦣꦴꦠꦸꦌꦏꦢꦺꦱꦺꦴꦠꦶ ꦌꦮꦁ ꦱꦧ꧀ꦧꦣꦴꦠꦸꦱꦩꦺꦴꦣꦴꦤꦺꦴ ꦢꦠ꧀ꦛꦧ꧀ꦧꦺꦴ꧈ ꦢꦸꦠꦶꦪꦺ ꦖꦥ꧀ꦥꦶ ꦣꦴꦠꦸꦪꦺꦴ ꦱꦨꦴꦮꦠꦺꦴ, ꦣꦩ꧀ꦩꦴꦪꦠꦤꦺꦏꦢꦺꦱꦺꦴ, ꦠꦁꦱꦩ꧀ꦥꦪꦺꦴꦒꦠꦺꦴ ꦱꦠ꧀ꦠꦮꦶꦚ꧀ꦚꦴꦟꦣꦴꦠꦸꦪꦺꦴ, ꦪꦡꦴꦫꦲꦁ ꦠꦺꦱꦁ ꦤꦶꦱ꧀ꦱꦪꦢ꧀ꦮꦴꦫꦴꦫꦩ꧀ꦩꦟꦨꦴꦮꦠꦺꦴ ꦄꦮꦱꦶꦛ꧀ꦛꦣꦴꦠꦸꦪꦺꦴ ꦱꦩꦺꦴꦣꦴꦤꦁ꧈ ꦠꦠꦶꦪꦖꦏ꧀ꦏꦺꦥꦶ ꦌꦱꦺꦮ ꦤꦪꦺꦴ꧈ ꦌꦮꦩꦺꦠ꧀ꦡ ꦖꦱꦸ ꦖꦱꦸ ꦣꦴꦠꦹꦱꦸ ꦄꦠ꧀ꦛꦴꦫꦱꦤ꧀ꦤꦁ ꦣꦴꦠꦹꦤꦁ ꦱꦩꦺꦴꦣꦴꦤꦺꦴ ꦢꦠ꧀ꦛꦧ꧀ꦧꦺꦴ꧈ ꦠꦺꦤ ꦮꦸꦠ꧀ꦠꦁ “ꦱꦧ꧀ꦧꦴ ꦣꦴꦠꦸꦪꦺꦴ ꦖꦲꦶ ꦖꦲꦶ ꦣꦴꦠꦹꦲꦶ ꦱꦁꦑꦶꦥꦶꦠ꧀ꦮꦴ”ꦠꦶ꧈

ꦱꦸꦚ꧀ꦚꦴꦠꦶ ꦄꦠ꧀ꦠꦱꦸꦚ꧀ꦚꦴ, ꦠꦺꦤ ꦱꦱꦨꦴꦮꦠꦴꦪ ꦕ ꦆꦣ ꦣꦴꦠꦸꦮꦺꦴꦲꦴꦫꦺꦴꦠꦶ ꦄꦴꦲ “ꦱꦸꦚ꧀ꦚꦺ ꦱꦨꦴꦮꦩꦠ꧀ꦠꦺ ꦤꦶꦫꦹ꦳ꦭ꦳ꦺꦴ ꦣꦴꦠꦸꦱꦢ꧀ꦢꦺꦴ”ꦠꦶ꧈ ꦠꦁꦠꦁꦨꦹꦠꦮꦶꦮꦶꦠ꧀ꦠꦠꦴ ꦫꦹꦥꦥꦫꦶꦪꦤ꧀ꦠꦺꦴ ꦕ ꦄꦴꦏꦴꦱꦺꦴꦠꦶ ꦪꦺꦲꦶ ꦮꦶꦮꦶꦠ꧀ꦠꦺꦴ, ꦪꦺꦱꦚ꧀ꦕ ꦥꦫꦶꦖ꧀ꦖꦺꦢꦺꦴ, ꦠꦺꦲꦶ ꦄꦱꦩ꧀ꦥ꦳ꦸꦛ꧀ꦛꦠꦴ ꦠꦺꦱꦁ ꦧ꧀ꦪꦴꦥꦏꦨꦴꦮꦺ ꦱꦠꦶ ꦤ ꦲꦺꦴꦠꦷꦠꦶ ꦄꦴꦲ “ꦕꦠꦹꦲꦶ ꦩꦲꦴꦨꦹꦠꦺꦲꦶ ꦄꦧ꧀ꦪꦴꦥꦶꦠꦨꦴꦮꦺꦴ”ꦠꦶ꧈ ꦥꦫꦶꦖ꧀ꦖꦶꦤ꧀ꦤꦮꦸꦠ꧀ꦠꦷꦤꦶ ꦲꦶ ꦨꦹꦠꦴꦤꦷꦠꦶ꧈

꧑꧗꧓꧈ ꦄꦮꦪꦮꦮꦶꦤꦶꦩꦸꦠ꧀ꦠꦺꦴ ꦱꦩꦸꦢꦴꦪꦺꦴ ꦤꦴꦩ ꦏꦺꦴꦕꦶ ꦤꦠ꧀ꦡꦷꦠꦶ ꦥꦫꦶꦪꦤ꧀ꦠꦁ ꦄꦱꦩ꧀ꦩꦺꦴꦲꦺꦤ꧀ꦠꦺꦴ “ꦏꦺꦱꦴ ꦮ ꦕꦴ”ꦠꦶꦄꦴꦢꦶꦤꦴ ꦱꦩꦸꦢꦴꦪꦺꦤ ꦮꦶꦨꦴ ꦢꦸꦠꦶꦪꦠ꧀ꦡꦩꦴꦲ꧈ ꦥꦕ꧀ꦕꦠ꧀ꦠꦁ ꦄꦠ꧀ꦠꦤꦶ ꦗꦴꦠꦠ꧀ꦠꦴ ꦥꦴꦛꦶꦥꦸꦒ꧀ꦒꦭꦶꦏꦁ꧈

ꦥꦴꦛꦶꦪꦺꦏ꧀ꦏꦴ ꦏꦺꦴꦛ꧀ꦛꦴꦱꦺꦴꦠꦶ ꦕꦴ ꦱꦺꦭꦴꦢꦶꦩ꧀ꦲꦶꦠꦤ꧀ꦠꦺꦏꦺꦴꦛ꧀ꦛꦴꦱꦺꦲꦶ ꦄꦱꦩ꧀ꦨꦶꦤ꧀ꦤꦸ ꦮꦶꦱꦸꦁ ꦌꦏꦺꦏ ꦥꦕ꧀ꦕꦺꦏꦏꦺꦴꦛ꧀ꦛꦴꦱꦺꦴꦠꦶ ꦄꦠ꧀ꦡꦺꦴ꧈

បយោគត្តិ កាចនាបយោគោ ចិរិយត្តិ កាចនាតិប្បាគេកំ ក្ខស្សាហំ អាឃ្វុតត្តិ តាឌឹងំ ចេតនំ

ឆាត្យបដិក្កូលចណ្ណយតសិការរាតត្តិ ឆាត្យយតសិការបដិក្កូលយតសិការចណ្ណយតសិការរាតំ អញ្ញាបរិតាឃាតិ “អហយេតំ តិប្បាគេឃិ, យយ ខុឝា តិប្បាគេតា”តិ ចេតតាវហិតតាឃ កេរាត្តិតិ អាកោកាបច្ចចេក្ខលាតិ ក្ខប្បាគេត្តិ

លក្ខលាចយេតាតិ ឝកាចចយេតំ យេឝា បត ឃយ្ខា បឆចឹឆាត្យឃា កក្ខញ្ញអលរតា ហោតីតិ អាហ “កក្ខញ្ញអំ លរិកតត្តិអាឌិចចតំ ឝត្ថាឃ ចុត្ត”ត្តិ

ចេកត្តកំ តាយ ឝត្ថលោហច្ឆឌតឝយត្តំ លោហំ តឆា ហិ តំ ចិកត្តតិ លិត្តិតិ ចិកត្តំ, ចិកត្តយេច ចេកត្តកត្តិ ចុច្ចតិ លោហឝឌឹឝត្តិ លោហាការ លោហយលំ ចិឃ ឈតឝហិតំ ហុត្វា តិដ្ឋតិ តាបេត្វា តាញ្ញត្តំ បត លិត្តំ លិត្តំ ហុត្វា ចិឝរតិ, យុត្យុ យដ្ឋំ កយ្ខតិឃំ ចា ត ហោតិ, តេត “លោហចិឌាតី”តិ ចុច្ចតីតិ តិបុតឝ្លាឌីហីតិ តិបុតឝ្លា យិស្សេត្វា កតំ កំឝលោហំ, ឝឹឝតឝ្លា យិស្សេត្វា កតំ ចដ្ឋលោហំ, ឌឝឝតឝ្លា យិស្សេត្វា កតំ អារក្វដំ ឃំ បត កេចលំ ឌឝឝឆាត្យចិតិក្កតំ, ឃំ “បិត្តល”ត្តិបិ ចឝត្តិ, តំ ខ្ពុឆ តាឆឹបេត្យំ, ឃឆាចុត្តយិស្សកយេច បត កហេត្វា “កិត្តិយ”ត្តិ ចុត្តំ

តិឝស្សតយត្តត្តិ យុត្តាតំ ឌាតិតោ អតេកកេឝត្តា ចុត្តំ តឆា ហិ ហត្តិក្កយ្ខំ ចរាហឌាឆំ ក្ខដក្កឝឹងំ ចលោហក្វដំ ចេល្យបត្តំ យច្ឆឝិរោ ឝត្ថោ ឝិប្បីតិ អដ្ឋ យុត្តាឃោតិឃោ តត្ថ ហត្តិក្កយ្ខា បឹតចណ្ណា បកាហីតា ចរាហឌាឆឌា ចរាហឌាឆចណ្ណាច ក្ខដក្កឝឹឝឌា តិលិឌិចណ្ណា ឝុចិឝុត្ថា, ចដ្ឋលិ ច ចលោហកឌា កាឝុរា ត្យត្តិកាកឝ្វបិ រត្តិកាកេ អត្ថការំ ចិឆយត្ថា តិដ្ឋត្តិ, ឆេច្វបកោកា ខុច ហោត្តិ ចេល្យបត្តឌា ការឆលឝយាតចណ្ណា, ត កាឝុរា, តេ ច ចេញ្ញអចោ អយត្យុស្សកោឆេរ ខុច បឆេឝ ឌាឃត្តិ យច្ឆឝឹឝឌា បរិឌឹតបិដ្ឋឝយាតចណ្ណា, ចដ្ឋលិ, លឈចោ ច ហោត្តិ បកាចិហីតា, តេ ច យច្ឆា ឝយុត្តយត្លេឃច ឌាឃត្តិ ឝត្ថឌា ឝត្ថោរច្ឆចិចណ្ណា, កោលប្បយាលាបិ ហោត្តិ បកាចិហីតាច ឝិប្បីឌា បត បកាចិឝេឝឃុត្តាច ហោត្តិ តាតាឝណ្ឌាតា ខុចំ ឌាតិតោ អដ្ឋចិឆាឝុ យុត្តាឝុ ឃា យច្ឆឝត្ថឝិប្បីឌា, តា ឝាយុត្តិកា ក្ខដក្កឌាបិ កាចិ ឝាយុត្តិកាតិ ចឝត្តិ, ខ្ពតរា អឝាយុត្តិកា តេត ចុត្តំ “ឝាយុត្តិកយុត្តាតិ តិឝស្សតយត្តយេតំ, ឝត្ថាបិ បត យុត្តា យុត្តា ខុចា”តិ ឆាហុលតោ ចា អដ្ឋកឆាឃំ ខុតំ ចុត្តំ “យុត្តាតិ ឝាយុត្តិកយុត្តា”តិ ឆាហុលញ្ញោលោកេ ឝាយុត្តិកាច យុត្តា ឌិស្សត្តិ តត្វាបិ ឝិប្បីឌាច, ខ្ពតរា កឆាឌិ កាឌីតិ

១៤៩៖ខ្ពុឆ តត្វិ តិឃយោ កេចលំ ច្រចកាចស្សេច អឆិបេត្យតត្តា

១៤៦៖តិឝិតការចតាតិ ឝត្តាបតាឌិចឝប្បចត្តត តិលិលាការចតំ ក្ខស្វាការញ្ញោតិឝាតំ ខ្ពុឆ តិឝិតការចោ បរិកតិកោតិ ឝាកាចិកោ កាឃុឝ្ខាតិ អឆិបេត្យតោ ឝឆាតិ ឝត្ថកាលំ ឃាច ឌឹចិតិត្រ្គិឃំ បចត្តតិ បេតក្កិ តិឌ្ឍាយតល្លិញ្ញាបេតក្កិ ខ្ពុឆាតិ

ឆាហិរតេឌាឆាត្យកឆាឃំ

១៥៧. ចាឃតំ ហីឌតំ, តំ បត ចាយសា បចត្តិតិ អាហ “សខចកាកយតចខេសតា”តិ. សយុឌីទលំ អល្លបរិខេសាសតំ, ក្វតសញ្ញាតស្ស ខេងសត្តទ្រប្បត្តិខេហតុការខេចា ចា.

១៥៨. កិត្តិច្ឆិដ្ឋាឌិចខេសត លត្កុយាតំ អឌេបិកាសំ តិស្សាខេឃច បរិខេច្ឆទាកាសស្ស បរិកយុកទលត្តិ អាហ “អឌេបិកាសស្ស ច កឆិតត”ត្តិ.

១៥៩. ស្វពទ្យក្លខេឋាដ្ឋេសយដ្ឋាបតបច្ចឃការខេចតាតិ ឰដ្ឋាតិដ្ឋខេឋាដ្ឋេាតំ តិឰាត្តកក្វខេតត បច្ចឃការខេចត. កស្ស បត ខេសា បច្ចឃការខេចាតិ អាហ “សទិខេដ្ឋទិកាតុស្សា”តិ. បច្ចឃការខេចតាតិ ច ខេហតុយិគ្រាទលចចតំ. ខេតត ហិ ការទលក្វខេតត ស្វពទ្យក្លខេឋាដ្ឋេាតំ ឃឆាទុត្តសយត្វតា ខេហាតីតិ. “តខេឆចា”តិ ឰយិតា “ឃឆាពលំ សទិខេទកខេងសសកលសទិទ”ត្តិ ឰជំ អត្យាកឆ្វតិ. ឲចត្តិ អត្តខេតា ឋល្វបចាទសិខេត្វត ឋទលប្បការខេទត. ឲខេតសត្តិ ស្វលាឌិតំ “ឰ្ជឰអាទិកប្បចត្តិ ឲច ចា ឋទល”ត្តិ ឰយិតា តិទ្របចាទំ ឲខេតសំ ឋទលដ្ឋំ ឌខេស្សតិ. ឱ្កឃចខេតាតិ ស្វពទ្យក្លចខេតា, ខេសាយតស្សខេងាយតស្សចខេតា ច, ឋទលាឋទលដ្ឋាតចខេតា ចា.

១៦០. ឲត្ត ទុត្តំ សដ្ឋប្បត្តិ ឲតស្មិ “សដ្ឋខេប្បា កាខេយា”តិអាឌិខេក (យហាតិ. ១; ន្វឰអតិ. អឌិតយាលចឋ្វាតិខេដ្ឋស ប៉) តិខេដ្ឋសបខេងសេ ទុត្តំ សដ្ឋប្បំ. តត្វ ហិ កិខេលសកាខេយាច “សដ្ឋប្បទាខេកា ឋុទិសស្ស កាខេយា”តិអាឌីសុ (អ. តិ. ៩.៩១; កឆា. ៥០១) ចិឃ. ចត្វកាយស្ស តឆា តឆា សដ្ឋប្បតខេតា បទិកប្បតខេតា “សដ្ឋខេប្បា”តិ ទុខេត្តា, ត ចិតខេក្កាតិ អឃខេយត្វ អខេត្វា ទុខេត្តា. ឌីកាឃំ បត ចិតក្កចខេសត អត្វំ ឌខេស្សតុំ “ខេសាបិ ហី”តិអាឌិ ទុត្តំ. តព្រាបិ ឋុទិខេយា ឲចខេត្វា អធិខេប្បខេតាតិ ខេង, សយិល្លតខេត្វា បិ-សខេទ្ធា តិទត្វខេកា សិឃា, “កិខេលសសត្វចសយុក្កចខេតា”តិ ច ត ចត្តត្តា សិឃា, បទខេតា ច “ឰ្យាបិឌចចខេតត ឰ្យាបិឌចិតក្កុ ឌខេស្សតី”តិ ចក្លតិ. កិខេលសកាខេយា ចិកខេត្វា កិខេលសសយ្យឃុត្តត្តាតិ អធិប្បាខេឃា. កាយបឌិពទ្ធាតិ ឲត្វ កាយ-សខេទ្ធត ចត្វកាយាបិ សដ្ឋហិតាតិ ឌដ្ឋេា.

១៦១. ឱ្កឃត្វ ដ្ឋប្បខេត្តាតិ សខេត្តសុ, សប្លាខេទស្វតិ ឱ្កឃត្វ ដ្ឋប្បខេត្តា, សត្តាកាខេទា, សប្លាទាកាខេទាតិ ចា អាទយុលស្ស ដ្ឋឃាការក្កហលចខេសត ដ្ឋប្បខេត្តា. កយុបឆចិខេសខេសា, កយុបឆចិតាសខេកា ច កយុបឆខេកខេងាតិ ឌខេស្សតុំ “អកិឡ្លាសំខេឃាខេកតា”តិអាឌិ ទុត្តំ. តឆា ចិហិសាឃ ចិហិសាចិតក្កុ ឌខេស្សតីតិ ខេឃាឌតា. ចិហិសាឃាតិ ច ចិហិសាចចខេតតាតិ អខេត្វា. ឃឆាសយុត្ត បិលាតិបិតាឌិចខេសតាតិ អាឌិ-សខេទ្ធត អឌិត្ថាងាតយុសាចាងខេបស្វញ្ញាឋទ្រសចាចាសយ្យប្បលិខេប សដ្ឋឃ្យាតិ. សត្តា...ខេប... សដ្ឋាហខេកហិ កាយខេតក្លយុឆាត្វហិ. ខេត្វ ខេត្វតិ ឰ្យាបិឌចិហិសាឆាតុខេឃា, អឰ្យាបិឌអចិហិសាឆាតុខេឃា ច. “ឲត្វាតិ បតា”តិអាឌិតា សំកិខេលសខេចាងាតាតំ សដ្ឋទកាចស្ស អតិដ្ឋាបឌ្ឍតស្ស ច ឌស្សខេតត ឋុទិយំខេឃច អត្វំ ឰ្យតិខេទកយុខេលត សយ្យាខេឌតិ.

ស្វត្តត្តកាងតឹឃចណ្ណតា តិដ្ឋិតា.

៧. អភិធយុភាងតឹឃចណ្ណតា

᪑᪕᪗᪨ ᩋᩣᩅᩮᨱᩥᨠᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᨲᩥᩈᨿᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ ᩅᩥᩈᩮᩈᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨲᨴᩩᨽᨿᩴ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᨷᩩᨣ᩠ᨣᩃᨲ᩠ᨲᨿᩈᩣᨵᩣᩁᨱᩴ, ᩁᩪᨷᩣᨴᩥᩅᩥᩈᨿᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨬ᩠ᨧᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩋᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨠᩣᩁᨱᩮᨶᩣᨷᩥ ᩉᩥ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᨿᨳᩣ “ᨽᩮᩁᩥᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ, ᨿᩅᨦ᩠ᨠᩩᩁᩮᩣ”ᨲᩥ᪨ ᩋᨲᩥᩈᨿᨠᩣᩁᨱᩮᨶᨷᩥ ᨿᨳᩣ “ᩋᨲᩦᨲᩣᨶᩣᨣᨲᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩣᨶᩴ ᨠᨾ᩠ᨾᩈᨾᩣᨴᩣᨶᩣᨶᩴ ᨮᩣᨶᩈᩮᩣ ᩉᩮᨲᩩᩈᩮᩣ ᩅᩥᨷᩣᨠᩴ ᨿᨳᩣᨽᩪᨲᩴ ᨷᨩᩣᨶᩣᨲᩦ”ᨲᩥ (ᩅᩥᨽ᪨ ᪘᪑᪐; ᨷᨭᩥ᪨ ᨾ᪨ ᪑᪨᪑᪑᪐)᪨ ᨵᩣᨲᩩᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩅᨴᨲᩥ “ᨵᩣᨲᩩ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩍᨾᩔ ᨵᩣᨲᩩᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨵᩣᨲᩩᩅᨧᨶᩦᨿᩮᩣ ᩉᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩏᨷᩈᨣ᩠ᨣᩮᨶ ᨩᩮᩣᨲᩦᨿᨲᩥ᪨

ᨷᩩᩁᩥᨾᩮᨶ ᩋᩈᨴᩥᩈᩮᩣ ᩅᩥᨵᩣᨶᨵᩣᩁᨱᨲ᩠ᨲᩴ ᨷᩣᨠᨭᩴ ᨠᩁᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩅᩥᩈᨽᩣᨣᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣ ᩅᩥᩈᨴᩥᩈᨽᩣᩅᩣ ᩋᩅᨿᩅᩣ ᨽᩣᨣᩣ, ᨲᩮᩈᩩ᪨

ᨿᨳᩣᩈᨾ᩠ᨽᩅᨶ᩠ᨲᩥ ᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨾᨶᩮᩣᨵᩣᨲᩩ ᩏᨷᨶᩥᩔᨿᨠᩮᩣᨭᩥᨿᩣ, ᩅᩥᨷᩣᨠᨾᨶᩮᩣᨵᩣᨲᩩ ᩅᩥᨷᩣᨠᨾᨶᩮᩣᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩔ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩣᨴᩥᨠᩣᨷᩥ, ᩁᩪᨷᩔ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᨷᩥ ᩏᨷᨶᩥᩔᨿᨠᩮᩣᨭᩥᨿᩣᨧ᪨ ᨵᨾ᩠ᨾᨵᩣᨲᩩ ᨷᨶ ᨧᩮᨲᨶᩣᨴᩥᨠᩣ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨴᩥᨠᩣ, ᩋᩈᩉᨩᩣᨲᩣ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩣᨴᩥᨠᩣ, ᩏᨷᨶᩥᩔᨿᩮᨶ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣᨴᩥᨠᩣ ᨧ ᨾᨶᩮᩣᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩔ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨾᨶᩮᩣᨵᩣᨲᩩᨵᨾ᩠ᨾᨵᩣᨲᩪᨶᩴ ᨾᨶᩮᩣᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩔ ᩉᩮᨲᩩᨽᩣᩅᩮᩣ ᨿᨳᩣᩈᨾ᩠ᨽᩅᩴ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨ ᨴ᩠ᩅᩣᩁᨽᩪᨲᨾᨶᩮᩣᨷᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ “ᨾᨶᩮᩣᨵᩣᨲᩪ”ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨴ᩠ᩅᩣᩁᨽᩪᨲᨾᨶᩮᩣᩅᩈᩮᨶ ᩅᩣ”ᨲᩥ᪨ ᨲᩔᩣ ᨾᨶᩮᩣᨵᩣᨲᩩᨿᩣ ᨾᨶᩮᩣᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩔ ᩉᩮᨲᩩᨽᩣᩅᩮᩣ ᨿᨳᩣᩈᨾ᩠ᨽᩅᩴ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᩣ᪨

ᨷᩩᩁᩥᨾᨽᩮᨴᩮᨲᩥ ᩅᩥᩈᩮᩈᨶᩴ ᨴᩩᨲᩥᨿᨽᩮᨴᩔ ᩉᩥᨲᨲ᩠ᨲᩥᨠᨷᩅᩮᩈᩮᨶ ᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨶᩣᨶᩣᨵᩣᨲᩩᨽᩮᨴᩮᩣ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨵᩣᨲᩩᩋᩣᨴᩦᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᩣ᪨

ᨶ ᩉᩥ ᩑᨠᩣ ᨾᨶᩮᩣᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨵᩣᨲᩩᨿᩮᩣ ᩈᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨭ᩠ᨮᩣᩁᩈᨵᩣᨲᩩᩅᩥᨽᩣᨣᩔᩮᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩮᩣ᪨ ᩑᨲ᩠ᨳᩣᨿᨲᨶᨵᩣᨲᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩣᨶᩴᨿᩮᩅ ᩅᩈᩮᨶ ᩈᨦ᩠ᨡᩥᨷᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩥᨽᩣᨣᩔᨲᩴ ᨲᩮᩈᩴ ᨻᩣᩉᩩᩃ᩠ᩃᩴ ᨷᩁᩥᨬ᩠ᨬᩮᨿ᩠ᨿᨵᨾ᩠ᨾᩈᨦ᩠ᨣᩉᨲᩮᩣ᪨ ᩈᨶ᩠ᨴᩮᩈᨶᩣ ᨷᨶ ᩋᨲᩥᩈᩴᨡᩥᨲ᩠ᨲᨠᩣ ᨧ ᨲᩮ ᩋᩮᩣᩊᩣᩁᩥᨠᨲ᩠ᨲᩣ ᨣᩉᩥᨲᩣ᪨

ᨶᩥᨩ᩠ᨩᩦᩅᩔᩣᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᩅᩥᩈᩮᩈᨲᩮᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩈᩩᨬ᩠ᨬᨲᩣᨴᩦᨷᨶᨲ᩠ᨳᩣ ᨵᩣᨲᩩᨴᩮᩈᨶᩣᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨷᩩᩁᩥᨾᨽᩮᨴᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᨾ᩠ᨷᩥ ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩥᩴ ᨵᩣᨲᩩᩴ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᨲᩦᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ “ᨾᨶᩮᩣᨵᩣᨲᩩᨿᩮᩅ ᩅᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨴᩩᨲᩥᨿᨽᩮᨴᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩮᨷᩥ ᨷᩩᩁᩮᨧᩁᩣᨶᩩᨧᩁᨽᩣᩅᩮᨲᩥ ᨷᩩᩁᩮᨧᩁᩣᨶᩩᨧᩁᩣᨽᩥᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩔ ᩋᨽᩣᩅᩮᨷᩥ ᨠᩮᩅᩃᩴ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᨷᩩᨻ᩠ᨻᨠᩣᩃᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩣᨷᩁᨠᩣᩃᨲᩣᨿ ᨾᨶᩮᩣᨵᩣᨲᩩ ᨷᩩᩁᩮᨧᩁᩣᨶᩩᨧᩁᩣ ᩅᩥᨿ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᪨

“ᩋᨬ᩠ᨬᩴ ᩋᨣ᩠ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨲᩩᩴ ᩋᩈᨾᨲ᩠ᨳᨲᩣᨿᩣ”ᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩔ ᩑᨠᨶ᩠ᨲᩈᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲᩣᨴᩔᨶᩮᨶ “ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮᨶ ᩅᩥᨶᩣ ᩈᨿᨾᩮᩅ ᩁᩪᨷᩣᨴᩥᩋᩣᨠᩣᩁᩴ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨲᩦ”ᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩅᩣᨴᩴ ᨷᨭᩥᩈᩮᨵᩮᨲᩥ᪨

᪑᪕᪘᪨ ᩑᨠᨶᩣᨶᩣᩈᨶ᩠ᨲᩣᨶᨣᨲᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨠᩈᨶ᩠ᨲᩣᨶᨣᨲᩣᨶᩴ ᩋᨽᩥᨶ᩠ᨶᩈᨶ᩠ᨲᩣᨶᨣᨲᩣᨶᩴ ᨴ᩠ᩅᩣᩁᩣᨶᩴ, ᨶᩣᨶᩣᩈᨶ᩠ᨲᩣᨶᨣᨲᩣᨶᩴ ᨽᩥᨶ᩠ᨶᩈᨶ᩠ᨲᩣᨶᨣᨲᩣᨶᩴ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨿᩮᩣᨩᨶᩣ᪨ ᩑᨠᨶᩣᨶᩣᨩᩣᨲᩥᨠᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨴᩥᩑᨠᨩᩣᨲᩥᨠᨲ᩠ᨲᩣ ᨴ᩠ᩅᩣᩁᩣᨶᩴ, ᩁᩪᨷᩣᨴᩥᩋᨶᩮᨠᨩᩣᨲᩥᨠᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣᨶᩴ᪨

ចក្ខាទិ ឯកស្សេវ វិញ្ញាណស្ស បច្ចយោ ហោតិ, រូបាទិ បន អនេកេសេវ សំហតត្តិ ទ្វយស្ស វា អត្ថវិសេសស្ស ទស្សនត្ថំ ចក្ខុរូបាទីសុ វចនភេទោ កតោ។ កិំ បន ការណំ ចក្ខាទិ ឯកស្សេវ វិញ្ញាណស្ស បច្ចយោ ហោតិ, រូបាទិ បន អនេកេសេវាតិ? បច្ចយភាវវិសេសតោ។ ចក្ខុ ហិ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស និស្សយបុរេជាតិន្ទ្រិយវិប្បយុត្តបច្ចយេហិ បច្ចយោ ហោន្តំ អត្ថិភាវេនេវ ហោតិ តស្មិំ សតិ តស្ស ភាវតោ, អសតិ អភាវតោ, យតោ តំ អត្ថិអវិគតបច្ចយេហិស្ស បច្ចយោ ហោតីតិ វុច្ចតីតិ។ តំនិស្សយតា ចស្ស ន ឯកទេសេន អល្លីយនវសេន ពន្ធិតត្តា អរូបភាវតោ, អថ ខោ ករុរាខាទីសុ និស្សិតបុរិសាទីនំ វិយ តប្បដិពទ្ធវុត្តិតាយ។ ឋិតេន ច បច្ចយោ ហោន្តេន ហោន្តេន វិសេសេន ទេសិតត្តា។ ស្វាយំ បច្ចយភាវោ ន ឯកស្មិំ ន សម្ពុជ្ឈតីតិ ឯកស្សេវ ចក្ខុ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស បច្ចយោ ហោតីតិ ទស្សេតុំ បាឡិយំ "ចក្ខុញ្ច បដិច្ច"តិ ឯកវចននិទ្ទេសោ កតោ។

រូបំ បន យទិបិ ចក្ខុ វិយ បុរេជាតអត្ថិអវិគតបច្ចយេហិ បច្ចយោ ហោតិ បុរេតរំ ឧប្បន្នំ ហុត្វា វិជ្ជមានក្ខណេយេវ ឧបការកត្តា, តថាបិ អនេកេសេវ សហិតំ ហុត្វា បច្ចយោ ហោតិ អារម្មណភាវតោ។ យថាសកំ បច្ចយេហិ ឧប្បជ្ជមានានំ ហិ ចិត្តចេតសិកានំ អាលម្ពិតព្ពភាវេន ឧបការកត្តំ បរិកប្បិតាការមត្តំ វា វិញ្ញាណំ វិភាវេន្តំ បវត្តតិ, តទេវ ញាណសង្ខាតំ បតិបិ បច្ចយភាវេ សោ តស្ស អារម្មណភាវោ ឯវំ កិច្ចំ អនាលម្ពិត្វា បវត្តិតុំ អសមត្ថស្ស ឧប្បត្តិ បវត្តិការណតាយ អាលម្ពិតព្ពតោ អារម្មណំ នាម។ តស្ស យស្មា យថា យថា សភាវូបលទ្ធិ វិញ្ញាណស្ស អារម្មណបច្ចយលាភោ, តស្មា ចក្ខុវិញ្ញាណំ រូបំ អារព្ភ បវត្តមានំ តស្ស សភាវំ វិភាវេន្តមេវ បវត្តតិ។ សា ចស្ស ព្យត្តិយាទិនុទ្ធិកស្ស អារម្មណសភាវូបលទ្ធិ ន ឯកទ្វិកលាបគតវណ្ណវសេនេវ ហោតិ, នាបិ កតិបយកលាបវណ្ណវសេន, អថ ខោ អាភោគានុរូបំ អាបាថគតវណ្ណវសេនាតិ អនេកេសេវ រូបំ សំហច្ចការិតាយ វិញ្ញាណស្ស បច្ចយោ ហោតីតិ ទស្សេន្តោ ភគវា "រូបេ ចា"តិ ពហុវចនេន និទ្ទិសិ។

យំ បន "រូបាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុយា, តំសម្បយុត្តកានញ្ច ធម្មានំ អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ"តិ (បដ្ឋា. ១.១.១) វុត្តំ, តំ កថន្តិ? តម្បិ យាទិសំ រូបាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស អារម្មណបច្ចយោ, តាទិសមេវ សន្ធាយ វុត្តំ។ កីទិសំ បន តន្តិ? សមុទិតន្តិ បាកដោយមត្ថោ។ ឯវញ្ច កត្វា យទេកេ វទន្តិ "អាយតនសល្លក្ខណវសេន ចក្ខុវិញ្ញាណាទយោ សល្លក្ខណារម្មណា, ន ទព្វសល្លក្ខណវសេនា"តិ, តំ យុត្តមេវ ហោតិ។ ន ចេត្ថ សមុទាយារម្មណតា អាសង្កិតព្ពា សមុទាយាភោគស្សេវ អភាវតោ, សមុទិតា បន វណ្ណធម្មា អារម្មណបច្ចយា ហោន្តិ។ កថំ បន បច្ចេកំ អសមត្ថា សមុទិតា អារម្មណា ហោន្តិ, ន ហិ បច្ចេកំ ទដ្ឋុំ អសក្កោន្តា អន្ធា សមុទិតា បស្សន្តីតិ? នយិទមេវកន្តិកំ វិសុំ អសមត្ថានំ សិវិកាវហនាទីសុ សមត្ថតាយ ទស្សនតោ។ កេសាទីនញ្ច យស្មិំ ឋានេ ឋិតានំ បច្ចេកំ វណ្ណំ គហេតុំ ន សក្កា, តស្មិំយេវ ឋានេ សមុទិតានំ តំ គហេតុំ សក្កាតិ ភិយ្យោបិ តេសំ សំហច្ចការិតា បរិព្យត្តា។ ឯតេន កិំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស បរមាណុរូបំ អារម្មណំ, ឧទាហុ តំសមុទាយោតិអាទិកា ចោទនា បដិក្ខិត្តា វេទិតព្ពា។ "សោតញ្ច បដិច្ច សទ្ទេ ចា"តិអាទីសុបិ ឯសេវ នយោ។

ឯវម្បិអត្ថោ លព្ភតីតិ "មនោធាតុយាបី"តិ បិ-សទ្ទេន ន កេវលំ ឥធេវ បរិយាយោ, មនោវិញ្ញាណធាតុយេវ សម្បិណ្ឌិយតិ, អថ ខោ តទារម្មណកិច្ចសង្ខាតាបិ សម្បិណ្ឌិយតីតិ ឯវម្បិ អត្ថោ លព្ភតិ, សម្ពុជ្ឈតីតិ អត្ថោ។ ឯវំ សតីតិ ឯវំ អញ្ញមនោធាតុប្បវត្តិយា ឧទ្ធំ បវត្តវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណធាតុតាទស្សនេ សតិ។ សតិបិ មនោសា សម្មុតភាវេ មនោធាតុយា មនោវិញ្ញាណធាតុភាវប្បសង្គោ ន ហោតិយេវ តំសភាវស្សេវ មនោវិញ្ញាណធាតុភាវេន និទ្ទិដ្ឋត្តា។ ពុទ្ធាទិ តមេវត្ថំ "បញ្ចវិញ្ញាណធាតុមនោធាតុ"តិអាទិនា

បាកដតរំ ករោតិ។ តញ្ញិធុរសការណេនាតិ បញ្ចវិញ្ញាណធាតូហិ វិសទិសការណេន។ ឧប្បត្តិដ្ឋានេន ចាតិ មនោធាតុកិរិយមនោវិញ្ញាណធាតុអាទីហិ បរិច្ឆិន្នេន ឧប្បជ្ជនដ្ឋានេន ច។ ពលវាតិ ឧក្កដ្ឋគ្គហណំ វិនាបិ យថាវុត្តស្ស អត្ថស្ស សម្ភវំ ទស្សេតុំ “អនុបតិតេបី”តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ សាមញ្ញាវសេនាតិ សទិសតាវសេន។ តស្សាតិ ភវង្គានន្តរំ ឧប្បន្នចិត្តស្ស។ អមនោវិញ្ញាណធាតុភាវាសិទ្ធិតោតិ មនោធាតុភាវាសិទ្ធិតោ។ ន ហិ “មនោវិញ្ញាណធាតុយាបិ ឧប្បជ្ជិត្វា និរុទ្ធសមនន្តរា ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តំ...បេ... តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតូ”តិ ឥទំ វចនំ ភវង្គានន្តរំ ឧប្បន្នចិត្តស្ស មនោធាតុភាវំ សាធេតិ។ និទ្ទេសេ ហិ មនោធាតុភាវេ តំ តស្ស និវត្តកំ សិយាតិ អធិប្បាយោ។ មនោវិញ្ញាណធាតុយា បន ឧប្បន្នស្ស ចិត្តស្ស មនោវិញ្ញាណធាតុភាវទីបកំ វចនំ តាទិសាយ មនោធាតុយាបិ មនោវិញ្ញាណធាតុភាវមេវ ទីបេយ្យាតិ កថំ តស្សា និវត្តកំ សិយាតិ អាហ “ន ហិ យំ ចោទិយតិ, តទេវ បរិហារាយ ហោតី”តិ។

យទិ ឯវំ បញ្ចទ្វារាវជ្ជនស្ស មនោវិញ្ញាណធាតុភាវាបត្តិ ឯវាតិ ចោទនំ មនសិ កត្វា អាហ “មនោធាតុយាបី”តិអាទិ។ បញ្ចវិញ្ញាណេហិ មនោធាតូហិ ច វិសិដ្ឋោ សភាវោ បញ្ចវិញ្ញាណ...បេ... សភាវោ, តស្ស វសេន។ ចុតិបដិសន្ធិភវង្គានិ តទារម្មណម្បិ ភវង្គន្តោគធំ កត្វា វុត្តំ ជវនាវសានាតីតិ វា ជវនារម្មណត្តា តទារម្មណម្បិ គហិតំ ទិដ្ឋំ។ តេនេវាហ “លុទ្ធាទិកចិត្តេហិ វា”តិអាទិ។

វិសុំ កាតុំ យុត្តន្តិ អាវជ្ជនម្បិ យទិបិ រូបាទិវិសយំ ហោតិ, ជវនំ វិយ អារម្មណរសានុភវនំ បន ន ហោតីតិ ឯទិសេ ឋានេ វិសុំ កាតព្វមេវ។ មនោធាតិ ច-សទ្ទោ “មនញ្ច បដិច្ច”តិអាទីសុ វិយ ន សម្បិណ្ឌនត្ថោ, អថ ខោ ព្យតិរេកត្ថោ ទដ្ឋព្វោ។

អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣. បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា

ហេដ្ឋាវុត្តនយត្តាតិ ធម្មធាតុមនោវិញ្ញាណធាតូនំ “បញ្ចបណ្ណាស កាមាវចរធម្មេ អារព្ភ រជ្ជន្តស្សា”តិអាទិនា (វិភ។ អដ្ឋ។ ១៣០; ១៩៥) បរិត្តារម្មណាទិភាវេ ទស្សិយមានេ “ចិត្តុប្បាទរូបវសេន តំ តំ សមុទាយំ ឯកេកំ ធម្មំ កត្វា”តិអាទិនា (វិភ។ មូលដី។ ១៣០) តទត្ថស្ស ខន្ធវិភង្គវណ្ណនាទីសុ វុត្តនយត្តា។

បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ធាតុវិភង្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

៣៎ ឋច្ចិកន្ទោ

១៎ ស្វុត្តត្តកាះតឹឃចណ្ណតា

ថ្ងេទ្ធសចណ្ណតា

១ប័ង៎ឋច្ចិតិយុត្តំតត្តិ បចត្តិតិចត្តិពក្កឃតេហត្សត្ថុស្សតចសេត បចត្តតេពា៎ សទេ្ធស្ស កេបតីតិ សទេ្ធស្ស ចិសឃក្សតេស្ស បចត្តតិ៎ ទេទេសពត្តាត្តចិសឃា ហិ ទេសតាតិ៎ ឲ្យេពស្ស កេបតីតិ ឲ្យេពស្ស អទិឃសទេ្ធស្ស បទិត្តាឌិកិច្ចសាឆតចសេត បចត្តតិ៎ “ឋិលសយាឌិបន្តាសន្តាព”ត្តិ ទុត្តំ អត្តសកាចំ កេបតកិទិឃាឃ កេត្តុកាទេចត កហិតត្តិ បិកេដពទ៌ កេត្វា ឌស្សុត្តំ “កំ កេបតី”តិ ប្តុច្ឆតិ៎ ពទ្ធោហាទេតាតិ ពក្យបចាទេត៎ ឲ្យេពត តិប្យទិឃាទេឃត អត្តសកាចំ សាសតំ, បទិឃាទេឃត ចចតសកាចត្តិ ឌស្សុតិ៎

ពំសកាចាតិ ទ្វុល្លាឌិសកាចា៎ អយុសាសកាចាតិ ឌាំឆតាឌិកាទេចត ក្សពសកាចា៎ អន្តាកាទទហិពាតិ អឌាំឆតាឌិអាកាទចិចិត្តា៎ ន្ទិឆាតិ ទ្វុល្លទ្វុល្លពាពត្តិឋិត្តពាហិ៎ ទាកាឌិកិលេសបរិឡអាទេហា កិលេសឌាទេហា៎ សត្តាតស្ស អចិប្បាទិកពាកេលំ ប្តុក្កលហិំសតំ៎ អត្តតោ ឲ្យច ពិលិលាកាទេចាតិ សន្តពឆស្ល៉ស្ស អត្តតោ សកាទេចតេច ទុឌាចហតិល្លកាទេចា៎ សទទេសតេចាតិ សកាទេចតេច៎ សប្បិល្លកស្ស សយុឌឃស្ស, កិលេសសត្តាបទហិពស្ស យក្កស្ស, អចិបទិលាយស្ស តិទេទាឆស្ស ឌស្សតេត ឃធាសត្តិព្រ្ទល្លស្ស សន្តពសត្តាបចិបទិលាយឌ្ឋា អាចិ កចត្តីតិ អាហ “ទ្ធពទេ ឃធាឞ្ញុំ សយុឌឃយក្កតិទេទាឆស្សតេហិ អាចិកចតាកាទា”តិ៎ ឌ្យាទេបត្វាតិ កចាឌឹស្ស តាតាទទ្វួលោស្ស ច ចិសឌ្យ ហុត្វា៎ អតេកពត្តា ឆាគ្ងុត៍ “ទ្វាហតំ ទាសិកទេលា”ត្តិ ចត្វា ប្តុត ពឌត្តំ ចិចទតិ “ទ្វុល្លតិត្តាត្តត”ត្តិ៎ ឲ្យកទេចាកាទកទេចបិ ហិ ទាសិក្សពសេច ទ្វល្លិ តិត្តាត្តតិ អតេកឆទ្វួសទ្វុហទេពា , បទេកច ចត្យបត្វាទេចាកាទកទេចស្ស៎ ឲ្យត្តំ ច ឌ្យាបតត្តំ អាកាទ៌, ពស្ស ច ឃ-កាទាកេបំ កេត្វា សប្បិល្លតត្តំ អាឃុហតត្តិ បឌំ ទេចឌិពត្តា៎ តិឌឌាតីតិ ទ្វុល្លស្ស ឲ្យកត្តកាទលត្វា ពំ តិឌឌស្សត្តិ ចិឃ ឌទេតីតិ ឌស្សទេត្តា “ត្តាឌំ ពំ ទ្វុល្ល”ត្តិអាឌិយាហ៎ ទ្វុល្ល...សេប... អាចិ កចតិ ទេទាកឌស្សតេត ចិឃ ទេទាកតិឌាតំ៎ ឋិទេឃាក...សេប... ឌស្សតេហីតិ ឋិទេឃាកទ្ឋា ចិឋិទេឃាកសកាចស្ស តិទេទាឆស្ស, បលិទេឌាឆទ្ឋា តិឃ្យាតសកាចស្ស យក្កស្ស ឌស្សតេត អាចិ កចតីតិ អទេត្វា៎ ទេពតិ ឋិទេឃាកបលិទេឌាឆទ្ឋា៎

ឲ្យត្វាតិ ឲ្យតស្មិ អាទទ្វួលាក្សតេ សតិ៎ សយុឌឃទេពា ចិទេចទេកា ចិទេចកទ្ឋា៎ តិទេទាឆា ច ពល្យាល្លឃកាចទេពា សយុឌឃទេពា ចិចិទេត្តា, ពស្មា អចិទេចកក្សពស្ស សយុឌឃស្ស ឌស្សតេត តិទេទាឆស្ស ចិទេចកទ្ឋា អាចិ កចតិ, តិត្តាតាឌិកេបទេហត្យក្សពស្សាបិ យក្កស្ស សប្បិច្ចឃពាឃ សន្តពកាចំ បស្សទេពា អប្បិច្ចឃស្ស តិទេទាឆស្ស អសន្តពទ្ឋា អាចិ កចតិ, ពធា យទលាឆល្វួពាឃ ទ្វល្លិ ចិតស្សុត្តិ បស្សទេពា អយទលាឆល្វួស្ស តិទេទាឆស្ស អយពទ្ឋា អាចិ កចតីតិ ត្តាយយត្តំ ឌស្សុតិ “ចិទេចកា”តិអាឌិតា៎ ត្តាពទេ សយុឌឃតិទេទាឆទ្វុល្លឌស្សតេហីតិ ឲ្យត្តំ សយុឌឃឌស្សតេត “តាយំ ទេហត្យ តិត្តាតាឌិកេយាឃ, អឃំ បត ទេហត្យ”តិ ទេហត្យទ្ឋា អាចិ កចតិ៎ ពធា បទេយកឡឹទ្ធស្ស តិប្តុលាពទស្ស ទុទ្គសស្ស តិទេទាឆស្ស ឌស្សតេត ឌស្សតទ្ឋា ស្វុល្វួបទ្វុបឌស្សតេត ចល្វុទេតា ចិឃ, ទ្វុល្លឌស្សតេត បត អតេកទេទាកាត្យទេកបលាឌតឌស្សតេត ត្តាស្សទេឌតស្ស

ឧឡារការេន វិយ មគ្គស្ស អាធិបតេយ្យដ្ឋោ អាវិ ភវតិ។

តេ បនេតេ ហេតុដ្ឋានិកេ សទ្ទបទោ ធម្មស្សតុំ “តត្ថ បលិនោធុបន្នេវេសា”តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ បលិនោធុបន្នេវេសាតិ សម្បយុត្តកវសេន។ “មគ្គាធិបតិនោ ធម្មា”តិ វចនតោតិ យស្មា សតិបិ សហជាតេ អារម្មណាធិបតិភាវេ “សហជាតាធិបតិនោ ធម្មា”តិ វុត្តាទិ ន វុត្តំ, “មគ្គាធិបតិនោ ធម្មា” ឥច្ចេវ បន វុត្តំ។ តស្មា សាតិសយោ មគ្គធម្មានំ អារម្មណាធិបតិភាវោ។ តេនាហ “វិសេសេន បន អារម្មណាធិបតិភូតា មគ្គធម្មា ហោន្តី”តិ។ សោ តេសំ អាការោតិ សោ មគ្គានំ ករំ កត្វា បច្ចវេក្ខណវសេន បវត្តធម្មានំ អារម្មណាធិបតិបច្ចយតាសង្ខាតោ អាការោ, សោ មគ្គស្ស អាធិបតេយ្យដ្ឋោ។ បុរិមោ បន អាធិបតេយ្យដ្ឋោ សហជាតាធិបតិវសេន វុត្តោ។ អភិសមេតព្ពដ្ឋោតិ យថាវុត្តបីឡនាទិអត្ថមេវ បដិវិជ្ឈិតព្ពតាយ ឧគ្គហេត្វា វទតិ។ តេន អភិសមយមគ្គំ ភមុត្តំ ធម្មស្សតិ។ អភិសមយស្សាតិ ញាណស្ស។ បវត្តិអាការោតិ បរិជាននាទិវិសេសាការោ។ សោ ហិ មគ្គញាណ អសម្មោហតោ សិទ្ធោ, បច្ឆា បច្ចវេក្ខណាទីនា បាកដោ ហោតិ។ អាការោបិ ញាណេន អវេក្ខិតោ អវត្ថោតិ វុច្ចតីតិ កត្វា តតិយតយោ ធម្មិតោ។ បីឡនាទិនា ធម្មិតោ វិសយវិការេកបិ វិសយិវិការោ ហោតិ យថា “រូបសញ្ញា, សទ្ទសញ្ញា”តិ (សំ· និ· ៣· ៥៦)។

ក្ខិដ្ឋិតំលទ្ធិ ករហិតំ ហុត្វា អសតោ “សមាភេមា”តិអាទិនា អត្ថយតោ ញាតិវេទនតោ ច សំ-សទ្ទស្ស សំយោគត្ថជោតកត្តមាហ។ “ឧប្បន្នំ ឧចិត”ន្តិអាទីសុ ភេវលស្ស បន-សទ្ទស្ស, ឋិត-សទ្ទស្ស ច បយោគេ ឧប្បត្តិអត្ថស្ស អនុបលព្ភនតោ, ឧ-សទ្ទស្ស ច បយោគេ ឧបលព្ភនតោ សោ ឧប្បត្តិអត្ថំ ទីបេតីតិ អាហ “ឧទិ ឧប្បន្នំ ឧចិតន្តិ ឧត្តាបី”តិ។ វិសុំ បយុជ្ជមានាតិ អាទយ-ឋិត-បទេហិ វិនា បយុជ្ជមានា។ សធាតុកន្តិ អនត្ថានីតេន ធាតុនា សធាតុកំ។ តេនេវ តេ “ឧបសគ្គា”តិ ច វុត្តា។

ទុក្ខវិរេចកាវត្តិ ទុក្ខវិវិត្តតំ។ និវត្តិយាតិ និព្ពានស្ស។ និវេត្តព្ពាតិ អនុប្បាទសង្កន វិសេសនវសេន និវេត្តព្ពា។ និរោធបច្ចយតា និរោធស្ស មគ្គស្ស អារម្មណបច្ចយតា។ បុគ្គលសន្ធិកិរិយាធម្មការេនាតិ បុគ្គលធម្មការេន សន្ធិករណធម្មការេន ច។ ផលន្តិ អរិយផលំ។ តស្សាតិ និដ្ឋានត្ថាយ ផលសច្ឆិតាយ ទុក្ខនិរោធប្បត្តិយា អភិសមយត្ថាយ ទុក្ខនិរោធប្បត្តិយា បដិបទតា ជដ្ឋា។

បដិវិជ្ឈនការេន និប្បរិយាយេន ញត្តាទិសមញ្ញាតិ អាហ “បដិវិទ្ធការេន បវត្ត”ន្តិ។ តតោ ឧទាតិ តេន បការិតត្តា ឧទ។

តត្ថិមិត្តការេនាតិ ជាតិអាទិ វិយ អធិដ្ឋានការេន ទុក្ខស្ស ការណការេន, ន សម្បយុត្តំ វិយ បភវការេន។ ឧបាយត្ថាយបីឡនការេន សង្ខារទុក្ខតា។ បវត្តនវេនាតិ បវត្តិ ឧទ។ កិច្ចំ រសោតិ រសស្ស កិច្ចត្តំ ធម្មស្សតិ។ បវត្តិនិវត្តិស្សតិ និទ្ធារណេ ភុម្មំ។ អវិការតោ វិការាការេន និច្ចតា។

មរិចិយាយអត្ថានន្តិ មរិចិយា មាយាយ អត្ថតោ ច អរិយធាតុស្សាតិ អរិយានំ ធាតុស្ស។ តេន អរិយានំ មគ្គធាតុសារេន

បចត្តភកោកាលេបិ សង្គហិតំ ហោតិ៍ តេនាហ “អបិតចកោហកស្សា”តិអាទិ ៍ តេសត្តិ បដិចេឆបច្ចុតេក្លលកោកាលោត៍ តត្ថ
បដិចេឆកោកាលស្ស បដិចិដ្ឋិបាដ្ឋតា កោធរការេចា, ដ្ឋតរស្ស អារម្មណការេចា៍ បដិចិដ្ឋិបាដ្ឋតា, អារម្មណការេចា ចា បដិចេឆកោកាលស្ស
កោធរការេចា, ដ្ឋតរស្ស អារម្មណការេចាច៍

ខាឆកបក្រចការេចតាតិ ខាឆកស្ស ឋ្យបាកការេចត ចិស៊ុំ កហិតត្វា ត តល្យា ខាឆកការេចត កហិតា បចត្តិបចត្តិហេតុត៌ អសង្គុចេសេត
ខោឆតតោ៍ ឲចប្លា កត្វា អកិឆម្មការុតិយេបិ អយបត្តចល្លកតា ឃុដ្ឋតោច ៍ ឃដិបិ ឲចំ “ក្លុសេច ខាឆក”ត្តិ តិយបាគុបបត្តិ,
សម្ភយកាចប្បសង្គោ ចាតិ ចោគត សគ្គាឃាហ “ឌាតិអាឌីតំ ចិឃ ចា”តិអាឌិ៍ ខាឆកត្តស្ស ខាឆកោត្ត ច តិឃេយាតិ អាហ “ខ្ជឹឆាបិ
ខាឆកត្វាចឆារេលោតា”តិ៍ ឃចា ហិ ខាឆកត្តស្ស ក្សត្ត តិឃតតា, ឲចំ ក្លុស្ស ច ខាឆកោត្ត តិឃតតាតិ៍ ស្សត្តកាឌតិយេ តល្យាឃ ឲច
សម្ភយកាចស្ស គស្សិតត្វា តល្យាចសេត តិឃយំ គស្សេត្វា “ត តល្យាឃ ចិតា”តិអាឌិយាហ៍ ស្សត្តកាឌតិឃចល្លកតា ហេសាតិ៍ “ក្សលេហិ
ចិតា”តិអាឌិតា ក្លុសហេតុតាឃ តល្យាឃ បឆាតកាចយាហ៍ តចា ហិ សា កម្មចិចិត្តតាឃ ហេតុកាចំ កន្ធិ ចិសេសេត កម្មស្ស
សហកាទិការណំ ហោតីតិ៍ ខ្ជឹឆាបិ តិឃយេតាតិ យក្កោច តិឃ្យាត់, តិឃ្យាតយេច ច យក្កោតិ ខ្ជឹប្បការេត តិឃយេត៍

ចឹសម្ពុ សប្បចាចា, តំសម្ពុដ្ឋាបិកា ចេតតា ចាតិ អាហ “ចិរតិសម្ពុតិ ឬសាចាឌចិរតិឃ”ត្តិ៍ ពោធិ បត “ចិរតិសម្ពុ សយាតាតចិរតី”តិ
ចគត្តិ, តេសម្បិ ត សយាតាតយត្តិ ចិរតិសម្ពុ, អឆ លោ សយាតាតាចិសំចាឌត៌ តំ បត បដិដ្ឋាសម្ពុត្វា ឬសាចាឌចិរតិយេច ហោតិ៍
តេតាហ “ត ហិ អញ្ញាចិរតីសុ សម្ពុសង្គោ តិរុឡ្ហោ”តិ៍ សតិបិ ក្លុសម្ភឃាចខោឆេ ឃាចចេច តិរោឆយក្កាតិកយត្វា បញ្ញាកាចតាតិ
បដ្ឋិយក្ខុយស្សេច សម្ពុត្វិ សាតិសយំ, តឌតិកយស្ស ច អបិចាឌហេតុកំ សុត្ត ចិកាចិតំ គស្សេត្វា “តស្ស បតា”តិអាឌិយាហ៍

ឌាតំ តត្វិតិ អត្តតោ ចាឌបតិដ្ឋាបតការណំ តត្វិតិ អត្វោ៍ អត្តកាចបដិលឹតេកតេច សត្តាតំ ឌាតិអាឌីតំ បត្តិ សម្ពុលីការេចា ច ឌាឃតីតិ
អាហ “សម្បត្តតា, បច្ចុក្លតា ច បចយតា”តិ៍ កកចតោ ចេសតាក្កូយេតេច ចា បចយាឌិតា ឌដ្ឋត្តា៍

បទិឌតតាឌីហីតិ បទិដ្ឋាប្បហាតសម្ពិកិរិយាកាចតាហិ, តិស្សក្កចតតេស្វាតំ អញ្ញាសម្ពុបេក្លាឃ៍ ឆម្មោកាលកិច្ចុត្តិ សកាចឆម្មាចខោឆកិច្ចុ៍
បទិដ្ឋាឃ្យាឌីតិ ឲតប្បសាយតេតចាតិ ដ្ឋតោតា បទិ តេឃ្យំ តត្វិតិ គស្សេតិ៍

ក្លុាឌីតំ អទិឃសច្ចុកាចស្ស អត្ថុបំ ឃុត្តិ, អាចទិឃបរេប្បរាកតំ ចា សចតំ អត្ថុស្សចោ៍ ស្សតាត្តសារេត, អញ្ញាចា ចា
កក្លុក្សអប្បសតាឌិអតិច្ចាឌិសកាចសាយញ្ញាការបទិក្កល្យាត អាការបទិចិតក្កោ៍ ឃចាចិតក្កិតាការស្ស ដិដ្ឋិសង្កាតាឃ គស្សគក្ខតាឃ
បញ្ញាឃ តិដ្ឋាតក្លូយតំ ទោចតំ ដិដ្ឋិតិដ្ឋាតក្លុត្តិ៍ អាឌិចេប្ពា ចិឃ បកាឃ តិទោឆំ បុសតិ សឆ្ជិកោទាតិ កិលេសគ្គកាទំ ចិឆ្លិសេតិ៍ ចត្តារិបិ
សច្ចុាតិ បស្សតីតិ ចុត្តិ “ឃោ, កិក្លុចេ, ក្លុក្ខ បស្សតី”តិអាឌិតា៍

កាលក្ខទស្សតត្តិ តាតាកិសយំ ចគតិ៍ ឲកគស្សិតោតិ ឲកសច្ចុគស្សិតោ៍ ត ឃោទេឌតក្ខា សិឃាតិ ឃោឌគាឃប្លា សគ្គុគស្សត់

ឥស្សតត្តរបរយត្តិ ឥស្សតាគុបរយោ អាបជ្ជេយ្យ, សច្ចាភិញ្ញា ភាភាកិសយេយ ទុក្ខឥស្សតាឌីហិ បឌេយបក្កាឌិប្បហេយ្យាតិ សំយោឌតត្តយាឌីតិ ឲកេឥសប្បហាតិ អាបជ្ជតិ៍ ពធា ច សតិ ឲកេឥសសោតាបត្តិយក្កដ្ឋតា, ពឥតត្តរញ្ញ បត្តទ្ធេត ឋលេត ឲកេឥសសោតាបត្តតា ច អាបជ្ជតិ, តស្មា ត សច្ចាតិ ភាភាកិសយេយា យុទ្ធត្តា៍ យធា ច ភាភាកិសយេយា ត យុទ្ធត្តា, ឲចំ អារម្មណាកិសយេយាបិ៍ យឌី ហិ អារម្មណករលេត ចតុសច្ចាកិសយេយា ញ្ញទ្ធិតា, ត យក្កោ សយេយច អត្តាតិ អារម្មណំ ករោតីតិ អបរិបុណ្ណោ សច្ចាកិសយេយា សិយា៍ អទ្ធោត យក្កេត យក្កោ អាលម្ពីយតីតិ បរិបុណ្ណោចាតិ ចេ? ឲចំ សតិ យេត យក្កេត យក្កោ អាលម្ពិតា, សោបិ អទ្ធោត, សោបិ អទ្ធោតាតិ អតចដ្ឋាតិ សិយា, តស្មា ត អារម្មណបដិចេឆតា ចតុសច្ចាកិសយេយា យុទ្ធត្តា, ទុត្តតេយេតច បត យុទ្ធត្តា៍ កិច្ចា បរិច្ឆិត្តិពញ្ញ សម្ពុទ្ធិត្តិពញ្ញ អាលម្ពិត្វា បរិច្ឆេទសមុច្ឆេទកាចតា យក្កោនោលស្ស ត យុត្តា តតោ អតិស្សដកាចតា, សញ្ញសច្ចាតចិតិស្សដំ តិញ្ញាតយេច បត អារម្មណតា យុត្តា៍ អហេតុកឌិដ្ឋិ អកិរិយឌិដ្ឋិក្កហលេត ពហិតា ហេតុញ្ញាបិរោច បរយត្តូតា កិរិយាតិ កត្វា៍

បចទត្តំតិតិ សជ្ជតិ, បចត្តិយា ចា ហេតុ ហោតិ៍ តិចទត្តំតិតិ សំហរតិ បលឃំ ករេយតិ, បលេកោតាឌិចេសត ចា យោក្ខហេតុ ហោតិ៍ បឆាតតោតិ បកតិតោ, ឃំ "អញ្ញត្ត"ត្តិបិ ទុច្ចតិ៍

"ការេលិ ករោតិ ក្វាតិ, ការេលិ សំហរតី បឌា;

ការេលិ សុទ្ធត្ត ឌាករតិ, ការេលិ ហិ ទុរតិក្កយោ"តិ៍ –

ឲចំចាឥា កាលចាឌីតោ៍ "កណ្ឌកស្ស តិតិណតា, កបិដ្ឋផលេឌីតំ បរិយណ្ឌលតា, មិគបក្ខិសរីសបឌីតំ ចិចិត្តការចាតិ ឲចយាឥយេយា កោត ការិតា? សភាចេតច សិទ្ធា, ឲចំ សញ្ញាមិ, ត ឲត្ថ កស្សចិ កាមការោ"តិ ឲចំចាឥា សភាចចាឌីតោ៍ "លេកោ តិយតោ អច្ឆេជ្ជសុត្តាទុតាកេជ្ជមហិសឌីសោ , ត ឲត្ថ កស្សចិ បុរិសការោ"តិ ឲចំបចត្តចាឥា តិយតិចាឌីតោ, –

"យឌិច្ឆាយ បចត្តត្តិ, យឌិច្ឆាយ តិចត្តរេ;

យឌិច្ឆាយ សុខទុក្ខំ, តស្មា យឌិច្ឆតី បឌា"តិ៍ –

ឲចំបចត្តចាឥា យឌិច្ឆាចាឌីសក្ខាតា អធិច្ចសមុប្បត្តិចាឌីតោ ច ឲត្ថ សភាចចាឥ ឲច អត្តោគឆាតិ ឥដ្ឋញ្ញា៍ អញ្ញហិ លេកោ បចត្តតីតិ អាឌីចកចាឌំ សត្តាយាហ៍ សោ ហិ អការណបរិក្កហោ៍ កណាឥចាឥា បត ញ្ញស្សរិច្ឆាចេសត អញ្ញតំ សំយោគចិយោគតោ លេកស្ស បចត្តិតិចត្តិ ចឥតិ៍ បឆាតស្ស អប្បចត្តីតិ យហតាឌិការេចត អបរិណាយោ, អតកិញ្ញត្តិ ចា៍ "អហយទ្ធោ, បកតិ អទ្ធោ"តិ ឲចំ បចត្តបកតិបុរិសត្តរឌាតតេត អត្តសុខទុក្ខយោហេសុ អចិកាកក្កហណេ តិចត្តិតេ កិរ ទុត្តតេយេត បឆាតិ តប្បចត្តតិ, សោ ចិរយោក្ខាតិ កាបិលោ៍ ឲចយាឌីតិ អាឌិ-សទ្ទេត យហាព្រហ្មតោ សមីបតា, សំយោកោតិ ឲចយាឌីតម្បិ សក្កហោ ចេឌីតទ្ធោ៍

ឯកត្តាតិ ឯកភាវេន ឯកោបិ ហុត្វា។ តេនាតិ កិច្ចវិការេន។ តានីតិ សម្ពាធាទីនិលិង្គានិ។ លក្ខស្ស សង្គហតាត្តលិបិ លក្ខណេន បវត្តិ ហោតីតិ សង្គ្រហសង្គាពលេហិ សង្គ លក្ខិង្គបរិតោ ហុត្វា។ តាទិសេ កាលេ រូបេក្ខាតិមិត្តាក្រុមហេតេន រូបការោ សមាធិស្ស សមថាហិតាចសេន តាទិសកិច្ចាច រូបេក្ខា វេទិតព្ពា។

វិសោកកត្តាតិ និហតសោកចេសេន វិហតក្ខភាវេន។

អរិយសច្ចទ្វយត្តិ សមុទយមគ្គសច្ចទ្វយំ។ វេនេតាតិ យថាវុត្តទុក្ខានិសង្គំ បរិញ្ញេយ្យាទិភាវកត្វា ឯវំ អាទិបទសង្គហោតិ “ទុក្ខំ, ន អរិយសច្ចំ”ន្តិ ឋបិតា ចតុក្ក អាទិបទេ សង្គហោ។ តទេវេក្ខន្តិ អរិយសច្ចសង្គាបេក្ខ ទុក្ខសង្គំ ចតុត្ថបទសង្គហោតិ “នេវ ទុក្ខំ, ន អរិយសច្ចំ”ន្តិ ឋបិតា បទេន សង្គហោ។ អវសេសកិលេសាទយោតិ តណ្ហាវជ្ជកិលេសា អវសេសា អកុសលា, សាសវានិ កុសលមូលានិ, សាសវា ច កុសលធម្មា។ តេ ហិ អភិធម្មភាជនីយេ សមុទយភាវេន វុត្តា, ន អរិយសច្ចភាវេនាតិ អាហ “សមុទយោ, ន អរិយសច្ច”ន្តិ។ អញ្ញាតិ មគ្គង្គានីតិ ផលសម្បយុត្តាទយោ។ ឋបិតា នយេនាតិ ឯត្ថាយំ យោជនា – អត្ថិ សមុទយោ, ន អរិយសច្ចំ, អត្ថិ អរិយសច្ចំ, ន សមុទយោ, អត្ថិ សមុទយោ ចេវ អរិយសច្ចញ្ច, អត្ថិ នេវ សមុទយោ, ន អរិយសច្ចំ។ តត្ថ បឋមបទំ វុត្តត្ថំ។ និរោធោ អរិយសច្ចំ, ន សមុទយោ, តណ្ហា សមុទយោ ចេវ អរិយសច្ចញ្ច, មគ្គសម្បយុត្តា ធម្មា សាមញ្ញផលានិ ច យស្ស បហានាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ, តទភាវេន នេវ សមុទយោ, ន អរិយសច្ចំ។ ឋបេត្វា ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ តស្ស តស្ស បភាវកត្តេន វិសា សមុទយោ, ន បន យស្ស បហានាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ តទត្ថេន។ ឋបេត្វា ចតុក្កទ្វយេបិ អាទិបទំ វុត្តត្ថមេវ។ សេសេសុ សមុទយោ អរិយសច្ចំ, ន និរោធោ, អសង្ខតធាតុ និរោធោ ចេវ អរិយសច្ចញ្ច, មគ្គសម្បយុត្តា ធម្មា, សាមញ្ញផលានិ ច យស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ តទត្ថេន នេវ និរោធោ, ន អរិយសច្ចំ។ ឋបេត្វា ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ, និរោធធម្មតាយ វិសា និរោធោ, ន បន យស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ តទត្ថេន។ តថា និរោធោ អរិយសច្ចំ, ន មគ្គោ, អរិយមគ្គោ មគ្គោ ចេវ អរិយសច្ចញ្ច, មគ្គសម្បយុត្តា ធម្មា, សាមញ្ញផលានិ ច យស្ស ភាវនាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ តទត្ថេន នេវ មគ្គោ, ន អរិយសច្ចំ។ ឋបេត្វា ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ វិសា មគ្គោ រូបបត្តិមគ្គភាវេន, ន បន យស្ស ភាវនាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ តទត្ថេន។

សត្តន្តិ សមានំ។ ឯវំ ឋបេត្វាបីតិ ភាវត្ថោបិ កិរិយា ការកោហិតា វេទលំ អត្ថតោ បច្ចយេហិ តាយ បវត្តមានាយ បច្ចយសាមគ្គី កិរិយំ ករោតីតិ វោហារមត្តំ ហោតិ។ និព្ពុតិការកោបិ ឯវមេវ នយោ។

សាសវា អសុភតា កិលេសាសុចិបគ្ឃរណតោ។ ទុក្ខាទីនន្តិ ទុក្ខសមុទយមគ្គានំ។ សមុទយាទិភាវេនាតិ ទុក្ខស្ស សមុទយមគ្គភាវេន, សមុទយស្ស មគ្គទុក្ខភាវេន, មគ្គស្ស ទុក្ខសមុទយភាវេន ច, ន បន និរោធភាវេន ទុក្ខាទីនន្តិ សម្ពន្ធោ។ អញ្ញមញ្ញសមង្គីតាតិ ទុក្ខាទីនំ ឋបិតទីតរសភាវេនយោគោ។ តណ្ហាយាតិ អាធារេ ភុម្មំ។ បុគ្គលចស្សាតិ បុគ្គលសន្តានស្ស អាយតិទុក្ខស្ស។ បភវិតាទីនន្តិ ភាវិតាទីនំ។ វិការោតិ សហជាតយោ ឥទ្ធា។ វិភាវេនាតិ អភិព្យត្តិតោ, បរិណាមតោ វា។ បុរេត្វា បដិប្បលីនា ធាតិ បច្ឆា បភវិតំ បលយំ គតា

ចេវមុំ ឃុញ្ញិត្វា វត្តានិយមការេន អេត្តា វេយាវុឌ្ឍា៝ តេនាហ “បកតិការេនេវ ឋិដ្ឋន្តិ”តិ៝ បកតិការេនេវាតិ អញ្ញត្តការេនេវ៝ វយុងយការេនាតិ តល្យាវដ្ឋាតបកចការេន៝ អញ្ញថា តំវយ្យឃុត្តអចិន្ដ្យានិតយ្យិ វយុងយការេចា លទ្ធតេចាតិ៝ អចិកេត្តហីតិ ចេវមុចិវរេហន បកតិកាចំ កេតហិ៝ “ចិការេហី”តិ វាយញ្ញតោ ចុតេ្ត “យហត្តា”តិអានិតា វឌ្ឍបតោ ងេវ្យតិ៝ តត្ថ យហន្តោតិ យហាញ្ញឹ៝ តឥ្យាកាបិលិ “យហាអវ្ឌ្ឍាវយោ”តិ ឆ ចេហាន្តិ៝ ឌ្ឍបតយុត្តាងេយា បដ្ឋា តយុត្តា, អហំការេរា ចាតិ ៧ អចិវេវរា៝ ចក្កុ វោតំ ឈាតំ ឱច្យា កាយោ ចាថា បិលិ បិវេងា បិឃ្យុ ជ្ជបត្ថំ យេតាតិ ឲកាងវិត្រ្តិយាតិ៝ បឆចី អាវេបិ តេវឌា ចាយោ អាកាយវត្តិ បដ្ឋា ក្ខតចិវេវរា, តេហិ៝ “បកតិការេនេវ ជិតេហី”តិ ព្ហយិតា “អចិកេត្តហី”តិ បងវ្យ អត្ថំ ចងតិ៝ វកត្ថាតិ វពីឌា អវុញ្ញាតា៝ តត្ថវុតិ វុតេ្តវុ វយចាឃិការលាក្ខតេវុ៝ តឆា កបិលេវុ៝ តិចិឆេត្យាតេ ការណំ ចងត្តិ ជ្ជបិងាតការណំ តិយិត្តការណំ វយចាឃិការលាត្តិ៝ តត្ថ តុរិចេយវលិកាងេយា ជ្ជបិងាតការណំ៝ តត្តចាយោ តិយិត្តការណំ៝ តត្តចេ វយចាឃិការណត្តិ៝ ខ្វិវុ អល្ខុវុតិ បឆចីក្ខតេវុ ចា អាវេបិតេវឌាចាយោក្ខតេវុ ចា ខ្វិវុ បរយាល្ខុវុ៝ ព្ហងញ្ញឹចាហារឌេតកាតិ “ព្ហង តត្ថវុ បដេរ, ព្ហង កបិលេវុ ឈដេរ, ព្ហង ពីរេលាវុ ឈដេរ”តិអានិតា តេយត តេហតុបលិតំ វប្ពត្តក្ខតេត វត្តាតំ ព្ហងញ្ញឹចាហារា ឌាយត្តិ៝ វោ កោចិវាលាតំ ចិយ អចិវុំ វហវិទ្ធាតំ វប្ពន្តោ វយចាយោ៝ លាល្យុវេតាតំ ចិយ បត ចិវុំវិទ្ធាតំ វប្ពន្តោ វំយោវេកា៝ ពីវុ អល្ខុវុ តិអល្យុកំ ផលំ វយេចតំ ឲកីក្ខតយិច វប្ពត្តត្តិ យោឌតា៝ “វយេចត”ត្តិ ឲតវ្យ “ឲកីក្ខតយិច វប្ពត្ត”ត្តិ ព្ហងំ អត្ថចិចណំ៝ យហាបរិយាលត្តិ យហត្តបរិយាលំ យហាបឆចីអានិកំ ឲកំ ផលំ, ឃំ តេ “ការិឃំ ច្រេញ្ញ”ត្តិ ចងត្តិ៝ យេហិ ការណេហិ អាវេទ្ធិ ការិយច្រេញ្ញ, តងេត្តាកងាតិ ឲច តាតិ ការណាតិ យញ្ញាត្តីតិ អាហ “អត្តតោ អេត្តាកេងហិ ការណេហី”តិ៝ វតិ វយចាយ តេហតុយិ្យផលំ វយេចតត្តិ ផលេ តេហតុ វិយា, តំ តត្ថីតិ ងេវ្យន្តោ អាហ “វយចាយាកាចា ផលេ តេហតុ តត្ថីតិ តេហតុវុញ្ញា ផល”ត្តិ៝

អាហារេកេងតិ កពឡិង្ក្រាការានិអាហារេចិវេវេ៝ តប្បច្ចយឆយុកេងតិ អវ្ឌ្ឍាហរណីយចត្តុវញ្ញអាយតនអចិន្ដ្យាអកិវដ្ឋារវដ្ឋារេត តេវំ បច្ចយក្ខតឆយុចិវេវេ, ព្ហឌឌ្ឍយកឌ្ឍបចេងតាបដិវត្តិចិញ្ញាលតាយឌ្ឍបវដ្ឋារេត ចា តត្តិឌ្ឍាត្តឆយុចិវេវេ, តេ បច្ចយា ឲតេវំ ឆយុចិវេវាតត្តិ តប្បច្ចយឆយុកេងា៝ ឌ្ឍបិនិអារយុលចេវត ចាតិ យោឌតា៝ យាតក្ខយចេវតាតិ វយឆចិបវ្យតាយាតក្ខយចេវត៝ កិច្ចាបិ យក្កុលេ វយឆចិបវ្យតា ឃុកតដ្ឋាច, យឆា បត វុញ្ញាតានិវយញ្ញា, ឲចំ វយឆចិបវ្យតាវយញ្ញាបិ អាកាយតេតា យក្កវ្យ វិឃុត្តិ អាហ “អាកាយតចេវត ចុតេ្តា”តិ៝ យវ្យ ចា បញ្ញិត្រ្តិឃំ អងិកំ, តវ្យ យេក្កា ចិបវ្យតា, ព្ហតេវ្យ វយេឆាតិ ឲចេយត្ថ អេត្ថា ងេឌ្ឍេត្តា៝

វយាងិឌាតិ វយាងាតេឌ្ឍាច៝ តេតា ឲចាតិ វយាងិអត្យុលកិរិយត្តាច៝

អាងាយ ជ្ជាហិត្វាតិ កេហត្វា ចិយ តេក្កត្វា ចិតេក្កត្វា៝ ខ្វិត្តិ វយុានិឌ្ឍិវយុាវក្កប្បាតំ៝ បុរិយកាលវ្យ ចិយ តិដ្ឋេវា យឆា “ឲកំ លត្តំ បដិច្ច តេយា លត្តា”តិ, “ឲកំ យហាក្ខតំ បដិច្ច តេយា យហាក្ខតា”តិ ច៝

ព្ហកាហិតុត្តិ ពាអាលេត បដិចិន្ត្យ៝ កេហតុំ អវក្កុលេយ្យតាយ វល្យុត្តំ៝ វុលុយាយ បញ្ញាយ កេហតព្ហតាយ វុលុយត្ថំ៝ ព្ហតីតិ ព្ហយិតា កេយតាតិ អយយេត្វាតិ អងិប្បាយេតាហ “ព្ហតិវេឌ្ឍត ចិឌាតតក្កុយំ ងេវ្យតី”តិ៝ ឲចំ បការេហីតិ ឲចំ-វេឌ្ឍត ឌេាតិយាយេតា ឲច

អត្ថោ បការ-សទ្ទេន ចុទ្ទីតិ “ឲចំ-សទ្ទេន ចិឌាតកការលក្ខេណ តយេ ឥស្សតី”តិ ចុត្តំ ឮតីតិ ចា តិឥស្សតត្ថោ ខេតត ចុត្តប្បរេកឥ បច្ចាយសតចសេត តិឥស្សតិ ឲចំ-សទ្ទោ ឮឥយត្ថោ ខេតត ឲចំ បការេទហីតិ ឮឥំបការេទហិ, ច្រាឌិសេហីតិ អត្ថោ

ររេឥសចលោតា តិដ្ឋិតា

១ ទុក្ខសច្ចតិទ្ទេសោ

ឌាតិតិទ្ទេសចណ្ណតា

១៥០ “ឌាតិអាឌិតិទ្ទេស”តិ ឮយិតា “តត្ថា”តិ បឥស្ស អត្ថំ ចឥតិ ទុក្ខយាតិកាតិ ទុក្ខទុក្ខាឌីតំ ទុក្ខចិសេសាតំ ររេឥសោ បឥច្ចេយតិ “បរិយាយទុក្ខំ, តិប្បរិយាយទុក្ខ”ត្តិ ឲតស្ពិ បឥច្ចេយ

ទុក្ខត្តាខេយចាតិ តិប្បរិយាយទុក្ខតំ ចឥតិ សកាខេចត តាយំ ចិសេសេតីតិ អត្ថត្តសណ្ណាតំ ឥស្សតិ បុរិខេយត សកាចទុក្ខចាឥកោត ទុក្ខសទ្ទេត សោ ហិ ចិសេសតំ អចត្ថេឥកាចតោ បត្តិយំ សក្ខារទុក្ខដ្ឋំ ចិសេសតិ សោ ហិ តិចត្តតត្ថារេហតត្ថសាឆារលត្តា អចត្តិត្តិតត្ថោ ខេតតាតិ ចិបរិលាយអឌិដ្ឋាតាឌិបការចិសេសេត

ខេឥសេតត្ថស្ស អត្ថស្ស បត្តិបតំ ឮឆ សទ្ទេបិ, សោ ច តត្តិកាកាតំ សាឆារលការចាតិ អាហ “សទ្ទេបិ សាយណ្ណា”ត្តិ អត្ថាកទិត្ថាតិ អត្ថាកេឆ កត្វា, សក្កហេត្វា ចា ររកយចាប៊ីតិ សទ្ទេបតោបិ ចិត្វារេតាបិ សាឆារលកាកាតំ ចិកឌតំ ចិការកោ, ចិត្វារេរាតិ អាហ “ចិត្វារោ បត ចិសេសោ”តិ ចិសេសត្តទតិចត្តកោតិ ចិកាកត្តរាសក្ខាហកោ

១៥១ អបរេត្វាតិ កុម្ពចឥតំ សាយិអត្ថេ យថា “សត្ថត្ថ បឥកោ”ត្តិ អាហ “សាយិអត្ថេបិ ហិ អបរេត្វសទ្ទោ ឌិស្សតី”តិ ឌិដ្ឋិ បត “ឮតរាហិបិ ឌិស្សតី”តិ ឮយិតា ខេឌតត្ថា យស្មា ច ឲចំ សទ្ទោ សម្ពចតិ, តស្មា បិឡឮយំ សាយិចសេត ចុត្តំ អដ្ឋកថាយំ កុម្ពចសេត ឥស្សិតត្តិ ឌីសេត្ថា “ខេតសំ ខេតសត្តិ ចា”តិអាឌិយាហ អបរស្សាតិ អបរស្ស សត្ថស្ស យត្តុស្សាឌិរកខោ ររបបត្តិកចា កតិ, តត្តិសេសក្ខតា ឥត្តិយាឌិសាយណ្ណាឌិដ្ឋាតា ឥត្ថា ឌាតីតិ ឥស្សត្ថោ “បច្ចាកតិចសេតា”តិអាឌិយាហ

តិលាកាខេរាតិ តិលចិកប្បោ, តិលចិសេសោតិ អត្ថោ ឲចត្តិ តិឥស្សខេត ខេតត ចុត្តប្បការំ បឥយំ ចិណ្ណាលបិតុកាចំ បច្ចាយសតិ តទុបិតាយាតិ តខេតា បដ្ឋាយ អរិយកាចការលត្តាតិ អរិយកាចការលត្តា កខេរាតីតិ ហិ ការលំ អរិយសឌិសត្តា ចា អរិយសីលំ បុថុជ្ជតកល្យាណកាតយ្បិ ហិ ចតុបរិសុទ្ធិសីលំ អរិយសីលសឌិសំ អាការចិការាតិ ររប្បជ្ជតាឌិអាការចិកតិខេយា សហុប្បាឥកាតិ ររប្បាឥសហិតា ររប្បាឥចត្វា ឥត្ថា អាយតតចសេតាតិ បរិបុណ្ណាបរិបុណ្ណាយតតចសេត ខេយាតិចសេតាតិ អណ្ឌឌាឌិខេយាតិចសេត

ឲកោកោតេច បទេតាតិ យថា ទុតិយតេយ ជាតិអាទិបទេសុ ឋិហិ ឋិហិ បទេហិ បរិបុណ្ណាបរិបុណ្ណាយតនយោតិចិកាកេត សន្តាសេត្ត បរិយាទិយិត្វា ជាតិ ទស្សិតា, ត ឲចយិឆ៉ ព្វឆ បទេតទេសុ ឲកោកោតេច បទេត អចិកាកេតា សន្តាសេត្ត បរិយាទិយិត្វា៉ ថ្ករយត្វាតិ បុរិយបទ្ធិយតេយសុ កាចតិទេ្ថសោច យុទេត្តា៉ អតកិហិទេត ចិកត្តិចិឆាត៌, តាកិហិទេតិ៉ បិកេជិ តិន្តាត្តិតិ អកិញ្ញត្តា តិន្តាត្តិ៉

ខិ្ថត៌ ខិ្ថត្ថិ ឲកេចាកាទកេច ទុ្វបិយតតឆយ្វាយតតចេសេត ខិ្ថត៌, ចត្យុចាកាទកេច យតាយតតឆយ្វាយតតចេសេត ខិ្ថត្ថ៉ សេសេតិ បញ្ចេចាកាទកេច៉ បញ្ចាត្ថិ ចក្ខុសោតយតោទុ្វបឆយ្វាយតតចេសេត បញ្ចាត្ថ៉ តាតិ ហិ ទុ្វបកេច បញ្ចេចាកាទេទ ថ្កបបត្តិក្ខលេ ថ្កបជ្ជត្តិ៉ កាយឆាត្យុំ បជិសត្តិក្ខលេ ថ្កបជ្ជយាតាត្តិ ទោះតា៉ ចិកលិចិកលិត្ថ្រិយាតត្តិ អបរិបុណ្ណបរិបុណ្ណាយតតាត៌ សត្តាត៌៉ ព្វត្ថ្រិយចេសេតេច ហិ អាយតតាត៌ ចេកល្លិ ព្វត្ថិតត្តា៉ តត្ត ចិកលិត្ថ្រិយស្ស សត្តត្ថ តចត្ថ ទសត្ថ បុតបិ ទសត្ថ, ព្វតទស្ស ឲកាទសត្ថ អាយតតាត៌ ចេសេត សក្កុហា ចេឌិតត្តា៉ សត្តត្ថិ កាយយតោទុ្វបកត្ថទសេចាឋ្ពាឆយ្វាយតតចេសេត សត្តត្ថ៉ កក្កសេឃ្យកញ្ញាសត្ថាទេយត៌ ចុត្តា៉ តចត្ថិ ចក្ខុសោតសត្ថាយតតចជ្ជាត៌ តចត្ថ៉ អត្ថពាធិទចេសេត ហិជំ ចុត្តា៉ ទសត្ថិ ចក្ខុសត្ថចជ្ជាត៌៉ បុត ទសត្ថិ សោតសត្ថចជ្ជាត៌៉ អត្ថចេសេត, ពាធិទចេសេត ចេតំ ខ្វយំ ចុត្តា៉ ឲកាទសត្ថិ សត្ថចជ្ជាត៌៉

ត៌ទុក្ខកាទេចាតិ បរិយាយទុក្ខកាទេចា៉ តត្ត តិន្តាត្តិតិចាទលោតាតិ ថ្កបលបទុយាឌឹសុ ថ្កបត្តិបជិទេក្ខបេត អកាចកាឆេតត៉ ទុក្ខបត្តិកាទលោតិ ទុក្ខបត្តិយា ទោហត្យុក្ខទេត ទុក្ខបត្តិដ្ឋាទេត៉

យទលាតិទេ្ថសចណ្ណាតា

១៥៦៉លត្ថទេកទស្សាតិ លត្ថចិតាសស្ស៉ សោតិ លត្ថទេកទេគ៉ បពាត្ថសយុទេ្ឋទោតិ បពាត្ថស្ស អច្ចត្តសយុទេ្ឋទេគ៉ តក្កាចទេតាតិ សយុតិយទលកាចទេតា៉ តទេកទេគសកាចទេតាតិ តកចយចកាចទេតា៉ តទេស្សច តាយត្តិ អសទេយ្វាហត្តំ ចុត្តំ សន្តាស្សាបិ ឲកាកយុកិន្តាត្តឌឹចិតិត្ថ្រិយប្បពាត្ថចិទេ្ឋទកាចទេតា៉ សយុតិយទលទេយច ហិ ជាតិក្ខយយទលំ, តំ បត ជាតិក្ខយយទលំ ថ្កបក្កយយទលំ, សទេសយទលត្តិ ទុចិឆំ៉ តត្ត សទេសយទលយ្បិ អាឃ្យុក្ខយយទលំ, បុព្ពាក្ខយយទលត្តិ ទុចិឆំ៉ ឲចទេយទេតសំ តទេកាទេគសតា ចេឌិតត្តា៉ យទេញ្ចត្ត ថ្កបក្កយយទលំ, តំ អកាលយទលំ៉ សទេសយទលំ កាលយទលំ៉ យទទេលត សត្តា យថាលត្ថអត្តកាទេចត ចិឃ្យុជ្ជត្តិតិ អាហ “សយ្បត្តិកចក្ខទេត្ថហិ ចិទេយាទេជតឹ”តិ៉

កាទលាទេត្វាតិ យុលទេត្វា៉ យុលតិញ្ញា“អាឌឹ”តិ ចុច្ចតិ “ទេកា ចាឌិ កុសលិត៌ ឆយ្វាត៌? ឹលញ្ចា សុចិសុទ្ធ៌, ឌិឌ្ឋិ ច ថ្កទុកា”តិអាឌឹសុ (ឆំ៉ តិ៉ ៣៉ ១៩៥)៉ ទេតតាហ “សត្ថិពាត្ថតទេ្ឋទយុលកត្តិ អទេត្វា”តិ៉

ឋលកិរិយាកក្កា ព្រាឌិឹ ទេហត្យុកិរិយាតិ កត្វា ចុត្តំ “អទេត្តាកឆា”តិ៉ ញ្ញសតស្ស ហិ អាបិទេកហិ អាបិទត៌ អាបិទេតត្តអាបត្តិយា សទេហច សិន្ថាតិ៉

សោកតិទ្ទេសចណ្ណតា

១៥៥៖ ឃុត្ថំ ហិតោតិ បចត្តតិ ឧទេតាតិ ឃុពការលំ ហិតំ៖ េភាគញ្ញសតាទិបតត្ថចិសេសត្តិ េភាគញ្ញសតំ, សីលញ្ញសតត្តិ ឧចំ េភាគសីលបតាតំ ចេសត អត្ថចិសេសំ៖ សយាសចិសេសត្តិ “េទារការេឃច ញ្ញសតំ, ទិដ្ឋិ ឧច ញ្ញសត”ត្តិ សយាតាតិការេលាចេសត សយាសចិសេសំ៖ អត្ថុបិតចត្ថឃាតាតិ បរិក្ខ្ចិតតដ្ឋេតា េភាេកាតិ អធិេបេតា, េសា ច ឆឃុសម្ពុហការេចត៖ តដ្ឋិតាសាតិ ទាតិេភាគញ្ញសតាតិ ចុត្តាតីតិ េត ចិការការេចត បញ្ញាេបតដ្ឋត្តា បណ្ណត្តិយត្តា៖ បរិតិប្បុត្តំ តាឃ ពត្ថុបញ្ចាកំ៖ អតំសកាចត្តា បណ្ណត្តិ អបរិតិប្បុត្តា, អតិប្បុត្តា ច េហាតីតិ ចុត្តំ “អបរិតិប្បុត្តំ សត្ថាឃ អតិប្បុត្តាតីតិ អាហា”តិ៖ ត ហិ បណ្ណត្តិ េពតធិ តិប្បាទិឃតិ៖ អញ្ញាត្តាបិ អបរិតិប្បេត្ត អតិប្បុត្តេចាហាេរា អាកេតាតិ ទេស្សេតុំ “អបរិតិប្បុត្តំេឃចា”តិអាទិឃាហ៖ កាឃេញ្ញុ អបរិតិប្បុត្តំ “អតិប្បុត្ត”ត្តិ ចុត្តំ, “តិប្បុត្ត”ត្តិ បត ត បរិតិប្បុត្តេឃច ចុច្ចតិ, តាបិ សេដ្ឋា សកាចឆេឃុាតិ ទេស្សេត្តា “ពត្ថុចិកេក្ខ ចា”តិអាទិឃាហ៖ តិប្បុត្តតា ចុត្តាតិ សម្ពេត្ថ៖ អតិប្បុត្តតា សកាចឆេឃុត្តបិ េពតធិ ត តិប្បាទិឃតីតិ កត្វា៖

សង្គចិតំ ចិត្តតត្តិ បីតិសោឃតស្សបដិបក្ខេតា, េទាសសម្បេឃាគេតា ច អារឃុេលា អតកិទតិប្បចត្តិឃាហ៖ អេត្តា អត្តេតា តិស្សឃស្ស តិទ្ទហតចេសត ចា ឈាតំ ចិត្តតំ អេត្តាតិជ្ឈាតំ៖ សតិបិ អតុសោចតការេច អត្តេតា កតាកតក្យសលិក្យសលចិសេឃា ឃេតាចិលេពក្ខេតា ចិប្បដិសាេទា ក្យក្កុច្ចំ, ឃចាចុត្តអេត្តាតិជ្ឈាតំ សោេកាតិ ក្ខកិត្តំ ចិសេសោ េចទិតេដ្ឋា៖

“ឃេតាទ្វារេដចតក្ខេលា”តិ បរិញ្ញត្តឃេត្តាតិជ្ឈាតំ សត្ថាឃាហ, ឦតទំ បត បញ្ចទ្វារេដចតេតសុបិ លព្ភេតច៖ េតតាហ “កាឃចិញ្ញាណាទី”តិអាទិ៖ េទាឃតស្សស្សាតិ អេសាចតាការស្ស េទាឃតស្សស្ស, េសាចតាការស្សាបិ ចា តាតាចីចិកស្ស៖ តឃិ ហិ ទ្យក្ខេឃចាតិ៖ អញ្ញាចាតិ ឃេតាទ្វារេដចេត ឧច កហិេត៖ តត្វាតិ កាឃចត្ថុកឃេតាទ្វារិកាស្ស៖

បរិទេចតិទ្ទេសចណ្ណតា

១៥៦៖ អារេចតសទ្ទំ កត្វាតិ អារេចិត្វា, ចិលបិត្វាតិ អេត្វា៖ បុគ្គលស្ស សម្ពុមការេចាតិ ឃស្ស សត្តស្ស ឧប្បជ្ជតិ, តស្ស អតចដ្ឋាតការេចា៖ សម្ពុំ ចា អត្ថត្តរាកំ តស្ស បច្ចុបដ្ឋាេបតិ បិកដការចការេលាតាតិ សម្ពុបច្ចុបដ្ឋាេតា៖

ឃដ្ឋីហិ េបិចតាទីតិ ឃដ្ឋិេបិចតាទីតិ៖

េឃត េទាឃតេស្សត៖ បុេដ្ឋា ចុត្តទ្យក្ខេតាតិ “អត្តេតា ពត្ថំ ឃដ្ឋីហិ េបិេចតី”តិអាទិតា ចុត្តទ្យក្ខេតា៖ តំតិទាតត្តិ បរិទេចតិទាតំ៖

ទុក្ខទោមនស្សនិទ្ទេសវណ្ណនា

១៩២-៤។ កាយទុក្ខាភិភូតស្ស បដិការាភិលាសាយ តាទិសទុក្ខាវហបយោគកាលិកេសុ កាយិកទុក្ខស្ស តទុបនិស្សយតា វេទិតព្វា។ ឯតេន ទុក្ខេនាតិ អនាវតាហត្ថបាទច្ឆេទាទិទុក្ខេន។

ឧបាយាសនិទ្ទេសវណ្ណនា

១៩៥។ ទុក្ខដ្ឋានភិសង្ខាតីតិ ទុក្ខដ្ឋានភាវីតិ។ ទោមនស្សស្ស ចត្វ ហោតិ ឧបាយាសោតិ សម្ពន្ធោ។

អប្បិយសម្បយោគនិទ្ទេសវណ្ណនា

១៩៩។ អញ្ញាសាបេក្ខសទ្ទោ អសមត្ថសមាសោតិ តំ ទស្សេតិ “យេន សមាសោ, ន តស្សាយំ បដិសេធកោ អ-ការោ”តិ។

បដ្ឋិយដ្ឋានត្តិ “សមោធានំ មិស្សីភាវោ”តិ ព្យធិ បទត្ថំ។ តេនត្តវេសនាតិ សមោធានស្ស, មិស្សីភាវស្ស ច វសេន សង្គមេសុ លព្ភតិ។ អាគតេហិ ច គតេហិ សង្គមេហិ បុគ្គលស្ស សំយោគោ ហោតីតិ យោជនា។

តំគហណាយត្តន្តិ អាបាថគតារម្មណគ្គហណាយត្តំ។

ឥច្ឆានិទ្ទេសវណ្ណនា

២០១។ តំកាលន្តិ ទុតិចិត្តនិរោធតោ ឧទ្ធំ កាលំ។ “យម្បី”តិ យំ-សទ្ទោ ការណេទ្ធ បច្ចត្តន្តិ យេនបីតិ អត្ថោ វុត្តោ។ “យំ ឥច្ឆ”ន្តិ យំ-សទ្ទោ យទា ឥច្ឆាបេក្ខោ, តទា “ន លភតី”តិ ឯត្ថ អធិកបទាហារតោ ឥច្ឆា វិសេសីយតីតិ អាហ “អធិកវិសិដ្ឋា ឥច្ឆា ទុក្ខា ហោតី”តិ។ “ឥច្ឆំ ន លភតិ យ”ន្តិ ឯតំ កិរិយាបរាមសនតោ យំ-សទ្ទោ យទា “ន លភតី”តិ ឯតំ អបេក្ខតិ, តទា គហេតា ឥច្ឆា, បធានតោ អធិកោតិ អាហ “តទា ឥច្ឆាវិសិដ្ឋោ អធិកោ ទុក្ខោ ហោតី”តិ។

ហិនោទាត្តប្បទេហិតា ធិក្កិកា, ទុត្តិកាតិ វុច្ចតីតិ អាហ “ធិក្កិក្ការហាតាតិ តិល្លេខ្លត ទុត្តការហាតា”តិ។ កប្បដិកា សិព្ពិតបិលោតិកធារិនោ។

អលព្ភនេយ្យច្ឆន្តិ អលព្ភនេយ្យវត្ថុម្ហិ ឥច្ឆំ។

ᨵᨄ᩠ᨿᨠᨲᨠ᩠ᨠᨲ᩠ᨳᨠᨳᩣ

១០១៉ ចាក៌ិសស្ស ចត្វេតា សត្ថាចាតិ សាយខ្ញានេចា អតចសេសក្កហណ៍ សត្ថាឃាហ៉

អតិបាកានេដត អតិ ចិឃ បការេសត ធុនេក្ខតាតិ អនេត្វា៉

ធុក្ខសច្ចតិនេទ្ទសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៉

១៉ សមុទយសច្ចតិនេទ្ទសចណ្ណតា

១០១៉ យនេតា ចិឃាតិ យនេតា-សទ្ទស្ស ចិឃ៉ ត្ថក-សនេទ្ទតាតិ "នេបានេតាកចិកា"តិ ៥ត្ត ត្ថក-សនេទ្ទត៉ កាយិឃត្តត្តាតិ ខាបិតត្តត្តា៉ កានេលាសឹលតា ហិ ត្ថឆ សឹលនេត្វា, នេសា ច ត្ថក-សនេទ្ទត ធុច្ចតីតិ កិរិឃាចាចកស្ស កានេលាសទ្ទស្ស អឥស្សត៌ អប្បនេឃានេកា៉ ធុត្តត្វាតអ៊ិព្បា អប្បនេឃានេកា៉ សតិ បច្ចយត្តនេសយចានេយ បុតត្តចស្ស ឥាឃិកា, តឥការេច អឥាឃិកាតិ ធុត្តាតិ អាហ "អឥាឃិកាបិ បុតត្តចំ នេឥតិនេច្ចា"តិ ចំសកាចាតតិចត្តតនេតា៉ នេតនេតចាហ "សយាតសកាចត្តា, តឥាត្យកាចត្តា ចា"តិ៉ តត្វ សការេចា តណ្យាយត៌៉ អាត្យការេចា បច្ចយសយចានេយ ចលតិប្បាឥតសយត្វតា៉ ត្ថតនេរស្មតិ អចសិដ្ឋកិនេលសាឌីសុ៉ បចត្តិចិបាកឥាឃិនេតា កាយុស្ស សហាយក្មតា តណ្យា "ទ្ទបឌិនេចបក្កា"តិ អឌិនេប្បតាតិ អាហ "ទ្ទបឌិបិព្យឃចាតិត្ថានេត្ត"តិអាឌិ៉ ឃចាតិត្ថានេត្តតិ អត្តនេតា បច្ចនេឃហិ តិត្ថាត្តប្បកានេទ៉ តត្ថត៌ សិទ្ទប្បិលិចត៌ អកិតស្សត៌៉ នេឌ្ឍាត៌ ចត្វស្ស ចិឃ នេក្កឌានេតត ចិត្តស្ស ចិបរិណាយត៌, នេយាបត៌ ចា៉ នាកសឌ្ឍនេត្ថតាតិ នាកបឥសឌ្ឍនេត្ថត "ទ្ទប្យត្ថស្សា"តិ បុល្លិក្កចនេសត ធុត្ត៌៉ ទ្មបិទ្មបកចនានេកា ចិសុំ ចក្ខតីតិ ៥ត្ត ចក្ខតិ-កិរិឃាបង៌ កាយុនេត្វ នេចឌិតត្ថា៉

"សចត្វក៌ ចក្កុ"ត្តិ ត្ថយិតា សកល៌ ចក្កុឥសកយាហ, ធុតិនេឃត សសយ្ថានេចក្កុ៉ លិទ្ទត្តិ កណ្ណស្ស លិទ្ទបនេឥសំ៉ កណ្ណខត្តិ កណ្ណបិឌ្ឌ៉ ចណ្ណសណ្ណាតនេតា នេត្តកស្ឋលបឌល៌ ចិឃ, កិច្ចនេតា យុត្យសិតិទ្ទយធុនេរសង៌ យខ្ញាត្តិ៉ សាយនេខ្ញាត កហិតាតិ ចិសនេឃត អចិនេសនេសត្វា កហិតា៉ ចិសឃចិសិដ្ឋាតិ ចក្ខាឌិចិសឃចិសិដ្ឋា៉ ៥ត្ត ទ្ទប្បជ្ជតីតិ សមុទាឃាចឃនេចហិ ចិឃ សាយខ្ញាចិនេសនេសហិ ត តាតត្តនេចាហានេទា ត នេហាតិ ឃថា "ទ្មនេក្ខា សិសបិ"តិ៉ ត ហិ សនេត្ថា ទ្មនេក្ខា សិសបិ៉ តស្មា កិរិឃានេកឥសត្ថាចនេតា "សឃាតា ក្យឌ្ឍាត្តិ សឆតា"តិអាឌីសុ ចិឃ "ទ្ទប្បជ្ជយាតា"តិ ៥ត្ត កិរិឃាឃ លក្ខណតា, ត្ថតនេត្វ លក្ខិតត្ថតា ច ធុត្តា៉ ឃឌិ ទ្ទប្បជ្ជយាតានេហាតីតិ អតិដ្ឋិតត្តា សាសដ្ឋិ ទ្ទប្បាឥកិរិឃាឃ អត្វិកាចយាហ៉ នេតត ទ្ទប្បានេឥ សតីតិ អឃនេយតស្ស អនេត្វាតិ "ទ្ទប្បជ្ជយាតា"តិ ៥ត្ត ទ្ទប្បានេឥា នេហត្យការេចត ធុនេត្តា, ត្ថតនេទា ច តស្ស ចលការេចតាតិ អាហ "នេសា ហិ នេតត ទ្ទបនេឃាឌិនេតា ចិឃ នេហាតី"តិ៉ ទ្ទប្បជ្ជយាតាតិ ចា តណ្យាឃ តត្វ ទ្ទប្បជ្ជតសឹលតា ទ្ទប្បជ្ជតសការេចា, ទ្ទប្បជ្ជតសយត្វតា ចា ធុត្តា៉ តនេត្វច ចស្សា ទ្ទប្បជ្ជតសឹលតា សក្កាឃនេតា អខ្ញាស្មិំ ចិសនេយ បចត្តិឃា អកាចនេតា, សយត្វតា បច្ចយសយចានេឃត, អខ្ញាចា អសយត្វតា, ឃនេតា កឥាចិ ត ទ្ទប្បជ្ជតិ៉ តិចិសយាតា តិចិសតីតិ ៥ត្វាបិ ត្ថយិតា តនេឃត អនេត្វា នេចឌិតនេត្ថាតិ៉

សមុទយសច្ចនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣. និរោធសច្ចនិទ្ទេសវណ្ណនា

២០៣. តណ្ហាយ ចិរជ្ជតិ ហលិទ្ទិរាគស្ស ចិយ បលុជ្ជតត្តិ ភគ្គា អាហ “លយាបមចរេសតា”តិ. ចិង្ខិត្វា និរុជ្ឈតត្តិ ចុត្តំ “អប្បចត្តិកយតចរេសតា”តិ. ចជតិ លឆ្ឌតិ, ហាបតិ ចាតិ អាហ “អតរេបក្លូតាយ ចជតចរេសត, ហានិចរេសត ចា”តិ.

តទប្បចត្តិ ចិយាតិ តស្សា តិត្ថអលិតុចល្លិយា អប្បចត្តិ ចិយ. អប្បចត្តិរហតុក្ខតយ្យិ និព្ពានំ តណ្ហាយ អប្បចត្តិ ចិយ ពយ្យតីតិ អាហ “តទប្បចត្តិ ចិយា”តិ យថា “រាកក្លូរយា”តិ (សំ. និ. ៣.១០៥, ១១០). អប្បចត្តិក្ខតត្តិ តណ្ហាយ អប្បចត្តិយា បត្តំ, បត្តព្ពាតិ អរណ្ញា. និព្ពានំ អាកប្ល និរុទ្ធាយបិ តណ្ហាយ បិយរូបសាតរូបេសុ និរុទ្ធាតិ ចត្តព្ពតាតស្សតត្តំ ចុត្តាតិ រយាជតា. ខុត្ត ច យទ្ធា យក្កោ, និព្ពានញ្ច តណ្ហាយ សមុច្ឆេទសានត្ត, តទ្ធា “បុរិយា ចា ក្លបយា”តិអាឌិនា ក្លបយាក្ខយំ ក្លកយត្ត យថាក្កយំ រយាឌិតំ, ក្លកយដ្ឋានិយំ បត ក្លកយត្តាបិ លត្តុរតច.

និរោធសច្ចនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

៤. មគ្គសច្ចនិទ្ទេសវណ្ណនា

២០៤. តិត្តិរយហិកប្បិតស្ស មគ្គស្ស បកតិបុរិសត្តុរគាលាឌិកស្ស. អរិយំ លភារេបតីតិ អរិយំ សាមញ្ញាផលំ លភារេបតិ.

តត្ថិបក្លូចិរតិសកាចាតិ តស្សា សម្មាចាចាយ ចិបក្លូរតា មិច្ឆាចាចាយ ចិរតិសកាចា. រកទករមិច្ឆាចាចា បិសុណចាចា, សម្ពាបិ ចា មិច្ឆាចាចា ចិសំចាទនាឌិចរេសត រកទករទីតិ អាហ “រកទករមិច្ឆាចាចាបហារេតតា”តិ. ចិសំចាទនាឌិកិច្ចតាយ ហិ លូចានំ អបរិក្កាហកានំ មុសាចាទាឌីនំ បដិបក្ខក្ខតា សិនិទ្ធភាវេចត បរិក្កាហកសកាចា សម្មាចាចា តប្បច្ចយសុការិតសប្បដិក្កាហរេក ជនេ, សប្បយុត្តធម្មេ ច បរិក្កាហន្តី បចត្តតីតិ បរិក្កាហលក្ខណា. រតនាហ “ជនេ, សប្បយុត្តេ ច បរិក្កាហនកិច្ចចតី”តិ. ឌីចរកម្មាឌិកោ តាឌិរសា បរេយាកោ. កាតត្តំ ឌីចររជនាឌិកំ. និរចជ្ជសមុដ្ឋាបនកិច្ចចាតិ និរចជ្ជស្ស កត្តព្ពស្ស, និរចជ្ជាការេន ចា សមុដ្ឋាបនកិច្ចចា. សប្បយុត្តធម្មេ ច សមុដ្ឋារេបន្តាតិ ខុត្ត សមុដ្ឋាបនំ មិច្ឆាកម្មន្តបដិបក្ខតស្ស អត្តនោ កិច្ចស្ស អនុក្ខលការេចត សប្បយុត្តានំ បចត្តនមេច, ក្លក្លិបនំ ចា នេសំ កាយិកកិរិយាយ ភារុក្លិបនំ ចិយ. សប្បយុត្តធម្មានំ, អាឌីចរស្សេច ចា ចិរេសាធនំ រចាទាបនំ.

ឌិរដ្ឋកដ្ឋាតិ ឌិដ្ឋិយា សហជបហារេតកដ្ឋា, បធយមគ្គសម្មាឌិដ្ឋិចរេសរេតច តំ រចឌិតព្ពំ. “ឌិរដ្ឋកដ្ឋអចិជ្ជាធរយា”តិបិ បិរេធា. ខុតស្មិំ បក្លូ ចតុមគ្គសម្មាឌិដ្ឋិយា សក្ករេហា ករេតា រហាតិ. ក្លបរិមគ្គសម្មាឌិដ្ឋិយា បត ឌិដ្ឋិដ្ឋារេត តំតំមគ្គចជ្ឈា មារេតា ករេហតរេព្ពា. រេសា ហិ “អហ”ត្តិ

បចត្តិអាការទោ ឋិតិដ្ឋាតិយោ បការេសតីតិ កិច្ចបដិចេចេឆត បដិចិត្តាំ តេនេច ហិ អេក្ខតាតិ តេនេច បយ្ខាដិដ្ឋិបត្ថានេត យក្កេទ្ធត់ តទាបចត្តិតេត ករលក្ខតេត, តេត ចា ការេលាត អក្ខ-បទ្ទោ ហិ ការលាទេត្តាបិ ហោតីតិ តត្វាតិ យគេ្ក, យក្កនិត្តុប្បានេ ចា

ទាយស្សោចាតិ អទិយយក្កបរិយាបត្តស្សេច យឌិបិ ចិរយិតទាតោ ចិរយត្តស្ស ទេចតាតាបិ លត្ថតេច, ចិរតិយា ឧច បត បទា បលាតការចាតិ អាហ "ចិរយណការេល ចា ចិរតិរយោ"តិ សុការិតាធីតិ អបយ្យប្យលិបិឌី អាឌី-បទ្ទោត អបិសុណាឌី បក្ខហិតា ការតាឌីតិ ឧត្វ បត កាយសុចរិតាឌី អយក្កន្តត្តាតិ អយក្កបការចត្តា តយេច ទេចតាកាយ អយក្កបកាចតំ ឌេស្សតុំ "ឧកស្សពោលាស្សា"តិអាឌិ ទុត្តំ តត្វ បយ្ខាចាចាឌិកិច្ចត្តយំ តាយ ឋិន្នាចាចាឌីតំ តិណ្ណំ បិបឌយ្ខាតំ បយុទ្ធិត្តតំ, យក្កទេចតា ន តំបការចា ត ហោតីតិ ត តស្សា យក្កក្កលោ បយ្ខាចាចាឌិការចបិន្ទិ តំបិន្ទិយត្តិ កិច្ចត្តយបិន្ទិយំ យទា បតស្សា បុត្តការេក សុការិតចាចាឌិការចា, ឧចំ យក្កក្កលោបិ បិយា ឧចំ បទេត្ត យទា តត្វ ឧកស្ស បយ្ខាបត្តប្យស្ស តិកិច្ចតា, បយ្ខាដិដ្ឋិអាឌីតត្ថា ឧទេកោកាតំ ចតុកិច្ចតា, ឧចំ ឧកា យក្កទេចតា បយ្ខាចាចាឌិកិច្ចត្តយស្ស បាឌិកា កទេចយ្យ, តទា ន បតិ យគេ្ក បយ្ខាចាចាឌីតិ តីណិ អក្ខាតិ ត កទេចយ្យំ, លព្ភអក្ខិកោ ន អទិយយគេ្កា បិយាតិ តយិឌយាហ "ឧកាយ ទេចតាយា"តិអាឌិតា យស្ខា បទេតំ តត្ថិ, តស្ខា យក្កបច្ចយតាចទតេតា ន ត ទេចតាយ យក្កការចាតិ យក្កក្កលោ ចិរតិរយាច បយ្ខាចាចាឌយោ

ឆ្នាហំ សុតំ បត្តសុតំ ដ្ឋបេក្កា បា ហិ "ដ្ឋបេក្កា បត បត្តត្តា, សុលយិទេច្ចច កាសិតា"តិ (ចិសុទ្ធិ ១.៩៣; ចិក អដ្ឋ ១១១) ទុត្តា ចិតក្កាឌីតត្តិ តេយេច អកិតិទោបតាឌយោ បិកាដបរិយាយេត ទុត្តា

ចឌីបក្ខាការចទេតា ចឌីគេឌស្ស ដ្ឋបការកោ ចិតទេក្កា "បាចឌ្ឍា...បេ... ដ្ឋបការកោ ឧចា"តិ ទាយិតា ចឌីគេឌំ បយុទ្ធាបកទេចតាតំ ចិយ ចិរតិយាបិ ចិរេបបច្ចយោ ចិតទេក្កាតិ ឌេស្សតិ ចឌីគេឌតិយាយិកា ចាចាតិ ចឌីគុទ្ធិតចិរតិយាហ បា ហិ បយ្ខាចាចាក្ខតា ឋិន្នាចាចាសុ ឯយយិតី តត្វ យទា ចិឯចាឌតាឌិឋិន្នាចាទេតា អចិរទេតា ឋិន្នាកយុត្តទេតាបិ ត ចិរយទេច យទាហ – "ឧកំ ឌយុំ...បេ... អការិយ"ត្តិ (ឆ ប ១លិ៩) តទា អចិឯចាឌតាឌិតា បយ្ខាចាចាយ ឌីទេតា បយ្ខាកយុត្តយិ ឬទេតិយោចាតិ អាហ "ចឌីគេឌ...បេ... ដ្ឋបការិកា"តិ ឌយ្ខាតំ បចត្តិគិដ្ឋាការចទេតា យទា កតីតិ គិត្តាត្តិ ទុច្ចតិ, ឧចំ បចត្តិការចទេតា របលក្ខណាតិបីតិ អាហ "កិច្ចាឌិបការេច ចា"តិ

អកិតគ្គតត្តិ តណ្យាឌិចរបត អកិតគ្គតំ

ចាទុក្កតការលំ ដ្ឋក្កហោ, អត្វបរិបុទ្ធតំ បរិបុទ្ធាតិ តទុកយំ បចតាឌីតត្តិ អាហ "បចតបោការលោ ឧច អចទោឆិ កទ្ធិ"តិ បោការលាត បរិទ្ធិត្វា កហលំ បរិក្កណ្ហាតិ

តស្សាតិ បយោកស្ស

ហោតិ កាយចិត្តប្បចត្តិយា ការណភូតោ ឬកតិយិទេត្ត អទេយាតិហោយតសិកាទោ៑ តស្សាតិ កាយចិត្តប្បស្ស៑ កតំ កយតំ បចត្តិ, តស្ស ក្ខបិទេយាតិ កតយទេក្កា៑

បហាតព្ពាឲកត្តត្តិ បហាតព្ពាតាហាយព្ញា៑

យក្កាការេចត ចត្តុព្ពិឆយ្បិ ឲកទេត្តតាតិ សោតាបត្តិយក្កាឌិចទេយត ចត្តុព្ពិឆយ្បិ យក្កាការេចត ឲកទេត្តត ហាយព្ញាទោតា កទេហត្វា "អស្សា"តិ ឲកចចទេតត ចុត្តត្តិ អទេត្វា៑ សព្ពាស្ស យក្កស្ស អព្ញាយព្ញា សឌិសតា, តឆា អសឌិសតា ច ឲកច្ចសឌិសតា ច ឃោតក្កចទេយត សព្ពាសឌិសសព្ពាសឌិសឲកច្ចសឌិសតា, សោ ឲច ចិទេសទេសាតិ ទេយាទេឌតព្ញា៑ ចិបស្សតាតិយាយំ ឆុទំ កត្វា អាហាតិ សព្ពទេគ្គ៑ ព្ពឆ បតាតិ ព្ពយិស្សា សទេយ្យហចិទេតាឌតិយំ៑ សយ្សិ...ទេប... តិចត្តតទេតាតិ បឍយទេត្វទចាឌំ ចឌទេត្តា តឌព្ញាសយំ បុទក្កត្វា ចឌតីតិ អឆិប្បាទេយត ចុត្តា៑ ព្ពតទឆា ព្ពតទចាឌាទេបត្វ ឌស្សិតា ឲចាតិ៑ បិឌកព្ញាតតិយាយត្តិ បិឌកព្ញាតតិយាយំ ឆុទំ កត្វា អាហាតិ ទេយាឌតា៑ "ចិបស្សតា ...ទេប... ឌជ្ជទេព្ញា"តិ កស្វា ចុត្តា៑ ត ហិ តស្សា ព្ពឆ បឌិទេក្លបតា អត្តិ៑ តឆា ហិ ចុត្ត "ទេកចិ ចុជ្ជាតកាយិតិចិបស្សតា តិយាទេយតីតិ ចឌត្តី"តិ? តយិឌទេយចំ៑ ព្ពឆាបីតិ ព្ពឆ បិឌកព្ញាតតិយាទេយបិ ចិបស្សតាតិយាទេយា ត បឌិក្លិទេត្តាតិ អយទេញ្ញ្វ អទេត្វា៑ ទេតទេតចាហ "សាឆារណត្តា"តិ៑ "ព្ពឆ បតា"តិ ព្ពយិតាបិ បឍយទេត្វទចាទេឌា សក្កហិទេតាតិ ទេចឌិតទេព្ញា៑ យឌិ ឲចំ កស្វា ចិបស្សតាតិយាទេយា ចិស៊ុំ កហិទេតាតិ? ចាឌត្តយាចិឆុទតាឌស្សតត្វ៑ អទេព្ញា ចាចទិយចាឌាតិ សយ្សិតព្ញាតបុក្កលព្ញាសយចាឌា៑

"អាទុទេប្យ តិកចត្តុក្កព្ញាតំ...ទេប... ត ទេលិកិយ"ត្តិ ព្ពឌំ ទេឆទចាទេឌ អាកតំ ទេបិទាណជ្ជកឆាយំ តត្តិ កត្វា ឍបិតត្តិ អជ្ជសាលិតិយំ សក្កទេហត្វា ចុត្តត្តិ អាហ "ចុត្តំ អជ្ជសាលិតិយត្តិ អឆិប្បាទេយា"តិ៑ ទេយឃ្វតិ បទ្ធិយព្ញាតចព្ជាតិ សត្គាយ ចឌតិ៑ តត្វ ហិ អទ្ធុប្បត្តិយំ សិសទេយា, ត ព្ពតទស្វិ៑ "ចត្តុក្កបព្ចាកព្ញាត"ត្តិ ចុទេត្ត អចិទេសសទេតា សាសចាតាសចំ អទេបក្លិយតិ, តិចទេត្តតព្ពាកទេហតព្ពាសាឆារណចចទេតទេតត្វ សាសចទេតា អចទ្ធិតតត្វ "តព្ចា ទេលិក្យុត្តទ"ត្តិ ចត្វា តិចត្តិតឆយ្សុឌស្សតត្វ "ត ទេលិកិយ"ត្តិ ចុត្តត្តិ ឌទេស្សទេត្តា អាហ "សយុឌាយព្ចា...ទេប... អាហា"តិ៑ ព្ពតទឆា ព្យុកិចាទាកាចទេតា "ទេលិក្យុត្តទ"ត្តិ ចិទេសសតំ តិទេត្វកំ សិយា៑ តទេយា យក្កាតិ ទុតិយយក្កាឌទេយា៑ តព្ញាតិកត្តិ តិកចត្តុក្កព្ញាតិកំ ទេសាតាបត្តិផលិឌិ៑ អព្ញាឍាតិកាបីតិ តិកចត្តុក្កព្ញាតទេតា អព្ញាឍាតិកាបិ ចត្តុក្កព្ញាតិកាបិ យក្កា ក្ខប្យជ្ជត្តិ៑ បិ-សទេទ្ទត តព្ញាតិកាបិ តិកចត្តុក្កព្ញាតិកាតិ អទេត្វា៑ យឌិ ឲចំ ចត្តុទេចាការទេទបិ បព្ចាទេចាការទេច ចិយ យក្កស្ស តិកចត្តុក្កព្ញាតិកការេច ទេកតស្ស ឍាតក្កាឌិតិយាទេយាតិ អាហ "ឍាតក្កាឌិតិយាយិកា បុព្ពាកិសក្លាទេសយាបត្តី"តិ៑ បុព្ពាកិសក្លាទេសយាបត្តីតិ ច បិឌកក្ខតា អត្តតា អតិក្កត្តឆយ្ចិទាកការេចត ចិបស្សតាយ បុព្ពាកិសក្លាទកាទី អទ្ធុបសយាបត្តិ, ផលសយាបត្តិ ចា៑ ទេតតាហ "បិឌក"ត្តិ៑ ត សយ្សិតព្ពាតិ ត សយ្សិតព្ពា សយាបត្តិ ឍាតក្កាឌិតិយាយិកា សយ្សិតព្ពាតំ តិកចត្តុក្កព្ញាតាតំ តត្វ អតុប្យជ្ជតទេតា, ព្ពតទត្វ ច ចិទេសសាកាចទេតា៑ ផលស្សបីតិ ចត្តុត្វបព្ចាយព្ញាតិកផលស្សបិ៑

ទុក្ខបាណាឌីតត្តិ ទុក្ខសយុឌយបាណាណាតំ៑ តំតំកុសលិទយុណាទយុណត្តាតិ កាយាចចទាឌិសុ ទេយត ទេយត កុសទេលត សទ្ធិ ទេតក្ខយ្សក្កប្បាឌទេយា

ឧប្បជ្ជន្តិ, តស្ស តស្ស កុសលស្ស អារម្មណំ អារម្មណំ ហោន្តិ តំតំកុសលារម្មណារម្មណា , តព្ភាវតោ. តំតំវិរមិតព្ពាទិអារម្មណត្តាតិ វិសំវាទនវត្ថុអាទិអារម្មណត្តា. វីតិក្កមិតព្ពតោ ឯវ ហិ វិរតីតិ. “អក្កាត”ន្តិ វា “តក្កម្មប្បាទិត”ន្តិ ឯត្ថាបិ មោទេត្ថ អវយវេន វិនា សមុទាយាភាវតោ. វិសេសបច្ចយោតិ ខណ្ឌសីលស្ស, អបរិសុទ្ធសីលស្ស វា សមុប្បាទនាសម្ភវតោ សមាធានស្ស វិយ វាយាមស្ស សីលំ វិសេសបច្ចយោ. អយញ្ច អត្ថោ យទិបិ បុរិមសិទ្ធសីលវសេន យុត្តោ, សហជាតវសេនាបិ បន លព្ភតេវាតិ ទស្សេន្តោ “សម្បយុត្តស្សាបី”តិ អាហ. សហជេនេត្ថ អធិប្បេតន្តិ អាហ “សម្បយុត្តស្សេវ វា”តិអាទិ. សម្មោសោ បមាទោ, តប្បដិបក្ខា អសម្មោសោ អប្បមាទោ, សោ ចិត្តស្ស អារក្ខាតិ អាហ “ចេតសោ រក្ខិតតា”តិ.

សីលក្ខន្ធោ វាតិ ច-សទ្ទេន សមាធិក្ខន្ធោ ច. វត្តិប្បធានត្តា សីលស្ស អវោសានតា, និវារហេដ្ឋិមស្ស កាយទណ្ឌស្ស ឧជុវិបច្ចនីកភាវតោ សមាធិស្ស អវិក្ខេបលក្ខណតា ទដ្ឋព្ពា. សាសនន្តិ បដិវេធសាសនំ, “សាសនព្រហ្មចរិយ”ន្តិ ច វទន្តិ.

មគ្គសច្ចនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

សុត្តន្តភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

២. អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា

២០៩-២១៤. “បរិញ្ញេយ្យភាវរហិតេ ឯកន្តបហាតព្ពេ”តិ កស្មា វុត្តំ, ននុ តណ្ហាយបិ ចក្ខាទីនំ វិយ តណ្ហាវត្ថុភាវេន បរិញ្ញេយ្យតា វុត្តា. យថាហ “រូបតណ្ហា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតី”តិអាទិ (ទី. និ. ២.៤០០; ម. និ. ១.១៣៣; វិភ. ២០៣). តប្បដិពទ្ធសំកិលេសប្បហានវសេន សមតិក្កមិតព្ពតា ហិ បរិញ្ញេយ្យតា. ឯកន្តបហាតព្ពតា ច ន តណ្ហាយ ឯវ, អថ ខោ អវសេសានំ សំកិលេសធម្មានម្បិ. តថា ហិ តេសំ សព្ពេសំ អច្ចន្តប្បហាយិកា ទស្សនភាវនាតិ? សច្ចមេតំ, តថាបិ យថា “ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ បរិញ្ញេយ្យ”ន្តិ (សំ. និ. ៥.១០៨៨) តណ្ហាវជ្ជេ ឧបាទានក្ខន្ធបញ្ចកេ បរិញ្ញេយ្យភាវោ និទ្ទិដ្ឋោ, ន តថា តណ្ហាយ, តណ្ហាយ បន “យាយំ តណ្ហា បោនោព្ភវិកា”តិអាទិនា (វិភ. ២០៣; ទី. និ. ២.៤០០; ម. និ. ១.៩១, ៤៦០; សំ. និ. ៥.១០៨១; មហាវ. ១៤; បដិ. ម. ១.៣៤) សមុទយភាវោ វិយ សាតិសយំ បហាតព្ពភាវោ និទ្ទិដ្ឋោតិ ទស្សេតុំ “បរិញ្ញេយ្យភាវរហិតេ ឯកន្តបហាតព្ពេ”តិ វុត្តំ. យស្ស អសង្គហិតោ បទេសោ អត្ថិ, សោ សប្បទេសោ, ឯកទេសោតិ អត្ថោ. តត្ថាតិ អរិយសច្ចសទ្ទេ សមុទយោតិ សមុទយេត្វា. “និប្បទេសតោ សមុទយំ ទស្សេតុ”ន្តិ សមុទយស្សេវ គហណេ ការណំ ទស្សេតុំ “ទុក្ខនិរោធា បន”តិអាទិ វុត្តំ. តត្ថ ទុក្ខនិរោធាតិ ទុក្ខំ, និរោធោ ច. អរិយសច្ចទេសនាយន្តិ អរិយសច្ចទេសនាយម្បិ សច្ចទេសនាយំ វិយ. ធម្មតោតិ ទេសេតព្ពធម្មតោ និប្បទេសា ឯវ. “អវសេសា ច កិលេសា”តិអាទិនា ទេសនាភេទោ ឯវ ហិ តត្ថ វិសេសោ. តេនាហ “ន ហិ តតោ អញ្ញោ”តិអាទិ. អបុព្ពោ នត្ថីតិ ធម្មតោ អបុព្ពោ នត្ថីតិ អត្ថោ. តស្សាតិ សមុទយស្ស. សព្ពត្ថ តីសុបិ វារេសូតិ អដ្ឋកបញ្ចកសព្ពសង្គាហិកភេទេសុ មហាវារេសុ, តទន្តោគធេសុ ច បញ្ចសុ កោដ្ឋាសេសុ. អបុព្ពស្សាតិ “អវសេសា ច

កិលេសា”តិអាទិនា តណ្ហាយ អបុញ្ញស្ស. អវសិដ្ឋកិលេសាទីនិស្សយបច្ចយតាវចនំ ឥធ អបុញ្ញទស្សនំ. តស្ស យទិបិ ទុតិយតតិយវារេសុ វិសេសោ នត្ថិ, បច្ចាសុ បន កោដ្ឋាសេសុ ឧប្បត្តិ អបុញ្ញំ ទស្សិតន្តិ កត្វា ឥទំ វុត្តំ. តនិស្សយបច្ចយវិសេសទស្សនំ, ឥតរំ បន មគ្គវិសេសទស្សនំ. តស្ស ច ធម្មតោ អបុញ្ញាការណា ទស្សិតោ យេវ. យទិ ឥទំ ទុតិយាទិកោដ្ឋាសេសុ, បឋមកោដ្ឋាសេបិ វា កស្មា តណ្ហា គហិតាតិ អាហ “អបុញ្ញបច្ចយទស្សនត្ថាយបិ ហិ”តិអាទិ. កោចលិយាតិ តទញ្ញកិលេសាទីនិវេបក្ខាយ. ទេសនាវសេន ន វុត្តាតិ ន ធម្មវសេនាតិ អធិប្បាយោ. តស្មា ទុក្ខាទីនិ តត្ថ អរិយសច្ចទេសនាយំ សប្បទេសានិ ទស្សិតានិ ហោន្តិ បរិយាយេនាតិ ទដ្ឋព្វា. អភិធម្មទេសនា បន និប្បរិយាយកថាតិ កត្វា អដ្ឋកថាយំ “និប្បទេសតោ បច្ចយំ ទស្សេតុំ”ត្វេវ វុត្តំ. បច្ចយសង្ខាតន្តិ បច្ចយាភិមតំ បច្ចយភូតំ, បច្ចយកោដ្ឋាសំ វា.

តេសន្តិ កុសលធម្មានំ. បច្ចយានំ បហាតព្វតាតិ ហេតុនិរោធេន ផលនិរោធំ ទស្សេតិ, តប្បដិបក្ខកិលេសប្បហានេន វា កុសលានំ បហានំ វុត្តំ. យថា “ធម្មាបិ វោ, ភិក្ខវេ, បហាតព្វា”តិ (ម. និ. ១.២៤០). ឥតិ បរិយាយេន កុសលានំ បហានំ វុត្តំ, ន និប្បរិយាយេន. តទាការេតាតិ អាហ “ន ហិ កុសលា បហាតព្វា”តិ. យថា ច កុសលធម្មេសុ, អព្យាកតធម្មេសុបិ ឯសេវ នយោ. និរោធន្តិ អសង្ខតធាតុំ. អប្បវត្តិការណាតិ យោ និរោធស្ស និព្ពានស្ស តណ្ហាទិអប្បវត្តិហេតុការណា, តំ បហានន្តិ វុត្តន្តិ អត្ថោ.

កាយកម្មាទិសុទ្ធិយាតិ បុព្ពភាគកាយកម្មវចីកម្មាទិវិសុទ្ធិយា ឧទ្ធរតុបនិស្សយំ អរិយមគ្គស្ស ទស្សនីតិ សម្ពន្ធោ. បញ្ចង្គិកំ…បេ… បវត្តំ ទីបេតិ, ន បន អរិយមគ្គស្ស បញ្ចង្គិកត្តាតិ អធិប្បាយោ. ញាបកនិទស្សនត្ថំ ញាបកការណនិទស្សនំ, ឥទេន “វចនតោ”តិ ឃដំ ហេតុអត្ថេ និស្សក្កវចនន្តិ ទស្សេតិ. វចនតោតិ វា ព្រាទិសស្ស វចនស្ស សញ្ញាណតោ. បដិបទាយ ឧទ្ទេសោបិ បដិបទា ឧទាតិ អត្ថោ. និទ្ទិដ្ឋា ធម្មសង្គាហកេហិ សង្គាយនតោ.

ឈានេហិ ទេសនាបវេសោ “លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតី”តិ (ធ. ស. ២៧៧) ឈានសីសេន ទេសនាតោ. តថា ភាវនាបវេសោ បដិបទាយតន្តិ បដិបទាបវត្តិ បដិទេសនា. យថាវិជ្ជមានធម្មទេសនាតិ តស្មិំ ចិត្តុប្បាទេ លព្ភមានវិតក្កាទិធម្មទេសនា.

អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

៣. បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា

១០៥. តស្សាតិ សុត្តន្តភាជនីយស្ស. ឥទំ បនាតិ “អបិចេសា សម្មាទិដ្ឋិ នាម បុព្ពភាគេ នានាក្ខណា នានារម្មណា”តិអាទិប្បការេន. ឧច្ច កត្វាតិ លោកុត្តរមគ្គស្ស ច មគ្គង្គភាវស្ស អធិប្បេតត្តា. តេនាតិ តេន ការណេន, អរិយមគ្គស្ស ច ឧទ្ធរិត្វា និទ្ទិដ្ឋត្តាតិ អត្ថោ.

បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

សង្ខចិកក្កចញ្ញភា តិដ្ឋិថា់

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

៥។ ឥន្ទ្រិយវិភង្គោ

១។ អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា

២១៩។ ចក្ខុទ្វារការេនតិ ចក្ខុទ្វារការេនហេតុ។ តំទ្វារិកេហីតិ តស្មិំ ទ្វារេ បវត្តនកេហិ ចិត្តចេតសិកេហិ។ តេ ហិ “តំ ទ្វារំ បវត្តិផលការណភូតំ ឯតេសំ អត្ថី”តិ តំទ្វារិកា។ តត្ថ ច តព្ភាវេហិបិ តំ ឥន្ទដ្ឋំ ការេតិ។ តេនាហ អដ្ឋកថាយំ “ពីរេត្ត ពីក្ខត្តា, យថេត្ថ ច យថត្តា”តិ? ឥន្ទំ ការេតិ, តព្ភាវេកាបិ បន ឥន្ទ “តំទ្វារិកា”ឥន្ទ្រេន ភូត្វា។ អបរិច្ឆិន្នទ្វារកាធិមេយេន ហិ ចក្ខុ និស្សយភេទេន “ចត្តុ”តិ ភុច្ចតិ។ អថ វា តំទ្វារិកេសុ តស្ស ឥន្ទ្រិយ បវត្តិតិ “តំទ្វារិកេហី”តិ ភុត្តំ ឥន្ទ្រិយ បរេហិ អនុវត្តនីយតា បរមិស្សរការេនាតិ ទស្សេន្តោ “តទធិ...បេ... អនុវត្តន្តី”តិ អាហ។ តត្ថ តន្តិ ចក្ខុ។ តេតិ តំទ្វារិកេ។ កិរិយានិដ្ឋានេនាធី អាធិ-សទ្ទេន “ចិនិតាធី”តិអាទីសុ (ទី។ និ។ ១។២៥០; ២។២២២; ២។១៩៩) ចិយាតិ អាហ “បរិនិដ្ឋិតកិច្ចនាតន”ន្តិ។

“ឆ ឥមានិ, ភិក្ខវេ, ឥន្ទ្រិយានិ។ កតមានិ ឆ? ចក្ខុន្ទ្រិយំ...បេ... មនិន្ទ្រិយ”ន្តិ (សំ។ និ។ ៥។៤៩៥-៤៩៩) ឯវំ កត្ថចិ ឆឡិន្ទ្រិយានិ អាគតានិ, កស្មា បន សុត្តន្តេ លទ្ធានេវ ចិយ ឥន្ទ្រិយានិ ឯកជ្ឈំ ភុត្តានិ, អភិធម្មេ ច ភុត្តានីតិ អាហ “តត្ថ សុត្តន្តេ”តិអាទិ។ និស្សរណូបាយាទិការេនាតិ ឯត្ថ លោកុត្តរេសុ យក្ខបរិយាបន្នានិ និស្សរណំ, ឥតរានិ និស្សរណូបាយោ, ចិនន្ទនត្តិស្សិតេន និព្ពត្តិតានិ សទ្ធិន្ទ្រិយាទីនិ និស្សរណូបាយោ, ឥតរេសុ កានិចិ បវត្តិភូតានិ, កានិចិ បវត្តូបាយោតិ វេទិតព្ពានិ។

លីលាវសេន្ស ការកភូតេតិ លព្ភអត្ថុបេក្ខា ចិយ លីលាវសេន្សេវ ឆន្ទភូតេ។

ឥន្ទ្រអត្ថាតិ ឥន្ទលិង្គាទិអត្ថេ។ អត្តតោ បវត្តនវសេនាតិ យថាសកំ កម្មាទិបវត្តនវសេន។ តំសហិតសន្តានេតិ ឥត្ថិន្ទ្រិយសហិតេ, បុរិសិន្ទ្រិយសហិតេ ច សន្តានេ។ អញ្ញាការេនាតិ ឥត្ថិអាទិតោ អញ្ញេន អាការេន។ អនុវត្តនីយការេន ឥត្ថិបុរិសិន្ទ្រិយានំ អាធិបច្ចត្តំ យោជេតំ។ ឥន្ទ្រិយស្ស វត្ថុតិ អាធិបច្ចេត្ត។

តេសន្តិ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយាទីនំ តិណ្ណំ។ យា សុចរក្ខិន្ទ្រិយានំ ឥដ្ឋានិដ្ឋាការសម្ពុន្ធនសតា វុត្តា, សា អារម្មណសការេនភេទ វេទិតព្ពា, ន ឯកច្ចសោមនស្សិន្ទ្រិយាទីនំ ចិយ បរិកប្បនវសេនាតិ ទស្សេន្តោ “ឯត្ថ ចា”តិអាទិមាហ។

យទិបិ បុរិសិន្ទ្រិយានន្តរំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ រូបកណ្ឌេបិ (ធ។ ស។ ៥៩៥) ទេសិតំ, តំ បន រូបជីវិតិន្ទ្រិយំ, ន ច តត្ថ យតិន្ទ្រិយំ ចត្តា ឥត្ថិបុរិសិន្ទ្រិយានិ ភុត្តានិ។ ឥធ បន អដ្ឋកថាយំ ឥន្ទ្រិយានុក្កមោ ភុត្តោ សព្ពាការេន យមកទេសនាយ សំវត្តតីតិ ទស្សេន្តោ អាហ “ឯសា ឥន្ទ្រិយយមកទេសនាយ សវេយតី”តិ។ បុរិមបច្ឆិមានំ អជ្ឈត្តិកពាហិរានត្តំ ចក្ខាទីនំ បុរិមានំ អជ្ឈត្តិកានំ, ឥត្ថិន្ទ្រិយាទីនំ បច្ឆិមានំ

ᨵᩣᩉᩥᨲᩣᨶᩴ᪨ ᨲᩮᨶᩴ ᨿᨬ᩠ᨬᩮᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩏᨠᩮᨾᩴ ᩏᨸᨠᩣᩁᨠᨲᩣᨴᩦᨸᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᪨ ᨲᩮᨶ ᩑᩅᨾ᩠ᨸᩥ ᨴᩮᩈᨶᨲ᩠ᨳᩁᩣᨶᩩᩁᩮᩣᨵᩮᨶ ᨩᩦᩅᩥᨲᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩔ ᩋᨶᩩᨠ᩠ᨠᨾᩴ
ᩅᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᨯ᩠ᨰᩦᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨ ᨠᩣᨿᨴ᩠ᩅᩣᩁᩮᨲ᩠ᨳ ᩑᩅᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨸᩁᨲᩮᩣ ᨸᨶ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮ ᩍᨵ ᨸᩣᩊᩥᨿᩴ ᩋᩣᨣᨲᨶᩥᨿᩣᨾᩮᨶᩮᩅ ᨾᨶᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩣᨶᨶ᩠ᨲᩁᩴ
ᨩᩦᩅᩥᨲᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩔ, ᨲᨴᨶᨶ᩠ᨲᩁᩴ ᩍᨲ᩠ᨳᩥᨸᩩᩁᩥᩈᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩣᨶᩴ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩴ ᨴᩔᩮᩔᨲᩥ᪨ ᩈᨻ᩠ᨻᩴ ᨲᩴ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣᨠᩣᩁᩮᨶ, ᨿᨳᩣᩁᩉᩴ ᩅᩤ
ᨴᩩᨠ᩠ᨡᨴᩩᨠ᩠ᨡᨲᩣᨴᩥᩋᩣᨠᩣᩁᩮᨶ᪨ ᨴᩩᩅᩥᨵᨲ᩠ᨲᨽᩣᩅᩣᨶᩩᨸᩣᩃᨠᩔᩣᨲᩥ ᩁᩪᨸᩣᩁᩪᨸᨽᩮᨴᩔ ᨴᩩᩅᩥᨵᩔ ᩋᨲ᩠ᨲᨽᩣᩅᩔ ᩋᨶᩩᨸᩣᩃᨠᩔ᪨ ᩁᩪᨸᩣᩁᩪᨸᨽᩮᨴᩔ ᨴᩩᩅᩥᨵᩔᩣᨸᩥ ᩉᩥ
ᨩᩦᩅᩥᨲᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩴ ᩍᨵ ᨣᩉᩥᨲᩴ᪨ "ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩦ"ᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶ ᩈᩉᨩᩣᨲᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨶᩁᩈᩮᨶ ᨩᩦᩅᩥᨲᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩮᨶ ᩅᩮᨴᨿᩥᨲᩣᨶᩴ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩮᨲᨻ᩠ᨻᨲᩴ ᨴᩦᨸᩮᨲᩥ᪨
"ᨽᩣᩅᨶᩣᨾᨣ᩠ᨣᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲ"ᨶ᩠ᨲᩥ ᩍᨾᩥᨶᩣ ᨹᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩴ ᨶᩥᩅᨲ᩠ᨲᩮᨲᩥ᪨ ᨽᩣᩅᨶᩣᨣᩉᨱᩮᨶ ᩉᩥ ᩈᨠᩃᩣ ᩋᩅᨲ᩠ᨳᩣ "ᨽᩣᩅᨶᩣᩅᨲ᩠ᨳᩣ"ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ
ᨽᩣᩅᨶᩣᨠᩣᩁᩮᩣ ᨸᨠᩣᩈᩥᨲᩮᩣ᪨ ᨴᩔᨶᩣᨶᨶ᩠ᨲᩁᩣᨲᩥ ᩈᨾᩣᨶᨩᩣᨲᩥᨠ᩠ᨡᨿᩮᨶ ᩋᨬ᩠ᨬᩅᩥᩉᩥᨲᨲᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿᩣᩉ, ᨶ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᨸᨧ᩠ᨧᨿᩴ᪨

ᨲᩔᩣᨲᩥ ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩔ᪨ ᩋᨶᨬ᩠ᨬᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᩮᩉᩥ ᩋᨶᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩮᩉᩥ ᩋᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩑᩅᩴ ᩈᩣᨾᨲ᩠ᨳᩥᨿᨲᩮᩣ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᩅᩥᩈᩮᩈᩴ
ᩅᩅᨲ᩠ᨳᨸᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᨠᩁᨱᨲᩮᩣᨸᩥ ᨲᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ "ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨠᩥᨧ᩠ᨧᩴ ᨧ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩮᨲ᩠ᩅᩣ"ᨲᩥ᪨ ᩋᨬ᩠ᨬᩮᩈᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᩮᩈᩴ ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩈᨽᩣᩅᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᩈᩉᨩᩣᨲᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ
ᨿᩮᩉᩥ ᨲᩮ ᩍᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᨠᩣᩁᩮᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᩮᨶ ᩅᩈᩅᨲ᩠ᨲᩣᨸᨶᩴ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ, ᨿᨳᩣ ᨾᨶᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩔ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨦ᩠ᨣᨾᩈᨽᩣᩅᩣᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᩈᨾᨿᩮ ᨲᩮ ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨶᩴ ᨾᨶᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩔᩮᩅ
ᩅᩈᩮ ᩅᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨲᩮᨶᩣᩉ "ᨲᩴᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᩉᩥ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨ ᨿᨴᩥ ᩑᩅᩴ ᨠᨳᩴ ᨲᩮᩈᩴ ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨭ᩠ᨮᩮᩣᨲᩥ? "ᩈᩩᨡᨲᩣᨴᩥᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ
ᩋᨲ᩠ᨲᩣᨠᩣᩁᩣᨶᩩᩅᩥᨵᩣᨸᨶᨾᨲ᩠ᨲ"ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᩅᩣᨿᨾᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ "ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᨲ᩠ᨲᩣ"ᨲᩥ ᩍᨾᩥᨶᩣ ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᨸᨵᩣᨶᨲᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨ ᨲᨲᩮᩣ ᩉᩥ
"ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᩣ"ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳᩣᨲᩥ ᩅᩈᩅᨲ᩠ᨲᩣᨸᨶᩮ ᩈᩉᨩᩣᨲᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩩᨸᩣᩃᨶᩮ ᩑᩅᩴ ᨿᩣᩅ ᩋᨾᨲᩣᨽᩥᨾᩩᨡᨽᩣᩅᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣ ᨧ ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ
ᨲᩴᨠᩥᨧ᩠ᨧᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮ "ᩋᨶᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩮ, ᩋᨶᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩮ ᨧ ᩈᨲᩦ"ᨲᩥ ᨸᨴᩴ ᩋᩣᩉᩁᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᨶ ᩉᩥ ᨸᨴᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᩅᩴ ᨬᩣᨱᨶ᩠ᨲᩁᩦᨲᩥ
ᨩᨶᨠᨸ᩠ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨠᩣᩁᩮᨶᨸᩦᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨲᨸ᩠ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩍᨲ᩠ᨳᩥᨸᩩᩁᩥᩈᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩣᨴᩥᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨶᩴ ᨠᨾ᩠ᨾᩣᨴᩦᨶᩴ᪨ ᨲᨸ᩠ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩣᨠᩣᩁᩮᨶᩣᨲᩥ
ᩍᨲ᩠ᨳᩥᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩣᨴᩥᩋᩣᨠᩣᩁᩁᩪᨸᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨠᩣᩁᨱᨽᩣᩅᩮᨶ᪨ ᩈ᩠ᩅᩣᨿᩴ ᩍᨲ᩠ᨳᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩣᨴᩦᨶᩴ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩋᨵᩥᨠᩣᩁᩮᩣ ᩅᨧᩣᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᨿᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩈᨲᩥ ᨿᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩋᩈᨲᩥ
ᨧ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨲᩴ ᨲᩔ ᨠᩣᩁᨱᨶ᩠ᨲᩥ "ᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩣᨠᩣᩁᩮᩣ ᩋᨶᩩᩅᩥᨵᩣᨶ"ᨶ᩠ᨲᩥ ᩍᨾᩥᨶᩣ ᩋᨶᩩᩅᩥᨵᩣᨶᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᨠᨾ᩠ᨾᨲ᩠ᨳᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨ ᩈᩩᨡᨴᩩᨠ᩠ᨡᨠᩣᨿᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᩥᨿᩣᨲᩥ
ᩈᨿᩴ ᩈᩩᨡᨴᩩᨠ᩠ᨡᩈᨽᩣᩅᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᩥᨿ, ᩈᩩᨡᨲ᩠ᨲᩣ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ ᩅᩥᨿᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᩋᩈᨲ᩠ᨲᩔ...ᨸᩮ... ᨿᨳᩣᨠᩣᩁᩣᨶᩩᩅᩥᨵᩣᨶᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨱᩩᨸᩮᨠ᩠ᨡᩣᨶᩥᩅᩮᩈᩮᨶ
ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᩈᨾᩣᨶᨩᩣᨲᩥᨿᨲ᩠ᨳ ᩋᨠᩩᩈᩃᩮᩉᩥ ᩈᩩᨡᨴᩩᨠ᩠ᨡᩮᩉᩥ ᩋᨠᩩᩈᩃᩩᨸᩮᨠ᩠ᨡᩣᨿ, ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᩉᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨱᩩᨸᩮᨠ᩠ᨡᩣᨿ, ᨠᩩᩈᩃᩈᩩᨡᩮᨶ
ᨠᩩᩈᩃᩩᨸᩮᨠ᩠ᨡᩣᨿ᪨ ᨲᨲ᩠ᩅᩣᨸᩥ ᨴ᩠ᩅᩥᩅᩥᨠᩣᩁᩮᨠᩣᨿᨸᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᩥᨲ᩠ᨲᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩮᩣᩉᩁᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᨲᩴ ᩈᨻ᩠ᨻᩴ ᩃᨴ᩠ᨵᩅᩥᨠᨸ᩠ᨸ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᨧᨬ᩠ᨬᩣᩋᩣᨴᩥᨠᩈᩩᨡᩩᨸᩮᨠ᩠ᨡᩣᨠᩮ ᨩᩦᨸᩮᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨
ᩋᩣᨴᩥᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶᩣᨲᩥ "ᨠᩣᨿᨴ᩠ᩅᩣᩁᨸ᩠ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩣᨴᩦ"ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩋᩣᨴᩥᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ᪨ ᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨶᩈᨾᩩᨧ᩠ᨨᩥᨶ᩠ᨶᨲᨴᩩᨸᨶᩥᩔᨿᨲᩣ ᩑᩅ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨲᩣᩅᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩔ
ᨠᩥᨧ᩠ᨧᩣᨶᩩᩁᩪᨸᨲᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ, ᨲᩔᩣᨸᩥ ᩈᨾᩩᨧ᩠ᨨᩥᨶ᩠ᨶᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨶᨸᨭᩥᨸ᩠ᨸᩔᨴ᩠ᨵᩥᨸ᩠ᨸᩉᩣᨶᨠᩥᨧ᩠ᨧᨲᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩮᩅ᪨ ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨽᩥᨠᩣᩅᨲᩮᩣ ᩅᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨲᩣᩅᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩔ
ᨸᨭᩥᨸ᩠ᨸᩔᨴ᩠ᨵᩥᨸ᩠ᨸᩉᩣᨶᨠᩥᨧ᩠ᨧᩴ ᨶ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ, ᨲᨲᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩔᩣᨸᩥ ᨲᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩥᨠᩣᨿᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩥᨲᩣ᪨ ᨿᨳᩣᨲᨲ᩠ᨳᩁᩥᨿᩣᨿᩮᨶ "ᨲᩣᨿ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᨿ
ᩋᩅᩪᨸᩈᨶ᩠ᨲᩣᨿᩣ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᩅᨧᨶᨲᩮᩣ (ᨵ᪨ ᩈ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪓᪐᪓) ᨠᩥᩃᩮᩈᩣᨶᩴ ᨸᨭᩥᨸ᩠ᨸᩔᨴ᩠ᨵᩥᨽᩣᩅᩮᨶ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ, ᨶ ᩍᨲᩁᩴ᪨ ᩋᨬ᩠ᨬᨳᩣ ᩋᩁᩥᨿᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᨠᩣᩃᩴ
ᩋᨸ᩠ᨸᨭᩥᨸ᩠ᨸᩔᨴ᩠ᨵᨠᩥᩃᩮᩈᩈᨶ᩠ᨲᩣᨶᩣ ᩈᩥᨿᩩᩴ᪨ ᩍᨲᩁᩔ ᨸᨶ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᩁᩮᩣᨸᩮ ᩈᨲ᩠ᨲᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩁᩪᩊ᩠ᩉᩥᩅᩈᩮᨶ ᨸᨭᩥᨸ᩠ᨸᩔᨴ᩠ᨵᩥᨠᩥᨧ᩠ᨧᨲᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨

ᩑᨲ᩠ᨳᩣᩉ – ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᨸᨶ ᩑᨲ᩠ᨲᨠᩣᨶᩮᩅ ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩣᨶᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥ, ᩐᨶᩣᨶᩥ ᩅᩣ ᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩦᨲᩥ? ᩋᩣᨵᩥᨸᨧ᩠ᨧᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩮᩣᨲᩥ ᨧᩮ᪨ ᩋᩣᨵᩥᨸᨧ᩠ᨧᩴ ᨶᩣᨾ ᩍᩔᩁᩥᨿᨶ᩠ᨲᩥ
ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾᩮᨲᩴ᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩋᩣᨵᩥᨸᨧ᩠ᨧᩮ ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᩮ ᨻᩃᩅᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᩮᩈᨾ᩠ᨸᩥ ᩈᨽᩣᩅᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩮᩅ᪨ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨵᩦᨶᩅᩩᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣ ᩉᩥ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣ᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨲᩮ

ᨲᩮᩉᩥ ᩋᨩ᩠ᨫᨲ᩠ᨲᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥ, ᨲᩮ ᨧ ᨲᩮ ᩋᨩ᩠ᨫᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩦᨲᩥ? ᩈᨧ᩠ᨧᨾᩮᨲᩴ, ᨲᨳᩣᨸᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ ᨲᩮᩈᩴ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣ᩶ ᨿᩴ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣ "ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨴᩥᨷ᩠ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩴ ᩉᩥ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨴᩦᨶᩴ ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩣᨴᩥᨷᨧ᩠ᨧ"ᨲ᩠ᨲᩣᨴᩥᨶᩣ (ᩅᩥᨽ᩶ ᩋᨭ᩠ᨮ᩶ ᪑᪑᪘) ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨿᩮᩅ᩶

ᩋᨸᩥᨧ ᩃᨴ᩠ᨵᨷ᩠ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶ ᨿᩣᨿᩴ ᩈᨲ᩠ᨲᨷᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥ, ᨲᩔᩣ ᩅᩥᩈᩮᩈᩈᩥᨴ᩠ᨵᩥᨿᩣ ᨨ ᩋᨩ᩠ᨫᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᨶᩥ ᩋᩣᨿᨲᨶᩣᨶᩦᨲᩥ ᨲᩣᨶᩥ ᨲᩣᩅ ᩋᩣᨴᩥᨷᨧ᩠ᨧᩮᩣ ᩁᩪᨷᩮᩣᨴᨿ "ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩴ...ᨷᩮ... ᨾᨶᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿ"ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥ᩶ ᨲᩣᨶᩥ ᨷᨶ ᩈᨿᨶ ᨴᩥᩈᩮᩅ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ, ᩋᨿᩴ ᩉᩥ ᨴᩥᩈᩮᩣ ᨲᩮᩈᩴ ᩅᩥᨲᩥᩉᩮᨲᩩᨲᩥ ᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᨩᩦᩅᩥᨲᩴ᩶ ᨲᨾ᩠ᨸᩥ ᨿ ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨷᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᩣ ᨴᩥᩈᩣ ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩮᩈᩴ ᨧᩮᨲᩈᩮᨶ "ᩍᨲ᩠ᨳᩦ, ᨷᩩᩁᩥᩈᩮᩣ"ᨲᩥ ᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩦᨿᨲᩦᨲᩥ ᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᨽᩣᩅᨴ᩠ᩅᨿᩴ᩶ ᨿᩴ ᩈᨲ᩠ᨲᩈᨬ᩠ᨬᩥᨲᩮᩣ ᨴᩥᩈᩮᩣᨷᩅᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩮᩣ ᩍᨾᩣᩉᩥ ᩅᩮᨴᨶᩣᩉᩥ ᩈᩴᨠᩥᩃᩥᩔᨲᩦᨲᩥ ᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩅᩮᨴᨶᩣᨷᨬ᩠ᨧᨠᩴ᩶ ᨲᨲᩮᩣ ᩅᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᩥᨠᩣᨶᩴ ᩅᩮᩣᨴᩣᨶᩈᨾ᩠ᨽᩣᩁᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᨴᩥᨷᨬ᩠ᨧᨠᩴ᩶ ᨲᨲᩮᩣ ᩅᩮᩣᨴᩣᨶᩈᨾ᩠ᨽᩣᩁᩣ ᨽᩣᩅᩮᩉᩥ ᩅᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᩥᨿᨲᩥ, ᩅᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᩥᨿᨲ᩠ᨲᩣ, ᨠᨲᨠᩥᨧ᩠ᨧᩣ ᨧ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩋᨶ᩠ᨲᩮ ᩋᨶᨬ᩠ᨬᩣᨲᨬ᩠ᨬᩔᩣᨾᩦᨲᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩣᨴᩦᨶᩥ ᨲᩦᨱᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥ᩶ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳ "ᩋᩣᨴᩥᨷᨧ᩠ᨧᩮᩣ ᩁᩪᨷᩮᩣᨴᨿᩣ"ᨲᩥ ᨷᨴᩴ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩴ᩶ ᩑᩅᨾᩮᨲᩮᩈᩴ ᩋᨶᩩᨷᩩᨻ᩠ᨻᨲᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣᨲᩥ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ ᩋᨷ᩠ᨸᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ᩶

ᩋᨳ ᩅᩣ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨶᩥᩅᨲ᩠ᨲᩦᨶᩴ ᨶᩥᩔᨿᩣᨴᩥᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᨾ᩠ᨸᩥ ᩑᨲᩣᨶᩥ ᩑᩅᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥ᩶ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩉᩥ ᩅᩥᩈᩮᩈᨲᩮᩣ ᨾᩪᩃᨶᩥᩔᨿᨽᩪᨲᩣᨶᩥ ᨨ ᩋᨩ᩠ᨫᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᨶᩥ ᩋᩣᨿᨲᨶᩣᨶᩥ᩶ ᨿᨳᩣᩉ "ᨨᩈᩩ ᩃᩮᩣᨠᩮᩣ ᩈᨾᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩮᩣ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ (ᩈᩴ᩶ ᨶᩥ᩶ ᪑᪗᪐)᩶ ᨲᩔᩣ ᩁᩪᨷᨷ᩠ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥ ᨽᩣᩅᨴ᩠ᩅᨿᨷᨭᩥᨻᨴ᩠ᨵᩣ ᨲᩣᩅ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣ ᩅᩥᨠᨷ᩠ᨷᩮᨲᩥ᩶ ᩅᨲ᩠ᨲᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣ ᩁᩪᨷᩣᨶᩴ᩶ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᨷᩥ ᩉᩥ ᩈᩮᩣ ᨾᩣᨲᩩᨠᩩᨧ᩠ᨨᩥᨿᩴ ᩋᨽᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᨲᩥ᩶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᩉᩮᨲᩴ "ᨲᩥᨱ᩠ᨱᩴ ᨡᩮᩣ ᨷᨶ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᩈᨶ᩠ᨶᩥᨷᩣᨲᩣ ᨣᨻ᩠ᨽᩔᩣᩅᨠ᩠ᨠᨶ᩠ᨲᩥ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩍᨵ ᨾᩣᨲᩣᨷᩥᨲᩁᩮᩣ ᨧ ᩈᨶ᩠ᨶᩥᨷᨲᩥᨲᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ, ᨾᩣᨲᩣ ᨧ ᩏᨲᩩᨶᩦ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨣᨶ᩠ᨵᨻ᩠ᨻᩮᩣ ᨧ ᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩥᨲᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦ"ᨲᩥ (ᨾ᩶ ᨶᩥ᩶ ᪑᪓᪐᪘; ᪒᪓᪑᪑; ᨾᩥ᩶ ᨷ᩶ ᪔᪑᪙)᩶ ᩋᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨩᩦᩅᩥᨲᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩮᨶ ᩅᩮᨶ ᩋᨶᩩᨷᩣᩃᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ᩶ ᩅᩮᨲᩮᨶ "ᩋᩣᨿᩩ ᩏᩈ᩠ᨾᩣ ᨧ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᨿᨴᩣ ᨠᩣᨿᩴ ᨩᩉᨶ᩠ᨲᩥᨾᩴ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᩶ ᩏᨷᨠᩣᩁᨠᩮᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣᩉᩥ ᩅᩮᨴᨶᩣᩅᩈᩮᨶ ᩉᩥ ᩈᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣ ᩏᨷᨠᩣᩁᨠᩮᩣ᩶ ᨿᨳᩣᩉ – "ᩅᩮᨴᨿᨲᩥ ᩅᩮᨴᨿᨲᩦᨲᩥ ᨡᩮᩣ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩦ"ᨲᩥ (ᩈᩴ᩶ ᨶᩥ᩶ ᪓᪗᪙)᩶ ᩑᩅᩴ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨶᩥᩔᨿᩈᨾ᩠ᨷᨿᩮᩣᨣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩈᨾ᩠ᨽᩣᩁᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩴ ᨿᩣᩅ ᩏᨷᩮᨠ᩠ᨡᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩩᩅᩥᩈᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩣᨶᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᩣᨶᩥ᩶ ᨿᨳᩣ ᩅᩮᨲᩣᨶᩥ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ, ᩑᩅᩴ ᨽᩣᩅᨶᩣᨶᩥ ᨶᩥᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ᩶ ᨶᩥᩅᨲ᩠ᨲᩥᩈᨾ᩠ᨽᩣᩁᩮᩈᩩ ᩉᩥ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᩥᨲᩣᨶᩥ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᨴᩦᨶᩥ ᨷᨬ᩠ᨧ ᨽᩣᩅᩥᨲᩣᨶᩥ ᨶᩥᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨶᩥᩔᨿᩣ᩶ ᩁᩪᨷᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣ ᩋᨶᨬ᩠ᨬᩣᨲᨬ᩠ᨬᩔᩣᨾᩦᨲᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩮᨶ ᨲᩔᩣ ᨷᨮᨾᩴ ᩁᩪᨷᨩ᩠ᨫᩣᨶᨲᩮᩣ᩶ ᩋᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩮᨶ᩶ ᩏᨷᨠᩣᩁᨠᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨲᩣᩅᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩮᨶ ᩋᨷ᩠ᨷᨭᩥᩃᨾ᩠ᨽᩮᩣᨷᨠᩣᩁᨠᨲᩮᩣ᩶ ᩑᩅᨾ᩠ᨸᩥ ᩑᨲᩣᨶᩥ ᩑᩅᩴ ᨽᩣᩅᩮᨿᩣᨶᩥ ᩅᩮᨶᩥᨲᩣᨶᩥ᩶ ᩑᩅᩴᨲᩣᨶᩥᨷᩩᨻ᩠ᨻᨲᩣ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩩᨷᩩᨻ᩠ᨻᩥᨠᩣᨶᩮᩅ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ ᩋᨷ᩠ᨸᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ᩶ ᩑᩅᩴ ᩅᩮᨲᩣᨷᩥ ᨠᩮᩅᩃᩴ ᩅᩮᨴᨶᩣᨶᩩᨷᩩᨻ᩠ᨻᨾᩮᩅᩣᨷᩥ ᨶᩥᨴᩔᩥᨲᩮᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᩶

᪑᪑᪐᩶ ᨠᩩᩈᩃᩣᨠᩩᩈᩃᨩᩦᩅᩥᨲᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩣᨶᩦᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩋᩣᨴᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨠᩩᩈᩃᩈᨾᩣᨶᩥᩋᩣᨴᩦᨶᩴ, ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᨩᩦᩅᩥᨲᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨶ᩠ᨲᩣ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩮᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ᩶ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣᨶᩦᨲᩥ ᩋᩣᨴᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩅᩮᩈᩣᩁᨩ᩠ᨩᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ ᩅᩥᩉᩥᨲᩣ, ᨿᨳᩣᨴᩩᨲ᩠ᨲᨩᩦᩅᩥᨲᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩣᨶᩦᨲᩥ, ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨴᩦᨶᩥ ᨧ ᩈᨦ᩠ᨣᨿ᩠ᩉᨶ᩠ᨲᩥ᩶ ᨽᩣᩅᩈᨴ᩠ᨵᩮ ᩈᨻ᩠ᨻᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨠᩣᨶᩥ ᨩᩦᩅᩥᨲᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩣᨴᩥᨷᨴᩣᨶᩥ, ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩣᨴᩥᨷᨴᩣᨶᩥ ᨧ᩶ ᩅᩮᨲᩣᨲᩥ "ᩑᩅᩴ ᩈᨴ᩠ᨴᨲ᩠ᨳᨷᩦ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩅᩥᨽᩣᨣᩣᨠᩣᩁᩮᨶ᩶ ᨲᨲ᩠ᨳᨧᨲ᩠ᨲᩅᩮᨲᩣᨲᩥ ᩈᨴ᩠ᨴᩣᨶᩴ ᩈᨴ᩠ᨴᩅᩥᨽᩣᨣᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨶᩥᨧ᩠ᨧᩅᩮᨲᩮ᩶ ᩋᨷᩥᨧ᩠ᨨᨿᩣᨲᩈᨦ᩠ᨣᩉᨠᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩥ ᨲᩔᩴ ᨲᩔᩴ ᩅᩥᨿᩥᨿᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣᨠᩔ ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩔ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᨠᨲᩣ᩶

ᩋᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᩣᨠᩣᩁᩮᨶᩣᨲᩥ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣ᩶

១៑ បញ្ញាបុន្ឋកចណ្ណតា

ព្ពឆ ព្ពយម្ហិ “សត្តិត្រ្កិយា អភារយុលា”តិ ៧ចំ ៧កត្តាភារយុលេត្ត ចុច្ឆយាតេ ត អាគដ្ឋ៏ ឌឹចិតិត្រ្កិឃំ ត ការសិតំ៑ ឌឹកាឃំ បត អភាគដ្ឋត្តិ កតសយាងំ កត្វា ចុត្តំ៑ រូបឆយេុស្ស សក្ខិហិតតត្តិ “រូប”ត្តិ គលិតតំ៑ អរូបកោដ្ឋាសេត អរូបភាចេត សិឃាបក្លេ សក្ខិហិតំ៑ កម្ពា? តស្ស បរិត្តារយុលាឌិតា អត្ថិតិ៑ ឃម្ពា បត រូបិរូបយិស្សកស្សេច ចសេត សិឃាបក្លសក្ខហោ ឃុត្តោ, ត ៧កឆេសស្ស, តម្ពា ៧កឆេសស្ស តំ អតិដ្ឋត្តោ អាហ “អឆិប្បាឃោ”តិ៑ ព្ពឆាតិ តយត្តំ បកាសេតុំ “អរូបកោដ្ឋាសេត បតា”តិអាឌិ ចុត្តំ៑ តចត្តព្ពាតាតិ បរិត្តារយុលាឌិភាចេត តចត្តព្ពាតា៑ កធំ បត រូបកោដ្ឋាសេតស្សាភារយុលស្ស តចត្តព្ពាតាតិ ចោឆតំ សគ្គាឃាហ “ត ហិ អភារយុល”ត្តិអាឌិ៑ “អចិដ្ឋយាភារយុលាភារយុលេស្វ”តិ ព្ពយិតា “អភារយុលា”តិ ឧាហិរត្តសយាសោ អឃត្តិ ឆស្សេតិ ៑ តចត្តព្ពេស្វតិ សារយុលភាចេត តចត្តព្ពេស្វ៑ អភារយុលត្តាតិ អារយុលរហិតត្តា៑ “តចិត្រ្កិយា សិឃា បរិត្តារយុលា, សិឃា យហគ្គតារយុលា, សិឃា អប្បយាលារយុលា, សិឃា ត ចត្តព្ពា ‘បរិត្តារយុលា’តិបិ ‘យហគ្គតារយុលា’តិបិ ‘អប្បយាលារយុលា’តិបី”តិអាឌឹស្វ (ចិក៑ ១១៣) ចិឃ ត សារយុលស្សេច តចត្តព្ពាតំ ឆស្សេតិ៑ ឃថា ច ត សារយុលស្សេច តចត្តព្ពាតាបរិឃាយោ, អឆ ឈោ អភារយុលស្សាបីតិ សារយុលោ តិឃយាភាចោ៑ ៧ចំ តចត្តព្ពំ សារយុលយេចាតិ អឃយ្យិ តិឃយោ តត្ថិតិ ឆស្សេត្តោ “តចត្តព្ពាស្ស ចា សារយុលត”ត្តិ អាហ៑ តស្ស ត ឆស្សេតីតិ សព្ពត្ថោ៑ “ត ហិ”តិអាឌិតា តយេចត្តំ ចិចរតិ៑

តត្ថ រូបតិព្ពាភាតំ ស្វលាឌិសប្បឃុត្តភាចេត តចត្តព្ពាតា, ត បរិត្តារយុលាឌិភាចេតាតិ ចោឆតំ យតសិ កត្វា អាហ “អឆាបី”តិអាឌិ៑ តត្ថ អឆាបិ ចត្តព្ពីតិ សព្ពត្ថោ៑ សិឃា អភារយុលត្តិបិ ចត្តព្ពំ សិឃាតិ អភារយុលំ ឆយ្យាឃតតំ សារយុលេហិ ចិស្វំ កត្វា ៧ចំ ចត្តព្ពំ សិឃា៑ តចត្តព្ពា-សព្ពោ ឃឌិ សារយុលេស្វេច ចត្តឃ្យ, ត ចេចំ ចុត្តំ, អចចេត ច អព្ញា គារលំ តត្ថីតិ ឆស្សេត្តោ អាហ “ត ហិ បញ្ញាបុន្ឋកេ សាចសេសា ឆេសតា អត្ថី”តិ៑ តម្ពា តចត្តព្ពា-សព្ពោ អភារយុលេស្វបិ ចត្តតេចាតិ អឆិប្បាឃោ៑ ឃាបិ “អដ្ឋិត្រ្កិយា សិឃា អជ្ឈត្តារយុលា”តិ អជ្ឈត្តារយុលាឌិភាចេត តចត្តព្ពាតា ចុត្តា, សា ឌឹចិតិត្រ្កិឃស្ស អាកិញ្ចញ្ញាឃតតកាលេ បឆយារុប្បចិញ្ញាណាភាចយត្តារយុលតំ សគ្គាឃ ចុត្តា, ត សារយុលស្សេច តចត្តព្ពាតាឆស្សតត្ថំ, តាបិ អភារយុលស្ស បរិត្តារយុលាឌិភាចេត តចត្តព្ពាតាភាចឆស្សតត្តត្តិ ឆស្សេត្តោ “អដ្ឋិត្រ្កិយា សិឃា អជ្ឈត្តារយុលាតិ ៧ត្ថ ចា”តិអាឌិយាហ៑ តត្ថ សិឃា អជ្ឈត្តារយុលាតីតិ ព្ពតិ-សព្ពោ អាឌិអត្ថោ៑ តេត អចសិដ្ឋបិញ្ញព្ពសក្ខលាប្បតត “សិឃា ត ចត្តព្ពា ‘អជ្ឈត្តារយុលា’តិបិ ‘ពហិទ្ធារយុលា’តិបិ ‘អជ្ឈត្តពហិទ្ធារយុលា’តិបី”តិ ព្ពយាឃ បិញ្ញព្ពឃា ចុត្តយត្តំ ឌឹចិតិត្រ្កិឃស្ស ឆស្សេត្តោ “ឌឹចិតិត្រ្កិឃស្ស...ចេប... តចត្តព្ពាតា ចេឌិតព្ពា”តិ អាហ, តំ ចុត្តត្តយេច៑

បញ្ញាបុន្ឋកចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

ព្ពត្រ្កិយចិកក្ខចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

៩. បដិច្ចសមុប្បាទវិភង្គោ

១. សុត្តន្តភាជនីយំ

ឧទ្ទេសវារវណ្ណនា

១១៣. “វុត្តត្តា”តិ ឋានំ និស្សក្កំ កិំ លក្ខណំ? ហេតុលក្ខណំ។ យទិ ឯវំ តំហេតុកោ វិភជ្ជវាទិភាវោ អាបជ្ជតិ។ ន ហិ មោគ្គលិបុត្តតិស្សត្ថេរេន វុត្តត្តា ពុទ្ធវចនំ វិភជ្ជវាទិភាវោ អហេតុកន្តិ? នយិទមេវំ។ តិវិធោ ហិ ហេតុ ញាបកោ, ការកោ, សម្បាបកោតិ។ តេសុ ញាបកហេតុ ឥធាធិប្បេតោ, តស្មា តេន មហាថេរេន “កិំវាទី, ភន្តេ, សម្មាសម្ពុទ្ធោ”តិ បុដ្ឋេន “វិភជ្ជវាទី, មហារាជា”តិ ឯវំ វុត្តវចនេន ញាយតិ “សម្មាសម្ពុទ្ធវាចកោ វិភជ្ជវាទិតោ”តិ ឋបេត្វា ទស្សេតិ កិំ...បេ... វុត្តត្តា...បេ... វិភជ្ជវាទិតោ”តិ។ “អហញ្ហិ ព្រាហ្មណ, វិនយាយ ធម្មំ ទេសេមិ រាគស្ស”តិអាទិ វត្វា “នោ ច ខោ យំ ត្វំ សន្ធាយ វទេសី”តិអាទិនា (បារា. ៣-៥) វេរញ្ជព្រាហ្មណស្ស ភគវតា វេនយិកាទិភាវោ វិភជ្ជ វុត្តោតិ តំ អនុវទន្តា សាវកាបិ តថា វទន្តីតិ អាហ “តេ ហិ វេនយិកាទិភាវំ វិភជ្ជ វទន្តី”តិ។ ចីវរាទីនម្បិ អាទិ-សទ្ទេន សោមនស្សាទីនំ សង្គហោ ទដ្ឋព្វោ។ តានិបិ ហិ សេវិតព្វាសេវិតព្វភាវេន វិភជ្ជ វុត្តានិ។ វិភជ្ជវាទិបរិសា វិភជ្ជវាទិមណ្ឌលន្តិ ឯតស្មិំ អត្ថេ យថា តំ ជោតិតណ្ណា តាយ ហោតិ, តំទស្សនត្ថំ “អាចរិយេ អនព្ភាចិក្ខន្តេនា”តិអាទិ វុត្តំ។ សកសមយវោក្កមាទិ ហិ បរេ វត្តេតា តទោតារោ។ “អសំកិលិដ្ឋាបិ អវិជ្ជា អត្ថិ អមគ្គវជ្ឈា, យាយ និវុតា ខីណាសវាបិ នាមគោត្តាទីសុ ឯកច្ចំ ន ជានន្តិ, សា កុសលចិត្តុប្បាទេសុបិ បវត្តតី”តិ និកាយន្តរិយា។ តំ សន្ធាយាហ “អវិជ្ជា បុញ្ញានេញ្ជាភិសង្ខារានំ ហេតុបច្ចយោ ហោតី”តិអាទិ វទន្តោ”តិ។ ឧបលក្ខណញ្ហេតំ សហជាតកោដិយា។ អាទិ-សទ្ទេន អកុសលចិត្តេនបិ ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ, យា សំកិលិដ្ឋា បញ្ញាតិ, អវេទនិយំ សីលំ, អវិញ្ញត្តិសង្ខាតំ រូបភាវំ ទុស្សីល្យន្តិ ឯវមាទិ សង្គណ្ហាតិ។ បរសមយាយូហនំ បរសមយេ ព្យាបិរោបត្តិយា។ យោ តត្ថ សកសមយេន វិរុទ្ធោ អត្ថោ, តស្ស វា ទីបនេន សិយា, បរសមយេ វាទារោបនេន វា។ តេសុ បុរិមំ “អាចរិយេ អនព្ភាចិក្ខន្តេនា”តិ ឋបិតា អបនីតត្ថំ ឋានំ ទស្សេតិ “បរសមយំ...បេ... អនាយូហន្តេនា”តិ។ អសមយវិលោមេន្តេនាតិ ឧបនយត្ថំ សន្ធាយ វទន្តិ។ អាយូហន-សទ្ទោ បន ឧបនយនេ ន ហោតីតិ កេចិ វាទោ ន សារតោ គហេតព្វោ។

តន្តិបរិយាយេនាតិ យថាវិតនំ អវដ្ឋានេន សាវជ្ជស្ស អនវជ្ជតាទីបនាទិនា ពាហុល្លំ ភិក្ខុទេសេ វិនាសេន្តោ, អាវេណិកេន្តោ វា ធម្មំ ធម្មកថិកំ វិលោមេតិ វិលោមនំ ហោតិ។ យថាធម្មំ យថាអធម្មំ, យថាវុត្តំ យថាវុត្តំ អបនីតិត្វា វុត្តាតិ យថាការណាតិ យថាធម្មតិ វា យថាបាលិកំ, យថាវុត្តាតិ ធម្មស្ស ឋបេតុកាមតាតិ វុត្តំ ហោតិ។ តព្ភាវំ ទស្សេន្តោ – អបនីតីតិ អបនេយ្យា, ពុទ្ធា អបនេយ្យា ឧទ្ទិស្សាតិ ពុទ្ធាបនេយ្យា។ ឧទ្ធ តេយ្យា សេសេសុបិ។ អត្ថតោ ចាយំ យថាបនេយ្យា “សទ្ធា ទេវំ ភវតោ សុត”ន្តិអាទីសុ វិយ “ធម្មា”តិ វា “អធម្មា”តិ វា វិនិច្ឆយេន ការណំ កិំ បន តត្ថ? តស្ស យថាភូតស្ស សុត្តន្តការណានិ ឧទ ឃទិ ឧទ កថំ វត្តាតេវាតិ? ធម្មស្ស នេត្តិ សព្ពទារយា ភវតា, សាវកា វា តេសុ សាវកា

សញ្ឈាកាលបុក្កលចសេន តិចិនា៍ ឲចំ “អយុយ្យាយឃា អឃំ ឍយេ្ញ បដិក្កហិតោ”តិ អបឌិសិតញ្ញាត់ កគេន ចត្តារោ៍ តោតាហ “សយុ្ញតា យេតំ កកចតោ ស្យុត”ត្តិអាឌិ៍ តេត្តិឃយ្យិ ច្យុត្តំ “ញុឌ្ឍាបឌេសា សញ្ឈាបឌេសា សព្ពហុលត្តោរាបឌេសា ឲកត្តោរាបឌេសា”តិ៍

ស្យុត្តស្យុត្តាត្យុលិយអាចរិយចាឌអត្តនោយតិយហាបឌេសតិ ឲត្ត្ន តិស្យោ្ជ សក្កិតិយោា អារុ្ញហាតិ តឹលិ បិដកាតិ អត្ត្ន ស្វុចតាឌិអត្តេន ស្យុត្តំ៍ ឃឆាច្យុត្តស្ស ស្យុត្តស្ស អត្យុលិយតោ ឃឆាច្យុត្តា ឲច ចត្តារោ យហាបឌេសា ស្យុត្តាត្យុលិយំ៍ បិញ្ញូឃា អត្តកាហលោត ឍយុ្ញតាឃំ បតិដ្ឋាបតោ អដ្ឋកឆា អាចរិយចាឌោ៍ តឃក្កហេត អត្យុញុឌ្ឍិយា អត្តតោ បដិកាត់ អត្តនោយតិ៍ ឲត្ត្ន ច ស្យុត្តអាចរិយចាឌអត្តនោយតិតយ្យិ កេតចិ អាកតស្ស ឍយុ្ញឍយុ្ញឌិកាចចិតិច្ឆយតេ ការោលកាចសកាចតោ យហាបឌេសតា ច្យុត្តាតិ ចេឌិតព្ពា៍ សត្តិដ្ឋតិ អប្យដិពាហត្តោ, អចិលោមេត្តោ ច៍ តព្ពិបរិយាយេន អតិឍាចតិ៍ ឲកស្ស បឌស្ស ឲកេន បការេន អត្ថំ ចត្វា តស្សេច បុត បការត្តរេន អត្ថំ ចឌេត្តោ ចា អបរេហិ បរិយាយេហិ តិឌ្ឋិសតិ តាយ ឃឆា “អចិជ្ជា ឌុក្ខសច្ចស្ស យាចាចសរសលក្ខលំ បដិចិជ្ឈិតុំ ត ឌេតី”តិអាឌិ ចត្វា បុត “អឃំ អចិជ្ជា ឌុក្ខាឌីស្យុ អញ្ញាណ”ត្តិ ច្យុត្តាបិ “ឌុក្ខសច្ចស្ស ឲកឌេសោ ហោតី”តិអាឌិចចត៍ អឆ ចា ហេតុការចេន ច្យុត្តស្ស អត្ថស្ស បុត ឲលការចេន ចចត់ តយេចត្ថំ បុតរាចត្តេត្វា តិឌ្ឋិសត់ ឃឆា “ចិញ្ញាណបច្ចយា តាមរូប”ត្តិ ចត្វា បុត “តាមរូបបច្ចយា សឡាយតត”ត្តិ ចចត៍ អឆ ចា “សព្ពយេតំ កចចក្កំ កយុ្មច្ចោច ចិបាកោ ច៍ កិលេសកយុ្មចិបាកចសេន តិចិឌ”ត្តិ ច អាឌិតា ច្យុត្តស្សេចត្ថស្ស ឌុចិឌតិចិឌាឌិចិកាកឌស្សត់ តយេចត្ថំ បុតរាចត្តេត្វា តិឌ្ឋិសតត្តិ ឲចយេត្ថ អត្ថោ ចេឌិតព្ពោ៍

សត្តចោហារោតិ “សត្តោ”តិ សយញ្ញោ៍ យេ ហិ ឍយុ្ម សម្ពហុតោ សត្តាតចសេន ចត្តយាតេ ដ្ឋបិតោឃ សត្តបញ្ញត្តិ, តស្សា តតោ អញ្ញាឆាតាញ្ញាឆាអច្ចត្តាកាចសក្ខាតោ អត្តេ អត្យុបកយុ្ម យាចាចតោ សក្កហណំ, តោឲតច្ចា ឍយុ្ញតាឃំ អក្យុសលស្ស ឌុក្ខុំ ឌុរកិសព្ភចត្តិ៍ អចិជ្ជាឌិកស្ស បច្ចយឍយុ្មស្ស សក្ខារាឌិបច្ចយុប្បត្តឍយុ្មំ បតិ ហេតុអាឌិតា បច្ចយេត បច្ចយការចោ បច្ចយាការោ, បដិច្ចសយុប្បាឌោតិ អត្ថោ៍

ច្យុត្តតយេតាតិ “អាចរិយេ អតព្ភាចិក្ខត្តោតា”តិអាឌិតា ច្យុត្តតយេត៍ កាយច្ចោត្ត្ន សព្ពាបិ អត្តចណ្ណតា ព្ពយិតាច តយេត កាតព្ពា, បដិច្ចសយុប្បាឌចណ្ណតាឃ បត ករុតោកាចំ ឌស្សេត្តោ ឲចំ ចឌតិ៍

បិញ្ញូឍយុ្ញត្តិ តោបិដកញុឌ្ឍចចត៍ បដិច្ចសយុប្បាឌត្តិ បដិច្ចសយុប្បាឌបិញ្ញូំ៍

អត្ថំ កត្វាតិ ហិតំ កត្វា៍ ឃឆាឃំ ហិតាចហោ ហោតិ, ឲចំ កត្វា៍ អដ្ឋិំ កត្វាតិ ចា អត្ថាត់ អត្ថិកំ កត្វា៍ ស្យុតចិត្តាយយាឌិ៍ ពាលាណចិសេសំ៍ តឌក្កចិក្ខយុត្តាឌិតា កិលេសក្ខយចិសេសំ៍

កចាឌីស្យុ អាឌីតចប្បដិច្ឆាឌកតោ, ពលច្ចបតិស្សយតោ, កយុ្មស្ស ចិសេសហេតុភាចតោ ច ចដ្ឋស្ស ម្ចុលការណំ អចិជ្ជា៍ ចិបាកចដ្ដុតិមិត្តស្ស កយុ្មចដ្ឋស្ស ការោលត្តាចយ្យិ កិលេសចដ្ឋំ អចិជ្ជាម្ចុលកត្តិ ឌស្សតត្ថំ អចិជ្ជា អាឌីតោ ច្យុត្តា៍ តណ្ហាបិ ហិ អចិជ្ជាឃ

បដិច្ឆាទិតាទីនវេ ឯវ វិសយេ អស្សាទានុបស្សិនោ បវត្តតិ, ន អញ្ញថា។ មូលាទិនស្សតសាយញ្ញាញ្ចាតិ វល្លិយា មូលមជ្ឈបរិយោសានស្ស នស្សេតន បដិច្ចសមុប្បាទស្ស ពំនស្សតសាយញ្ញាញ្ចា យោជេតព្ពំ, សមត្តវក្កតា សព្ពស្ស ទិដ្ឋេត្តបិ ទេសនាការេន ទេសនាធានាវក្កតា ទោឡិទេតព្ពតាវសេន ឯកទេសទស្សនស្ស អធិប្បេតត្តា។

ទិដ្ឋិសហិតាយ មានសហិតាយ វា តណ្ហាយ “អហ”ន្តិ, ឧត្តរាយ “មម”ន្តិ អភិនិវេសោ។ “អភិនន្ទនតោ”តិ ហិ ទុតិយា សប្បីតិកាយ តណ្ហាយ បវត្តិ ទស្សិតា។ “អភិនិវេសោ”តិ ទុតិយា ទេតា ពលវតរាយ ទិដ្ឋិសហិតាយ មានសហិតាយ វា។ “អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ”តិ ទុតិយា បន ទេតាបិ ពលវតមាយ ទិដ្ឋិសហិតាយ, លោភលិយ វា តណ្ហាយ បវត្តិ ទស្សិតា។ គិលិត្វា បរិនិដ្ឋាបេត្វា ឋានតណ្ហាអជ្ឈោសានំ។ តប្បច្ចយន្តិ តណ្ហាបច្ចយំ។ កថំ បន តន្តិវសេន ចតុន្នំមេវ ឧបាទានំ វុត្តន្តិ អាហ “តន្តិតា”តិអាទិ។ តត្ថ តន្តិតាតិ ទិព្ពលោកតាហីតិ តន្តិការេន សការវេតា តណ្ហុបាទានំ, តាយ តន្តិយា តណ្ហាយ អធិប្បលោភេន អធិនាការេន ទិដ្ឋុបាទានំ វុត្តន្តិ វេទិតព្ពំ។ “ទិដ្ឋាភិនន្ទនការេនា”តិ ទុតិយា ទិដ្ឋិយាបិ តន្តិការយាហ។

បដិសន្ធិបវត្តិផស្សាទយោតិ បដិសន្ធិយំ បវត្តេ វ រូបុត្តផស្សមនោសញ្ចេតនាវិញ្ញាណានិ។ “វិបាកវដ្ដក្ខេត”តិ វ ឧទេំ បវត្តវិសេសនំ ទដ្ឋព្ពំ។ វដ្ដបច្ចុប្បន្នាតិ វដ្ដត្តយូបនិស្សយា។ ឧត្តរេតិ អកម្មជា។ តម្មិត្តិ យថាវុត្ត អាហារវត្ថុតា។ វត្ថុ វដ្ដត្តីតិ តណ្ហានិទានូបនិស្សយតោ “តណ្ហានិទានា”តិ វត្ថុ យុជ្ជន្តិ។

យថា អរិយមគ្គា អត្តត្តយវជ្ជិតមជ្ឈិមបដិបទាការតោ “ធារយោ”តិ វុច្ចតិ, ឯវំ បដិច្ចសមុប្បាទោបីតិ អាហ “ធារយោតិ មគ្គា, អាយេច វា បដិច្ចសមុប្បាទោ”តិ។ អត្ថតោ បដិវេធាយ និវត្តតិ អសម្មោហបដិវេធេន បដិវិជ្ឈិតព្ពត្តា។ និវត្តតីតិ ន តិមិត្តស្ស កត្វាបធានវចនេនតំ វុត្តំ យថា “អរិយកាវការានិ សច្ចានិ អរិយសច្ចានី”តិ។ បកតិអាទយោ ហេដ្ឋា សច្ចវិភង្គេ ហេតុវិប្បដិបត្តិកថាយំ ទស្សិតា ឯវ។ អការណំ “ការណ”ន្តិ គណ្ហន្តិ យថា កាបិលាទយោ។ ន កិញ្ចិ ការណំ ឥច្ឆន្តិ យថា តំ អជ្ឈោ ពាលបុថុជ្ជនា។ ឧត្តរាវត្តិ មជ្ឈេតា បដ្ឋាយ យាវ បរិយោសានា ទេសនាទីនំ តិស្សន្តិ។ តទត្ថតាសមុទេបីតិ យថាសកេហិ ការណេហិ បវត្តិទស្សនត្ថតាសមុទេបិ។ អត្ថន្តរសង្គាហតោតិ បយោជនត្ថន្តរសង្គាហតោ។ វុត្តានិ ហិ អដ្ឋកថាយំ (វិភ॰ អដ្ឋ॰ ១១៥) “ជរាមរណាទិកស្ស ទុក្ខស្ស អត្ថតា អភិឧតការណានុត្តិស្សន្តត្វំ អាហារនិទានវចនាបនានុសារេន យាវ អតីតំ អទ្ធានំ អតិហរិត្វា បុន អតីតទ្ធតោ បភុតិ ហេតុផលបដិបាដិសន្តិស្សនត្វំ អនាគតទ្ធហេតុសមុដ្ឋានតោ បភុតិ អនាគតទ្ធសន្តិស្សនត្វ”ន្តិ តិស្សន្តិ យថាក្កមំ ពីហិ បយោជនានិ។

តំតំផលបដិវេធាតិ ជាតិអាទីនំ ជរាមរណាទិតំតំផលវិធានយោ។ អនុវិលោមយតោតិ បុរិមេ វិកប្បេ វិបស្សនានិមិត្តំ អនុវិលោមនំ, ទុតិយេ ទេសនានិមិត្តំ។ កាយុបាទានក្ខតា តណ្ហា មនោសញ្ចេតនាហារសង្គាតស្ស កវស្ស, តំសមុយុត្តានំ, តន្និមិត្តាតញ្ច សេសាហារានំ វិសេសបច្ចយោ ហោតីតិ អាហ “អាហារតណ្ហានយោ បច្ចុប្បន្នទ្ធា”តិ។ អាទិ-សន្ទេន យាវ វិញ្ញាណំ គហេតព្ពំ។ អាហារតណ្ហានយោតិ ឯត្ថ បច្ចុប្បន្នមជ្ឈវិបរិយាបន្នេ អាហារេ គហេត្វា អទ្ធយោជនំ កត្វា អនាគតវិបាកវដ្ដបរិយាបន្នេ គហេត្វា យោជនំ វុត្តំ “អាហារា ច តណ្ហាយ បភាវេតព្ពា អនាគតោ អទ្ធា”តិ។ បភាវេតព្ពាតិ អាយតិំ រូបាទេតព្ពា។ យុជ្ជតីតិ ផលភូតេ អាហារេ

បច្ចុប្បន្នេ បច្ចយតោ ទស្សេត្វា “ចំតិជាតំ តណ្ហាតស្សា តិជាត”ន្តិអាទិនា ផលបរម្បរាយ ការណបរម្បរាយ ច ទស្សេតុំ តទាឡ្ហក្ខកាតំ បុក្កលិតំ អញ្ញាសយានុលោមតោ, ឆព្វិសកាចាវិលោមតោ ច យុត្តិយា សក្កុយ្យតិ។ យទិ តណ្ហាទយោ អតីតា អទ្ធា, តណ្ហាក្កហណេនេវ សង្ខារាវិជ្ជា គហិតាតិ កិមត្ថំ បុន តេ គហិតាតិ អាហ “សង្ខារាវិជ្ជា តតោបិ អតីតតរា អទ្ធា បុព្វេ តា សំសារស្ស អនាទិកាលស្សនត្ថំ”ន្តិ។ អតីតន្តិ វា អតីតតាសាមញ្ញេន អតីតតរម្បិ សង្គហិតំ ទដ្ឋព្វំ។

បុត្តមំសូបមត្តិអាហារកាតិ បុត្តមំសូបមត្តិបច្ចយា។ ឥតិ ចវនតោតិ ឯវំ ចុតិចវនសមត្ថតោ។ វិញ្ញាណាហារោ តាវ បុត្តមំសូបមត្តិយា ហេតុ, ឥតរេ បន កថន្តិ អាហ “តំសម្បយុត្តតា...បេ... គហេតព្វាការាហារស្សា”តិ។ តស្ស អាយតិំ បុត្តមំសូបមត្តិអាហារកា ចត្តារោ អាហារាតិ សម្ពន្ធោ។ សង្ខាទីនំ រូបតិស្សយតា បរិច្ឆាកាទិការេន, រាកាទីនំ កនិតស្ស តេសំ តាទិការេន។ តេន យថាក្កមំ កុសលាកុសលកម្មវិញ្ញាណាហារហេតុំ ទស្សេតិ។ តម្ហាតិ យម្ហា អាយតិំ បុត្តមំសូបមត្តិអាហារកា ចត្តារោ អាហារា គយ្ហន្តិ, តម្ហា។ បុរិមេហេវ ចត្វាតិ “អាហារតណ្ហាទយោ បច្ចុប្បន្នា”តិអាទិនា ចុត្តអត្ថេ។ អតីតេតិ អតីតេ អទ្ធនិ។ តតោ បរន្តិ តតោ អតីតទ្ធតោ បរំ បច្ចុប្បន្នេ អនាគតេ ច អទ្ធនិ “សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណ”ន្តិអាទិនា។ បច្ចាគតន្តិ បច្ចុប្បន្នកថបរិយាបន្នតាយ បច្ចាគតាតំ។ បច្ចុប្បន្នំ ហេតុន្តិ ឯតេហិ ចត្តារោ តណ្ហាទីហិ អាហារាទីនំ ហេតុំ។

សុត្តំ អាហរតិ “អាសវសមុទយា អវិជ្ជាសមុទយោ”តិ (ម˙ និ˙ ១˙១០៣)។ វដ្ដហេតុកោតិ វិបាកវដ្ដហេតុកោ, សកលវដ្ដហេតុកោ វា។ អកុសលញ្ហិ កម្មំ កម្មវដ្ដស្ស កិលេសវដ្ដស្ស ច បច្ចយោ ហោតិយេវ។ “កថង្ហាយបិ ហេតុក្ខតា”តិ ឥមិនា កិលេសវដ្ដស្សាបិ អវិជ្ជាយ បច្ចយភាវមាហ។ ឯវំ ទិដ្ឋិ, កិច្ចេ, ចុច្ចតី”តិអាទិនា វដ្ដសីសាតម្បិ អវិជ្ជាតណ្ហានំ សម្បច្ចយតាទស្សនាបទេសេន សន្ធាសម្បិ សង្គតភព្វានំ ហេតុផលបរម្បរាវិច្ឆេទចុត្តិយា បុរិមាយ កោដិយា អបញ្ញាយនំ វិភាវេតិ។

អវិជ្ជំ តណ្ហា អនុបច្ចតីតិ ទុរេក្ខ តណ្ហាអភិភវិត្វា បវត្តិយា តតោ អវិជ្ជាយ ពលវភាវមាហ។ អវិជ្ជាភិភូតា ហិ សត្តា សតិបិ តណ្ហាបរិតស្សិតេ ឯកន្តានត្ថសញ្ញិតំ អត្តកិលមថានុយោគានុយុញ្ជន្តិ។ តណ្ហាអវិជ្ជា អនុបច្ចតីតិ សុខេ អវិជ្ជំ អភិភវិត្វា បវត្តិយា តតោ តណ្ហាយ ពលវភាវមាហ។ យទិបិ សាវជ្ជសុខាទុកេហិ ពលវតីយេវ អវិជ្ជា វិជ្ជមានអាទីនវំ បដិច្ឆាទេន្តី តិដ្ឋតិ, តណ្ហា បន តតោបិ ពលវតរាយ សត្តេ វិបុលិតត្វំសព្វត្រេន អភិរមយ សុខេ តិយោជេតីតិ អវិជ្ជាយ តទនុបច្ចតិំ ទុត្តំ។

អាយតនលក្ខំ វា ការយោតិ សម្ពន្ធោ។ ចក្ខាទីនិស្សយេ សេសធម្មេតិ ចក្ខាទីនិស្សយភូតេ, តប្បដិពទ្ធេ ច សសន្តានបរិយាបន្នេ ធម្មេ ចក្ខាទីនិស្សិតេ ឯវ គន្ធាតិ ចក្ខាទិក្កហណេនេវ គហិតេ គន្ធា។ ចក្ខាទិកាយន្តិ ចក្ខាទិធម្មសមូហំ បនេវំ បញ្ចក្ខន្ធំ។ ផស្សេន ផុដ្ឋោតិ អារម្មណំ ផុសន្តេន ចិយ រូបន្តេន សុខវេទនិយេន, ទុក្ខវេទនិយេន ច ផស្សេន ផុដ្ឋោ។ ផស្ស ហិ តថា រូបន្តេ តំសមង្គីបុគ្គលំ ផុដ្ឋោតិ វោហារោ ហោតីតិ។

យថា សឡាយតនានិ ផស្សស្ស វិសេសបច្ចយោ, ឯវំ វេទនាយបីតិ ទស្សេន្តោ “សឡាយតនានំ វេទនាយ វិសេសបច្ចយភាវ”ន្តិ

អាហ។ តត្និស្សិតត្តិ បច្ចអាយតតតិស្សិតំ។ អតីតទ្ធាចិន្តាតព្យាប្ញលកោតិ អតីតទ្ធក្ញតអចិន្តាតព្យាប្ញលកោ។ កាយស្ស កេឌា កាយ្ញបកោតិ

រូកយត្វាបិ កាយសន្តេត រូបិនិត្តល្លទ្ធបច្ចាកោ កហិតោ។ តទ្យបកតា រូបបច្ចតំ បដិសន្ធិក្ខហណំ។ រូកយប្ញលេវិតិ អចិន្តាតព្យាប្ញលេវិ។

អតកិសយយក្ញតត្តាតិ អកិសយយស្ស បដិបក្ខក្ញតត្តា។ អចិន្តាឃាតិ អចិន្តាឃ សតិ។

កហលត្តិ កហេតត្តតំ។ តស្វាតិ យស្វា សតិ សន្តានសន្តេត អាកតសន្តានេត្តបិ អចិន្តាបច្ចយា សន្តានា បឆាតតាយ ចិស្សំ ទុត្តា

កោបាលីតន្តធាកេយត, តស្វា។ តត្ថ ទុត្តយ្បីតិ សន្តានសន្តេត អាកតសន្តានេសុ ទុត្តយ្បិ អកិសន្តលេកសន្តានំ ចន្ទេត្វា អក្កេហត្វា ត្ថតេទ

សន្តានា យោរេដតត្តា។ ឲចត្យាអត្តស្ស រូទ្ធលេព្ទិតត្តតាទ្វយំ អសន្ធរេតា ឥស្សិតំ ហោតិ។ “ត្ថឆ ចណ្ណតត្តកាចេតា”តិ ត្ថយិតា

អចិន្តាបច្ចយា សន្តានាតំ សតិបិ សន្តានសន្តេត អាកតសន្តានកាចេច យឆាទុត្តយេច បឆាតកាចំ រូល្លិទ្ធេក្កតិ។ “អចិន្តាបច្ចយា សន្តានា”តិ

តឥេឆកេឆេសា ទុទេត្តាតិ សប្តទេន្ត្ថា ត្ថយស្វិ អត្តចិកបេប្យ សក្កព្យាចេសេត សន្តានសន្តេត អាកតសន្តានេហិ សក្កហិតាបិ អចិន្តាបច្ចយា

សន្តានា ត្ថឆ ចណ្ណតត្តកាចេត បឆាតាតិ ចិស្សំ កហិតា, ប្ញទិយស្វិ តេ ចន្ទេត្វាតិ អឃំ ចិសេសសា។ តេតាហ

“ចណ្ណតត្តសត្តសក្កហលចេសេត ទ្យចិឆតា ទុត្តា”តិ។ សាយត្តាតា សក្កយ្យាតយ្បិ បឆាតកាចេខាតតត្វំ ចិស្សំ កឃ្យាតិ យឆា តំ

“ប្ញត្តាគាលសព្វទា”តិ។

សេត ក្សសលិក្សលឆយ្វា “ចិបិកឆយ្វា”តិ ទុច្ចត្តិ, តំ អាឃ្ញហតំ, កិំ បត តត្តិ? អត្សបន្ធិត្តតព្យាចិន្តាយាតេត សត្តាតេ សព្យាបិទតា។ តេតាហ

“បដិសន្ធិ...បេ... អាឃ្ញហតទសា”តិ។ ចេតតាបឆាតត្តា បត តស្ស ចេតតាកិច្ចំ កត្វា ទុត្តំ។ ទាសិកទណំ, អាឃ្ញហតត្តិ ច ទាសិក្ញតស្ស

ទ្វបិទ្វបសន្តាតស្ស ចលស្ស តិត្តត្តតេតា ទុត្តំ។ “អតាទយ្វលតា អព្យាកតតា”តិ ត្ថតំ អព្យាកតស្សេច អតាទយ្វលត្តា អព្យាកតសប្តត្តិតី

អតាទយ្វលតាតិ កត្វា ទុត្តំ។ អាឃតតំ, ឈដតត្តិ ច តំតំទ្វាទិកឆយ្វប្យចត្តតេយេច ឥដ្ឋត្តា។

អតត្សទៅឆាឥយោ អចិន្តាបឥតិទ្ធេស អាកតា។ អចិន្តាបឥសប្តទ្ធេត ឥិឥិចិប្យយុត្តាតិ ត្ថត្វិលិក្កតិទ្ធេសា។ អសណ្ឌាតត្តាតិ អចិក្កហត្តា។

សោកាឌីតំសក្កាចាតិ “ខាតិបច្ចយា ខរាយទណ”ត្តិ អតិក្ខរេបត្វា តឥតត្តទំ សោកាឌីតយ្បិ ទុត្តាតំ ចិន្តយាតត្តា តេសំ ចេសេត

អក្កពាហុត្តប្យសក្កេ បដិច្ចសមុប្បាឥក្កាតំ ពាហុកាចេ អាបទេត្តា ត្វាឥេសចាតិ កឆំ ត្វាឥេសច, តត្យ សោកាឥយោបិ ឆយ្វត្តទក្ញតា

បដិច្ចសមុប្បាឥចេសតាយំ ទុត្តាតិ? សច្ចំ ទុត្តា, ត បត អក្កត្តទកាចេតាតិ ឥស្សេត្តា “ត ហិ”តិអាឌិយាហ។ តត្វ ចលេតាតិ ចលក្ញតេត

ខរាយទណក្កសក្កហិតេត សោកាឌិតា។ ប្ញលក្កំ ឥស្សេត្យត្តិ ត្ថយាឃ បដិច្ចសមុប្បាឥចេសតាឃ ប្ញលក្ញតំ អចិន្តក្កំ សោចតាឌីហិ

សយ្វាហាបត្តិកឆេតត ឥស្សេត្យំ តេ សោកាឥយោ ទុត្តា កចចក្កស្ស អចិត្តេឥស្សតត្វំ។ ខរាយទណំ ការណំ ឲតេសត្តិ ខរាយទណការណា ,

សោកាឥយោ, តព្វាទេចា ខរាយទណការណតា។ ខរាយទណំ តិមិត្តំ ឲតស្សាតិ ខរាយទណតិមិត្តំ។ តំ តត្តិមិត្តាតត្តិ ឲត្វ តត្តិ ស្ញត្តំ។ តត្តិមិត្តាតំ

ទ្យល្លតិមិត្តាតំ សោកាឌីតំ។ តតេតា បទាឃាតិ អតាកេតេ ទ្យតិយត្តកាចតេតា បទាឃ តតិយត្តកាចាឌីសុ បដិសន្ធិយា។ ហេតុហេតុក្ញតាតិ

ការណស្ស ការណក្ញតា។ បដិសន្ធិយា ហិ សន្តានា ការណំ, តេសំ អចិន្តា។ ស្ញត្តត្តិ “អស្សុតចា ប្ញថុជ្ជតោ”តិ (យ។ តិ។ ១។១, ១លិ; សំ។ តិ។ ១។

៩១; ឆ៊ ស៊ ១០០លិ) ព្ទយំ ឃុត្តំ សន្ឋាយ ចឝតិ៊ អចិន្ទា ឧសោកាឌិតំ កាទលត្តិ ឝស្សិតា អស្ស្យុតចតាយ អចិន្ទាកិកចតឌិបតិយា តក្សុប្បត្តិចចតខេតា៊ "ត ឧសោកាឌិតំ ខាលស្ស ឌទាយទលតិយិត្តតាយត្តស្ស សាឆក់ ឃុត្ត"ត្តិ ទុត្តយត្តំ ឋិកដំ កាតុំ "ត ចា"តិអាឌិ ទុត្តំ៊ ខេតត ត ច ឌទាយទលតិយិត្តខេច ទ្សក្លុ ទ្សក្លុ, អឆ ខេលា អចិន្ទាតិយិត្តខេ្យត្ត ទុត្តតខេឃត ខេឃាខេឌតត្ថាត្តិ ឝខេស្សតិ៊ ឧចំ ឌទាយខទលត ឧសោកាឌិតំ ឧកាសខេន្លប់ កត្វា ក្ខាឝខេសច បដិច្ចសមុប្បាឝក្កាតិ ខេចឌិតត្ថាតិ៊

កស្មា បខេតត្ត ឌទាយទលត្តា ឧច ខេឆសតា កតា, កិំ តខេតា បទា បចត្តិ តត្តិតិ? ខេតា តត្តិ, អប្បហិតកិខេលសស្ស ហិ កមុខេតា, ចិន្តាណាឌិបទិខេយាសាតក្ខតាយ ច ទុតិយា បដិសន្ធិឋិតុកាខេចាតិ បចត្តិតក្សុបខេយក្ខតំ ឌទាយទលំ បុតត្តុចាកិតិត្តាត្តិតិយិត្តំ៊ តំ បត កម្សុបបត្តិកចខេតា ឌាតិយា ឝស្សិតត្តា "កចបច្ចយា ឌាតិ"តិ ព្ទយិតាច បកាសិតត្តិ ត បុត ទុច្ចតិ, ត តខេតា បទំ បចត្តិយា អកាចខេតា៊ ឧកាកមុតិត្តាត្តស្ស ច សត្តាតស្ស ឌទាយទលំ បទិខេយាសាតំ៊ សតិ កិខេលសចខេដ្ឋ កមុតា តខេតា បុតត្តុទុបបត្តិ, អសតិ បត តស្មិ "ឧខេសចខេត្តា ទ្សក្លុស្សា"តិ ឌទាយទលបទិខេយាសាតាច ខេឆសតា កតា៊ ឃស្មា បត ត អយទលា ឌទា អត្ថិ សខេត្ថាសំ ដ្ឋប្បត្តិយត្តាតំ ឋិកាតត្តខេកឆខេតា, ត ចាឌទំ យទលំ អឋិកខេកឆាកាចា, តស្មា តក្សុកឃខេយកយក្ខ កតំ, ត តាយទ្សប់ ចិឃ ដ្ឋកឃដ្ឋខេត ឧកន្លឹដ្ឋប្បត្តិយា, សត្យអាឃតតំ ចិឃ ចា អាឃតតកាខេចត កិច្ចសយតាយ៊ ឃា បតាឃំ ឡសាតំ កតា បុតត្តុចាកិតិត្តាត្តិ ឌិបិតា, តាយ "ចិន្តាណបច្ចយា តាយទ្សប"ត្តិអាឌិ, កិខេលសកមុាកាខេច តឝកាចខេតា "អចិន្ទាបច្ចយា សន្លាទា"តិ ឧចយាឌិ ឧច ចា អត្ថខេតា បកាសិខេតា ខេហាតីតិ ចដ្ឋត្តឃស្ស អតចដ្ឋខេតត បទិត្តុយតំ ឝស្សិតំ ខេហាតិ៊ អឆ ចា ឌទាកហខេលត បទិបក្ខបទិបក្ខតទាឌិក្ខខេយត ចត្តយាតំ តាយទ្សបាឌិ, ខេសាកាឌិ ច កឃ្យតិ, តឆាស្ស បទិបិកកាលចត្តិតិ អចិន្ទា ច៊ ឃឆាហ –

"ស ខេលា ខេសា, ភិក្ខខេច, កុយាខេទា ទុន្ធិយត្វាយ ព្ទត្ថិយាតំ បទិបិកយត្វាយ បច្ចាហិ កាយក្ខខេណហិ សយប្បិខេតា សយត្តិក្ខខេតា បទិចាខេទតិ ចក្ខុចិខេន្តាខេឃ្យហិ ទ្សខេបហិ...ខេប... កាឃចិខេន្តាខេឃ្យហិ ខេឋាដ្ឋខេត្តហិ...ខេប... ខេឌតិខេឃហិ៊ ខេសា ចក្ខុតា ទ្សបំ ឌិស្វា បិឃទ្សខេប ទ្សខេប សាទន្ធតិ, អប្បិឃទ្សខេប ទ្សខេប ព្យាបន្ធតិ, អត្ថបដ្ឋិតកាឃសតិ ច ចិហទតិ បទិត្តខេចតខេសា, តច្ចា ខេចខេតាចិមុត្តិ បត្តាចិមុត្តិ ឃឆាក្ខតំ តប្បឌាតាតិ, ឃត្តស្ស ខេត បិបកា អកុសលា ឆមុា អបទិខេសសា តិទ្ធត្តិ"តិអាឌិ (ម៊ តិ៊ ១៊៣០ប័)៊

ឧត្ត ហិ បទិបក្ខត្ថិឃស្ស លសុ ក្ខាខេទសុ សទាកាឌិក្កហខេលត តឝចិតាកាចិតាយ ចិមុត្តិយា អប្បឌាតខេត ច ខេសាកាឌិតំ បច្ចឃក្ខតា អចិន្ទា បកាសិតា៊ អបិច "បិឃប្បកចា ខេសាកបទិខេឆចទ្សក្លខេឆាយតស្សុបិយាសា"តិ ចចតខេតា កាយាសចកចាសខេចហិ, "តស្ស 'អហំ ទ្សបំ, យយ ទ្សបត្តិ បទិឃុដ្ឋដ្ឋាឃិខេតា...ខេប... ទ្សបចិបទិណាយត្តាឆាកាចា ដ្ឋប្បន្ធត្តិ ខេសាកបទិខេឆចទ្សក្លខេឆាយតស្សុបិយាសា"តិ (ស៊ តិ៊ ១៊១) ចចតខេតា ឌិដ្ឋាសចខេតា, "អស្សុតចា"តិអាឌិចចតខេតា អចិន្ទាសចខេតា ខេសាកាឌិតំ បចត្តិ ឌិបិតាតិ ខេតសំ ខេហតុតាយ តក្កហខេលត កហិតា អាសចា៊ ខេតសំ សឃត្ថា ឌទាសកាចតាយ ឌទាកហខេលត កឃ្យត្តិ, តខេតា ច "អាសចសមុឆយា អចិន្ទាសមុឆខេយា"តិ ចចតខេតា អាសចតិយិត្តាយ ច អចិន្ទាយ ឌទាកហខេលត កហណំ៊ តខេតា ច "អចិន្ទាបច្ចយា សន្លាទា"តិ អាចដ្ឋតិ កចចក្កំ៊ អបិច "សន្លាទបច្ចយា ចិន្តាណ"ត្តិ ចត្វា "កចបច្ចយា ឌាតិ"តិ ចឝខេត្តតបិ កចចក្កស្ស អតចដ្ឋាតខេតា បទិត្តុយតំ ឝស្សិតំ៊ ឧត្ត ហិ ចិន្តាខេណត អចិន្ទាតិទុតស្ស បុតត្តុខេចា ឝស្សិខេតា, ឌាតិយា តណ្ហាយ សមុឃុត្តស្ស, ដ្ឋកឃត្ត ដ្ឋកិត្ត អត្ថចត្តយាតត្តាតិ អចិន្ទាតណ្ហាតិយិត្តំ កចចក្កំ អតចដ្ឋាតខេតា

បរិក្ខយតីតិ អយមេត្វា ជីវិតេនាតិ ជរាមរណត្តាបិ ទេសនា ន តតោ បរំ បវត្តិយា អភាវំ ទីបេតិ អនេកត្តា, ន ច បច្ចយត្តទស្សនត្ថមេវ បុន វចនន្តិ សក្កា វិញ្ញាតុំ ឲកេហវ តទុកយទេសនាយ តស្ស សិទ្ធត្តា។ យថា វា ឥមំ អវិជ្ជាហេតុកំ, តំ តណ្ហាហេតុកម្បិ។ ឥមំ តណ្ហាហេតុកំ, តំ អវិជ្ជាហេតុកម្បិ វេទិតព្ពំ។ កស្មា? ន្តិត្ថ កម្មលក្ខណំ អញ្ញមញ្ញាវិរហតោ។ យថា ហិ តណ្ហាបច្ចយា កាមុបាទានហេតុកំ កម្មភវសង្ខារំ វទន្តោ ន វិនា ភវតណ្ហាយ អវិជ្ជា សង្ខារានំ បច្ចយោតិ ទស្សេតិ។ តថា តមេវ អវិជ្ជាបច្ចយំ ទេសេន្តោ ន អន្តរេន អវិជ្ជាយ ភវតណ្ហា កម្មភវស្ស បច្ចយោតិ។ តតោ ច បុព្ពេ បវត្តា អវិជ្ជាទិបច្ចយា សង្ខារាទយោ, តណ្ហុបាទានាទិបច្ចយា ភវាទយោ ច, យថា តណ្ហាហេតុកុបាទានបច្ចយា ភវោ, អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា, ភវបច្ចយា ជាតិ, សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ, ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ, វិញ្ញាណាទិបច្ចយានាមរូបាទីតិ ទុវេមេតេសំ អត្ថានំ បុព្ពាបរសម្ពន្ធោ ទស្សិតោ ហោតីតិ វេទិតព្ពំ។

ឧទ្ទេសវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

អវិជ្ជាបទនិទ្ទេសវណ្ណនា

១១៩។ បីឡាបេធិយតីតិ អសុភោ អសុភស្ស បីឡាតិ បីឡាការេន ពាធិយតិ។ ពាធិយមានោ ច អសន្ទេហត្ថំ អញ្ញេហិ មិត្តេហិ វិសេសេត្វា ពាធិយតីតិ តំ ទស្សេន្តោ អាហ “ជីវិតា…បេ… ទេត្វា”តិ។

យាថាវតោតិ អវិបរីតោ។ កិច្ចជាតិតោតិ បដិវិទ្ធាទិកិច្ចតោ, ឧប្បជ្ជនដ្ឋានតោ ច។

ពហលការណវេសតាតិ ពហលស្ស ការណភាវវេសេន។ អញ្ញេសតាទីនំ និវត្តកាតីតិ បធំ អាទេត្វា សម្ពន្ធោ។

ណាទត្តិយាតិ ណាទនាការេន បវត្តត្តិយា។ យថា បវត្តនេហតុ តំសម្បយុត្តា អវិជ្ជាសម្បយុត្តា ទុក្ខារម្មណា ហោតិ។

តស្មាតិ សភាវតោ អកម្ពីរត្តា តេសំ ទុទ្ទសភាវករណី តទារម្មណតា អវិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ។ ន្តុតទេវត្តិ និទ្ទេសយក្កានំ សមានតបិ បណីតអសំកិលេសិកាទីភាវេ សប្បច្ចយតោ អប្បច្ចយស្ស វិសេសំ ទស្សេតុំ “មក្កស្សា”តិអាទិ វុត្តំ។

អវិជ្ជាបទនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សង្ខារបទនិទ្ទេសវណ្ណនា

“សោធេតិអបុញ្ញផលតោ”តិ ឥមិនា បុញ្ញស្ស វិបាកទុក្ខវិវិត្តតំ អាហ, “ទុក្ខតោ”តិ ឥមិនា ចេតោទុក្ខវិវិត្តតំ, “សំកិលេសតោ”តិ ឥមិនា កិលេសទុក្ខវិវិត្តតំ. “អបុញ្ញផលតោ”តិ ច ឥមិនា បុញ្ញស្ស អាយតិំ ហិតតំ ទស្សេតិ. “ទុក្ខសំកិលេសតោ”តិ ឥមិនា បច្ចត្តហិតតំ បច្ចត្តសុខតញ្ច ទស្សេតិ. តំនិប្ផាទេនតោតិ ហិតសុខនិព្ពត្តនេន. បុព្ពកនិព្ពត្តកោ បុព្ពនិព្ពត្តកោ.

“ឯវមិទំ បុញ្ញំ បវឌ្ឍតី”តិអាទីសុ បុញ្ញផលម្បិ បុញ្ញន្តិ វុច្ចតីតិ អាហ “បុញ្ញបកតិ កេវលវត្តុបក”ន្តិ.

អាទិកានតោតិ “បចតិ បចតី”តិអាទិនា កម្មស្ស បវត្តការណា. បចតិ បចតីតិ ច ឯត្ថ វុត្តិ-សន្តោ អាទិអត្ថោ, បការត្ថោ ច. តេន វុត្តាវសេសានំ គហណំ. អាទិការណតោតិអាទិក្ខតា ការណា. សា ហិ “បរិកម្ម”ន្តិ វុច្ចតិ. ពុព្ពនិមិត្តំ ពុព្ពនិមិត្តំ.

ទានចេតនាតិ ទេយ្យធម្មបរិច្ចាគចេតនា. ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ទានំ ទិយ្យតិ ឯតេនាតិ. តត្ថាតិ តេសុ ចិត្តចេតសិកេសុ. ទានំ អារព្ភាតិ តេហិ និព្ពត្តិយមានំ បរិច្ចាគំ ឧទ្ទិស្ស. យថា ច សោ និប្ផជ្ជតិ, តថា ឆបេត្វា អភិកិច្ចាតិ តស្សេវ វេវចនំ. យថា ច សម្បយុត្តេហិ និព្ពត្តិយមានា ទានកិរិយា និប្ផត្តិវសេន អភិកតំ បិបុណាតិ, តថា កត្វា. ចេតនាវសេន ហិ ទានាទិកម្មនិប្ផត្តិ. វុត្តញ្ហេតំ “សីលំ អារព្ភា”តិអាទីសុ.

អសិក្ខកម្មិតិ អត្ថតោ អសទិសម្បិ កេតត្តរូបត្តិ សម្ពន្ធោ. និតាបិ ទព្ពស្សាទិវិបាកេន. រូបតណ្ហាសង្ខាតស្សាតិ “រូបតណ្ហា”តិ ឯត្ថ វុត្តរូបតណ្ហមាហ. កុញ្ជាតិ កុញ្ជផលបរិយាយំ ធារហិយវត្វ. តថា តណ្ហំ.

“ចនតចិវេសសមត្តរមចា”តិ អត្ថចិវេសសាការេចា វុត្តាតិ អត្ថចិវេសសាការយាហ “កាយទ្វារេ បចត្តិឯច ហិ អាទាតាទិបិបតា”តិ. បុរិមេតាតិ “កាយទ្វារេ បចត្តា”តិ ឥមិនា. តត្ថាបចត្តិមត្តកាឆតតោ ទ្វាររូបលក្ខណំ ហោតិ. បច្ឆិមេតាតិ “អាទាតា”ទិវចនេត.

កាយវចីសង្ខារកម្មហណតិ ទ្វេថ្មំ សត្តយាហ. កាយវចីសញ្ចេតតាកហណតិ តិទ្វេសំ. ចិញ្ញាណស្សាតិ បដិសន្ធិចិញ្ញាណស្ស. សហជាតស្ស បត អតន្តរស្ស ច បច្ចយោ ហោតិឯវ. “កុសលំ ចិបាកធម្មា ចា”តិ វុត្តំ សេក្ខបុថុជ្ជនសន្តានេ អភិញ្ញាចេតនា វុត្តាធិប្បេតា, ន វុត្តាតិ កត្វា វុត្តំ. តេន យថាវុត្តអភិញ្ញាចេតនាបិ បដិសន្ធិចិញ្ញាណស្ស បច្ចយោ សិយា កុសលសភាវត្តា, ចិបាកធម្មត្តា ច តទញ្ញកុសលាកុសលចេតនា ចិយាតិ ទស្សេតិ. តយិទំ លោកុត្តរកុសលេយ អនេកន្តិកំ. ន ហិ សា បដិសន្ធិចិញ្ញាណស្ស បច្ចយោ. អថ ចិបាកទាយិនីតិ វុច្ចេយ្យ, ឯវម្បិ អហោសិកម្មេន អនេកន្តិកំ. ន ហិ តស្សា ចិបាកុប្បាទនំ អត្ថីតិ អាហ “ន ចិបាកុប្បាទនេន កុសលតា ចិបាកធម្មតា ចា”តិ. កេចលមិញ្ញយា អញ្ញេសំ ចិបាកធម្មានំ សព្ពាបិទា ទិសាស្សាហា បចត្តិ, តទាការាទស្សា អប្បហីនកិលេសេ សន្តានេ បចត្តីតិ ចិបាកធម្មតា, អនវជ្ជសុខវិបាកត កុសលតា ច វុត្តា. ឯវម្បិ យទិ ចិបាកធម្មា អភិញ្ញាចេតនា, កស្មា អចិបាកាតិ? អសម្ភវតោតិ តំ អសម្ភវំ ទស្សេតុំ “សា បនា”តិអាទិ វុត្តំ. អភិញ្ញាចេតនា ហិ យទិ ចិបាកំ ឧប្បាទេយ្យ, សកភូមិកំ វា ឧប្បាទេយ្យ អញ្ញភូមិកំ វា. តត្ថ អញ្ញភូមិកស្ស តាវ ឧប្បាទនំ អយុត្តំ បច្ចយាភាវតោ, តថា អទស្សនតោ ច. តេនាហ “ន ហី”តិអាទិ. សកភូមិកំ នវត្តព្ពារម្មណំ ចា

ឧប្បាទេយ្យ បរិត្តាទិអារម្មណំ ចា, ខេយ្យ អត្តនោ ពម្មឃយាគារម្មណតាយ ទ្ទុបិចចរចិបិាកស្ស ឥឃ្សិតត្តា, បរិត្តាទិអារម្មណត្តា ច អកិន្នាទេចតកាយ តចត្តន្នារម្មណំ ត ឧប្បាទេយ្យ៉ តទា ឲកត្តតចត្តន្នារម្មណត្តា ទ្ទុបិចចរចិបិាកស្ស បរិត្តាទិអារម្មណត្តា ត ឧប្បាទេយ្យាតិ អឃយយម្មុទោ៉ ខេតាហ "អត្តនា ឃទិឃារម្មណត្តា"តិអាទិ៉ តត្ថ តិដ្ឋានិកត្តិ បដិឃត្តិកចដ្ឋទុតិចយេត ធាតត្តឃចត្តិ៉ "បចឌិកឃិណំ អារេបិាកឃិណ"ត្តិអាទិនា ក្សឃលេត អកិត្ត ពត្វា ចិបិាកស្ស អារម្មណំ ទេឃិតត្តិ អាហ "ទិត្តុប្បាទកណ្ឌេ...បេ... ទុត្តត្តា"តិ៉ "ទ្ទុបិចចរតិកចត្តុក្កន្នាតាតិ ក្សលេតា ច ចិបិាកេតា ច កិទិយតោ ច ចត្តុត្តស្ស ឈាតស្ស ចិបិនោ អាកាឃាតគ្នាយតត់ អាកិត្នាន្នាយតត់ ឲូយេ ឈម្មា តចត្តន្នា "បរិត្តារម្មណា"តិបិ 'យហគ្គតារម្មណា'តិបិ 'អប្បយាណារម្មណា'តិបី"តិ ចចតតោ ទ្ទុបិចចរចិបិនោ ឲកត្តតចត្តន្នារម្មណោតិ អាហ "ត ច ទ្ទុបិចចរចិបិនោ បរិត្តាទិអារម្មណោ អត្ថិ"តិ៉ ប្វាឃយយម្មុទោ បរិត្តាទិអារម្មណាយ អកិន្នាទេចតកាយ ចិបិាកាកាដំ ឃាទេតិ, ត តចត្តន្នារម្មណាយ៉ តចត្តន្នារម្មណាបិ ហិ ឃា អត្ថិតិ ត ឰ្យាបីតិ ចិបិាកាតុប្បាទេត តស្សា អន្ត្តា ពារណំ ទេឃ្សត់ "ពឃិលោឃុ ចា"តិអាទិយាហ៉ ឃយាទិចិដម្មុតក្ខតា អកិន្នា ឃយាទិស្ស អាតិឃំឃយត្តត្តិ "ឃយាទិថលឃទិឃា"តិ ទុត្ត៉ តស្ស តស្ស អទិដ្ឋាតចិក្យន្តតទិន្តឃដ្គឃចតាទិកស្ស ឃទិន្តិតស្ស កិច្ចស្ស តិប្បាទតយត្ត បត អកិន្នាទេចតា, ត ពាលត្តរថលិ, ទិដ្ឋធម្មុទេចតីយំ ចិយ តាបិ ចិបិាកថលិ, អច ខោ យចាទុត្តអាតិឃំឃថលិ ដដ្ឋព្វា៉

ខេពចិ បត "ឃយាតគ្នុយិកេតា អារេឃចតលិកេត ពលចត្តាតិ ឈាតាតីតិ តាតិ ចិបិាកំ ទេត្តិ ឃយាបត្តិកាចតោ, អកិន្នា បត ឃតិបិ ឈាតកាទេច តឥកាចតោ តម្ហិ តម្ហិ អារម្មណោ អាពត្តកាចាតិ ឧព្ពលិ, តម្ហា ចិបិាកំ ត ទេតិ"តិ ចទត្តិ៉ តំ អពារណំ ឰុតប្បុតំ បរិកម្មចសេត អកិន្នាយបិ ចឃីកាចយគ្គាចតោ៉ យំ បត ចទត្តិ "បិឥកន្នាទេត អត្តនា ឃយាតឃកាទេចហិ ឌចទេតហិ លទ្ធាសេចនេត ឃម្មឥច ចឃីកាចប្បតេត្ត បរិឃុទ្ធតាទិអដ្ឋង្គឃយត្តាគេយេត ឃាតិឃយេ ឌាទេត អកិន្នា តិន្នាតត្តិ, តាឃង្ហា ចត្តុត្ថន្នាតិកត្តា ចត្តុត្ថន្នាតគ្នុយិនោ ឲច ចិបិនោ តិន្នាទេត្តយ្យ, ខេឃា ច យចាទុត្តក្សលោត ពលចតា បិឥកន្នាទេតតេច ពេតាពារេយេត ឃិន្នារ៊ិតិ អតោពាឃតាយ អកិន្នា ត ចិបិាកំ ទេតិ"តិ៉ តម្បិ អពារណំ អចិបិាកកាចតោ តាឃំ៉ ឃតិ ហិ ចិបិាកទាយិកាទេច ចិបិាកស្ស អតោពាឃទេចាឥតា យុត្តា, អចិបិាកតា ច តាឃំ ទុត្តតយា ឲច៉

ត ខោតីតិ ចិន្នាណស្ស បច្ចុយោ ត ខោតីតិ៉ ឧទ្ធច្ចចេតតាបិ អកិន្នាទេចតាតោ តិព្វិសេឃេត ទុត្តាតិ យន្នាយាទេតា "ចិបិាកោ"តិ ច ចចត់ ត ចិបិាការទហតាយត្តចាចេកោ, អច ខោ ចិបិាកឃគ្គាចចាចេកោតិ អាហ "ចិចារេតព្វ"ត្តិ៉ តចា ច ទុត្ត "ត ហិ 'ចិបិាកោ'តិ ចចត់ ចិបិាកឈម្មចចត់ ចិយ ចិបិាការទហត់ ចទតី"តិ៉ តត្ថ យំ ចិចារេតព្វំ, តំ ខេដ្ឋា ទុត្តមេយច៉ ព្វាឌំ បតេត្ថ ឃត្តិដ្ឋានំ – យម្ហា ឧទ្ធច្ចចេតតា បចត្តិចិបិាកេយច ទេតិ, ត បដិឃត្តិចិបិាកំ, តម្ហា តស្សា បចត្តិចិបិាកស្ស ចេឃេត ចិកទ្ទេ ចិបិនោ ឧទ្ធេចា៉ ឧតយចិបិាកទាយិកាយ បត ទេចតាយ តាតាកាល្លិកាកម្មបច្ចុយោ ទុច្ចតីតិ តឥកាចតោ បដ្ឋានេ តស្សា ខេឃា ត ទុទ្ធោតា៉ យំ បត អដ្ឋកចាយំ "ចិន្នាណស្ស បច្ចុយកាទេច អបនេតព្វា"តិ (ចិក៉ អដ្ឋ៉ ១១៩ ឃទ្ធាទបចតិទ្ទេឃ) ទុត្ត, តំ បដិឃត្តិចិន្នាណមេយច ឃន្ធាយ ទុត្ត៉ "ឲចំ ឧទ្ធច្ចចេតតាបិត ខោតី"តិ ព្វទេយ្យ ចិន្នាណស្ស បច្ចុយតាកាចយត្ត ពេហត្វា ទុត្ត៉ ឲចទេឃ្យត្ត អន្នាយន្នា បិឍព្វយា អដ្ឋកចាយ ច អចិរោធោ ដដ្ឋព្វោ៉

ឲត្តាតិ ឧទ្ធច្ចចេតតាយ ចិបិាកទាទេត៉ អយតក្កបទេចតិ ឲចំតាយខេក បពរណេ៉ "ឰុទុន្តតឃត្តាទេត អក្យឃលិ ឥឃ្សទេតត បហាតព្វា,

សេក្ខសត្តានេ កាចតាយ បហាតព្ពា”តិ ព្ថយស្ស អត្ថស្ស ចុត្តត្តា “បុទុជ្ជតាតំ បតា”តិអាទិ ចុត្តំ៎ “ត ចុច្ចត្តី”តិ ព្ថយិតា បុទុជ្ជនេត បចត្តពាហិន្ទ្លានំនេយាឌតាឌីតំ កាចតាយ បហាតព្ពបរិយាយាកាចំ ឥនេស្សតិ៎ “យទិ ចុនេច្ចយ្យ”ត្តិអាទិតា តនេយចត្តំ យុត្តិនេតា ច អាកាយនេតា ច ចិការនេចតិ៎ តត្ថ នេកាសត្តិតិ សកកនេល្ហ លត្ថុរាកាឌីតំ៎ នេកាឌិតិ សក្កាយទិដ្ឋិអាឥនេយា៎ កឥាឌិតិ អតីតាទិនេកា កិឡុំត្តិ កានេល៎ ចត្តត្តាតិអាទិ បរិយាយចចតំ៎ ស្តបតិស្សាយាតិ ស្តបតិស្សយបច្ចនេយ កត្វា៎

ព្ថតនេរសត្តិ តឥស្សនេតតបហាតព្ពាតំ៎ ត ច ត នេហាត្តីតិ សឰ្ពនេត្ថា៎ ឧចត្ថា កត្វាតិ យឆាចុត្តបាឡិព្ថយំ ស្តឥច្ចក្កហនេលាត ស្តឥច្ចសហកាតចិត្តុប្បានេកា កហិនេតា, ត យត្ថ កត្វចិ ស្តឥច្ចត្តិ ឧចយនេត្ថ សតិ៎ តត្តិ ឌិដ្ឋិ៎ “អតីតាទិការនេចត តចត្តព្ពានេត្ត”តិ កស្វា ចុត្តំ, តត្ អតាកតា ឧច បហាតព្ពាតិ? ត, ស្តប្បជ្ជតារនេហា តិប្បរិយារនេយត អតាកតា តាយ, បហាតព្ពា បត ត ស្តប្បជ្ជតារនេហាតិ នេតសំ អតីតាទិការនេចត តចត្តព្ពាតា ចុត្តា៎ ឥស្សតំ អនេបក្ខិត្វាតិ កាចិតំ ឥស្សតយក្កំ ស្តបតិឆាយ៎ សហាយចិរហាតិ ឥស្សតបហាតព្ពសព្ភាតសហកាតិការណាកាចនេតា៎ ចិបាកំ ត ឌតយត្តីតិ សកលកិនេលសបរិក្ខនេយ ចិយ ឧកច្ចបរិក្ខនេយបិ តត្តិយិត្តំ តំ ឧកច្ចំ កយុំ ត ចិបច្ចតីតិ អធិប្បានេយា៎ ចិបានេកា ចិកនេក្ក ចុនេត្តាតិ បដិសត្តិបចត្តិនេកឌំ ទុចិឆយ្យិ ចិបាកំ សន្ធាយាហ៎

អកុសលាតត្តិ យឆាចុត្តចិនេសសាតំ បុទុជ្ជតសត្តានេត អកុសលាតំ៎ អប្បហាតព្ពាតត្តិ អប្បហាតព្ពសកាចាតំ កុសលាឌីតំ៎ អប្បហាតព្ពចិរុទ្ធសកាចតា សាចជ្ជតា៎ “ឧចយ្យី”តិអាទិ នេកាសត្តរឥស្សតំ៎ នេតត យទិបិ នេតសំ អកុសលាតំ ព្ថយស្មិំ តិនេក តតិយបឥសក្កនេហា ត សិយា, តចត្តព្ពាតា បត អាបជ្ជតីតិ ឌីនេបតិ៎ សនេព្ពត សព្ពំ ឈយ្ហចនេសត អសក្កហិតស្ស តិកទុនេកសុ តចត្តព្ពាតាបត្តីតិ អាហ “តាបជ្ជតី”តិ៎ ព្ថឥាតិ តំ តចត្តព្ពាតាតាបជ្ជតំ “ចិត្តុប្បាឥកនេល្ហ”តិអាទិតា ការណនេតា, តិឥស្សតនេតា ច ចិការនេចតិ៎ យត្វាតិ យស្មិំ តិនេក៎ តិនេយាកនេតាតិ តិយនេតា ឧកត្តនេតា៎ នេតសត្តិ បឥត្តយសក្កហិតឈយ្ហាតំ៎ យឆាចុត្តបនេឥសុ ចិយាតិ យឆាចុនេត្តសុ បឃយាឌីសុ តីសុ បនេឥសុ៎ យឆា កិត្តិតព្ពា ចិត្តុប្បាឥា, ព្ថតនេរ ច យឆារហំ រាសិត្តយចនេសត កិត្តិត្វា កឌាបិតា តំតំនេកាដ្ឋាសនេតា កតា, ឧចំ៎ តត្វាបីតិ ចត្តុត្តនេកាដ្ឋានេសបិ៎ កឌានេបតព្ពាតិ តចត្តព្ពកាចំ កឌានេបតព្ពា៎ តឥកាចាតិ តស្ស ចត្តុត្តនេកាដ្ឋាសស្ស អកាចា៎ តឆាតិ តចត្តព្ពការនេចត៎

ស្តប្បត្តិនេកា អតីតា, ព្ថឆ យឆាចុត្តអកុសលា ត ចុត្តា, អនេបក្ខិតព្ពការនេចតារហិតាបិ តំសកាចាតតិចត្តតនេតា តឆា ចុច្ចត្តីតិ តចត្តព្ពាតាបត្តិនេឥាសំ បរិហរនេត្តា តស្ស ស្តឥាហរណំ តាច ឥនេស្សត្តំ “អឆចា យឆា សប្បដិនេឈហី”តិអាទិយាហ៎ តំសការនេចា នេចត្ត សាចជ្ជតាចិសិនេដ្ឋា ឥស្សតបហាតព្ពកាចាការនេចា៎ “ឧចត្ថា សតី”តិអាទិតា ព្ថយស្មិំ បនេក្ខ លត្ថក្កលំ ឥនេស្សតិ៎ កាចតាយ បហាតព្ពាតត្តិ បរិយារនេយត តិប្បរិយារនេយត ច កាចតាយ បហាតព្ពាតំ, តត្ថ បុរិមាតំ អយុត្យសកាចត្តា, បច្ឆិមាតំ អចិបាកត្តា តាតាក្ខលិកកយុបច្ចយតា ត ចុត្តាតិ អធិប្បានេយា៎ យឆា ច កាចតាយ បហាតព្ពាតំ តាតាក្ខលិកកយុបច្ចយការនេចា តត្ថិ, ឧចំ ឥស្សនេតត បហាតព្ពាតំ ចនេសត នេតសំ បច្ចយលិនេកាបិ តត្ថីតិ ឥនេស្សនេត្តា “ត ច…នេប… ចុត្តា”តិ ចត្វា តត្ថ ការណយាហ “នេយ ហិ…នេប… បចត្តត្តី”តិ៎ តត្ថ ត នេត ឥស្សតនេតា ស្តឥ្ធំ បចត្តត្តីតិ នេយ ឥស្សនេតត បហាតព្ពបច្ចយា កិនេលសា, នេត ឥស្សនេតត បហាតព្ពបក្ខិកា ឧចាតិ នេតសំ កាចតាយ បហាតព្ពបរិយារនេយា ឧច តត្ថិ, កធំ នេតសំ ចនេសត ឥស្សនេតត បហាតព្ពា កាចតាយ បហាតព្ពាតំ នេកាតចិ បច្ចនេយត បច្ចនេយាតិ ចុនេច្ចយ្យាតិ អនេត្វា៎ អឆ ចា នេយ បុទុជ្ជតសត្តានេត ត ឥស្សនេតត បហាតព្ពា, ត នេត បនេយត្វនេតា កាចតាយ បហាតព្ពា៎ នេយ បត នេត នេសក្ខសត្តានេត, ត នេតសំ

បច្ចយត្តា ទស្សនេន បហាតព្ពា អត្ថីតិ ឯវម្បិ ទស្សនេន បហាតព្ពា ភាវនាយ បហាតព្ពានំ កេនចិ បច្ចយេន បច្ចយោតិ ន វុត្តាតិ វេទិតព្ពំ។ យទិ ទស្សនេនបហាតព្ពបច្ចយា កិលេសា ទស្សនបក្ខិកា, តប្បច្ចយំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ទស្សនេន បហាតព្ពំ សិយាតិ កថំ តស្ស ឯកន្តភាវនាយ បហាតព្ពតា វុត្តាតិ ចោទនំ សន្ធាយាហ "ទស្សនេន បហាតព្ពបច្ចយស្សា"តិអាទិ។ តស្សាតិ យស្ស សភាវតោ រាគសន្តានេសុ សហាយវេកល្លេន កម្មស្ស វិបាកាវិបាកធម្មតា វិយ បុថុជ្ជនសេក្ខសន្តានេសុ ឧទ្ធច្ចសហគតស្ស វុត្តនយេន សវិបាកាវិបាកតា សិទ្ធា, តស្សា។ តស្សាតិ ឧទ្ធច្ចសហគតស្ស។ តាទិសស្សេវាតិ ឧទ្ធច្ចសហគតភាវេន ឯកសភាវស្ស។

យត្ថ ច យំ "ន ភាវនាយ បហាតព្ពម្បិ អត្ថិ ឧទ្ធច្ចសហគត"ន្តិអាទិ អយុត្តំ វិយ វុត្តំ, តំ អការណំ, កស្មា? តស្ស ឯកន្តេន ភាវនាយ បហាតព្ពត្តា។ យថាហ "កតមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតព្ពា? ឧទ្ធច្ចសហគតោ ចិត្តុប្បាទោ"តិ (ធ។ ស។ ១៤០៦)។ យទិ ហិ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ន ភាវនាយ បហាតព្ពម្បិ អភវិស្ស, យថា អតីតារម្មណត្តិកេ "និយោគា អនាគតារម្មណា នត្ថី"តិ វត្វា "កាមាវចរកុសលស្ស វិបាកតោ ទស ចិត្តុប្បាទា"តិអាទិនា បុន វិភជិត្វា វុត្តំ, ឯវមិធាបិ "កតមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតព្ពា? និយោគា ភាវនាយ បហាតព្ពា នត្ថី"តិ វត្វា "ឧទ្ធច្ចសហគតោ ចិត្តុប្បាទោ សិយា ភាវនាយ បហាតព្ពោ, សិយា ន វត្តព្ពោ 'ទស្សនេន បហាតព្ពោ'តិបិ 'ភាវនាយ បហាតព្ពោ'តិបី"តិអាទិ វត្តព្ពំ សិយា, ន ច តថា វុត្តំ។ យា ច តយិទំ បដិបាដិយំ "យទិ វុច្ឆេយ្យុ"ន្តិអាទិនា យុត្តិ វុត្តា, សាបិ អយុត្តិ។ កស្មា? ទស្សនេន បហាតព្ពារម្មណានំ រាគាទិវិចិកិច្ឆាទីនំ ទស្សនេន បហាតព្ពភាវស្សេវ សិទ្ធត្តា។

យញ្ច "ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ជតី"តិ ឧទ្ធច្ចសហគតចិត្តុប្បាទោ វុត្តោតិ ទស្សិតំ អធិបតិបច្ចយនិទ្ទេសេ ឧទ្ធច្ចស្ស អនុទ្ធដំ ការណភាវេន វុត្តំ, តម្បិ អការណំ អញ្ញថាបិ សាវសេសបាឋទស្សនតោ។ តថា ហិ "អតីតា ធម្មា បច្ចុប្បន្នស្ស ធម្មស្ស, អនាគតា ធម្មា បច្ចុប្បន្នស្ស ធម្មស្ស អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ"តិ (បដ្ឋា។ ១។១។២) ឯតេសំ វិភង្គេ ទេសនាបរិយោសានគ្គហណំ កត្វា "បច្ចុប្បន្នោ ធម្មោ បច្ចុប្បន្នស្ស ធម្មស្សា"តិ ឥមស្ស វិភង្គេ លព្ភមានម្បិ ទេសនាបរិយោសានគ្គហណំ ន កតំ។

សហាយភាវោ ច ទស្សនេន បហាតព្ពានំ ភាវនាយ បហាតព្ពស្ស វិបាកទានំ បតិ វិចារេតព្ពោ។ កិំ អវិជ្ជាទិ វិយ នានាជាតិកំ ឧប្បត្តិយា ឧទ វិបាកុប្បាទនសមត្ថតាបាទនេន ទស្សនេន បហាតព្ពា ភាវនាយ បហាតព្ពានំ សហការីការណំ ហោន្តិ, កិមាហុ កិលេសា វិយ កម្មស្ស បដិសន្ធិទានេ សហាយាតិ, កិំ វុត្តំ ហោតិ – យទិ បុរិមនយោ, សោតាបន្នាទិសេក្ខសន្តានេ ភាវនាយ បហាតព្ពស្ស កិរិយភាវោ អាបជ្ជតិ, សហាយវេកល្លេន អវិបាកស្ស ភាវនាយ អាបាទិតត្តា លីណតញ្ញាវិជ្ជាយានេ សន្តានេ នានាទិ វិយ។ អថ ទុតិយោ, ភាវនាយ បហាតព្ពកិរិយស្សាបិ ទស្សនេន បហាតព្ពការោ អាបជ្ជតិ, បដិសន្ធិទានេ បតិ អបាយគមនីយសភាវានតិវត្តនតោ។ យំ បនេត្ថ វត្តព្ពំ, តំ ហេដ្ឋា វុត្តមេវ, តស្មា បាឡិយា អដ្ឋកថាយ ច អវិរុជ្ឈនវសេនេត្ថ អត្ថវិនិច្ឆយោ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពោ។

សាតិ ឧទ្ធច្ចចេតនា។ វិញ្ញាណបច្ចយភាវេតិ សព្ពម្បិ វិបាកវិញ្ញាណបច្ចយភាវេ។ ការណំ ទស្សេន្តោតិ អវិកលផលុប្បាទនាធិការេន តទភាវតោ យទិបិ ឧទ្ធច្ចចេតនា វិញ្ញាណស្ស បច្ចយភាវេន អបនេតព្ពា, អវិជ្ជាយ បន បច្ចយុប្បន្នភាវេន គហេតព្ពាតិ ឥទំ ការណំ ទស្សេន្តោ។ សព្ពាបីតិ វីសតិបិ។ តេនាហ "ឯកវីសតីតិ វត្តព្ពា"ន្តិ។ តត្ថ យេន ការណេន សន្ធាយគ្គហណេន អភិញ្ញាវេទនាយ អគ្គហណំ, តំ

ការណំ ឬតរាធនតស្សាបីតិ ឧទ្ទេសតោធនតស្សាបិ កិំ បន តំ? ចិញ្ញាណស្ស បច្ចយភាវាការតោ ឯវំ ភេទាការាតិ កាយវចីសង្ខារវសេន វិការាការវសេន សំយោគោតិ តិកត្តវេទនវសេន សំយោជនំ, តថា សង្ខតោតិ អត្ថោ។

សុភសញ្ញាយ គហណំ អស្សាទគន្ថិ អភិប្បាយេនាហ “សុភសញ្ញាយ...បេ... ជនេស្សតី”តិ។ “សុភសញ្ញាយា”តិ ច ឥទំ ការណេត្វ ការណវចនំ។ វិបល្លាសោ ហិ ទុក្ខេ សុភសញ្ញា។ យំ បន អដ្ឋកថាយំ “អញ្ញាណេនា”តិ វុត្តំ, តំ ហេតុម្ហិ ការណវចនំ វិបល្លាសស្សាទនតំ អភិជ្ឈាយ ហេតុភាវទស្សនតោ។ “វេទនា សេវតបរិក្ខារោ”តិអាទីសុ (ទី॰ និ॰ ៣.៣) បរិវារេត្វាបិ បរិក្ខារសទ្ទោ ហោតីតិ វុត្តំ “តណ្ហាយ បរិវារេ”តិ។ តណ្ហាបរិវារេតិ ច តណ្ហាយ កិច្ចសាធនេន សង្ខារានំ សហការីការណភាវំ សន្ធាយ វុត្តំ។ បរិក្ខារដ្ឋេ សង្ខារដ្ឋេ វិយ គុណដ្ឋេ ហោតីតិ ទស្សេន្តោ “សង្ខតេ អលង្កតេ”តិ អាហ។ បរិក្ខតោតិ យថា មណ្ឌនមត្តោ ហោតិ, តថា សង្ខតោតិ។ អមនាបត្តោតិ អមតុត្តោ, តិដ្ឋានគត្តោតិ អត្ថោ។ ទុក្ខកិរិយាតិ បញ្ចាតបតប្បនាទិទុក្ខករិយា។ ទេវភាវាយ តបេ វេទភាវត្ថំ តបេ។ មារេតីតិ មរោ ហេតុអត្ថំ អនុត្តោតិ។ គត្វា អមង្គលម្បិ មង្គលបរិយាយេន វោហរន្តិ មង្គលិកាតិ វុត្តំ “ទីឃំ អធិដ្ឋសង្ខាវិយា”តិ យថា “អវិវេ វិវា”តិ។

បបាតំ បតនទុក្ខសទិសត្តិ គត្វា វុត្តំ “ជាតិអាទិបបាតទុក្ខ”ន្តិ។ ឱគ្គដ្ឋេនព្រហ្មលោកសញ្ញិតបន្ធបនិសេវប្បិនោ មនុបបនោ។ តំ បុញ្ញផលំ អនត្វា បយោជនំ វុត្តស្សាតិ តទត្ថោ។

បរិត្តាទិកាយ តទុលិយា អវសេសា អវេរមិទិហារិ កិលេសានុទិបក្ខេនេន បណ្ឌិតេហិ ឱក្ខន្តិយំ រាគាទិបរិឡាហេន, គតុកចិបីតាយ ច ទុក្ខំ អារកតិ កេនាតិ? សគយស្សាបិ បិសាចកការស្ស កាយទុក្ខសមិទ្ធិយា សុភវិបល្លាសហេតុភាវោ វិយាតិ យោជនា។ កិន្នរាតិយេន អចោរិស្សតា តិរេត្តរតា។ ដរាយ មរណេន ច អញ្ញាតត្ថំ វិបរិណាមោ។

“ន តាវាហំ បរិនិព្ពាយិស្សាមី”តិ វចនតោ “តាវ ឯហិ, តាវ ឯតំ រជ្ជំ បដិបជ្ជាហី”តិអាទីសុ យថាបិ បរិយាណតិយមតករយបទសុមាយត្តាទីសុបិ តាវ-សទ្ទោ ទិស្សតិ, ឯវ បន ចក្ខុយាតត្តាវេបក្ខោ អធិប្បេតោតិ វុត្តំ “តាវាតិ វត្តព្ពតាវេបក្ខោ តិបិតោ”តិ។ អភិជ្ឈាបច្ចយា បន...បេ... ជនេស្សតីតិ បុន្នោតាបរំ អដ្ឋកថាយំ អធិប្បាយមាហ។

រាគាទិអស្សាទនការណត្តា រាគាទីនំ អស្សាទនការណំ “រាគទិដ្ឋិសម្បយុត្តាយា”តិ វុត្តំ។ រាគសម្បយុត្តាយ តាវ អភិជ្ឈាយ យោជនា ហោតុ រាគស្ស អស្សាទនការណតោ, ទិដ្ឋិសម្បយុត្តាយ បន កថន្តិ អាហ “តណ្ហាសម្បយុត្តា ច ទិដ្ឋិ...បេ... វេទិតព្វា”តិ។ តំសម្បយុត្តសង្ខារស្សាតិ រាគាទិសម្បយុត្តសង្ខារស្ស។ អភិជ្ឈារម្មណាទិតន្តិ អភិជ្ឈាយ អារម្មណាទិតំ។ អាទិ-សទ្ទេន អារម្មណាធិបតិអារម្មណូបនិស្សយបកតូបនិស្សយេ, អនន្តរាទិកេ ច បច្ចយេ សង្គណ្ហាតិ។ អនភិជ្ឈារម្មណស្សាតិ ន អភិជ្ឈារម្មណស្ស អភិជ្ឈំ អនារព្ភ បវត្តស្ស។ អារម្មណាធិបតិអនន្តរាទិបច្ចយភាវេនស្សាតិ អារម្មណាធិបតិអារម្មណូបនិស្សយបច្ចយភាវេនស្ស អវុត្តស្ស អនភិជ្ឈារម្មណស្ស, អនន្តរាទិបច្ចយភាវេនស្ស អវុត្តស្ស បធានភាវស្ស, ទ្វីសុបិ វុត្តស្ស អភិជ្ឈារម្មណស្ស ទុតិយាទិជវនស្សាតិ យោជេតព្វំ។

អត្តូបច្ចយលាកិតោ អត្តូបាទិតោ, សហជាតស្ស ហេតុអាទិតោ, អសហជាតស្ស ឧបនិស្សយាទិតោ សង្ខារស្ស អវិជ្ជា បច្ចយោ ហោតីតិ អយមេត្ថ “យំ កិញ្ចិ”តិអាទិនា ទស្សិតោតិ វេទិតព្ពោ. សមតិក្កមភវបត្ថនាវេសនាតិ អវិជ្ជាសមតិក្កមត្ថាយ អនុបិវេនេញ្ញាតាតិ ឧប្បាទេន្តស្ស, អវិជ្ជាសមុច្ឆេទត្ថា អនុបភវសម្បត្តិយោ បត្ថេន្តោ តាទេវ ឝាភាតិ តិដ្ឋានត្តស្សាតិ បុញ្ញាភិសង្ខារេ វុត្តេ ភវេសុ, វុត្តភយានុសារេនាតិ អត្ថោ.

ឯកការណវាទោ ចាបជ្ជតិ យថា បកតិទ្ធស្សរបជាបតិបុរិសកាលវាទីនំ. ឯកស្មិំ យេវ លោកស្ស ការណេ សតិ តតោ សកលស្ស បវត្តិយា អភាវេសសតោ, សព្ពទា ច បវត្តិតព្ពំ អបេក្ខិតព្ពស្ស ការណន្តរស្ស អភាវតោ. ន ចេវំ អត្ថិ កមេនេវ បវត្តិយា ទស្សនតោ. ការណន្តរាបេក្ខតាយ បន ឯកការណវាទោ អបេតោ សិយា ឯកស្ស ច អនេកសភាវតាភាវា. យត្តកា តតោ និព្ពត្តិ, សព្ពេហិ តេហិ សមានសភាវេហេវ ភវិតព្ពំ, ន វិសទិសេហិ, ឍតាទា តស្ស ឯកភាវោ ឯវ ន សិយាតិ ឍយបត្វយាហ “សព្ពស្ស…បេ… បវត្តិតោ ចា”តិ. បរិទីបេសេភាតិ ឯកតោ ឯកំ, ឯកតោ អនេកំ, អនេកតោ ឯកន្តិ ព្ពលេយសុ តីសុ បការេសុ អវិជ្ជាទិតេសុ អនុបលព្ភមានេសុ បរិទីបេសទាភាវេន. អនេកតោ អនេកន្តិ ឯកស្មិំ វត្ថេវ ឯវ វ បការេ វិជ្ជមានេ. យទិទំ “អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា, ផស្សបច្ចយា វេទនា”តិអាទិនា ឯកហេតុផលទីបនំ, តំ ឯវ វេសនាវិលាសេន, វិនេយ្យជ្ឈាសយវសេន វា ឆយាតំ បធានាបិភាវាធាការណភាវវិភាវនតត្តំ ឯកហេតុផលទីបនំ ន ឝុបបជ្ជតិ ឧបបជ្ជតិយេវាតិ ទស្សេតិ “យថា”តិអាទិនា.

យថាផស្សត្តិ សុខវេទនីយាទិចក្ខុសម្ផស្សាទិកេទផស្សានុរូបត្តិ វុត្តំ ហោតីតិ ទស្សេន្តោ “សុខវេទនីយ”ន្តិអាទិ វត្វា “វេទនាវវត្ថានតោ”តិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតុំ “សមានេសុ”តិអាទិ វុត្តំ. តត្ថ សមានេសូតិ អវិសិដ្ឋេសុ. ផស្សវេសតាតិ សុខវេទនីយាទិផស្សវេសេន. វិបរិយាយាភាវតោតិ ឥត្ថម្ភាវាភាវតោ. ន ហិ កទាចិ សុខវេទនីយំ ផស្សំ បដិច្ច ទុក្ខវេទនា, ទុក្ខាទិវេទនីយំ វា ផស្សំ បដិច្ច សុខវេទនា ឧប្បជ្ជតិ. សុខាទិចក្ខុសម្ផស្សជាទីនន្តិ សុខាទីនំ, ចក្ខុសម្ផស្សជាទីនញ្ច វេទនានំ. ឧតុអាទិកសុខុមាទីតិ អាទិ-សទ្ទេន ហីនបណីតាទិសង្គហោ ទដ្ឋព្ពោ. តត្ថ យំ ឧបាទាយ យា វេទនា “ឧតុអាទិកា, ហីនា”តិ វា វុច្ចតិ, តំយេវ ឧបាទាយ តស្សា កទាចិបិ សុខុមតា បណីតតា វា អត្ថីតិ វុត្តំ “ឧតុអាទិកសុខុមាទិសង្ករាភាវតោ”តិ. យថាវុត្តសម្បយុត្តស្សាតិ សុខវេទនីយាទិផស្សស្ស. សុខវេទនីយផស្សតោ យេវ សុខវេទនា, ន ទុក្ខាទិផស្សតោ. សុខវេទនីយផស្សតោ សុខវេទនាវ, ន ទុក្ខាទិវេទនា. តថា សេសេសុបីតិ ឯកមេកភេទនិយមេន យថាផស្សំ វេទនាវវត្ថានំ, យថាវេទនំ ផស្សវវត្ថានន្តិ បទត្ថយោគ ការណត្តាសម្ពន្ធតា ផលស្ស, ផលត្តាសម្ពន្ធតា ច ការណស្ស ទស្សិតា បទេយបទេន អសំកិណ្ណតាវវត្ថានន្តិ កត្វា. ទុតិយបទេន បន បច្ចយភេទភិន្នេន ការណវិសេសេន ផលវិសេសោ, ផលវិសេសេន ច ការណវិសេសោ តិដ្ឋីយតីតិ អយមេត្ថ ទស្សិតោ សន្និដ្ឋានំ វវត្ថានន្តិ កត្វា. បុរិមស្មិំ បទេ ឆយាតំ អសង្ករតោ វវត្ថានំ វុត្តំ, ទុតិយស្មិំ យថាវវត្ថិតភាវជាននន្តិ អយមេតេសំ វិសេសោ. ឧតុអាហារាតិ អាទិ-សទ្ទេន ពីជពីសយាធារា បិត្តវាតាហារាបិ សង្គយ្ហន្តិ. ឯកស្មិំ ទោសេ កុបិតេ ព្ពលេសេបិ កោបំ គច្ឆន្តិ. សេត្តស្សបិ តេសុ សេមម្ហាទិការេត ទោរោគស្សបសមេតោ សេមេហាបិកោបោតិ អត្ថោ.

“ភវោ”តិ វុត្តានំ សង្ខារានំ ការណស្ស បការណំ, ការណមេវ វា តណ្ហាតិ អាហ “តណ្ហាយ សង្ខារការណភាវស្ស វុត្តត្តា”តិ. តស្សាបីតិ

តណ្ហាយបិ។ តណ្ហា ហិ កាយាយតនេ ផស្សាយតនេ ច។ កាយាយតនផស្សាយតនា កាយុបិតាត់, ជិវ្ហាយតនេ ឡូតទុបិតាតត្តិ អាហ “ចត្សុបិតាតក្ខតាកាយផចជិវ្ហាយតនា”តិ។ នេត ច “រូបិតាតបច្ចយា ផនេចា”តិ ចចតនេតា រូបិតាតច្ចា, “តណ្ហាបច្ចយា រូបិតាត”ត្តិ ចចតនេតា តណ្ហា ច យង្ខារស្ស ការណត្តិ បិកប៊ែ។ អតស្សាឌតិនេយស្ អនេតកាឌិតចនេចាកិល្លេសុ យង្ខារេសុ អស្សាទានុបស្សតា អចិន្ជាយ ចិតា ត នេហាតីតិ ឌនេស្សនេត្តា អាហ “អស្សាទានុបស្សិនោ...បេ... ឌស្សិតា នេហាតី”តិ។ ល៊ិណាយតស្ស យង្ខារាកាចនេតាតិ ញ្យតិនេទេកតបិ អចិន្ជាយ យង្ខារការណកាច់ ចិការេចតិ។ ឲុកនេត្តត ហិ ល៊ិណាយនេចាច ចិន្ត្រស្។ ឲុនេតត ដាលិត់ ឲច យម្មចនេតា អចិន្ជាយ អយាឆារណតា ចុត្តាតិ ឌនេស្សតិ។ ចត្វារខ្ញុណាឌិតិ ហិ ឡូតនេនេយមិ្យ យាឆារណាតិ។ ចត្វារខ្ញុណតណ្ហុបិតាតាឌិតិ ចិយ អចិន្ជាបិ បុញ្ញាកិយង្ខារាឌិត់ យាឆារណការណត្តិ នេចាគត់ យតសិ កត្វា អាហ “បុញ្ញាភចាឌិ”តិអាឌិ។ តត្វ អាឌិ-យនេទ្ធត អបុញ្ញានេតញ្ជាភចា កនេហតព្វា។ បុញ្ញាភនេចាតិ បុញ្ញាកិយង្ខារនេហតុនេកា រូបបត្តិភនេចា។ ឲយ តនេយា នេយនេយស្។ ឲត្វ ច កិច្ចការណដ្ឋាតនេភនេគត កិច្ចចតី អចិន្ជា កិត្តិត្វា ឌស្សិតា។ ត ហិ យភចត្វា អចិន្ជា បុញ្ញាកិយង្ខារាត់ រូបតិស្សនេយា, តភចត្វា ឲច ឡូតនេទស់ រូបតិស្សនេយាតិ យក្កា ចិញ្ញាតុំ។ ឲត្វ ច ភចាឌិតចប្បជិប្ផាគតត្តិ អត្វនេតា បុញ្ញាកិយង្ខារាឌិត់ តំតំភចយង្ខាតត្កូលនេហតុយកាចាតកិយយយតិយិត្តតា។

ផាតត្តិ ឆនេយាតតា អឆិនេប្បតាតិ ចុត្តំ “ផាតចិទុនេទ្ធាតិ អត្តិតាចិទុនេទ្ធា”តិ។ ផាតាចិទុទ្ធា ចក្ខុទុបិឌនេយា។ “បុទិយចិត្តញ៉ំ”តិអាឌិតា ផាតចិទុនេទ្ធា ច រូតាហនេបីតិ អាហ “ត ឡូតំ ឲកត្តិកំ សិយា”តិ។ “ចក្ខុទុបិឌនេយា”តិអាឌិតា ហិ បនេតា ផាតាចិទុទ្ធា រូតាហទីយត្តិតិ។ បុទិយសិប្បាឌិសិក្ខា ហិ បន្ធា បចត្តយាតសិប្បាឌិកិទិយាត់ យនេយាឆាតាយម្មចា ផាតចិនេទាឆាតិ យឆាចុត្តយត្វំ យយនេត្វំ “ត ច សិប្បាឌិត”ត្តិអាឌិ ចុត្តំ។ តត្វ តត្តិ បជិយត្តិអាឌិផាត់។ ឡូឆាតិ ផាតយកាចកិច្ចាឌិក្កហនេណ។ អាឌិ-យនេទ្ធត អារខ្ញុណក្ខមិយត្តាតាឌិចិទុទ្ធា កនេហតព្វា, នេត ច អត្ថុនេលិយនេតា នេកាក្រក្ខស្ស, នេកាក្រកុនេតា យក្កស្ស លិក្កបទិចត្តតាឌិចនេយត ច បចត្តិយំ នេចឌិតព្វា។ តយតទុប្បតចិនេទាឆា យកាចចិទុនេទ្ធា បច្ចនេយាតិ នេយាជតា។ តត្វ តយតទុប្បតត្តិ អទ្ធបទ្ធបកាចនេយច ឌនេស្សតិ។ កយុំ នេចតតាយកាច់, ទ្ធបំ ទុប្បតយកាចត្តិ យកាចចិទុទ្ធំ។ យឆុទុខ្ញិលនេយាឌិតិ ល៊ិទំ យឆុនេទស់ បិត្តុបយយត់ យឆុទចិបិកយកាច់, ឌឆិ អយ្ញិលនេទស់ បិត្តុទ្រាហត់ កជុកចិបិកយកាចត្តិ អនេតា យកាចចិនេទាឆា។

ឌឆិអាឌិតិតិ ឌឆិបលិលិតិ។ ក្ខតិណកស្សាតិ ក្ខតិណកតាយកស្ស ឡូយឆិចិនេយយស្ស។ អចិ តាយ ឲញអកា, តា បត នេឃកុនេឃ្យត ទត្តនេលិយកា នេហាត្តិតិ ចុត្តំ “ទត្តា ឲញអកា”តិ។ ចិបិកាតយ្បិ បច្ចយភាចនេតា, អចិបិកាតយ្បិ បច្ចយុប្បត្តភាចនេតា ត ចិបិកឆខ្ញុចិបិកានេបក្ខា បច្ចយបច្ចយុប្បត្តតាតិ ចុត្តំ “ចិបិកានេយច នេត ច តា”តិ។ នេតតាហ “តខ្ញា”តិអាឌិ។ តឌចិបិកាតត្តិ តស្សា អចិន្ជាយ អចិបិកក្ខតាត់។ ត ត យុជ្ជតិ យុជ្ជតិ ឲច បច្ចយុប្បត្តតាយត្តស្ស អឆិនេប្បតត្តា។ តឌចិទុទ្ធាតត្តិ តាយ អចិន្ជាយ អចិទុទ្ធាត់។

បុព្វាបទិយចចត្វាតត្តិ កាយបចត្តិកតិឌាតិអាឌិត់ យឆារហំ បុព្វាបទភានេចត បចត្តិ, យា បត នេកតចិ អកប៊ែ អកបចិឆា បជិតិយតយកាចាតិ ឌនេស្សតុំ តិយតិចាឌិតា ចុត្តតិឌស្សត់ អាហនេត្តា “អនេឆ្ផជ្ជសុត្តាចុតានេគជ្ជយណិត់ ចិយា”តិ អាហ។ ក្ខតិយចិកនេប្ប យក្កតីតិ អឆិច្ចយុប្បានេគា យាឌិឆ្សិកតា, យំ យត្តាយ “យឌិផ្សាយ បចត្តត់ តិចត្តត់ យឌិផ្សាយា”តិអាឌិ ចុច្ចតិ។ ភានេចាតិ ឆយ្ញាត់ យកាចសិទ្ធិតា, យំ យត្តាយ ចឥត្តិ “កល្លកស្ស នេកាឌិតិល៊ិណកាច់, កបិជ្ជឋលស្ស ចដ្ឋកាច់, មិកបក្ខិត់ ចា ចិចិត្តចណ្ណយណ្ណាតាឌិតំ នេកា

អភិសង្ខរោតិ, កេវលំ សភាវសិទ្ធោ វាយំ វិសេសោ”តិ។ តេនាហ “សព្វេ សត្តា, សព្វេ បាណា, សព្វេ ភូតា, សព្វេ ជីវា អវសា អពលា អវីរិយា និយតិសង្គតិភាវបរិណតា”តិ (ទី។ និ។ ១។១៩៨)។ ឯតេហិ វិកប្បេហីតិ ឥតិអាទីសុ សមូហតាយ “សត្តា យរតី”តិអាទិវិកប្បេហិ ការណភូតេហិ។ អកុសលំ ចិត្តំ កត្វាតិ អយោនិសោមនសិការបរិព្រូហនេន ចិត្តំ អកុសលំ កត្វា។

សុត្តាទិធម្មេ សុត្តគេយ្យាទិបរិយត្តិធម្មេ។ បរិយត្តិធម្មេសុយេវ ឋត្វា បដិបត្តិធម្មេ បរិបូរេត្វា បដិវេធធម្មេ បតិដ្ឋហតិ។ តត្ថ តំ ឋានតំ, និព្វានាភិសមយោតិ អត្ថោ។

សង្ខារបទនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

វិញ្ញាណបទនិទ្ទេសវណ្ណនា

២២៦។ យថាវុត្តសង្ខារបច្ចយាតិ បុញ្ញាភិសង្ខារាទិវុត្តប្បការសង្ខារបច្ចយា។ វិញ្ញាណាទយោ វេទនាបរិយោសានា ឯតរហិ វិបាកវដ្ដភូតា ឥធាធិប្បេតាតិ អាហ “តំកម្មនិព្វត្តមេវ វិញ្ញាណំ ភវិតុំ អរហតី”តិ។ អយញ្ហ អត្ថវណ្ណនា ធាតុកថាបាឡិយា ន សមេតីតិ ទស្សេន្តោ “ធាតុកថាយំ បន”តិអាទិមាហ។ តត្ថ ធាតុកថាយំ វចនតោ សព្ពវិញ្ញាណផស្សវេទនាបរិគ្គហោ កតោ។ ធាតុកថាយត្ថិ យោជនា។ សប្បទេសាតិ សាវសេសា, វិបាកា ឯវាតិ អធិប្បាយោ។ វិញ្ញាណាទីសុ ហិ វិបាកេសុយេវ អធិប្បេតេសុ យថា –

“វិបាកេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា, តេ ធម្មា អសង្ខតំ ខន្ធតោ ឋបេត្វា បញ្ចហិ ខន្ធេហិ ទ្វាទសហាយតនេហិ តេរសហិ ធាតូហិ សង្គហិតា។ កតិហិ អសង្គហិតា? ន កេហិចិ ខន្ធេហិ ន កេហិចិ អាយតនេហិ បញ្ចហិ ធាតូហិ អសង្គហិតា”តិ (ធាតុ។ ៣៦៦) –

វិបាកវិប្បយុត្តានំ សង្គហាសង្គហា វិស្សជ្ជិតា, ឯវមិធាបិ វិស្សជ្ជិតព្ពំ សិយា។ តេនាហ “វិបាកា ធម្មាតិ ឥមស្ស វិយ វិស្សជ្ជនំ សិយា”តិ។ តស្មាតិ យស្មា វិប្បយុត្តេន សង្គហិតាសង្គហិតបទនិទ្ទេសេ និប្បទេសាវ វិញ្ញាណផស្សវេទនា គហិតា, តស្មា។ តត្ថាតិ ធាតុកថាយំ។ អភិធម្មភាជនីយវសេនាតិ ឥមស្មិំ បដិច្ចសមុប្បាទវិភង្គេ អភិធម្មភាជនីយវសេន។ តេនាហ “អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា វា”តិអាទិ។ តេន យថាវុត្តអត្ថវណ្ណនា សុត្តន្តភាជនីយវសេន វុត្តាតិ យថាទស្សិតំ វិរោធំ បរិហរតិ។ យទិ អភិធម្មភាជនីយវសេន ធាតុកថាបាឡិ បវត្តា, អថ កស្មា “កាមភវោ បញ្ចហិ ខន្ធេហិ ឯកាទសហាយតនេហិ សត្តរសហិ ធាតូហិ សង្គហិតោ។ រូបភវោ បញ្ចហិ ខន្ធេហិ បញ្ចហាយតនេហិ អដ្ឋហិ ធាតូហិ សង្គហិតោ”តិអាទិកា (ធាតុ។ ៩៦-៩៨) រូបាទិក្ខន្ធវសេន ភវោ វិស្សជ្ជិតោតិ ចោទនំ មនសិ កត្វា អាហ “ភវោ បន…បេ… ន អភិធម្មភាជនីយវសេន គហិតោ”តិ។ ឯវញ្ច កត្វាតិ អភិធម្មភាជនីយវសេន អគ្គហិតត្តា ឯវ។ តត្ថាតិ ធាតុកថាយំ។ វិបាកេយេវត្ថិ ហិ-សទ្ទោ ហេតុអត្ថោ។ យស្មា យថាវុត្តទ្វត្តិំសវិធវិញ្ញាណំ វិបាកំ, តស្មា តំ សង្ខារបច្ចយន្តិ ឥមមត្ថំ ទស្សេន្តោ “វិញ្ញាណស្ស វិបាកត្តា”តិអាទិមាហ។

“សោមនស្សសហគតានេវ សន្ធាយ វុត្ត”ន្តិ ឥទំ វិចារេតព្ពំ ឧបេក្ខាសហគតកុសលាកុសលជវនានន្តរម្បិ សោមនស្សសហគតតទារម្មណស្ស ឥច្ឆិតត្តា។ តថា ហិ អដ្ឋកថាយំ “វុត្តំ បន ទុហេតុកកុសលចិត្តានំ អញ្ញតរេជវនស្ស បរិយោសានេ អហេតុកចិត្តំ តទារម្មណភាវេន បតិដ្ឋាតី”តិ (ធ॰ ស॰ អដ្ឋ॰ ៣៨៦ វិបាកុទ្ធារកថា) វត្វា “ឥដ្ឋារម្មណេ បន សន្តីរណម្បិ តទារម្មណម្បិ សោមនស្សសហគតមេវា”តិ វុត្តំ។ កុសលាកុសលញ្ហិ អនិដ្ឋម្បិ អារម្មណំ តថាភិសង្ខរណេន កទាចិ ន មជ្ឈត្តំ កត្វា ន បវត្តតិ, វិបាកំ បន យថាសភាវតោវ អារម្មណរសំ អនុភវតិ។ តេនាហ “ន សក្កា វិបាកំ វញ្ចេតុ”ន្តិ។ កិរិយជវនានំ បន វិសយាភិសង្ខរណស្ស ពលវភាវតោ តទនន្តរានំ តទារម្មណានំ យថាវិសយំ វេទនាវសេន តទនុរូបតា ឥច្ឆិតា។ យេ បន កិរិយជវនានន្តរំ តទារម្មណំ ន ឥច្ឆន្តិ, តេសំ វត្តព្ពមេវ នត្ថិ។ យំ បន “ជវនេន តទារម្មណំ និយមេតព្ព”ន្តិ វុត្តំ, តំ កុសលំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ ច វុត្តំ។ តស្មា យថាវុត្តា វិចារេតព្ពា។ តិហេតុកជវនាវសានេ ច ទុហេតុកជវនាវសានេ ចាតិ សម្ពជ្ឈិតព្ពោ ច-សទ្ទោ។ កេចិ បន វិភាគំ អកត្វា “កុសលជវនាវសានេបិ អហេតុកតទារម្មណំ ហោតីតិ ‘យេភុយ្យេនា’តិ វុត្ត”ន្តិ វទន្តិ។ លោកិកចិត្តស្ស វា សន្តានំ ពហុលំ ឧប្បជ្ជនតោ “យេភុយ្យេនា”តិ វុត្តំ។ “សតិ វា”តិ វចនសិលិដ្ឋតាវសេន វុត្តំ យថា “អដ្ឋ វា នវ វា”តិ នវស្សត្ថំ “ទ្វិរត្តតិរត្តាទីសុ វិយ វេទិតព្ព”ន្តិ អាហ។ វា-សទ្ទស្ស អភាវាតិ ឧភយានស្ស វា-សទ្ទស្ស អភាវេន វុត្តំ។ អត្ថតោ បន តត្ថាបិ វា-សទ្ទោ លព្ភតេវ។ ទិរត្តំ បន វាសាធិកេ លព្ភមានេ ទិរត្តេ វត្តព្ពមេវ នត្ថីតិ ទិរត្តគ្គហណំ វិសុំ ន យោជេតីតិ អធិប្បាយេន “វចនសិលិដ្ឋតាមត្តេនា”តិ វុត្តំ។ កេវលំ “តិរត្ត”ន្តិ វុត្តេ អញ្ញត្ថ វាសាធិកា អត្ថទីបនម្បិ តិរត្តំ គណេយ្យ, ទិរត្តវិសិដ្ឋំ បន តិរត្តំ វុច្ចមានំ តេន អត្ថទីបនេន តិរត្តំ ទីបេតីតិ អាហ “តិរត្តតិរត្តស្សត្ថេ វា”តិ។ ពលវរូបាទិកេ អារម្មណេតិ អតិមហតិ រូបាទិអារម្មណេ។ “អធិប្បាយោ”តិ ឯតេន ឯកចិត្តក្ខណាយុកេបិ វិសយេ កទាចិ តទារម្មណំ ឧប្បជ្ជេយ្យាតិ “សតិ ឯវា”តិអាទិនា វុត្តមត្ថំ ឧល្លិង្គេតិ។ “សព្ពទ្វារេសុ តទារម្មណេ ទ្វេ ឯវ ចិត្តវារា អាគតា”តិ វុត្តត្តា អយម្បិ អត្ថោ វិចារេត្វា គហេតព្ពោ។ អនុរូបាយ បដិសន្ធិយាតិ អត្តនោ អត្តនោ អនុច្ឆវិកេន បដិសន្ធានកិច្ចេន។

“កតិ បដិសន្ធិយោ, កតិ បដិសន្ធិចិត្តានី”តិអាទិនា បដិសន្ធិវិចារោ បរតោ វិត្ថារតោ ករីយតីតិ អាហ “បដិសន្ធិកថា មហាវិសយាតិ កត្វា បវត្តិមេវ តាវ ទស្សេន្តោ”តិ។ អហេតុកទ្វយាទីនន្តិ អាទិ-សទ្ទេន មហាវិបាកមហគ្គតវិបាកេ សង្គណ្ហាតិ។ ទ្វារនិយមានិយមាវចនន្តិ ទ្វារស្ស និយមានិយមាវចនំ, និយតទ្វារំ អនិយតទ្វារន្តិ វា អវចនន្តិ អត្ថោ។ អនុប្បត្តិតោតិ ន ឧប្បជ្ជនតោ។ យទិបិ “អនុរូបាយ បដិសន្ធិយា”តិ បដិសន្ធិបិ ហេដ្ឋា គហិតា, “បវត្តិយំ បនា”តិ អធិកតត្តា បន បវត្តិមេវ បច្ចាមដ្ឋា។ បច្ចុប្បន្នភាវេន បវត្តិដ្ឋានិ សព្ពានិបិ លោកិយវិបាកចិត្តានិ អទ្វារេសំ ហោន្តីតិ អាហ “តស្សាតិ បវត្តិយំ ទ្វត្តិំសវិធស្សា”តិ។

យថា កាមាវចរបដិសន្ធិវិញ្ញាណសង្ខាតស្ស ពីជស្ស អភាវេបិ រូបភវេ ចក្ខុសោតិន្ទ្រិយបវត្តិអានុភាវតោ ចក្ខុសោតវិញ្ញាណានំ សម្ភវោ, ឯវំ តេនេវ ការណេន សម្បដិច្ឆនាទីនម្បិ តត្ថ សម្ភវោតិ ទស្សេន្តោ “ឥន្ទ្រិយបវត្តិអានុភាវតោ ឯវា”តិអាទិមាហ។ តត្ថ ចក្ខុសោតទ្វារិកានីតិ ចក្ខុសោតទ្វារវិសេសេន ភវិតព្ពានីតិ សម្ពន្ធោ។ តស្សាតិ ចក្ខុសោតទ្វារស្ស។ ទ្វារវន្តាបេក្ខា ទ្វារភាវេនាតិ អាហ “វិញ្ញាណវីថិភេទាយត្តត្តា”តិ។ តស្មិំ សតីតិ តស្មិំ ទ្វារភេទេ វីថិភេទេ ច សតិ។ ភាវោតិ ឧប្បត្តិ។ ជនកំ អនុពន្ធតីតិ ការយាតិ

តំសង់ិសេ តទេត្ថាហារ៉ិ ពត្វា ចុត្តំ៍

ញាត់ បត ចត្វាតិ ទ្វបិទ្វបិចចទេឆេមុ អារទ្ព តករារមុលាត្យប្បត្តិ ចត្វា៍ កាចតាឃាតិ អក្យសលកាចតាឃ សំកិលេសចឆ្លទេតត,

សំកិលិដ្ឋសយាឆារេតតាតិ អទេត្វា៍ តឆា ហិ លេហិកទេករាសសហកាតចិត្តប្បារេចបិ សយាឆិ “អចដ្ឋិតិ អចិសាហារេរា អចិទេក្លូរបិ

អចិសាហដយាតសតា”តិអាឌិតា (ឆ៍ ស៍ ១១) តិគ្គិទេដ្ឋា៍ អចត្វុកាចឥឃ្សតត្តត្តិ អដ្ឋាតកាចឥឃ្សតត្វំ, អតារមុលាកាចឥឃ្សតត្តត្តិ អទេត្វា៍

“ទេពត ពត្វា”តិ បឥឃ្ស “ទេពត ចិទេត្តត ពស្ទុំ កទេច”តិ សទេត្ថូរបត ចុត្តយត្វំ ចិត្វារទេតា ឥទេឃ្សតំ “ឲក្សតចឹសតី”តិអាឌិ ចុត្តំ៍ តត្វ ទេតត ទេតត

ចិទេត្តតាតិ ទេតត ទេតត អទេហត្យពក្វឃាឌិចិទេត្តត សត្ថិ បចត្តយាតា បដិសត្តិត្លូទេលា ទ្វបិទ្វបឆមុ្វា ឲក្សតចឹសតិ បដិសត្តិទេឃាតិ ទេឃាឌតា៍ ទេតត

ទេតត ចិទេត្តត សហឌាតាឌិបក្វឃតាឃ ទេហត្យក្សទេតត, ពរលាក្សទេតត ចា៍ តត្វ តត្វ កទេច៍

អត្យឃ្សរលាទេត្វា ញ្យាបិទេរា អត្យឃ្សរលាញ្យាបិទេរា៍ ទេពចិតិ ឆមុ្យសិទិទេត្វរ៉ិ សត្ថាឃ ចឥតិ៍ តីស្យ ឌចតចារេស្យ…ទេប… កចិតត្តត្តិ

ពមុ្យាឌិ្វបដ្ឋាតឃ្ស បរទេតា តីហិ ឌចតចារេហិ បចត្តិតត្តត្តិ អទេត្វា៍ ទេតតាហ “អទេតព…ទេប… អគិប្យលត្តតក្វា ទេហាតី”តិ៍ តស្មុាតិ ឃស្មុា

ឲពឌចតចារេឃ្សច ពមុ្យាឌិ្វបដ្ឋាទេតត យទេលាំ ត សមុ្កចតិ, តស្មុា៍ ទេចាដ្ឋត្តឃ្សាតិ បហារេចាដ្ឋត្តឃ្ស ៍ កចក្កចិទេត្ត ចត្តយាទេត, អត្តទេត្តរា

បក្វាក្វារចីចិឃា ចា ចត្តយាតាឃ ទេចាដ្ឋត្តសយាទេឃាទេព បចយំ ពាឃក្វារាចក្ជត្យប្បត្តិ ឃុត្តា, តឆាបិ ពិស្មុំក្វិ ចិត្តិឃយាទេត តទេយចារេត្ក

ឲពស្មុំ ឌចតចារេរ បចទេត្ត បក្វា ពាឃក្វារាចក្ជត្យប្បត្តិ សិឃា ចិត្តឃ្ស លហ្យបរិចត្តិកាចទេតាតិ ទេពចិចាឥឃ្ស អឆិប្យាទេឃា៍ ឃឆា

តិក្វាឃត្តឃ្ស ទេចាដ្ឋត្តសយាទេឃាទេពត បត្តត្តតពារេល យទេតាក្វារាចក្ជតទេយច អាចទេដ្ឋតិ, ត ពាឃក្វារាចក្ជតំ៍ “បក្វាហិ ចិត្តារេលាហិ ត

បដិត្តត្តតី”តិ (ចិក៍ លិ៍៍១) ហិ ចុត្តំ៍ ឲចំសយ្យចំ ចា ឲតំ ឥដ្ឋត្តំ៍ លហ្យពបក្វបដ្ឋាតត្តិ លហ្យបដ្ឋាតំ៍ យទេតាក្វារឃ្ស ចិសទេឃា ពមុ្យាឌិទេពា៍

លហ្យពតាតិ លហ្យបដ្ឋាតតា៍ ទ្វបិតត្តិ ចត្លាឌិទ្វបឆមុ្យាតំ៍ ចិសឃការេចបីតិ ទ្វបិឃតតាឌិចិសឃសក្កាទេចបិ៍ ទេឃសំ ចិសទេឃា អតីត្វិតិ ទេឃសំ

តិប្យទិឃាទេឃត ចិសទេឃា អត្វិ៍ តំឥឃ្សតត្វទេយចាតិ ទេតសំ សារមុលាតំទេឃច ឥឃ្សតត្វំ៍ ទេតតាតិ តស្មុា៍

“ក្សយិចិត្តប្យាឥាឌិចទេសតា”តិ ញាត់ ពយុំ សត្ថាឃ ចុត្តំ, ពមុ្យតិយិត្តឃ្សបិ ចទេសត លត្កទេតច តឃ្ស លញ្យអារមុលាកាចទេតា៍ ពតិតិយិត្តឃ្ស បត

បទេកទេឥា តីលិឌិទេពារេឃច៍

អត្យបត្ថិទេត្ត្យ យទេក្កត អប្យហីទេតស្យ៍ តក្វា ពមុ្យាឌិ៍ កចត្តរតិត្តាឌិតា ចិត្តសត្តាតឃ្ស កចបត្វតាឃ តឆាកិសត្តូតត្វា៍ ឃស្មុំតិព្យាចិត្តសត្តាទេត

ប្យត្តាឌិទេចតតាឃ ចិឃ កចបត្វតាឃ បរិកាចតា អត្យបត្ថិត្តា, តទេត្វច កចត្តរបរិឃាបត្តចិត្តប្យត្តិ៍ តំ បត ចិត្តំ តឆា ដ្ឋប្យដ្ឋយាតំ តាឃ

ចិតាយិតំ ចិឃ ទេហាតីតិ ចុត្តំ “អត្យបត្ថិត្តពិទេលសពាលចិតាយិត”ត្តិ៍ សត្តត្វាតិ ស្យពតិក្សក្កតីស្យ៍ ញាតរាឃាតិ ស្យពតិបដិសត្តិតិត្តាឃ ចុតិឃា៍

“តិត្ថិតត្តី”តិ ចុត្តឃ្ស តិត្ថឃឃ្ស តិពាត្តតំ អាពយំ ឥទេឃ្សទេត្តា “តិយិត្តឃ្សាឥពឆិតំ ចា”តិអាឌិយាហ៍

អក្យសទេល ហិ ក្សក្កត្យបតិឃ្សទេឃ តិឃយិទេត ក្យសលំ ស្យពត្យបតិឃ្សទេឃាតិ តិឃយិតទេយច ទេហាតីតិ៍

អតិដ្ឋំ អារម្មណំ អាហ យតោ ទ្វក្កតិបវត្តិ ឥស្សិយតីតិ អធិប្បាយោ។ យទិ ឧចំ “រាកាទិហេតុក្ខត”ន្តិ កស្មា ទុត្តន្តិ អាហ “តម្បិ ហិ…បេ… ហោតី”តិ។ តម្បីតិ អតិដ្ឋារម្មណម្បិ។ យស្មា បន ហីនំ អារម្មណន្តិ អារម្មណក្ខតកម្មនិមិត្តំ អធិប្បេតំ, តស្មា “អកុសលចិបាកជនកកម្មសហជាតានំ ចា”តិអាទិ ទុត្តំ។ កម្មនិមិត្តក្ខតញ្ហិអារម្មណំ ឃំ ចិបាកស្ស ជនកំ កម្មំ, តេន សហជាតានំ, តស្ស កម្មស្ស សមីបារត្តជចនសហជាតានញ្ច រាកាទីនំ អារម្មណបច្ចយភូតតា ហេតុ ហោតិ, សោ ឧច ចស្ស ហីនភាវោតិ ទស្សេតុំ “តញ្ហី”តិអាទិ ទុត្តំ។ កម្មចវេសន អតិដ្ឋន្តិ ហីនស្ស អកុសលកម្មស្ស អារម្មណតោ អារម្មណតាចវេសន ហីនន្តិ កត្វា អតិដ្ឋំ, សភាវេន ឥដ្ឋម្បីតិ អធិប្បាយោ។ “អញ្ញថា ចា”តិអាទិនា កម្មនិមិត្តារម្មណស្ស អកុសលចិបាកស្ស ន សម្ភចាតិ ទស្សេតិ។ អាសន្នកតកម្មារម្មណសន្តតិយន្តិ អាសន្នកតស្ស កម្មស្ស អារម្មណសន្តានេ។ តំសទិសន្តិ យថាទុត្តកម្មារម្មណសទិសំ។ បវត្តិអារម្មណូបដ្ឋាបកន្តិ បវត្តិយា អារម្មណស្ស ឧបដ្ឋាបកំ។ ទុតិអាសន្នជចនានំ បវត្តិជនកត្តេ អសយន្តេ លព្ភេយ្យាតិ ចោទនំ មនសិ កត្វា អាហ “ន ច បវត្តិយា”តិអាទិ។ តំសមានចីថិយន្តិ តាយ បវត្តិយា ឧកចីថិយំ។ ន អស្សាទិតានីតិ អស្សាទនក្ខតាយ តណ្ហាយ ន អាលម្ពិតានិ។

សមត្តាតិ បរិបុណ្ណា, បរិយត្តា ចា។ “យេភុយ្យេន…បេ… សមាទិន្នា”តិ ចចនតោ យថាទុត្តទុតិអាសន្នជចនានំ បវត្តិជានំ សិទ្ធន្តិ ចោទនំ សន្ធាយាហ “ន ច ទុព្ពលេហី”តិអាទិ។ “ចក្ខុតិ ចា”តិអាទិនា ទុត្តមេចត្ថំ ឧបចយេន បាកដតរំ ករោតិ។ ជាលចត្ថុចិកប្បចណ្ណនាយញ្ហិ“បញ្ចហិ ចិញ្ញាណេហិ ន កញ្ចិ ធម្មំ បដិចិជានាតី”តិ បជានំ អត្ថំ ចិចរន្តោ ចក្ខុតិ “សព្ពម្បិ…បេ… បដិក្ខិត្តានី”តិ។ តត្ថ បដិចិជានាតីតិ អាទិ-សទ្ទេន ឋ្ពិយាបធកប្បនកាយចចីកម្មុបដ្ឋាបនកុសលាកុសលធម្មសមាទានសមាបជ្ជនចុដ្ឋានានិ សង្គយ្ហន្តិ។ ឧបបជ្ជនសុបិនទស្សនានិ យនោទ្វារិកចិត្តេនេច បចត្តិ បាកដាតិ តានិ ឆាហិ ករោន្តោ “ចចនបរិយាយានំ កិច្ច”ន្តិ អាហ។ សហជចនកានីតិ ជចនសហិតានិ, បញ្ចទ្វារិកជចនេហិ សទ្ធិន្តិ អត្ថោ។

តត្ថាតិ “បញ្ចហិ ចិញ្ញាណេហិ ន កញ្ចិ ធម្មំ បដិចិជានាតី”តិ បាឡិចណ្ណនាយំ។ ន កញ្ចិ ធម្មំ បដិចិជានាតីតិ ឧត្ត ន សព្ពំ ទូបិទិធម្មំ ធម្មក្ខហណេន កហិតាតិ យថាធិប្បេតធម្មទស្សនត្ថំ “មនោបុព្ពង្គមា ធម្មា”តិ (ធ។ ប។ ១-២) ឥទំ ទុត្តំ ឧកាម្បិ កុសលំ ចា អកុសលំ ចា ន បដិចិជានាតី”តិ អដ្ឋកថាយំ ទុត្តន្តិ ទស្សេត្វា តស្ស អត្ថំ ចិចរន្តោ “នេវ”ន្តិអាទិមាហ។ តស្សត្ថោ – នេវំ កុសលាកុសលធម្មានំ បដិចិភាចនប្បចត្តិយា សិទ្ធា ចិបាកធម្មតា នោតិសោមនស្សការអនោតិសោមនស្សការសមុដ្ឋានតា, យាយ សុខំ ចា ទុក្ខំ ចា តំសន្តានេ អន្វេតិ អនុគច្ឆតិ, បញ្ចចិញ្ញាណានំ សា ចិបាកធម្មតា បដិក្ខិត្តា បដិសេធិតាតិ។ តាទិសមេចាតិ កុសលាកុសលធម្មបដិចិជាននសមត្ថមេច។ យទិ បញ្ចទ្វារេ យថាទុត្តកិច្ចស្ស ករណេ សហជចនកានិ ចីថិចិត្តានិ បដិក្ខិត្តានិ, កថំ តត្ថ ជចនុប្បត្តានិ សម្ភចន្តីតិ ចោទនំ សន្ធាយាហ “តទារម្មណានន្តរំ បនា”តិអាទិ។ និប្បរិយាយេន មនោទ្វារិកភាវោ មនោទ្វារាចជ្ជនុប្បត្តិបុព្ពកោតិ តទភាវេនាហ “ឋ្ពិតា អធិប្បាយេនា”តិ។ អចសេសកចិត្តក្ខណាយុកេ ទូបិទិម្ហិ ឆោជនា។

ឧបចារេន ចិយ ឥដ្ឋា សមានារម្មណត្តា, ឧបបត្តិនិមិត្តត្តា ច។ កេចីតិ ធម្មសិរិត្ថេរំ សន្ធាយ ចទតិ។ យមកតាចសានំ ចទន្តីតិ យថាបច្ចយំ

មហគ្គតសមាបត្តិំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋិតស្ស សា វីថិ ឧប្បជ្ជតិ, តតោ ចុតិចិត្តំ ហោតីតិ វទន្តិ។ អតីតារម្មណា ឯកាទសវិធាតិ នវ កាមាវចរសុគតិចុតិយោ, ទ្វេ វិញ្ញាណញ្ចាយតននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនអារុប្បចុតិយោតិ ឯវំ អតីតារម្មណា ឯកាទសវិធា សុគតិចុតិយោ។ បញ្ច រូបាវចរា, ចុត្តាវសេសា ទ្វេ អរូបាវចរាតិ នវត្តព្វារម្មណា សត្តវិធា ចុតិយោ។ ទុគ្គតិចុតិ បន បរេតា វុទ្ធីតិតិ ឥធ ន កថិតា។ តថា ហិ វក្ខតិ “ទុគ្គតិចុតិយា បន…បេ… ន ទស្សិតា”តិ។

ឯវមាទិកេតិ អាទិ-សទ្ទេន “សុទ្ធាយ វា ជវនវីថិយា”តិអាទិវចនំ សង្គណ្ហាតិ។ តថា ហិ វុត្តំ “សុទ្ធាយ វាតិ មហគ្គតកម្មនិមិត្តារម្មណាយ ជវនវីថិយា”តិ។ “វិញ្ញាយតី”តិ ឥមិនា យទិបិ “បឋវីកសិណាទី”តិអាទិសទ្ទេន អរូបាវចរជ្ឈានារម្មណស្សាបិ សង្គហោ សម្ភវតិ, “ចក្ខុសោតានំ វា”តិ បន ទ្វារទ្វយស្សេវ វសេន វិកប្បត្តករណំ យថាធិប្បេតស្ស អត្ថស្ស ញាបកត្តំ ទស្សេតិ។ ញាបកញ្ច នាម អកតិកា គតីតិ យថាវុត្តំ ញាបកំ អសម្ភាវេន្តោ “អថាបិ”តិអាទិមាហ។ យោ យត្ថ សម្ភវតិ, តស្ស យោជនា យថាសម្ភវយោជនា, តាយ។ អយម្បិ បដិសន្ធីតិ អារុប្បចុតិយា អនន្តរំ បដិសន្ធិ វទតិ។ តត្ថេវាតិ “បឋវីកសិណាទិកំ វា និមិត្ត”ន្តិ វុត្តេ បឋមេ វិកប្បេ ឯវ។ ហេដ្ឋិមា ហេដ្ឋិមា បដិសន្ធិ នត្ថីតិ យោជនា។ តេនាតិ តស្មា។ តតោតិ ចតុត្ថារុប្បចុតិតោ។ តត្ថេវាតិ ចតុត្ថារុប្បេ ឯវ។ អតីតារម្មណា បដិសន្ធិ, តតោ ចតុត្ថារុប្បចុតិតោ កាមាវចរេ អតីតបច្ចុប្បន្នារម្មណា បដិសន្ធិ។ ឥតរាហីតិ អារុប្បចុតីហិ។ ចុតិយា អារុប្បបដិសន្ធិ អតីតារម្មណា, ឥតរា នវត្តព្វារម្មណាតិ អាហ “យថាសម្ភវ”ន្តិ។ អតីតបច្ចុប្បន្នារម្មណា ច កាមាវចរបដិសន្ធីតិ ឯត្ថាបិ ឥតរាហីតិ សម្ពន្ធោ។ សព្វត្ថ ច “យោជេតព្វា”តិ សម្ពន្ធិតព្វំ។ ឥមស្ស វិសេសស្សាតិ “តេន”តិអាទិនា យថាវុត្តស្ស វិសេសស្ស។ វិសុំ ឧទ្ធរណំ កតំ អធិកវចនមញ្ញមត្ថំ ញាបេតីតិ។

អារម្មណវសេនឯកវិធាយាតិ អតីតារម្មណតាវសេន ឯកវិធាយ។ ទុវិធាតិ អតីតារម្មណា, បច្ចុប្បន្នារម្មណា ចាតិ ទ្វិប្បការា។ ទុគ្គតិចុតិយា អារម្មណវសេន “ឯកវិធាយា”តិ បទំ អានេត្វា យោជេតព្វំ។ អតីតបច្ចុប្បន្នារម្មណតាយ ទ្វិប្បការា កាមាវចរបដិសន្ធិ, នវត្តព្វារម្មណតាយ ឯកប្បការា រូបាវចរបដិសន្ធិ, នវត្តព្វាតីតារម្មណតាយ ទ្វិប្បការា អារុប្បបដិសន្ធីតិ អាហ “ទ្វិឯកទ្វិប្បការានំ កាមរូបារូប្បានំ វសេនា”តិ។ “តេធា”តិ ឥមិនា “ទ្វិឯកទ្វិប្បការានំ កាមរូបារូប្បានំ វសេនា”តិ បទទ្វយំ អាកឌ្ឍតិ។ ទុវិធាយាតិ នវត្តព្វាតីតារម្មណតាវសេន ទុវិធាយ។ បច្ចេកន្តិ វិសុំ វិសុំ ទ្វិន្នំ ទ្វិន្នំ កាមារុប្បានន្តិ ឯត្ថាយំ យោជនា – នវត្តព្វារម្មណាយ អារុប្បចុតិយា អនន្តរា អតីតារម្មណា បច្ចុប្បន្នារម្មណា ច ទ្វេ កាមបដិសន្ធី, នវត្តព្វារម្មណា អតីតារម្មណា ច ទ្វេ អារុប្បបដិសន្ធី, តថា អតីតារម្មណាយបីតិ ឥមាសំ វសេន អដ្ឋវិធា។

“ទ្វិទ្វី”តិ គាថាយ វុត្តមេវត្ថំ សុខគ្គហណត្ថំ សង្គហេត្វា ទស្សេតិ។ យទិបិ “កម្មស្ស កតត្តា”តិអាទិនាបិ កម្មស្ស វិបាកំ ឧបនិស្សយបច្ចយភាវោ កថិតោយេវ ហោតិ, “កុសលាកុសលំ កម្ម”ន្តិអាទិនា បន វិសុំ ឧបនិស្សយបច្ចយភាវោ ទស្សីយតីតិ “កាមាវចរស្ស…បេ… អាទិនា នានាក្ខណិកកម្មបច្ចយភាវោ ទស្សិតប្បការោ”តិ អាហ។

អាទិនា វិមិស្សវិញ្ញាណេនាតិ ឯកស្ស ភវស្ស អាទិភូតេន រូបវិមិស្សេន បដិសន្ធិវិញ្ញាណេន។ អញ្ញត្វាតិ សំសេទជូបបាតិកយោនិយំ។

អចចត៌ បដិព្រូប៌ យញ្ញាយាតោ "កត្តូរសាហារាត៌ បដិក្លិត្តត្វា"តិ ចត្វា សព្ទោត សព្ទាំ ទ្វបករេច ទេ តត្ថិតិ អធិប្បាយេភាហ "ចក្ខុសោតចក្ខុសក្កពឹចិតលក្កការេចឹ"តិ៍ បិញ្ញូលយត្តិ ឆយុហឌយចិកក្ខបិញ្ញូលយំ៍ បញ្ញាយតតាតិតិ ចក្ខុសោតយតទ្វបឆយុាយតតាតិ៍ បញ្ញា ឆាត្យេយាតិ តា ៩ច បញ្ញា ឆាត្យេយា៍ ទុត្តត្យា– "ទ្វបឆាត្យយា វ្កបបត្តិក្លូលោ កតយាតិ បញ្ញាយតតាតិ បិត្យកចត្តិ? ចក្លាយតត៌ ទ្វបិយតត៌ សោតាយតត៌ យតាយតត៌ ឆយុាយតត៌៍ ព្លយាតិ បញ្ញាយតតាតិ បិត្យកចត្តិ៍ កតយា បញ្ញា ឆាត្យេយា បិត្យកចត្តិ? ចក្ខុឆាត្យ... េប... ឆយុឆាត្យ៍ ព្លយា បញ្ញា ឆាត្យេយា បិត្យកចត្តិ"តិ (ចិក៍ ១០១៩)៍ ៤ អាយតតាតិ សទ្ធាយតតេត សត្តិ តាតិេយច៍ តច ឆាត្យេយាតិ ចក្ខុទ្វបចក្ខុចិញ្ញាណសោតសទ្ទសោតចិញ្ញាណយតោឆយុយតោចិញ្ញាណឆាត្យេយា៍ សព្ទសក្កហចេសតាតិ អតចេសសបទិក្កហចេសត៍ តត្វាតិ ទ្វបឆាត្យយំ៍ "កឆាចត្វុយិប្រា"តិអាឌិតា ត ខេកចលំ ឆយុហឌយចិកក្ខបិញ្ញូលយំេយច, អឆ ខេឋ បករេលត្តូទេបិ កត្តាឌេយា បដិក្លិត្តាតិ ឌេយ្យតិ៍ តត្វ ឈាតាយតតាឌឹត៌ចិយាតិ សឌិស្វាហេលឌេយ្យត៌៍ យឆា ឈាតាយតតាឌឹត៌ តត្វ ទ្វបករេច ការេចា អត្ថិ, តា បដិក្លិត្តា, ៩ច៌ កត្តាយតតាឌឹតញ្ញាតិ៍ អត្ថិ តត្វ ឈាតាយតតត្តិ បុច្ឆា សកចាឌិយ្យ៍ យតៀតត្វ អាយតត៌ តត្តិ, តស្ស ចេសតាយំ េចាឌតា៍ តេតា បេចាឌឹ យំ តត្វ អញ្ញត្តិកាត៌ តិល្លា អាយតតាត៌ ឈាតាឌិក៌ សណ្ហាតតិយិត្តំ, តេឌច អាយតតត្តិ លឌ្ធិយា "អាយត្តា"តិ បដិឌាតាតិ៍ ឧាហិទាត៌ កត្តាយតតាឌឹត៌ ចេសត បុទេដ្ឋា យស្វា ឈាតប្បសាឌាឌេយា តត្វ ត ព្លច្ឆតិ, តស្វា ខេតស៌ េកាចទ៌ បដិេសឆេត្តា "ត េហច៌ ចត្តទេត្តា"តិ បដិក្លិបតិ៍ អាឌិ-សទ្ទេត "អត្ថិ តត្វ ឌិច្ឆាយតតត្តិ? អាយត្តា៍ អត្ថិ តត្វ ទសាយតតត្តិ? ត េហច៌ ចត្តទេត្តា"តិអាឌិតយប្បចត្តាត៌ អត្ថុេលិយបដិេលិយសំសត្តតបញ្ញាឌឹត៌ សក្កេហា ឌដ្ឋេត្តា៍ អេចាដ្ឋាយតតាតត្តិ េចាដ្ឋាយតតកាចទហិតាត៌, អេចាដ្ឋសកាចាតត្តិ អេត្វា៍

ព្លឌាតិ អតាយតតសកាេច កត្តូទេស បដិឌាតិត្វាបិ ខេតសំ ចឌេត្តា "យឌិ ចា"តិអាឌិយាហ៍ អចចេត តត្ថិ កាទណំ យឆាឆយុសាសេត អកិឆេយុ, ខេតសំ ចា តិសត្តតិឌ្ឋិចសកាចត្តាតិ អធិប្បាយេយា៍ យឆា ច ឆាត្យការេចា, ៩ច៌ ឆយុការេចា ច ខេតសំ ៩កត្តិកោ, តឆា អាយតតការេចា ចាតិ សព្ទឆាបិ តត្វ ចិឌ្ឋយាតាត៌ កត្តូរសាត៌ អាយតតេតស្វ អចចេត កាទណំ តត្ថិតិ ឌេយ្យេត្តា "ឆយុការេចា ចា"តិអាឌិយាហ៍ អញ្ញស្ស បទយត្វស្ស អកាចា៍ េកាចិ អាយតតសការេចាតិ ឆយុាយតតេយច សត្តាយ ចឌតិ៍ ខេតត យឌិ ទ្វបករេច កត្តូរសា ចិឌ្ឋត្តិ, យឆាទុត្តការេលខេតា កត្តូរសាយតតការេចត អចុច្ឆយាតាបិ ឆយុាយតតការេចត ចត្តត្តា សិយំ, ត ច ទុត្តា៍ តស្វា តិដ្ឋេយត្វ កត្តត្តា "តេត្វច ទ្វបករេច កត្តូរសា"តិ ឌេយ្យតិ៍ កិញ្ញា ទ្វបឆាត្យំ កត្តូសការេចត អចុត្តាត៌, កាយឆាត្យំ ទុត្តាត៌ ខេតសំ កាំ កត្តូសកាចខេតា អេត្តាត សការេចត ទ្វបឆាត្យំ អត្ថិការេចា, វ្កឌាហុ កត្តូសការេចត៍ យឌិ បុទិេយា បេក្លា ឆយុាយតេត ខេតសំ សក្កេហា សិយា អតាយតតសកាចស្ស សកាចឆយុស្ស អកាចា, អឆ ទុតិេយា ខេតេតច កាទេលាត តេសំ កត្តូសាយតតការេចា សិទ្ធោតិ ព្លយត្វំ ឌេយ្យេត្តា "យឌិ ចា"តិអាឌិយាហ៍ តស្វាតិ យស្វា កត្តូសា ឆយុហឌយចិកក្ខ ត ទុត្តា, កឆាចត្វុយិប្រ ខេតសំ ការេចា បដិក្លិត្តា, ថុសិតំ អសក្កូលោយ្យា បឆចឹអាឌេយា ចិយ ឈាយិតំ សាយិតុញ្ញា អសក្កូលោយ្យា ខេ តត្តិ, ឆាត្យសទ្ទេត ច ខេ កហិតា, ឆយុការេចា ច ខេតសំ ៩កត្តិកោ, តស្វិញ្ញា សតិ សិទ្ធោ អាយតតការេចា, តស្វា៍ តឆាតិ បិញ្ញូលយំ អចុត្តឆេយុ ហាេបត្វា ចក្ខុសត្តកាឌិចេសត៍ ៩ចត្តិ ចក្ខុសត្តកាឌិចេសត ទ្វបកាណតាយ កទិយយាតាយ៍ ឆយុតាតិ បិញ្ញូលឆេយុា , ទ្វបករេច ចា បចត្តតកទ្វបឆយុតា៍ "ត ចិេលិយិតា"តិ ព្លយិតា យឆាបដិញ្ញាត៌ ឆយុំ ឌឹបិត៌ វ្កលិទេក្កតិ៍

ឯត្ត ច រូបិចចរសត្តាតំ ឈាតដ្ឋ្យាយតតាកាចតោ ចិន្តេយ្យតាបិ ភក្ខរសា អាយតតកិច្ចំ ត ករោត្តីតិ តេ អតាយសិត្វា បិឡ្យត្ថាយំ “បញ្ចាយតតាតិ បិត្យកចត្តិ, ឆ អាយតតាតី”តិអាទិ ចុត្តំ “តយោ អាហារា”តិ ច អត្ថ្យោហរិតព្ពស្ស អាហារស្ស អភាវេចត ឱ្យដដ្ឋ្យកទ្ទបសបដ្ឋ្យបតសដ្ឋាតស្ស អាហារកិច្ចស្ស អករលាតោ, ត សព្ពេត សព្ពំ ភក្ខរសាតំ ឱ្យដាយ ច អភាចតោ ញ្ញាតិ ចិសយិតោ កិច្ចស្ស ច អភាវេចត ចិសយោ, កិច្ចចា ច ឆយ្យា ត ចុតេត្តា យស្មិជ្យាកវេច ចិសយី តត្ថិ, តស្មិ តំតេហត្យកោ តិប្បរិយាយេត ចិសយស្ស អាយតតការេចា តត្ថីតិ ចិន្តេយ្យតស្សាបិ អចចតំ, យថា រូបកវេច បចចឹតេឌេចាចាយោឆាត្យតំ ចេយាដ្ឋ្យាយតតការេចត យស្ស បត យត្ត ចចតំ, តស្ស តត្ត ចិសយីសព្ពាចតេហត្យកោ តិប្បរិយាយេត អាយតតការេចា ចុតេត្តា ឯតេដ្ឋា យថា តតេត្តច រូបិយតតស្ស យតិ ចិសយីសព្ពាចតេហត្យកោ ចិសយស្ស តិប្បរិយាយេត អាយតតការេចា, ពចំ អសញ្ញាសត្តាតំ តេចាតំ តេ្ត អាយតតាតិ បិត្យកចត្តីតិ អសញ្ញាសត្តាតព្យាចក្ខាយតតំ តត្ថិ, អចក្ខាយតតការេចត ច តេតំ រូបិយតតំ អត្ថ្យាតំ អចិសយោតិ? តាយំ ចិទេទាឆា យេត អតិប្បាយេត រូបឆាត្យយំ សព្ពិតំ ភក្ខាយតតាដឹតំ អចចតំ, តេត រូបិយតតស្សាបិ អចចតត្ថិ អសព្ពិតំ ឯកំ អាយតតំ ចត្តព្ពំ យថាសកព្យាព្ពត្រិយកោចទេកាចាទេបក្ខាយ យេយំ តិប្បរិយាយេត អាយតតការេចា អត្ថិ, តេតស្ស តិទ្ទិសិយយាតស្ស តភការេចតោ រូបឆាត្យយំ សព្ពិតំ ភក្ខាឌិកេ ចិស្សំ អាយតតការេចត អចត្វា ឆយ្យសកាចាតតិចត្តតោ, យទេតាចិព្ពាលាស្ស ច ចិសយកាចុបកាយតតោ ឆយ្យាយតតត្តាកទេឆ ពត្វា “បញ្ចាយតតាតី”តិ បិឡ្យត្ថាយំ ចុត្តំ ឯតឝត្តព្យា“ឆយ្យាយតត”ត្តិ សាយញ្ញាតោ តាយកទលំ, បិដ្ឋិចដ្ឋកាតិ ចា តាតិ ពត្វា “បញ្ចាយតតាតី”តិ ចុត្តំ យេត ច បត អតិប្បាយេត អសព្ពិតំ រូបិយតតំ ចុត្តំ, តេត សព្ពិតយ្យិ ភក្ខាដឹតំ ចិស្សំ កហលំ កាតព្ពត្តិ ញ្ញាយស្ស តយស្ស ឌស្សតត្ថិ “អសញ្ញាសត្តាតំ តេចាតំ តេ្ត អាយតតាតិ បិត្យកចត្តី”តិ (ចិក ១០១លិ) ចុត្តំ អសតិបិ ហិ អត្តតោ ញ្ញត្រ្តិយេ រូបស្ស ចណ្ហាយតតសកាចាតិក្កយោ តតេត្តចាតិ តំ រូបិយតតេត្តច ចុច្ចតិ ញ្ញាយិតា ច តយឌស្សតេត ភក្ខាដឹតិ តីលិ បក្ខិបិត្វា សព្ពិតំ អដ្ឋ អាយតតាតិ, អសព្ពិតំ បញ្ចាតិ អយយត្តោ ឌស្សិតោ ហោតិ ឯចត្តោតំ សប្បដិដ្ឋិតព្ពំ អញ្ញថា រូបលោកេ ចុសិត្យយសក្កលោឃ្យតាយ បចចឹអាដឹតំ ចឹតឈោវេសា ឯច ត សិយា ត ហិ បដិឈដ្ឋតាតិឈំសយត្តទេត សដ្ឋប្បចត្តិ អត្ថិ, ត ច ចុសតសកាចាតំ ពត្តចិ អចុសតសកាចតា សក្កា ចិព្ពាតុំ ចេយាដ្ឋ្យាយតសព្ពាតស្ស ច ក្ខតត្តយស្ស អភាវេច រូបកវេច រូបិយតតាដឹតយ្យិ សព្ពេចា ឯច ត សិយា, តស្មា ចុសិតំ សក្កលោឃ្យតាយបិ បចចឹអាដឹតំ តត្ត កាយិន្ត្រិយាការេចត តេតំ ចេយាដ្ឋ្យការេចា ត ចុតេត្តា ឯចត្តោ ពត្វា រូបឆាត្យយំ តេតំ សប្បដិឈចចតព្ពោ សយត្តិតំ ហោតិ ចុត្តព្យា“អសញ្ញាសត្តាតំ អតិឌស្សតសប្បដិឈំ ឯកំ យហាក្ខតំ បដិច្ចំ តេ្ត យហាក្ខតា”តិអាទិ (បដ្ឋា ១-១១១-១លិ) បដិឈោ តេត្ត ក្ខតត្តយស្ស កាយប្បសាទំ បតិ តំតិស្សយក្ខតឈដ្ឋតត្តាទេត អតិយ្យុលការេចា, ទេសា ច ចុសិតំ អសក្កលោឃ្យសកាចស្ស ឈដ្ឋតាយ អភាចតោ តត្ថិ តតុ “តេ្ត អាយតតាតី”តិ ឯតត្ត បរិយាយាយតតំ អតិប្បេតំ, អថ ពស្មា ភក្ខាយតតាដឹតិបិ ពតេត្វា “បញ្ចាយតតាតី”តិ ត ចុត្តត្តិ? “តយឌស្សតចទេសត ទេសតា បចត្តា”តិ ចុតេត្តាចាយយត្តោ អថ ចា តត្ត រូបិយតតស្សេច ចចតំ ពឌាចិ អញ្ញាក្ខុយិកាតំ បសាឌស្ស ចិសយកាចំ សព្ពាយ, ត បត ញ្ញាតទេសំ អភាចតោ តាបិ បរិយាយេត ភក្ខាយតតាដឹតំ អាយតតសកាចាកាចតោ អសព្ពិតព្យារូបិយតតំ សយាតក្ខុយិកាតំ តេចហប្បលិតំ, ក្ខបរិក្ខុយិកាតព្ពោ ស្ទុដ្ឋចាសាតំ បសាឌស្ស ចិសយកាចំ ពច្ចតិ, ត បត ភក្ខរសាតិ តេសំយេច តត្វាចចតំ យុត្តំ ពឆាចត្វយ្យិដ្ឋ តិប្បរិយាយេត ភក្ខាយតតាដឹតំ អត្ថិកាចំ បដិឌាតត្ថំ សព្ពាយ បដិសេទេឆា ពតោ យតិបិ ទេតំ ចចតំ តត្ត ភក្ខាយតតាដឹតំ អកាចចិកាចតំ ត ហោតិ, អត្ថិកាចដឹបតយ្យិ បត អញ្ញាចចតំ តតេត្តចាតិ? តយិឌេយចំ អដ្ឋពឆាស្ស តត្ត តេតំ អត្ថិកាចស្ស តិដ្ឋាទេត្វា ចុត្តត្តា យព្យាអដ្ឋពឆាចចតំ បិឡ្យត្ថាយា ត ចិទ្ធេញ្ញាតិ, តំ បិឡ្យត្ថ ចិយ បយាលក្ខតំ អកទហិតាយ អាចរិយបរប្បរាយ យាចដ្ឋតតា អាកតត្តា តត្ត សិយា – យំ បិឡ្យត្ថាយា ត ចិទ្ធេញ្ញាតិ

អដ្ឋកថាចចត់, តំ បយាលំ ញ្ញត់ បត ចិន្ដ្យាតិ? តឃិតរយចំ ឃថា ត ចិន្ដ្យាតិ , តថា បដិបិឌិតត្តា ចក្លាឌិត់ អាឃតតាត់, តត្តិស្សឃាតដ្ឋា ចិន្ណាណាត់ សត្តបុន្ណាតាសត្ថស្សតត្តំ ភកចតោ ឆាតុរតសតាតិ អាឃតតភារចត ចុត្តាត់រឃច ឆាតុកាចឌឹបតតោ ឆាតុកាចស្សាបិ តេសំ អចចត់ ឃុឌ្ឋតិ ឲច, តស្មា ឃថា បិញ្ញាឃា អចិរទារឆា ហោតិ, តថា ចក្លូតសកាឌិចរសត អដ្ឋកថាយំ ទូបកាណតា កតាតិ ត ឲត្ត ឆយុតាចិរលិយតាសក្កាឃ ឫការរសាតិ រចឌិតត្តាំ

ឲញ្ញអកស្ស ឌាតកាលេ វណ្ណា ឌាតិវណ្ណាតិ បឌរយា អតេត្ថា តតោ ស្សុយតាទំ សគ្គាឃ “កត្ថុំ...រប... ញ្ញតិបិ ចតត្តិ”តិ ចុត្តំ សយ្ហុចតស្ស រករា ចា សយ្ហុចរករា, បចត្តិរករាតិ អតេត្ថា

ទូបិត្រារហុស្មតិ អឌិករណេ កុរំ, ឫបបិតិករឃាតិកស្មតិ តិគ្គារណេតិ តស្សតេ្តា “ឫបបិតិករឃាតិកហិ ទូបិត្រាហុ តិគ្គារទតិ”តិ អាហ រតត “ឫបបិតិករឃាតិកស្ម”តិ សាយន្ណាតោ ចុត្តរាសិតោ “ទូបិត្រារហុស្ម”តិ ចិរសសំ តិគ្គារទតិ ត សរយតីតិ ត សំសគ្គតិ, ចិន្ដ្យាតិ អតេត្ថា ឃាឃ បិញ្ញាឃា ត សរយតិ, តំ តស្សតេ្តា “ឆយុហតឃចិករក្ក ហឹ”តិអាឌិយាហ

ឲកាតសាតិ បរិបុណ្ណាឃតតស្ស សគ្គាឃតតចន្ឋាតិ ឲកាតសាឃតតាតិ កស្សចិ តសាឃតតាតីតិ អគ្គស្ស ចក្លាឃតតចន្ឋាតិ កស្សចិ អបទាតិ តសាឃតតាតីតិ ពាឌិរស្ស រសាតាឃតតចន្ឋាតិ កស្សចិ តចាឃតតាតីតិ អគ្គពាឌិរស្ស ចក្លូរសាតាឃតតចន្ឋាតិ កស្សចិ សត្តាឃតតាតីតិ កត្ថុរសឃ្យកស្ស ទូបកគ្គរសកាឃរចាដ្ឋញ្ញយរតាឆយុាឃតតចរសត ចុត្តំ

“ត ចុត្តំ អដ្ឋាឃតតាតិ បិតុកចត្តិ”តិ ញ្ញត់ “ត ហិ បិញ្ញាឃំ...រប... ចុត្តា”តិ ឲតស្ស អត្តចិចទលំ ចក្លូរសាតឈាតចិកលស្ស ហិ វបបឌ្ឋយាតស្ស អដ្ឋេច អាឃតតាតិ សិឃុត្តិ សតិ ច អឈាតក្យុបបត្តិយំ បុតបិ “កស្សចិ អបទាតិ តសាឃតតាតិ បិតុកចត្តិ”តិ ចត្តត្តំ សិឃា តថា ច សតិ ឃថា អគ្គពាឌិរស្ស ចរសត “កស្សចិ តចាឃតតាតិ បិតុកចត្តិ”តិ (ចិក ១០០លិ) ឲកចាទំ ចុត្តំ, ឲចំ អគ្គាឈាតកស្ស, ពាឌិរាឈាតកស្ស ច ចរសត “កស្សចិ អបទាតិ តចាឃតតាតិ, កស្សចិ អបទាតិ តចាឃតតាតិ បិតុកចត្តិ”តិ ចត្តត្តំ សិឃា, ឲចំ ត ចុត្តត្តិ ញ្ញយបត្តំ តស្សតិ “តថា...រប... តច តំ ចុត្តា”ត្តិ ឲចំ ឆាតុបិតុកាចាឌិបរញ្ញាស្មតិ “កស្សចិ ឲកាតស ឆាតុរឃា បិតុកចត្តិ, កស្សចិ តស ឆាតុរឃា, កស្សចិ អបទា តស ឆាតុរឃា, កស្សចិ តច ឆាតុរឃា, កស្សចិ សត្ត ឆាតុរឃា បិតុកចត្តិ”តិ (ចិក ១០០លិ) ឲចំ ឆាតុបិតុកាចបរញ្ញា រចឌិតត្តា អាឌិ-សត្គត “កស្សចិ ចុគ្គសិត្រ្តិយាតិ បិតុកចត្តិ”តិអាឌិ (ចិក ១០០លិ) តឃប្បចត្តា ញ្ញត្រ្តិយបញ្ញាតរឃា សក្កហិតា

ឲត្ត ច ឃថា “សត្តតិ វក្កិសតោ ច ទូបិតិ”តិ បតំ “សំរសតរខាបបិតិស្ម”តិ ឲត្ត រឃាតិក្ខយចរសត រឃាឌីឃតិ, ត ឲចំ “អចកំសតោ តិសា”តិ ញ្ញត់, ញ្ញត់ បត សំរសតឌរឃាតិចរសតេច រឃារឌតត្តំ, ឲករឃាកតិដ្ឋិស្សាបិ ឲករតរសា សព្ពត្តិ លកតីតិ សំរសតឌរស្សច ច ឌច្ចត្តពាឌិរអឈាតកតប៉ុសកស្ស ឌិច្ឆាកាឃចត្តុតសកាត់ ចរសត តិសំ ទូបិតិ វប្បឌ្ឋត្តីតិ ចុត្តំ, ត ឫបបិតិកស្សាតិ អឃរយត្ត អដ្ឋកថាឃ អឌិប្បារឃា រឃ បត “ឫបបិតិកស្ស ឌច្ចត្ត...រប... វប្បឌ្ឋត្តីតិ យហាអដ្ឋកថាយំ ចុត្តា”ត្តិ ចតត្តិ, តំ ត ករហតត្តា រសា ហិ បយាតបិរឌា

ວຈ຺ຈາ ກຕ຺ວາ ອາຍຕນຍມກຏ຺ຐກຖາຍ "ກາມທາຕຸຍໍ ປນ ອຆານກາ ໂອປປາຕິກາ ນຕ຺ຖິຯ ຍທິ ພເວຍ຺ຍຸໍ, 'ກສ຺ສຈິ ອຏ຺ຐາຍຕນານິ ປາຕຸພວນ຺ຕີ'ຕິ ວເທຍ຺ຍາ"ຕິ (ຍມຯ ອຏ຺ຐຯ ອາຍຕນຍມກ ໑໕-໑໖) ວຸຕ຺ຕນ຺ຕິຯ ອປເຣ ປນາຫຸ "ກສ຺ສຈິ ເອກາທສາຍຕນານິ ປາຕຸພວນ຺ຕິ, ຍາວ 'ກສ຺ສຈິ ນວາຍຕນານີ'ຕິ ປາຬິຍໍ ໂອປປາຕິເກ ສນ຺ຘາຍ ວຸຕ຺ຕາຯ ຕສ຺ມາ ປຸພ຺ເພນາປຣໍ ອຏ຺ຐກຖາຍໍ ອວິໂຣໂທ ສິທ຺ໂທ ໂຫຕິ, ຕຖາ ຈ ຍຖາວຸຕ຺ຕປາຬິຍາ ອມຸມຕ຺ຕກາ ອພ຺ພາກຕ຺ວາ ສໍສນ຺ທຕິ ສເມຕິເຍວາ"ຕິຯ ຍໍ ປເນເຕ ວທນ຺ຕິ "ໂອປປາຕິກປຸຄ຺ຄເລສຸ ສໍເສທຊາປິ ສງ຺ຄຍ຺ຫນ຺ຕິຯ ຕຖາ ຫິ ທສ຺ສນເມຕິຍໍ 'ກາມທາຕຸຍາ ຣູປປຕ຺ຕິກ຺ກເມ ກສ຺ສຈິ ນວາຍຕນານິ ປາຕຸພວນ຺ຕີ'ຕິອາທີນິ (ຍມຯ ໑໐໐ສິ) ຣູເປສຸ 'ໂອປປາຕິການໍ ເປຕານ'ນ຺ຕິອາທີນາ ໂອປປາຕິກຄ຺ຄຫເຓເນວ ຄຕໍ, ນ ສໍເສທຊຄ຺ຄຫເຓ"ນ຺ຕິ, ຕໍ ປຣິປຸຓ຺ຓາຍຕນານໍເຍວ ສໍເສທຊານໍ ໂອປປາຕິເກສຸ ສງ຺ຄຫເຓນ ວຸຕ຺ຕນ຺ຕິ ເວທິຕພ຺ພໍຯ ຕຖາ ຫິ ວຸຕ຺ຕໍ "ສໍເສທຊໂຍນິກາ ປຣິປຸຓ຺ຓາຍຕນາປຣິປຸຓ຺ຓາຍຕນວເສນ ໂອປປາຕິເກສຸ ສງ຺ຄຫໍ ຄຕ຺ວາ ວຸຕ຺ຕາ"ຕິ "ປຈ຺ຈາຍນາ ຈາ ໂຍນິຍາ ສພ຺ພໍ ປຣິປຸຓ຺ຓາຍຕນໂຍນີ ວເສນ຺ຕໍ 'ໂອປປາຕິກາ'ນ຺ຕິ ວຸຕ຺ຕ"ນ຺ຕິ ຈຯ ອຏ຺ຐກຖາຍໍ ປນ ໂຍນີກ຺ຄຫໍ ສຸວິເປນ ປກາເຣນ, ສໍເສທຊໂຍນິວເສນ ຈ ອນຸສເຣຕາ ປວຕ຺ຕໍ ວເສນ຺ຕໍ ໂອປປາຕິກໂຍນີຍາ ພຸທ຺ທໍ ອສງ຺ເຫຕ຺ວາ "ສໍເສທໂຊປປາຕີສຸ"ຕິ ວຸຕ຺ຕນ຺ຕິຯ ສພ຺ພໍ ຕໍ ສຸຍິສິຕ຺ວາ ຄເຫຕພ຺ພໍຯ

ຈຸຕິປຏິສນ຺ທິນ຺ຕິ ອນນ຺ຕຣາຕີຕຈຸຕິຍາ, ຕທນນ຺ຕຣາຍ ມິສ຺ສາມິສ຺ສເກທາຍ ປຏິສນ຺ທິຍາຯ ລກ຺ຂຓີຫີຕິ ລກ຺ຂຓາຣມ຺ມຓາທີເຫຕູເຫວນາປີຕິຈິຕ຺ຕຄ຺ຄຈິນາເຣເຫີຯ ມຫຄ຺ຄຕອຊ຺ຌຕ຺ຕາຣມ຺ມຓາຍ ມຫຄ຺ຄຕອຊ຺ຌຕ຺ຕາຣມ຺ມຓາ, ອມຫຄ຺ຄຕພຫິທ຺ຘາຣມ຺ມຓາຍ ອມຫຄ຺ຄຕພຫິທ຺ຘາຣມ຺ມຓາຕິ ວຈນາທິເຕາ ອຣູປາວຈເຣສຸ ຈຸຕິປຏິສນ຺ທີນໍ ເອກາເຫຕຸເກສສ຺ສ ສຸຂເທາ "ນຍຸລຍຕ຺ຕໍ ເນສ຺ສຕ຺ວາ"ຕິ ວຸຕ຺ຕໍຯ ວກ຺ຂຸປກຕີຕິ ມຫຄ຺ຄຕວຊ຺ຊປກຕິ ອສິເປຕາຕິ ອາຫ "ຣູປາຣູປາວຈຣານ"ນ຺ຕິອາທິຯ ເກຈິ ປນ "ຍຖາ ມຫຄ຺ຄຕາວຊ຺ຊາ, ວຈໍ ຣູຕ຺ຕຣກ຺ຂຸກຈ຺ຊາ"ຕິປິ ວທນ຺ຕິຯ ວກ຺ຂຸປກຕິຈຸຕິຍາຕິ ວຸຕ຺ຕປກຕິຈຸຕິຍາຯ ຍທິປິ "ອຍໍ ນາມ ຈຸຄ຺ຄຕິປຏິສນ຺ທິ ນ ໂຫຕີ"ຕິ ນິຍເມາ ນຕ຺ຖິ, ເທສນາ ປນ ໂສຕປຕິຕາ ຄຕາຕິ ວທນ຺ຕິຯ ນິຍຕໂທສິສຕ຺ຕາເປລ຺ລາຍ ຈາ ວຈໍ ວຸຕ຺ຕໍຯ ເຕສຕ຺ຖໍວກ຺ຂຸຈ຺ຈຸຄ຺ຄຕິປຏິສນ຺ທິ ນຕ຺ຖິ ອວິທິອາທີສຸ ອນຸປປຊ຺ຊນໂຕຯ "ວກ຺ຂຸຈ຺ຈຸຄ຺ຄຕິຈຸຕິຍາ"ຕິ ວຕ຺ວາປິ ພຸມິນາ ນເຍນ ອເຕ຺ວາ ເວທິຕເພ຺ພາຯ

ວກ຺ຂຸປກຕິປຏິສນ຺ທີຕິ ປນ ກາມາວຈຣຸປກຕິປຏິສນ຺ທິ ເວທິຕພ຺ພາຯ ສຍເມວາຕິ ອຕ຺ຕນາ ວຈຯ "ເກຈິເສເສາ ວຈ ຈ ວຈໍ ຈິຕ຺ເຕາເຣນ ທສ຺ສິເຕາ"ຕິ ພຸທ຺ທໍ "ອມຫຄ຺ຄຕພຫິທ຺ຘາຣມ຺ມຓາຍາ"ຕິອາທິ ສນ຺ຘາຍ ວຸຕ຺ຕໍຯ "ຈຕຸກ຺ກນ຺ຘາຍ...ເປ... ປຏິສນ຺ທິ ໂຫຕີ"ຕິ ພຸທ຺ທໍ ປນ ອເນເກຈິເສສທສ຺ສນເມວາຕິຯ ວເກກສ຺ມິໍ ເນເທຕິ "ອມຫຄ຺ຄຕພຫິທ຺ຘາຣມ຺ມຓາຍາ"ຕິ ວຈມາເທເກ ວເກກສ຺ມິໍ ນາເກຯ ຕຕ຺ຖ ຕເທ຺ວຈາຕິ "ອມຫຄ຺ຄຕພຫິທ຺ຘາຣມ຺ມຓາຍ ມຫຄ຺ຄຕພຫິທ຺ຘາຣມ຺ມຓາ, ອມຫຄ຺ຄຕອຊ຺ຌຕ຺ຕາຣມ຺ມຓາຍ ມຫຄ຺ຄຕອຊ຺ຌຕ຺ຕາຣມ຺ມຓາ"ຕິອາທິນາ ຕສ຺ມິໍ ຕສ຺ມິໍ ເນເທ, ຕຕ຺ຖ ຕເທ຺ວຈ ຈາ ນຈາທິເກ ຈຈິຕ຺ວາ ຣູປປຊ຺ຊນ຺ຕສ຺ສ ຈເສນ ຈຸຕິປຏິສນ຺ທິໂຍຊນາ ເວທິຕພ຺ພາຯ ນຸມ຺ເມຕ຺ວ ອຍໍ ເຕາ-ສເທ຺ທາຕິ ເນສ຺ສເນ຺ຕາ "ຕເຕາ ເຫຕຸໍ ຈິນາຕິ ຕຕ຺ວ ເຫຕຸໍ ຈິນາ"ຕິ ອາຫຯ ຕສ຺ສເຕ຺ວາ – ຕສ຺ມິໍ ປຸຣິມເກເວ ນິປ຺ຜຕ຺ຕິໍ ອວິຊ຺ຊາສລ຺ລາຣາທີນໍ ກາຣຓໍ ຈິນາ ນ ໂຫຕີຕິຯ

ອຕີມນ຺ທກາຈຸປກາມນໍ ສກິຈ຺ຈາສມຕ຺ເວຕາຯ ປຍ຺ຈທ຺ວາຣິກວິຍ຺ຍາຓວເສນ ຈຸຕິ ປຏິສນ຺ທິ, ນ ຕທນນ຺ຕຣວິຍ຺ຍາຓວເສນຯ ຍາມເຕ຺ວາ "ປຍ຺ຈທ຺ວາຣິ ທ຺ວາຣາທີ"ນ຺ຕິອາທິນາ ເຫຏ຺ຐາ ອຏ຺ຐກຖາຍມາຄເຕາຕິ ອາຫ "ປຍ຺ຈທ຺ວາຣິກວິຍ຺ຍາຓານນ຺ຕຣມ຺ປິ ຫິ ປຸເພ຺ພ ຈຸຕິ ທສ຺ສິຕາ"ຕິຯ ຕຕ຺ວ ຍໍ ວຸຕ຺ຕໍ, ຕໍ ເຫຏ຺ຐາ ວຸຕ຺ຕນເຍນ ຈຸຕິຈິຕ຺ຕສ຺ສ ສນ຺ທິ ວຈ຺ຈາຍຕນານີນໍ ນິໂຣໂທ ໂຫຕີຕິ ເນສ຺ສຕໍ "ມເຍກ ວາ"ຕິອາທິ ວຸຕ຺ຕໍຯ ປຣິລຕຕ຺ຕາຕິ ປຣິປາກວເສນ

បរិយាយានំ ឯកត្តាតិ អធិប្បាយោ។ ផស្សាទយោ យថាវុត្តហេតុតាយសហជាតផស្សាទយោ។ យថាឧបដ្ឋិតេ គយ្ហានិអារម្មណេ អនេកធាទិ ឧប្បត្តិយា សន្តានស្ស អភិសង្ខរណំ តត្ថ បដិសន្ធិវិញ្ញាណបតិដ្ឋានស្ស ហេតុការោ។

សន្តានចេតេន និប្ផជ្ជមានានំ នយនាទិកិរិយានំ ឯកម្បិ បដិសន្ធិវិញ្ញាណំយេវ អត្ថសិទ្ធីតិ ទស្សេន្តោ អាហ “នយន...បេ... ទស្សេតី”តិ។ បចិនំ សមាលបយោជកហីតិ បចិនា អាធារលក្ខណាយ អត្តនោ ឋានេន បយោជកេន ច ករណភូតេន។

សហេតុកោតិ សហស្ស បធានាទិភាវំ សន្ធាយ វុត្តំ។ តាទិសោ បន្តតក្កន្ធិអាទិបទេសោបិ តស្ស ហេតុយេវ។ បភវត្តាទីតិ អាទិ-សទ្ទេន ទោសចរិតអាទីនំ សង្គហោតិ។ តតោ សង្ខារបច្ចយត្តា បុនប្បុន អភាវា។ បដិសោយាសាទីនញ្ហិ សង្ខារបច្ចយត្តា សតិ បុរិមសិទ្ធិយំ តេ សង្ខារបច្ចយភាវំ គច្ឆេយ្យុំ, ន បន តេ អត្ថីតិ វុត្តំ “តតោ បុនប្បុន អភាវា”តិ។ រូបាទយោបិ ឯវមេវ អត្តា យោជេតព្ពា។ យថា ច ហេតុភាវំ ន គច្ឆតិ ហេតុសមុប្បន្នំ, ឯវំ តតោ នាគច្ឆតីតិ អាហ “តស្មា ន...បេ... អាគត”ន្តិ។ តេ សង្ខារយោ បច្ចយា ឧបេតសត្តិ តប្បច្ចយា។ វុត្តនយេនាតិ រូបាយំ វុត្តនយេនេវ។ បុរិមភវហេតុភាវេន សត្តិហិតំ ហុត្វា បដិសន្ធិវិញ្ញាណំ តតោ អញ្ញត្រ ភវន្តរេ តំ រូបគន្ធា តប្បច្ចយំ ន ហោតីតិ អត្ថោ។ បច្ចយតោ និព្ពត្តយានំ បច្ចយុប្បន្នំ អញ្ញត្រ អគន្ត្វា បច្ចយភាវំ អនុបាតយេវ ហុត្វា និព្ពត្តតីតិ បវត្តោ អត្ថោ។ បវត្តំ បច្ចយេន សមោធានកាលំ ហុត្វា តតោ អញ្ញត្រ គន្ត្វា បច្ចយុប្បន្នធម្មកានំ នាបជ្ជតីតិ វុត្តិយា អត្ថោ។ យថាសម្ភុតត្តិ យាយ “ន ហីរតោ ផលំ សម្ភុតំ សិយា, ន ហីរសាមិតោ ផលំ សិយា”តិ ច ហីរផលំសុ ឯកត្តំ ឯកតាយ នានតាយ ច ទោសយោជនា គតា។ ពីជតោ ននេវ នានាទីសុ សព្ពហេតុសុ, អង្កុរាទីសុ សព្ពហេតុសមុប្បន្នេសុ យថាសម្ភូតំ ហេតុអត្ថុម្បិ, ហេតុសមុប្បន្នាត្ថុម្បិ ទោសយោជនា កាតព្ពា។ សន្តានព្យវត្ថានេ ធម្មេសុ ឯកត្តឯកតាបដិសេធេន សព្វតោកាហស្ស បដិសេធិតត្តា វុត្តំ “សម្ភតំសុតំ វុត្តិ ព្ពល់ វិទ្ធិ និបាទេតី”តិ។ តថា ឯកត្តនានតាបដិសេធេន ឧច្ឆេទការោហា បដិសេធិតោ ហោតីតិ អាហ “បរិកតំ សុតំ វុត្តិ អញ្ញោ ករោតិ, អញ្ញោ បដិសំវេទេតីតិ ព្ពល់ វិទ្ធិ និបាទេតី”តិ។ នេត ឯតនាសោ, អកតាគមោ ច និបត្តិតោ ហោតីតិ អធិច្ចសមុប្បន្នទិដ្ឋិនិបាទេលោភេន និយតិសភាវវាទបដិសេធោបិ កតោតិ ទដ្ឋព្ពំ។

តត្ថាតិ អង្កុរាទិប្បពន្ធសន្តានេ ភូតុបាទារូបសន្តានេ។ តត្ថ ចិត្តុប្បាទាទី។ អញ្ញស្សាតិ ខីលការេហ ឯតចិត្តុប្បាទរិយាបុលោតនាទិតោ អញ្ញស្ស។ សន្តានតោ អញ្ញោ តណ្ហាទិកោ អញ្ញបច្ចយោ។

និយ្យាតនាទិ ឥទំ ផលំ និយ្យាតនាទិផលំ, អផលិតំ និយ្យាតនាទិផលំ ឯតស្សាតិ អផលិ...បេ... ផលំ, យថាវុត្តកិរិយាករណំ។

បិណ្ឌេចនេតាតិ អកតាចយចេតិកាកស្ស សមុទាយស្ស ចនេត។ សព្វត្ថាតិ បុញ្ញាភិសង្ខារាទីនំ សព្វម្បិ បច្ចយធម្មេ, បដិសន្ធិកេឌ ចា បច្ចយុប្បន្នធម្មេ។ ពលចកម្មស្ស ចនេត យោជេតព្ពា។ កុសលា និស្សយោ ហិ រូបនិស្សយោ។ “អចិនេសនតា”តិ វុត្តម្បិ កាយាចនេបុញ្ញាភិសង្ខារោ ចក្ខុវិញ្ញាណាទីនំ បច្ចយំ បចត្តេ, ឋាតនេ បចយញ្ញាតចិបិកាទីនំ បចត្តេ ច បដិសន្ធិយុត្តា បច្ចយោ ហោតីតិ បិកានិយយត្ថោតិ តំ អចិកខិត្វា “សព្វបុញ្ញាភិសង្ខារេ សហ សង្គហោតី”ន្តេវ វុត្តំ។ ខ្វាឌសាកុសលចេតនាកេឌោតិ គមិទំ

សមាសបទំ, សន្ធិវសេន បនេតំ វុត្តំ. ទ្វាទសាតិ ច ភុម្មត្ថេ បច្ចត្តវចនំ, ទ្វាទសសុ អកុសលចេតនាសុ អកុសលចេតនាភេទាតិ ឯកាទសាកុសលចេតនាបភេទោ, ទ្វាទសាកុសលចេតនាបភេទោ ចាតិ អនេត្វា យោជេតព្ពោ. ឧបលព្ភតិ ន ឯត្ថ កិញ្ចិ វិចារេតព្ពំ ហេដ្ឋា វិត្ថារិតត្តា. កេចិ បន “ទ្វាទសាកុសលចេតនាភេទោតិ ឥទំ ‘ឯត្ថ បភេទោ’តិអាទិនា យោជេតព្ព”ន្តិ វទន្តិ, តេសំ មតេន ទ្វាទសចេតនាយ ភាវនា បយោជនំ វិចារេតព្ពមេវ បដិសន្ធិយាបិ បច្ចយភាវស្ស វុត្តត្តា. ឯកស្សាតិ ឯត្ថ ឯវ-សទ្ទោ លុត្តនិទ្ទិដ្ឋោតិ អាហ “ឯកស្សេវ បច្ចយភាវនិយមោ”តិ. ឥតរេហិ អាលិង្គិតន្តិ ឥតរេហិ អាលិង្គិតត្តា ឥតរំ. យថាបរោបសិកានំ ទសន្នំ ចិត្តុប្បាទានំ បច្ចយភាវោ អតិទិដ្ឋោ ភេទំ ន សិយា, សិយា ឯវាតិ អធិប្បាយោ. អដ្ឋកថាយំ (វិភ. អដ្ឋ. ១១៧) បន បច្ចយភាវោ ឯវ អាយស្មតា “ទស កាមាវចរវិបាកចិត្តានី”តិ វុត្តំ. កេចិ បន “វិបាកចិត្តានិ អតិទិដ្ឋានិ ភវ បវត្តិយំ ឧប្បន្នានិ ហោន្តី”តិ វទន្តិ.

“ឯកូនតឹសចេតនាភេទស្សា”តិ ឋបិតា ទ្វាទសចេតនាយបិ បវត្តិវិបាកទាយិតំ អនុញ្ញាតាតិ, អដ្ឋកថាអធិប្បាយវសេន វា ឯវមាហ. បញ្ចទសន្នំ អហេតុកវិបាកវិញ្ញាណានំ បច្ចុបដ្ឋានានិ ទ្វេ អបនេត្វា អវសេសានំ តេរសន្នំ. ទ្វេ ទ្វេ ចក្ខុសោតឃានជិវ្ហាកាយវិញ្ញាណានិ, តីណិ សន្តីរណានីតិ នវន្នំ. ឯកទេសបច្ចយភាវេនាតិ ឯកទេសស្ស វីសតិចេតនាភេទស្ស កាមាវចរចិត្តសន្តានស្ស បច្ចយភាវេន ឯកូនតឹសចេតនាភេទោ សមុទាយោ វុត្តោ. សេវាតិ អវយវភូតាបិ វិសេសេន សមុទាយោ វោហរីយតិ យថា “អលង្កតា រាជកុមារា”តិ.

យត្ថាតិ បញ្ចទ្វារាទិកេ សន្ធាយាហ. តត្ថ ហិ “កាយាទិទ្វារុប្បត្តិយំ វាទ ឥតរស្សា”តិអាទិនា (វិភ. អដ្ឋ. ១១៧) បដិសន្ធិយំ បវត្តិយញ្ច វិបាកស្ស វិត្ថារប្បកាសនំ កតំ. វត្តព្ពានិ វិបាកស្ស វិត្ថារេនាតិ ហេតុប្បច្ចយោ បុឆិ វេទតិ. តេនាហ “អសញ្ញាសុប្បវត្តា”តិ. វត្តព្ពានិ ហិ ការណាវិសេសេន បវត្តានិ អសញ្ញភវេ អារុប្បភវេសុ ឆព្វិធានិ, វត្តព្ពាបវេសេន ចា សន្ធិណ្ណតា វុត្តាតិ វេទិតព្ពា. អដ្ឋ មហាវិបាកា, បវត្តិវិបាកេសុ បដិសន្ធិយា, បញ្ច ទ្វារវិញ្ញាណវិបាកាតិ ឯវំ ទុក្ខសន្តិ សព្ពត្ថ សេសានំ បវត្តិវិបាកានំ សេវ សព្វត្ថ.

ភវានំ ឧបេតិ ភវសន្តានាបវត្តាទេ. តិណ្ណំ វិញ្ញាណានំ បវត្តានំ, តិណ្ណំ អារុប្បវិបាកវិញ្ញាណានំ, តីសុ បញ្ចវោការសុ តីសុ វិញ្ញាណដ្ឋិតីសុ. ទុត្តនសេវាតិ “កាមភវេ បន ចតុន្នំ បវត្តិវិបាកវិញ្ញាណានំ តេសញ្ច បច្ចយា, តេសំ បដិសន្ធិយំ បវត្តិយញ្ច”តិអាទិកា (វិភ. អដ្ឋ. ១១៧) ទុត្តនសេវេត.

វិញ្ញាណបច្ចយានាមរូបបទវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

នាមរូបបច្ចយាសឡាយតនបទវណ្ណនា

១១៧. យទិបិ វុត្តមេវ អភិធម្មេ ច បដិច្ចសមុប្បាទវិភង្គេ រូបបទស្ស សេវាតាភេទោ តត្ថ, អភិធម្មេ បន “សន្តា រូបំ ន ហេតុ”តិអាទិនា

(ធ· ស· ៣២៣) សុត្តន្តតោ តស្ស ទេសនាភេទោ អត្ថេវាតិ អាហ “សុត្តន្តា...បេ... ភេទោ”តិ· សង្ខេយ្យេសុ បរិច្ឆេទតោ ពហិតេសុ អត្ថសិទ្ធោ តត្ថ សញ្ញាបរិច្ឆេទោតិ វុត្តំ “អត្ថតោ បន វុត្តមេវ ហោតី”តិ·

ឱបបាតិកសត្តេសូតិ វា សាមញ្ញតោ សព្វេ ឱបបាតិកា វុត្តា· តេសុ (ព្រហ្មកាយិកាទិគ្គហណេន រូបាវចរាវ វុត្តាតិ តទញ្ញេ សន្ធាយ សេសឱបបាតិកានន្តិ សេសគ្គហណំ សាត្ថកមេវ· វុត្តភេទតាតិ “ទ្វេ ច តយោ ច ទសកា, ឯកតោ អាចិណ្ណា សហា”តិអាចិណ្ណា (វិភ· អដ្ឋ· ១១៥) រូបមិស្សកចិត្តានេន វុត្តភេទោ·

“ទ្វេ សត្តតិំសនានី”តិ អារទ្ធេ យាវ “សត្ត សត្តតិំសនានី”តិ (វិភ· អដ្ឋ· ១១២) ឯត្តកំ អដ្ឋកថាបាឋំ សន្ធាយ វុត្តំ “សត្តកបរិយោសាន”ន្តិ· ឯតេនេវ ចិត្តក្ខណេ តិក្ខត្តុំ រូបុប្បត្តិ អនន្តរាតីតេ អាហ “ពាហិរានិប្បាទេយតោ”តិ· ចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេយេវ សព្វំ រូបំ ឧប្បជ្ជតីតិ ហិ អត្ថតោ អធិប្បាយោ·

“រូបាទីនម្បិ”ន្តិ ពាហិរំ ក្ខណក្ខណេយេវ ឧដ្ឋានំ បញ្ចវិញ្ញាណានំ អវិសេសតោ វុត្តោ· រូបាទីនម្បិន្តិ វា វុត្តិភេទំ សន្ធាយ វុត្តំ· បដិសន្ធិចិត្តំ បន “បចត្តិយ”ន្តិ ពាហិរេវ និចត្តិតំ· “សទ្ទានម្បិ វុត្តិភេទំ រូបំ ន សមុដ្ឋាបេតី”តិ (ធ· ស· មូលដី· ៤៦៤) អដ្ឋសាលិនីដីកាយំ វុត្តោ វាយមេត្ថ· បញ្ចវិញ្ញាណក្ខណេ តប្បច្ចយា រូបុប្បត្តិយា អភាវេន វុត្តំ “បញ្ចវិញ្ញាណប្បវត្តិកាលំសន្ធាយា”តិ· តត្ថាបិ អសហជាតវិញ្ញាណបច្ចយា អនេវ រូបុប្បត្តីតិ អាហ “សហជាតវិញ្ញាណបច្ចយញ្ញា”តិ· ភវង្គាទីតិ ភវង្គសម្បយុត្តសត្តិនិរោធសមាបន្នានំ· អនញ្ញាតាតិ យថាវុត្តភវង្គវិញ្ញាណតោ អញ្ញាន អភិសង្ខារវិញ្ញាណេន· រូបមេវ ហិ កុសលាកុសលកិរិយចិត្តប្បវត្តិក្ខណេ អភិសង្ខារវិញ្ញាណបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ, ន ភវំ ភវង្គំ· តំឧតុនោជាតិ ភវង្គាទិឧតុនោជា ភវង្គវិញ្ញាណប្បច្ចយា វិបាកចិត្តប្បវត្តិកាលេ វិបាកកាយស្ស ភវង្គសមុដ្ឋានរូបស្ស ច វសេន· សហជាតវិញ្ញាណបច្ចយា បន ពាហិរចិត្តប្បវត្តិកាលេបិ វិបាកោ វិបាកកាយវសេន, ចិត្តសមុដ្ឋានរូបវសេន ច កាយរូបស្ស សម្ពោធា ឧបេស្សាតិ អាហ “សហជាត...បេ... ទោសនេតព្វា”ន្តិ· រូបសង្ខេត ច អត្ថតោ ឯកទេសេនាតិ សព្វត្ថា· “សរូបានំ ឯកទេសោ ឯកវិធកត្តិយ”ន្តិ (បាលិតិ ១·២·៩៣) សង្ខេបក្ខណំ សន្ធាយាហ “សរូបានំ ឯកទេសោ”តិ· ពាហិរតោ ហិ ឯកទេសសរូបានម្បិ ឯកទេសោ យថា “តិទស្សិតាវិបទេក្ខហី”តិ· តិទស្សិតោ ច តិទស្សិតាវិបទេក្ខា ច តិទស្សិតាវិបទេក្ខាតិ អយមេត្តាវ អនេវា· “ធាត”ន្តិ ពាហិតា សេសសង្ខស្ស អត្ថំ វទតិ· សរូបេន ធុនត្តិយាពាធ សេសតំ·

ឃំ-តំ-សង្ខាតំ អញ្ញកិច្ចាទិតសម្ពន្ធត្តា អវុត្តម្បិ តតោ-សទ្ទំ អានេត្វា អាហ “តតោ យុត្តមេវ ពាធន្តិ ទោសនេតព្វា”ន្តិ· វិបាកស្ស អនន្តរំ វិបាកានន្តរំ, និស្សន្ទផលភូតការណកម្មំ, តំ សមុដ្ឋានំ ឯតស្សាតិ វិបាកានន្តរកម្មសមុដ្ឋានំ· វុត្តនេយតាតិ “វត្តិកាយវសេន រូបតោ ទ្វេ សត្តតិំសនានិ, តយោ ច អរូបិនោ ខន្ធា”តិអាចិណ្ណា (វិភ· អដ្ឋ· ១១២) វុត្តេន នយេន· ឧកយន្តិ ភាវំ រូបញ្ចា·

កម្មាទិមូលបដិសន្ធិអាទិកាលេតិ ឯត្ថ អាទិ-សទ្ទេន សម្មោធាទិកាលសង្គហោ ទដ្ឋព្វោ· តត្ថ អភិសង្ខារវិញ្ញាណំ·

យទិបិ “អត្ថិ រូបំ ចិត្តសមុដ្ឋាន”ន្តិអាទិវចនតោ (ធ។ ស។ ៣៤៣) រូបស្សបិ វិញ្ញាណបច្ចយតា វុត្តតោ ជានិតព្ពា, វិញ្ញាណសន្និស្សិតា ពុដ្ឋានុក្កមនាទយោ តស្មិំ សតិ សព្ភាវតោ, អសតិ ច អភាវតោ យថា សទ្ទេយ្យាទិវត្ថុម្ហិ សទ្ទាទយោតិ នាមស្សបិ យុត្តិតោ វិញ្ញាណបច្ចយតា សិទ្ធា, អដ្ឋកថាយំ បន វុត្តមត្ថំ ទស្សេន្តោ “វុត្តតោ នាមំ…បេ… ជានិតព្ពា”ន្តិ អាហ។ យាវទេវ បច្ចយបច្ចយុប្បន្នធម្មមត្តតាវិភាវនមុខេន អវិបរីតតោ បវត្តិនិវត្តិសន្ទស្សនំ បដិច្ចសមុប្បាទទេសនា, តាវទេវ ច ធម្មចក្កប្បវត្តនន្តិ ទស្សេន្តោ “យស្មា”តិអាទិមាហ។ យស្មា បន បវត្តិនិវត្តិវិភាវនតោ សច្ចទេសនាវ បច្ចយាការទេសនា, សច្ចទេសនា ច ធម្មចក្កប្បវត្តនំ។ យថាហ “ឥទំ ទុក្ខន្តិ មេ ភិក្ខវេ…បេ… ពារាណសិយំ ឥសិបតនេ មិគទាយេ អនុត្តរំ ធម្មចក្កំ បវត្តិត”ន្តិអាទិ, តស្មា “វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូប”ន្តិ បទស្ស សច្ចទេសនាភាវទីបនេន ធម្មចក្កប្បវត្តនភាវំ ទស្សេតុំ “នាមរូបមត្តតាវចនេនេវ វា”តិអាទិ វុត្តំ។

នាមរូបបទវិត្ថារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សឡាយតនបទវិត្ថារវណ្ណនា

១១៨។ យថាសម្ភវន្តិ សម្ភវានុរូបំ។ តេន វត្ថុំ តាវ ក្វាតំ សហជាតនិស្សយអត្ថិអវិគតវសេន ចក្ខាយតនាទីនំ បញ្ចន្នំ បច្ចយភាវោ, វត្ថុ បន ហទយវត្ថុតោ ឆដ្ឋាយតនស្ស បដិសន្ធិយំ សហជាតនិស្សយអញ្ញមញ្ញវិប្បយុត្តអត្ថិអវិគតវសេន, បវត្តិយំ យស្មា អនន្តរចិត្តេន សទ្ធិំ ឧប្បន្នមេវ វត្ថុ ឋិតិប្បត្តិយា ពលវការេន តស្ស និស្សយោ ភវិតុំ សក្កោតិ, ន សហជាតំ, តស្មា បុរេជាតនិស្សយវិប្បយុត្តអត្ថិអវិគតវសេន។ ឥតរវត្ថុំ បញ្ចវិញ្ញាណសង្ខាតស្ស ឆដ្ឋាយតនស្ស ឥន្ទ្រិយបច្ចយវសេន ច, ជីវិតស្ស ឥន្ទ្រិយអត្ថិអវិគតវសេន បច្ចយភាវោ វុត្តោតិ ទដ្ឋព្ពំ។ ឧបការកេនាតិ យថា ចក្ខាទីនំ មនាយតនស្ស បដិនិយតស្សនាទិកិច្ចានុវិធានតោ និយតោ ឧបការកេន បច្ចយភាវោ, ន ឯវំ រូបាយតនាទីនំ, តេសំ បន រូបារម្មណាទិនា បការន្តរេន តស្ស បច្ចយភាវោតិ “អនិយមតោ”តិ វុត្តំ។ កេចិ បន “និយមតោ”តិ បទំ “សសន្តតិបរិយាបន្ន”ន្តិ យោជិតា សម្ពន្ធិត្វា អត្ថំ វទន្តិ “ឯកន្តេន សសន្តតិបរិយាបន្ន”ន្តិ។

“ឆដ្ឋាយតនញ្ច មនាយតនញ្ច ឆដ្ឋាយតន”ន្តិ យោជិតា វិរូបេន អត្ថោ, យុត្តេហិ ទ្វីហិ សទ្ទេហិបិ អត្ថេហិបិ សរូបានំ ទស្សេតិ។ “ចក្ខាទីហិ សហ ‘សឡាយតន’ន្តិ វុត្ត”ន្តិ វុត្តនយេន ឯកសេសំ កត្វា មនាយតនំ ចក្ខាទីហិ សទ្ធិំ “សឡាយតន”ន្តិ បរិញ្ញាយំ វុត្តំ “នាមរូបបច្ចយា សឡាយតន”ន្តិ។ យថាវុត្តាតិ “ឆដ្ឋាយតនញ្ច មនាយតនញ្ចា”តិអាទិនា អត្ថតោ វុត្តប្បការា។ សព្ពត្ថាតិ នាមរូបបទេ សឡាយតនបទេ ច សទ្ទរូបតាសុ, អត្ថរូបតាសុ វា។ យទិ វុត្តត្ថកាលេនេវ វិបាកឆដ្ឋាយតនមេវ អធិប្បេតំ, អថ កស្មា “យាវំ បនា”តិអាទិ វុត្តំ។ អវិបាកមិស្សកត្តា យាវន្តិ អធិប្បេតន្តិ ចោទេតុំ សន្ធាយាហ “បច្ចយនយេ បនា”តិអាទិ។

សហជាតាទីសុ ហេតុអាហារិន្ទ្រិយបច្ចយេ បក្ខិបិត្វា ទសធា, តតោ ឯកំ អបនេត្វា នវធា, តតោ ឯកំ អបនេត្វា អដ្ឋធា បច្ចយភាវោ

ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨ ᩑᩅᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᩈᩣᨵᩣᩁᨱᩅᩈᩮᨶ ᩋᩅᨠᩴᩈᩮᩣ, ᩉᩮᨲᩩᩋᩣᨴᩥᩋᩈᩣᨵᩣᩁᨱᩅᩈᩮᨶ ᩏᨠ᩠ᨠᩴᩈᩮᩣᨲᩥ ᨩᩣᨲᩣᨴᩦᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᩅᩈᩮᨶ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨

ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨿᩴ ᩋᨶᩩᨸᩣᩃᨠᩣ ᨠᨾ᩠ᨾᨩᩁᩪᨸᩔ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ “ᨸᨶᩮᨲ᩠ᨳ”ᨲᩥ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨲᩥ᪨ “ᨸᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᩅᩥᨸ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᨴᨿᩮᩣ ᨿᨳᩣ”ᨲᩥ ᨶᩥᨿᨾᩮᨶ ᩈᩉᨩᩣᨲᨸᩩᩁᩮᨩᩣᨲᩅᩥᨸ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᨴᨿᩮᩣ ᨶᩥᩅᨲ᩠ᨲᩮᨲᩥ᪨

“ᩋᩅᩈᩮᩈᨾᨶᩣᨿᨲᨶᩔᩣ”ᨲᩥ ᩋᩅᩈᩮᩈᨣ᩠ᨣᩉᨱᨾ᩠ᨸᩥ ᨸᨠᩁᨱᨲᩮᩣ ᩅᩥᩈᩥᨭ᩠ᨮᩅᩥᩈᨿᨾᩮᩅᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᨸᨧ᩠ᨨᩣᨠ᩠ᨡᨲ᩠ᨲᨠᩮᩅ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ, ᨿᨲᩮᩣ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ “ᩅᨲ᩠ᨳᩩᩁᩪᨸ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨿᨳᩣᩈᨾ᩠ᨽᩅᩴ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣᨲᩥ ᨶᩣᨾᩁᩪᨸᩔ ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨿᩴ ᩈᩉᨩᩣᨲᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᨶᩥᩔᨿᩋᨲ᩠ᨳᩥᩋᩅᩥᨣᨲᩣᨴᩥᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᩣ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨴᩥᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᩣ, ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩅᩥᨸᩣᨠᩉᩮᨲᩩᩋᩣᩉᩣᩁᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩣᨴᩥᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᩣ ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᨴᩥᩋᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᩣ ᨶᩣᨾᩔ, ᩁᩪᨸᩔ ᨸᨶ ᩅᩥᨸ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᩣ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨

ᩈᩊᩣᨿᨲᨶᨸᨴᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᨹᩔᨸᨴᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪑᪐᪨ ᨲᨴᩮᨠᨴᩮᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᨲᩔ ᨹᩔᩔ ᩑᨠᨴᩮᩈᩮᨶ, ᨹᩔᨽᩣᩅᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᩮᨶᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨶ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩑᨠᩔᩮᩅ ᩅᨧᨶᩴ᪨ ᩋᨬ᩠ᨬᩔᩣᨸᩦᨲᩥ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩔᩣᨸᩥ᪨ ᩈᩊᩣᨿᨲᨶᨲᩮᩣ ᩉᩥ ᩑᨠᩔ ᨹᩔᩔ ᩋᩈᨾ᩠ᨽᩅᩮᩣᨴᨲᩣᨿᩴ ᨲᨸ᩠ᨸᩈᨦ᩠ᨣᩮᨶ ᩑᨠᩣᨿᨲᨶᨲᩮᩣ ᩋᨶᩮᨠᩔᩣᨸᩥ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᩮᩣ ᨶᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᨧᩮᩣᨴᨶᩣ “ᨴ᩠ᩅᩥᨶ᩠ᨶᩴ ᩈᨦ᩠ᨣᨲᩥ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ”ᨲᩥ ᨬᩣᨸᨶᨲ᩠ᨳᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ “ᩋᨬ᩠ᨬᩔᩣᨸᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ᪨ ᨶᩥᨴᩔᨶᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᩏᨴᩣᩉᩁᨱᨴᩔᨶᩅᩈᩮᨶ᪨ ᩑᨠᨹᩔᩔ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩮᩣᨲᩥ ᨠᩣᩁᨱᩣᨸᨴᩮᩈᩮᩣ᪨ ᩑᨠᨹᩔᩈᨾ᩠ᨽᩅᩔ ᩃᨠ᩠ᨡᨿᩣᨶᨲ᩠ᨳᩣ “ᩈᩊᩣᨿᨲᨶᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨹᩔᩮᩣ”ᨲᩥ ᨠᨳᩥᨲᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᩁᩥᩉᩣᩁᩴ ᨴᩔᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᨿᩮᩣᨩᨶᩣ᪨ ᩈᩮᩈᩮᩈᩪᨲᩥ ᩑᨠᨲ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ᪨ ᨶᩅᨵᩣ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᨲ᩠ᨳ ᩑᨠᩴ ᩅᩥᨸᩣᨠᨾᨶᩣᨿᨲᨶᩴ ᩅᩥᨽᩣᩅᨿᩮ᪨ ᨲᨳᩣ ᨧᩣᨲᩥ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨸᩩᩁᩮᨩᩣᨲᩋᨲ᩠ᨳᩥᩋᩅᩥᨣᨲᩅᩈᩮᨶ᪨ ᨸᨬ᩠ᨧᩣᨿᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᩣ ᨿᩣᨴᩥᩈᩣᨶᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨲᩴ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᨸᨧ᩠ᨧᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣᨶᩥ...ᨸᩮ... ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᩉ᪨ ᩋᨲᩦᨲᩣᨶᩣᨣᨲᨠᩣᩃᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨾᨲ᩠ᨲᨲᩣᨿ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩮᩣ ᩋᩣᩉ “ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱ...ᨸᩮ... ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᩁᩪᨸᩣᨿᨲᨶᩣᨴᩦ᪨

ᨹᩔᨸᨴᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᩅᩮᨴᨶᩣᨸᨴᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪑᪑᪨ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩣᨴᩦᩉᩦᨲᩥ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩈᨾᨶᨶ᩠ᨲᩁᩪᨸᨶᩥᩔᨿᨶᨲ᩠ᨳᩥᩅᩥᨣᨲᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩉᩥ᪨ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᩮᨲᩥ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩪᨸᨶᩥᩔᨿᩮ᪨ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩈᨾᨶᨶ᩠ᨲᩁᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩉᩥ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᨲᩣᩅᩈᩮᨶ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩪᨸᨶᩥᩔᨿᩮ ᩋᨶ᩠ᨲᩮᩣᨣᨵᩣ᪨ ᨶᨲ᩠ᨳᩥᩅᩥᨣᨲᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨸᨶ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩈᨾᨶᨶ᩠ᨲᩁᨸᨧ᩠ᨧᨿᩈᨾᩣᨶᩣᨿᩮᩅ ᨲᨳᩣᨽᩣᩅᨲᩮᩣ

តងន្ត្តាកឆា៑ តស្សាតិ ក្ហបតិស្សយស្ស៑

សព្ពស្សាតិ ឋិបាកស្ស, អឋិបាកស្ស ច៑ បដិសន្ធិកចក្កុទុតិឋិត្តសយ្យយុត្តាយ ហិ ខេចងតាយ សហឌាតយតោសយ្យខេស្សា ទុត្តតេយេត អដ្ចជា បច្ចយោ ហោតិ៑ អតត្តទោ អតត្តទាឌិតា, អតាតត្តទោ ក្ហបតិស្សយចខេសតេច បច្ចយោ ហោតិ៑ សយ្កចងស្សតខេ្លាតំ, ត តាសំ យតោក្ខាទិកកាចងស្សតត្តិ ងដ្ចព្តំ៑

ខេចងតាបងតិខ្ចុសចណ្ណុតា តិដ្ចិតា៑

តហ្យាបងតិខ្ចុសចណ្ណុតា

១១១៑ យឆា ច ខសាយតឌាតិ ឋ្គឌាឌីឋិតាតិ, ខុចំ តំតិឋិត្ត សុលំ, តងបតេយ្យ ឌទាឌិទ្យក្កុត្បា ឆយ្យាខយុលាកាខេចត ខេយាខេឌតព្តំ៑

កយុ្ធលិកិបត្តាចខេសត សត្តា កយ្ខាតិបិ អាឃ្ហហត្តិតិ សាតិសយំ តហ្យាយ ឋិបាកខេចងតា ក្ហបតិស្សខេយា, ត តឆា ព្តតទាតិ អាហ "ឋិបាកា ឋិខេសខេសត...ខេប... អឋិខេសខេសត ព្តតទា ចា"តិ៑ ព្តតទាតិ អឋិបាកាតិ អខេត្ថា៑ "សុលយិខេច្ចច កាសិតា"តិ ព្តងំ ព្តដ្ចសកាចំខេយច ក្ហខេបក្លុ សគ្នាយ ទុត្តំ, ត អតិដ្ចសកាចំ៑ ខេតតាហ "ក្ហខេបក្លា បតា"តិអាឌិ៑ សព្ពស្សាតិ អឋិតទាកស្ស ឋិតទាកស្ស ច ខេចងតាចខេតា បុក្កលស្ស៑

ខេចងតាបច្ចយា ខុចាតិ អយំ តិយខេយា តិយយត្តទតិចត្តតបខេទាតិ តាស្ស បច្ចយត្តទតិចត្តតត្តតា ងដ្ចព្តា៑ ខុខេតត បច្ចយុប្បត្តត្តទបដិខេក្លខេបិបិ តិចត្តិខេតា ខេហាតិ៑

តហ្យាបងតិខ្ចុសចណ្ណុតា តិដ្ចិតា៑

ក្ហបិងាតបងតិខ្ចុសចណ្ណុតា

១១១៑ បុទិយដិដ្ចិត្តិ "សស្សខេតា អត្តា"តិ (ឌី៑ តិ៑ ១៑១១) បខេកច អកិតិចិដ្ចំ សស្សតកាហំ សគ្នាយ ទុត្តំ៑ ខេតតាហ "អត្តក្កហលំ...ខេប... ងដ្ចព្តា"ត្តិ៑ ក្ហបិងិយយាតត្តិ កហ្យត្តិ៑ ខេលិខេកាតិ ចា កហលត្តិ យំ "ខេលិខេកា សស្សខេតា"តិ កហលំ, សា ដិដ្ចីតិ អខេត្ថា៑ ខេតតាហ "ដិដ្ចបិងាតក្សត"ត្តិ៑ "ឆយុសខេទ្ទប...ខេប... ដិដ្ចិយត្តខេយចា"តិ ព្តងំ ព្យចហិតាតំ បងាតំ សព្តត្តងស្សតំ៑ តត្ថ សខេទ្ទបខេតា តហ្យាងព្យហត្តំ, សខេទ្ទបខេតា ដិដ្ចិយត្តខេយច ចត្តាទិ ក្ហបិងាតាតីតិ អធិប្បាខេយា៑ ឆយុសខេទ្ទបចិត្តាទខេតាតិ សយុងាយក្សតខេតា ឆយុសខេទ្ទបចិត្តាទខេតា តងចយចក្សតំ សខេទ្ទបំ ចិត្តាខេទ្ធា តិគ្នាខេទតិ៑

ឞស្សាតាកាហបុព្ទាក្ខេយា, ក្ខេឆ្នកាហបុព្ទាក្ខេយា ច អត្តការេហាតិ េឈាឌតា៑ េពឞត្តិ ឃឆាច្ចត្តឞស្សាតុេឆ្នកាហាត៌ ម្ទលការេចត

ចិឆាឃកត្តា ឞាយិក្ខេតា៑ អាឌិតា ចាតិ “បេធយំ អត្តចាក្យបិេកាត”ត្តិអាឌិតា ចា ចាេក្យត៑

េឃត កចឞ្សាេឌត កឆិតចិេត្តា កចតិព្ទត្តកំ កយុំ កត្វា ក្ខេបបេត្តា, ឞា កចតិកត្តិ ឞត្តាេត ចិទាត្ចាត្ត អកិលុប្បត្តិកា ក្ខេបបត្តយត្តឞ្ស

ក្ខេប្បប្តិតិ អាហ “ឃឌិបិ...េប... បចត្តិតព្ទត្តា”តិ៑ អេទហត្តយក្កចត្តា កចទាកឞ្សបិ កាយុបិេកាតការេចា អេចត្ទចាតិ អាហ “តហ្យាឌេឡហត្តិ

ត េហាតិតិ យព្ទាយាេតា”តិ៑ កចទាេកាបិ ហិ ឞចិឞេឃ ឌឡហំ បចត្តតិតិ៑ ឞព្ទាបិ តហ្យា កាយុបិេកាតត្តិ ឲត្វាបិ តឞ្ស អេទហត្តយក្កចត្តា

ច្ចត្តាតិ អាេតត្វា េឈាេឌតព្ទា៑

ក្ខេប្បត្តិច្ចាតក្ខតា ត អាេទយុលក្ខតាតិ អឆិប្បាេឃា៑ េតតាតិ ឲត្តាត៌ អាលឃការេចត៑ អាេទយុលាតត្តេទបកក្ខបតិឞ្សឃាតិ

អាេទយុល្ខបតិឞ្សឃអតត្តេទ្ខបតិឞ្សឃបកក្ខបតិឞ្សឃា៑ អតត្តេទបច្ចឃាឌិតត្តិ អតត្តេទឞយតត្តេទអាេទយុលបច្ចឃាឌិត៑

ក្ខបិេកាតបឌតិេត្តឞចល្លតា តិគ្គិតា៑

កចបឌតិេត្តឞចល្លតា

១១៣៑“កចតិ”តិ ព្ទាឆំ ក្ខេបបត្តិកចតិព្ទាចត៑ គ្ទឃឞ្សាតិ កយុបបត្តិកចគ្ទឃឞ្ស៑ តិប្បាឌតចល៑ ចលឞ្ស ក្ខេប្បាឌតឞយត្វតា៑ តិព្ទាត្តត៌ តិប្បាឌត៑

“កកចំម្ទលកា”តិ (អ៑ តិ៑ ប៑ប័៣; ៥៑១; ១០៑៦ប័; ១១៑១៥) ចិឃ “ឞព្ទាចំកេចា”តិ ចត្តេព្ទ អត្វិ-អេត្វ ចា ចំ-ឞេគ្គា លុត្តតិគ្គិេគ្គាតិ

អាហ “ឞព្ទាកេចា”តិ៑ តឞ្ស ចា អេត្វតិ តឞ្ស ចត្វឞគ្គឞ្ស អេត្វ, អត្វិ-អេត្វតិ អេត្វា៑ អកាទំ កត្វាតិ ឃឆា “បីតិឞុលំ អឞ្ស អត្វី”តិ អេត្វ

អកាទំ កត្វា ក្ខេប្បាេឌត្វា ឈាត៌ បីតិឞុលត្តិ ចុច្ចតិ, ឲចំ ឞព្ទា អឞ្ស អត្វីតិ ឞេព្ទា, កេចា, េឞាច ឞព្ទាកេចា៑ ឲកឞិត្តិ ទ្ខបក្ខេត្ត ឲច៑

បចត្តត្តាតិ បចត្តកបចត្តគ្គាតាត៌ អេកេឌបិ ក្ខេបចាទចេឞត កិត្តុ ចិឃ កត្វា ឌេឞ្សតិ៑

កយុឞព្ទាតតត្តិ “កយុ”ត្តិ ចត្តព្ទាតំ, កយុេកាគ្គាឞតំ ចា៑ “េចតតាហំ, កិក្ខេច, កយុំ ចឌាយី”តិអាឌិតា (អ៑ តិ៑ ៩៑១៣) ឞុេត្តបិ េចតតាឃ

កយុការេចា អាកេតាច៑ តិប្បទិឃាេឃត បត េចតតាច កយុកេចាតិ ចុត្តយត្វ អកិឆយុបិឡព្ទឃាច ឞាេឆត្តា “ចុត្តតិប្យ”តិអាឌិយាហ៑

ព្ទយាឃ ហិ េចឌតាឞព្ទាចិព្ទាលក្ខេត្តហិ, យតាឃតតយេតាចិព្ទាលឆាត្ខហិ, ឞក្ខាទក្ខក្ខឆយុឃតតឆយុឆាតុឲកេឌេឞត ច កយុកចឞ្ស

ឞយ្យឃុត្តតំ ចឌត្តិឃា ឆាតុកចាបិឡព្ទឃា តឞ្ស េចតតាការេចា ឌីបិេតាតិ៑

ឆយុេកឌេតាតិ េចតតាេចតតាឞយ្យឃុត្តការេចត, ក្យឞលិក្យឞលិឡ្យាកតការេចត ច ឆយុចិកាកេតា៑ “បុតចចត”ត្តិ ព្ទយិតាច

បុតទុត្តិេឌាឞាបត្តិ បឌិព្ទាតាតិ បទឞ្ស អាឞគ្គំ ឌេឞ្សេត្តា “ឞាត្វកេយចិឌំ បុតចចតត្តិ ឲតំ ត ឃុត្តត្តិ េច”តិ អាហ៑

ຄເຈກເຄນຄາເຈຕາຕິ ກຍຸຄຈສ຺ສ ໑ກເຄນຕ຺ຕາ ນຊ຺ຊາຣາທິ ເທຕ ເຍນໍ ຜຍຸາທິ ນຍຸຄາເຍາ ຄເຈາ ຈຸເຕ຺ຕາ, ທເຄກເຄນາ ນຊ຺ຊາຣາ, ນຍຸຄາເຍກເຄນາ ຈ ອຕ຺ຕໂທ ກິຕ຺ຕາ ໑ຈາຕິ ຈຸຕ຺ຕເປເຈທຕ຺ຕິ ຄເສ຺ສຕິ· ປຸຕ ຍຈາຈຸຕ຺ຕເປຈ ເຄທໍ ຍຕນິ ກຕ຺ຕາ ອຕ຺ຕໂທ ປຸຕຈຈຕາຄາທໍ ຄເສ຺ສເຕ຺ຕາ “ປເຣຕ ຈາ”ຕິອາຄິຍາທ·

ອເຕ຺ຕາກເຜຕິ ກາຍຄຈາທິອເຕ຺ຕາກເຜ ນຊ຺ຊາຄຈາທິເກ· ກາຍຄຈາທິເກຕິ ກາຍຣູປິຣູປຄເຈ·

ຮູປິຄາຕເຄຄຕ຺ຕິ ກາຍຸປິຄາຕາທິຮູປິຄາຕຈິເນນໍ·

ເທຕາຕິ ນີລຊ຺ຊຕຸປິຄາເຕຕ· ຈກ຺ກຍາເຕຕາຕິ “ຊ຺ຊໍ ນີລຊ຺ຊຕໍ ຕາຍາ”ຕິອາທິຕາ (ຈິຄ· ອຊ຺ຊ· ໑໑໓) ອຊ຺ຊກຈາຍໍ ຈກ຺ກຍາເຕຕ ປກາເຣຕ· ປຸຣາຫໍ (ຕາທຸຄຸລິຄ຺ຄຜຕ຺ຕປຸຣາຫາທິ· “ເນທຈຜຍຊ຺ຊ ອາຣຄເທ ກູຕິກາເຍາ”ຕິອາທິຕາ (ຈິນຸທ຺ທິ· ຍທາຊີ· ໑·໙໓໐) ປນຸຍາຣຫຈິຄາຕຍຸເຕ຺ຕາ ຍຊ຺ຊາຈິຄິ ປນຸຕາທ຺ທຈິຄິ·

ອຕ຺ຕເຕາ ນຸທ຺ທິຍກ຺ກປຣາຍານຍຕຸຕຕາ ນີລຊ຺ຊຕຸປິຄາຕສ຺ສ ອຕ຺ຕຈາຄຸປິຄາຕຕິຍິຕ຺ຕໍ ຈຸຕ຺ຕໍ·

ຍກ຺ກປຈ຺ຈຍາ ເທາຕ຺ຕິ ຍິຊ຺ຊາຕິຍ຺ຍາຕນຄາຈຕ຺ຕາ· ອຕຕ຺ຕຣສ຺ສ ປຕ ກາຍກຍຸຄຈສ຺ສ ອຕຕ຺ຕຣນຍຕຕ຺ຕຣອຕຕ຺ຕຣູປຕິສ຺ສຍຕຕິ຺ຈິກທາເນຈຕປຈ຺ຈເຍທິ ຮູປິຄາຕສ຺ສ ປຈ຺ຈຍຄາເຈາ ປິກເຊໂຍຈາຕິ ຕ ຈຸເຕ຺ຕາ·

ຄຈປຄຕິເຕ຺ຊນຈຫ຺ຫຕາ ຕິຊ຺ຊິທາ·

ຊາຕິຊຣາຍຣຫາທິປຄຕິເຕ຺ຊນຈຫ຺ຫຕາ

໑໑໓· ຮູປປຕ຺ຕິຄຈຸປ຺ປຕ຺ຕີຕິ ຮູປປຕ຺ຕິຄເຈ, ຮູປປຕ຺ຕິຄຈຄາເຈຕ ຈາ ຮູປິທິຕ຺ຕຸຄ຺ຄຕາທໍ ຮູປ຺ປຕ຺ຕິ· ຊາຍຍາຕສ຺ສ ໜຕ຺ທສ຺ສ· ຊາຕິ ຕິຊ຺ຊຕິຕ຺ຕິຈິກາເຣາ· ຮູປປຕ຺ຕິຄເຈາປິ ຊາຕິຍາ ປຈ຺ຈເຍາ· ກສ຺ມາ? ຮູປປຕ຺ຕິຄເຈ ອນຕິ ຊາຕິຍາ ອຄາຈາຕິ ເຍາຊຕາ· “ຊາຍຍາຕຣູປປຄຊ຺ຊາຕທາ”ຕິອາທິຕາປິ ທສ຺ສ ຊາຕິຍາ ປຈ຺ຈຍຄາທໍເຍຈ ຈິຄາເຈຕິ·

ນຕິປິ ນຸກ຺ກເນາລິທາທິເກ ປິຕຸກາທຈິເນນາທິກາເຣຫ ຊາທິເຣ ປຈ຺ຈເຍ ທສ຺ສ ປຕ ອຕິຍທເຕ຺ຕາ, ທີຕປທີທາທິຈິເນນສ຺ສ ຈ ອຄິເປຍທເຕ຺ຕາ ຈຸຕ຺ຕໍ “ອຊ຺ຊຕ຺ຕ...ເປ... ອຄາຈາ”ຕິ·

ຊາຕິຊຣາຍຣຫາທິປຄຕິເຕ຺ຊນຈຫ຺ຫຕາ ຕິຊ຺ຊິທາ·

កចចក្កកចាចល្ហកា

១៦១៉ បឋ្អត្ថិ ឰតំ កតត្តិ បមិតំ៉ ខេតភាហ “បក្ខត”ត្តិ៉

កចន្ធខេ្ត កចរាខេកា៉ តឃ្យារុប្យកចាយចតត្តិ តឃ្យ ឥលកាចឃ្យ អឃ្យុត្តុការិតាឃ អត្ថ្ថចិកកចាយចត៉ ៦ខេតត
បទ្ទបចាគខេហត្យុកាឌិត្យុក្ល គខេឃ្យតិ, “កឡូការលាគឃ្យត”ត្តិ ឰមិតា គល្ហខេហត្យុកំ, ឰតខេរត ត្យុក្កតិតិន្ទុត្តិខេហត្យុកំ ៉ កខេមត្តិតិ ឥាខេបត្តិ៉
ផខេលភាបិ ហិ អញ្ញកិចារិភា ខេហត្យ ឥាឃតិ, ចុដ្ឋិតិមិខេត្តត ចិឃ យខេហាខេឈត ង្កបរិខេគខេប ចុដ្ឋិតិបិខេតា៉ ខេតត ចុត្តំ “ខេឥខេឆត្តិ”តិ៉

ចិខេបបតិចត្តិអខេត្វា យត្តបខេ្កា “អចិតក្កចិចារយត្តា”តិអាឌឹសុ (ឆ៉ ប៉ តិកយាតិកា ៩) ចិឃ៉ អប្យហិភាចិន្ទា ការលាលិខេក
ង្កប្យត្តិអរហតាឃ បមឹខេបខេឃចាតិ អាហ “បត្តិហិតកាចការខេលភា”តិ៉ ខេចខេគតីតិ ខេចគឃតិ៉ តឃ្យ អត្វចចត់ អត្ថុកចតីតិ៉ ខេចជំ ចា
ឥាកាំ ករទាតិ ង្កប្យារគតីតិ ខេចខេគតិ៉ តឃ្យ អត្វចចត់ ឌាភាតីតិ៉ ខេចឌិឃតីតិ បត កឡូកត្តុកឡូាត់ ចខេបត តិខេ្កខេបាតិ តឃ្យបិ អត្វំ
គខេឃ្យខេត្តា “ឌាភាតិ, ឥាឃតិ ចា”តិ អាហ៉ ច-បខេ្ខត្វាតិ បឃ្យុក្ខឃខេត្វា, ព្រាហ្មាឌិភា ច ការខេកត, អត្តុភា ច ខេចគខេកត រហិតត្តិ អខេត្វា៉
ច-បខ្វត្តុបយាបត្តិ ធ្វត្ថុបយាបយាហ៉

ចត្យុត្តិឆឃ្យិ ចា ឃុត្តាតត្តិ ឆុចកាចាឌិឃុត្តាតំ, អត្តាឌិឃុត្តាតត្បា បត្ខាឃ ចគតិ៉

ឃុត្តត្តខេតាតិ អតីតខេកាដ្ឋាបខេតា៉ ខេចគភាចបាតឃ្យិ កចចក្កំ បរិឃុល្ហខេយចាតិ គខេឃ្យតុំ “ខេចគភា ចា”តិអាឌិ ចុត្តំ៉ អចិន្ទាកហខេលាត ចា
តល្ហាបិខេាភាតិ, បគ្គារក្កហខេលាត កខេចា, ចិត្តាណាឌិក្កហខេលាត ឌាតិឌរាយខេលាតិ ខេបាកាគខេឃា ច កហិតាតិ ៦ចឃ្យិ ខេចគភាចបាត់
កចចក្កត្តិ ឃុត្តខេយខេចតំ៉ តល្ហាឃ្យុលខេក ចាតិ តល្ហាបិខេាភក្កហខេលាត អចិន្ទា កហិតាតិអាឌិភា ខេឃាខេឌតត្តា៉ ខេតភាហ “ដ្ឋិត្ត…ខេប…
ខេហាតី”តិ៉ តត្វ ដ្ឋិតត្តិ ឃុរិយបត្ថិយាត់ ង្កកិត្ត ខេហត្យុផលចន្ទាត់៉ ចិបរិតាកិតិខេចង ករទាត្តីតិ តិមិត្តំ កត្យុង្កបចារខេត ចគតិ៉ អត្ថុបខេ្ធគខេយច
បការខេបតីតិ ខេឃាឌភា៉

ខេហត្យុផលបត្តិ, ផលខេហត្យុបត្តិ, ឃុតបិ ខេហត្យុផលបត្តីតិ ៦ចំ ខេហត្យុអាឌិឃុត្តកា ខេហត្យុផលខេហត្យុឃុត្តកា៉ ខេហត្យុផលខេហត្យុផលចខេបភាតិ
អចិន្ទាឌិខេហត្យុ, ចិត្តាណាឌិផល, តល្ហាឌិខេហត្យុ, ឌាតិផលចខេបត៉ ង្កបបក្កចិខេបខេបត អត្វចិខេបខេបា ខេហាតីតិ “អាកិរិឃត្តិ”តិ បគឃ្យ
បកាឃិឃត្តីតិ អខេត្វា ចុខេត្តា៉ កិខេលបកឡូចិបិកាតិ អចិន្ទាឌិខេក ខេចគភាបរិខេឃាបាខេត ចគតិ៉ ចិបិកកិខេលបកខេឡូហីតិ ចិត្តាណាឌីហិ
កចបរិខេឃាបាខេតហិ៉ ឃុត កឡូឃ្យ ចិបិកបឋ្អខេត្ត ចុត្តតឃត្តា ត កហិខេតា៉ “ចដ្ឋាតី”តិ ច ឰជំ “តីលិ ចដ្ឋាតី”តិ ចិក្កហចខេបត លត្ថុយាត់
កខេហត្វា ចុត្តំ៉

“បុរិមកម្មភវស្មិំ មោហោ”តិអាទីសុ (វិសុ˙ ២˙ ៦៤៧) អដ្ឋកថាយ អាគតត្តា អាយូហនបច្ចយតំ សន្ធាយ វុត្តំ “ញាយិស្សា”តិ˙ ចិត្តប្បវត្តិឋានេ វត្តព្វតំ, តស្មា ន អដ្ឋកថាយ បុព្វាបរវិរោធោ យថាវុត្តំ អត្ថស្ស បកាសិតត្តាតិ អធិប្បាយោ˙ តត្ថ

ចេតនាសម្បយុត្តាតញ្ច ចេតនាយ ច សង្ខារការេន កម្មការេន ច វត្តព្វតាបិ ញាយតិ បរិញ្ញាណាធិប្បាយវិភាគេន វេទិតព្វំ

“តត្ថា”តិអាទិ វុត្តំ˙ កម្មស្សាតិ ឧបបត្តិកម្មស្ស˙ “ករោ”តិ វុត្តា ចេតនាសម្បយុត្តាតិ សម្ពន្ធោ˙ អាយុហន្តិ និការមនេន អាយូហស្ស

អាយូ˙ តេនាហ “កាយបរិនាមំ កិរិច្ចតាហា”តិ˙ ញាតរាតិ កិរិច្ចតាហាតិ យោជនា˙ តីសុ អត្ថវិការេប្បវត្តិ “តំ កម្មំ ករោតោ បុរិមា

ចេតនាយោ”តិអាទីសុ វុត្តេសុ តីសុ អាយូហនចេតនានំ អត្ថវិការេប្បសុ˙ តេសុ ច ពតិយេ អត្ថវិការេប្ប អាយូហនស្ស អវសានេ ចេតនា

ន វុត្តាតិ? យទិបិ សរូបតោ ន វុត្តា, “តំសម្បយុត្តា”តិ បន សង្គហតោ បរាមសការេន វុត្តស្ស អាយូហនស្ស អប្បរាមសការេន វុត្តា

អវសានេ បច្ឆតោ វុត្តា ឋិយ ហោតីតិ ញាយំ បរិយាយំ សន្ធាយ “តីសុបិ...បេ... អវសានេ”តិ វុត្តំ˙

តិប្បវិយាយេន បន យេសុ អាយូហនស្ស អវសានេ ចេតនា វុត្តា, តេ ទស្សេតុំ “ឌ្វីសុ...បេ... អាហា”តិ វុត្តំ˙ តតិយេ អត្ថវិការេប្ប វុត្ត

អាយូហនសង្ខារេ តំសម្បយុត្តាតិ អាហាតិ យោជនា˙ កម្មស្ស បច្ចយភូតត្តំ សង្ខារបច្ចយំ˙ តេន “កម្មករណកាលេ”តិ ឯត្ត កម្ម-សទ្ទេន

សង្ខារស្សបិ សង្ខារស្ស គហិតតំ ទស្សេតិ˙ តេនាហ “ន កម្មសម្បយុត្តចេតា”តិ˙

កម្មានន្តាតិ កម្មាធិនេន˙ វិបាកធម្មតាយ កម្មសរិក្ខកា˙ សហជាតកោដិយា, ឧបនិស្សយកោដិយា ច តស្ស កម្មស្ស ឧបការកាតិ

តទុបការកា˙ សំលិប្បត្តីតិ សំលិមីយត្តិ សំឃ្មុំយត្តិ˙ “សំលិប្បត្តិ ឯត្ត”តិ អធិករណសាធនេន សទ្ទេបសទ្ទស្ស អត្ថំ វត្វា បុន

កម្មសាធនេន វត្តុំ “សំលិមីយតី”តិអាទិ វុត្តំ˙

តត្ថាបីតិ “កម្ម”ន្តិ វុត្តកម្មសម្ពារេបិ˙ គមនធម្មត្តិ កប្បគមនធម្មំ˙ តេន ញាណត្តិ កប្បរត្តិ វុត្តំ ហោតិ˙ តេនាតិ ចិតស្សធម្មតាធិបកោន

ញាណរសទ្ទេន˙ តិស្សារតំ អត្ថសារកាចំ ធីរេបតិ˙ ឯចំ “ញាណរ”ត្តិអាទីសុ អតិច្ចំ ធលំ ញាណរំ អឌ្ឍតិ ចត្តុំ បភាតំ អត្ថវិសេមតាទិតំ

ទស្សេតិ˙ ជាតសោតិ ឯត្ត វុត្តដ្ឋានំ តាយ បច្ចយោ˙ អញ្ញាយីតិ អញ្ញាត វុត្តំ˙ តស្ស តស្ស ផលស្ស˙ ធម្មយត្តសម្ពវេ សតិ ឋទ្ធបន្ទេធ សតីតិ

យោជនា˙ ឯវត្តិ វុត្តប្បការេន សម្ពច្ចយតោ ធ-សទ្ទ សតិ˙

សច្ចានិមេធ បករេចាតិ សមាតាធិករណបក្ខ សន្ធាយាហ “សច្ចប្បករេតោតិ សច្ចតោ”តិ˙ “យស្ស បហានត្ថំ ករេតិ (ពាហុចរិយំ វុស្សតី”តិ

ឯចំក្ខុំ អរិយសច្ចំ ចិរេសំ អកត្វា˙

តេហិ សោការិហិ˙ “សោកពោឋយតស្សុបិយាសា អចិន្តាយ អចិយោគិនោ”តិអាទីសុ បុព្វេ វុត្តនយេន សិន្ធាយ អចិន្តាយ˙

អត្ថនានាយេចាតិ បច្ចយុប្បត្តិ អគេបក្ខិត្វា អត្ថនានាយេច បចត្តសង្ខាតពិច្ចតោ˙

សោកាទយោបិ ហីតិ ឯត្ត ហិ-សទ្ទោ ហេតុអត្ថោ˙ យស្មា “សោកាទយោ បច្ចយាយត្តា អវសវត្តិនោ”តិ ញាត់ “ជាតិបច្ចយា...បេ...

សម្ភវន្តី”តិ ឯតេន វចនេន សិទ្ធំ, តស្មា តំ “អត្តា សោចតី”តិអាទិនយស្ស និវារណត្ថំ អត្ថោ។

សតិ ច បរិគ្គហេ រូបេ វិយ គតិយោ អនេកាការត្តា ទុព្ពោធតា, តាហិ ច វិញ្ញាណស្ស ឧបត្ថម្ភិតតាតិ ទស្សេតុំ “សង្ខារបរិគ្គហិតំ...បេ... រូបេ”តិ វុត្តន្តិ ឯវំ វា ឯត្ថ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។ យថាឧបដ្ឋិតានិ កម្មាទីនិ ចុតិអាសន្នជវនេហិ បរិគ្គហេត្វា វិយ គហិតានិ បដិសន្ធិវិញ្ញាណេនបិ បរិគ្គហិតានិ វិយ ហោន្តិ, តំ បនស្ស បរិគ្គហំ អត្តនោ អារម្មណករណវសេនាតិ វុត្តំ “បរិ...បេ... តោ”តិ។ សង្កប្បំ វា បរិគ្គហន្តិ វុត្តំ “វិតក្កេន វិតក្កនតោ”តិ។ សសម្ភារចក្ខុអាទយោ សព្ពាយតនស្ស បតិដ្ឋាវិសេសា។

យថាការាយ ជាតិយា យថាការំ ជរាមរណំ សម្ភវតិ, សម្ភវន្តញ្ច យថានុរូបំ បវត្តំ, សោ អត្ថោ ជាតិបច្ចយសម្ភូតសមុទាគតដ្ឋោ, សហិតស្ស សមុទិតស្ស បុគ្គលស្ស ជីរណភិជ្ជនាវត្ថា ថព្ពា ជរាមរណាបទេសេន វុត្តា, សា ច តេសំ អវត្ថា ជាតិបុព្ពិកា, តេ ច សមុទិតា ឯវំ បវត្តន្តីតិ ឯវំ ជាតិតោ ជរាមរណស្ស សម្ភូតសមុទាគតដ្ឋោ វេទិតព្ពោ។ ជាតិតោ ជរាមរណំ ន ន ហោតិ ហោតិយេវ ឯកន្តេន ជាតស្ស ជរាមរណសម្ភវតោ, ន ច ជាតិំ វិនា ហោតិ អជាតស្ស តទភាវតោតិ ជរាមរណស្ស ជាតិបច្ចយតំ អន្វយព្យតិរេកេហិ វិភាវេតិ “ន ជាតិតោ”តិអាទិនា។ ឥត្ថន្តិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណស្ស និព្ពត្តាការំ វទតិ។

និរោធា និរោធសង្ខាតន្តិ បច្ចយនិរោធា បច្ចយុប្បន្ននិរោធសង្ខាតំ។ អនុលោមទេសនាយ ច វេមជ្ឈតោ បដ្ឋាយាតិ យោជនា។

អបុញ្ញាភិសង្ខារេកទេសោ សង្ខារោ រាគេន សហជាតោតិ កត្វា។ សេសាបិ អបុញ្ញាភិសង្ខារោ សង្ខារោ បហានេកដ្ឋភាវតោ។ យស្មា បន អកុសលធម្មោ អកុសលធម្មស្ស សភាគោ, អនកុសលធម្មោ វិសភាគោ, យថារហំ បច្ចយោ ច ហោតិ, តស្មា “អបដិបក្ខភាវតោ, រាគប្បវឌ្ឍកោ”តិ ច វុត្តំ។ “តេនេវ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតី”តិ ទិដ្ឋាភិនិវេសសម្ភវតោ សំសរណកិរិយាយបិ សហាយិកា វិញ្ញាណស្ស វុត្តា។ សហាយិកាភិនិវេសពលវតាយ, សន្តតិអភិនិវេសពលវតាយាតិ បច្ចេកំ យោជេតព្ពំ។ “អសហវត្តនតោ, សហវត្តនតោ”តិ ឯតេន អសហវុត្តិ វិនិព្ភោគកោ, សហវុត្តិ អវិនិព្ភោគកោតិ ទស្សេតិ។

សភាវាធិគមនិមិត្តតា ឧក្កាសនំ។ ចក្ខាទិសត្តិស្សយេន ហិ បញ្ចវិញ្ញាណានិ រូបាទិសភាវំ ឧបលភន្តិ។ ឋានេ វុសនសង្គតិសត្តិបាតដ្ឋា។ លភន្តិ លទ្ធេបិ សម្បស្សតំ។

អាយតនន្តិ ឧបសន្តេន វិនាបិ ទព្ពហការោ អធិប្បេតោតិ អាហ “អាយតនដ្ឋា វត្តុម្បិ ឧបបត្តិ សម្បតោ”តិ។ គហណន្តិ និការណនេសន វិសយស្ស បដិច្ឆន្តិ វុត្តំ “គហណដ្ឋា ការុបបត្តិស្សា”តិ។ ឋានេសន្តិ ជិដ្ឋុបបត្តិជីតំ។ តស្មាតិ វិសត្តិយា អលុត្តភាវតោ។ តេនាតិ លិបនសន្តេន។ ហានិ វា លីលាការេវា លយោតិ “លយដ្ឋា វា”តិអាទិ វុត្តំ។ ឋិតន្តិ ជរាមរណានំ យវលុបនយនសត្តា វា ជរាយបិ យវណដ្ឋា ឯវ ទស្សិតោ។

តិយត្តិ កេយត្តិតិ ភយា, ឧកត្តាគយោ៏ កេហិ តិយត្តិ? អបិជ្ជាគិអត្តេហិតិ ព្ពាយយត្តាហ "អបិជ្ជាគិ"តិអាគិតា៏ សេត ការេចតាតិ សេកេត អបិជ្ជាគិការេចត, ឋំ អយុត្តិ្យ៉ូត្វា ឧច៏ ត ហិ អបិជ្ជាគិចិតិយុត្តំ ឧកត្តំ តាយ កិត្តិ៎ បរេយត្តេតា អត្តិ៎ សេត ការេចតាតិ ចា សេកេត ឧកត្តាគិការេចត៏ អបិជ្ជាគិឞុ ចិញ្ញាយយាតោ ហេតុផលឆយ្យាន់ ឧកឞត្តាតិបតិតាគិឞ្ហ៊ាតោ ឧកត្តាគិការេចា ពេតេច សការេចត ថាយតិ, ត អបិជ្ជាគិការេចតាតិ៏ តេ ហិ តេតព្វាតិ តេឞំ ភយា៏ អត្តា ឧច ចា អបិជ្ជាគយោ៏ អតេកេបិ សយាតា ឆយ្យា ឈេត សត្តាតាតុបន្ធេធត "ឧក"ត្តិ ថាយត្តិ ចោហទិយត្តិ, សោ តត្តុ កេលការេចត ចត្តត្តាត់ អទហតិ, តទា ព្ពាតេទបិតិ អាហ "ឧកត្តាគិហិ ច អត្តា 'ឧក'ត្តិអាគិតា តិយត្តិ"តិ៏ តត្តុ តិយត្តិតិ ថាយត្តិ, បញ្ញាបិយត្តិ ច៏ បុទិយបត្ថិយាត់ ឆយ្យាត់ តិទោទុប្បាគតិទត្តទតាយ តាយកាយឞ្ស, សប្តត្តទុត្តិតាយ ទូបកាយឞ្ស, ឞុកយឞ្ស ច អញ្ញាយញ្ញាឞត្តិឞ្សិតាយ ឌុចិញ្ញាយ្យតាតេតា ឧកិក្កុតឞ្ស ចិយ ឈតកាចប្បពេត្តា ហេតុផលការេចត សប្ពត្តា សយ្យា តាតេតាតិ សត្តាតោ, តឞ្ស អតុបន្ធេធា តទាបចត្តិ ឧកត្តត្តិ អាហ "សត្តាតាតុបន្ធេធា ឧកត្តា"ត្តិ៏

សប្ពត្តទហិតឞ្សាតិ ហេតុផលការេចត អញ្ញាយញ្ញាសប្តត្តកាចទហិតឞ្ស៏ សត្តត្តទេតិ អតញ្ញា សត្តា៏ ឞុន្ធេធគិជ្ជិយុបិគិយតិតិ យទាតុទូបការេលតោ ផលប្បចត្តិ អសយតុបឞ្សត្តា តាតាសត្តាតេ ចិយ អសប្ពត្តតាតត្តគឞ្សតោ ហេតុកាចទហិតាត់ តិប្បយោគតាត់ បុទិយុប្បត្តាត់ ឆយ្យាត់ តិទោទឆ ហេតុតិយយាកាចតោ ឧកតេ្តត ឞុប្បត្តិ ត យុត្តា, តទា សត្តាតេត ឞុប្បត្តិ, សគិសការេចត ឞុប្បត្តិ, សយាតឌាតិទេឞបរិលាយចយទូបពលសណ្ណាតាត់ ឞុប្បត្តិ ត យុត្តាតិអាគិតិ ចិកេប្បេត្តា ឞុន្ធេធគិជ្ជិ កលក្សាតិ៏

កឞ្វា ឞុប្បត្តិ ត ឞិយាតិ ចាលិកាហិ ចិយ តិលេហិបិ តេលឞ្ស, ឞុន្ធុតោ ចិយ កាចិតោបិ តិទឞ្ស អញ្ញាកាចតោ កេត កាទលេត តេហិ តេឞំ ឞុប្បត្តិ ត ឞិយា, ព្ពាតេទហិ ឧច ច តេឞំ ឞុប្បត្តិ ហោតិតិ៏ តឞ្វាតិ អញ្ញាឞ្ស អញ្ញាតោ ឞុប្បត្តិយំ សព្ពាឞ្ស សព្ពាសោ ឞុប្បត្តិយា កចិតព្វំ, ត ទេចំ អត្តិ, តឞ្វា៏ យឞ្វា តិយតិចាគិ អត្តុទូបិ ហេតុតោ ផលុប្បត្តិ ត ព្ពន្ធតិ, សកាចឞិឌ្ឍយេច ច ឆយ្យប្បចត្តិ ព្ពន្ធតិ, តឞ្វា "អបិជ្ជយាតេបិ ហេតុយិ៉្យតិ ទុត្តំ៏ សកាចឞិឌ្ឍា ឧច ហិ អតេ្ធជ្ជឞុត្តាទុតាតេកជ្ជយលិ ចិយ កេយលឈ្ឈទហិតា តទា តទា សទីទិត្ថិយឞុតាគិកាចបរិលាយាយ តិយតិយាច កាយា សយាកន្ធត្តិ, យតោ កតិឌាតិពត្តា, អបចេក្កា ច ហោតិតិ តិយតិចាទេឌា៏ តេតាហ "តិយតតាយ...បេ... បចត្តត្តិ"តិ៏ តិយតិអត្តេ ទុទត្តាទេយច៏

ឧតឞ្ស អត្តឞ្ស សាធកំ ឞុត្តំ៏ អាកុលយេច, អាកុលការេចា ចា អាកុលកំ៏ ឌបិតាតិ ហេជុបទិយចសេត បចត្តយាតេហិ កិលេសកយ្យចិបិកេហិ ឌាតឌេបិ៏ តិឆត្តិ កុលិចកំ៏ ឞំសារត្តិ ព្ពាឆ សយត្តិកចប្បពត្តយាហ អបិយាគិបទេហិ ឌ្យក្កតិប្បពត្តឞ្ស ទុត្តត្តា៏

កចចក្កកទាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៏

ឞុត្តត្តកាឌតិយចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៏

១៏ អភិធម្មកាឌតិយចណ្ណតា

២៣២. តំ បដិច្ចសមុប្បាទំ ឯកេកចិត្តាវរុទ្ធន្តិ អភិធម្មភាជនីយេ វិយ ឯកេកស្មិំ ចិត្តេ អវរុទ្ធំ អនេត្វាការំ អកត្វា. អសហជាតានញ្ច “អសហជាតានំ, សហជាតានញ្ចា”តិ ឯវំ បឋមបទេ ឯកសេសនិទ្ទេសោ ទដ្ឋព្វោ. “សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណ”ន្តិ អសហជាតានមេវ បច្ចយបច្ចយុប្បន្នា ទស្សិតា វិបាកវិញ្ញាណស្សេវ អធិប្បេតត្តា. “អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា, វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូប”ន្តិ (វិភ. ២២៥) ច ឯវមាទីសុ អសហជាតា, សហជាតា ច. “ឯកេកេន នយេនា”តិ បុរាណតោ បរិបោ, ឯតរហិ បន “ឯកេកេន ចតុក្កេន” ញ្ញោច ពាហុសុ វេបិត្ថកេសុ បរិបោ. នយចតុក្កវារាទីតិ នយេសុ ចតុក្កានំ វារា, អវិជ្ជាមូលកាទីសុ នវសុ នយេសុ បច្ចេកំ បច្ចយចតុក្កាទីនំ ចតុន្នំ ចតុក្កានំ “នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតន”ន្តិអាទិវិសេសយុត្តា ចត្តារោ វារាតិ អត្ថោ. វវត្ថិតាតិ យថាវុត្តវិសេសេន អសង្កិណ្ណា. ចតុក្កានន្តិ វារចតុក្កានំ វារសោឡសកស្ស នយករណតោតិ អធិប្បាយោ.

១. បច្ចយចតុក្កវណ្ណនា

បច្ចយសហិតបច្ចយុប្បន្នានិ អង្គភាវេន វុត្តានិ, ន កេវលំ បច្ចយា. តស្មា “ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ”តិ ឯត្ថ ន ឆដ្ឋាយតនស្ស អង្គតា. តេន វុត្តំ “ន, តស្ស អនង្គត្តា”តិ. ឯវញ្ច កត្វាតិ បច្ចយសហិតស្ស បច្ចយុប្បន្នស្ស អង្គភាវតោ. តីសុ បការេសូតិ “បឋមោ សត្តសង្គាហិកង្គតា”តិអាទិនា (វិភ. អដ្ឋ. ២៣២) អដ្ឋកថាយំ វុត្តេសុ តីសុបិ បការេសុ. បច្ចយវិសេសាទីតិ ឯត្ថ នាមំ, ឆដ្ឋាយតនញ្ច បច្ចយវិសេសោ. អាទិ-សទ្ទេន យោនិវិសេសោ, អាយតនានំ អបរិបុណ្ណបរិបុណ្ណកវិសេសោ ច គហិតោ. តេ ហិ ទុតិយវារាទីនំ នានត្តការា អត្ថវិសេសាតិ. យទិបិ អញ្ញត្ថ “សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ”តិ សឡាយតនបច្ចយោ វុត្តោ, តថាបិ សហជាតាទិនាមសន្និស្សយេន បវត្តនតោ នាមមត្តបច្ចយាបិ សោ ហោតីតិ បដិច្ចសមុប្បាទស្ស នានានយវិចិត្តតាទុយិតស្ស គម្ភីរភាវស្ស វិភាវនត្ថំ, អនេកេសំ នាមបច្ចយស្ស ទស្សនត្ថំ ច អត្ថវិសេសោ. តថា ហិ “យេហិ, អានន្ទ, អាការេហិ យេហិ លិង្គេហិ យេហិ និមិត្តេហិ យេហិ ឧទ្ទេសេហិ នាមកាយស្ស បញ្ញត្តិ ហោតិ, តេសុ អាការេសុ…បេ… ឧទ្ទេសេសុ អសតិ អបិ នុ ខោ រូបកាយេ អធិវចនសម្ផស្សោ បញ្ញាយេថា”តិ (ទី. និ. ២.១១៣) ផស្សស្ស នាមបច្ចយតាវិភាវនវសេន មហានិទានទេសនា បវត្តា. តថា “នាមរូបបច្ចយា ផស្សោតិ ឥច្ចស្ស វចនីយ”ន្តិ (ទី. និ. ២.៩៧) “នាមរូបបច្ចយា”តិ វចនេន “នាមបច្ចយា”តិបិ វុត្តមេវ ហោតីតិ.

វារចតុក្កេ “សង្ខារោ”តិ វុត្តំ, សោកាទយោ ន វុត្តា, បុរិមស្មិំ វារទ្វយេ រូបំ ន វុត្តំ, វារត្តយេ សឡាយតនំ ន វុត្តន្តិ យោជេតព្ពំ.

សង្ខា…បេ… វេទនាតិ សង្ខារស្ស វិញ្ញាណស្ស បវត្តិដ្ឋានភូតសង្ខតវសាធារណតោ, វិញ្ញាណស្ស វា បវត្តិដ្ឋានភូតសង្ខតវសាធារណតោ. សមានំ ផលំ សមានោ បច្ចយោ សហជាតាទិបច្ចយេហិ ឧបកត្តព្ពតោ, ឧបការកតោ ច. តស្ស វិញ្ញាណស្ស. វិញ្ញាណាហារន្តិ វិបាកវិញ្ញាណនិព្ពត្តកំ. អស្ស វិញ្ញាណស្ស.

គតិស្ចូចកោតិ ហិ-សទ្ទំ លោកេ គតិអត្ថំ ចេតន្តីតិ កត្វា វុត្តំ។ “ឥគត”ន្តិ ឯត្ថ ឥ-សទ្ទោ បដិសេធនិបាតោតិ ខេ្វ បដិសេធា បកតិ ឆាកេបត្តីតិ អាហ “ឥគតតាតិចារណចេសេត គតិ ឯច ហោតី”តិ។

ទិនា ទេវុនា បញ្ចនា ចាតិ ឯត្ថ សញ្ញាយតនិកានាតេយា សហជាតតិស្សយអត្ថិបច្ចយចេសេត ទិនា, ឋស្សេទតតាតេយា តេសទេ្វាច អាហារាទីតទ្វា ចេសេត ទេវុនា, ទេចតាចិតក្កាតេយា តេសទេ្វាច ឈាតិន្ទ្រិយាទីតទ្វា ចេសេត បញ្ចនា។ យថា សយានិ, ឯចំ ឱទិយប្បិ តេដ្ឋត្តា។ តប្បិ ហិ អធិបតិន្ទ្រិយមគ្គបច្ចយេហិ ឆនា បច្ចយា ហោតិ។

“ចចតចេសតា”តិ ទ្ធយិតា ទ្ធយស្មិំ ចេវុក្កេ សហជាតបច្ចយំ ឆុទំ កត្វា តេសតា បចត្តាតិ តេសំ អធិប្បាយោតិ តេស្សតិ។ អតេ្វាតិ បច្ចយឆេយ្យា។ កត្វចីតិ កិស្មិញ្ចិ ចាតេ អត្តតោ បច្ចយុប្បន្នស្ស យថាសកេហិ បច្ចយា ត ត ហោតិ។ “អត្វតោ”តិ ច បរិតេធា។ “កចបច្ចយា ឌាតី”តិអាទិ ត ចត្តត្តា សិយា, វុត្តញ្ច ចំ។ តស្មា សហជាតបច្ចយចេសេតច បធយចេវុក្កា វុតេ្វាតិ ត កេហតច្ឆត្តិ តេស្សតិ។ តេតាហ “ត ច ចំ ត វុត្ត”ន្តិអាទិ។ ទ្ធយស្ស ច “កចបច្ចយា ឌាតីតិអាទិ ត ចត្តត្តា សិយា”តិ ទ្ធយិតា សព្ពត្ថ តេចតិតត្តា។ បច្ចយចចតេយចាតិ “អធិដ្ឋាបច្ចយា”តិអាទីសុ វុត្តបច្ចយចចតេយច ច។ តេសត្តិ តេសំ អាចរិយានំ។ អយោតេត្វា វុត្តត្តិ សព្ពតេ្ថ។ កចំ បត វុត្តត្តិ អាហ “សាយតេ្កត...បេ... សត្ថាយវុត្ត”ន្តិ។ ឯត្ថ ច “សហជាតស្ទចក”ន្តិអាទិតា យថាធិប្បេតស្ស អត្ថស្ស ចចតតោ អសិទ្ធិយាហ, “សហជាតតោ”តិអាទិតា បត អត្ថាបត្តិតោ។ អសម្ភេច ហិ អញ្ញស្ស អត្ថតោ សិទ្ធិយ្យ ចចតតោ ចា អត្ថតោ ចា អធិប្បេតត្ថសាធតាតិ។

អញ្ញាតាតិ អញ្ញាសិ វុតេ្ត។ អតីតជ្ជំ តិត្ថាតេត្វា បច្ចុប្បន្នាតាកេតហិ សទ្ធិំ អទ្ធាយតេស្សតត្ថំ។ ចំតេសតាបរិក្កហត្ថត្តិ យហាតិចាតតេសតាបរិក្កហត្ថំ។ តេសា ច ក្ខតិត្តំ តេសតាតំ អញ្ញាយញ្ញា សំសន្ទតកាចតេស្សតត្ថំ ឯចំ សព្ពញ្ញុព្ទ្ធភាសិតា តេសតា អញ្ញាតត្វ សំសន្ទតីតិ។

ទ្ធយស្សាតិ ទ្ធយស្ស តតិយចាតស្ស។

អបរាបេក្ខតាយ, អបរិកិលិដ្ឋបបត្តិតាយ, អសុចិអយក្ខិតតាយ កាយាចចតេចចាតំ, សព្ពេសញ្ច ព្រហ្មាតំ តចា ក្ខបបច្ចុតតោ ច ឆ្លបបិតិកតេយាតិយា បធាតតា តេចតិតត្តា។ សក្កហតិតេស្សតចេសេតាតិ ឆ្លបបិតិកតេយាតិយា ឯច សំតេសតេយាតិយា សក្កហស្ស តិតេស្សតចេសេត ក្ខតាហតេណចេសេត។ អាតេម្មណបច្ចយស្សាបិ ឋស្សស្ស សតិបិ បចត្តិតេហតុកាតេច តេសា បត សហជាតាធិបច្ចយក្ខតស្ស អជ្ឈត្តិកស្ស ឆក្ខាយតតស្ស ឱយ ត សាតិសយោតិ វុត្តំ “អាតេម្មណបច្ចយោ តេចត្វ បចត្តកោ ត ហោតី”តិ។

កោសញ្ញីតិ បរិបុណ្ណាយតតាតំ កព្ភតេសយ្យកាតំ។ “បឋ្ហិយ...បេ... សតា សម្ភចតី”តិ ទ្ធាទំ កព្ភតេសយ្យកាតំ ឱយ ទ្ធតេរាយាតិកាតំ កតេយត អាយតតុប្បត្តិ តត្ថិតិ វុត្តំ។ តចា ចាហ អដ្ឋកថាយំ “សហុប្បត្តិឌីបតតោ”តិ។

បច្ចយចតុក្កចណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១. ហេតុចតុក្កចណ្ណនា

១២២. អកាចតោតិ កាចាកាចតោ។ យតិញ្ញាជាតិក្កលាយត្តេយេច កចតិ, ត តតោ បទំ, តំ ជាតិយា អចិកតបច្ចយោ សិយា អចិកតបច្ចយតិយយសត្ថាចតោ។ កចោ បត យស្មា ជាតិក្កលាតោ បរេយ្យិ កចតិ, តស្មា ត សោ តស្សា អចិកតបច្ចយោ ហោតិ។ តេត ចុត្តិ “តតោ វុឌ្ឍិ កាចតោតិ អត្ថោ”តិ។ កតេចតិ កចបេច, កតេច ចា តិប្បាផេតត្ថោ។ ឧស តយោ ជាតិអាទីស្វតិ ឧត្តោបិ។ “យថា បតា”តិអាទិតា “អចិកតបច្ចយស្ស អកាចតោ, តិយយាកាចតោ ចា”តិ ចុត្តាតំ ហេតុតំ ចុត្តតយេត អញ្ញាបិកាចចិកាចតេត អការលាតំ ជនេស្សិតិ អយាចកាចិតោ បច្ចយុប្បត្តស្ស, បច្ចយធម្មស្ស ច អចិកតបច្ចយកាចជស្សតតោ។ សង្ខារក្កុត្តិតិអាទិ យក្កេសាឆតចេសេត ចុត្តិ។ តស្ស បរិហារំ សយេយេច ចជតិ។ សោ លេលា ឧតស្ស អត្ថីតិ តង្កលិកោ, ត តង្កលិកោ អតង្កលិកោ, តស្ស សត្ថាចា, អយាចកាចិកសត្ថាចាតិ អត្ថោ។ យថា បត ហេតុ ហោន្តិ, តំ ជនេស្សតុំ “សង្ខតលក្កលាតំ បតា”តិអាទិយាហ។

ឧចត្តិ ឧចំ យថាចុត្តតយេ សតិ, ឧចំ សតេ្តតិ អត្ថោ។ “ត ហិ...បេ... អត្ថី”តិ ញាបិតា ជាតិអាទីតំ អចិកតបច្ចយចេសេត បច្ចយុប្បត្តការេចា ចិយ បច្ចយការេចាបិ តត្ថីតិ ជនេស្សតិ។ តត្ថ ការណយាហ “អសកាចធម្មត្តា”តិ។

ពធំ បត អសកាចធម្មាតំ ជាតិអាទីតំ បច្ចយុប្បត្តតា, បច្ចយតា ចាតិ អាហ “ជាយមាតាតំ បតា”តិអាទិ។ តស្សាតិ ជាតិជរាមរណស្ស។ ចត្តព្ពបេឆេសោតិ “ឆេបត្តោ”តិ ចត្តព្ពបេឆេសោ។ កោ បត សោតិ? យថាចុត្តំ តាមំ, តាមរូបញ្ច សង្ខារក្កុត្តេ្ត រូបក្កុត្តេ្ត ច ជរាមរណាតំ សង្គហិតត្តា។ “យោ កចោ ជាតិយា បច្ចយោ”តិ ឧតេត កចសង្គហិតាតិបិ ជាតិអាទីតិ ជាតិយា អប្បច្ចយត្តា ឧច “ឆេបត្តោ”តិ ត ចុត្តាតីតិ ជនេស្សតិ, បច្ចយកាចាសង្កា ឧច តេតំ តស្សា តត្ថីតិ អធិប្បាយោ។ តេតេច ឆេបតព្ពាហេតព្ពចិសេសេ សតីតិ សាសង្កំ ចជតិ។

ហេតុចតុក្កចណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២. អញ្ញមញ្ញចតុក្កចណ្ណនា

១២៤. បច្ចយុប្បត្តស្សាតិ បច្ចយុប្បត្តកាចិតោ។ ចិសុំ ចិតស្សាតិ កតេចត អសង្គហិតស្ស។ សប្បេជសេយេច ពហិតំ ញាឆ តេជតាទិក្កុត្តត្តយស្សេច អធិប្បេតត្តា តិរុទ្ធហត្តា ច។ បច្ចយុប្បត្តំ ឆេបត្តា បច្ចយក្ខតំយេច តាមំ ពហិតំ, អចិកតបច្ចយតិយយាការេចា ចិយ កតេច រូបិជាតស្ស អញ្ញមញ្ញបច្ចយតិយយាការេចាតិ យោជតា។ ចុត្តតយេតាតិ “សង្ខតលក្កលាតំ បតា”តិអាទិតា ចុត្តតយេត។

អញ្ញមញ្ញបច្ចយោ ចិយ អញ្ញមញ្ញបច្ចយោតិ អយមេត្ថ ញាឆាធិប្បេតោតិ ជនេស្សន្តោ “អញ្ញមញ្ញ...បេ... អធិប្បេតោ សិយា”តិ អាហ។

ᨲᨳᩣ ᨧ ᩅᨠ᩠ᨡᨲᩥ “ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᩮᨠᨲ᩠ᨲ ᨶ ᨸᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮ ᩋᩣᨣᨲᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᩅᩣᩁᩮᨶ ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ”ᨲᩥ᪨ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᩩᨸᩣᨴᩣᨿᩣᨴᩦᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩏᨸᩁᩪᨸᩁᩥ ᨮᩥᨲᩣᨶᩥ ᩅᩥᨿ ᩏᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᩣᨴᩦᨶᩥ, ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᩣᨴᩦᨶᩴ ᨧ ᩏᨸᨲ᩠ᨳᨾ᩠ᨽᨠᩣᨶᩥ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᩩᨸᩣᨴᩣᨿᩣᨴᩦᨶᩥ᪨

ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᨧᨲᩩᨠ᩠ᨠᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣᨴᩥᨾᩪᩃᨠᨶᨿᨾᩣᨲᩥᨠᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪓᪔᪨ ᨿᨴᩥᨸᩥ ᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᨲᩮᩣ ᨣᨲᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣ, ᨲᨳᩣᨸᩥ ᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᨶᨿᨣᨲᩮᩣ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣ ᩈᩁᩪᨸᨲᩮᩣ ᨴᩔᩥᨲᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ “ᨶᩣᨾᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ”ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᩅᩣᨸᩥ ᨶᩣᨾᩅᩥᩈᩮᩈᩣᨶᩴ ᨲᩔᩣ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᩣ ᨴᩔᩮᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨶᩣᨾᩅᩥᩈᩮᩈᩣᨶᩴ...ᨸᩮ... ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ”ᨲᩥ᪨ “ᨿᩮᨶᩮᩅ ᨸᨶ ᨶᩣᨾ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨲᨲ᩠ᨳ ᨶᩣᨾᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᩋᨣ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣᨸᩥ ᨩᩣᨲᩥᩋᩣᨴᩦ ᨽᩅᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᨣᩉᩥᨲᩣᨲᩥ ᨴᩔᩥᨲᩣᨶᩣᨿᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᨧᩮᩣᨴᨶᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿᩣᩉ “ᨽᩅᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᨧᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᩴ᪨ ᩍᨵᩣᨸᩦᨲᩥ “ᨽᩅᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ”ᨲᩥ ᩍᨵᩣᨸᩥ᪨ ᨶ ᩈᩥᨿᩣᨲᩥ “ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨶ ᩈᩥᨿᩣ᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩣᨲᩥ ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᨧᩮᩣᨴᩥᨲᩴ ᩅᩥᩈᩮᩈᨧᩮᩣᨴᩥᨲᨾᩮᩅ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ᪨ ᩈᩮᩣᨲᩥ ᨽᩅᩮᩣ᪨ ᨲᩮᨶᩣᨲᩥ ᩈᨽᩣᩅᩣᩈᨽᩣᩅᨵᨾ᩠ᨾᩈᨦ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ᪨

ᩏᨸᩣᨴᩣᨶᩔᩣᨸᩥ ᨽᩅᩮᨠᨴᩮᩈᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᩏᨸᩣᨴᩣᨶᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ...ᨸᩮ... ᩋᨣ᩠ᨣᩉᩥᨲᩮ”ᨲᩥ᪨ “ᨽᩅᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨩᩣᨲᩦ”ᨲᩥ ᩍᨴᩴ ᩅᨧᨶᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿᩣᩉ “ᨽᩅᩈᨦ᩠ᨡᩣ... ᨸᩮ... ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨾᩣᨶᩣ”ᨲᩥ᪨ “ᨶᩣᨾᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ”ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨸᨧ᩠ᨧᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩴ ᨮᨸᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩔ ᨣᩉᨱᨲᩮᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᩅᩥᨶᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩑᩅ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣ ᨡᨶ᩠ᨵᩣ ᨶᩣᨾᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨶ ᨶᩣᨾᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨶᩥᩁᩅᩈᩮᩈᩅᩣᨧᨠᩮᩣ”ᨲᩥ᪨ ᨶ ᨧᩮᨲ᩠ᨳ ᩑᨠᩴᩈᨲᩮᩣ ᨠᩣᩁᨱᩴ ᨾᨣ᩠ᨣᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᨿᩮᨶ ᨽᩅ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨶᩥᩁᩅᩈᩮᩈᩅᩣᨧᨠᩮᩣ, ᨶ ᨶᩣᨾ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩑᩅᩴᩈᨽᩣᩅᩣ ᩉᩥ ᩑᨲᩣ ᨶᩥᩁᩩᨲ᩠ᨲᩥᨿᩮᩣ”ᨲᩥ᪨ ᩍᨾᩥᨶᩣ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᨶᩣᨲᩥ ᨽᩅᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨶᩥᩁᩅᩈᩮᩈᩅᩣᨧᨠᩮᩣ ᩏᨸᩣᨴᩥᨶ᩠ᨶᨧᨲᩩᨠ᩠ᨠᩅᩥᩈᨿᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩍᨾᩥᨶᩣ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᨶ᪨ ᨩᩣᨿᨾᩣᨶᩣᨴᩥᨵᨾ᩠ᨾᩅᩥᨠᩣᩁᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᨩᩣᨿᨾᩣᨶᩣᨴᩥᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᨸᨭᩥᨻᨴ᩠ᨵᩣ ᨩᩣᨲᩥᩋᩣᨴᨿᩮᩣ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨲᩥ, ᨶ ᨸᨶ ᨩᩣᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨸᨭᩥᨻᨴ᩠ᨵᩣ ᨩᩣᨿᨾᩣᨶᩣᨴᩥᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨲᩥ ᨶ ᩑᨠᨧᩥᨲ᩠ᨲᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᨩᩣᨲᩥᩋᩣᨴᩦᨶᩴ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨿ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᩣ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩦᨲᩥ ᩍᨾᨾᨲ᩠ᨳᨾᩣᩉ “ᨩᩣᨿᨾᩣᨶᩣᨶᩴ ᨸᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ᪨ ᨶᩣᨶᩣᨧᩥᨲ᩠ᨲᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᨸᨶ ᨩᩣᨲᩥᩋᩣᨴᨿᩮᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨿ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ “ᩑᨠᨧᩥᨲ᩠ᨲᨠ᩠ᨡᨱᩮ”ᨲᩥ ᩅᩥᩈᩮᩈᩥᨲᩴ᪨ ᨲᩮᨶ ᩅᩣᨲᩥ ᩋᩈᨾ᩠ᨽᩅᩮᨶ ᩅᩣ᪨

ᨾᩣᨲᩥᨠᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᩋᨠᩩᩈᩃᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪓᪕-᪖᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩩᨸᩣᨴᩣᨶᩴ᪨ ᩍᨲᩁᩔᩣᨲᩥ ᨠᩣᨾᩩᨸᩣᨴᩣᨶᩔ᪨ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶᩣᨲᩥ “ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ”ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᨣᩉᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨿᨴᩥ ᩑᩅᩴ ᨶᩣᨾᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᨣᩉᩥᨲᩣ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᨸᩩᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨶᩣᨾᩮ ᩅᩥᨿ ᩅᩥᩈᩮᩈᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲ᩠ᨲᩣᨽᩣᩅᩣ”ᨲᩥ᪨ “ᨶᩣᨾᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨨᨭ᩠ᨮᩣᨿᨲᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩉᩥ ᨠᩣᨿᨲᨱ᩠ᩉᩣᨸᩥ ᨶᩣᨾᩮ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣᨲᩥ ᨶᩣᨾᩔ ᨿᨳᩣᩁᩉᩴ ᨨᨭ᩠ᨮᩣᨿᨲᨶᩔ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩅᩥᩈᩮᩈᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲ᩠ᨲᩴ, ᩏᨸᩣᨴᩣᨶᩔ ᨸᨶ

កចឞក្ខេហាបិ អត្ថិតិ “តហ្យាបច្ចយា ក្ខបិកោត”ន្តិ ឲេតត “កាយុបិកោតបច្ចយា កេចា”តិ ឲតឞ្ស តេត្វច ចិសេឞាតិ ចុត្តំ “តាេយ ចិយ ចិសេឞបច្ចយត្តាកាចា”តិ៕ តហ្យា ឲតិឞ្សា បច្ចេយាតិ តហ្យាបច្ចយា, ឌិដ្ឋិ ៓ កចឞ្ស បច្ចយក្ខតាតិ ក្ខចិឆឞ្សបិ កចឞ្ស កាេលក្ខតា៕ ក្ខកេយតបិ ក្ខបិកោតឞ្ស កចតិខ្ពេស ឆេបតន្តុំេយច ចិកាេចតិ៕ បច្ចយុប្បត្តំ បច្ចេយា ច ឲកេយចាតិ “តហ្យាបច្ចយា ក្ខបិកោត”ន្តិ ឲត្ថ ចុត្តបច្ចយុប្បត្តំ, “ក្ខបិកោតបច្ចយា កេចា”តិ ឲត្ថ ចុត្តបច្ចេយា ច ឲេកា ឲចេត្វា, តស្មា បច្ចេយា ចិឞុំ បច្ចយុប្បត្តេតា កិត្តំ កត្វា ត ចិកេត្តា៕

១៥១៕ ក្ខបត្ថុកឞយដ្ឋាបតបច្ឆាខាតបច្ចយចេឞតាតិ ក្ខបត្ថុកឞ្ស ចិត្តឞយដ្ឋាតក្ខបឞ្ស ឞយដ្ឋាបតចេឞត, បច្ឆាខាតបច្ចយចេឞត ច៕

១៥៣៕ បញ្ចាត្តត្តិ ចក្ខាយតតាឌិតំ បញ្ចាត្តំ៕ ឞហខាតាឌិបច្ចេយាតិ ឞហខាតតិឞ្សយអត្ថិអចិកតាឌិបច្ចេយា៕ ចត្វុឞក្ខាតំ ក្ខបំ៕ បុេរខាតាឌិបច្ចេយាតិ បុេរខាតតិឞ្សយចិប្បយុត្តអត្ថិអចិកតបច្ចេយា៕ បច្ឆាខាតាឌិបច្ចេយាតិ បច្ឆាខាតចិប្បយុត្តអត្ថិអចិកតបច្ចេយា៕ ឈដ្ឋឞ្ស ឞហខាតាឌីតិ អាឌិ-ឞេទ្ទត អញ្ញាយញ្ញាតិឞ្សយឞយ្យុត្តអត្ថិអចិកតាឌេយា កហិតា៕

១៥៩៕ យឞ្សាតិ “យឞ្ស ច េហាតី”តិ ឲត្ថ ចុត្តំ “យឞ្សា”តិ បឆំ ឞក្ខាយ ចុត្តំ៕ េតតាហ “េហាតីតិ េយាេឌតត្តា”ន្តិ៕

១៦០៕ តឞ្សាតិ “ឌាលចកិេលឞក្ខតាយ ចិចិកិច្ឆាយា”តិ (ចិក៕ អដ្ឋ៕ ១៦០) បឆឞ្ស៕ េតតាតិ “តហ្យាដ្ឋាេត”តិ បេឆត៕ ចិត្តុប្បាេកហ្គាឌិឞ្ខតិ អាឌិ-ឞេទ្ទត ខ្ពុយឞ្មិ បដិច្ចឞមុប្បាេចិកេក្ក ឞុត្តត្តកាេឌតិយាឌិ ឞក្កហ្យាតិ៕

អក្សុឞលតិខ្ពេឞចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៕

ក្សុឞលិញ្យាកតតិខ្ពេឞចណ្ណតា

១០៩៕ ឞញ្យាបិរាតីតិ ទិឞាឞ្សាហាតិ, ចិបិកឆយ្ខាតីតិ អេត្វា៕ បរិហីតំ អចិខ្ជាដ្ឋាតំ ឲេតឞត្តិ បរិហីតាចិខ្ជាដ្ឋាតា៕

ឞក្ខាយាតិ អឆិប្បាយំ ចិកាេចេត្វា ចិយ ចឆតិ, ឞទ្ទេបេតច បត “ត ច ចក្ខុចិញ្ញាណាឌិតិ ក្ខបំ ឞយដ្ឋាេបត្តិ”តិ (ចិក៕ អដ្ឋ៕ ១០៩) អដ្ឋកថាយំ ចុត្តំ៕ តាយក្ខបំ ត ត លក្ខតីតិ េយាេឌតា៕

ក្សុឞលិញ្យាកតតិខ្ពេឞចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៕

អចិខ្ជាមូលកក្សុឞលតិខ្ពេឞចណ្ណតា

໑໑໓. ກຸສລຜເລຕິ ກຸສລວິປາກປຏິສນ຺ຘິວິຎ຺ຎາຓສ຺ສ ຄຫິຕຕ຺ຕາ ຕສ຺ສ ສາຄຸຣສວິສຸທ຺ຘີຊສທິສຕາ ວຸຕ຺ຕາ.

ຍທິປິ “ສງ຺ຂາຣເຫຕຸກ”ນ຺ຕິອາທິນາ ເຍາເຊນາ ລພ຺ຠຕິ, ອວິຄຕຈຕ຺ຕາລີສີຕິ ປນ ນ ລພ຺ຠນ຺ຕິ ຍຖາລາພເຍາເຊນາຍ ຄສ຺ສິຕຕ຺ຕາ.

ອວິຊ຺ຊາມູລກກຸສລນິທ຺ເທສວຓ຺ຓນາ ນິຏ຺ຐິຕາ.

ກຸສລມູລກວິປາກນິທ຺ເທສວຓ຺ຓນາ

໑໓໑. ກຖໍ ວິຍ ປຈ຺ຈເຍາ ເຫາຕິ ວິປາກຠາເວນາຕິ ອຘິປ຺ປາເຍາ. ວິປາກສ຺ສ ກຖໍ ປຈ຺ຈເຍາ ເຫານ຺ຕິ ສາຕິສຍໍ ເຫາຕີຕິ ຕສ຺ສ ນິປ຺ປຣິຍາຍຕາ, ຕໍສມ຺ປຍຸຕ຺ຕານໍ ປຣິຍາຍຕາ ສິຍາຕິ ອຘິປ຺ປາເຍນ “ປຣິຍາເຍນ ອຸປນິສ຺ສຍປຈ຺ຈເຍາຕິ ວຸຕ຺ຕານີ”ຕິ ອາຫ. “ກຸສເລາ ຘເມ຺ມາ ອຎ຺ຎຕຣສ຺ສ ຘມ຺ມສ຺ສ ອຸປນິສ຺ສຍປຈ຺ຈເຍນ ປຈ຺ຈເຍາ (ປຏ຺ຐາ. ໒.໒.໓໑໑), ອກຸສເລາ ຘເມ຺ມາ ອຎ຺ຎຕຣສ຺ສ ຘມ຺ມສ຺ສ (ປຏ຺ຐາ. ໒.໒.໓໑໑), ວິປາກຘມ຺ມຘເມ຺ມາ ເນວວິປາກນວິປາກຘມ຺ມຘມ຺ມສ຺ສ ອຸປນິສ຺ສຍປຈ຺ຈເຍນ ປຈ຺ຈເຍາ”ຕິ (ປຏ຺ຐາ. ໒.໑.໒໐໑) ປນ ວຈນເຕາ ນິປ຺ປຣິຍາເຍນ ສເພ຺ພປິ ກຸສລາກຸສລາ ຘມ຺ມາ ວິປາກສ຺ສ ອຸປນິສ຺ສຍປຈ຺ຈຍາ ເຫານ຺ຕີຕິ ອຍເມຕ຺ຖ ທິສ຺ສຕິ. “ກຸສລມູລໍ ອກຸສລມູລ”ນ຺ຕິ ອຸພເຍສໍ ອຕ຺ຖາເທເສາປິ ປຈ຺ຈຍສງ຺ຄຫປກ຺ຂາຍ “ອຸສາ”ຕິ ປຸລ຺ລິງ຺ຄເທເສນ ວຸຕ຺ຕາຕິ ທສ຺ເສນ຺ເຕາ ອາຫ “ອຸສາຕິ…ເປ… ເຍາເຊຕພ຺ພ”ນ຺ຕິ.

“ຍຕສິກາເຣາປີ”ຕິອາທິນາ ອປ຺ປຫີນາວິຊ຺ຊາທເຍາ ກິຣິຍາຍ ກຸສລາກຸສລມູລານິ, ອວິຊ຺ຊາ ຈ ອຸປນິສ຺ສຍາ ນ ເຫານ຺ຕີຕິ ທສ຺ເສຕິ. ກມ຺ມວຏ຺ຏວິປາກວຏ຺ຏພູຕານິເຍວ ສງ຺ຂາຣວິຎ຺ຎາຓານິ ປຈ຺ຉິມພເວ ອຘິປ຺ເປຕານີຕິ ວຸຕ຺ຕໍ “ກິຣິຍານິ ປນ…ເປ… ຄຈ຺ຉນ຺ຕີ”ຕິ. ເຕສໍ ປຈ຺ຈຍານໍ ວເສນ ອເນກປ຺ປກາຣຕາຕິ ອຘິປ຺ປາເຍາຕິ ເຍາຊນາ.

ນວາທິເກສູຕິ ນວອຏ຺ຐສຕ຺ຕກາຕິ ທຸວິປເກຄານໍ ຈຕຸກ຺ກ ຈຕຸກ຺ການ຺ຕິ ປຸຣິເມເຍ ປຈ຺ຈິເມເຍ ຈ ອາຄຕານໍ ຍຖາລາພໍ ຈຕຸກ຺ກ ຈຕຸກ຺ກ ຈຕຸກ຺ການໍ “ກຸສລາກຸສລານໍ ປນ ວິປາເກ ຈາ”ຕິ ຈ-ສເທ຺ທນ ກຸສລາກຸສເລ ຈາຕິ ສມຸເຈ຺ຈຕເສ຺ຕາຕິ ອາຫ “ກຸສລ…ເປ… ຈຕຸກ຺ກ”ນ຺ຕິ. ມູລປເທກປຈ຺ຈຍຕາເວເສນາຕິ ມູລປທສ຺ສ ເອກປຈ຺ຈຍພາວເວເສນ ອຸປນິສ຺ສຍປຈ຺ຈຍຕາເວເສນ. ເອກເສ຺ສເວ ຕຍສ຺ສາຕິ ກຸສລາກຸສລສ຺ສ ອວິຊ຺ຊາມູລກສ຺ສ, ວິປາເກສຸ ກຸສລາກຸສລມູລກສ຺ສາຕິ ເອເຈ ເອເກສ຺ສເວ ຕຍສ຺ສ ເວເສນ. ສມູປຈ຺ຈເຍເກເນຕິ ສມູສ຺ສ ປຈ຺ຈຍກ຺ຂຕສ຺ສ, ປຈ຺ຈຍຸປ຺ປນ຺ນສ຺ສ ຈາ ປຈ຺ຈຍເກເວນ ເກເນຕິ ທີປິຕໍ ທສ຺ເສນ຺ເຕາ “ອວິຊ຺ຊາທີກ”ນ຺ຕິອາທີ ວຕ຺ວາ ປຸນ ຕເທວ “ຕໍຕໍຕິຕ຺ຕປ຺ປາທາ”ຕິອາທີນາ ປກາເຣນ ວິກາເຣຕີ.

ກຸສລມູລກວິປາກນິທ຺ເທສວຓ຺ຓນາ ນິຏ຺ຐິຕາ.

អភិឆប្ុកាឌតឹឃចណ្ណភា ភិខ្ទិហា៍

បដិខ្ចសបុប្យាឌចិកក្កចណ្ណភា ភិខ្ទិហា៍

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

លិ៍ សតិបដ្ឋាតចិកេក្កា

១៉ សុត្តត្តកាឌតីយំ

ខ្ពុទ្ទេសចារចណ្ណតា

ɡ33៉ សយាតសដ្ឋចចតីយាតំ អត្ថាតំ ខ្ពុទ្ធេរណំ អត្ថទ្ធាទេរា៉ សេរា យស្វា សដ្ឋត្ថបិចាទេរា ត ហោតិ, តស្វា ចុត្តំ “ត ពួឆ...បេ... អត្ថេឥស្សត”ត្តិ៉ ប-សទ្ទោ បឆាតត្ថឌីបកោ “បហីតា ឆយ្ចា”តិអាឌីសុ (ឆ៉ ស៉ តិកយាតិកា ១៣) ចិយ៉

អតចស្សុតតា អត្ថបកិលិដ្ឋតា៉ តេតាហ “តក្ខុកយចីតិចត្តតា”តិ៉

កុសត្តំ បណ្ណត្តតត្តិ កុសត្តចិសិដ្ឋំ បណ្ណត្តំ អត្ថបចិសតំ៉

អស្សាឥស្សាតិ តណ្ហាយ៉ “តិដ្ឋំ អត្តា”តិ អភិតិចេសចត្ថុតាយ ឌិដ្ឋិយា ចិសេសការរណាតំ ចិត្តឆយ្ចាតំ តណ្ហាយបិ ចត្ថុកាចទោតា ចិសេសក្កហណំ, តថា កាយចេឥតាតំ ឌិដ្ឋិយាបិ ចត្ថុកាចសម្ភុចទោតា “ចិសេសេតា”តិ ចុត្តំ៉ សទាកចិតទាកាឌីចិកាកក្ខុយចសេតេច ចិត្តាត្តុបស្សតាយ ចុត្តត្តា តំ “តាតិបកេឥកត”ត្តិ ចុត្តំ៉ ឆយ្ចាតិ ព្ពាឆ សញ្ញាសង្ខារក្កត្ថា អធិប្បេតា, សង្ខារក្កត្ថា ច ផស្សាឌិចសេត អតេកកេកោតិ ឆយ្ចាត្តុបស្សតា “អតិបកេឥកតា”តិ ចុត្តា៉ សទាកាឌីចិកាកចសេត សោឡអសកេឥត្តា ចា ចិត្តាត្តុបស្សតា តាតិបកេឥកតា ចុត្តា, សុត្ត អាកតតយេត តីចរណាឌិចសេត អតេកកេឥត្តា ឆយ្ចាត្តុបស្សតា អតិបកេឥកតា ចុត្តា៉ “ចិសុទ្ធិយក្កាតិ ចុត្តាតិ”តិ អាទេត្វា យោដេតព្ពា៉ តា អត្ថបស្សតា ឲតេសត្តិ តឥត្តុបស្សតា, ចិត្តឆយ្ចាត្តុបស្សិតោ បុក្កលា, តេតំ៉

តត្ថ “អសុកកាចឥស្សតេតា”តិ យថាឌិតចសេតាបិ យោដេតា លក្ខុតេច៉ កទោចាឈស្ស ចេឥតា ចត្ថុ កចស្សាឥកាចទោតា៉ តិដ្ឋក្កហណចសេតាតិ អត្ថាភិតិចេសចិសិដ្ឋស្ស តិដ្ឋក្កហណស្ស ចសេត៉ តថា ហិ ចុត្តំ “សស្សតស្ស អត្តតោ”តិ៉ ខ្ពុឈុ ចុត្តតយា ឲច យោកាសចេសុបិ យោដេតា អត្ថតោ អភិត្តត្តាតិ តេ ត កហិតា៉ តិដ្ឋក្កហណចសេតាតិ អត្ថាភិតិចេសចិសិដ្ឋស្ស តិដ្ឋក្កហណស្ស ចសេត៉ បឆយោឈតតិយចត្ថុត្ថកត្ថយោដេតាយំ ចុត្តតយេតេច កាយចិត្តឆយ្ចាតំ ព្ពាតទុបិឥាតចត្ថុតា កហេតព្ពាតិ ចេឥតាយ ឌិដ្ឋបិឥាតចត្ថុតា ឥស្សិតា៉ តថា កាយចេឥតាតំ លក្ខុទោសាកាតិចត្ថុតា កាយោឈញ្ញាបិឥកាយកត្ថចត្ថុតាចទេតេត ចុត្តាតិ៉ តេតាហ “អចុត្តាតំ ចុត្តតយេត ចត្ថុកាចទោ យោដេតព្ពា”តិ៉

ឆារណតា អសម្មុស្សតតា, អត្ថស្សរណយេច ចា៉ ឲកត្តតិ ឲកសកាចេ តិស្សរណាឌិចសេត៉ សយាកយា សទ្ធិក្កិរិយា៉ សតិបដ្ឋាតសកាទោ

សម្មាសតិតា ភិយ្យោភាសតិតា សយាភកាកតា ឧកខាតិតា សកាកតា៍ បុរិមស្មិន្តិ “ឧកេត្ត ភិក្ខាតេ សយាកេយា ឧកត្តសេយាសេណ”ន្តិ ឧតស្មិំ អត្ថេ៍ ចិរស្សុត្តិ ភាភាអត្តន្តយការេចភ៍ តេឥច កយត៌ សេយាសេណត្តិ សតិសន្តត្តេរាកាចា…េប… ឧកកាចស្សាតិ ឈោេខតព្ពោ៍ សតិសន្តេចសេភ អចុច្ឆយាេតតិ “ឧេកា សតិបដ្ឋានសការេចា ឧកត្តា”ន្តិអាឌិភា អចុច្ឆយាេត, “ឧកេត្ត ភិក្ខាតេ សយាកេយា ឧកត្តសេយាសេណ”ន្តិ ឧចិ ចុច្ឆយាេតតិ អត្ថោ៍ ធារណតាច សតីតិ “សរណតា”តិ (ធ៍ ស៍ ១៣) ចុត្តធារណតា ឧច សតីតិ កត្វា៍ សតិសន្តត្តេរាកាចាតិ សតិសន្តានស្ស សរណកត្តសេយាសេណសន្តត្តេតា អត្ថស្ស អត្តស្ស អកាចា៍ បុរិមត្តិ សេណបធំ៍ ភិក្ខាភសេយាសេណបីតិ យថាចុេត្ត ចុតិេយ អត្ថេ សេណកត្តសេយាសេណបធានិ សហិតាេតច សតិបដ្ឋានកកាចស្ស ឆាបកានិ, ឧចិ ភិក្ខាភសេយាសេណបិ “ឧកេត្ត ភិក្ខាតេ សយាកេយា ឧកត្តសេយាសេណ”ន្តិ ឧតស្មិម្បិ អត្ថេ សតិ…េប… កាេណាតិ៍

អាភាបិតបដ្ឋានីតន្តិ អាភាបិតបដ៏្ឋារិយាបធធញ្ញសម្បជញ្ញ េកាដ្ឋាស ធាតុមនសិការេតចនិចមិកបដ្ឋានីតិ ឧេតសំ៍ ព្ពេយស្ស បត យស្មា េកស្សចិ េឥចាត៌ កម្មដ្ឋានំ ភ ព្ពុណ្ណាតិ, តស្មា តានិ អភាមសិត្វា យឌិបិ េកាដ្ឋាសធាតុមនសិការេចសេតេចត្ត េឥសភា បចត្តា, េឥសភត្តេទ បត អាកតំ អភេចសសំ កាយាគុបស្សនាចិកាក៌ ឥស្សេតុំ “ចុច្ឆសចិេឆភ កាយាគុបស្សន៌ ការេចត្វា”តិ (ចិក៍ អដ្ឋ៍ ១៣៥) ចុត្តំ៍ េតភាហ “យហាសតិបដ្ឋានសុេត្ត ចុត្តាភ”ន្តិ៍ “តធា”តិ ព្ពមិភា “យហាសតិបដ្ឋានសុេត្ត (ឌី៍ និ៍ ១៍១៦៧) ចុត្តាភ”ន្តិ ព្ពេយធ ន្តុបសំហរតិ៍ បញ្ចចិេឆតាតិ ភិចេរ៍ណាបិកោភក្ក្ពាយតភេឆាព្ហណ្ណអរិយសច្ចានិ ចេសភ បញ្ចធា៍ កាចតាគុការេចា អរិយយក្កកហណសមត្ថតា៍

តំនិមេខាតិ តស្សា កាយាគុបស្សនាឌិបឌិបត្តិយា និមេខា៍ តស្សា កិច្ចការេច និយេខ សាបិ កិច្ចការេច និយតាេយធ ភាយ េហាតិ៍

កាយាគុបស្សនាវុេឌ្ឍសចណ្ណនា

ឧត្វាតិ កាេយ៍ អចយចា អស្ស អត្ថីតិ អចយចី, សមុទាេយា, សមុេហាតិ អត្ថោ, េសា បត អចយចចិនិមុត្តោ ទ្រញ្ញត្តទេត្តិ កាេហា លក្ខិ អចយចីកាេហា៍ ហត្ថបាទាឌិអង្គុលិភសាឌិអង្គបច្ចង្គ សត្តិេចសចិសិេដ្ឋ ន្តុបិតាយ យាយំ អង្គបច្ចង្គសមញ្ញា េឥច កាយសមញ្ញា ច, តំ អតិក្កមិត្វា ព្ពត្តិបុរិសេទឈដាឌិទ្រញ្ញត្តិបរិកប្បត៌ សមញ្ញាតិធាចត៌ អធ ចា យថាចុត្តសមញ្ញា អតិក្កមិត្វា បកតិអាឌិទ្រញ្ញាឌិឌីចាឌិកាយាឌិបធត្តេត្តរបរិកប្បត៌ សមញ្ញាតិធាចត៌ តិច្ឆសារាឌិកាហក្សតា អកិតិេចេសា សារាធាភាកិតិេចេសា៍

ភ តំ ឌិដ្ឋន្តិ តំ ព្ពត្តិបុរិសាឌិ ឌិដ្ឋំ ភ េហាតិ៍ ឌិដ្ឋំ ចា ព្ពត្តិបុរិសាឌិ ភ េហាតីតិ េយាខភា៍ យថាចុត្តន្តិ េកសាឌិក្ខតុបិតាយសមុហសង្ខាតំ៍

េកសាឌិបធចិត្តិ េកសាឌិសញ្ញិតំ សសម្ភារបធចិ៍ បុព្ពាបរិយការេចតាតិ សត្តាភេចេសភ៍ អញ្ញត្ថាតិ “អាេបាកាយ”ន្តិ ឧចយាឌីស្ស៍

អដ្ឋុត្តាហិដ្ឋាតិ សបេរសត្តាេភ កាេយា ចុេត្តាតិ៍ “កាេយា”តិ េធត្ត សមុសគុបកា ទុបធយុា អនិេបក្ខាតិ អាហ “អដ្ឋុត្តាហិដ្ឋានយុាភ”ន្តិ៍ ឈដំ ឧកាធាន្តំ អារេមុណំ ឈដីតារេមុណំ, ឧការេមុណក្ខតន្តិ អត្ថោ៍ េតភាហ “ឧកេតា អារេមុណការេចា ភត្ថី”តិ៍

អនត្តាឧ្ឍលិយតា អនត្តាឋក្កានទា អត្តានទាឋាតំ

ន្តិហិតិ អកិន្ណាចិតឃរោឃតស្សចិតឃេហិ

ឋតិ ច ឋយ្យឌញ្ញាញ្ញា ឋតិឋយ្យឌញ្ញា, តេតុ ៧តេត ពរលក្ខតេតុ ចិបក្ខឆរ្យេហិ អតត្តទិតត្តា អចិន្ធិត្តស្ស តស្ស ឋត្តាតិ្តកកយុដ្ឋាតស្ស

កាឃាតុបស្សតាក្ខន្ធបច្ចូតា តិដ្ឋិតា

ទេចតាតុបស្សតាឌិក្ខន្ធបច្ចូតា

ឃុលាឌីតត្តិ ឃុលក្ខក្លាក្ខក្លយឃុលាតំ

ទ្ធបិឌិអានឃុលតាតត្តករតាតំ ចឋេត ឃោនេតត្តត្តិ ឋត្តត្ថៅ តឆា ច ឋេឋឃុបិ ឋចត្តុកាចត្តុកាឌីតិ អាឌិ-ឋន្ធេត

ហិតាឌិឃោតិអាឌិករចំ ឋក្កាណ្យាតិ ចិឃុំ ចិឃុំ ត ចត្តត្តាត្តិ ទោតតំ តឃេស្សតីតិ ឃោនេតា ៧កត្តាតិ កាឃាឌីឃុ ៧កក្ខិ បុទិយទោតតាឃាតិ

“បុត្តេ្ត បហិតត្តា បុត បហាតំ ត ចត្តត្តា”ត្តិ ទោតតាឃ បហិតត្តិ ចិក្លឃ្ញិតំ បឌិបក្លកាចតាឃាតិ យក្កាចតាឃ ក្ខកឃត្តាតិ

ក្ខកឃទោតតាឃ ក្ខកឃត្តិ បទិហានក្ខឃំ ឃគ្គា បុទិយទោតតាឃ តាតាបុក្កលបទិហានទោ, តាតាចិត្តក្លលិកបទិហានទោ ច ឋគ្គចតិ,

ក្ខតិឃទោតតាឃ បត តាតាចិត្តក្លលិកបទិហានទោឃេច, តគ្គា ក្ខត្តិ “ឋគ្គចតេ ឃោនេតត្តា”ត្តិ យក្កឋតិបដ្ឋាតកាចតំ ឋត្ថាឃ ក្ខត្តិ

ឋត្តាត្តាតិ ឋត្តេឃុ កាឃាឌីឃុ

ទេចតាតុបស្សតាឌិក្ខន្ធបច្ចូតា តិដ្ឋិតា

ក្ខន្ធបចានចណ្ហូតា តិដ្ឋិតា

កាឃាតុបស្សតាតិក្ខន្ធបច្ចូតា

១៤៩ អញ្ញាណាឌីតិ អាឌិ-ឋន្ធេត ញ្ញាឆ ក្ខត្តា ឆហិន្ថាអញ្ញាណឆហិន្ថាអតុបស្សតបក្ខាទោ ចិឃ យហាឋតិបដ្ឋាតឃុត្តេ ក្ខត្តា

ឋយុតឃឆយ្យាតុបស្សិអាឌិអតុបស្សតបក្ខាទោបិ កាឃាតុបស្សតាកាចតោ កហិតា ញ្ញាតេច្ឆ ទេឌិតត្តំ តត្តាតិ អញ្ញាណាឌិអតុបស្សតាឃំ

ក្ខន្ធឋ បកាទោ យហាឋតិបដ្ឋាតឃុត្តេ អាកតក្ខន្ធឋបក្ខាទាឌិកេ អបេក្ខិត្តា ញ្ញាឆ ក្ខត្តា អញ្ញាណាឌិបក្ខាទោ ៧កោ បកាទោតិ អាហ

“ឯកប្បការនិទ្ទេសតោ”តិ។ ទ្វីហិបិ ឯកច្ចេសុ អញ្ញាតិប្បិយេសុ។ តេសម្បិ ហិ អានាបានាទិទេសេន សមថបក្ខិកា កាយានុបស្សនា សមុច្ចតិ។ តេនាហ “ឯកទេសសមុច្ចតោ”តិ។

តស្ស ច អតប្បរិច្ឆិន្នតា តទេវ អបរិច្ឆិន្នតា អត្ថីតិ យោជនា។ “ទីឃញ្ហិ អទ្ធានំ”តិអាទីសុ វិយ អញ្ញត្ថេសុបិ សមានេ អចយចបទេសុ សង្គហោ លព្ភតេវាតិ វុត្តំ “កាយេ កាយានុបស្សីតិ ឯវ កាយោ ឯវា”តិ។ តទបដិពន្ធានំ តប្បច្ចត្តព្ពុយ្យានំ, តទបដិពន្ធានំ តទនុប្បច្ចយលិង្គំ កោសល្លយានំ, តប្បដិពន្ធបដិពន្ធានំ ថានេនេវ សម្មុខតោ សន្តោ ការេយា “តទបរិយន្តា”ទ្វេច វុត្តាតិ ទស្សេន្តោ “តប្បដិពន្ធ”តិអាទិមាហ។ អត្ថិ កោសា, អត្ថិ លោមាតិ សម្ពន្ធោ។ តត្ថ អត្ថីតិ វុត្តបទានិ ឯកំ និបាតបទំ, ត កិរិយាបទំ។ កិរិយាបទេ ហិ សន្តីតិ វត្តព្ពំ សិយា, វចនវិបល្លាសេន វា វុត្តន្តិ។

កម្មដ្ឋានស្ស វាចុគ្គតការណាទិនា ឧគ្គហកោសល្លំ ឧគ្គហោ។ កោដ្ឋាសបរិច្ឆេទយា ហិ វាចុគ្គតការណំ, មនសិករិយាយ កេសាទីនំ វណ្ណាទិតោ ឧបធារណស្ស ច បគុណភាវាបាទនំ ឋានំ ឧគ្គហោ។ យេន បន តេ យេន យោគាវចរោ តត្ថ កុសលោ ហោតិ, សោ វិធីតិ វុត្តោ។

បុរិមេហីតិ បុរិមបុរិមេហិ បញ្ចកឆក្កេហិ សម្ពន្ធោ វុត្តោ។ “យំវ...បេ... ចក្ក”ន្តិ ហិ អនុលោមតោ ចក្កបញ្ចកស្ស បុន “ចក្កំ...បេ... កេសា”តិ ចក្កបញ្ចកស្ស, តចបញ្ចកស្ស ច បដិលោមតោ សជ្ឈាយក្កមោ សម្ពន្ធោ ទស្សិតោ។ ស្វាយំ សជ្ឈាយោតិ សម្ពន្ធោ។ ឧឧសុ តិបញ្ចាហន្តិ អនុលោមតោ បញ្ចាហំ, បដិលោមតោ បញ្ចាហំ, អនុលោមបដិលោមតោ បញ្ចាហន្តិ ឯវំ បញ្ចកឆក្កេសុ បច្ចេកំ តិបញ្ចាហំ។ បុរិមេហិ ឯកតោ តិបញ្ចាហន្តិ តចបញ្ចកាទីហិ សទ្ធិំ អនុលោមតោ ចក្កបញ្ចកាទីនិ ឯកជ្ឈំ កត្វា វុត្តនយេនេវ តិបញ្ចាហំ។ អាទិអន្តទស្សនវសេនាតិអាទិក្កមតស្ស អនុលោមតោ សជ្ឈាយស្ស, អនុលោមបដិលោមតោ សជ្ឈាយេ អន្តក្កមតស្ស បដិលោមតោ សជ្ឈាយស្ស ទស្សនវសេន។ តេនាហ “អនុលោម...បេ... អន្តិមេ”តិ។ ឯតរហីតិ យទិទំ បុរិមេហិ សទ្ធិំ បច្ឆិមស្ស បញ្ចកាទិនោ ឯកតោ សជ្ឈាយករណំ, បញ្ចកាទីនំ បច្ចេកំ អនុលោមាទិនា សជ្ឈាយប្បការតោ អញ្ញោ សជ្ឈាយប្បការោ ឯកសោតិ អត្ថោ។ ទ្វិន្នំ ហត្ថានំ ឯកាយុតា អញ្ញមញ្ញំ សម្ពន្ធា ឋបិតា អង្គុលិយោ ឋានំ ហត្ថសង្ខលិកាតិ អធិប្បេតាតិ អាហ “អង្គុលិបន្តី”តិ។ អសុភលក្ខណំ កេសាទីនំ បដិក្កូលភាវោ ចច្ឆន្ទាទិភាវោ ធាតុលក្ខណំ។

អត្ថតោ កោដ្ឋាសា, សមានតោ ច កោដ្ឋាសា សកោដ្ឋាសា, តត្ថ ភវោ សកោដ្ឋាសិកោ, កម្មដ្ឋានំ។

កាយានុបស្សនំ ហិត្វាតិ អសុភតោ វា ធាតុតោ វា អនុបស្សនំ មនសិការំ អកត្វា។ បុព្ពេ វិយ បរិយត្តិតាលម្ពា អាទិតាលម្ពា អកត្វា។

សមាធានាទិវិធេសុ សយោគេន អធិកំ ចិត្តន្តិ អធិចិត្តំ។ តេន វុត្តំ “សមថវិបស្សនាចិត្ត”ន្តិ។ មនសិករណំ ចិត្តន្តិ ឯកត្តំ សមាធិនិមិត្តស្ស ច សមន្នាហារកំ ចិត្តំ។ ចិត្តុប្បាទវសេន ចិត្តស្ស នានារម្មណេ វិសដប្បវត្តិ ឋានំ បគ្គហំ, សមាធានេន តទការេតោ ត ច បគ្គហសកាចំ។

ສລ຺ລກ຺ຂຓຕາ ປຈ຺ຈກ຺ຂກາຣິຕາ. ພຸທ຺ເທຫຕາທິເກຕິ ອາທິ-ສທ຺ເທນ ຕທນຸຣູປຍຕນິກາຣາທຕ຺ຖໂຍຄາທິໍ ສງ຺ຄຓ຺ຫາຕິ.

ສມ຺ປວຕ຺ຕນ຺ຕິ ລີນຸທ຺ທຈ຺ຈຣຫິຕໍ. ຕຖາປວຕ຺ຕິຍາຕິ ຍຖ຺ຖປສມທິຍິຕ຺ຕ ປຕິປຕ຺ຕິຍາ, ຕຕ຺ຖ ຈ ປກ຺ຂປາເຕນ ວິນາຍ ຍຖາວຸຕ຺ຕສມ຺ປວຕ຺ຕິຍາ. ປຎ຺ຎາຍ ໂວທາເປຕີຕິ ຍາຍໍ ຕຕ຺ຖ ຊາຕາໍ ຌຍາໍ ອຕິຈິຕ຺ຕຕາ, ຎາຓ຺ຊຍາໍ ວີຣິຍສມຕາ, ຕທຸປກາຣິຣິຍຈາຫຕາ, ອາເສຈຕາຕິ ຣຸຍາໍ ສາທິກາ ກາຈຕາປຎ຺ຎາ, ຕາຍ ອທິຈິຕ຺ຕ ໂວທາເປຕິ ປຫໍສ຺ຊ ກເຣາຕິ. ຍຖາວຸຕ຺ຕຈິເສສສິທ຺ທິຍາຈ ຫິ ຕໍສາທິກາຍ ປຎ຺ຎາຍ ຕໍ ຈິຕ຺ຕ ສຍ຺ຫໍສິຕໍ ຕາຍ ໂຫຕິ. ຍຈໍ ສຍ຺ຫໍສເຕ຺ຕາ ຈ ຍສ຺ມາ ສພ຺ພໂສ ປຣິຍາທ຺ທຈິເສາຄເຕນ ປຎ຺ຎາຍ ຈິຕ຺ຕ ເຈາຄາເປຕີຕິ ຈ ວຸຈ຺ຈຕິ, ຕສ຺ມາ "ສຍຸເຕ຺ຕເຊຕິ ຈາ"ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ. ຕິຣສ຺ສາຄຕ຺ຕິ ປຸເຣ຺ຕາປໍ ຈິເສສາລີເກນ ກາຈຕາເຣສຈິເຣຫິຕໍ. ສຍ຺ຫໍເສຕີຕິ ກາຈຕາຍ ຈິຕ຺ຕ ສມ຺ມາ ປຫາເສຕິ ປເຍາເຊຕິ. ສຍຸເຕ຺ຕເຊຕີຕິ ສມ຺ມາ ຕຕ຺ຖ ວຸເຕ຺ຕເຊຕິ.

ອາສເຍາ ປຈຕິງ຺ຄາຕໍ.

ຈຈຕ຺ຕິຕຕ຺ຕິ ອສໍກິລ຺ລິຕໍ.

ອເຕ຺ຕາຕິ ອຍ຺ຍຕ຺ເຣ ເກາງ຺ຄາເສ. ສຸກຸຍຕ຺ຕິ ສຸກຸຍຕ຺ຖຸອາທິໍ ສຕ຺ຕາຍ ຈຊຕິ.

ຕາລປງ຺ກາ ຕາລປຕ຺ຕຈິລິເຈຫິ ກຕກເຊສາຣເກາ.

ກລຕາຍ ຍຕ຺ຕາ-ສເທ຺ທາ ກຕິປເຍຫິ ງ຺ຄາຕກາຈຊີປຕ຺ຕໍ ວຸຈ຺ຈຕິ. ຊຕ຺ຕງ຺ຈຊ຺ຊຕາຕິ ຕີຫິ ງ຺ຄາຕາຕິ ຕີຫິ ອງ຺ສຕາຕິ. ຕສ຺ມາ "ຕີຍຕ຺ຕາຕີ"ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ. ຍໍ ປຕ ວິສຸທ຺ທິມເຄ຺ຄ "ອຕີເຕກຕີສຕອງ຺ຄສຍຸສ຺ສຍ"ຕ຺ຕິ (ວິສຸທ຺ທິ ໑.໑໑໑) ວຸຕ຺ຕໍ, ຕໍ ຊຕ຺ຕງ຺ຄີຕິປິ ກເຫຕ຺ວາ ສພ຺ພສງ຺ຄາຫິກຕເຍຕ ວຸຕ຺ຕໍ. "ເກາປຍ຺ກງ຺ຄກາຊີຕິ ອວຸຕ຺ຕາຕີ"ຕິ ຕ ຈຕ຺ຕຕ຺ຕໍ "ເອເກກສ຺ມິ ປເຊ ເຊ຺ຊ ເກາປຍ຺ກງ຺ຄີຕີ"ຕິ ວຸຕ຺ຕຕ຺ຕາ, "ອາຕິສງ຺ຄອາຊີຕີ"ຕິ ປຕ ຈຕ຺ຕຕ຺ຕໍ.

ເຕຕ ອງ຺ຄຕາຕິ ງ຺ຄາຣງ຺ຄຕາ.

ຍວເຍ຺ຍຫີຕິ ຍວຍ຺ຍວເຍ຺ຍຫິ.

ສຸສຍາຫິຕຈິເຣ຺ຕກ ເຫຕຸກ຺ເຕຕ. ຕາຕາຣຍູລຈິປຍ຺ຕກຈິເຣເຫຕາຕິ ຕາຕາຣຍູລກາເຣຈຕ ຈິປຍ຺ຕກໍ ຕາຕາຣຍູລຈິປຍ຺ຕກໍ, ເຕຕ ຈິເຣເຫຕ. ອຕຕິກ຺ກຕ຺ຕປີຕິສຸຂສ຺ສ ຍສາຕຈິຕ຺ຕສ຺ສ. ຕໍສຍ຺ຊີປຸກ຺ຄລສ຺ສ ຈາ.

ປຕິກ຺ກູລຊາຕຸຈຓ຺ຓຈິເສສຕ຺ຕິ ປຕິກ຺ກູລຈິເສສໍ, ຊາຕຸຈິເສສໍ, ຈຓ຺ຓກສິຓຈິເສສໍ. ຈກ຺ກປຍ຺ຈາກາຊີສຸ ປຍ຺ຈາສຸ ຈິສຸ, ເຫງ຺ຄເຍຫິ ໂອກເຕາ ຈ

សញ្ញាយេ លទ្ធំ លទ្ធំ បញ្ញាបានំ ចរេន បញ្ញា យាវតា បរិបុណ្ណា លក្ខន្តិ, តេនបញ្ញាវេ បន ចិរំ ទិបញ្ញាបេយនាតិ អាហ “អត្ថយាវេ ឧក្ខារេបិ”តិ។ យាវត្ថុកាមំ សញ្ញាយស្ស វត្ថុយាទិយាវកាមំ។

ឃរេយត្តិ ជាត្ថិ។

“តិលំ បីត”ន្តិអាទិនា សង្ឃរេដ តិលាទិចត្តារិ ចតុស្សយត្ថា យថាភូតេ រូបាទយោតិ អាហ “យថាភូតំ...បេ... ទុក្ខន្តិអាទិនា”តិ។ រូបាទយរូបំ យថាភូតេន បរិច្ឆិន្ទន្តិ ឃោដេតា។ តស្សាតិ រូបាទរូបស្ស។ តេតាតិ យថាភូតេតា។ លាឃាឃ អាតបបច្ចយការេចា អាតបេបិ បច្ចេយោ ឧតិស្សាតិ, អាតបស្ស លាឃាឃ រូបាទកការេចា លាឃាតបាតំ អាតបបច្ចយលាឃុបាទកការេចា។ តេន រូបាទេតទិត្ថាបាទកការេចា អញ្ញមញ្ញបរិច្ឆេទកតាតិ ទេស្សតិ។ អាយតនានិ ច ធាតុយោ ចាតិ ធាតុសាយតនានិ, តេទកទេសភូតានិ ធាតុយោ ច។

សប្បច្ចយការាតិ សប្បច្ចយត្តា។

យថាវុត្តេន អាការេនាតិ “ខ្លតិ ខ្លទំ សត្តចិធំ រូបហេកាវស្ស សុក្ខហិតំ កត្វា”តិអាទិនា (វិភ។ អដ្ឋ។ ១៣៩), “ខ្លយំ បន កដ្ឋានំ ភាវេត្វា អរហត្តំ បាបុណិត្វាការេយតា”តិអាទិនា (វិភ។ អដ្ឋ។ ១៣៩) ចា វុត្តប្បការេន ចិនិតា។ “អចិរេវ វេតា បន សាធារណចរេន ឧចំ ចេទិតព្ពា”តិ, “ខ្លេតា បដ្ឋាយា”តិ ច ចេទត្តិ។ ចណ្ណាទិមុខេលតាតិ ចណ្ណបដិក្កូលសុញ្ញតាមុខេលតា។ រូបដ្ឋានត្តិ កម្មដ្ឋានស្ស រូបដ្ឋានំ, ឃោ រូក្ខេហាតិ វុត្តា។ ឧត្តាតិ ចត្តក្កបញ្ចកញ្ញានបចយញ្ញានចិបស្សនាសុ ឧកស្មិំ សត្តិយតិ។ កោន? កម្មដ្ឋានយតនិការេនេច, តស្មា រូក្ខេហាច សត្តិ រូក្ខហសត្តីតិ ចេទិតព្ពំ។

រដ្ឋានកំ រូបជ្ជនកំ។ សាតិរេកានិ ឲ អម្ពណានិ កុម្ភំ។ តេតាតិ មុលសោចនលានគោភាដនកិច្ចេតា។ តិចត្តតីតិ អរហត្តាទិការេន អច្ចត្តតិចត្តិចរេន តិចត្តតិ។

កម្មេយចាតិ យតនិការកម្មេយច។ អារម្មណត្តិ បុព្ពភាគការចតារម្មណំ។

តចាតិ ចតមក្កវេនាំ ចិយំ។

ឯកន្តិ ឯកំ កោដ្ឋាសំ។

សត្តាហាលានិហិតេតិ សត្តបញ្ញាត្តិមុបិ អតាយសិត្វា ទេសិតត្តា វុត្តំ។ សសត្តានតាឃ អហំការចត្តុយិអប្បហីនយានស្ស បហីនាការំ សត្ថាឃាហ

“ចិត្តស្សាហំការេ”តិ។ តត្ថាតិ បរស្ស ការេយ។

១៣៤។ អាទិមិច្ឆសេចនា យតសិការស្ស ឧប្បាទនា អារម្មណា។

១៩១។ កមិតាតិ ចិកមិតា។

កាយានុបស្សនាតិទេ្ចសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

ចេតនានុបស្សនាតិទេ្ចសចណ្ណតា

១៩១។ សមុដ្ឋានស្សាតិ សមុទ្ទា បការេហិ ដាតត្តស្ស, ចត្តារមុខេហិ សង្គិ ស្វេសាមិសាទិប្បការេហិ អចិបរីតំ ចេតនំ ដាតត្តស្សាតិ អត្ថោ។ បុព្ពភាគភាចនា ចោហារានុសារេនេច បចត្តតីតិ អាហ “ចោហារមត្តតា”តិ។ ចេតយាមីតិ “អហំ ចេតយាមី”តិ អត្តបតាមិកា ចុត្តាតិ, បរិញ្ញាតចេតនាបិ ចា ឧប្បត្តាយ ស្វេចេតនាយ លោកចោហារេន “ស្វំ ចេតនំ ចេតយាមី”តិ ដាតាតិ, ចោហរតិ ច, បគេច ព្ពាតរោ។ តេនាហ “ចោហារមត្តេន ចុត្ត”ន្តិ។

ឧកយន្តិ ចីរិយសមាធិំ។ សហ ឃោនេដត្វាតិ សមឆុរកិច្ចតោ អត្ថតានិកំ កត្វា។ អត្តឆមុខឹស្វ សមុទាហចិត្តំសតចសេន បចត្តា យក្កបញ្ញា ៧ច លោកុត្តរបដិសម្ភិទា។

ចណ្ណមុលាឌីស្វ តីសុបិ មុខេសុ។ បរិគ្គហស្សាតិ អនុបបរិគ្គហស្ស។ “ចត្ថ តាយ ការេដការោយា”តិ ចចនេន តិចត្តិតំ ចស្សេត្វា “ត ចក្ខាឌីតិ ៧ ចត្ថតី”តិ អាហ។ អញ្ញាមញ្ញាបត្តយេន ជំតេសុ ខ្ញឹសុ តត្ថអកលិបេសុ ៧កស្ស ព្ពាតរបដិពទ្ធដ្ឋិតិតា ចិយ តាយកាយស្ស ទ្វបកាយបដិពទ្ធចុត្តិតាចស្សតចោច្បំ តិស្សយបច្ចយចិសេសចស្សតន្តិ។

តោសន្តិ ឃេយំ ចស្សចិញ្ញាណាតិ បិពាដាតិ, តោសំ។ អញ្ញោសន្តិ តតោ អញ្ញោសំ, ឃេយំ ចស្សចិញ្ញាណាតិ ត បិពាដាតិ។ ស្វេចក្ខចេតនាតំ ស្វចិក្ខតចុត្តិតាយ ចុត្តំ “សព្ពាសំ ចិតេឃ្យាតំ ចេតនា បិពាដា”តិ។ ចិលិបេត្វា ចិលិបេត្វាតិ ស្វចិស្វន្ទំ តចតីតំ ចិលិបេត្វា សីតិភ្វតំ អតិសីតលេ ឧទកេ បក្ខិបិត្វា បត្តិត្ថំ ជិតំ មតេត្ថត្វា បរិបិណ្ឌត្វា បុត ចិលិបេត្វាតិ សតចារំ ៧ចំ កត្វា។

តត្ថាបីតិ ឃត្ថ អនុបកមុដ្ឋានំ ៧ច...បេ... ចស្សិតំ, តត្ថាបិ។ ឃេសុ ស្វេត្តសុ តចត្តោកាសំ ទ្វបកមុដ្ឋានត្តិ ឃោដនា។

ចេតនានុបស្សនាតិទេ្ចសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

ចិត្តានុបស្សនានិទ្ទេសវណ្ណនា

១៦៨។ កិលេសសម្បយុត្តានំ ន វិសុទ្ធតា ហោតីតិ សម្ពន្ធោ។ ឥតរេហិបីតិ អត្ថតោ សម្បយុត្តកិលេសតោ ឥតរេហិបិ អសម្បយុត្តេហិ។ វិសុំ វចនន្តិ អញ្ញាកុសលតោ វិសុំ កត្វា វចនំ។ វិសិដ្ឋគ្គហណន្តិ វិសិដ្ឋតាគហណំ, អាវេណិកសមោហតាទស្សនន្តិ អត្ថោ, យតោ តទុភយំ មោមូហចិត្តន្តិ វុត្តំ។

ចិត្តានុបស្សនានិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ធម្មានុបស្សនានិទ្ទេសោ

៣។ នីវរណបព្ពវណ្ណនា

១៦៩។ ឯកស្មិំ យុគេ ពទ្ធគោណានំ វិយ ឯកតោ បវត្តិ យុគនទ្ធតា។

គហណាការេនាតិ អសុភេបិ អារម្មណេ “សុភ”ន្តិ គហណាការេន។ និមិត្តន្តិ វាតិ សុភនិមិត្តន្តិ ច វុច្ចតីតិ យោជនា។ ឯកំសេន សត្តា អត្តនោ អត្តនោ ហិតសុខមេវ អាសីសន្តីតិ កត្វា វុត្តំ “អាកង្ខិតស្ស ហិតសុខស្សា”តិ។ អនុបាយោ ឯវ ច ហិតវិសិដ្ឋស្ស សុខស្ស អយោនិសោមនសិការោ, អាកង្ខិតស្ស វា យថាធិប្បេតស្ស ហិតសុខស្ស អនុបាយភូតោ។ អវិជ្ជា ហិ តាទិសេបិ បវត្តតីតិ។ និប្ផាទេតព្ពេតិ អយោនិសោមនសិការេន និព្ពត្តេតព្ពេ កាមច្ឆន្ទេតិ អត្ថោ។

តទនុកូលត្តាតិ តេសំ អសុភេ “សុភ”ន្តិ, “អសុភ”ន្តិ ច បវត្តានំ អយោនិសោមនសិការយោនិសោមនសិការានំ អនុកូលត្តា។ រូបាទីសុ អនិច្ចាទិអភិនិវេសស្ស, អនិច្ចសញ្ញាទីនញ្ច យថាវុត្តមនសិការូបនិស្សយតា តទនុកូលតា។

អាហារេ បដិក្កូលសញ្ញា សោ ឧប្បាទេតីតិ សម្ពន្ធោ។ តព្ពិបរិណាមស្សាតិ ភោជនបរិណាមស្ស និស្សន្ទាទិកស្ស។ តទាធារស្សាតិ ឧទរស្ស, កាយស្សេវ វា។ សោតិ ភោជនេ មត្តញ្ញូ។ សុត្តន្តបរិយាយេន កាមរាគោ “កាមច្ឆន្ទនីវរណ”ន្តិ វុច្ចតីតិ អាហ “អភិធម្មបរិយាយេនា”តិ។ អភិធម្មេ ហិ “នីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជាតបច្ចយា”តិ (បដ្ឋា។ ១។២។២) ឯតស្ស វិភង្គេ “អន្ទេប កាមច្ឆន្ទនីវរណំ បដិច្ច ថីនមិទ្ធនីវរណំ ឧទ្ធច្ចនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ ឧប្បជ្ជតី”តិអាទិវចនតោ ភវរាគោបិ កាមច្ឆន្ទនីវរណំ វុត្តន្តិ វិញ្ញាយតិ។ តេនាហ “សព្ពោបិ លោភោ កាមច្ឆន្ទនីវរណ”ន្តិ។

សិយាទេកេឥ ពេតតិ អត្ថានិយទិយាកាយ កិត្ថាយ, អត្ថានឹស្ សត្ថាត្ថ ឲពន្ទុបិយ ទេយត្ថាកាចតាយាតិ អទេត្ថ៉ ចិហារានិ្ពទេ្ឋសទហិតត្តិ ចិហារានិបទេសបទិទេ្ឋឥទហិតំ៉ ្ពក្កហិតាយ ទេយត្ថាយ៉ អដ្ឋចឹសតិចិឆាតិ ត្ថាត្តិអានិចទេសត សត្តចិឆា បទេទ្ចក៌ អទេចរានឹហិ ទេយាឌតាចទេសត អដ្ឋចឹសតិចិឆា៉ សត្តានិត្ថាត្តិអានិអទេចរានិទេយាទេពតាតិ ឲត្ថ សត្តានិអទេចរានិទេយាទេពត ចឹសតិ, ត្ថាត្តិអានិអទេចរានិទេយាទេពត អដ្ឋចឹសតឹតិ អដ្ឋចត្តារិសំ ឲកិស្សា និសាយ៉ តឆា ទេសសនិសាស្បិតិ សត្ថា សក្កទេហត្វា អាហ “អឹតាឆិពចត្យុសតឞ្យទេកឌា”តិ៉

ពតាពតាត្យុទេសាចតញ្ហា ត ទេហាតឹតិ ទេយាឌតា៉ “ឌាហុក៌ ស្តំ ទេហាតិ ស្តុត្ត ទេកឈ្យ”ត្តិអានិចចតទេតា (អ៉ តិ៉ ៣៉៩) ឌាហុស្ស្យុតតា តចក្កស្ស សាសតស្ស ចទេសត ទេចនិតត្ថា, ត ចិតយយត្តទេយ្យចាតិ ត្យុដ្ឋំ បត អតទេបក្តិត្វា ត្ថាទេទ្ចច ត្យុត្តំ, ត ឌាហុស្ស្យុតតញ្ហាតិ៉

តិដ្ឋតិ អត្យុប្បត្តា ចិចិកិច្ឆា ឲត្ថ ឲទេតស្ “អទេហាសិ ត្យុ ទេលា អហយតឹតយឆ្កាត”ត្តិអានិពាយ (យ៉ តិ៉ ១៉១ប័; ស៉ តិ៉ ១៉១០) បចត្តិយា អទេតពទេកទេឥស្ បុទិបុប្បទេត្តស្ ចិចិកិច្ឆាឆទេប្តស្តិ ទេត ជាតឹយា ត្យុត្តា៉

អដ្ឋចត្វពាបឹតិ ត ទេពចលំ ទេសាត្យអសចត្វពា, តាបិ ទតតត្តយចត្វពា ច, អឆ ទេលា អដ្ឋចត្វពាបិ៉ ទតតត្តទេយ សំសយាបត្តស្ស សិក្ខានឹស្ ពញ្ហាសប្លុកទេតា, តត្វ តិទេត្ថាយតិពស្ស តឥកាចទេតា ច ទេសសចិចិកិច្ឆាតំ ទតតត្តយចិចិកិច្ឆាប្លុលិពតា ឥដ្ឋត្ថា៉ អត្យុបចិសតំ “ឲចទេយត”ត្តិ សទ្ហាតចទេសត អារទេប្ហលស្ស បញ្ហត្តំ៉

តឹចទលាបត្ថាចញ្ញាតា តិដ្ឋិតា៉

៣៉ ទេពាន្ទ្រាបត្ថាចញ្ញាតា

ទេតតាតិ អត្វសត្តិស្សិតក្កហទេលាត៉

បច្ចយចទេសត ទ្យុត្ថាលការទេចា យក្ខតា៉

បត្ថាតបទេសចតពាហតត្តទិទេតាបិ ពាទេយា ត ទ្យុទេទ, បត្ថាតំ បទិក្ខិបិត្វា ពត្ថាតាយ អាចារទេសា អទេត្ថាលក្ខហ្យុទេបទេតា, តស្វា យំសទេសាទេតទេតច អទេយ្យាសឹតិ ចឥត្តិ៉

សយ្យត្តិទេហត្យុតាយ បសារេឆា សិទេតហបទិយាទេយត ត្យុទេត្ថា៉

ត្ថាត្រ្តិយាតំ តិក្ខកាចាបិឥតំ ទេតឌតំ៉ ទេតាយសតំ បទេយាឥតំ៉

ពោជ្ឈង្គបព្ពវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សមថវិបស្សនាវសេន បឋមស្ស សតិបដ្ឋានស្ស, សុទ្ធវិបស្សនាវសេន ឥតរេសំ។ អាគមនវសេន វុត្តំ អញ្ញថា មគ្គសម្មាសតិយា កថំ កាយារម្មណតា សិយាតិ អធិប្បាយោ។ កាយានុបស្សីអាទីនំ ចតុន្និធានំ បុគ្គលានំ វុត្តានំ។ តេនាហ “ន ហិ សក្កា ឯកស្ស...បេ... វត្តុ”ន្តិ។ អនេកសតិសម្ភវាវេពាធបសង្គាតិ ឯកចិត្តុប្បាទេន អនេកិស្សា សតិយា សម្ភវស្ស, សតិ ច តស្មិំ អនេកាវជ្ជនស្ស ច អាបជ្ជនតោ។ សកិច្ចបរិច្ឆិន្នេតិ អត្តនោ កិច្ចវិសេសវិសិដ្ឋេ។ ធម្មេកទេសតាតិ អារម្មណេកទេសវិសិដ្ឋេន ធម្មវិសេសេន។ ន ធម្មស្ស ធម្មោ កិច្ចន្តិ ឯកស្ស ធម្មស្ស អញ្ញធម្មោ កិច្ចំ នាម ន ហោតិ តទភាវតោ។ ធម្មភេទេន ធម្មស្ស វិការេន។ តស្ស ភេទោតិ តស្ស កិច្ចស្ស ភេទោ នត្ថិ។ តស្មាតិ យស្មា នយិធ ធម្មស្ស វិការេន កិច្ចភេទោ ទិដ្ឋោ, កិច្ចភេទេន បន ធម្មវិការោ ទិដ្ឋោ, តស្មា។ តេន វុត្តំ “ឯកាវា”តិអាទិ។

សុត្តន្តភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១. អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា

១៧៣. “កាយេ កាយានុបស្សី”តិ ឥទំ បុគ្គលាធិដ្ឋានេន សតិបដ្ឋានវិសេសនំ, តញ្ច អាគមនសិទ្ធំ, អញ្ញថា តស្ស អសម្ភវតោតិ អាហ “អាគមនវសេន...បេ... ទេសេត្វា”តិ។ បុគ្គលំ អនាមសិត្វាតិ “កាយេ កាយានុបស្សី”តិ ឯវំ បុគ្គលំ អគ្គហេត្វា។ តថា អនាមសនតោ ឯវ អាគមនវិសេសនំ អកត្វា។ នយទ្វយេតិ អនុបស្សនានយោ, សុទ្ធិកនយោតិ ឯតស្មិំ នយទ្វយេ។

អភិធម្មភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សតិបដ្ឋានវិភង្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ប៉ៈ សមុប្បឆាតចិករក្កា

១ៈ ស្វត្តត្តកាះតឹយចណ្ហតា

១៤០ៈ កាករលាសរដ្ឋា យុត្តិចាចរកា “សត្តរយតំ អកាករលំ ចឌតី”តិអាឌឹស្ម ចិឃ, តស្មា កាករលប្បឆាតាតិ យុត្តិប្បឆាតា, អត្តុប្បត្តុបិបកាត្តុប្បាឆតាឌិកិរិយាឃ អត្តន្នបប្បឆាតាតិ ៦ចំ ចា ៦ត្ត អរតា ឌដ្ឋរត្តាៈ អត្តុប្បត្តុបិបកាឌឹតំ អត្តុប្បាឆាឌិ អត្តុប្បត្តុបិបកាត្តុប្បាឆាឌិៈ

១៤១ៈ“ត អរញ្ញា ឆរមុាតិ ឃចា តញ្ញាឃតមិដ្ឋាកិតិរចសចាឃយតសកាចាតំ តញ្ញាឌឹតំ លត្តុបរិឃារឃា អញ្ញាឆរមុា តាយ រហាតិ កត្តុកយ្យតាសព្លាតស្ស លត្តុតិឃស្ស រតស្ម អកាចា, ឆមុឆ្ឆរត្តា បត តំសកាចត្តា អញ្ញាឆរមុា ត រហាតិៈ រតភាហ “ឆមុឆ្ឆរត្តាតិ សកាចឆ្ឆរត្តា”តិៈ

៣០៩ៈអដ្ឋកឆាឃត្តិ របិរាលដ្ឋកឆាឃំៈ ចដ្ឋាតត្តុសំចត្តតរតាតិ សំសារក្លសមុក្ខចរតាៈ

ត សរក្កាត្តិតិ អាហ “សត្តាឃ សយាបត្តិឃា បរិហិភា (តាហុចរិឃចារស សត្តុម្កិតុំ ត សរក្កាត្តិ”តិៈ

តត្ត ក្សចិឆាឃាតិ រឃារឌតត្តាៈ ដ្ឋប្បត្តារឃចាតិ ដ្ឋប្បត្តុបុត្តា ៦ច ដ្ឋប្បដ្ឋត្តិ សមុភាចារាឌិចរសតៈ

សត្តាស្ម អចត្តាស្វតិ បកតត្តាឌិអចត្តាស្មៈ បកតត្តាចរត្តត ហិ សរត្តត សត្តំ តាតិ ត ចរិតត្តាតិៈ ត្តតរាចរត្តត ច តឆចត្តាឃ តាតិ តាតិរឃច ចរិតត្តាតិៈ ចត្តត្តាត្តិអាឌឹតិតិ អាឌិ-សរដ្ឋត “ត ៦កឆ្ឆរត្ត អតាចារស ចត្តត្តំ, ត ៦កឆ្ឆរត្ត អាចារស ចា អតាចារស ចា ចត្តត្តំ, ត ៦កាសរត តិសឹឌិតត្តំ, ត តឹរច អាសរត តិសិរត្តដ្ឋរច្ឆ អាសរត តិសឹឌិតត្តំ, ត លយាឃំ តិសិរត្ត អាសរត តិសឹឌិតត្តំ, ត ៦កចក្ករយ ចក្កយិតត្តំ, ត តឹរច ចក្ករយ ចក្កយរត្តដ្ឋរច្ឆ ចក្ករយ ចក្កយិតត្តំ, ត លយាឃំ ចក្កយរត្ត ចក្ករយ ចក្កយិតត្តា”ត្តិ ត្តយាតិ សក្កញ្ញាតិៈ រតសត្តិ បិរិចាសិកចុដ្ឋតរាឌឹតំ ចរសតៈ សម្បិរល្លត្តាតិ សក្កឆ្ឆិត្តាៈ ៦រកកំ កត្តាតិ តចាបិ ៦ករយកំ កត្តាៈ “អកិចាឆតបច្ឆដ្ឋាតត្តាលិកមុសាឃឹចិកមុំ ត សាឌិតត្តំ, អាសតាកិហារំ, រសឃ្យាកិហារំ, បិរឆាឆកំ, បិឆបឹឆំ, បិឆកឆលិកំ, បត្តឹចរបដិក្កហលំ ត សាឌិតត្តា”ត្តិ ត្តឆំ សត្តាមុិ អសាឌិឃតសាយរត្តាត ៦កំៈ ឆសាតិ “ត ឹសលចិបត្តិឃា, ត អាចារចិបត្តិឃា, ត ឌិដ្ឋិចិបត្តិឃា, ត អាឌឹចចិបត្តិឃា, ត កិក្ខុ កិក្ខុហិ រករឆតត្តា, ត កិហិដ្ឋរខា ឆាររតរត្តា, ត តិត្តិឃដ្ឋរខា ឆាររតរត្តា, ត តិត្តិឃា រសចិតត្តា, កិក្ខុ រសចិតត្តា, កិក្ខុសិក្ខាឃ សិក្ខិតត្តា”ត្តិ (ក្សត្យអចៈ ៩០) ៦ចយាកតា ឆសៈ

“កម្មញ្ចា”តិ បច្ចត្តវចនេន វុត្តំ កម្មំ “អវិបក្កវិបាកស្សា”តិ ឯត្ថ “កម្មស្សា”តិ សាមិវចនេន បរិណាមេត្វា យោជេតព្វំ។ ភូតាបគតុប្បន្នន្តិ វុត្តន្តិ សម្ពន្ធោ។ ឋានាតិ ឋានស្ស សម្ពាហវិរោធតិយា។ “ឯវំ កតេ ឱកាសេ វិបាកោ...បេ... ឧប្បន្នោតិ វុច្ចតី”តិ វចនតោ វិបាកមេវ វទតិ។ តត្ថាតិ អដ្ឋសាលិនិយំ។ មគ្គេន សមុច្ឆិន្នា ធាមគតា កាមរាគាទយោ “អនុសយា”តិ វុច្ចន្តីតិ អាហ “អនុសយិត...បេ... មគ្គេន បហាតព្វា”តិ។

អាហតលីនុទ្ធច្ចា វិយ អារម្មណំ, កថំ? និមិត្តគ្គាហវសេន។ តស្មិំ វិចរតិ “អនាគត”ន្តិអាទិនា។ តត្ថ និមិត្តគ្គាហវសេន អារម្មណស្ស អនិគ្គហិតត្តា តំ អារម្មណំ អនុស្សរិតានុស្សរិតក្ខណេ កិលេសុប្បត្តិហេតុភាវេន ឧប្បត្តិដ្ឋានតោ អនាគតមេវ នាម ហោតីតិ អាហ “អនាគតំ និមិត្តគ្គាហវសេនា”តិ, តំ អារម្មណំ បិតុក្ខតកិលេសត្តា អនិប្បារោយ។ កិលេសុប្បត្តិនិមិត្តតាយ ឧប្បត្តិរហំ កិលេសំ “អារម្មណ អនត្តាគធកិលេស”ន្តិ វុត្តំ។ តស្មា ពោ គាហកេ លក្ខណំ គហេតព្វំ ឧបនេត្វា, យថា និយ្យាតេ លក្ខណំ និយ្យាតេ ឧបនេត្វា “យស្មា ឧប្បជ្ជិ កថន្តិ”តិ។ ឋានាតិ ឧបនេត្វា ពុទ្ធ៊ត្វា និប្បរិយាយេនេវ អត្ថំ ទស្សេន្តោ “និមិត្តគ្គាហ...បេ... សមិសា”តិ អាហ។ វិត្ថារេតព្វន្តិ “យថា កិំ? សចេ លីនុទ្ធ”ន្តិអាទិនា វិត្ថារេតព្វំ។

តិសាតិ អតីតាទិភេទេន តិសោ។ អាគតោ ឧបយាចនេន។ អប្បហីនតាទស្សនតោ្យីតិ បិ-សទ្ទេន “តិសា នវត្តព្វតាទស្សនតោ្យី”តិ វុត្តមេវ សម្បិណ្ឌេតិ។ ឯវំ មគ្គេន បហីនកិលេសា ឧទ្ធដ្ឋា មគ្គេ អនុប្បន្នេ ឧប្បត្តិរហាតម្បិ ឧប្បន្នេ សទ្ធាន សន្ថិ អភាវតោ។

សុត្តន្តភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣. បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា

៣៦៩. វីរិយជេដ្ឋិកាយ បន មគ្គភាវនាយ ន វត្តព្វានិ សម្មប្បធានានិ “មគ្គាធិបតីនី”តិ វា “នមគ្គាធិបតីនី”តិ វាតិ វាតិ ឯត្ថ បធានស្ស វីរិយត្តាការោ, ឋិតស្ស ឋិតាធិបតិតោ, នមគ្គភូតវីរិយាធិបតិតោ ច អភាវោ នវត្តព្វតាយ ការណន្តិ ឋបេត្វា អាហ “មគ្គាធិបតីនី”តិអាទិនា។ តថាតិ វីរិយជេដ្ឋិកមគ្គភាវនាកាលេ។

បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សម្មប្បធានវិភង្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

᪕᪨ ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨸᩤᨴᩅᩥᨽᩮᨦ᩠ᨣᩣ

᪑᪨ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᨽᩣᨩᨶᩦᨿᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪓᪑᪒᪨ ᨸᨴᩮᨿᩣᨣᨲ᩠ᩅᩋᩮᨲ᩠ᨳᩣ “ᨬᩣᨸᩦᨲᩥ ᨬᨲ᩠ᨲᩥ”ᨲᩥ᪨ ᨴᩩᨲᩥᨿᩮᩣ ᨠᩁᨱᩮᨲ᩠ᨳᩣ “ᨬᩣᨲ᩠ᨲᩥ ᩏᨷᩣᨿᩣ”ᨲᩥ᪨ ᨸᨮᨾᨲ᩠ᨳᩣ ᨬᨲ᩠ᨲᩥ ᨴᩩᨲ᩠ᨲᩣ “ᨬᨲ᩠ᨲᩥ ᨸᨮᨾᩣ ᨸᩥᨸᩩᩃᨲ᩠ᨲᩥ”ᨲᩥ

ᨠᨲ᩠ᩅᩣᩈᩣᨵᨶᩔ ᨬᨲ᩠ᨲᩥᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᨠᩁᨱᩈᩣᨵᨶᩮᨶ ᨸᩥᨴᩈᩮᨴ᩠ᨴᨶ ᩈᨿᩣᨶᩣᨵᩥᨠᩁᨱᨲᩣᨿ ᩋᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩮᩣ, ᨬᩣᨲᨠᩔ ᨧ ᩋᨲ᩠ᨳᩔ ᨠᩁᨱᨽᩪᨲᨶ ᨸᩥᨴᩮᨶ

ᨸᨮᨾᨲ᩠ᨳᨲ᩠ᨲᩣ “ᨬᨲ᩠ᨲᩥ ᩏᨴ ᨸᩥᨴᩣ”ᨲᩥ ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨿᩣᨩᨶᩣ ᨶ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩦᨲᩥ ᨬᩣᨿᨿᨲ᩠ᩅᩣᩉ “ᨶ ᨧ…ᨸᩮ… ᨧᨲ᩠ᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨠᩁᨱᨶᩣᨲᩥ ᨬᩣᨲᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨿ

ᨠᩁᨱᨽᩪᨲᨶ ᩋᨲ᩠ᨳᨶ ᩈᩣᨵᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ ᨬᨲ᩠ᨲᩥ ᨸᨮᨾᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩮᨿᩣᨩᨶᩣ᪨ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᨠᩁᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨬᩣᨲᨸᨮᨾᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨠᩁᨱᩴ ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥᨴᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨶ

ᩋᩈᨿᩣᨶᩣᨵᩥᨠᩁᨱᨲᩣ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩥ ᨸᨭᩥᩈᩮᨵᨶᨿᩴ ᨸᨠᨲᩥᨿᩴ ᨵᩮᨸᨲᩦᨲᩥ᪨ ᨲᩔᩣᨲᩥ ᨿᩔᩣ ᨸᨴᩮᨿᨶᨲ᩠ᨳᨶ ᩈᨿᩣᨶᩣᨵᩥᨠᩁᨱᩈᨿᩣᩮᨿᩣ, ᨴᩩᨲᩥᨿᩮᨶ

ᩈᩣᨾᩥᨵᨶᩈᨿᩣᩮᨿᩣ ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥᨴᩈᨴ᩠ᨴᩣᨶᩴ ᨶ ᨿᩩᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᨲᩔᩣ᪨ ᨿᨳᩣᨴᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨧᩣ ᨸᨴᩮᨿᨶᨲ᩠ᨳᨶ ᩈᨿᩣᨶᩣᨵᩥᨠᩁᨱᩈᨿᩣᩈᨧᩮᩈᨶᨵ ᩮᨿᩣᨩᨶᩣ ᨿᩩᨩ᩠ᨩᨲᩥ

ᨸᩥᨴᩔ ᨸᨮᨾᩣᨶᩮᨠᩣᨴ᩠ᨴᩣᩈᨠᩣᨧᩮᨲᩣ᪨ ᨴᩩᨲᩥᨿᩮᨶᨲ᩠ᨳᨶ ᨬᨲᩁᩈᨿᩣᩈᩮᨶᨵ ᩮᨿᩣᨩᨶᩣ ᨿᩩᨩ᩠ᨩᨲᩥ ᨸᩥᨴᩔ ᨬᩣᨲᨠᩁᨱᨸᩥᨿᨠᩣᨧᩮᨲᩣ᪨

ᨠᩮᨴᩦᨲᩥ ᨵᨾ᩠ᨾᩈᩥᩁᩥᨲ᩠ᨳᩮᩁᩴ ᩈᨴ᩠ᨴᩣᨿ ᨧᨴᨲᩥ᪨ ᨴᩩᨧᩥᨲ᩠ᨳᩣᨿᩣᨲᩥ ᨶᩥᨲ᩠ᨳᩥᨲᩥᩋᨲ᩠ᨳᩣᨿ, ᨴᩩᨲ᩠ᨲᩥᩋᨲ᩠ᨳᩣᨿ ᨧ᪨ ᨧᩥᩉᩩᨲ᩠ᨲᩥ “ᨬᨲ᩠ᨲᩥ ᩏᨴ ᨸᩥᨴᩣ ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥᨴᩣ”ᨲᩥ ᨬᩣᨿᨿᩮᩣ ᨧᩥᩉᩩ᪨

ᩈᨿᩣᩈᩮᨿᩣᨩᨶᩣᨧᩮᩈᨶᩣᨲᩥ “ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨸᩥᨴᩣ ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥᨴᩣ”ᨲᩥ ᩏᨧᩴ ᩈᨿᩣᩈᩮᨿᩣᨩᨶᩣᨧᩮᩈᨶ᪨ ᨿᨳᩣᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣᨠᩁᨱᩮᨲ᩠ᩅᩈᩩ ᩮᨿᩣ ᩮᨿᩣ

ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨸᨭᩥᩃᩥᨠᨸᩩᨲ᩠ᨲᨠᩣᨠᩣᨶᨲ᩠ᨲᩥ ᨧᩥᩁᩈᩣᨵᩥᨠᨿᨲᩴᨸᩩᨲ᩠ᨲᨠᩣᨠᩣᨶᩴ ᨿᨳᩣᨠ᩠ᨠᨿᩴ ᨠᨲ᩠ᨲᩥᨲ᩠ᨲᩥᨠᩁᨱᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᨧᩴ ᩈᨴ᩠ᨴᩣᨿ ᨴᩩᩁᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩮᨿᩣᨩᨶᩣ᪨

ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᨽᩣᨩᨶᩦᨿᩮ “ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣᨿᩮᨧ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥᨴᩣ, ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨿᩮᨧ, ᨧᩦᩁᩥᨿᨿᩮᨧ, ᨧᩦᨿᩴᩈᩣᨧ ᨧᩦᨿᩴᩈᩥᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥᨴᩣ”ᨲᩥ ᨴᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᩣᩉ “ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᨽᩣᨩᨶᩦᨿᩮ

ᨧᩣ ᨴᩩᨲ᩠ᨲᩉᩥ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩦᩉᩥ ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥᨴᩮᩉᩥ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨

ᩃᨠ᩠ᨡᨱᨧᩥᨲ᩠ᨲᨧᩦᨿᩴᩈᩥᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥᨴᩮᩈᩩ ᨲᩣᨧ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩥ ᨸᨵᩣᨶᩈᨴ᩠ᨴᩣᩁᨠ᩠ᨠᩉᨶᩴ ᩋᨸᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ, ᨧᩦᩁᩥᨿᩥᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥᨴᩮ ᨸᨶ ᨠᨧ᩠ᨨᨲ᩠ᨲᩥ ᩮᨧᩣᨴᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᨴ᩠ᨴᩣᨿᩣᩉ

“ᨧᩦᩁᩥᨿᩥᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥᨴᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨ ᨿᨴᩥ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᨧ ᩈᨿᨲ᩠ᨲᩣᨠᨿᨠ᩠ᨠᩣᨲᩥ, ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᩣ ᨠᩥᨿᨲ᩠ᨲᩣᨿᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩈᨿᩣᨶᩥᨧᩥᩁᩈᩈᨲᩣᨶᩦ”ᨲᩥ᪨ ᨶ ᨬᩣᨲ…ᨸᩮ…

ᨴᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᩋᨲᨲ᩠ᨲᩥᩁᩈᩈᨶᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨿᨴᩥᨸᩥ ᩈᨿᩣᨶᩥᨧᩥᩁᩈᩈᨶᩈᨿᨲ᩠ᨲᩣᨠᨿᨠ᩠ᨠᨴᩔᨶᨲ᩠ᨲᩴ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᨧᩦᩁᩥᨿᩴ ᩋᩣᨠᨲᨲ᩠ᨲᩥ ᨴᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨲᩴ ᨸᨶ

“ᨧᩦᩁᩥᨿᩈᨿᩣᨶᩥᩈᨿᨲ᩠ᨲᩣᨠᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩏᨲ᩠ᨲᩣᨧᨲᩣᨸᩥ ᩈᩥᨴ᩠ᨵᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩏᨧᩴ ᩈᩥᨴ᩠ᨵᩮ ᩈᨲᩥ ᨸᩩᨶ ᨧᨴᨶ᩠ᨲᩥ ᨧᩦᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩣᩈᨲ᩠ᨲᩣᨧᩴ ᨠᩥ ᩮᨶᩣ ᨵᩦᨸᨲᩦᨲᩥ ᨠᨴᩣᨧᩥ

ᩋᩣᩈᨦ᩠ᨠᩣᨿᩣᩉ ᨲᨴᩣᩈᩘ᩠ᨠᨶ᩠ᨲᨧᨲ᩠ᨲᨶᨲ᩠ᨳᩴ “ᨧᩦᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨿᩣᩉ᪨ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩦᩉᩥ ᨧᩥᩈᩥᨭ᩠ᨮᩣᨲᩥ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩦᨶᩴ ᩋᨵᩥᨸᨲᩥᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣᨧᩥᩈᩮᩈᩮᨶ ᨧᩥᩈᩥᨭ᩠ᨮᩣ᪨

ᨲᩮᨶᩮᩅ ᩉᩥ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩥᨿᩮᩣᨶᩮᩅ ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥᨴᩣ ᨶᩣᨾᩣᨲᩥ᪨ ᨲᨳᩣ ᨧ ᨴᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᩃᨠ᩠ᨡᩴ ᨶᩮ ᩉᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨵᩥᨸᨲᩥ ᨠᩁᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩃᨽᨲᩥ ᩈᨾᩣᨵᩥ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨

ᨲᩴᨲᩴᩋᨵᩥᨸᨲᩮᨿ᩠ᨿᨽᩪᨲᩮᩈᩩ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩈᩩ ᨲᩔ ᨲᩔ ᩃᨠ᩠ᨡᩔ ᩈᨾᩣᨵᩥᩮᨿᩣ ᩋᨵᩥᨸᨲᩮᨿ᩠ᨿᨲᩣᨧᩮᩈᨶ, ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩅᩥᩈᩮᩈᨲᩣᨿᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩣ᪨ ᩁᩪᨸᩥᨿᨲ᩠ᨳᩮᨶ…ᨸᩮ… ᨴᩩᨲ᩠ᨲᩣ

ᩉᩮᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨠᩣᩁᨸ᩠ᨸᩥᨿᨲᩣᨸᩥ ᨶᩥᨿ᩠ᨿᩣᨶᨠᩣᩁᨠᩣᨿᨧᩣᨲᩥ᪨ “ᩮᨲᩮᨲᩮᨧᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩣ ᨿᨳᩣᨴᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩦᨶᩴ ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥᨴᨲ᩠ᨲᩴ ᨸᩥᨽᩣᩅᩮᨲ᩠ᩅᩣᨿᩮᨧ ᨧᩥᨠᩣᩁᩮᨧᨲᩥ᪨

ᨲᨲ᩠ᨳ ᩮᨲᩮᨲᨧᩣᨲᩥ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩦᨶᩴᩮᨿᩮᨧ ᩁᩪᨸᩥᨿᨲ᩠ᨳᨠᩣᩁᨧᩮᨲᨧ ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥᨴᨠᩣᨧᩔ ᩋᨵᩥᩮᨸ᩠ᨸᨲᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩁᩪᨸᩥᨿᩥᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᩥᨿᨧᩣᨲᩥ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᨠᩣ ᨴᩩᩁᩮ

ᩮᨴᩈᩮᨠᩣ ᨸᩩᨲ᩠ᨲᨦ᩠ᨣᩮᨿ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨶᩥᨲ᩠ᨳᩥᨲ᩠ᨲᩥᨲᩈᨿᩣᨶᩥ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩦᨶᩴ ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩋᨵᩥᨠᩣᩁᨸ᩠ᨸᩥᨿᨲᩣᨴᩔᨶᩴ ᩁᩪᨸᩥᨿᩥᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥᨴᩔᨶᩴ, ᨲᨴᨲ᩠ᨳᨿᩮᨧ “ᨲᨳᩣᨣᨲᩔ

វេទនាក្ខន្ធោ…បេ… វិញ្ញាណក្ខន្ធោ”តិ តត្ថ តត្ថ បាឡិយំ និស្សយិទ្ធិបាទទស្សនំ កតំ ឆន្ទាទិវិសិដ្ឋានំយេវ វេទនាក្ខន្ធាទីនំ អធិប្បេតត្តា។ ឯវញ្ច តំ សម្បិណ្ឌិតត្តំ។ អញ្ញថា កេវលំ ឥទ្ធិសម្បយុត្តានំយេវ ខន្ធានំ វសេន ឥទ្ធិបាទភាវេ គយ្ហមានេ ចតុត្ថិធតា ន ហោតិ វិសេសការណាភាវតោតិ អធិប្បាយោ។

៣១១. តោសនំ សត្ថុ អារាធនំ, សិក្ខាយ ច។ ឆាយការណតោតិ ឆិទ្ទការណតោ។ កុសលបក្ខេ ឋិតិយា បុរិស្សរោ ហោតីតិ “បុព្ពង្គមត្តា ចិត្តស្ស ចិនិច្ឆាតិសមិសតា”តិ វុត្តំ។ ចិន្តារណាបញ្ញាហេតុកត្តា យត្តស្ស ចិមំសាសមិសតា សុចិន្តញ្ញាយ្យាទាតិ ន វុត្តំ។

ឆន្ទាទិកេតិ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារា, វីរិយចិត្តវីមំសាសមាធិបធានសង្ខារាតិ ឥមេ តយោ តយោ ធម្មា។ អវេសេនា វេសំ អកត្វា អភិន្ទិត្វា ឥទ្ធិភាវសាមញ្ញេន, ឥទ្ធិបាទភាវសាមញ្ញេន ច សង្គហេត្វា។ ទេសនាយ “សមិជ្ឈនត្ថា”តិ។ វេទនំ វា សម្ពន្ធំ មិស្សីករណត្តំ អាហ “អមិស្សេត្វា”តិ។ តថា ហិ “សេសា បន សម្បយុត្តកា ចត្តារោ ខន្ធា ឥទ្ធិបាទា នាមា”តិ (វិភ។ អដ្ឋ។ ៣១១) ឥទ្ធិឥទ្ធិបាទេ អមិស្សេត្វាបិ គមិតំ។ វិសេសេនាតិ វេវចនេ វត្វា ឥទ្ធិបាទេ អសម្មិស្សភាវេន អាវេណិកត្តា។ អាវេណិកា ហិ ឆន្ទាទយោ តស្ស តស្ស ឥទ្ធិបាទស្ស។ អវិសេសេនាតិ អវេវចនេ, វត្ថុឥទ្ធិបាទសាធារណភាវេនាតិ អត្ថោ។

ឆន្ទិទ្ធិបាទសមាធិទ្ធិបាទាទយោតិ អាទិ-សទ្ទេន បធានសង្ខារំ, វីរិយចិត្តវីមំសា ច សង្គណ្ហាតិ។ បាទោតិ ឯតេហិ សម្បយុត្តំ វត្ថុក្ខន្ធមាហ។ “ឆន្ទិទ្ធិបាទំ ភាវេតី”តិអាទិនា វិនិទ្ទេសេន បទេវំ អវត្វា វត្ថុន្តិ ឆន្ទោ, សមាធិ, បធានសង្ខារា, តំសម្បយុត្តា ខន្ធាតិ ឯវំ វត្ថុ ឆន្ទហេតុកោ, ឆន្ទាធិកោ វា សមាធិ អធិប្បេតោតិ អាហ “ឆន្ទវតោ កោ សមាធិ ន ឋាប្បស្សតី”តិ។ ឋាតីតិ ឯវំ អនេន បការេន, យំ សមាធិកាវតាយ។ សមាធិការណតាវយោគេន កាវិតា ខន្ធា សមាធិកាវិតា។

“យេ ហិ”តិអាទិនា “អភិនវំ នត្ថី”តិ សង្ខេបតោ វុត្តំ វិវរតិ។ ឥស្សតិ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារានំ ឋានត្តិ “ឋានេ ហិ តយោ”តិអាទិវចនំ។ បុរិមស្សាតិ “ឆន្ទោ សមាធី”តិអាទិវចនស្ស។ ការណការណតាតិ សាធនការណំ។ តេនាតិ “ឋានេ ហិ តយោ ធម្មា”តិអាទិវចនេន។ យស្មា ឆន្ទាទយោ តយោ ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ, សម្បយុត្តកានញ្ច និស្សយការណំ បវត្តន្តិ, តស្មា តេសម្បិ ឥទ្ធិបាទការណា វុត្តា។ សោ បន និស្សយការណា សម្បយោគាវិនាភាវីតិ អាហ “តេ សម្បយុត្តកា”តិ, សម្បយុត្តកខន្ធាទិតាតិ អត្ថោ។ ឆន្ទាទីនំ វិយ សម្បយុត្តក្ខន្ធានំ សការណតា ឥទ្ធិការណា នត្ថីតិ អាហ “ឥទ្ធិការណបរិយាយោ អត្ថី”តិ។ តេន វុត្តំ “សេសា សម្បយុត្តកា…បេ… ន អត្ថតោ សការណតា”តិ។ វិករណស្សាតិ ឆន្ទាទីនំ វត្ថុម្បិ ឥទ្ធាទំ, ឆន្ទាទីនំ ច វត្ថុន្តំ បុនបីតិ “សម្បយុត្តកា បនា”តិអាទិ សន្ធាយាហ។ ឋបិតា វត្ថុក្ខន្ធនេកនេសានំ ឥទ្ធិការណទីបនេន។

បុព្វេ វុត្តតោ វិវេកក្ខយេន អញ្ញត្តិ អាហ “អបុព្វត្ថិ គត្វា”តិ។ កោនចិទេន ឥទ្ធិ បដិលទ្ធកា, កោនចិទេន បាទោ បុព្វការកោតិ យថាក្កមំ យោជនា។ យទិ បដិច្ចានចិទេន បាទោ, និស្សយិទ្ធិបាទោយេវ វុត្តោ សិយា, ន វុត្តិឥទ្ធិបាទោតិ អាហ “វុត្តោ វា”តិអាទិ។ សព្ពត្តាតិ សុត្តន្តភាជនីយេ, អភិធម្មភាជនីយេ ច។ តេនាហ “សុត្តន្តភាជនីយេ ហិ”តិអាទិ។ សមាធិវិសេសនការណតាតិ “ឆន្ទាធិបតិ, ឆន្ទហេតុកោ,

ລຕ຺ຖາຘິເກາ ຍາ ນຍາຘິ ລຕ຺ຖນຍາຘີ"ຕິອາຂິກາ ນຍາຘິສ຺ສ ຍິເນນກກາເຍກ. "ນຍາຘິເນຍກຍເນກາ"ຕິ ຈ ປິເຍາ. ຕຕ຺ຖ

ນຍາຘິເນຍກຍເນກາຕິ ລຕ຺ຖາຘິເກ ອຘິປຕິ ກຣິຕ຺ວາ ນຍາຘິສ຺ສ ອາເນຍກຍເນກ. ຈປິຍກ຺ຂຕາກຕ຺ຖ "ລຕ຺ຖຍເຕາ ເຍ ນຍາຘິ ຕຸລ຺ລານິ, ຍເຍ຺ຍຍ

ຕຸລ຺ລານີ"ຕິ ນຍາຘິອາເນຍກາຍ ຈປິຍກ຺ຂຕາກັ.

ນຸຕ຺ຕກກາຣະກີຍຍຓ຺ຓກາ ກິຕ຺ຖິຕາ.

໑. ອກິຂຍຸກາຣະກີຍຍຓ຺ຓກາ

໓໓໓. ນາຘິປຕິຮາຣາກິ ອຕ຺ຖນຕາກິ, ເຕນຸ ປເຈ຺ກັ ຍຕ຺ຕາເຣາ ຕຸລ຺ລິປິກາ ກ ນຍ຺ຍກ຺ຕີຕິ ອາຫ "ນາຘິປຕິຮາຣານິ ປຣິປຸຓ຺ຓານິ ອກາຍາ"ຕິ. ຕຕ຺ຖ

ກາຣເລຍາຫ "ກ ຫິ ອຘິປຕີກັ ອຘິປຕເຍາ ຍິຊ຺ຕຕີ"ຕິ. ຍຂີ ຫິ ອຘິປຕີ ນິຍຸ ນາຘິປຕີຕິ ຕຸລ຺ລິປິເກເກເກ ຊຕ຺ຕິນ ກຍນຕາກິ, ນຸລ຺ລິກາກິ

ອຕ຺ຖາຕິ ຍຕ຺ຕາຣິ ກຍນຫສ຺ສານິ ກເຍຍຸ, ຕັ ປກ ກຕີຕິ ອຘິປຍາເຍາ. ຍຕ຺ຕກາ ປກ ກຍາ ຕຸລ ລຕ຺ຖຕິ, ຕັ ຂເນສ຺ສຕຸ "ຊເກກສ຺ສ ປກາ"ຕິອາຂີ

ຈຸຕ຺ຕັ. ນຸລ຺ລິກາກິ ອຕ຺ຖ ກຍນຕາກິ ນາຘິປຕິກາກິປິ ອເຕ຺ຖຍາຕິ ຍຕຸກ຺ຕັ ຍກ຺ກາກັ ຍເນກ ເນາຍຸອນ ກຍນຕາກິ.

ອກິຂຍຸກາຣະກີຍຍຓ຺ຓກາ ກິຕ຺ຖິຕາ.

໑. ປຍ຺ຍຸປ຺ຈນກຍຓ຺ຓກາ

ນຍັ ເຊຕ຺ຖກກາເຍກ ປຍຕ຺ຕກເຕາ ຍຕ຺ຕາເຣາ ອຘິປຕເຍາ ອຊ຺ຊາຍຊ຺ຊາ ກຣຸ ກ ກເຣາຕ຺ຕີ. ຕສ຺ສາ "ຍຕ຺ຕາເຣາ ຕຸລ຺ລິປິກາ ກ ຍກ຺ກາຘິປຕິເກາ"ຕິ

ຈຸຕ຺ຕາ. ເຕກາຫ "ອຊ຺ຊາຍຊ຺ຊາສ຺ສ ປກ ອຘິປຕເຍາ ກ ກຍຕ຺ຕີ"ຕິ. ຊຕາຍຕ຺ຕີ "ອຘິປຕເຍາ ອຊ຺ຊາຍຊ຺ຊາສ຺ສ ອຘິປຕີ ກ ກຍຕ຺ຕີ"ຕິ ຊຕາຍຕ຺ຕັ.

ອຘິປຕິເກາຕິ ອຘິປຕິ ກຍິຕັ ນຍຕ຺ຕສ຺ສ. ອຘິປຕິ ກ ກເຣາຕ຺ຕີຕິ ອຘິປຕິ ກຕ຺ຕາ ກຣຸ ກຕ຺ຕາ ກປ຺ຍຕຕ຺ຕີ. ອຘິປຕີກັ ນຫກາເຍຕິ

ອຘິປຕິກິຈ຺ຈກເຣາກ ນຫປຍຕ຺ຕິຍັ. "ອຍິຍັນາຘິປຕິກສ຺ສ ຍກ຺ກສ຺ສ ອກາຍາ"ຕິ ຕຸລັ "ອຘິປຕິຕານຍຕ຺ຕ ຂຍຸາ ອຘິປຕິກາເຍເກຍ

ປເຍຕ຺ຕຍ຺ຍ"ຕ຺ຕິ ເຍານາເຣາປກເຍເນກາຫ, ກ ຍຍາຂິກຕເຍເນກ. ອຘິປຕິຂຍຸາກຍິປຸຕ຺ຕາກິນຕ຺ຕາເຣ ນຕິ ອຘິປຕິກາເຍກ ປຍຕ຺ຕິ, ກ

ອຊ຺ຊາຍາຕິ ນຫກາເຍປິ ຕກກາເຍ ນຕ຺ຕາຍ ຍິເນນກັ ກ ກຕ຺ຕຊ຺ຕັ ນິຍາຕິ ນກ຺ກາ ຍຕ຺ຕັ. ອຊ຺ຊາຍຊ຺ຊາຘິປຕິເກລກາເຍຕິ ອຊ຺ຊາຍຊ຺ຊາ ອຘິປຕິ ກຕ຺ຕາ

ປຍຕ຺ຕິຍັ. ຍີຍັນາຘິປຕິກຕ຺ຕຍກຕ຺ຕີ ຍີຍັນາຘິປຕິກກາຍສ຺ສ ຍຍັ. ກ ຍຕ຺ຕຊ຺ຕັ ນິຍາ ນເຕ຺ຕາຍຍິ ອຘິປຕີກັ ນາຘິປຕິກຕ຺ຕາຕິ ອຘິປຍາເຍາ.

ນຫກາເຍາ ປຂີກ຺ກິເຕ຺ຕາ ຊຍ ນາຘິປຕິກາຍສ຺ສ ອເກຕັນິກຕາຍຍເກເຕາ.

ປຍ຺ຍຸປ຺ຈນກຍຓ຺ຓກາ ກິຕ຺ຖິຕາ.

ຕຸລ຺ລິປິເກຍິກ຺ກຍຓ຺ຓກາ ກິຕ຺ຖິຕາ.

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១០. ពោជ្ឈង្គវិភង្គោ

១. សុត្តន្តភាជនីយំ

បឋមនយវណ្ណនា

៤៦៦. បតិដ្ឋានំ ឥធ សំសារេ អវដ្ឋានំ, តស្ស មូលំ កិលេសាតិ អាហ “កិលេសវសេន បតិដ្ឋាន”ន្តិ. បតិដ្ឋានាយ បន ព្យាបារាបត្តិ កម្មន្តិ វុត្តំ “អភិសង្ខារវសេន អាយូហនា”តិ. យស្មា កិលេសេសុ តណ្ហាទិដ្ឋិយោ តណ្ហាទិដ្ឋិចរិតានំ វិសេសេន សំសារនាយិកា, កិលេសសហិតេនេវ ច កម្មំ បតិដ្ឋានាយ ហោតិ, ន កេវលំ, តស្មា វុត្តំ “តណ្ហាទិដ្ឋីហិ…បេ… អាយូហនា”តិ. តថា តណ្ហាយ ភវស្សាទភាវតោ, ទិដ្ឋិយា វិភវាភិនន្ទនតាយ វិភវាភិសង្ខរណភាវតោ “តណ្ហាវសេន បតិដ្ឋានំ, ទិដ្ឋិវសេន អាយូហនា”តិ វុត្តំ. ទិដ្ឋីសុបិ អន្តាយុលប្បវត្តាយ ភវទិដ្ឋិយា វិសេសតោ សំសារេ អវដ្ឋានំ, យតោ ឱលីយនាតិ វុច្ចតីតិ អាហ “សស្សតទិដ្ឋិយា បតិដ្ឋាន”ន្តិ. ពាហិរុលប្បវត្តាបិ វិភវទិដ្ឋិ ភវាភិសង្ខរណំ នាតិវត្តតីតិ វុត្តំ “ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា អាយូហនា”តិ. លយាបត្តិ យថារទ្ធស្ស អារម្ភស្ស អភិដ្ឋានំ អនត្តាសេក្ខានភាវតោតិ អាហ “លីនវសេន បតិដ្ឋាន”ន្តិ. ឧទ្ធតាបត្តិ អនុបាយភូតា ព្យាបារាបត្តិ អសេក្ខានភាវតោតិ វុត្តំ “ឧទ្ធច្ចវសេន អាយូហនា”តិ. តថា កោសជ្ជបក្ខិកត្តា ច កាមសុខានុយោគស្ស ឧទ្ធច្ចបក្ខិកត្តា ច អត្តកិលមថានុយោគស្ស តទុភយវសេន បតិដ្ឋានាយូហនា វុត្តា, ឥតរំ វុត្តនយានុសារេន វេទិតព្ពំ. ឥធាតិ ឥមិស្សា សម្មោហវិនោទនិយា. អវុត្តានន្តិ “កិលេសវសេន បតិដ្ឋាន”ន្តិអាទីនំ វសេន វេទិតព្ពា បតិដ្ឋានាយូហនាតិ យោជនា.

សមប្បវត្តេ ធម្មេតិ លីនុទ្ធច្ចវិរហេន សមប្បវត្តេ សម្បយុត្តធម្មេ. បដិសញ្ចិក្ខតីតិ បតិដ្ឋំ សល្លក្ខេតិ គណ្ហាតិ តុលេតិ. តេនាហ “ឧបបត្តិតោ ឥក្ខតី”តិ. តថាការោតិ បដិសង្ខានាការោ ឧបបត្តិតោ ឥក្ខនាការោ. ឧបេក្ខា កត្វាតិ បដិសង្ខានសភាវត្តា ឯវ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គស្ស. បច្ចយបច្ចយការណភាវោតិ បច្ចយស្ស បច្ចយស្ស ការណភាវោ. បុរិមំ បុរិមញ្ហិ បច្ចយស្ស បច្ចយស្ស វិសេសបច្ចយោតិ.

៤៦៧. អវិបរីតកាយាទិសភាវគ្គហណសមត្ថតាយ ពលវតី ឧប សតិ. បញ្ញា គហិតា សតិនេបក្កេនាតិ អត្ថោ. ឧបដ្ឋិតោតិ ឧប លិខិតសក្ការនិលេខិតត្តិស្សិតចិត្តា. ចិរកតវត្តាទិវសេនាតិ ចិរកតវត្តាទីសិ វសេន. “វុត្តា”តិ ឥមិនាបិ “កត្វា អាហ កាយេបិ ឧញ្ញាតិ…បេ… កោដ្ឋាស”ន្តិ យោជនា.

បទេសន្តិ ន អត្តនោ. សម្ពោធិ…បេ… យោជេតព្ពា “សត្ត ពោជ្ឈង្គា សត្តន្នំ បច្ចយវិសេសា ហោន្តិ យេវា”តិ. ការេយតីតិ ការេយា, អស្សាទភវសេន អាយសតីតិ អាយិសំ, ការេយាវ អាយិសន្តិ ការាយិសំ, កិលេសការេយា. វត្ថុការេយា បន អាយសីយតីតិ អាយិសំ. ឧបេ

សេសដ្ឋយប្បិ៍ តេបុ លេិកិឃត្តិ ឧត្ត បុឍចិសេសាតិ លេិកោ, ឪបបត្តិចិសេសោ៍ ចដ្ឋំ ឋំសាទោ៍ កាយឃ្យាឌចសេត បចត្តោ លេិកោ កាយាឃិឋំ៍ កចចិសេសបត្ឋតាចសេត បចត្តោ លេិកាឃិឋំ៍ ចិកចោ តាយ កិយត្ថិយោ, កោ ចា ឋំ អកិបត្ឋឃ្យាតិ ចដ្ឋាត្យកោឆក្ញតោ លេិកោ ចដ្ឋាឃិសត្តិ ច ចឌត្តិ៍ តឌារឃុឍត្តិ តឃ្យា តឈ្យាយ អារឃុឍំ, ក្ញបិងិ៍ លេិកឆយុោ លិកាឌយោ៍ ចុត្តាចសេសា សដ្ឋាច តឈ្យា ឋំសាទឌតកោ ទាកោ៍

បចយតយចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

ក្យតិយតយចណ្ណតា

៤៩ប៍-៥៍សដ្ឋ សត្តាតិ កាយកចាឌិសុ, សញ្ញាកចាឌិសុ, ឧកចោកោទកចាឌិសុ ច សដ្ឋកចសុ សដ្ឋ សត្តា៍ អាហារតោ ធិតិ ឧតេសត្តិ អាហារដ្ឋិតិកា, បច្ចយដ្ឋិតិកា៍ យេត បច្ចយេត តេ តិដ្ឋត្តិ, សោ ឧកោច ឆយុោ ខោតបរិញ្ញាសដ្ឋតាយ "អាហារដ្ឋិតិកា"តិ អកិញ្ញាយ អកិញ្ញេយ្យោ៍ ទ្វេ ឆាត្យយោតិ សដ្ឋតាសដ្ឋតឆាត្យយោ៍ តិឃ្យា ឆាត្យយោតិ កាយឆាត្យក្ញបឆាត្យអក្ញបឆាត្យយោ៍ បច្ច ចិយុត្តាយតតាតិតិ "ខ្ពឆ, កិក្ខចេ, កិក្ខតោ សត្ត ឆយុំ ឌេសេតិ អញ្ញាតទោ ចា ករុដ្ឋាតិយោ"តិអាឌិតា (ឌី៍ តិ៍ ១៍១១១, ១៤៥; អ៍ តិ៍ ៥៍ ១៩) អាកតាតិ ចិយុច្ចតកោទលាតិ៍ អត្យត្តរិយាតីតិ ឌឃ្យតាត្យត្តរិយាឌិតិ ៧ អត្យត្តរិយាតិ៍ តិដ្ឋសចត្ថតីតិ យេហិ កោទលេហិ តិដ្ឋសោ ហោតិ, តាតិ តិដ្ឋសចត្ថតិ តាយ៍ ឌេសតាយត្តច្ចោតំ៍ តិណាសចោ ហិ ឌសចឃ្យា ហុត្វា បរិតិខ្ពតោ បុត ឌសចឃ្យា ត ហោតិ៍ ត កោចលច្ចា ឌសចឃ្យា, តចចឃ្យាបិ...បេ... ឧកយុហុត្តិកោបិ ត ហោតិយេច បុត បដិសត្តិយា អកាចា, អដ្ឋប្បត្តិចសេត បតេចំ ចុត្តំ៍ តាតិ បត "ខ្ពឆ, កិក្ខ, សិក្ខាសយាឌាតេ តិខ្ពច្ឆន្ទោ ហោតី"តិអាឌិតា (ឌី៍ តិ៍ ១៍១១៨) សុត្តេ អាកតាតិយេច៍ "សយុាឌិដ្ឋិឃ្យ បុរិសបុក្កលឃ្យ យិច្ឆាដ្ឋិ តិខ្ពណ្ណា ហោតី"តិអាឌីតិ (ឌី៍ តិ៍ ១៍១៩០; អ៍ តិ៍ ១០៍១០៩) ឌស តិខ្ពរចត្ថតិ៍ ឍត្តាឌយោតិ ឍត្តាយតតឆាតាឌយោ៍ ចិតត្តតត្តិ "កចាឌិចិតត្តតដ្ឋេត ចាតំ ចុច្ចតិ តឈ្យា"តិ ឌឃ្យតិ៍ កយតត្តិ អឃ្យាឌតចសេត អារឃុលោ បចត្តិយាហ៍ តេត ចុត្តំ "បិយក្ញបសាតក្ញបេឃ្ញ"តិ៍

ចិបឃ្យតាសហកតត្តិ ចេឌិតត្ថំ ចិញ្ញាត្តិសយុដ្ឋាបកត្តា៍ "យក្កំ អប្បត្តំ កាយិកំ ចិរិយ"ត្តិ ចិសេសត្វា ចុត្តត្តា បត លេិកុត្តរចិរិយប្បិ បរិយាយេត កាយិកំ តាយ អត្ថិតិ ឌិបិតំ ហោតិ៍

ក្ញបិចឆេទ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គាតិ ត ចុច្ចតីតិ អាហ "ក្ញបិចឆេទ...បេ... បដិក្ខិត្តា"តិ៍ យថា ចិបឃ្យតាសហកតា បីតិ បរិយាយេត "បីតិសម្ពោជ្ឈង្គា"តិ ចុច្ចតិ, ឧចំ ក្ញបិចឆេទ បីតិ តិប្ពោឆកាកិយា ចត្តព្ពា សិយា៍ ឧចំ លព្ភយាតាបិ អលព្ភយាតំ ឪបិឌាយ ត ចុត្តា៍ "អចិតក្កអចិចារា"តិ ចិសេសតំ សត្តបឍិតាយ បីតិយា ឌឃ្យតត្ថំ៍ តៅជ្ឈង្គតាតិ បរិយាយតៅជ្ឈង្គតា៍ អចិតក្កអចិចារា បីតិ...បេ... ត ចុត្តា សចិតក្កសចិចារត្តា តឃ្យ៍ ត ហិ កាយាចចរា អចិតក្កអចិចារា បីតិ អត្ថិ៍

ខ្ពឆ ចុទេត្វា បទិយារេយភាតិ អទេត្វា៓ យក្កុបដិទេចឆាត្វុទេលិយតទេតា ចិបស្សតាឃ ចិឃ បាដកណ្ណោទេតយុបិ វតិអាគទេយា “ទេតាន្នុដ្ឋា”ទេត្វច

ចុទ្ធត្តិតិ អាហ “តិទេត្តឆកាកិយត្វា ត បដិក្កិបិតទេត្តា”តិ៓ ៤ចំ កាវិលាណ្ណោតាឌ៏ុ ទេតាន្នុទេដ្ឋ ក្ខ្ខដ្ឋទេត្តាត់ អធិប្បាយំ ចត្វា អត្ថុដ្ឋទេត្តាត់

អធិប្បាយំ ចត្តំ “អត្ថុដ្ឋទេត្តា បតា”តិអាឌិយាហ៓ ទេត ហិ អាវទេត្ថុកត្តកិច្ចតិត្តត្តិហិ ចិបស្សតាក្លទេលា ទេតាន្នុទេដ្ឋ ក្ខ្ខដ្ឋទេត្តិ, ត ឌសាតក្លទេលា

ពឌកាចទេតា៓ ទេតតាហ “ចិបស្សតាកិច្ចស្ស ចិឃ...ទេប... ត ក្ខ្ខដ្ឋទេត្តិ”តិ៓ កាវិលាតិស្សទេក្ខា អទ្ធបិតិតិ អាហ “ពដាឃត្វាតិ”តិ៓

ឌុតិយតយចណ្ណនា និដ្ឋិតា៓

ពតិយតយចណ្ណនា

៖លិ០-០៓ ទេចាស្សន្នូតំ បហាត់ ទេចាស្សទេក្កា, ទេចាស្សន្នូតំ ចា ចិស្សដ្ឋកាទេចា តិទេរាវឌ្ឍាត្វុប្បទេចទេវាតិ អាហ “ទេចាស្សក្កុវទេក្ខា...ទេប...

ឌុចិឆតា ចុត្តា”តិ៓ ចិបស្សតាក្លទេលា ពឌក្កុពត្ថិត្តុប្បកាទេត, យក្កក្លទេលា វយុទេទ្ឋឆពដាទេយ្យលាកទេលាប្បកាទេត៓

ពតិយតយចណ្ណនា និដ្ឋិតា៓

ឃុត្តត្តកាដតិឃចណ្ណនា និដ្ឋិតា៓

៦៓ អកិឆយុកាដតិឃចណ្ណនា

៖លិ៦៓ ក្ខទេបក្លតយុទេបក្លាវទេឃ្លាន្នុដ្ឋស្ស វកាទេចា, ទេវា ច វយាឆិចិទិយវទេឃ្លាន្នុទេដ្ឋា ចិឃ វយ្យឃុត្វាត់ ក្ខាតាឆិកកាចឃ្យាចទេជ៏ អហុត្វា

ទេតវំ អត្ថតាតឆិកកាទេច យន្តូឡ្ហាកាទេប្បចត្តិតិ ខ្ពយយត្វំ អាហ “ក្ខទេបក្លតចទេវតា”តិអាឌិតា៓ ពត្ថ ក្ខបបត្តិទេតា ខ្ពក្កុតត្តិ បដិវឌ្ឍាតយាហ៓

អកិឆយុកាដតិឃចណ្ណនា និដ្ឋិតា៓

ទេតាន្នុដ្ឋចិកក្កុចណ្ណនា និដ្ឋិតា៓

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៧៑ យក្កដ្ឋិកទេក្ខា

១៑ អកិឆយុកាដតិឃចណ្ណតា

៣៤០៑អកិឆខេយុតិ ឆយុឋក្កុខេហ៑ ខេឋា ហិ តិន្តាត្តិតាកិឆយុខេឌឋតា, ត ចិកក្កុខេឌឋតា ចិឃ ឃុត្តត្តតឃចិយិឃ្យា៑ អទិខេឃាបបឌត៌ ត ពខេទាតិ ចិតាបិ ខេតតឃ្ស អទិឃកាចឋិន្តិខេតា៑ ខេតតាហ អដ្ឋពឆាឃំ “ឃឆា ហឹ”តិអាឌិ៑

៣៤១៑“ខេលិកិឃពាខេលតា”តិ ឮាឌិ ឋុខ្លាកាកាចតាត្រាខេចត កិច្ចាតិខេទពឋិន្តីតិ ឌឃ្សតត្វ ចុត្តិ៑ ឲខេតឋត្តិ ឋយុាឌិន្តិអាឌឹត៌ អឋ្យហាខេត, បហាខេត ច អាឌឹតចាតិឋំឋចិកាចតាឌិតា ចិខេឋឋឋ្យច្ចុឃត្តា ឋយុាឌិន្តិអាឌឹតិ យិច្ឆាចាចាឌឹតិ បឌហាខេបត្តិតិ ចុត្តាតិ៑ យិច្ឆាចាចាឌិខេតា តិចត្តិ ឋយុាចាចាឌិកិទិឃាតិ ចុត្តិ “ឋយុាចាចាឌិកិទិឃា ហិ ចិខេតឹ”តិ៑ ឋយុាឌិន្តិអាឌខេឃា ចិឃ ត ពាខេទាបពកាខេចត, តំឋយច្ចីឋុក្កុខេលិ ចិឃ ត ពត្តុកាខេចត៑ ខេលិក្យុត្តខេក្ខខេលាឃិតិ ត ខេពចល់ ខេលិកិឃក្ខខេលាខេឃច, អឆ ខេលា ខេលិក្យុត្តខេក្ខខេលាឃិ៑

លខេក្ខាបឆិ ចិបច្ចុតីតិ បឌិឋត្តិឌាឃិកំ ឋគ្គាឃាហ៑ តត្វ ចិបច្ចុតីតិ បចត្តិចិបិពឌាឃិកំ៑

ឲខេពពត្តិ “តត្វ ពតយា ឋយុាឌិន្តិ”តិអាឌិតា ឲខេពកំ អក្កុ បុច្ឆិត្វា៑ តឃ្ស តខេឃ្សចាតិ ឲខេពពអក្កុខេឃ្សច, ត អក្កុឋយុងាឃឃ្ស៑ ឋហ បត បុច្ឆិត្វាតិ “តត្វ ពតខេយា បច្ចាក្កុខេពា យខេក្កា”តិ បុច្ឆិត្វា៑ ឲពខេតា ចិឃ្សដ្ឋតបឌិតិខេឌ្ឋត្វាតិ ឃឌិបិ “តត្វ ពតយា ឋយុាឌិន្តិ? ឃា បច្ចា”តិអាឌិតា (ចិក៑ ៣៤៥) ចិឃ្សដ្ឋត៌ ពត៌, “តត្វ ពតខេយា បច្ចាក្កុខេពា យខេក្កា”តិ (ចិក៑ ៣៤៣) បត ឲពខេតា ពតាឃ បុច្ឆាឃ ចិឃ្សដ្ឋតចខេឋត បឌិតិខេឌ្ឋកាចខេតា ត បិឌិខេឃក្កិ បុច្ឆាចិឃ្សដ្ឋត៌ តាឃ ខេហាតិ៑ ពឃ្យា បខេតត្វ បច្ចាក្កុពចាខេទ ឲច បិឌិខេឃក្កិ បុច្ឆាចិឃ្សដ្ឋត៌ ពត៌, ត អដ្ឋក្កុពចាខេទតិ ខេចាឌត៌ ឋគ្គាឃាហ “តត្វា”តិអាឌិ៑ ឲខេពពយុតាឃាតិ ឋយុាឌិន្តិអាឌិយុតាឃ៑ ខេតត ចុត្តិ “អទិឃំ ខេចា, កិក្ខខេច, ឋយុាឌិន្តិ ខេឌខេឋឃ្សាយិ ទិឋាបតិឋំ ឋបទិក្ខាទ”ត្តិអាឌិ (ឋំ៑ តិ៑ ៥៑១៥)៑ បុខ្លាឋុន្តិឃា ឋិន្ទត្តិ៑ តឆា ហិ ចុត្តិ “បុខេន្តច ខេលា បតឃ្ស ពាឃពយុំ ចឹពយុំ អាឌីខេចា ឃុបទិឃុខេន្ត ខេហាតី”តិ (យ៑ តិ៑ ១៑៣១៧), តឃ្យា ឋយុាចាចាឌិយុតា កាចតា តត្តិតិ អឆិឃ្យាខេឃា៑ ខេតតាហ “ត យក្កុឃ្ស ឋ្ថបចាខេទតា”តិ៑

អកិឆយុកាដតិឃចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

យក្កុដ្ឋិកក្កុចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១២. ឈានវិភង្គោ

១. សុត្តន្តភាជនីយំ

មាតិកាវណ្ណនា

៥០៨. បាតិមោក្ខសំវរាទីតិ អាទិ-សទ្ទេន ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតា, ភោជនេ មត្តញ្ញុតា, សតិសម្បជញ្ញា, ជាគរិយានុយោគោតិ ឯវមាទិកេ សង្គណ្ហាតិ។ អនុស្សតិយោតិ អនុស្សតិដ្ឋានានិ, អនុស្សតិដ្ឋានានិ ច។ ឥតិ ...

និទ្ទេសវណ្ណនា

៥០៩. ...

សមុទាយស្ស ឧបចទិតតំ ឥស្សតិ៍ ចិតយតកិរិយត្តាតិ ទេសនាក្កមំ និក្ខិត្តយោគ៍ ឆទេមុតាតិ ឆមុទោ អតទបទោត៍ អចិសយសកាទេចតាតិ អចិសទេយត សកាទេចត, សទេយតាតិ អទេត្ថា៍

៦១០៍ អតញ្ញាទេត្តាតិ ករហាឌិអញ្ញាត្តទហិទោត សកទេត្ត៍ កិត្តបដឆទេទតិ កិក្ខសាទុប្បចទេសត បញ្ចាលណ្ឌាឌិតា ទេលទេឆត លិត្តឌិចទឆទេទ៍

ទេកឆតបរិយាយចទេសត ចុត្តំ, តស្មា កិទេលសាតំ បហាតា កិទេលសាតំ ទេកឆា កិក្ខតិ ចុត្តំ ទោហាតិ៍

គុលចទេសតាតិ ទេសក្ខឆមុរាឌិគុលាតំ ចទេសត៍ ទេតត កាចត្តទេតា កិក្ខសទេឌ្ឍា ឥស្សិទោតា ទោហាតិ៍

ព្ទាឌំ ក្ខយត្តិ “ឲត្ត ចា”តិអាឌិតា បទទោតា សក្កហឥស្សតចទេសត ចុត្តំ “ទេសទេក្ខា”តិអាឌិកំ ចចតក្ខយំ៍ ព្ទាយិតាតិ “ទេសទេក្ខា កិក្ខ កិត្តត្តា បិបកាត”ត្តិ បឥាតំ អត្តឥស្សទេតត៍ ត សទេយតិ ទេសក្ខអទេសក្ខបុទុជ្ជតាទេសក្ខឌីបតទោតា៍ តឌិឥត្តិ បឆយក្ខយំ៍ តិប្បរិយាយឥស្សតំ អរិយាតំ , អទេសក្ខាតំទេយច ច ទេសក្ខកិត្តកិទេលសកាចឌីបតទោតា៍ ចុទេត្តាតិ បដិញ្ញាចចតំ, សក្ខំ ចុទេត្តាតិ អទេត្ថា៍ ត បត ព្ទឆាឆិទេប្បទោតា អត្តឌ្ឍាទចទេសត ឥស្សិតត្តា៍

កកចទោតា ចចតត្តិ ឧបសប្បឥាកមុចាចយាហ៍ តឥត្តុបត្តិ តឥត្តុច្ឆចិកំ, យឆាចុត្តត្តិ អទេត្ថា៍ បរិសាចត្តុសីយាសប្បត្តិទេយា “សយទេក្កត សទេឈ្ឍត អក្កុទេប្បតា”តិ (ចិក៍ ៦១០) ព្ទាយិតា បកាសិតាតិ “ឆាតាទហ”ត្តិ បឥស្ស “អត្តត...ទេប... អចុត្ត”ត្តិ ឲត្តកទេយច អត្តយាហ៍

៦១១៍ អចិតិក្កយតចិទតិកាចទោតាតិ អចិតិក្កយសយាឥាតក្កតា ចិទតីតិ កត្វា ចារិត្តសិលំ បត្វា ចិទតិ ឲច បឆាតត្តិ ទេចតតាសិលស្សបិ បរិយាយតា ចុត្តា៍ “តការចឌ្ឍកិ ចត្តុចិន្ទាចរិទេយា”តិ ព្ទាឌំ ព្ទឆាឆិទេប្បតការចឌ្ឍកិឥស្សតំ៍ ចត្តុចិន្ទា, បិសាឥចិន្ទាតិ ក្នុចិឆា ហិ ចឌ្ឍកិចិន្ទា៍ ទេលហិតព្ទាត្តិ សាឃិតព្ទា៍ ក្នុពិតព្ទាត្តិ បិតព្ទា៍

ព្ទត្រ្កិយសំចរាហារទេត្តាតិ ព្ទត្រ្កិយសំចរទេហតុកត្តា៍ បិតិទេយាក្ខសិលំ និក្ខាបឥសិលំ ត បកតិសិលាឌិទេកត កយ្យតីតិ អាហ “បិតិទេយាក្ខទោតា អញ្ញា សិលំ កាឃិកអចិតិក្កយាឌិក្កហទេលាត កហិត”ត្តិ៍ តំ បត បិតិទេយាក្ខសិទេលត ត សក្កយ្យតីតិ ត សក្កា ចត្តំ, កាឃិកចាចសិកសំចរស្ស តព្ទាតិយុត្តស្ស អកាចទោតាតិ ឥស្សទេត្តា “ព្ទាយិតា អឆិប្បាទេយត ចុត្ត”ត្តិ អាហ៍

តត្ត បិតិទេយាក្ខសឌ្ឍស្ស ឲចំ អទេត្ថា ទេចឌិតទេព្ទា – កិទេលសាតំ ពលចកាចទោតា, បិបកិរិយាយ សុកទេកាចទោតា, បុញ្ញកិរិយាយ ច ក្នុក្កទេកាចទោតា ពហុក្ខត្តំ អបិទេយសុ បតតសីទេលាតិ បិតី, បុថុជ្ជទេតា, អតិច្ចតាយ ចា កចាឌីសុ កមុទេចាក្ខិទេត្តា ឈដិយត្តិ ចិយ អតចឌ្ឍាទេតត បរិក្ខយតទោតា កយតសីទេលាតិ បិតី, យទេលាចទេសត ចា តយិប្បាយិប្បសត្តតិកាទេយ អត្តកាចស្ស បិតតសីទេលាតិ បិតី, សត្តសត្តាទេតា, ចិត្តទេយច ចា៍ តំ បិតិតំ សំសារក្នុក្ខទោតា ទេយាទេក្ខតីតិ បិតិទេយាក្ខំ៍ ចិត្តស្ស ហិ ចិទេយាទេក្ខត សទេត្តាបិ “ចិមុទេត្តា”តិ ចុច្ចតិ៍

វុត្តញ្ហិ “ចិត្តវោទានា វិសុជ្ឈន្តី”តិ (សំ. និ. ៣.១០០), “អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុត្ត”ន្តិ (មហាវ. ២៨) ច. អថ វា អវិជ្ជាទិនា ហេតុនា សំសារេ បតតិ គច្ឆតិ បវត្តតីតិ បាតិ. “អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ សន្ធាវតំ សំសរត”ន្តិ (សំ. និ. ២.១២៤; ៣.៩៩; ៥.៥២០; កថា. ៧៥) ហិ វុត្តំ. តស្ស បាតិនោ សត្តស្ស តណ្ហាទិសំកិលេសត្តយតោ មោក្ខោ ឯតេនាតិ បាតិមោក្ខំ. “កណ្ឋេកាឡោ”តិអាទីនំ វិយ តស្ស សមាសសិទ្ធិ វេទិតព្ពា.

អថ វា បាតេតិ វិនិបាតេតិ ទុក្ខេតីតិ បាតិ, ចិត្តំ. វុត្តញ្ហិ “ចិត្តេន នីយតិ លោកោ, ចិត្តេន បរិកិស្សតី”តិ (សំ. និ. ១.៦២). តស្ស បាតិនោ មោក្ខោ ឯតេនាតិ បាតិមោក្ខំ. បតតិ វា ឯតេន អបាយទុក្ខេ ច សំសារទុក្ខេ ចាតិ បាតិ, តណ្ហាទិសំកិលេសោ. វុត្តញ្ហិ “តណ្ហា ជនេតិ បុរិសំ (សំ. និ. ១.៥៥-៥៧), តណ្ហាទុតិយោ បុរិសោ”តិ (ឥតិវុ. ១៥; មហានិ. ១៩១; ចូឡនិ. បារាយនានុគីតិគាថា និទ្ទេស ១០៧) ច អាទិ. តតោ មោក្ខោតិ បាតិមោក្ខំ.

អថ វា បតតិ ឯត្ថាតិ បាតិ, ឆ អជ្ឈត្តិកពាហិរានិ អាយតនានិ. វុត្តញ្ហិ “ឆសុ លោកោ សមុប្បន្នោ, ឆសុ កុព្ពតិ សន្ថវ”ន្តិ (សំ. និ. ១.៧០; សុ. និ. ១៧១). តតោ ឆអជ្ឈត្តិកពាហិរាយតនសង្ខាតតោ បាតិតោ មោក្ខោតិ បាតិមោក្ខំ.

អថ វា បាតោ វិនិបាតោ អស្ស អត្ថីតិ បាតី, សំសារោ, តតោ មោក្ខោតិ បាតិមោក្ខំ.

អថ វា សព្វលោកាធិបតិភាវតោ ធម្មិស្សរោ ភគវា “បតី”តិ វុច្ចតិ, មុច្ចតិ ឯតេនាតិ មោក្ខោ, បតិនោ មោក្ខោ តេន បញ្ញត្តត្តាតិ បតិមោក្ខោ, បតិមោក្ខោ ឯវ បាតិមោក្ខំ. សព្វគុណានំ វា មូលភាវតោ ឧត្តមដ្ឋេន បតិ ច សោ យថាវុត្តដ្ឋេន មោក្ខោ ចាតិ បតិមោក្ខោ, បតិមោក្ខោ ឯវ បាតិមោក្ខំ. តថា ហិ វុត្តំ “បាតិមោក្ខន្តិ អាទិមេតំ មុខមេត”ន្តិ (មហាវ. ១៣៥) វិត្ថារោ.

អថ វា ប-ឥតិ បការេ, អតីតិ អច្ចន្តេ និបាតោ, តស្មា បការេហិ អច្ចន្តំ មោក្ខេតីតិ បាតិមោក្ខំ. ឥទញ្ហិ សីលំ សយំ តទង្គវសេន, សមាធិសហិតំ បញ្ញាសហិតញ្ច វិក្ខម្ភនវសេន សមុច្ឆេទវសេន ច អច្ចន្តំ មោក្ខេតិ មោចេតីតិ បាតិមោក្ខំ. បតិ បតិ មោក្ខោតិ វា បតិមោក្ខោ, តម្ហា តម្ហា វីតិក្កមទោសតោ បច្ចេកំ មោក្ខោតិ អត្ថោ, បតិមោក្ខោ ឯវ បាតិមោក្ខំ. មោក្ខោ វា និព្ពានំ, តស្ស មោក្ខស្ស បដិពិម្ពភូតោតិ បតិមោក្ខោ. សីលសំវរោ ហិ និព្ពានការិយោ សូរិយស្ស អរុណុគ្គមនំ វិយ និព្ពានស្ស ឧទយភូតោ តប្បដិភាគោ វិយ ហោតិ យថារហំ កិលេសនិព្ពាបនតោតិ បតិមោក្ខំ, បតិមោក្ខំ ឯវ បាតិមោក្ខំ.

អថ វា មោក្ខំ បតិ វត្តតីតិ, មោក្ខាភិមុខន្តិ វា បតិមោក្ខំ, បតិមោក្ខំ ឯវ បាតិមោក្ខន្តិ. ឯវម្បិ បាតិមោក្ខសទ្ទស្ស យុជ្ជមានត្ថវសេន សព្វាការេន បន ជិនបាតិមោក្ខំ កថាច អនវជ្ជបាតិមោក្ខំ បាតិមោក្ខំ សំវណ្ណេយ្យ.

៣១២. កុសលវិសជ្ជនករណត្ថំ ឯតស្ស អត្ថីតិ កុសលវិសជ្ជនំ. កុសលត្ថករណត្ថំ ឆាវរាទិ ឋានគតំ ន ចោទេតីតិ ឆាតិការិនំ វុត្តំ.

អតិរេកគ្ឃនកំ, តទគ្ឃនកមេវ វា វដ្ដតីតិ។ យថាវុត្តន្តិ ពិក្ខរហិតោ បំសុក្ខន្ធរណាទិនាវចរកំ។

ធារេតិ, បេរេតិ វា បទេសំ ធារេកោ។

គិហីនំ ករីយមានំ វុត្តំ, ន សង្ឃស្ស, គណស្ស វាតិ អត្ថោ។ បិណ្ឌបដិបិណ្ឌន្តិ ឧត្តរបទលោបំ, បុរិមបទេ ឧត្តរបទលោបញ្ច កត្វា និទ្ទេសោតិ អាហ “បិណ្ឌត្ថ”ន្តិអាទិ។ អនេយាតិនេយា ចិធារណំ អយាថាវបដិបត្តិ។

៣១៣។ កន្តិ យថាសកំ ចិសយេ បវត្តន្តីតិ ការេធា, ចក្ខាទីនិ ឥន្ទ្រិយានិ។

ចិធុតតំ បរេបោសនំ, បចាហតន្តិ អត្ថោ។

៣១៤។ យថា ករលោត្វា ករណីយសទ្ទោ, ឯវំ ចិកិរលោត្វាបិ ហោតីតិ អាហ “ចិក្ខិបិតព្ពានី”តិ, ចិទ្ធំសិតព្ពានីតិ អត្ថោ។ សំយមនីយានិ វា សំយមកណីយានិ, “ត បុត ឯវំ ករោមី”តិ អត្តនោ ឯហតំ មនសា អធិដ្ឋានំ សំយមនំ, សំយមនករណីយានិ សំវរករណីយានីតិ ចិត្តមត្តាយត្តា ឯវ សំយមសំវរា អាវរិយេត អធិប្បេតាតិ អាហ “អនាបត្តិកមនីយានី”តិ ។ អត្ថោចានិកោត្វេវា បន ឯវនាបិ ចិត្តប្បាទមត្តនិការេហិ ចិតា ន ហោតីតិ ឯវនាធិប្បន្តិ តិស្សរណំ ចនតិ។

៣១៥។ “អលង្គតោ ចេបិ…បេ… ស ភិក្ខុ”តិអាទីសុ (ធ· ប· ១៣៧) ចិយ ព្ពាបិ កាលតោ ភិក្ខុ អធិប្បេតោ។ តថា ហិ វុត្តំ “ព្ពាធ ភិក្ខូតិ បដិបត្តិយា ភិក្ខុភាវទស្សនតោ ឯវមាហា”តិ (ចិក· អដ្ឋ· ៣៣៣)។ យត្តកំ ឯតេន បុគ្គលេន អសេសេត្វា សមាទាតព្វំ សិក្ខា, តំ សន្ធាយាហ “យេន សមាទានេន សព្វាបិ សិក្ខា សមាទិន្នា ហោន្តី”តិ យថា ឧបសម្បទាបរិបុរិយា អសេសំ ឧបសម្បន្នសិក្ខាសមាទានំ។ តត្ថិ សមាទានំ អនេកោសុតិ ចិសុំ ចិសុំ សមាទានេសុ។ យថា សមាទិន្នាយ សិក្ខាយ សចេត្តន សត្ថា អចិតិក្កមនំ សិក្ខិតព្ពាការោ, ឯវំ សតិ ចិតិក្កមេ ទេសនាការិតិយា ទេសនា, វុដ្ឋានការិតិយា វុដ្ឋានំ តទុបិយកម្មំ បរិចារិកចត្តធរណាទីតិ វុត្តំ “អចិតិ…បេ… អាការេនា”តិ។ សំ សិក្ខាបទំ បយាទេត ចិតិក្កន្តំ, តំ សិក្ខិយមានំ ន ហោតីតិ សេសិតំ តាយ ហោតីតិ អាហ “ចិតិក្កមនធសេត សេសស្សា”តិ។

៣១៦។ ចិត្តបរិយោទនភាវនាតិ ចិត្តស្ស បរិយោទនភាវនា អាចរណីយធម្មចិក្ខម្ភិកា សមាធិចិបស្សនាភាវនា ចិត្តបរិយោទនភាវនា។ សុប្បបរិគ្គាហកន្តិ តិទ្ទាបរិគ្គាហកំ។ ព្ពាធត្តិ ព្ពាធំ អនុព្ពាកិណ្ណកធរក្ខាត្តរណសន្ធាតំ កិរិយមយចិត្តានំ អប្បចត្តំ សុប្បំ តាយ។ ព្ពាធោតា កធរក្ខាត្តរណតោ។ បុនព្ពា ព្ពាធោតា កិរិយមយចិត្តប្បចត្តិតោ បរញ្ញា តគ្តិ។ អយំ កាយកិលមថោ, ចិតមិទ្ធញ្ញា ឯតស្ស សុត្តស្ស បច្ចយោ។

៣១៧។ សតិបដ្ឋានាភាវេយាតិ សតិបដ្ឋានសម្បយុត្តានីកន្ទិបិធា, ឯកច្ចេ ច មគ្គធម្មា សហ ន បវត្តន្តិ, តស្មា បិញ្ញព្ពាយំ ន វុត្តាតិ អធិប្បាយោ។ ឯតេ តាច ឯកស្មិំ អារម្មណេ សហ ន បវត្តន្តីតិ ន កេលាស្មិំ, ព្ពាន្ទ្រិយពលានិ កស្មា ន គហិតានីតិ អាហ “បវត្ត…បេ…

ហោតី”តិ ឯវម្បិ ឥន្ទ្រិយបាលិកំ ទោវារិកេហិ ន សក្កយុត្តីតិ កថំ តេសំ តទេត្តាការតោតិ ចោទេតិ សន្ធាយាហ “បីតិ...បេ... ចុត្តត្តា”តិ។

៣១១។ សមន្តតោតិ សព្ពការកេសុ សព្ពេសុ អភិក្កមាទីសុ, សព្ពាការតោ វា តេសុ ឯវ អភិក្កមាទីសុ អត្ថានត្ថាទិសព្ពាការតោ សព្ពាការេន។ សម្មាតិ អវិបរីតំ យោនិសោ។ សមន្តិ អវិសមំ, វឌ្ឍាទិអារម្មណេ រាគាទិវិរហិតំ កត្វាតិ អត្ថោ។

ភិក្ខា ចរីយតិ ឯត្ថាតិ ភិក្ខាចារោ, ភិក្ខាយ ចរណដ្ឋានំ, សោ ឯវ គោចរោ, ភិក្ខាយ ចរណមេវ វា សម្បជញ្ញស្ស វិសយភាវតោ គោចរោ, តស្មិំ ភិក្ខាចារគោចរេ។ សោ បន អភិក្កមាទិភេទភិន្នោ វិសេសេត្វា វុត្តោ “អភិក្កមាទីសុ បន”តិ។ កម្មដ្ឋានសង្ខាតេតិ យោគកម្មស្ស ភាវនាយ បវត្តិដ្ឋានសង្ខាតេ អារម្មណេ, ភាវនាកម្មេ ឯវ វា, យោគិនោ សុខវិសេសហេតុតាយ វា កម្មដ្ឋានសង្ខាតេ សម្បជញ្ញស្ស វិសយភាវតោ គោចរេ។ អភិក្កមាទីសូតិ អភិក្កមបដិក្កមាទីសុ ចេវ ឥតរបរិវត្តាទីសុ ច។ អសម្មុយ្ហនំ ចិត្តកិរិយាវាយោធាតុវិប្ផារវសេនេវ តេសំ បវត្តិ, ន អត្តាទិតោ យាថាវតោ ជាននំ។

កម្មដ្ឋានំ បធានំ កត្វាតិ ចីវរបារុបនាទិសរីរបរិហរណកិច្ចការេបិ កម្មដ្ឋានមនសិការេនេវ បធានំ កត្វា។

តស្មាតិ យស្មា ឧស្សុក្កជាតោ ហុត្វា អតិវិយ យំ យាចសិ, យស្មា ច ជីវិតន្តរាយាតំ ទុជ្ជាតតំ ចរសិ, ឥន្ទ្រិយានិ ច តេ បរិបាកំ គតានិ, តស្មា។ តិហាតិ និបាតមត្តំ។ តេ តយា។ ឯវន្តិ ឥទានិ វត្តព្ពាការំ វទតិ។ សិក្ខិតព្ពន្តិ អធិសីលសិក្ខាទីនំ តិស្សន្នម្បិ សិក្ខានំ វសេន សិក្ខនំ កាតព្ពំ។ យថា បន សិក្ខិតព្ពំ, តំ ទស្សេន្តោ “ទិដ្ឋេ ទិដ្ឋមត្តំ ភវិស្សតី”តិអាទិមាហ។

តត្ថ ទិដ្ឋេ ទិដ្ឋមត្តន្តិ រូបាយតនេ ចក្ខុវិញ្ញាណេន ទិដ្ឋមត្តំ។ យថា ហិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ រូបេ រូបមត្តមេវ បស្សតិ, ន និច្ចាទិសភាវំ, ឯវំ សេសសោតាទិកវិញ្ញាណេហិបិ មេ ឯត្ថ ទិដ្ឋមត្តមេវ ភវិស្សតីតិ សិក្ខិតព្ពន្តិ អត្ថោ។ អថ វា ទិដ្ឋេ ទិដ្ឋំ នាម ចក្ខុវិញ្ញាណំ, រូបេ រូបវិជាននន្តិ អត្ថោ។ មត្តាតិ បមាណំ។ ទិដ្ឋំ មត្តា ឯតស្សាតិ ទិដ្ឋមត្តំ, ចក្ខុវិញ្ញាណមត្តមេវ មេ ចិត្តំ ភវិស្សតីតិ អត្ថោ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ – យថា អាបាថគតេ រូបេ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន រជ្ជតិ ន ទុស្សតិ ន មុយ្ហតិ, ឯវំ រាគាទិវិរហេន ចក្ខុវិញ្ញាណមត្តមេវ មេ ជវនំ ភវិស្សតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណប្បមាណេនេវ នំ ឋបេស្សាមីតិ។ អថ វា ទិដ្ឋំ នាម ចក្ខុវិញ្ញាណេន ទិដ្ឋរូបំ។ ទិដ្ឋេ ទិដ្ឋំ នាម តត្ថេវ ឧប្បន្នំ សម្បដិច្ឆនសន្តីរណវោដ្ឋព្ពនសង្ខាតំ ចិត្តត្តយំ។ យថា តំ ន រជ្ជតិ ន ទុស្សតិ ន មុយ្ហតិ, ឯវំ អាបាថគតេ រូបេ តេនេវ សម្បដិច្ឆនាទិប្បមាណេន ជវនំ ឧប្បាទេស្សាមិ, នាស្ស តំ បមាណំ អតិក្កមិត្វា រជ្ជនាទិវសេន ឧប្បជ្ជិតុំ ទស្សាមីតិ ឯវមេត្ថ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។ ឯស នយោ សុតមុតេសុ។ មុតន្តិ ច តទារម្មណវិញ្ញាណេហិ សទ្ធិំ គន្ធរសផោដ្ឋព្ពាយតនំ វេទិតព្ពំ។ វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតមត្តន្តិ ឯត្ថ បន វិញ្ញាតំ នាម មនោទ្វារាវជ្ជនេន វិញ្ញាតារម្មណំ, តស្មិំ វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតមត្តន្តិ អាវជ្ជនប្បមាណំ។ យថា អាវជ្ជនំ ន រជ្ជតិ ន ទុស្សតិ ន មុយ្ហតិ, ឯវំ រជ្ជនាទិវសេន ឧប្បជ្ជិតុំ អទត្វា អាវជ្ជនប្បមាណេនេវ ចិត្តំ ឋបេស្សាមីតិ អយមេត្ថ អត្ថោ។ ឯវញ្ហិ តេ ពាហិយ សិក្ខិតព្ពន្តិ ឯវំ ឥមាយ បដិបទាយ តយា ពាហិយ តិស្សន្នំ សិក្ខានំ អនុបវត្តនវសេន សិក្ខិតព្ពំ។ ឥតិ ភគវា ពាហិយស្ស សំខិត្តរុចិតាយ ឆហិ វិញ្ញាណកាយេហិ សទ្ធិំ ឆព្ពិធារម្មណភេទភិន្នំ វិបស្សនាវិសយំ ទិដ្ឋាទីហិ ចតូហិ កោដ្ឋាសេហិ វិភជិត្វា តត្ថស្ស ញាតតីរណបរិញ្ញា

ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨

ᨠᩈ᩠ᨾᩣ? ᩑᨲ᩠ᨳ ᩉᩥ ᩁᩪᨷᩣᨿᨲᨶᩴ ᨷᩔᩥᨲᨻ᩠ᨻᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩴ ᨶᩣᨾ, ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᨷᨶ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᨲᩴᨴ᩠ᩅᩣᩁᩥᨠᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᩉᩥ ᨴᩔᨶᨭ᩠ᨮᩮᨶ, ᨲᨴᩩᨽᨿᨾ᩠ᨷᩥ ᨿᨳᩣᨷᨧ᩠ᨧᨿᩴ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ, ᨶ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨠᩮᩣᨧᩥ ᨠᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᩣ ᨠᩣᩁᩮᨲᩣ ᩅᩣ᪨ ᨿᨲᩮᩣ ᨲᩴ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨽᩣᩅᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩴ, ᩏᨴᨿᨻ᩠ᨻᨿᨷᨭᩥᨷᩦᩊᨶᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ, ᩋᩅᩈᩅᨲ᩠ᨲᨶᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᩋᨶᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᨠᩩᨲᩮᩣ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨷᨱ᩠ᨯᩥᨲᩔ ᩁᨩ᩠ᨩᨶᩣᨴᩦᨶᩴ ᩒᨠᩣᩈᩮᩣᨲᩥ ᩋᨿᨬ᩠ᩉᩮᨲ᩠ᨳ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩮᩣ᪨ ᩑᩈ ᨶᨿᩮᩣ ᩈᩩᨲᩣᨴᩦᩈᩩᨷᩥ᪨

ᨬᩣᨲᨲᩦᩁᨱᨷᩁᩥᨬ᩠ᨬᩣᩈᩩ ᨷᨲᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩔ ᩏᨷᩁᩥ ᩈᩉ ᨹᩃᩮᨶ ᨷᩉᩣᨶᨷᩁᩥᨬ᩠ᨬᩴ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᨿᨲᩮᩣ ᨡᩮᩣ ᨲᩮ ᨻᩣᩉᩥᨿᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᩋᩣᩁᨴ᩠ᨵᩴ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨿᨲᩮᩣᨲᩥ ᨿᨴᩣ, ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᩅᩣ᪨ ᨲᩮᨲᩥ ᨲᩅ᪨ ᨲᨲᩮᩣᨲᩥ ᨲᨴᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩅᩣ᪨ ᨲᩮᨶᩣᨲᩥ ᨲᩮᨶ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨴᩥᨶᩣ, ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨴᩥᨷᨭᩥᨻᨴ᩠ᨵᩮᨶ ᩅᩣ ᩁᩣᨣᩣᨴᩥᨶᩣ᪨ ᩍᨴᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ – ᨻᩣᩉᩥᨿ, ᨲᩅ ᨿᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨠᩣᩃᩮ, ᨿᩮᨶ ᩅᩣ ᨠᩣᩁᨱᩮᨶ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨴᩦᩈᩩ ᨾᨿᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩅᩥᨵᩥᩴ ᨷᨭᩥᨷᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩔ ᩋᩅᩥᨷᩁᩦᨲᩈᨽᩣᩅᩣᩅᨻᩮᩣᨵᩮᨶ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨴᩥᨾᨲ᩠ᨲᩴ ᨽᩅᩥᩔᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨠᩣᩃᩮ, ᨲᩮᨶ ᩅᩣ ᨠᩣᩁᨱᩮᨶ ᨲ᩠ᩅᩴ ᨲᩮᨶ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨴᩥᨷᨭᩥᨻᨴ᩠ᨵᩮᨶ ᩁᩣᨣᩣᨴᩥᨶᩣ ᩈᩉ ᨶ ᨽᩅᩥᩔᩈᩥ, ᩁᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᩅᩣ ᨴᩩᨭ᩠ᨮᩮᩣ ᩅᩣ ᨾᩪᩊ᩠ᩉᩮᩣ ᩅᩣ ᨶ ᨽᩅᩥᩔᩈᩥ ᨷᩉᩦᨶᩁᩣᨣᩣᨴᩥᨠᨲ᩠ᨲᩣ, ᨲᩮᨶ ᩅᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨴᩥᨶᩣ ᩈᩉ ᨷᨭᩥᨻᨴ᩠ᨵᩮᩣ ᨶ ᨽᩅᩥᩔᩈᩦᨲᩥ᪨ ᨲᨲᩮᩣ ᨲ᩠ᩅᩴ, ᨻᩣᩉᩥᨿ, ᨶ ᨲᨲ᩠ᨳᩣᨲᩥ ᨿᨴᩣ, ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᩅᩣ ᨲ᩠ᩅᩴ ᨲᩮᨶ ᩁᩣᨣᩮᨶ ᩅᩣ ᩁᨲ᩠ᨲᩮᩣ, ᨴᩮᩣᩈᩮᨶ ᩅᩣ ᨴᩩᨭ᩠ᨮᩮᩣ, ᨾᩮᩣᩉᩮᨶ ᩅᩣ ᨾᩪᩊ᩠ᩉᩮᩣ ᨶ ᨽᩅᩥᩔᩈᩥ, ᨲᨴᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩅᩣ ᨲ᩠ᩅᩴ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨴᩥᨠᩮ ᨶ ᨽᩅᩥᩔᩈᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩮ ᩅᩣ ᩈᩩᨲᨾᩩᨲᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᩮ ᩅᩣ “ᩑᨲᩴ ᨾᨾ, ᩑᩈᩮᩣᩉᨾᩈ᩠ᨾᩥ, ᩑᩈᩮᩣ ᨾᩮ ᩋᨲ᩠ᨲᩣ”ᨲᩥ (ᨾᩉᩣᩅ᪨ ᪒᪑) ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨾᩣᨶᨴᩥᨭ᩠ᨮᩦᩉᩥ ᩋᩃ᩠ᩃᩦᨶᩮᩣ ᨷᨲᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩮᩣ ᨶ ᨽᩅᩥᩔᩈᩥ᪨ ᩑᨲ᩠ᨲᩣᩅᨲᩣ ᨷᩉᩣᨶᨷᩁᩥᨬ᩠ᨬᩣ ᨾᨲ᩠ᨳᨠᩴ ᨷᩣᨷᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩃᩦᩃᩣᩅᨧᨠ᩠ᨡᩪᨷᩥ ᨴᩔᩥᨲᩣ᪨ ᨲᨲᩮᩣ ᨲ᩠ᩅᩴ, ᨻᩣᩉᩥᨿ, ᨶᩮᩅᩥᨵ, ᨶ ᩉᩩᩁᩴ, ᨶ ᩏᨽᨿᨾᨶ᩠ᨲᩁᩮᨶᩣᨲᩥ ᨿᨴᩣ ᨲ᩠ᩅᩴ, ᨻᩣᩉᩥᨿ, ᨲᩮᨶ ᩁᩣᨣᩣᨴᩥᨶᩣ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨴᩦᩈᩩ ᨷᨭᩥᨻᨴ᩠ᨵᩮᩣ ᨶ ᨽᩅᩥᩔᩈᩥ, ᨲᨴᩣ ᨲ᩠ᩅᩴ ᨶᩮᩅ ᩍᨵ ᩃᩮᩣᨠᩮ, ᨶ ᨷᩁᩃᩮᩣᨠᩮ, ᨶ ᩏᨽᨿᨲ᩠ᨳ ᩉᩮᩣᩉᩥᩈᩥ᪨ ᩑᩈᩮᩅᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩔᩣᨲᩥ ᨠᩥᩃᩮᩈᨴᩩᨠ᩠ᨡᩔ, ᩅᨭ᩠ᨭᨴᩩᨠ᩠ᨡᩔ ᨧ ᩋᨿᨾᩮᩅ ᩋᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩋᨿᩴ ᨷᩁᩥᨧ᩠ᨨᩮᨴᩮᩣ ᨷᩁᩥᩅᨭᩩᨾᨽᩣᩅᩮᩣᨲᩥ ᩋᨿᨾᩮᩅ ᩉᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨿᩮ ᨷᨶ “ᩏᨽᨿᨾᨶ᩠ᨲᩁᩮᨶᩣ”ᨲᩥ ᨷᨴᩴ ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩣᨽᩅᩴ ᩍᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᩮᩈᩴ ᨲᩴ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨿᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ, ᨲᩴ ᨷᩁᨲᩮᩣ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩣᨽᩅᨠᨳᩣᨿᩴ (ᨠᨳᩣ᪨ ᪕᪐᪕ ᩋᩣᨴᨿᩮᩣ) ᩋᩣᩅᩥ ᨽᩅᩥᩔᨲᩥ᪨

ᩏᨲᩮᩈᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᨲᩥᩉᩁᨱᩅᩦᨲᩥᩉᩁᨱᩣᨶᩥ᪨

“ᨲᨲ᩠ᨳ ᩉᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨷᨬ᩠ᨧᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩅᩦᨳᩥᨿᩴ ᨷᩩᩁᩮᨧᩁᩴ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩋᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩮᩣᨾᨶᩈᩥᨠᩣᩁᩅᩈᩮᨶ ᩋᩣᩅᨩ᩠ᨩᨶᩣᨴᩦᨶᩴ ᩋᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩮᩣ ᩋᩣᩅᨩ᩠ᨩᨶᩣᨴᩥᨲᩣ ᩍᨭ᩠ᨮᩣᨴᩥᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮ ᩃᩮᩣᨽᩣᨴᩥᨷ᩠ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨶ ᨷᨶ ᩍᨲ᩠ᨳᩥᨷᩩᩁᩥᩈᩣᨴᩥᩅᩥᨠᨷ᩠ᨷᩣᨠᩣᩁᩮᨶᩣ, ᨾᨶᩮᩣᨴ᩠ᩅᩣᩁᩮᨿᩮᩅ ᨷᨶ ᩈᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨ ᨲᩔᩣᨲᩥ “ᩍᨲ᩠ᨳᩦ, ᨷᩩᩁᩥᩈᩮᩣ”ᨲᩥ ᩁᨩ᩠ᨩᨶᩣᨴᩥᨠᩔ᪨ ᨽᩅᨦ᩠ᨣᩣᨶᩦᨲᩥ ᨽᩅᨦ᩠ᨣᩋᩣᩅᨩ᩠ᨩᨶᨴᩔᨶᩣᨶᩥ, ᩈᨾ᩠ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨨᨶᩈᨶ᩠ᨲᩦᩁᨱᩅᩮᩣᨭ᩠ᨮᨷ᩠ᨷᨶᨷᨬ᩠ᨧᨴ᩠ᩅᩣᩁᩥᨠᨩᩅᨶᨬ᩠ᨧ᪨ ᩋᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥᨲ᩠ᨲᩁᨲᩣᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᩋᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥᨲ᩠ᨲᩁᨠᩣᩅᩣᨶᩴ ᩅᩈᩮᨶ᪨

ᩋᨲᩥᩉᩁᨲᩦᨲᩥ ᨾᩩᨡᨴ᩠ᩅᩣᩁᩴ ᩋᨲᩥᨠ᩠ᨠᨾᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩉᩁᨲᩥ᪨ ᨲᩴᨲᩴᩅᩥᨩᩣᨶᨶᨶᩥᨷ᩠ᨹᩣᨴᨠᩣᨲᩥ ᨲᩔ ᨲᩔ ᨷᩁᩥᨿᩮᩈᨶᩣᨴᩥᩅᩥᩈᨿᩔ, ᩅᩥᨩᩣᨶᨶᩔ ᨧ ᨶᩥᨷ᩠ᨹᩣᨴᨠᩣ᪨ ᨿᩮᨶ ᩉᩥ ᨷᨿᩮᩣᨣᩮᨶ ᨷᩁᩥᨿᩮᩈᨶᩣᨴᩥ ᨶᩥᨷ᩠ᨹᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᩈᩮᩣ ᨲᨻ᩠ᨻᩥᩈᨿᩴ ᩅᩥᨩᩣᨶᨶᨾ᩠ᨷᩥ ᨶᩥᨷ᩠ᨹᩣᨴᩮᨲᩥ ᨶᩣᨾ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩈᨾ᩠ᨾᩣᨷᨭᩥᨷᨲ᩠ᨲᩥᨶ᩠ᨲᩥ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩈᩩ ᩋᩅᩥᨷᩁᩦᨲᨷᨭᩥᨷᨲ᩠ᨲᩥ ᨿᨳᩣᨽᩪᨲᩣᩅᨻᩮᩣᨵᩮᩣ᪨

គមនេបីតិ គមនបហារេបិ។ អតិហរណំ យថាឋិតស្សេវ កាយស្ស ឋានន្តរសង្កាមនំ។ គមនំ សមន្តា បវត្តិ។ ចក្ខុមាទេនាតិ “អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេតិ...បេ... អដ្ឋកថាយំ វុត្តនយេន គហេតព្វំ។ គតេ ឋិតេ និសិន្នេតិ ឯត្ថ បិ វុត្តនយេន បញ្ញត្តិវេទនាវិរិយាទិវសេន គហេតព្វ”ន្តិ (បរម. អដ្ឋ. ៣១១) ចក្ខុមាទេតា បិវេសេយ៉ា។

បវត្តេតិ ឧទ្ទេសានំ បវត្តេ រូបារូបធម្មេ បរិក្កហន្តស្ស អភិជ្ឈាទីនំ។

កាយិកកិរិយាទីនិ ដ្ឋានតោ ពោធេតំ ចតុព្វិធានេន “កាយាទិកិរិយាយ”ន្តិ វុត្តំ។ កិរិយាសមុដ្ឋិតត្ថាតិ ចក គាវេលុវិធានេន។

៣១៩។ កម្មដ្ឋានាតិបរិសេតស្សាតិ កម្មដ្ឋាននានុយោគស្ស យោគាវចរស្ស ធាតុយោគកិរិយាយ បវត្តនវត្តិ។

៣២០។ កាយាទីសូតិ កាយវេទនាចិត្តធម្មេសុ។ សុដ្ឋុ បវត្តិយាតិ អនុបស្សនាទិវសេន បវត្តិយា។ និច្ចាទិសការេន សមុបធិតា ឯវ ឧបដ្ឋានត្ថិ សតិ កិច្ចតោ ចរេយ្យតិ។ ឯត្ថ ច យថាវុត្តា បរិក្ខេយា ធារេតា ឯតិស្សាតិ បរិក្ខិតា, តំ បរិក្ខិតំ និច្ចាទិកន្តំ សតិ គហេតាតិ អត្ថោ វេទិតព្វោ។

៣៣១-២។ បរិប្បន្តំ ធម្ម ធិកាទាបត្តិការេន។

៣៣០។ វាប្បដិបក្ខសញ្ញាតិ អភិជ្ឈាបដិបក្ខសញ្ញា។ សា អត្ថតោ តណ្ហាទិវសេន អភិជ្ឈាធិវេតាទិកាការប្បវត្តា កុសលចិត្តុប្បាទសម្បយុត្តសញ្ញា, តថារូបា ចា ចិត្តុប្បាទេវា សញ្ញាសីសេន វុត្តាតិ វេទិតព្វោ។

៣៣២។ សារម្មណំ អារម្មណ្ណំ, សហារម្មណំ អត្ថោ។ និរាមិសការិកាកា អភិជ្ឈាការវិករេណ និរាមិសសម្ព័ន្ធាហារសញ្ញា។ វិវដ្ដ អប្បដិភ្ជានតា។

៣៤៣។ តត្ថ តត្ថាតិ “ធម្មិតា បិតិមេយាកុលំវេទនេន ឧបេតោ ហោតី”តិអាទីសុ (បរម. ៣៤១)។

៣៥៥។ យថា វេគតិ និក្កុជ្ជិតំ “ធម្មំ តាមេយត”ន្តិ បកតិបាវាគេណ ន បាយតិ, ឯវំ សព្វប្បការេន អវិជិតំ និក្កុជ្ជិតំ វិយ ហោតីតិ អាហ “សព្វថា អញ្ញាតតា និក្កុជ្ជិតការេនា”តិ។ និវេវេសបរិច្ឆិន្នតាការេនាតិ ភូមិវញ្ញាយ្យតាយ និវេវេសវេតា បរិច្ឆិន្នតត្តាការេនា, បរិច្ឆិន្នកាការេនា ចា។ ឯកទេសវេតេន ហិ គម្ភីរំ បាយតិ។

អាទិក្ខត្តិតិអាទិតោ បរិញ្ញត្តំ ពេឆត្តិ។ ទេវេសត្តិតិ ឃ្លបទិសតចវេសត ចទត្តិ, បទៅវេឆត្តិ ចា។ បញ្ញាវេបត្តិតិ បខាភាវេបត្តិ, សំបកាវេសត្តិតិ អវេត្វា។ បដ្ឋវេបត្តិតិ បកាវេទហិ អសញ្ញវេតា ផវេបត្តិ។ ចិចទត្តិតិ ចិចដំ ពវេទាត្តិ។ ចិកដត្តិតិ ចិកត្តំ ពវេទាត្តិ។ ឃ្លត្តាតិពវេទាត្តិតិ អត្ថត្តាតំ ពយ៉ិទំ ឃ្លត្តាតំ បិពេដំ ពវេទាត្តិ។ ៩ត្វ ច "បញ្ញាវេបត្តិ"តិអាទិហិ លហិ បវេទហិ អត្វបទាតិ ទស្សិតាតិ។ "អាទិក្ខត្តិ ទេវេសត្តិ"តិ បត ទ្វិហិ បវេទហិ ញ្ញញ្ញាតបទាតិតិ ៩ចំ អត្វញ្ញញ្ញាតបទសយត្តាយ ឃ្លញ្ញអាទាយ បសំសាយ បសំសតំ ទស្សេតិ។ ឃំ បវេតវេតាស្ស អត្វញ្ញញ្ញាតបទេស្ស ចត្តត្ថំ, តំ វេតត្តិអដ្ឋពឆាឃំ (វេតត្តិ។ អដ្ឋ។ ១៩ អាទវេយា) ចិត្វាវេតា ចុត្តវេយច, តស្មា តត្វ ចុត្តតវេយតេច វេចទិតត្ថា។

៩០៧។ ៩ុវេត្វចវេយាវេខតត្ថំ តស្ស វេហដ្ឋាក្សបិសយតិក្ខយតយុវេលត ក្សបិចិវេសសាធិពយុបិឃឌិបតវេតា។ សត្ថត្វាបិតិ "ទ្វបសញ្ញាតំ សយតិក្ខយា, អាកាសាតញ្ញាឃតាតំ សយតិក្ខយា"តិ សវេត្ថាស្សបិ សយតិក្ខយចទវេតស្ស។

៩១០។ តំវេយច អាកាសំ ឫុដំ ចិញ្ញាណត្តិ តំវេយច ពសិលញ្ញាដិយាកាសំ "អតត្ត"ត្តិ យតសិកាវេទត ឫុដំ ឫទិត្វា ជិតំ បផយាទុប្បចិញ្ញាណំ "អតត្ត ចិញ្ញាណ"ត្តិ យតសិ ពវេទាតិតិ អវេត្វា។ ទុតិឃចិពវេប្ប បត សាយញ្ញាវេខាតតា ចិវេសវេស តិដ្ឋតិតិ "ឫុដ"ត្តិ ត្ថយិតា ចិញ្ញាណវេយច ចុត្តត្តិ ឫុដំ ចិញ្ញាណត្តិ បផយាទុប្បចិញ្ញាណយាហ។ តត្តិអាកាសស្ស សឫទលាពចិញ្ញាណំ។ ចិញ្ញាវេលាតាតិ ច ពទលវេត្វ ពទលចទតំ, តញ្ញ ទុតិឃាទុប្បចិញ្ញាណំ ចទតិតិ អាហ "ចិញ្ញាណញ្ញាឃតតចិញ្ញាវេលាត យតសិ ពវេទាតិ"តិ។ វេតតាតិ បផយាទុប្បចិញ្ញាវេលាត។ ពហិតាកាទត្តិ អតត្តឫទលាចវេសត ពហិតាកាទំ។ យតសិ ពវេទាតិតិ ទុតិឃាទុប្បបរិពយុយតសិកាវេទត យតសិ ពវេទាតិ។ ៩ចត្តិ ឃឆាចុត្តាកាទំ ពសិលញ្ញាដិយាកាវេស បផយាទុប្បចិញ្ញាវេលាត អតត្តឫទលាចវេសត វេយា ពហិតាកាវេទា, តំ យតសិ ពវេទាត្តិវេយច។ តំ ចិញ្ញាណត្តិ តំ ទុតិឃាទុប្បចិញ្ញាណំ។ អតត្ត ឫទតិតិ "អតត្ត"ត្តិ ឫទតិ, តស្មា ទុតិវេយាវេយចវេត្វា ឃុវេត្តាតិ។ "ឃតិត្យ"តិអាទិតា ឃឆាចុត្តយត្វ បិពេដំ ពវេទាតិ។ តំឫទលាកាទសហិតត្តិ តស្មិំ អាកាវេស ឫទលាកាទសហិតំ។ ចិញ្ញាណត្តិ បផយាទុប្បចិញ្ញាណំ។

៩១៥។ បុវេត្តាតិ ទុតិឃាទុប្បបរិពយុកាវេល។ ឃំ "អតត្ត ចិញ្ញាណ"ត្តិ យតសិ ពតំ, តំវេយច បផយាទុប្បចិញ្ញាណវេយច។ តំវេយច ហិ អភាវេចតិ។ អាទយុលាតិក្ខយចវេសត ហិ ៩តា សយាបត្តិវេយា លទ្ធ្ឋាតិ។

តិវេទ្ធសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

ស្សត្តត្ថកាឌតិឃចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

១។ អកិឌយុកាឌតិឃចណ្ណតា

៩១៣។ ចត្យក្ខតវេឃ ទុតិឃញ្ញាតវេយច វេឃសំ ចិចាវេទា ឃ្លញ្ញអាទិពវេតា ត ឃ្លបដ្ឋាតិ, វេឃសត្ថា ឃ្លបដ្ឋាតិ, វេតសំ ចវេសត ទ្វិធា កិត្តិត្វា វេទសិតត្តិ ចត្យក្ខតឃវេតា បញ្ចកតវេយា តិហវេតាតិ អាហ "ឃ្លដ្ឋជាតំវេយច ចត្យត្ក...វេប... ទស្សតវេតា ចា"តិ។

អភិធម្មកាឌតិយចណ្ណនា តិដ្ឋិតា។

៧។ បញ្ហាបុច្ឆកចណ្ណនា

៩៦០។ តីសុតិ បធយាឌីសុ តីសុ។ ចត្ថុក្កតយេត ហិ តំ ចុត្តំ។ ឲចំនេកាដ្ឋាសិកាតិ អប្បយាណាតិ ចុត្តា។ តេតាហ “លោកុត្តរក្ខតា ឲចាតិ អធិប្បាយោ”តិ។ បរិច្ឆិន្នាកាស…បេ… ចត្ថុត្ថាតំ ចដ្ឋចិបស្សតាបរិកតា “សត្តចុបរិកចត្ថុទេ សង្កហិតាតី”តិ ចុត្តំ។

អយំ ពធាតិ បរិត្តារម្មណាឌិកធា។ តេហដ្ឋិយោ អរិយោ ក្ខុបរិយស្ស អរិយស្ស លោកុត្តរចិត្តានិ បជិចិន្នីត្វា ត សក្កោតីតិ ចុត្តំ “ត ច…បេ… សក្កោតី”តិ។

“កិរិយតោ ក្ខាគសត្ត”ត្តិ ច បរិឋា អត្ថិ។ សហ ចតតិ លោកុត្តរផលចត្ថុត្តាសាយញ្ញាតាតិ អធិប្បាយោ។ ឮធ សត្តសគ្គស្ស បងេសសត្តចាឌិកាចតោ ឲកនេសស្ស អសម្ភតេចបិ សត្តចុបរិកតា ឲច ចេឌីតត្តាតិ គស្សត្តំ “សត្តចុ…បេ… គដ្ឋត្តា”ត្តិ អាហ។ បរិច្ឆិន្នាកាសកសិណចត្ថុត្តាឌីតីតិ អាឌិ-សទ្ទេត អាកាបរិតចត្ថុត្តាគយោ សង្កហិតា។ តចត្តត្តាតាយាតិ តចត្តត្តារម្មណតាយ។

តិត្តាតក្ខាតិ ចត្តត្តំ ឥគារម្មណស្សាបិ ពហិទ្ធារម្មណកាចតោ។

“សសត្តាតកាតប្បី”តិ ត្វាធំ ក្ខុប-សទ្ទេត, កប្ប-សទ្ទេត ច សម្ពន្ធិតត្តំ “សសត្តាតកាតប្បិ អបិកដំ ក្ខុបំ ឌិត្តាចក្ខុ ចិយ សសត្តាតកាតប្បិ អបិកដំ កប្បំ ចិកាតេចតី”តិ។ បិកតេដ បត សសត្តាតកាតេ ក្ខុបេ, កប្បេ ច អភិញ្ញាកាតេណេត បយោគត់ តត្វិតិ “អបិកដ”ត្តិ ចិសេសេត្វា ចុត្តំ។

បញ្ហាបុច្ឆកចណ្ណនា តិដ្ឋិតា។

ឥសាតចិកក្កចណ្ណនា តិដ្ឋិតា។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៦. អប្បមញ្ញាវិភង្គោ

១. សុត្តន្តភាជនីយវណ្ណនា

៦៤៦. ទិសាទេសោធិតាតិ “ឯកំ ទិស”ន្តិអាទិទិសោធិតា, វិហារគាមនិគមជនបទរដ្ឋាទិទេសោធិតា ច។ សត្តោធិតាតិ “សព្ពា ឥត្ថិយោ, សព្ពេ បុរិសា, អរិយា, អនរិយា”តិអាទិវសប្បវត្តេន សត្តោធិតា។ ឯកស្សាតិ ឯកស្ស បទស្ស, បទត្ថស្ស វា។ អនុវត្តកន្តិ អធិការវចនេន បវត្តកំ។ តំ ទ្វយន្តិ តថា-សទ្ទោ, ឥតិ-សទ្ទោតិ ឧភយំ។ “តថា ទុតិយ”ន្តិ ហិ វុត្តេ “តថា-សទ្ទោ យថា មេត្តាសហគតេន ចេតសា បុរត្ថិមាទីសុ ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយម្បិ ទិសំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ផរិត្វា វិហរតី”តិ ឧបមត្ថំ ទីបេតិ។ សេសទ្វយេបិ ឯសេវ នយោ។ យស្មា ឥតីតិ អយំ ឥតិ-សទ្ទោ បការេត្ថ, ឯវន្តិ វុត្តំ ហោតិ, តស្មា “យថា មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ, ទុតិយំ, តតិយំ, ចតុត្ថំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, ឯវំ ឧទ្ធំ, អធោ, តិរិយំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ផរិត្វា វិហរតី”តិ ឧបមត្ថំ ទីបេតិ។ តេន វុត្តំ “មេត្តា...បេ... តំ ទ្វយ”ន្តិ។ តស្សាតិ ទ្វយស្ស។ ផរណន្តរាទិដ្ឋានន្តិ ផរណតោ អញ្ញំ ផរណន្តរំ, តំ អាទិ យស្ស, តំ ផរណន្តរាទិ។ ផរណន្តរដ្ឋានំ មេត្តាភាវនាយ, យទិទំ វិបុលតា។ អាទិ-សទ្ទេន កុដ្ដន្តរបរិក្ខាទិ គយ្ហតិ, តស្ស ផរណន្តរាទិនោ ឋានំ ឋានក្ខតោ “វិបុលតា”តិអាទិនា វុឌ្ឍិយាតោ មេត្តាភាវនាវិសេសោ។ វុត្តប្បការមេត្តបរាយនស្ស តស្ស ទ្វយស្ស អដ្ឋានំ អនោកាសោតិ។ ឋិតិ កត្វា ឋបិតា ការណេន ន វុត្តំ តំ ទ្វយន្តិ អត្ថោ។

៦៤៧. រាគស្សាតិ កាមរាគស្ស។ សិនេហស្សាតិ បុត្តសិនេហាទិសិនេហស្ស។ វិបត្តិយាតិ រាគសិនេហសង្ខាតាយ មេត្តាភាវនាយ វិបត្តិយា វិនាសស្ស។ អនុប្បត្តិតោ ហិរោត្តប្បពលេន អនុប្បជ្ជនតោ។

៦៤៨. អធិមុច្ចិត្វាតិ ភាវនាចិត្តំ អារម្មណេ សុដ្ឋុ វិស្សជ្ជេត្វា, តំ បនេត្ថ អធិមុត្តំ យស្មា ផរណវសេនេវ ហោតិ, តស្មា វុត្តំ “សុដ្ឋុ បសារេត្វា”តិ។ យស្មា បន អារម្មណេ សុដ្ឋុ អសំសប្បនវសេនេវ តំ មេត្តាភាវនាយ អធិមុត្តំ ហោតិ, តស្មា “ពលវតា វា អធិមោក្ខេន អធិមុច្ចិត្វា”តិ ច វុត្តំ។

៦៤៩. ឯតេសំ បនាតិ សព្ពេន សកលេន ទិសាទេសោធិកេន អវធិតា។ សព្ពាវធិទិសាទិផរណាការេហីតិ សព្ពាវធិក្ខតទិសាទេសបុគ្គលផរណប្បការេហិ។

៦៥០. វិឃាតវសេនាតិ វិក្ខម្ភនវសេន។

សុត្តន្តភាជនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ឲ៍ បញ្ហាបុច្ឆកចណ្ណតា

ឲ៥ង៍ពធិតាត៌ ព្យសលិឌ៌ឆឱ្យាត៌៍ ព្គុយប្ផិ៍ បត អប្យយញ្ញាចិករង្គ ពធិតា អប្យយញ្ញា, ពា ច បកាចរោ រលិកិឃា ៦ច, ត ៣ត្ខចិកក្នាឌឹប្ ពធិតា ៣ត្ខាគរឃា ចិឃ រលិក្យត្តទាបឹតិ ៦ក៌បរោ បញ្ញាធំ អប្យយញ្ញាត៌ រលិកិឃកាចរយច ឌឹរបត្យ អដ្ឋពធាឃំ “ព្គុយប្ផិ៍ បតា”តិអាឌិ ចុត្តត្តិ ព្គុយបត្តុំ ឌរប្យុរត្តា អាហ “ព្គុយប្ផិ៍ បត…រប… រហាតី”តិ៍

បញ្ហាបុច្ឆកចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

អប្យយញ្ញាចិកក្កចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៣. និក្ខាបគចិកន្ទា

១. អកិឆម្មកាឌតិយចណ្ណតា

៦០២. និក្ខាយន្ថាតាតំ កុសលឆម្មាតំ បញ្ហា ឃឹលក្កាតិ តិស្សយការេចត ចា បតិដ្ឋា និយំ, ក្ខបតិស្សយការេចត ចាតិ តទ្វកឃំ គេស្សេត្តា អាហ "សព្វេយោគចនេត, ក្ខបតិស្សយចនេត ច ឰកាយការេចតា"តិ.

៦០៣. "កម្មបឆា ឲចា"តិ តិឃយស្ស កតត្តា ចុត្តំ "អសន្តសាឆារលោឃ្ម"តិ. ត ហិ សក្កា ឰត្រឹយាឌិសាឆារលោកោដ្ឋាយចនេត តិឃយំ កាតុំ. កម្មបចកោដ្ឋាសិកា ឲច, ត ឈាតាឌិកោដ្ឋាសិកា. កម្មបចការេចត អាកតត្តិ ចគត្តិ, ទ្វក្កតិយា, តត្ថ ក្ខបជ្ជនទ្វក្ខស្ស ច បចត្តិក្ខបិយកាចនេតាតិ អឆិប្បាយោ. អស្ស ឃុទាបិតស្ស. ក្ខបការេកត្តា សន្ធេសំ. សកាកត្តា មិន្នាធារស្ស.

តឆាកហិតសន្ថាទារម្មណតាយាតិ "សត្តំ អចហរាមិ, សនេត្ត ឱប្បឌិបន្នាមី"តិអាឌិតា សត្តាកាេទត កហិតសន្ថាទារម្មណតាយ, ត បត សត្តបញ្ញត្តិអារម្មណតាយាតិ អឆិប្បាយោ. "បញ្ហា និក្ខាបគា"តិអាឌិតា តេមចត្ថំ ឱចទតិ.

តស្ស តស្សាតិ យស្ស យស្ស ឰបគត្វាយ. សឃំ ចា ក្ខរុអាឌិ លិបតិ, ឰបិតពលតាឌិ កទោតិ, តាឌិសំ មត្តំ បរិឌប្បតិ, កម្មំឌត្ថិ ចឰអន្ទោតិ, អទេ្កាត ចា ចំ សន្ថំ កាទេតីតិ អាហ "តិស្សក្កិយ...បេ... ទ្វេ ឲច កហិតា"តិ.

យឌិបិ កោដ្ឋាសចាទេ ឱទតិ សទ្វេបត តាកតា "ទេយចាបតា"ទេ្វច ចុត្តា, កឌាបិយយាតា បត យក្កកាចំយេច កឌតីតិ អាហ "ឱទតិឃឹលំ បត យក្កកោដ្ឋាសិក"ត្តិ. សេសឃឹលតត្តិ សេសអឱតិក្កត្តឃឹលតំ.

៦១២. អកញ្ញដ្ឋាតាតិ បិលាតិបិតាឌយោ. យថា បិលាតិបិតាឌយោ ចេទេហតុតាយ ចេចំ, ឲចំ តគទេញ្ញាបិ អកុសលាតិ ចុត្តំ "តំសកាកតាយ ចេទក្ខតាត"ត្តិ. ឱទតីតំ ក្ខប្បត្តិ ត ត កឱស្សតិ សេក្ខាតត្តិ យោឌតា. "អកុសលសម្មដ្ឋិតាតិ ចា"តិអាឌិតាបិ សេក្ខាតំ ក្ខកេយត ឱទតិសន្ថាចំយេច ឱការេចតិ. តស្សេត្វា – យាតិ អកុសលសម្មដ្ឋិតាតិ កាយកម្មាឌីតិ, តាតិ តេចំ សេក្ខាតំ កាយទ្វច្ចរិតាឌីតីតិ ចេចរាតិយេច , តេហិ ចេទេហិ តេចំ សេក្ខាតំ ឱទតិយោ សម្ពចត្តិយេច. យតោតិ យម្មា
បិលាតិបិតាឌិឱទមិតត្តតិប្បរិយាយចេចរាការេចបិ កាយទ្វច្ចរិតាឌិចេទមត្តចេតា សេក្ខាតំ ឱទតិសម្ពចេតា. តផលក្ខតស្សាមីតិ យថា ផលស្ស យក្កបឌិតិម្ពក្ខតត្តា យក្កសឌិសំ សត្តអដ្ឋិកតា សិយា, ឲចំ អផលក្ខតស្សាបិ សកគាការមិយក្កាឌិកស្ស យតោ ឱទតិសម្ពចេតា អដ្ឋិកតា ហោតិ, អញ្ញថា បញ្ហដ្ឋិកោ ឲច សិយាតិ អឆិប្បាយោ.

ᩋᨽᩥᨵᨾ᩠ᨾᨽᩣᨩᨶᩦᨿᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᩺

᪑᩺ ᨷᨬ᩠ᩉᩣᨷᩩᨧ᩠ᨨᨠᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

ᩃᩥᨦ᩠ᨣ᩺ ᨿᨳᩣᨧᩥᨶ᩠ᨲᨿᩥᨲᨻ᩠ᨻᨲᩮᩣᨲᩥ ᨿᩮᩣ ᨿᩮᩣ ᨷᩥᩃᩣᨲᩥᨷᩥᨲᩣᨶᩥ ᨧᩥᨶ᩠ᨲᨿᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ, ᨲᨲᩮᩣ ᨧᩥᨶ᩠ᨲᩥᨧᩮᩈᨠ᩺

ᨷᨬ᩠ᩉᩣᨷᩩᨧ᩠ᨨᨠᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᩺

ᩈᩥᨠ᩠ᨡᩣᨷᨴᩅᩥᨽᨦ᩠ᨣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᩺

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៥. បដិសម្ភិទាវិភង្គោ

១. សុត្តន្តភាជនីយំ

១. សង្គហវារវណ្ណនា

៧១៨. “ចតស្សោ បដិសម្ភិទា”តិ ... អាហ “...”តិ. តេសំ និរុត្តិបដិសម្ភិទា ... តេសំ, និរុត្តិបដិសម្ភិទា ... បច្ចុប្បន្នា ... បច្ចុប្បន្ន...

ទុក្ខហេតុផល... ហេតុ... បច្ចយាការ... ទុក្ខ... អាការេន ... ហេតុ, សច្ចបច្ចយាការ... កុសលំ, អកុសលំ ... បរិញ្ញាណំ ... “...”តិ ...

និព្ពានស្ស ... បរិយាតិ ... បរិយាតិ ...

អបិច និរុត្តិ ... និរុត្តិ ... និរុត្តិ ... អាហ “...”តិ ... អាហ “... ”តិ ...

បរេនាតិ ... និរុត្តិ ... និរុត្តិបដិសម្ភិទា ... អាហ “និរុត្តិ... ”តិ ... និរុត្តិ ... និរុត្តិបដិសម្ភិទា ... និរុត្តិ ... និរុត្តិបដិសម្ភិទា ... បច្ចុប្បន្នា ...

បត ចិការេចត្តិ ឲកត្តតេតា ឞទ្ទបតិតត្ថិ បញ្ញាត្តិប្បិ ចិការេចតិរេឃច, ឃតោ ឞកាចាឞកាចចិរេឞឞចិកាចត៌ ឞយ្យជ្ជតិ៍ អញ្ញាឆា ហិ ឞទ្ទយត្តក្កហរេណ ចិរេឞឞាចរេឝារេឆា ឲច ត ឞិឃាតិ រេបិរាណា បញ្ញាត្តិចិកាចតប្បិ តឞ្ស ព្ចន្ត្តិ៍ ត៌ចិកាចកត្តិ តិទ្សត្តិឞទ្ទចិកាចក៌៍ ត បិញ្ញត្តចិរេទារេឆា រេហាតីតិ ឃជីបិ អភិឆយ្វកាឌតិរេឃ “ឃាឃ តិទ្សត្តិឃា រេតាន៌ ឆយ្វាត៌ បញ្ញាត្តិ រេហាតី”តិ (ចិក៍ លិ៍៦លិ៍) ទ្សត្តំ, តយ្បិ ឞកាចតិទ្សត្តិឞរេទ្ទត ឆយ្វាត៌ បរេឝាឆតរេយច ឞត្ថាឃ ទ្សត្តំ, ត តត្ថីតិយ្សត្តំ បញ្ញាត្តិតិ “តិទ្សត្តិឞទ្ទារេយ្វណា តិទ្សត្តិបជិឞយ្ញិកា”តិ ទ្សច្ចយារេត បិញ្ញត្តឃា ចិរេទារេឆា ត រេហាតីតិ អរេត្វា៍ “បច្ចរេចក្កត្តឞ្សា”តិ ទ្សត្តត្តា ឞទ្ទំ ករេហត្វា បឆ្លា កហិតាឃ បញ្ញាត្តិឃា បច្ចរេចក្លរេណត កចិតត្ថត្តិ អាឞរេក្កយ្សាតិ តកាឞក្កាតិចត្តតត្វយាហ “ត៌ ឞកាចតិទ្សត្តិ ឞទ្ទំ អារេយ្វណ៌ កត្វា”តិអាជិ៍ ឞកាចតិទ្សត្តិ ចិការេចត្តិរេឃចាតិ ឞកាចតិទ្សត្តិចិឞឃឞ្ស ឞរេយ្វាហឞ្ស បរេកច ចិឆ្ថិឞិតត្តា អត្វឞាឆតចរេឞត អភិញ្ញារេកាណ៌ ចិឃ ត៌ ចិការេចត្តរេយច បចត្តតិ៍ រេតតាហ “តិទ្សត្តិ កិត្តត្តិ បជិចិញ្ញត្តរេយច ក្កប្បជ្ជតី”តិ៍ បរេកកាយតរេច្ចាត្វ អតចរេឞឞរេតា តិទ្សត្តិចិកាកឌាតត៌៍ តឆា រេឞរេឞ្ស៍ ឞក្កដតាយាឌីតិ ឞក្កដចរេឞត ទ្សត្តតាយាឲ្យាតាជិ៍ តិបិតបជំ តាយាឌិបកាតិ ចិឃ អត្វំ ត ចកតិ, អឆ រេណា ញ្ញរេឌ្ជាតិ រេឌារេតតីតិ “ញ្ញឌ្ជាត”ត្តិ ទ្សត្តំ តិបិតបជំ៍

រេឝាឆិ ឆាកណ៌ យណ្ឌក្សត៌ ឲត្វាតិ រេឝាឆិយរេណ្ឌា, យហារេឝាឆិដ្ឋាត៌៍ រេតតាហ “បឆយាភិឞយ្ញទ្ឆដ្ឋារេត”តិ៍ អរេញ្ញាត បការេទតាតិ ក្កក្កហាឌិប្បការេទត៌

អញ្ញាឆា រេហាត្តីតិ បុទិឞឃុរេក បុទិឞឃុរេក ឲករេករេឞត បទិចត្តត្តា កាលត្តរេទ អញ្ញាកាទា កចត្តិ៍ ចិតឞ្សត្តីតិ ត៌ត៌កាឞាត៌ យតុឞ្សាត៌ ចិតារេឞត ត បញ្ញាឃត្តិ, យតុឞ្សាត៌ ក្សក្កហណាឌិតា កត្វចិ កកាចិ បទិចត្តត្តីបិ (ឝាហ្វរេលិកាឌីឞុ ឃឆាឞការេចរេតច អចដ្ឋាតរេតា ត ឞត្ថាត្វ, ឞត្ថាកា, ឞត្ថាឆា ឆ បទិចត្តតិ៍ រេតតាហ “កប្បចិតារេឞបិ តិដ្ឋតិរេឃចា”តិ៍ ឲតឞ្ស តិទ្សត្តិបជិឞយ្ញិកាឆាកណឞ្ស៍

អត្វាឌីឞុ ឆាកណត្តិ អត្វបជិឞយ្ញិកាជិ៍ អត្វឆយ្វតិទ្សត្តិចរេឞត តីឞុ៍ អត្វឆយ្វតិទ្សត្តិបជិកាតចរេឞត ចត្សុបិ ចា៍ អត្វឆយ្វាឌិតា អត្តតា រេឌារេតតរេត្ថាត ឞហ អរេត្វតាតិ ឞាត្វកាតិ៍ ឞរេត្ថា អត្វឆយ្វាឌិរេកា អរេត្វា ចិឞឃក្សរេតា ឲតឞ្ស ឆាកណឞ្ស អត្វីតិ ឞត្ថាត្វក៌៍ ឞត្ថាឞិ្វ អត្វាឌិរេក ចិឞរេឃ លិត្តំ អត្តរេតា បច្ចរេឃហិ ឆបិត៌ បចត្តិត៌៍ អទហត្តប្បត្តិឃា ចិឞកា រេហាត្តិ បជិបក្លឆយ្វាត៌ ឞត្ថារេឞា ចិឆ្ថិឞិតត្តា៍ បច្ចាតត្តិ អឆិកយបទិឃត្តិឞចតបទិបុឆ្លាបុត្ថរេឃាកាត៌៍ ឃឆារេឃាកត្តិ ឃ៌ ឃ៌ ឃឞ្ស បុក្កលឞ្ស ចិឞកតាឃ ឃុជ្ជតិ, តឆា រេឃារេឌតត្ថា៍

បទិបុឆ្លារេហត្សុ បចត្តា កឆា បទិបុឆ្លាតិ ទ្សត្តាតិ អាហ “បុឆ្លាឃ...រេប... បទិបុឆ្លាតិ ទ្សត្តា”តិ៍

រេតហីតិ យរេក្កហិ៍ បជិលិរេកា តាយ បុត្ថរេឃាកឞប្បត្តិឃា អត្វាឌិចិឞឃឞ្ស ឞរេយ្វាហឞ្ស ឞយ្សិ្ឋត្ត៌, ត៌ បត យក្កកិច្ចរេយចាតិ អាហ “រេឞា រេលិក្សត្តរេទា”តិ៍ អត្វាឌីត៌ បរេកករេតា ឞល្លក្លណចិកាចតចចត្វាបតា ឃឆារេទហ៌ បទិត្តក្សឞលយហាកិទិឃចិត្តចរេឞត រេហាតីតិ ទ្សត្តំ “បរេកករេកា កាយាចចរេទា”តិ៍ ឃឆា បុត្ថរេឃារេកា អឆិកយឞ្ស ពាលចបច្ចរេឃា ឞកាចរេហត្សកាចរេតា, ត តឆា បរេកកឞ្ស អឞកាចរេហត្សតាឃ, បរេយ្សរេបច្ចឃតាឃ ចាតិ អឆិប្បារេឃា៍ បទិឃត្តិអាឌីត៌ បរេកកឞ្ស ពាលចបច្ចឃតាឃ , អឆិកយឞ្ស ឆ តកការេច

ឲសេច តសេយា៎ ឋត្វាតិ និមិត្តទេ្វ ក្យុំ, ឋាសុ បរិយត្តិសចតបរិបុច្ឆាសុ និមិត្តក្វឋាសុតិ អទេ្វា៎ ឃំ ចុត្តំ ហោតីតិ “ឲទេសុ បតា”តិអាទិតា អដ្ឋកថាចចនេត ឃំ អត្ថុខាតំ ចុត្តំ ហោតិ៎ តំ ឥទេស្សនេ្តាតិ តំ និទ្ទរេទ្វា ឥទេស្សនេ្តា៎ “បុព្ពយោគាភិកយា”តិ ចទ្វា “ទេ្វបី”តិ ចចតំ អភិកយសហិតោរយេច បុព្ពយោគេកា បទេកេស្ស ពលចបច្ចយោ, ត ពេចលេតិ ឥស្សតត្ថំ៎ តោត ចុត្តំ អដ្ឋកថាយំ “ទេ្វបិ ឲពេតា ហុត្វា”តិ (ចិត៎ អដ្ឋ៎ ៤០ប័)៎ “ទេ្វបិ ចិសឥការណា”តិ ចុទេត្ត បុព្ពយោគស្សាបិ ចិសឥការណត្តំ លក្ខេតចាតិ អាហ “ទេ្វបិ ចិសឥការណាតិ...បេ... ចុត្ត”ន្តិ៎

សក្ខហចារចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៎

១៎ សច្ចចារានុចណ្ណតា

៤០៤៎កាលត្តយេបីតិ អតីតានីសុ តីសុបិ កាលេសុ៎ ហេតុផលឆយ្យា ហេតុតំ ផលក្វតា ឆយ្យា, បច្ចយនិទ្ទត្តាតិ អទេ្វា៎ តោសច្ចា ហេតុឆយ្យាតិ តោសំ ហេតុផលានំ បច្ចយនិទ្ទត្តានំ ហេតុក្វតា ឆយ្យា “ឆយ្យា”តិ ចុត្តាតិ យោជតា៎ ចិតេឃ្យចសេតាតិ ឋចាចិតេឋព្ពបុក្កលទ្ឍាសយចសេត៎ ក្ខុប្បត្តា សយុប្បត្តាតិអាទិ ត ចុត្តន្តិ ក្ខុប្បត្តា សយុប្បត្តា ក្ខុដ្ឋិតា សយដ្ឋិតា បច្ចុប្បត្តាតិអាទិ ត ចុត្តំ ឲពត្តបច្ចុប្បត្តស្សេច សក្ខាហកត្តា៎ តំនិទ្ទត្តកាតិ តោសំ អត្ថការេចត ចុត្តានំ និបា្ឥកា៎ ឆយ្យាតិ ចុត្តា ឆយ្យការេចត ពទិតា៎

សច្ចចារានុចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៎

សុត្តត្តការនិយចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៎

១៎ អភិឆយ្យការនិយចណ្ណតា

៤០៥៎សាយទេ្ហាតចទ្វា ចិសេសេត អចុត្តត្តាតិ “តោសំ ចិបាកេ”តិ យថាចុត្តកុសលចិបាកតានិសាយទេ្ហាត ចទ្វា សហេតុការហេតុកានិចិសេសេត អចុត្តត្តា, សទ្វេបេត តិទ្ទរេទ្វា អចុត្តត្តាតិ អទេ្វា៎ អចិបាកត្តាតិ អចិបាកឆយ្យត្តា៎ យទិ ឲចន្តិ បច្ចយការេតោ លព្ភមាតោបិ ឆយ្យការេចា អចិបាកឆយ្យតាយ កិរិយានំ យទិ ត ចុទេត្តា, ឲចំ សតិ៎ សតិបិ បច្ចយុប្បត្តការេច អចិបាកការេតោ អត្ថការេចាបិ ត ចត្តព្វា៎ តេតាហ “ចិបាកា ត ហោន្តីតិ អត្ថការេចា ច ត ចត្តព្វា”តិ៎ ឲចទេ្ហាតិ យទិ បច្ចយុប្បត្តត្តា កិរិយានំ អត្ថការេចា ចុទេត្តា៎ តប្បដិសិទ្ធេ ព្ពុត្តិតោចាតិ អទេ្វា៎ យទិ ឲចំ កស្មា ត ចុទេត្តាតិ អាហ “ចិបាកស្ស បតា”តិអាទិ៎ តោសន្តិ កុសលាកុសលានំ, ចិបាកកិរិយឆយ្យាតច្ចា៎ អត្ថឆយ្យតាតិ ចុត្តតេយេត លព្ភមាតោបិ យថាក្កមំ អត្ថការេចា, ឆយ្យការេចា ច ត ចុទេត្តា៎ បច្ចយការំ សត្តិចិសេសំ សតិប្បាទេតព្ពតន្តិ បទត្តេយេតាបិ ចិបាកឆយ្យតេយចាហ៎ សា ហិ ចិបាកានំ ហេតុការេតោ បច្ចយការេចា, តទុប្បាទតសមត្ថតាយ សត្តិចិសេសេសា, តេហិ សកាក្ខា ចិយ ហោតីតិ “សតិប្បាទេតព្ពតា”តិ ច ចុច្ចតិ៎ តំ បស្សន្តិ តិប្បាទកចិសេសសាបិ

តិប្បាទេតដ្ឋានបញ្ញា ហោតិ ឆយុបដិសម្ភិទា ។ តំសព្ពវេត្ថតាតិ តិប្បាទេតដ្ឋសព្ពវេត្ថ ឆយុបដិសម្ភិទំ ជានន្តេន អត្ថបដិសម្ភិទាបិ វុត្តា ។

សកាចឆយេ បញ្ញត្តិ សកាចបញ្ញត្តីតិ អាហ “ត សត្តាឌិបញ្ញត្តិយា”តិ ។ សការេចត, តិរុត្តិយេច ចា សកាចបញ្ញត្តីតិ វុត្តាតិ អាហ “អចិបរីតបញ្ញត្តិយា ចា”តិ ។

៥៣៩ ។ ចោហារក្ខយំ, អធិកាយក្ខយិញ្ញា ឲកញ្ញកត្វា អាហ “កាយាចឆរា, លោកុត្តរា ឆ ក្ខយិ ក្ខយី”តិ ។ ចិត្តុប្បាទោ ចា បចត្តិដ្ឋាតកាចេតា ក្ខយិ ។

អភិឆយុកាឌតឹយចណ្ណតា តិដ្ឋិតា ។

៦ ។ បញ្ញុប្បន្នកចណ្ណតា

៥៣៥ ។ សព្ពទោលារយុលតាយាតិ បដិសម្ភិទាបដិសម្ភិទាទោលារយុលតាយ ។ “រូបត្តកាឌតឹយេ បត...បេ... សិយា”តិ ឰាឆំ អភិឆយុកាឌតឹយេត ចិរុទ្ធាតិ, តស្ស ចា សាចេសេសទេសតតា អាបជ្ជតីតិ ចោទេតំ យតសិ កត្វា អាហ “អភិឆយុកាឌតឹយេ”តិអាឌិ ។ តិរចេសេសកឆតត្តិ អសេសេត្វា កឆតំ ។ តេត ចិត្តុប្បាទសង្គហិតេ អត្ថេ អសេសេត្វា ទេសតា ឰាឆ អភិឆយុកាឌតឹយស្ស ការេរា, ត សព្ពទោយ្យឆយុតិ ឌស្សេតិ ។ យឆាឌស្សិតចិសយចចតចេសតាតិ ឌស្សិតប្បការចិសយស្ស កឆតចេសេត, ឆយុត្តចេសេត ឌស្សិតេ តំតំចិត្តុប្បាទេ តត្ថ ឆយុតិរុត្តាកិលេបេត ទោលារស្ស កឆតចេសតាតិ អត្ថោ ។ អញ្ញារយុលតំ ត បដិសេឆេតិ អតប្បរកាចេតាតិ អធិប្បាយោ ។ ត តិរចេសេសេត កឆតំ អចិត្តុប្បាទបរិយាបត្តស្ស ចិសយស្ស អកឆិតត្តា ។ ឲចំ បដិកាតបដិសម្ភិទាចិសយស្សាបិ ត តិរចេសេសេត កឆតត្តិ រូបត្តកាឌតឹយេ អចិសេសចចេតេត សព្ពទោលារយុលតំយេច បដិកាតបដិសម្ភិទាយ បតិដ្ឋាបេតិ ។ តឆា តិស្សា បដិសម្ភិទាតិអាឌិបញ្ញុប្បន្នកបាឡិប្បាឃាបិ ។ តិស្សាតិ អត្ថឆយុបដិកាតបដិសម្ភិទា ។ តិរុត្តិបដិសម្ភិទា ហិ “បរិត្តារយុលា”តេច វុត្តា ។

យឌិបិ សិយា ត តស្សា យហក្កតារយុលតាតិ សព្ពវេត្ថ ។ “ត ហិ យេក្កា បច្ចុប្បន្នា ត ហោតី”តិ ឰយិតា “អត្ថបដិសម្ភិទា ត យក្ការយុលា”តិ ចចតស្ស យឆាវុត្តត្ថសាឆកតំ ចិការេចតិ ។ តស្សាតិ បដិកាតបដិសម្ភិទាយ ត យហក្កតារយុលតា សម្ភចតិ តត្រ តយំ អត្រុស្សរត្ថស្សាតិ អធិប្បាយោ ។ ទេ្វបីតិ “អត្ថបដិសម្ភិទា ត យក្ការយុលា, តិស្សា បដិសម្ភិទា សិយា បរិត្តារយុលា, សិយា យហក្កតារយុលា, សិយា អប្បយាលារយុលា”តិ ឆ ទេ្វបិ ឲតា បាឡិប្បាឃោ ។ តារុ ពាលចតរាយ ធាតស្ស, ឰតរាយ អធិប្បាយយក្កតស្ស ឆ ក្លូបិយឌស្សតយុទេតត តារណំ អញ្ញាយញ្ញា អចិទេរាធំ ឌស្សេតុំ “កុសលាកុសលាតំ បតា”តិអាឌិយាហ ។ “តិប្បរិយាយា តត្ថ ឆយុបដិសម្ភិទា”តិ ឲទេតត តត្ថ អត្ថបដិសម្ភិទាយ បរិយាយកាចយាហ ។ តឆា ចិបាកកិរិយាតត្តិអាឌិ យឆាធិប្បេតស្ស អត្ថស្ស ចិសឌិស្វាហរលាឌស្សតំ ។ ក្លុកេយតបិ “អត្ថបដិសម្ភិទា ត យក្ការយុលា”តិ (ចិក ។ ៥៣៥) ចចតំ រូបត្តកយាត្រុកតំ តិប្បរិយាយត្ថស្ស តត្ថ អធិប្បេតត្តាតិ ឌីបេតិ ។ កិញ្ចិ បត ទោលាតត្តិអាឌិ “តិស្សា បដិសម្ភិទា”តិអាឌិបាឡិប្បាឃា សយត្ថកំ ។ យឆាធិប្បេតស្ស អត្ថស្ស បដិកាតំ ឌីបតំ បដិកាតំ ។ តេតាហ

“ទោឃ្យប្យការសតទេតា”តិ៍ ប្តតិ ឃា “តិទស្សា បដិសម្ភិទា”តិ បរិញ្ញា, តស្សា ខាលចកាចចិកាចទេតត ប្តតទាឃ អធិប្បាយយក្កត់ កតត្តិ ទចឌិតព្ឋា៍ តិប្បទិឃាឃាតិ បទិឃាឃទហិតា ប្ដកក់ សន្ទទបទេតច បចត្តា៍ តិប្បទិឃាឃ...ទប... បចត្តិឃត្តិ ឲកត្តិកអត្ថាទយ្យហ៍ ខាកហ៍ អត្ថបដិសម្ភិទា, ខាកហាទយ្យហ៍ បដិកាតបដិសម្ភិទាតិ កទេហត្វា ទេឌសតាឃំ៍

ទសា ឲចាតិ បទស្ស អកិលិបសទ្ធោ ឲច៍ អត្ថចត្តយាតតា ចស្ស តិទ្ទិបដិសម្ភិទា បច្ចុប្បន្នទបច សត្តិ អាទយ្យហ៍ កទោត្តិ, សត្តិ ឬត្វា “អឃំ សកាចតិទ្ទិ, អឃំ ត សកាចតិទ្ទិ”តិ ខាតត្តិតិ ច អាឌិចចតចទសត ទចឌិតទ្ឋោ៍

បញ្ញាបុច្ឆកចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

បដិសម្ភិទាចិកក្កចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

᪁᪆. ᨬᩣᨱᩅᩥᨽᨦ᩠ᨣᩮᩣ

᪁. ᩑᨠᨠᨾᩣᨲᩥᨠᩣᨴᩥᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪇᪅᪁. ᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᨶᩥᩔᨿᨷᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣᨿ, ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩔ ᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᨲᩣᨿ ᨷᨠᩣᩈᨭ᩠ᨮᩮᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ. ᨶᩉᩮᨲᩣᨴᩦᨲᩥ ᩋᩣᨴᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ “ᩋᩉᩮᨲᩩᨠᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ ᩈᨻ᩠ᨻᩴ ᩑᨠᩅᩥᨵᩮᨶ ᨬᩣᨱᩅᨲ᩠ᨳᩩ ᩈᨦ᩠ᨣᨱ᩠ᩉᩣᨲᩥ. ᩑᨠᩴ ᨶᩉᩮᨲᩪᨲᩥ ᨶᩉᩮᨲᩩᨲᩣᨿ ᩑᨠᩴ ᨷᨬ᩠ᨧᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᨶᩉᩮᨲᩪᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᩮᩈᩴ ᨶᩉᩮᨲᩩᨲᩣ. ᩑᨠᨲ᩠ᨲᩣ ᩉᩮᨲᩩᨽᩣᩅᩮᨶ ᩉᩥ ᨲᩮ ᩑᨠᨷ᩠ᨷᨠᩣᩁᩣᩅᩣᨲᩥ. ᩋᨬ᩠ᨬᨾ᩠ᨷᩦᨲᩥ ᩋᩉᩮᨲᩩᨠᩣᨴᩥ. ᩋᨷᩥᨲᨳᩣᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᨿᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩥ ᨲᩮᨶᩮᩅ ᩋᩉᩮᨲᩩᨠᨲᩣᨴᩦᨶᩣ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᩈᨾᩣᨶᨽᩣᩅᩮᨶ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ. ᨬᩣᨱᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨬᩣᨱᩔ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩴ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᨷᨬ᩠ᨧᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨴᩥ. ᩅᨲ᩠ᨳᩩᩅᩥᨽᩣᩅᨶᩣᨲᩥ ᨷᨬ᩠ᨧᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨴᩥᨠᩔ ᨬᩣᨱᩅᨲ᩠ᨳᩩᩔ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨶ ᩅᩥᨽᩣᩅᨶᩣ ᨷᨠᩣᩈᨶᩣ ᨷᨬ᩠ᨬᩣ.

ᨷᨵᩣᨶᨴᩩᨠᩔᩣᨲᩥ “ᩋᨲ᩠ᨳᨩᩣᨷᩥᨠᩣ ᨷᨬ᩠ᨬᩣ, ᨩᩣᨷᩥᨲᨲ᩠ᨳᩣ ᨷᨬ᩠ᨬᩣ”ᨲᩥ ᩍᨾᩔ ᨴᩩᨠᩔ. ᨴᩩᨠᨾᩣᨲᩥᨠᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩈᨦ᩠ᨣᨱᩥᨿᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨴᩩᨠᨾᩣᨲᩥᨠᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨴᩩᨠᨾᩣᨲᩥᨠᩴ ᩋᨶᩥᩔᩣᨿᩣ”ᨲᩥ.

“ᨧᩥᨶ᩠ᨲᩣᨾᨿᩣ ᨷᨬ᩠ᨬᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩣ ᨲᩥᨠᨾᩣᨲᩥᨠᩴ ᩋᨶᩥᩔᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩑᩅᩴ ᨲᩥᨠᩣᨶ᩠ᨲᩩᨷᩮᩉᩦᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳᩣᨷᩥ ᨴᨴᩮᨭ᩠ᨮ”ᨶ᩠ᨲᩥ. ᨿᨴᩥᨷᩥ ᨩᩣᨷ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩥᩅᨧᨶᩮ, ᨾᩣᨶᩮᩈᩩ ᨧ ᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ, ᨩᨶᨶᩮᨲ᩠ᨳᩮᨷᩥ ᨷᨶ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩮᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩋᩣᩉ “ᩋᨶᩮᨠᨲ᩠ᨳᩣ ᨵᩣᨲᩩᩈᨴ᩠ᨴᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ. ᨠᩩᩈᩃᨷᨬ᩠ᨬᩣ ᩅᩥᨷᩣᨠᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩔ, ᨠᩥᩁᩥᨿᨷᨬ᩠ᨬᩣ ᨷᩁᩥᨠᨾ᩠ᨾᩣᨴᩥᨠᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩣ ᨶᩥᨷ᩠ᨹᩣᨴᩮᨲᨻ᩠ᨻᨹᩃᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩔ ᨶᩥᨷ᩠ᨹᨲ᩠ᨲᨶᨲᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᨩᩣᨷᩥᨠᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩋᨲ᩠ᨳᨩᩣᨷᩥᨠᩣ ᨠᩣᩁᨱᨣᨲᩣ ᨷᨬ᩠ᨬᩣ”ᨲᩥ. ᩅᩥᨷᩣᨠᨷᨬ᩠ᨬᩣ, ᨠᩥᩁᩥᨿᨷᨬ᩠ᨬᩣ ᨧ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨴᩥᨷᨧ᩠ᨧᨿᩅᩈᩮᨶ ᨲᩴᨲᩴᩅᩥᨷᩣᨠᩣᨴᩥᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨩᩣᨷᩮᨲᩥ ᨩᨶᩮᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨩᩣᨷᩥᨲᩮᩣ ᨩᨶᩥᨲᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩑᨲᩥᩔᩣᨲᩥ ᨩᩣᨷᩥᨲᨲ᩠ᨳᩣ”ᨲᩥ. ᩈᨲᩥᨷᩥ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨴᩥᨷᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮ ᩅᩥᨷᩣᨠᨠᩥᩁᩥᨿᨷᨬ᩠ᨬᩣ ᨶ ᨠᩩᩈᩃᩴ ᩅᩥᨿ ᩅᩥᨷᩣᨠᩴ ᨶᩥᨷ᩠ᨷᩁᩥᨿᩣᨿᩮᨶ ᨠᩣᩁᨱᩮᩣᨷᨧᩣᩁᩮᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨠᩣᩁᨱᨷᨬ᩠ᨬᩣᩈᨴᩥᩈᩦ”ᨲᩥ. ᩅᩥᨽᩣᩅᨶᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨷᨬ᩠ᨬᩣ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩴ ᩅᩥᨿ ᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᨷᩥ ᨷᨠᩣᩈᩮᨲᩦᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨹᩃᨷ᩠ᨷᨠᩣᩈᨶᨠᨲᩣ”ᨲᩥ. ᨿᩮᨲᩣ ᩈᩣ ᩋᩣᩃᩮᩣᨠᩮᩣᨽᩣᩈᨷᨩ᩠ᨩᩮᩣᨲᨷᩁᩥᨿᩣᨿᩮᩉᩥ ᩅᩥᨽᩣᩅᩥᨲᩣ.

᪁᪀. ᨴᩈᨠᨾᩣᨲᩥᨠᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪇᪆᪀. “ᨩᩣᨲᩥᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨬᩣᨱᩴ, ᩋᩈᨲᩥ ᨩᩣᨲᩥᨿᩣ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨬᩣᨱᩴ. ᩋᨲᩦᨲᨾ᩠ᨷᩥ ᩋᨴ᩠ᨵᩣᨶᩴ ᨩᩣᨲᩥᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨬᩣᨱᩴ, ᩋᩈᨲᩥ ᨩᩣᨲᩥᨿᩣ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨬᩣᨱᩴ. ᩋᨶᩣᨣᨲᨾ᩠ᨷᩥ ᩋᨴ᩠ᨵᩣᨶᩴ ᨩᩣᨲᩥᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨬᩣᨱᩴ, ᩋᩈᨲᩥ ᨩᩣᨲᩥᨿᩣ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨬᩣᨱᩴ. ᨿᨾ᩠ᨷᩥᩔ ᨲᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᨭ᩠ᨮᩥᨲᩥᨬᩣᨱᩴ, ᨲᨾ᩠ᨷᩥ ᨡᨿᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᩅᨿᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᩅᩥᩁᩣᨣᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᨵᨾ᩠ᨾᨶ᩠ᨲᩥ ᨬᩣᨱᩴ. ᨽᩅᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ...ᨷᩮ... ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣ...ᨷᩮ... ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᨵᨾ᩠ᨾᨶ᩠ᨲᩥ ᨬᩣᨱ”ᨶ᩠ᨲᩥ (ᩈᩴ. ᨶᩥ. ᪂.᪃᪄) ᩑᩅᨾᩣᨣᨲᩣᨶᩥ ᩈᨲ᩠ᨲᩈᨲ᩠ᨲᨲᩥ ᨬᩣᨱᩣᨶᩥ. “ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᩮ ᨬᩣᨱᩴ, ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᩈᨾᩩᨴᨿᩮ ᨬᩣᨱᩴ, ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩮ ᨬᩣᨱᩴ, ᨩᩁᩣᨾᩁᨱᨶᩥᩁᩮᩣᨵᨣᩣᨾᩥᨶᩥᨿᩣ ᨷᨭᩥᨷᨴᩣᨿ ᨬᩣᨱᩴ. ᨩᩣᨲᩥᨿᩣ ᨬᩣᨱᩴ...ᨷᩮ... ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩮᩈᩩ ᨬᩣᨱᩴ...ᨷᩮ...

បដិបទាយ ញាណ”ន្តិ (សំ. និ. ២.៣៣) ឯវមាគតានិ ចតុចត្តារីសំ ញាណានិ. សុតមយញាណាទីនិ អនាវរណញាណបរិយោសានានិ បដិសម្ភិទាមគ្គេ (បដិ. ម. មាតិកា ១.១ អាទយោ) អាគតានិ តេសត្តតិ ញាណានិ. តេនាហ “តេសត្តតិ បន...បេ... ន សំយុត្តកេ”តិ. “សំយុត្តកេ”តិ ច ឥទំ “សត្តសត្តតិ ញាណានី”តិ ឥមិនា សម្ពន្ធិតព្វំ, ន “តេសត្តតី”តិ ឥមិនា. អញ្ញត្ថ និក្ខេបកណ្ឌាទីសុ យថា សភាវបដិវេធនាការតោ ឥទ្ធាញាណានិ ទុសរាសិបិណ្ឌិតាតតាញេយ្យកោ វិយ អាវេណិកោ ចត្តារិ ហោតិ, ន ឯវំ ហោតិ យថាភូតាវពោធកំ ញាណន្តិ អាហ “យាថាវបដិវេធតោ សយម្ភូ អកម្បិយ”ន្តិ. អធិគមកាលេ រូបត្តយុត្តន្តិ តំ បុគ្គលេ អានេត្វា វុត្តំ “បុគ្គលស្ស...បេ... គតេនា”តិ. វិសេសការណេសុ ច អកម្បិយតោ, វិសេសការណេសុ ឧបត្ថម្ភតោ ចេទិតព្វា.

អភិមុខំ គច្ឆតីតិ “ឧបគច្ឆតី”តិ បទស្ស អត្ថវចនំ. ឧបគមនញ្ចេត្ថ សព្ពញ្ញុតាយ បដិជាននំយេវាតិ វុត្តំ “បដិជាននវសេន”តិ. អដ្ឋ ច បរិសា ឧបសង្កមតីតិ ឯត្ថាបិ បដិជាននវសេន សព្ពញ្ញុតាតិ យោជេតព្វំ. អដ្ឋសុ បរិសាសុ ទស្សិតអកម្បិយញាណយុត្តាតិ សម្ពន្ធោ.

ផលសម្បត្តិបវត្តីតិ សប្បុរិសូបនិស្សយាទីនំ ការណសម្បត្តីនំ ផលភូតាយ បតិរូបទេសវាសអត្តសម្មាបណិធិអាទិសម្បត្តិយា បវត្តនំ. អាទិ-សទ្ទេន វុត្តវសេន សង្គហិតា. តត្ថ សប្បុរិសូបនិស្សយាទិកោ កម្មា បនេត្ថ នយតោ អត្ថកិច្ច បដិវេធញាណស្ស វិយ ទេសនាញាណស្សាបិ យាវ អរហត្តមគ្គា ឧប្បជ្ជមានតា ន វុត្តាតិ ចោទនំ សន្ធាយាហ “បដិវេធនិដ្ឋត្តា”តិអាទិ. បដិវេធនិដ្ឋត្តាតិ បដិវេធស្ស បរិយោសានត្តា. តេនាតិ បដិវេធបរិយោសានភូតេន អរហត្តមគ្គញាណេន. តទធិគមេន ហិ សម្បត្តសកលសព្ពញ្ញុគុណោ ភគវា អនន្តបដិភានតា អនុបមាយ ពុទ្ធលីឡាយ ធម្មំ ទេសេតុំ សមត្ថោ អហោសិ. “បដិលទ្ធស្សាបី”តិ ឥមិនា សម្ពន្ធោ. លកាបកស្ស បដិវេធានុរូបតា ទេសនាញាណស្ស អសង្ករោយ្យាតិ ទីបេតិ, តេន ច បដិវេធេនេវេត្ថ អត្ថសិទ្ធីតិ ទស្សេតិ. តេនាហ “ទេសនាញាណស្សា”តិអាទិ.

ហានភាគិយផលន្តិ ច ហានភាគិយការណស្ស ការណំ. កាមសហគតសញ្ញាទិផលន្តិ កាមគុណារម្មណំ សញ្ញាមនសិការាទិ. បុព្ពេ កតាភិសង្ខារាទីន្តិ “ចន្ទំ ច សូរិយំ ច ឧត្តានំ ករោ ចន្ទហិស្សាមី”តិអាទិនា នយប្បវត្តោ បុព្វេ បវត្តចិត្តាភិសង្ខារបរិកម្មាទិ.

តទាវរណគ្គហណេនាតិ កិលេសាវរណាវរណគ្គហណេន. ឋិតីតិ អត្ថិភាវោ. តត្ថ បវត្តាយាតិ “នត្ថិ ទិន្ន”ន្តិអាទិកាយ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា. ឋានាវរណត្តិ អប្បវត្តិ, នត្ថិភាវោ វា. ឧបរីតិ ឥមិស្សា បាឡិយំ អនន្តរបាឋេ ឧបរិ អននុបេក្ខ វិបាកាវរណាវរណស្សាតិអាទិកស្សាតិ អាទិ-សទ្ទេន កម្មាវរណាវរណស្សនំ សង្គហោតិ. ឋានន្តិ អធិកស្ស អជ្ឈាសយានំ តំសហិតានំ ធាតុវន្តិ រាគាទិសហិតានំ សភាវានំ វេមត្តតា ន តេសំ បច្ចយវិសេសវិសេសេន អវត្ថាវិសេសេន វេទិតព្វា. ចរិយាហេតុភូតន្តិ រាគាទិចរិយាការណភូតានំ ធម្មានំ.

១. ឯកកនិទ្ទេសវណ្ណនា

៧៥១. អយំ វិសេសោតិ សមានេបិ នយទ្វយស្ស ទេសំ អហេតុកាទិនិទ្ទេសេ ឯកស្ស ហេតុកាទិបដិសេធតា, ឋានស្ស

ទារមគ្គទារមក្កេហាតិ ញ្ញាណំ ភាភាកេរហំ៑ ឲកាឃ ឌាតិឃាតិ អាគាតតិកេប្បបរិច្ឆិន្នស្ស ឲកាស្ស កចស្ស៑ ពងេគ្គាកឆពាឃាតិ

កតិអេគ្គាកឆពាឃ៑ ពត្ថ ពត្ថាតិ ពំពំកតិក្ខតិកេចស្ម៑

លិ៩១៑ ពឆាតិ អញ្ញាក្ខារារេមុហពាឃ៑ លឹរាឌឹតំ...េប... ចិលក្ខហពាតិ ឃឆា លឹរស្ស ឌឝិកាេចត, ឌឝិេតា ពក្កកាេចត ចិលក្ខហពាបត្តិ, ត ឲចំ បញ្ចាចិញ្ញាណាតំ តេហតុកាចាឌឹេពា អញ្ញាស្ស ឃកាចាបត្តិ អត្ថិតិ អេត្ថា៑

លិ៩២៑ យហេត្តឞឹតិ បុត្ធេត្តឞិ៑ ពហុកាចចាចេកា ហិ អឃំ យហា-ឃេក្ខា "យហាឌេតា"តិអាឌិឞុ ចិឃ ទ្វបឃឈ្ឈាឌស្ស អឆិេប្បពត្តា៑ អញ្ញាឆា ឃកាចឆមុស្ស កា យហត្តពា, ឞុលុយពា ចា៑ ចក្ខុចិញ្ញាណស្ស ចចតំ កត្វា ក្ខុត្តត្វា អាហ "ចក្ខុបឃាេឌ យយ ចត្ថុឞឹ"តិ៑ ញ្ញស្សរិឃដ្ឋាតត្តិ ញ្ញស្សរិឃបចត្តតដ្ឋាតំ៑ ពឆា ហិ តំ អញ្ញាត្ថ កាចិពំ ចិកាេចត្តេយច ពិដ្ឋតិ, អញ្ញាចិញ្ញាណាតិ ច េពត ឌិត្តតឃាេតច ពត្ថ បចត្តត្តិ, អបិ ឌិត្ថាចក្ខុឆាណំ, ឃេពា ពំ អត្ថស្ស ត តិបឡ្ហជ្ជតិ៑

លិ៩៣៑ ចចត្តិពាតយ្បឹតិ អញ្ញាយញ្ញា អឃំកិណ្ណាតយ្បិ៑ បឌិបិឌិតិឃេយា តិឃពាត្យបុត្តិកពា៑ េពតាតិ "អេត្ថាកិណ្ណា"តិ ចចេតត៑

លិ៩៤៑ អាចដ្ឋតកាេចា អាចឌ្ឍតកិច្ចពា៑

េពឃត្តិ ទ្វបិឌឹតំ៑ ឲេពឃញ្ជ្យាទ្វបិឌឹតំ បញ្ចហិ ចិញ្ញាេណហិ ឃយាកេយា៑ អកិតិបតិពត្ថាតិ អាលម្ពិពត្ថាតិ, ចិឌាតិពត្ថាតិតិ អេត្ថា៑ េពតាហ "អារមុណកេរណត បឌិចិឌាតិពត្ថាតិ"តិ៑ ក្យុឃលិក្យុឃលេចពតាឃ, ពំឃយ្យឃុត្តាតច្ច ឃឆាក្ខុត្តាតំ "យេតាបុត្តក្កយា...េប... អក្យុឃលំ ចា"តិ (ចិក៑ អដ្ឋ៑ លិ៩៩) ឲចំ ក្ខុត្តាតំ បឌិចិឌាតិពត្ថាតំ បឌិចិឌាតតត្តិ ឃម្ពេត្ថា៑ កមុេត្ថ ហិ ឲពំ ឃាឃិចចតំ៑ ឃហឌបុត្តក្កយឆេមុតាតិ ឌស្សតាឌឹហិ ឃហឌាពឋស្យាឌិតា បុត្តក្កេយត អាចឌ្ឍតាឌិតា៑ កិច្ចត្តរត្តិ ឌស្សតាឌិកិច្ចេពា អញ្ញា ឃយ្យឌិច្ឆតាឌិកិច្ចំ៑

អចិបាកកាេចត កាេរណត, េពត ចា ឃត្ថិ៑ អញ្ញាត្តិ ទ្វបកាចាឌិ៑ កាឃតកេរណកទាតិ ចិញ្ញាត្តិឃមុដ្ឋាបតចេឃត បចត្តក្យុឃលិក្យុឃលចិត្តុប្បាឌឆមុ៑ េព ឲច កាឃក្កចាចក្ក អេចាេបត្វា បចត្តា ពំឃឌិឃា៑ បុត្តក្កយបឌិចិឌាតត្តិ បុត្តក្កយកាេចត ចិឌាតតំ យេតាក្ខារិកឌចតាតំ បុេរចេរកាេចត កហណំ៑ ពត្វាតិ បញ្ចក្ខាេរ៑ "ត បឌិឃិត្ថ"ត្តិ ចត្វា ឃ្វាឃយប្បឌិេឃេឆា ឃាឃត្តិឃលេត្ថាតិ ឌេស្សពុំ "ត កាឃកមុំ...េប... អត្យុញ្ញាពត្តា"តិ ក្ខុត្តំ៑ "ពឆា"តិ ញ្ញាណំ ឃឆា កាឃចឌឹកមុបដ្ឋបតំ, ឲចំ ក្យុឃលិឌិឆមុឃយាឌាតយ្បិ តត្ថិតិ ដ្ឋបឃំហរណត្តំ េចឌិពត្ថា៑ ឃឌិ ត កចេពា ចចតិ, កធំ បញ្ចក្ខាេរ ក្ខុតិ ក្ខុត្តាតិ អាហ "ត បញ្ចក្ខារិក...េប... អពំក្ខារិកត្តា"តិ៑ ពស្សា បិព្យញ្ញយា៑ អាបិឆយត្តត្តិ អាបិឆកាយតយត្ត អារមុណបច្ចយកាចយត្ត៑ អញ្ញាត្តិ "ទ្វបំ តីល"ត្តិ ឲចយាឌិឆមុចិេឃឃំ៑ េពតាហ "ឆមុឃកាច"ត្តិ៑ ទ្វបត្តិ ច ត កណ្យាតីតិ ទ្វបារមុណយ្បិ ឃយាតំ "ទ្វបំ តាេយព"ត្តិ ត កណ្យាតិ៑ ពឆា ចាហុ ឲេក "ចក្ខុចិញ្ញាណឃមុឌ្ឌី តីលំ ចិឌាតាតិ, េតា ពុ តីល"ត្តិ៑ ទ្វបតីលិឌិអាកាេរា ទ្វបារមុណទ្វបិឌាតាការបញ្ញាត្តិ៑ ពឌ្ឍាបញ្ញាត្តិ េហឃា ឃឆា អតិច្ចពាឌិ៑ ឃាតិឃឃំ ឃចិពក្កឃចិធារត្តា៑ ពេពា អញ្ញាត្តិ ឃក្ខារមុណេពា អញ្ញា តាយបញ្ញាត្តិអារមុណំ, អញ្ញាឆា ឃហុប្បត្តិបឌិេឃេឆា ត ឃម្ភេចយ្យាតិ អឆិប្បាេយា៑

យនៃកាដ្ធាររបឹតិ ត បញ្ចាដ្ធាររយេច ក្ខតិរេយ រយាឈចាររ, អឆ រឍា យនៃកាដ្ធាររបិ៍ អាចដ្ឋត៌ ដ្ធតិក្កតុំ...រប... ករដ្ធាំ ៩កចិតក្កលិកឃ្ស អាចដ្ឋតឃ្ស ដ្ធប្បត្តិឃំ៌ ពឆា អឃមុ្កចរពា៍

ពឃ្សាតិ ឃាធាចកចត្ថុចិកាចតាឃ បញ្ញាឃ៍

៩កកតិរដ្ធឃចណ្ណតា តិដ្ធិពា៍

១៍ ក្ខកតិរដ្ធឃចណ្ណតា

៧៩៧៍អឆិការលោឃ្ធតិ បឌរត្ថឃ្ធ៍ អញ្ញ្រ ឃកាចំ ករហត្វាតិ អត្ថឃដ្ធឃ្ស ពត្ថ បចត្តតាការឌឃ្សត៌, រពត អត្ថឃដ្ធឃ្ស ឃកាចត្ថព៌ ឌរឃ្សតិ៍ អឆិការលាចរឃត លិដ្កបរិចត្តិ៍ កដ្ឋតិ៍ "អកិរឈឃ្យាត្រូបំ លិដ្កចឌតាតិ"តិ ហិ ឃដ្ធចិក្ខ ចឌត្តិ៍

ក្ខកតិរដ្ធឃចណ្ណតា តិដ្ធិពា៍

១៍ តិកតិរដ្ធឃចណ្ណតា

៧៩ប៍បរិបិធិរពឃ្ធតិ ឃាឆិរពឃ្ធ៍ "ចិហិរពឃ្ធ"តិ ៩ត្ថ ក្ខដ្ធាឌឹឃ្ធ ចិឃ ក្ខតកាលតា តាឆិរប្បតាតិ អាហ "ចិឃឃចិរឃឃតឃត្តឃេចា"តិ៍ "កម្ម, ឃិប្ប"ត្តិ បញ្ញា ការល្អបចាររត ក្ខត្តាតិ អាហ "បញ្ញា ៩ច ចា...រប... រចឌិតព្ពា"តិ៍

ក្យឃលំកម្ម ឃកំ ៩កត្ត ហិតឃ្ធលាចហត្វា៍ តប្បដិបត្តា ខ្ពតរ៍ អក្យឃលំ កម្ម រតាឃកំ៍ ឃក្ខបដិរចឆាត្យរលិយត៌ ឃក្ខាត្យរលិយត៌ ក្ខត្តត្តិ អាហ "តប្បដិរចឆបក្ខឃការេចតា"តិ៍ យក្កឃក្ខឃ្ស អត្យរលិយតរពា ចា ឃក្ខាត្យរលិយិកពា, ពឆា បររយត្ថឃក្ខឃ្ស អត្យរលិយតរពា៍ រពតាហ អដ្ធកធាឃំ "យក្កឃក្ខឃ្សា"តិអាឌិ៍ បញ្ញា ក្ខត្តា បញ្ញាចិឃរេឃ បញ្ញាកិក្ខឃ្ស ឌឃ្សិតត្តា៍ "រឃាកចិហិរពឃ្ធ"តិអាឌិតា ក្ខត្តក្ខមិតិរដ្ធឃា, "កម្មឃ្សកពំ ឃក្ខាត្យរលិយិក"ត្តិ ក្ខត្តឃក្ខបតិរដ្ធឃា, "រូបំ អតិច្ច"ត្តិអាឌិតា ក្ខត្តប្បការតិរដ្ធឃា ច ឃធាក្ខត្តា...រប... តិរដ្ធឃា៍ "រឃាកចិហិរពឃ្ធ កម្មាឃតរតឃ្ធ លត្តិ, កម្មឃ្សកពំ លត្តិ, 'រូបំ អតិច្ច'ត្តិ លត្តិ"ត្តិអាឌិតា លត្តិអាឌិបរឌហិ រឃារឌពព្ពា៍ ខ្ពរលិកត៌ បក្ខក្កករណ៍ ឆម្មា ខ្ពរលិកត៌ លយត្តិតិ បញ្ញាឃ តរឌារលិកតឃយត្ថតយាហ៍

៧៩ឌ៍យុត្តាតីតិ បឌហតិ៍ អារត្ថ-កិរិឃាឃ អឆិដ្ធាត៌ ឃយក្កិការេចា, អឆិការណ៍ បដ្ធបតត្តិ អាហ "យុត្ត...រប... ចត្តុំ ឃុត្តា"ត្តិ៍

លិលិ០៉ បញ្ហាសីលធសសីលាទិ កយុចឧក្ខេកធេសក្ខតាតិ សន្តាយ ទេតរំ ឆយ្ដូតិឃំ សយចទោរេឆា ចុទេត្ថា៉ សតិបិ សចទេតិ “ច្ចែឆ, កិក្លូទេច, អទិយសាចទេកា បិលាតិបិតា បដិចិទទេតា”តិអាឌិភា (អ៉ តិ៉ ប័៉ឲ្យជ័; កតា៉ ១ប័០) តធាកតទេតា សចទេត សតិបិ៉ កិក្លុអាឌិតយ្យិ តំ ចុត្តំ អឌិសីលបញ្ញាបតំ ចិឃ ត ពុទ្ធាទេចលិកគ្គិ៉

អឌិបញ្ញាតិទ្ធាទេត្តស្វតិ ធេបេត្វា អឌិបញ្ញា តធទេញ្ញាសុ យក្កុផលធមេ្មសុ៉ តធឌិដ្ឋាទេតស្វតិ តស្សា អឌិបញ្ញាឃ អឌិដ្ឋាទេតសុ ចិបស្សិតាធមេ្មសុ៉

លិលិ១៉អបិឃុប្បាធតំ អចឌ្គិតិទ្ធាត្តតំ៉ តម្ហិទេឃច ធាទេតតិ តម្ហិទេឃច ពទេលា៉

តិកតិទេ្ទសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៉

១៉ ចត្បុក្កតិទេ្ទសចណ្ណតា

លិជ័ឲ្យ៉ បទិតស្សតំ បទិត្តាទេសា, ចិត្ត្រាទេសា ធាតិ “ត បទិតស្សតី”តិ បធស្ស “ត បទេក្ខតិ ត ខ្វុត្តសតី”តិ អត្ថោយាហ៉

លិជ័ល៉អទិយសទេ្ធស្វធមុ្មសទេ្ធ “ឌិដ្ឋធមេ្មា”តិអាឌីសុ ចិឃ៉ អទិយយទេក្កា, តស្ស ច ផលំ ធមេ្មា ឃធាត្បសិដ្ឋំ បដិបទេត្ត អបិទេឃសុ អបតយាទេត ធាទេទតីតិ៉ តត្ថ បញ្ញាតិ តម្ហិ អទិយយក្កុផលេ តិស្សយក្ខុទេត បញ្ញា៉ ទេតតាហ “តំសហកតា”តិ៉ អចិឌិតំ ចិឌិតំ ចិឃ ទេតតិ ទោទេបតីតិ តទេឃា, អតុយាតំ, តស្ស តឃតំ បចត្តតំ, តំ បត ចិសុំទេឃចេកំ ទោលាបុប្បាធតត្តិ អាសន្នាឃ តិចត្តតត្ថយាហ “ត អញ្ញា...ទេប... ចិទេសទេសា”តិ៉ អត្ថទេតា ហិ អធិកយាតុសាទេទត បទាធិកតាតំ កាលត្តទេយ យក្កាឌិតំ បចត្តិអាកាទាតុយាតំ តឃតឃតំ៉ អតុមិតតាកាទេយច ហិស្ស សន្តាយ ចុត្តំ “ទោលាទេស្សច បចត្តិចិទេសទេសា”តិ៉ កាទលោប្បា តឃតឃតស្ស សទេ្ធសុ បទ្ធក្កបចត្តតទេតា៉ “តធា”តិ ច្ចមិតា ឃធា យក្កុទោលាទេតា អញ្ញាបិ “ច្ចមិតា ធមេ្មតា”តិ ចត្តុំ ឃុត្តំ, តធា បកាទត្តទេតបិ “ច្ចមិតា ធមេ្មត ទោទេលាតា”តិ ឲត្ថ អទេត្វា ឃុត្តីតិ ច្ចយយត្តំ ខ្វុបសំហទតិ៉ ទេតតាតិ តម្ហា ទោទេលាត ទោតាទេតា សយុទេឃាទេកហិ តឃតឃតទេតា៉ ទោលាចិសឃកាទេចតាតិ បដិទេចធទោលាស្ស ចិសឃកាទេចត៉ ទោទេតត បដិចិទេទ្ធត ចត្បុសច្ចធមេ្មត, ទោលាសយុទេឃាទេកត ធា ទោទេតត ឌាតិត្វា ធិទេតត យក្កុផលធមេ្មត៉

សទេ្ធាត សទ្ធាត្តិ សទ្ធាប្បកាទេទត សទ្ធាំ, អតចទេសសត្តិ អទេត្វា៉ អឌ្ឍត្តឃបទិឃាបត្តធិញ្ញាសទ្ធាំ ទេតក្ខុយកាសត្ថាទកាំ សមុសិឃតិ៉ តឃតទេតាតិ តឃក្កាហទេតា៉ អត្តុបត្តចាធទេកា ធា កាទលាសទេ្ធ “កាទលំ ធធតី”តិអាឌីសុ ចិឃ៉

អត្ថឃទោលាស្សាបិ បទិឃាកាទេហត្វា បចត្តតទេតា សចិទេសទេសា ចិសយាចទេនាទេឆាតិ ចុត្តំ “ធទេម្ម ទោលា...ទេប... អកាធា”តិ៉ ចិសទេឃាកាសតយត្តឌាតតសាយទេញ្ញាតាតិ អសតិបិ អតិសទេយទ្ធ កហទេលា ចិសយចិកាធតសទ្ធាតអចទេធាឆសាយញ្ញាយទេត្តត៉ “ទោលា”ត្តិ សមុ្ទេតស្វតិ “ទោលា”ត្តិ ទេចាហទិទេតសុ លទ្ធទោលាទេចាហាទេទសុ៉ សមុ្ទតិចទេសតាតិ ឆមុទោលាឌិ ចិឃ សមុទេលត ចិសទេយ អប្បចត្តិត្វា

បញ្ញាត្តិយុគលេន បចត្តំ អចេលេសន្តិ សយុតិកោលាលេយចាហ៎ ព្ហតទោលាលាត្តឃចិសកាកត្តិ ឆយុកាលាឌិកោលាត្តឃចិតុទ៎

លិដលិ៎កាយកចឆេយុតិ កាយកចសក្លាតេ ឆេយុ៎

លិដប័៎ឃាតិ បឌេយញ្ញាតបញ្ញា៎ ឌិតរាកកាចតាចត្តុស្សាតិ “ឌិតរាកោ ហោតី”តិ ៧ចំ ចុត្តស្ស៎ តត្តិ លដ្ឋាកិញ្ញា៎ យក្កកាលាញ្ញាកិច្ចតោ យក្កសច្ចយ្យិ បដិចិន្ហ្នាតិ៎ ព្ហតទាតិ ហេដ្ឋិយយក្កបញ្ញា៎ តតុបតិស្សឃត្តាតិ តស្សា លដ្ឋាកិញ្ញាឃ, តស្ស ចា បដិចិន្ហ្នាតស្ស ក្ខបតិស្សឃត្តា បដិចិន្ហ្នាតិ តាយ៎ ឃឆាតុទ្ធបត្តិ ឌិដ្ឋាឃចាឌីតំ ឃឆាតុទ្ធបំ៎ អាឃចក្លូឃេតិ អាឃចក្លូឃបរិឃាឃេ កាទេល្លុបធាទេត៎ ចំតិគ្គាត្តតេតាតិ តស្ស អាឃចក្លូឃសក្លាតស្ស ចលស្ស តិគ្គាត្តតេតា៎ ព្ហគេញ្ញា “អាឃចាតំ លេឃ កោលាំ លដ្ឋាកិញ្ញា”តិ ឃុទេត្ត អាកតត្តា ចុត្តំ៎

ប័០៧៎អកិចិសិទេ្ដត ចា ញោទោលាត បិ៣ដំ កទោត្តស្សាតិ អឆិកយចេឃេត បកាឃំ ចិក្មតំ កទោត្តស្ស៎

ប័០៦៎ចសិតាបញ្ញាកទហិតំ ចសិកាចំ អបិបិតំ បដិលគ្គយត្តំ៎ បដិបគាទយុលាឃហកតា បញ្ញា បដិបគាទយុលាឃយុត្តិគីតិ អាហ “បញ្ញាឃ បដិបគាទយុល្យទេ្ឋឃេតា”តិ៎

ចញ្ជក្កតិទេ្ឋឃចណ្ហតា តិដ្ឋិតា៎

៍៎ បញ្ញាកតិទេ្ឋឃចណ្ហតា

ប័០៣៎តេយច បញ្ញា “ក្ខីឃុ ញោទតេឃុ បញ្ញា បីតិចទេលាតា”តិអាឌិតា ចិកខតិ៎ អកិឃគ្គតបរិឃគ្គតបរិប្បទោលាតិបិ បរិបគ្គទោលាំ ចិឃ ចទោលាបីតិឃា, តំឃហកតាឃុលស្ស ច កិច្ចចិឃេឃក្ខតាតិ អឆិបេតាតីតិ អាហ “អកិឃទេ្ឋតីតិ...បេ... ចេឌិតគ្គា”គ្គិ៎ អាឌិតា តេឃេតាតិ “អកិឃទេ្ឋតី”តិអាឌិតា (ដី៎ តិ៎ ១.១១៩; យ៎ តិ៎ ១.៣៦លិ) ឃុទេត្ត អាកតតេឃេត៎ ចទោលាទេ្ឋាត្ត បីតិឃុលសយុដ្ឋិតបហិតទ្ធបេហិ កាឃស្ស អកិញ្ញាបតំ ឌដ្ឋត្តិ៎ អាទយុលាតិ បីតិចទោលាតាឃុលចទោលាតាឃីឃេត ចុត្តាតំ តិកក្យកឃោតាតំ អាទយុលា៎ តាតិ បីតិចទោលាតាឃុលចទោលាតា៎

ឃយាឌិយុទេតាតិ ឃយាឌិ យុលំ បយុលំ កត្វា, ឃយាឌិឃីឃេតាតិ អឌេត្វា, ឃយាឌិបយុលេត ចា ក្ខទេ្ឋឃតិទេ្ឋឃេត៎ អញ្ញោ កិលេឃា ឌិដ្ឋិយាតាឌេយា ៍ អប្បឃោទកាតិ ញោតចិយោក្លាឌីតំ ចិឃ ក្ខប្បាឌតីឃបរិកយុបឃោទកេត ចិតា៎ អាចឆ្ហតាឃឌិឃោ ហិ ចលឃយាបត្តិអឌេត្វា ឃយុឃតធាទោ៎ ឆបិតត្តាតិ បចត្តិតត្តា៎ ឃតិឌាហុលតាឃាតិ ឃតិឃា អកិលុប្បត្តិឃា៎ បរិត្ហ្នត្តឃតិឃា កាលស្ស ឃតោតិ ឌេឃ្យតីតិ ឃោឌតា៎

បញ្ចាកតិកេ្ខសចណ្ណកា តិដ្ឋិពា៉

៩៉ ឈក្កតិកេ្ខសចណ្ណកា

ប័០៥៉ចិឃុទ្ធិកាចត្តិ ចិឃុទ្ធិយា សក្កាចំ៉ “ឌិត្ថាចក្កុខាារលោកខេសត្តា”តិ ឮខំ ពឃ្ស បរិកល្ខខាាលត្តា ចុត្តំ៉ ពឆា ហិ បាញ្ញាឮយំ “សត្តាត់ ចុត្មុបបាពខាាលាយ ចិត្តំ អភិតីហរតិ អភិតិត្មាខេយតី”តិ (ឌី៉ តិ៉ ១៉៦៥ល៍) អារកិត្វា “ខេសា ឌិខេ្ថាត ចក្កុកា ចិឃុខេ្ខកា”តិអាឌិ (ឌី៉ តិ៉ ១៉ ៦៥៩) ចុត្តំ៉ ឌិត្ថាឃ្ស តិខេទាហិតចិប្បាកក្ខាឌិខេភខឃ្ស, ឮតរឃ្ស ច ន្ទុបិយតតឃ្ស ខឃ្សតសយត្តុឃ្សាបិ ឌិត្ថាចក្កុខាាលឃ្ស សិលាបត្តិ ចចយាខេកាបបត្ថយាតសត្តខឃ្សតត្តិ អាហ “ឃុត្ខប្បខេត្តត ចា”តិអាឌិ៉

ឈក្កតិកេ្ខសចណ្ណកា តិដ្ឋិពា៉

ល៍៉ សត្តាកតិកេ្ខសចណ្ណកា

ប័០៩៉ឈក្ខិឆឃ្សិ បច្ចខេចក្កុលខាាលត្តិ “ខាតិបច្ចយា ខេរាយខេលត្តិ ខាាល”ត្តិអាឌិកា (ចិភ៉ ប័០៩) ចុត្តំ បខិច្ចសយុប្បាខក្កាត់ បច្ចខេចក្កុលចខេសត បចត្តខាាលំ៉ សហ កខេហត្វាតិ ឲកញ្ញាកខេហត្វា ចិបឃ្សតារយ្ជុលកាចសាយខេញ្ញាត ឲកខេត្តត កខេហត្វា៉ សក្កិបិត្វា ចុខេត្តកាតិ បុខេត្ថា ឈឆា ចុត្តំ ចិយ ខឃ្សិតំ ឆយ្ទុដ្ឋិ តិខាាលត្តិ ឲចំ សក្កិបិត្វា ចុខេត្តត៉ “ឍយឆយ្ចុ”ត្តិអាឌិកា បកាខេរត ខឃ្សតត្តិ សយ្ថាខេត្ខា៉ បចត្តខាាលឃ្សាតិ “ខាតិបច្ចយា ខេរាយខេល”ត្តិអាឌិកា បចត្តឃ្ស ខាាលឃ្ស, បចខេត្ត ចា សំសារចខេដ្ឋ ខាាលឃ្ស៉ ខាាលារយ្ជុលា ចិបឃ្សតា ខាាលចិបឃ្សតា៉ ចិបឃ្សតាតិ ច “ខាតិបច្ចយា ខេរាយខេល”ត្តិអាឌិកា បច្ចយបច្ចយុប្បត្តុឆយ្ចុ ចិភាកោត ខឃ្សតខេពា ឆយ្ទុដ្ឋិ តិខាាលំ ឮឆាឌិខេប្បតំ៉ ពឃ្ស ឍយឆយ្ចុតាឌិខាតត់ បខិចិបឃ្សតា៉ ខេពតាហ “ចិបឃ្សតាបខិចិបឃ្សតាខឃ្សតយត្ត”ត្តិ៉

ឲចខេយត្ត អក្ខុកឆាឆិប្បាយចខេសត បាញ្ញាឮយា អត្តំ ខខេឃ្សត្វា ឮខាតិ អត្តខេកា អឆិប្បាយចខេសត ខខេឃ្សតំ “បាញ្ញាឮយំ បកា”តិអាឌិយាហ៉ សត្ថាត្វាតិ អត្ថត្តខេយ បច្ចយចិខេសខេសត បច្ចយុប្បត្តុចិខេសសតិត្ថារខេលា៉ ខាាលចខេតកាតិ “ខាតិបច្ចយា ខេរាយខេល”ត្តិអាឌិកា ខាាលឃ្ស កហខេលត៉ អក្កាតត្តិ សត្តសត្តតិយា អក្កាត៉ ឮតិសខេក្ខកាតិ “តិខេរាឆឆយ្ចុ”ត្តិ ឲត្ត ចុទិត្តតិសខេក្ខត៉ បកាខេសត្វាតិ ខាាលឃ្ស បចត្តិអាកាទ់ ខេខាខេពត្វា៉ ខេពត ឆយ្ទុដ្ឋិតិខាាលខេពា អញ្ញាខេយច បរិខេយាសាខេត ចុត្តំ ខាាលត្តិ ខខេឃ្សតិ៉ ខេពតាហ “ចិបឃ្សតាខាាលំ សត្តយំ ខាាល”ត្តិ៉ អយខេយច ខេចត្ត អខេត្វា ឃុខេត្តាតិ ខខេឃ្សខេត្ខា “ត ហឹ”តិអាឌិយាហ៉ ពត្ត “ពឃ្សិ ខាាលត្តិ សយ្ថាខេត្ខា ត ខេហាតី”តិ ឲចំ សយ្ថាខេត្ខា ត ឃុខេត្តា អក្កត្តុរកាចឃ្ស អចិកាចតខេពាតិ អខេត្វា៉ ខេពត ចុត្តំ “តំខាាល…ខេប… អតឆិខេប្បតត្តា”តិ៉ ត ហិ ចិឃុំ ចិឃុំ ចុត្តខេយច ឲកញ្ញាចចតយខេត្តត អត្តត្តុទ់ ខេហាតីតិ៉ “ឍយឆយ្ចុំ…ខេប… ចា”តិ ឮយិកា បុរិយឃ្សិ បខេក្កុក្ខបចខេយត ខេចាសយាហ៉

សត្តាកតិកេ្ខសចណ្ណកា តិដ្ឋិពា៉

ប័៊ អដ្ឋកថិវេសចណ្ណនា

ប័០ប័៊បច្ចនីកធេយ្ខតិ នីចទេលាឌិបច្ចនីកធេយ្ខ៊ ទុណ្ណត្តិ សយាបខ្ជូនេ អសតិ ស្កូប្បខ្ជូតកទុណ្ណ៊

អដ្ឋកថិវេសចណ្ណនា និដ្ឋិតា៊

១០៊ ធសកថិវេសា

បធយពាលថិវេសចណ្ណនា

ប័០៥៊ ត ធានត្តិ អដ្ឋានំ, អត្ថុបលក្ខតេត្វា អឃយកាទេវាតិ អាហ “អចិជ្ជូយានំ ធានំ អដ្ឋាត”ត្តិ៊ អកាចទេត្វា ចា, ត អញ្ញាបដិបណ្ណាឌិអទេត្វាតិ អាហ “តត្ថិ ធានត្តិ ចា អដ្ឋាត”ត្តិ៊ ទេកា បទេតាយ្ស អត្ថទ្ធយ្ស ចិទេសទេសាតិ? បធទេយា ទេហតុបច្ចទេយហិ អត្ថុបលក្ខយាតតំ ចធតិ, ទុតិទេឃា សទេត្តត សត្តំ អកាចត្តិ អឃទេយទេតាសំ ចិទេសទេសា៊ តណុ្យបិធាតាឌីតយ្សិ ស្សុលទេតា ស្កូបាយតយ្ស ទេហតុកាទេច ឌិដ្ឋិចិបល្លាសយ្ស ទេសា សាតិសទេឃា អស្សុទេលបិ ធឡហំ បចត្តាបតទេតាតិ អាហ “ឌិដ្ឋិចិបល្លាទេសាច...ទេប... អធិទេប្បត”ត្តិ៊ “អត្តឌិដ្ឋិចទេសតា”តិ ពស្មា ចិទេសទេសត្វា ចុត្តំ, តត្ថ អទិឃសាចកាយ្ស សព្ពាបិ ឌិដ្ឋិទេឃា តត្ថីតិ? សច្ចំ តត្ថិ, អត្តឌិដ្ឋិសត្តិស្សយា បត សព្ពឌិដ្ឋិទេឃាតិ ធទេស្សាតំ “អត្តឌិដ្ឋិចទេសតាតិ បធាតឌិដ្ឋិយាហា”តិ ចុត្តំ៊ ទេកធាតុ្សបយ្ស ចតុទេតា៊ ទេកធាតុ្សទេបត “អធទេយ្ខ ធទេយ្ខ”តិអាឌិតឃប្បចទេត្តត៊

ទេសា ៧ចាតិ ទេឃា លិទេក្ក អបទិចទេត្ត តស្មិំ អត្តកាទេច កចក្កឌីចិតិត្រ្គិយប្បពទេត្ត, ទេសា ៧ច៊ តទិញ្ញាស្កូបិធាឃ ៧ពឌាតិសយញ្ញា, ត ទេចត្ថ កាចកលិបឌីចិតិត្រ្គិយ្ស ចទេសត ទេចាធតា កាតញ្ញា តធញ្ញាទេស្សច អធិទេប្បតត្តា៊ តទិញ្ញាតត្ថ អចិទេច្ឆធចុត្តិឃា បពាត្តទេចាហាទំ លកតិ, ឰតទេយ្សិ ចា កាចាត្ថបិលតតាសាយទេញ្ញាតាតិ អទេតាកាសាច ទេចាធតា៊

សបត្តចទេសត ទេឃាទេឌតញ្ញត្តិ “សបត្តំ យាទេទឺតិ អភិសត្តិតា សបទេត្តត តិបត្ថដ្ឋាទេត តិបត្តំ យត្ថស្សក្ខទេតា យត្ថស្សក្ខតំ យាតទំ បិតទំ ចា យាទេទទេត្តា”តិអាឌិតា ទេឃាទេឌតញ្ញំ៊ សញ្ញត្វាតិ ចត្តស្សុបិ ចិកទេប្បស្ស៊ បុទិយំ អភិសត្តិចិត្តត្តិ បុញ្ញកាកិទេឃា យទេលាឆិប្បាទេឃា៊ អប្បយាលំ ទេតត អត្តសិទ្ធិឃា អកាចទេតា៊ បុថុជ្ជតទេស្សច តំ ឌិត្តំ ទេហាតីតិ ៧ត្ត ឃធា អទេហត្តំ បត្វា បទិកុត្តយ្សិ បុថុជ្ជតកាទេល ឌិត្តំ បុថុជ្ជតធាតទេយច ទេហាតិ, ៧ចំ យទេលាឆិប្បាទេឃត បុថុជ្ជតកាទេល បហាទេទ ឌិទេត្ត អទេហត្តំ បត្វា ទេតទេតច បហាទេទត យទេត ពស្មា អទេហត្តឈាទេតាទេឃច ទេហាតិ, ត បុថុជ្ជតឈាទេតាតិ? ចិទេសសស្សចទេតា៊ ឃធា ហិ ធានំ ទេធយ្យធយ្ខស្ស បទិច្ចាកយទេត្តត ទេហាតិ, ត ៧ចំ ចទេធា៊ ទេសា ហិ បិទេលា, បិលាសញ្ញតា, ចធកទេចតតា, ស្កូបក្កទេយា, ទេតត យទេលាត្តិ ឰទេយសំ បច្ចាត្តំ អដ្ឋានំ បិទិប្បុទិឃាច ទេហាតិ, ត អបិទិប្បុទិឃា៊ តស្មា អទេហត្តំ

បត្តស្សេវ មរណត្ថិ អរហត្តផលតោយេវ ហោតិ, ន បុថុជ្ជនផលតោ។ យស្មា បន "ញាណំ មានេហី"តិ ឥមំ នត្ថាតិ អារព្ភ មានេហិ, តស្ស បុថុជ្ជនកិលេសវត្ថុកេវ បវត្តិបរិយោគាហិ ឥវ ទស្សនសមត្ថា នវ នត្ថេន អនេកវិធេ។ យទា វ អត្ថសិទ្ធិ, តទា កិលេសវត្ថុកា តស្មា អរហត្តផលតោវ ហោតីតិ និច្ឆិតំ។ ឯតំ បនេត្ថ វិសោធេតព្ពំ វត្តមានចិត្តសមា សមាធិ អាហ "វិសោធិត្វា បច្ចុប្បន្នា មគ្គផល...បេ... បវត្តតី"តិ។ តត្ថ បរិត្តចិត្តស្សេវសន្តតិ យេន បរិត្តា ចិត្តុប្បត្តិ, តាទិសំ បរិយោគំ និព្ពានត្តមីតិ អត្ថោ។ តេន យទា បរិត្តចិត្តតោ, តទា អរហាតិ យថាវុត្តំ អរហត្តផលំ បតិដ្ឋាបេតិ។ ន ឧបត្តិ យថា កាលន្តរបច្ចេកពុទ្ធំ វិសោធិត្វា, ន ឧបំ ទាតព្ពេតា "នា ហី"តិអាទិនា ទាតព្ពេតាយ កាលន្តរបច្ចេកពុទ្ធំ វិសោធិត្វេវ ធិការេតិ។ អញ្ញមញ្ញមត្ថិ អត្ថតោ ធិតិមានេត្វា អញ្ញស្ស ឯកច្ចលោកិយស្ស នត្ថកាវគ្គរហំ តស្មាតិ វទិតព្ពស្ស វត្តតោ។ យស្មាតិ យស្ស បុថុជ្ជនស្ស។ តស្សេវ តំ ទិដ្ឋំ ហោតិ, នវេបិ អរហត្តំ បត្វា តេន បរិវុត្តន្តិ អត្ថោ។

"កប្បដ្ឋិតិកោ"តិ ឯត្ថ "នរកេ កប្បំ"តិ វុត្តត្តា មហាកប្បដ្ឋិតិកំ នត្ថាយ វុត្តន្តិ អាហ "កប្បដ្ឋកថាយ ន នយតី"តិ។ ឯត្ថ អាយុកប្បស្ស អធិប្បេតត្តា។ អាយុកប្បោ ចេត្ថ អចិរដ្ឋិតិំ និព្ពត្តនត្ថាតិ អន្តរកប្បបរិយាយំ បរិយាយំ វេទិតព្ពំ។ តថា ហិ នត្ថាយ "ឯកំ កប្បំ អសីតិភាគេ កត្វា តតោ ឯកភាគមត្តំ កាល"ន្តិ (កថា. អដ្ឋ. ៤៩៣-៤៩៤) វុត្តំ។ តយិទំ "ឯកំ កប្ប"ន្តិ យទិ ឯកំ មហាកប្បន្តិ អត្ថោ, តថា សតិ ចិរំ តិអន្តរកប្បបរិយាយេន ឯកោ អសង្ខ្យេយ្យកប្បោតិ វុត្តំ ហោតិ។ អថ ឯកំ អសង្ខ្យេយ្យកប្បន្តិ អត្ថោ, នត្ថាបិ "ចតុសដ្ឋិ អន្តរកប្បា"តិ វចនេន វិរុជ្ឈតីតិ ធិយំ និវត្តេតិ។ យថា បន កប្បដ្ឋកថាយ អយំ អដ្ឋកថា ន នយតិ, តំ ទស្សេតុំ "កប្បដ្ឋិតិកោ នយោ វាតិ

បតា"តិអាទិមាហ។

បកតត្តា វា អបិរាធិកោ នយានន្តរិយកោ កម្មលទ្ធិ វនេន អនានានន្តរិយកោតិ ឧវនេយត្វ អត្ថោ វេទិតព្ពោ។

និយតស្ស បុគ្គលស្ស ធិដ្ឋិយានតំ បដិសេធេត្វាតិ យោជនា។ តត្ថ បដិសេធេត្វាតិ "បុគ្គលោ បន និយតោ នាម នត្ថី"តិ ឧវំ បដិសេធេត្វា។ តត្ថ ការណមាហ "មិច្ឆត្តសម្មត្តនិយតធម្មានំ ធិយ នភាវតោ"តិ។ បញ្ញត្តិមត្តមេវាតិ មិច្ឆត្តសម្មត្តនិយតធម្មនិស្សយំ, យទិទំ និយតោ បុគ្គលោតិ ។ យថាវុត្តិតត្ថិ "កិំ បុគ្គលោ និយតោ មតី"តិអាទិនា វុត្តិតប្បការំ និយាមគតំ។ យនាតិ យេន រូបរិមគ្គមគ្គវិបស្សនានាការេន និយតានិយតភេទត្ថិ សោតាបន្នាទិនិយតភេទំ, សត្តក្ខត្តុបរមាទិអនិយតភេទញ្ច។ សោតាបន្នោ ឧវ ហិ ឯកោ សត្តក្ខត្តុបរមោ នាម ហោតិ, ឯកោ កោលំកោលោ នាម, ឯកោ ឯកពីជី នាមាតិ សោតាបន្នស្ស និយតភាវោ វុត្តោតិ អាហ "សោតាបន្នោ វ និយតោ"តិ។ ញាតិនេវត្វា ហិ អយំ វ-សទ្ទោ។ តតោ បុន្នោតិ សោតាបត្តិមគ្គតោ បុន្នោ។ "បុន្នោវ តិកិច្ចំ

នត្ថី"តិ ឯតំ សោតាបន្នស្ស និយតតាយ វុត្តត្តា វត្តមានត្ថោ ហោតិ ហតេយ ជនេត្វា វុត្តំ។ រូបរិមគ្គានំ និព្ពានិស្សយត្ត បវេមគ្គស្សាបិ និព្ពានិស្សយតា សិទ្ធា ឧវាតិ ទោសំ នត្ថាយាហ "យទិ ហី"តិអាទិ។ តត្ថ និយតត្តំ អស្សាតិ សោតាបត្តិមគ្គស្ស។

តេនេវ កិលាតិ សោតាបត្តិមគ្គេនេវ កិលា។ ការណបរន្ធេន ហិ ផលបរន្ធោ និយា។ តតោតិ សត្តក្ខត្តុបរមាទិតោ។ នាតិ សត្តក្ខត្តុបរមាទិតា។ បវត្តិតោតិ ធិបាកប្បពន្ធតោ។ តេនាតិ សោតាបត្តិមគ្គេន។ វុដ្ឋានតិ វុដ្ឋានេ សតិ។ ការណេន ធិនា ផលំ នត្ថីតិ

អាហ “សក្កាយ...បេ... កថិតត្តា”ត្តិ។ “ភាយកម្មាតិមិត្តតោ”តិ ឋបិតា ភាយកម្មាទេហត្យុតាយ តំយាយកតំ ចិការេចតិ ឲកតីឌិអាឌិសមញ្ញាតំ អត្ថតួសញ្ញាកាចតោ។ តេតាហ “ចិបស្សតា...បេ... សត្តាយ ទុត្តា”ត្តិ។

អាឌិ-សទ្ទេន “ឲកោយិប្រសប្ញាសប្ញុទ្ធោ, សិតិភូតោស្មិ តិព្ពុតោ”តិអាឌិតិ (មហាច. ១១; កថា. ៣០៥; ម. និ. ១.១៥៥) សង្គយ្ហត្តិ។ ឲត្ថ ច “សឌិសោ មេ ត ចិជ្ជតិ, ឲកោយិប្រសប្ញាសប្ញុទ្ធោ (មហាច. ១១; កថា. ៣០៥; ម. និ. ១.១៥៥)។ ‘អតេត្ថតរហិ អញ្ញោ សយណោ ចា ព្រាហ្មណោ ចា ភកចតា សមសមា សម្ពោធិយ’ត្តិ ឲចំ បុទ្ធោ អហំ, ភន្តេ, ‘តោ’តិ ចទេយ្យ”ត្តិអាឌិ (ឌី. និ. ១.១៦១) ចចតេហិ ឋបិស្សា លោកធាតុយា ចិយ អញ្ញស្ស ពុទ្ធស្ស អត្ថិស្សា លោកធាតុយា ឧប្បាទោ តិចារិតោតិ ឌដ្ឋព្វំ។ ត ហិ ចិជ្ជមាតេ “សឌិសោ មេ ត ចិជ្ជតី”តិអាឌិ សក្កា ចត្តុំ បត ចតត្តិ “លោកធាតុចិសេសាបេក្ខាយ ទុត្តា”ត្តិ, តយ្ហិ តត្ថិ តឆា ចិសេសតស្ស អភាចតោ, ពុទ្ធាតុភាចស្ស ច អសយត្ថភាចចិភាចតតោ។ អាណាខេត្តាទិត្តតខ្ញោត្ថ ឆយ្ហតាគស្សតត្ថំ។ សក្កោតិ ហិ ភគចា យត្ថ យត្ថ ឋាត្ចតិ, តត្ថ តត្ថ អាណំ ចត្តព្វំ។ “ឲកិស្សា លោកធាតុយា”តិ ច ឋាតំ ពុទ្ធខេត្តភូតាយ លោកធាតុយា គស្សតត្ថំ ទុត្តំ។ តត្ថាយមត្ថោ – ពុទ្ធខេត្តភូតា ឲកាចាយំ លោកធាតុ។ តត្ថ ឲកស្មិំ កាលេ ឲតោ ឲច សម្មាសម្ពុទ្ធោ ឧប្បជ្ជតីតិ។ តេតាហ “ពុទ្ធខេត្ត...បេ... អធិប្បាយោ”តិ។

តស្មាតិ យស្មា ឧបសម្បទាធិតំ បាតិមោក្ខំ, ឧបសម្បទា ច បព្ពជ្ជាធិតា, តស្មា។ បាតិមោក្ខេ សិទ្ធេ, សិទ្ធាសុ តាសុ បព្ពជ្ជូបសម្បទាសុ។ តតោ បរំ ចិតដ្ឋំ ភាយ ហោតីតិ បត្ថិយបដិវេចឆតោ បរំ បដិវេចឆសាសតំ, បត្ថិយសីលភេទតោ ច បរំ បដិបត្តិសាសតំ ចិតដ្ឋំ ភាយ ហោតីតិ សាសតភាចសាមញ្ញេត បត ឧភយំ ឲកជ្ឈំកត្វា គស្សេត្តា “បត្ថិយ...បេ... ឲកតោ កត្វា”តិ អាហ។

បរិវេចតការវុត្តាត្តិ បរិវេចវេតត ការុលាយិតត្តាតា ការុលាយតា។

ឆយ្ហាតំ សភាចចិសេសោ ត សក្កា ឆារេតុំ, យតោ បារមីបចិចយាធិស្សុ ឧកបរិយត្តិ កត្វា មហាបឆចិកេយ្យា អហោសិ, អភិសម្ពោធិធិចេស ច ឆេបត្វា បុត្តុត្តរធិសាការកេ ទោធិវុក្ខមូលេ ក្សុមិការកោ មហាបុរិសំ ឆារេតុំ ភាសក្កិ, អញ្ញាគត្ថ ឲកបស្ស បក្កិត្តអតិការករិតតាចា ចិយ ចក្កចាឲអកក្ករា ចិបរិចត្តោ។ “សមុប្បាធិកា”តិ ចត្តព្វេ ស-ការេ អ-ការស្ស អា-ការោ, ឲកស្ស ច ប-ការស្ស លោបោ កតោតិ គស្សេត្តា អាហ “សមំ ឧទ្ធំ បជ្ជតីតិ សាមុបាធិកា”តិ។ សមំ ឧបាធិយតីតិ ចា សមុបាធា, សមុបាធា ឲច សាមុបាធិកា, សមុបាហិតីតិ អត្ថោ។

សត្តាតិលលាចវេសតាតិ សត្តាតិចវេសត អាឃ្ញហតសមន្តិតា, សមុត្តាបត្ថាភាកាស្ស កហលាចវេសត ចេតតាក្កលាចវេសត ចេតតាសមន្តិតាតិ ឃោរេតត្តា។ ឲកស្មិំ ឧបដ្ឋិតេ បច្ចយចវេសត តត្តញ្ញស្ស ឧបដ្ឋាតំ បរិចត្តតំ។

បឆមពាលតិទ្ទេសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

ទុតិយពលនិទ្ទេសវណ្ណនា

៨១០. ភោគេ ភុញ្ជិតុំ ន ជានាតិ, វិនាសេតីតិ យោជនា។

លហុបរិវត្តិតាយ ជីវិតស្សាតិ អធិប្បាយោ។

នអទាសិ បយុត្តវាចាយ ឧប្បត្តិ អធិប្បាយេន។

សម្មាបយោគតាតិ សម្មាបដិបត្តិយា។

ទុតិយពលនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

បញ្ចមពលនិទ្ទេសវណ្ណនា

៨១១. ធាតុសភាវោតិ ចក្ខាទិសង្ខាតធាតុនំ សភាវោ។ សភាវោវ ផលស្សោតន។ អញ្ញាសយធាតុបរិច្ឆិន្នតោតិ អញ្ញាសយសភាវស្ស “ហីនំ, បណីត”ន្តិ វា បរិច្ឆិន្ទ ជានតោ, ចុទ្ទិនិមិត្តេន វិយ បវោហារេន ឧបរិបេយ្យចុទ្ទិយា។

បញ្ចមពលនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ឆដ្ឋពលនិទ្ទេសវណ្ណនា

សង្ខេប្បា សម្មុចតិ សមាសន្តេនេវ តថា សង្ខិត្តោ។ តេសន្តិ បរោបរានំ វិសទាវិសទានំ សង្ខាទិឥន្ទ្រិយានំ។ ឧបចារា គតាតិ អាសយាទិតោ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តស្ស, ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តតោ ច អធិមុត្តិកេនស្ស វិសិដ្ឋសភាវត្តា ឧច។

៨១៣. “តេ តេ តេ អរិយាវាសា”តិ បុច្ឆិត្វា តេ សុតេត្វេវ ទស្សេន្តោ “ខ្លេ, កិច្ចេច”តិអាទិបាឡិ អាហរិត្វា “ឧច ចុត្វា”តិ និគមេត្វា បុន បក្កមិកេបេនេវ តេសំ អធិកបំ ទស្សេន្តោ “ឧតេសុ”តិអាទិមាហ។ តត្ថ ខ្លតនេតិ លព្ធអក្កសមន្នាគតចក្ខុសង្ខាតបដិសេវនាទយោ។

៨១៩. អាសយូលសន្តានានុសយតេសូតិ អាសយូលានុសយនំ, សន្តានានុសយន្តិ ទ្វីសុ អនុសយតេសុ។ យថា ហិ យគ្គេន អសយុច្ឆិន្ទ្នា ទាតេកា

ការណលិកេ ព្ទប្បជ្ជភាវេហ ទាយកតេ្ថត បត្តាេត អត្ុរេបតីតិ ចុច្ចតិ, ឲចំ ញ្ជ្ជារយុេណបឹតិ តឃ្ស អារយុណាត្ុបឃតំ ឆេ្ជញ្ញា៍ តំ បភឃ្ស អត្ុបឃតំ ព្ទប្បត្តិឃា បរិកេ៉ រេហាតីតិ ឥរេឃ្សតុំ អដ្ឋកថាយំ “ឃថា ភាយា”តិអាឌិ (ចិក៍ អដ្ឋ៍ ប័៧៩) ចុត្តំ៍ “អាចិណ្ណបយាចិណ្ណា”តិ ឲរេតត ញ្ជ្ជារយុេណ រាកឃ្ស ចិរបរិកាចតំ ចិការេចតិ៍ ឃស្មា បត ឲចំ ចិរបរិកាចិតំ បរិរេចរេធ្វា ចិឃ ឌិតំ រេហាតិ, តស្មា “របត្តរេតា រេចរេធ្វា ចិឃ ឌិតការេចត អត្ុបឃិតតំ ឥរេឃ្សតី”តិ ចុត្តំ៍ តថា ហិ ព្ទកេព តិឃ្យក្កបឌិរេយា ព្ទភាហរេជិ៍ “របរេញ្ញបិ រេតក្ុបកា ឆយុា ការបតឹឃរេ្ជត ការយា”តិអាឌិបរិញ្ញត្តចរេបត កចរាកឃ្ស្យាបិ ចត្តុការបតា រេចឌិតញ្ញា៍ រាកចរេបតាតិ អារយុណាវេជ្ជតចរេបត៍

ប័៧ប័៍ញ្ចត្រឹឃចិរេបរេយា ចិរេតឃ្យាតំ ញ្ចត្រឹឃបរេរាបរិឃត្តា៍

ប័៨ឆ័៍ បហាតរេញ្ញត ព្ទបភ្ជុតតិរេរាឆតត្តុំ បហាឃកំ បរិរេឃរបតីតិ បឋបំ បហាតញ្ញំ, បឆ្ឋា បហាឃកត្តិ អឃំ បហាតញ្ញបភហតក្កូរេយា បហាតក្កយបរេធត ចុរេត្តា៍ ឃឃ្សាតិ បហាតញ្ញឃ្ស៍ តត្តិ បហាតញ្ញា៍ បឋបំ ចុច្ចតីតិ បហាតចិចារណាតំ បឋបំ ចុច្ចតិ៍ តរេតា បឆ្ឋា អប្បហាតញ្ញំ ឃថា តំ ឥឃ្សតត្តិកាឌិឃុ៍

ប័៦៩៍តត្តិ កចដ្ក៉៍ តឃ្សាតិ រេលិក្យត្តរឃ្ស៍ បរិឥកត្តិ អត្តិយកចិកឃ្ស កចដ្ក៉ បត្ថាឃាហ៍

ណដ្ឋពលតិរេទ្ធបចណ្ណភា តិដ្ឋិតា៍

បត្តយពលតិរេទ្ធបចណ្ណភា

ប័៦ប័៍បយាបរេត្តាយឹត្វិ យញ្ញាតីតិ អរេត្វា៍

បយាឌិ ចា តឃ្ស អារយុណាក្ខតំ កយ្ជ្ជាតំ ចា ចិត្តយញ្ញាបាតិ រេឃាឌភា៍ ធរេបត្យត្តិ ឃថាបរិឆ្ជិត្តុំ កាលំ បយាបត្តិចិត្តុំ បចរេត្តតុំ៍

រេតហឹតិ បញ្ញាយតបិការេទហិ៍ តំបកាចតាតិ ការយាឌិទ្យតិឃញ្ញាភាឌិអត្ុបក្ខត្តបកាចតា៍ បក្យណរេចាឥាតំ បក្យណកាចបិទ្ធា ឥលាតឃ្ស បឌិបក្ខរេតា ចិឃ្យុទ្ធិ៍

បត្តយពលតិរេទ្ធបចណ្ណភា តិដ្ឋិតា៍

ឥបយពលតិរេទ្ធបចណ្ណភា

ប័៦១ៈបញ្ញាច ចិយុត្តិំតិ ទាកាឌីហិ ចិយុត្តិក្ខតា បញ្ញាច ចិយុត្តិំតិ ឈោដតា ៈ កយុត្តទយ្ស ចិបិកត្តទឈយចាតិ អឈត្វា ចិបិកត្តទឌាតតឈយ្សច ក្ខតិឃពាលកិច្ចត្តា, កយុត្តទឌាតតយ្ស ច តតិឃពាលកិច្ចត្តា ៈ ពាលឃឌឹឃតត្តិ ៦កច្ចពាលឃឌឹឃតំ ៈ កយ្ហា បឈតត្វ ពាលឈោលាកិច្ចេ ក្ខច្ចយាឈត ឈលាតាឌឹអពាលឈោលាំ ក្ខដាហដត្តិ ឈចាឆតំ ឃត្តាឃាហ “ឃឌីបី”តិអាឌិៈ តឆឈត្តាកឆត្តិ តយ្ហិ ឈលាតាឌឹបច្ចឈចក្លលាឃកាឈច

ឃត្តយពាលឈោឈលា អឈត្តាកឆំ ៈ ៦ចត្តិ ឈលាតាឌឹឈោលាំ ចិឃ ៈ អឈប្យតំ, ចិក្យត្តិតុញ្ចោតិ អត្ថតា ក្ខត្តាកាទ៌ ឃត្តាឃាហ ៈ

ឃយុឆឃប្យហាតាឌឹ៦កច្ចឈោលាកិច្ចយ្បិ អកឈទាត្តិ ឃត្តាញ្ញាតញ្ញាលំ កឆយប្យតាឌឹកំ ឈលាតាឌឹកិច្ចំ កឈទឃ្យ, ពាលឈោឈលាហិ បត ឌាតិតត្តំ, តឈតា ក្ខត្តទិច្ចា ឌាតត្តយ្បិ ឃយ្ហា ៦កច្ចពាលកិច្ចំ ត កឈទាតិ, តយ្ហា អញ្ញាឈតច ពាលឈោលាតិ, អញ្ញាំ ឃត្តាញ្ញាតញ្ញាលត្តិ ឆឈយ្សតត្វំ “៦ឈតឃំ បត កិច្ចំ ត ឃត្តាំ កឈទាតី”តិអាឌិ (ចិកៈ អដ្ឋៈ ប័៦១) អដ្ឋកឆាឃំ ក្ខត្តំ ៈ តត្វ ឃឆា ឃត្តាញ្ញាតញ្ញាលំ អពាលកិច្ចំ ៦កច្ចំ ត កឈទាតិ, ៦ចំ ពាលកិច្ចយ្បីតិ ក្ខដាហទលាឆយ្សតចឈឃត “តឌីញ្ញាឈលាតំ ហុត្វា អឈប្យតុ”ត្តិអាឌិ ក្ខត្តត្តិ ឆឈយ្សតំ “អឆ ចា...ឈប... ឆដ្ឋា”ត្តិ ក្ខត្តំ ៈ

ឆឃយពាលតិឈដ្ឋឃចល្លាតា តិដ្ឋិតាៈ

ឈោលាចិកក្ខចល្លាតា តិដ្ឋិតាៈ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៥។ ពុទ្ធកចតុត្ថចិកេក្កា

១។ ឧកកតិទ្ធេសចណ្ណតា

ប័៣៦-៣។ អត្ថិបដិច្ចភាយាតិ អត្ថិតា បដិច្ចេត្វា ភាយ, អសតិបិ សហជាតបុរេជាតាទិការេច យស្មិំ សតិ យំ ហោតិ, សោ តស្ស បច្ចយោតិ កត្វា យថា តថា អត្ថិតាយត្តំ ឋាន បដិច្ចេត្វាតិ អត្ថោ។ តំ បន បដិច្ចត្តំ ញាតិពេការុពេណ បាកដតាយ កាតុំ “យថា”តិអាទិមាហ។ តត្ថ និស្សយាទិបច្ចយភាវេន បដិច្ចាតិ វុត្តន្តិ និស្សយាទិបច្ចយភាវតោ បច្ចយត្តំ ចក្ខាទិ “បដិច្ចា”តិ វុត្តំ។ ឧកិស្សា សេលិយាតិ អង្គាសស្ស សេលិស្ស យំ អសុការ សេលិយា ជាតាយញ្ញ អញ្ញោ ចិយ អបញ្ញាតាតិ ឧចេយត្ត អត្ថំ ចន្តិ។

បុរេតា ការណំ បសុពភាចការណំ។ តិឆាតរាឃីតិ តិឥហិត្វា ឆបិតឆភតិចយោ។ យសោតិ ឋស្សរិយំ។ តំ បន យេសុ ចត្តតិ, តេសុ បដ្ឋាបកអាណាករណេហិ បាកដោ ហោតីតិ “បដ្ឋាបកយោគោ, អាណាករណយោគោ”តិ ច វុត្តំ។

ប័៣៧។ ចក្ខុភាតិ ជាតិអាទិបចត្តិហេតុភា។

ប័៣៩។ បតិដ្ឋាការោតិ កុសលកម្មស្ស បតិដ្ឋាភាការោ, សោ បន យស្មា កុសលកិរិយាយ ឋាតិ ភ ហោតិ, តស្មា “កុសលករណេ អដ្ឋាន”ន្តិ អាហ។ បយោគសន្តានស្ស អត្តស្ស ឧចេយាទិកោ បរិយាយោតិ យោជនា។ អាទិ-សទ្ទេន “ចឹក្ខុដ្ឋិតេ, យតោក្ខុដ្ឋិតេ ចិត្តស្ស ចេតស្សេក្កា, យក្ខោ, បញ្ញាសោ”តិ ច ឧចេយាទិកស្ស សក្កោហ ធដ្ឋេត្វា “បយោគោ បយជ្ជតាឌី”តិអាទិកោ តធត្តបុការសកោ, “ចិត្តស្ស ចេតស្សេក្កា ចេតស្សក្កាភុប្បាទោ”តិអាទិកោ តបុរិយាយបុការសកោ ញូញ្ញាតបរិយាយោ ច អបរិយេត្តាតិ សម្ពន្ធោ។ “ចត្តារោ ពេន្ធ ចស្សតី”តិ ឋាបិតា សតិចេតស្សក្កាការបុចត្តា ចត្តារោ អកុសលក្ខន្ធា បយោគោតិ ចតតិ។

ប័៤៥។ អតិចាតចុត្តិតាយ ហេតុក្ខតោ ចិត្តសមុក្កហោ យោគចិសេសោ។

ប័៤៦។ ភ្ជត្តរការោ ភ្ជត្តិមិយំ, ការណេន ភ្ជត្តិមិយំ ការណត្តិមិយំ, សារម្ភេន បរស្ស កិរិយតោ ភ្ជត្តិកិរិយា។

ប័៤៨។ តេរុត្តិកចិឆាតេតភាតិ ឋ-ការធ្ន-ការាភញ្ញ រ-ការតាបិទតេត។

អត្តហិតំ អត្តាតិ ភ្ជត្តរបទេសវិសេបន តិទ្ទេសយាហ យថា “រូបភេចា រូបំ, គឹយសេតោ គឹយោ”តិ ច។ អាទិទេត្ត, បទេត្តា ចា អទេត្វា អត្តាតិ តិរុត្តិតយេន បទសិទ្ធិ ទេចិតត្ថា។

ຍຸທ຺ທິຕສ຺ສາຕິ ອກ຺ກິຕສ຺ສ.

ປ໓໐. ຊາຕຕ຺ຕເສ຺ສຈ ມຫາຊນສ຺ສ. ຽປໂທາຕາທິປຈ຺ຈເຍຕິ ຍຸຕ຺ຕຸກາທິຈາທີເກ ປິຣິປຸຣິເຫຕຸເກ.

ປ໓໘. ກຸລິກາ ນນໍ ກຸລິກາຣລເຕາ. ປຕິຣູປຈຈເຕາ, ອເຍ຺ຍານໍ ກຸລິເກຄເຕາ ຈ ກຸລິກຸຕາ.

ປ໓໙. ອເກຊ຺ຊຕ຺ຕຣຕາຍ ນຍາເນຈິຕຕາຍ ນຸຊ ອາເນຈິຕຕາຍ.

ປ໓໙. ຈິຣກາລປຣິກາຈິຕເຕ຺ຕກ ເຕຍຕການໍ ອລ຺ລກາຈການໍ, ເລາກຈເນຕ ອຈ຺ຈສຕ຺ຕິ ອເຕ຺ຕ.

໒ປໍ ນເຕ຺ຕ ກໍ ລີຍຕ຺ຕິ ຕິເຕ຺ຕເນາຕິ ອາຫ "ລີຍຕ຺ຕິ ຈາ"ຕິອາທິ.

ປ໓໓. ຈີຈຣຍລ຺ລຕາທີຕຕ຺ຕິ ຈີຈຣຍລ຺ລຕາ ປຕ຺ຕຍລ຺ລຕາ ເນຕານຕຍລ຺ລຕາຕິ ຍຸເຍນໍ. ຍຸທາຕິ ຕໍ ຈີເນນຕກາຈໍ ເຍາເຕ຺ຕາ ຄເສ຺ສາຕ຺ ່"ຈີຈເຣຕ ຫີ"ຕິອາທີ ວຸຕ຺ຕໍ.

ປ໓໓. ນກາກຣຫີເຕາ, ນກາກປຕີປເກ຺ຕ ຈາ ອນກາເກາ, ອຕຕຸກ຺ລທິຕໍ ປຕິກ຺ລຕາ ຈາ. ເຕຕາຫ "ຍາຕຈລ຺ລຕາ, ຈີເຣາເນາ ຈາ"ຕິ.

ປ໓໒. ນກ຺ກຍຸຕາ ຍຸກ຺ກລ຺ລຕາຈເນຕ ອຕຈລ຺ລາຕໍ, ອຕຈນາຕໍ ຈາ. ຕສ຺ສ ຕສ຺ສ ອາຣຍຸລສ຺ສ ຕລ຺ຸຍາຍຕາ.

ປ໓ລິ. ກາຍສ຺ສາຕິ ຕາຍກາຍສ຺ສ. ຕປ຺ປິຕ຺ຸຍາອຈີປຸຍາທີເກ ຣູປກາເຍາປິ ອຈີປຸຍາທີເກາ ເຫາຕິ.

ປ໙໐. ຣາກາທີຕຕ຺ຕິ ຣາກເຍາຫອທິທີການເຕາຕ຺ຕປຸຈີຈີກິລ຺ຖາທີຕໍ.

ປ໙໑. ຕິຈີຈຍ຺ຍິ ກຸຫຕຈຕ຺ຈໍ ຄເສ຺ສາຕ຺ຕິ ນຍ຺ຍເຕ຺ລ. ຕຕ຺ຕາຕິ ຍຫາຕິເລ຺ເນ. "ຕຕ຺ຕ ກຕຍາ ກຸຫຕາ ລີກນກ຺ການນິເລີກນຕ຺ຕິສ຺ສິຕສ຺ສາ"ຕິອາທີຕາ (ຈີກ. ປ໙໑) ຍຸລຄ ລຸລ຺ກຈີກເກ຺ກ ອາກາຕໍ ເຄນຕາຕນໍ ຕິສ຺ສາຍ ຍຫາຕິເລ຺ນເຄນຕາ ປຈຕ຺ຕາຕິ ອາຫ "ຕິສ຺ສຍກຸຕາຍ ຍຸຍາຍ ປິຍຸຍຸຍາ"ຕິ.

ອຕ຺ຕຣທິຕາຕີຕິ ອຕ຺ຕຈີກລີຕິ ລິຕ຺ຕາຕິ.

លិករបក្កានរិះលិពេះហេតុ រង្កាចតាឌិប្បានេយត រំយតាការេងរ្សត់ ពោហេឡាត្តិ អាហ "បាបិច្ឆតាយ តិទេត្តពកាយចងីចិបេត្ថតិក្កុហណ៌ ពោរេខ"ត្តិ៍ យោ រំពេចកជាហុលិ ក្ប្បច្ចកោ បុរេឡ្ហតាបរំ អត្ថគោបិ កិរិយំ បរិរក្ខាត្តា បច្ចុចេក្លយានោ តិដ្ឋតិ, តាឌិរំ ចិយ អត្ថាត់ ឥរេយ្យរេត្តា "អតិបរិរក្ខិតោ"តិ ចុរេត្តា៍

ប័៩៖៍ បរំរាយុពេត តិត្ថគត្តិ បរំរាចត្តុតោ លិបត់ ពាហិ លង្ឃត់ យេឆា "អដាយក់ អទេហា ងាតបតី"តិ៍

ប័៩៥៍ពេចរតកយុត្តិ អប្បពេត លិរេកត យេហត្ត្យ បទិយេរតកញ្ញាបិទោ៍

ប័៩៩៍ ពេបិក្លូរំ ចុច្ចតិ ប្បត្តរំ, ចណ្ណុប្បា ប្បត្តូរការេចា ចណ្ណុបិរិប្បុរិ ហោតីតិ អាហ "ចណ្ណុបិរិប្បុរិ ចា ចណ្ណុរេបិក្លូតា"តិ៍

ប័សិ៉៍ រេរយ្យយាតាឌិតិពេ្ដ្ឋរេរប្ប្តិ "តត្ថ ពតេយា រេរយ្យប្បា 'ររេយ្យាហយប្តិ'តិ យាគោ"តិអាឌិតា (ចិក៍ ប័៩ង័) តិឌ្ឌិពេ្ដ្ឋរប្ប តចប្ប យាតតិពេ្ដ្ឋរេរប្ប៍ "រេរយ្យាឌិបុក្កុលិ"តិ ឡាឌិ តត្ត បិញ្ញាឃំ រេរយ្យាឌិត់ តចត្តិ បុក្កុលិត់ អាយដ្ឋត្ថា ចុត្តិ៍ ឡាឆ បត បុក្កុលិយរពេត រតិ រេរយ្យបុក្កុលិ ច អាយរិតាឡោ រិយា៍ ពេតេតចាហ "រេរយ្យាតការេចបី"តិ៍ រេរយ្យាតការេចបីតិ បិ-រេត្ត្ថា អាកង្គពោ អរេរយ្យាតតិពេ្ដ្ឋរេរបិ បុក្កុលិយតប្ប ពតត្ថា៍ យប្ប ពប្បចីតិ រេរយ្យាឌិប្ប យប្ប ពប្បចិ បុក្កុលប្ប៍

ប័ប័០៍បុទិយាតប្បាតិ បុរេឡ្ហ បចត្តប្ប រងិរយាតប្ប, ហិតយាតប្ប ចា, រងិរយាតចរេរពេច បត បិញ្ញាឡ អាកតា៍

ប័ប័១៍ "យិកាត់ ពោត្តុពោ អទេក្ខា, បក្លិត់ បត ចាយរេរា"តិ (ឌា៍ ១៍១៍១១៍) ចេតតោ អាហ "បក្លិខាតីប្ប ចាយរេរា អទេក្ខា លិយពោ"តិ៍

ប័ប័១៍ចិទាកត្តិ អរហត្តិ៍

ប័ប័១៍យាតរយ្យយុត្តច្ឆេត្ត្ថា តណ្ហាលេត្ត្ថា៍ យាតរកាចំ អត្តពេតា រេរយ្យាឌិតោ រយ្យក្កុណ្ណាតចរេត បចេត្តា យាតរយ្យយុត្តកត្តកយ្យតាលេត្ត្ថា ចា យាតច្ឆេត្ត្ថា៍

ប័ប័៖៍តត្វាតិ តប្ពិ ចិលប្តពេត តិប្បាេងតេឡ្ហ៍ យុត្តិ អត្តច្ឆចិតា៍ ឫត្តិ ចិប្បដ្ឋ៍ រិលិដ្ឋ រហិតំ, អត្តង្គយចិកាចក់ ចា៍

ប័ប័ប័៍អត្តង្គយេរ្យចាតិ រេបត្តាយត្តប្ប ចិយ អត្តកយ្យត្តប្ប ចិយ ចិកបាតាតិ អាហ "រហតត្តិតាឌិកប្បា"តិ, រេបត្តាឌិបតិត្វរេបត

បចត្តុកោហសិតសិតេហស្សាតិ អតេ្ថា។ តេនាហ "តាឌិតេសារារកា"តិ។ អតេ្ថា ឃុដ្ឋតីតិ ឲចយ្យិ "តត្ថា"តិ បាឡិព្ពបងស្ស អតេ្ថា ឃុដ្ឋតិ។ បទាត្ថុយតាតេហតុកោ ហិ បទាត្ថុយតាសហិតេតា តេសា ចិតកោ្កាតិ។

ប័៥០។ កាយក្ឬលបរិបូរិយា តេយក្ខុតេយ្យត តេលិកោ សម្ពុដ្ឋាតេចតីតិ អាហ "អតចដ្ឋាតុតុតេយច កាយក្ឬតេលា ច បតេ្តតី"តិ។

ឲកាកតិតេ្ថុសចណ្ហតា តិដ្ឋិតា។

៧។ ក្ឬាកតិតេ្ថុសចណ្ហតា

ប័៥៦។ ពាត្តុតីតិ ក្ឬដ្ឋភាកាទ៌ ពាត្តុតិ ឈតេ្ឋតិ។ ្ចុបតាតេហា ហិ អាឈាតចត្តុតា ចិត្តំ ពាត្តុតេ្ថា ចិឃ តេហាតិ, ឃតេតា អឡាចា បចត្តិត្តាបិ អចិឌិតេត ្ចុបតាតេហ អាឈាតចត្តុសត្ថិស្សិតេតាច តេហាតិ។

ប័៥៧។ ងតេ្តុហិលិត្ថិត្តាតិ ងតេ្តុហិ លិត្ថិត្តា ចិឃ ឲកតេងសំ អបតេតត្តា ឲកតេងសំ កតេហត្តាតិ អឌិប្បាតេយា។

ប័៥៨។ អច្ចុឃំ កត្តាតិ ចិតិក្កុយំ កត្តា។ បដិច្ឆាងតេតិ អត្តតា កាតស្ស អច្ចុឃស្ស បដិច្ឆាងតេតា។ តេចាឆ្ជិតតំ ចិតិក្កុយកិរិយាឃ អប្បដិខាតចតេសត ្ចុបឆ្ជិតតំ, តេចាឆ្ជិតតេតត លាងតា តេចាឆ្ជិតតលាងតា។

អសម្ខាកាសតេត សង-សតេ្តុា តេលិតេក តិទុឡតេហាតិ អាហ "តេឃា ត សម្ខា កាសតិ, តេសា សតេផា"តិ។ សផស្ស ឃក្កុស្ខុកទសឌិសតំ ងតេស្សតេត្តា "ក្ឬឆ្ជិ ចា បិផិ ចា ខាតិតុំ ត សក្កា"តិ អាហ, ឆ្ពត្ថុខាលសឌិតេសា ចា ឲតេសា ងដ្ឋតេឆ្ពា។

តេឃា សឆ្ពុចា ចិបត្តុឡាសតេឃាបិ សយាតេតា កាឃចចីតេកងយតេត្តុត អត្តាតំ សយុត្តុំ ចិឃ ងតេស្សត្តា តេលិកំ ចតេឡាតេត្តា អឡាចា សត្តុំ អឡាចា បតេចតេងតិ។ តេតតាហ "តេតតេតំ សាតេផយ្យំ យាឃាតេតា ឆ្ពលចតទា ចឡាតាតិ ងដ្ឋឆ្ពា"ត្តិ។ សត្តុតេងាសបដិច្ឆាងតតេយច ហិ យាឃា។ តេតតេតចាតិ ឆ្ពលចតទចឡាតាកាតេចតេតច។ ងឡូហតេកទាដិឃតិឡា"បរិក្កុតតា"តិ ចុត្តំ។

៥០ប័។ អកាតេចបីតិ បិ-សតេ្តុត "តេកា បត ចាតេងា កាតេច"តិ ងតេស្សតិ។ ឃឌិបិ ហិ បុឆ្ជុដ្ឋតាតំ, ឲកច្ឆុាតឡា តេសក្កុាតំ ឃឆាទហំ អត្តាកិតិតេចសាឌីហិ កត្វូបកាទ៌ ទ្វូបទាកាឌិសំតេឃាដតកិច្ចំ សាតេឆតិ, ឲកច្ឆុាតំ បត ចិតា ឲច តេតហីតិ កស្សចិបិ កិតេលសស្ស អចិក្កុយ្ថិតត្តា កចឡ្ចុបិ អចិយុតេត្តា កាយកតេចា អឌ្ឍាត្តុក្កុហលាស្ស ចិតេសសបច្ចុតេយាតិ "អឌ្ឍាត្តុ"ត្តិ ចុច្ចុតិ, តងកាចតេតា "ពាហិទ្ធា"តិ លទ្ធុតេចាហាតេទ ទ្វូបិទ្វូបកតេច តេកចលយ្យិ សំតេឃាដតកិច្ចំ សាតេឆត្តុំ បចត្តុតីតិ, តតេតា ឲច ទ្វូបិទ្វូបិចចទសត្តាតំ ពាហិទ្ធាសំតេឃាដតកាចតេហតខាតត្តិ ច "ពាហិទ្ធាសំតេឃាដត"ត្តិ ចុច្ចុតីតិ ឆ្ពយយត្តុយាហ "សក្កាឃឌិដ្ឋាឌីតំ...តេប... តេឃាដតំ តាយា"តិ។

ទុកនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣. តិកនិទ្ទេសវណ្ណនា

៩០៩។ អចិជ្ជាកចតល្យាហិ ចិយ ព្ភស្សាយច្ឆរិយទោយតស្សាទិសហាយក្ខទេត ទោទេសតបិ កចាកិសប្ពទណំ ទោហាតីតិ “អក្យុសលប្បលិទេតច ចដ្ឋប្បលិតី”តិ។ តេនាហ “តីហិ...បេ... កឆិតេតា”តិ។

៩១៩។ រូបិរូបិចចរចិបិកាត៌ សត្តុបហីតការេចត វុញ្ញអាទេតយត្តា តត្វ សាតិសយោ កចរាកោ ទុត្តា។

៩២០។ យាទេត ឆបតាតិ យាទេត សេយ្យាទិចសេត អត្តេតា ឆបតា។ ឆបតាតិ ច ឧហតា, បក្កុហ្យតា វា។

៩២១។ តិសម្បយុត្តាតិ ទោសសម្បយុត្តា។

៩២២។ តេសំ វណ្ណកេកន្តិ តេសំ ឌីចាត៌ វណ្ណចិសេសំ, តេសំ វា តថា កទេត្តាត៌ សុត្វា ញ្ញាបីតិ សកលលោកញ្ញាបិ, សកលសរីរញ្ញាបិ វា។ បរិយណ្ណេលិតិ បរិយាហុប្បយាទេណា ហុត្វា បរិយណ្ណេលិ។ អាទិ-សទ្ទេត អញ្ញុប្បយាទេណា ចឃប្បយាទេណាតិអាទិកំ សង្គហ្យាតិ។

៩២៣។ រូបចិបរិណាយទោ សីតាទិរូបចិបរិចត្តខាទេតា។ ខួបក្កមិទេកា អត្តេតា, បរស្ស វា តាទិទិសាបក្កមតិដ្ឋទេត្តា។ ចិសយបរិហារទោ ចិរាសតចិរដ្ឋាតាទិតា កាយស្ស ចិសយបរិហរណទេតា ខាទេតា។ សត្តិបិតទោ សញ្ញាយទេតា បដ្ឋាយ បទេចំ ចិសយាការទេតា ទោសត្តយសទេយាឆាតទេតា ខាទេតា។ កម្មសមុដ្ឋាទេតា រូបចិបរិណាយាទីហិ ចិតា កម្មទេតា សមុដ្ឋិទេតា។ បិត្តទេសម្ភាតសមុដ្ឋាតា បត បិត្តាទីត៌ អធិកការេចទេតច ទុត្តា។ សត្តស្សាបិ ហិ ទោកស្ស ទោសត្តយំ អាសត្តការណំ ទោសប្បកោរបត ចិតា អកាចទេតា។ កម្មំ បធាតការណំ កទេតាការេស ឲច តស្មិំ រូបជ្ជតទេតា, ព្តតទំ បត តស្ស សហការិការណំ ទដ្ឋព្វំ។ តយិទំ បុទេត្តកតទេហតុចាទិទេតា បដិក្កូលបត្តិ រូបបដ្ឋទេចទតីយថលប្បិ បុទេត្តកតទេហតុកបក្កូកទេយច អតីតទិ្ធកត្តា កម្មស្សាតិ អទុចិស្វចតត្វំ កិរ-សទ្ទគ្គហណំ កទេរាតិ “រូបបដ្ឋទេចទតីយញ្ញ កិរ បដិក្កូលបត្តី”តិ។

៩២៤។ ទាហការណតាយាតិ រាកាទីនំសចិឆក្កិទាហស្ស, តរកក្កិទាហស្ស ច ការណតាយ។

៩២៥។ បុត្តនិមិត្តសការេចស្វតិ បុត្ត តាតាកិលេសាទីត៌ ការណសការេចស្ម។

៥២៧។ អត្តំ អត្តា យត្តេចា, អនេកគត្តត្តា ឆាតុំ តប្បដិវេក្ខនេបត អភត្តាតិ អាហ “អយុត្តតា ចា អភត្តា”តិ។

៥២៨។ អនេយាតិនេយាយតសិការនេហតុកត្តា អាចឆ្ចតាយ អកុសលិតុកុលកិច្ចតា ឥទ្ធត្តា។

តិកនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣។ ចតុក្កនិទ្ទេសវណ្ណនា

៥២៩។ ចុទិ-សន្ទេតាតិ និទស្សនេត្តន ចុទិ-សន្ទេតាតិ អធិប្បាយោ។ កនេចា ចុច អភិធុទ្ធោ អកនេចា យថា “អនេសគ្គោ ឆយ៉ា”តិ (ឆ។ ស។ តិកយាតិកា ១១)។ ហុតិយស្មិ បនេក្ខ កចាកចសន្ទេក សប្បត្តិចិបត្តិយោ, ធុទ្ធិហាតិយោ ចា ធុត្តាតិ នេចតិតព្ពា។

អកតិយាតិ អយុត្តកតិយា, អប្បតិរូបកិរិយាយាតិ អត្ថោ។

នេកាឆ្វបិយាសៈ...នេប... យាតុកាយា ចា ក្ខាយិអាឌិកយត្តិ នេយាឌតា។ បញ្ចកាយកុលយាតុកាយកុហនេលាតិ បញ្ចកាយកុលកុហនេលា, យាតុកាយកុហនេលា ច។

“សឃំកតំ ឃុលក្ខុក្ខ”ត្តិអាឌិកា ឌិដ្ឋិ យឌិបិ អនេញ្ញាសប្បិ ឌិដ្ឋិកតិកាតំ អនេត្តច, តិប្បរូកនេកា បត តថាឌិដ្ឋិនេកា កកចត្តិក្ខបសញ្ញយិត្វា ឃុដ្ឋិតិ សា ឌិដ្ឋិ “តិប្បរូកឌិដ្ឋី”តិ (សំ។ និ។ ១.១ប៉) ធុត្តា។ នេតភាហ “តិប្បរូកនេកា...នេប... អាកតត្តា”តិ។

ចតុក្កនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៤។ បញ្ចកនិទ្ទេសវណ្ណនា

៥៣០។ អាកាយតស្ស បដិសន្ធិកុហលាចនេសតាតិ អធិប្បាយោ។

៥៣១។ ក្ខបចយតនេតាតិ ចន្ទតនេតា។ អញ្ញថាតិ លិកនេតា តក្កតនេតា ច អញ្ញប្បការនេរា កហិនេតាតិ តំ ឥនេស្សនេត្តា “សទ្ធារុចិអាឌីហី”តិ អាហ។ អត្ថស្សចនេតា ហិ សទ្ទហតំ, រុច្ចតំ បត ឌាតិស្សនេកាលនេតាបិ នេហាតិ។ អាឌិ-សន្ទេក លត្តិអាឌីតំ សក្កនេហា។

៥៣២។ អក្ខត្តិ ឃុលំ ឧនេតាសត្តិ អក្ខត្តិឃុលកា។ ឥក្កឌឥក្ខាសិតតាឌិនេឥាសា តាឌិសាតិ កាយចឌីយនេភាឥច្ចរិតាតិ។

ដ៓៣ឲ៉ ស្ថគ្គតាសញ្ញោតា អច្ចុបសយោ ត ស្ថុឌ្ឍសញ្ញោតាតិ ប៊ឹតិឃា ឲច សចិប្យាទិកតាសញ្ញាតំ អសត្តសកាចំ អាហ៉ អច្ចុបសយហេតុក្ខតាតិ ចិក្លេបហេតុក្ខតា៉ ប៊ឹតិឃា អាការរាតិ ប៊ឹតិឃា បចត្តិអាការរា៉

បញ្ចាកតិច្ចេសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៉

៤៉ លក្កតិច្ចេសចណ្ណតា

ដ៓៣៣៉ តេតាតិ កោឆាឌឹតំឃេច ចិចាឌម្បុលត្តា៉

ដ៓៣៥៉ ក្យសលិក្យឃោកេ សាតត្ថិ ក្យសលិក្យឃោកសាតត្ថិ៉

កលោត សត្តសម្បុហេត សក្កហិ សត្ថិបតតំ ឃេត សឌ្ឋិ, តេត សក្កតិ កហេសក្កហិកា៉ កម្បុចិ ឈាសច្ឆាឌតាឌិកម្បុ៉

ដ៓៣៤៉ ស្ថបចិតក្កេតឹតិ អាទម្ពហំ ស្ថបេច្ច តក្កេតិ៉

ដ៓៣ប៉ អធិច្ចសមុប្បត្តិកោតិ “អធិច្ចសមុប្បន្នោ អត្តា ច លោកោ ចា”តិ ឲចំចាឌឹ៉

លក្កតិច្ចេសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៉

ប៉ អដ្ឋកតិច្ចេសចណ្ណតា

ដ៓៥ឲ៉ ច្ឆសិឌតាកាទេតាតិ កត្តខ្ញាកម្ព អត្សុហតាកាទេត៉

ដ៓៥ប៉ តេ អកិតិចេសា អសញ្ញិចាឌា ចឌត្ថិ ឲតេហិតិ៉

អដ្ឋកតិច្ចេសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៉

ដ៉ តចកតិច្ចេសចណ្ណតា

៩៦០-៩៦១។ ទសមស្សាតិ អដ្ឋានឃាតស្ស។

អញ្ញត្តន្តិ កោវទញ្ញត្តំ អធិប្បេតំ។ ឯតស្ស កាធាវចនស្ស។ និដ្ឋបេត្វាតិ អភិនិវិស្ស។

៩៦៣។ អញ្ញេសំ ផស្សាទីនំ សព្វាការេន យថាសកំបច្ចយេហិ។ យេនាការេន មានស្ស សាតិសយា បវត្តិ, តំ ទស្សេតុំ “អហន្តិ, អស្មីតិ ចា”តិ វុត្តំ។ អត្តតោតិ ទិដ្ឋិគតបរិកប្បិតស្ស អត្តតោ។ យថា មានស្ស សម្បគ្គហវសេន, ឯវំ តណ្ហាយ មមត្តវសេន, ទិដ្ឋិយា និច្ចាទិវសេន បវត្តិ វិសេសវតី សមានេបិ អនាគតកាលវសេនាតិ អាហ “ភវិស្សន្តិ...បេ... វុត្តា”តិ។ “អហមស្មី”តិ បន បវត្តមានស្សេវ ភវតីតិ សព្វបទសាធារណស្ស មានស្សេវ វសេន ទីបិតានីតា អដ្ឋកថាយំ វុត្តា។

នវកនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១០។ ទសកនិទ្ទេសវណ្ណនា

៩៧០។ សង្កប្បន្តិ “កុសលតា”តិ វុត្តបទស្ស អត្ថវចនំ។ តស្សា ឧបាយចិន្តាយ។ មិច្ឆាការេវា សាវជ្ជការេវា។ តទាការោ មោហោតិ យថាវុត្តាការេន បវត្តេ ចិត្តុប្បាទេ មោហោ។ តស្សាបិ យថាវុត្តបច្ចវេក្ខណាយបិ យថាកតបិបេបិ។ អធិមានសម្បយុត្តំ សញ្ញាណំ បកតិបុរិសត្តទស្សនាទិវសេន បវត្តំ ទិដ្ឋិសម្បយុត្តចិត្តំ ផលំ វិយ វិមុត្តន្តិ គហិតំ ទដ្ឋព្វំ។

ទសកនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

តណ្ហាវិចរិតនិទ្ទេសវណ្ណនា

៩៧៣។ វិសេសំ អកត្វាតិ អត្តុបនិធានំ, សមតោ ច អសមតោ ច ឧបនិធានន្តិ ឥទំ វិភាគំ អកត្វា, យោ “ឥត្ថំ, ឯវំ, អញ្ញថា”តិ បទេហិ បកាសិតោ។

វិសេសស្សាតិ “ឥត្ថំ, ឯវំ, អញ្ញថា”តិ យថាវុត្តស្សេវ វិសេសស្ស។ ទិដ្ឋិយាតិ ទិដ្ឋិយា គហិតាយ តទវិនាភាវិនី តណ្ហា ទស្សិតា។ សីសសីសមូលកេហីតិ ចតូហិ សីសេហិ, ទ្វាទសហិ ច សីសមូលកេហិ។ សយមេវ ច តណ្ហា ទស្សិតាតិ យោជនា។ យទិ ទិដ្ឋិមានការេហាបិ ឥធាធិប្បេតា, យតោ “តណ្ហាមានទិដ្ឋិវសេន សង្គហការតោ”តិ (វិភ។ អដ្ឋ។ ៩៧៣) អដ្ឋកថាយំ វុត្តំ, កថំ “តណ្ហាវិចរិតានី”តិ វចនន្តិ អាហ “ទិដ្ឋិមានេសូ”តិអាទិ។ តំមូលកត្តាតិ តណ្ហាមូលកត្តា។

ងសិ៣៍ ភ អចក្កុរិយតីតិ អភចការិ, តំ អភចការិ៍ កត្វា, តំ បឥត្តុរេភ ចិការេចរេត្តា “អភចក្កុរិ, តំ កត្វា”តិ អាហ៍ ចិរេក្លុបភ៌ អចយចរេតា ចិការេកា៍ អត្តុរេតា អចិតិត្ក្យុខិត្វាតិ ឃ្វាឃំ ឌិឌ្ឋិកតិកបទិកប្បិរេតា អត្តា, តរេតា អចិឃ្យុំ កត្វា៍

ងសិ៩៍ ពហិកតាតិ ទ្បបិឌឹតិ ក្ខុបកត្វា បចត្តា តល្យា ក្ខុបិតាឃាតិ ចុត្តាតិ រេឃាឌតា៍

ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស ឯកស្មិំ អត្តការេច កស្សចិ តល្យាចិចទិតស្ស អសយ្កុរេចា, កស្សចិរេឥច សយ្កុរេចាតិ អាហ “កស្សចិ សយ្កុចឥស្សតត្វំ ចុត្ត”ត្តិ៍

តល្យាចិចទិតតិរេក្ខុសចណ្ហតា តិដ្ឋិតា៍

ល្ខុកចត្វុចិកក្កចណ្ហតា តិដ្ឋិតា៍

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១ប៉ៈ ឆយុហឥឃចិករក្ខា

១ៈ ឞខ្លឞក្ខាហិកចារចណ្ហតា

៤លិប៉ៈឆាត្យឞយ្ហុច...ឥប...ឞក្ខហិតត្ថាតិ ៩ត្ថ ពត្ថាឌីត់ កាយឆាត្យអាឌិឆាត្សុ ឞយ្កចករឥកិត្ថាត់ គិរចឥឞឞរតា ឞក្ខហិតត្ថាតិ ចិការពាត ឥឃាឌតា, តឆា ឥឞឥឞស្ទបិ បរិឃាបត្ថុបរឥកិត្ថាតត្តិអាឌិតាៈ តត្ថ "គិរចឥឞឞរតា ឞក្ខហិតត្ថា"តិ ត្ថបិតា "ឞខ្លឞក្ខាហិកចារទា"តិ អឃយស្ស អត្ថាត្យាតា ឞយត្ថាតិ ឥឃ្សតិៈ ឃម្ភា ឥចត្ថ ពត្ថាឌីត់ ថ្វាឥឞត្ថ ពោថ្វាឞាត់ អគចឥឞឞឞក្ខហោ, តម្ភា ៩ចំ ថ្ងតិឃចារាឌីតឡោត្ថ អត្យបុឥចឥឞា ឥចឌិតឡោៈ ពត្ថាឌីតឥយច ហិ ឥតរំ ឞយ្កចាឌិចិចារទា ថ្វប្យត្ថាត្យប្យត្តិឥឃ្សតចារទាតិ ចត្តិ ឃុឡត្ថាតិ ឥឃាឌតាៈ អត្យប្យត្តិឥឃ្សតឡោត្ថ អត្ថាបត្តិឞិឌ្ឍ ឥចឌិតខ្លាៈ គ ហិ តត្ថ "កតិ ពត្ថា គ បិត្យកចត្តិ"តិអាឌិបិឡុឡ អត្ថិៈ

៤លិ៤ៈបុឆ្លាត្វឌ្ឍបត្តិ ឥឃតាឆិប្យាឥឃគ បុឆ្លា កតា, តឥត្វឌ្ឍបិៈ អចិតចឡាកាថេ គាយ ត្យុត្ថាត់ ៩ច អារចលិក់, អឥខ្លាឞំ ត់ ឃាឌិត្ថិក់ ឞ្យតក្លថាឞឌិឞត្តិ អាហ "ឞខ្លខ្យាចចត់ ចិខ្លាឃ កតត្ថា"តិៈ

ឞខ្លឞក្ខាហិកចារចណ្ហតា គិត្ថិតាៈ

១ៈ ថ្វប្យត្ថាត្យប្យត្តិចារចណ្ហតា

៤៤១ៈ "កាយកឥច"តិ ត្ថត់ ឡាកាឞចឥឞគ ចត្ថា បុគ ឞត្តឞត្ថាតចឥឞគ ចត្តិ "កាយឆាត្យឞយ្ហុតាតឡោ"តិ ថ្យត្តត្តិ តយត្តចិឥឞំ ឥឃ្សឥត្តា "ត្ថត្ថិឃា...ឥប... អឥត្ថា"តិ អាហៈ "គ ចត្តត្តា ឞិឃា"តិ កម្ភា ថ្យត្តិ, ឃឌិបិ អឞខ្លាឞត្តាត់ អចត្លុកត្ថា ទ្វុបិឃតាត់ អត្ថត្តស្ទពុយត្ថា ឥហថ្វិយក្សុយិកាតឡោ អឥកាចទា, ឞយាតក្សុយិកាត់ បគ ឥចហប្យុលិត់, ថ្វបរិក្សុយិកាតឡោ ឞ្យត្ថាចាឞាត់ ចត្លាឃតតស្ស ឥកាចទា ឥហាតីតិ អាឃតតាឌិកិត្ថ កទាតិឥឃចាតិ ឞត្លា ចត្តិៈ ឃំ បឥតត្ថ ចិត្ថាឥរតា ចត្តត្តា, ត់ ឥហថ្វា ថ្យត្តឥយចៈ "ឥហថ្វឥតា អឌីចិគិឥឃំ បរិឃត្តិ កត្ថា ថ្វបរិឥតា បឥតិឡិតចឞចត្តិឥឥច អឥត្ថាកវិត្ថា ឃំ ៩តុស្ថិ"ត្តិអាឌិតា (ឆៈ ឞៈ ១១ប៉លិ) ថ្យត្តបឥឃា កាយាចចទាឌិឡាកាឞាៈ ឥត ឞត្តគិកាឃា ច ឆាត្យុតិ ថ្យត្ថិត្តិ ឞយុឌាឃស្ស អចឃចាឆារកាចឥតា ឃឆា "យាឞបុឡោ យាឥឞា"តិៈ ឞត្តា ថ្វប្យខ្លត្តិ ៩ត្ថាតិ ឞត្តប្យត្តិ, ថ្វប្យខ្លតឥថ្វត ឞត្តាច ថ្វប្យត្តិ ឞត្តប្យត្តីតិ ៩ចំ ឡាកាឞឞត្តឥលិកថ្វឃស្ស ឞត្តប្យត្តិបរិឃាឥឃា ឥចឌិតឡោៈ ឞត្តការចគ ថ្វប្យត្តិ, គ អត្យបិឌិត្តួត្ថា ចិឃ ឞត្លារកាចឥគចាតិ អឆិប្យាឥឃាៈ ឥក បគ ឥតតិ អាហ "ឞត្តាចាឞចឥឞគ...ឥប... ថ្វបិឌិត្តុកត្ថា"តិៈ តំតំបរិឃាបត្ថាតត្តិ តំតំឞត្តាចាឞបរិឃាបត្ថាត់ ឞត្តាត់, ឞត្លាទាតឥយច ចាៈ ឞឌិឞាឆិថ្វាតការចតាតិ ឞឌិឞាកាឥរគ បចត្តយាតាត់ ពត្ថាត់ បតិថ្វាតការចតៈ ឥឃក្សឃ្សត ហិ តម្ភិ ឞត្តាចាឥឞ ឆយុា ឞយាតាកាឥរគ បចត្តត្តិៈ

ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩣᨶᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᩅᩣᩁᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪒᪨ ᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩣᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩅᩣᩁᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

ᩓᩓᩓ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ, ᩋᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨳ ᨩᩣᨲᩥ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ, ᩋᨬ᩠ᨬᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨽᩅᩮ, ᨩᩪᨠᩣᩁᩮᩈ ᨧ᪨ ᨸᩁᩥᨧ᩠ᨨᩮᨴᨠᩣᩁᩥᨠᩣᨿ ᨠᩣᨾᩣᨴᩥᨲᨱ᩠ᩉᩣᨿ ᨸᩁᩥᨧ᩠ᨨᩥᨶ᩠ᨶᩣ ᩋᩣᨸᨶ᩠ᨶᩣ ᨣᩉᩥᨲᩣᨲᩥ ᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩣᨲᩥ ᨲᩴᨲᩴᨽᩅᩣᨴᩥᩋᨶ᩠ᨲᩮᩣᨣᨵᩣ ᨲᩴᨲᩴᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩣ᪨

ᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩣᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩅᩣᩁᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪓᪨ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨠᨠᨾ᩠ᨾᩋᩣᨿᩩᨸ᩠ᨸᨾᩣᨱᩅᩣᩁᩮᩣ

᪑᪨ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨠᨠᨾ᩠ᨾᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪐᪒᪑᪨ ᨴᩣᨶᩣᨴᩥᨸᩩᨬ᩠ᨬᨠᩥᩁᩥᨿᩅᨲ᩠ᨳᩪᨲᩥ ᨠᩣᨾᩣᨴᩥᨴᩣᨶᩣᨴᩦᨶᩥ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣᨶᩦᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨

ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨠᨠᨾ᩠ᨾᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪒᪨ ᩋᩣᨿᩩᨸ᩠ᨸᨾᩣᨱᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪐᪒᪓᪨ ᩈᩩᨸᩁᩥᨾᨩ᩠ᨫᩥᨲᨠᨬ᩠ᨧᨶᩣᨽᩣᩈᩴ ᩅᩥᨾᩣᨶᩴ ᩋᩮᩣᨽᩣᩈᩮᨲᩦᨲᩥ ᩅᩥᨾᩣᨶᩣᨽᩣᩈᩣ, ᩈᩩᨽᩣ ᩅᨱ᩠ᨱᩣ ᩋᩮᩈᩴ, ᨲᩮ ᩈᩩᨽᩅᨱ᩠ᨱᩣ᪨ ᨠᩥᨱ᩠ᨱᩣ ᩅᩥᨠᩥᨱ᩠ᨱᩣᨲᩥ ᩈᩩᨽᨠᩥᨱ᩠ᨱᩣ᪨

᪑᪐᪒᪔᪨ ᨲᩴᨲᩴᨾᩉᩣᩈᩦᩃᩣᨴᩥᩈᩩ ᨸᩁᩥᨲ᩠ᨲᩣᨽᩣᨴᩦᩈᩩ ᩈᩦᩃᩣᨴᩦᨽᩪᨾᩥᩈᩩ ᩈᩦᩃᩣᨶᩥ᪨ ᩋᨸ᩠ᨸᨾᩣᨱᩣᨽᩣᨲᩥ ᨸᩥ-ᩈᩮᨯ᩠ᨯ ᨸᩩᨬ᩠ᨬᩣᨽᩣᩈᩴ ᩈᨾ᩠ᨷᩥᨱ᩠ᨯᩥᨲᩥ᪨ ᩃᨯ᩠ᨯᩴ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨸᩁᩥᨿᩮᩈᨶᩴ ᩃᨯ᩠ᨯᩣ, ᨠᨲ᩠ᩅᩣᨠᨾ᩠ᨾᨲᩣᩃᨯ᩠ᨯᩣ᪨ ᨸᩉᩥᨿᩣᨶᩴ ᩅᩥᨲᨠ᩠ᨠᨸᨲᩣ ᨸᩉᩥᨿᩥ, ᩈᨬ᩠ᨬᩣᩅᩥᩁᩣᨣᩣᨴᩦᩉᩥ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩔ ᩅᩥᩈᩮᩈᩴ ᨲᨶ᩠ᨲᩣᨸᨶᨲ᩠ᨳᩣᨿ ᨽᩣᩅᨶᩣᨿ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨠᩁᨱᩮᨿ᪨

ᩅᩥᨸᩩᩃᩴ ᨷᩩᨬ᩠ᨬᨲᩥ ᨿᩉᨲ᩠ᨲᩴ, ᩈᨲ᩠ᨲᨠᩣᩁᩮᨶᩣᨷᩥ ᨿᩉᨶ᩠ᨲᩦᨿᨲᩣᨿ ᨿᩉᨲ᩠ᨲᩮᨿᨶᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩅᩥᨸᩩᩃᩣ ᨹᩃᩣᨲᩥ ᩅᩥᨸᩩᩃᩈᨲ᩠ᨲᩈᩩᨲᩣᨿᩩᩅᨱ᩠ᨱᩣᨴᩥᨹᩃᩣ”ᨲᩥ᪨

᪑᪐᪒᪕᪨ ᨿᩴ ᨶᩣᨲᩥᨿᩉᩣᩁᩣᨴᩥᨠᩣᨶᩴ ᩋᩣᨿᩩᨸ᩠ᨸᨾᩣᨱᩴ, ᩈᨻ᩠ᨻᩮᩈᩴ ᩁᩩᨸᩮᩈᩣ ᩁᩩᨸᩮᨠᩣ ᩁᨲ᩠ᨲᩥᨴᩥᩅᩣ, ᨲᩣᨿ ᩁᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨲᩥᩴᩈ ᩁᨲ᩠ᨲᩥᨿᩮᩣ ᨾᩣᩈᩮᩣ, ᨲᩮᨶ ᨾᩣᩈᩮᨶ ᨴ᩠ᩅᩣᨴᩈᨾᩣᩈᩥᨠᩮᩣ ᩈᩴᩅᨧ᩠ᨨᩁᩮᩣ, ᨲᩮᨶ ᩈᩴᩅᨧ᩠ᨨᩁᩮᨶ ᨸᨬ᩠ᨧ ᩅᩔᩈᨲᩣᨶᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᩮᩈᩴ ᩋᩣᨿᩩᨸ᩠ᨸᨾᩣᨱᩴ᪨ ᨿᩴ ᨲᩣᩅᨲᩥᩴᩈᩣᨶᩴ ᩋᩣᨿᩩᨸ᩠ᨸᨾᩣᨱᩴ, ᩁᩩᨸᩮᩈᩣ

កាឡអយុត្តេ ខុកោ ទត្តិខិចោ...បេ... តេត សំចន្ធេត ចស្សសហស្សំ កាឡអយុត្តេ អាឃុប្បយាណ៌ ឃំ ឃាយាតំ អាឃុប្បយាណំ, ខុសោ សញ្ញេត ខុកោ ទត្តិខិចោ...បេ... តេត សំចន្ធេត ទេ្វ ចស្សសហស្សាតិ សញ្ញេត អាឃុប្បយាណ៌ ឃំ តុសិតាតំ អាឃុប្បយាណំ, ទេវារុចេ ខុសោ ខុកោ ទត្តិខិចោ...បេ... តេត សំចន្ធេត ចត្តារិ ចស្សសហស្សាតិ ទេវារុចេ អាឃុប្បយាណ៌ ឃំ តិម្មាតទតីតំ អាឃុប្បយាណំ, យហាទេវារុចេ ខុសោ ខុកោ ទត្តិខិចោ...បេ... តេត សំចន្ធេត អដ្ឋ ចស្សសហស្សាតិ យហាទេវារុចេ អាឃុប្បយាណ៌ ឃំ បទតិម្មិតចសចត្តិតំ ទេទចាតំ អាឃុប្បយាណំ, តាបទេ ខុសោ ខុកោ ទត្តិខិចោ...បេ... តេត សំចន្ធេត សោឡសស ចស្សសហស្សាតិ តាបទេ អាឃុប្បយាណ៌ យហាតាបទេ ប្អបដ្ឋត្តទកប្បោ អឌ្ឍចិឃំ ខុកោ អត្តទកប្បោ ច អាឃុប្បយាណត្តិ ចេត្តិ ទេចាតំ អឆិម្យត្តកាលកិរិយា ចិឃ តាខិសេត បុញ្ញាចាលេត អត្តទាបិ យទណំ ហោតីតិ "កម្មេមេច បយាណ"ត្តិ ចុត្តត្តិ ចេខិតត្ថា ខុចដ្ឋា កត្វា អញ្ញជាខិអាឃុបរិច្ឆេទាបិ ឃុត្តតទោ ហោតីតិ

កិឆសាតត្តិ អដ្ឋសុ ឥសាទេតសុ កតទំ ឥសាតំ កចឃឺសាតីតិ កចក្កាតិ, បុទុជ្ជតកចក្កំ អរិយកចក្កំ សញ្ញកចក្កត្តិ ចេហប្បលិខិតំ សមញ្ញា កស្សចិ សត្តាតិ បុទុជ្ជតស្ស, កស្សចិ បញ្ចាតិ សោតាបត្តស្ស, សកទាកាមិទោ ច, កស្សចិ តយោតិ អតាកាមិទោ ចសេត ចុត្តំ តម្ហា សោ ព្រាហ្មកាឃិកាខីហិ ចុទេតា អទ្ធំ ប្អបបជ្ជត្តា ចេខិតត្តា "តចសុ ព្រាហ្មលោកេសុ តិដ្ឋាត្តអរិយសាចកាតំ តត្រូបបត្តិយេច ហោតិ, ត ហេដ្ឋូបបត្តី"តិ (ចិក អដ្ឋ ១០១៦៥) អឃំ អដ្ឋកថាបិរឌោតិ អធិប្បាយេត "ឃំ បតា"តិអាខិ ចុត្តំ "តត្រូបបត្តិបិ ហោតិ ប្អបរូបបត្តិបិ, ត ហេដ្ឋូបបត្តី"តិ បត បិរឌោតិ តេត "ហេដ្ឋូបបត្តិយេច តិចារិតា"តិអាខិចចទេត បយោជតំ តត្ថិ អរូបធាតុបបត្តិ ច ត តិចារិតាតិ សញ្ញត្តា អរូបធាតុបបត្តិ ត តិចារិតា "យត្វេក ឌិតោច បរិតិដ្ឋាតី"តិ តិឃយស្ស អតិច្ឆិតត្តា

អញ្ញាត្វាតិ កាយលោកេ តត្វាតិ រូបលោកេ អឃំ អដ្ឋកថាតិ "បឌយញ្ញាតក្ខមិឃំ តិដ្ឋាទេត្តា...បេ... បរិតិដ្ឋាតី"តិ ខុចំ បចត្តា អដ្ឋកថា តេទេតចាតិ ឃម្ហា រូបធាតុឃំ ប្អបបទេត្តា អធិប្បេតា, ត ប្អបបជ្ជតាទេហា, តេទេតច កាទណេត តស្សាតិ ឃធាចុត្តស្ស រូបធាតុឃំ ប្អបបត្តស្ស អរិយសាចកស្ស យេត រូបរាគេត តត្វ រូបកចេ ប្អបបទេត្តា, តម្ហិ អរូបញ្ញាទេត ចិក្ខម្ហិទេ សម្មេទេច ខិដ្ឋាខីតទេចសុ ឃធា កាយរូបកចេសុ អាឃតិ កចាកិលិសោ ត កចិស្សតិ, ខុចំ អរូបកចេចឹតិ ឥស្សទេត្តា អាហ "បុត...បេ... កចិស្សតិយេចា"តិ តត្វ តិដ្ឋាទេត្តាតិ រូបធាតុឃំ ប្អបបទេត្តា អរិយបក្កំ កាទេចត្វាតិ ហេដ្ឋិមំ អរិយបក្កំ សម្បាទេត្វា តិដ្ឋាត្តកចាខីតចទស្សតចទេសតាតិ តម្ហិ រូបកចេ តិដ្ឋាទេត្តាបិ តទេត្វច អាខីតចទស្សតចទេសត អតិចត្តិតកចាកិលិសោតិ ប្អបរិ អរូបកចេ អចិស្សដ្ឋកចបត្វទេតា, ឃទេតា អរូបធាតុឃំ ប្អបបជ្ជតាទេហា តស្ស ចទេសតាតិ តាខិសស្ស អរិយសាចកស្ស ចទេសត "កស្សចិ បញ្ចា, កស្សចិ តយោ អតុសយា អតុសេត្តី"តិ អឃំ ឃមកបិឡ្ហ (ឃម ៦ អតុសឃឃមក ១៦១) បចត្តា

អាឃុប្បយាណចណ្ណតា តិដ្ឋិតា

លិ អភិញ្ញាយ្យាខិចារចណ្ណតា

១០១០។ “ទុប្បតលក្ខណំ ទុបំ, អត្ថកចតលក្ខណា ខេចេតា”តិអាទិតា សាយញ្ញាលក្ខណបរិក្កាហិកា។ “ផុសតលក្ខណោ ផស្សោ, សាតលក្ខណំ សុខ”ន្តិអាទិតា ចិសេសលក្ខណបរិក្កាហិកា។

“ចត្តារោ ឧត្តា មិយា ក្រុសលា”តិអាទីសុ ឌ្គាឆ ឃំ ចត្តត្តំ, ចំ ឧត្តចិកក្កាទីសុ ចុត្តំ, ចស្មា ចត្ត ចុត្តតេឃតេច ក្តេហចត្តត្តិ អឆិប្បាយោ។ តេសំ ឃតេត្ត ត ចុត្តំ, ចំ សុចិញ្ញាយ្យេបចាតិ។

អភិញ្ញាយ្យាទិចារចណ្ណតា និដ្ឋិតា។

ឆយុហឆឃចិកក្កចណ្ណតា និដ្ឋិតា។

ឡាតិ សេយ្យាហចិតោឆតិយា ឌិកាឃ លិតត្តចណ្ណតា

ចិកក្ក-អត្ុឌីកា សយត្តា។